

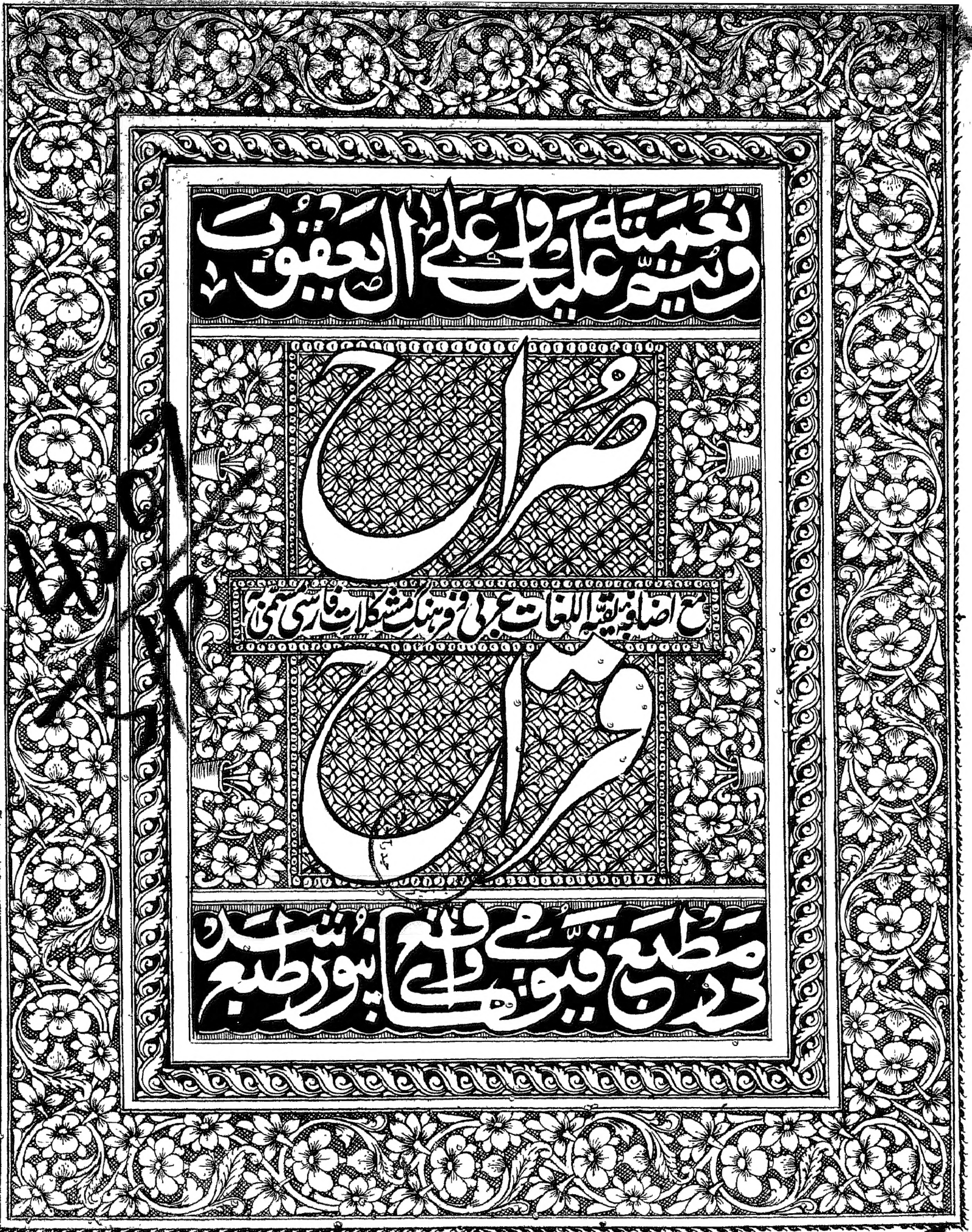
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

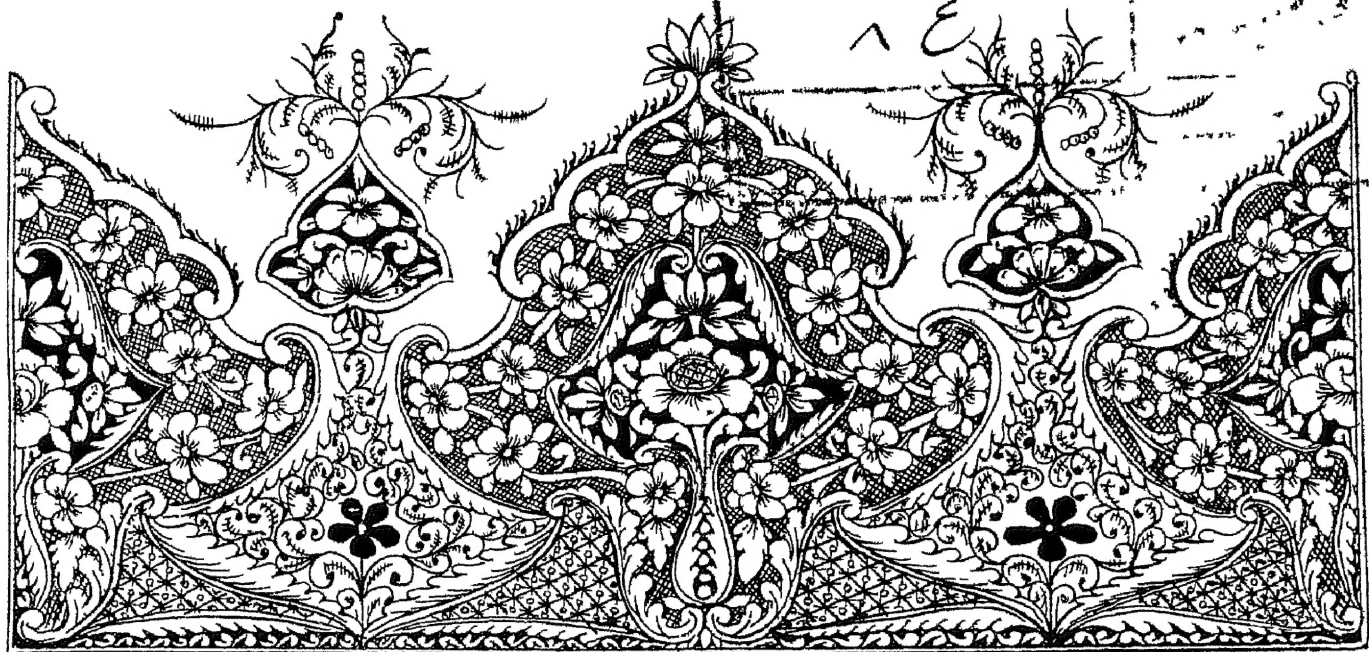
الحمد لله

مِنْ أَصْلَابِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ

وآلِهِ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

بسم الله الرحمن الرحيم

قال الفقير الى مولاه الغني بعين سواه في الواثق بالتعالى عن الولد والوالد الوالد **فضل** محمدين عمر بن خالد المديح والي القريش حبل الله احواله وحصل باله الحمد
وهو المحمود بكل اللغات وجملة واشكوه وهو المشكور على كثر البسات قبلها وصلى على صلى مضار الربا لثمة ذمنا وتخلي سيدان الله لآلة تربية وحكائنا محمد الذي تجددت به على الاسن بعينه
تفرقت لكل صعيته ابية وعلى آله ذوا المناطق الفصاح - وصحبوا الى الواثق الصواح - صلوة متصلة الصباح بالروح - واعلم تسليما - وبعد فان صلاح اللغة دواء العلة سقام
الاجمل - وثقفا والعلة لذوى انهم بل مصحة من لغات العرب لكل يتقن - ونهج لطالبى الادب يتقن - ولعمري لثمة نقيض على به الجوى جوهرة - وابان في فضله وظهره فلله دوره ثم سدده
ما حسن ترتيبه والتقى تميزه شكر الله سعيه فيه - وكافاه بالخير ضعا فية - ولقد كنت برهته من الزمان في لطلابه بالاشرا ان تيسروا بسلكتاه حتى طفت بنسخة بنسخة بخبر انية
كتب لمد رسته الصابية البرانية المسعودية بكاشغرامت معمورة مبانيها بسعادة بقاها بانيها في اربع مجلدات ضخام - صلاح كاسمها غير سقام - فمحلتي ستشقا لما على الايجاز وطالبى
وعده الايجاز لايجاز شعرا لما قام رجائي وقعد حتى رجا انجاز دهرى ما وعدت ما لي بعد ما استحرت الله تعالى هذا الطر الآتى - ولما لي على نخبه حاجتى وعده الماتى - فتحررت الايجاز فية الانتحاب
وتجبت الاطالة والاطناب - معرضا عن الاستشهادات بالاشعار - ودفن الاشكال الآيات والآثار - فما وردت منها الا بياتا قلنا ن حيث اضطررت فية الى الدلائل لما اتي
صاحب الكتاب اطنب غاية الاطناب - في اشعار الاشعار وبيان الانساب - وترجمت بالفارسية مفردات اللغة من انواعها التلث ليشتركت استفادتها لاداساط والاحداث - وخط
عن الاسم والمصدر حالة التحريف - آله التعريف - وسميت عن اختلاف ابواب ثلاثيات المصادر بعينين عينت بهما عني فعلى الماضى والمضارع - اذ الاختلاف فيهما واقع وقرئت
اختلاف حركاتها اولاً ثم قرئت النون تلك الحركة بحسب لاتها ثانيا - لان مجرد الرقم ربما يترك في الكتابة ويهم - وطلحت ايضا رقيمين هذين موضع الاولى والثانية من العينين
مع بيان ان المصدر من باب احد او باين - وبنيت بلفظة ايضا في المترادفة معنى آخر من الثانية الصداقة هذا وقد اقتضيت الصحاح في ترتيبه احسن المباني - ونفيت تكرير اللفظ عند
تقرر المعانى - ليصغر حجم الكتاب - ويخف الثقل والاستكتاب تسهلا للكتابة وترغبا للطلبة على وفق جهدهم في ابتغاء طلباتهم - وقد ربها تهم في استكفاها تهم نعمهم انما زاننا لاسيما
اكتساب الفضل قاصرة وان كانوا من نبي الاكاسرة والقياصرة - وسميته بالصراح من الصحاح - وسالت الله بخبره للطلاب لصلاح - والفوزلى والفلح - وان لم يقنى الصلحاء
العابرين في رزقنى ذكر اعاصى كافي العابرين - ويجعل لي لسان صدق في الآخرين - راجيا من الفضلاء العائرين - عليه عفوهم فوفى في العشرة في القلة منها والكثرة - وصلاح مافسد - وترويح ما كسر

تطاؤه

وناقة بسوء است لا تمنع الحالب - والبسائ
فلان فبست به -

طسيرة شارة

بطاء - بطاء - بالضم درنگ کردن (مع بضمها)
و استکسک فیتض سرعت البطاء کذلک وهو بطی - و
يقال ابطأت ولا يقال ابطيت واستبطا تک و
تقول فی التعجب و ما ابطا تک و ما ابطا تک و ببطا
الرجل فی سيرة - و بطان ذاء و جابا بفتح و الضم
اسے بطور ذاء و جابا و ابطا القوم اذا كانت
دواهم بطاء -

جوجو

تبا

بشا

بشارة جب

بک

تبا

بک - بک - کم شیر شدن ناقد (مع بفتحها) بک
بضمین کذلک فکے بک و بکیت و اینق
بکار بالکسر و المد

بور - تن

بور - مبارقه - جای باش - و جای گاودشتی
و شتر و بوات منزل ای نزله - و بوات للرجل منزلا
و بوات ای هیاته و کنت له فیہ استبارة جاساقت
و هو بیارة سو، مثال بیعة ای بحاله سو، و انه حسن
البیارة توکله راست کردن پیره سوی کسے ابارة
باز گردانیدن شتر بخو بگاه و ابات علیه ماله اسے
ارحت علیه ابله و غنمه - بارقه مشل بانه لغه
فی المباراة و منه سمي النکاح بار و باره لان الرجل
یسو ا من اهل ای یسکن منها - بوا بر ابر یقال م
فلان بوا بدم فلان اذا کان کفوا له فی السحر
بامرهم ان تبا و و - و يقال اجابونا عن بوا
واحد ای اجابونا جابا و احدا - و ابات القاتل القاتل
اذا قتلته به - و باء بصاحبه اذا قتل به - و منه
تولم بارت عزار بجل و بها بقرتان قتلت احدهما
بالاخری - و يقال بوا به اسے کن من یقتل به
و قوله تعالی و باؤ بغضب من الله اسے رجوا
بر اسی صبا علیهم و باء بائمه و باء بحقه بوا بوا اسی

تیتا

تقی

جرا

ثاننا

مرا - جزو

ثف

شم

شرطه

افروذا یكون ابدًا بما علیه لاله - و يقال فی ارض
کذا فلاة تبی فی فلاة اسے تدبیب -

به - به - به - و بهو - بضمین انس گرفتن به کسی
ناقة بهاء بالمد اذا انت بالحاب - و اما البهاء
من احسن فی من بهی الرجل غیر مموزة - و يقال
بهاآت و باهاآت له ای ما فطنت له -

بتا - بالمكان اقامت نمود (مع بفتحها)
بشا - بالثنية مثله -
بشاة - موضع -

فصل التاء

تاتا - رجل تاتا - علی فعال کککلج و فیه
تاتاة ای تردد فی الکلام بالتاء -

تن - تنو - بضمین متقیم شدن بجائی (مع بفتحها)
و هم تناء البلد ای قنانه - و الاسم تنارة بالکسر المد
تیتا - آنکه وقت جماع حدث کند یا آنکه پیش از
ادخال انزال کنیتا، تناء مثله -
تقی - تند شد و خشم گرفت (مع ک اف) و تقیة
الشی منکام آن چیز و اول آن -

فصل التاء

تانا - ثانات الابل - اذا اردت ثاناته دفع
کردن از کشتن ثانات عن القوم ای دفعتم عنهم و تقیة
فتثانات منه ای سبته - و تاتاة بسهم تاتاة ای رمیته -
تدر - تدرو - بالضم بن پستان مرد اذا ضم اولها
همزت و ان فتح لم تدر -
ثف - ثفا - بالضم مشددا و اسبندان -
شم - شم - چرب خوردن یا پشید کردن نان -
و شمسکسین -
شرطه - سست و کوتاه از مرد و وزن -

تطاؤه - بائمال نمود او را (مع بفتحها) و گول شد
(مع ک اف) تطاؤه بالضم و الفتح و ابه ایست خرده
تاتاة - موضعی در بلاد ندیل اثامه بسهم تاتاة رمیته -

فصل الجیم

جوجو - جوجو - سینه کمر خ دشتی جاجی (ج) جاجاة
خواندن شتر را یعنی جی جی گفتن صلته بالباء و لا اسم
جی مثال جمع لیت المزة الاولی -

جب - جب - ساروخ سرخ جباة جماعت
علی غیر قیاس - اجبات الارض ای کثرت کما تها
و هی ارض حباة ساروخ غناک - و اجبات الزرع
ای بعتة قبل ان یبد و صلاحه - و فی الحدیث من اتی
فقد اربى بلا همز و اصله الهمز جباة کنده کفش
و نعلین دوزی - جب و جوجو بضمین سر در کشیدن
از کسے (مع بفتحها) جیبات عینی عنه اسے
بنت محمد سجاها بغضب و التشدید بدل - جبا
علیه لا سود اسے خرج علیه الحیة من محمره
و منه السجائی و هو البحر اذ -

جزو - جزو - بالضم دلیری و یرک الهمزة فیقال
جزرة مثال کرة کما قالوا المرأة مرة - جزرة بالفتح
و المد دلیر شدن (مع بضمها) یقال مجری المقدم
اسے جزئی عند الاقدام و جزاک علی فلان
حتی اجترأت علیه -

جزو - جزو - بالجمعة و الضم پاره اجزاء (ج) جزو
بالفتح نام مردی - و بخش کردن - و پاره پاره کردن
تجزئة کذلک - و بسنده کردن بجزئی یقال جزأت به
ای الکفیت به - جزو بضمین بسنده کردن شتر از
آب بعلف (مع بفتحها) اجزاء تجزئة بسنده کنانیدن
طیة جائزة - و اجزائی الشی کفانی و اجزأت عنک شاة

لحقه را گویند که در بانش گرفتن باشد هندی و تاتاة ۱۲ اسه ذکره هانی غیر محمول موضع (ث) و ۱۱ اقی مثله اشاره الی جمعه ۱۲ اسه رستی باشد که بر زمین غناک مانند نصف بیفیه مکوس مشکون میگردد هندی چنین چیزی را

(مع بفتح) وخفته بالياء مثله -
خار بك علینا یعنی شتاب کن

فصل الدال

دور - دور - دیدار - بالکسر والمبداء أداة سخت
و دیدن شتر و آوی سه شب آخر ماه پیش از شبهای
محاق و قال ابو عمرو دیدار دوار آخر ماه -
دور - دور - دور کردن و دفع کردن (مع بفتح)
و فی الحديث اور و السحرة و بالثبتهات - درو
بضم تین ناگاه بر آمدن (مع بفتح) و منه کوب
دری علی فیل بالکسر و التشدید مثال سکین یثد
توقده و تالوثة قال ابو عبیدان فتمت الدال قلت
دری علی فیل غیر هموز فیکون منسوباً الی الدال لیس
فی کلام فیل و من همزة من القصر اراد فعل
مثل سبوح فاستقل فرد بعضه الی الکسر و کلی الخ
عن بعضهم وری بالفتح علی فیل من ذرأته هموز
دراری ستارگان روشن و ثد رأ علینا فلان
تطاول - و يقال السلطان ذو قدر و بضم التاء
ذو عزة و قوة علی دفع اعداء و هو اسم موضوع
للدفع و التاء زائدة لما زیدت فی ترتب و نصب
و تنقل - و تدارک اسی خفتهم و تدارکهم و تدارکهم
و اصله تدارکهم و غلت التاء فی الدال اجلبت الالف
لیصح الابداء بها - مداراة یکدیگر را دفع کردن - و
خلاف کردن و يقال هو لا یدار لی و لا یار لی و اما
المداراة - فی حسن الخلق و المعاشرة فان الاحمر
یقول فیہ انه یمر و لا یمر - و يقال دارا ته و دارتیه اذا
اتقیته و لا نیتیه - و يقال جار السیل درر بالضم
من بعید درر بالفتح کرمی و يقال اقمیت در فلان
اسی اعوجاجه - بزوات در و هو اعوج و طریق ذور و

علی فیل اسی ذور کسور و جوفه ذریه ستور یا جز آن
که در پس آن تیر اندازن همان شود بکبت انداختن
صید را - و حلقه که آن را به نیزه بر بایند و ادراست
للصید علی افعلت اسی اتخدت له و ریته - درو
بضم تین غزو ذاک شدن پشت شتر و آما سیدن
(مع بضمها) بعیر داری نعت منه و ناقه داری
ایضا و ادراست الناقه بضم عها اسی انزلت اللبن
و ارخت ضرعها عند النتاج فی مدری -
و ف - و ف - بالکسر شیر و شتر و سوز سوز
مانند آن که از وی نفع گیرند قوله تعالی و الا انعام خلقها
لکم فیها دن و و کرمی و ناخوشی اد فارج و فانه و فاء
مصدر منه - يقال اقعدنی و ف و ف و السحاطه
فی کتبه - رجل دنی علی فعل جامه گرم پوشیده و فان
کذلک و هی و فائی - و اد فاه الثوب و تد فاهو
بالثوب و اد فاه و اد فاه و هو فاعل منه کیس
باید فته - و دفوت لیلنا و یوم و فی علی فیل و لیلنا
و فیه و کذا الکب الثوب و البیت - و فیه شتران بیدار
و یثد و ایضا - مد فاه شتر بسیار بشیر و فاه
شال عجمی باران آخر بهار و فاه بالثوب و کذا
و کل نیره و نتاج قبیل الصیف فی دفایه و ثانی
قال و اول الدفائی وقوع الجبهه و آخر الصفره
و ک - و ک - مداراة - اینهی کردن - و زحمت
دادن و گرد آمدن قوم بر کسی و تدارک القوم اسی
از و جموا -
و ن - و ن - علی فیل مرد فرومایه و الفعل
منه علی (مع بفتح) فهو دانی - و ناره و نوره فرومایه
شدن و فعل (مع بضمها) و فتح الاول و نیتیه
حبب نفیضت و نایف بضم ن و نایف کوز و نیتیه
و ا و ا - بمباری اد و ارج و مسنه

یقال و ارجل بیدار فهو دایر - و نیت یا رجل و
اد است ایضا فانست مدی و اد اتر اسی اصبت
بیدار متعدد و لازم - و اد است ادراة و اد است
ادوار اذا اتهمته - و قوله هم دایر بلی معناه لیس له
دار کما لادار بالظنی -
و ب - قرار گرفت (مع بفتح) و بابا بعصار و آنرا
و ب که ریختن و ب که و ب علی تدبیرا پوشیده
و نیتان کرد آنرا -
و شامی - کرمی بارانیکه بعد از شدت گرما آید و
بچه کوسفت که در گرما پیدا شود - تدربا الشی
مضطرب شد -

فصل الذال

ذور - ذور - آفریدن (مع بفتح) منه الذریه بالضم
و التشدیدین و هی نسل الثقلین ترک المعزة و ذری
ج و فی الحديث ذر و النادای انهم خلقوا لها -
ذرا بفتح تین سپیدی موی و پیری رعم ک
ذرا (۲) هو اذ و هی ذرا - و ذری شعرة و ذرا لثقان
ذراة بالضم اسم فیه - و فرس اذ و جدی
اذراة اے ارقش الاذین و ساکله اسود و
حقاق ذرا و هو من شایب المعز و ذرا لثقان
و یح ذرا و ذرا و ذرا و ذرا و ذرا و ذرا و ذرا
سخت سپید و ذرا اے الارض اسی بذرها و ذرا
ذری و ترک المعزة اصح فیه -
و ی - و ی - الذی یفتد یا اے انصبة
حتى یسقط عن عظمه - و انذیات القدره
فصدت و تقطعت -
و و - و و - ذر ذرة زجر کردن و اضطراب
نمودن در رفتار تذو و ذو و ذو مثله -

خار بك علینا

دور و ب

دور و ف و شامی

ذور

و ک

ذو و و ی

ذو و و

و ا

زنا - زنا
زنا علیہ

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

فصل الزنا

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

زنا - زنا
زنا علیہ - دشوار آمد (مع بفتح)

کوتاه رجل زنا مرد تنگ آمده بقضای حاجت
وفی الحدیث نمی ان یصلی الرجل وهو زنا و
حاقن - ظل - زنا و سایه تنگ تر نشه تنگ گردانیدن
الزبابة - بالفتح الغضبه
زور المینه - اندوهی که از مرگ پیداشود
زار الدهر به ای القلب الدهر به قال ابو عمرو
فرحت بهذه الکلمه -

فصل السین

سأ - ساسات باحار ساسا کفتم خرابوت
آب خوردن وی وفی المثل قرب بحار من الروبه
ولا تقل له ساسا -
سب - سبب - سبباً خمر خردین بجهت باز
فروختن (مع بفتحها) يقال سبأت الخمر واستبأتها
ولا يقال ذلك الا فی الخمر والاسم سبار علی فغان الکفر
والمد سبیه خمر سبار خمر فاذا اشتریته الخمس
تحملا الی بلد آخر قلت سبیتها بلانمر سبار بالفتح
والمد نام مردی که عامه قبائل بین افرسل و سب
یصرف ولا یصرف وهو سبار بن شیب بن یعرب
ابن قحطان سب التفات ناکردن بهو گند
دروغ و دلیری نمودن بدان و تازیانه زدن و
بکشد سوختن کسی را سبار پوست باز شدن
سباراه کوه سباراه منسوب بعبد الله بن سبار
سرو - سرو نخم نهادن تلخ و اسرات الحراة ای
حان وقت ذلک منها - سرة بالکسر تخم تلخ سرة
کذلک اصله حموز ارض سرة ای ذات سرة
سل - سل - روغن کشیدن از مسکه سلات
السمج استلته یعنی سلا بالکسر والمد اسم فیه و خار
و در کردن سلا بالضم شد و حمد و دشمنی

خار خرم سلا را یک - و تازیانه زدن يقال سلاه
مأته سو و نقد کردن يقال سلاه مأته درهم -
سور سور - مساره - مسایه اند و گین کردن (مع
افض ۲) سور بالضم اسم فیه و قرئی قوله تعالی
وائرة السور یعنی الزمیه و الشره يقال هذا رجل
سور علی الاضافة ثم دخل علیه الالف واللام
فتقول هذا رجل السور قال الاغش لا يقال الرجل
السور و يقال الحق یقین و حق یقین جمیعاً
لان السور لیس بالرجل و یقین هو الحق قال و
لا يقال هذا رجل السور بضم السین - اساره بدی
کردن صلته بالی سو امی الفیض حسنی سبیه بدی
و اصلها سیوئه قلبت الواو یاء و ادغمت و فلان
سیمی الاختیار و قد خففت و يقال سئی الاختیار امرأة
سوءه او قبیحه - و يقال عندهی ما ساره و ناره و ما یسوه
و بنوره قال ابن السکیت سوت بر طناد و اسات
به الطن بالالف واللام اذا جار فعله بالالف
قوله تعالی تخرج بیضار من غیر سورای من غیر
برص - سواة عورت و رسوائی و خوی زشت سوا
شله - سواة تسوی عیب کردن بر چیزی يقال
سوات علیه ما منع ای عتبه و قلت له اسات
و يقال ان اسات فسوی علی و يقال سوت الزجل
سواتیه و مسایه بخد الحزوة ای ساره مار آه منی
و اصلها سواتیه و مسایه و مسایه اصلها مسواتیه
علی القلب فکره هو الواو مع الحزوة و قولهم
انجیل تجری علی مسایه ای انها وانکانت بها
او صاب و عیوب فان کرهایکها علی البحر
و استار الرجل من السور کما تقول انعم من الغم -
سسی - سسی - بالفتح شیر گرد آمده در اطراف
پستان و سیات الناقه اذا ارسلت لبنها

من غیر حلب و هو السی و قد انسا اللین -
مسبتا - کسی که سرش دراز باشد مانند کوخ -
سحا النار کجبل جبل لها مذیبا تحت القدر سحا شله
سند و - علی وزن فغلو و بالها ایضاً و سبک
و دلیر بهر کار پیش آینه و کوتاه و باریک تن با
پنهانی سر و مرد کلان سر و ماده گرگ سند و ون ج
سطاها - جماع کرد او را (مع بفتحها)
اسلطاها - برآمد بسوی چیزی تا نظر کند بطرف آن -

فصل الشین

شاشا شاشات باحار شوا شوا کفتم خرابوت
ایستاده کردن و خواندنش -
شطر - شطر الزرع و النبات خوشه و برگ
کشت و اشط الزرع ای خرج شطوه قال الاغش
فی قوله تعالی اخرج شطاه ای طرفه - شط بستان
رجل بر شتر شاطی الوادی که رانه رود و اشطه و يقال
شاطی الاودیة فلا یجمع و شاطات الرجل ذمشیت
علی شاطی و هو مشی علی الشاطی الآخر -
شقی - شقی - شقور بر آمدن دندان شترو
شانه کردن موشقاً فرق سر شقا بالکسر شانه و
و شقانه بالعصا شقا عصب مشقاه ای مفرقه -
شن - شناء - شال شناعه دشمنی شن ثلث
لغات شنان شنان تجریک النون و تسکینها مصداق
منه شنان بلاهز شله (جمع کاف ۲) و قرئی بهما
قوله تعالی شنان قوم و هما شاذان فی المعنی واللفظ
لان فعلان بالتحریک انما هو من نهار ما کان معناه الحکمة
والاضطراب کالضربان و انحققان بالتسکین شاذ
فی اللفظ لانه لم یحیی شی من المصادر علیه و يقال
شنی فلان فلان اتی البغضه شنا و شنانا و يقال

مسبتا
سور سحا النار
الزبابة - سده
زور المینه

سطاها
اسلطاها

سبأ
شاشا

سب شطو

شقی

شن

سرو

سل
سسی

غیاث

فَأَمَّا
فَت
فِي

ف

記

فس
فندایه
فنا
فر

افضل
ش - فلاح
فنا
قطر

غِبْأُ لَهُ وَغِبْأُ إِلَيْهِ قَصْدُ كَرْد (ع فتحها)

فصل الفاء

فأما - فأما - على فعلال سخن خاناک گویند
فت و يقال بافتات - اذکرہ اسی مازلت
اذکرہ ولایتیکم بہ الا بالبحرہ وقولہ تعالیٰ تاسمعتوا
تذکرہ یوسف اسے مانتقوا۔

فشت گرفت و دیگر را باز ایستادین از
چو ش بآب شکستن جسم را بسجین و فرو نشاندن چشم
کس را (مع بقعها) افتاد مانده شدن و دمه
بر افتادن و شکستن گریه و من امثالهم فی الیسین
البر ان الرثه افتاد الغضب واصله ان رجلا
کان غضب علی قوم و کان مع غضبه جائعا فستوه
رثیه فکین غضبه و کف عنهم

فجاء - بالضم ناگاہ - فجاءة بالضم والمدة
 كرفتن (ع) بکسر لاوی و بفتحها فجاء فجاءة كذلك
 يقال فجاءه الامر فجاءه بمعنى فجأة المازنی نام مرد
 فر فر فر کرده فر فر بالکسر ج و فی المثل کل
 الصيد فی جوف الفراء يقال انکح الفراء
 فسرے بابدال الهمزة الفاء

فَسْ رَقِشْشُو - کهنه شدن و دریدن جامه
و کذاک تمسوه و تقصوه نقشه کشیدن و درآیندن جامه را -
فیش - نقششوه - پیراکنده و فاش شدن بیماری
يقال نقشا بالقوم المرض -

فطاة - برشت زدن يقال منه فطاه و
فطاها اي جامعاً وفطابه الارض صرعه و فطا
اسلحه رحنى به و بار بالشاء ايضا - فطاة بفحات
بجنى بنى افطاعت منه اى فطس فطى البعير فطاه
من ظهره حاقته -

فق - تفقات الساجية عن ما لها ای تشقت
وتفقات البهي ای تشقت لها لها عن ثريا
وتفقات الدل والقروح ايضا - فق وتفقت كور
كر ونفق ايضا بوست که با سچم بیرون آید از
رحم و تفقات شحاتنصبه علی التميز -

فی فی - باز گشتن (جمع ف اک ۲) يقال هو
سريع الفی من غضبه وهو حسن الفیاءة مثال الفیة
ای حسن الرجوع وایضا خرج وغنمت سایه زوا
که بعد از گشتن آفتاب باشد و ما لم یکن علیه شمس
فهو ظل انیار فیور بغنمتین ج - افارة باز گردانیدن
وغنمت دادن يقال افار الله علی المسلمین مال
الکافرین ومنه قوله تعالی و ما افار الله علی رسوله
من اهل القری واستفأت هذا المال ای اخذته
فیاً - فیه مثال فته گروه و الهما رجوع من الیار
القی نقصت من وسطه واصله فیه مثال فیج فین
وینات ج - فیه سایه انداختن يقال فیأت الشجرة
و فیات انا فی فیها و فیات الظلال تقلبت
مفیوة جائیکه آفتاب نرسد -

قیادت۔ بارانی کہ ساعتی تیز بار و سپس بار نامند
فندایت۔ بالکسر تبر فنادیدج علی غیر قیاس
الفنداکوۃ فی (فن و)

افضاۃ - خواریندم اور ادا الصواب بالقاء
فلا ۵ - تباہ کرد اور (ع بفتح)
فنا - فراوانی و بسکون ۲ شردم کہ از جماعت
آمده باشد يقال جار فنا سنهم -

فصل القات

قتل و قتل بالکسر والتشديد جازاة في
مقتلة خيارا منقوشة كذلك - واثنان القوم

کسر عندهم التثنية واقتات الارض كذلك -
 قر - قر - بالفتح حیض اقرار وقر بضمهین ج -
 اقر وکذلک فی القلعة و فی الحدیث دعی الصلوة
 ایام اقرارک - و ایضا پاکي وهو من الاضداد
 و میان دو حیض و سپری شدن حیض و وقت
 حیض و وقت پاکي زن - اقرأت المرأة ای حاضت
 و طهرت ایضا - قال الاخفش ای صارت صاحبة
 حیض فاذا حاضت قلت قرأت بلا الف - اقرار
 نزدیک آمدن حاجت و بوقت وزیدن باد قاری
 بوقت آن یقال منه اقرأت الريح اذا دخلت فیهما
 قال الهمذلی (ع) اذا هیئت قهارها الريح
 ای لوقتها - استقرار ما ندن فحل ناقه را تا بسند که
 آبستن شده است یانی قال ابوعمیر و یقال
 دفع فلان جاریته الی فلانة تقرها ے تمسکها
 عند حاجتی حیض للاستبراء - و اقرأت النجوم اذا
 نازح منظرها - قرآن جمع کرون و بی یقال ما قرأت
 المنة سلاقطا یمی باجمعت و ما قرأت جنبنا یمی
 لم اقم رجها علی ولدها ایضا خواندن قرأت مثله
 فارخی لغت منه قرأة جماعة مثل کافر و کفرة و منه
 یمی القرآن و قال ابو عبیدة سمی به القدر آن
 ما یجمع السور ویضفها - و قوله تعالی ان علینا جمعه
 و قرآنه فاذا اقراناه فاتبع قرآنه قال ابن عباس
 فاذا ابتناه فاعل بما یبناه لک - و فلان قرأ
 علیک السلام و اقرأك السلام بمعنی - اقرأ
 خواندندن مقرئ لغت منه - قرأ مر دبارسا و قد
 تقرأ یمی تشک و اجمع قرأون و قرأ ایضا جمع
 فارخی مثل کافر و کفارة - قرأة بالکسر مثل قرعة
 و اذ یقال ذهبت قرأة البلاد و اهل الحجاز اذا
 یقولون قرعة البلاد بلا همز و معناه انه اذا مرض بها

وان شئت قلت امرئى -

مس و مس - بياكى ماسى بياك -

مل - مل - پر کردن و لولملى على فعلى و كوز

ملان ماء و العاتى لقول ملاء ماء - مل بالکسر حرى

و لقال اعطى ملاه و ملائيه و ثلثه ملائيه و امتلأ الشئ

و تملأ بمعنى لقال تملأ من طعام و شراب و تملأ غنطا

و املأت النزع فى القوس اذا شدت الشراع فيها -

ملأه بالضم مثل متعة زكام و ملئ الرجل و املاه الله

اى اذ كره فهو ملوء على غير قياس - و ملؤ الرجل صار

يلئاً اى ثقفه و غنى ملئ و مصدره ملأه ملأه محدود و

ملأه بالضم جاد و ملأ رجح مما لا يارندى كوزن كاد

و تملأوا على الامر اى اجتمعوا عليه و تعاونوا - ملاجأت

مردم و هو لقال ما حسن ملائى فلان اى عيشه تهم

و اخلاقم الملايح و فى الحديث احسنوا ملاكم -

مكن - مكنية - پوست برناده بجهت و بخت

و هو اول ما يدلف ثم افق ثم اديم لقال سمته

مناات الاباب ننا اذا التقعته فى الدباغ -

ينته بغير بخر مرگ -

مأآت - الشاة و البقية بى در پى کرد اول و خود

را پس مى بى کرد -

مطأها - جماع کرد و اورا - (ع لفتحها) -

ماقمى - العين و موقها موخرها او مقدمها يعنى

در گوشه چشم بطرف گوش يا بطرف بينى و فى الصحاح

مذكور فى دم و قى -

ماء السنور - بموكر موكر و موكر و اكر و كره و موكر

نعت منه المائتة بهزتين و المائتة و تخفف السنور

يعنى كره امكر الرجل صالح صياحه يعنى بانگ كراوند

بانگ کردن گربه -

فصل النون

نأنا - نأناآت - فى الراى اى خلطت فيه خلطاً

و لم تجرئه - نأناة سستى و فى الحديث طوبى لمن

مات فى النأناة يعنى اول الاسلام اى قبل ان

يقوى فهو رجل نأنا اى ضعيف و نأناة اى نهنت

عماد يرد و كلفته عنه و نأنا اى قففت و استرخى -

نب - نبأه - اواز نرم لقال رعى فابنا اى

لم يشرم و لم يخدش - سيل نأبى و رجل نأبى جار من

بلد آخر بناه بنو يثيمين بيرون آمدن از جائى

بجائى و هذا المعنى اراد الاعرابى لقوله يا بنى الندى اى

يا من خرج من مكة الى المدينة فامك عليه المنزلات

به الارض جارت به - بناأ گاهاى و خبر لقال منه

بنا و بنائبا بجهت اى اخبر و منه اخذ النبى تبرك

العرة كما تركت فى ذرية و برية و خاتبة الابل لينة

فانهم يهفرون هذه الاحرف و لا يهفرون فى غير ما

و يخالفون العرب فى ذلك - و تصغر نى بئيه

مثال بئيه - و تصغر نوة بئيه مثال بئيه -

و جمع بنى مبار على افعلا و يجمع على ابناء الفسا

مثال افعلا -

نبت - نبت - برآمدن و بيرون آمدن

از جای خود و آماس کردن ریش و طلع شدن بر

كس و كوايدن و رسیده شدن و خمر -

نخ - نخ - و نخم کردن نخانه بمعنى نخانه - جبل

نخى العين و نخو العين على فاعل و قول اس

جئت العين و كذلك نخى العين نخو العين على

فعل فعل - و فى الحديث ردوا نخاة السائل

باللغة اى ردوا شدة نظره الى طالعكم -

نذ - نذ - كواج نذون در ريگ و خاکسترو

گوشت برآتش نهادن تدبى اسم فيه مثل بلنج و

كرايهت و آستن چيز را نذاة نذاة مثال هترة بياك

مال شال نذته و نذته و اذنيه و يعنى قوس تفرج

و آخر كمان رستم نذگويند -

نذو - نذو - نذو و نذو يعنينى بناهى انگشتان

ميان قوم لقال نذ الشيطان بنيم على الشرا و الاغرا

و عمله كردن لقال نذات عليه لقال مانزوك على

نذ اى ماحلك عليه و رجل نذو بكذا اى موكب به

نفس - نفس - راندن و بانگ برزدن شتر را

نمسته كذا لك و تاخير كردن النساء كذا لك لقال

نساءه اليع و النساء - استنسا و هلت و زان فو

لقال سنسنة فانسأنى - و نس ايضا زمان و اذن

در اجل لقال نساءه الله تعالى فى اجله و النساء

نساءه بالضم درنگ و تاخير نيته على فاعلة كذا لك

نساءه عصا يهز و لا يهز - نساءه بالمبد تاخير و عسر

و باز پس انداختن دام از كس و ممتة قولم من سره

و النساء و لا نساء و ليخفف الرواد و ليا كرا القار

و ليقل غشيان النساء و نساءه فى ظم الابل و اذوت

فى ظمها لوما و لومين ادا كثر و اخرتها عن الحوض

و نسنت المرأة محبوا لافا كانت عند اول جملها و

ذلك حين يتاخر حوضها عن وقتيه و هى امرأة

نسنة - و نساءت الماشية نساءه هو بدو سمنها

حين تلبت و بر بالجدتسا قطه - و لقتل

جرى النساءى الدواب و هو بدو السمن فيها و الاقر

نبايته - نسى اينختن شير باب و قوله تعالى

انما النسى زيادة فى الكفر بهويعيل بمعنى مفعول

من نساءه فهو نسور اى اخرته ثم يحول نسوا الى

نسى لمقتول الى قاتل - و رجل ناسى و هم نساءة

مثال فاسق و فسقه - و لقال النساء سرتنى اى

البعث نذ بهى و انتسات عنه اى تاخرت عنه و

تباعدت - و انتسات الابل اى تباعدت فى البرعى

نأنا

مس

مل - مل - نذو

میان

نذو

نفس

نفس

نمسته

نساءه

لقال

در اجل

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

نساءه

کردن در شهر -
و ک - رجل مكاة - مثال هزة كثيرة التحريك
ايضا تكتب جاي مكا امثلة - مكا تكتب كرون ويقل
طعن حتى مكا هـ اي القاه على هـ ياء ايتي وتوكانت
على العصا اصل التار في جميع ذلك او واو كانت
فلما ايكاد اذ انصبت له تنكنا -
و م - او ما ت اليه لي شرت اليه لا يقال
او ميت و مات اما وماتت فيه ويقال وقع
في و امته اي في اغوية و واهية -

و، و، و، - فرما و شغال -
و تاً فی مشیتہ آہستگی و گرانی در رفتار کرد خواه
الزیری خواه از خودے -
و ز آہ - دفع کرد از آواز و من الطعام سیر خورد
و ز آہ مثلثہ الآخر سببہ و الوراہ هموز لا معنی کیون
حلفت امام ضد یونث تصنیف اوریتہ و الوراہ
و لہ لولہ و لک البصم قد تشدد و الراء آگاہ نشدم
بقال ابن حنی تورات علیہ الارض تو و ات -
وصیئ - الثوب چرکین شد یا چہ

فصل آسا،

یا یا۔ یا ہاۃ خواندن شیرعلف ہی ہی گفتن
و جاۃ خواندن یاۃ اسم الہی و بجی و قد ذکر
ہج۔ ہجاعری اسی سکون و ہجاطعام غم غم
فروشاں طعام شہاگر سنگ مر۔

پدر - پدر - پدر و بختیگر آید میدن آید اراحم اودن
 دوست زدن کوک آتا خواب شود و یقال
 ترکش فلانا علی صیدیه ای علی حاله ای کان علیها
 جل اید ای احب یعنی کوز پشت و یقال
 آتا فلان قد ایشار جل ای بعد اسکن اناس

[illegible]

هين ٺهين ٻه گوارا شدن طعام و شراب
 (رع) يعني و بضمها (مع) ك (ف) ٢ ايضا هين گوارا
 و هيناني الطعام هينني ايضا و المنه هين و هين
 (مع) و (ك) و يقال هينت الطعام اي
 تناسبت به ومنه قوله تعالى فكلوه هنيئا مريئا وكل
 امرأتك من غير تعجب فهو هين و قيل
 لك لهناء و هنت الماشية اذا اجابت
 عطاء من يقبل من غير ان تشبع منه هنا و كسر
 المد قطران و ما يدن آن بر شتر يقال
 منه هنات البعير هناعطا و ادن (رع) يعني
 و (ك) و (ف) ٢ و ضمها ايضا هين
 لكسر عطا و هناة شهر اى عطية و عيال خود

اوجہ آیات کذاک (مع ملاحظہ ۲) آداب مجید
 کتاب بازگشت آداب آب معنی - و يقال فلا
 سریح الاوتہ والایۃ بالیاد وابت الشمس لختہ فی غایت
 تاویب ہمد روز رفتن و تسبیح گفتن و قولہ تعالیٰ یا بجا
 آونی معہ ای سنجی لاند قال اما سخرا یا بجا
 یسجن - وابت الی فلان تاویبہ اذ ااتیۃ لیل
 تاویب ای جنت اول الملیل فاما تاویب متابت
 اہب - تاہب - ساختگی کروں بہتہ ساند
 اہب ج - اہب پوست ناپیراستہ اہب متعین حاتم
 علی غیر قیاس مثل آدم و افریق و محمد جمع ایدم و افریق
 و عمود و قیل اہب ہو قیاس -
 المکتب - مکبر الشمل یعنی کلیم خرد کہ مجبور
 وزمین نرم و نر و تل تاہب ج و ایضا ضوع نام
 کوہی کہ صدقات پیغمبر صلی اللہ علیہ آہ وسلم در آنجا
 بود ایش درختی مخفف آتاب -

ما زبنت - الابل شتر تشو از نکرده (عجل و شتاب)
از ب کوتاه و فربه بلا و تانگس و زشت رومی و
باریک مفاصل لاغر که زرد شود و استخوان و بکلیه
شود شکم و فضل بدن او از ب العقبة فی (زب ب)
و دهم من ذکره ههنا از ب را از ب مثله از ب شد
و قحط از آب بالکسر آبی است عربی اعتبار از آب
روان شد (عجل و شتاب) و منه این آب یا آن فارسی
معرب این آب است ای بشاش بل ابل از ب
شعر لا غرا زبوا المان بنیم شست کردن مال با هم
آب - بر وزن معنی سقا اید به رجوع -

فصل ابا،

یہاں پہلے۔ احمق و لقبی دمی و نام کنیز کے
و يقال ہم بیان واحد کما يقال ہم باج واحد

قال عمر رضي الله عنه ان عشت فسا جعل الناس
بنا و احد اريد التسوية في القسم
يا باب - باب - در ابواب بوجه حج - بواب
در بان و توثيق بوابا اسی اخذت و بذا من ابواب
ای صلح ملک بینه نام مرد -
البواب من خیل سپه تاه پر گشت فراموش
بر وزیر - جدا میل بجا - سی فارسینه
آن کشاورز -

بشیم - دیہی ست بہ بخارا -
 بشیم - دیہی ست بمر -
 بانب - دیہیت بہ بخارا و بسوی آن نسو بند
 جلو آن بن سمرقند و ابراہیم بن احمد و کعب بن احمد و احمد
 بن سہل را بانبیتون الحمد ثون -

فصل الثانی

نکات - گوایانان - دوسریستان شش
ستورقال بن مقبل لما تو ابانان تم فطلا ای
لم تسو و طکتا ہا -
تیب - نکات - زیان ہلاک شدن بقال
منہ ثبت یداہ - و تباد منصوب علی اضمار افضل
ای لکرمہ اللہ خسراتا و ہلاک دمع واک (تیب
ہلاک کردن سبب لہ الامرای شہا و استقام
تراب تراب - بالفم خاک تربہ ترابان راج
تو راب تو رب تیرب تراب تربہ بضم و لما ایضاً
خاک تراب و الحمد خاک زمین بقال تربہ نشی
بالکس خاک لودہ شد تربہ راجل فقر کانیصوت
باترب علی الدعایہ بقال تربہ یداک علی الصبت
خیر از تربہ خاک لودہ کردن - از تراب خاک
برانداختن بر چیزی فی الحدیث تربہ الکتاب قائہ

درج الحاجه و بی نیاز شدن از تراب ارجل مستقی کانه
 له من المال بقدر التراب - تریه دروشی تریه کبریا
 سرانگشت تر باتج و گیا ہی ریح تریه اذ اجات
 بالتراب - تریه شال بمنزه نام ا دی جل تربوٹ و
 ماقه تربوٹ ای ذلول مستوی فیه المذکر و الموث
 ترب بالکسر مجز او یقال هذه ترب هذه من اتراب
 تریه استخوان سینه ترا سبج - تیرب بفتح ال
 موصی نردوک کامه -

تَعَب - تَعَب - مانده شدن (مع کاف)
 اَتَعَب متعذیه ہوئے متعَب کا یہاں متعَب
 تَعَب - ہلاک شدن (مع کاف)
 تَلَب - تَوَلَب - بفتح اللام خرده و یا
 لالتان اُم تَوَلَب ایتلیاب است شدن کار
 والاسم التلایب مثال تطایبہ و دراز کشیدن
 (وہ تَلَب ایتلیاب کا اسم)

توب - توبة - بازگشتن از گناه توب کذلک و
هو جمع توبه ايضا مثل عوامة و عووم و توبه اذن -
(مع مفضل) يقال تاب الى الله توبة و متابا و تاب الله
عليه اي فقه لما - توبة الشاعر هو ابن الحارث بن خزيمة
ابن كعب - تابوت هم واصله تابوتة مثال ترفوة و
هو فعلوة فلما سكنت الواو انقلبت هاء و تانس
قال لم يختلف لغة قرين و الانفصار في شيء من القرآن
الا في التابوت فلعنة قرين بالهاء و لغة الانفصار بالهمزة

نائب کی فصل درختی است که از آن کمان سازند
 رجب - سنگریزه فقره که یکبار گذاخته شد باشد و
 هنوز چیزی بقیه آن نده باشد و قطعه آن را رجا بگویند
 رجب خط سیم در سنگ معدن تجیب با ضم و یفتح بطنی اند
 نده منعم کانه بن بشر یحیی قاتل عثمان بن نوح قبله از
 حمیر بن مرم بن الملمح بن الحوی قاتل علی بن رض غلطی کرد چه

البواب

بروز

١٢

20

شماره

بسم الله

١٢

10

—

پس تحریف نمود و شعر و لید بن عقبه اشعرا الان خیر
 بعد از ثانی قلیل العجبی الذی جاز من مضر فیر اند
 تجوی بکبان نیک از ثانی خلفای ثانی اراده کرده جز
 این نیست که مراد از ثانی نبی صلوات الله علیه است
 تحریف و برباط و لغت مادی و شریک و جالاک
 تر تحریف و ترس - و موضوع و سبب انحراف
 این هر دو اصل است -

ثانی - وی بشام منها محمد بن محمد بن عقیل لحد
 از کتاب لغات و صاحب التبیان روی عنه ایضا - ثانی
 در ختای بزرگ مردم که تعلق از ان می چکد -
 ثانی - کوهی بدین نام به معنی توبه -

ثعلب

ثعلوب

ثعلب

ثعلب

ثعلب

ثعلب

ثعلب

ثعلب

فصل ثانی

ثانی - اما به - درخت ثانی ج - ثواب بضم
 فتح الواو والمد خلیفه فی مثل عدی من الثواب
 و ثانی ثعلب علی قاع علی و لا قاع ثانی و ثانی
 ثعلب - ثعلب - به شکسته و دوده و شریک و شریک
 کردن و سخت نگویدن قول الله تعالی لا تشریب
 علیکم الیوم و ثعلب علی عربی معنی اذ قحمت
 علیه فعله - ثعلب بدین رسول الله صلی الله علیه و آله
 و سلم فصل ثعلبی و اثری بفتح الراء فیها منوب علیه
 ثعلب - ثعلب - بضم ثعلبی از جاها -
 سید چون کانی مانند آن ثعلب ثعلبی و فرقی
 ایضا از ع من حیات مصر -
 ثعلب - ثعلب - روان کردن آب ثعلب ثعلب
 آب او وادی ثعلب ج و ایضا نوعی از باران و باران
 ثعلب ج ثعلب نوعی از کریمه ثعلب بالفتح
 تا و وان ثعلب الماء و الماء من لاف قال لا صهی
 ثعلب بحر ثعلب معایب هو ان بحری سید

صیاد فیه ثعلب
 ثعلب ثعلب - ر و به ثعلب ثعلب ثعلب
 مردی ثعلبان بضم ر و به ثعلب ثعلب ج از
 بیماری که موی ریزان از ثعلب بکسر اللام می ذات
 ثعلب - و ر من ثعلب ثعلب ثعلب - و به ثعلب ثعلب
 من ثعلب کما قالوا مغفرة الارض ثعلب الثعلب
 ثعلب ایضا از بانه نیر که درستان باشد ثعلب
 باریان ثعلبان و ثعلب ثعلب بالفتح و به ثعلب ر و به
 ثعلب - ثعلب - بالکون و به ثعلب ثعلب
 ساید که آب خشک از و از اسودا به گویند ثعلبان
 بالکسر جمع بحر من ثعلب ثعلب جمع ساکن به -
 ثعلب - ثعلب - سورخ و سورخ کردن
 ثعلب بضم سورخ ثعلب بالکون و به ثعلب ج -
 ثعلب بالکسر اسکنه و به ثعلب سورخ کردن
 ثعلب لازم منه يقال ثعلب بالفتح و به ثعلب و به
 نوع من فساد الجبل - و افروختن آتش باری ثعلب
 عودا لخرج اذ لمطر و لان عودا فاذا اسود ثعلب
 قد فعل فاذا ازاد قیل قد ادنی و به ثعلب بضم
 یوکل فاذا امت خوصه قیل قد اخوص ثعلب
 ثعلب شاعری بکسر ثعلب بضم ثعلب و به ثعلب
 شدن آتش ر و به ثعلب ثعلب کذاک -
 ثعلب ثعلب - عیب کردن ر و به ثعلب
 ثعلب عیبها و نقیصتها ثعلب کی - ثعلب سنگ
 خاک ریزه و يقال ایضا لا ثعلب الا ثعلب بکسر الهمزة
 ایضا ثعلب بالکسر شریک و به ثعلب ثعلب ثعلب
 ثعلب بفتح اللام ج مثل قرد و قرد و يقال ثعلب ج
 ثعلب - ثعلب - سی ثعلب - و امرأة ثعلب الشوی
 ای مشفق بضم ثعلب ثعلب نام وادی -
 ثعلب - ثعلب - و به ثعلب ثعلب ج - ثعلب

جمع ثعلب منه و بالهمزة ایضا لایم اشتقاق ثعلب علی
 و کذاک از و و و ساق و اسوق و جمع باجا
 علی هذا المثال - ثواب جامه و ثواب ثوبان
 با و کشتن بعد از آنکه رفته باشد - و گرد آمدن مردم
 و آب در حوض ثعلب بضم ثعلب حوض میانه حوض آب
 نخست روی گرد آمدن به گروه و اما و بعضی علی و
 الذابیه عن عین الثعلب کما عرفت وانی تو اهل قاع ثعلب
 و اصله اقوام - ثانی جای گرد آمدن آب با و کشتن
 مردم و منه قول الله تعالی و اذ جعلنا البیت ثانی
 للناس ثعلب ج - و ایضا پای دام صیاد و جا
 آب گرفتن از جا و ثواب پا داشت ثعلب کی ثعلب
 و به ثعلب ای ساید آن ثعلب و قول الله تعالی و ثعلب
 ای جزوا - ثعلب الصلوة خیر من الثوم فتن در آن
 فخر ثواب ایضا نام مردی و فی المثل هو طوع من
 ثواب هو رجل کان یوصف بالطاعة ثعلب و
 سخت که ناقل باریان و به ثعلب ثعلب و به ثعلب
 به ثعلب ای ثعلب سیوس فی المذکر و المؤنث و
 و کذاک از کانت المرأة مدخوله و الرجل تزوجا ثعلب
 ثعلب - به ثعلب ثعلب - ثعلب ثعلب لایم کار نام
 و به ثعلب بضم ثعلب و به ثعلب ثعلب ج -
 ثعلب - کوهی است به بخور می کباب با و نزدیک
 آن کان زرد و کان ثعلب سفید است -
 ثعلب - ثعلب - ثعلب آله البیت و قفص ساز را -
 ثعلب - بالکسر و بدان ها خرد -
 ثعلب - لکن از نام شهری ثعلب نیک از شوی
 خود جدا شده و باشد یازن بمرور سید و مرد زن
 رسیده و لا يقال للرجل لانی تو کذاک لایم
 و به ثعلب و به ثعلب و به ثعلب و به ثعلب
 (ثعلب) و به -

له وین دره ای با و کشتن و به ثعلب بضم ثعلب و به ثعلب ثعلب ج -
 بدان چوب و به ثعلب سورخ کشته

والکسر بکسب باران - چوب بالان جلب
 بالتحریک بالکسب بکسب باران - چوب بالان جلب
 تا در گذر بقال جلب علی غرضه جلب بالضم و جلب
 علیه مثله و جلب قتیله ای غشاه باجمله و جلب
 ای اعانه - و جلبوا علیه اے جمعوا و تا لبوا و
 جلب لرجل ای تحت ابله ذکر را - و یا حار
 اذ انجبت اناثا - جلباب بالکسر چادر جلباب
 ج جلببته مصدر منه ولم تدغم لانهما محقه بدحر جبه
 جلبب جلببته بفتح جیم که از با بقال منه جلبوا بالتشديد
 و جلبب لندی جاد و لندی منه و هو ان لا یأقی المضیق
 القوم فی میا بهم لاخذ الصدقات و لکن یا مرم
 جلبب نعمهم الیه و یقال بل هو جلبب فی الزمان
 و هو ان یرکب فرسه جلبا فاذا قرب من الفایه
 تبع فرسه جلبب علیه و صلح به لیکون هو السابق
 هو ضرب من الخدیعة جلب و اجلاب ایضا
 کسانیکه ستور از شهر شکر کشانند بفر و ختن جلیان
 بالضم نوعی از چوب چون ماش و یقال له الخکر
 جنب جنب - پہلو یقال قعدت الی جنب
 فلان و الی جانب فلان یعنی و قبله از زمین
 و کرانه و صاحب جنب صاحبک فی السفر اما
 البحار ای جنب فوجارک من قوم آخرین - جانب
 کرانه جنبه بالتحریک کذلک - یقال فلان لا یطو
 یجنبینا - جانب و جانب و جنبه و جنبه کلمه بمعنی
 جنبی بفتح دیا لیا بگانه و کذلک جنب جنب و
 جانب کلمه معنی - و یقال ضربه جنبی کسر جنب
 و جنب الدابة اذا قادتھا الی جنبک - و کذلک
 جنب الاسیر جنباً بالتحریک و منه خیل مجنبه
 شد و الکثرة - جنب الشی و جنبه بمعنی اے
 جنبه عنه - قال الله تعالی جنبی و جنبی جنب

جوب

جیب

جوب

جانب

جتلوب

جوب

بالفتح درگاه اجنبه ج - یقال جنب لب القوم هو
 الخصیب جنب لب جریب لب جریب یقال فز و لیسین
 جنبیه ای ناحیه و فرس طلوع اجناب کسب
 سلس القیاد - و یقال لب فلان فی جنب فوج
 بالکسر از لب فی جنبه ابله - و جنب القوم و کلت لیان
 الیهم یجنب یضاه و قوتی فی ظهر الفرس یقال
 بتا عبد بن رجلی الفرس کذا قال فی محفل لغوی جنبیه
 شرواست قش می و ابه نقاد فی جنب لراکب
 جناب ج - و کل طلع نقاد جنب جنب لندی
 لا یقاد جنبیه ایضا هی علیه و هی اناقه تعطیها
 القوم لیمتاروا لک علیها جنب لب ای غریب جنبه
 بغیری آمدن و جنب شدن و یقال نعم القوم
 هم سحار اجنابه ای سحار الغریب جنب یستین قم
 من اجنابه یستوی فیہ الواحد و الجمع المونف
 و ربما قالوا فی جمعه اجناب جنبون و منه یقال
 اجنب لرجل و جنب بالضم - جنبه یست یلوی
 شتر یقال عطی جنبه اتخذه منها علیه و کرانه یقال
 ترک فلان جنبه و هی اسم ایضا لکل حیثه یلوی
 فی الصیف یقال میطرنا مطر کثرت منه اجنبه جنبه
 بالفتح یا و دست راست جنبه الی سج او تجولت
 جنوبا و سحابه مجنوبه اذ اصب بها الجنوب مجنوب
 آنکه بیماری ذات الجنب دارد و قد جنب لرجل
 یستعمل مجهولا و اجنب القوم اذا دخلوا فی
 سج الجنوب فهم مجنوبون - و کذلک القول
 فی الصبا و الذبور و الشمل - جنب بالکسر سر و
 کرانه زمین عجم که زمین عرب یبوند و جنب بالفتح
 خیر می بسیار یقال ان عندنا یخرا مجلبا و لشر
 مجنبا ای کثیرا جنب بالتحریک لندی نمی عنه و هو
 ان یجنب لرجل مع فرسه عند الزمان فرسا

از کسکی یقول عند ان خاف ان یسبق علی الاول
 و لکین تنور یقال جنب البعیر بالکسر او اطلع
 من جنبه و هو ان یتصدق بینه یجنبه من العطش
 او ان یتوی من العطش -
 جوب - جواب - پاسخ اجابه پاسخ و ان یقال
 اجابه و اجاب عن سواله یعنی و الاسم اجابه
 بمنزله الطاعه و الطاعة یقال سا و معا سا و اجابه
 لکذا یرکب هذا الحرف - اجاب منه و عاره و استجاب
 بمعنی مجاب و استجاب سخن گفتن با هم یقال به حسن
 الجنبه بالکسر ای الجواب -
 جنب - جنب - گریبان یقال جنب القميص
 اجوبه و اجنبه اذ قورت جنبه - و یقال یونا صر جنب
 بالکسر ای یمن - مجوب بالکسر و کار و گریبان کا و جوب
 دریدن بریدن (ع و ض) و منه قوله تعالی
 و یؤذ الذین جالوا الصخر بالواد - و یقال جنب البلاد
 و اجوبها و اجنبها و جنبها اذ اقطعها یقال بل
 جازک جابته خیر یوجب الارض من بلدان
 بلد جنب گریبان کردن سیرا من را اجتباب
 سیرا من پوشیدن و مسافت بریدن منه
 اجتبت المسافه قطعها و اجتبت القميص لبستها
 یوجب کثادگی ابرو کوه و ایضا موضع ینجاب فی
 الحرة - جوب ج - جنب سر و شام کچر زمان
 یوجب قبله از حیر جنب بطنه از کنده -
 جانب - کوتا و دست از مردم اسپه ای -
 بهار و غیره -
 جتاوب - بالضم و بالمثلثه موضع
 نزدیک مکه -
 جنب الحد و هلاک کرد او را و جنب الشی
 در کار می مترود شد و آمد و رفت کرد و جنب اسم است

حسب
برای آید

قال لما زني لانه في الاصل مصدر وقال المبرور
الحرب قد نكره ويقال انما حرب لمن حارب
اي عدو وتجاروا او اتروا بمعنى محارب كسر الميم
وفتح الراء صاحب حروب وهم محاربون - حرب
جوب دسقي وتامد يانه حراب بالكسر ج - حرب
بفتح الحاء خنك من شدن حرب ففت منه اسد حرب
ايضا تحريك بر غلا نيدن وختم گرفتن و ختم
آوردن - وتيز کردن سنان را حربه الرجل
ماله الذي يعيش به - حرب بالتحريك ايضا گرفتن
مال کسی و بی چیز ماندن قد حرب مالا ای سلبه
فوق حروب و حرب - واحربه ای ولله عله
ما یقیمه من عدو - محارب پیشگاه های محاسن
منه محراب المسجد وهو ایضا غرفة - وقوله تعالى
فخرج علی قومیه من المحراب - قالوا من المسجد
محارب بالضم قبله از فرج باب الكسرة المترا فباب
رست یه ورمع الشمس کسیت د است تمیون
نجر او بود کردم چین - حرابی ج - حرابه موشه
منه و يقال حرابه و تحسب كما يقال ذئب
غضا ارض محربه بین حراب و حراب
ایضا چشما زده حرابه المتین گوشه های
مشت مازده و حربه ای از بار و ایلا لا حاق
بافصل

حرب - حرب - بالكسر گروه یاران نوبت
آب و نجر و اسه اجتماع - اخاب گروهها که بر
جنگه بنیاد کرده بودند حرابی کسر الباء بالشدید
ورشت کوتاه و يقال رجل حراب و حرابه ایضا
اذا کان علی ظمائله الی القصر و ایلا لا حاق
کا لهما مینه و العلمیه من الفهم و العلم حراب
بالکسر المذمومین رشت حرابه آنص من احرابی ج -

حرب
حش

حسب

واصله مشدود كما قلنا في الصحاح من جنس الكسر
كز دشتی ایضا مثل الخرابی ای افلیطه الفصیح
قسط گرد و دریایی حربه اخرای اصایه - حیزبون
کنده پیر -

حسب حسب حسابان - بالضم الکسریه
شمر دن جمع اضل محسوب شمره حسب
بفتح الحاء مثله - وهو فعل بمعنى مفعول اندازه قال
هذا حسب ذاک ای بقدر ذاک عدده و بزرگی
مردان روی نسب و قال حسب و ماله حسب
مصدر منه (ع بضمها) حسب ففت منه قال
هین التکیست الحسب الکرم کونان فی جل ان
لم یکن له آباء و اشراف و اشرف و المجدلان کونان
الابا آباء - و حسب نهی سنکر کردن و قال الحسب
علیه کذا اذا نکره علیه فهو حسب البکر و ذوقاب
چشم داشتین از خدای عز و جل و قال الحسب کذا
اجر عند الله تعالى و الاسم حسبته بالكسر و هی الاج
و الجمع حسب کسر الحاء - و هی التدریس ایضا و قال
فلان حسبی حسبته ای التدریس و هی من حساب
ایضا کار کتبه و احاسه من اکر و ب دجلوس و يقال
احسب فلان بناله او بناله او اوقات و هو کبر ان و ات
صغیر و قال فترطه احساب بسند کن چندی قال
احسبنی الشی ای کفانی و دادن آنچه بدان خوش بود
شود - و قال حسبته و حسبته بالشدید ای عطیه یا
یرضیه - و قال حسبک در هم ای کفاک و شی حسب
ای کاف و منه قوله تعالى عطاء حسباً - و يقال
اعطی انما حسبی اکثر - و هذا رجل حسب من جل
و هو مع النکره کانه قال محسب ذاک ای کاف
لک من غیره و یسوی فیه الوجود و الجمع و التثنیه لانه
مصدر - و نقول فی المعرفه هذا عبد الله

حسب من رجل فتصیب حسبک علی احوال
تقول از ادوات الفعل حررت بر جل حسبک من
رجل و بر جلین احسبک و بر جل حسبک حسب
بس نقول منه را کت زید حسب فلانک قلت
حسبی و حسبک لم تؤنه لانک ادوات الاضافه
کما نقول جلدی زید لیس غیر تریه لیس غیره عنی
حسبک شدای انتم الله تعالى منک حسابان
بالضم عذاب و ملح - و تیرهای ناوک حسبته کی
و شمار قوله تعالى الشمس و القمر بحسبان ای بحساب
قال لا خفش احسبان جمع احساب مثل شهاب
و شهبان - حسبانه ایضا بالش نحو و نقول منه
حسبه اذا و شدته و يقال حسبته الخیر ای استخیر
و حسب هو البعیر الذی فیه بایض و حمره و حسب
شرح موی شدن شمر و مردم حسب ففت منه
ایضا محسبه بالكسر افتح حسابان بالكسره اشتن
(ع ک ب ی ک) ایضا و اثانی شاذ لان کل
فعل کان مضی کسوه و التثنیه مفتوح العین نحو
علم یعلم الاربعة اخرت حاد نوا و قالوا حسب
یحب فی الیسین و یسین و یسین و یسین و یسین و یسین
من البابین و فی الحقل کلاهما بالكسر مثل
و یسین و یسین و یسین و یسین و یسین و یسین
و یرم یرم و یرم و یرم و یرم و یرم و یرم
سکله -

حش - حوش - چون دست ستور
و ستورنی گاه برآمده -

حسب محسب - سنگ نره ارض حصیه
و محسبه زمین سنگ نره ناک تحسب سنگ نره
گسترون بر زمین محسب جاس سنگ نره خن
یعنی حسب سنگ نره از اشن (ع ک ۲)

مخالفة بکد گر یا راسی کردن و يقال هم تحلبون
 عليك حتى يجمعون و تالبون من كل أوب
 محلب بالکسر کا و دوشه حب الحلب یعنی از دره
 افاده میخیزد موضوعه ناقه حلبانه ای ذات
 اللبن حلبان دور گرد و وطن نان حلب الوق
 و الحلبای سأل و يقال عمر تجلبه بکسر التا
 و اللام مع سکون الحاء و تجلبه بضمها و فتح اللام
 و أيضا التي تحلب قبل ان تحمل حلبة اسبان که
 بجهت و انیدین جمع کنند از هر جای و يقال جلبو
 اذ اباء و المنصرة من كل أوب حلب بالتشديد
 نام و سی حلبة بالضم شلیت و انه ایست معروف
 حلت بالضم و التشدید گویای که آهوا از خوردن آنرا
 ریشخ نیز گویند و يقال تیس حلبة لانا فده و
 تیس و ذو حلب حلباب کبیرین حلباب سیاه
 حلبوب بالضم شک سیاه
 حب ششلیت کوزی شست و ساقهای
 حب و یا تخیم فی الانسان حب سبیل کما
 و حب فلان ای نفوس آنخی
 حب حب بالضم گاه و زده حای حله
 حب مصدر رضع و ارضع و ارضع و ارضع و ارضع
 بلکه ای شست حوبه حیاة مصدر ان مشی
 هو اعق و احو حب و يقال لی حوبه سوانا ای
 شفته و حبال قال ابن السکیت ان لی فی
 فی فلان حوبه و حیده و هی کل حوبه نفس من ام
 و اخت و بنت لوعیر و ک من کل ذات رحم قال
 بی فی موضع آخر النعم و اساجه و يقال حق الله فده
 حوبه ای المسکنة و اما حده و يقال فلان حوبه
 ای نیست عنده خیره لا شتر حوبه ایضا و حوبه
 حوب ج و زمانی نوادای زرد و حوبان و حوباه و

۱۲. بهمن تنگ بن که شیر در آن درختند هندی و دوهی ۱۲ بجای شکرست هندی میخی ۱۲.

۱۲. الحسبیه لیس بصوت واما الصوت باحجم وامنون ۱۴ قیله مشاود وچزند آن مرغیکه لبربی جبار می گویند و قیل سرخاب ۱۲

[illegible]

خوب - خوبه - زمین خشک نده میان
دو پار که زمین باران زده و يقال همینجا خوبه
من الارض ای موضع سودا را می نهد
خوبه ای مجامعه و با کما حاجه -
خشب - خنبه - نوسید می (ع و ناک ۲)
خنبه می گویند گردانیدن فی الشغل البیه خنبه
و يقال وقعوا فی وادی الخشب بضم الاء وحاء
نخمر مصروف معناه باطل -

خنجمة بقوا سلی و شمس و شمس لیسع الخنجمة
بالدیس لانه کان نیشیا آن لیسع الخنجمة
بدویم است -
خضرب - کشفه موه خضرب و برید
و گزید آنرا -
خضرب - کجفرا سبی است -
خضرمه - برید آن را خضرمه بپاره از کرد و یا
خار نامه -

خدا عز و جل - سفر جبرائیل است -
خدا عز و جل - کنیز شتر مادرین سیده
ندام خدا عز و جل - که در آن سستی باشد -
خدا عز و جل - بخاین که در شتر مادر بسیار خوار
خدا عز و جل - شتر که شترش از او قطع شود -

خضر طیم۔ یا اھم و اہم ایست لوط

منوع عن بلان حتى اتخذ كاذبة وفي مثل كذب

از طبل لاله در بی انصراف بالکوتة وامرأة در بی

جنسیدن و بیدیه تا ویدن حیرتی و مکان و بیدیه
و فی الحقیقت من و فی الحقیقت و بیدیه و بیدیه و بیدیه

ہو بیچ۔ تندرست دوولہ درکاری قولہ نکالے
مذہب میں بین ذلت کا دوشی لسم آوب

وَلَا يَدْرَأُ لَكَ تَرْوُدَايَ كَحَيٍّ وَنَيْبِكَ لَا تَيْبُكَ تَمُوتُ
وَكَيْفَ تَشْفَعُ لِي ذَلِيلٌ مِنْ أَعْيُنِ زَيْتٍ

جسمه ای بنزل و ذب انبساطی دومی -
فورب - فورب - بکسبه الوسطی تر از هر چیزی

غیم و رایت ای حید و لسان ذریب و سیف ذریب
ای حید و امرأة ذریب ای ضحایة و ذریب بالکسر

۲۷) و ذرَبِ الْبَحْرِ إِذَا زُلْزِلَ الدُّنْيَا وَنُفِثَ رَاحَتُهَا أَيْضًا وَذَرَبِ الْبَحْرِ إِذَا زُلْزِلَ الدُّنْيَا وَنُفِثَ رَاحَتُهَا

والله ساءتوا الى الصنجات على ثعلبا وهي الداهية
قال بوزيد في سانه ذرب هوا الفحش وليس من

دَرْبِ اللّسان - دَرْبِ تَنْزِیْهِ کردنِ یَقَالَ تَنان
دَرْبِ - دَرْبِ کَذِبْ -

وَعَلَيْكَ - بِكَيْسِ الْإِذَاكَ الْإِلَهِ الْعَلِيَّةِ
مَا تَعْتَرِزُ رَفْعُ عَلَبْ يَهْنَأُ فِي رَفْعِ عَلَبْ يَهْنَأُ

حرف و واحد از علوب و ذلواب بنوعی از قمار شتر-
و نمب - و نمب - بقتی نرینبا و نماب ج-

وونباله چشم دقانی دم مرغ - و سپس وندکان
و آب که از بینی شتر فرو آید ذاب بالکستر

هر چیزی فایده الوادی الذی شتی الیه سید و
کذاک دفعه - و تا به اکثر من دفعه - درین کتاب

کند لک دفعه - و تا بعد اکثر من دفعه - نیت با کسر
کفله و آب راه درستی و نجاته با کسر و لکسر کند لک

قوانب سبب سے مستثنا کی گئی کیونکہ ان کے لئے ان کے لئے ان کے لئے

نیم رکب ازو بخالم رسیدن آغاز کرده باشد و نه

به رجلا فلا تروه الى الواحد كما يقال في انما ياتي
وفي كلاب كلابي - ربابه بالكسر جبهه يترها في
وعده وبيان ومنه قيل للعشور رباب - ربابه اهل
عده - رباب بالفتح ابرس يد وقد تكون اسودا
ربابة ونام زني م -
رتب - رتبة - رتبة كذا في الاضاح
وبيان بر سر كوه وبلندي وقال خليل المراتب
في الجبل والصحاري هي الاعلام التي ترتب فيها
العيون والرقباء - ترتب يست کردن درجات
هر چیزی وجزآن رتوب بر جای استادان
وادی بودن و يقال رتب ای شمت - رتب
رتوب اللعاب ای انصباب انصباب - امر رتب
ای قارن ثابت و امر ترتب علی تفعل بضم التاء و
فتح العين ای ثابت - رتب بفتح التاء وفتح
بانی هذا الامر رتب الاعتب اے شدة ومانه
ووانگشت سبانه ووسطی و قد یکنون رتبین ملتزمین
برآمده رتبة كذا كقولك درج ودرجه -
رجب - رجب - شهر الله الحرام يقال له رجب
مضر لانهم كانوا اشده عطشا له ارجاب رج - وشكوه
دشتن بزرگ دشتن يقال رجبته بالكسرة هي
وعظمته - رجبان به رجب شعبان ترجيب تعظيم
ومنه ترجيب الخيرة وهي دجها و يقال هذه ايام ترجيب
تقاریر دستون نهادن درخت بر باره قال الحجاب
بن المنذر انما عند نقباء المرجب رباني لشجرة حدار
تعمد عليه لضعفها وكثرة حلاها - والاسم الرحمة بضم
واو جمع رجب مثال كربة وركب جبهة من النخل مشوبة
الها - رجبته ايضا دام كرك - ويؤخذ من ذلك
سرانگشت آجبهه مثل رواجب ج - ثم ابراهيم
ثم الاشاجع وهي الاثني عشرين الكفت ارجاب رودكاني

ولم يعرف الا صمعي واحدا -
رجب - رجب - بضم فرجی مع بضمها حجاب
مثل رجب بالفتح لغت منه لقول بلد رجب ارض
رحبة - وقولهم فرجها واهلا اے اصبت سعة و
اهلا فاستانس والستو حش - رجب حجاب لغت
قد ررجا بالضم ای سعة - رجبی علی فاعل من
استخا انما هي اهل ورجب بيا خوار و يقال هو
رجب المصدر ای واسع المصدر - رجائب التجوم
سعة اقطار الارض - رجب لدار ورجب لغت
قال الخليل قال بصر بن سيار الحكم الدخول في
طاعة الكرماني ای اذ سلكم قال وهي شاذة ولم يجر
في الصحيح فعل بضم العين متعديا غير متعديا
وتمت قوله قال الكسائي اصل قلته قوله - وقال
سيبويه لا يجوز ذلك لا يتعدى ولا لا ذلك طلبة التري
ذلك تقبل طوبى من آرجبه اسی وسعته وقال في
رجب البعير والفرس له رجب رجبی اے توسع
بتا عدي - رجب المسجود لفتحات ساحة رجب جبا
رجاب رج - بنور رجب لطن من هه ان رجب
قبيلة من همدان تنسب اليها الار رجيات
من الابل -
رودب - اردب - بالكسر مشددة الباء و
بزرگ اهل مصر اردبه خشت بضم بزرگ -
رذب - رذاب - بالكسر لغت في رذاب
بضم رذاب و رذاب رذاب رج - رذاب بالكسرة
و هو طبع يجر حل و رذاب رذابی ضم اذ به كبرخ
كوب مرزبة بضم رزب لبا و كذا في مرزبة جمع مرزبان
بضم الزا و هي مخرقة فارسية ومنهم قولهم لاسه مرزبان
الزارة - و يقال له مرزبة كذا في افعال له و مقصده كذا -
رصب - رسوب - بگ نشستن چیزی را بر آب

و فرورفتن چشم بگانی و سیفت رسوب بالفتح ای
ماض فی المضربیه - بنور اسبجی ان عرب -
رضب - رضب - بالضم ب من رضب
نوعی از سدر - و باران بگبار فرورفتن -
رطب - رطب - تر هو خرافت بالیس رطوبه
ترمی (مع بضمها) رطب رطب لغت منه غصن
رطب ریش رطوبی ناعم - رطبت گردانیدن
و رطب خوراندن مرطوب صاحب طوبت
رطب ايضا لاه تر رطبه سبست تر رطاب ج
رطب طوب سبست تر خوراندن بتور افعال
منه رطبت الفرس - رطب بالضم وفتح الطاء
خراب تر رطاب طاب رج - رطبه کی رطبات
رطب ج - ارطاب رسیدن غوره خرابا افعال منه
ارطب البسر و رطب شدن انچه بر نخل است
یقال منه ارطب النخل - ارض حرطه کثیر الکلاء -
رعب - رعب - بالضم ترسانیدن یقال
منه رعبه فهو مرعوب ای افرخته و لا تقبل رعبه
ترعبه بالكسرة ترسده تمام مرعوبی مقطع
رعب الذی یقطر و سما - ترعبه بالكسرة رعبه
کوبان رعبت الخوص ای ملائمة - و سئل رعب
یلو الوادی سنام رعب ای متلی سمن -
رعبوب بالضم بدول و ترسده رعبوبه مؤنث -
رذب - رذب - بالکسر لغت فی رذب
را عبیه مؤنث -
رغب - رغب - بالتحریک خروا ایتی
منودن رغبه کذا یقال رغبته لغت
فیه (مع ک افت ۲) - و رغبته عنده اسی لم اذده
وزهدت فیه - و ابرغبی و رغبی فیه بمعنی رغب
رغبوت بالتحریک من رغبه رغبه عطا کربنا

رجب
رضب
رطب
رتب
رعب
رجب
رعب
رذب
رغب
رغب

رنب

رقب رهب

روب

ركب

رناب رج - و فرخ شکم خوش رغب مقام
 رغب - و فرس غیب استخوانی و اسع مخلوق غیب
 شره و از نمودن (سبع بضمها) نقال الرغب
 شوم غور غیبی حریص نرم شدن هر چیزی
 رغب بالفتح زمین نرم -
 رقب - رقب - نگهبان و چشم دارنده
 موکل قوب رقبه رقبان بالکسر ضمایا چشم داشتن
 (ع و ض ۲) در قیب نجم الذی یغیب بطلو
 یا نقابا مثل الشرا قیبه الاکلیل اذ طلعت بی
 غایت تلمک - و رقبه یضایه سوم از قمار رقب
 و عرقه جای دیدبان بر بلند می قرار گرفته یکدیگر را
 نگاه بین کردن و رقبه شد فی امره ای خافه
 تر قب چشم داشتن ارتقاب کذا کثرت رقبه دارا
 او ارضاد و هو ان تقول ان مت قبلک فی ملک
 وان مت قبلی فی لی والا اسم منه الرقبی بالضم
 و بی من الرقبه لان کل واحد منهما رقب موت
 صاحب - رقبه یفتحن پس گردن مت قبات
 رقب رج - و بنده آرقب سطر گردن رقبانی
 انکذاک علی غیر القیاس العرب نقب العجری بالزاد
 لانهم حمر - و ذواته قیبه لقب مروی رقبانی
 که او را بجهت زید و کذا که از جل زنگنه چشم بر مرگ
 شوی دارد بجهت میراث و شتر که باب خود
 محض نزدیک نیاید و اینو به مرقت پوستی
 که از جانب گردن باز کنند رقبایه بالفتح آنکه
 نگهبانی رخت و بار کاروان کند در غیبت
 ایشان -
 رقب - رقب - بالضم رشتن رعب ک
 اف ۲) رقب بالکسر نوعی از رشتن نقال
 متر را کتب و اکان علی بیه خاصه و اذ اکان علی

فرس و حمار نقال فارس افراس علی حمار قیل
 یقال لراکت الحمار فارس بل یقال حمار رقب
 شتر سواران و ده عدد و افرسون ارباب رج - و
 بر الفوزون (ع و ض ۲) رقبه یفتحن اقل
 من الرقب ارباب اکثر من الرقب و کبان
 جمع من الرقب - رقب بالضم و التشدید
 جمع رقب مثل کاف و کفار و جمع رقب السیفه
 مرکب بالفتح بر شستی از ستور کوشی کاب السرج
 هم - رقب یضایه شتران که بدان سفر کرده شود و او
 لها من لفظها و الجمع رقب یفتحن مثل کتاب
 و کتب - رقب - رکابی لانه یکل من الشام
 علی الابل - رقب رقبه بالفتح فیها بر شستی
 یقال باله رکوبه و لا یحمل و لا حلوه و قرأت عاصم
 رقبه عنهما فمنا رکوبه و رکوبه ایضا
 شتیته بین الکلمه و المدیته عند الفرج - و طریق
 رکوب ای مرکوب - و نایه رکبانه بالفتح ای
 قصاب لمرکوب و ارباب اهرای جان و قس
 رکوبه و ارباب الرجل اعطیه رکوبه و رکب رکب
 بر شتر نخل بر اید از شاخ رکوب لفظه رقب
 گناه کردن رکبه بالضم زانور کبات بسکون لکاف
 و صنها و فمها ثلث ثلث جمع اقله مرکب جمع
 الکثرة منها و کذا کل کان علی فعله الا فی
 ذوات الیه و انهم لا یجرکون موضع الیمن منه بالضم
 کذاک فی المضاعف - ارباب نرک انو یقال
 رکبه رکبه ای ضربه رکبه رکب یفتحن نرک و رجب
 غبت العایه للمرأة خاصه عند الخلیل قال الفراء
 هو لها جمیعاً - رکب بر شتران یقال انکب انقص
 فی الخاتم و انقص فی السهم مرکب فهو مرکب
 و مرکب - و مرکب ایضا الاصل انکب یقال

فلان کریم المرکبی کریم اصل منصبه قوم -
 رنب - ارنب - خرگوش ارنب رج
 کسا ارنوب الرنب الذی خلط غزله بورا الارانب
 ارض موربته بکسر النون ذات ارنب - ارنبه
 خرگوش ماد و طرف بینی -
 رنب - رنب - یفتحن یفتحن یفتحن
 رنب بالضم رسیدن (ع و ض ۲) رنب
 رنبوت بفتح الهاء مرد ترسیده یقال رنبوت
 خیر من حیوتی لان رنب خیر من ان ترحم
 ارنبه و ارنبه اخافه رانب پارسی ترسان
 رنبان رج رنبه رنبه مصدر رنب رنب
 قال السجادی فی عین المعانی الرنب بالضم لکم
 فی قوله تعالی و انکم الیک جناح من رنب
 ای من الکرم و ای لفظه حقیقه و حمیه قال الصمعی
 رنب بالضم و سکون الهاء ناقه لا غرو
 رنبان تنک رنب رج - رنبه بالفتح استخوان
 در من سینه -
 روب - روبه حاجت یقال فلان لا
 یقوم بر دبه ابله ای بجا بستم عقل یقال ان اذ ذک
 غلام لیس لی روبه ای عقل و تبه اللبن یا شیه
 و رنبه المثل شب شو باک روبه کما
 یقال اخلت حباتک شطره روبه لیل
 طائفه منه و روبه الفرس ماؤه فی جماعه یقال
 اعرس روبه فرسک روب خفتن شیه
 جفات شدن رانب جفات و روبت لیس
 روب خنوع خوات خوابیدن رابا لرجل
 اذا خلط عقله و رابه و رابت فلان رابا
 اعطیه - قوم روبه ای خیر الا نفس
 المتحطلون و هم الذین انخنهم اسیر

فما شئتوا انوما وشر بوا من الرائب فسكروا -
رؤبان واحد رؤبى قال الاممى واحده رائب
مثل بالک وکلى -

رئيب - رئيب - شک تيه انچه شک افکند
وتهمت ويقال رابنى فلان اذا رايت منه
ما يريک وتكرهه ويزيل تقول ارابنى فلان -
واراب الرجل صار ذاربيت فومررب - وارابا
فيه امي شک فيه - واستربت به اذا رايت منه
بايريك - ريب المنون حوادث روزگار ريب حاشا
رستبى - هواوشعيب صاحب بن زياد الرستبى الحديث
رشته - بالفهم نارجيل خالى از مغز که بدان
آب برآورده شود - مراشب گل سرهاى خم -
رضب - بالتحريك مابين سبابه ووسطى از
بنجهاى آنها -

رخبليب - کرخيل زن لطف کننده والک
يعزق ماقدر عليه -

فصل الزا

زاب - زاب الرجل وازداب اذا طلق
واسرع المشى - وشرب ايضا شر باشد يدا -
زيب - زيب - بالفهم زه ورنش بلغت بين
زيب ففختين درازى موسى وبيارى آن بعير زيب
ورجل ارب وامرأة زبا لغت منه ونام مکه جزيره
ولا يكون الا زب الاغور لانه نبيت على حاجبيه
شعيرات فاذا ضربته الريح نفر - عام ازب سال
فراخى بسيار علف زبانه موش كرونى لثقل اسرق
من زبانه زباب بالفهم ج وازبت الشمس اى
دنت للغروب زوب كمويزر بيه كى يقال نيت
خلان عنه تزيبا - زيبه ايضا قرة تخرج فى اليد
زبيتان كفك وكج دهن يقال تكلم فلان حقا

زيب شد قاه ذوالربيتين مار زيب نوعى از گشتى
زخرب - زخرب - بالفهم وتشديد الباء سطره
صار ولد الناقة زخربا اذا غلط جسمه والکتر جمه -
زرب - زرب - زربته كازده صياد وازرب
الصائد اذا دخل فيه - زرب بالفتح والكسر وزربته
انخل كوسيد يقال منه زرب لغم ازرب - زربته
السبع الموضع الذى كيتن فيه - زرابى بالشجها زرب
نوعى از دويه و هو فعل -

زعب - زعبه - بالفهم پاره از مال زعب صدر
منه يقال زعبه زعبه سن المال اى دفعت له قطعه
منه دور کردن يقال زعبه عني زعبا اى دفعت -
وازدعبت الشئ اذا حمله يقال مر به فاندعبه و
جاردنا سيل يزعب زعبا اى يتدافع فى الوادى
زاعبه نيزها ومنه سنان زاعجى - از لعباب اسيل
كثرة وتدافعه - سيل مزعب بزيادة اللام زعبان
كسر الزاء نام مرد -

زغب - زغب - موهامى زرو چوره وطران
فراخ زغب چو زهاى زرو موسى يقال زغب الفرج
وازغب الكرم وذلك بعد جري الماء فيه - وازغب
الشعر اذا نبت بعد اخلق از زغب الفرج طلع يشبه بزيادة اللام
زغرب - زغرب - اب بيار - وبول بيار
زقب - زقبت - اسير ذنى حمره فزقب اى دخلته
فدخل طريق زقب ففختين وفتين اى صيق -

زيب ازيب - على فعل نشاط ويقال مرفلان
وله ازيب منكرة يوصف بالتانث اى ممر كسر بجا
من النشاط وپسر خوانده - وودمنى - وكمبا که میان
صباد جنوب وزوه وترس يقال خذنى من فلان
الازيب اى الفزع وآب بيار -

زائب - شيفها لا واحد لها

زرجبه - بالفهم كلمة يقال سمعت
زرجب اليد - زرجب بوى (مع ففتحها) زرخا
ماده شتر سخت برسير - مرطب مرد استهزا کننده
بامردمان يقال مرطب للفاعل اذا كان يهزأ
بالناس -

زروب - بالكسر بهره از داب ج -
زروا بيه - كتمانیه و دو مانى است پيامنه -
زروا به - خبه كروا ورا -

زرجب - بالفين المعجمة كجحف كجحت -
زرجب - كجحف بانگ سخت وكف بسيار زغاذب
بالفهم مثله وپيه زغذبه خشم والراح ورسوالى -
زغاذب - ايضا مرد سطر روى وزشت روى
وبزرگ لها -

زقلاب - بن حكمة كسر بال بازل ليد بن عبد الملك
زركب - انداختن زن بچه رادفقه و تبحر و پيرى
زكبة بالفهم نطفه وفروند زكبة طرفى مانند جوال لغت
مصرى ست - مژكوبه زن برداشته شده از راه
يقال هو الاثم زكبة اى الاثم شئ نقطه شئ الزكبة
زمن پشت در آمد يا درمغاك -

زلب - الزبى بالهمزة بيا چسپيد و جانش ازو
رعب ك اف ۲) زلابيه حلواى م زلته بالفهم تر
زدلاب بالفهم موضعى بحر اسان ازولب ربوبه
تر ليجب - عنه تغريد زجب لغت منه -

زلدب - اللقمة او باريد و فرو برد نواله را -
ازلجب - السحاب - كيث شد ابرازمب
اسيل يعنى بيار شد سيلاب وباهم مدافعت
نموده يقال سيل مزلجب

ازلجب - الشعر - روئيد موسى بعد از ستردن و
ازلجب الفخ - يعنى برآمد پراو همين است موضع ذكر آن

ازلجب الشعر
زائب

زرجبه
زخرب - زخرب

زيب زرب

زوب

زروا بيه

زروا به

زرجب زرجب

زرجب زرجب

زرجبه

زرجب

زقلاب

زرجب زركب

زرجب

زرب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

زرجب

آب (معن اک ۲) سیب بالکسر روش آب
و انسابی رج و انسابت البجیة ای جرئت -
سَبَبَت الدابة ای ترکھا تسبب حیث شادت -
سائبة دہی ناقہ کانت تسبب فی السجالمیة لئذ
و نحوه وقیل ہی امّ الحجر و کانت ناقہ اذا ولدت
عشرة البطن کمن اناث کسببت فلم ترکب لم یشر
لبنها الاولد یا و الفیض حتی تموت فاذا ماتت
اکلها الرجال و النساء جمعا و حُرث اذن بنتها اکل
فتسمی البجيرة و ہی بمنزلة اطفالی انہا سائبة و اجمع
سَبَبَ شل تاح و نوح - سائبة ایضا البعل الذی یقول
مولاه انت سائبة فقد عتق و لا یكون و لا و لا و لم یضع
بالحیث یشار و قد رد الہنی عنہ سیاب غوره خرما
سیابیة کی و بہا سُمی الرجل فان شد و تہ ضمتہ قلت
سَبَب و سائبة سوبان نام وادی -
سَحَب و کجھف دلیر اقام کندہ و اسمی سَحَل
سنداب - کجھہ حل شتر سخت قوی -
سنداب - ترہ است عم السید الی محدث سنداب
سبز و آب - بالکسر ترخانہ معرب -
سبز خوب - بالضم راسو -
سبز ندیب - شہرست معروف بہند -
امراة سمر متبہ - زن فرہہ دراز بالاسر متب
مرد گول بسیار خوار و بسیار نوش -
سیستان - درختی سیبلی مثلہ وجعلہ روتہ فی الشجر
سیسا یا ساسب و سبب درختی است کہ ازان سیرانند
مساطب - سندانہامی آنہنگران و آبہاے
جندہ و دود کا نما کہ بران نشیند مسطبتہ یکے و یکسر -
اسطبتہ بالضم مشاقۃ الکائنات یعنی اسچہ از کائنات شادند
سقلتہ - انداختن بر زمین سقلبہ صرعہ سقلب
اسمیت جیل من الناس یعنی گروہی از مردم سقلب

منسوب بدان سقا بئج۔
 منسوب۔ باران بسیار۔
 منسوب۔ کجفر گول فزدک او بالجمہ۔
 اسلخت۔ الطائر مانند خراب آمد و پیش از سیاہ شدن
 سنبت۔ جامہ دان استوار و کفقد بد خلق۔
 سبطت۔ درازی پریشان۔ سنباب بالکسر
 بیک آہنگ
 سنجہ۔ بالضم را سو گوشت پارہ برآمده در
 وسط لب بالا۔
 سنوب۔ کجفر اسمیست۔
 سوبتہ۔ بالضم سفر دور سبابة مثلہ سوبان واد
 یا کوئے یازینے۔

شباب شوبوب یک دفعه باران شد میسج
شباب شباب - مرد جوان شباب شبان حج
شباب ایضا جوانی شبیه کذک هوفلاف شب
ومنه شب بکث (ف ا ک ۲) واشبه الله و شبیه الله
قرنه بمعنی - والقرآن زیاده فی الکلام - وامرأة شبیه
وشابه بمعنی - بنو شبابه قومی از طائف اشب الی جل
بنین اذا شب ولاده - واشبه لی کذا مجعولا
آنچ لی کذا و شب ایضا کذک یقال عمتی من
شب الی دب اسی من لدن شبیه الی ان دب
علی العصا کما قبل نبی رسول الله صلی الله علیه و آله
وسلم عن قبل قال - و یقال من شب الی دب قد
مر فی باب اندال سجمل منزله الاسم باوخال من علیه
والحان فی الاصل فعلا تشبیه لکفتن بهوای
ایضا شباب بالکسر تشاط الفرس وهو رفع یدیه
جمعاً مع فاضل ک ۲ تشبیه کذک اشبیه
اناشی تویجه للشطاء - و کذک اذ حزن یقال

سنگین

بر لب من شابه و شید و مضاعفه و مضاعفه شیب
 بفتحین پر گاو دشتی و هو الذی انتهی اسنانه
 شیبوب بالفتح کذک یقال منه اشیب الثور و شیب
 و شیب بکسر المیم و فتح الشین ایضا و قال ابو عبیده
 شیب الذی انتهی شیباً باو عمرو یقول مررت
 برجال شیبه ای شیبان شیب نوعی از ذراک و
 برافر و ختن آتش و حرب شیبوب کذک ریح
 فاض ۲ اشیبوب بالفتح انچه بوی آتش افروزند و
 یقال هذا شیبوب الکذا ای یزید فیہ و یقویہ یقال
 شیب لونه ای یظہر و یحسین و یقال الجمیل انہ شیبوب
 شیبوب شیب بفتحین اند و گھن شدن ریح
 ک افت ۲ و ہلاک شدن فهو شیبوب شیبوب ہلاک
 شدن ریح فاض ۲ و ہلاک کردن لازم و متعد
 اند و گھن کردن و مشغول کردن غراب شیب
 سخت بانگ و شجبه شیباب ای سده بسد شیب
 بالکسر در جواب کہ جاہ بروی اندازند شیبوب
 ستونہائے خانہ شیبوب نام فردے و ہو شیبوب
 ابن یعرب بن قحطان
 شیبوب شیبوب لاغر شدن ریح فاض ۲
 و دیگرگون شدن و یضعا لغتہ فیہ حکا بالافراء
 شیبوب شیبوب بالضم انچه بیک شدن تان
 خرو و آید از شیر وقت و شیدن و فی التل شیبوب
 فی الاناء و شیبوب فی الارض ای یصبیہ و یطی
 مرۃ اخری شیبوب بالفتح مصدر من ریح یفتحاض
 اشیبوب بالضم بانگ شیر و شیدن یقال انہا
 الاشیبوب الاحلیل و قولہم عروقہ شیبوب
 تنفر شیبوب شیبوب بضم اولہا کمر کوہ شاخیب ج
 شیبوب شیبوب بفتحین شاخای بر گند و درخت
 کہ آرا بر ند شیبوب ج یقال شیبوبہ الشجرۃ خساوہ

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

شیرب

کردم جیح شیبوب لغت منه و فرس شیبوب
 در از خانه شیبوب مثله شیبوب اندن یقال شیبوب
 عنہ ای ذب شاذب و و رشونده از جاے خود
 و یقال الشذب لکثاۃ یعنی جذاب شذب العروق
 طاهر العروق اشذاب الکلاء و غیرہ بقایاہ
 شرب شرب ثلث لغات آشنایند
 خوردن آب مانند آن ریح ک افت ۲ و قرع
 قشار بون شرب الیم ثلث لغات قال ابو عبیدہ
 بالفتح المصدر و بالضم و الکسر لاسم شراب خوردن شرب
 یک خوردنی از آب جز آن یک بار خوردن شرب
 بالکسر ایضا بہرہ آب فی التل آخر یا اقلہا شربا و صلہ
 فی سقی الابل شرب بالفتح ایضا جمع شارب مثل
 صاحب و شیبوب ثم یجمع شرب علی شرب و شرب
 بالکسر خور آب و بالفتح یک شست آب و بضم الراء
 کذلک آب خوردنی اس حدیث ملعونہ من حاطہ
 علی مشربہ مشارب بخور یا مشرب مثل فشیق
 نیک شرب خوار مشرب جابے آب خوردن
 یکون ایضا مصدر ما و شرب و شرب آب
 نہ شور و نہ خوش شرب آشنایند و خوردنی
 از ما لغات شربہ گو سپندان کہ آب خورده
 باز گردانند و در پے دیگرے در آید شرب یک
 ہم بخور نو کہ ستوران ہر دو بیک نوبت آب
 خوردند و ہو فعل بمعنی مفاعل مثل ندیم کون یقال
 شرب مالی واکلہ اے طعمہ الناس و ظل مالی
 یوکل و شرب ای بری کیت یشاو و شرب
 القریۃ ای جعلت فیہا ما و اوطینا لیطیب طعمہا
 و ہی جدید شربہ بفتحات حمض ہاے
 گرد اگر دختستان شرب شرب با شج شارب
 آب خورده و سکت شوارب راہ ہای آب

در حلق و حار شرب الشوارب کشدہ لہنق و ہو ایضا
 جمع شارب الغلام و یقال طر شارب الغلام و ہما
 شاربان و یقال اشرب الابل حتی شربت
 اشربتی مالم اشرب ای ادعیت علی مالم فعل
 اشرب در خوردن رنگ در خوردن لازم و
 متعد یقال اشرب الابیض حمرة ای علاہ ذلک
 فیہ شربہ من حمرة بالضم ای اشرب و عدہ شربہ
 من ما ای مقدار الری و مثله المحسوة و الغرة و اللقمة
 و اشرب فی قلبہ جبہ اے خالطہ و منه قوله تعالی
 و اشربوا فی قلوبہم عمل یکفر ہم را حب العمل فخذت
 المضاف و اقام المضاف الیہ مقامہ شاربہ قومی
 کہ بر جوی منسوب باشند کہ آب از وی خوردند مثل
 الکلمۃ شربہ مثال ہمزہ سار خوار شرب در خوردن
 خوشی بجامہ اشرباب کردن استیخ کردن در نگر بستن
 شربیتہ مثل طمانینہ اہم من اشرب شربہ شربیتہ
 موٹو یقال ازال علی شربہ و احدہ ای علی امر
 واحد شرب بالضم موضع و بالہاء ایضا
 شرب شرب شرب در از شربت الادیم
 ای قطعہ طولاً شربی نوعی از جامہاے برد
 شرب شرب شرب بار یک شدن اسب فرس
 شارب خیل شرب ای ضوامر مکان شارب
 اے خشن قال ابن السکیت
 شارب شارب بار یک خشک شارب کذلک
 شارب شارب بالکسر شارب شارب ج
 و شرب الامرا بالکسر اشتد عیش شارب ای
 شدید شرب سخت شدن عیش ریح فاض ۲
 و یقال شرب الشرب شرب شربان قبیلہ از پران
 شرب شرب شارب شارب شارب شارب شارب

وشطبت المرأة الجرد اذا اشتقت له لثمنه من شطبت
 ابو عبیدہ ثم تلقیه الشاطبة لثمنه من شطبت جارية
 شطبت اے طویلة شطبتہ پاره از کویان بدر الزبیر
 وکذلک ہی من الاریم وچوب بدر از بزرگ محبت
 کمان الشطاب رقتن آب طروق شاطب اسی
 مائل شطب السیف طریقه التي في منه الواحدة
 شطبة مثل صبرة وصبه وکذلک شطب السیف بضمین
 سیف شطب ثوب شطب اسی فیہ طریق شطیب کعب
 شعب شعب شعب قبیلہ بزرگ ہوا شعب من
 قبائل العرب العجم شعوب ج و ہوا القبائل للذين
 ينسبون اليه بجمعهم وضمیم وکلی ابو عبیدہ عن ابن
 الکلبی الشعب اکبر من القبيلة ثم الفصيلة ثم العارة
 ثم البطن ثم الفخذ وشرکاف ودرز و فرائم کوردن
 درز و شرکاف شعاب - کاسه درم شعاب بالکسر
 الکه آن کار شعوبه گروہے کعب عرب بر جمع تفضیل
 گنند شعب الراس شانه الذی یضم قیاسه فی الراس
 اربع قبائل - و یقال بہان شعبان اسی مثلاً
 شعب ایضاً ج کردن از ہم و ہم یوستن ہوا لثمن
 قال التام بجمعهم اذا جمعوا بعد التفرق و تفرق بجمع
 اذا تفرقوا بعد الاجتماع و کوبے بیرین آنرا ذو شعبین
 خوانند شعی نام مردے منسوب بایشان و ہوا
 حسان بن عمرو الجعفی فمن کان شہم با شہم لک
 یقال لہم شعبیون و من کان شہم با شہم یقال
 لہم شعبانیون و من کان شہم با شہم یقال لہم
 آل ذی شعبین و من کان شہم بمصر و المغرب یقال
 لہم شعوب شعب الشعاب پر اکندہ شدن
 و الشعب الرجل سی مات او فارق فراقاً لا یرج
 شعیب نام پیغمبرے تم فحیبت فحیبتہ دہان راویہ
 سبطہ مزادہ کذلک یسکن شعب اذا کان

ما بین قرینہ بعیداً جاً شعب ج شعب بالکسر در
 کوه شعاب ج - و فی الشل شغل شغابی جردوی
 اسی شغل کثرۃ المونۃ عطاسی و شانی و دروش
 بنی منقر شعب بالفتح راہ الشعاب شاخ شاخ
 شدن راہ و درخت شعبۃ بالفہم شاخ - و ہوند کا
 و خور یقال قصۃ شعبۃ اسی شعب فی مواضع منها
 شد و الکثرۃ و گروہی از ہر چیز شعب ج و شعب الفرس
 ہوا اشترت منہ کالغلق و المنج و آب اخرو یقال
 شعبۃ حافل اسی قتلہ سید او جہا یقال شعبۃ المنون
 اسی فرقم شعب بالفتح مرکب ہی سقرۃ لاند خلما
 الالف و اللام شعبان نام ماہ شعبان است ج شعب
 نام مردے طاع یقال ہوا طاع من لشعب - شعبی
 بالفہم و یفتحین موضع شعب شعب ایضاً موضع و
 شعب الامیر رسولاً اسی ارسلہ
 شعب شعب - بالجمع بر این مختن فتنہ دنیا
 رشح بفتحہا و ہوا شعب الجند و لا یقال التحریک
 شعبت علیہم و شعبت ہم و شعبتہم کعب معنی و شعبت
 علیہم بالکسر شعب شعباً بالتحریک لثمنہ فیہ ضعفہ و
 شاغیہ فوشغاب شعب شعب و شعب بالکسر
 لثمن شعب بالتحریک نام زن لثمنہ فی المعتر
 شعرب شعربیتہ - پائے در پیچیدن کشتی
 یقال شعربۃ شعربۃ و اخذتہ بالشعربۃ فصعرتہ -
 شقب شقب - بالکسر شج و شرکاف کوبہ شعبۃ
 شقاب بالکسر فیما شقوب بالفہم ج شقب بالفتح
 و الکسر مکان مطمئن شقوب دراز -
 شقوط شقوط - کیش شقوط - اسی ذو قرین منکیر
 شمنب شمنب - پیڑی و خوشابی دندان
 یقال امرأۃ شمنبا قال الاصمعی الثمنب الا
 برد الفہم و الاسنان -

شوب - شوب - شوب - آیمختن (رع عن اض)
 شابه فهو شوب - و یقال بلعندہ شوب لا ذوب
 اسی لامرق و لالین - و فی الشل ہویشوب
 و یثروب یفرب لمن یخط فی القول و یعمل شیل
 نام آبی کہ پیچندے آیمختن شود شابه نام کوہے
 بہ جہ شائبۃ انبرش و الودکی شواشب ج -
 شہب شہب - بالفہم سیدی بر سیاہی غالب
 آمدہ شہب مصد (رع ک اف ۲) و شہب الراس
 اے شاب - فرس شہب سبز خنک اشہاب
 اشہاب مصدران منہ یقال منہا اشہب الفرس
 و اشہاب غرۃ شہار و ہوا ان یکون فی غرۃ الفرس
 شعر یخالع البیاض و اشہاب الزرع اذا حاج و
 بقی فی خلاہ شئی اخضر - ہو شہب روز بابا و سر
 و لیلہ شہار کذلک کیتبہ شہار و لبیاض الحدید
 فصل شہب الذی برد فہب سوادہ معنی زدود
 شہاب بالکسر شہاب شمش و یقال ہو شہاب جب اذا کان
 ناضیاً فیہا شہب ج شہبان کذلک شہاب بالفتح اللہن
 الفیلح یعنی شیرنگ آیمختن شوب خار پشت -
 شہرب شہرب - مثل شہربہ کندہ پیر -
 شیب شیب - شیب پیری (رع ف ا)
 ک قال الاصمعی شیب ہو بیاض الشعر شیب
 دخول الرجل فی حد الشیب - شیب سید شہاب
 راسہ شیبہ او شیبہ ہوا شیب علی غیر قیاس یقال
 فی جاریہ بکربانت فلا تلبیہ شیباء بالاضافہ
 اذا قنضت بابت بلیلہ حرۃ اذا لم تقنض و شتل
 الرأس شیباً نصبت علی التیمیر و قال الانفس علی
 المصدر لانہ حین قال شتل الرأس کانہ قال شاب
 شیب جمع اشیب و ایضاً کوہای بارت
 و او از تپوز شتر بوقت آب خوردن قولہم شیب

شوب
شہب
شعب
شعب
شعب
شعب
شہرب
شیب
شعرب
شعب
شعوط
شمنب

اشکرب
شلب
شلف
شخوب

ششرب
ششرب
ششرب
ششرب
ششرب

ششرب
ششرب
ششرب
ششرب
ششرب
ششرب

ششرب

ششرب

ششرب
ششرب

شباب کقولهم لیل لائل وموت مات قال الکسانی
شباب احمرن رأسه ورأسه وشبیه احمرن اسنابل
رأسه ورأسه کلها یعنی - واثباب الرجل ای شاب
اولاده شبیان حی از بزرگواران و شبیان شبیان
ابن ثعلبته و شبیان بن ذهل - شبیه نام مردی
و مفتاح الکعبه - فیه ولده شبیان و طمان و و ماه
سرمای سخت مستان و کبیر الشیش و الیمم ایضا -
شباب - کقفذ دایه است خرد از خشریات و
شباب - کجغفر و فک سخت ششرب مثله -
شباب - کلمه عراقیه مهری است سفیرانند و وارید
یازید و راکه از لیل خرد و مهره سازند و قدسم الحارثیه
شبابه با علیها من الخزولیس علی نبأها شئ -
شباب - دراز و اسکی است -
شباب - کصفور استخوان فقرات -
شباب - کر و موم و مورو و قدسم فی (شرب)
شباب - کجغفر سخت قوی -
شباب - کجغفر ششرب فانی یقال شصعب
الشعب اے عسا -
شباب - راست شدن شاخ پیش
پیشین آن بر سر او از جانب گودش انه لشعب
القرن و یکسرونه -
شباب - پیچیدن کشتی گیر پائے خود پائے
جریف خود انداختنش او را -
شباب - بالفم شاخ نازک ترا شغب مثله
و اسمی است ابن شغب بالفتح شاعر م و
تیس شغب و کسرونه بمعنی مشغب -
شغب - کجغفر موضع نزدیک دمشق -
شغب بالفم ششرب پاداش شبیان بالفم
خزیره و آن دایمی که کاه آوران در آن کاه جمع کنند

احمرن اشکاب ممنوعا یعنی عن الصرف محدث -
اشکرب - شرب بجان شرب اندلس -
شلب - بالکسر شرب بجان شرب اندلس -
شلف - کجغفر و گول -
شخوب - بالفم قله کوه شخوبه شخاب بالکسر مثله و
فرج الکابل و مهره ششرب دراز -
ششرب - کجغفر سخت قوی ششرب بالفم وضعی
ششرب - بالفم و المعجمه موضع در دشت و ترو
دراز بالا خوب صورت و کل جردن فیه مار -
ششرب - اسمی است ششرب بالکسر مرد دراز -
ششرب ششرب ششرب تیر رس بادشاخامی دراز
باریک ششرب ششرب مثله و ششرب الطویل
من الجوان ششرب قی طویل من الارض دقیق
ششرب - کقفذ و ششرب بالکسر ای از برنده
ششرب - احتمالاً امر ششرب الامر و ششرب بعضی بعضی

فصل الصاد

صبا صوابه بیضه پیش صواب ج -
صبا بالکسر کذاک یقال صبا صبا
رأسه شک ناک شد و صبا الرجل اذا اکثر من
شرب الماء فهو رجل مصاب بالکسر علی مفعول -
صبا صبا - ریختن آب (رع و اف) -
اصبا ریخته شدن و یصبا الماء من أجل
ای نچد را صبا ریزان و صبا کولک ما و غور
و صبا صبا عاشق صبا نفعتین مصدر منه
صبا به گرمی و سوزش عشق و تنگ دلی از عشق
صبا به بالفم باقی آب در خور تصابیت الماء اذا
شربت صبا به - صبا بالفم قطعه من خیل و صرت
من ابل - و ایضا من الغرابین العشرة الی لایح

و باقی آب بخور و باره از هر چیز قبیل مصبت صبت
من اللیل ای طائفه من ذی الحیث شغوب
فیه اساو و صبا یضرب بعضکم رقاب بعض صیب
آب برگ کج و یقال عصا و ورق و نخ و خون
و آب عصف صبت یفقتین شیب بین اصبا ج
تصبت الشی اے الحق و ذهاب حبس صبا
مثل بصبا
صحب صحبته بالفم صحابه باران دیار نمودن
رعع ک اف و نمائی الاصل مصدران - صبا
یار و جمعه صحب بالفتح مثل راکب رک و صحبه مثل
فاره و فریده و صحاب مثل جالع و جاع و صحبان
مثل شاب شبان اصحاب جمع محب مثل فرخ و فرخ
و جمع الاصحاب صاحب - و یقال فی الذی اصباح
مرحبا صبا صبا جی لایح و رحیم المضان لانی نداده
سمع شرب و صبا و صبا ای جعلت صبا صبا - و صبا
الکتاب فی غیره و کل شئی لازم شیا فقد استغوبه فطرب
القوم و صبا بعضه بعضا و اصبا صبا و الافعال تغیر
عند الصاد مثل نداء و غدا و صبا مثل صبا و صبا
مثل اطلت انظار مثل اطلت و الدال مثل اعلی و الدال مثل
اذخر و الزاد مثل زجر لان التاء لان مخرجها ظم و توافق
هذه الحروف لشدة مخارجها و بدل منها ما یوافقها
لیخفف علی اللسان و یغلب اللفظ و اصحب لبع
والدابة اذا تقاد بعد صعوبه و اصحب الرجل ذابته
و صبت الزرق اذا ترک صوفه و شعره علیه فهو زرق
و صبت یالس علیه الشعر - و صبا الماء ای علاه الطلح
و صبا اصحب ای اصحب یضرب لونه الی احمره -
صحب - صحب نفعتین باک و فرما در رعک
ان (۲) اصحاب لغت منه صحبان مثله و اصطحب
افعل منه و اصحب لایحی از کان له صوت -

صلب صلب درشت و سخت استخوان
 پشت و زمین پست درشت صلبه بالکسر و فتحه الثا
 لثه یفجحتین ج شمال قلب و قلبه و موضع یقال
 حسب صلب یفجحتین صلب سخت و ویریش

وَيَقَالُ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَأَذَا الذَّنَائِرَ صَوْتُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ
أَمْثَلُ ثَلَاثَةِ مِصْبَحَاتٍ تَغْرِيبُ وَخُفْيُ وَأَنْدَادُ رَسَدِهِ

صنایع صنایع و صنایع و صنایع

صناعات

متعب صليقار

ضرب

ضبيب

ضغيب

ضوب

ضبيب

ضبيب

ضبيب

ضبيب

واصل ضرب كزبد انجيزي صيا به سردار صيب سيدن
(مع و اک) و ستم صوب اي مصيب بکنتبج

فصل الضاد

ضبيب ضبيب - سوسمار و بزمين چصيدن
هذا المعنى اصل فيه - واحد با صبه ضباب ضبيب -
وفي المثال عني من ضبيب يقال اخذ من ضبيب -
وضيبه ايضا نام مدي - و آهن سمار در ضبيب
روان شدن آب خون الضباب متعدي منه فلان
يضيب ناقه اي يحلبها بخمس اصابع ويقال لا انعله
حتى لا ينجس الضيب في اثر الابل الصادرة - ولا افعله
يرد الضيب لانه لا يشرب ماء وضيب البلد و الضب
اي كثر ضبابه وارض صبيته كفت منه و هذا احد
ما جاء على اصله - ويقال و ضبابه مضاف منكرة
وهي قطع من الارض كثيرة الضباب احد ما مضيه
ضبيب كنه در سوراخ سوسمار آب بریزد با سرون
آرد ضيب ايضا كنه يقال اضب فلان على غل
في قلبه اي اضمه - و اضب على ماني نفسه اذ اسكت
مثل اضبا و اضبت الي كنه و اما س سبل شير و
يقال منه ضيب البعير يضيب بالفتح يعير اضبت وانه
ضبا و بيماري در لب كه خون رود از و مي و منه
يقال ضيبت لثته و ما اذا سالت و اضبت بها انا
و اضبو عليه اذا كثر و عليه - و جاء فلان لضيب
لثاته بالكسر اذا اشتد حرصه - على الشيء قال عبيد
و هو قلب بفض اي شيل و تقطر ضيب ايضا
شكوه نوب ضباب ج و آگنده و برگوشت شدن
بغل و تقط الضبي الصبي اے سمن و انفتقت
الابطه و قصر عنقه - رجل ضبا ضيب بالضم مرد كواه
بالا فريضيته مسكه و آنچه از وي سازند بجهت خورده

گو درخت و يقال ضبيبوا ضيبكم و رجل ضيب مرد
كزبد و كزبد ضباب و ضباب سبج - يقال منه ضيب لينا
ضرب ضرب - زدن و مع و اک و مثل
آوردن قوله تعالى و ضرب الله مثلا اي و صفت
و بين و باران سبك - و مرد سبك گوشت كونه
و تنگي هر جز - و تيز رفتن و يقال ضرب في المساء
سج فيه - و ضرب على اذنه اے انامه قال شديقا
فضر بنا على آذانهم اي اناهم - و يقال در محض ضرب
و صفت بالمصدر اي مضروب كقوله ما غور و فتن
در زمين بطلب زني قوله تعالى و اذا ضربتم في الارض
مضرب بفتح الراء كذلك - ضرب جستن كجستن ياده
ضربان جستن رگ - و جراحت پر شدن رگ و بيقا
ضرب عجلده اذا حرج عليه طير ضوارب التي تطلب
الرزق - و يقال ضرب البعير في جهازه اي يضرب
ضربت فيه فلانة بعرق ذي الشبلي الهباش ضرب
بفتحين غسل سطر سبيد كرويوث و استنظف بالعل
صار ضربا و هذا كقولهم شقوق كهن شش الغريغنه
التحول من حال الى حال - و يقال تت لانه على
مضربا بكسر الراء اي الوقت الذي مضى ففعل فيه ضربا
جعلوا الزمان كالمكان فيه - و يقال فلان مضرب
عسله و اعرف له مضرب عسله اي من النسب المال
والعرق - مضرب السيف زخم شمشير و كذلك مضرب
السيف - مضرب ايضا استخوان با مضرب مضرب
زخمه رباب - و مرد سخت زنده ضارب زنده و رونه
و جاسي درخت ناك - و ناقه لكز زنده و وقت و شيدن
و شب كه تاريكي او همه اطراف پر شود - و زنده
تير قدح - ضرب قدح زنده ضربا ج - و الضرب
ايضا النفس - و الصقح تقول منه ضرب الارض
كما تقول ظلت من الغل ضرب الشيء شدة و شكه ضرب

اي اشكال ضرب الشول لبن سلب بعضه على بعض
ضربه طبعه - و هو يقال فلان كريم الضربه و سيم
الضربه - و كذلك تقول في النخلة و السليقة
و النخلة و النوس و السوس العزيرة و النحاس و النخم
و مرد غلام و دخل ستر از و خراج و مانند آن - و زده
شده به شمشير و انا و غلته الماد انكان بمعنى مفعول لانه
صار في اعداد الاسماء كالبنطير و الاكيلة ضربته ايضا
بليته دسته كرده از شمشير و با عنده كه بر سيند ضربت ج
اضرب بضم بودن بر يك جامي و سرفراگندن جته
مضرب اي مطرق ساكنه لا تتحرك و بر گشتن از كسي
يقال ضرب عنه اي اعرض عنه و بر افكندن كشتن را
بر ماده تضرب بر غلايندن و ضرب النجاد المضربة
اذ خاطبا - و ضارب اي جالده - و تضاربا و اضطرابا
بمعنى - و الموح يضطر فيه بعضه بعضا - اضطراب ضيدن
و اضطرب امره اي اختل - و هذا حديث مضطرب
السد بمضلة به انباري كردن دوكس مال و تن
ضغيب ضغاب - بالضم ضغيب آواز
ترگوش روع بفتحها امرأة ضغبة اي مولعة تحب
الضغابيين و هي صغار القتا -
ضوب ضوبان - بالضم شتر قوي ضخ و احد
و جمعه سوا
ضبيب بضم ضبيب - بربان نيم نخه تضبيب
بر آتش داشتن كمان و نيزه وقت است كردن -
ضبيب - بالكسر بزرگ و ابني يادانه مرواريد
ضوبان شتر فربه و سخت ضياب كنه در كارها و آيد
يا آن تصيف ضبيان است -
ضبيب - به الارض زود و مع و اک و ضبيب
بالش قنص عليه -
ضبيب - بالفتح لغة في الضيب بالكسر حموراك

فصل الطاء

طَب - طَبِيب - طَبِيبٌ سَحْبٌ طَبِيبَةُ الطَّبِيبِ طَبِيبٌ
لَقَدْ طَبِيبْتُ بِالْكُسْرِ وَتَكُنْتُ طَبِيبًا - تَطَبَّبَ عِلْمُ طَبِيبٍ
خَوَانِدَهُ - وَبَرَكَا دَارِنْدَهُ طَبِيبٌ ثَلَاثُ لَفَظَاتٍ سَحْبٌ وَ
كُلُّ حَازِقٍ عِنْدَ الْعَرَبِ طَبِيبٌ - وَيُقَالُ فُلَانٌ تَطَبَّبَ
الْوَجْهَ أَيْ لِيَسْتَوْصِفَ الدَّوَاءَ إِيَّاهُ لِيَصْلَحَ لَهُ أَلَهُ طَبِيبٌ
بِالْكَسْرِ إِضَاجًا دُونِي كَرْدَنَ يُقَالُ سَنَهُ طَبِيبُ الزَّجْلِ
قَوْمُ مَطْبُوبٍ أَيْ سَحْرٍ وَيُقَالُ مَا ذَاكَ طَبِيبِي أَيْ
بَدَهْرِي وَعَادَتِي طَبِيبٌ بِالْفَتْحِ وَإِنَّمَا كُنْتُ طَبِيبِي
مَا هِيَ بِالْقُرْبِ - طَبِيبَةٌ وَهِيَ الْوَالِدَةُ كَمَا فِي رِجَالِ مَشْكَ
بُورِي كَرْدَنُ دَوْنِ طَبِيبٍ - يُقَالُ مَنَ طَبِيبُ السَّهَابِ
الطَّبِيبُ بِالضَّمِّ وَطَبِيبَةٌ شَدِيدُ الْكُثْرَةِ وَنُورٌ وَبَرْدٌ وَرِيحٌ طَبِيبَةٌ
كَذَلِكَ أَيْضًا جَانِبُهُ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ دَرَزْدَانِ طَبِيبٌ
بِالْكَسْرِ جَ وَكَذَلِكَ الطَّبِيبُ وَهِيَ شُعَاعُ الشَّمْسِ
أَيْ الطَّرَائِقُ الَّتِي تَرْتَجِي فِيهَا إِذَا طَلَعَتْ تَطَبَّبُ
أَوْ يَكْنَى مَشْكُ الْخَانَةِ وَدُونُ زَيْنِ طَبِيبَةٍ أَوْ زَيْنِ
يُقَالُ مَنَ طَبِيبُ الْمَاءِ طَبِيبٌ تَحْتَهُ كَوْنِي بَارِي -
طَحْرَبُ طَحْرَبَةٌ ثَلَاثُ لَفَظَاتٍ لَتَهْ بَارَهُ وَابْرَارَهُ
يُقَالُ مَا عَلَيْهِ طَحْرَبَةٌ - وَمَا فِي السَّمَاءِ طَحْرَبَةٌ أَيْ
شَيْءٌ مِنْ غَيْمٍ -
طَحْلَبُ طَحْلَبٌ - بِالضَّمِّ وَضَمُّ اللَّامِ وَفَتْحُ جَهَنَّمَ
لَادَهُ وَمَنَهُ يُقَالُ طَحْلَبُ الْمَاءِ وَعَيْنُ طَحْلَابَةٍ -
طَرَبُ - طَرَبٌ - تَفْتَحِينَ سَبْكَ نَشَابِ شَاوِي
دَعَمَكَ أَفْ (۲) وَطَرَبٌ بِغَيْرِهِ وَطَرَبٌ أَيْضًا أَيْ
طَرَابٌ تَنْزِعُ إِلَى أَوْطَانِنَا - وَمَطَرَبٌ طَرَقَ مَنَفَقَةً
وَاحِدًا بِمَطَرَبَةٍ وَمَطَرَبٌ - تَطَرَّبَ كَشِيدَنَ قَمِيكَو
كَرْدَنَ أَوَّازِ طَرَبٍ لِحَالِبٍ بِالْمَغْرَبِيِّ أَوَّازُهُ أَوْشِيرُ
دَوَشِيدَنَ مَادَهُ بَرَانِ رَا طَرَبٌ بِالضَّمِّ وَتَشْدِيدُ الْبَاءِ

بِسْتَانِ دَرَزْدَانِ طَرَبُ زَيْنِ دَرَزْدَانِ قَالِ ابُوزَيْدٍ
يُقَالُ لِلزَّجْلِ بَهْرُ مَنَهُ دَهْرِيْنٌ وَطَرَبِيْنٌ -
طَلَبُ طَلَبٌ - تَفْتَحِينَ جِسْتَنَ رَعَمَنَ (۲) وَفَتْحُ
إِطْلَابٍ كَذَلِكَ عَلَى اقْتِضَائِهِ وَمَعْنَى الْمَطْلَبِ -
طَلَبَةٌ وَهِيَ الْكَانُ وَمَنَهُ طَلَبَةُ الْعِلْمِ طَلَبَتِي بَارِ جِسْتَنَ
كَرْدَنَ تَطَلَّبَ بِبَارِي جِسْتَنَ طَلَبَتِي بِكُسْرِ اللَّامِ خَوَانِدَهُ
اطْلَابٌ مَحْتَجٌ طَلَبُ كَرْدَانِدَنَ وَدَارِنَ جِسْتَنَ
جُونِدَهُ رَا وَهِيَ مِنَ الْإِضْدَادِ - اطْلَبُ الْمَاءَ إِذَا
بَعْدَ وَلَمْ يَمْلِكِ الْإِطْلَابُ يُقَالُ مَنَ مَا مَطْلَبٌ وَكَلَامُ
مَطْلَبٌ بِغَيْرِهِ - مَطْلُوبٌ جِسْتَنَ شَدِيدٌ - وَنَامُ مَوْصَفٍ -
طَنْبُ طَنْبٌ - تَفْتَحِينَ طَنْبُ خِيَمَةٍ وَخِرَانِ
اطْنَابُ جَ - خَبَا وَطَنْبُ رَوَاقِ مَطْلَبِ بَطْنَابِ
أَسْتَوَارُ كَرْدَهُ طَنْبُ الْإِضْدَادِ وَخِرْتِ وَبِطَنْبِ
كَرْدَنَ وَكَفْ طَنْبُ تَفْتَحِينَ كَثْرَتُهُ نِزَهُ وَطَنْبُ
بِالْمَكَانِ أَقْلَامُ بَرٍ - وَطَنْبُ الْفَرَسِ أَيْ طَالِ مَنَهُ
اطْنَبُ الْكَلَامِ أَيْ بَالِغٌ فِيهِ - اطْنَابَةُ سَائِبَانِ وَ
دَوَالِ كَبِيرُ قَبْضَةٍ هَائِي كَمَا نَبْدَانِ الْإِطْنَابَةِ
نَامُ خَبَا جَوِي وَاطْنَبُ الْإِبْلِ أَيْ تَبَعٌ بَعْضُهَا بَعْضًا
فِي الْإِسْرِ وَاطْنَبُ الرَّجُلِ إِذَا شَدَّتْ فِي خَبَارٍ -
طَبِيبٌ - طَبِيبٌ - بِأَكْ حَالِ خِلَافِ خَبِيثِ
طَبِيبَةٌ بِالْكَسْرِ طَبِيبٌ مَصْدَرُ مَنَهُ رَعَمَكَ أَفْ (۲) اطْلَابُ
وَطَبِيبَةٌ غَيْرُهُ - وَاسْتَطَابَ أَيْ وَجَدَهُ طَبِيبًا اسْتَطَابَتِي بِأَكْ
جِسْتَنَ بِأَكْ يَفْتَحِينَ يُقَالُ مَا طَبِيبُهُ بِالْطَبِيبَةِ مَقْلُوبٌ - وَ
فَعَلْتُ أَكْ طَبِيبٌ نَفْسِي وَطَبِيبَتِي نَفْسِي إِذَا لَمْ يَكُنْ بِأَكْ
أَحَدًا عَلَيْهِ - وَتَقُولُ مَا بَيْنَ الطَّبِيبِ أَيْ الْعِطْرِ وَالْأَقْلَ
مِنَ الطَّبِيبَةِ - وَاطْعِنَا فُلَانٌ مِّنَ اطْلَابِهِ وَلاَ تَقُلْ مَنَ
مَطْلَابِي طَبِيبٌ أَيْضًا جَوِي جَوَشِ طَبِيبَانِ الْإِكْلَامُ الْجَمْعُ
مَطْلَابَتُهُ خُوشِ شَيْءٍ كَرْدَنَ بِأَكْ طَبِيبٌ بُوِي خُوشِ طَابَتُهُ
خُوشِ وَخَرَا يُقَالُ لَهُ طَبِيبٌ بِنَ طَابِ غَرَقَ بِنَ طَابِ -

شَيْءٌ طَبِيبٌ بِالضَّمِّ وَتَشْدِيدُ طَبِيبٌ جَدَا - شَرَابٌ طَبِيبَةٌ
لِلنَّفْسِ أَيْ النَّفْسُ الطَّبِيبَةُ إِذَا شَرِبَتْ - طَوْنِي فَعْلًا
مِنَ الطَّبِيبِ قَلْبُوا الْبَاءُ وَوَالْفَتْحَةُ بِأَقْلَابِ يُقَالُ طَوْنِي
كَذَا طَوْبَاكَ بِالْإِضْدَادِ قَالِ يَعْقُوبُ لَا تَقُلْ طَوْبِيكَ بِالْأَلِفِ
وَطَوْنِي نَامٌ دَرِخْتِ وَدَهَشْتِ سَحْبِي طَبِيبَةُ الْبَاءِ وَفَتْحُ
الْبَاءِ وَفَتْحُ السَّيِّدِ لَمْ يَكُنْ عَنَ غَدَرٍ - وَلاَ تَقُلْ عَمْدُ طَبِيبَةٍ
عَلَى وَزَيْنِ شَيْئَةٍ نَامٌ مَدِينَةُ رَسُولٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ طَوْبُ
خَشْتِ بِخَتْمِ بَلْعَتِ أَيْ مَصْرُوقِ يُقَالُ طَبْتُ بِهِ نَفْسًا
أَيْ طَابَتْ بِهِ نَفْسِي -

طَابُ - بِالْكَسْرِ مَوْضِعٌ وَلَهُ يَوْمٌ مَعْرُوفٌ -
وَمَا عَلَيْهِ طَحْرَبَةٌ أَيْ شَيْءٌ كَمَا تَقْدُمُ فِي الْحَادِثِ
وَزَادُوا هُنَا طَحْرَبَتُهُ بِالضَّمِّ -
طَرَعَبُ - دَرَزْدَانِ زَيْنِ زَشْتِ -
مَطْلَسَبُ - آهْمَا جَمْدَهُ -
مَابَةُ مِنَ الطَّبِيبِ - شَيْءٌ أَيْ مَابَةُ مِنَ اللِّذَةِ وَالطَّبِيبِ
طَحْرَبَةٌ - فُسُوسٌ دِلَاحُ -
طَعْبَتُهُ - عَدُوٌّ فِي تَقْسَفٍ -
طَعَشَبُ - كَجَفَرٍ نَامُ مَدِينَةٍ -
طَوْنَابُ - بِالضَّمِّ نَامُ شَهْرِي دَرَزْدَانِ رَدَمُ -
مَطْلَحُ - بَرْدَنَ وَمَعْنَى مَطْلَحُ -
طَوْبُ - تَفْتَحِينَ مَنَ اسْمَاءُ وَرَهْمَا كَوْنِي
طَوْبَتُهُ - الدَّيَابُ فِي الْأَرْضِ - بِغَيْرِ طَبِيبِي أَشْتَرَعَتْ

فصل الطاء

طَابُ - طَابٌ - بِالضَّمِّ سَلَفُ مَرْدٍ يُقَالُ هُوَ
طَابٌ وَطَامَةٌ مَطَارِبَةٌ وَمَطَارِبَةٌ دَوَّارَةٌ رَادُوكُ
خَوَانِدَنَ يُقَالُ سَنَهُ طَابُ بِنِي فُلَانٍ أَيْ تَرُوجُ
أَحْتِ زَوْجِي طَابُ أَيْضًا بَانُكَ وَفَرِيَادُ -
طَطَبُ يُقَالُ مَا بَهُ طَطَبُ طَابُ كَمَا يُقَالُ مَا بَهُ

طَبِيبٌ - طَبِيبٌ

طَابُ
طَبِيبٌ - طَحْرَبَةٌ

طَرَعَبُ
مَطْلَسَبُ

الطَّعْبُ
طَحْرَبَةٌ

طَعْبَتُهُ
طَعَشَبُ

طَحْرَبُ - طَوْنَابُ
طَبِيبٌ - مَطْلَحُ

طَوْبُ
طَحْلَبُ - طَعْمَتُهُ

طَرَبُ
طَابُ

طَبِيبٌ

عذب

ب - عذب

ظنّب
ظاب

قلبت اے شیء من روح - و ظاب ظب الغم بها لهما
و ہی اصواتها و جلبتها -

ظرب - ظرب - بشتہ بکسر الزا و ظرب ج و نام
مردی انظر اب پستانی و ندان ظربان مثال قطران
جانوری چون گریہ کہ بوی گندہ دارد و فی المثال
فابینا انظر بان اذا تقاطع القوم - و جمعها ظرب
بالکسر و بجمع علی ظراتی کا نہ جمع ظربا و - جل
ظرب مثال عتل مرد کوتاہ پر گوشت -

ظنّب - ظنّب - استخوان خشک ساق -
ظاب - سخن و آئینش آواز با آواز با -
بز کو ہے نز وقت کشتی -

فصل العین

عجب
عجب

عرب
عجب

عجب

عجب

عجب - عجب - پردہ بان خوردن آب و
فی الحدیث الکدام من العجب - و اسحاق شریک
عجا لما تعب الدواب قولهم لا عیاب مثل قظام
ای لا تعب فی الماء و ملاه العیة من الماء عجاب
بالضم می آید بسیاری آن بر آمدن آن عجب
بضمین آبهامی سندقی یعنی جهمان -

عجب - عجب - جائه صوف - و زنگ یعنی
تکه کوہی - و زنگی جوانی و عجب البیت ای طال
عجب عجب بالضم مرد دراز دنیہ عجب بالضم و الکسری
کبر تیر منہ عجب ای عجب عجب - عجب - شیر
عظ و عصاره بر عیوب اسب بسیار رود و جوئی
کہ آب در وے تیز رود -

عجب - عجب - معجب خشم گرفتن تعال عجب
علیه او جد علیہ (ع و اض و کن) معجبہ بفتح التاء و
کسر باضم عجاب بالکسر ناز کردن - و خشکی پی کردن تعال
بینهم عجبو یثابتون بها و عجبی فلان اسی عا و ا

مسرّتی راجعاً عن الاسارة و الاسم العجبی فی المثال
العجبی بان لا رضیت هذا المزداد اعتبار نقول
اعجبک بخلاف ما توی - و اعجبک استعجب یعنی
یقال ایضا استعجبته فاعجبی ای استرضیته فارضانی
عجب بدرجی انیمین اعتبار بر گشتن از چیزے
اعتجب الطريق اذا ترک سبله و اخذت فی وعده
و اعتجب اسی قصد عجب بالتحریک یا یزید بان
و کل مرعاة منه عجب و اجمع عجب و عجب عجب عجب
پاشنه در و اجمع عجب - و حمل فلان علی عجب اسی
امر کریم من البلاء - و یقال مانی هذا الامر مت و لا
عجب اسی شده عجب ایضا میان انگشت و سطلی
و بنصر عیدان رفتن شتر بر سہ پای - و بر یک پای
جستن مردم - و جمع من اض ۲ و ۲ عیدان مکیه
العین مع سکون نام مردے -

عجب - عجب - لومی عجب - اسی حمد و م - و امر
عجب دالم حکم - و عجب الرجل زنده اذ الم یدر
ایوری هذا العودام لا یعنی اخذه من شجر مجبول -
عجب عجیب - کار شکفت عجب کذلک
عجب بالشدید بلغ منه عجب کذلک - و قولهم عجب
عجب کقولهم لیل لال یو کد به - تعاجب شکفتها
لا واحد لها من اللفظ - و لا جمع عجیب و عجب یقال
جمع عجیب عجائب مثال فیل و افال و تبع و تبائع - و
قولهم اعاجیب کانه جمع الحیة مثل احد و ثة و احاد و ث
یقال اعجبت من کذا و تعجبت و لا تعجبت منه بمعنی
و عجبت بخیری - و عجبی هذا الشیء بحسنه و عجب فلان
بنفسه فموجب برائہ و بنفسه و الاسم العجب بالضم
یعنی خوشیشتن بینی و قولهم بالاعجب برائہ شاذ لا یقاس
علیه عجب بالفتح و سکون بن دم و پایان یک
عجب ج -

عذب - عذاب - بالفتح ریگ تنک عذابه
باجع عذابه بالضم نام معروفی از اوس -
عذب - عذب - آب پاکیزه عذوبه مصدر
منه و جمع بضمها عذبان آب دیان و خمر و
استعذاب القوم ما و هم اذا استغفوه عذبا و يستغفرون
فلان من بر کذا لے لستقی له - و استعذبه ای
عده عذبا - عذبه اللسان تیزی زبان عذبه السوط
جالبق تازیانه عذبه المیزان انخط الذی یرفع به -
عذبه الشجر غصنه - عذبه ایضا خاشاک و کد و عذب
کثیر القذی - و یقال اعذب حوضک اے
انزع مافیہ من القذی - و اعذبه سخن الامر
اذا منعه عنه و اعذب نفسک عن کذا اے
اطلها عنه - عذوب ستور استاده کہ آب و علف
نخورد عذاب کذلک - عذاب شکسته تغذیب شکسته
کردن عذیب نام آبے مرئی نیمم را عذاب
جایی عذبی مرد کریم خلق -
عرب - عرب - مردم تازی شهر باش عربی
منسوب الیهم بن العروبة - اعرب تازیان بیان
باش و هم سکان البادية خاصة اعارب کذلک
و النسبة الیهم اعربی و لا واحد له - و لیس لاعراب
جمع العرب کما کان الانباط جمعا بنط و اما العرب
اسم غنم العرب لغاریة هم المخلص منهم و اخذ من لفظ
فکد به کلیل لال و بما قالوا العرب العربا و تعرب
خویشتن بعرب مانند کردن و تعرب بعد بحریه ای
صارا عربا - و العرب المستعربة هم الذین لیسوا بخلص
و کذلک المستعربة عربیة لغت تازی یعرب بن فحلان
مردے کہ زبان تازی از بیرون آورد و هو
ابو الیمین کلهم عرب عرب بالضم و سکون و یختمون
بعضی مثل عجم و عجم عرب تصغیر عرب عروبة تازی

زبان شدن رع بضمها، و عرب کلمه از لحن
فی الاعراب أعرب بحجة اسی فصحا و لم یق احد
وفی الحدیث الشیب تعرب عن نفسها اسی فصحا
معرب خدا و ناسان تازی - و اسی که بدل
نباشد - معربة موشه - و اعرب لرحل اسی دلدله
ولم یعرب اللون - ابل عرب دخیل عرب شمر
و اسیان تازی خلاف النجانی و البرازین - و اعرب
اسی کلم بالفحش و الاسم العربی بالکسر و اعرب سنی القوم
اذا کان مرة غدا و مرة خمسا ثم قام علی وجه واحد
و عرب علیه فعله اسی فتح - و فی الحدیث عربوا علیه
رد و اعلیه بالانکار - و عرب منطقة اسی ندبه من النحر
و عربت عن القوم اسی نکلت عنهم تعریب بدن
شاهنخا و هو التشذیب سخن عجی را عربی کردن
یقال عربته العرب و اعربت الاضربة بفتحین
که در وی آب نیز رود - دین عرب ایضا تابه
شدن معده و عرج کوفت با یقال عربت معده
فهی عربته و تازہ شدن جراحتیش و یقال بالدار
عرب اسی احد - و عرب زن شوخی دوست
عرب بفتحین ج - قوله تعالی عرابا ترا بانوم العرو
روز آدینه و ابن ابی العرویه بالالف و اللام
عرا بة نام مردے از انصار عرب بالکسر و الکن
کیا خشک -
عربت - عربتمه - تیزی بینی مثل عرمة -
عربط - عربطیه - نوعی از رود جامها
یقال هو ابطل
عرب - عروق - بالضم یا شنه عروق البابة
نی پائے سنو و قال الاضعی کل ذمی اربع عروبا
عنی رجليه و رکتبه فی یدیه و عربت الدابة اسی
قطعت عروقها - و عروق ايضا من الوادی

موضع فيه السخاء شدید قال القراء یقال اکثر عرب
هذا الجمل و هی الطرق الضيقة منته تعریف اذا
اخذت فی تلك الطرق - عروق امقطا ساقها -
و عروق الامور عرا قبلها اعضاها و صعا بها -
عروق یا یضا نام مردے از عروق ضرب به اشل
فی الخلف و یقال هو اعید عروقک لک انه امه
اخ له یسالة شینا فقال عروبا اذا اطلع نخلی فلما طاع
قال اذا بلح فلما بلح قال اذا و ازی فلما ازی قال
اذا اربط فلما اربط قال اذا صار تمر فلما صار تمر
جده من الليل و لم یعطه شیئا -
عرب - عرب - بفتحین مرد بے زن عرب
زن بے شوخی عراب بالضم جمعها - عرویه و عربته
بالضم فیما یی زن بے شوخی یقال تعرب فلان ثم
تأهل و دور شدن رع و رع و اض و ک ۲ یقال عرب
فلان کعبه غایب دور رفتن ستور در چراگاه یقال
عربت الابل اسی بعدت فی المعنی لالتروح - عراب
و در گردانیدن یقال عربته الله و اعرب القوم
عربت بالضم فی المعنی فهم معربون - معرابة بالکسر و
بریده ستوران خود را از مردم - و بسیار عرب باشند
عارب آب و گیاہ دور دست و اعرباه اسی اصناف
ابل عرب جمع عارب هو الذی لا یروح علی الخی مثال غار
و غمی - سوام معرب بالتشدید اذا عرب بعین الدار
وفی الحدیث من قراء القرآن فی الربعین لیلة
فقد عرب اے بعد عیده بما استدره منه
و عرب طهر المرأة اذا غاب عنها زوجها -
و عربت الارض اے لم یکن بها احد محضبة
کانت او مجد تبه
عرب عسب - شاخ خرما که برگ نادر و
باشد و هو فوق الکرب و انیت علیه نحو سب

عسب الذنب بن دهم عسب النضیا نام مرد
عسب بکر ایه دادن فحش حبت شتی رع و ف الکلی
یقال عسب فحالی الکراه و حبتش فحل براده
انضاب کشتن استعاب الفرس اسی استو وقت
یعسوب امیر نوران و منه قيل للسید کذا کت و ی
از بزرگان بزرگ تر از یخ الیافیه زائده لانه
لیس فی کلامهم فعلول غیر صغوق
عشب - عشب - گیاه ترکده عاش گیاه ناک
و بعیر عاش بری العشب - اعشاب گیاه ناک
شدن یقال عشب الارض اسی انبت العشب
بکیا رسیدن یقال عشب القوم اسی اصابوا عشا
ارض کعشبه عشیتة و مکان عشب بن العشا
و اعشویت الارض اسی کثر عشبها و هو لها لغة
اقلو کثشتن و خشوشن - و ارض فيها تعاشب
اسی فیها عشب لا واحد لها عشبة بالتحریک شمر
کلان سال عشتمه کذاک - یقال سالت فاعشبتنی
اعطانی ناقة مسنة و یقال شیخ عشبة و عجر عشبة
هم بهمة - و عیال عشب اسی للس فمهم صغیر -
عصب - عصبة - بفتحین بے عصب
اعصاب ج - و پسران و خوشان زینة از جانب
پدر عصبات ج - و پی ناک شدن کوشتر رع و ک
ف ۲ و انصوب اسی اشد معصوب سخت کوشت
عصب بالسکون عصابه بر سر بستن یقال عصبت
رأسه بالعصاة عصبا و نوعی از برد با سینی
و نوعی از ابر - و گزیده یقال هو من عصب القوم
و عصب القوم بالتحریک اسی سن خیار هم و نور و
سخت پیچیده جل معصوب اخلق و جاریه
معصوبه عصبة اسی ممدولة اخلق
عصاة بالکسر سر نندگرو بے از مردم و اسب

عشب

عرب

عصب

عرب

عربط

عرب

عسب

ومرغ معصوب ايضا اگر نه بلغت بذل تعصب عصا
بستن بر بر معصب آنکه میان بسته باشد از کرسکی
قال ابو عبیده هو الذی عصبت السنون ای کلک
ماله عصبت بالفهم ازده ما چهل عدد از مردان عصا
ریسان بر درینده و اعصوب صیب القوم ای جمع
عصا و اعصوب لیوم ای استند و منه یوم
و عصب صبا ایضا شدید تعصب ایضا تشب بارود
در سجده و بریان کرده و يقال عصبت فخذ الناقة
لشدر ای شدت و ناقة معصوب لا تدحی تعصب
واسم بجل عصا و عصبت الشجرة اذا ضمت
اغصانها ثم ضربتها لیسطر و رقما قال السجاج
لا عصبتکم عصب السلم و عصبت القوم بفلان
استکفوا حوله عصبت الابل بالما اذا دارت
قال لفرأ عصبت الابل بالفتح و الکسر اذا جمعت
وعصبت الریق بقیه ای عیس علیه و عصبت الریق
فاه ایضا و عصبت لافق اذا احمر و عصبت کبش
اذا شدت خصیته حتی تسقط من غیر ان تزعجها
عصبا ایضا نوعی از تصرفات عروض و هو تسکین
اللام من مفاعلتن و نقله الی مفاعیلن
عصبتی مرد سخت لام زائده
عصب عصب بریدن و قیصفت کن
و شیش بران و دشام و اذن رجل عصاب لغت
منه عضو به بالفهم تزر بان شدن ریح بضمها
عصبا و کوسفند شاخ شکسته عصب بفتحین مصدر
منه ریح ک اف ۳۱ اعصاب شاخ شکستن کبش
اعصب بین العصب اعصب ایضا امری
بی یارند معصوب ضعیف ناقة عصبا و کوش
شکافه و نام ناقة رسول علیه السلام و لم کن
مشقوقة الاذن اعصب ایضا نوعی از تصرفات

عصب

عصب

عصب

عصب

عروض در مفاعلتن که آنرا خرم کننده فاعلتن
شود و نقل کنند به متعبلن
عصب عصب بفتحین هلاکی (عج ک اف ۲)
اعطبه هلاک معاطب هلاک احدی معطب عصب
بضمین و بالسکون مثل عسر عین عطفه باره از
يقال اجدر بچ عطفه ای قطنه متحرقة
عصب عصب بالفهم و النظار الجمعه ملخ
فتح النظار لغة فيه و قال الکسانی هو بضم النظار
لا غیر عصاب عصب کذلک عنطوبه مؤنث عصاب
ج و عنطابا مثل غنطبه مؤنثی
عقب عاقبه بیاان کار و فرزند يقال
لیس له عاقبه ای ولد و نامل فی آخر الامر عاقب
آنکه نیابت سید دارد و بعد از او و قول البنی
صلی الله علیه وسلم انا العاقب یعنی آخر الانبیاء و
شی خلت بعدی فهو عاقبه عقب بکسر الوصل یا شبه
و هی مؤنثه و عقب الرجل ایضا ولده و ولده
و فیها لغتان کسر القاف و تسکینها و عقب فلان
مکان اسیر عاقبه ای خلفه فهو اسم جائز من المصد
لکوله تعالی لیس لوقتها کاذبه و عقب الرجل
فی الهله اذا بغیته بشر و خلفته و عقبته ایضا اذا
ضربت عقبه عقب بالسکون روشن ستور که بعد
از رفتار نخستین آرد يقال لهذا الفرس عقب
حسن و مصدر لما تقدم من الافعال عقب بضمین
بالسکون بیاان کار و منه قوله تعالی هو خیر ثوابا و
خیر عقبا و يقال جئت فی عقب شهر و عقباء ای
بعد یا یعنی کله و جئت فی عقبه بکسر القاف ای
اذا بقی منه شیء حکاه ابن الرومکی عقبته بالفهم
نوبت يقال تمت عقبک و هاتوا عقبا باللیل
و النهار و بدل و عوض اسیر يقال اخذت عقبته

همی بدلا و نوعی از خوردنی که درین یک عاریت بخورند
دیگر ستنند و عاقبت الرجل فی الرحلة اذا کریت
انت مرة و ركب هو مرة و المعاقبة نوع تصرف
فی العروض عقبته الطائر مسافة ما بین ارتفاعه
و اسقاطه معقاب فی که بعد از هر دختری پس
از اید عقبه بالکسر اثر و میات يقال علیه عقبه الجبال
و يقال ما یفعل ذلک الا عقبه القمر اذا کان یفعله
فی کل شهر مرة عقب بفتحین بکے از و زه و
ریسان تا بنده عقبه یکے و ایضا ترعقات ج عقب
بالسکون زه فاعلتن انی و پی بچیدن بر چیز
يقال منه عقبات القوس الفرج و السهم اذا لویت
شیا منه علیه یعقوب نام پیغمبر علیه السلام و هو
اسرائیل السد و هو غیر منصرف للجمیة و التعریف
کبک زه و منصرف یعاقب ج و الیاء زائده
ال معاقبة التي ترحی مرة فی محض مرة فی خلوة ای
تشرک لما مرة ثم تعود الی المعطن ثم تعود الی الماء فی
التعاقب و عقب الرجل نوبت بر شتم باوی و العرب
تعقب تعاقب بن بالفاء و التاء مثل جدیف
و جدیت عقب بالکسر شکسته کردن يقال عاقبه
بذنبه و قوله تعالی فعاقتهم ففتم و در پی
کردن فهو معاقبه و عقبیه ایضا تعقیب مشبه
معقات و شتگان شب و روز و انما انت لکثرة
ذلک منهم ای التعاقب نحو نسا به و علامته و شت
پس یکدیگر استاده بر جوض تا نوبت آب خوردن
و هی الناظرات العقب و عقب الفرج اذا انصرفت
ثمره و جان حبسه و عقب الامر اذا ترد و فی طلبه
مجدرا و قوله تعالی ولی مدبر او لم یعقب اے لم
یعقب لم یطیر تعقیب لصلوة الجلس بعد ان
تقضیها الدعاء او مسئله و فی احدیث من عقب

سبط و تشدید و ضحاک بن عبد الرحمن بن عزیر بن
عزلیه نکاح -

عسرب - کجھف شیر -
عسقبیه - بستکی خیم وقت گریه و بالکسر خوشه
خرد المورجده اخفیده لبرین خوشه بزرگ عسقب
عسقبج -

عسکبه - یروزن و معنی اسقبه بالکسر کیون
فیه عشرجات -

عشجب - کجھف مرد و هشته اندام
عشیرب - کجھف و بفتحات و تشدید را تیر گذارنده
و شیر عشارب شله و سخت جاری شونده -
عشررب - و بفتحین و تشدید الراء الفجر
شتر نوی -

عصلب - بالفهم و بالفتح و عصلوب عظیم
آقوی شدید الحلقه و عصلبی منسوب بعصلب - و
کشفه در از مضطرب عصلبه سخت خشناک -

عظرب - بالکسر انفع خرد -
عطب - بزکوه نرد را ز شاخا و گاو وحشی
و مرد در از قد و علبه بوزن آن -

معذب - بکسر الدال خشکی -
ععرب - بالفهم ساق لیس تصحیف عرب و لعرب

فصل الغین

غلب - غلبت - روز میان باب آمدن شتر
و آمدن نب رعف اک ۲) يقال غلبت الابل و
البل غایه و خواب - اغباب یکروز در میان
رفتن بجائی قال لکسانی اغلبت القوم و غلبت
عنهم ای هزمت یوما و ترک یوما و غلبت عنهم غلبه
ای و لغت عنهم شاة مغلبه التي تحلب یوما و ترک

یوما - و يقال غلب فلان فی السحابة اذا لم بالغ
فیها و الغلب فی الزیاده قال الحسن ای فی کل
اسبوع - و يقال زغباً تزود و جاً - و غلب کل
شیء عاقبه - و غلبت الامور صارت الی اواخرها - و
غلب اللحم ای اتن - و غلب فلان عندنا ای بات
و منه اللحم البائت و الحزب البائت غاب - و اغلبنا
فلان ای اتانا غلباً - و فی الحديث اغبوا فی عیاد
المريض اربعوا يقول عدیو ما و عدیو ما و عدیو ما
و عدیو ما الثالث و اغلبت الابل من غلب لورد
و اغلبت الحمی و غلبت بمعنی - و فلان لا یغلب اعطاه
ای لا یائنا یوما دون یوم بل یائنا کل یوم غلبه
بالضم جوزه عقاب غلبه شیرد و باره بر یکدیگر و شیرد
و هی من البان الغم ما یجلب عدوه ثم یجلب علیه
من اللیل ثم یخض من الغد غلبت بفتحین لوق
زیر گوی خروس و گاو و غلب کذلک - و یقال
ایضاً و غلب ایضاً الخرب معنی و هو جلیل -

غرب - غربت - بالفهم دوری از جای خود رخ
بضمها) اغرب کذلک - غرب و اغرب لغرب
بمعنی فهو غریب غریب - و ایضاً الابداء و غریبه
فلان اذا تروج الی غیر اقاربه - مغرب سوسه
مغرب شونده و يقال بل جادکم مغربه خبر یعنی انحر الدک
طرا علیهم سن بلد سوی بدیم شاد مغرب بالکسر و الفتح
ای بعید تغرب از شهر بیرون کردن و دور

کردن غرت بالفهم و تشدید الراء فکما نام کوه
غرت چشمه آبی نزدیک آن کوه اغراب چیز نو و غراب
او ردن و پر کردن مشک را - و غیب شدن
مغرب بفتح الراء سپید و سپید بها و کرانها از هر چیز
و منه اغراب الفرس مجهول ای بیضت اشعار غریبه
و اغرب الزحل اذا اشتد وجهه اغراب را غریبان

بالکسر ج - اغرب جمع القله - غراب الفاس تیزی تبر
و تشدی سرین شتر و اسپ هما غریبان غریبان رج
رجل الغراب یوزن من العبر تشدید اسود و غراب
سخت سیاه و اذا قلت غرابیب سود تجعل السود
بدلاً من غرابیب لان تو اکیده الالوان لا تمقدم
غرب مغرب جاف و شدن آفتاب قوه لغربیه غیر
الشمس صغره و علی غیر کبر و کانهم صغره و اغربنا و اوج
مغربانات - و غرب ای بعد - و اغرب غنی ای
تباعده - غروب فرو شدن آفتاب ماه و جزآن
و مجاری اشک چشم و تیزی ای دندان آبداری
آن غب الضاد لوبزرگ و تیزی تیغ و زبان تیزی
هر چیزی و تیزی رفتار اسپ اول رفتار و اسپ تیزی
ورگ آب چشم که همیشه روان باشد چون ناسور نوی
غریبه دوری دور غریه النوی بعد با غارب بیان
کوهان کردن شتر و منه قولهم جک علی غاربک ای
اوسه حیث شئت غارب الاء و اعالی سه ج
بشمت بغارب الابل غرب بفتحین نقره و جام
از نقره و خروغی از بیماری کوسیدن يقال منه
غربت الشاة بالکسر و آب که از او جاید و متغیر شود
بوی آن - و درخت پره - و يقال اصحابهم غرب
ایضاً و لا یضاد و تشکن الراء و تحرک سیر
که اندازند و بی معلوم نباشد -

غضب - غضب - بفتحین و بضمین
ک ۲) غصبه من و غصبه علیه یعنی - اغصاب مثله
و غضب منصوب بمعنی -

غضب - غضب - بالبعث و بفتحین و بضمین
ک ۲) غضب علیه غضبه انما غضبت و غضبان
و غضبی - و غضبان فی لغه بی سد و کلامه و تشکن الاء
و بضم غصبی غضبان شل سگری سکاری - جاب غضب تشدید

غزلیه
عسرب
عسقبیه

عسکبه

عشجب
عشیرب

عشررب

عصلب

عظرب
عطب

معذب
ععرب

غلب
غلب

غضب
غضب

اسی غضب سریرا و غضبی ایضا مائے من الابل وہی
 معرفۃ لاتنون ولا یخلفا الالف واللام قال
 الاصمعی غضب بفلان اذا کان حیا و غضب
 بفلان اذا کان میتا و قول الاحمر مثله - و غاضبه
 را غمہ قولہ تعالی و ذوالنون اذ ذہب غضبا یعنی
 مرغما لقوم - امرأۃ غضوب امی عجوس قال
 ابن السکیت غضب بالتسکین ایضا امر شہید
 الحمرۃ فقال احمر غضب -

غلب - غلب - غلبۃ چیرہ شدن رعف
 ک ۲ قولہ تعالی و محمزن بعد علیہم سبغوبون ہو
 من المصار المفسوۃ یعنی مثل غلب قال الفراء
 ہذا عمل ان یكون علیہ فحذف الہاء عند الاضافۃ
 و نالہ مغالبۃ و غلبا - غلاب مثال قطام نام
 زنی تغلب علیہ اسی استولی علیہ قہر تغلب
 چیرہ گردانیدن مغلب اسی مغلوب ا مغلب
 بکسر اللام نام شاعری غلاب بسیار غلبہ تغلب
 پدر قبیلہ و ہو تغلب بن وائل قولہ لغیر تغلب بنت
 وائل انما یذیبون بالنائیت اے لقبیلہ کہا
 قالوا یتیم بنت نفعلی بفتح اللام منسوب الیہا
 استی شالتوانی الکسرین مع بار التہ ربہا
 قالوہ بالکسر و رجل اغلب مرد چیرہ و سحر کردن
 و ہفتہ غلبا و غرۃ علبا و اعرب نام مرزے
 و حدیقۃ غلبا و اسی ملتقہ و حدائق غلب و اغلب
 الغشب بلغ و انتف - غلبۃ بضم تین مشبہۃ اباء
 چیرگی و رجل غلبۃ ایضا الذی یغلب سریرا -
 غمیب غمیب تاریکی غیاہ جبج - فوس
 اد غمیب اذا اسود و استند سوادہ و غمب
 بضم تین - فی الکامی رع ک ان ۲ فی الحدیث
 سل عطاء عن رجل اصاب صید غمبا قال

علیہ البحر یعنی غلبۃ من غیر تعدد -
 غمیب غمیب - نام پدر شدن رعف ان
 يقال غاب عنہ غلبا و غیبہ و غیابا و غیبوۃ و غیبا
 غائب لغت منہ و الجمع غیب غیب غیب و تحول الیہ
 فیہ لانه شہد بکسر و ہو مصدر ا صید لایہ بخوزان نبوی
 بہ المصدر و ان کان جمعا عدیۃ انا - غلبۃ ارجب تک
 جاہ غیابۃ او ادسی اندک - و يقال دسائی غلبہ و
 غلبۃ امی فی حبیطۃ من الارض و قولہم غیبہ غیابہ
 دفن فی قبرہ - و يقال بنو فلان یشددون ا حیاتا و
 یتفایمون ا حیاتا - و غابت الشمس اے غربت
 و المغابۃ خلاف المخابطہ - و غابت المرأة اذا غاب
 عنها زوجها فی مغیبۃ بالہاء و شدد بلہاء - غیب
 ایضا زمین پست و مواطآن من الارض - اغیابا
 و ربہ گفتن کسی شدن سپس وی غیبہ بالکسر
 اسم فہ ان یکن صدقادر ان کان کذبا سمی متبنا
 غابۃ ہشہ يقال ہشہ غابۃ - غاب ج - و غابۃ ایضا
 نام جانی بجاز و تغیب عنی فلان و تغیبنی ایضا
 فی قروۃ الشعر -

غذبتہ - بالضم گوشت پارہ سطر - ہمازم مردم
 غذب سطر کوتاہ کثیر الغضل غدا و موضع الغذبۃ
 بنی غن دب -
 غسلبتہ - ربودن کے چیزے را از دیگرے
 کا لغصب -

غسب - الماء - براگلیخت آب را -
 الغشب - لغت فی الغشم و موضع و سمو غشبیا کا
 منسوب الیہ -
 غشرب - کعلش شہر غشرب مرد لیر کا گذار
 غصلب - بالضم دراز مضطرب -
 غضرب - غضا رب - جاکبیا رب گیاہ -

غخطرب - افی ہذا قال الکراع و عن صبا القاموس
 ان تصحیف انا ہو بالعين المملوۃ و الظاۃ اجمتہ و قد تقدم -
 غنبت - کسر و خطاے کرد در میان کجماے
 دہن پسران خو بروی غلبۃ بالضم کی غنبت بالفتح
 غنمت فراوان -

غندوب - غندبہ بضمہا گوشت پارہ سخت
 اگر دگر د کام غندبان دو کرہ درین زبان یادو
 گوشت پارہ کہ ملازہ را فر گرفته یا بچو دو غندہ در
 نرمہ گوش عناد ب ج -

فصل الفاء من بقیۃ الصراح

فب - بالضم موضع بکوفہ عن یاقوت یا قبیلہ
 از ہمدان منہ سعدان الفی اوسعید او ہوا بقاف
 فرہبت - تفر یا ضیقت فرہبا بالادویۃ - فراب
 کسحاب دیہی است قریب ہم قند فراب کہ نار دیہی
 است باصفہان - فریاب شہر بہ بلخ او ہو
 فریاب او فاریاب و فریاب لکیمیا شہر سیست
 بخراسان و فاراب ناحیہ و را نہر سیحون او ہی بلد اترا
 فرافب - درختی کہ ازان بالانہا سازند -

فرقب - کقفذ موضع سیست منہ الثیاب الفرقتیہ
 وہی ثیاب بیض من کتان و زمیرین میمون
 الفرقتی الہدانی قاری نحوی او ہو بقافین -
 فرنب - بالکسر موش یا بچہ آن از موش شتی -

فصل القاف

قاب - قابت - الطعام - وقابت الماء
 اکلت و شربت کلما - و قب الرجل بالکسر اذا
 اکثر من شرب الماء مثل صیبت فهو قاقب
 علی المنفعل

غخطرب
 غمیب
 غنبت

غندوب

غلب

غب

غربت

غذبتہ - فرافب

فرقب

غسلبتہ

فرنب

غسلب

الغشب

غمب - قلاب

غشرب

غصلب

غضرب

قرب - قج

قرب

قرب

قرب

قرب

قرب - قجوب - بالضم أسوده شدة كبر
وبوست - وخيا - خشك شدة ريش جرح
دخنك ٢١ قجوب - قجوب - قجوب - قجوب
نعت منه تباد مؤنث خيل قجوب - قجوب - قجوب
أواز كردن دندان شیر که برهم زند رخ ف اک ٢
قجوبه او از شکم است شیر و بانگ کردن شیر
قجوب شیر غنده قجوبه قجوبه قجوبه قجوبه
اصابتنا العام قطرة وقاية اس صوت الرعد
قجوبی که در میان بکره دلو باشد يقال عليك
بالقرب الاكبر اى بالراس الاكبر ويريدن رخ ف
رض ٢٢ اقرب كذا كذا باره جب بر این قجوب
بالکسر استخوان بیرون آمده میان آلتین يقال
الزرق قجوب بالارض - ويقال للشيخ سوق القوم
وقبة الشاة بالفتح والكسرات الاطباق وهو
يعني من ارخاء شاة در باخفت - قجوب بالضم
بنامی گرد بر آورده قجوب قجوب قجوب قجوب
نوقه نوقه قجوب العام الذي بعد العام المقل
يقال لا أنيب - العام ولا المقل لا القباب
سما قربان نوعی از مرغ کبلی و العرب انصرفوهی مفر
عندهم لانه من قتلان ولو كان فعلا انصرف -
قرب - قرب - بالتحرک بالان خرد قرب
بالکسر سازد ساخت آب کش مروده اقرب اقرب
وسی مؤنثه عند الکسانی قال الاصمعي واحد با
قربته بالما وتصغير باقربته وباسمی رجل - قجوب
منسوب اليه - وقال ابو عبید القرب باقرب
من البطن يعني استدار وى احويا واما الامعار
فهي الاقصاب - واقربت البعاض شدت عليه
قربا - قجوبه من الابل التي تقربه بالقتل جاز
بالما لانها السی مما يقرب كالحاوية والركوة -

قرب - قجوب - بالضم أسوده شدة كبر
وبوست - وخيا - خشك شدة ريش جرح
دخنك ٢١ قجوب - قجوب - قجوب - قجوب
نعت منه تباد مؤنث خيل قجوب - قجوب - قجوب
أواز كردن دندان شیر که برهم زند رخ ف اک ٢
قجوبه او از شکم است شیر و بانگ کردن شیر
قجوب شیر غنده قجوبه قجوبه قجوبه قجوبه
اصابتنا العام قطرة وقاية اس صوت الرعد
قجوبی که در میان بکره دلو باشد يقال عليك
بالقرب الاكبر اى بالراس الاكبر ويريدن رخ ف
رض ٢٢ اقرب كذا كذا باره جب بر این قجوب
بالکسر استخوان بیرون آمده میان آلتین يقال
الزرق قجوب بالارض - ويقال للشيخ سوق القوم
وقبة الشاة بالفتح والكسرات الاطباق وهو
يعني من ارخاء شاة در باخفت - قجوب بالضم
بنامی گرد بر آورده قجوب قجوب قجوب قجوب
نوقه نوقه قجوب العام الذي بعد العام المقل
يقال لا أنيب - العام ولا المقل لا القباب
سما قربان نوعی از مرغ کبلی و العرب انصرفوهی مفر
عندهم لانه من قتلان ولو كان فعلا انصرف -
قرب - قرب - بالتحرک بالان خرد قرب
بالکسر سازد ساخت آب کش مروده اقرب اقرب
وسی مؤنثه عند الکسانی قال الاصمعي واحد با
قربته بالما وتصغير باقربته وباسمی رجل - قجوب
منسوب اليه - وقال ابو عبید القرب باقرب
من البطن يعني استدار وى احويا واما الامعار
فهي الاقصاب - واقربت البعاض شدت عليه
قربا - قجوبه من الابل التي تقربه بالقتل جاز
بالما لانها السی مما يقرب كالحاوية والركوة -

قربان بالضم وهو ما يقرب به الى الله تعالى
يقال قربت كذا قربانا ومشتير - وخاصة ملك
يقال فلان من قربان الملك من بعده - قجوب
ج - وتقرب الى الله تعالى شئ اى طلب به
القربة عنده - وقربة تقربا اى اذنية - قرب
بالحرکة والسكون ضد البعد ومن الشاة كذا ايضا
الى عراق البطن - اقرب اقرب - تقرب اقرب
کرد ایندن ونوعی از دود بدن وهو دون اسفند
ان يرفع الفرس يديه معاد وضعها معاني العبد واقرب
وتقارب بمعنى وقارته في البيع مقاربة - وقرب
مقارب بالکسر اى وسط بين العبد والردى
وكذا كذا اذ كان رخصا - وتقارب ضد تباعد
واقرب المرأة اى قرب لادها في مقرب بلها
وكذا كذا انفس والنساء ولا يقال للثافة - قجوب
مقارب - واقرب السيف جعلت له قسرا با
واقرب القبح من قولهم قبح قربان بالفتح اذا
قارب ان يتلى وحجة قربى وقد حان قربان -
قرب اقرب - مقرب بفتح الراء اى كى يوسه نزدیک
خود او اندازت مقربه مؤنث قربة بالکسر مشک
قرب اقرب - وقربات کسرتین وقرب وسكونها
جمع القابة - منها وكذا كذا جمع كل ما كان على فعل
لك ان تقح العين فيه وتكسر وتسكن
يقال ما هو بقربته من ذلك بالضم اى لا يقرب
منه قرب بنى بفتحین مع النون جانور در ازا
مانند خنزیر وک -
قرب اقرب - بالکسر شددة الباء
سال خورده
قرب اقرب - بالضم اى قطع قرضوب
قرباق بالکسر والضم شربان که استخوان

برود و در قضاوت و بر با سوا الفقیه قرض و با و قرض
الرجل اذا اكل شئاً یا با سوا قرضاً حاکم غلب
قرطب - قرطبة - ای سرعه علی نقاه قرطبة
بکترین و تشدید الباء فحان و از باری -
قرطب - و يقال با عنده قرطبة - ولا تملک
والاصغرة ولا مغة ای شئی -

قرطب - قرطب - گاؤ کلان سال
قرب - قصب - چیز زشت و خراب
خشک که در دمان ریزه شود قصب بالکسر و
فتح الباء و تشدید الباء در از سخت قصب بقاد

اب (ع ف اک ۲)
قشب - قشب - آمیختن شراب با آب
المنی لحم سم فاذا اكله قلمه فيه خدر يشم قشب
تیسر سیف کشید ای حدیث العرب بالجار و رجل
قشب خشب بالکسر الذی لا یخربیه قشب البقا
زهر آتشابج - قشب بالفتح زهر دادن يقال
اس سقاء سما - و قشب طعامة اس سیم
و به بدی یاد کردن يقال قشب بقیع اس بطح
و در زردن نیکامی و بدنامی خود را يقال
قشب الرجل و قشب ای کتب حمد او و ما
حک ابو عبید عن الفرزدق قشبی ریح بالتشدید
اذانی کا نه قال عنی ریح و رجل مقشب احسب
اس فخلط احسب -

قصب - قصب - بالتحریک کلک قصب
مثله قصبه کی قال سیبویه قصب واحد و جمع و کلک
الحفار و الطراف قصب ایضا مشوره و هر چیز که
مانند وی باشد میانه کا واک چون استخوان و
انچه از قره درج باشد و غیر آن داب را بهای
اشک و آب در چشم چشمه یا در گمائی شش و

کمان تنگ و پنج های گره گره وی اناب من
جوهر و فی الحدیث بشر حدیثیت فی الجحیم
قصب قال الاصمعی قصب البطیامیه تجری الی
عیون الرکایا تقول اقامت بین قصب ای
رکایا و ما عذب - قصبه الالف عظمه قصبه القرية
وسطا - قصبه السواد من بیتها - قصب بالضم و سکون
رد گانی يقال یو یجر قصبه انصابج - شعاع
مقصب ای حقد - و قصب الزرع و ذلک بعد
التفریح قصاب و هی ذواب مقصبة ملو
لیا و لظفر خضر واحد یا قصبه - قصابه بالضم
و التشدید ناسه و یخ فی قصابج - قصاب بالفتح
نم زن قاصب کذلک و بزده گوشت روده
و مانند آن قصابه بالکسر ناسی دن قصب بریدن
(ع ف اک ۲) قصب القصاب الشاه اقطعها
مخضوا عضوا و قصب البعیر اذا قطعت علیه شربة
قبل ان یروسی و قصب البعیر شربة اذا امتنع منه
قبل الری البعیر قاصب و ناقه قاصب ایضا لغت
منه عن ابن السکیت و اقصب الرجل اذا
فعلت البه ذلک - و فی المثل رعی فا قصب
یضرب للرعی اذا سار فی الرعی - و قصبه ای عاب
قصب القصاب - بالمعجمة بریدن يقال
اقصبته ای قطعته من الشیء - و اقصاب الکلام
ارتجاله - و قصبه ای قطع و اقصب القطع و يقال
اقصب الکوکب من یکانه قصب و قصبه
سبب مقصبة سبب زار سیف قاصب قصب
تیج بران قواصب جمع قصب بالضم کذلک
رجل قصابه قطع للامور مقتدر علیها قصب شاخ
درخت قصابان جمع و در خر - و غیر آن و ناقه
راهم ناشده و نازیانه قصب ایضا درون تازیانه

(ع ف اک ۲) قصب شاخ بریدن از درخت
در با قصابه بالضم شاخ ریزه ای بریده اقاد و
و قصب الناقه و اقصبها اذار کتبها قبل ان
تراض - قال ابن درید کل من کلفته علما قبل
ان یحتمه فهو مقضب فیه و مقضب ایضا نام
بحر و در عرض -

قطب - قطب - ثلث فئات ستون آسیا
و یخرج و گو که ساکن نزدیک فردان و متر که در کار
بروی باشد و سپه سالار و يقال له قطب جی الحرب
و شیخ یگا قطبة ستون که نشانه بر روی نهند و نام
مردی قاطبه هم يقال جاز القوم قاطبه اس
جمعا و هو اسم یل علی العموم قطبته شکر کو سپند و شتر
هم آینه قطب الشراب و اقطبه ای مزج و الاسم
القطاب و القطب بالضم ایضا بریدن و سنه
قطاب الحیث - قطب بالفتح گوشت حوال در رحم
افکندن و از ناک در افکندن میان دوا بر و رع
ف اک ۲) قطوب لغت منه - ققطیب ر و
ترش و از ناک ناک کردن -

قطرب - قطرب - بالضم نام مردی - و مرغی -
قعب - قعب - قح جوبین مغاک قعبه بالکسر
و یفحسینج - مثال جبا و حیاة - حافر مقعب سم
مغاک قعب الکلام تک رسا بریدن سخن را -
قعب - نام مردی نون رائده -
قحضب - قحضب - اسه اشاحله قحضب
نام مردی که سنان ساختی -

قیقب - قیقب - قیقان چوب که زمین از و
سازند قال ابن درید هو آزاد درخت -
قلب - قلب - دل و خرد قوله تعالی ان فی
ذلک لذكری لمن کان له قلب ای عقل خالص

قرطب

قرطب

قرطب قطب

قشب

قطرب

قعب

قعب

قعب

قحضب

قیقب

قیقب

قلب

کتب کذب

کرب

کعب

کشب
کنب

کلب
کوب
کوکب

کب

کشب
کشب
کشب

ای بالربث - وکذب ای تکلف الکذب -

اکرب - کرته - بالضم اندوه که دم بازگیرد از وی
اکرب کذاک یقال منه کره انعم اذا اشتد علیه
کرته سختی کر ائبج - وکریت القیدای ضیقته
علی المقید وکریت ان یفعل کذا ای کاد یفعل
وکریت الارض ای قلبتها للحرث - وفی المثل
الکرب علی البقر ویقال الکلاب علی البقر برفع
الباء وضمها یضرب فی تخلته المرء وضماعته معناه
نخل امر او صناعته - وکریت الشی ای دنا - واناؤه
اگر بان اذاکرب ان یکنی وکریت الشمس ای دنت
للغروب - کریت حیوة النار ای دنت لنطفائها
وکریت الناقة او قرتها - کرب النخل بفتح ن
اصول السعف - وکریت ایضاً رسن لو یقال
منه اکریت الدلو فی بکرته - کرته جائے رفتن
آب کر آب بالکسر ج - ابو کرب بکسر الراء نام
مردی و معده کرب و بها اسمان جلا اسماء
واحد او فی ثلث لغات فتح الباء غیر مصرون و فها
ایضاً غیر منون و کسر الباء و فاصنونا و الیاء من
معدی ساکنه علی کل حال و النسبة الیه معدی و
کذلک النسبة فی کل سین جلا و احد مثل بعلبک
و ختمه شریب الی الاسم الاول یقال یختم
بجسی و بالطبی و یصغر الاول ایضاً - کریم بضم المیم
و فتح الراء التشدید الاسر من الدواب - و یقال
باب الدار کر اب ای احد - و اکرب ای اسرع
و یقال خدر جلیک یا کر اب اذا امرته ان یسرع
السعی کر ابه بالضم یا یلتقط من التمر فی اصول
السعف بعد ما یضرم -

کسب - کسب - و زیدین و گرد آور دن
دع و اک ۲ یقال کسبت الشی و التفسیر یحیی

واصله الجمع - و فلان طیب الکسب و الکسبه بکسر السین
مثال المغفرة و الکسبه بالکسر مثال بجلسته و هذا ما جاء
علی فعلته ففعل یقال کسبت اهل خیر او کسبه باللام
فکسبه الکوا سب امواج - و کسب ای تکلف الکسب
کسب بالضم کناره روغن کسب مثال قطاع نام کے
کعب - کعب - مثال کوبه روغن کوب بضم
تندیه ای گرهای که همای نیره کعب بالفتح نارستان
کعب کذلک - کعب - بالضم مصدر منه رجع ن
ض ۲ یقال کعبت بشاریه و کعبت بمعنی و بر کعب
ای فیه وشی مربع و ثوب کعب ای مطوی شدید
الادراج - کعبان کعب بن کلاب و کعب بن ربیعہ
کعبه و یقال سمی بذاک لتبعیه ذوالکعبات بیتکان
لربیعہ و کان یطوفون به - رکب -

کشب - کشب - اے ضخیم یعنی زہار گوشت
ناک کشب الضافح زن قال الشاعر شعرا و بحت
فی کشبها اذ افات مثل ذراع یمتری النفاطع الاول
الذکر و اصله الودان بالواو -

کلب - کلب - سگ و بما وصف به یقال
امراة کلبه - اکلب کلاب کلب مثال عبید
ج - و هذا التالشی جمع غزیر و فی المثل الکلاب
علی البقر بضم الباء و فتح الباء ارسلها و ظلمها و قد مر فی
الکتاب یک و انه جو نبه شمسیه و کمال آهین که مسافر
توشه دان از وی در آورید بر بالان و ستاره
و دواک و و طرت توشه دان و حتی از قضا کلاب
سگبان مکلب صید آموزنده سگ یقال اسیر
مکلب ای کبل و هو متقلب منه کلب لفرس خط
از پشت اسب رجل کالب ای دو کلاب مثل
لابن و نامر کلبه بالضم سختی سر کلب بفتح تین کذلک
یقال منه کلب اشتاء بالکسر و فعت عنک کلب

فلان ای شرو و اذاه - و کلب ایضاً نوعی از خون
در ستور یقال منه اکلب الرجل اذا کلبت - ابله
کلب کلب سگ گزنده و دیوانه و لفعل منه کلب
بکسر اللام و رجل کلب در حال کلبی - و ارض الکلبه
اذ لم یجد نباتاً یا غیبس - کلبتان ابنو رانگر -
کلوب کلاب بالفتح و الضم اره کلاب ج - کلاب
بالضم ایضاً آهن که بر پاشه کوزه رالن باشد که
بر تنی گاه ستور میزند بوقت راندن - و سبی المهاز
ایضاً کلاب بالتحفیف نام آبی مکالبه جنگ بدی
کردن با هم کالب کذلک یقال هم تیکالبون علی
کذا ای تیکالبون - کلاب بالکسر نام مرد قبیله از
قریش و هو کلاب بن مره - و سن هو ازن و هو کلاب
بن ربیعہ کلب تصغیر کلب و نام مردی و هو کلب
بن وائل -

کنب - کنب - بالکسر خوشه خراکب بفتح تین
شوکلین شدن دست یقال کنبت یلاه و لا یقال
کنبت - و کلبه هم کنبت موصف -

کوب - کوب - کوزه بی دسته کواب ج - کوبه طبلک
کوکب - ستاره بزرگ کوکبه کذلک کما یقال
بیاض و بیاضه و عجوز و عجوزة و بزرگ هر چیز و کل
مغرار - و درخش آهن یقال کوکب ای برقی قال
ابو عبیده ذهب القوم تحت کل کوکب اے
تفرقوا - کواب بالضم کوبه معروف -

کب - کب - بالضم کون من لالوان مثل قبه
یقال بعیر کب - کب بالتحریک مصدر منه رجع ک
ن ۲ قال یومر قوبلون لیس کلب منی النجده حاتم
کشب - زن خیره زهار - و کب کشب ای ضخیم -
کشب کعبه بسیار سخت و کشب بتقدیم نون نیز آمده
کب غوره انور کعبه کی در کب لکرم کعبه کعب

لوب

لُوب مصدران منه (مع فاض) و جفینده
مثل لائق و لبثت فی منوالاۃ ای طعنت
مثل لغت-

لجب

لجب - لجب - با نکت فریاد (مع ک اف ۲)
جیش لجب عرم ای ذو جلبه و کثرة و یخوذ لجب

لعب

اذا سمع اضطراب امواجه - بجهة ثلث لغات کوسفید
چهارا به بر تلخ وے گذشتہ باشد - وستان

خشک کرده لجابج - لجات ایضا و یوشا دلان
حقه التکسین قال ابن السکیت بجهة بیش کمثیر

شده و لا ینقال للفر و ینقال منه بحت الشاة
بضم ایجم و کذلک بحت بالتشدید

للب

للب - للجب - راه فرخ لاجب مثله و یوقال
بضم مفعول ای لوجب - ینقال منه بجهة لیجه سجا

اذا و طله و مرفیه و سجب ای ممر مستقیما - و بحت
الجم و العود اے قشره - لیب یو یا یقشره

و یقطع و مرد و شنام دینده پید زبان لیب
پاره پاره سجب نافه گوشت پشت وے و

لجب الرجل اذا اخله الکبر لوجب موضح -
لرب - لازب جفینده لزوب مصدر منه

لرب

(مع فاض ۲) لازب ایضا ثابت ینقال
صارا شئ ضربه لازب و یوافض من لازم - و

اصابهم لربة اے شده و قحط لزباتج - ملازب
بالکسر و سخت نیل -

لسب

لسب - لسب - بالسکون لیبیدن غسل و مع
ک اف ۲) و جفیند بر چیز صلتہ بالباء و کزید

کژدم - و زدن تباریانه (مع ف اک ۲) ینقال
بسر السواطا ای ضربه دستبه العقب بسا -

لصب - لصب - استوار شدن شمشیر در نیام
چنانکه نتوان بر کشیدن (مع ک اف ۲) و جفیند

لیاب

پوست از لاغری با ستخوان - لصب بالکسر تنگی جا
کوه لصاب لصب کذلک - و ینقال فلان لصب

لا یجاد یعطی شیا - و لصب استقام فی الاصح و یوضد
قلق - لو اصب چاهل مغال تنگ -

لعب - لعب - و لعب شال کبد و کبد بازی
(مع ک اف ۲) و ینقال تلعب مرة بعد اخرى - جل

تلعبه بالکسر کثیر اللعب تلعب بالفتح مصدر منه و
جاریه لوب و العوبة شال عجوبة زن پارکیر لعب

بازی جامی لعبه بالضم بازیچه ینقال اقعحتی افوخ
من هذه اللعبة بضم اللام و فتحها قال ثعلب یفج اللام

اجود لانه اراد المرة الواحدة من اللعب - لعبه
بالکسر نوعی از بازی شال رکت و جلسته ملاعبه باز

کردن با هم و ینقال لابی برادر عامر بن مالک الملعب
الاسنة ملاعب ظله نام مرغی و بر باقیل خا طف ظله

لعب بالضم آب دبان که روان باشد و لعب النخل
عسل لعب یفجین آب رفتن از دبان کودک

(مع یفتحها) ینقال لعب الصبی لعب لعی و اللعب
الصبی ای سار له با بیل من فیه یفج لوب

ای ذو لعب - و لعب الشمس تراه فی شده آخر مثل
لعب العکبوت و هو السراب - لعب از نام جلکے -

لعب یعوب - مانده شدن (مع فاض ۲)
روک اف ۲) لغة ضعیفة فیه و الغيبة الغيبة حل

لعب بالتکسین ای ضعیف قال ابو عمرو سالت
اعرابی عن اللوب بالفتح قال الاحمق - لعب

پر باز و ریزه مرغ لعب بالضم شده و یو خلاف اللوم
ریش یغیب لغت منه و تباهی افکندن میان

قوم ینقال لغت علی القوم الغیب ای اشدت
علیهم لغت دور و دور از راندن

لقب - لقب - یفجین پاژ نامه القابج
لقب - لقب - یفجین

ینقال لقبه کذا فلقب به -

لوب - لوبه - لایه نستان لوب لب لاباتج
و فی الحدیث انه حرم باین لابی المدنیة و هما

خرمان مکتفانها - قال ابو عبیده لوبه و نوبه بالضم
فهما الحرة و هی الارض التي البتها حجارة سود و منه

قیل للاسود لوبی و نوبی - لوب لوب لوبان بالضم
فیهن تشنه شدن لای لغت منه لوبج - مثل

شاید و شهود - و ینقال ترکتها لوب علی الخوض -
ملاب نوعی از طبیب قسملوب ای ملطح به - ملوب

بیل سرمه علی زنة مفول -
للب - لب - زبان آتش و کنی البوب بجماله

و التهاب وجهه - و التهاب النار و لب اسے
القدت و التهابا و قدتها - لبه بالتکسین تشنگی لب

ایضا مصدر منه حل لبان و امراة لبی ای عطشان
و عطشی - لبان بالتحریک از فوخن آتش و کذلک

اللبیب و اللباب بالضم - و لب الفرس اذا
اضطرم جریه - البوب بالضم نوعی از رفتار اسب

لب بکسر الهاد کشادگی میان دو کوه لبوب
لباب الهابج - لبوب قومی از ازد -

لخب - المرأة نکاحا (مع یفتحها) و اوض ۲) لخب
فلانا طبا نچه زردا و رانخب محرکه و خت نقل یعنی نعم

بخته و هی است بظاہر عدن ابن - لخب کعظم پانچ
خورد و خصومات ملاخبة با هم طبا نچه زدن -

لذب - بالمکان لزوب اقام لاذب مثله -
لوشب - گرگ -

لکبة - بالفتح ماده شتر فرام گوشت -
الزمتة - لند با واحد ای لوزا اولزانا -

لیاب - کسحاب طعام کم اند پری دهن او قدر
لغته منه ملاک -

فصل الميم

مازب - کنزل شهر بے ازد -
ملاب - کسحاب عطریست یازعفران و
ذکر نعل دب -
میته - معرب می بھی یعنی شراب سفرجل -

فصل النون

نب - نمیب - بانگ کردن تکه و دویدن می
دع و اک (۲) انبوتہ میان دو پیوندنی و ہے
افعالہ انبوب انابیبج -
نمب - نموب - برآندن پستان دختر -
نخب - نخبج - بالتحریک پوست درخت بچ
بالتشکین پوست باز کردن از درخت (دع و اک)
ض (۲) نموب پوست پیراسته پوست درخت
ستار نموب و نخبی کند لک و قزح بوم ذبی نخب
روزی از روزهای عرب که مشهورست بجاہ ارامی
شدن (دع و اک) نخب نخت منہ بین النجاہ
والنجبۃ شمال الحمرة ایضا بخارج - و يقال ہو
نجبۃ القوم ای ہو النجبۃ نعم و انجب الرجل
ای ولد خیا و امراة نجبۃ و نجاب زنی کہ فرزندان
گرامی و گزیده بسیار زائد و نسوة مناجیب نجاب
ایضا تیرے بروئے بیکان و مرضعۃ انتجاب
برگزیدن نخب ایضا شترگزیده نخب نخبج -
نخب - نخبج - نذر کردن و شتاب رفتن
دع و اک (۲) يقال سار فلان علی نخب الاسار
فاجعل السیر و مدت و منبکام يقال قضی فلان نخبۃ
ای مائت نخب آواز برداشتن در گریه (دع و اک)
اک (۲) انتحاب شمل - نخاب بالنضم سر قیدن شتر

دع و اک (۲) نخب کو شیدن در کار و سخت
راندن شتر بجهت نوبت آب و حاجت الرجل الی
فلان شمل حاکمۃ قال طلحة لابن عباس هل لک
فی ان انا حیک و ترفع البنی صلح -
نخب - نخبج - بیرون کشیدن (دع و اک) بفتحها
و جمع کردن و انتخبنت المرأة اذا ارادت - انتحاب
بیرون کشیدن و برگزیدن نخبۃ بالنظم گزیده نخبج -
يقال جاد فی نخب اصحابه ای فی خبایمهم حل
نخب بکسر الخاء ای جهان لافوادله و کذلک نخبج
منحوب و منخب کانه منترع الفواد -
منخراب - منخروب - بالنظم شکاف سنگ
منخاریبج و خانه زنبور کزانه اسمی -
ندب - ندب - بر مرده گریستن و بر شمردن
محاسن او (دع و اک) ندبۃ بالنظم اسم فیه
خواندن بخارے يقال ندبۃ الامر فانتدب الی
دعاه فاجابه لب - مندوب نام اسپ ابی طلحة علی
ندب مردبک در حاجت فرس ندب اسپ
روان ندبۃ نام نسنه ندب بالتحریک گرد قمار
و نشان جراحت -
نرب - نیرب - بدی و سخن چینی -
نرب - نریب - آواز تکه بوقت گشتی يقال
نرب الظی نیزب نریبا -
نسب - نسب - نژاد انسابج نسبت
بالنظم و الکسر کذلک - و انتسب الی امیه اے
اعترکے - و نسب ای ادعی انه نسبک -
و فی الشمل القریب من تقرب لمن نسب نسابة
مرزیک دانایانساب الما للجانۃ فی المذبح
کلماته تقول عذی ثلثۃ نسا پات و علامات
اے ثلثۃ رجال ثم تصفہم نسا پات منعم و طلان

نیا سب فلانا فهو نسبه ای قریبه - و يقال لیس فی
مناسبه ای مشاکله نشبه بالکسر و نسب بفتح ن
کے برآید کردن (دع و اک) ض (۲) نسب بفتح
گفتن يقال نسب المرأة نسبا یعنی قطب مورچه چوکل
نشب - نشب - مال و آب زمین نشوبج - و در
او بختن از چرخے يقال نشب الشی فی الشی و اشتبه
انافیه اے اعلقتہ فانتشب و انشب لصاد ای
اعلق - و يقال نشبت الحرب بنهم و ماشبه الحرب
ای باندہ - نشاب بالنظم مشبه و اتر نشابة بکی نشب
مرد با تیر و نام مردے و هم ناشبۃ - نشبۃ
بالنظم نام مردے -
نصب - نصب - برپایی کردن و دشمن
داشتن انتصاب برپایی خواستن يقال نصب
بقلان ای عادیة و همه روز با مشکلی رفتن (دع و اک)
اک (۲) نصب بالتحریک رنج و رنج دیدن (دع و اک) ان
انصاب رنج رسانیدن هم فاصب غم یا رنج ہو
فاعل بفتح مفعول لانه نصب فیه کقولک
لیل ناظم اے نیام فیه و یوم عاصف اے
تعصف فیه الرج - نیس الضب و عشر نصب
بنیۃ الضب اذا نصب قرنا یا - و نامة نصبا و مرفقة
الصدر - و نصبت الاثن حول السحار - و غدا لنصب
ضرب من الاسحان و فی الحدیث لو نصبت لانا
نصب العرب ای لو غلبت غار العرب و هو
غدار لهم شبه السحار الا انه ارق منه - نصب عرب
زبر و هو فی الاعراب کالفتح فی البناء و بیت و النخب
برپایی کنند بجهت پرستش و کذلک نصب
نصبتین و سکون الثانی انصابج - نصب
بالنظم و السکون ایضا بدی و بلاد منه قوله تعالی سنی
الشیطان بنصب و غدا بنصبۃ سنگ گرداگرد

مازب
ملاب
نخب
نشب
مینه

نب
نخب
نبت
نصب
نخب
نذب

نرب
نرب

نسب

نخب

دیوار خانہ نصیب ہو و حوض و دھرم برپا ہے
 کردہ نصیب بالانصاف نام شاعری نصیبین نام ہر
 وقیہ العرب مذہبان نہم من سجلاہ اسماء واحد و یلزم
 الاعراب کمایلزم الاسماء المفردة التي لا تنصرف
 فیقول ہذہ نصیبین و مررت بنصیبین درایت
 نصیبین والنسبۃ الیہ نصیبی و نہم من سحر کبر
 الجمع فیقول ہذہ نصیبون و مررت بنصیبین
 و رایت نصیبین و کذا لک لقول فی سیرین و یسین
 و سلجین و یاسین و قنسین و النسبۃ الیہ علی ہذا
 القول نصیبینی و یسیری و کذا لک اخواتہا۔
 نصیب۔ نصوب۔ فرو شدن آب بر من
 (جمع و اض ۲) و نصوب القوم بعدہم یا نصب
 اے بعد ان نصبت و ترا القوس مثل انفسہ و
 ہو متلوب منہ تنصب بضم الصاد و رتی والد
 زائدۃ فیہ لانہ لیس فی الکلام فعل تنصبۃ کی
 قال بن سلتۃ النبی شجر لقی تنصبۃ تنخذ منہ السہام۔
 نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔
 زاع (جمع بفتح و ک) (۲) ایضا یقال نصیب الخراب
 و رہا قالو النصیب الذی یک علی الاستعارہ نصیب
 ایضا رقا سبک فرس منعب بالکسر ای جوار
 و ناقتہ نقابہ و نوبۃ سرعۃ و الجمع نصیبین
 نصیب۔ نصیبۃ۔ بالفتح و الضم پس خوردہ قال
 ابن السکیت نصبت من الاناء لغبار ای جرعت منہ
 جرعا و قولہما جریت علی نعۃ قط اسی فعلۃ قبیحہ۔
 نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔ نصیب۔
 کذا لک بالفتح فیما و سوراخ کردن دیوار و جزآن
 و سوراخ و نصیب البطار سرة الدابة یخرج منها ما و صفر
 منقب بالکسر شتر بطار منقب بالفتح جائے سوراخ
 ناقتہ ریش کہ بر پہلو بر آید نقبۃ بالضم آغاز کر

نصیب
نوب
نعب
نکب
نقب
نہب

نقب ج۔ و روی و رنگ و میر نی نیفہ یقال منہ
 نقبت الثوب نقبا ای جعلتہ نقبۃ نقب بالتحریک
 تنگ شدن پل و ستم ستور (جمع ک اف ۲)
 و دریدن سوزہ و انقب الرجل اذ نقب بعیرہ۔
 منقبۃ ہنر و ستودگی مردم ضد مثلثۃ نقیب حمتر و
 دانندۃ قوم نقباج۔ نقابۃ نقیبی کردن (جمع و اف)
 ض ۲) یقال نقب علی قومہ۔ قال الفراء اذ ارت
 انه لم یکن نقبا ففعل قلت نقب نقابۃ بضم العین
 فیما قال سیبویہ نقابۃ بالکسر الاسم و بالفتح المصدر
 مثل الولاية والولاية۔ قال ابو عبیدۃ النقیۃ النفس
 و منہ یقال فلان یمون النقیۃ اذ کان مبارک
 النفس۔ قال ابن السکیت اذ کان یمون الامر
 یخرج فیما حاد و یلفظہ۔ و قال ثعلب اذ کان یمون
 الشوریۃ۔ و کتب نقیب نقبت غلصۃ لیضحت
 صوتہ یفعلہ اللہم لکما یسمع صوتہ الاضیاف نقاب
 بالکسر کوئند و مرونگ انا و ناگاہ دیدار کردن بالکسی
 یقال ناقبت فلانا ای نقیۃ فجاءہ۔ و لقبۃ نقابا
 و دروت الماء نقابا اذ یجت علیہ من غیر طلب نقیب
 در شہر یا گشتن گزیران قولہ تعالیٰ فنقبونی البلادہ
 نقب۔ نکوب۔ بالضم برگشتن از راہ (جمع و اف)
 ض ۲) نکابۃ بالکسر تکیہ جائے شدن و معتمد قوم گشتن
 (جمع و اض ۲) یقال نکب علی قومہ اے صار
 منکبا لہم یقومون علیہ۔ و نکیتۃ اسحارۃ نکبا ای لثمتہ۔
 و نکب کثانتہ اے کہما۔ نکب دائرہ پل و ستم
 تنکیب برگشتن و یکسو شدن یقال نکبۃ اے
 عدل عنہ و اعترلہ۔ و تنکبۃ ای تجنبہ و تنکب القوس
 اسی القا علی منکبۃ نکبۃ۔ بالفتح رنج و رنج رسانیدن
 نکبات بفتحین ج۔ یقال اصابتہ۔ نکبۃ الدہر و
 نکب فلان فہو منکوب۔ منکب بکسر العین منہ

بن باز دو کتف و زمین بلند منکب ج۔ و ایضا
 چہار پر مرغ بعد از قواوم نکبا و ہی الیج الناکبۃ لقی
 تنکب القوم عن مہاب الیج تنکب ج۔ و ہی
 اربع فنکباء الصبا و الجنوب نسبی الازیب و نکباء
 الصبا و الدبور نشی ایضابۃ و نسبی النکیبا و ایضا
 و نکباء الشال و الدبور قرۃ نسبی البحر یا و ہی نخجۃ
 الازیب نکباء الجنوب الدبور حارۃ نسبی ایضۃ ہی نخجۃ
 النکیبا و ان العرب تناوح من ہذہ النکبۃ ہی نقاب
 کما ناوحون القوم من الیج نکب نصبتن کرے
 در ہر چیزی و نوعی از بیماری ستور کہ در منکب بد آید
 و بلند و آنرا تیرگی قولہم کوئند یقال نکب البعیر بالکسر
 نکب نکبا فہو انکب و لا یكون النکب الا فی الکتف
 و انکب ایضا صفة المتناول اسجائر الذی لا قوس معہ
 نوب۔ نوب۔ مناب بجای کسے ایستادن یقال
 ناب عنہ یا نوب یا پی آمدن یقال فلان انتاب
 القوم ہی اما ہم مرقۃ بعد از ختمی و ہوا نعال من النوبۃ
 انا بے بخداے قلے باز گشتن یقال اناب الی اللہ
 اخی اقبل و تاب۔ نوبۃ پاس نوب ج۔ یقال
 جارت نوبتک دنیا بتک و ہم دنیا و ہون النوبۃ
 فیما بینہم فی الماء و غیرہ۔ و النوبۃ الاخر من قولہم
 نوبۃ امیر و انسابہ اے اصابتہ نائبۃ مطبیت
 نواب الدہر جمعہا۔ نوب نوبۃ بالضم فیما کر و ہے
 از سیایان مردم نوبی کیے از ایشان نوب
 ایضا زنبور و جمع نائب شال غاٹ و غوطہ و فارہ
 و فرہ۔ نوب بالفتح تزدکی خلاف البحر و یقال نوب
 ماکان منک مسیرۃ یوم و لیلۃ و قرب ماکان منک
 مسیرۃ لیلۃ و اصلہا فی الورد و الحمی النابۃ شرف مرہ
 نہب۔ نہب۔ غنمت نہاب بالکسر ج۔ و
 غارت کردن انہاب کذا لک۔ و یقال نہب الرجل

ماله فانه يهوه ونهوه وناميهوه كنه معني رهنبي غارتى
مناسيه برابري وديدن دوا سپ وجزاكن
ونهب الناس فلانا اذا تناووه بكلامهم وكذا
الكلب اذا اخذ بعرقوب الانسان ويقال لا
تربح كلبك نهب -
نهب - ناب - دزدان شتر انياب نوب ج
وانثاني على غير قياس ونايه نيتيه اى اصاب
نايه ونهب سمداسه بخر عوده واثريه نبايه -
ناب ايضا حته وماده شتر كلان سال نوب ج
وفى المثل لا اهل ذاك حثا نيب - وتصغير
نيب - ويقال سميت لظول نابها فهو كالصفت
فلذلك لم تلحق الهاء لان الهاء لا تلحق تصغيرا
ونبيت الناقه اى صارت هريمه - ولا يقال
للجل ناب قال سيبويه تصغيره نوب ايضا بالواو
لان هذه الالف كثير انقلابها من الواو
قال ابن السراج نده غلط منه -
نخشب - شمرى والنشبه شمسى السفى على التغيره -
نطاب - بالكسر سرور كاردن منطب منطبته كبر
چيز كيه بدان چيز با صاف كند ناطب مثله منطبه
بالفتح مرد گول نطبه ضرب اذن با صبه النوط
خروق تجعل فيما يصفى به الشىء فتصفي منه يقال
ناطبه بارسهم يعني بر غلا نيدم آنها را

فصل الواو

واو - واب - شمرنده شدن سر در کشیدن
از شمر ايه كذا ك نشان صل صلته والهاء عوض
من الواو (رع ف اك ۲) ويقال نكح فلان
اياه وهو العار ونايتيانه وكذا كنه بيه بالفهم
فتح الهزه قال بو عمر وقال لى اعزبى ما طعاك
ابا عمرو بطعام توبه اى بطعام سعيانه اصل تناو

واو اب الرجل اى اشجا - واذا ابتدوا فعلت
به فعله لايتم منه - موبيات مثال موعبات اى
مخزيات داو ابته ايضا روده عن حاجته وحافر
واو اب اى مقعر - ويقال الواو اب البحر العظيم
مغاكه بر صخره كه اب دروسه جمع شود -
ووب - ووب - ووب ووبان ووب حبتين
(رع ف اك ۲) واو وبه اند - واوبه اى ساغره
وتوب فلان فى ضيعة اى استولى عليها
ظلموا اب بالكسر اى مقاعد يقال ثب فى نية حمير
اقعد ويقال للملك تنم اذا قعد ولم يغير موضان يوب
برنهالين تشايدن ونهالين ييش كس لكدن
تانشيد -

وجب - وجوب - لازم شدن (رع ف اك ۲)
اى اجاب استعداد وشر او ارشدن افتادن
ووردن و فرو شدن آفتاب ومقر شدن سج
يقال اوجيبك فوجب وجبه مقربيع يقال
استوفيت وجبتك - استجاب سزاوار شدن
وجبت طييدن دل ويقال اوجب الرجل اذا
عمل عملنا يوجب له الحجة او النار - وجب بالسكون
مرديد دل وجوبه بدل شدن (رع بضمها) وجب
بمكيار افتادن قوله تعالى فاذا وجبت جنوبها
ويقال خرج القوم الى سوا جههم اى مبصا وعمر
ويقال للقيش واجب - توجب بر زمين من
وامنده شدن ستور و عادت اذن نفس را بمكيار
خوردن در شباروزى يقال نجب اى عودا الوجيه
ورب - ورب - بالتحريك تباه شدن اصل
(رع ك اك ۲) يقال هو عرق ورب -
ورب - ميراب - بالمعجمه ناودان فارسى
معرب يهزه ولا نازيب ج - ونايزب كالهزه ايضا

ورب - ورب - بالتحريك تباه شدن اصل
(رع ك اك ۲) يقال هو عرق ورب -
ورب - ميراب - بالمعجمه ناودان فارسى
معرب يهزه ولا نازيب ج - ونايزب كالهزه ايضا

وسب - وسبت - الارض وادسبت اذا
كثرت شجرها وسب بالكسريات انبوه -
وشب - او شباب - بالمعجمه قلب او باش
وهم الضروب المتفرقون -
وصب - وصب - بفتحين يارى (رع ك اك ۲)
واوصبه الله فهو موصب موصب لسيار
ارنجورى و در ووصوب همیشه بودن (رع ف اك ۲)
وصب على الاعرى واطب عليه قوله تعالى
ولهم عذاب واصب وقوله تعالى ولد الدين
واصباء اى دائما سفارزه واصبه اى بعيدة
لا غاية لها واوصب عليه اى تبار عليه -

وطب - وطب - بالسكون شك شير خاصه
وهو جلد الخنجر فا فو او طب طاب بالكسرج
ويقال بجله الرضيع شكوة - وبجله الفليم بدرة - و
يقال للشكوة التى فيها السمن عكة واللبدرة مساو
وطب ايضا مخرج دل بدعه وطبا وزن بزرگ پاشا
وطب - وطب - بيونستر بودن بر كارى
مواظبه كذا لك - ارض موطونه اذ اندر دولت
بالراعى فلم يبق فيها كلاء - ورجل موطونى اندر
مال الله اب ر موطب بالفتح نام جللى -

وعب - اوعب القوم اى حشدوا ليعينه
جله شدند و جاوا موعبين يعنى بمكلى فراز آمدند
واوعب بنو فلان جلوا اى لم يبق ببلد هم اهد
وجاء القرس بر كض وعيب اى با فطلى ما عنده
ويقال جده فادعب انقه اى استاصله فى الشمر
جده الله جده عاموعبا وفى السحديش فى الالف
اذا استوعب جده الدية اى اذ الم تترك منه شىء
استيعاب تبصايل وفرار گرفتن -
وعب - وعب - بالسكون مردم گول و متاع

وسب
وشب
وصب
نشب
نطاب
نخب
واب
ورب
وزب
وعب

مہضب - مضتبہ - باران بزرگ قطرہ مضتبہم
الساواہی مطرہم مضبج - مثال بدرہ و بدر
ومضب یفجین ایضا و ہوجع بانصب مثال تابع
وتبع وخادم وخدم و باند و بعد - مضاب جمع مضب
وہی جلبات القطر بعد القطر و جمعہا ہا مضیب -
ومضب القوم فی الحدیث ای افاضوا فیہ و ارفعت
اصواتہم و مضبو یا قوم استظلموا - مضب
مثال جعت اسب بسیار خوبی کنندہ -

ہلب - ہلبتہ - کاسموی و مویہلے سطر دم
اسب ہلبج - اہلب اسب بنوہ دم و ہلبتہ
ای تنفت ہلبہ فوہلوب - مہلب نام مردے
عام اہلب سال فراخی مثال ازب موی التبتہ
ہلبتہ الزمان سختی روزگار مثال کلثہ و جلبتہ - ہلبتہ
باد سرد بباران یوم ہلاب روز باد و باران ناک -
ہنلب - ہنلب - بالتحرک گولی امرأۃ ہنلبا
اسے بلہا - ہنلب بالکسر نام مردے
ہوب - ہوب - دوزی بقال ترکتہ فی ہوب
و ابرو ہوب فبرجیث لا یدرئی این ہو و مرد
احق بسیار گوی و فروغ آتش -

ہیب - ہیبیتہ - مہابتہ بزرگی و ترس و رسیدن
(عک ان ۲) یقال ہایہ ہابہ - والامر ہیب -

بفتح الہاء سقطت الالف لاجتماع الساکنین و
حکایۃ النفس منہ میت و اصلہ میت سکنت الیاء
و اسقطت لاجتماع الساکنین و نقلت کسر ہما
اسے ماقبلہا - و ہذا الشئ میتہ لک و تسبئی
الشئ ای خفتہ و خوفی و میت الیہ الشئ ای
جعلتہ میتا عنہ - و رجل نمیب الذی بہا یہ
الاناس و ہوب کذلک و کذا مکان ہوب
و مہاب - ہوب مرد بدل ترسندہ و فی الحدیث
الایمان ہوب ای ان صاحبہ سیاب المعاصی
و رجل ہیوتہ و ہیاتہ و سیاب بالتشدید - و بیان
لکسر الیاء ای جیان متہیب و اہاب بغمہ اسے
صاح الراعی بالتثقیف و ترجیح - و اہاب بالبعیر
کذلک - و ہاب زجر الخیل و ہبی اسے اقبلی -
ہجب - بالفتح و اندن و شتانی کردن و زدن بعضا
ہذرتہ - ہعبار گوی بازو دمی و ہذہ ہذرتہ
ای عادتہ ہذرتان کفخوان مرد سبک و
کلام و خدمت -

ہدلتہ - ہدلتہ - شیکہ و شتانی -
ہرشتہ - ہالکسر و التشدید البازن کندہ پیر -
ہررتہ - سبک و شتانی -
ہسب - ہروزن و معنی حسب یعنی بستگی -

ہسب - ہروزن و معنی حسب یعنی بستگی -

فصل الیاء

ییب - ارض ییاب - اسے خراب و لین
ہو بالتبع للخراب -

یلب - یلب - بالتحرک جوشن چرمین یلبیکے
و ہوکل ماکان من جنن الجلود و لم یکن من الحدید
و الیلب فی الاصل اسم ذلک الجلد -
یشب - شنگ شیم معربہ -

یاطب - کباہر سیاہ فی اجاو ما یطہر بمعنی الطیبہ
و انبلت الشاة فی الطہما اسے فی شدہ استخراما
و تشد الباد -

یویب - بیابن کمہد و جذب و الذشب البنی
یوب بالفم جلمہ بن عبد اللہ بن عیاض الحدیث -

باب التاء

فصل الالف

ابت - ابت - یومنا بالکسر سخت گرم شدہ ابت
فہو یوم ابت ابت بالمد و القص و ابت بالسکون
امت - امت - غلبہ کردن بحت و جمع اض
منتہ مفعلہ منہ - قال ابو زید ما زال علی است الہر

مجنونا ای لم یزل یعرف بالجنون و ہو مثل اس الہر
فابذلو من احدی السبتین تا لکما قالوا للفسط
الت - الت - کم کردن حق کسی راع و اک
یقال التہ حقہ ای نفیصہ و بازداشتن از انچہ
روی آورده باشد و باز گزافیدن مثل لانه
یقال التہ ولانہ یلینہ بمعنی و ہما لفقان حکما ہما

الیزیدی عن ابی عمرو بن العلاء قولہ تعالی لا یلتکم
سن اعمالکم من الیبت و لا یالتکم من الالبت
و یقال التہ کمینا ای اخلفہ -
امت - امت - فراز قولہ تعالی لاترے فیہا
عوجا و الامت ای لا انخفاض فیہا لا ارتفاع - و
یقال امثلا المتقارنما بہ امت و امت الشئ ای

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

ہمضب - مضب

قد رت - و يقال هو الی اجل ماموت ای موقوف

انت - انیت - ناییدن (مع ف اک ۲)
 يقال انت الرجل مثل ناک وحسد کردن
 فو ما نوٹ اے محسود -

ارت - بالفهم موی که بر سر آفتاب پرست باشد
 ارتان بفهم الحزوة و فتح الراد موضع -

اشته - لقب جماعتی است از محمد ثمان اهل
 اصفهان يقال اصتت لارض تاصت اذا لم
 یکن فیها بقل ولا کلاء (مع ف اک ۲)

افت - بالفصح ماده شریک از دیگران زیاد تر
 صبر و بقا داشته باشد و تیز رو یک در سیر غالب آید
 بر شتر و شتر نجیب یکسر و بلا و شکفت و قبیل است
 از نهیل - و بالکسر بهتان و آفته عنه صرفه -
 اقت - معین کردن اوقات ناییت مثله -

فصل الباء

بت - بت - طیلسان خرز صوف مانند آن
 نبات مثله و بریدن (مع ف اک ۲ و ک ۲)
 اگر المستقبل شاذ لان باب المضاعف اذا کان
 مکسور العین من المستقبل لا یجی متعديا الاحرف
 معدودة و هی شیهه و یشده و یعلمه و یمیه و یحبه و ینده
 و صها علی لغته واحدة و انما سهل تعدی هذه الاثر
 الی المفعول شتر اک الفهم و الکسر فهمن - و بتت

شد دللبا لغه - نبات انقطاع رجل بتت ای
 منقطع به - و يقال افعاله بتت و لا افعاله البتة
 لكل امر لارجة فیه و نصبه علی المصدر و يقال
 سکران لا یبت قال الاصمعی لا یقطع امر و لا يقال
 یبت من الافعال قال الفراء همان یثان يقال

ابت علی الفضا و بتت اے قطعته - و يقال
 تصدق صدقة بتا و بتت و بتله ای انقطعت من
 صاحبها و بانته - و طلقها فلان بتت و فی الحدیث
 لا صیام لمن لم یبت الصیام من اللیل قال و ذلک
 من الغرم و القطع یا لیتته - بات گول لغزبات
 توشه درخت خانه ابتت رج - و فی الحدیث لا یخطر
 علیکم النبات و لا یؤخذ عنکم عشر النبات يقال
 فلان علی نبات امر اذا شرف علیه یختم ریحی
 بتا اذا ابتدأت الادارة عن یسارک -

بجت - بجت - ساده و خالص اندر هر چیزی
 شراب بجت اے صفت خمر بجت ای لیس به
 غیره - عربی بجت ای محض و یستوی المذکر و المؤنث
 و التثنیه و الجمع فیه و ان شئت قلت عربیه بجت
 فثینت و جمعت و بجت الشئ بالفهم ای صا بجا -
 و با حه الود ای خالقه -

بجت - بجت - هم و هم عرب یخوت بختیار بجت
 بالفهم شتران بختی واحد یا بختی نمونه بختیه - و جمعا
 بختانی غیر مصروف لانه بر نفع الجمع و کلب ان
 تخفف الیاء کالانانی و المهاری و اما مساجیدی
 و مدائنی مصروفان لان الیاء فیها غیر تانیثی بالواحد
 کما تقرت المهابه و المسامحة اذا دخلت علیها و اوست
 برت - برت - بالفهم مرد خوار و تبریز بفتح المیم
 مشدد الراء شکر طبر زویر و نام موضع قال ابو زید
 ابرنیت للامر انما اذا استعدت له طمعی یا فلان
 بغت - بغت - بغته ناگاه يقال بغته ای فاجاه
 مباغتة مفاجاة - و يقال لست من نیشات العده
 بکت - بکت - درستی و سرزنش کردن
 و غلبه کردن بکبت -
 بمت - بمت - بالسکون بریدن (مع ف اک ۲)

انت - بهت

ارت

اشته

بجت

افت بیت

اقت

بجت

بت

برت

بغت

بکت - بکرت

برهوت

بمت - بمت

ببت بالتحرک بریده شدن (مع ک اک ۲) يقال
 ببت اے القطع

ببت - ببت - بالسکون ناگاه گرفتن قال
 اللہ تعالیٰ لیل نایتهم نغمة قبیتم و دروغ بستن
 بر کسی ببت بالتحرک و بهتان بالفهم شله فو بها
 و ذلک بهوت بهیت و بهتان بعضی و يقال للبهیت
 کبسر اللام و هو استغاثه و بهت الرجل الکسر اذا ش
 و تحیر و بهت بالفهم شله و افصح منها مجهول کما قال اللہ
 تعالیٰ فبهت الذی کفر لانه يقال رجل بهوت و
 لا يقال باهت و لا یبت قاله الکسانی -

بیت - بیت - خانه بیوت ابیات ابایت ج
 عن سیویة مثال قول و اقوال و اقایل بیت
 بفهم الباء و کسر یا تصغیر و العامة تقول بیت
 بالواو - و کذا القول فی شیخ و شی و اشبا بهما
 و عیال و خانگیان مرد و دود و مصرع از شعر ابیات ج
 و يقال فلان جاری بیت بیت ای ملاصقا سینیا
 علی الفصح لانها اسمان جملا اسما واحدا - بائت
 غاب یعنی شب مانده يقال خبر بائت بیوت غاب
 و کاریکه شب در اندیشه آن گذاشته شود و بیوته
 شب گذاشتن (مع ف اک ۲) يقال ابانک الله
 بخبر و بات بفعل کذا اذا فعله لیل کما يقال فل فعل
 کذا اذا فعله - بالنهار - و بیت العدد اے
 اوقع بهم لیل - بیات شیخون و بیت امر اے
 دبره لیل و منه قوله تعالیٰ اذ یسئولن مالک یفعل
 من القول و بیت الشئ مجهول لا ای قدر و مالک
 بیت لیله بالکسر اے قوت لیله -

بجرت - بالکسر خالص مجرد که چیزی از او نشود
 برهوت - کجزدون وادی و جای بضرهوت
 ببت - وادی زمین اهل بالفهم شری ببت

منه ابو حاتم محمد بن حبان اسحق بن ابراهيم القاسمي
واحمد بن محمد الخطابي وابو الفتح علي بن محمد ويحيى
بن الحسن واخليلان ابنا احمد القاضي والفقيه
البستيون - يست سر از نوعي از سر كه فوق از
عنق باشد و عنق نوعي از رنار استورست يا
پيشي گرفتن در دويدن بستان باغ -
يشت - بالضم شهرست بخراسان منه اسحق
ابن ابراهيم الحافظ صاحب المسند والحسن بن
علي بن العلاء ومحمد بن مومل واحمد بن محمد اللغوي
النجاشي البشتيون محدثون ببيت كيردي
بفلسطين بستان ديسي بلسف -

مبعوث - بر وزن ومعنى مبعوث -
بقت - لا قطلا منحت پنيور اسبقت كول لقب
احمد بن معاوية بن سفيان و لقب بكار
ابن عبد الملك بن مردان -
بمخمة - بكسر الهمزة وسكون الخاء نيابة
نه برين منبسط شود و بر ساق بلند نكرد و
خزخه بدان زو ا مينه ازو -
بقت - بالضم دهي به بلنسيه بقت عنه تبديل اخذ
اكثر السوال عنه و بنة بكذا بكتة بغي ساكت
او را بنة الحديث بر مرد دل داشت با و بقت
بوت - بالضم در خنيست كه نباش هم ز خرد
باشد بوت دهي ببرد و النسبة بوقفي منها اسلم
ابن احمد ابو قفي المحدث -

بوت - بضم اول و فتح ثاني و سكون نون
شهرست بنعرب منه اسحق بن عمرو البونتي

فصل التاء

توت - تود و لا تقل توت بالتاء

توتيار سنگ سرمه و هو معرب -
تبت - كسر شهر باست بشرق بنب اليها
المسك الاذ فتبوت تابوت -
تحت - ضد فوق يكون ظرفا و يكون اسما و بني
في حال اسميته على الضم فيقال من تحت التحت
الارذال السفلة -
تحت - جامه دان -
ترتبه - بالضم عبي است بدك از ان گرفتگي زمان بتر
تبت - بني است غير مأكول النمر -
تنتي - اي جوري لبك يعني بتر سازبان خود
تيت - بالفتح كوهي قريب مدينه -

فصل التاء

تبت - ثبوت - ثبات برجاي بودن رجع و ا
فصل ۱۱ اثبات متعدي و ثبوت معني - و انبه السقم
اذا لم يفارق و قوله تعالى ليشبوك و يفسلوك اي
تجرحك جراحه لا تقوم معاد ثبوت و اثبتت جل
في الامم يعني - و جل ثبت بالسكون اي ثابت
لقب - و فلان ثبت العدا اذا كان لا يزل
سائنه عند الخصومات و يقال له ثبت بالتحريك
عند الحجة اي ثبات - و لا حكم بهذا الا بئس اي
بجدة ثبوت مرد عقل بر جاي هببت مرد بيول
و رسنده ثبت بالضم ا صارت ثباتا -
ثنت - ثمنت - المحو ثنت على القلب كالثبت
ثنت - غد بوط يعني كنه وقت جماع ربه بالزال
كندش از دخول و شگان در سنگ -
بدن بثرنت - فراخ عيش اثرنتي كثر لحم صدره
ثموت - كقبول غد بوط -

ثبات - تصبه است ديم من ذوات النجس

قبيل من اقبالها و ابو خزيمة ابراهيم بن زيد الثاني
نسبة ال ثبات بن رعين من اجداده -
ثنت - خواندن و آواز كردن رجع ك ان يا
النايت حلقوم بالدم يا پوستيك در ان قلبك
و آن خلاف قلب باشد و آنرا طلب گویند -

فصل الياء

جبت - جبت - بالكسرت و قال كوي و جادو
وفي الحديث الطيرة و العياقة و الطرق من تحت
و هذا ليس من محض العبرية لاجتماع الياء و التاء
كلمة واحدة من غير حرف ذو ياء - و يقال
جوت جوت للابل اذا دعوتها الى الماء -
جبت - سودن گو سفند نافر بهي و لا غري
آن در يافته شود -
جرت - بالضم دهي به صنعاء منها يزيد بن سلم
واسمعي بن ابراهيم بن اجرت بالكسر محدث -
جرفت - بالكسر و ضم الراء شهرست بكرمان
كه بعد خلافت عمر مفتوح گشت -

اجفت - المال مكي مال را مال كدور بود -
جلته - زدا و را رجع و ا كبر الاجلته مشبه
اجلوت الالته تخفيفها اجلته مكي او را خور و يا شود
جلبت بر وزن و معنى جلبد است جالوت نام عجمي
است جللتا و تضم اللام دهي به نهران -
جوت - جوت - مثله الاخر مبنية كلمة است كه
بدان نثران را بسوي آب خوانند و قد جاوتها
و جاتنها يعني خوانند نثر را بسوي آب ز جرس
براي نثر و الا اسم اجوات كغراب اسحق بن
ابراهيم بن جوتي الطوبى المحدث -

حيث - بالكسر موضع از مضافات باليس

ثبت
ثنت
تحت

بشت تحت
ترتبه جبت
تبت
تنتي
تيت
مبعوث
بقت جبت
تبت

جزت
بلخنة
جرفت

نبت اجفت
جلته
بوت

ثنت جوت
بوت ثنت

بشرنت
ثموت

توت ثبات جيت

وجعفر بن درستویه محدثون -

دست - صحرا و صدر البيت دست من الثياب
والدست من الورق معروف ومعه معرب ست
دستوا بالقصر دهي ست باهوا زوالنبة دستواني
ودستواني دوست بالفهم لقب القاسم بن
نصر العابد و جده عبد الكريم بن عثمان بن محمد
بن يوسف العلاف وذويه وابو زرعة محمد بن
محمد بن درستویه محدث -

دعته - دفع كرد اورا دفع كردني سخت (دع بفتحها)
دعته - جبه كرد اورا سجده كشت اورا (دع بفتحها)

فصل الذال

ذات - ذات - خفه كردن (دع بفتحها) يقال
ذاته اي خفه شد انحنى - ذعته وذعطه ذأطه
كذلك - ويقال ما كان من الامر ذيت وذيت
معناه كيت وكيت -

ذمت - متغير شد ولا ثغر كذبت (دع ف ك ذ)

فصل الراء

ربت - تربيت - پروزي بن الصبي تربيتا اي باه
رت - رت - مته و خوك يقال هولاء رتوت
البلد اي رؤسا و هم رته بالفهم در ماندن در سخن
ارت ككلاج وفي سانه رته - وار كته امده رت -
رفت - رفات - بالفهم زبارة قوله تعالى
امدا كنا غلاما و زفانا - قال الاخفش يقال منه
رفت الشئ يرت بالفهم والكسر فقا فوم فوت -
رسته - بفهم الراء لقب عبد الرحمن بن عمرو بن
ابي الحسن الزهرى الاصبهاني -

رات كاه - لغت يمينيه جبه روايات نادر -

فصل الراء

زت - زت - آراستن عروس (دع ف ز)

يقال زنت العروس فزنت اے تزنيك -
زفت زفت - بالكسرة قير كه در خور و كشته مالند
تا آب نرند از وي جرة مزفتة اي مطلية بالزفت -
زكت - قربة مزكوتة - اي علوة - تركيت
چر كردن مشاك الزكت المرأة بغلام اي ولدته -
زمت - زميت - آهسته زميت مثال فيلق
نيك آهسته و فلان از مته الناس اے
او قريهم ويقال ما شد زمتمه عن الفراء -

زيت - زيتون - درختي مزيوتونه كنه زيت و غن
آن درخت و زيت كردن در طعام (دع ف ك ز)
و طعام مزيت على النقص و غريب على التمام
وزت القوم اے جعلت اوتهم الزيت و زيت
القوم اي زودتهم الزيت - وهم ليزيتون اي
يستوهون الزيت -

زانه يغنيظ - ملاه (دع بفتحها)

زرتة - جبه كرد اورا (دع بفتحها)

زنا تة - بالكسرة قيلت است بمغرب منها الزنا في النجم -

فصل السين

سأت - سأت - خفه كردن (دع بفتحها) قال
ابو عمرو سأتة اي خفه حتى يموت مثل سابة و ابو زيد
مثله الا انه لم يقل حتى يموت -

سببت - سبت - آسایش و روزگار و روز
شنبه سبت سبوت ج و سرت دن و مو كشاده
رما كردن و نوعي از رفتار شتر و شني كردن جهودان
و منه قوله تعالى و يوم لا يسبنون (دع ف ك س)
و گردن زدن يقال سبت علادة اي ضرب عقه
اسبات بشنبه در آمدن جهودان و آرميدن مسبت
انكه تخييد سبات بالفهم خواب و اصله الراحة و منه

قوله تعالى اجعلنا نوكم سبانا - ويقال منه سبت
يسبت هذه و صدى بالضم و روزگار سبوت مرده
و ميوش و بيارستان خفته و چشم فراز كرده سبت
بالكسر حرماني گا و بقره پيراسته سبت نعل و منه
النعال السبئية - وفي الحديث يا صاحب السبئين
اخلع نعليك - رطب سبت حرام كه بشتر از رطبه
پخته باشد سبتي و سبدي اي مرد و پيريش در آينده
در حرب و الايد لا لحاق لالتانين لا ترى ان
الما تلحقه يقال سبتاة و سبتاة و بليگ و
يجوز ان يسلي بذلك بحر آتة -

سبرت - سبروت - بالفهم زمين خشك بي نبا
سباريت ج - و جيزه اندك و مرد در و شيقا
رجل سبروت و سبرت بالفهم و الكسر و امارة سبروت
سبروتيه و جمعا سباريت و هم المساكين المحتاجون
ست - سته - شش يقال سته رجال و ست
نسوة و اصله سدس فابدل من السين الاخرة ناء
و ادغمت الدال فيها لانك تقول في تصغير السدة
و في الجمع اسداس قال ابن السكيت يقال سعتي
سته رجال و نسوة بالكسرة كذلك كل عدد يحل ان يفر
منه جمعان مثل الست و السبع فلان فيه الوجهان
فالما اذا كان عدد الا يحل ان يفر منه جمعان
مثل خمس و الاربع و الثلاث فالرفع لا غير تقول
عندي خمسة رجال و نسوة - و يقال جار فلان
سادسا و ساديا و سائنا فمن قال سادا سائنا
على السدس - و من قال سائنا به على لفظ سته
دست - و من قال ساديا بالياء ابدل السين
ياء و قد يبدلون بعض محرفي ياء كقولهم في ابا يما و
في تسنن تسني و في تقضض تقضي و في تلح
تلح و في تسر تسري - و اما است فهو من باب الهماء

دست - رفت

زكت

زمت

دعته - زيت

دعته

سبرت

ذات

زانه - سنت

زمت - زرتة

زنا تة

زيت

رت

سأت

رفت

سبت

رسته

رات

زت

سحت سحت

سكوت

سمت

سموت

سمت

سخت شتا

شمت

سفت

سكت

سجت

سجتان

سحت سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

سحت

لان اصله سحت

سحت سحت - بالفهم وبفهمين حرام

واسحت الرجل في تجارته اذا اكتسب به حرام

وسحت واسحت اى استامعه ومنه قوله تعالى ففسحكم

بغذاب على القرائين وما لم يسمعت وسمعت

اى مذموب سحت بالفصح گوشت از استخوان

زندیدن ورجل سموت اجوف اذا كان لا يشبع

سخت سخت - م وهو الشدي يقال نذاجر

سخت يستعمل في كلام العرب والعجم بمعنى سختت

بالكسر مثله وبسار وبيت ناسخه وكره بلند رفته

استحيات فروشتن امانس

سفت سفت - بسیار شراب خوردن

که تشنگی نشکند در معک اف ۲

سكت سكت - وسكوت وسكات خاموش

شدن (معن اف ۲) يقال ساكتى فسكت

اسكتة وسكتة بمعنى وسكت الغضب اى

سكن منه قوله تعالى ولما نسكت عن موسى الغضب

ويقال تكلم الرجل ثم سكت بغير الف فاذا انقطع

كلامه فتم تكلمت اسكت سكتة بالفهم آنچه

بوى باز دارند بچه را و خاموش کنندش سكتت

بالكسر همیشه خاموش ساكوت كذاك حية مكات

بالضم اذا لم يشعر حتى يلدغ ويقال كنت على

سكات هذه الحاجة اى على شرف من ادراكها

وربما يسكت اى باسكتة اسكتان بكسر الهمزة

دو كراهه فوج زن الواحد اسكت سكتت بالفهم

وتخفيف الكاف وتشديد باسب باز پسین

رمان وازرافا شور و شكول نیر خوانند

سكت سكت - بالفهم و بربنه معنی بی پست

سلامت تا بخود من جواب الفصحى لفت تفت

سكت بالفصح آب كاسه بانگشت پاك كردن و

بمنى از بن بریدن اسكت لغت منه ونام مرد

ودست بند خا از دست دور كردن سر ستردن

وتماز يانه زدن امرأة سكتا زنى كه خانه بسته باشد

راس مسكوت ومجكوت وسكوت مخلوقى سر سترده

سمت سمت - راه ورودش نيكو و بحدس و

گمان رفتن و براستى وميانه راه رفتن (معن اف

ض ۲) يقال ما احسن سمتا اى هدية - ولسمتة

قصده شمت نام خدا گفتن بر چيزى و بر چك

الله گفتن عطسه دهنده را و بالشين المعجمة ايضا

قال ثعلب الاختيار بالسين المعطلة لانه ماخوذ

من سمت وهو القصد والحجة وقال ابو عبيد

الشين المعجمة اعلی فی كلامه اكثر

سنت - اسنات - بقطر افتادن يقال اسنت

القوم وهم سنون واصله من السنة فلبوا الواو

تار ليقولوا به ومن قولهم اسنى القوم اذا قاموا

في موضع سنة قال الفرزدق وهو الباء اصله اذا

وجدوا ثمانته فقلوبها تار تقول منه اصابعهم اسنت

ورجل سنت بكسر النون قليل الخیر سنوات بالفصح

والشدي زبره يقال منه سنت القدر اى

طحت فيه الكون وعمل ويقال هو السنوت

ايضا مثل السور تسنت خواستن مردیمن زن

كرمه رابقوت تو نكره خود و درویشی زن

سجت بفهم السين البار المشددة لقب بى عبدة

سجتان وقد يفتح اوله شهرست به شرق

سلجوت - كرنبور زن جيله ساز

سرت - بالفهم شهرست بمنزب سرته شهرست

در اندلس مهتا قاسم بن ابى شجاع السرتى المحدث

سقت - بالفصح وبفهمين بى برکت شدن (معن

ك ان ۲) سقت لغت منه

سلجوت - بر وزن ومنعه سلجوت

سلجوت - كرنبور برنده است

سمت - كسند ديبى به صعيد

سموت - كرنبور مرد دراز

فصل الشين

شآت شمت - اسب شكو خنده وليس له

فصل تصرف

شمت شمت - شت - شآت - پراگندن شت لام

وشمت وشمت بمعنى امر شت كراگنده شمتت

كذلك شمتت پراگنده كردن بغير شمتت ندان

اكتاده قوم شتى و اشيا شتى و جاوا اشتا اى

متفرقين وقومهم احمد الله الذى جمعنا من شت و

يقال شستان اياما وشستان ما عرو و اخوه اى بعد

ما يشما قال للاصمعي الميقات شستان بامها فان

انما شعر شستان بلدين اليزيدى فى الندى

يزيد سليم ولاخون حاتم ليس بحجة انا هو مولد و كتم

قول الاعشى وشعر شستان يا بومى على كوربا و يوم

حيان فى جابر وششان معروف عن شنت فالفصح

التي فى النون هى الفصحى كنى كانت فى التاء بدل

على انه مشروف عن الماضى وكذاك سرعان وشكرا

سرعان من وشك سرح تقول وشكان اخو جاب

وسرعان ذاخرو جابو يقال فى المجلس شتوت من

ناس اى ليسوا من قبيلة واحدة

شخت شخت - باربك شخت ج - و ش

شخت الرجل بالضم فوشخت شخت

شمت شمت - شاد شدن بغير دشمن مع كذا

يقال شمت به وبات فلان بليلة الشبامات

الحجۃ کو تاہ۔

گفت با انصاف قطره

کلمہ یکلمہ جمع کرو اور اکلنت فی الانوار سخت
آزاد رہا، ندو کلت الفرس دوانیدن آن را
کلت التهم انداخت آنرا و فرقت کلت کسک

سب شباب روضہ شفا و فتنہ کلمہ گفتہ اپنے
 یہ جہد بھلی کلمات آشا میدان کلیت کا عمر

سکین سخی در از که بدن سوراخ افتاد بید
رده شود کشته بالضم بخشی از طعام و قدری

گفت: فی خلقه تو انا خلقت شد کننی لکری سخت
 کننی مثل الکائنات ذواتی روح شفیق سقا

بنت بسیار آب گیرنده وقد کنت درشتی کرد و عجب کن

لوقی - کرمی کوتاہ قد و کوفی بن الرغلا، معروف -

قصا

کتابت - کتابت در آشور و نپست استوار

مردان پنهانیکن یقین است سوس می جنبه و کینه
می اوثقه وکت فلان بفلان مجهولاً اگرچه وقرون معه
صحت لصحت - در و مینه چ که انقرض

لس طست لصوتج -
لفت - لفت - درنوشتن و سچیدن جمع

ن اک ۲) وفی حدیث حذیفہ ان من قرأ الناس
قرآن منافعاً لا یدرع منه دأواً ولا القائل یلیفہ

سائے لکھا یقیناً البقرة اعلیٰ بیسائے ہندو روے
وانیدن از کسی و از راسے برگردانیدن کسی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تألیف: میرزا محمد تقی خاں
تألیف: میرزا محمد تقی خاں
تألیف: میرزا محمد تقی خاں

لريت

لأت

ليت

ميت

ميت

ميت

ميت مويته

مصت

موت

معه

مكت

ملته

لبت

لحته

نأت

لنحت

بافتح كوكب بدخلفوت زنى كمانه شوى بمرجه دارد
 لقيته عصبه سبط التفات بر گشته نكرستن بفت
 اكثر منه - لفت بالكسر سلم ونيمه چيزى ويار يقال
 لفته مع اى شقه معه وفتاه اى شقاه ويقال
 لا تفتفت لفت فلان اى لا تنظر اليه -
 ليت - ليت - كاشكى وى كلمه تمنى بضم
 وترفع الخبر تقول ليت زيد اذا هب بعض العرب
 يستعملها بمعنى وجدت فيجديها الى مفعولين كخبر
 مجرى الافعال فيقول ليت زيد انا شاكنا ويقال
 ليتنى ولتني كما يقال لعلى ولعلنى - ليت بالكسر
 يكسوى روى وهما ليتان - ليت بازداشتن و
 بازگردانیدن (مع و اض ۲ و ك) يقال لاته
 عن وجهه اى صرته وجسه عن وجهه لاته كذلك و
 منه قوله تعالى لا يلكم من اعالم شيئا ويقال
 ما لاته من علمه شيئا اى ما نقصه من العلم - وقوله
 تعالى ولات حين مناص قال الحفش
 شهوا لا تبليس اضمروا فيها اسم الفاعل قال
 ولا يكون لات الامع حين وخذت فى الشعر و
 قال بعضهم ولا حين مناص فرفع حين وضم
 الخبر وقال ابو عبدة هى لا والنا واما زيدت
 فى حين وكذلك فى تان وان كنت مفردة
 كقول الشاعر (شعر) العاطفون تحين با من عطف
 ولطمعون زمان با من مطعم - ويقال لمورخ زيدت
 التاء فى لات كما زيدت فى تمت وبرت -
 لبت - يده سچيد دست راو كبت فلانا زدينه
 و سكم و تهنگاه اورا بعضا -
 سخته - بالعصا زواور بعضا (مع بفتحها) سخته
 پوست عصا و در كرد بر دست لحت بفتح كى كمال سرك
 لحت - مردندار و زنى كه بسيلين او يك

شده باشد و حرسخت لحت شديد -
 لرت - بالضم موضع يا قبيله باندلس -
 لات - الرجل خبره او از چيزيكه پرسیده نشد او
 لات الخبر پوشيد از الوانته كساجه موضع باندلس
 و قبيله بربر -

فصل الميم

مرت - مرت - كشيدن - كويند خوشى جستن
 (مع و اض ۲) ماته پيوند و سيلت يقال فلان
 ميت اليك بقرابة اى توسط موات بمعنى سأل
 محت - محت - سحت و صلب از هر چيز يقال -
 يوم محبت اى شديد المحر مثل محت محت يومنا بالضم
 محرت - بيابان بى علف و نبات و
 مكان مرت بين المروته - و هو مرت السحاب اذ الم
 يكن على حاجبه شعر - مردت مشدد الرا و نام و اوى
 و منه يوم المردت بين بنى قشير و تميم -

مقتت - مقتت - دشمن گرفتن (مع و اض ۲)
 ض ۲) يقال مقتت فهو مقتت و محقوت فالحا المقت
 فى الجاهلية ان يزوج الرجل امرأه ابنة
 موت - موت - مرگ و مردن مات يموت و
 مات ايضا فهو ميت و ميت و هم موتى و اموات
 و ميتون - و اصل ميت يموت على فيحل فادغم ثم
 يخفف فيقال ميت ويستوى فيه المذكر و المؤنث
 قوله تعالى للمحبي ببلدة ميتا - قال الفراء قال لمن
 لم يميت هومات عن قليل و ميت - ميتة مردار مته
 بالكسر نوعى از مردن كالركبة و اجلسه يقال مات
 ميتة غشته و قولهم ما موته انما يراو به ما موت قلبه
 لان كل فعل لا يميز بالايه من - موت بالضم
 مرگ و بالفتح زمين بضم ناصم و ما غتغ بهر چه جان
 ندارد رجل مومان الفواد و امرأة مومانة الفواد

موتان بالتحريك غلات حيوان يقال اشتر الموتان
 و لا تشتر الحيوان يعنى اشتر الارضين الدور و لا تشتر الارض
 والدواب - و فى الحديث موتان الارض لله و لرسوله
 فمن احيا منها شيئا فهو له يعنى الموت من الارض
 موتان بالضم مرگامرگى ستور يقال وقع فى المال
 موتان - و امانة الله و موته شبد و للمبالغة امانة
 ميرانیدن - و فرزند مرده شدن زن و ناته يقال
 امانت فلانة و امانت الناقة اذ ماتت لدا و امانت
 فلان ايضا اذ مات له ابن او بنون و هو امانت
 و هى ميتة - او حمية مما و يستج - متاوت مرد
 پارسامان و موت مائت كقولهم ليل الال يؤخذ
 من لفظه ما يؤكده به - و متيتت للامر مسترسل كه و متقبل
 فى الحرب لا يبالى من الموت - موته بالضم
 صر و جتسى از جنون موته بالضم نام زمينى كه متقبل
 جعفر طيارست رضى ابد عنه -

موتته - بالضم موضعى به مشارق شام قل فيه
 جعفر بن ابي طالب و فيه كان نعل السيوف -
 مصت - اسجارية - جاع كرد اورا و مصت الناقة
 گرفت زهدان ماده شتر پس داخل كرد دست
 را و بر آورد آب منى آزان -
 معته - ما ليد اورا (مع بفتحها)
 مكنت - بالمكان اقامت نمود - مكنت الشبه
 يعنى بر شد قره از ريم -

ملته - حرکت داد و جنبانيد اورا (مع و اض ۲)
 اما ليت شتران تيزرو و مكنت كسكيت گ درخت سرخ -

فصل النون

نأت - نأت - بکسر ثانی نالیدن (مع و اض ۲)
 ك ۲) يقال نأت فهو نأت مثل نهات

نبئت - نبئت - گیاه درستن گیاه (رعح ف ا
ض ۲) انبات لازم و متعده منبت و انبت
مجمعی و انبت الله فهو منبت علی غیر قیاس و
انبت الغلام اذا نبت عانته تبینت زخمت
نشانیدن یقال نبت الشجره غرسه و یروون
کودک را و یقال نبت ابلک بین عنیک منبت
جایی رستن گیاه و یقال ما حسن نباته فلان
مانبت علیه اموالهم و اولادهم و منبت لهم نباته
اسی نشالهم نش صغار و ان نبی فلان لانا نبه سر
نوابت و هی من الاحداث الا غار نبیت حی
از یمن نبوت درختی -

نحت - نحت - تراشیدن (رعح ف ا) نحت
بالضم تراشه نحت بالکسر نحتیه نحتیه سرشت طبیعت
و نحت هو خیل فی القوم - جاف نحت هم کرانها شو
انعت - انصات - خاموش بودن و
گوش داشتن یقال انصتوه و انصتوا له
نعت - نعت - ضفت یقال نعت و انتعت
اس و صفته - ناعتون نام جائی -

نفث - نفث - تیر کردن دیگر شان
(رعح ف ا) یقال القدر تناث و تناثط
نفوت و فلان نفث غضبا و نبط اسی یخفی نفثه
آشام آورد با و جزآن -

نقت - نقت - مغزیر کردن (رعح ف ا)
ض ۲) یقال نقت الخ و نفوته اسی استخبره
کا نهم الوالوا و تاء -

نکت - نکت - بسر در افکندن یقال طعن
نکت اسی القاه علی اراسه فانکت هو و
مر الفرس نکت و هو ان یمو عن الارض نکت
نکت هی کالنقطه - رطبه نکت اذ ابداء فیها

الارطاب - نکت - دهن نعت البعیر یا خرف
مر فقه حقیق علی انجب فخرقه -

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

نوت - نوت - بونی - تشدید الیاء لشی بان نوانی ج
نوت - نوت - بانگ کردن شیر (رعح ف ا)
ک ۲) و هو دون الزمر یقال نوت الاسد و اسد

نہات و کذا حار نہات اسی نناق رجل نناق اسی زحار
نیتیت - بروزن و معنی کنیت و نفیت نت
منخره غضبا انتفع و نشت یعنی بید شد بعد پاسکے

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

وہت - اہت - بوی گرفتن گوشت
یقال اوت اللحم و اوت -

فصل الماء

ہبت - ہبت - مرد بد دل بی عقل ہبت
ضده ہبت الرجل اسی نخب - و رجل مہوٹ

الفواد و فی عقله ہبتہ اسی ضعف و ہبتہ اسی ضربہ
ہبت - رجل ہبت - بالکسر و ہبتا اسی حقیف

کثیر الکلام قال الاصحی یقال للرجل اذا کان
جید السباق للحديث ہو بیدرہ سردا و ہبتہ ہبتا -

ہبت - ہبت - مرد بد دل بی عقل ہبت
ضده ہبت الرجل اسی نخب - و رجل مہوٹ

الفواد و فی عقله ہبتہ اسی ضعف و ہبتہ اسی ضربہ
ہبت - رجل ہبت - بالکسر و ہبتا اسی حقیف

کثیر الکلام قال الاصحی یقال للرجل اذا کان
جید السباق للحديث ہو بیدرہ سردا و ہبتہ ہبتا -

ہبت - ہبت - مرد بد دل بی عقل ہبت
ضده ہبت الرجل اسی نخب - و رجل مہوٹ

الفواد و فی عقله ہبتہ اسی ضعف و ہبتہ اسی ضربہ
ہبت - رجل ہبت - بالکسر و ہبتا اسی حقیف

کثیر الکلام قال الاصحی یقال للرجل اذا کان
جید السباق للحديث ہو بیدرہ سردا و ہبتہ ہبتا -

ہبت - ہبت - مرد بد دل بی عقل ہبت
ضده ہبت الرجل اسی نخب - و رجل مہوٹ

نبئت - نبئت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

نوت - نوت

ہر امیت
ہلقت یقیت
ہمت
یرت
ہننتہ
ہوتہ ہیت

و قولہم ہیت لکسی ہیم و یستوی فیہ الواحد و الجمع
و المونث و المذکر الا ان الحد فیما بعدہ نقول
ہیت لکسا و ہیت لکن - ہوتہ زمین ہیت کذلک
ہوتہ بالضم - ہیت بالکسر نام شہر ہے بر فرات
قال الاممعی اصلہا من الہوت - ہات بار و بدہ یقال
ہات یا رعل بکسر التاء اسی اعطی ہاتیا ہاتوا الثنیتہ
و الجمع ہاتی للمونث ہاتین لجمعہا و یقال ہات
للاہت و ہات ان کانت بک مائتہ و ما ہاتیک

لک اتقبل ما عاتیک - و لا یقال اتیت اللہی ہا
قال کلیل صل ہات من اتی ہونی نقبت الالف ہا
ہر امیت - ہا ہا -
جوع ہلقت - کجوع لشدیدہ -
ہمت - الشریہ توارمی فی الدسم یعنی نان شکستہ
روغن نہان شد ہمت الکلام و الضحک افتقہ
ہننتہ - فروشتگی دوستی -
ہوتہ - و تفتح زمین پست ہوت ج و ہوت بہ

تو یا صلح -

فصل الیاء

لیقت - یا قوت - فارسی معرب ہونفا عول
یا قوتہ یکے یوا قیتج -
یرت - بالراء جدعت بن عسی الفرغانی
الفقیہ الشافعی -
ایہت - بالضم بگوشت گوشت -

باب الثاء

فصل الالف

برث
بث برغوث
بعث
اثث
بث
ارث
بعث
بث
انث

اہث - اہث - بکسر الیاء و فرندہ بالثاء ہث
بفتحین شہر شہر خوردن ہا نگاہ کہ شکم بر آرد -
اثث - اثاثہ - انبوہ شدن موے و گیاه
(جمع و اک ۲) ثات اثیت و شعر اثیت ثاء
اثبت کثیرات اللحم ثات بالفتح رخت خاتہ قال لفر
لا و احد لہا قال ابو زید ہو المال جمع مثل لابل
و النعم و العبد و المتاع و احد ہا اثاثہ و ثات فلان
اذا صاب ریاشا اثاثہ بالضم نام مردے -
ارث - ارث - بالکسر میراث م و ہجرۃ و او
فی الاصل و یقال ہونی ارث صدق اسے فی
اصل صدق و ہو علی ارث من کذا اسی علی امر
قدیم - توارثہ الآخر عن الاول تارث برغلانین
و آتش برافروختن ارثہ بالضم سرگین آباد ہجت
آتش افروختن یقال تارث النار اذا اقدت
فی الارثہ -
انث - انثی - مادہ اثاث انثج - انیث
مادہ زادین یقال انث فی مونث و نواکان کک

مادہا متی ثات و رجل ثات ایضا لانہا
یستویان فی مفعال - ثات الاسم خلاف
تذکرہ و آثمہ قاتث - انیت نرم آہن اثیان
و وخصیہ و دو گوش -

فصل الباء

بث - پٹ - پراگندہ و فاش کردن خبر
یقال بث الخیر و اثنہ اسے نشرہ و ثبت البیار
اسی ہیجہ و اثبتک سری اسی اظہرہ لک ثبت
شد و البیاعہ - و اثبت اسی انتشار و حال اندوہ
یقال اثبتک لسی اظہرہ لک شبی قولہ تعالی
قال انما اشکو شبی و خرنی الی اللہ و تمرث ذالم
بجد کنزہ یعنی نیکو نہ درودہ باشند خرمار و جاسی
جاسے ماندہ بود و ہو کقولہم باغور قال
الاصمعی تمرث اسی منور متفرق بضم عن بعض
بث - بحت - کاویدن (جمع لفظہا) یقال
بحت عن الشی و ابحت عہ اسی فشت عہ
و فی المثل کالباحت عن الشفرہ - و یقال
ترکتہ بباحت البقر اسے بالمكان الفقر

برث - برث - زمین نرم برایشج - ابراث
بروث کذلک -
برغوث برغوث - بالضم یک برغیث ج -
بعث - بعث - برالکھنق و افساد و ربح
لفظہا بعثہ و تبعثہ یعنی اسے ارسالہ فابعت
و یقال کنت فی بعث فلان اسی فی حبشہ الذمی
بعث معہ - و البعث البجوش پیدا کردن یقال
بعثہ اسے اہبہ - و ابعت فی السیر اسی اسرع
و تبعث منی الشعرا اسی ابعت کاتہ سال و منہ
بعیث نام شاعری از تیم یوم بعث بالضم
یوم الاوس و انحر ج -
بعث - بعث - ثلث لغات نوعی امرغان
مردار خوار و فی المثل ان البعث بارضا تنبیر
من جاو زنا عننا - و قال یونس من جعل البعث
واحد الجمع بقتان مثال غزال غزالان و من
قال للذکر و الانثی لغاتہ فجمع بعات مثل لغاتہ
و نعام و قال الفرار بعات الطیر الا یسعد سہا -
انث تیرہ رنگ قریب من الاغیر و جاکان بقاء
من النعم مثل رقطار یعنی تو پریشہ و مرر -

يقال مخلصنا في البغداد اسي في عاتة الناس وجمعهم
 بوث - بوث - كاديدن مثل بحث اشتبائية
 برون آوردن -
 بهشت - بهشت - بالفهم پدری از سلیم و فلان
 بهشت اے لذت -
 بر عت - بجعفر وضعی بر عت كنفذ حلقه در برابر
 بقت - امره و طعامه و حديثه قطعه
 بليث - كاه دو ساله سپاه مثل درين دوست
 بليث اتباع بليث جد ساك بن مخزومه -
 بلغسته - سستی و رطوبتي بن و فري وزن
 زير سست اندام بلغث لغت منه -
 بلكوث - كبر خور و رويست بلاكت موضع
 بلكته موش كلان -
 بديت - على فاعيل ما هي است دريائي -
 بهكنه - شتابي در كار -
 تركم حيث بيت - اسي بفرهم و بدو هم يعني بركند
 ساخت انهارا

فصل التاء

تفت - تفت - تفتين از شر الطحج كاقص
 و اخلق و النحر و الرمي و ما تشبها -
 تليث - نخستان زمين شور -
 توث - تود و تفتي المتناه حكاي ابن فارس
 توتيه كي و توث اليكادسي بمر و منها بجر بن عبد الله
 ابن بجر التوتيه الاديب و هي باسقر بن بكرى
 به بوشخ توتيه ايضا حمله به بغداد منها محمد بن احمد
 ابن قبادس مسعود بن علي و محمد بن احمد علي الاربعة
 التوتيون محمد بنون و كفر توتا موضع -

فصل التاء

ثلث - ثلثه - سه در ثلاث سه زن ثلثاء روز

سه شبه ثلاثا و استخرج ثلث بالفهم كفا و تحت
 التاء زوت ياء ثلث ثلث مثل ثلث و سبع
 و سدس و خمس و نصف و انكر البوزيه منها خميسا
 و ثلثا ثلث بالكسر به سه روز كيا نوبت آب
 مردخت را و لا يستعمل ثلث في ورد الابل لان
 اقصر الورد الرفه و هو ان تشرب كل يوم ثم ثلث
 و هو ان ترد يوم و تدع يوما فاذا ارتفع من الغيب
 فانظر الزرع ثم انظر كذا الى العشره الا ان
 و ثلث بالفهم و ثلث غير مصروفين لانها عدلان
 ثلثه الى ثلاث و ثلث و هما صفتان لانك تقول
 مررت بقوم ثلثي و ثلاث قال الله تعالى اهل
 اجمه ثلثي و ثلاث و رباع و نصف به و نذوق سبيو
 و قال غيره انما لم يصرف لتكرار العدل فيه في اللفظ
 و المعنى لانه عدل عن لفظ اثنين الى لفظ ثلثه
 ثلثه و عن معنى اثنين الى معنى اثنين ثلثي
 جاءت النحل ثلثي اي اثنين اثنين اے جاؤ
 مزدوجين و كذلك جميع محمول العرفان صغرة
 ضرمة و قلت احيى و ثلثي و سبع لانه ثلث
 هم بخرج نالي مثال ما ينصرف و ليس كذلك
 احمد و حسن لانه لا يخرج بالتصغير عن وزن الفعل
 لانهم قالوا في التعجب اصيل زيدا و ما حيد ثلث
 سه يك مال من ريع و ريع و اض ۲ و سوم قوم
 شدن ريع و اك ۲ و سه تمام كردن جزيرا
 يقال منه ثلث القوم اثلثهم و كذلك الى العشرة
 الا انك تفتح ريعت القوم اربعهم و سبعهم
 و اثلثهم لكان العين - و تقول كذا و ثلثه و ثلث
 فثلثهم اے مرث بهم تمام ثلثين و كذلك كالوا
 ثلثه و ثلثين و ثلثهم اے المائة قاله ابو عبدة
 و ثلثه الا ثلثه برون امك كوه و سنگ فيك

بر و جانب می نند تاسه پايه گرد و ديگ بر و نهند
 و يقال هذا فيمن يتقدمه نار الفتنة و المدا هبته
 فثلث القوم اے صا - و ثلثه و كذلك اربع القوم
 الى العشرة - و يقال هو ثلث ثلثه بالاضافة
 اے العشرة و لا يميون فان اختلف العدد
 ان ثلثت اصف كما مروان ثلثت نوت و قلت
 موارث ثلثه او رايح ثلثه كضارب عمر و ضارب
 عمر كذا و اتفاقا بالاضافة لا غير - و تقول هذا ثلث
 اثنين و ثالث اثنين اے صير ثلثه بنفسه و
 كذلك هو ثلث عشر بالرفع و النصب الى تسعة
 عشر فمن رفع قال اردت ثالث ثلثه عشر فحدث
 الثلثة و ترك ثلثا على اعرابه و من نصب اعطى
 اعراب الثلثة المخرقة الاول يعلم ان منها شيئا
 مخدوفا و تقول هذا كادى عشر ثلثي عشر اے
 العشرين مفتوح كله لما ذكرنا في الموث هذه الحاد
 عشرة و كذلك اے العشرين يمدل الما فيها جميعا
 و اهل الحجاز يصبونها على كل حال يقولون اتوني
 فثلثهم و اربعهم اے العشرة و كذلك استثنى
 ثلثين و اربعين و غيرهم يعرب بالحرركات الثلث
 سبعة مثل كلمه فاذا جاوزت العشرة لم يكن
 الا النصب تقول اتوني احد عشر ثم و ثلثه
 عشر ثم و كذلك اثنيني احدى عشر ثلثين و ثمانيه
 عشر ثلثين ثلث ثلث ثلث ثلث ثلث ثلث ثلث ثلث
 سه بيتان خشك شده و يكي مانده ثلثه ثلثه و ثلثه
 كه از سه پوست ساخته باشند حل ثلثه رسن
 سه تاه ثلث سه كوشه و از سه كيه مانده و يقال
 ثلث باقته اذا صرنا ثلثه اخلاف فان صرنا
 قيل ثلث باقته و ان صرنا واحد قيل ثلث باقته
 و ان صرنا اجمع قيل اجمع باقته و اثلث

بوث

بهشت

بر عت

بقت

بليث

بلغسته

بلكوث

بلكته

بديت

بهكنه

تركم حيث بيت

تفت

تليث

توت

ثلث

زید ومن العرب من یبنيها على الفتح مثل كيف
استقلال للضم مع الياء وتدخل ما عليه فتقير للشرط
تقول حينئذ تجلس اجلس في معنى انما وقوله
تعالى ولا يفلح الساحر حيث اتى وفي حروف
ابن سعود اين اتى ويقال جئت من اين
لا تعلم اى من حيث لا تعلم -
جئت - لكنت ما ريت برید دوم -
تحنيت - تكسر وستی -
حرکتہ - جنبانیدن -
حلیت بر وزن و معنى حلیت ریح انگور -
حنیت - کجفر اسمیت -
حنک - کجفر گیاه -

فصل الحاء

حجت - حبیب و هو ضد طیب جنائت
مصدر منه رجع بضمها يقال حجت الشیء الرجل
جنائت و حجتا بالضم فهو حبیب لى روى واخنة
ای علم الحجت و افصده و اخبشامی تخذ صبا
خبثا فهو حبیث نجث و حثبان بالفتح يقال
یا حثبان و يقال فلان حثبة كما يقال لیسیت
وفی النداء یا حث یا حث یا کلع و للمرأة یا
حبات نبی علی الکسر و کذا یاء کلع - حث اسمعید
رجم آهن حثبان بول و غائط -
خرث - خرفی - رخت خانه -
حث - انحنات - دوتا و شکسته شدن
و انحن الاسم - و هو ایضا نام زنی لا یصرف
و حث الشیء حث اى عطفه فحطفت و منه
سمى الحث و حثت فی کلامه حث بکسر النون
سست دوتا و فی مثل حث من دلال

حنی انکه اوراکت نرمی وادگی باشد حنانی مثل
حبالیج - حنقت السقاء و حنثته او حنثته الی
خارج فشریت منه و ان کسرت الی داخل فحقبت -
خوث - رجل اخوث - اى سترخی لطن
خوباء موشه بن اخوث -
اخجعت - فی شیهه شیهه الاسد یعنی رفت
بمجر فثار شیر
اخجنفته - اسم للاث
حث - بالضم غشاء السبل و خلفه و نصب عنه
یعنی آب آورده که اگر فرو گذاشته باشد سیلاب و
فوشده باشد از دو جگر لاده شک و دیرینه خنة
پشک نرم و گله که خمیر کرده شده باشد یا شک
یا سرکین بستر طلا کرده و بان پستانهای ماده شیر
تا که در ذناک کند او را جابهایی بلند و فروزین
یعنی مشت از زیر پا چه چوب که پان کش گیرند
و فتح تخنیش جمع کردن و اصلاح نمودن اختناث
شرم داشتن -
حنیت - بالضم حبیث خباثت مذموم خائن
حنط - با تخم بر قمار آمد -
حنفته - بالضم دایه ایست خرد -
تحنیت - کلانی و فرو هشتگی شکم -

فصل الدال

دأث - قال الأصمى - وأث الطعام اى
اکله و اثاء کیر که بجز بحرن اخلق مهناد لالان
فعلا و فتح العین لم یکن فی الصفات جاء و حرقان
فی الاسماء فقط و هو فرائد و جنفا و هما موضعان
و ث - و ث - دناث - باران بریزه -
و عث - و عث - اول بیمار می عث الرجل

اذا اصابه اشعرار و قثور -
و لث - ناقة - و لاث - بالکسرای سر لعیة
نوق دکت بضمین اندکت علینا فلان لیتهم
اسی الخرق و انصب - و المنذ لث الذی یطی
و کرب لثه لاشیشی - دکت الوادی مدافع سلب
و لکث - و لکث - بالکسر شیر رجل لکث
و لکث بالضم اى حرمی مقدم -
و مث - و مث - بکسر جاعه نرم ریگ
فاک و ماشج - دمث بفتح مصدر منه رجع اک
و ماثه بالفتح نرم خونی يقال ما کان ادمث
فلان و الدینه ادموث بالضم جاسی کوباج نهادن
در آتش دان تدیس نرم کردن يقال مث بفتح
دیس - تدیس - رام و نرم کردن طریق و ميث
ای منزل - دیوث بفتح بی حمیت هو القلع
و بیثی - بضم اوله مقصوره و بیثی بواسطه -
الدحث - الرجل الجید السانی للحدیث -
و رعث - کجفر شتر کلان سال تندار -
و عبوث - بالضم بابون یعنی مرض بنه اندازد
و لبوث - کقبوس گیاه -
و لعث - دلعات کجوق و سبط و قسار شتر
قوی فیه رام دلعوث یعنی کجوق و سبطی سبط
و لکث - و دلاست تیز رو -
دکث - کوتاه -
دوثة - نریمیت -
دوثة - دور کردن از (مع بفتحها) دهنه مردیت
و دلاث - بر وزن و سمنه دلاث -
الدیموث - بالضم الکرم
فصل الراء
ریش - ریش - باز داشتن حاجت ریح و اض
و لث - و لث - بالکسرای سر لعیة
نوق دکت بضمین اندکت علینا فلان لیتهم
اسی الخرق و انصب - و المنذ لث الذی یطی
و کرب لثه لاشیشی - دکت الوادی مدافع سلب
و لکث - و لکث - بالکسر شیر رجل لکث
و لکث بالضم اى حرمی مقدم -
و مث - و مث - بکسر جاعه نرم ریگ
فاک و ماشج - دمث بفتح مصدر منه رجع اک
و ماثه بالفتح نرم خونی يقال ما کان ادمث
فلان و الدینه ادموث بالضم جاسی کوباج نهادن
در آتش دان تدیس نرم کردن يقال مث بفتح
دیس - تدیس - رام و نرم کردن طریق و ميث
ای منزل - دیوث بفتح بی حمیت هو القلع
و بیثی - بضم اوله مقصوره و بیثی بواسطه -
الدحث - الرجل الجید السانی للحدیث -
و رعث - کجفر شتر کلان سال تندار -
و عبوث - بالضم بابون یعنی مرض بنه اندازد
و لبوث - کقبوس گیاه -
و لعث - دلعات کجوق و سبط و قسار شتر
قوی فیه رام دلعوث یعنی کجوق و سبطی سبط
و لکث - و دلاست تیز رو -
دکث - کوتاه -
دوثة - نریمیت -
دوثة - دور کردن از (مع بفتحها) دهنه مردیت
و دلاث - بر وزن و سمنه دلاث -
الدیموث - بالضم الکرم
فصل الراء
ریش - ریش - باز داشتن حاجت ریح و اض

و لث
خوث
اخجعت - و لکث
حنث
تحنیت
حرکتہ
حلیت
حنث
حنک
و لث
حجت - و بیثی
الدحث
و رعث
حنث - و عبوث
حنط - و لبوث
حنفته - و لعث
حنیت
و لث
و لکث
خوث
و لکث
الدیموث
و لث
دعش - ریش

بش شرب

شعث رت

روث

شعث

ریش شعثا

بعث شرب

شرب

غش شفا

رغش

شکوتی

شکاتی

شبت

شبت

شکات

شفت

زینیه کار باز دارنده ریشی مثال خصیعی کذلک
وفی الحدیث اذا کان یوم الجمعة بعث ابلیس
جنوده الی الناس فاخذو علیهم بالربا ثم اے
ذکر وسم الحجاج الی ترثهم - وترث فی مسیرة
ثبت وارتب امرهم اسی ضعف والبطاحی تقرقوا -
رث - رث - کمنه رثا بالکسر - رثاثة
بالفتح کمنه وسوده شدن (رعن اک) یقال
فلان رث الیمیه وفی سبیه رثاثة اے بذات
وارث الثوب اسی خلق رثه بالکسر کمنه دخت
خانه رثشج - مثال قرینه وقریب وراث کذلک
وارثنا رثه القوم اے جمعنا با وزن گول و
مردم فرومایه ضعف ارتثا کمنه راخته و
مخرج برداشتن که هنوز زنده باشد یقال فلان
ارتث اسی حمل من المعركة جریجاد به مقیستل جمول
رعث - رعث - بالکسر کوشور رعته بسکون
وحركة یکه وترعنت المرأة اسی تقرطت رعث
نام شاعری رعته الذیک تلج وغیب خروس
شاة رعنا اذا کانت لها تحت لادین زنتان
یعنی کوسند از مرد وکرانه گوش کفایده وعلق
مانده رعث یفختین شیم های نلین که از مروج علاقه
رعث - رعث - بالفتح زن ویش با شیر
وجزان وارتعنت المرأة والنحو ولدای اسی اضعه
ورعنت البجی امة ای رضعها رعنا مثال رعنا
رکهای شیر در پستان - قال ابن السکیت بی
زیر پستان وقولهم اکل من بر رونه ورتش فی
قول یعنی مقول انهم رعثه - در رعث الرعل
مجهول اے اکثر علیه السؤال حتی یفقدانه -
رثش - رثش - یفختین جماع وفتش کفتش و
سختی ان در جماع (رعن ناصی) در رثش بالکسر رعنا

رثا و رثا یقال رث الرعل وارتش بمعنی -
رث - رث - بالکسر وگا رثه شورشور گیاره
رث یفختین چوب که بر هم بندند وتمد سازند وخور
شورشور گیاره را در بخور شدن از روع (رعن اک)
ان فی ابل رثیه وراثی - قال الاممعی رث
باقی شیر در پستان یقال رثش وارتش
فی الفرج اسی البقیة بهاتیا - ورتش الشی -
اصلة وسمه بیدی - وحیل ارمات اسی ارسام
روث - روث - سرقین روشن - و قد
راث الفرس فی الشل خشک ورتوشی آ
اعطیک الخشیش و طرف بنی یقال فلان یضرب
بلسانه روثه الفم -

ریش - ریش - درنگ کردن یقال راث
علی جرک اسی البطاوی المثل رب عجلة وسمت
رثار - والکک علینا اسی ما بطاک علی - ریشا
پرجی از قیس اشتراته درنگ خواستن ریش
ای بطی - ریش العینین اذا کان بطی النظر -

فصل الارواح من بقية الفرج

رغشی - کذبشی هو عمر بن عثمان الجعفی المکنی
الزبلی المحدث روى عن عطية بن بقية وضبطه
ابو الفرج البغدادی بالراء وغلط -

فصل الشین

شبت - شبت - جنگ وزدن در آویختن
از چیرگی رعل شبت بکسر لغت منه - شبت
یفتق مانورے که با بسیار دارد و شبتان بالکسر
رج - مثال حرب خربان شبتیه زیاده النون
علاقه یقال شفت الهوی قلبه اسی شلق به -
شبت - شبت - گیاهی خوشبو و تلخ مزه که

و باعث کفایت -
شرب شرب - سبط و درشت کف دست
ویای و کواصف به الاسد و کذلک شرابش
بضم الشن -
شعث شعث یفختین برانگی کار یقال لم
شعث ابی جمع هرک المنتشر و زوید موع
شدن الشعث لغت منه - وهو المنجر الراس
ایضا و نام مردی و منه الاشاعة و اما بالنسب
و حیل شعثی غیر من جنه یعنی اسیان پشت خارید
و یقال شعث شعث اسی فقه قفرق -
شعث شعث - قلب شعث یقال شعث
مشاقر الابل اسی غلظت من اکل الشوک -
شعث کلمه سرایتی شعث به لا غالیق بلا معانیج
والشعث الشعث من یمن العوام -
شرب - یغن کمنه شرب مثل بالتحریک سبطی
نظر کن و کفایتی آن و قد شربت یدہ (رعن اک)
من هم انشربت ایضا و شرب السم و شرب
لم یسود سبب شرب لکفت تیز -
شرب - درختی خرد که نیو ع دارد -

شفا - کجالی دیهی بعراق منها موق الدین
حصین بن نصر الضریر النحوی له تصانیف غریبه
شکوتی - ویدعتان فی الکشوثا -

شکاتی - کجالی دیهی به بصره شکتان بر وزن
وینحی سلطان -

شبت - شبت - بالضم شبت و هو الغلیظ
شبت الهوی قلبه اسی یعنی در آویختن عشق بهل اور
شکات موضع اسی ست مناحیر بن ابرح بن
نافع الشکبانی و ابرح بن محمد الشکبانی المحدثان
شوشی - کوبیده نوعی از خرما -

کندش - کشف و علایط بسیار سخت -
کشف - کشف و علایط کوتاه قد -

فصل الثامن

لث - الثالث - ستریدن يقال اکت علیہ
اسم الحج علیہ و مقیم بودن بجائے - فی الحدیث
ولا تشوا بدار معجزة و ثلث مثله و ثلث و ثلث
فی الامر اے تردد و ثلثہ عن حاجۃ ای جستم
و ثلث فی الدعاء ای مرغ و اکت المطر ای اُم

لکشی لہذا بالفہم حرارت تشنگی و زبان بیرون
 آوردن سنگ چرخ آن از تشنگی و ماندگی (عجبتهم)
 لکشت کذا کہ قولہ تعالیٰ ان تکل علیہ یلث
 لیسٹ۔ لیسٹ۔ شیر و نوعی عنکیوت کہ چیشتن
 گیر دلس را اماثیہ نوشستن را بشیر مانند کردن و
 منفاخت کردن بدلیری یقال ہوا شیخ من لیسٹ
 عفرین۔ قال ابو عمرو ہوا الاسد و قال الاصمعی ہوا
 دابة قتل الحمر یا تعرقن للراکب نسب الی عفرین
 بالکسر و فتح الفاء مشددة الرا و ہوا اسم لبد۔

ملاطت جایز نمیکند سود و و کوفه نشود از بار و از ضرب
و بالفهم جمع کنند ملاطت الموج ملاطت القوم لغزار
باید هم اللط الفساولط کمتر اسمی است
العتش است گران و قد عتث تحقیق در رنگ و
(رعح ک اف ۲)

الغيث - الغيث في معينه
الفث - گول استلفت ما عنده استبط واستقص
استلفت الخمر بوشيد انرا استلفت حاجه روا کرده
اورا استلفت الرعي لكذا است بجر اگاه چيزي از نگاه
لقت - آيختن و گرفتن چيزي بضرعت استغاث
رعك ان (عك) تفلث مثله
لكث - زدن لكثته جده نه و حملت عليه لكث بالتحريك
توعى از بيارى شتر كه مانند شير در دياستها او مي داي شود
لكاث بالضم مثله لكاث الضائكه و خشنه در غلج لكاثي
سخت سپيد رنگ كران كج غا - زان لكث الوسخ به
چسپد چرك بوي (عك) ان (عك) و ناقه لكثته او شتر فر

فصل النهم

مرث - مرث مالیدن است بمنزله یالباہ و مرث
نعتنی مس یقال مرث ثار به یعنی سلبت مالید و مرث
النخی اسی نعت و شرح و لا یقال فیہ نفع شمشہ ای مختن
و شور ایندن شمشت امر بهم اے خلعت - شمشہ ای
مرزہ عن الاصمعی یقال اخذہ فشمشہ مرزہ اذ حرکت
واقبل به واد بر شبات بکسر المیم المصدر و بالفتح الکسر
مرث - مرث - مالیدن و سودن چیز کے در
آب آلود و جل مرث اے صبور علی انحصام
مارش ج - و مرث الصبی اصبعہ اے لاکہار
سغث - سغث الدوار ای مرثہ و منخوا فلانا
ضربہ ضرب الیس بالیشید و جل سغث بالکسر امر من صاع
شید العالج و منخوا عرض فلان استانہ و مضنہ کل سغث

لَوْتُ
لَكْتُ
لَعْنَةُ
لَحْتُ الْعُشَّ
لَنَكْتُ
لَكْتُ الْعُشَّ
لَنَكْتُ الْعُشَّ

کشت
لقط
کندش
کشت
کوت

لہذا

لیٹ
لیٹ

چند

لک
مست

الحمد لله

أما الأصل المطرف

لکٹ - لکٹ - درنگ کردن انتظار کردن
(معن ۲) و بضمها لکٹ بکسر المیم و ضمها
درنگ و لکٹ ای تلکٹ - رطل لکٹ اے
رزین - لکیشی مثال خصیصی درنگ کردن صار
تمکثا اے متلو ما۔

ملٹ۔ ملٹ۔ بچرب سخی کسی را از کارخی باز
داشتن و وعدہ زبان دادن کہ وفاکن و يقال
آیتہ ملٹ انظالم اسی صین بخلط الظالم عند المغرب
موت۔ موت۔ سودن چیزی در آب متوان
بالتحرک کذلک رعت اض و يقال مت الشئ
فی الماء اموتہ فانما ہو فیہ انہما۔ وملتہ امیشہ
لغۃ فیہ بنیا از زمین نرم میشج۔ مثل منہار
وہیف و اوم وختسکہ و نمیشت الارض اذا
سرت فلانست و بردت۔

منقول است - کشتو قلمه است میان واسط و ایلان

فضل النون

نیش - نیش - کاویدن زمین بدست (رع)
 (ن ا ض ۲) مثل نیش - بنیۃ خاک جوے و
 چاہ و خیت نیش اتباع -

نیش نیش - فاش کردن خیر (مع و اض)
نیش ترایدن خیک (مع و اک ۲) فنی انجیث
دانت نیش نیش است -

سجده سجده مثل نبویه و نجته انجیر طهر من
قبیحه و يقال بدار سجده القوم اسی طهر من هم و فلان
نچت فلان اسی سیتغیت به و سیتغویه و سیتغویه
باغبین ایضا قاله ابو عبیدر سجده نشانه خاکین
سجده باضم علامت دل انجاشج مثل طسب

و اطباء استنجات پیش آمدن بحیرے۔
نَفْس - نَفْس - درو میدان و هوا قل من
النفس (عزت اخ) و ک (۱) و قوله تعالی انفسا
فی العهد و من السواحر و ایحیه نفث السم و انکرت
و فی الشل لا بد للصدور ان نیث نفثه بانضم
ما نفثه من فیک یقال لو سألنی نفثه سواک
یا عطیتکما و هو باقی فی فیک نفثه بنو نفثه
انزع و من نفث اذا نفثه اخرج۔

نکشت نکشت - شتافتن بتفتیش انکشاف کند
نکشت نکشت - با کسی خاز کردن بشم کنانہ راتا
دو بارہ رشتہ شود و تاب باز گردانیدن از پسین
و شکستن عہد و نام مردے نکشتہ کار دشوار و فلان
شدید التکلیفۃ ای النفس - وبلغ فلان نکشتہ بعیرہ
افاقصی مجہودہ فی السیر و يقال لانکشتہ فی قولہ
اے لا خلف و طلب فلان حاجتہ ثم نکشت
لاخرے اے انصرف الیہا -

نَاسٌ عَمِنَا وَمِنَا مَا دُورٌ شَدَّ وَكُوشِشٌ مُمُودٌ
(عَنْ بَقِيَّتِهَا) النَّاسُ بِالضَّمِّ الْمُبْعَدُ -

نعمتہ گرفت آنرا (ع فتحھا) انتعت مثله انتعت
فی مالہ اسرف و اخذ فی اجمارہ للسریم فی الغنا
ای دأبوانی امرهم۔
تغش۔ بدی شدید ستم۔

فصل الوارو

ورث - میراث دہالی کہ از مردہ رسد یہ
کے واسطہ موراث انقلب الی اوایہ لکسرۃ ما
قبلہا تراث مثله وصل التاریفہ واو - وراثہ وارثۃ
ارث بالالف المنقلبۃ من الواو ارثۃ بالہاء المبدلۃ
من الواو میراث گرفتن (رع بکسر) تقول ورث

ابن دورث الشی من ابی وانا سقطت الواو
من المستقبل لوقوعها بین یاء وکسرة وهما متجانسان
والواو مضادتهما فحذفت لاکتشافها ایاء ولم تسقط الواو
من یوحى لوقوعها بین یاء وفتحة ولم تسقط الیاء من
یسیر لتقوی احدی الیائین بالآخری واما
من یطاول یسبح فاعلته اخری ذکرنا فی باب الهمز
وذلك لایوجب فسادا قلناه لانه یحذف الیائین
مع اخلاف العلتین ویقال اورثه الشی البوه وهی ورتة
فلان - وورثه ای ادخله شرکیا علی ورثه - و
توارثوه کابر عن کابر -

وَعِثْ - وَعِثْ - جاي نرم که باني فرورد
و آب ساني نتوان رفتن بر دي و استخوان شکسته گران
سنگ و آوِ عِث القوم اي و قعوا في الوعِث - و
امراة و عِث كثيرة اللحم - و عِثا السفر مشقة - رجل
موعِث ناقص الحسب - و اوعِث في مال الى ميت
و طِث - و طِث - پايه بر زمين سخت زدن لقمه
في وطن او لقمه -

ولت۔ ولت۔ باران اندک و محمد بنی اختیار
 و قصد و با استوار یقال ولت له عقد۔ و منه
 قول عمر بن الخطاب لولا ولت عقد لضرب عنقک
 و ولت بالعصا لیثه اسے ضربے۔

و کاشت - کتاب و غراب خورش چاشتگاهی
که حله خورده شود استو کشتا خوردم و کاشت را -

وہیشت - فروشدن بکامی و سخت کوفتہ شدن
(جمع ک ان ما توہیشت فی الامر معن

- فصل الباء

هشت - هشتاد و شش - شورش و شورش و شورش -
هشت - هشتاد و شش - شورش و شورش و شورش -
هشتاد و شش - شورش و شورش و شورش -

کتابت

۱۰

١٢٠

موت نکست
وقت

موت - موت

21

و

بسم الله الرحمن الرحيم

نہ نفع و کام

وہ

سجنت - ورت

ش

۱۱

ج

چج - نام ست مرغی خبی گفتن خوانده شتر را بخو

حج - حج - در شکم گرفتن شتر را از خوردن علف
 (ع ک اف ۲) بعیر حج و ابل حجی و حیای شمال
 حقی و حاتی حج تیر دادن بدیان بغل حج ابروی
 اسی جوق - و حجه بالعصا حجات اسی ضربه بهانبار
 حج - حج - آهنگ کردن رجل محجوب ای مقصود
 و حج یوفلان فلانا اذا اطالوا الاختلاف الیه
 و هذا هو الاصل ثم تعور الاستعمال فی القصد
 الی مکه للنسک حج کردن ع ک اف ۲ افعال
 حجت البیت فانا حاج و حج علی حج مثال بازل
 و بزل و حجاج و حج کذک کما ایقال للفرقة
 وللعادین علی قد اتم عدی - حج بالکسر اسم فیه
 حجة بالکسر یکبار حج کردن و هو من الشواذ لان
 القیاس بالفتح و سالی و نیزه گوش حج جزو الحجة
 ما من حج ذوات الحجت و ذوات العدة کذا کذا
 حاقه و نسوة حاج بیت الله بالاضافة اذا کن

بافتح دالکرم و هو بمنزله واحد و فرد و دنف جمع
بفتحین تنگ و تنگ شدن (جمع کاف)
نزه و ناقه دراز بار یک و چهار چوب بسته کرده

بالکبریا دم زرگر۔
خج خج حجه۔ و خج اسی امالہ۔ و خج کلامہ اسی لواہ

حج
خج
خرج
خج
خرج
خج
خرج
خج
خرج
خج
خرج

فصل انحاء

خرج - خروج - خروج بیرون شدن - خروج اضطرار
مخرج - ایضا جای بیرون شدن - يقال خرج مخرجا حسنا
وهذا مخرجہ اخرلج مخرج متعدیہ - والمخرج المفعول
والموضع والوقت ایضا يقال اخرجنی مخرج صدق
وهذا مخرجہ وهو مخرج استخراج از خود بیرون آوردن
وبیرون آوردن خواستن خرج خراج تفحشین باج
انخراج اخراج اخرجہ تج خرج بالسکون بیرون
شدن خلافت نخل ونام جائے بہ بیامہ وابرگزید
يقال خرج له خراج حسن - تخرجت بیرون آوردن

و بر ساختن يقال خرجني الادب فخرج وهو خرج
فلان مثال فسق بمعنى مفعول ناقة مخزجة و ہے
التي خرجت على خلقه اجل - خرج بالضم باردان
ومنه بالفارسية خرجينه خرجة بالکسر وفتحین ج
مثال حجر و حجرة خرج بالضم ریش و مید کی بر رو
پوست و ر جل خرجت و حجة مثال همزة ای کثیرا خرج
والولوح - خارج آنکه به نفس خود مہتر شود بے
اصالت دیک از گرد ہے کہ ایشان را بنوا خارجہ
گویند و قولم اسرع من نجا ام خارجہ وہی المراء و لک
کثیرا من قبائل العرب كانوا يقولون لما خطب
فقول نك وخارجة انہما ولا یعلم ابوہ - خرج ففتحین
ایضاً سیہ پید شدن يقال كبش الخرج و ظلم اخرج
بین الخرج - اخرجیاج مثل خرج - و خراج من الشاء
التي ابضت رجلا باح النخاضتين فخرج الراعية
المرتع ان تاكل بعضه و تترك بعضا - ارض مخزجة
التي ينهل في مكان دون مكان عام فيه
تخرج اے خصب و جذب - خرج بازیمہ وہی
بقعة للعرب يقال لما اخرج مبنيا علی الکسر مثال
قطام - مخارجه المکشان دروے - کہے زدن
بوقت جنگ - تخرج دو گہ رویار و جنگ دن
خرج عیش مخرج - بکسر الفاء و عیش فراخ
و فی الحدیث انہ کرہ السراويل المخزجة قالوا ہی
التي تقع علی ظهر القدين -

خلج و اختلج یعنی خلوج خلجان چشم پریدن (رجع
فانض ۲ و ک ۲) يقال خلجت عليه و اختلجت
امی طارت و اشارت کردن بچشم و ابرو و منه
يقال خلجه بعينه و مشغول کردن يقال منه خلجة
امور الدنيا امی شغلته و خلجت الناقة سے
فطمت ولدها فمی خلوج و می التي اخلج عنها ولدها
فقل لذلك لبنها و خلجة اے طعنه و المخلوجة
الطعنة ذات البعین و ذات الشمال و الارک
المصیب - خلج بفتحین در و اختوا منها از ماندگے
و کونفکی (رجع ک ان ۲) و پریدن چشم فی عین
خلجة بکسر اللام و خلج المفلوج فی مشیتہ اے
تفلک و تامل و خلج فی صدری منہ شیء
اذا شکلت خلج بضمین کرو ہی از عرب
و کشتی های خرد خلج شامی از دریا و جوی و کرانه
جوی در سن و کاسه نبرگ خلج بضمین رج -
خلج - خلج بالنون رختی وی معرته خندک خلج
خلج - خلج بفتحین سنی اصبغ فلان خجائی
خجعه - رفتار نزدیک گام مانند رفتار متر دو -
خارنخ - شهرست منہ احمد بن محمد البستی
انخارنخی مصنف تکلمة البعین -
انخرج - بن عامر فی نسب و حیه بن خلیفة
سمی به لفظ حیه و اسمہ زید مخراج ماده شریک
بنکام فربھی ان جلدش متورم نماید -
تخرنخ - نه مشه شتاب کرد در رفتار -
خسج - کامیر خمیه یا کاسے بافته از پشم -
خیسفوج - بنه دانه و جوب کسنه عمو یا جوب
درخت عشر خصوصاً خیسفوج سکان شتی -
تخصیجت انشاء لنگ شد و کج رفتار شد
و انخصج خفج شد و انخصج الامر نقصه شکستند

خسرج - بالکسر فالزین یعنی خرزهره زار -
خضرجه - نیلک غذا خضرخ نازک -
خناج - قبيلة است خنخ شهرست بفراس
خونجه دیهی است -
خنجرجه - بکسر خرنج موضع و يقال خرنج بالباء
خوجان - بالضم تصبته استوا منها ابو عمر الفراتی
شیخ انخفیه و صاعد بن محمد الاستونی الخوجانین

فصل الدال

دیساج - دیساج - بالکسر دیبایه فارسی معرب
و جمع علی دیباج او دیباج علی ان جعل اصله مشددا
لما قلنا فی الدانیر دیباجان دور خسار دیباجه
روکاه قال ابن السکیت ما بالدار دیباج بالکسر
مشددا امی احد و شک ابو عبید فی البجم و الحاء
قال ابو هریر سالت عنه فی البادية جماعه من الا
عراب فقالوا ما بالدار دبی دماز او اعلی ذلک
دج - دجه - بالضم تریگی و تارکی لیلته دیجوج
دلیلی دجوجی - و ناقة دجوجیه و بعیر دجوجی امی
شدید السواد - و ناقة دجوجاه امی منبسطه علی الارض
و رجل دجج بفتح الجیم و کسر الای شک فی السلاح
و دجج فیه شکسته اے دخل فی سلاحه و دججت السماء
اے تعجبت - و جج دججان نرم رفتن (رجع ف ۱)
ک ۲) يقال مر القوم بدجوج علی الارض امی
یدجون فی السیر قال ابن السکیت لا يقال دجا
للو احد و هم الداجه و قولهم هم الحجاج و الداج قالوا
الداج الاعوان و المکارون - و يقال ترکبت من
حاجه و لاداجه الا نیت اتباع الحاجه - و يقال لاء
الداج و لیسوا بالحجاج - دجاج بالفتح و الکسر لادل
افصح ما لکین حاجه لی للذکر و الانثی بالهاء علی انه و احد

من جنس مثل حمامه و بطه و حاجه الضیایک غوته
رسمان و جدجه تاریک شدن شب بامک کردن
مرغان را -
دجرج - دخرجه - گرد گردانیدن چیز برادرج
بالکسر کذلک يقال و حرقه فترجج - مدرج چیز
کرد و حرقه بالضم گوید سرگین مجمل -
درج - دروج - درجان رفتن (رجع ف انض ۱)
ورج الرجل و الضب امی شتی - دروج امی مضی
لسبیله - و درج القوم و اندرجوا امی انقضوا و فی
المثل الکذب من دج و درج امی الکذب اللیاء و الا
موات قال الاصمعی درج الرجل امی لم یخلف نسلا و در
الناقة و ادرجت اذا جاورت النته و لم تنج منه
مدراج بالکسر اذا کانت تلک عادتها - و ادرجت
الکتاب طویته و درجه الی کذا و استدرجه امی اذناه
منه علی التدریج فترجج هو - دروج بالفتح باد تیز
يقال یجج و روج و قجج دروج - مدرجه جای رفتن
و گذشتن و قولهم خل دجج الضب اے طریق
و رجعت الی درجی امی الی الطريق الذی حبت
منه ادراج امی طرق - درجه پایه درج و پایگاه
درجاتج - درجه بالضم لغته فی درجه و می المفاة
و نوعی از سنگ خوار درج بالسکون و الحکره کاغذ
بنشته و نور دنامه يقال انفذته فی درج الکتاب
امی فی طیه - و يقال ذهب منه ادراج الریاح ایدرک
درج بالضم دوک دان و طبله زمان که پیرایه و جواهر
در و کینند درجه هسی خرقه او شمی بدخل فی حیا و النایم
تشمه نطنه و له ما فرمه قال یوزید اذا اراد ان یرم النفا
و له غیر باشد و انفا و عینها و حشوا حیا و ماشا فافترقا
فیرکونها ایا ما فیاخذ بالذک غم مثل المیاض ثم
یحلون الریاء عنها فخرنخ ذلک الحرق و می تری

خضرخ
خنجرجه
خناج
دجرج
خنجرجه
خوجان
درج
دیساج
خلج
خجوج
خجعه
خارنخ
انخرج
تخرنخ
خسج
خیسفوج
تخصیجت

دج
دج
دج
دج

دج - اوج

دج - دج - دج

دج - دج - دج

دج - دج - دج

دج - دج - دج

دج - دج - دج

دج - دج - دج

انه ولد فاذا القته حلوا عينيها وقد يهيو لها حواري
فيدنونه اليها فحسبه ولد ما فترأته - ويقال للذي
يشد به عيناها الغامه والذئبي يشد به الغما الصقا
والذئبي يشد به الدرقه والجمع درج - دراج دراجه
نوعي از مرغان رنگين چون تدر و مانند آن للذكر
والانثى او و تختص حيطان للذكر منها - ارض مدبره
زمين دراج ناک دراجه بالفتح حالت بر رفتن
آمدن کودک خرد دراج ايضا نام جائے -
دج - دج - دج - بالتحرک فراخ و سیاہ نیک
شدن سیاہی چشمین و عجا لغت منه - ورجل
دج ای اسود - والعرب تسمی اول لحاق الدعاء
وهی لیلة ثمانية وعشرين والثانية السرار والثالثة
القلته وهی لیلة الثلثین -
دج - دج - دج - رفتن و آمدن دج نام ایسے
دج - دج - دج - بادل شب رفتن دج بالآخر
شب رفتن و هو افعال والاسم من الاول
دج بالتحرک ومن الثانی دج بالفتح والضم -
دج دلو تھی کنندہ دج مصدر منه (دج) دج
ض) دج مدبره موضع دلو تھی کردن چون حوض
و جزآن دج بالضم قبلہ از کثافتہ دج خانہ خوش
و سبج مثل دج -
دج - دج - دج - درآمدن استوار شدن بجائے
يقال دج الشئ وانجج وادجج قال ابو عبد
کل هذا اذا دخل فی الشئ واستتر فيه فصل مندج
اسے مدو - و تداججوا علیہ اسے تعاو نو - و
لیل دج اے مظلم - مداججہ مدار کردن با کسی
ومنہ الصلح الدراج بالضم وهو الذئبی کاذب فی خفاء
و يقال هو التام المحکم - و اوجبت الشئ اذا الفقه
فی ثوب والمندج المندج مع ملاستہ و ايضا الفتح

دج - دج - دج - بالضم بازو بند دج کذلک
المندج المندج الالمس -
دج - دج - دج - گام نزدیک و شتاب نهادن -
دج - دج - دج - شتر دو کوهانه فارسی معرب -
دج بالضم و فتح الماء و کسر النون نوعی از جوار
که آنرا دج خوانند -
دج - دج - دج - کشید اورا بروی زمین (دج) بفتح
و جج البحاریه جماع کرد اورا
دج - دج - دج - نرم شد بعد سختی در بخت الناقه اے هر
اگر دشترا دج بر بچه خود نرم رفتار رفت در بخت
نا و نادان و بخت کنندہ در رفتار -
در دج - دج - دج - هر آوردن شتر ماده بر بچه خود و اتفاق
دو کس در دوستی -
در دج - دج - دج - بالفتح چیزے که پیش تو بوس باشد
از فضلہ و نژدہ زمین معرب در و ازہ گاه -
در دج - دج - دج - در بخت الناقه اے در بخت دج در بخت
دج و مرغیر اذن دج فی الشئ مستتر فيه -
در دج - دج - دج -
الدینج - دج - دج - من انجیل معرب دیزہ بالکسر
ولما غوبه فتحو -
دج - دج - دج - دج و محدث دج است خرد که مانند
عنکبوت می تنداند دج بر روی اقامد المندج
کالمندج -
دج - دج - دج - دج و کاف و جزآن معرب دستہ
دج دج دج و دج و دج که بدست گردانیده
میشود معرب دستی دج ابریا درخش -
دج - دج - دج - شتاب کرد -
دج المال اورا بالکل بوم و هم دج بوم النعم
ای بوم فی النعم والا کل مدج مکر عفر اما سیدہ

دج کجف موفع نزدیک مران -
دج کلانی و کرافی زن در رفتار نزدیک گام
و رجوع آوردن شتر بر آب و پیش آمدن و پس رفتن
دج - دج - دج - بالکسر استواری امر و دج بضمین عقال
دج عالم معرب دانا و لقب عبد الله بن
فیروز البصری و تراب دج دج -
دج - دج - دج - کا حید اسم ماده میش و دج الخلیف
ادج ادج
دج - دج - دج - مشدہ الراء معرب ده پرہ اسے
عشر شیات -
دج - دج - دج - سیر شتاب -
دج - دج - دج - خدمت کردن - دج لبس روان لشکر
و حاجت صغیر با اتباع ست بر اسے حاجت
دج گریان و غراب سحاف پوشیدہ -
دج - دج - دج - دج و دج ناشی فیلد دج حاکم
اسحا شئ الصغار و بارہ کلان از انبوه دج -

فصل الذال

ذج - دج - دج - بدج در کشیدن آب راست
(دج) بفتحها و بارہ کردن مشک و مسیدن
در روی و انداخت القرۃ اے تحرق -
ذج - دج - دج - نوشید و از سفر باز آمد ذج لغت منه -
ذج - دج - دج - خراشید اورا (دج) بفتحها و دججت الریح فلانا
اورا از جانی بجائی کشید دج بفتحها است که مادر
مالک و طی هر دورا قرب آن زاید بنا بر آن
قبلہ مالک طی دج نایمہ شدند از حجت اقامت
ذج - دج - دج - دفع شدید کرد اورا دج بفتحها و دج جاریه
جاء کرد اورا -
ذج - دج - دج - الماد هفت هفت نوشید آب را

فصل الرابع

پنج۔ رباحہ۔ بالفتح گولی وہی بلادۃ۔
 ریح۔ رباح۔ بالکسر بند درم رباح کلیدان۔
 ارتجت الباب اغلقته۔ وارجت الناقۃ اذا
 اخلت زحما علی الماء وارجت الدجاجة اذا
 امتلاء بطنها بیضا۔ وارتح علی القاری جمولا اذا
 لم یقدر علی القراءة وكذلك ارتح علیہ لا تقبل
 ارتح علیہ بالتشدید ورتح الرجل فی منطقه بالکسر
 استعلق علیہ الکلام ریح یفتقین در بزرگ و کلک
 الریح ومنه رباح الکعبۃ ریح راہهای تنگ۔
 ریح۔ ریح۔ جنبانیدن (سبع و افس ۲) رجا
 ناقہ بزرگ کو بان۔ جرحۃ خبیذین ولرزیدن
 وارتح البحر اے اضطرب و فی الحدیث من
 ركب البحر حین یرتح فلا ذمۃ لہ یعنی اذا اضطربت
 امواجہ یرتح الشئ اذا جاز و ذبب رجرج ورجح
 ومرتج جنبان ولرزان یتقال کتیبہ رجرجۃ و
 امرأۃ رجرجۃ التی یرتح علیہا رجرجۃ بالکسر
 باقی اب بروے لای وہی الشریذۃ و
 الملبقۃ ایضاً رجرج گیا ہے رجرج بالفتح شتران
 وگوسپندان لاغر و دم ضعیف حال معبۃ
 رجرجۃ اے مزولۃ
 روج۔ روج۔ یفتقین یا ریح من بطن السخلۃ
 او الکمر قبل ان یاکل و هو بمنزلة العقی من الصبی
 یرنح وارتیح پوست سیاہ قال ابو عبیدۃ
 اصلہ بالفارسیہ رندہ۔
 ریح۔ ارتحاج۔ لرزیدن و هو الارتعاد

درج البرق وارج اذ تنابع لمعاته۔ ويقال ارتفع
ماله وعدده اذا كثرت وارتفع الوادي اذا امتلأ۔
ربح۔ رباح۔ گزیندی۔
ربوح۔ رواج۔ روانی در معنی انصاف و تدریج
روائی دادن متاع و درم را۔
ربح۔ رباح۔ بختین گرد و اربح البیاری انوار
رمو جہ بافتح رہواری فارسی معرب۔
رید جان شتران بار بردار تجارت۔
رفوج۔ کعبور چین شاخہاے درخت خمالہ
ربح۔ بخیال کردن برندہ راج مرغی کہ بدام بند
جہت شکار کردن برندہاے شکاری ترمج نشہ
نمودن سطور بعد نوشتن آن رباح گرہ ہائی نیزہ
وایو بہاے آن۔
ربح۔ رباح۔
ربح۔ کبابی کہ بدان کشتی بانان و ملاحان راہ
دریا میرود و جہاے لشکر انداختن و غیرہ بدان
شناسند معرب۔ اسم نامہ۔

فضل الزار

نبرج - نبرج - بالکسر آرایش و زروا بر تنگ
سوخ یقال نبرج نبرج اسے مرین
نبرج - نبرج - بالفهم نبرجی نبرج و آہن بن نیزہ
نبرج نبرج ج - و از نبرج المرح فو نبرج اذا
علت لہ زجا - و زجت الرجل از جہ اسی لعنتہ
بالنبرج نبرج بالکسر نیزہ کوتاہ نبرج باریکے و رازی ابر
و از نبرج نبرج - و زجت المرأة حاجبہا اسی نقشہ
و طو لہ ظلم نبرج بعد الخط و فعا مہ زجا زجا
ابگنہ زجا نبرج نبرج ج -
نبرج - از علاج - از جامی ہر کنند یقال از نبرج

من مکانہ فاتحہ - من علاج بالکسر فی کبریکای و در کسر
زنج - زنج - بالحرکہ والسکون بجای نخلان و زنج
تغیریدن زنج سبک رفتن زنج کذلک و جمع ف
ک ۱۲ سهم زنج تیز زنج عن القوس عطاء زنج
ای قلیل دو تخ - زنج ایضا آنکہ خویشن باقوس
جسپانیدہ باشد کہ نہ از ایشان باشد مزلاج بالکسر
کلیدان کہ بے کلید کشادہ شد و وزن لاغرترین
و از بخت الباب انقلطہ -
زنج - زنجت - القرۃ اے لائتہا - زنج بختین
خشم گرفتن و جمع ک ان ۴ و يقال مالی اراک
مزینجا اے غضبان - زنجی زکی با کاف ایضا
بکسر او عطاء و فتح تانیہا مع تشدید التثناء مغرور
زنج مشکال خرد بالقوم مشد و انوعی از مرقع جان جاوی
القوم بزاجهم بالهمز اے با جمعهم و اخذت الشئ
بزاجهم و راجع اے کلمہ و لم ادع منہ شیاء -
زنج - زنج - زنج زنجی زنجی و هم الزنج قال
ابو عمر و زنج بفتح الزا و کسر باء

زلفاج - زلفیچہ - بکسر اللام زلفیہ فارسی معرب
 زلفیچہ بنقدیم اللام علی الیار وفتح الراء فیضاً الذکر
 زوج - زوج - جفت خدان خود یقال زوج او
 فرد یعنی جفت یا طاق کما یقال خسا او زکا - و
 یقال ہا زوج و ہا زوجان کما یقال ہا سا و ہا
 سیان و اشتربت زوجی حمام معنی ذکر او انشی زوجہ
 زوجہ انفل - و قال اللہ تعالیٰ سن کن زوجین
 و شوی وزن یقال ہوز و ہما و می زوجہ و زوجہ
 قال اللہ تعالیٰ انکسن انت و زوجک اسمثو
 یقال زوجتہ امراة و زوجتہا بعلک - و تزوج امراة
 تزوجت رجلاً و برجل قال اللہ تع و زوجناکم زوجین
 ای قرانہم بمن قولک تع احشر و الذین علیہم

[illegible]

١٤ بنو شحج بن جريم من قضاعة ابا بنو شحج بن فزارة مابنا خال العجعة وسكون اليم - ق -

طبع
صواعق - طبع
صواعق - طبع
صواعق

صبح الطباخ
طاج
صوبج
صبح طفسونج
طنونج

صريحان
المصباح المطبوع
صلح - ضمح
صلح - ضمح
البحر - ضوح - طح

صوبان-ضلع

الضربى - ع
صباح الضوح - ع
صباح - ع

فَجِئِ اِضْجِبِ اِلَنَاوْ
ضَاجْ

منهج

معرب ایضاً۔
صوبج۔ صوبجان چوگان معرب انجمن۔ والها المعجنته
صبح۔ صبح نفعتین قدیلهما صبحه کی روحی معرب
صبح۔ صبح۔ جنگ شمع معرب۔ صبحه المیزان
سنگ ترازو و لاقل بالسین۔
صرح۔ صرح۔ بالکسر حوضه آب صیارج
ج برکت مصهره حوضه بصاروج برآورده۔
صوبج۔ و یضم چیزیکه بدان نان ساخته میشود معرب
صبح۔ ضرب حدید اعلی حدید صوبتا بحوضه صفتین
ذک الک الصوت۔

صبر نجان - ناحیه از نوح ترند معرب چرمنگان
المصعب - المنسوب المد ملک -
صاحب - سنگ بزرگ و شتر ماده قوی -
صلح - شکست شدید -

صنہاج - صنہاجہ بکسر ماغلق فی العبودیہ
وصنہاجہ ایضا قومی بہ مغرب از اولاد صنہاجہ حمیر
صوجان - ہر خشک پشت از ستور و مردم
ونخلہ صوجاتہ یا بستہ کرۃ السعف و يقال اسی
صوجان ہو اسی اسے الناس ہو۔

صبح - صلح الصبح الالمس بیت صبح مجلس
 صبح - صبح - صبحانی یعنی چشم که سخت سفید
 باشد زیاده صیاق شب روشن -

فصل القضاء

صبح صبح بانگ و فریاد کردن صبحه بانگ
(معناک ۲) واضح القوم اضحاجا اذ اعلوا
وصاحوا فاذا فرغوا من شئ و اعلوا قیل صبحوا
فصبح صبحه بانگ و فریاد بانگ بوقت دو شدن بابر کردن
مضاجحه صبح بانگ و فریاد کردن بانگ و الا هم

ضجاج بالفتح۔
 ضجج - ضجج - شگافتن ضربہ ای شقہ - عین
 مفروقہ ای واسعہ الشق - الضراج ای التشفیق
 والتساع - وانضرج مابین القوم ای تباعد
 مابینہم وانضرج بالدم تلطخ بہ - ونضرجت لفائف
 البقل اذا انفتحت - ونضرج البرق اسے تشق
 تضرجج - بگ سرخ کردن جامہ را و ہودون المشیع
 وفوق المورد و خون آلود کردن یقال ضرج
 انفاہ ای اوماہ - اضرجج بالکسر نوعی از جاہمای
 زرد رنگ و اسپ تیز و دندہ عدو ضرجج اسے
 شدید - مضاجج بالفتح جاہمای خلاقان عاریتی
 مضرجج بالکسر واحد مضارج موضعہ -
 ضنحج - ضنحج - زن تمام اندام با گوشت
 و کذلک ناقہ ضنحج۔

ضُجُوج - ضُجُوج - خُم دَاسِی اَضُوج اِج - وِج اِج
عَنْ الْمَدْفُوعِ اِلَى مَالِ عَمَةٍ -
ضُجُوج - خُودِر اِبرَز مِلین اِنْدَاخْت اِرِستے
باضد -

الضرب الحی من الدرهم یعنی ناسره -
الضوبج - سیم و انصواب بالصاد الملهمة -
ضمج - آلودن بدن بخوشبوئی تا سجد بیکه بکشدن
تزدیك شود و دایره کوچك بدو كمی كزرد و ضمج
بالخرنوب سجان المالبون و قد ضمج كفج و افقی
كه میرسد بآدمی و چسبیدن بر زمین اضلاع شمله
اضحیت الناقه - شتراده بچه انداخت -
ضلع - یعنی ضیو جا و ضیعا یعنی میل کرد

فضل الطاء

طیح - طبرج - بالضم مورج۔

طبیح طسوج - بافتح مشد و اکرانه - دو وجه
مغرب طسان سنج -
طسوج - گول شد ریح ک ان ۲) البیج استحکام بحاقه
والضرب علی الشی الاجوف کالرأس البیج فی الکلام
نفس و تنوع البیج کسکینه الاست -
الطبا بجمه اللہ المشرع مغرب تباهه -
طازج الطرمی مغرب تازہ والطازج من الحدیث
الفتح اجمد النقی -
طفس سنج - شهریت بکنار دجله -
طنوج - صفها و جزای صحیفه لا واحد لها طنج
شهریت بکنار دریای مغرب -
طیهونج - یهونے نر مغرب -

س فصل النطا ومن بقية العرب

ط - فریاد کرد در جنگ مانند فریاد دادخواه
و بالاضافه فی غیر الحرب -

فصل العین

عج - عجنج - عجنج - بالفتح شتر ضم -
عج - عجنج - عجنج - آواز برداشتن (مع فاض ۲)
و فی الحدیث الفضلُ العج العج والشیء وهو اگرقتن
گرد و عجنج اے صوت مرار عجنج بالضم غایکینہ
عجج بالفتح گرد و دو عجاۃ اخض منه و ایضاً
شتران بسیار و عجت الرج و عجت اسی شدت
و آثار التغبار - یوم عجنج روز گردناک ریلخ
معانجج ضد حما و بن - و عجت البیت و فان عجنج
ای امات البیت فامتلا عجج بن رو بہ
نام شاعر م نہر عجج و فعل عجج اسے
و صوت و صیلح و کذاک کل فی صوت بن

علاج - سطر فرہ -
غذیر جان - بالفتح شہریت بفارس در دست
نشنہ آور -

فصل الفاء

فنج - فنج فنج فنج فنج فنج فنج فنج فنج فنج فنج
عدا حتی انج اے اعیانہ ہنر و قونہم ہو بہر
لایق ہے لایق ہے۔

فنج - فنج - راه کشاده میان دو کوه فنج بالکسر
ج و فنجت مابین رحلی انجما بالضم فجا اذا فنجت و
يقال فنجت مفتاحا قد قفل فنج - فنجان فجار و فنجوا
بنینة الفج اذا بان و ترما عن کبد با و فنجت القوس
اذا رفعت و ترما عن کبد با و کذا فنجت و حل فنج
فنجت عنه - و افجت النعامة اى القیت صورها لئلا
سرگین افکند و فنج الرجل اسرء - و تا فنج
مقبوب و هو محمود - فنج بالکسر خر بنزه شامی یعنی
بند دانه و کل شیء سن البطیخ و الفواکه انج
فنج فنج رحل فنج فنج کثر الکلام -

الحج - الحج - انکے پیشہ ہے پاسی تڑو کا
وہ باشندادوسرے حج رفتاروے (عج بھنما) حج
فی مشیتہ شملہ وہ ایضا مثل الفیج و ہون
لفج بن رجبہ اذا جلس تفر کذا لک

جلوتہ اذا فرج بابین رحیمیا یحببہما۔
فرج - فرج - بفتحین کشائش اعوج و آب
یقال فرج اللہ عنک محک وفرج اللہ عنک
فرج بالسکون عورت وجاے ترناک فال
الوعیدۃ فرجان بفتحات سند و خراسان

عملیج۔ عالج کجھفر و علایط سیاہ قوی از اسب تر
عمیج۔ عالج۔ کجھفر و علایط شیر۔ وسطہ و نیمتہ و کبک
کنندہ و دراز و شتاب رودر گوشت و چریدار
عمیج شلہ و نبات بنبر در ہم مجیدہ عالج سج۔
علاج۔ بانضم گول و سست گران بار کا عیج
فیہا عالج جائے۔

علاج غناج - بحضرة علاء الدین فرید و سبطه از کشی
علاج - شتر ماده که مابین فرج آن تباعد باشد
یا نافه تیز و درشت یا نافه کلان سال سطر -
علاج - دراز بالا -

فصل الغین

علاج - فرس مغلیج - بالکلسر سیمواریکن
رونده علاج - مصدر رینه (مع ف اک ۲) علاج ستم کردن
علاج - علاج - فرو خوردن آب (مع ف اک ۲)
و علی العسل الیضا لثمة غنچه بالفتح والنضم
پس خورده و جریعه -

عج - عصج - بضم سین و سکون اگر شمع غایت الحار
و عجبت ففی عصج بالتحریک بمصدر متہ و شیخ
فی لغت ندیل یقال فلان عجم القوم ای سجنهم
عوج - فرس عوج اللبان ای واسع جلد
البصره و علاج یعوج اسے تشنی و تعطف -
عجم الماء - جرعه آب خورد (عجم ک ان ۲)
جمعہ بالضم حرره -

عسلج نیک سیاه والا بن امر بن خورنی
و نوشیدنی که مرده آن نیای عسلج شله -
العسلج فی اللحم اذ لم تلحم لم تضج و لم تطیب -
عسلج کجعفر و عسل قذیل و زبور و سداب
علا بط آنکه بر خاسته نه یاید کاهی قاری و کاهی

علاج استخوان پل عاتقہ کی علاج علاج فروش عاج
بکسر الجحمہ زجر للناقة۔

عجوب - عجوب - در از گردن از آه و سوز و غم و تنگی
عجوب - در آه و سوز و غم و تنگی ای ما عجب ای ما عجب
به کدک بلغمه بنی اسد و يقال ما عجت به اے
لم ارض به - و يقال شربت ماء فاعجت به
لم ارو منه - و تدل ویت فاعجت به ای لم انتقم به
عججه - متحرکه مروکینه و زناکس زبون بی فیض
که پاس سخن خود ندارد -

الحدیج - کھلس السریع الخفیف واسے
ست و نابہا من حدیج احد۔

العنبر - الشرب عذج عانج مبالغه معنح كمنبر
مرد صاحب غیرت بدخلق و بسیار ملامت كنده
عزج - بالضم سگ فربه -

عزنج - دور کہ عزج البجاریہ نکاح کرد اورا۔
عزطونج کزنبور بادشاہی ست۔

اعرج الارض بالسحابة بر كروانيد زرين رايه قلبيه
عسكه كعس شتر مرغ
عين كعس كعس

سبح - جس برس روئے بدستی -
عصم - کل -
حصد کماں - زکماں -

عصا چ۔ کعبا بطوالتا وراثتہ بیا قوی سطر فریہ
عصا چ۔ کعبی عصا چ۔

عصی - رویاه ماده
عنشیر - دراز و سطر -

سالمتر - نرم کردن پوست آبش تا خائیده
و او باریده شود -

علمیج۔ درختیست معالج کمر عفر کول نالاس
و بے اصل۔

عصج
عصج
عصج-عصج
عصج-عصج
عصج

عربی غنچہ - غنچہ

العلاج غناج
فج

الخروج
على

عروج
عروج
عروج

عن ابن عباس

عصج

الحج - غنوج مخ
عصا بحر

ضمائم عجیب الماء
عطره

فصل في معرفة

علاج - علاج

150

فان مع جده سبها بحال براه من صف محمود

کے لئے

دلا اور سنی فیہ۔

فصل المبرم

مارج - مارج - آب شور و تلخ منوجه معدر مندر و مندر
 مارج - مارج - ماش و انداختن شراب خدو از دهن
 (معرفه ۱۲) و انجخت نقطه من القلم اسی تر شست
 شیخ مارج الذی یسبل ریفه ولا یستطیع حبس من کبره
 احمق مارج کذلک ناقه مارج ایضا مارج مجابه خدوی خدا
 و یقال حلاج المزن و مارج النخل و مارج العنب
 للطر و العسل و الشراب - و مارج الشی عصارتہ -
 مجتہ سخن نابید گفتن و حروف ربی نقطه و اعواب
 نشستن و ارج القریس اذا بد بالبحری قیل ان یضطر
 و ارج الرزل اذا ذهب فی البلاد -
 مارج - مارج - جنبانیدن دلو در چاه تا پر شود و جماع
 کردن یقال منها مجملها اذا جامعها -
 مارج - مارج - کسر اسکارید قبیلہ ازین -
 مارج - مارج - چراگاه و چمر الکشتن ستور ازین
 (معرفه ۱۲) و قوله تعالی مارج البحرین یلتقیان اسی
 ظلاً هلالاً یلتبس احدیها بالآخر - و ارج و مارج بمعنی
 مارج اعطبا و موضع بحر اسان مارج راجع موضع
 بنام یوم المرح روز حرب مروان بن حکم مارج القلعة
 بنفع اللام منزله در بادیه مارج بالتحریک جنبیدن
 خاتم در انکشت (مع ک ان ۲) یقال مارج الخاتم
 اسی تلبق - و مارج الدین و الامرای اختلاط و اضطراب
 و مرجت امانات الناس اسی فسدت بمنه المرح
 و المرح بهما الاضطراب و انما سکن المرح لازدواج المرح
 امر مریج اسی غمط - و اخرجت الناقه اسی القث
 ولد با بعد بالبصر غرسا و ما - مارج من نار اے
 ناز بلا دخان - مرجان مردارید خرد -
 مارج - مارج - غسل و ایستادن شراب و جزآن مزاج

الشرباب النخبة بوی آمیزند شراب را مخرج البدن
 مادرکت علیه من طبلک - مخرج موزره فارسی معرب
 موزاجرج - وان شکت تخذت المادر -
 مشج - مشج - آیمین (عنت اک ۲) مشج بالکسر
 و مشج آیمین مشج - مثال تیمم و آیام - لفظ
 المشج آب مردوزن بهم آیمین -
 معج - معج - بناب رغن یقال معج اسحار والریح -
 و فرس معوج علی الفول قدم معج بالفتح ای مرمرا
 سهلا - و معج الفصیل فرع امه اذ الهزه یعنی بسره
 پستان مادر را -
 ملح - ملح - بهما گرفتن کودک پستان را ملح البصی
 آیمه اے رضعها - و استلج الفصیل ای امتص
 الملح شیر دادن کودک را و فی الحدیث لا تحترق
 الاملاجه و الاملاجاتان و منه قیل لمجان و مصان
 للرجل اللیم الذی یرضع اللیل - ملح بفتح اللام
 ماده فارسی معرب -
 مویج - مویج - کره کوپن آب (عنت اض ۲)
 و الناس یموجون ای لیضطربون -
 مویج - مویج - بالضم خون و خون دل و جان تخم
 مویج بالضم بیتک لبن ملح امحان شیرنگ -
 سزاعقبه مشوجا بعبده مویج کسکینه شهرست
 باز فقیه -
 مشج - در رم آیمین و خوراند مشج البهر تمام آب
 زجاء بیرون کشید و مشج باعطیه جو اندوزی بخشش نمود
 ملح ملح خراشد گوشت را (عنت فقه) ملح تحمیل لید
 سن را تا انکه نرم شود و جاع کرد و در دوع گفت
 ملح اللبن دوع زنی کو تا سکه بر آید خرب را
 زخیری مسح نمود و الملح ملح الارض نهیب الزراب
 حتی تناول من او و تمانرا بها ما حجه ما حجه و ما حجا

فضل النون

ماطله و عقبه مجروح بعیده محلج کتاب اسپ مالک
ابن عوف النضری واسپ ابی جمل -
محلج - نوعی از دانه‌ی دریاست و تسمی المشق -
محلج - بالفم و بلع یعنی بازونند -
محلج - البطحه بنت گردید خزینه محلج الانا بر شد
آوند محلج الشی منفتح شد و فراخ گشت ندیم خدینجا
فراخ گردانید انرا -
محلج - مردار سنگ و لیس تصعیت محلج والوجه
ضم نمیده لانه معرب مرده -
مردار محلج دوامعروف و قد قسطه الرا و الثانیه
معرب مردار سنگ -
محلج - دوید و سیر کرد -
محلج - گول شد رجل منفاجه کشفه زرق و منی -
المحلج - التمر یجمع منه اثنتان و ثلث یلزم بعنهما
بعض و معرب فک محب سکر المحلج بالفم الماش
الاخضر منو جان شهرست منجان مشله و ایضا
دوبی است باصفهان
میج در اینجک سخی کمینی جالشان بن مفرن الصفا

[illegible]

نوبند جان

نشیج - نشیج بالتحریک را و گذر آب انشاج
خ نشیج خاکیستین رنم ف اک ۲) يقال نشیج الباء
ونشیج السحاب صوته ای روده و کند لک نشیج الزرق
و انجبت والقدر اذا غلا مافیه حتی یسمع له صوت

نفع الارنبہ بخرگوش و دوان خات
 و النجۃ انا و نجت الفردۃ من بیضیہا ای خرجت
 نفع برداشتن پستان نو برآمدہ پیرامن را رجل
 نفع متکبر نازندہ نافعہ نادرشک معرب بوقوت
 در اول وزیدن بول فوج و ایضا استخوانہاے
 خرد پہلو الواحدۃ نافعہ و کانت العرب تقول
 فی السجالمیہ اذا ولد لاصد سمیت بنیالک النافعۃ
 ای المعظمۃ لما لک لانک تأخذ مہر یا تقضمہ الی
 مالک فیفج فیفجہ کمان و اتعج غیاہ اے ارتفاعا۔
 منہج۔ منہج۔ راہ پیدا و کشادہ منہج منہج بالکسر کذاک
 و انہج الطريق اے استبان و نہجت الطريق
 اذا ائمتہ و اوضعہ و سلکتہ۔ و ہویت منہج سبیل
 فلان ای یسک مسک۔ منہج بالتحریک و مہ و ماسہ
 روع ک (۲) فلان بیہم فی النفس مہا و رعی
 ما انہج۔ و نہجت الدایۃ اے سرت علیہا
 حتی انہرت و انہج الثوب ای یکے۔

نوبندگان - بفتح النون والباء والدال المعجمة

وینج - وینج - دلاشت و دفرک از سر خیز
 و تاجہ مصدر منہ (جمع بضمها) فرس وینج اے
 مکتز قال ابو زید و تاجہ بسیاری گوشت تیار
 بسیاری پیہ وہی الضحائم فی الحرفین استوخ
 بنت الارض اے علق بعضبا بعض و تم
 متوخ زمین علف ناک و استوخ المال ای کثر
 و استوخ الرجل من المال اذا استکثر منه -
 ورج - ورج - فرید و ہونوع من الادویہ و
 نام شہر طایف -

ووج - ووج - یفتخین ووج بالکسر رگ گردن
ووجا ووجان - یقال ووج داتیک بجی اقطع
ووجا ووجا کافصدا لسان - ووجان
ووجا ووجا بالتسکین صلح افکندن میان
ووج ووج - نوعی از برقار شتر (عکس ۲)
ووجا ووجا ابی حلیه علی الویج -

و شج - و شجۃ - بالمعجۃ بنح ہا کے درخت
شجۃ العروق والاعصاب ای اشتباہت و
اشجۃ رحم ہم در پیوستہ شجۃ یک قرابتہ فلان و شجۃ
احمد والاسم النبیج و ہوا فیضا شجر الراح و لیف
فیقل ثم شیدین شجۃ شجۃ ثقیل بہا البذر المحصور و غیر
و لوج - و لوج - و شجۃ - بالتحریک در آمدن اشج
و او لوجہ ادخلہ و قولہ تعالیٰ تو ج اللیل فی النہار
و تو ج النہار فی اللیل ای نریدین ہذا فی ذاک و
ہن ذاک فی ہذا - و آج مولج آے و خل مدخل
و شجۃ مفتحتین باران کر زو ج با سکون ج و لاج

کذا لکھ خرضہ و سجدہ مثال بہرہ کثیر انخروج والو لوج
و لیجہ الرجل خاصہ و بطانہ مرد و سجدہ دروے کہ
باندرون حادث شود تو سجد بسکون الواو و فتح
جانبہا خانہ وحش قال سیویہ التاء مبدئہ
سن الواو و ہو فاعل فی الاصل لا تفعل۔

وایح - وایح بختین سوزانی آتش میج و میجان
افروخته شدن آتش (ع ف اک ۲) تو بخت
تو قدرت و او بختها انا و لهما و یح ای تو قدرت تو بخت
راشم الطیب ای تو قدرت و تو بخت بخت تو لا
و احر - سخت اگر سنگی -

موج۔ بالمشناة کعظم موضع است نزولک لمی
 وج۔ محرکۃ بنیاء گاہ وج کتیاہ گرفت (ع ک ان)
 او حجتۃ السجائۃ محرکۃ وحجتۃ بانی تشیب او حاج ج
 اورا حجتہ دفتر حساب خزانہ و مانند آن -

وَبَاج - فوج و با کلاو ص -
وَبَج - محرکه نوعی از ساز های عود یا آلات لمو
و دیه به نصف معرب و نه -
وَبَج - چوب ایاج کثا در زر -

پیچ-پیچ۔ بالتحریک آماس پستان شتر قیال
پیچ-پیچ اسے درمہ فووم۔ بل پیچ نقیل الفطر
وہیچ بالحصائل جمہ اسے صریہ۔

بہج بہج تہ نجات - علیہ اسی غارت عین ہاجہ
چشم بغانے فروز فتنہ پیچ وادی منعاک و بہج انداز
اجہا ابدال مثل اراق و ہراق و یقال رجب
فلان ہج بفتح البی و کسر ہا غیر منصرفین اذ رجب اسم
و یقال ہج ایک اذا اردت ان تکف الخطاب
عن شیء و کذا ہذا ذیک علی تقدیر الاسباب

رجل مجاہد ای احمد بیچ زہر للغم بنی علی الفج و
بجحت بالسیع اء اصت بہ وزجرہ و بیج الحل
فی ہیرہ۔ والجمہاج النفور سیج بالسکون الکسر
منونا زجر للکلب کما یقال بنجیح۔

بلج۔ ہد جان۔ رفتار سران (رع و اک ۲)
 و بیج انطیم اذا شے فی ارتعاش فهو ہداج و
 ہد جوج۔ و ہداج ایضا نام اسے ہد جہاں تحریک
 نالیدن شتر ناقہ حمداج بالکسر و کذا السج التي لما
 صوت و حنین و تہدجت الناقۃ اسے
 تعطف علی ولد ہا۔ تہج الصوت تقطع فی
 ارتعاش ہو و جہاں گیر۔

سرج - هرج - آشوب و فتنه و عصف اک (۲)
و فی حدیث اشراط الساعة قیل و ما الارجح یا رسول
الله قال القتل - و اصل الارجح الکثرة فی التی و
قولهم فی الجماع بات یهرجها لیلته جمعا و فرس هرج
یا لکسر و هرجان کثیرا بحری و مر یهرج سرج یا التحریک
سرج کشی شتر از گراما و طهران که مایهیده باشد و رو

(ع ک اف ۲) و ہر جت البعیر اذ حملتہ علی السیر
المابرجۃ حتی سدر۔ و ہرج البیند فلانا اذ بلغ منہ
فانہرج و اہتک۔ و ہر جت بالسبع اذ اصحت بہ و ہرج
مخرج۔ ہم جت۔ ناہم وار رفتن و خبر را شوریدہ
گردن يقال ہرجت علیہ الخ جزاے خلطتہ۔

ہنرج - ہنرج - بالتحریک آواز تند و نوعی
از سرود و ترانہ و نام کبرے از عروض و قد ہنرج
و تنہج اے ترخم - و تنہج القوس اسی صوت
عند انباض الراحۃ عنہا - ہنراج بالضم آواز
سائے زیادۃ المیم۔

نهرنج - نهر اللج - بالکسر گریک بیک -
لج - بالکسر لیلج - بالکسر لیلیه عرب

نہج

شیخ-ہج

و

三

۷۲-۷۱-۷۰

11

سج-اوراج

سید

2

٤٠

1

سج

ج ۱۰

منج

3

1

2

ابراج-بیج

أَجَلَح - شلته الاول الستر-

۱۰ کح - کح - با تھر یک شادمانہ شدن (ع ک ۱)
 ۱۱ (۲) و بقیہما الغہ صیفۃ فیہ و کحۃ فتح اسی فرحتہ و فرح
 ۱۲ کح - کح - گلو گر نکلے (ع ک ۱) (۲) فو ا ج
 ۱۳ فنی صوتہ سہمۃ بالضم ہی سجاو و بقیہما الغہ فیہ امرأۃ

یاج - قلعة است بصلتیه وقد تکرر ابحیم۔

سبحہ لغت منہ و سج بالضم جمع لرح و بجا و و رہا و صفوہ
القداح پنججہاے گرفتن بجموۃ الدار بالضم و سلمہا
بدح بدح زدن بعضا و ناگاہ پیش آوردن
کارے را يقال بدح بالعصا و بدحہ با مرے
بدہم۔ و بدح بہاے باح بہ۔ و بدحت المرأة
و بدحت اے مشت مشیت خستہ۔ بدح بالفتح
زمین فراخ بدح بضمین رح۔ بدحت الدار سا جہا
بدح بالکسر کشادگی فراخ بدح بالکسر رح۔ و فر و مانند
ستور از گرافی بار (مع فتح) يقال بدح البصیر
عن اکمل سج بدحا می عجز۔ و بدحنی الامر شل فحنی
بدح۔ بدح شکافتن و بدحت لسان الفیصل لکلا
یرفع اسی شققتہ و يقال فی ربطہ بدح اسی شقوق
مرح۔ رح سختی و گزند برح باح تاکید بقال

ملح - جلیج - سرسای درخت خوردن مستورد
 است باز کردن از درخت جوالیج از سرسای
 و سح سواگیر و چون ذره و مانند آن فحالتی با سح

مجموعہ

ع

۷۲-۷۱

روح
روح - روح

۷

جلال

2-

خواجه الدود

عج

22

54

?

3

والمح

6

2

20-2

502

٥٥

سید جان

و ترشی کردن مجامع نافع که در زمستان شیر در مجامع
ج و سی ایضا سال هر گاه مری ستور نافع مجامع بلکه
نافع که در قسط سال شیر در شیر بماند جلیج بالتحریک کم
موی شدن پیش سر (عج ک ف ۲) فاوله الفزع
ثم الجح ثم الصلح - جلیج لغت منه و هو دج بست
جلیج بجای موی رفتنی از سر بقر جلیج بالضم گاؤ
که شاخ ندارد جلیج بکسر اللام مرد بسیار خوار و بالفتح
خوردنی و درخت خورده شده جلیج پیش آمدن و بقوت
گذشتن ارگاری جلیج بالضم سل نام مردی مجامع
استکارا کردن کار را بر کسی و جنگ رویا روی
کردن و دشمنی نمودن مجامع خضم رویا روی جلیج محدود
موضعی نزدیک بصره جلیج راسی حلقه قسم نادمه -
جمجم - جمجم - جلیج - رگشی و توشنی کردن اسب
وزن باشوهر و شتاقتن قال ابو عبیده قوله فقال
لو لو الیه و هم یحجون اسی یسر عون جمجم بالفتح علی
فعل آنکه از هوای خود ننواند بازگشت جلیج
بالضم و التشدید تیر بے یگان
جنج - جنوح - میل کردن و میل دادن کسی را
لازم متعدی (عج بفتحها وض ۲) جنج و جنج بمعنی دانه
اسی اما له رجنوح اللیل قباله - جواخ کشفاد بملوک
نزدیک سینه و می یابی الصدر کا فصولع سی
یالی انظر جانتی یکے و جنج البعیر مجبول اسی آنکس را
جوانحه من الحمل الثقیل - جناح بالفتح مال اجنوح -
و جنحه اے اصبت جناحه جناح بالضم نه جنج اللیل
بالضم و الکسر بره از شب جنج الطريق بالکسر جنبه
جنج القوم ناحیتم و کنفتم
جوج - جوج - از بنج بر کردن (عج ف اض ۲) او
منه اسماحه و می الشده التي تتاح المال من سنة
و قنته - و يقال جاحتهم اسماحه و اجتاحهم و جاج

باله واجاحه اسے اہلکے باجائتہ۔
 شخٹہ۔ آوازیکہ نزد ملازہ کرنی دار و قرب شخٹاخ
 شخٹاٹ یعنی سرخ۔
 انجیح المطرب باران بفر اوانی روان شدو
 پیہم بارید کہ بعضے ازان بر بعضے برآمد۔
 حج القوم۔ بکعابہم رمواہا لینظر وایہا یحج
 نماز ایچ و ثیلث خلیۃ العسل یعنی
 نانہ کہ کبت دران شہد نہند ایچ
 اجلاح ج۔
 روح عنقہ کو یاد راز کردن خود را جروح
 جرواحۃ من الارض یکسر ہام ہی اکام الارض
 ستہامنہ غلام مجروح الرأس یعنی سر و بلند نشہ
 طح۔ بکترین منبتہ علی السکون اسے قری یعنی
 بت باش یتقال للغر او استصعبت علی
 لبہا فقر و یتقال للسخلۃ و لا یتقال للغر۔
 بلج۔ بالکسر ملا وزن پیر زشت رو۔
 الما و ح۔ بالضم دراز قد و انجم بالفتح کجا و جلیج
 ان بار و ناگوار و ناقہ جلیجۃ بضم جیم صلیبہ
 مدیدۃ خاص بالاناث۔
 ما و ح بن میمون صحابی شہد فتح مصر۔

فضل الحار

حج - حر - مخفف واصل حج فوج من وجمع لراح
رون ايضا كما قالوا في المنقوس لدون مؤون
لنسة اليه حري دان شئت قلت حرمي ففتح عين
عمل كما فتح ما في النسبة الية وغدي دوى
روى وان شئت قلت حج كما قلت بجل ته
ارة حده كغله كوماه قد -
بالكسر زجر للغم -
حيث - حجاز شل بني كتب التصريف لم يفسر

فضل الدال

وقال الاخفش لا نظير له سوى عابث وهايت۔

وکیج۔ تیذیج۔ سرسپت فروداوردن در رکوع
و جز آن و فی الحدیث انه نئی ان یدیع الزجل
فی الركوع كما مدح السحار۔

روح - روح - بنها کردن چیرگی در زمین و دوح
و دوحه پست و اندک بطنه اندک حای اتساع قال
روحانی مطنا لیلتم، تفتان فاندحت الارض کلاه -

روح رجب و رحایه - بالکسر تصدیقین ضمیم البطن
و هو فعلایه لمحق بحظارة -

روح شیخ در روح بالکسر اے کبیر۔
روح دلوح راہ رفقن بابا گر ان بر پشت سحاب
روح بالفتح کثیرۃ الماء سحاب دلوح ج۔ و سحاب
روح و سحاب دلوح قد الحاشی فیما بینہما اذا حملہا
علی عود۔ فی الحدیث ان سلمان و ابی الدرداء
نمتر یاہ کا قد انہما بینہما۔ و دلوح نام زرنے۔

روح - و اح - نقش بلوچ به للصبيان يعطون به
فیقال بالدنيا واحه - و دوحه درخت بزرگ تنه درخت
لدو دوحه - السمون -

روح بخ یغنی دود از ترس و خم و پست کرد پست
نوز را و خوار گردید۔

لج - خم و پست کرد پشت خود را -
روح تدبیر خود آورد سر خود را و جمع کرد مجتمع

نخ - و نو جا رام شد (مع اقبتهما) دغ مثله و نخ

- سرمد در سیان -
 - پنج کسبیل بد نطق -
 - کرجان - کرجان بلخ -

فصل الذال

ذوح - ذوح شکافتن يقال ذبحت الدن اى
برزته یعنی شکافتم خم را و گلو بریدن (مع بفتحها) ذوح
بالکسر یا نوح قوله تعالى وقد نجاه بنوح عظیم - ذوح ذوح
نفت منه ذبیحة مؤنث و انما جاءت بالهاء لغلبة الهمزة
علیهما ذوح ایضاً قربانی واذبحت اى اتخذت
ذبیحا و تذبح القوم اے ذبح بعضهم بعضا و يقال
التذاح الذباح - ذبح بالفتح شکاف در زمین و
جای قربانی کردن مذایح - و ایضاً محارِب
سمیت بذک للقراین و يقال غادر السیال الذار
اخا وید و مذایح - ذباح بالضم و التشدید گفتگیهای
و دردن انگشتان پائے و منه قولهم ما دونه شکو و
لا ذباح و بالتخفیف کذا کذبت السموم ایضا
سعد الذایح منزلی از منازل قمر و هاکو کبان نیران
بینهما مقدار ذراع و فی نحو واحد منها نحو ضغیر کافیه
ذبح مثال مبع گیاه که خورش نعامه باشد
ذبحه در و گلو و عند العاتیه تبسکین الباء -
ذوح - ذراح - ذروح بالضم فیها و التشدید جانور
زهر دار و پرنده با خالهای سیاه و سنج در ارج
ج و قال سیبویه و احاد الذایح ذوح فعل بالضم انفا
و تسکین اللام مفتوح بعینین و لیس عنده فی الکلام
فعل بواحدة و کان یقول سبوح و قدوس بالفتح
و خذفت اللام الاولى فی التصغیر فقلت ذریح لانه
لیس فی کلام فعل الاحد رد - تذریح زعفران در
آب تر کردن و ذرح طعامه اذ جعل فیہ الذرایح
و قولهم حمز ذریحی اسی شدید الحمرة - ذریح نام غلی
م و ذریحات شتران منسوب بوسه ذریحه
پشته و تل ذریح -

ذوح - ذوح رفار درشت -
ذوح - بلف دست زدن و جماع و شکافتن و کوفتن
ذوحه نزدیک داشتن گاهما شتابی ذوح
کس که پیش از داخل انزال کند یا نامزد و ذوح
بالضم ذوح کواه قد کلان شکم ذوح حث الریح
التراب سفته یعنی باد خال را برود -
ذوح له شتم به گناه کرد که او مرتکب آن نشده بود
و فاعل این را ذقاهه بالضم و التشدید و یذبح
للشیر یعنی به تکلف خود را شیر بر نمایند -
ذلاح - شیر به آب آمیخته -

فصل الراء

ریح - ریح یفتحین و بالکسر مع السکون سود
مثل شبه و شبه - ریح بالفتح مثله و نام سانی و جاکو
چون که که کافور از و س که نر و يقال ریح فی تجارت
ای استشف تباهه ریح مخرید و فروخت با سود
و يقال اریحه علی طبعته اسی اعطیته ریحاً - و بعث
الشیء کما ریح - ریح بالضم و التشدید کمنه ریح
شیرین و مرغی کانه نفعه فی ریح -
ریح - ریحان - چربیدن ترازو و جزان و مع
نیتها و ضریح المیزان اے مال - و ارحمت
لفلان و رحمت اذا عطیته ریحاً - ریح بالفتح
زن بزرگ سیرین ریح یفتحین ج ارجوته با هم
باریحه و رحمت الارجوته بالعلامه اے مالت
و ارحمة فرجته اے کنت ارزن مننه قوم
مر ارجح فی الکلم -
ریح - ریح - یفتحین و اخرخی سم و هو محمود لانه خلاف
ریح الراج الذی لا یخص لغدیه کارل النج و هی
قدم ریح - ارج ایضا آهوی پهن سم و ریح حث لفر

فرخ نهاد پائے را تا بول کند شی ریحان فیه
سعه و رنه عیش ریحان واسع ریحی - ریحان نام
کوهی و منه یوم ریحان البشی عامر -
ریح - ریح - بالضم باره که در دامن خیمه
سپس خرگاه در آرد ریح مصدر رنه و کرد اگر
خانه را در گل گرفتن ریح بالفتح زن گران سیرین
کیتبه ریح ثعلبیه ایسر لکشته و کاسه بزرگ ریح
ریح - ریح شتر قاده از لاغری ریح با هم
مصدر رنه - ریح بالفتح کذا ک (مع بفتحها) اریح
متعد منه و يقال ابل ریحی و ریحی و مریح ریح
مریح ای مقطع بعید مریح سخت اواز - مریح
بالکسر حوبه و شاخه که ناک زرد ابوی برگیه نازنین
ریح - اریح - لاغزین ریحان مؤنث منه و یذبح کذا ک
ریح - ریح یغوی کردن و ترابیدن (مع بفتحها)
یقال لم ریح که بشی اسی لم یبعه شیان ریح بالکسر
جامه که در زیر پوشند سخت خوسه یعنی ترکیب
ریح خوسه تریش اندک اندک شیر وادن در
فرزند را بادل تا نگاه که بر کیدن قوت یابد و پرواز
یقال هو ریح للوزارة دیول که اے بر نل - و
ترشح الفیصل اذا قوی علی الشیء قال الاصح
اذا قوی و شتی مع امه فهو رشح و امه مریح -
ریح - ریح - ریزه کردن سفال خرابه با هم
اسم فیه و هو النوی المرضوح - و يقال رشح الخشب
فترشح مریح بالکسر شکله که بردی کو بند و نوی
ماند رنه یعنی آنچه برانده شود و تجرد از وی -
ریح - ریح - بالفتح کسب کردن و باز رگانی
و يقال خنک النفاقة و طمات للرقاقه و هو
تیرقح للعیال اے نیسب - ترقح المال تیار
داشتن و يقال فلان ریحی مال تیار دار مال است

روح

روح - روح - بالضم من كوه وكرانه وروح ارجح
 ج - ومان سرای رگه مثل وایضا یاره شریک
 درین کاسه مانده باشد جفته تکرار می کنند به شریک
 او رگه است ایستدت الیه - روح ارجح
 اگر فتن بجزای روح الیه ایستدت الیه - روح
 مراح زین که پس رود و کله لک ارجح اذ انما
 عن ظهر البعیر -
 روح - روح - بالضم من ریح ارجح - وروح طعمه
 راح طاعن وروح ارجح ارجح و لا فعل له مثل نایب
 و تاجر - و تاجر راح له فرمان - ساک راح ستاره
 و روح الفرس البغل و اسکار اذ اضرب برجله - وروح
 اذ اضرب ارجح برجله راح نیزه گر - و نام مردی
 راحه بالکسر نیزه گری و يقال للرجل اذا لم یضغ
 من الرامیه اخذت راحها و کذا یقال فی الابل
 اذا سمعت اذ ورت لان صاحبها یمنع من سخرها -
 ریح - ریح - نایب از مستی و حزان و يقال
 ریح علیه مجهولا اذ غشی علیه و اعتراه دهن فخطا
 فمایل فمورج -
 روح - روح - بالضم جان ارواح ج ذکر و یو
 و قرآن قوله تعالی و کذا لک اوصینا الیک روحا
 من امرنا و جبریل قوله تعالی انزل - الروح الامین
 و عیسی قوله تعالی و کلمه القاها الی مریم و روح
 منه - روحانی بالضم فرشته و پری و يقال کل شی
 ذی روح ایضا روحانیون ج - مکان روحانی
 بالفتح ای طیب روح بوی یقال وجدت
 ریح و راحته و بادریح ارجح ارواح ج - دریا
 ایضاً جی زیر بوع و اصلها الواد و انما جاءت بالیا
 لان کساراً قبلها فاذا رجوا الی الفتح عادت الی
 الواد و کقولک روح الماء و يقال ریح و ریحها و قالوا

روح

روح

روح

روح

و ریح ایضا قوت و غلبه قوله تعالی و قد صیب بکرم و يقال
 الريح له اسی الغلبه له - مروهه بالکسر بادین مراح
 بالفتح ج مروهه بالفتح بیابان مراح ج بیابان
 التي تحترق فیها الراح - راح خمر راح بالفتح شله
 شاد شدن بمعنی الاریاح یقال فقدت راحی تعالی
 اسی اریاحی و احتیالی - و جمع الرامه و هی الکفت
 روح آسایش و نسیم خوش تقال یوم روح اسی طیب قوله
 تعالی فروح و ریحان اسی رجمه و رزق - رواج بالفتح شایه
 و هو نظیر سواد و هو اسم الوقت من زوال الشمس الی
 اللیل و شبانگاه شدن و هو نقیض و معنی ضل
 کما یقال غدا یغدو و یقال خرجوا برواح من العشی
 و ریح بمعنی - و سحریت لما شیه بالغا و راحته بالفتح
 اسی رجعت - و یقال فعل لک فسر راح و روح اسی
 فی سهوله تزلج بالضم شب جامی ستور و بالفتح
 جامی شب آمد و شد کردن نقیض معنی - و یقال
 ماترک فلان من ابیه مخدوم و لا مراح اذ شیهه
 احواله کلها - و یقال راح الیوم مراح اذ شیت ریح
 و یوم راح اسی شدید الراح و مکان ریح و یوم ریح
 طیب الراح - و راح الشجر اسی تبطر بورق - و راح
 فلان المعروف راح راحه اذ اخذته له فخطا برحمه
 و هو الاریاح بالندی - و راحته یده بکذا الحقیقه
 له و راح الفرس راح راحه اذ تحسن اسی صافطار
 و راح الشی برامه و بریح اسی و جدریح و منه السحیث
 من قتل نفساً معاهده لم یرج راحته انجته بالفتح و الکسر
 من کلا البایین لم یرج ایضاً من الاراحه و المعنی واحد
 و قوله باله سارحه و الاراحه اسی باله شی - و ریح الخیر
 اذ احضره الراح فهو روح و ریح مثل مشوب شیب
 نبی علی شیب تقال نهار و ض مراح اسی مطور و ریح
 خوشبوی گردانیدن من مروح و فی السحیث انه

اسر بالامه المروح عند النوم و یخو الجاه باز آوردن ستور
 شبانگاه آرامه شبانگاه باز آوردن ستور رانجامه و یو
 گرفتن کوشش جز آن مردن یقال منه راح الابل
 ردها الی المرح - و راح اللحم اسی انش و راح الرجل
 مات - و راح علیه جیه اسی رده علیه - و راحه اسی اعطاه
 الله راحه یعنی آسایش و راح الرجل اسی رجعت الیه نفسه
 بعد الاعاء - و راح اسی تنفس - و راحوا اسی فخلوا فی الراح
 و راح الشی اسی و جدریح - و راحنی الصید اسی و جدریح
 و کذا لک جنی الصید علی الاصل فی ذلک کلها استرحه
 آسایش یافتن آسایش جستن و بوی بردن استرح
 علی الاصل کذا لک - و استرح الیه استنام و الاستراح
 المخرج - مراده کاه این کاه آن کار کردن یقال روح
 بین رجليه اقام علی احد لمامه و علی الاخری
 مره و کذا یداه تروحان بالمعروف - روح بالفتح کفی فی
 و فراخ نهادن پیشانی پای از یک دیگر و کاه کردن
 چنانکه پاشنه از یک باشد با هم بخان الفج و کل
 نعامه روحا و النعت منه اروح - و قصه روحا
 قریه القفر - و طیر کجاسی تنفرقه - و روح دوباره برگ
 بیرون آوردن درخت و تروح نسبت اسی طال -
 و تروح الماء اسی اخذ ریح غیره - و تروح بالمره و تروح
 اسی راح من الرواح - و الاریاح النشاط - و راح
 الله نفلان اسی رجه رایحی فراخ خود فراخ خوئی
 ریحان شاه سپهر و توری یقال خرجت ابی ریحان
 الله اسی رزق الله تعالی و فی السحیث الولد من
 ریحان الله و قولهم ریحان الله و ریحان الله فیهما علی
 یریدون تنهیه استراقامه - و قوله تعالی و السحب
 ذو العصف الریحان فی العصف ساق الزرع و الریحان
 عن الفراء و حاد و حاد و حاد و حاد و حاد و حاد
 ریح حاد و حاد و حاد و حاد و حاد و حاد و حاد و حاد

فضل السیدین

فصل الزائر

نروح - پراننده کردن شتران یا فراسم آوردن
آنها من الاخذاد و رفتن و دوری از اح الامر
با تمام رسانید کار از اح الشیخیر از اجائے
دور گردانید و یکسوی از و اح رفتن و موضعیت و بغیر

سج - سج - بام دبالای هر خیز و گسترده (ع ع بنهما)

سمج - سترنج

سمرنج

سقمه

سلطج

سنج

سلطج

سمنج

سنطاح

شبح

سلج - سیج

شبح

سیج

باب شبح

سطح الله الارض اسی بسطاً - تسطیح بین کردن
 و تسطیح القبر خلاف تسبیه - الف سطح اسی منبسط
 جدا سطحه سطح توشه دان سطح ایضا ستان خفته و
 نام کاهن بنی ذریقیال کان لاظم فیه سطح الرجل
 اسی اند علی قفاه و لم تجرک سطح بالضم و التشدید
 گیاهی سطاخه واحد سطح بالکسر و الفتح کل دار و
 بر آورده و هی صفایه یحاط علیها بالحجارة فیجمع فی الار
 و ستون خرگاه و جای خرما خشک کردن -
 سطح - اسلطحاح - دراز و پهن شدن -
 سفح - سفح اخیل روئے کوه سفح نام جلئے
 و یخیزن آب و خون (مع بفتحها) رجل سفاح اے
 قادر علی الکلام و نام اول خلیفه از نبی العباس
 واسمه عبد الله بن محمد - سفاح بالکسر زنا سافحه کذاک
 سفحان دو جوال که هر دو را بهم در زند و خسر جینه
 سازند سفح تیر قمار که بے نصیب باشد -
 سلج - سلاح - بالکسر ساز حرب مذکر لا یجمع علی
 اسلحه و مومع المذکر و یجوز تانیثه - و تسلیح الرجل
 اسی لبس سلاحه - و رجل سلاح استے مع سلاحه
 مسلحه جائے که دروئے خوف باشد که سلاح باید
 پوشید و جاوید بان و قومی سلاح و رونی اسحدیث
 کان ادنی مسلح فارس لے العرب لغدیث
 سلاح بالضم لبی سطور سلاح بالفتح مصدر منه
 (مع بفتحها) اسلح متعذیه و ناته سلاح التي سلحت
 من القبل و غیره - اسلح بالکسر گیاهی که سطور
 بخوردن آن شیر پاک شود قالت امرأة من العرب
 الاسلح رغوة و صرح و سنام اطرح - سلج نام قبیلہ
 ازین سلجون نام و بی و العامة تقول سلجون
 و ذکر اعرابه فی فصل انصب من باب الاء - سلج
 بالضم و التحریک لدجل یعنی یکب سچو شل حاکم

والسلف و الجمع سلمان بالکسر -
 سمج - سماح - سامة - جو اندی یقال سمج به اسی
 جاد به و سمج لی اسی لعطانی و هو سمج بالفتح و السكون
 و جو اند و شدن (مع بفتحین) او هو سمج و هم سماء
 و هی سمج و هین سماح لا غیر مسامحة آسانی کردن با
 کس و تسامحوا اسی تسالموا و قولهم سمحت فوفیه
 ذلت نفسی و تابعت - سمج راست کردن نیزه و رمز
 سمج - سینج - سماح - صید که از سوی چپ تیر انداز
 در آید سنج از سوئے چپ در آمدن صید (مع
 بفتحها) و العرب یتیم بالسمج و تنظم بالواج و
 فی المثل من لی بالسمج بعد البارج - و سمج و سماح
 بمعنی - قال ابو عبیده سأل یونس عن رویه عن سماح
 و البارج و انما ساء فقال السامح ما ولاک میانته
 و البارج ما ولاک میا سرة - و سمج لی راسه اسی
 عرض و سمحت بکذا اسی عرضت و سمحت -
 سمج - سامة الدار کشادگی سیر اسی ساحتیج
 ساح کذاک مثال ساعه و ساعات و ساع - سوج
 کذاک مثال بذنه و بدن -
 سمج - سمج - رفتن آب (مع ف اک ۲) و آب
 روان و نوعی از برود و کلیم مخطوط بر دسیح و مسیر عیاء
 مسیحه اسی مخطوط حیث قطان سمج اسی ملون سیاحه
 سیوح سمج سحان رفتن در زمین و فی اسحدیث لا
 سیاحه فی الاسلام - و ساح الظل اسی فاساح
 بالکسر بنحی و فتنه رنده و فی اسحدیث لیسوا
 بالمساح و لا بالمذایح البذر و الساج بالذی سمج
 سمج نام آبی سیاحان جوئے در شام ساحین بنی بصره
 سیحون جوئے بهند و میان ماوراء النهر و خراسان
 سیاح تستعل علی قفایه الطعام یقال صغیرا سیاح
 و لصبیاننا عجاج من العزث یعنی سمج کریم و کلیم طعام

و برای طفلان آزارهاست از کر سگ -
 سمر تاج - بالکسر لغت للنفاة الکریه و ارض المینا
 السله هم علی سرحه واحدة بالضم اسی استوت اغلاقهم
 سمر فح - نام شیطان -
 سقمه - محرکه کی موسی در مقدم سمر فح کل -
 سلطج - بالضم کوهی است هموار سلطج کعلابط
 چیزی پنهان و درودبار است و در بار مراد سلطج
 سلطج فضای فساد سلطج موضع است
 جاریه سلطج و ختر پنهان و سلطج برومی خود افتاد
 اسلطح الوادی فراخ گشت -
 سنطاح - بالکسر ماده شتر کشاده فرج -

فصل الثمین

شبح - شبح - بالتحریک لتسکین کالبدر شبحان دراز
 رجل مشبوح الذراعین اسی عریضها شبح الذراعین
 مشله و شبح بالضم بے مهار شبح الذراعین و تحریک بار
 شبح علی العود اسی بمند شبح پنهان و گردانیدن -
 شبح - شبح زرقنی و جریعی (مع ک ان ۲) و بعکسه
 (وض ۲) ایضا رجل شبح و قوم شح و اشسته و
 نشاح الرجلان علی الامر لایریدان ان یفوتاهما و هو
 یشتاح علی فلان اسی یفطن به شح بالفتح یحیل
 و زفت و حریص ارض شح لایسبل الا من مطر
 کثیر - زشد شح الذی لایوری - ششح اسی غیور و الذی
 یواطی علی الشی - و یقال الماضی فیه - حث
 یقال الماضی فی خطبه - شح بشتاب پریدن
 قطاه ششح اے سرعته - و ششح البعیر فیه بیره
 اذالم یکن خالصا -
 شرح - شرح - کشاده و پیدا کردن شرح لغض
 اسی فسرته - شرح اللحم کفایتیدن و پیدا کردن

سرمایه

صلبناح
صلح

صح

صروح
صلطح

صفح

صوح

صلفح

صلنق

صلح

صیح
صح

صنح

صناح

ضبح

ضبح

ضبح

ضطح
ضطح

ضفح

اسی انکشف۔ و يقال صرح کل اے اجربت وصارت صریحاً اے خالصتہ فی الشدة صلح بالضم خالص از ہر چیز ہم زائدہ و یرودی عن ابی عمرو بالذال۔

صروح۔ صروح۔ صروح۔ بالكسر جای ہموار۔ صفح۔ صفح۔ صفحہ کرانہ ہر چیز صفح الانسان جنبہ صفح اجمل مصطفی صفح بالكسر ج۔ و نظریہ بصفح وجہ بالفتح والضم اے بعرض وجہ و ضرب بصفح السیف بالضم والعامۃ تقول بالفتح صفی الوجہ بشرۃ جلدہ۔ صفح الباب تختہای در صفحہ شمشیر ہنا و روسنگ بین و یرودی ہر جہ بین باشد صفح نام مردی و در گذشتن گناہ و روگردانیدن يقال صفحت عن دنہ و ضربت عنہ صفحا الخوضت و ترکہ و صفحت الابل علی الخول فامرت علیہ و صفحت فلانا و صفحتہ اذا سالک فردوتہ۔ و صفحتہ اے ضربتہ بالسیف مصفح اے بعرضہ۔ و تصفحت الشئ اے نظرت فی صفحتہ مصافحت تصافح دست یکدیگر اگر گفتن تصافح بین داندین و منہ سیف صفح و طلب صفح ای حال فی محنت تلک المومن صفح علی الحق۔ صفح الضایر تسمیہ و يقال لا السبل ایضاً۔ بصفح بین گردانیدن و منہ مصفح الرأس اے عریض الرأس دست بر سر زدن مثل تصفیق و فی الحدیث التسبیح للرجال و التصفیق للنساء یرودی بالقاف ایضاً صفح بالضم و التشدید سنگ ہناور۔

صلح۔ صلاح۔ بالفتح نیک ضد فساد و صلح بالضم مصدر منہ (مع ف اک ۲) و ضمہما و ضمہما ایضاً۔ و بالاصح کل ای ہومن بابتک صلاح بالكسر المصالح و الاسم الصالح یکر و یوثق و اصطلاح تصاحب

و اما کما معنی۔ صلاح بالكسر مثال قظام نام کہ وقت یصرف۔ اصلاح نیکو کردن خلاف افساد و صلح واحد مصالح استصلاح نیکو کردن خواستن نقیض استفساد صحیح صحیح۔ سخت و درشت و کوتاہ رأس صحیح ای اصل غلیظ شدید و ہو فعلعل کر رفیع العین و اللام الحاقا صحابہ بالكسر و المذرمین درشت صحابۃ اخضر منہ۔ صوح۔ تصووح۔ کیفی موی و تصووح التعلل اذا بیس اعلاه و فیه ندوة و تصیح نغفیه و صواریک و صیغۃ اے ایستہ۔ صوح بالضم دیوار وادی کہ صوحان و روگوہ استیخ و فی الحدیث القوہ بین الصواریک ای بین البکلین و بنو صوحان قبیلہ صوح بالضم کج و خوے اسب۔

صحیح۔ صاحتہ نام کہ ہی صحت الشئ فانصلاح اے شققتہ فالتق۔ و النصح القراءۃ استنار صیاح بالكسر آواز صیغۃ صحیح صیاح بالضم و الکسر صیحان آواز کردن (مع ف اک ۲) مصاحیہ تصایح یکدیگر آواز دادن صیغۃ عذاب۔ يقال لقیته قبل کل صحیح و نفر بالصیح الصیاح و لفظ التفریق و ذلک اذا لقیته قبل طلوع الفجر قال ابن بیت غضب من غیر صحیح و لانفراے من غیر فیل دلا لکیتہ صیحانے نوت از خرابا بدینہ۔

صریح۔ فغان کسنده۔ صریح الشدید الشکیمۃ الذی لا یخرج و لا یطع فیما عنده یعنی سرکشی و باکنده کہ فریب داده نشود و طمع کردہ نشود در چیزیکہ بزودی باشد و مرطوف مصطح۔ کمیندنی کہ در ان چراگاہ باشد و مکار کہ ہموار سازند بر اسے خرمن کوفتن دران۔ صقح۔ بالتحریک بی موسے شدن پیش سر صقح صقحا رخت منہ و الاسم الصقحہ محرکہ۔

صلبناح۔ کسفتار باہی ست باریک دراز۔ صلح۔ بکفر سنگ ہنا جاریہ صلدہ عرفیہ و ناقہ صلدہ و تضم الصاد صلدہ خاصۃ بالاناث و الصلوح الصلب الشدید۔

صلطح۔ سطر صلطہ زن ہنا صلطہ البطا و فراخ شد زمین سنگریزہ ناک و المصلح و الصلاح کسب و علا بطحیزی ہنا صلطہ بطا طبع صلو ط موصی۔ صلفح الدرہم قلبہا و الصلح الدرہم بنا واحد المصلح العریض من الروس و الصلفح الصیاح۔ صلفح۔ سخت سرکش و مرطوب۔

صلح۔ راسہ سر تراشد و جاریہ مصلحہ الرأس زعای یعنی دحرکہ مویہای سرش کہ و متفرق باشد۔ صوح۔ یومنا سخت گرم شد روز و الصمیت کسمیح روز گرم و سخت شدید عوامی و صوامع ضما شدہ و ایضا خالص ہر چیز ہناوح اسد و الصادح من الفریق و افصح یعنی راہ روشن۔

صنح۔ سنگ ہنا۔ صنایح۔ پدر قبیلہ ششم صفوان بن عسال الصحاح و صنایح بن الاعصر صباہی آخر۔

فصل الصاد

ضبح۔ ضبح۔ زقار اسب حنہ ابی عبیدہ و قار غیرہ ہو صوت الفاس یجلی فی العدد و خاکستر يقال ضبحۃ النار اے غیر تہ و لم تبالغ فیہ و الضبح لونہ اے تغیر لے السواد قلیلاً۔ ضباح بالضم آواز زوہا مضبوۃ سنگ آتش زہ مضبوۃ نامہ۔ ضح۔ ضحضاح۔ پایاب و ضحضح السرت و ضحضح ایضا اذ اترقق ضح بالكسر آفتاب و فی الحدیث لا یقعدن احدکم بین الضح و الظل فانه یقع علیہ و قولہم جاز فلان بالفتح و ایح ای باطلت علیہ۔

3

کیج - کلج - پناے کوہ تکوچ غلبہ کردن
مکاوہ آشکارا دشنام دادن و جنگ کردن
باہم و کاوہ اسے تمارسا و تعاکا الشریبہما -
کلیج الطعام خورد طعام را تا کہ سیر شد (ع یفتحما)

کتخت الیخ فلانا یا شید باد برو خاک را یا کشید بار بچ
 اور الیخ الدبی الارض الیخ بنور و چیزیکه بر زمین بود
 الیخ خراش از سنگ ریزه کم از خراس کج - و کج
 الیخ چیزیکه بگذر سید و اثر کرد در آن -
 الکشیخ من الناس گروه قلیل از مردم کاشخو
 بالسیوف رویاروی شمشیر بازند کج عن رسته ظاهر
 کرد من خود را مع بفتح کج شله کشت الیخ
 علیه التراب یعنی پاشید باد برو خاک را کج من المال
 ماشا کج یعنی بنا را بر مال را آنچه که خواست
 کج الشی فرام کرد یا پراننده گردانیدن را لاضداد
 و کج با حصا تضرب به -
 کج راح - بالکسر موضعیت -
 کج حته الیخ انداخت باد سنگ ریزه و خاک را
 برود مع بفتح -
 الکجج - بالکسر خانه را بکجج - کجج - کجج
 و کار حه خلق مردم کجج راح موضع بخرنج ایها
 النصاری فی اعیادهم -
 کجج انداخت او را کجج بندگران و دیدن
 کم از دیدن کرده -
 کجج بر زمین انداخت او را کجج فی مشیتهم کجج
 المکجج المشوه یعنی بد شکل
 کجج - بروزن و معنی کجج -
 کجج نوعی از رفتار و کجج اسمی است
 کجج - بروزن و معنی کجج و کجج سخت گنابیر -
 کجج - بالکسر خاک -
 کجج کجج گول -
 الکجج - الکجج -
 الکجج - بالکسر الاصل کجج شله -
 کجج - بالتحریک خشونت سبطی انسان کجج

بالکسر و کجج کجج درشت و سبط کجج و با کجج
 فیه السیف و ما کجج کما حاک و ما حاک یعنی شمشیر
 در آن اثر نکرد و کجج هلاک کرد او را -

فصل اللام

لج - لجم - بالتحریک گرسنگی (مع ک ان ۱۲)
 فهو لجم و لجم -
 لجم - لجم - بالفهم نگ پستی چاه و وادی -
 لجم - لجم - سبیدن لجم لجم علیه بالسله
 و لجم السحاب اسی دام مطره و تمام - لجم بالکسر
 بالان که نشت ستور را بکجج لجم لجم اسی لجم
 دامت علی ما لجم و لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 فی الناقه خللات - و لجم القوم و لجم لجم لجم لجم
 مکانهم - و لجم علیه اذا الصفت بالرمض لجم لجم
 ما جاعلی الاصل مثل ضبب البلد بانهار التضعیف
 و منه قولهم هو ابن عمی لجم لجم لجم لجم لجم
 علی احوال لان باقیله معرفه و تقول فی النکوة هو
 ابن عم لجم بالکسر لجم لجم لجم و لجم لجم لجم لجم
 و لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 ابن عم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم - لجم - بکف دست برشت کسی دن نرم
 نرم و منه لجم لجم - لجم به الارض اسی ضرب الارض
 لجم - لجم - سوختن گرا و آتش و سوختن لجم لجم
 ما کان من الیخ لجم لجم و ما کان لجم لجم و منه
 زدن لجم لجم بالسیف لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 حقیقه لجم لجم و التشدید نوعی از بوییدن
 چون بانکان که زرد شود -
 لجم - لجم - لجم - بالتحریک گرسنگی (مع ک ان ۱۲)
 لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم

حی تقاح الذین لا بدینون للملوک و لم یصیبهم فی النجاة
 سبار - تقاح بالکسر شتران واحد ما تقوح - و هی اکلوه
 مثل قلوب و قلاص قال بوعمر و اذا تحت فی تقوح
 شهرین او ثلاثه ثم یلبون بعد ذلک - و قولهم
 تقاحان اسودان کما قالوا قطیعان لانهم یقولون
 تقاح واحد کما یقولون قطیع واحد - لجم بالکسر لجم
 لجم مثل قریه و قرب - التقاح استن گردانیدن
 یقال تقاح النخل الناقه و الیخ السحاب و یقال لجم
 و لا یقال لجم و هی من النوا در و قیل لاصل فیه
 لجم لجم و لکما لا یقال لجم لجم فی نفسها لجم کان الیخ
 لجم لجم فاذا انشأت السحاب و فیهما خیر و صل
 ذلک الیه لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم و لجم و لجم لجم و لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 جمع لجم و هو لجم - لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 من لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم - لجم - لجم لجم و دیدن لجم و لجم لجم لجم
 خفیف و الاسم لجم و درخشن ساره و برق تقاح
 رأیه لجم برق - و یقال ایضا لجم لجم لجم لجم
 یقال فیه لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 و هو من النوا در و یقال لجم لجم لجم لجم لجم
 لجم - لجم - کف و هر چه بچین باشد از استخوان
 و چوب و کجج - و دیدن (مع ک ان ۱۲) و گونه
 گردانیدن سفر مردم را یقال لجم لجم لجم لجم
 لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 و یقال لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 ابن لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم
 و لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم لجم

الکشیخ

لجم

کجج

الکجج

کجج

کجج

کجج

کجج

کجج

مرح
مرح
مرح

البلع

لده
تلخ
مرح
مرح

مرح

مرح

مرح

مرح

مرح

مرح

وحاذروا لاجل بسيفه اى ملح به - واللاه اهلكه - ملوح
بالكسر ستور و دشنه شونده ابل لوى اى عطشى تلوح
سوخن آفتاب رنگ روى را و رنگ داد
جامه را و گرم گردانیدن با تش ألواح السلاح
ما ملوح كالسيف والسنان - ملوح بالضم هو
میان زمین و آسمان يقال لا افعل ذاك ولو
نزوت فى اللوح اى ولو نزلت فى الشكك شى
يلح بالكسر سبيد كاؤشتى شى لبياضه -
البلع - بالتحريك مرداگى و رجل له ذكر فى النح
و پير سال خور كنج كنغ و بلع و بلع بجنه لبح
كغراب موضعيت
لده - زردا و رابست و آلودا و رادع بفتحها
تلخ - سيلانى دهن از خوردن اماريا آلو -
لده مشت داورا و داورا مانند مشت دن و رادع بفتحها

فصل الميم

مرح - ملح - ملح - آب کشیدن از چاه و جزآن (مع
ف اض ۲) ملح ملح لغت منه - ملح ملح چاه
که از روى بدست آب توان کشيدى دلو و يقال
سرا عتبه متوحا لى بعيدة - ملح الملح لغت
فى ملح اى ارتفع - ليل ملح اى طويل ملح
بها لى حلق و ملح بسط اى رحلى به -
مرح - ملح - ملح - كنج الثوب و ملح اى لى
مرح بالضم زرد و بيضه ملح اكنه لى حلق
كند كس را و هو الكذاب

مرح - ملح - ملح - ستودن (مع بفتحها) ملح كذا لك
مدحه بالكسر مدو حه بالضم ستايش مدحه و مدحه
بلخه - ملح كلف كردن در ستايش خود و ايدح
لطن لغت فى الملح اى التسع - و مدحت خواطر لطنه

مثل تندحت اى اتعت -
مرح - ملح - ملح - بالتحريك بهم سودن هر دوران در
زفتن (مع ك ان ۲) ملح لغت منه -
مرح - ملح - ملح - بالتحريك نيك شاد شدن (مع
ك ان ۲) ملح ملح بالكسر و ملح بالكسر والتشديد
مثله و امره غير - ملح بالكسر شادى و مرحته
مرحان فدت و حاجت - فرس ملح ملح بالكسر
و ملح بالفتح اى نشيط - و امره الكا - قوس
مرح و عقار ملح اى كان لهما مرحا - عين
مرح غيرة الملح - و مرحته القربة اى سترها
و هو ان تملأها ماء لتسد عينون الخرز و يقال لمرح
اذا اصاب مرحى و اذا اخطأ مرحى

مرح - ملح - ملح - لآغ كردن (مع بفتحها) و الاسم الملح
بالضم و بالكسر المصدر يقال منه مازحه و هاتما زحان
مسح - مسح - مسح - مالیدن و مسح کردن (مع بفتحها)
يقال مسح براسه و جمع کردن و مسح المرأة اى
جامعها - مسح بالسيف اى قطعه و مسح بالارض
مسحه بالكسر زمین بمیودن الماسح المبعثر الذی
اصاب مرفقه طرف کرکرته و لم يدیه فاذا اوداه قیل
له خازر سحار زمین هموار سنگریزه ناک و زن لاغر
سحرین مکان مسح کذا لك يقال مررت بخیر
من الارض بین سحارین و يقال علیه سحره
و مسحت الابل یوحما اى سارت مسحه یک مسو
مساحج و کمان مسح پاره از زر و نقره میودن
علیه علیه السلام و نام دجال کذاب و هو الملح
الماسح مسح بالكسر بلاس مسح مسح ج مسح اكنه
او بهم بساید و يقال منه مسح الرجل مسح مسح
مسح - مسح - مسح - زفتن و منقطع شدن و كند
شدن جامه و پسر شدن شیر و رنگ گردانیدن

شکوفه نبات و کوتاه شدن سایه مصحت به الاکسبت
مصح - مصح - مصح - عیب کردن يقال مصح فلان فیه مصح
ملح - ملح - ملح - بالكسر نیک شیر خوار گى ملح بالفتح
شیر خور اندین يقال تلخا فلان اى ارضغاه و
نیک کردن دیگر را با اندازه و شوره خور اندین
ستور را (مع بفتحها) الملح تلخ شور کردن طعام
را و ملحت الابل اى وردت - ملح ملح
بالضم شور شدن (مع ف اض ۲) و بفتحها ایضا
مار ملح لغت منه و لا يقال ملح الا فى لغت ردیه
ملح بالكسر نیکان نیت ملح و ملح شور گياه ملوحه
ملاحه نیکین شدن (مع بفتحها) ملح لغت منه
ملاح بالضم کذا لك الجمع ملح و الملاح - قلیب
ملح چاه شور و کذا لك ملح و ملح و لا يقال
ملح - ملح - ملح - البحر و راسی سمث قلیلا - ملح اشاعر
اذا اتى الشئ ملح يقولون بالملح زیاد و لم یصغر من
الفعل غیره و غیر قولهم بالاحسنه قال شاعر یاما
امیلخ لا ناعطون منا فاکه هم شیر و هم سفر گے
کردن ملح بالتحريك لاس فاشنه اسب میودن البحر و فان
اشنه لى و احذر - ملح بالضم سخن خوش و نیکین ملح
بالضم و التحریک و سبز رنگی الملح مصدر منه -
لبش الملح فقار کبود رنگ لمان بالفتح بعضه از
ماهگارستان لبياض بلبله و الزرقه اذا اشتدت -
حتى تضرب الى البياض قیل هو الملح العین منه
کتیبه ملح - ملح بالضم نوع از انور سید و تشدید
اللام ایضا ملح میان شکست و نام شکری ملح
کشتی بان ملاحه شورستان و نکستان ملح
بالضم و التشدید شور گياه ملح بالتصغیر حى ارتخا
ملح منسوب بوس الملاح موصف -
منح - منح - منح - دادن (مع ف اض ۲) و کى منحه

بالکسر و شش نیمه ستور که بخت شیر العلام کنند کسی را
قال بوعبیده و للعرب اربعة اسرار تضعها موضع
العارة نیمه و عربیه و افقار و اجال استنج عطا
طلب کردن منج تیر قرار که نصیب ندارد و منوح
منام ناوه که برستان شیر دهن مثل مجاح بخت
الناقه اذا واناها جافه منج -

میج - میج - بگ چاه فرو شدن بخت اب مع
من اک (۲) مانع لغت منه احتج - و فی احدیث
من لثامه ماته و خرمان رفتن و سواک کردن و
دادن يقال ماح فاه ای اساک محته ای عطیه
استامه عطا جستن و يقال محه عذ السلطان آ
شفعت له - و استمعه ای سالت ان لشفع لی ایجاب
مثل المیج - و تلجج اے تامل -

محج - کبر کرد (مع نغمه) محج مشکله مجاح لغت منه
محج کتاب فرس مالک بن عوف البصری ثانی
جبل بن شام محج بکره بالکسر محج یعنی شام بکره
منج - بالتحریک باهم برزون هر دوران یا احتراق
باطن زانو بسبب درشتی جامه اشحت استه
خط ناک و سخت شد سال اشحت السماء ابر پر گنده
پاره پاره گشت -

منضج - و مفرجی چرخ
مطه - زرد او را بدست خود مع بفتها مطح المرأة
جاء کرد او را و مطح الوادی بلند شد رود بارو
فراوان شد اب آن

فصل النون

نوح - نوح - بالکسر و النعم بالکس دن سگ
(مع بفتها و ک) و انجت الکلب و استنحه ای
طلب النباح - نوح بالنعم فراد و او از قبایه سگان

ایشان ثم موضع موضع الکسرة و العزة -
نح - نح - ترایدن نوح کذک (مع ک) اک (۲)
و بیرون زدن خوسه مناج العرق مخارج -
نوح شکم درختان انبیاح مثل نح -

نحج - نحج - بالنعم نخاج بالفتح بیروزی ترایدن
حاجت و انج الرجل ای صار ذانج منو منج منج
و مناجج - و يقال بافتح فلان و مانج - انجت
حاجته ای قضیتها و نجت الحاجه و استجتها استجرتها
و نجت هی و نج امر فلان ای تيسر سهل فوج و
سار فلان سیر النجاسه و شیکا - و رائی بنج آ
صواب - و ناجت احلامه ای تابعت یصدق
نح - نحج - بانگ و آواز شکم (مع ک) اک (۲) نحج
نحج اتباع که تخم کلور روشن کردن سخته شعله -

نوح - نوح - بالنعم زمین فراخ انداخت منیج
بیابان منج جل فراخ و يقال لی عنهما مندوقه
و مندقه ای سقه - و يقال ان فی المعارض لندقه
عن الذب - و تندت النعم من مریضها اے
بندرت - و اندج بطن فلان اندحاحا و انداح
لبطنه اندیاجا و انداح و اندج و ندلی من البطنه و
من همین کان او علی و فی حدیث ام سلمه انها
قالت لعائشه رضی الله تعی عنها قد جمع القتر آن
ذی لک فلا تندحیه ای لا توسعیه بالخروج الی البصر
و یروی لا تندحیه بالباء اے لا تنفیه من البصر
و هو العلانیه -

نوح - نوح - همه آب چاه کشیدن بر نزع چاه
کم آب رکاب نوح - نوح بالتحریک چاه که بیشتر آب
او کشیده باشد و نجت الدار ای بعدت و بلد نوح
و قوم مناج ای بعداء - و يقال نوح بفلان مجهولا اذا
بعد عن دیاره غلبه بعدیه انت بمنزح و منادی بعد

نشع - نشع - نشوع کم از سیر خوردن آب
را النشوع بالفتح آب اندک -

نصح - نصح - بالنصح نضاحه بالفتح نصیحت کردن
يقال نصحه و نصحت له و هو باللام انصح قال و نصحت
و انصح کم - الاسم النصیحه - نصیح ناصح نصیحت کننده
قوم نصحاء - و جل ناصح احبب اسی نفی القلب -

قال الاصمعی ناصح عسل خالص غیران مثل ناصع
کل شی خالص فقد نصح - انتصح نصیحت پذیرفتن
و تنصح فلان اکسبه بالنصحاء - و استنصح احد نصحاء -
و نصحت الابل لشرب نصح نصحوا کاس صدقه -
و انصحها اسی اروتها و منه التوبه النصوح بالفتح و النصح

و هی الصادقه نصح جامه و وختن و قد يقال منه التوبه
النصوح اعتبار بالقوله علیه السلام من اعتاب خرق
و من اسغفر فإ - ناصح درزی ثوب تنصح اے
محیط بالتوکید - نضاح بالکسر رسته و نام مردی از قرار
و هو شیبین لنصح - نصاحات پوستها -

نصح - نصح - آب شاشیدن (مع ک) اک (۲) و
کم از سیر آب خوردن يقال نصح عطشه نصیح جوی
و حوض نصح یقینین ج - نصح بالتحریک حوض النضاح
ج - ناصح شتر آب کش ناصحه مؤنثه و هی سائیه -
نضاح آب کشنده یا شنده نخل نصح ای تسلی بالنصح
و نصح بالنبال ای را هم - و نصح عن نفسه اسی دفع
عنها بکجه و هو نصح عنه اے یدب عنه و یفج - و هو
ینصح باقوت - اسی ینفی و ینصل منه النصوح
بالفتح نوع از طیب اتفح علیه الماء اسی ترشش
نصح الشجر اے تظفر بنحرج و رقه - نصح تنفصاح
ترایدن خیم و خنور (مع بفتها)

نطح - نطح - سردن زدن (مع بفتها و ک) (۲) نطح
منطوقه الذی مات بالنطح و انما جادت بالهواء لعلیه

نشع
نصح
نحج

نح

نصح

نح

نحج - نوح

نصح - نصح

منصح

مطح

نوح

نطح

برخ
جیح - دوح
برخ - جیح
جیح

تخ - جیح - دوح

ترخ
ابجیح

تنخ - دوح
جیح

جنخ
تاخت ابجیح

تاخه

خوخ

دوخ

خوخ

توخ

دوخ

تلخ البقر

دوخ

دوخ

جیح - دوح

ابرخ - بالیدگی و افزونی و ارزانی رخ و قمر و شگلی
گردن و پشت و ضرب شمشیر که بعضی گوشت را
قطع کند بر رخ شکسته پشت بر رخ فروتنی کردن -
برخ - بکبر کرد -

فصل التاء

تخ - تخ - غیر ترش تخوه مصدر منه - و تخه
صاحبه - تخوه حکایت صوت -

ترخ - نشتر زدن حمام نرمی و آن نشانی
خرد در پوست یقال ترخ الحمام شد طاس
بالمبالغ فی التشریط (مع بفتح)

تنخ - بالمكان تنوخا اقام تنخ مشله ومنه تنوخ
قبيلة لانهم اجتمعوا فاقاموا فی مواضعهم و هم الجحیر
نذکره فی ان رخ تنخ ناگوار طعام شد (مع

ک ان ۲) واتخه الدسم ناگوار کرد او را چرب تاخه
فی الحرب ثابتة یعنی ثابت داشت او را در جنگ
تاخت الاصبع فی الشئ الوارم او را رخ خاست
یعنی فرو رفت انگشت در چیز آسیده یا چیز نرم

تاخه بالمیتة و تخه بالمیتة ضرب بالعصا و المیتة
و المیتة و المیتة اسماء الجرب النحل او العرجون -

فصل التاء

توخ - توخ - فرو شدن قدم در رمل و جزآن
(مع ف اک ۲ و ض ۲) -

تلخ البقر سرگین کرو گاؤ در بهار (مع بفتح) تلخ
الوده گردید (مع ک ان ۲) و تلخه تلخا بطیفة -

فصل الهم

رخ - رخ - دیبوله اے رماہ و تخت الرجل صرعة

جیح و تخج اے اضطبع و استرخ -

جیح - جیح - مثل جحف اسی بکبر و خرنج کذاک نمو
جفلح و جملح و ذو جیح و ذو جیح و جافحه و جافحه -

جلح - جلح - پر کردن سیل دادی را (مع بفتح)
سیل جلاخ و جلاخ باخار و اسما فواجران - یعنی

سیل که همه چیز را بر و جلاخ بالکسر وادی فرخ پر
جوخ - و جلاخ السیل الوادی اسی اقلع اجافحه
بجوخ البیرا تمارت - جو خان ہوا بحرین

بلغة اهل البصرة جاءه خرا خشک کردن -
البحج - اجالتک الکعب فی القار یعنی جولان

دادن نرد باراد در قمار اجباخ مکا نہاست کہ
در لان درختہای خراست فی قول طرفہ الحجاز

جیح - کبر و خرنج لغت منجج و جافحه فاخره
جیح - سطر و دراز و بلند و سطر شد گندہ

جیح - سطر - جیح - سطر - جیح - سطر -
جیح - سطر - جیح - سطر - جیح - سطر -

جیح - سطر - جیح - سطر - جیح - سطر -
جیح - سطر - جیح - سطر - جیح - سطر -

فصل النحاء

خوخ - خوخ - شفتا و خوخه یکے و ایضاً وزن
بر دیوار خوینہ بختی -

خنوخ او خنوخ نام ادیس علیہ السلام -

فصل الدال

دوخ - دوح - پشت خم دادن و سرین بر آوردن
و باسما کذاک عن ابی عمرو و ابن الاعرابی -

دوخ - دوح - مانده شدن و دوح خا هم
اے دلنا ہم رخ بالضم لغت فی دحان -

دریخ - دریخ - اسما کذاک اسی حضرت لہ

وطا و عتہ - و در رخ الرجل اذا طأ طأ رأسه و بسط ظہرہ
و جیح - و جیح - نام کو ہے -

دوخ - دوح - البلاد اسی قمر یا استولی علیہا و
کذاک دوح البلاد - دوح الرجل اسی ذل و دوحه

دیح - قال الاصمعی دیح و دیشہ اسی ذلہ - قال
العدیس الدیح القنود جمع دیحہ شمال دیک و دیکہ

دیح - بالتحریک فربی دیح فربہ شد (مع ک ان ۲)
دیح و دوح لغت منہ ابل دیح و دوح دحل

و دیح مخصب یعنی در فراخی سال آئندہ و دیح و دوح
امراة دیحہ کفہ و غراب زن کلان سرین و دیح

ج و دوح کعبور درخت حرایے پر بار -
دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -

دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -
دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -

دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -
دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -

دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -
دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -

دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -
دیح - دیح - دیح - دیح - دیح - دیح -

فصل الذال

ذیح - ذیح - گفتار نرم بسیار موی ذیحہ مونثہا
ذیحہ از باخ ذیحہ بفتح ایارج -

ذوخ - ذوخ - گلوک غلیظ یعنی کسی کہ گوز کند وقت
جماع یا انزال کند پیش از ادخال و نام والد خدای

المنقب عن کل شیء و الذخ خان مرد گویا یا فصاحت
ذایخ دیمی از مضافات حلب -

شناخ - صفحہ

بينهما موقع التورم وشعرها الرطب آخرته وواسطته

پیشینہ

حاج سید محمد حسن

2

مخدر فخر کرد مخ البس چاہ کندید (مع بفتح) مخ النوا
 بر خاست فتیخ السیل دفع فی سند الوادی مخ فخر
 فی وسط المارین مخ بالضم او از سرفہ کنندہ نام مخ
 و مخ مکھڑت بنت منہ نام مخ در بای پر شور و بخوش
 مشکہ و آواز اضطراب آب پر کنارہ امرأہ سخاۃ
 زنی کہ از فرجش وقت جماع آواز برآید یا زن رشادہ
 کہ بار بار تری را پاک کند و زینکہ او از کند دہن
 رود و آن مخو آواز کردن دہن رود و دایہ بیت
 سواری پنجنہ کہ کہ بچسبید با طراف شیر زنہ تاج
 با ہم فخر کردن واضطراب الموج حتی یوشرفی الاجزا
 مخ الحسن کو ہے از ریگ ۔

و تخته بالعصا بعضا زد او را و تخته بفتحین خرد
یعنی گل ولای و ماغنی و تخته شلای یعنی نفع نداد
چیزی و التیمة العصاد او تحت منی بلغت منی -
و تخته بفتحین ترے آب و تخته اقسام گیاهایی
تازه با هم مخلوط شده و استخوان رقیق مخلوط سحر
در مین غریز گناک و شیر سطر جل موثق الخلق

یوحنا - ذکرہ الفیث ولم یفسره وقال لم یحیی
علی نبأها غیر یوم فقط۔

فصل الالف

باب الدال

أبد- أبد- همیشه روزگار آباد بودج- يقال بدأ
كما يقال دهر داهر ولا فعله ابد الا بید- وابد الابدین
كما يقال دهر الداهرین عوضا عن الالفین بود یقیم
بودن بجائی (مع ف اک ۲) و رسیدن فرائض بختین
ستور بامر دم (مع ف ا غل وک ۲) او ابد زندان
و قافیه های غریب در اشعار تا بید جاودا بگردن
تا بدای توش- و تابد المنزل اسی اقد و الفقه الوحی
و يقال جاء فلان بأبدیة اسی بدایه بقیة ذکر یا
علی الابد و ابد الرجل اسی غضب و توش فمواکد ابد
بکترین کثیر و ماده خربسار زانیده -
احد- ناقة أحد لغتین اسی تویه موقتة الخلق
ولا يقال للبعیر و يقال أحد ما الله و هی موحدة اقد
اسی موقتة الظهر و بناء موجد اسی موقت و يقال
أحد لله الذی أحد بضع اقوانی و أحد بالکثیر لالا
أحد- أحد- یکے کسی و یکم و هو اول العدد أحد
عشر لذلک و احدی عشرة للمؤنث- او قوله تعالی قل هو
أحد فوبدل من الله لان التکرار تبدل من المعرفة
بقوله تعالی لنسفعا بالناسیة ناصیة- و تقول لا
أحد فی الدار و لا تقول لا احد بالرفع و التنوین جمع
علی احاد و هو اسم لمن یصلح ان یحاط لیسوی فیها الواحد
و الجمع و المؤنث قال الله تعالی السنن کاحد من النساء
و قول تع فما منکم من عدینه جارجین- و استأجر رجل
اسی انفر و جاؤ احاد احاد فخره فین انما احد و لا
فی اللفظ و المعنی جمیعاً- أحد لغتین نام کوسه بدین
و حکم الفراعین بنش الاعراب اسی عشرة فاحسب من

اسی صیر من احد عشر فی احدیث انه قال عم لرجل
اشار بسبب اینه فی التشرید احد احدى من نحو أحد
او- او- نالیدن شتر و گردانیدن آواز آید
فریاد شدید اید اتباع له- او- ادة بالکسر فیهما نخی کل
درشت و منه قوله تعالی لقد جئتم شیا و ذلک لک
مثال فاعل- و اود جمع ادة او بالفتح رسیدن شی
(مع ف اض ۲) يقال ادت فلانا دایته و نیر داد
بالضم ید قبيلة ازین و ذلک اود بالقبيلة-
ازو- ازو- پدر جی ازین يقال زو شواة
و از دمان و از د السراة-
أسد- أسد- شیر أسود و لغتین سکون الثانی
ج- اساد و ذلک أسد کذلک مثال جبال اجل قال
ابوزید الانشی أسد و یدر قبيلة از مصر و قبيلة از رجم
و رسیدن از شیر و بدوش شدن و شیر می نمودن
(مع ف اک ۲) و فی الحشر اذا دخل فعدوان خرج
أسد استأسد علیی اجتر- و استأسد المنت
اسی قوی و القف- ارض مأسدة زمین شیرناک
و أسدت الکلب اوسدته اسی اغریه بالصيد و الواد
منقلبة عن الهمة و اسدت بین القوم اسی اسدت
بینهم و اسد لغته فی از و يقال هم الاسد اسد شواة اسد
نوعی از جاما ساد بالکسر بالفتح لغته فی وسادة-
أصید- اصید- بالفهم شامال و يقال صدة تصیدا
اصید درگاه لغته فی و صید- اصیعة خطیفة لغته فی
رصيدة- و اصدت الباب او صدة اسی اغلقت
و قر البوعمر و انما علیهم موصدة الهمة- ذات لا صاد
هی موضع کانت جرجی و احس و الغیر من ذلک المصدا
و کانت الغایة مانعة و الا صا د هی ردیه بین اجیل

أفد- أفد- شناختن (مع ف اک ۲) أفدت
منه و نزدیک شدن يقال فدا فی و ناد ارف
الکد- مالکد- توكید استوار کردن يقال
الذات الشی و و کدته-
أعد- أعد- نایت کاملدی يقال باعدک اے
منشی عمرک و شتم يقال أید علیی غضب اید علیه
کذلک بالیم و الباء- أعد شمس
اوو- اوو- بالتحریک کنه (مع ف اک ۲)
تا و دای تعوج- اوو بالکسکون نام مردی و گرانبار
کردن (مع ف اض ۲) يقال ادنی الشی فانما مؤد
مثال مقول و کز و خمیده گردانیدن اده اے
عطفه و خاه و اصلا و احد او العشی و الظلال اسی
مالا اوو بالفهم موضع در بادیه -
أید- أید- توانائی و تواناشدن (مع ف اک)
أدقوت و نیر دآدته علی فاعلته فهو مؤاد و آیدیه
علی فعلته فهو مؤید آید اید اسی قوتیه و الفاعل منه
مؤید و مصغره ایضا مؤید من الافعال و التفعیل و
تأید اسی تقوی در جل اید اسی قوی- ایا د خاک و ارد
خوف و دیو اید کرد خراگه و حی الزمعد و منه ویره
لشکر مؤید مثل مؤمن کار بزرگ و دشواری-
اأاد- اأاد- ریبی که وقت دوشیدن بدان پای گاؤ
بند ابدته موضعیت-
أشید او- موضعیت به عکاظ-
المشاهد- المشکین لمضیعی بد حال سبب مرض-
او انصواب بالذال و سر و کفنده از در چشم یادرد-
ارو- دی ست بوشج و بالفهم شهرت بفارس دستان
شهرت و کشف همان و شیر بادشاهی از پادشاهان مجوس

افد
ابد او- اکد
اقد
اوو
ازو
اسد
اچد
اید
احد
اأاد
اصد
اشید او
المشاهد
ارو

الحد

الالة

اندة

اندرود

بجد

بجد

بد

برود

برجد

الحد - لغتين في معاني عجمية كه نوعي از درخت خاردار است اطلاق الله ملكه تايتدا ثبته -

الالة - بالكسر الولة يعني فرزندان تالده تيجر كشت الدوله -

اندة - شهرست باندلس منه يوسف بن عبد العزيز الاندي الفقيه الحافظ -

عليه اندرود و اندروديه نوع من السراويل شمر فوق الثبان وهي الثبان اعجمية استعملوها -

فصل الباء

بجد - سجود - معجم بودن ويقال هو عالم بجد امرك بالفتح والضم وبجد امرك لغتين ابدخلته امرك وابطنه - وعنده بجد ذلك بالفتح اس علم ذلك منه قبل للعالم المتقين للشئ هو ابن بجد سجدا بلسر كلمه مخطوطة والباوين نام مردے -

بجد - سخن را - خندانه زن تمام سابق كذا كك خندني و خندني و ايايلا الساق بسفرجل -

بد - بديريشان كردن دعوت اضل استبد كذا كك يقال شل مبدد و تبدد الشئ لفرق بدة

بالكسرتوان وبهره وفي الحديث ابديم ثمرة ثمرة ويقال ابدنهم العطاء اى عطى كل واحد منهم بدة اى نصيبه ويقال في لغتين ابدنهم لغتين اسه اجعل لكل واحد منها نفقة ترفعها اذ اتم تلفها نفقه و

ابديه الى الارض مديا واستبد فلان كذا اى نفقه واستقل بداد بالفتح يك بيرون كس بجر

يقال لو كان البدد لما اطاقونا وقولهم في الحرب يا قوم ياد بادي ليا خذ كل رجل قرنه ونبه بذا

على الكسر لانه اسم لفعل الامر ويقال انما كس لاجتماع الساكنين لانه واقع موقع الامر - ويقال بيا والقوا

تبادون اذا اخذوا قراهم - ويقال لقوا باديهم

اعدادهم لكل رجل رجل وجارت ائجل يدا كسندة ونبى الضاعى الكسر لانه معدول عن المعدول اليه

وتفرق القوم بادي فبى بذا المعدل من التانيث فالفصل فلما منع لغتين من الصرف بنى ثبيلات لانه ليس

بعد المنع من الصرف الا منع الاعراب - وسبعان تبيدان الرجل ابتداء اذا اتيه من جانبيه - و

كذلك الرضعا تبيدان اتموا ولا تقل تبيدوا انبها ولكن تبيدوا انبها - وتقى الرجلان زيدا

فبتداه بالضرب اى اخذه من ناحيته - وبالعه بدواى معارضة مباداة بداء معارضة وقولهم مالك

به بدو بدوة بالفتح والكسرى طاقه بدو الضاد ورى ميان دوران از گوشت ناكى وفي ذوات الارب

تباعد ما بين اليدين ويقال منه بدوت يارجل فانت ابدو برة بداء ابد ايضا ونيكو نرگ

اندام و امراة بداء - بادان درون را نهاد كل من فرج بين جلبيه ففقد بينهما ومنه اشتقاق بداء السج

والقرب بالكسرو هما بدوان وبديدان والجمع باده و ابدة يقال بدسرحه بده بده بده بده بده

زمن را بديدان جفت خرج بد بديدان غرائخ وقولهم لا بد منه بالضم كانه قال لا فرق منه بدهم

چاره و عواض و بت فارسي معرب - بدوة بالكسر رج - طير اباديد و تباديد اى متفرقة -

برود - برود - سرانقيض حر - وسر كردن دمع ف اض ۲) قوم برود و خواب منه قوله تعالى

لا يدقون فيها بركا و الا شرابا - برودة خشكى وسر ك نقيض حرارت (مع بضمها) و برودة انا و يقال

ابرودة و هى لغته ردية - وسقيته شرية بردت فواده - وقولهم لا تبرعن فلان اى لا تشمتن ان ظلمك فتنقبض من اشمه - و ابردك اى غلبت

بالماء البارد وكذا اذا اشترى التبريد وذا امبرد بالفتح و برودة للبدن قال درهمي قلت للعربي ما يحكمكم

على نومه الضحى قال انها مبردة في الصيف مسخنة في الشتاء - مبرد بالكسر سومان يقال منه برود السعيد

بالمبر و اى حدوده - برادة بالضم سونش اهن برود بالفتح خشك و هر چه خشك كند جزيريه - و داروس

چشمه يقال برود عينه بالمبر و اى كملها به - ويقال مبرد لك على فلان و ما ذاب لك عليه اى ثابت

ووجب ويقال لى عليه الف بارد اى ثابت و سموم بارد اى ثابت لا يزول و برداسه مات

البوارد السيوف - بردان عصمان ابروان لعدة والمساء و ظلماء برودة لغتين ناگوار و فى الحديث

اصل كل واد البرودة - ابرودة بالكسر نوعي از بیماری كه از سردى و تری زياد برود لغتين بجه ويقال منه

بردش الارض محولا و برود بنو فلان - و سحاب برود لبرود اى ذوب و سحابة برودة - ابرو بالتصغير لقب

شاعري و تقول هو لبرودة يميني اذا كان لك معلوما و هى لك برودة نفسها اى خالصا برود بالضم جائده

تم برود ابراج برود السجدة و بال تلخ برودة كلمه سياه چارسو كه عرب از خود چين برود بفتح حرج

نور ابرو اى فيض بياض و سواد برودى نوعي از خرمای نيكو برودى بفتح الباء شاخ و برگى بربرده

هر چه برترتيب يقال حل فلان على البريد و دوزده ميل رسول صاحب البريد فرستنده رسول يقال منه

ابرود صاحب البريد الى الامير فومبرود - و يقال للفرانق برودى پروانه و هو الذى ينذر فدام الاسد و يقال سقيته

فبردت له و اى سقيته باردا - و يقال جئناك برين اذا جاء و قد باخ الحبر بردان بالتحريك موضع -

برجد - برجد - لغتين و السكون منها كلمه سطر -

[illegible]

وابدال اجل اذ اكانت دابته بليدة - مبالدة شمشير
 زدن يكديگر را مثل مبالطة - بلندی پهن بلندی
 شتر استوار سخت -
 بید - بید - علم بزرگ فارسی معرب بنودج
 بید - بید - بیابان بیج - بید - بیود بیاک
 شدن (صحن اک ۱۲) و اباد هم الله اس الملم
 بیکانه ماده خزید بخی غیر تقال هو کثیر المال
 بیدانه بخیل
 بر خد ا - بضم الباء و فتح الراء و سکون الخاء
 زین نازک برگوشت -
 بر خید - شهریت نزدیک موصل -
 بعث بر خید شمشیر یک بران علامت قدیم باشد
 او البرند و فتح راؤه الفرند یعنی جو شمشیر و البرند زدن
 بسیار گوشت و عرعره بن البرند و هاشم بن
 البرند محمدان -
 بر ربه - واهی است از اعمال نفس و النسبه بزد
 و بز و وی منها و تعلقنا المعمر بن منصور بن محمد بن
 زینیا و مزینیه و هو الصبح آخر من حدث باجماع
 معن النجندی -
 بغداو - بغداد - بمجملین و مجتین و تفریم کل منها
 و بغداد بنو بغدادین و مغدان مدینة السلام و بغداد
 انتسب اليها اول تشبه بالها -
 باغمد - واهی است معروف -
 بافد - بسکون الفاء شهریت بکرمان النقی
 فیها ساکنان معرب بافت -
 بلند - بخیخا -
 بود - بافتح چاه -
 بیدی - ابن سید بن احارث بن ثعلبة معروف
 و ام بید بنت ربيعة بن اهل بلایه بیدی اذ و بید معروف

فصل الثانی

تقدّمه - بالكرشنير

ثنا و ثناء و تحم و تسرا كان تيد اسي نيز و بل شيد
حلي فعل اسي مقروءه ثاوا الكسر كه وبى مثل وانار
على القلب كان الفراء يقول ثاوا و سحاو بالتحريك
للكان حرف اسحق وقال ابو عبيد و لم اسمع

قد

بند ۸

برخاست

六

الزہری

五

7

بلد الكونو

بغداد

انف

4

لبنان

ہستی

4

ترمد اللحم اسار علمه ولم ينجو او طخه بالاريا وترمه
نوعی از شور گیاه ترمد او وضعیست یا آبیدار
نبی سعد ترمد و زده گوشت در اجاور

المبتدع من السجدة الزغالة جردار -
الشدوة كسيلة وفتح اوله لستان يمين
الشرور الشوبيني كووك فربه تمام اندام -

محمد بن محمد و منکر شدن با علم يقال محمد بن محمد و
 بحقه محمد کذا که ايضا لم خیرى محمد بالنعم و بفتحین
 شدله يقال نکله و محمد بن محمد الرجل فهو محمد اذا کان
 حیدقا قلیل الخیر و احمد مثله یسم نخشک سال
 و محمد النسب اذا قل ولم یطل محادة بالنعم نام محمد
 جد جد پدر کلان جد و اجد اجد و بر و
 جد و ج - يقال جدوت یا فلان اسی صرت یا اجد
 و خط فانت جدید و مجرد و دینی نیار می توانی فی الخ
 و لا ینفع و اجد منک اجد اسی لا ینفع و الغنی عنک
 غناه و انا ینفعه العمل بطاعتک منک معناه عنک
 و بزرگی قوله تعالی جد ربنا اسی عظیمة ربنا و يقال عنه
 و بزرگ شدن در چشم کسی (رفع ف اک ۲) فی حدیث اش
 کان الرجل منا اذا قرأ البقرة و آل عمران جدیدنا اسی عظم
 فی اعیننا و بریدن جامه و جزآن (رفع ف اض ۲) ثوب
 جدید یعنی محمد و دیرادیه حین جدہ اسحاق اے
 قطعه و منه لم یجد بل ما لانه بمعنی مفعوله و یتاب

جَدُّ مَثَلُ سِرِّهِ وَسِرُّهُ جَدُّ فَتَحْتَيْنِ زَمِينِ رَسْتِ فِي الْمَثَلِ
 مِنْ سَلَكِ الْجَدِّ دَاسِنِ الْقَتَارِ - وَاجِدِ الْقَوْمِ
 سَارُوا إِلَى الْجَدِّ وَوَجَدَ الطَّرِيقَ إِلَى صَارَ جَدًّا -
 جَادَّةٌ - شَاهِدٌ رَاهِ جَوَاجٍ - جَدُّ بِالْكَسْرِ دَيْتِي تَقِيضُ نَهْلٍ
 (عَنْ أَك ٢) يُقَالُ جَدُّ فِي الْأَمْرِ جَدًّا كَوَشَيْدُنْ دِرْكَارِ
 (عَنْ أَض ٢ وَكَسْرُهَا) وَمَنْهُ جَدُّ فِي الْأَمْرِ وَاجِدٌ فِيهِ
 وَيُقَالُ إِنَّ فَلَانًا جَدُّ بِاللَّفْظِ جَمِيعًا - وَقَوْلُهُمْ جَدُّ بَابِ
 إِحْرَاءِ الْجَدِّ أَمْرٌ بِالنَّصْبِ الْأَمْرُ عَلَى التَّمْيِيزِ كَقَوْلِكَ
 قَرَرْتُ بِعَيْنِي أَمِي قَرَرْتُ عَيْنِي بِهِ - وَجَادَهُ فِي الْأَمْرِ أَمْرِي
 حَاقَهُ - وَهُوَ مُحْسَنٌ جَدًّا - وَهُوَ عَلَى جَدِّ أَمْرِي عَجَلَةٌ أَمْرٌ - وَ
 فِي هَذَا حِطُّ جَدِّ عَظِيمٍ أَمْرٍ عَظِيمٍ جَدُّ وَقَوْلُهُمْ أَجْدَكَ بِالْفَتْحِ
 وَالْكَسْرِ قَالُوا صَحِيحٌ لَا يَكْفِيكُمْ بِهِ إِلَّا مَضَاهُ فَادِّ مَعْنَاهُ أَجْدَكَ
 مِنْكَ هَذَا وَنُصِبَهَا عَلَى حَدَثِ الْبَاءِ وَقَالَ أَبُو عَمْرٍو
 نُصِبَهَا عَلَى الْمَصْدَرِ بِغَيْرِ مَالِكٍ أَجْدَانِكَ قَالُوا تَلْعَبُ
 مَا تَأْتَاكَ فِي الشَّرْحِ أَجْدَكَ فَمَوْكِسُهُ الْحِجْمُ وَمَا تَأْتَاكَ بِالْوَاوِ
 وَجَدَّكَ فَمَوْكِسُجُوحٌ - جَدُّ بِالضَّمِّ جَاهٌ دَرَمِيَانٌ عُلْفُ زَرْ
 جَدَّةٌ نَامٌ شَهْرِي وَخَطَابُ شَتْ حُرْكَه مَخَالَفٌ لَوْنٌ أَوْ
 بَاشِدٌ وَرَاهُ جَدِّجٌ وَمِنْهُ قَوْلُهُ تَعَالَى وَمَنْ أَبْجَالَ
 جَدُّ وَبَيْضٌ وَحُمْرُ أَيْ طَرَأَتْ تَحَالَفٌ لَوْنٌ أَجْلٌ وَرَبُّ
 فَلَانٍ جَدَّةٌ مِنَ الْأَمْرِ أَوْ أَيْ فِيهِ رَأْيٌ - وَكَسْرُ الْجَدِّ
 خَطِيئَةٌ مُخْتَلِفَةٌ - جَدًّا بِالتَّشْدِيدِ جَاهِمَايَ كَمَنْهُ مَعْرَبٌ
 كَرَادُ كُلِّ شَيْءٍ لِيَعْقِدَ لِبَعْضِهِ فِي بَعْضٍ مِنْ الْخُطُوطِ وَاعْتِصَابُ
 الشَّجَرِ فَمَوْ جَدًّا وَيُقَالُ أَنَّهُ صَعَارُ الشَّجَرِ جَدُّ بِالْفَتْحِ كَرَامِ
 سِيَاهُ كَمَا شَبَّ بَانُكُ كَمَا نَبْتُ بَلْخِ جَدِّجٌ - جَدُّ
 بِالْفَتْحِ زَمِينِ رَسْتِ هُمَا وَجَدَّةٌ بِالْكَسْرِ وَالتَّشْدِيدِ كَوِ
 وَنُوشِدُنْ وَهُوَ لِقِيضُ خَلْقٍ (عَنْ أَك ٢) جَدِيدٌ
 لَعْتُ مِنْهُ وَتَجَدَّدَايَ صَارَ جَدِيدًا - وَاجِدَهُ وَجَدَهُ
 وَاسْتَجَدَّهُ أَيْ صَيَّرَهُ جَدِيدًا - وَيُقَالُ لِمَنْ لَبَسَ الْجَدِيدَ
 أَيْلٌ وَاجِدٌ وَاحِدٌ الْكَاسِي - جَدِيدٌ أَيْضًا رُوسِي زَمِينِ

بالفتح جامه كنه سوده تجرودة نام زن نعلان بن منذر
تجرید برهنه کردن زمین از نبات و جسم آن
و بر کشیدن ششیر و پیراستن درخت تجرود برهنه شدن
و تجرود لام ای جده - و انجر و بنا السیر است
و طال و انجر و الثوب ای الشق و لان - تجرودان باضم
قضیب اسب جزآن جراد بافتح لمخ جراد و قیاسه
یقع علی الذکر و الانثی و لیس سحر و نیکه للمجروده و لایس
تبانث له و انابوا اسم جنس کالبقر و البقرة و القرو القرة
و اسحام و احمامه و ماشه ذلک فتح مذکره ان لایکون
مؤنثه من لفظه لئلا یلتبس الواحد المذکر بالجمع فیکل
ما وری اتی جراد عاره ای ای الناس فیسب به
جردت الارض فی مجرودة اذا کلتها اسجارد و جرد ال
مجمول اذا کل سجاد فاشتمک بطنه فهو مجرود - و جرد الکسر
اذا شیه جرده من کل اسجارد - جرادان نام دو
سطر به که در مک بودند بحالیت -

جبرید - مجرید - یا ضم و فتح الراء و شدید لذل
بشتاب رقتا
جمعد جمعد - بالتحریک تن و خون و زعفران
و آنچه بدان رنگ باشد و چسبدن خون بر جانی
(عجک اف) منو جاسد و جسد بالکسر تجسد تن آور
شدن مجسد سرخ و ثقال هوأ اشبع صبغ من الثياب
جامد جسد بالکسر عفران مجسد بالکسر پلایین
و جزآن که در میان تن بساید قال الفراء اقله
النصر لانه من احدی الصبیح یا جمید و قال بعضهم
فی قوله اتع عجل جسد از خوا اسی احمد من ذهب -
جلشد - بزیاده اللام نام تے -
جعد شع جعد - موے مرغول و رطل جعد مر
گرداندام دامرة جعدة یقال للکیم الضاجعد
فاما اذا قيل جعد الینین و جعد الینین فمواخیل و

جلد - جلد - بالکسر پوست جلده افشمن جلود ج
قال ابن الاعرابي جلد جلد لغتان مثل شبه وشبه مثل
وشکل قال ابن السکیت ونه لا یعرف تجلید پوست
باز کردن لقال جلد جزوره کما قال سلخ الشاة وقلما
یقال سلخ جزوره فرس جلد اذا کان لا یخرج من ضرب
جلد بالفتح تازیانه زدن بر پوست یقال جلده ای
ضربه واصاب جلده کقولک رأسه وبطنه وچاک
از هر چیزی جلد بالکسر پوست پاره که زن نواخته
بر روی زنند بدان جلد بالتحریک پوست شتر کره که
در کشیده باشند بچیز نهاده شتران که بچه ندانند جلده
وزمین رست آجلد زمین رست آجلاد اجلاد - ج
جلده ایضا - رستی و چاک بی مردم و غیره سی جلاده
جلوده مجلوه کذلک وهو مصدق مثل مخلوف مخلول
(مع لفعما) یقال جلد فوجلد و جلید و قوم جلد و حله و
واجلاد - تجلد جلدی نمودن مجلده تجالده - اجناد
به شمشیر زدن یکدیگر را مثل مبالطه اجلاد اجل جسمه
تجالید مثله جلده بالتسکین شتر حرب شیر جلادج - و
ایضا شتران بزرگ شاة جلده میش بی بچه و بی شیر
جلود بالفتح نام دیه از افریقیه جلودی - منسوب
بوی جلید پیشک جلدت الارض فی مجلوده زمین
پشت زده جلدی بضم الجیم نام ملک عمان -
جلدی - مجلذ - باثنا، المکسورة و تشدید الال
مردستان و دراز خفته -
جلعد - جلعد - بالفتح مرد درشت استوار و نام
موضعی جلا عد شتران استوار و احدا جلعد بالضم -
جلود - جلود - جلود خرساک جلده ایضا شتران

جود

جهد - جنادی

جسد

جلیدة

جلد

جلسد

اجلقة

اجمعد

جند - جند

حد

جهد

جید

بسیار ذات اجل مید نام موضع -

جهد - جهد یخ وفسردن آب جمود کذاک (مع ف) ض ۲) جهد الذم ای بیس - جهد یختمین جمع جاهد مثل خادم وخدم - وجادی الاولی والاخره بالضم وفتح الدال نام دو ماه و هو فعالی بفتح اللام - جهد یختمین وسکون ثانی جای بلند صلب جاد جادج مثل ریح وارواح ورمح - جاد بالفتح زمین که باران بوی نرسیده باشد در هر چه جان ندارد و فاقه جاد لایبن لها - وسنة جاد لا مطر فيها - و لقال للخیل جادله ای لا زال جامد اسحال و انما بنی علی الکسر لانه محمول عن الجمود کقولهم فجاری الفجرة وهو لقیض لحم جاد بالسحر فی المدح - عین جمود بالفتح بے آب -

جند - جند - بالضم خشم و یاری گران فلان جند ابجود و فی الحدیث الارواح جنود ومجندة - وانشاء حمسة اجناد دمشق وحمص وفسردن و اردن و فلسطین لقال لکل مدینة منها جنود و جنود بالتحریک شهر بے بین -

جهد - جهد - بالفتح والضم توانانی و کوشش جهم بهما قری والذین لایجدون الا جهم قال الفراء بالضم الطاقه و بالفتح من اجد جهدک فی هذا الامر ای بلغ غایتک و یخ لقال جهد دابة و اجد بها اذا حمل علیها فی السیر فوق طاقتها - و جهدیه اذا جده و بالغ - و جهد اللبن اذا خرج زبد کله - و جهد الطعام اشتدته جاد شهوان و جهد الطعام شتمی و جهدت الطعام کثرت من اكله معی جید اسه جمد المائل و رجل جمود اسه متعب و قد جمد - و جهد عیشم بالکسر ای نکد داشتند - جاد بالفتح زمین رست جاد بالکسر حادثة بمعنی اجتهاد - جاد بقرآن وقت را کار بستن

جود و جهد علی فیل نیکو جادج - جیاد بالهمزة علی غیر قیاس کذاک - جود باران نیکو - و بسیار آمدن باران (مع ف) اض ۲) و جمع جاد مثل مناش و صعب لقال جاد و المطر فهو جاد و جیدت الارض فی محودة - جود بالضم جاد غری کردن و اجود اسم فیه - و جمع جواد ایضا مثل قذال و قذل و انما سکنت الواو فیه لانه حرف علة و اجود و اجاد و کذاک و جوداء ایضا و لقال رجل جواد و امرأة جواد ایضا یستوی فیه المذکر والمؤنث و نساء جود مثل نوار و نوره - لقال سرة عقیبة جواد ای بعیده و عقیبتین جوادین و عقیب جیاد - جودة بالضم نیکو رد شدن اسب (مع ف) اض ۲) فرس جواد لذلک و الا نثی اسخاس خیل جیاد و اجیاد و اجاد و اجیاد ایضا گویند بکه سبب نیکو موضع خیل تبع و سبب فیه قحان لموضع سلامه و جاد الشئ جودة بالضم و الفتح ای صار جیاد و جاد بنفسه جود جود و جود الاسنة مات - جواد بالضم تشنگی لقال منه جید الرجل یجاد فهو جود جودة ای عطشته - جودی گویند در زمین جزیره و هی التي استوت علیة سفینة نوح علیه السلام جودی باسکان البیاء ایضا قرأة العشر فیه و ذلک جائز للتخفیف او یکون سمي بفعل الا نثی مثل حلی نهم ادخل علیه الالف واللام عن الفراء اجدت الشئ فجاد و جودته و قالوا جودت کما لقال طال طول علی الاصل والایدال - واجدة النقاد ای عطیة جیاد - واجادی صار صاحب فرس جواد و استجرت الشئ ای عدته جیدا - و جادوت الرجل من الجود کما لقال واجدة من الجود - جید - جید - بالکسر کردن اجیادج - جید بالتحریک درازی و نیکوئی کردن و هو اجید و هی جید او هم

وین جود - جادی و خیران -

جنادی - بالضم و تشدید الیا و شیر و دشت و قشتر فیه یا هر چه سطر باشد ابو جاد و کفراب الخ - رجل جسد - مرد جلد بازیدون اللام ضادا جلیدة - انخيل اصواتها - جلد - کسفر جل غلظ - جلد - و جلد نام تپه -

اجلقة - بالفاء اجلقة التي لا غناء لها یعنی اواز بے طرب -

اجمعد - بحارة المجموعة او هو تصحیف من ابن عبادة

فصل السحاب

حد - حد - بالمكان یحد بالکسر اقام به و ثبت محترم لقال فلان من محمد صدق و محمد صدق عین حد یفعلین ای لا یقطع ما و یا - حد - حد - بازدارنده و بازداشتن و نهایت هر چیزی و اندازه کرده خدای تعالی و حد کردن و اندازه کردن (مع ف) اض ۲) و حرام کردن و نیز کردن لقال حدت الدار و حدتها - و هو حدید فلان اذا کان ارضه الی جنب ارضه - و حدت الرجل ای اتمت علیه الحد - و حدت ذلک عنای منعه فنا - حداد آهنگر و دربان و زندان بان محمد و حد پید کرده و باز داشته شده از بخت و نیکی و جزا آن و حداد حد یفعلین ای منع - و حرام و دعوة حدادی باطله - و دونه حدادی منع - و مالی عنه حد کبر - و حد المرأة ای انتعت من الزینة و اخفها لیس وفات و جها حداد بالکسر جامها سوگ سیاه و کبود و جامه سوگ پوشیدن فی حد (مع ف) اض ۲) و لم یعرف الاصح الا احدت فی حد - محادة مخالفت کردن بازداشتن

خمد - خمود - فرو مردن آتش (مع فاض ۲)
خدمت النارا ای سکن کبته‌ها و لم یطفا جبرها و هدمت
اذا طفی جبرها و اخدمت النارا لطفا تا خدمت یحیی ای
سکن فورته‌ها - و خمد المریض ای اغمی علیه و مات - خمود
بالفتح و التشدید جهانی که آتش در وی خوابانند -
خمود - خمود - زن نازک خود ج - مثل - ریح لدن
و ریح لدن - تخوید بشتاب رفتن -

اخذندى البعير كلان و سخت شد و جاريه خندا
تامة القصب و مارة متمثلة و ثقيلة الوكيلين مساق
خندا مستديرة متمثلة و برجل خندى مرد پرگوش
خندان و خنديات ج و اخندى تم قصبه -
خرمد - كمل چاشير سطر ترش -

مخزنند بکسر سیم ثانی میقیم و خاموش سرنگنده -
خو نیز میزند - بضم ا سحار و کسر الزاء و فتح الیم و سکون
النون والد الامام ابی بکر الماکی الاصولی -
الحمد کمال لطفه گیاره برعربا و غیره با و اصلها خود

دو۔ دو۔ بازی بالتحقیق فی الحدیث مانا
من دولا الدمنی وفیه ثلاث لغات تقول
نذا دو دو واشل قفا دو دو۔

درود - درود - بالتحریک بی دندان شدن جل .
 اورد و امراة در دا و فی الحدیث امرت بالسواک
 حتی اخفت لا و ردن ارا و باخوف الظن - در دم
 بکستین بینها ساکن ناته کلان سال و هی الدوا -
 و المیز رائدة کما قالو اللدقاء و لقم و اللدقاء و قعم علیه
 مثل فعلم در د بالضم آنچه در تگ نشید از مایع چون

ابو قبيلة من حدان وتجاوزده اسكنى تشده حود
بالضم موضع -

خُد - خُد - رخسار و هما خدان و تشگافتن زمین
(۱) (معنی ۲) لقیال خد الارض - محنة بالکسر
مازباش و آهن که زمین را بدان تشگافتند أخذ و
بالضم تشگافت زمین بدرا از ضربت اخذ و امی خدت
فی الجمل - خدة بالضم کنده خد داغ بر رخسار بعیر
محمد و دلغت منه - متحد لاغر و خد جمعه و متحد و ای تشخ
خر و خریدة زن تسرگین خرائج - خر و خر دکل
جاریت خر و ای خقرة - لولو خریده ای غیر مشقوت
و کل عذرا خریده قال ابن الاعرابی اخذ الرجل
قال کلامه لقال مالک مخ و کذا فی مجمل اللغة -

خضد - خضد - بالفتح خوانیدن چوب بقال
خضدت العود و فاختضد است شنبیه فاشنی اسن غیر
کسر و سخت خوردن و خاییدن چیز برابری چون
خیار و بادرنگ و برآن و بریدن خضد کذاک و غار
درخت خشودن فموضد و مضمود خضد بالتحریک نیم
از درخت ترشوده باشد خضاد بالفتح درخت مبخار -
خضد - اخضاد - آبستنی نمودن ناقه بری محل خضود
بالفتح ناقه که بجزا کندیش از آنکه صورت پیدا
شود و خضد و شتر مرغ سبک -

خجلد - خل - بالفم واللسون ہیشگی - ونوعی از
کلاموشن نابینا خلود ہمیشہ پودن (مع فاض ۲)
اخلد اسد وخلده - وقیل لانا فی الصفو خوالد - واخلد
بائے مکان اسی اقام بہ - واخلدت الی فلان اسی
رکنت الیہ - واخلد بصاحبہ اسی ازسہ - جل خلد
مرد سیاہ یہ خلد بالتحریک دل یقال وقع ذک فی

فی الکلام فعلول بالتحریک غیر معنوق یقال حاد
عنه ای مال وعدل عنه - و قولهم حیدی حیاد کقولهم
فهی فیا ح - حیاده حیاد یکسو شدن یقال حایده ای
جانبه - حمار حیدی بقتلتین ای سحید عن ظله لشیاطه
و یقال کثیر احمو عن الشئ و لم یحی فی نعوت ابدا کثری
علی فعلی غیره - حید بالکسین بیرون جنگی کوه حیده
گره شاخ گوزن و شاخ رنگ حیود حیدج - مثل بدنه
و بدر و کل تنوء فی اجبل و القرن و غیره افعو حید -
حیدان سنگ که از سم ستور یکسو چرد در رفتن
لبن حید - شیر سبطه و حد بندگی شکفت -
حمر افد - کرام الابل ای شتران نجیب -
حزو - در دین -

حضر لغبتین کسر و احفص و آن عصاره
فیله ہرج است -
حضر د - دانہ گوہر و گیاہ -
حضر د - صاحب شتران نیک تیار کن تھنا -
حکد الی اصلہ یکد رج و احکد الیہ یعنی تاخیر نمود
و اعتماد کرد و حکد مثلہ حکد اصل و پناہ گاہ -
اسحلب - من الابل کہ برج شتر کو تاہ جلدہ مؤنث
وضان جلدہ پیش و نرک -

حلقه - بدخلق و گران جان
 ابل محالید - دولت البائنه یعنی شتر ماده که
 شیر آنها رو به کمی نهاده باشد -
 حمودة - غزنه تک -

الحمد - كیفیق الاحسار والواحد لقبول -
 جنجود - كرنوزنای گلو و ششیه و راز که دران سفون
 و مانند آن نهند و طر فی پچو جامه دان کو چک الحجب
 كقفذ اجبل من الرمل الطویل
 حاد حود كیحید یعنی میل نمود و عرف (۲) و ص ۱۰۰

٦

تصغیر اور درمخا -

دود - دود - نام نے یصرف دلا - دود

دعدا تنج -

دود - دود - کریم دودج - دیدان جمع

الجمع دودید تصغیر والقیاس دودید ومنه یقال

واد الطعام یأد اذا وقع فیہ السوس وادو وود

مشله - دودان پدر قبیلہ از بنی اسد ابود واد بالضم

نام شاعری داؤد نام پیغمبر علیہ السلام و هو

اسم العجی لایمیز -

داؤد - لمو و لعب کردن -

الدود - فی قول طراح - واستطرت طعنهم لما

اخرال بهم - آل الضحی ناشط من داعب - دود

کعبه بدال ثانی لثان النعت لایمکن حتی تتم ثلثه

احرف اراد بالناشط الشوق النازع یعنی باحقاق

وال سوم لفظ را کامل کرد چه نعت ممکن نمیشود

تا وقتیکہ سه حرف کامل نشود -

دنیا وند - کو بهیست بکرمان والعامه تقول نادند

و کو بهیست بلند بنواحی ری که عثمان رض ابا انکه

را در انجا برے مشاهده نیز نبات فرستاده بود

فصل اللذال

ذرو - ذرو - بالکسر نام کو بهی

ذود - ذود - من الابل وهو ما بین الثلاث

الی العشرة و هی مؤنثه لا واحد لها من لفظها -

اذوا و کثیرا و فی المش الذود الی الذود الی منها

بعض مع اے اذا جمعت القلیل مع القلیل صار

کثیرا زیاد بالکسر راندن یقال ذته عن کذا

و ذوت الابل اسی سقنها و طردتها نزدیک راندن

و ذوا دای حامی الحقیقه دفاع - مذود بالکسر زبان

ذاند نام اسپه از نسل حردن -

فصل الراء

رأد - رأد - رأود - بالضم زن جوان نیکو و بین

ریش اراج - راده رأود بالهاء کذلک -

رأ و الضحی غایت چاشت ترؤد شادمانی نمودن

از لغت ترأد و ارتاد یعنی - رند بالکسر افعال همیز -

ربد - ربود - اقامت کردن بجائی و بازداشتن

مربد بالکسر جای بازداشتن شتران و غیر آن منہ

سمی مربد البصره و اهل المدينه یسمون الموضع الذی

یحفظ فیہ التمر مربد و هو المسطح و البحر فی لقه اهل

بجده - تمر ربید و هو الذی نصف فی السحب و نصف علیہ الماء

- ربد بالضم خاکستر کوئی و منہ ظلم اربد - اربد

خاکستر کون شدن لغامه ربدار و ناعلم ربد - و

داهیه ربدار اسی منکره و غیر ربداء - اسی سودار

منقطه بجمه و هی من شباب المغراصه - اربدین

ربیع برادر لبیدین ربیع الشاعره و تربت السماء

ای نعیمت و تربد وجه فلان اسی تغیر من الغضب

و تعبس - ربد بالضم و فتح ۲ پرنگ چیزے سیف

ذو زبد شمشیر پرنگ و ربدت الشاة نعت فی ربدت

و ذلک اذا اضربت قمری فی ضربها مع سواد و بیا

رشد - رشد - برهم نهادن رخت متاع رشید و مرثود

اسی نصید و منضود - رشد بالتحریک کذلک ایضا

ضعفه الناس یقال ترکنا علی الماء رشدا لیطیقون

تحملا و اما الذین لیس عندهم ما یحملون علیهم مرثود

ولیسوا برشد یقال ترکت بنی فلان مرثدین یحملوا

بعد اسی ناصدین متاعهم قال ابن السکیت و نه

اشتق مرثد اسم رجل - و هو ایضا اسم من اساء الاسد

رشد بالکسر جماعت مردم که مقیم باشند بجائی قال الکسائی

رشد القوم اسی اقاموا - واحضر القوم حتی ارشدوا

بلغوا الشری

رجد - ارجاد - لرزاندن ارجد و ارجد یعنی

رشد - رخود - بالکسر و تشدید الدال نرم استخوان

بسیار گوشت رجل رخودا شباب و امراه رخود

الشباب اے ناعته -

رو - رو - رودة - بالکسر مرد بازگردانیدن رده

عن وجهه اسی صرفه قوله تعالی فلا مردله - و رده

الشیء اسی لم یقبله و کذلک اذا خطاه - و رده الی

منزله و ردأ لیه جوابا اسی رج مرد و ردة زن طلاق

کرده و استره سمی موسی مرد و ردة لانها ترونی نصایها

مردود بازگردانیدن مثل المحلوف و المعقول و شیء

رداے ردے - و فی لسانه رد اے خسته

و فی وجهه ردة اسی قبح مع شیء من البهال - تردید ترا

و دود گردانیدن یقال روده فرد - و رجل مرد

حائر باز - ارتداد بر گشتن از دین و جزاک و منہ المرتد

استرداد طلب الرد یقال استرده الشیء - رویدنی

مثل خصی و هی الرد و فی السحیث لاریدنی القصد

دراده الشیء اسی رده علیہ - و هاتر ادانی البیع من الرد

والفسخ - و هذا الامر ارد علیہ اسی النفع له - و هذا الامر

لاراده له اسی لافائده له و لارجع - ردة بالکسر اسم

من الارتداد و پرشدن لیسان از شیر پیش از زردان

یقال اردت الشاة و غیر بافی مردای اضرت یعنی

پستان کرد و جاور فلان مرد الوجه اسی غضبان و رجل

مردای شبق - و بجمه مرداے کثیر الموج -

رشد - رشد - لبسان و بره بوزن خلاف غی

رشد بره شد (جمع فاض ۲) رشد لغتین لغته

فیه (جمع کات ۲) ارشد و اند فمور شد - مرشد

دود

دود - رجد

رأد - رشد

رو

رید

داؤد

الدود

دنیا وند

ذرو

ذود - رشد

رشد

22

زید نام مردی و فزون شدن و کردن لازم متعدد
 کذا بالکسر (مع ف اک ۲) وزاد و از دخی يقال
 زاده الله خیرا وزاد فیما عنده - و يقال انفل
 ذلک زیادة و العامة تقول زائدة - و استزاده
 ای استقصیه و تزیید السعرا ای غدا - تزیید فی الزرع
 و دروغ گفتن زائدة الکلب یاره از جگر جدا زو اندکی
 لقب سعید بن عثمان يقال کان له ثلث بیضیات
 ذوز و اندکی از نا همای شیر یعنی به اطفاره و نیایه
 وزیر و وصولته - تزیید بر قبیل و الیه تنسب الیه و
 التزییة - مرادة توشه دان آید ست دان مراد مایج
 زنجیر - مسکه -

سد

سجد

زغبد

زغدة

زفد

زهر و

زغدة - آواز شتر که در جوف خود بگرداند -
 زفد الانا و بگرداند زاف فلان فرس شعیرا
 بسیار جوداد اسب خود را -
 زهر و - زهر دال ز ماوردنی در د -

فصل سین

ساد - الاساد - همه شب رفتن قال ابو عمرو
 و هو ان تسیر الابل اللیل مع النهار - و قال المبرور
 سیر اللیل لا تعریس فیه و التادیب سیر النهار لا تعرج
 فیه - سودة بالغم باقی جوانی و قوت زن و يقال
 ان فیها سودة ای بقیة - ساد ساد بالسكون اسکر
 خنه کردن مساد و مسا و علی المفعول و فعال خیک
 روغن غسل بیه و لا فاذا همز فهو مفعول و اذا لم یهمز فهو فعال
 سید - سید - انک يقال ماله سید و لا لبد اسے
 قلیل و کثیر و يقال السبد من الشعر و اللبد من الصوف
 تسبید از پنج بر کردن موسی و چرب نا کردن سر
 و فی الحدیث قدیم ابن عباس مکه مسبد او اسے
 و سبد الشعر عبد الحلق ای نبت و اسود و سبد الفخ

سید

سجد

ای بدارش و شوک - سبد بالغم غمی نرم بر پا و العرا
 تشبه الفرس به اذا عرق سدان بالکسر - سبد
 بالکسر سخی يقال سبد اذا کان ایامی اللقوة
 قال ابو عمرو و سبدی و سبتی بال دال و التار الجری
 من کل شیء و قال الاصمعی هما النمر -

سجد - سجود - سر بر زمین نهادن و فروتنی کردن
 و الاسم السجدة بالکسر - و سورة السجدة بالفتح - سجد
 ای طاطار اسه و سخی - سجادة جای نماز و نشان
 سجده در پیشانی اسجد چشم بر یک جاے داشتن
 و سست کردن چشم را در اهرام الاسجد فی در اهرام
 کانت علیها صور سجدون لها سجد بکسر الجیم نکت
 بفتحها ایضا مساجد - قال الفراء کل ما کان
 (مع ف اض ۲) فال مفعول فیه بالفتح اسما کان مصدا
 و لا یقع فیه الفرق مثل غل مدخل و هذا مدخله الا احرفا
 من الاسماء الرنوباکسر العین من فی کل المسجد و المطلاع
 و المغرب المشرق و المسقط و المفرق المجر و المسکن
 و الفرق من رفق یزق و الملبت و الملتک من لک
 ینک فجعلوا الکسر علامة للاسم و ربما فتح بعض العرب
 فی الاسم قدر وی مسکن قد سمعنا المسجد المطلاع قال
 و الفتح فی کله جائز و ان لم نسمع - و ما کان من باب
 (مع ف اک ۲) فال موضع بالکسر المصدر بالفتح للفرق
 تقول نزل منزلا بالفتح ای نزلا و هذا منزله بالکسر و
 ذهب تفرد به هذا الباب من بین اخواته و الموضع
 و المصاد فی غیره الباب بفتح العین و لا یقع فیه
 الفرق و لم یکسر شیء فیهما سوی الکسور الا احرف
 التي ذکرناها - و المسجدان هما مسجد مکه و مسجد المدينة
 مسجد بفتح الجیم پیشانی مساجد پیوند هفتگانه کما
 فی الحدیث امرت ان اسجد علی سبعة آراب
 سجد - سجد - بالضم زرد آب که با بچه از رحم بیرون آید

و أصبح فلان سجد ای مصفر ثقیلا مؤثرا فی الحدیث
 فیصح السجد علی وجهه -
 سد - سد - عیب چون کری و گنلی و مانند آن
 اسدة ج - و هو جمع علی غیر قیاس القیاس سدود
 و منه قولهم لا تجعلن بجنبک الاسدة الا یصفین
 فتسکت عن الجواب کن به مهم او کم و باز داشت
 و کوه میان دو موضع و بالغم کذا ک و بر آوردن
 استوار کردن رخنه (مع ف اض ۲) و سدا ایضا شی
 تیخ من قصبان له اطباق - سد بالغم و کسنگانک
 که اب در وی ایستد سد قج شل حجر و حجرة و تلخ
 بسیار که روی هوا را بسته باشد يقال جاءنا جراد سد
 سد الاق من کثرة و ابر سباه سد و ج - سدة بالغم
 بیای که بنی استوار شود و نفس نتوان زو سد بالغم
 کذا ک شل عطاس صداع و در و درگاه يقال لایته
 قاعد ابسدة بابه و فی الحدیث الشعب الروس الذین
 لا تنفتح لهم السید ای الابواب منه سبی اسماعیل السید
 لانه کان من المقانع و المحرمی سدة مسجد الکوفة - سداد
 بالفتح درستی و راستی در کردار و گفتار و کذا ک سد
 مقصور منه (مع ف اک ۲) تسدید توفیق سداد یافتن
 رجل سداد ای کان یعمل بالسداد و القصد و المسدد
 المقوم و سدد رجحه و هو خلاف قولک عرضه و سدید
 بالکسر ای صار سدید - و هو یسدد فی القول فهو سدد
 ای یصیب السداد و القصد - و امر سدید و اسدد
 قاصد - و استدای استقام و استدت یحیون الخرز
 و اندت یحیی - اما سداد القارورة و سداد الثغر
 فبالکسر لا غیر - و اما قولهم فیه سداد من عذره و صبت
 سداد من عیش ای ماسد به الخلة بفتح السین و کسرا
 و الکسر فصح مسدد بالفتح بستان بن عمر و ذلک البستان
 سرد - سرد - و رزد و ختن ادیم تسردیشله

وزره یافتن و سوراخ کردن و انحرز سرود و سبر و
و کذلک الدرغ- و المرد و ایضا الدرغ المتقوی
و السرو اسم جامع للدرغ و سائر الکحل و هو یسحر
سر اذا کان جیدا سیاق له و سر دث الصوم
تابعه- و قيل فی الاشهر احر م ثلثه سر و هو ذو القعدة
و ذو الحجة و المحرم و واحد فرد و هو رجب سر کذا تحت
سر نداء مؤنث یسر ندی الذی یعلوک و یغلبک
و اسر نده ای اعتلاه و الاسر نداء و الاخر نداء واحد
و الیاء للاحقاق بالفعل-
سر مد- سر مد- همیشه-
سر مد- سر مد- بیکو پرورش دادن کودک
را سر مد بیه کوبان سنام سر مد ای سمن-
سر مد- سر مد- نام مردی و بیه- و یک
بخشی سعود مصدر منه جمع (مع بقها) سعوده خلا
نخست و استعدیه تمین به- و استعدیه ای
عده سعید- سعادت نیک بخت شدن خلافت
شقاوت (مع کاف) انوسعید- و سعد فو
مسعود و قرار الکسانی و اما الذین سعد و انجولوا-
و اسعد الله فوسعود و لا تقول مسعدا کما انهم استغفوا
عنه بمسعود- اسعاد ایضا یاری کردن مساعده
یار مندی نمودن بخشی معاونت و قولهم لبیک
و سعیدیک ای اسعاد الک بعد اسعاد و مسعود فو
عشرة اربعة منها فی برج الجدی و الدلو میر لهما القمر
و هی سعد الراجح و سعد بلع و سعد الاغبیه و مسعود
و اما الستة التي لیست من المنازل فسعدناشرة
و سعد الملک و سعد الهام و سعد الهام و سعد الباع
و سعد مطر- و فی العرب سعود قبائل شتی منها سعد
قیمم و سعد بایل و سعد قیس و سعد بکر بنو اسعد
بطنا از عرب و هو تذکر سعدی و هی اسم امرأة

و قولهم فی المثل اسعدام سعید مصغرا ذل عن الشئ
ا هو محایب و یکره و یقال اصله انما انما ضبته
ابن او خراج فرج سعد و فقد سعید فصار ما یشار
به- سعیدیه نوعی از بردهای یمن- سعدان کیا
و هو من افضل مرای الابل و فی المثل مرعی و لا
کالسعدان و النون زائده لانه لیس فی الکلام فعلال
نخر خرمال و قهقرا لاسن المضاعف و لهذا النبت
شوک یقال له حک السعدان و تشبیه به حله الشرس
یقال سعیدانه القنوة- سعیدانه سینه شتر و گره بند
فعل و گره رشته تراز و سعیدانات ناخنان زیر خنده گاه
شتر ساعده بازوی مردم و بال مرغ ساعده یکبار از
ناجیهای شیر و نام مردی سوا عد آب راهب
بسوی جوی یاد ریاه جایهای روشن مفرد استخوان
سعد یا فم مشک زین سعادلی یا فم مشک
بنو ساعده فحی از خرمن سقیفه بی ساعده جای
و سر اسه الشان-
سعد- سفا و حتر بالکسر رجستن زبر ماده (مع
کاف) و ذلک یقال فی التیس و البعیر و الثور
و السبع و الطیر (مع کاف) لغه فیه حکا یا
ابو عبیده اسفا و برجهانیدن و منه تسافت
السباع ایضا سفا و تشدید الفارسی مرغ بریان
کن و آنرا باب زن خوانند-
سعد- سعد بالکسر و تشدید الدال گول و گرگ-
سعد- سمو و سر و او داشتن از کبر جمع کاف
ض ۲ و کل رافع رأسه فوسعد و بر شدن یقال
سعدت اے علوت و کوشیدن ستور در رفتن
سعدت الابل فی سیر با اے جدت و مانر
کردن ساند ای لاه و یقال للفتیه اسم دنیا ای دنیا
بالغناء- تمید بار دادن زمین را و موسی از بن

بر کردن اسمید او بر آما سیدین از خشم-
سمعد- سمعد- اما سیده و یقال اسمعدت انامله
و اسمعداے امتلا غصبا-
سند- سند- بالتحریک السجده پشت بد و باز نهادن
بلندی و کوه و تکیه گاه سند و پشت باز نهادن
(مع فاض) سندت الیه و اسندت یعنی اسناد
باز خواندن به کسی و تکیه دادن چیز بر چیزی بر داشتن
سخن به گوینده و می و شب سندت شده لکثرت- و
سندت و اسندت یعنی و خرج القوم تسانیدن
ای علی رایات شتی و لم یکنوا تحت رایت امیر واحد
سند بالضم روزگار- و سر خوانده- و خطی حمیر را خط
خط اسناد بالکسر شتر قوی بیک و اخلاف ردین و شتر
یقال منه ساند الشاعر- و ساندت الرجل ای عاصده
و کافته- سنداد بالکسر نام جوی سند بالکسر نام شهر
و مردم آن شهر و احده سندی شل زنجی و زنج
سود- سیا و قه- سود- سید و قه حتر شدن
یقال ساد قومه فوسید و هم ساده و تقدیره فعله
بالتحریک لان تقدیر سید فیل و هو مثل سری و سرة
لا یطیل و یل علی ذلک انه یجمع علی ساید بالمر مثل
افیل و اقال و بیع و تباع- و قال البصریون تقدیر
سید فعل جمع علی ساده وزن فعله بالتحریک کانه
جمعوا ساد مثل قائد و قاده و ذائد و ذاده و قالوا
انما جمعت العرب السید و السید علی فاعل بالضم
علی غیر قیاس لان جمع فاعل بلا همز و الدال ش سود
زائده للاحقاق بناء فعل مثل جند برفع نسویمه
گردانیدن و سیاه کردن تقول سوده قومه و هو
اسود من فلان ای ابل منه- قال الفراء تقول
هذا سید قومه الیوم فاذا اجرت انه عن قلیل یکون سیدیم
قلت هو ساند قومه عن قلیل- و اساد الرجل و اسود

سهم
السلي
السقة

سبر و سمرود
اسمعد
سایتد سمنه
سمنه رو
سهمه

ساجرو سید
سجد و شد
سزندی
اسمرو

اسفند

سقد و
سکده

ای ولد غلاما سید او کذا لک اذا ولد غلاما اسود اللون
واستاد القوم بنی فلان ای قتلوا سیدهم واسروه
وخطبوا الیه سواد بالفتح سیاهی الوان اسوداد اسودا
مصدر ان فیه وجوز فی الشعر سواد بفتح الهمزة
لالتقاء الساکنین والامر منه اسواد و دان شدت اقم
اسود سیاه تصغیر اسید و اسید و اسید و اسید و اسید
المتحرکة منسوب الیه و تصغیر الترخیم سويد و يقال
سود الرجل کما تقول عورت عینه و يقال کلت
فلانا فلان رد علی سواد و لا یفید فی کلمة لا بقیة و لا
اسودان خرماء و طاة سواد اراے دارسته
و طاة حمراء اے جدیدة - اسود مار بزرگ سیاه
اساد و ج - علی انه اسم لو کان صفة یجمع علی فعل
و يقال اسود ساج غیر مضاف لانه یسلخ جلد کل
سنة و الاثنی اسودة و لا یوصف لبسایحه مساد و
برابری کردن بزرگی و بسیاهی یقال ساودنی
فلان فسدته من سواد اللون السواد و جمیعا
سودت لابل اذا دایت من الشعر البالی او باره قال الکسائی
سید بزرگان سال و فی الحدیث ثنی النضان خیر من
من المغر و قولهم جاد فلان بغمه سودا بطون جاد و با
حمر الکلی معناها حمازیل - سواد بالفتح سیاهی شخیص
واعیان اسودة ج اساد و جمع الجمع سواد الایامیر نقیلة
یقال فلان سواد ای مال کثیر سواد الکوفة و البصرة
قراهما - سواد القلب حبته و کذا لک سوده و سودا و
و سودا و سواد الناس عواهم و کل عدد کثیر سود و فتح
السیدین جبال قیس - سواد بالکسر نمانی گفتن و بولس
و سادته ای ساررته و اصله ادنا سوادک من سوده
ای شخصک من شخصه و قبل لانه انفس لم یزیت
سیده نساء قوکت قالت قرب الوساد و طول السواد
سید بالکسر گرگ سیدان ج سیده مؤنث و رباهی لاسید

بنو السید قبيلة و از بنی صبه سیدان نام پشته
سهم - سها و - بالضم بیداری سهم و نقتین بیدار
شدن (عجک اف) سهم به نعتین کم خواب
تسید بیدار کردن و يقال مارایت من فلان
سده ای امر اعتمد علیه من کلام او خبر -
سبر و - شعرة - ستر و ازاد سبر و لاقه شتراده
افکانه بے موی انداخت سبر و لغت منه -
سایتد - فی قول یزید بن مفرخ - فیدر سوگی
فسایتد افسری - فلو ان الحافه فاجمال اسم
جمل اصله سایتد و اخذت الشاعریه فینعیان یکر
هنادینیه علی اصله -
ساجرو - بکسر الحیم دبی ست نزد قاشان و دبی
دیگر بوشنج -
سجد و - سخت سرکش -
سزندی - فی (س) و هذا موضعه -
اسعرو - بالکسر شهریت منه المسندة زینب
بنات المحدث سلیمان بن مته الله بن خطیب بیضا
السعد - بالضم باطین زینب و اما کن شجرة بقمند
منه کامل بن کرم و علی بن حسین احمد بن حاجب
المحدثون سفح و لا اکاسید و فصال ساعده و سفده
بفتح الغین رواد من اللبن سمان یعنی شتر بجان جدا
کرده شده از مادران فریه سیر خوردن شیر شدن
بالضم و بی ست بنجار اسفاد علی بالضم و القصر کبابی
و اخضه الله بسعد مغیراے بکطریلین یعنی خداتر و تازه
دارد او را باران نرم -
سقد و - اسپ مرد سائیده و اسقد و اسقده
تسقد امر سائید از اول و لا غر داند و اسقده
بالضم و السقیده کجمنیه الحمره سقد و سقیدات ج
سکده - شهری بکنار دریای افریقیه و سکندان

و هیست بمر و سکند قصبه به طارستان منها علی
ابن الحسین السککن ای الفقیه
السقید - و السقیده شتر ماده قوی سلاخه ج
السقده - اهلوه کز برج اسپ در ریاضت
الذاخته سلقده ضمره -
سمر و و - بالضم دراز
اسمعد و - پر خشم شدن و اسمعدت انالده توریت
سمنه - اسپ فارسیه سمنه و قلعه است بروم -
سمنه و کشفه و شهریت نزدیک ملتان -
سهمه - کجفر چیز خشک سخت سهمه و شتر تار و
اسهمه سنامه کلان شد کوبان آن -
سید - نقتین و هیست به اسود -

فصل الشين

شد - شده بالکسر سختی شد یعنی شده بالفتح کبار
حمله کردن (ع) و اض ۲) و شد علیه ای حمل علیه
شد و یدان و بلند بر آیدن روزا ستوار کردن
و شد عضده ای قواه و اشتد استوار شد و وید
مشاده سختی نمودن در چیزی شد و کذا لک تشد
مزبخیل - شده یشده بالضم و الکسرای او تشد و هو
من النوادر قال الفراء ما کان علی فعلت من و ات
التضعیف غیر واقع فمستقبله کسور العین مثل عفت
اعف ما کان افعال مثل و روت مضوم العین لانه
احرف جارت نادره و هو شده یشده و علیه یعله و منه
نیمه و اصله الضم قال فان جاء مثل هذا ایضا علم منه
فموقیل و قد جاز حرف واحد بالکسر من غیران بشرکه
الضم شاذ و هو جبهیمه - و تقول شد الله ملک و شد
ای قواه - تشدید کران کردن غلات تخفیف و
قوله تعالی حتی یبلغ اشد ای قوته و هو ما بین ثانی
عشرة الی ثلثین و هو واحد جاز علی بن ابراهیم جمع مثل

آنک و هو الاسرب والظير لهما. ويقال هو جمع لا واحد
له من لفظه مثال آسال و ابابيل و عباديد و ندا کير
قال سيبويه واحدة شدة و هو جمع المعنى لا يقال
بلغ الغلام شدة و لكن لا يجمع فعلة على فعل انا انعم
فانما هو جمع نعم من قولهم يوم يؤس و يوم نعم و يقال
هو جمع الجمع تقول نعمة نعم و انعم و اما قول من قال
واحدة شدة مثل كلب اكلب او شدة بلکسر مثل ذب
واذوب فهو قياس كما يقال في واحد الالبابيل
ابول قياسا على عجل وليس هو شيئا سمع من العرب
قال ابو زيد يقولون اصابتني شدة على فعلته
اي شدة و اشدا الرجل اذا صار ذا دابة شديدة
شرد - شرو - شراد - رميدن ستور اعف و ا
ک (۲) فوشارد و شرو و الجمع تبر و فتمتین لشرد
و شرد و فتمتین لشار و مثل زبور و زبر و مثل خادم
و خدم و غائب و غيب - قافية شرو و اى سائرة
في البلاد - تشريد راندن مومنه قوله تعالى فترجم
من خلفهم اے فرق و بد و جمعهم شریطرید یعنی
نبوا الشریط یعنی از سلیم -
شکرد - شکد - بالضم عطا و بالفتح المصدر منه
(جمع ف ا من ۲)

شهد - شهادة خبر دست و آگاهی قانع يقال
شهد الرجل علی کذا و بهما سکنا الهاء و قالوا
اشهد ایصل عن الاغتش - و معنی اشهد کذا حلف
مشاهده معاینه دیدن شهود بالضم گواهان حاضر
شدن فوشاهد و هم شهود ای حضور و هم الاصل
مصدر و شهد ایضا مثل راکع و رکع - و شهد له کذا
شهادة ای ادعی ما عنده من الشهادة فوشاهد
و الجمع شهد مثل صاحب و محب و بعضهم نکره و جمع
شهود و اشهاد - شهید حاضر و گواه و شسته شده

بی قصاص و دیت و الشهادة الاسم فیه ایضا - وقد
استشهد و هم شهداء - اشهاد گواه گردانیدن و
اشدته فشهد علیه صا شداید علیه و امرأة شهد
بما بار التي حضر و جهاد مغیبه بالهار التي غاب زوجها -
استشهد گواهی خواستن و اشهدنی ای احضرنی و
جعلنی شاهدا ایضا - شهد و محضر یعنی - تشهد شدن
لا اله الا الله گفتن در بار و شستن تا آنجا شاهد آب
سطر که با سچو سرون آید از رحم زبان و فرشته شود
الناقة آثار موضع نهما من دم او سلا - شهد بالفتح
و الفهم اکبیرین با موم شدة اخض منه و الجمع شهداء -
و اشهد الرجل ای اندلی و المذی عیلة -

شید - شید - بالکسر هر چه دیوار را بوی اندازند
چون آنک و کج و جزآن و بالفتح مصدره (جمع ف ا
ک) (۲) شید ای معمول بالیشد تشدید بر افروختن
اشادة مثله و ایضا آواز برداشتن و اشاد بذر که
ای رفع بن قدره - قال ابو عمر و اشدت بالفتح
ای عرت - شید بالضم و التشدید بر افروشته قال
الکسانی المشید بالفتح و کسر الشین للواحد من قوله
تج و قهر مشید و المشید بالضم الجمع من قوله تعالی
فی بروج مشیة

شخید و - بالضم مرد به خلق -
شخود - کبخر نام مردی -
الشقة - بالکسر شقیة کثیرة الالبالة و اللبن -
شم دی - بالقصر نبات یا درختی شمر دة
شمر دة تیز رو - شمر دة بروزن و شمر دة
تشوید - بر آمدن آفتاب و بلند شدن آن
تشود مثله او الصواب بالذال -

فصل الصاد

صحی - صحی - سوختن آفتاب (جمع بفتح) و

بانگ و رکاک فخذ بالتحریک نیک گرم شدن بود
(جمع ک ا ن ۲) یوم صحدا ان بالتحریک صحود و زینک
گرم صحرة صحود ای شديدة - و اصحا الصحا القلعة بحراس
صد - صد و - روی برگردانیدن (جمع ف ا
ض ۲) صد بازداشتن و صده و صده یعنی ای
منع عنه - صدید زرد آب و بانگ کردن (جمع ف ا
ض ۲) و کسر با صد و فتمتین نزدیکی يقال و ارس
صد و داره ای قبالتها نصب علی الطرف صداد
بالضم و التشدید نوعی از کلاک موش قال ابو زی
هونی کلام قیس سام ابرص و الجمع صداد علی
غیر قیاس و راه سوی آب صدار بالمد نام چای
خوش آب و فی المثل ماء و لا کصد از بعضهم تقول
هو صد آر مثال صدعا - و اصدا بحج اے صا
فیه المدة و الصدید - صد بالضم کوه قال ابو عمرو
یقال لكل جبل صد و صد -

صد - صد - ساده يقال اجه جهم و اجه
صد و کذب مرد ای خالص و قوم صد و هو معرب
صد و صد من البلاد خلاف جروم یعنی سرد و سیر گرم
سیر صد بالتحریک سربا یافتن (جمع ک ا ن ۲) فو صد
و مصرا و صد قلبی عنه ای انتی عنه و صد السهم
عن الرمية ای نفذ و اصدده الفقه - سهم مصرا
و صا ردای نافذ - بنو الصارة قومی از عرب صردان
بالضم و التحریک دورگ زریزبان صردا یعنی رنگا
و سپیدی پشت اسب بعد از ریش شدن وی
صرا د ابرنگ بے باران تشدید از سیرانی آب
دادن و کم کردن عطا شراب مصدر ای مقلل لذلک
الذی یسقی قلیلا و یعطی قلیلا - صروا سے بکسر من
و ساکن الوسطان و کم شیریم زالمه -
صرخه - صرخه - موضع -

صد

شرد - شید

صد

شکد

شهر - شخود

شجد

الشقة

شم دی

تشوید

صحی - صرخه

صعد - صعد

صعد - صعود - بر آمدن تصعد كذلك يقال
صعدني السلم وصعدني الجبل وعلى الجبل وصعد
في الارض اى مضى وسار - واصعدني الوادي و
صعد فيه اى اخذ - وتصعدني الشئ اى شق على
عذاب صعد بالتحريك اى شدي قوله تعالى
يسلكه غذا با صعدا صعودا بالفتح لبدي خلاط بوط
وحد ورجع صعدا وصعد شل عجوز وعجائز وعجوز
وعقبه دشوار وناقة كسبحه ناقص خلعت زابذ يقال
اصعدت الناقة واصعدتها انا كلتا هاء بالالف
عن الفراء - صعد خاك قال ثعلب جبه الارض
صعد صعدا ت ج - شل طريق وطرق طرقات
ويقال هذا النبات ينمي صعدا ينبت اى ينمي طولا
صعد مصر موصى دروى صعدة نيرة كوتاه راست
رسته نبات صعدة خزان كور صاعدي مشوب
اليها على غير قياس - صعدا بالضم والمد دم سر دوز
صعد - صعد - بند کردن (مع و انك) وبالفتح
بند وعطا وصفه وصفه اى او ثقه وشده اصفاد
مال وبنده بنشین صفا ويا لکسر دوال بند وغل صفا ج
ص فرد - صعد - بکستین بنیها ساکن چکا وک
وهو طائر يسمى العامة ابا الملیح وفى المثل احسن من صعد
صلد - صلد - رست تا بان حجر صلد وارض صلد
وحین صلد اى صلب المس - صلود بالضم واوز
آوردن چاق بی جستن آتش (مع و انک) واصلد
اى صر زنده - اصلد خیل صلود یک دیر بچوش آینه
واسب نومی تا کندة ماقه صلود واصلد کم شیر -
صلدی - صلدی می - قوی سخت صلدم کذلک
بزیادة ایاء وایم فیها وبقال جل صلدی و صلدم
اى قوی طویل وناقة صلدة وغل صلا خدا بضم
والمجمع صلا خدا بالفتح - واصلد اى انتصب قائما -

صرفت

صعد - صعد

صعد

اصفعد

صعد - صعد

صید - صعد

صمد

صعد

صعد

صفرد - صود

صلد

صاد

ضد

صلخر

صعد - صعد - جای بلند درشت مصدر است از هر چیز
لغة فی معصیت و هو الذی لا جوف فیها بالکسر
سر بند شیشه صعد ایضا آهنگ کردن (مع و انک)
ض ۲ صعد لغتین خمر کله آهنگ بوسه کنند در
نمات و بی نیازیت صعدای مقصود -
صمعد - اصمعد او - بشتاب رفتن -
صعد - صعد - بالکسر متر بدل غیث
صعد بد باران بزرگ قطره صنادید متران و بنیها
ومنه قول الحسن لغو باق من صنادید القدر -
صعد - صعد - لغتین بنیها ساکن نایش آب
و در از و صعد ته الشمس لغة فی صعدته -
صید - صید - شکاری و شکار کردن (مع و انک)
ک ۲ لغتین اقبال منه صاده یصیده و یصاده ایضا
اصطاده کذلک - و فلان یصید صید و صیده
بالکسر فیها انچه بوی صید کند کلب صید و کلاب صید
بضمین و صید فی لغة سن خفیف ارسا بالکسر الصاد
للسلم الیاء - صید لغتین سر بند خشتن انچه صید
(مع و انک) ۲ صید و صید بضمین مثل عور و عور
والاصل فی هذا الباب افعل بالتشدید و انما
صحت الیاء فیہ لصحتها فی اصله لتدل علیه حذی
منه الزوائد للتحقیف و لولا ذلک لقلت صلا و عار
و قلبت الیاء و الیاء و الفاکما قلبتها فی خاف و باع
والدلیل علی انه افعل مجی اخواته علی هذا فی الالوان
و العیوب نحو اسود و احمر و انما قالوا عور و عوج للتحقیف
و کذلک قیاس عی و ان لم یسمع و لهذا لا یقال
من هذا الباب ما فعله فی التجب لان اصله یز علی
السلاقی و لا یکن نباء الربا عی من الربا عی و انما
یعنی الوزن اکثر من الاقل - صاد مس و روی
صادی مشوب الیه و حر فی از حروف بجا صیدان

بالفتح و یکما بنی صیداء بالفتح و المد سنگ
که از روی دیگ سازند و زمین درشت تمام شهر
بنو صیداء بطنه از بنی اسد صیدانه تخول وزن
بدخو بسیار گوے -
صرفند - شهر لیت بکناره دریای شام -
صعد - بالضم موضعیت به سمرقند و موضعیت به
نخارا صعدیل شهر لیت بار مینیه که اورا نویترینان
نبا کرده -
اصفعد - بکسر الحزرة و فتح الفاء و کسر العین المملی -
صلعد - بکسر حل المتقشره الالف حمزة یعنی کیسه
پوست بنی اواز سرخ باوه رفته باشد -
ضمعد و - باسما المعجیه کسفر جل و قد عمل خالص
وانت فی صعد و قومک اى فی صمیمهم و اصعد
انتفع غضبا -
صمد و - کز برج ماده شتر بسیار شیر و کم شیرین الاضداد
صارید زمین پاک سخت و گوشتدان خیره و لاخر الاضداد
ضمعد - بکسر بسیار سخت و المصعد المنفخ من
شحم او مرض -
صود و الصاد تصویدا کتبها -

فصل الضاد

ضاد - ضود - ضوذة - بالضم فیها ز کام ضو ا د
مصدر منه يقال ضد الرجل فهو مضود و اضدادا الله
اى از که الله ضاد خصومت کردن -
ضد - ضد - بالکسر ناهما اضداد ج - ضدید مثل
و قد یکون الضد جماعه قال الله تعالی و یکون لون
علیهم ضدا و قد ضاده و هما متضادان - يقال الاضداد
ولا ندله و لا ضدید له - ضد بالفتح بکردن (مع و انک)
ضاض ۲ ضد القربة اى کلاها و اضدادا جل عی غضب

عبد الدار وعبد الشمس ایضاً والعبدی منسوب
إلى البطن يقال لهم بنوا العبد كما قالوا في النسب إلى
نبي المذیل بنی - والعبدان فی بنی قشیر عبد الله
ابن قشیر وهو الاغور وعبد الله بن سلمة بن قشیر -
والعبدان عبد بن معاوية بن معاوية بن قشیر وعبد
ابن عمرو بن معاوية - والعباد له عبد الله بن
عباس وعبد الله بن عمرو وعبد الله بن عمرو بن العاص
- يقال عبد الله بن سحور -

نعم

سحر

سحر

سحر

عسجد

عصده

غنج

عجود

عصده

عجلد

عد

ایام حیض زن وقد اعتدت و نقضت عدتها -
وقال انقضت مدة كتب اى جماعة كتب - عدة
بالضم ساذ ساخت ويقال كونا على عدة برآمدگی
باشید قال الاخفش ومنه قوله تعالى جمع بالاو عدوه
ويقال جعله ذاعدا عد - محد ان نقضت موضع ذفه
زین معد به عرب وهو معد بن عدنان - وعن سبويه
ایم من نفس الكلمة لقولهم تعد وتعد تفعّل الكلام
وتعد الرجل اى تزيه زيمه او تنسب اليهم او تفسر
على عیش سعد - وقال عمر بن الخطاب فى الله تعالی
عنه اخشوشنوا تعدوا وقال ابو عبیدة فیه قولان
يقال هو معنى الغلط ومنه قيل للغلام اذا شرب
غلط قد تعدد - ويقال تعدد و اى تشبه بالعش
معدو كانوا اهل قشف و غلط فی المعاش فكلموا
مشلم ودعوا للشم ورمى بهم - وكذا هو فى
حدیث اخر علیکم باللیة المعدية - قال الکسائي
وفى المثل ان تسمع بالمعدی خير من ان تراه وهو
تدیر معدی و انما حفت الدال استنفاً للجمع بن
التشديد مع ياء التصغير لضرب الذى له صيت
وذكر فى الناس فاذا رأيت اذريت مرآة عد
بالکسر آبی که سپری نشود چون چشمه و مانند آن عدد
ج - و بسیاری از هر چیزه يقال انه لذو عدد و قبص
یعنی خداوند جمع بسیار عدد بالکسر در دمار گردید کی
بعد از تمام مدت والعد مقصور منه يقال عده للسمعة
اذا اتته بعدا - وفى الحديث ما زالت اكلة خیر تعد
فذا اوان قطعت اهرى و ذلك ان كل من لضع
اذا تمت له سنة احتاج به الالم - ولقيته عداو التریاک
مرقة فی الشهر - و يوم العدا و يوم العطاء - ويقال به
عدا اى مس من جنون - ويقال هو فی عدا هم
بعد هم عدا القوس زینها و هو صوت الوتر - و فلان

عداوه فی بنی فلان اى دیوانه معهم و بعد من فی الدیوان
وقولهم کان ذلک فی عدان فلان بالفتح والکسر
اسے علی عده و زمانه -
عدو - عرو - برآدن و بلند شدن نبات و
دندان (مع فاض ۲) و شئی عود بالفتح اسے
نسلب - عوا بالفتح گیاه عوده الخ ماده و هو فی
عادة خیر اى فی حال خیر عوده الخ ماده و هو فی
عادة بالتشديد آلت جنگ خرد تراز منجنيق تعریه
اگر خشن عود درست و مویخ بسفر علی و علی سبویه
و تروند بالضم اى غلیظ و نظیره من الکلام ترخ -
عبد عریدة - مدخوی و جنگ جوی قومو به
لغت من عرب مثال سلفدار که در مدرنگرد -
عسجد عسجد - زرو هو احد ما جا من الرباعی
بمعیر حن ذوقی - عسجدیة نام موضع و برستی بلوک
و شران که بحیث لغمان بن منذر بار استندے -
عصده عصده - بچیدن (مع فاض ۲) عاصد
نقشه که بوقت مردن گردن نمید عصبود مردن عصبیده
تبا به و هو نوع من الطعام - و قولهم و هو فی عصود
بالکسر اى فی امر عظیم - و جارت الابل عصا وید
اذا رکب بعضها بعضا -
عصده - عصده - باز و فیه اربع لغات بالفتح
مع ضم الضاد و کسر با مثال حذو و بکون الضاد
مع الفتح و الضم مثال ضعف عصدياى دادن
(مع فاض ۲) و بر بازو دن و عصده الشجر عصده
بالکسر اى قطعه بالمعصده هو معصود و عصده معاضده
اى معاونت و اعضدت به اسے استعنت به -
واعضدت الشئی اى جعلته فی عصده - معصده
بالکسر اس درخت بر و باد حمره بازو بند عاضدان
دور سته خزانیاں بر دلب جوی عاضد شتر که

وعند الليل الانهاظ غير ممكن ولا يقال عندك
واسمع بالرفع ودخل عليه من حروف الجبر من ساء
كما دخلت على لذين قال الله تع الارحمة من عندنا
وقال الله تعالى من لدنا ولا يقال مضيت الى
لذلك والى عندك - وقد يغري بها تقول عندك
زيد اى خذه - ويقال مالى عنه عندد ومعلنه
بالضم فيها اى مجبر وما وجدت الى كذا معلنه
اسه سبيلاً -

عبرو

عود - عود - عود - بازگشتن (مع فاض)
وفى المثل العود احمد - يقال عادله بعد ما كان اعرض عنه -
معاد بالفتح بازگشت - وآن جهان عيادة بالكسر

عود

بیمار پرسی کردن (مع فاض) عاده م عاد
عادات ج - مثال ساعته وساع وساعات يقال
عاده واعاده وتعوده ليعنى عادت كذا وعود

عمره عود

كلبه الصيد عادت كناية فتعوده - واستعمل الشيء
فعااده اى سألته ان يفعل ثانيا وهو معيد لهذا
الامر اى مطبق له وايضا هو الفعل الذى قد ضرب

عردة

مرات معاودة - بازگشتن باول كار و يقال الشجر
معاوده لانه لا يميل المراس - وعادة كحى معاوده
بالمسالة كسالمه بعد اخرى - وتعود القوم فى الحرب

عود

وغيرها اذا عاد كل فرقة الى صاحب عوادة بالضم
طعام كى بار خورده و باز آورده عواد بكسر الدال بمعنى
عدش نزال و تراك - ويقال عد فان لك عندنا

عشقه

عواد احنا اى ماتحب - عائدة بازگرفته - وسود
يقال هذا العود عليك لى النفع وفلان ذو صفح
وعائدة اى ذو عفو وتعطف عود ايضا راه ديرينه

عشده

وهتمه قديم يقال سود وعود اى قديم و شتر كلان
سال آنچه از بازل و مخلف در گذشته باشد عوده
بالكسر و فتح ج - وقد عود البعير وفى المثل ان

عصده

عصفه

جرجر العود فزده تقلا عوده مؤنث - عود بالضم جوب
عیدان بالكسرح - وریاب - وبوی خوش عواد
قبيله قوم هود عليه السلام - عادى اى قديم
ويقال مادى اى عاد هو اى اى الناس و عود
منصرف عید بالكسر بهر چه باز اید از اندیشه جزآن
وحسن اهل اسلام اعیاج - مجمع بالياء واصله
الواو للزوجها فى الواحد و يقال للفرق بينه وبين
اعواد انخشب - وقد عید دالى شهد و البعيد -

عادیا علی فاعلا حمد و نام مردے و هو من باب
المعتل نذكر هناك ايضا عیدان بالفتح خزان
در از عیدانه یکے ہذا اذ كان فعلا و اذ كان
فيعالاً فهو من باب النون -

عمره - عمره - زمان يقال كان فى عمر فلان
امى فى زمانه - و زینهار و سوگند يقال علی عید الله
تعالى لا افعلن كذا و پیمان و امان و نگاہ داشت گذر

و منبر لى كہ ہمیشہ ہوں باز گردند از ہر گجارت باشند
معاد كذلك و باران سپس باران دیگر عواد عود
ج - وقد عودت الارض فمى متعوده لى مطرت
فمى مطورة - وعهدت اليه اى اوصيته ومنه

اشتق العهد الذى يكتب للولاة عهدة بالضم نبشته
بيع و شتر و يقال العهدة عليه اى ما درك فيه من
درك فاصلا عليه و تاوان يقال فى الامر عهدة

و سستی يقال فى عقله عهدة اى ضعف - و
يقال لا عهدة اى لا رجعة - و ايحك الملى للعجدة
امى تخلص و تفلت فلا ترجع الى معهود ديد و شتر

وعهدة بمكان كذا اى نقشته - وعهدى به قريب
امى علمى و معرفتى به - وفى الحديث ان اكرم العهدة
من الايمان اى رعاية المودة - تعهد بما دانتستن

و تازہ کردن يقال تعهدت فلانا و تعهدت شىء فهو
بالضم جوب

افصح من قولك تعاهدت لان التعاهد انما يكون
بين اثنين - و فلان تعهده صرع اى يجره -
والعهدان بالكسر العهد - معاهد كذا كرى عى عى
هم پیمان و هم زمان قریه عهدة اى قديمة اسے
عليها العهد طویل - رجل عهد بكسر الوسط اكنه تعاهد
ولايت و كار ما كند -

عبر و كفتند و عبط و عبطه و عطا بطران سید نام نازك
اندام گز از نازكى خودمى لرزد و عشب عبر دقيق رو
و غصن عبر و دو عبارد شاخ نرم نازك ثم عبر و در پيچان

عجده - بالضم موزود انه انگور و يفتح ياموه است
مانند موز و بالفتح دانه موز و ياروى ترين آن با تحريك
زاخما عهدة كى منخو شتمناك و تند -

عرجده - كبرقع و طرقت و زنبور شاخ كج درخت
خرما و زنبور اول ما يخرج من العنب كالتايل
عرجدة اسمى ست -

عرجدة - بالقاف سحت تافتن -
عرجو - جارية جامعنا (عج بفتحها)
عسد - سبر كرد (مع فاض) عسد اجل سحت

تافت رسن راعسد اى جارية جامعنا عسود كعشرب
كربشه زردار و سحت توانا و بهار و بيشه بيشه بها
بنان العذارى عساد و عسودات ج و

عشقه نبت النقا
عشقه - بالضم دراز گول و جوان بد خلقت -
عشده - فراهم آورد از (مع فاض) ع
عصده - كجفر و زنبور بسیار سحت -

عصفه - بالفتح و عصفان نفختين هر دو پاى خود را
برابر کرده چیدن بے دویدن (مع فاض) عصفه
كپور یا پرندة است مانند كپور و الاعتقاد ان مخلوق

بابه على نفسه و لا يسأل احد حتى يموت و كذا و كذا

ذکک فی السجد و فی رجل جاریه تنک فقال
مالک قالت نری ان لغتقد و اعتقد کذا اعتقدہ
عکرو - فربہ و تو اناشد عکروت ناقی رجعت بی
قبل الافا و اناکاره و غلام عکرو کعکف و برقع و
عابط و عصفور متغارب العلم او سین یعنی کودک
قرب بیلوغ یا فربہ -

عکله - بالکسر یزال دانا و کوناه بر گوشت حقیق
کم خیر عکله کفر شب پیه و عکله شیر سطر و کعکف و برج
و قنقد و عکله و عکله درشت عکله کسب درخت -
العلماد - و العلماد - یکسر یا یکب علیہ الغزل
علامه و علامه بدج -

علمدت البصی نیک کرد و خورش کدک
عجید - کعکف و قنقد و جندب موزیا قس از ان
یا نسیم سیاه آن نوعی ردی آن و عجب العجب صابر
سجید عکله بر چشم و تند و هم اوجهری ظمیر که بلا
الثلثی و لانی الرابعی و عکله و عکله اسمان -
عکله و با نسیم علم نور عکله العکله (ع ق ن)
عکله - سخت گول -

عیدانه - در از درخت خرمایایه و او یعیدان
ج و کان للبسی صلح قح من عیدانه بیول فیها
باللیل و تقدم -

فصل الغین

غده - غده - غده - بضمها گره گوشت غده
ج - غده البعیر طاعون شتر و غده البعیر فومغده
بغده - و غدهای غضب مغدای غضبان
و غده القوم ای اصابت الیهم الغده مغد کثیر
غود - غود - بغتین گردانیدن آواز در حلق
و طرب انگیز کردن آواز عک ان ۲ غود الطار غود

و غود و غی - غود بالکسر نوعی از سارخ غود غی غی غی
ج - مثل فرد و فرد - و قال الکسائی واحد الغده
غود قال الفراد هو بالغه - غده و غود مثل قمره و غود
بالکسر مثل تنبه و تبین و ابج منها غود بالکسر مثل
کلاب و ذباب - مغود مثل غود مغاریدج -
مغزنی بکسر الدال الذی یعلو و یغلب اغزاد برز
و قمرود شام فراگرتن تعال اغزاد و علیہ
و کذا اغلنوا -

غوقد - غوقد - درختی قبیح الغرقه مرقده بدینه -
غمد - غمد - بالکسر نیام شمشیر و کار و غمد بالغه مصدر
منه (ع و ن) اض ۲ و کسرا یا غمدت السیف اغمدته
ای جمله فی غمه فومغود و غمد قال ابو عبیده یا
نعتان فیعتان - و غمد اغمد بر حمت ای غمره بمله
و غمدت فلانا ای شرت ما کان منه و غمدت
غامدی از من و اغمد فلان اللیل ای خلی فی کانه
صار کالغمد له کما یقلل اوریع اللیل غمدان بالفهم
گوشتی یکمین -

غمد - غمد - لغتین نازک اے فومست
لیقال منه امراة غمدار و غمدای ای ناعمة - غمد
خواب آلوده کردن کر کرده -

غمدید - کمدیم سخت آواز و هو تصحیف غمد و ملایم
از گیاه او هو بالار الاغیا
سم متغلد - زهر لابل که فی الفور کشد -
الغمدید - المغارید -

غنجیة - کفقد اسم ام رابع بن اسحارث
الصحابی و یقال فیها غنجره و غنجره -

فصل الفاء

فاد - فواد - بالفهم دل افده ج - فاد فمو

مفود ای اصبت فواده و کذک اذا اصابه داء
فی فواده - قال الکسائی مفود و فید بیدل فادت
انجره کویج کردم و فادت النجره جاس کردم کویج
رادر خاکستر افود بالفهم علی افحول جایی کویج
در خاکستر گرم مفاد علی افعل بالکسر کشتن کافونج
بریان کن که آنرا باب زن خوانند مفاده کذک
و فادت اللحم و افادته ای شویه فم فید گوشت یان
فد - فید - آواز کردن (ع و ن) فاد سخت
آواز و فی الحدیث ان ابغفا و الفسوة فی الفادین
و هم الذین تعلوا صواتهم فی حروثهم و مواشهم
فاما الفادین بالتخفیف فی البقرة الی سحرث
و حدافان بالتشدید عن ابی عمرو فذین هم
فرد - فرد - تنها و طاق افراج - فردی کذک
علی غیر قیاس کانه جمع فردان - ثور فرد بتسکین البسط
و فم و کسره - فار و فید منفرد کلمه طبیه فار و
التي انقطعت عن القطیع و کذک سدره فار و
فردیکانه و فرد و فردا لدر کبارها - افراد النجوم
ستارگان روشن و یقال جاؤ افراد و فردی
بالتونین و بلا تونین ای واحد و اصد و افردت
ای عزله - و افردت الیه رسولا و افردت الانثی
اے وضعت واحد فی مفرد و موصد و مفرد و لا
یقال ذلک فی الناقة لانها لا تلد الا و اصد و
فرد و الفرد یعنی - و یقال لقیث زید فردین
اے لم یکن معنا احد - و تفردت بکذا و استفدت
اذا افردت -

فرد - فرد - بکسرین برنگت صوب
وند ادا اسم موضع و یقال اسم رمله -

فصد - فصد - بالکسر تو دسج -
فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فقد - فقد - گو ساله فردان ستاره نریک طلب

فرید - فرود

فرید - فرید - بالفهم درشت شباب زده فرید
جی از یهود و یهودین من الاز و یقال لهم الفرائس
انخلیل بن احمد العوضی و یقال رجل فرائس
و یونس یقول فریدی -

فسد - فسد

فسد - فساد - تباهی و تباه شدن (مع ف ن ا)
ض ۲) خلاف صلاح هو فاسد و هم فسدی
کما یقال ساقط و سقطی - و فسد الشئ بالفهم کذلک
فهو فسد - و لا تقل الفسد - و افسدنا - و الا فساد
و الا فسفا خلاف الاصلاح و الاستصلاح -
مفسدة خلاف مصلحت -

قشد - قشد

قشد - قشد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

قصد - قصد

قصده

قد - قد

ای اعطی له قصدا ای قلیلا و کلام العرب بالقاف
قصده - قصده - فقدان - بالفهم و الکسر کم کردن
(مع ف ن ا) فقدان کذلک - فقد کم شده جستن
فاقد زنی که شوی یا پسر کم کرده باشد غلبه فاقده
و تفاقد القوم اے فقد بعضهم بعضا -

قفا - قفا

قفا - قفا - فقدان - بالفهم و الکسر کم کردن
(مع ف ن ا) فقدان کذلک - فقد کم شده جستن
فاقد زنی که شوی یا پسر کم کرده باشد غلبه فاقده
و تفاقد القوم اے فقد بعضهم بعضا -

القفا - القفا

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

قشد - قشد

فود - فود - الرأس دو کرانه سر یقال بد الشیب
بفودی و له فودان اذا کان له ضمیر تان - و تعد
بین الفودین ای بین العدلین - فود مردن
مع ف ن ا) و ک ۲) -

فمد - فمد - یوز فمدج - و قد فمدای الشب فمد
فی کثرة نومه و تمدده و فی السجده فمد فمد
وان خرج اسد کله لوسط فیها فمد تان پاره گوشت بر
جسته زیر سینه اسفند کدوک فمد فمد فمد فمد فمد
فمد - فمد - خرامیدن (مع ف ن ا) ک ۲) جس
فیاد و فیاده ایضا للمباغرة کالعلام و العلامه
فیاد ایضا بوم نرفاده ایچ گرفته یاداده شود از
دانش و مال و یقال فادت له فاده و افدته
استفدته - و افدت لمال اے اعطیته غیره -

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فمد - فمد - رگ زدن (مع ف ن ا)
قصدت و انقصدت یعنی و انقصدت الشئ و انقصدت
ای سال - فصد خون در روده بریان کرده و
آزاد بر اے اشتندی در جالیست و انقصدت
لم یحرم من فصد له البعیر بسکون الصاد یعنی بسکون
للتخفیف و بر باسکت الصاد منه فقلب زانو
فیقال فروله و کل صاود قعت قبل الدال فانه یحذف
اشبهاء را حقه الزاء اذا سحرکت و ان تقلبها زائما
اذا سکت و یضم یقول من قصده له بالقاف

فصل القاف

قشد - قشد - یوز فمدج - و قد فمدای الشب فمد
فی کثرة نومه و تمدده و فی السجده فمد فمد
وان خرج اسد کله لوسط فیها فمد تان پاره گوشت بر
جسته زیر سینه اسفند کدوک فمد فمد فمد فمد فمد
فمد - فمد - خرامیدن (مع ف ن ا) ک ۲) جس
فیاد و فیاده ایضا للمباغرة کالعلام و العلامه
فیاد ایضا بوم نرفاده ایچ گرفته یاداده شود از
دانش و مال و یقال فادت له فاده و افدته
استفدته - و افدت لمال اے اعطیته غیره -

قفا و درخت خارناک قفا و کی و نام مردی و
فی المثل و من و منه خط القفا - ابل قفا و قفا و
شتران که از خوردن قفا باور دشمن شده باشند
کما یقال رسته و رانی قفا و بالفهم نام عقبه -
قشد و قشد - قشار و - مقشود - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -
قشد - قشد - قشار و - قشار و - مرد بسیار
گوسفند و بز و غیر آن -

لا یدخل الاعلی الافعال و هی جواب لک لما یفعل
و تم اخیل ان هذا المن یظن ان یقول قد مات
فلان و لو اخبره و هو لا یظن لم یقل قد مات و لکن
یقول مات. و تکرر معنی ربما کما فی قول الشاعر
قد ترک القرن مصفا انامله. و ان جعلته اسما شدت
قلت کتبت قد احسنه و کذا لک کی و لو لان هذه الحروف
لا دلیل علی ناقص منها فحسب ان یزاد فی او اخرها ما هو
من جنسها فقدم الانی الالف فانک تمزها و لو سمیت
رجلا بلا و ما تم زدت فی آخره الفاهزت لانک
تحرك الثانية و الالف اذا تحركت صارت همزة
و اما قوله قد ک بمعنی حسب فهو اسم تقول قدی و
قدنی بالنون ایضا علی غیر قیاس لان هذه النون
انما تراو فی الافعال و قایة لما مثل ضربی و شتمنی -
قرو - قروا - بالضم کما قروا بالکسر ج - یقال
قد یبرک اسی ازع منه القردان - تقرید فی یفتن
و کما دور کردن و اصله ان الرجل اذا اراد ان
یاخذ البعیر الصعب قرده او لا تحلی یلین ثم اخذه
ام القردان موضع میان ران و سم ستور و قد یفتن
بشتم بریم خفیده و نموده بر ستور و بریم خفیدن
بشتم و عکس اف ۱۲ قرده باره از وی و فی مثل
عکرت علی الفحل باخره فمخرج نجد قرده و عکرت
لغت و قروا الصفوف و قروا ای تلبد - و صحاب قرو
ابرا باره بریم نشسته و قروا الایم ای حلم - و قروا الرجل
ای سکت من عی - و اقر دای سکن و تا و ته قروا
کردن - یومخ در مشک و عکس اک ۲ قروا بالکسر
کمی قروا قرده ج - مثل فیل فیقول فیل قرده مؤنثه
قرب ج - مثل قربه و قرب - و فی مثل انه لایزنی
من قرد قال ابو عبیده هو رجل من بدیل یقال له
قرد بن معاویه قرد و جای درشت بلند و انما اظهر

لا یدخل یفعل و الملحق لا یدغم قروا و قروا یج قروا
بالضم مثل قرو - قرو و قرو و قروا بالضم
قرو - قرو - نوعی از سنگها قروا بالضم بر جبهه
کو بی قرا میدج - قروید بالکسر خشت پنجه بنا
مقرو خشت پنجه بر آورده -
قشد - قشده - بالکسر در دے سکه -
قصد - قصد - آهنگ کردن یقال قصدت
قصدت له و قصدت الیه - و یقال قصدت قصدت
نحو نجه و شکستن جوب یقال قصدت العود
قصدت بالکسر باره از شکسته قصد ج - یقال
ایضا قصد و قد انقصد الرمح و لقد صدت الرمح
ای شکست و رمح اقصا و قال الانخفش هذا احد اجار
علی بنار الحجج و قصد الکلب و غیره اے مات قصد
السم ای اصاب الرمح فقتله مکنه - و انقصده
حیه فقتله - قصد جمع قصیده باره از شعر مثل
سفین و سفینة و گوشت خشک قاصد - نزدیک
یقال بیننا و بین القوم لیل قاصدة ای هینیه تیسر
لا تعب فیه و لا بطور - قصد ایضا سیاه رفتن در هر چیز
(عکس اک ۲) اقصا و شد یقال فلان مقصد
فی النفقة لا اسرف و لا تقصر - و اقصده فی مشک
و اقصد بدرک ای اربع علی نفسک و راسی
یقال هو مقصد فی حکم اے یعمل -
قعد - قعود - مقعد نشستن (عکس ف اضل) اقعد
متعد منه قعدة للکرة منه قعدة بالکسر للمالة مست
کا بکس و الکره یعنی نوعی از نشست مقعد
نشسته و قعدت کل کما یقال نشد تک الله - اقعد
ج قعدت الرخمة ای خبثت و قعدت النفس لیل
ای صار لها جرح - قاعد شکله که دست بو
رسد و فی که از حیض و زه باز ایستاده باشد قواعد

قوله تعالی و القواعد من النساء اللاتی لا یرجون کما ذکرنا
از خوارج قعدتین ج مثل عاریس حرس ایضاً ان
جامعی که دیوان نباشد ایشانرا و سستی و گرانی در پیوسته
و پای ستور قواعد البیت بنیاد یا خانه قواعد المودج چهار
جوب بر بنیای هو دج و قعد فلان عن الامر اذ لم یطلبه
و قعاد به فلان اذ لم یخرج الیمن حق و قعدت ای
رشته عن جلسته و عقبه یقال ما قعدنی عنک الاشغال ای
ما جسنی عنک جل قعدة ضجعة مثال همزة ای کثیر القعود
و الاضطجاع قعود بالفتح شرجانه که نشست در بار نشست
آمده باشد و لا یكون البکرة قعود او یكون فی قعود
البو عبیده قعود هو الذی یقعدہ الراعی فی کل جبهه ضجعه
جاء المثل یقال اتخذه قعیداً ساجات اذا استهنوا علی
فی حاکم و یقال للقعود ایضا قعدة بالضم یقال نعم لقعدة
هذا ای نعم المقعد مقاعد یا کنا نشستن مردم یقال
هو منی مقعد القیالة ای فی القرب ذلک ذلک الصق بین
بین یدیه قعدت بالانها و زینها قعدتین قوله تعالی
عن الیمن عن الشمال قعید و هما قعیدان و یفعل و
فعل حاکم فی الواحد و الاثنان و الجمع بقوله تعالی
انا رسول رب العالمین - و قوله تعالی و الملکة بعد ذلک
فلیبر و یلخ که بر راست نکرد و از وحش انچه از پس
ایست در آید و هو خلاف النظم - قعدة غار و دیگر قعد
کرده و قعدت الرجل امرأته - قعادته بالضم کذا لک -
و قوله قعیدک لا آتیک قعیدک لا آتیک قعیدک الله
لا آتیک قعیدک الله لا آتیک یمن للعرب و هی
امصادر استعملت من صوبه یفعل مضمر و اعنی یصاحبک الذی
صاحب کل نجوی کما یقال نشد تک الله - اقعد
قعد بالضم همای ستور که در رانهای وی پدید آید
و در پای اسپ مقعد بالضم لنگ و پستان فروخته
و یقال من العرج اقعد الرجل فهو مقعد و منی اصابع

قرو

قشد

قصد

قرد

قعد

قند

هذا القناد اى العرج - قند و قندم الدال فيهما الذي
كان قسب الالباء الى السجد الاكبر وكان يقال بقند
ابن علي بن عبد الله بن عباس قند و بنى باسمه -
ويجرب من وجه لان الولاء للكب و يذم به من وجه
لانه من اولاد الهجرى و ينسب اليه الضعف -
قند - افند - انكه بسر انگشتان ياي راه رود
و ستور كه ميل بسرم دارد در رفتن يقال فرس
افند و هو عيب فيه قال ابو جبيدة القند لا يكون
الافى الرجل وقال الاصمعي القند ان ميل خيل البعير
من اليد الى الرجل الى السجائب الانسى و قد قند
فهو القند فان مال الى الوحش فهو اصدف - قند
ايضا نوعى از دستار بستن يقال اعتم القند اذا
لم يسدل - قند ان يعقبن خريطة لطار فارسي معرب
قند - قلاوه - بالكسر كرون بند و جميل تقليد در
كردن انگشتن جميل و غير آن كس را يقال قلدت
المرأة انما قلدت هي و كار در عهده كس كردن
يقال قلدته العمل و خيزي در كردن ستور قرباني
در آويختن بجهت علامت هدي و شمشير حامل كردن
مقلد الرجل موضع نجا و سيفه على منكبيه - قلدت ايسه
كه علامت سباق در كردن دى بسته باشند قلد
تا فتن رسن و جز آن اصغف اض ۲ و كا قلد
مقلود رسن و دستيانه تافته قلد بالكسر نوبت آب
در چهار روزيكه و منه سميت قوافل جده الى مكة قلد
و يقال سقنا السماء قلدنا في كل سبع امطر تالوت
قلده در دى مسكه قلده كليه قلد مثله مقابليدج
و اقلدا لجر على خلق كثير اسه و قلم كانه اخلق عليهم -
قند - قند - يعقبن و تشديد الدال قوسى و ستوار
قندة مؤنث منه - القند البعير القند اذا رفع
رأسه زيادة الماء -

قند - قند

قند

قود

القرصد

قلد - قرد

قلا و نماه

القرد

قسود

قسبد

القسبد

قفعد

قفند

قلقتشة

القلعد

الققدرة

قند - قند

مقند

قند - قند - م و منه سبق مقند و مقنود - قند
بالكسر خر قال الاصمعي هو مثل استقظ و هو عصب يطلع
ويجعل فيه افواه من الطيب وليس كخر قال لكسا
رجل قنداة بالفرقة على فعلاوة م و سبك قال
الفراء و هو القناس من النوق البحرية و قال بهالك
ناقة قنداة و جل قند اذ اى سرج - قند و قنداة
اى حادة و غيره يقول قنداة بالفاء -
قند - قند - مثل قنب و هو الابيض الا كدر -
قناد بالكسر نام موضع -
قود - قود - قناده - قند و دة - كشيدن ستور
جز آن (دع و اض ۲) فرس قنود على فصول اسب
رام شده بكشيدن و قاده و اقناده بجنه و قوده
شدو لكثرة قود ايضا اسبان يقال مرنا قود و اقند
خيلا قنودهاى اعطيتك خيلا - القنياد كردن
دادن يقال قندة فانقاولى و استقاولى اسه
اعطاني مقنادة - قود بالتحريك كشده رابازگشتن
يقال اقدت القاتل بالقيش اسه قندته به و
اقاده السلطان من اخيه اى امره ان يقتل قاتل
اخيه و استقدت السحلم اسه سألته ان يقتل قاتل
بالقتيل - مقنود بالكسر رسن مدار و لكلام فاكشده
قوا و قنود قج - فرس اقود اسب از پشت كردن قنود
قنود اسه - قود ايضا طول العنق ثنية قنود اسه كوله في السمار
خيل قنب قود - قند و دادة خرو از پشت كردن قنود
ج - واقود من الرجال الطويل العنق سمي بذلك
لقلة القنات و منه قيل للخيال على الزاد اقود لانه
لا يلتفت عند الاكل
قيد - قيد - بند قنودج - قنيد بند كردن - و
قيد كسب راجع الى مقيد اسه مقيدات - قيد و اوب
اسه كه وحش را بندويدن دريايد قيد نام اسه م -

قود و ال كه سر باى بالان را بهم فراز كند و قيد الفرس
كه بر گردن نشتر نهد مقيد جاسه بند نهادن از
ستور و جاسى ياي برنجن از زنان و يقال بنه قيد
سج و قنودج اى قنودج قيد ستور كه بكشيدن كردن
و بد قنود رسن كه ستور ابوى كشده -
قند - قند - قنودج و حفر و علا بط كالاى خانه و
كحفر و علا بط كس كه كوسند و بچگان آن بسيد
داشته باشند يا اثاث البيت بسيار داشته باشند مقنود
مشده و كبرج كياه خشك در حفر و انبوى مردم
قنار و كسفا راج در از دامناسى پيراسن و مثل آن
و كحفر بارهاى بشمينه و جيزيز -
القرصد - القصرى فارسيه قنصه يعنى خيزي كه باقى
ماند و غيرال از سبوس -
قرد - بالضم جوان نازك و نرم اندام - والقرد اسه قنريد
كثيرين قادر كنداه من اتباع التابعين -
القرد - بالقصد -
قنود - قنود - قنود توانا -
قنبد - ذكره في الانبىة ولم يفسده و عندي انه
معرب كسبد لما يشد في الوسط او كوسند للشاة -
القنبد - دراز بالا بزرگ كردن قنبد مؤنث
قنقد - كوتاه بالا -
قنقد - سخت سر باكلان سر و القنقد العظيم الاوام
مناقند و قنقد و ن ج -
قلقتشة - دى است به مصر -
القلعد مطلق على وجه البلاد قلعد الشعر موى اسه بشه مغل
الققدرة - الهبة الناضرة فوق القنعد على القنعد
خلق الاذنين و مخر القنعد قنجد فكره فى رنق و
مقنعد شخصه ككوشش تمام گفتگو كنى با او و از موى
كند باقود رام كند و كس كه كسك او از بالا كلال

فضل الیہ

کاء و عقبه کئود پږ دشوار دکا دنی الشی و
شکار دنی اے شقی علی-
کید - کید - بالفتح و کسر الوسط و بالکسر سکون الوسط
مثال کذب کذب جگر اکبادج - و بالفتح و سکون
ایضاً للتخفيف مثل فخذ و فخذ - کبد السماء میانه
آسمان و کبد النجم السماء اسی توسطها و کبیر الشمس
کزک و کبد اللبن اذا غلظ و خر فکذا علیه مد
کیدات الساجج کبیده بالتصغیر کبد القوس فیفتها
و کبیرت الرطل ای اصبت کبده فهو کمبود کبده
میان و هو لا یكون الا بطی السیر و امراه کبار و قوه
کبد اسطر قبضه کنفختین سختی قوله تعالی لقد خلقنا
الانسان فی کبد - و کا بدت الامر ای قاسیت شدته
کباد بالنهم و التخنّف در دجگرو فی احدیت للکباء
من العیب - و لقال للاعدا اسود الا کبد و كما
یقان انهم صلب ال و ان لم یکونوا کذک لیهال فلان
تضرر الیه اکباد الابلی ای برحل الیه فی طلب العلم غیره
کتبه - تمتد بفتح الوسط و کسره میان کتف
و پشت دستاره دیوبنح الوسط -
که - لد سرج و منی کار و چواز که در دے چیزیا
کو بند و اشارت کردن مانگشت (مع و اض ۲)

و کدوت الشئ ای اتعجب - کدید زمین کوفته بر
کد و دجاء دشوار آب کد ادة بالضم در وی روشن و
انچه درین دیگ ماند از طعام و جزآن کد کدة بانگ
خالیست و سندان و جزآن و دیدن آهسته
و کلی الاصحی قوم کد ادای سریع - کد ابالضم نام ط
کرد - کرد - کردن فارسی معرب و راندن مکارو
ای مطاردة - کرد ابالضم گروهی از مردم و هم لاکر
گرویده انچه در کرانهای چله ماند از خرمای دیدج -
کسد - کساد - ناروانی متاع و جزآن کسید
کاسد متاع ناروان سلعة کاسدة و سوق کاسد
بلا بار - واکسد الرجل ای کسدت سوقر -
کلد - کلد - بفتحین جای رست بی سنگ کلد
پاره از زمین سخت کلد می شده ممکنند دای صلب -
و اکلدی البعیر ای غلط داشتند مثل غلغلی کلد
بفتحین نام مرد -
کمد - کمد - اندوه نهانی (عج ک ف ن) کمد کفایت
منه کفده بالضم بر کشتی گونه و اکمد القصار الثوب
اذا لم یبقه - کمد گرم کردن عضوی بپستن چیزی بر کما
یا کسر کذکث فی الحدیث الکما واجب الی من الکی -
کند - کنود - ناسپاسی کردن (عج ف اض) کنود
بافتخ اخت منه لکنه و الموث کند بضمین شده -
ارض کنود زمین که از وی چیزی نروید کنده -
قطعه کنده بالکسر پدر حی ازین -
کنغد - کنغد - نوعی از ماهی دریا
کود - کود - مکاد نزدیک آمدن کارے که
بشود (عج ک ان ف) و کاذب فعل کذا ای قارب و لم
یفعل - وعن سبوی عن بعض العرب کدت ففعل کنه
بالض قال ان ناسا من العرب یقولون کید ففعل کنه
و ما زیل یفعل کذا و یریدون کذا و زایل ففعلوا الکسر الی

الکاف فی فعل کما نقلوا فی فعلت وزعم اللمسی انه
 سمع من العرب بن يقول لا افعل ذاک لا کوا و افعل
 من الواو - وقد یدخلون علیها ان تشبیها بعینه
 و توهم عرف فلان ما یحکد منه ای ما یراد منه يقال
 لا اتمته لی ولا مکاده ای لا اتم ولا اکاد - و تقول لمن
 یطلب منك الشئ فلا ترید اعطاره - ولا مکاده
 و کاد وضعت لمقاربه الشئ فعل و لم یفعل فجرده یجی
 عن نفي الفعل و مقرونه بالوجه یجی عن نفي الفعل قال
 الله تعالی لم یکدر لها - قال بعضهم فی قوله تعالی
 اکاد و انضیها ای ارید انضیها قال فلک جازان یوضع
 ارید موضع اکاد فذلک اکاد و موضع ارید فی قوله
 تعالی فوجدنا فیها جدارا یرید ان ینقض اسی یکاد -
 کمد - کمدان - بالتحریک و یدلن در اندکوش
 (مع ک اف ۲) و اکمدته انا - و اکو به الفتح اکره
 الی امه لثقه -
 کید - کید - یکید بکسک لیدن (مع ک اف ۱) و
 کاوه و کایدہ بجی - و یسمی الحرب کیدا یقال غزا
 فلان و لم یلق کیدا و مرو سیدن یقال هو یکیده
 اسی یعاجه - و یکیده نفسه ای یجود بها ویسمی اجتهاد
 الغراب فی صیاحه کیده و کذلک النقی -
 کید فی عدوه کوشش کرد در رویدن -
 کمد - فی آثارهم دوید در پی ایشان
 کیدیه - بالکسر الکرویده -
 کزد - بالفتح موضع است -
 کشتندی - بالفهم الخطابی و ابنه رویار دنیا
 عن اصحابها -
 کشته - یکشته قطعه با سنان قطع اجز کشته ناقص
 علیها ثلث اصابع و الکشد حب یوکل و الکشد و نافه
 کشد فترد الضیقۃ الا حلیل القصیره اخلت

کاشم در بسیار کسب و بکوشش عیال پرور و صلہ
رحم کننده کشود و کشد مثله بختین ج و اکشد
اخلاص الزبده -
کعد - جوال کعدہ پوشش شیشہ -
کاغذ - القراطس معرب -
ابو کلمدہ - من کناہم -
کمر - دہی بہ سمرقند -
کمد - مرد کلان حشفہ یا سرزہ -
اکمد - الکمد الفرخ اقمہد -
کناہد - وجہ کناہد - بالضم قبیح -

کعد - لکد
کاغذ
کلمدہ
کمر - لکد
کمد
اکمد
کناہد
کد
لبد
لحد
لمد

فصل اللام

لبد - لبد - بالکسر لبدہ انض منہ لبدوج
وقیل لزبدۃ الاسد لبدۃ وهو الشعر المکلب بین
کنفیہ والاسد ذوبدۃ وفي المثل منع من لبدۃ الاسد
و الجمع لبد بکسر اللام مثل قرۃ و قرب لبادۃ بالضم
بارانی ندین و یقال مالہ سبد ولا فیہ یختین و ہما
الشعر والصوف ای بالہ شیء - والبدت الفرس
فولبد ای شدت علیہ اللبد - والبدت القرۃ
ای جعلت فی لبدہ و ہما جوالق الصغیر - والبد البعیر
اذ ابال و لملط تقرب علی عجزہ فیصیر لبدۃ مثل لوط
بولہ - والبد بالکان اے اقام بہ - والبدت الابل
اذ اخرج الریح الوانہا و اوارہا و تہیات للسمن -
لبد بالضم خفیدین بزمن (ع ف اض ۲) یقال
لبد الشیء بالارض - لبد یختین حلق و سینہ گرفتین
شتر از بسیاری خوردن صلیان یقال منہ ابل
لبدای و ناقۃ لبدۃ - والتبد الورق اے تبد
بعضہ علی بعض - والتبدت الشجرۃ اے کثرت
اور اقما و تبد الطائر بالارض ختم علیہا و تبدت
بالطیر ای اشد و لبد اندک الارض ای شدا -

لبد
لبدہ
لشد
لمد
لود

تلبید سر شیم کردن بر موسی و ہوان محل المحرم فی
رأسہ شیا من الصغ لیتبد شعرہ و لکما یشت
فی الاحرام - لبد بالضم بسیار قال اللہ تعالیٰ
مالا لبد اے جا - و یقال الناس لبد کما یجمعون
و آنکہ بر سفر نرود از جای خود و نشود و لبد فیضا
آخر نسور لقمان و ہون منصرف لانه لیس بمجدول و
سرعہ العرب ان لقمان ہوا الذی بعثتہ عاد فی و فذ
الی احمر لیتبد لہما فلما ابلکوا خیر لقمان بین بقا
سبع بعرات سمر من انطب عن فی جبل و غلامیہا
القطر و بقا سبعة انہ لکما لک نزلت بعدہ نسر
آخر فاخار النور فکان آخر نسورہ لبد السید
جوال خرد و نام شاعرے -

لحد - لحد - بالتسکین شکان در گور و شکان
یک کرانہ گور لحد بالضم لغتہ (ع ف یجمعها) و حدت
للحد و الحدت لہ یخج الحاد از دین برگشتن یقال لحد
فی دین اللہ ای حاد حنہ و عدل و حد لغتہ قیہ قری
لسان الذی یلحدون الیہ و شیم کردن در حرم
و اصلہ من قولہ تع و من یردفہ بالحد یظلم ای الحاد
و الیاء زائدۃ - الحد از دین برگشتن بلکہ بالان لحد
لحد - لحد - لحد یختین سخت خصومت شدن
(ع ف ک اض ۲) الدغث منہ لحد و ایضا موصی
لشام لحد بالفتح جوال و خصومت کردن (ع ف ک
ض ۲) ولدہ ای ختمہ فہو لاد و ولد و - لدیدان دو
کرانہ وادی و کرا نہای گردن جمیعہ الدۃ و منہ قولہم
یتلد ای ملتفت یبنا و شمالا - لدود و لدیدار و کہ
در کرانہ دہان ریزند و فی المثل جری منہ بحر اللدود
و جمیعہ الدۃ و قد لدہ فہو لد و الددۃ انا و اللدہ ہو
یقال ما زلت ہللا و عنک ای اذ فح - رجل اندو
لیند و ای ختم یعنی سخت خصومت و تصغیر الذل و اللد

لان اصلہ الذر ذر و افیہ النون لیتقوہ بسفر جمل فلما
ذہبت النون عاد الی اصلہ و یقال مالی منہ محمد
و لالتداسے بد -
لسد - لسد - بالتسکین خیر لکیدن بخیر از مادر
(ع ف ک ۲) و لسد العسل لعقہ لسد بالضم لغتہ
فیہ - و یقال لسد الطلا امہ بالفتح و الکسر -
لغد - لغد و - لغد بالضم فیما کوشش کردن
لغادیدج - الغادج الثانی - ولغدت الابل
رودتہا الی القصد و الطریق - و جار فلان متلغدا
متغظا غظا -
لکد - لکد - یختین بریم خفیدین بجائی (ع ف ک ۱)
و ۲) یقال لکد الوسخ علیہ ای لعق بہ - و لکد
الشیء اے نرم بعضہ بعضا - لکد بالکسر کو بہ -
لمد - لمد - کرانی بار قال الاصمعی لمد القوم و ہم
ای جمد و ہا و احرثوا - لمد ستور ماندہ شدہ لمد ایضا
سپوختن بخواری فہو لمد و لمدہ بمعنی قتال
الوزید المدت بہ ای از ریت بہ قال ابو عمرو
و المدت بہ اذا مسکت احد الرجلین و غلبت الآخر
علیہ و ہو یقاتلہ و لمدہ علی اے یعینہ علی -
لمدۃ عصیدہ ست -
لشدہ بیدہ لکڑہ یعنی مشت زد او را (ع ف ک ۲)
لشدۃ القصعۃ بالشرید شریدا فرام آورد و اطراف
کاسہ و ہموار کرد آنرا (ع ف ک ۲) لشد المتاع
شدہ لشدۃ بالکسر الجماعۃ المقیمون لا یطعنون یعنی
اگر وہ قیماں کہ ارادہ کوچ نداشتہ باشند -
لمد - فروتنی بخواری نمودن لمدان خوار لمدہ
لمدہ یعنی طایفہ زد او را (ع ف اض ۲)
الود - کسے کہ مائل بسوی عدل نباشد متقار
بکارے نشود و قد لود کفرح الودج و الشدید

لا يقطع طاعة وكره سطر -
 ليا و - بالفح حيزه يقال ماتركت له ليا و -
 فصل الميم
 ما و - ما و - كياه نرم ونازك و يقال وجدته
 نادماد و ناديدن شاخ نازك و غصن بموداے
 ناعم و شاب بمود و شاب بمودة اے ناعم و ناعمة و
 بمود ايضا نام جاے و اما و خيرا اے كسبه -
 محمد - محمد - بزرگي محمد بزرگوار و گرامی قال ابن السكيت
 الشرف و المجد كيونان بالآبار يقال رجل شريف
 ماجد له آبار متقدمون في الشرف قال و احسب
 و الكرم كيونان في الرجل و ان لم يكن له آبار لم شرف
 و تاجد القوم فيما بينهم و ما جده فمجة اجمده اى غلبته
 بالمجد - مجد بالفهم يسير و فراخي رسيدن شتر يقال
 مجدت الابل اى نالت من الخلي قريبا من الشبع
 و مجد تانا - قال ابو عبدة اهل العاليتة يقولون
 مجدت الدابة امجد ما محبوا اى علقها بالبطنا لعل
 سجد يقولون مجد تانجد اى علقها نصف بطنها بجيد
 به بزرگي نسبت کردن و في المثل في كل شجر نار و استجد
 الملح و العفارة اى اشكر منها كانما اخذنا من النار
 ما هو حسبهما - بموجده قبيلة و هم اولاد بريقه بن عامر و محمد بن
 احمم نسبوا اليها -
 مد - مد - اب خيزو يقال مد النهر و مد نه آخر - و
 مد النهر ارتفاعه - و مد البصر اى مد البصر و
 كشيدن (جمع فاض) ۲) يقال مدته فامته ما وده
 فزوني پيوسته يقال مد الله في عمره و مدته في غيبه
 احملة و طول له و رجل مد يد القامة اى طويل القامة
 و طرف ممد اى ممدود بالاطناب شد و للمبا لغته -
 و تمدد الرجل اى تمطى - مد بالفهم بيا و بهر طول و ثلث
 عند اهل الحجاز و رطلان عند اهل العراق و الصاع اربعة

امداد - مدته ياره از روزگار و ايضا اسم ما استمدت
 به من المداد على القلم - مدته بالفتح اسه مره من قولك
 مدت الشئ مدته بالكسر ريم گرد آمده در جراحت مداد
 سياهي يقال مدت الدواة و مدت ما و مدت
 الرجل اذا اعطيت مدته بقلم - و مدت بجيش بد استمد
 مدد خواستن و يقال مددنا القوم اے صرنا لهم مدد
 و امدناهم بغيرنا قوله تعالى و امدناهم بغايتهم و امدناهم
 اى صارت فيه مدته - و امد العرج اذا جرى الماء في
 عوده و مدت الابل و امدتها اذا سقيتها مديدا و
 هو احسا و من ديق الشير - ما و امدان بكسر تنوين هو
 افعلان آب سخت شور -
 مرد - مرد - ميوه اراك تر و تر کردن نان راتا
 نرم شود يقال مرد انجتر و مرد العصبى شدنى الله - رمله
 مردار لا نبت فيها غصن امر دلا و رق عليه - فرس مرد
 آنكه گرد اگر دسموى موسى نباشد غلام امر دساده بزنج
 جاريه مردار تانابان روى قال الاصمعي ليقال تمر د
 فدان زمانا ثم خرج وجهه و ذلك ان يتقي امر دصيا تيريد
 تانابان و درخشان کردن نبار و خوشودن و برگ دور
 کردن از درخت مرید خرما در شیر تر نهاده و سنبه
 مار و شكه مراده سنبه شدن مرید شال فسق اى
 شديد المراده مراد بالفهم بد قبيلة ازین مراد بالفتح
 گردن مار د ايضا نام حصنه -
 مسد - مسد - ليف سخت تافته قوله تعالى جبل
 من مسد اى من ليف او خوص و قد يكون من
 جلود الابل او من اوبارها مسد مصدر منه (جمع فاض) ۲)
 ض ۲) جل مسود اى مجد و الخلق - جاريه حسنه
 المسد و العصب و السجل و الارم و هى مسودة و
 معصوبه و مجدولة و مرمه - مسد بالكسر على فعال لغته
 مسد و هى تحى السمن و سقاء العسل يعنى خيك

روغن و مشک عسل -
 مصدر - مصدر - بالفتح بالاي كنهه امصده مصدان
 ج - مصد كيدن آب دبان و پستان شیر و جمع
 کردن يقال مصد ها و مصد مهاي و طهنا و ترشف
 من فها - و ما وجدنا لهذا العام مصده اى برد اقال
 ابن السكيت و قد تبدل الصاد زار فيقال مزده -
 معد - معد - في الارض اى ذهب و معدت
 الشئ و المتعدته اجمده بسمه بسمه - بغير مصدر - بفتح
 معدتره و ميوه تربس ثمره اى رخص و يقال هو
 اتبع لا يفرد - معدة معدة مثال كنهه و كنهه م و هو
 الانسان بمنزلة الكرش لكل محتر -
 مغد - مغد - جا يگاه سبيد بريشاني اسپ نازك نازك
 گردانیدن يقال شب شب با مغد اقال ابو زيد و ابن جابر
 يقال مغد الرجل عيش ناعم بمغده اى نغده و قال لغار معد
 عيش ناعم بمغده - امغاد بسيار خوردن آب نازك و شیر
 خورانیدن کودک را و شتر بچرا تقول المرأة امغدت نهارا
 البصبي فغدت اى ارضعت و فغضت - و مغدت السخلة اعمها
 تمغدها - و يقال وجدت صرته فمغدت جو فها اى
 مصصته و هو صغ الطلح و تسمى الصرته مغدا و كذلك
 صغ صدر البادية -
 مقده - مقده - قريه بالشام مقده شراب
 من العسل منسوب اليها -
 مكد - مكد - مقيم بودن بجائے و ناقه مكد بالفتح
 و مكد ناقه كه شير وى كم نشود و ركبه مكد اى ثابت ما وها
 على قرن واحد لا يغير و القرن قرن القامة و كنهه الدلو -
 مكد - مكد - بالفتح ك نازك و درخشندگى روى رجل مكد
 و امرأة المودة - و شاب المده و ثابته ملا و غصن المود
 و تلميد الاويم ترميه الميه بالكسر هو من الصغار اى شال المنس
 حمد - حمد - كاهنواره و كستر دن (جمع بفتحها) مهاد

امدان

بالکسر یسر تعالیٰ حمدت الفرائش ای بسطة دو طاقه
تمهید گسترانیدن عذر و هموار و نیکو کردن راستی و
ارتقاء و انبساطه - تمهید ای ممکن - حمد و بافتن
از نا هما زانان و هو فعل قال سبوی المیم من فضل
ولو كانت زائدة لادغم الحرف مثل مقدر و فحبت
ان الدال ملحقة و الملحني لا يدغم -

نادرند
مید - سجد

مید - سجد - جنبیدن و نادریدن و اوستا لاصفا
ای تمایلت و خرامیدن و اوالرعل ای بخت و طعام و اند
یقال ما دهم ای ما هم من الميرة مناد و متعلق من هو
المسئول و منه المائدة و هی خوان علی طعام یعنی خوان
آراسته فاذا لم یکن علیه طعام فی خوان قال یو عبیده
مائدة فاعلمه بمعنی مفعوله مثل عیشة راضیه ای مرضیه
ما بد نام کو بی میاده ام نه میدان بافتح معروف
بقال هو کسر المیم و هو مفعول من الودن و منها فخلان
بالفتح و عیش فراخ و غوش سار به و مید رغه
فی بید یعنی غی و فی احدی شیشه المائت اقهر - ای
من قریش و نشات فی بنی سعد بن کرد سره بعضهم
من اجل انی من قریش -

نشده

نفسد

ناید

متد

مشد

نقد

مخدة

مرند

امر خد

مزدان نقد

المضد

ناید - شهر بیت بسرات -
متد - بالکان متود اقام (مع و نه اضر ۲)
مشد - بین الحجارة در میان سنگها پوشیده شده
نظر کرد از میان آن بسوے دشمن در حالیکه
دید بانی میکند بر اے قوم و مشدته اما جعلته نادر
اے ربه -
مخدة - نفختن مؤنث -
مرند - شهر بیت باذربایجان -
امر خد الشی - استرخی -
ماریا مزدانی هذا العام کبردا و المزدرب من النکاح -
المضد ضد الراس و نفختن کینه -

امدان - بکسر نون و تشدید میم موضعیت -
منشد - بالفهم دبیسست از صنایع بن و منشد
موضعیت نوز منشد و فی فصل اخبار و تمیز است
نزدیکش و نادر و دیگری بغیر منها علی بن و نیز ابن سبک

فصل النون

نادر - نادر - مثال فعال نادى مثل فعالی سحتی و ریح -
سجد - سجد - زمین بلند سجد و بالکسر سجد و سجد کدک
یقال فلان طلاع السجد و طلاع الثنایا اذا کان سلیا
لمعالی الامور و راه بر بالا و آرایش خانه سجد و بالضمج
بختید آراستن خانه و آزمودن سجد بالذال الذا ل و
آرایش دیده و سجده الدهر ای جریه - سجاد و آرایش و
بستر و بالین و دور و سجد میضامن بلاد و سجد و مع
خلات الغور و الغور موتامة و کل بالرفع من تمامه
الی ارض العراق فهو سجد و هو ذکر یقال منه سجد آخذنا
نه بلاد سجد و فی المثال سجد من رانیا حقیقا و ذلک اذا
عده من الغور و حصن هم ی - و سجد فلان الذرة
اے رفع الصوت فیها - استجاد یا ای خواستن و
دلیری کردن یقال استنجی فی فاحسجة ثانی استعوان
بے فاعلته و استجد فلان اے قوم بوجده و
استنجی علی فلان ای اجترأطه بعد سینه و وحل
سجد فی اسحاجه اذا کان ناجیا فیها ای سرعیا سجد
دلیری و مردانگی مع بعضهما فهو سجد بضم الوسط و کسره
استجاد و سجد مثله سجد بضم یمن و سجاد و سجد
و سجد ای ذوباس و شجاعة - و لاتی فلان سجد
ای شده - سجد غلبه کردن شجاعت (مع و اض)
استجاد یاری کردن و به سجد شدن و بلند خواندن
مناجدة یاری کردن و حرب کردن مناجد اے
مقاتل - سجد نفختن خوی و خوس کردن از ماندگی
و ریح و ریح دیدن (مع ک اف ۲) فو سجد اے

نکروب سجد مثله سجد و سجد که بار نگیر و یقال هی
الطوبیة المشرقة سجد نفختن ج - عاصم بن
انی السجد من قرار الکوفة من السبعة سجد و بالکسر
حامل شمشیر - ناجود کاسه بزرگ و خورشاب سجد
گروسی از خواجه و هم اصحاب سجد بن عامر انحنی -
نشدند - نوحه از یوسه و هو یس بعربی و تل بلند
و زمین و رفتن ستور بر آگنده نادر - ندر و کدک و مع
ن اک ۲) و منه قرأ بعضهم یوم التناوب تشدید الدال
مد بالکسر عتیا و مانند ندید ندیده کدک - تشدید آشکارا
و فاش کردن یقال ندریه اے شهره و مع به -
نشده - نشده - نشدان - بالکسر گم شده جستن
(مع و اض ۲) نشد نشد کاشد گفتن کسی را
سالتک باشد کاشک ذکرته ایاه فندش اے تذکره
انشاد تعریف کردن گم شده و شعر خواندن و قولهم
نوشده ای نشد یعنی سل - استشاره و ایست شعر
خواستن نشید بواشر المینا شد یمن القوم
نفسد - نفسد - برهم نازدن رخت (مع و اض ۲)
نفسد کدک و هو لیا لفة فی وضعه مترصفا نفسد
نفختن رخت برهم نهاده منضود کدک انضاد
ج و تحت جامه و رخت انضاد ابعجال سنگها و
یکدیگر و کدک انضاد السحاب مارتکب منه -
و انضاد الرجل اعمامه و اخواله المتقه یون الشرف
نقد - نقد - برے شدن انقاد متعبد منه
و ایضایه قوشه و فی ستور شدن استنقاد کوشش
و توان خود را در یا ختن حصم منافذ الذی یستفخ
جده فی الخصومة و فی الحديث ان نافذهم نافذ و ک
ویردی بالقاف -
نقد - نقد - آماده کردن و ادن یقال نفقة الدراهم
و نفقة له فانقده یا ای قبضها و نفقة الدراهم

وانتقدت اى اخربت منها الوليف الدرهم نقداى
وازن جیده - وناقذت فلانا اى ناقضته فى الامر - نقد
بفتحین نوعی از گویند کوتاه دست و پای زشت
روى نقدة كى يقال كذا نقدا قال هو اذل من النقد
قال الاممى اجود الصوف صوف النقد و پوست
زنگی هم ستور و خوردگی دندان يقال نقدا سما و نقذت
اسنانه نقدا كسر الوسا كودك حقیق كه اترجوانی و برنائی
وروى بید نیاید نقدة بالفهم نوسه از درخت و نام
جای نقد خلدست و سى معرفه كمال لاسد ساسانه
و من قبل بات فلان بلیل النقد لان التقفلا لایام للیل
الكله - و لا يزال فلان نقدا بصره الى الشئ اذ لم يزل يظن اليه
نكده - نكده بفتحین سختی و ناخوشی عیش (مع ك ان) تا
و كم شدن آب چاه يقال نكده عیشهم و نكدهت الرکبة
و رجل نكده اى عسر و قوم كاد و مناكيد - و نكده فلان
و بهمانه كدان اذ اقعاسه - انكده شوم نقده نكده اى
مقلات انكده كى روى نرینه شیه بسیار شود انكده لان
نفتح الكاف و قبيله و بهمانه بن كى كى بفتح
نكده - نهو و بسوى دشمن بر خاستن (مع فتح)
يقال نكده الى العدو بر آمدن پستان دشمن (مع فتح)
اض ۲) و نكده اى اجماعه اى اشراف و كعب فمى
ناهد و نكده و فرس نكده اى جسم مشرف نهوده مصدر
منه (مع بصمما) و رجل نكده كرم نكده اى معانے
الامور به نكده ايضا قبيلة از زمین نكده اى ك توده
بلند مناده بسوى كید كیر آهنگ کردن در حرب
و قال كرفتن با انگشتان تنه اید هر كس چیزى از نفقه
بیرون آوردن برابر كید كیر آنها دیر کردن حوض و
جزآن حوض نكده ان و قح نكده ان اذ املا و لم
يفض بعد نهیده نوعی از خوردگی كه از منخر حقل و
آر و ترکیب كنند زید بنید اذ لم يكن رقیقا -

نكده - كفر ح سكن و كند و نكدهت الكفاة بنتت
(مع ف اك ۲)
ناحده - عاده و هم نياحد و نكده و نكده
نرو - معروف و عرب و نكده اردشیر بن بابك
ولمذا يقال نرذیر و جوالق واسع الاسفل محوطه الا على
یسف من خوص النخل ثم یخطو و یضرب بشدة
من الیقف حتى یتیمن فیتقوم قائما یتقل فيه الرطب
ایام اخراش و طلاء مرگب تیدا ولى به و عباس
الزیدی روى عن هارون الرشید -
نقردة - اقامت نمودن بجائے و مالک منقردا
اسے مقيما -
نمرو و - بالفهم من ابجاجة معروف -
نما و نو و - و نواد ابا الفهم و نو و انما تامل النعاس
و نوادة بانفخ قریه بالین بهادر سام بن نوح عم -
تو و العصم تجرک و منه نو دان اليهودی مدر اسم
نوو و - بالفهم و یلقی فیها ساکنان محله به نیشابور
منها بعد انکده بن میمشاد و باب نو و محله بسم قند
منها اجماع التو و سى المحدث -
نمها و نو و ثلثه النون الفتح و الكسر عن الضعفاء
و الفهم عن اللیاب بلد من بلاد اهل بنوی همدان
اصلة نوح و نو و لانه نباها و اصله انهار و نو -

فصل الواو

واو - واو - زنده بگور کردن (مع ف اك ۲)
يقال واو ائمة فى مؤدة و كانت كنده تدا النبات
واو وید آواز سخت و يقال مشى مشيا وید اسے
على تودة معنى آهنگ و اما وى مشیه و توادفیه و هما
افضل و فضل من التودة و اصل التادى اذ واو
و يقال اتدنى امرک اى تمسكت -

و بد - و بد - بفتحین غضب کردن (مع ك ان) ۲
و بد علیه اى غضب علیه مثل و بد و نمت و بد
شدن عیش و هو مصدر و یوصف به فقال رجل و بد
اى سى احوال سیتوی فیه الواو و جمع كقولك
رجل عدل ثم یكف فقال او با و كذا يقال عدول
على قوم الفتح الجمع - و مستوب مثل و بد -
و تد - و تد - بكسر الواو یخ او تادج - و یفتح التاء
نغفیه و كذا لك الواو نغف من یغف - و تد یخ كوفتن
(مع ف اك ۲) يقال و تد التود و الامر منه تد و تدك
بالمیمنة یعنی یخ كوف و تدان و تودسے درون
گوش و بهما العران ایضا قال الاممى يقال و تد و
اتد كذا يقال شغل شاغل - و تد الرجل اى اعطى یغف
یعنی ذكر خود را بر بایه كرد -
وجد و وجد و - سستی و یافتن مطلوب (مع ف اك ۲)
و یضما ایضا نغف مامریه لانظیر لها فی المثال
يقال وجد وجد به بالکسر و الفهم وجدان بالکسر گم شده
یا فتن موجد و وجدان خشم گرفتن بر کسی و وجد بالفتح
انذ بکین شدن - وجد بالکسر و الفهم توادف کردن
كذا (مع ف اك ۲) و وجد الله مطلوبه اسے
اظفر به - اغناه يقال احمد الله الذی او جدنی بعد
فقر و اجدنی بعد ضعف اى قوائى و جد استی
عن عدم فهو موجود مثل حم فهو محموم و وجد وجد
ایضا و لا يقال وجد كذا لا يقال حم و توجدت
لفلان اسے عزت له -
وجد - وجد - بکائی يقال رایت وجد وجد
منسوب عند اهل الکوفة على الطر و عند اهل البصرة
على المصفرى کل سال کانک قلت اوجدت بریتى
ایجاد اى لم اری غیره ثم وضعت و جد هذا الموضع
وقال ابو العیاس سئل و جها آخره و هو ان يكون المرء

وطر

ورو

وعد

سد

وخذ

صد

فی نفسه منفردا کما کنت قلت رأیت رجلا منفردا انفرادا
وضعت وحده موضعه ولا یضاف الا فی قولهم فلان -
نیج وحده و هو منج و جیش وحده و عیس وحده و همادیم
کما کنت قلت نیج افراد فلما وضعت وحده موضع
مصدر مجرور جرته و رباقا لواء جیل وحده - واحد
یکه و هو اول العدد و حدان بالضم ج - احداث
کذلک مثل شات و شبان و راع و رحمان قال الفراء
انتم حی واحد و حی واحد و کما یقال شریفة فیلو
و یقال وحده واحد کما یقال ثناء و ثلثه و رجل وحده
بفتح الوسط و کسره و وحید اے منفرد و توحید اے تفر
و بنو الوحید لطنی از کلاب توحده الله بجمعه اے
عصمه و لم یکنه الی غیره و اوحدت الشاة فی موحده
ای وضعت واحدا مثل افدت - هو واحد دهره
ای لا نظیر له - و فلان لا واحد له ای لا نظیر له واحد
اشدای جمله واحد زمانه - و هو واحد اهل زمانه و کج
اصدان مثل اسود و سودان و اصیله و حدان - و
یقال لست فی سدا الامر با واحد و لا یقال للموئث
و حدان یقال اعط کل واحد منهم علی حدة ای علی
خیاله و الحار غرض من الواو و و خلوا موحدا
فراوی و قولهم احاد و واحد و موحده غیر مصروفات کما
ذکرناه فی ثلاث - یحاد من الواحد کالمشاعر من العشره -
وخذ - وخذ - نوعی از رفتار شتر و حدان کذلک
رسمت اک ۲ فو و اخذ و خاد -
وود - وود - بالضم و الفتح و داد - و داوۃ آرزو
بردن (رسمت ک افت ۲) یقال وودت ان تفعل کذا
و وودت لو انک تفعل ذاک - و و بالضم و الفتح و الکسر
مودۃ دوست داشتن یقال بودی ان یکون کذا
و و بالکسر یعنی و دید او ج - مثل قدح - و اقح
و ذئب و اذؤب - و یقال ہما توادان و ہم اوداوا

و و و دوست و دوان بستوی فیہ المذکر و الموئث
لکونہ و صفاد اخللا علی وصف للمبالغة - و و بالفتح
میخ و قدر مذکره و نام بیت قوم نوح علیہ السلام و نام یوح
ورو - وورو - آمدن ایراد متعد منه و رد بالکسر
پارۃ از خواندن و جزآن یقال قرأت و ردی باب
آمدن و باب آیندگان از مردم و شتر و نوبت آب
و نوبت تب یقال و ردتہ الحی فهو مورو و یقال
استورده ای احضره - و توردت الخیل لبلدۃ ای
و خلطها قلیلا قلیلا قطعۃ قطعۃ و فلان وارد الارض
ای فیما طول - جبل الوری درگ کردن و ہما ویدر
و رد بالفتح کل و ردة یکے و قبل للاسد و ردتو
للفرس ایضا و ہوبین الکلیت و الاشقر و لانی و ردة
و کج و ردتو مثل جوج و جوج و راد ایضا و ردة کلکون
شدن (رسمت بضمها) یقال و رد الفرس یورده و ردة
بالضم کلکونے مثال غبستہ و سقرۃ و رزقۃ - و یقال
ایر و الفرس کما یقال ادہام و کما ت و اصله و راد
صارت الواو یا و کسره ما قبلہا - ثوب موردای
مصبوغ علی لونہ و ہودون المرقح - و اردزاد
و کذلک مورد یقال اصدرنا بعیرنا فی طریق اردو
رما و رد دم معرب و العامة تقول بزم و راد -
وسد - و سادۃ - و ساد - بالکسر بالین و سائد
و وسد لغتین ج - و سدة الشی قوسہ و
اوشدت الکلب ای اغریه بالصید مثل اسد -
وصد - و صیدۃ - آستان دینات کہ بنجہای او
نزدیک یکدیگر باشد او صدت الباب و آھدہ
اعلقۃ - و او صد الباب مجہولا فهو موصد - و قوله تعالی
انہما علیکم موصدۃ قالوا مطبقۃ و صیدۃ خطیرہ از سنگ
بہمت ستور و خطیرہ آزا گویند کہ اند شاخ و چوب باشد
و استوصدت فی الجبل اے اتحدتہ و صیدار

وطر - وطر - استوار کردن و پای برجا کردن
و گران سنگے دانیدن (رسمت ک) توطید مثله
و و طدت علی باب الغار الصخری سد و طت بہ و نصرتہ
علیہ - و و طده علی الارض مثل و مہصۃ و غمرہ الی الارض
و توطد ای ثبت - میطدۃ چوب سکنہ و طائد قواعد البیان
و اطد اے ثابت طای (مقلوب منہ -
وعد - وعد - نوید دادن لیستعل فی الخیر و الشر (رسمت
ف اک ۲) یقال وعدتہ خیر او شر فاذا استقلوا الخیر
و الشر قالوا فی الخیر الوعد و العدة و الموعد و فی الشر الایجاد
و الوعد و الموعد فی العدة بدل من الواو و النسبۃ الیہ
عدی وانی زتہ رنی و لاتر الواو کما تروانی سیتہ و الفراء
یقول عدوی و زنوی کما یقال شیوی - یحاد و عدہ
جای و وعدہ گاہ و وعدہ دادن و کذلک الموعد لان
ما کان فار الفعل منہ و او او یا رنم سقطت فی المستقبل
نحو بعد ویزن و یب و یضع و یئل فان المفعول منکسور
فی الایم و المصدر جمیعاً و لا تالی منصوب یا کان یفعل
منہ او مکسور بعد ما ذہبت الواو منہ الا اثر فاجاءت
نوادر قالوا دخلوا مواحد موحدا و فلان یج رقی ہو کل
اسم موضع او رجل و ہو یب اسم رجل و یوزن موضع
ہذا سماع و القیاس فیہ الکسر فان کانت الواو من
یفعل فیہ ثابتہ نحو یوجل یوجع و یوسن ففیہ الوجہان
فان اردت بہ المکان و الاسم کسرتہ و ان اردت
بہ المصدر نصبت قلت ہو جل فان کان مع ذلک
مقل الاخر فالفعل منہ منصوب ذہبت الواو منہ
یفعل او ثبتت کقولک لولی و الموفی و الموفی من
لی و لی و لعی و یقال تو اعد القوم ای وعد بعضهم
بعضا ہذا فی الخیر و لانی الشر یقال اتعدوا و الا اتعد
ایضا قبول الوعد و اصلہ او تعاد و قلبوا الواو ثانی
ادعوا و ناس یقولون اتعدتہ و اتعدتہ و اتعدتہ

لہ گوشت پختہ و ترہ و خاکینہ کہ نوعی در نان چندی فی القاموس طعام من البیض و اللحم ۱۲ - علی الصلح خشبہ میسک بہا المنقب و فی القاموس خشبہ یوطد بہا اساس بنا و غیرہ یصلب ۱۲

وہلہ - وہلہ - وودہ - بالتحرک مخفی گرامی شب
یقال قد وودت لیلتنا بالکسر - وودہ الہل لغتہ فی
وہلہ بالکسر لغتہ غضب وحمی -

فصل الباء
 باسید - باسید - دانه خنظل تبید گرفتن و شکستن
 آن تبید الفلیم و اذا استخرج ذلک لیاکله - اہتباد
 نرماندان دانه خنظل تالمخی ازو سیر و ن رود مہبود
 الفتح و تشدید الباء نام جلے در بلاد بنی تیر -
 ہجیر - ہجیر - تجرد شب خفتن و شب بیدارداشتن
 ہومن الاضداد و منہ قیل لصلوة اللیل التجرد -

پله پله - پله پله - شیر خفته و بختات شده پدید مقصور
منه - و يقال بعینه پله پله اس -
پسر و - پسر و - گوشت بختن و مهر کردن (مع ف اک ۲)
نیز در شله شد لبا بقه و طعن کردن در عرض کسی هنگام قتل
هر دلی با کسر فعله ایگیا هی ثوب هر دو زرد رنگ -
پامه - پامه و - فرو مردن آتش (مع ف اض ۲) و گفته
شدن جامه و الموده السکته - و ایندنی المکان ای

والکسر باد بک برزدن شتر یا قال باله هید و لا باد
ای یا قال له کذا و لا یمنع و لا یزجر عن یعقوب لقال
منه بدت الرجل و هیده اے زجرته -
شریده بهسر و انتم مبر دانه بارده مصغیه مسواة
هسده - محرکه مشرود و لیر مساج -
یکده - طع غنیه تکیده اشد علیه -
یلده الوعک الناس اخذهم و هم -

ثم عرف الجمع بالافت واللام و لولا ذلك لم یخرج دخول
الافت واللام علیه لانه معرفة مؤنث فخرج فی کلامهم
مجرى القبيلة و لم یجعل کما تحق - هو و الیاء نام یغیر
علیه السلام یصرف لقال بنده هو و اذا اردت
سورة هو و ان جعلت هو و اسم السورة لم تصرفه
و کذا لک فوج و فون - تهوید نرم و آهسته زفن و
اصل من المودة و فی الحدیث اسر عوا المشی فی
البحارة و لا تهو و اما تهو و الیود و الیفسار و
کذا فی المنطق و هو الساکن یقال غناء هو و
و خواب شدن و مست کردن شراب هو و گردانیدن
کسے را فی الحدیث فابواه یهودانه و یصرانه هو و ادة
بالفتح صلح کردن و میل کردن و با و دای صلح و
ایل - یهوده یقتنن کو بان هو و ج -
هسید - هسید - جنبانیدن (مع ف اک و
فی الحدیث هده یعنون المسجد ای هده ثم صلح و
ما یسید فی ذلک ای یزعمی - قال یعقوب لا یستعمل
هذا الحرف الا بحرف الحجة هیدان بدل هید بالفتح

اقام - و اجمعی السیرای اسرع و هذا الحرف من الیاء
ارض بانه لالنبات فیها - نبات باندای یا بس -
همدان قبيلة الزین -
هسده - هسده - نام زنی یصرف و لا یهود هسده
ج - و یقال هسده فلانة ای یمنی بالمغازلة و نام
بلاد هسده و ان النسبة الیهما هسده و هسده و هسده و
سیف هسده و ان شئت فسمت الماء اتباعا
للدال - چند شمر که از آهمن هسده زده باشند
الکینده بالتصغیر صد شتر و مانند آن قال ابو عبیده
هسیده اسم کل مائة -
هو و - هو و - توبه کردن و بحق بازگشتن (مع
ف اض ۲) فو باند و قوم هو و شل حائل و حول و
بازل و بزل - قال ابو عبیده التهود التوبة و العمل
الصالح و تهو و شدن و منه باد و تهو و جی هو و هو و
یهو و الیاء کذا و اراد و الیاء الیهود الیهودین و
لکنهم خذوا یا و الاسنافه کما قالوا زنجی و زنج و انما
عرف علی هذا الحرف فجمع علی قیاس شجرة و شجرة -

هسده - هسده دانه
هسده
هسده
هسده
ابید
هو و الیاء
یرد
یزد
هسید
نیدو
یاقد

باب النزال

من اللبن - و رجل اخذ بالکسر ای رمد و بعینه اخذ
بعضتهین ای رمد - و بعضهم قال استخذ فلان ارضا
اراد اخذ فابدل من احدی التائین سینا کما
ابدلوا التاء من السین فی قولهم است یجوز ان یکون
اراد استعمل من اخذ فخذ فخذت احدی التائین
تخفیف کما قالوا اطلت من طللت - و المستخذ المظاہی و
رأسه من وجع او رمد - تاخذا ففعال من الاخذ - فاذة
بالکسر شمر یعنی حوض و جمع اخذ و جمع اخذ بعضتهین
شل کتاب و کتب و قد تخففت فی الشعر فیه اخذ و
فی حدیث مسروق بن الایوب قال ما شبت باصحاب

بهم نین ای اخذ بعضهم بعضا - تاخذا ففعال و هو
افتعال من الاخذ لانه اذ غم بعد یسین الحزنة فابذلت
الیا و تاء و غم لما کثر استعماله علی اللفظ الافتعال فهو
ان التاء اصلیه فنبوا منه فعل یفعل قالوا اخذ فخذ
و قرئ تخذت علی اجراء فی قولهم اخذت بید لول النزال
تاء فیدعونها فی التاء و بعضهم نظیر الذال هو قلیل
اخذ کذا و یسندی اخذة مؤنث منه - اخذة بالفهم
فصول و هره که بدان فصول کنند زنان و شش شقة
من تاخذا یقال توخذ بها النساء - اخذتین کوار و
شدن شتر گره از شیر یقال اخذ الفیصل ذانم

فصل لاف
اخذ - اخذ - گرفتن (مع ف اض) اخذ بالکسر
گیرائی و الام منه خذ و اصله اخذ الا انهم اشتقلوا
المرتبین فخذ فو بها تخفیف و کذا لک القول فی الامر
من اکل و امر و اشباه ذلک - و قولهم خذ عنک
خذ ما قول و عنک الشک و المراد و یقال
خذ اسطخام و خذ باسطخام - نجوم الاخذ منازل ماه
لان التاء یأخذ کل لیل فی منزل منها اخذة بنزله و اخذ
و العادة تقول - و اخذه و یقال اخذ و انی القتال

اخذ

محمّد صلی اللہ علیہ وسلم الا اذا تكفى الا اخاذة الركب
وتكفى الا اخاذة الركبين تكفى الا اخاذة القيام من الناس
واخاذوا خاذة ايضا ارض يحجزها السلطان او الرجل
لنفسه - ويقال ذمب بنو فلان ومن اخذهم بالفتح
اي ومن سار سيرتهم - وكلى ابن السكيت ومن
اخذ اخذهم برفع الذال واخذهم بكسر الهمزة مع رفع الذال
اي ومن اخذه اخذهم اي سيرتهم وكلى ابو عمر ^{استعمل}
فلان على الشام وما اخذ اخذه بالكسر اي لم ياخذوا به
عليه من حسن السيرة - ويقال لو كنت منا لا اخذت
باخذنا اسے خلافتنا وشکلتنا۔

اؤ۔ اؤ۔ چون وہی کلمہ بدل علی بامضیٰ من الزمان
وہو اسم مبنی علی السکون وحقہ ان یکون مضافا
الی جملة تقول جنک اوقام زید واذ زید قائم واذ یقوم
زید فاذا لم نصف نوت تقول نہتک یا فلان عن
کذا وانت اذ صحح ارا وحنید و ہومن حروف الشرط
الا انه لا یجانزی بہ الا مع ما تقول اذ ماتنی آتک کما
تقول ان ماتنی وقتا آتک وقد یكون للشیء ثوانی
فی حال انت فیہا ولا یلیہا الا الفعل الواجب تقول
بہما انما کذا اذ جاو زید۔

أقبر يدن اذو دبرند و شقرة اذو دبل باكا روبران -
الار اذو نوع من التمر و جابر بن اذو بالتحريك
وام كنيت اذو من رواة الحديث -

فضل الربا

بند۔ بندہ غلبہ کردن اعن اض ۲) و نام شهر ۲
و يقال عال فلان بنده اى سلیته و قد بذت بعدے
فانت باذ الیاء و بذ الیاء اى رثما بین البذاة
و المبنذوة۔

بغذ - بغذا فـ و بغذا و بدالین و بغزان بالهون

بشرکم و مدینة السلام بقبة
البیت بالضم و فتح السیل المشددة مرجان معرب -
بو ذریعہ تعذی کردن بر مردم و ستند شدن و فروغی
کردن (مع فاض ۲) و ابن بو ذریعہ رجل روی
یعنی مروی راوی حدیث و بو ذریعہ نزل علیہ دم
علیہ السلام البیت ندیب -

قصص

جذب جذب کشیدن مقلوب جذب جذبة بضم جيم
والباركبتذوالعامة تقول جذبة يفتح البار معرب -
جذب جذب بریدن و شکستن جذاذ بالضم والكسر
پاره و ریزه از سر جزو الضم انفتح - عطا غیر مجذوذ
غیر مقطوع - قال الکسانی لیال سحارة الذیب جذاذ
لانها تکسر - جذاذات قراضها انجذاذ انقطع قال الفراء
رحم جذاء باجم و احباه حمد و دان و ذلک ذالم توصل
و یقال ما علیه جذة بالضم - شی من الثیاب
جذذة نیست -

جرڈ - جرڈ - بقیہ میں علت پی ستور چون آماں
و تہیگی جرڈ یا نعم کلاک موش جرڈان با لکسر
ج - ارض جرڈہ بکسر الوسط اسی ذات جرڈان
رعل مجرڈاے مجرب -

جلد - جلد ای - بالکسر زمین درشت جلد ادره
 اخض منها - جلدان موقعی نزدیک طائف
 جلدی بالضم مثال کرسی شتر استواز درشت
 رفتار بک و نیز و منه ابلو ذی السیراع السرع
 جلدیه مؤنث منه -

جافو بے دربی آتشامیدن (عنفتم) جاکند نیت منہ
جغزقہ کبخره دودن۔

جزئیة از رفتار شر و اسباب جبر و امثله پیا

دوين باكراني و فرس مجرذة و مجرذ القواكم كرمه
 القرب القدر في تنكيس الراس و شدة الاحتياط
 مع لبط احازة يديه و رجليه و هو قرب السنبك
 من الارض و ارتفاعه و البحر تبة كفضطر الغليظ و
 بهاء الذي لامة نروح -

الحجینہ۔ بالضم کا بھنڈا من الرمان و ذکر باقی معامہ
 فی (ج ۲) و ہذا موضعہ۔

جوفی۔ بالضم کلیم و اجوز یا مدرعہ من صوف
الملاحین۔

الحمد - بالكسر التقاء الخبير -

جريدة - محمد بن احمد بن جريدة الراوى
عن ابن الاعرابى -

فصل الحما

خذ - خذو - لفتحين كونه وبسبب دم شتر
 بعير اخذ و نطاة هذا وهي التي خف ريش ذنبها
 رجل اخذ اي خفيف اليد ويقال للميمن اخذاء
 في التي يكلف صاحبها لمعة ورجم خذا رواه البخاري

ايضاً اذا لم توصل فوق مر ذكره - فخذوا ايضاً نوعي از
تصرفات عروض وهو اسقاط الوتر من متفاع علم

فیتقی متفانیتم الی وطن و القصیدۃ خدا تو هذا
من البحر الکامل - قرب خدا و ای سر مثل خواف

خند خند بریان کردن گویند و جزآن در
معانی نفسان (عنف اک ۲) نمی خندند قوله تعالی آن

جابر عجل صیغه ده اندن اسپ یک دو یک جل
بر آکلندن را اسپ در گراما نخوی کند فرس حننه محنود

نفت منه فان لم يعرق ذلك الفرس قيل كبا ومنه
قولهم اذا سقيت فاخذ اسي عرق شمر الك ابي صفت
حاذ

فی قلیل ما و نخی گرام و سوزانیدن گرام جبریزه ایقال
خندته اشمس سحر حقیه خند بالحق حکام عای نبرد کینه

خوذ اخروا ذی الرز

خوذ - خوذ سخت را من (مع فاض ۲) حدث

ویبذ

واخوذ تمایخی - اخوذی مرد سبک فهم و نیز خاطر عن

السبذ
دانی

ابی عمرو - وقال الأصمعي هو الشمر في الامور القاهر لها

الذي لا يشد عليه منها شيء - حاذتته وحال تنهائي

موضع اللبد من ظهر الفرس وفي الحديث يؤمن

خفيف الحاذي خفيف النظر - واحاذتت واحدة

حاددة - واحاذان ما وقع عليه الذنب من ابدان الفجر

خوذان گیلای که گل زر و دارد آتخو اذ چیه شدن بر چرخ

الذاذی - اسفید پان

توله تعالی استخو و غلبه الشيطان اے غلب و هذا

جاء بالواو على اصله كما جاء استروح واستصوب

له بذر - السميد

قال ابو زيد الباب كلمة يجوز ان يحكم على الاصل

يقال استصاب واستصوب استجاب واستجوب وهو

قياس مطروعه عندهم وقوله تعالی الم استخو عليكم امي تغلب

عليكم وعلى اموركم ونستول على مودكم -

تجيد - شجذ

تجيد - جدا گفتن يقال لا تجدن تجيد اے

لا تزل في جذا -

الحفرة - شجذ

الحفرة - الكريمة الضامرة المنزلة من الابل حرف ج

الحفزة - لفبتين الحفص -

الحفند

الحافذی - بالضم شدة الحرا الحفذان الورشان

ليخبر بركة است -

الحافذی از د شند

فصل الحاء

خند - الرودة

خند - خندید - بالكسر سر كوه بلند و فحل خنمی

من الاضداد وعن ابی عبدة خندة خندة خندة خندة

خوذ - مخاوذة - امدوشد کردن يقال بنو فلان

خاوذون الى المار - خاوذ الخمي ان تأتي لوقت غير معلوم

خذا بحرج - خذنا كروان شد زرد آب

جراحت (مع فاض ۲) -

معروف بن خروخو - محدث لغوی کے -

شقد

خوذ

خذا بحرج

زمرذ

خربو ذ - زباو ذ

اخروا ذی - الخمر

فصل الدال

دینذ - دیا بوذ - نوعی از جامه ها که جمع دیو ذ

على فيقول قال ابو عبدة اصله فارسي ديو ذوربا

عربوه بدل غير منقوطة -

دا ذی - شربانی است مر فاستقان را بنذ الدنبا ذ

موضعيت بين بيار جوز -

فصل الدال من بقية الصراح

الذاذی - بناتی باخوشه و از جاز علی النسب و بنی

فصل الراء

له رذ - رذقة - بالكسر رذم باره که قطران بوی مانند

برشته و رگویی که زر گر سیرایه را بوی مانند تاروشن شود

رذقة لفبتين لغتها و نام جائے که خاک البوز غفاری

استجاست و بشم باره رنگین که از گردن شتر در آویزند

رذج - وايضا مصدر قولهم رذت يده بالقدح

ترنبر رذای خفت عن ابی عبدة رذ بكسر الوسط خفت

القوام في مشية - ويقال فلان ذور بذات ككثير البقطة

في كلامه ويقال بين القوم ربا ذية بالفتح اے شمر

رذ - رذو ذ - بالفتح باران نرم ریزه و هو فوق القطط

ويقال اذت السماء والارض مرذة وقال ابو عبدة

ارض مرذ عليها ولا يقال مرذة ولا مرذو ذة قال

الاسوس يوم مرذ اے ذور ذاذ -

الروذة - امدرفت را ذان موضعيت

بمدينة منه الوليد بن كثير المحدث وكورتان بالعراق

اعلى واسفل منها محمد بن الحسن الزاهد

فصل الزاء

زمرذ - زمرذ - لفبتين زمرذ و هو معرب -

زربا ذية بنهم كعلائيه اے شمر الصواب بالراء

الراذ - الراذ من القمر ومنصور بن راذان محدث

كبير و نبات راذان الحمر و محمد بن ابراهيم بن علی بن

عاصم بن راذان الراذی اسما فسط سند صهبان

فصل السين من بقية الصراح

السبذ - لفبتين كوندی مانند زبیل معرب و

احد كاحم بلدي بحر والامسا ذة ناس من الفرس

ولا تجمع السين والذال في كلمة عربية سبنا ذج

سنگ فسان معرب -

اسفید پان - دیست با صهبان و دیست

پیشاپور منها عبدة بن الوليد -

السميد - السمد و عبدة بن محمد الدورقي و محمد بن

ابن علی و عمه المبارک بن علی و ابو القاسم احمد بن محمد

ابن علی السمدیون بكسر السين والميم والذال محدثون

فصل الشين

شجذ - شجذة - باران ضعیف و هو فوق البقطة و

اشجذت السماء اے ضعف مطرا -

شجذ - شجذ - تیز کردن کار و مانند آن (مع

لفبتين) شجذ فسان شجذان لفبتين كرسنه -

شذ - شذو ذ - پراگنده و یک یک شدن

و پراگندگان (مع فاض ۲ و ۳) يقال شذ عنه

ابي الفرد عن الجمهور و نذر فهو شاذ و شذو ذ - شذوذ

الناس الذين يكونون في القوم وليسوا من قبائلهم

شذان كصحبة المتفرق منه شذان الناس متفرقهم

شقد - شقد - بكسر الوسط انك خواب نكن و شتم

كشذ مردم و هر چیزی را شقد بفتح الوسط مصدره شقد

شقدان لغت منه و ايضا دور شدن و رفتن و

يقال اشقد شقد اسی طره فذهب و بعد قال

ابن الاعرابي يقال ما به شقد ولا نقذای ما به حراك و هو

صنو و صنوان - شقذا عقاب سخت گرسنه -
شهر - شهاؤ - بالكسر استن شدن ناته دوم در
هواد استن او (ع ف اک ۲) قال ابو الجراح
من الكباش ما يشتر منها ما يفل فلا شهاؤان بغير
الاية حتى ترتفع فيسفد والفعل ان يسفد من غير ان
يفعل ذلك -

شهو مشوؤ - بالكسر غامه في الحديث امرهم
ان يسير على المشاؤ والتساخين وشوؤوا اذا تعم
شبه يفتحين وببيت بابور منها الحافظ رشيد
ابوبكر احمد بن ابى المجد ابراهيم الخالدي الشندي و
حفيدة العلامة شمس الدين ابراهيم بن محمد وابنه
العلامة يحيى

الشير ذى - شير حذر و هو شير ذاة و رجل
من تغلب والشيرة السرعة -

الشجر الكلب اغراه
فشر و هم من خلفهم بالذال بالجمجمة و قرأه عش قال
ابن جنى لم ير باني كتب اللغة تركيب دش رو
وكان الذال بدل من الدال
الشربند - كفضف الغليظ -

الشعوذة - خفة في اليد واخذ كالسحر برى الشى
بغير راعليه اصله في راي العين وهو مشعوذ و مشعوذ
والشعوذى رسول الامراء على البريد وشعوذ بن
عبد الرحمن وابن خلدون محدثان وابن مالك
ربط النعمان بن المنذر -

المشعب - المشعوذ و قد شعبه شعبد -
الشمر ذى - كالشبر ذى في معانيها و لغة في الشجر
الشمر احدريد الشمر ذاة التحديد و ترفيق احدريد
ومن الكلام الخفيفة احدريد اطراد الانياب -
محمد بن احمد بن شهاب و فتح الشين في النون في العوذة

وعلى بن شنبوذ - وكلاهما من القراء واحمد بن محمد
ابن شنبوذ قاضي الدينور محدث -

فصل الصاد من بقية الصراح

اصبهندان - بالفتح شهر ليت ببلاد ويلم
اصبهذية نوع من الخمر في العراق و مدرسته بغداد
بين الدينين

فصل الطاء

طبر رؤ - طبر رؤ - و طبرزل و طبرزن نوعي اذكر
قال الامام يقال سكر طبر رذ على الصفة -

طرفة - طرفة - كفتن و ناكردن و هذا ليس
من كلام البادية سطره نخت منه -

طغرة - قبر و يحرك اطفافج طغرة يطغرة دفن كردو
در قبر انداخت او را -

طنب - كعقد و بيت به مصر منها مسلم بن يسار
الطنبى رضى عنه الملك بن مروان تابعي محدث
و قال ياقوت في بلشتر ك طنبذة موضعان بلدة في
العصيدة موضع في اقليم الحمير تونس -

فصل العين

عجوؤ - عجوؤ عياؤ معاذ - معاذة - اندشيدن
و ع ف اض ۲) و عذت به واستغذت به اى
بجأت اليه و هو عياؤى اى الجأى و عذت غير
به و عوؤته به بمعنى و قولهم معاذنا اى اعوذ بالله
معاذنا شمله بدلا من اللفظ بالفعل لانه مصدر و اى كان
يسر مستعمل مثل سبحان الله و يقال ايضا معاذة الله و اى
دعائه و عاذة و عياؤ و يقال عوذ بالله و عوذت
اعوذ بالله عوذة بالضم معاذة تسو و كذا معنى عوذة العوذ
موضع القلاوة - و دارة المعوذة تحت معوذتين
بكسر الواو و سورة آخرين اذ قرآن فاعوذوا فيه

از اسب شتر و گوسپند و آهو عوذ بالضم ج شل حائل
و حول و عوذان ايضا شل راع و رعيان و حارو

حوران يقال بهى عانذ بنه العوذ و ذلك ذاولدت

عشرة ايام او خمسة عشر يوما ثم بهى مفضل بعد -
و يقال بهى عياؤ اى سجدتان نتاجها - عوذ بالضم
و التشديد كياه و بن خا رسته يا بجاي دشوار كه ستور
بوى نرسد و گوشت كه براستخوان چسبیده باشد يقال

اطيب اللحم عوذة و هو لازم بالضم و عاذ به و ما تركت
خلانا الا عوذا منه بفتحين و عوذا اى كراسته و اقلت
منه فلان عوذا اذا خوفه و لم يفربه او ضرب به و هو ير بدقله
فلم يقتله عيذا كبر اليا و تشديد با نام قبيله يقال
هو من بنى عيذا الله - و يقال للجودى ايضا عيذ -

عائذ يدعى ابنى عبه -
عشجرت السماست شدياران آن -

عندى - بر غلاند امرأة عنديان بالكسر بدخلق
عائذة بن زنج و كوش -

عيزان - بدخلق -

عيزان - بدخلق -

فصل الغين

غذ - غذيدة اخرج و غشيت ريم ج راحت غذ
ريم كردن ج راحت (ع ف اك ۲) و غذا اخرج اى
سال ذلك منه و يقال للبعير اذا كانت به دبرة
قبرات و هى تبذى قيل به غاذ و تركت جرحه يذغاذ
شتر كه اذاب كراست دارد و غذا ذشتان در قرا -

الغليظ - الغليظ -
غشمتى - غشمتى - به غشمتى عانذ اى و
مخرج آواز -

غيزان - كسى كه در طن خود صائب باشد
الغناؤ - المتعاطية غشمتى كنده -

شهر

اصبهندان

شهو

شبه طبرزو

طرفة

الشبر ذى - طرفة

عشجرت

الشجر غشمتى

فشر

عيزان

الشربند

الشعوذة - عوؤ - غذ

المشعب - الغليظ

الشمر ذى - غشمتى

الشمر

غيزان

شنبوذ

فصل الفاء

فخذ - فخذ - بکسر الوسط ولسكونه مع فتح الاول
والکسر ان فخذ بالفتح وسكون الوسط مصدر منه
يقال ربيته فخذته اے اصبت فخذہ - والفخذ
فی الشار اقل من البطن يقال اولها الشعب
ثم القبيلة ثم الفصيلة ثم العارة ثم البطن ثم الفخذ
تفخذه اے مفخذه - واما فی الحديث بات يفخذ
عشيرة اے يدعوم فخذ فخذها -

فد - فذ - تنها ويكاه واول سهام قمار هي عشرة
اولها الفذ ثم التوام ثم الرقيب ثم الحلس ثم الناس
ثم السبل ثم الملعون ثم لا انصاء لها وهي السيف والنج
والوفد - ثم فذ اے متفرق وافذت الشاة اے
ولدت واحدا فم فذ فان كان ذلك عادتها
فهي مفذ اذ - ولا يقال ناقه مفذ لانها
لا تلد الا واحدا -

فلذ - فلذ - بالكسر كثر فلاذج فلزة باره
جذ وگوشه وامل وجزآن فلذ بفتح الوسط - يقال
فلذت له من ماله اے قطعت له منه وافلذته
المال اے اخذت من ماله فلذته - فالوذ فالوذق بالو ده
وبها معربان قال يعقوب لا تقل الفالوذج -

فرذ - فرذ - بالضم فرذ يعني درشت شتاب زده فرمود
فراسيد شده والصواب في الكل بالبدال المحملة -
فطرذ - بازداشتن از چيزے -
فانيز - نوس از شیرینی معرب پايند -

فصل القاف

قذقة - بالضم برير قذج - وکيک قذان
ج قذتان وکرانه قذ زن - وقذوت الرش

اي قطعت اطرافها - اذن مقذوذة كانهما برت بريا
قذا ذات النجذ از بریدن برافتد وقذوت السهم
قذا اے جعلت له القذو - اقذير بے بر قذج -
قذا ذج جمع الجمع - قال يعقوب رجل مقذو ومزلم اذا
كان خفيف البياة وامراه مقذوذة ومزلة اے
ليست بطولية - مقذ بالفتح پس وگوش مقذو الشعر
پير استه موسے -

قفذ - قفذ - بالضم وفتح الفاء ومنها حارثت
تقفذة مونت قن فذج وجاے خوسے در پس دو
گوش ستور وجاے که در وی گياه انبوه رويد
قفذ الدراج وهو موضع -

قباد - بالضم بدر كسر القباذيان موضع بين بلخ
وحطه قباذيه كندم كمنه زبون -
القشدة - القشدة معانيها عن الازهرى -
القشدين - السماء يانته -
القذ - محرکه شے كالنقل يعلق بالهم لا يفارق
حتى يتقلد يقال بهمة قلذة كفرقة -

اقياذ - موضع يست في قول المرار القشدة شعري
كانا والعد من اقياذ - اس جرامير على وجاذه -

فصل الكاف

كذ - كذ ان - بالفتح سنگ نرم -
كوذ - كافتان گوشت بالاي دوران
الكاذ الكاذ

كلواذ - بالكسرتابوت توريت ام كلواذ كينت بلا
كلوزي بالفتح وقد تدوم يبيت بياين بعدا كلواذ يني
رجل كنانة - بالضم مرد ترش روی کلان جبره بگل

فصل اللام

لجذ - لجذ - خواستن چيزے بعد از آنکه کيار داده باشد

يقال لجذني فلان اے سالي بعد ما عطية مرة فاکثر
وليسيدن سنگ خور را حگاه ابو حاتم و خور دن ستور
گياه راعن ابی عبید - وقال الاصمعي سجده اے
لسته كما قاله ابو عبید -

لذ - لذة - مزه - لذاتج - لذاذ لذة خوش
مزه یافتن (مع ک اف ۲) يقال لذذته اے چودته
لذذا - والتذوت به وتلذوت به بخي - وشباب
لذولذذت منه واستلذه اے عده لذذا - لذ
ايضا خواب اللذو اللذ لسكون الذال وكسر اللغه
في الذي واللذ الجذف النون التثنية والذين الجمع
وربما قالوا في الرفع اللذون -

لوف - لوف - لياذ - بالكسرنياه كرفن يقال لاذبه
اے عاذبه - لوف الفيا كانه كوه الواذج - ملاوذة
لواذ بيك كرنياه كرفن ومنه قوله تعالى قد يعلم الله
الذين يتسللون منكم لواذا ولو كان من لاذ يقال
لياذ به بوزن بالفتح تمام مردے -
لمذ - نگرست لغته في لمح

فصل الميم

ملذ - ملاذ - بالفتح مع التشديد اللام اے مطرذ
يعني دروغ گوی که گوید وکنده ملذ نيزه زدن يقال
ملذه بالفتح اے طعن و خسته دويدن ستور ملذ ان
بالفتح آنکه نصحت پيدا کند و بدی پنهان دارد -

ممشذ - ممشذ - بالضم از نگاه بازو هو ميني على الغم
وندمعاه وهو ميني على السكون وكل واحد منها
يصلح ان يكون حزن جرتجر با بعد ها و تجر بها مجرے
في دلالت عليها حينئذ الا على زمان انت فيه وتقول
ما رأيت بذ اليلة ويصلح ان يكونا اسمين فترفع با بعد
هما على التاريخ او على التوقيت تقول في التاريخ

مارا کتبه مذیوم الجعته ای اول القطاع المرویه الجعته
وتقول فی التوقیت مارا کتبه مذیوم ای امذک
سنة ولا یقع ههنا الا کتبه لا ینک لا تقول مذیوم کذا
وتقول مذیوم قال سیمویه منذ الزمان فیه من
الکمان وناس یقولون ان منذ فی الاصل کلستان
وهما من ادبعتا واحدة ولا دلیل علی صحته القول
موز- ماضی- عسل سید ماضی زره هم موز-
مذ- مذ- کذب وموز میذ ومذ کذاب مذمار
بسیار فغان کتبه مذیوم خوش طبع-
مرو- الحجزان را در آب انداخته بالید (مع فعل)
مید- شهرست بزرگ میزد-
مید- بالکسر گوهی از هند عن ابن عباس و فی

فصل النون

نیز- نیز انداختن از دست (مع ن اک)
بنز- و بنز- یعنی شد و لکثرة بنز که در راه
انداخته و اندک یقال ذنب ناله و بقی بنز-
و ناهه الحرب ای کاشفه- و جلس فلان بنز- بفهم
والفتح ای ناحیه- و انبذ فلان ذنب ناحیه-
بنز- یعنی و اب که از جوب جزآن گیرند یقال بنز
بنز اذا تخذت و العامة تقول انبذت نذلان
بالتحریک جنیدن رگ یقال بنز العرق و یفون
بمع- بنز بالکسر بالین-

نجد- ناه- دندان سپید همه للانسان
اربعه نواخذ فی اقصی الانسان بعد الارحاء و یسمی
ضرس الحکم لانه ینبت بعد البلوغ و کما ان یخفل یقال
شک حتی بدت نواخذ اذا استغرب فیه- و
یکون النواجد للفرس ایضاً و هی الانساب من
ذوات الحنف صواعق من الطلف و رجل

منخذ- بحرب الحکم الامور-
نقد- نقاد- بالفتح نفوذ و در گذشتن تیراز جا
که رسد و رفتن نامه و فرمان (مع ن ض) نقاد
تنفید متعدها من- رجل ناقذ فی امره ای ماضی
وامر ناقذ ای مطاع و قولهم اتی بنقد ما قال ای
بالفتح من- و طعنه لما نقذا کس نافذ-
نقد- نقاد- استفاد- نقذ را بنیدن کس
را از کس یقال انقذه و استفذته و تنقذه من ای
نجاه- نقذ یفتحین را بنیده و هو فعل بمعنی نقول مثل
نقض و قبض- نقاد انچه را بنیده باشد از پسان
از دست دشمن نقیذ کس منقذ نام مرد-
النواخذة- مالکان کشتی های بحار و کیلان آنها
معربته نواخذة یکس استفوا منها الفعل و قالوا اتخذ
کتر اس یعنی نواخذ شد و رئیس شد-

نذ- نذ- نذیر که از بی یا از دهن بر آید
انما یسید- نام زهره عن ابن عباس و فارسی غیر
معرب بالذال فلا مدخل له حنین فی الکلام-

فصل الواو

وحد- وحد- باجمع معا که در کوه که آب
گرا آید در و و جاذ بالکسر ج-
وقد- وقد- زدن و کشتن زدن و کشت
گردانیدن (مع ن اک) شاة موقوذة النقیات
باختب و غلبه کردن خواب کسی را و قد النفاس
ای غلبه- و قد نیک لا غر و جل قید مابہ طرق ناقه
موقوذة ناقه که میگرد و دوشیدن بسیار درستان
وی اثر کند یقال و قدت الناقة لے درت
علا که فعل لنها و قال العبد لے التی
یرغها الولد و لا یخرج لنها الا نزل العظم الضرع

فیوقد با ذاک و یاخذ با ذه دار و درم-
المویدان- بضم المیم و فتح الباء و ضمة الفرس و
حاکم الجوس الموید مثله موایدة ج المار الحجة-
و ذوذة- شتانی رجل و ذو اذ و ذو شتاب
والذوب مریو و ذو ذرگ گذشت در حله که
شتاب رو بود-
و ر ذوئی حاجه درنگ کرد در حاجت خود (مع ن اک)
ولذ- شتاب فتن جنین و لا ذکسیکه گوید و کند-
و مذة- سید کس خالص-

فصل الماء

مذ- مذ- سبک بریدن و سبک خواندن (مع ن اک)
ض ۲ یقال بهذا القرآن و احديث ای سیده یکین
مذاف و مذو ذای قطاع- قال لاصع تقول للناس افلا
اردت ان یلقوا عنک بهاجیک و هذا ذیک علی
تقدیر الاثنین و استندت الشی اے قطعه بره-
هر مذ- هر مذ- بالکسر خادم آتشکده مغان فارسی
معرب هر مذ قج- هر مذ سیر دون الحجب
قال الاصمعی هر مذی بالکسر مشیه تشبه مشی المرابذة-
مذ- هم قومی- بالفتح شریک قرار و ذلک الناقة
بلا با و هم ذی المطر شد حکاها ابو عبید-

موز- موز- سنگ خوار و سبب القطاة
و منه یس الرجل موزة
مید- دودن و شتاب رفتن و شتاب بدین
(مع ن اک) استیاذ استیاذ ممانده مثله باینه شتر
المهر و ذة لم شمع الا فی قول النبی صلعم فی المبع عم
نیزل عند المنارة البیضاء شرقی و شرقی فی مهر و ذین
اے بن مصرین و مردی بالذال-
میشیزه کار سخت ههنا بدج-

نقد- المویدان
و ذوذة
موز- نقد- و ر ذو
ولذ- و مذة
مذ- میذ
مید- النواخذة
نیز- تذ- تذ- انا
هر مذ
مذ- همد
موز- موز
مید- میذ
میز- المهر و ذة
میشیزه

باب الراء

فصل الالف

ابر

ابر - ابره - بالكسر سوزن ابرج - ابار بالكسر
كشش دادن خوار ابرنخله و ابره بالتشديد
كتمه و اصله ومنه سكة بابورة - و تابر الفيل
قبل الابر - و ابرت منه اى سانه ان يارنخل
والزرج اى يصلحه و سوزن دادن سگ رادر
نان و منه كلب بابور و فى الحديث المومع ككلب
المبابور و نيش زدن كزخم يقال ابرته العقرب
ابر تان - متدى ياشته اسب ما بر اى ناعم و احدا
مبهر و هى النيمته و افساد دات النيين -

اجر

اجر - اجره - بالفتح كوه شمشير و الماثور السيف الذى
يقال انه من عمل ابرج قال الاصمعي و ليس من الاثر
الذى هو الفريد و نقل كردن سخن و منه حديث
ما ثور اى يتقله خلف عن سلف و فى الحديث انه
عليه السلام سمع عمر رض خيلف بايه فنهاه عن ذلك
قال عمر فاحلف ذاك و لا اثار اى حجاز عن غير
انه حلف به و قوله ذكر اى شكلي به ابنته اى اثار
بضمين و سكون الوسط نشان خستگ بعد از
نيكو شدن اثرة رنديدن سپل شتر باهن و منه
اثر البعير فوما ثور و تلك احدى مشرة و تو ثور
ايضا على وزن تفعول بالضم و مشرة السرج بلا همز
يعنى مشرة زين اثر بالكسر خلاصه مسكه و بى يقال
خرجت فى اثره و اثره - اثر بفتحين نشان زخم
و سنت رسول عليه السلام اثارج استيثار بخودى
خود بخارى پرداختن يقال استاثر به اى استبد به
و استاثر الله بفلان اذا مات و بى له الغفران - و

آخر

اور

عن ابن السكيت رجل اثر على فعل بضم العين كك
اخلاق و افعال پسندیده گزیده خود را اثرة بضم الشاء
و فتحها بزرگوارى اى مكرمت اثار بزرگزين يقال
اثرت فلانا على نفسى و قولهم فعل فلان اثارا و اثره
اثر اى اول كل شئ و يقال هو اثرى اى خلصته
و شئ كثير اثار تباع له مثل بشير قال ابو زيد الاثرية
من الدواب الغليظة الاثرية فى الارض بجمعها و
حافر با و قوله اذ اثاره من علم اى بقتية منه - و
يقال سمنت الابل على اثاره اى بقتية تخم كان
قبل ذلك و كذلك الاثرية و هو مقصور منه تاثير
نشان ماندن در چيستى -

اجر - اجره - پاداش و پاداش دادن و ع ف ا
ض ۲ و ك ۲ اجره الله و اجره الله اى اجرا بجمع
و اجر فلان خسته من و لده اى باقوا فصار و اجره
لجره بالضم مزد اجير مزد و ر و است باجره فوي اجرنى
ثمانى حج اى يصير اجيرى و ائجه عليه كذا من لجره
اجر - اجور - برپوستن استخوان شكسته و اجرت
اى اجرت و اجرا الله اى جبر با على عظم و اجرة الدار
مؤاجرة اى اكرتها و العامة تقول و اجرت الدار
اجار على فعال بام خانه بلغت شام و جاز اجاير
ج - اجارة كذا - اجر بالمد و كذا اجور خشت
بجته اجر بالمد و اى ساعيل عليه السلام و بالمد و كذا
آخر - آخره بكسر الخاء اخير سپس و هو صفة مؤنثة
آخرة او اخرج - تاخير سپس گذشتن تاخير
سپس ماندن يقال آخره فباخر و استاخر بمعنى
آخر بالمد و فتح الخاء و ديگر و هو اسم على فعل مؤنثة
اخرى - و قولهم جاءنى اخريات الناس اى

فى او اخرهم و قولهم لا افعله اخرى الليالى اى ابد
و اخرى المنون اى آخر الدهر - و يقال فى اشم بعد
الله الاخر بكسر الخاء و قصر الالف - و يقال ايضا بفتح
باخرة و بنظرة اى بنسيت - و جاء باخرة بفتح الخاء
و جاء اخر البعيتين اى جاء اخيرا - و شق ثوبه اخر
بفتحين و من اخرى من مؤخره مؤخر العين بالتخفيف
و نبال چشم مقدم العين كخ چشم مؤخر الرجل بفتح الخاء
لغة قليلة فى آخر الرجل و هى التى يستند اليها الراكب
مؤخر شئ نقيض مقدمه رينارنخله كه بروى تا آخره
بارگردن مانده باشد اخر بالضم و فتح الخاء جمع اخرى
و هى تانيث آخره و هو غير مصروف قال الله تعالى فوة
من ايام اخر الا افعال الذى مع من لا يجمع و لا يثنى
ما دام نكرة تقول مررت برجل افضل منك
برجال افضل منك و يا مارة افضل منك فان
ادخلت عليه الالف واللام او اضعفت نيت
و جمعت و انشت تقول مررت برجل الافضل
بالرجال الافضلين و بالمرأة الفضلة و بالنساء
و مررت بافضلهم و افضلهم و افضلهم
و لا يجوز مررت برجل افضل كرجال فاضل مارة
فضلا حتى تفضلهم او تدخل عليه الالف واللام
و هاتين قبان عليه و ليس كذلك آخر لانه يؤنث
و يجمع بغير من و بغير الاضافة و الالف واللام تقول
مررت برجل آخر و برجال آخر و آخرين و يا مارة
اخرى و بنسوة آخر فلان جاء معدولا و هو صفة منظر
و هو مع ذلك جمع فان سميت به رجلا صفة فى النكرة
عند الاختش و لم تفرقه عند سبويه -
اور - اورة - بالضم فتح يقال رجل در بين الادرة

والارادة بفتح
 ار - ار - جعل کردن (مع ف اعل) ورجل
 لغت منه لكثرة
 ار - ار - زير و پشت قوله تعالى اشد به ازى
 اى نظرى و جاي بستن از ار از دو سرى يقال
 از رت فلانا اى عانته و العانته تقول و از رت
 بالواو - ار - زير و پشت قوله تعالى اشد به ازى
 ملحت يذ كر و بونث ارادة كذا كذا و ساد
 ارزة جمع القلة زير بفتحين جمع لكثرة منه مثل حمرة
 حمرة و يقال ارزة فاذر و انزرة حنة مثل
 حنة و ركة و تارز البنت اشد و التفت - ار -
 بالمد نام پدر ابراهيم عم و هو عجمي
 امر - امر - بستن بالان بدوال (مع ف اعل)
 يقال امر قننه بالاسار اى شده بالقننه اسار بالسر
 و دال اسر اسرا ايضا بره کردن آسیر برده ناسو
 كذا و الجمع اسرى و اسارى و منه سمى الاسير و منهم
 كانوا يشدون بالقننه لكذا كل خيل اسير و ان
 لم يشد به و يقال اساسراى كن اسير لى اسير ايضا
 به يقال نذا لك باسره اى بقده يعنى جميعه كسا
 يقال بر منه و افردين يقال اسره الله اى خلقه و
 قوله تعالى و سدنا اسرهم اى خلقهم اسر بالفهم كمن
 گرفتلى مثال حصرنى الغائط يقال اسر فهو مامور
 و يقال عود اسر للذى يوضع على بطن الماسر الذى
 احبس بول لا نقل عود سير - اسره الرجل برطه
 لانه يتقوى بهم
 شمر - شمر - بفتحين في يدكى (مع ف اعل) فهو
 اشرو اشران و هم اشراى مثل سكران و سكرى و
 منه ناقة يشير و جاد يشير لى و فيه المذكر و المؤنث
 و تاشير الانسان تخزينا و تخذيا و اطرافها و تاشير العنق

يعنى كونه غلطان و يقال باسنة اشرف بفتح الشين
 و فها و اشور اى حدة و فى مثل اعينى باشر فليفت
 بدر در - و اشترى اخشبه بالشارع بريد موب باره
 اص - اص - باز داشت کردن (مع ف اعل)
 ماص و ماص جاي باز داشت ماصرج - و العامة
 تقول ماص و مكستن اصرة بيوند و خوشى هوا
 على رجل من رحم او قرابة او معروف او اصرج -
 يقال ماصرنى على فلان اصرة اى ما تعطينى عليه
 قرابة و الامنة - اصرا بالكسر بيان و كناه و كرانى اصرا
 اصصر من كونه كنه ينج استوار كنهه و كراهه
 خشك يقال لفلان محش لا يجر اصره اى لا يقطع
 اصرا يا صرج - حتى تتاصرون اى متجادون - و هو
 جارى مواصرى اى اصار بهية الى جنب صارىتى
 و الاصير المتقارب
 اطر - اطر - خمداد كمان (مع ف اعل)
 بى بچيدن بر سوار تير اطره بالفهم بى بر بچيدن بر سوار
 تير و ارمى ديگ بى بچيدن تير اطره بفتحين شدن
 زن و خم گرفتن تيره اطره المنخل چير بر و زن و
 كذا لك اطره اسفا و اطره الشفة و كل شى احاط به
 فهو اطره لى اطره كناه يقال اخذنى باطره غير
 اقر - اقر - بفتحين فربى ستورس از ماند گى و
 لاغوى (مع ف اعل) اشراى اقران اى بطو هو
 اتباع - انور سخت دو بدن آهو و سبكه و جلد
 نمودن در خدمت (مع ف اعل) منفر خادم
 شبك روح
 اقر - اقر - بفتحين نام جائى
 اكر - اكر - بفتحين كشاورزان كانه جمع اكر
 نى التقدير و واحد اكار - اكره بالفهم كند گى
 يقال تاركت الاكر اى حضرت المحقرة - و اكره بفتح اكره

امر - امر - كار امورج - يقال امره مستقيم و زمان
 او امرج - و فرمودن (مع ف اعل) يقال امرته
 بكذا فامر و منه قوله تعالى امرنا متريا اى امرنا هم
 بالطاعة ففصوا و قد يكون من الامارة ايضا اتجا
 فرمانبردارى نمودن و امر به ايضا اذ اهم و مشاورت
 کردن امره كذا لك يقال امرته فى امرى احشاده
 و العامة تقول و امرته استمارت كذا لك قولم لك
 على امره مطاعة اى امره اطاعتك فيما سى مرة
 من الامر - قال ابو عبيدة امرته بالمدة الفقه لقان
 بفتح كثره و منه الحديث خير المال حمرة مامورة و سكة
 مابورة اى كثره النجاج و النسل - و امره اى كثر
 قال ابو الحسن امره بالكرامى كثر و امر القوم اى
 كثر و امر الله بالمد اى كثره و انما قبل حمرة مامورة
 لازدواج مابورة و الاصل مومرة كما قال للسائر جرحن
 مازورات غير باجورات و انما هو موزورات بالواو
 من الوزر اما زة بالكرامى فرمان فرملى امير نعت منه
 اميرة مؤنث من امر فلان اى صدار امير و يقال
 فلان امره و امر عليه اذ كان امير او كان سوتقه اى
 انه محرب فى الامور - امره بالكرامى كثره و سخت
 قوله تعالى لقد جئت شيئا امرا اى متكرا و يقال عجا
 و يقال فى وجه المال قوت امرته اى نماه و كثره -
 امره بالتحريك سخت شدن كار (مع ف اعل) امره
 بفتحين نشان كبراه كند از سنگ و چوب و جز
 آن تا ميرامارت دادن كسى را هو امير مومر مقام عليهم اى
 تسلط عليهم قال لاصم امار اماره بالفهم مامور امره بالمد
 فايند و نام روزى از روز با مجوز مومر فرمان كنده و شورت
 كنده و نام روزى از ايام مجوز رجل امره و امره بالكرامى
 و التشديد و صعيف ال فرمانبردارى مع و امته
 امره بالمد امره مؤنث منه و يقال لى امره و امره

بُئِر - بُئِر - بالکیر چاہے اُور آبار و آبا و بقلب العزّة
ج - و بار جمع الکثرة منہ - بار چاہے کندن و یکنے
نہادن بورة کندی در چیز و ہستی الاراة ایضا
یعنی الماء و المقلوب بال - بُئِر و بارت الشئ و تبارتہ ادخلة -
پہر - پہر - نوعی از دو و ہوا الفراق بپور - ج -
تیر - تیر - تیریدن بارت شمشیر بران اعتبار لازم
منہ تیر بقتلین بریدہ دم و بے فرزند شدن و بھجری
(مع ک اف ۲) اتر نعت منہ و فی احدیث ہذا لتبئرا
خطبة تبراء انچہ در وی احمد خدای عز و جل نعت رسول
علیہ السلام نباشد اتران گور خرو بند و بارت بالفہم در
قطع احم کنندہ تبرتہ بالفہم و انیاء اگر ہے از تیریدن -
تیر - تیر - بسیار کثیر تیر اتباع لہ و قد یفرد و میدہا
اندام نبور کذلک ثبرة یکے تیر ایضاً یک چفسیدہ
بر زمین و ہوا کسی و آبلہ و میدن بر اندام و مع و ا

ک ۲) و نصهما ایضا و بتبر حلدہ اسے تقطع
بجگر۔ بجگر۔ بالضم بدی و کار بزرگ قال الفراء کثیر
بجیر اتباع لہ۔ قال ابو زید البجاری ہی الدوائی احدی
بحرے شمال قمری و قمارتی۔ بجگر بفتین بیرون
آمدگی ناف و سطرپی بن ناف ابجگر بجزاء لغت منہ
بجرج۔ و قولہم افصیت ایک ابجگر و بجکر
ای بامری کلہ۔ و فی اشل عمیر بجکر بجہ لشی بجکر خبرہ یعنی
عیوبہ و یقال ہا اسان للرجلیں۔ و ابن ہجرۃ اسم
خمار کان بالطائف۔
بجکر۔ بجکر۔ دریا و جوی بزرگ خلاف بڑا بحر بکار
بحورج۔ و اسب فراخ کام و منہ قول البنی علیہ السلام
فی مذوب فرس ابی طلحہ ان وجدناہ لبحر او تک
رحم و کفایتن البجرۃ ناقۃ گوش کفایتہ قال الفراء
و ہی انبۃ السائبۃ و حکما حکم احما۔ و بجرخۃ اعلم
و غیرہ اسی تعمق و توسع فیہ۔ ما بحر آب شور و بحر الماء
اسی ملح۔ و عن یعقوب البحر فلان اسے رکب البحر
بحرانی بالضم خون سرخ خالص با حشہ و ایضا مرد
گول حکاہ ابو علیہ۔ بجرین نام شہری بجرانی منسوب
الیہ۔ بجرى منسوب الی البحر نبات بحر و تخم باحار و اخار
اسہای تنک پیشتر از تابستان بجرۃ شہری یقال
ہذہ بجرنا اسی ارضنا۔ و لقیۃ صحرۃ بجرۃ اسی بافرزا
بالحجاب عن الامم بجر بفتین سر اسیمہ شدن
از بیم (مع ک اف ۲) و سیراب ناشدن از غایت
تشنگی و نوعی از بیماری شتر یقال منہ بجرۃ الابل۔
بجران بالضم تغیری کہ بیمار را پیدا آید در تب مطبقہ
یقال یوم بجران علی الاضافۃ و یوم باحورشی علی
غیر قیاس کا نہ منسوب الی باحور و باحوراء مثل عاشور
و عاشوراء و ہوشدۃ الحرفی تموز و جمیع ذلک ماحولہ
بجگر۔ بجگر۔ کوناہ گرداندام جگر بانفع کذلک وہی

مقلوب منہ و پد رسیے از سطر۔
بجھر۔ بجھر۔ المتاع و بغيرته اسی بدوہ قال الفراء
 فزعم و قلب بعضہ علی البعض۔ و بجھر اللبن اسے
 تقطع و تجيب و بجھرتہ و بغيرتہ اسی استخرجتہ و کشفیتہ۔
بجھر۔ بجار۔ بالضم تف بجور بالفتح یا بنجر بد بجور بفتح
 گندی دہان و قد بجور فوا بجر۔ نبات بجر ابر باسے
 سید تنک و قدم فی الحاء۔
بجھر۔ بجھر۔ خرا میدان یقال فلان یبیس النجرتہ۔
 بدر۔ بدر۔ رشتا فتن سوی چیزی دغن ا
 ض ۲) یقال بدرت الیہ و با درست بجھے۔ و
 تبادر القوم تسارعوا۔ و اتبادروا الی السلاح اسی
 تسارعوا الی اخذہ۔ بدر ماہ تمام لیلۃ البدر شب
 چارہ از ماہ سہی بدر المبادرتہ الشمس بالظلوع
 کاتہ یجلبھا المغرب و یقال سہی تمامہ۔ و یقال
 ابدرنا اسی طلع لنا البدر فنحن مبديرون و نام جائے
 فذكر و یونث و ہوا اسم ما یقال الشبی بکانت لرجل
 یروی بدر او منہ یوم بدر کسب الی ذلک الموضع او الی غیر
 بدرۃ ہیمان دہ ہزار درہم و پوست بزغالہ نہ کہ از وی
 خیک سازند بخت شیر و روغن خیک شیر را از
 وی شکوہ گویند و خیک روغن را عکب بالضم چون
 از شیر باز شود پوست وی را اگر خیک شیر باشد
 بدرۃ خواتند و روغن۔ اساو گویند و از پوست
 بزغالہ رسیدہ خیک شیر را و طب و روغن را بنجی
 گویند بالکسر عین بدرۃ چشم سبک نگر و یقال تابتہ
 کالبدر بادرۃ تیزی و شتاب زدگی و گوشت
 میان کتف و گردن مردم و غیرہ وہی البدر تہ ایضا
 و یقال اخشی علیک بادرتہ۔ و بدرت منہ بوادر غضب
 اسی خطا و سقطات عند ما احتد۔ بیدر خرمن گاہ۔
 بدر۔ بدر۔ تخم و کاشتن (ع و ف اض ۲) و تفرقت

ابله تدر بدد بالکسر والفتح معا اتباع ليعبر ليشان و
 ير اکنده مشه قال الفراء کثیر بذیر اتباع مثل لیسر لغه
 او ثقه تذیر لیشان کردن باسراف رجل تذارة
 بکسر التاء اسراف کننده بذور بالفتح فاش کتده
 راز و قوم بذر بذر بشیدید الذال نام آبی -
 بذر بحر - انبذر عرا پر اکنده شدن بشتابناختن
 در طلب چیزی -
 بر - بر بالکسر فزاینده ای کردن مادر و پدر را
 خلای عقوق مبیره شله لقال بر رت والدی بالکسر
 فانابره بالفتح وارجع البرا لبرادرجع الباء البرة
 و فلان یبر خالفه ویتبره اسی طبعه - ویر فلان
 فی مکینه اسی صدق ویرجه ویرجهولا اسی یقبل و
 بر اندر حجه بر بالکسر فی کله و یقال الام برة بولد یلنی
 همران و تبار و اسی تقاعلو من البرونی مثل لایرف
 هر امن برای لایعرف من بکر به من برة و یقال
 الهوداء الغم والبسوقها قال فی الجمل هر که بچه برة
 ادناه بچه و یقال البر الفواد بر بالفتح وشت بریه بشیدید
 والیا مثل براری ج - بریت مثال فعلیت صحرائی
 م فلما سکت الیا و صارت الیا و تار مثل عفریت
 و عفریه - برة اسم معرفه یعنی برد اسم امراه م بر برة
 آواز کردن چشم بر بارخت منه بر بر روی از مردم
 برابر قج - و اما العجته والنسبه و غیره بالیضا جامه -
 بر برة میوه درخت ارک و نام زنی بر بروج برة
 بالغم یکدانه گندم بر جمع بر بروج که بایه خشک برابر
 راست کردن سوگند را و بر اندر حجه لغه فیه
 بر اندر حجه اسی قبله - و بر علی اقرانه اسی علام
 قال ابن السکیت یقال ابر فلان اذا ركب البر -
 بر - بر - بالفتح و الکسر تخم دهن البر بالکسر
 بزر بالفتح ایضا بصا زدن (مع کف اض ۲) انزار

ابا بر تو ابل دیک بزر گزندک گازر بیا زرج -
 و ایضا عصا های سطر بزر از باز یار و هو معرب
 بیا زرج - ج -
 لیسر - لیسر بالضم آب باران تازه باریده و غوره
 خرا اول مابد امن النخل طلع ثم خلال ثم بلج بالتحک
 ثم لیسر ثم طبع ثم و اول مابد امن النبات
 بارض ثم لیسر ثم لیسر ثم معا و ثم خیشش برة واحد
 لیسر و الجمع لیسرات ایضا و آفتاب بوقت بر آمدن
 و تبسرت اسی طلبته لیسر بالفتح حاجت بنا جایگاه
 خواستن و خراشیده شدن سریش پیش از بفتح و
 ورنید لیسر میخستن فی السحیرت لا تبسرا بالضم لا تجر
 و کشنه کردن نخل بنا خواست ماده یقال لیسر یا
 و تبسرا بالضم ضربها من غیر ضبعه - و البسر ایضا
 ظلم السقار و هو ان یسقی اللبن قبل ان یردب فی
 السقار و قبل ان یخرج زبده - بسور روی ترش
 کردن آب سارا یستادن شتی میان آب و البسر النخل
 اسی صادره علیه بسرا - با سور نوعی از بیماری مقعد
 و بنی بواسعرج -
 لیسر - لیسر - بلسره - بفتحتین روی پوست مردم
 و لیسره الارض کاظمین نباتا یقال ما حسن بلسره
 بلسره ایضا مردم بلسر بالکسر نام مرد روی مردم یقال
 فلان حسن البشرا یطلق الوجه و نام کوهی بجزیره
 و نام آبی در بنی تغلب و روی پوست برداشتن
 (مع کف اض ۲) مباشرة جماعت کردن و بسودن
 مباشره دایان کشن خواه و یقال فلان بودم بلسر
 اسی مجرب کامل - بشر بالفتح خوردن بلخ گیاه را و
 مباشرت کردن و شرده دادن (مع کف اض ۲)
 بشور البشار کذلک - البشار ایضا ثیاد شدن
 یقال بشره بمو لو دفا بشرای بسور و یقال بشری و منه

قوله تعالى والبشر و باخته و نبات ناک شدن زمین
 یقال البشرا الارض - و بشرت بكذا البشرا مع ک
 (۲) ای استبشرت به و سررت به - و بشر فی فلان
 بوجه حسن اسی یقنی - بشاره بالضم و الکسر مرده بالفتح
 شاد شدن (مع کف ان ۲) و بالکسر المطلقة لا تكون
 الا باخبر و اما تكون بالبشر اذا كانت مقیده بقوله تعالى
 فبشرهم بعذاب الیم - بشری نام مردی لاینصرف
 معرفه و لا کثرة للتانیث و لزوم حرف التانیث
 و ان لم تکن حقه لان هذه الالف بنی الاسم لما فاق
 کانهما من نفس الكلمة و لیت کالها التي تدخل فی الاسم
 بعد التذکر و قوله تعالى بالبشر لے نذا غلام مثل
 عصای و فی التثنیه بالبشری - تبشیر مرده دادن
 یستعمل فی الخیر و البشرا قوله تعالى فبشرهم برحمه
 منه قوله تعالى فبشرهم بعذاب الیم تبشیر مرده دادن
 یکدیگر را تبشیر مرده و اول صبح و اول هر چیز بشاره
 و خبر و بشاره بشاره یقال امراه بشیره اسی
 حساء و ناقه بشیره ایضا - تبشیر بوم الاول و فتح التاسله
 و کسر الشین مشددا نام مرغی و یقال هو الصفارین
 استبشار شاد شدن -
 بصیر - بصیر بفتحتین بنی و دانای بصیرت بر او
 علمه قوله تعالى للبصیرت یا لم یصیر و ابه بصارة بنی
 دل (مع بضمها) بصیر بنیاد و انا البصار و یلن بصیره
 روشن و پدید آمدن قوله تعالى فلما جاؤهم آیاتنا مبصرة
 اسی مضینه - مبصرة بالفتح حجت مبصرة از دور
 بر افراشته نگریستن تبصیر شناسا شدن و تامل
 کردن تبصیر شناسا و بنیاد و اندیدن و مبصره شدن
 بصره سنگ سفید و نرم و نام شهره فاذا سقطت
 منه البهار قلت بصیر بالکسر - بصیران بصیر و کوفه بصیره
 حجت و استبصار در چیزی قوله تعالى بل الانسان

بسر

بسر

بر

بشر
بسر

بسر

بسر

لے خیشش پوست و گندم خوب ساییده ۱۲ عه آله کجی که بیان جامه را و قاتی کنند بنی کندی ۱۲ عه بزرگ و حال باز ۱۲ عه طلع نیاب فجلال و سراد و خلای بخوفیه تخم تخم کوفه مذوب تخم شمشیر مرده و خلای و فاقه فرطه

على نفسه بعيرة قال الانخس جعله هو البصيرة كما تقو
للرجل انت حجة على نفسك - قال بوزيد البصيرة
من الدم ما كان على وجه الارض واحدية بالزق
بالجسد قال الاممى وهو شئ من الدم يستدل به
على الرمية والبوعر وشله وقال وهو ما بين الشفتين
ايضا ويعني ابو عبدة الترس والدرع في شعره
بصائر ج - بصير بالفتح دوكرانه جرم وغيره ان بهم باز
نمادن بوقت دوختن وقولم اريته لحا صرا اى
نظر اتجديق شديد وهو كلابن وتام اى ذولين
وترو بقر وهو من البصرت مثل موت ماتت من
امت يعنى اريته ام اشديد ام بصير - بصير بالضم كانه
از هر جزو فى الحديث بصير كل سماء مسرة كذا يريد
غلظا - بصير بالضم موضع بشام بصير بالكسرة
انكشت ووحى بنا صرح -
بطر - بطر بفتحين سر كشتك دوشت فيريد كى
وخت شادى نمودن (ع ك ا ب ۲) ويقال
البطو المال اى سره - والبطر فلانا درعه اى
كفنه - والطره اى او شنه - بطر كفانيدن ريش
وجراحت (ع ف ا ض ۲) ومنه البطار والمبيطر
نعت وبطير بكسر الباء وفتح الباء مثال نهريه الذى
يعالج المواشى والدواب بطرة مصدر منه ويقال
ذهب دمه بطرا بالكسرة اى هدره -
بطر - بطر - بطرة - بالضم تندى ميان دولب
فرج بقر بفتحين مصدر منه البطر لظرا نعت منه
وكذا البطارة الشاة - وبطارة الشفة هتة ناشه
فى الشفة العليا وهى اخشنة مالم تطل فاذا طالت
قليلا فالرجل حينئذ البطر منه قول على بن ابي طالب
رضى الله تعالى عنه شج فاقول انت ايها العبد للبطر
بعر - بعير شتر سيدة وهو من الابل بمنزلة الانسان

بعر

بكر

بعر

بعر

بطر

بعر

بطر

بعر

من الناس يقال للرجل بعير وللناقة بعيرة بباء
بعران ج - بعرة يشك شتر وكوبه بعير بعير
بعر ايضا يشك افكندن -
بعر قال الفراء بعير الرجل وبعر شاة اذا بدده
وفرقة - وبعر شئ وبعره اى استخبره وكشفه ومرت
بعر قال ابو عبدة فى قوله تعالى بعير ما فى القبور اى
اثير واخرج - ويقال بعيرت حوصى اى هدته و
جعلت اسفله اعلاه -
بعر - بعور - افتادن پروين ودليل باران
بودن ان (ع بفتحها) يقال بعير بعير بعرة دفعه از
باران يقال بعيرت الارض تجولا - بعير بفتحين بياك
تشك شتر كدران بميرد (ع ك ا ب ۲) ويقال
تفرقت ابله شعر بعير اى فى كل وجه -
بعر - وتركت القوم فى بعير اى فى هيج واختلاط
وتبعثت نفسه اى غشت يعنى بشور يد دل او
يقال اصبح فلان تبعير اى متمسكا ورما يقال
بالعين ولا يرد به الجوهري عن احد -
بقر - بقر - بقر بفتحين كاو وهو اسم جنس بقرة يكنى
وهى تقع على الذكر والاثنى بيقور شله وانما دخلت الماء
على انه واحد من جنس بقرات ج - باقر جماعة بقر
مع رعائتها - واهل اليمن يسمون البقرة بالقوة و
كتب النبى صلعم فى كتاب الصدقة لاهل اليمن
فى ثلثين باقورة بقرة - بقار نام وادى بقر بكون
الوسط شكا فتن وفراخ كشادن (ع ف ا ض ۲) و
قولم بعير بعير اى شق بطنها عن ولدها بقر
فراخى در مال وعلم كان محمد بن على زين العابدين
رضى الله تعالى عنه فى العلم - بقر بقر شاة ما كچه
ناقة بقر النقي شق بطنها عن ولدها - والبقر ايضا
جماعة بقر - بقر بفتحين مثال سيمى بايچه كودكان عرب قد

بقر واهى بعير اى بك - بقر بفتحين ايضا مائة شتر
(ع ك ا ب ۲) وشكفت واشتن سك بدير كاؤ
يقال بقر الرجل وبقر اى حروا عيا وبقر الطيب
وبقر اى راى البقر فحير كما يقال خول ذار اى الغرا
فلى - وبقر الرجل اى اقام بالحضر وترك ابله بالبادية
بقرة ايضا سر جنبان ولشتاب رفتن -
بكر - بكر - بالكسر دوشينه وزن وناقة كى بكم شمش
نزاده باشد وبچه بختين كى پس ازوى هنوز ديگر نزاده
باشد استوى فيه المذكر والمؤنث البكار ج - بكارة
بالفتح دوشينه كى بكر بالفتح شتر جانه بكرة مؤنث منه
واجمع بكار بالكسرة مثل فرخ وفرخ وبكارة مثل
فحل وفحالة وفى القلة على البكر قال ابو عبدة البكر
من الابل بمنزلة الفتى من الناس والبكرة بمنزلة
الفتاة والقلوص بمنزلة البجارية والبقر بمنزلة الانسان
والكل بمنزلة الرجل والناقة بمنزلة المرأة وبدر قبيلة و
وهو بكون واهل واذا نسبت اليه قلت بكبرى وكذا
الى ابني بكرى حذف الاسم الاول وكذلك فى كل كنية
بكرة البقر جرح جاه وجمها بكرة بفتحين وهو من شواذ
الجمع لان فعلة لا تقع على فعل الاخر فاشمل حلقة وخلق
وحاة وحما وبكرة وبكر وبكرات ايضا - ويقال جاز واط
بكرة اسم الجماعة اذا جازوا معا ولم يخلف منهم احد
بكرة بالضم بامداد كاه تقول اتيته بكرة اى باكر افان
اتيته بكرة يوم بعينه قلت بكرة غير مصروف وهى
من الظروف التى لا تمكن ويقال سرى فرسك
بكرة بكم كما تقول سحرا - بكور بگاه برخاستن بامداد
کردن وبامداد رفتن (ع ف ا ض ۲) يقال بكرت
وابكرت وبكرت وبكرت وابتكرت كله بمعنى - و
يقال ابتكرت على الورد - وابكرت الغدار وبكرت
على الجاه وبكرت غيرى ايضا وابكر الرجل ذا ورد

اید قر و ا۔ از ہم جدا و پر گندہ شد یعنی اگر گنجه
 و اید قر الدم فی الماء اے تم تفرق اجزائہ
 فتمیز ج بہ و لکنہ مرفیہ مجتہدا تمیز اعنہ۔
 بر و ر ا ما۔ موضعیت عن سیویہ۔
 بر و شیر۔ مرکز جمیل شہریت بکرمان۔
 تبرع علینا اذا سا خلقہ و بزج جعفر نامی است۔
 بسیر۔ کجفر دیدیت اغلبکہ بعد ان یا شد منها
 الامام صاحب الدین عبد الملک بن محمد البسیر
 بسکرۃ۔ بالکسر و فتح شہریت بہ مغرب۔
 بسکرۃ النخل منها الحافظ علی بن مبارک ابو القاسم
 بستبری۔ بالضم ہوشیج الاسلام عبد القادر
 ابی صالح الجلی کذا النسب جفیدہ ابو صالح الجلی۔
 بصر۔ نواف اجاریۃ قبل ان تحفّض نقۃ فی البصر
 بضرۃ بطلان چیزے و منہ ذمیب دمہ اجڑا منہ
 بکسر ہما اے ہدرا۔
 بجدارۃ بالکسر جنبانید آتیا و بعد فلا نائفہ
 اے لرزائید آتیا۔
 بعکرہ بالسیف قطعہ۔
 بعجور۔ بالضم سئل کہ بران قربان تباں فرج
 کنند و پاژ نامہ پادشاہ چین۔
 بعشور۔ بالفتح شہریت امین سرات و حرس

والنسبة نبوی علی غیر قیاس محب گوشور سماعلی
بن عبد العزیز وابن اخیه ابو القاسم سند الدین
وابراہیم بن یاشم ومحب بن علی الدباس وحی السنت
لقطریۃ بانضم جامہای سپید فراخ لقطرانام
مرد است۔

تعار۔ بالکسر کو ہیست بہ ملا قیس و مردانہ تعریف و یاد
(مع الفتح) و جرح تعارف و تحیکہ پیوستہ ردان باشند
بہ نشود و التعمیر حرکت اشتعال الحرب یعنی برانگیختہ
شدن جنگ۔

تعمیر۔ کتلم کو ہیست یا قلعه برین۔

التعمیر۔ لغت کے دفتر۔

التعمیر۔ و التعمیر کلمہ و کلمہ اکو یا و الاخر
التعمیر

التعمیر۔ و التعمیر لغت و فتح الکاف المشددة
فیہا کذا فی النسخ و الصواب الفتح التار و ضم الکاف
المشددة کجمل للقریۃ التي باسفل البعد و القائلین
توا و السند کا کرۃ ج کر و یا لغت شہر بہ مغرب

فصل الثانی

تعار۔ تار۔ ثورۃ کینہ جیشدن (مع فاضل)
یقال تارث القتل بالقتل ای قتل قائمہ و التار کذا
لا یبقی علی شئی حتی یدرک تارہ و یقال ہونارہ ای
قائل جمیعہ و قولہم یا تارث فلان ای یا قتلہ فلان
و یقال تارثک بکذا اے او برکت بہ تارثی
کتب و تارث من فلان اے او برکت
تارثی منہ و اصلہ تارث فادغم و التار لغت الذ
اذا اصابہ الطالب رضی بہ فنام کعبہ و استثار
فلان ای استغاث لیتار یقتولہ

تعمیر۔ و التعمیر۔ اے ارتعج عند الفرقة۔

تعمیر۔ تیر۔ بازداشتن الزاجت (مع فاضل)
شاربہ پیوستہ بر کارے بودن شتر زین نرم
و گندہ و نام جامے بشیر نام کو ہی بکہ یقال اشتر
بشیر کیا غیر۔ غبور ہلاکی و زیان شہر بکسر الباء
نشال المجلس الموضع الذی تلد فیہ المرأة من الارض
و کذا کہ جث تلد الناقۃ و بجای قیل المجلس الرجل بشیر

تعمیر۔ شجر۔ شجرۃ۔ بالغم میان وادی و فراخی آن میانہ
سینہ و تری شجر بالغم اے عریض۔ و التعمیر
لغۃ فی الفجر۔ شجر کخارہ و العامتہ تقول بالتار و
فی الحدیث لا تخر و اسی لا تکملوا الخیر التعمیر غیرہ
نہ النبیذ۔

تعمیر۔ شتر۔ بسیار و بسیار شدن (مع فاضل)
ک ۲) تار و عین شتر بسیار آب و ناقۃ شترۃ
و غیر شترۃ فرخ سورخ لیستان و منہ یقال طعنتہ
شترۃ۔ ناقۃ شتر و بسیار شیر و الشترۃ کثرۃ الکلام
و تر ویدہ یقال شتر ثر الرجل فهو ثرثار اے ہمدار
کثار۔ ثرثار ایضا نام جوئی و ثررت المكان ثرثرۃ
اے ثرثرۃ مثل ندیمہ۔

تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ اے غلاف قضیب ستور
تعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔

تعمیر۔ یقال شجرت الدم و غیرہ فاشجری
صبتہ بالصب و تصیر شجر شجری و شجری۔

تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
جای و لیستن و رختہ و ذلک پیش شکستن یقال لغزۃ
ای کسر شت لغزۃ فاذا سقطت رواجع الصبر
قبل لغزۃ جمول لا یستغیر فاد و انبت قیل لغزۃ و اصلہ
اشتر قلبت التار تا کو و ادغمت و قیل لغزۃ بطہار
الحرف الاصلہ و قال فی الحکم لغزۃ انبت و لغزۃ
بالتار او یا فاد و اذا سقطت۔ لغزۃ بالغم معا کے
در چیر کردن و رختہ یقال لغزۃ ہم اے سد و نا
علیہم لم یجمل۔ و ہذہ مدنیۃ فیہا لغز و غم۔

تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
استغیر لغزۃ۔ لغزۃ بالتحریک بار و لغزۃ تار اے
شدت علیہا التعمیر۔ لغزۃ ستور کہ زین سپس
انداز و استغیر و اسن میان پائے گرفتن مردم

تعمیر۔ دوم در میان گرفتن سگ۔
تعمیر۔ شتر۔ بالغم میان و فراخی آن میانہ
سینہ و تری شجر بالغم اے عریض۔ و التعمیر
لغۃ فی الفجر۔ شجر کخارہ و العامتہ تقول بالتار و
فی الحدیث لا تخر و اسی لا تکملوا الخیر التعمیر غیرہ
نہ النبیذ۔
تعمیر۔ شتر۔ بسیار و بسیار شدن (مع فاضل)
ک ۲) تار و عین شتر بسیار آب و ناقۃ شترۃ
و غیر شترۃ فرخ سورخ لیستان و منہ یقال طعنتہ
شترۃ۔ ناقۃ شتر و بسیار شیر و الشترۃ کثرۃ الکلام
و تر ویدہ یقال شتر ثر الرجل فهو ثرثار اے ہمدار
کثار۔ ثرثار ایضا نام جوئی و ثررت المكان ثرثرۃ
اے ثرثرۃ مثل ندیمہ۔
تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
جای و لیستن و رختہ و ذلک پیش شکستن یقال لغزۃ
ای کسر شت لغزۃ فاذا سقطت رواجع الصبر
قبل لغزۃ جمول لا یستغیر فاد و انبت قیل لغزۃ و اصلہ
اشتر قلبت التار تا کو و ادغمت و قیل لغزۃ بطہار
الحرف الاصلہ و قال فی الحکم لغزۃ انبت و لغزۃ
بالتار او یا فاد و اذا سقطت۔ لغزۃ بالغم معا کے
در چیر کردن و رختہ یقال لغزۃ ہم اے سد و نا
علیہم لم یجمل۔ و ہذہ مدنیۃ فیہا لغز و غم۔
تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
استغیر لغزۃ۔ لغزۃ بالتحریک بار و لغزۃ تار اے
شدت علیہا التعمیر۔ لغزۃ ستور کہ زین سپس
انداز و استغیر و اسن میان پائے گرفتن مردم

تعمیر۔ شتر۔ بالغم میان و فراخی آن میانہ
سینہ و تری شجر بالغم اے عریض۔ و التعمیر
لغۃ فی الفجر۔ شجر کخارہ و العامتہ تقول بالتار و
فی الحدیث لا تخر و اسی لا تکملوا الخیر التعمیر غیرہ
نہ النبیذ۔
تعمیر۔ شتر۔ بسیار و بسیار شدن (مع فاضل)
ک ۲) تار و عین شتر بسیار آب و ناقۃ شترۃ
و غیر شترۃ فرخ سورخ لیستان و منہ یقال طعنتہ
شترۃ۔ ناقۃ شتر و بسیار شیر و الشترۃ کثرۃ الکلام
و تر ویدہ یقال شتر ثر الرجل فهو ثرثار اے ہمدار
کثار۔ ثرثار ایضا نام جوئی و ثررت المكان ثرثرۃ
اے ثرثرۃ مثل ندیمہ۔
تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
جای و لیستن و رختہ و ذلک پیش شکستن یقال لغزۃ
ای کسر شت لغزۃ فاذا سقطت رواجع الصبر
قبل لغزۃ جمول لا یستغیر فاد و انبت قیل لغزۃ و اصلہ
اشتر قلبت التار تا کو و ادغمت و قیل لغزۃ بطہار
الحرف الاصلہ و قال فی الحکم لغزۃ انبت و لغزۃ
بالتار او یا فاد و اذا سقطت۔ لغزۃ بالغم معا کے
در چیر کردن و رختہ یقال لغزۃ ہم اے سد و نا
علیہم لم یجمل۔ و ہذہ مدنیۃ فیہا لغز و غم۔
تعمیر۔ تیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔ و التعمیر۔
استغیر لغزۃ۔ لغزۃ بالتحریک بار و لغزۃ تار اے
شدت علیہا التعمیر۔ لغزۃ ستور کہ زین سپس
انداز و استغیر و اسن میان پائے گرفتن مردم

جودر
جدر
النشقر
شجاره
جهر

جادر

جهر

جدر
جهر

جدر

واستندار با ای از عجا و انضها یعنی بر انگشت شتر
بسیار خسته را -

النشقر - التردد و الجزع -
شجاره - و شجاره گوی که اب میز آب نرا کنده باشد

فصل الحیم

جار - جوار - بانگ گا و و قرا بضم عجل جسد
له جوار بالجم عن الاخش - و جار الى الله تعالى ای

تضرع بالدعاء یعنی شتر مثل نعر بسیار باران -
جهر - جهر - بستم و نیکو کردن حال کسی

را (مع فاض) ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

ای بستم و نیکو کردن حال کسی
فاجترای سد مغافره - جودر در دست شدن شکسته

فروجه ای کبر جبر شمال فسیق سخت متکبر جبریل نام
فرشته وی - يقال هو جبر اصف الى ایل فیه لغات

جبریل مثل جبریل و جبریل مقصور منه و جبریل
بکسر النجم والراء و جبرین بالفتح و الکسر مع النون -

محجر - محجر - بالضم سورخ محجره اجاج محجران شله
ولطیره جبت فی عقب الشهر وعقبانه فی الحديث

اذا حاضت المرأة حرم المحران محجره بالفتح سال سخت
محجره ثانی و بدخوی میم زانده و يقال محجره حشرت علیه ای

غارت و محجر فلان اسے تاخر - و محجره ای اسجاء
الی ان دخل محجره فاجتر و اجتر لنفسه محجرای اتخذه

مجاهر نهان جایها جو احمد در آید گان بسورخ
و نهان جاسے -

محجر - محجر - محجره کوتاه و نام مردے -
محجره محجر - بالتحریک فرخ شدن و درون چاه

(مع اک ت م) تحجب نه متعذیه -
جدر - جدر - گیا ہے اجدار المكان گیا و ناک

شد و دیوار جدران ج - جدار بالکسر مثله جدر
بضمین ج - جدر بالتحریک نشان گردیدگی بر

کردن خرشاه جدر را گو سپند آبله زده جدری بالضم
و فتح آبله و کذاک بفتحها يقال منه جدر الرجل مجبولا

فموجدره مجدره زمین که در دوسے علت آبله باشد
و يقال هذا لام مجدره لذاک اسے محجره - و هو

جدر بکذاک ای خلیق به یعنی سزاوار و الجمع جدرار و
جدریون جدری ایضا چهار دیوار جدریة خطیره از

سنگ بر آورده جدر - بالتحریک نام دبی شام
ینسب الیها الخمر - جدره سلعه و خراج که بر اندام

ظاهر شود جدرج و قبیلہ از بنی ازو -
جندر - جندر - تازہ کردن بنشہ پاک شده

و بر کاک باز آوردن جامه را معرب -

جودر - جودر - بضم الدال فتحا گوزن بچ جاذرخ -
جدر - جدر - اصل بر جزئی بالفتح عن اللصحه

و بالکسر عن ابی عمرو و فی الحديث ان الامانة نزلت
فی جذر قلوب الرجال - و عشرة فی حسابا لضرب

جذباته و ان یخرج برکندن مجدر و جدر کوتاه جذمور
بالضم جذمار بالکسر پاره از شاخ درخت که بر تنه

مانده باشد بعد از بریدن زیادہ المیم فیها - و يقال
اخذت بجدامیرہ اسے بکلمه عن الکسانی -

جهر - جهره - بالفتح سلوی جهر جراج جره بالکسر
انچه شتر از گوبر آرد بکست نشور و منه قولهم لا افعول ما

اخلف الحجرة والدرة یعنی الحجرة تعلو والدرة تسفل
جره بالضم دام آه و فی المثال و ص الحجرة ثم سالمها

و ذلک ان الطبی اذا نشب فیها نادر صها سانه
ثم استقر بالا فطر ارکانه سالمها یضرب لمن خالف

ثم اضطر الى الوفاق - جری شمال فسیق ضرب من
و الجحره الحوصله - فرس جرویر منع القیاد بر جرویر

بعده القفر یعنی علیها - و الجار و زهر السیل -
کثیبه جره ای ثقیله السیر کثرت عیش جره کذاک

جره ایضا عقیر بخر ذنبا - و الجحر جحر جحر للبعیر
بمنزله العذار للذاتیه غیر الزمام و بهی الرجل جریرا

جرین کوه يقال قطعت الیک و ادیا و جدر کشیدن
مار و رس و جزاک (مع فاض) و يقال جرت

الناقة اذا اتت علی مضربها ثم جازته با یام و لم
تنتج - جیره گناه يقال جریه جیره ای جریه علیها

جنایه - و اسجاره الابل التي تجر بار متها فاعلته یعنی
صفوله مثل راضیه و دافق یعنی مرضیه و مد فوق

و فی الحديث لا صدقه فی الدل اسجاره و سے
رکاب القوم لان الصدقه فی السواکم - و جاز

جاز انباع و اکثر کلام جاز باز بالیاء - و يقال

كان ذلك عام كذا ولم يجر الى اليوم من جراك
 از بهر تو ولا يقال بجراك و كذلك من جراك مخففا
 ومن جراك ممدودا - حجرة راه و آسمان آنرا زود
 ككشان گویند اجزای ككشان زبان شتر تیره یا شیر
 بخورد و اجزه اذا طعنه و ترك الخ فيه و اجزیه رسته
 تركه یصنع ماشاء و اجزیه الدین اذا اخرته له و اجزیه
 فلان اغانی اذا تالعبا - و فلان یجاری فلانا
 یطاول یعنی برابری میکند با وی اجزیه ككشان
 بر آوردن شتر از گلو و كل ذی كرش یجتر یجتر بسیار
 ككشان و نيك ككشان و انجر ای انجذب جرجه
 آواز كردن گلوئی شتر جرجه گفت منه و گیسای
 خوشبوی جرجه شتران بزرگ بیکل جرجه بالفم
 ككك - جرجه ككك تن بخورد جرجه تیره -
 جرجه - جرجه - بالفم شتر كككشی یقع علی الذكر و الاثنا
 و هی ككك و اجمع جرجه یقین جرجه كككشده
 شتر و آن اطراف جرجه باشد چون دست و پا
 دسره ی جرجه كككش كككش اخذ العالین عماله -
 از سبیل جرجه اسب كه دستها و پاهایش بسطیر
 بی باشد و لا یخل الراس فی هذا لان عظم الراس یحتمل
 فی الخیل می عیب - و جرجه السباع اللحم الذی تاكله
 يقال تركه جرجه بالتحريك اذا قتلوه هم جرجه بالفم
 و لكسر كز و بالفم ككك ككك ككك ككك ككك ككك
 ابن السكيت يقال اجزیه القوم اذا عطفهم
 شاة یدجونا فیه او ككشا او عزنا قال و لا تكون
 اجزیه الامن الغنم و لا يقال اجزیه ناقة لانها قد
 تصلح لغير الذبح جرجه آواك كككست لا لقطاعها
 من معظم الارض و موضع میان دجله و فرات و اما
 جرجه العرب قال ابو عبدة یمین حفر
 ابی موسى الاشعري الى اقصى الیمین فی الطول یمین

رمل یمین الى منقطع السادة فی الغرض جرجه
 باز کردن از درخت (مع فاك) و شتر كككشن
 و پوست باز کردن از وی (مع فاضل) يقال
 جرجه الجور و اجزیه تها و فرود کردن آب دریا
 (مع فاضل) و ككك و باز كككشن آب و هذا
 خلات المدا جرجه رسیدن شدن سیوه باز کردن
 كككشن شدن شتر يقال اجزیه الخ البعیر و كان
 فتيان من العرب یقولون لشیخ اجزیه یا شیخ
 ای حان لك ان تموت فیقول ای بی و تخفقن
 ای تموتون شبانا دیروى اجزیه بلز اعلین كككشن
 من اجزیه ای حان لك ان یجتر جرجه جاسه شتر
 كككشن و فی حدیث عمر رضی الله تعالی عنه یا كم و
 هذا الجازر فان لما ضارة كككش و انما قال الامم
 یعنی ندی القوم لان الجور انما تخم عندهم جميع الناس -
 جرجه - جرجه - بالفم و السبع السورج - و بالفم
 شتر بزرگ بیکل و غیر آن جرجه كككش و ی جرجه
 دلیری كردن (مع فاضل) يقال جرجه و جرجه
 علیه اے اقدم جرجه بالفم دلیر -
 جرجه جرجه - و سیدن (مع فاضل) يقال
 جرجه شتر اب صبحی و قبيلة قال الامم يقال
 اصبح بوفلان جرجه بالتحريك اذا كانوا بیثون
 بكناهم فی الابل لا رجوعن الى یوتهم قال و كذلك
 مال جرجه یعنی فی مكانه لا يرجع الى ابله جرجه كككشن
 مصدر منه خیل مجشرة یا جمی ای مرعیه جرجه بالفم
 سره خشك و سرفیدن يقال جرجه جرجه جرجه
 مجشور الفاشتر سرفنده جرجه جرجه سرفنده
 جرجه جرجه كككشن درشت شدن كل خشك شدن
 آن جرجه الساحل اذا خشن طینه و بین ككك و ككك
 شیر در شیر و دوشه يقال منه و طب جرجه كككش و سطر

جرجه - جرجه - بنجال مرغ شکاری و بنجال انداختن
 (مع فاضل) جرجه بالفم كككش و بنجال مرغ جرجه نام كككش
 علی الككش انما یست لانه حصل فیها العدل و انما
 و الصفة الغالبة و معنی الغالبة انما غلبت علی الوصف
 حتی صار یعرف بها كما یعرف باسمه و بهی معدولة
 عن جاعة فاذا منع من الصرین یصلین جرجه لبناء
 ثبثت لانه ليس بعد منع الصرین الامنع الاعراب
 و كذلك القول فی حلاق و هو اسم للینه جرجه تان
 و كرا انه ان ستور و يقال موضع الرقبتین من است
 اسما و هو مضرب الفرس بذنبه علی فخذیه - جاعة
 حلقه بن ستور جرجه بالفم كككش رسن كه آب كش بر میان
 بند و بوقت چاه فرو شدن جرجه بر میان بستن
 آن جرجه و بالفم خراس خشك ریزه -
 جرجه - جرجه - کوتاه سطر جرجه موشه -
 جرجه - جرجه - درشت خوی جرجه بالفم كككش
 کوتاه سطر -
 جرجه - جرجه - جرجه خرد و پدربیدله انبی علم
 و هم الجحافة و نام مردے -
 جرجه - جرجه - بزغال چهار ماه جرجه موشه و
 چاه ناهر آورده فرخ جرجه السادة بالفم كككش در بلاد
 غطفان جرجه بالفم جرجه فرخ كككش و میان اسب
 فرس جرجه و ناقة جرجه اے غلیظه الجرجه و هی وسطه -
 جرجه بالفم كككش و بنی یتم و منه قیل یوم الجرجه جرجه
 نوعی از تیر و ان و هی كاللانة - جرجه بالفم كككش
 باز آمدن محل از بسیاری ضراب (مع فاضل) يقال
 يقال جرجه الفحل و رلفض الككش و منه قیل الصوم
 مجرجه ای مقطعة للكنح و فرخ شدن تیری گاه
 بزغال و از شیر باز ماندن او جرجه ماندن کاری كه
 در و باشی - و ماندن پرستش و زیارت كككش -

جرجه - جرجه -
 جرجه - جرجه -
 جرجه - جرجه -
 جرجه - جرجه -

و جہان جنور کتنو خرمن گاہ گذرم و جو۔

جمنہ - بچہ و فقہ شری

جہنڈر۔ فی (ج ۲)

جناسہ تہ۔ بالضم اشذ

چند در - بضم الجیم و فتح

وقيل كعب الحجر لكان هذا الحجر

قال انا محمد بن ابي اور مي للعالم

الحديث يفتح رجل من النار

1

پہلے علم افعال ہو وہ فعل و آثار استمریم سخن

کذلک قولہ تعالیٰ فہم فی روضۃ بحرون اسی

نوارض و محاربا کسے نہ ہو، شکہ رو مانندہ

(عع ک ان ۲) يقال حمر السحر حمر انکسر قال

وَمَقُولُهُ (ع) الْحَقُّ لِلَّهِ وَالْزَيْمُ لِلْعَالَمِ الْكَافِرِ

قلت في المحرم حجابات وفي المشرك

الطهران والاقتصاد والفن ليست للتأثير

حد شک حیرت راے شئی و کذاک تسریر و جوار

و میوه شدن از خشمی

پیش رو ہمارے گناہوں سے بڑھ کر

وخواہا، اکتانشت علیہا، لست الضال

منہ (ع ۱۱۱) قال الاصمعی فاذا قالوا

و سرخرطه و سرخرا که در خرا که دویم (ختره)

وحرآرن در عمن اک ۱۲ خستة الفهم حنا / نسلا

سر سر بن سحر به بیا بدن به چشم و
آه و آواز دو شب و سه روز و سه

خدا میشت از سر برانده اند

نقدہ حج بالسمکہ از شہر جامعہ مذکور و نوشتہ

محرم الحرام امر و بالضم و الفتحة

و منته قوتی تعالیٰ را بر فواید پاک قسم دهی

[The page contains faint, illegible markings and bleed-through from the reverse side.]

خباړه

7

خندل

10

کنندن اشیر و بنید (مع فاض وک ۲) حار شیر
 ترش حرزۃ المال و حرزۃ النفس دوست داشته
 از مال و نفس حرزات بالتحریک حج - و فی الحدیث
 لا تأخذ من حرزات النفس الناس یعنی فی الصدقة
 حرزۃ پشته خرد خراورج - خور کدک رسیده
 و زورمند شده و بتشدید او او کذا کذا الجمع اخراوة
 حرزیران ماهی است رد میان را پیش از تیز
 حصر - حصر برهنه کردن و مانده کردن حصر
 مانده شدن و فروماندن بنیائی از دیدن دور
 (مع فاض ۲) حصر برهنه و مبارز به زره و خود
 محصره بالکسر جاروب انحصار برهنه شدن استحصال
 تحسیر مانده شدن احصار مانده کردن حصر محصور مانده
 و درین خورنده حصر می ج مثل قیتل و قتل محصور حصر
 ایضا خیر چشم حصره درین و پشیمانی حصر بالتحریک حصره
 درین خوردن (مع فاض ۲) تحسیر مانده کردن و
 درین خوراندن دیگر را و افتادن پر مرغ تحسیر مرغ
 خوردن و ریختن چشم حصر مرغی اگر دوده و حقیر
 بطن حصر بکسر السین جایست در نسل -
 حشر - حشر بر لطیف که بر تیر نمند حشران حشر
 و اذن حشر و اذن حشر لطیف و باریک لایبی و
 لایبج لانه مصدر فی الاصل مثل ما غور و ما سب
 اذن حشره مشرة اتباع - و عن الانفیل سهم حشر
 و قیق سهام حشر بالضم کما یقال چون و چون آورد
 و ورو و بر لایختن و راندن و گرد کردن و منه
 یوم الحشر روز قیامت و باریک کردن بنان
 و نیزه و حران (مع فاض ۲) و نوک تیر و لطیف
 شدن گوش ستور و سبیل مجول و اهلال کردن تنگ
 سال ستور و مال مردم را حشره بالتحریک جانور
 ریزه زمینی حشر است حج - حشر بالکسر گرد آمدن جا

حاشر که از نام های رسول الله صلی الله علیه و سلم
 قال علیه السلام لے نخت اسارا نا محمد و احمد و الما
 یحو الله فی الکفر و الحشر احشر الناس علی قد می
 و العاقب - حشر بسکون الشین اسب تهی گاه
 بر آنده و الاثی حشره مثال جرعه -
 حصر - حصر تنگ گرفتن بر کسی یقال حصره
 اسی فیسق علیه و احاطه و بازداشت کردن کسی را
 (مع فاض ۲) حصر بقتلین بسته شدن سخن و تنگ
 دل شدن (مع فاض ۲) قوله تعالی او جاکم حصر
 صد و رجم قاجاز الا خفش الکوفیون ان یكون الماطنی
 حالا و اجوزه سیویه الامع قد و جعل حصر صد و رجم
 علی جهة الدعاء علیهم - و یقال حصر علیه ای بخل - و
 حصر فی القراءة و حصر عن الهلک من اتق عن
 شی لا یقدر علیه فقد حصر عنه حصر تنگ دل و خیل
 و بوریاء و پهلوی و بادشاه لانه محجوب قال لبید
 له می باب الحصر قیام ای جماعت کثیره من الناس
 و بازداشت قوله تعالی و جعلنا جهنم للکافرین حصر
 حصیره جای نهادن خرا حصار بالکسر و نوسه
 از پالان شتر و منه احتصرت البعیر و کس را حصار
 کردن بچنگ محاصره مثله حصر بکسر لوسط الکثوم
 للسرور و راز دار حصور ماده شتر که تنگ باشد سورخ
 بهستان و می و منه حصرت البنا قیامه و بعد بیک گرد
 زن نکرد و تنگ دل و خیل حصر بالضم فیض آوردن
 شکم یقال منه حصر الرجل و احصر لیتعللان مجولا -
 احصار بازداشتن بیاری کسی را از سفر عن ابن
 السکیت و منه قوله تعالی فان احصر تم فما
 استسر من الهدی - و قال الا خفش حصر تهی
 حبسته و احصر فی بولے و مرضی ای جعلنی حصر
 و قال ابو عمر و الشیبانی حصر فی الشیء ان حصر فی الشیء

حصر - حصره - نزدیک و درگاه یقال کلته حصره
 فلان بحصر کن فلان ای بمشهد منه - حصر نام شهری
 حصر بالتحریک شهر خلافت بدو محضر باب آمدن بجای
 و یقال فلان حسن المحضر اذا کان ممن یراک الفاء
 بخیر حصر بالضم دویدن احصار دویدن است حصر
 آوردن احتصار کشره شدن مردم و حاضر شدن
 و دویدن اسب است حصار دوانیدن و جود باز آمدن
 تحضر حاضر آمدن فرس محضر بالکسر سپه نده یقال ندها
 فرس محضر و نده محضره ای کثیر العدد و لا یقال
 محصار و هو من النوادر حاضر قبیله بزرگ از طے و هو
 جمع کما یقال سامر للثمار و حاج للحاج و فلان حاضر موضع
 کذا ای یقیم به و هو خلان البادی - ایضا - و یقال
 هو علی الماء حاضری دارد و الجمع حصار اذا حضر و المیا
 محضر آب آیندگان و احاصره خلان البادی و به
 المدن و القری و الريف یقال فلان من اهل الحاصره
 و من اهل البادی و هو حضری او بدوی - حصار مثل
 قظام نام ستاره یقال حصار و الوزن مخلفان و
 هاتمان یطلعان قبل سیل فیخلف انهما سیل الشبه
 حصره چهار و پنج تن که بغز و رنده و ریم جراحه در آن
 که با بچه بیرون آید از رحم محاصره سوال و جواب
 کردن با هم و نزدیک حاکم شدن با خضم و برابر
 کردن بدویدن با هم حصار بالکسر شتران یکلویتوی
 فیه الواحد و الجمع و المونث یقال ناقه حصار
 اذا جمعت قوه و رحله اے جوده سیر حصاره
 مقیم شدن بشهره بالکسر عن ابی زید
 و بالفتح عن الاصمعی - حضور حاضر شدن
 نقیض الغیبه (مع فاض ۲) یقال
 حصر الرجل و الحصره غیره و کل الفراء حصر بالکسر
 فیه یقال حضرت القاضی امرأه - رجل حصر و یک

حصر

حصر

حصر

حشر

سفر راصلح بناشد و المحضر بكسر الصاد الذي يأتي
الحضر و هو خلاف البادي و الكين - محضر بالفتح
و محصور يقال للين محضر فخطا ناك اي كثر الالة
وان يكن تحضره - و الكنف محصورة - و قوله تعالى
و اعوذ بك رب ان يحضرون اي يقصيني الشياطين
بسوء - و قوم حضور بالضم اي حاضرون و هو مصدر
في الاصل - حضور بالفتح شهري به يمن حضرموت
نام شهري و قبيلة حضرمي منسوب بوي دها اسكان
جلا واحد او يصغر المصدر منها كقولهم حضرموت
و فلان من الحضرمية في الجمع -

حضر - حضرا جر - كقار و هي معرفة غير منسوبة
في المعرفة و التثنية لانه اسم لواحد على نيته الجمع لانهم
يقولون و طب حضرمي بالكسر و اوطب حضرا -

حظر - حظر بازداشتن از چیزی و حرام کردن
خلات الاباحة (ع) فاض (۲) منظور حرام حظار
خطيرة جاي نشو و گوسپند که از شلخ درخت و
جوب سازند احتظار خطيره ساقطن قوله تعالى
كثيما المحظورة بکسر الظاء و الفتح على الفاعل
و المفعول به - و يقال انه لنكد الخطيرة اي قلیل الخمر
قال ابو عبدة اراه سمي امواله خطيرة لانه خطر بها
عنده و منها و هي في صيغة بعض مفعولة -

حفر - حفر - احتقار زمین کردن حفرة بالضم كند
حفر بفتح الهمزة و سطح - و استخف الزهر اي حان له ان
يحفر حفر با تحريك خاك که از گندم بیرون آید
خافرم ستور حافة اول هر چیزی تبال جمع علی
حافة بازگشت بهما نجا که آره بود و قوله تعالى انا
لمرودون فی الحافة اي فی اول امرنا فی مثل
التقعد عند السحافة - قال يعقوب اسی عند اول
کلمة - و يقال التقى القوم فاقبلوا عند الحافة اي

حضر

حظر

حمر - حمر

حور

عند اول ما التقوا - و يقال احضر المهر لانه
والارباع و القروح افراد است ردا ضعه و طلع
غير با حفر گور كنده حفر لاغر کردن يقال ما حائل
الا داكل يحفر بالالائقة فانها تسمن عليه و زمین
(ع) فاض (۲) و تباہ شدن بن دندان قال يعقوب
هو سلاق في اصول الانسان يقال اصبع فم فلان
محفورا - حفر بالتحريك خور دگے بن دندان
يقال في اسنانه حفر و قد حفرت بالكسر و هو اراء اللغة -
حفرى بالكسر كيا ہے -

حقر - حقر - خوار و خرد حقايرة مصدره (ع) بضمهما
حقر خرد و شمر دن احتقار استحقار كذا لك - حقاير خوار
لمودن نفس خود را يقال تحاقرت اليه نفسه اي
تصاغرت - تحقير خرد و داشتن محقرات صغيره محقرة
بالفتح اي حقاير يقال هذا الام محقرة بكس حقاير
حكمة احتكار - غله نگه داشتن تا بگرايی فرود شد
حكرة بالضم انبار دارے -

حمر - حمر - بالضم سرخی احرار حمر از سرخ شدن
واحر و احمر بمعنى فجاز اذ نام احرار لانه ليس ملحق
ولو كان له في الرباعي مثال لما جاز اذ عامه كما
لا يجوز اذ عام فحسب لما كان ملحقا باجناس حمر
سرخ ترا حمرج - و سرخ مونه حمر و حمرها حمر
عجم احامرة قومی از عجم که بوفه بودند احمران گوشت
دی سوت احمر و سوت حمر از سخت و طاة حمر از جديده
و طاة و چهار درسته و فی اسحیث کتا اذا احمر لباس
احمر شود و ثقب مرمو - از شود و اسم قدیم و هو عاقر
ناقة صایح غم - حمر بالکسر خور و خمر حمر و حمرین
حمرات حمر از حمر - حمره ماده خور و سنگ دگر
حوض و سنگ گردخانه صیاد حمر قیاس از سرخ
بمخمر گور حمران دوسنگ بر پای کرده که عرب

بر روی نیرد و زخمشک کنند و فی مثل الكفر من حمر
و این مردی بود از عاده که کافر شد و هر که بر روی
نگاشتند او را به کفر دعوت کردی و اگر اجابت نکردی
بگشتت توبه بن الحمر بالتصغیر نام مردی بن لسان الحمر
احد خطباء العرب - حمره توبه و کفر بگشت و بگشت
حمرات ج - حمر خرنده حمره ج - مثل يقال و بغالة
و جمال و جمالة - حمره گروهي از مردم مخالفت بیضیه
یعنی سپید حمره القیظ سختی گرا و قد تخيفت فی الشعر
و اجمع حمر على فعال - حمر بالکسر سب بالانی احمر لم
شهري حمير حميرة دوال بند زین حمر دوال پیرستن
و پوست باز کردن گو سپند را (ع) فاض (۲) حمير
بالکسر و سکون الميم بد قبيلة از يمن و قوم من دخل
ظفار حمري تکلم کلام حمير فاخرج من حمير و هو امرای
فیلمر - حمير بنقین ناگوار و شدن سنور از جو جزاکن
(ع) ک ان (۲) غيث حمر بکسر من مشددة الرايا بان
سخت درشت -

حمر - حمر - بکثرة طاق و کما سحر بنه بزدن زنان
حمر - حمر - حمره - حمره بالکسر فیها کتاة و کوسیده
قال سيبويه النون اذا كانت ثمانية ساكنة لا تجعل
الکمة الا نبتت اے بحجة

حور - حور - حور - بالضم بازگشتن و گم شدن
(ع) فاض (۲) يقال حار بعد ما کار - و يقال
انغور بانفس من احور بعد الکوار اي من نقصان
بعد الزيادة - حور بالضم جمع حوراء و فی المثل حور
فی محارة اي نقصان فی نقصان يضرب للمعلی
اذا کان امره بدبر و ملاکے حار بائر ملاک و کاسد
و احور ايضا اسم من توک طخت الطاخته فسا
احارت شيئا اي ماروت شيئا من الدقيق -
محارة صدف و حقه استخوانين - و کام ستور

...

خمر - خمریہ - آواز کردن آب (مع ف اک ۲)
و جای هموار میان دو بلندی اخره ج - خمرور
بروی در افتادن و آواز کردن در خواب
(مع ف اک ۲) اخرار انداختن دست به شمشیر
خمره آواز گلو خفته و خیه کرده يقال خمر عند النوم
و خمر بمنی و تخمر خلیطه اذا اضطرب مع العظم -
خمر الفم گلو آسماء -

خسر - حسم - خسران - بالضم فمما زیان کردن
و بموشل فرق و فراق (ع ک ا ف ۲) يقال
خسر فی البیع و خسر به قوله تعالی قد خسر الذین
کذبوا بآیات الله و خسرت الشئی بالفتح و اخسرت
قوله تعالی بالا خسرین اعمالا - تخسیر مالا کردن خاسر

حضرت خضر - میان مردم کشمخ حضرت میان باریک
حضرت القدین آنکہ انحص او زمین نرسد از باری
پای نعل حضرت کد لک - خاصه تہی گاہ حضرت فحتمین
سر ما و سر یا فتن و سر دشن روز (ع)
ک اف ۲) ما حضرت آب سر حضرت یدے و حضرت
یونما اے اشتہ برده حضرت انگشت خرد
ننا صرح - خاصه بالفم نام شہرے بشام حضرت
بالکسر تازیانه و عصا و جزآن فخاصه دو کس درواہ
رفتن تا بہر باز بیش آئندہ خاصہ دستا یکدگر رفتن

اختصار کوتاه کردن سخن و نزدیک تر راه در آمدن
خضر خضره - سبزی اخضر از اخضر سبزی
شدن تخفیر سبزی کردن خضره ایضا تیره رنگی ستور
ایقال فرس اخضر و هو الینج و در مردم گندم
اگونی و بر با سمو الایمو و اخضر و قولیع مهابستان
ای اخضر اوان لانها تضر بان الی السواد من
شدة الری و سمیت قری العراق سواد اکثره
شجربا - خضر از آسمان کیتبه خضر از لشکر که در
آهن گرفته باشد خود را از سلاح و فی الحدیث ایلم
و خضر از الدین یعنی زن با جمال که بی اصل و دین را
باشد که هر چه در خاک و در بر آید از نبات و گل آن
بر می نهد خضره خرما بن که غوره او سبزی و خضر
علت سبزه و دن یقال اختضرت الکواکب و ان
مردن یقال اخضر فلان اذا مات شبا غصنا
دکان فیتان یقولون شیخ اجزرت یا شیخ فیعول

ای نپی و تخفرون اسی تموتون شبانا و قد عرفی
 فصل الحار - خضارة بالفم دریاوی معرفت لاجری
 تقبول لاجری خضارة طامیا خضاری مرغیست که
 اورا انیل نیز گویند خضار بالفتح شیر با آب تره نوس
 مخاضه میوه سبز نرسیده بر درخت فروختن و هو
 سنی عده خضاری بالفم و التندی کشت سبز خضر
 سبز و بی نام یا ولی م خضر بالکسر و سکون الوسط
 کذا که مثال کبد و کبد و الاول افقح و قوله تعالی
 قانر جمانه خضر قال الاخفش برادیه الاخره قول العرب
 ارینا خمره اگر کامطره - و يقال ذهب دمه خضرا
 مضر الی بعد
 خطر - خطر لفتحقین بهلاک نزدیک شدن افع
 فاک ۲ و آنچه گویدان بندند و هو السبق الذی
 تیراهن علیه - و يقال هذا خطر کمذا و خطیر اے
 مشکه فی القدر و قدر و منزلت محاطه در خطر فداون
 و بر بال خود گویند و يقال غاطر بنفسه و غاطر کذا
 و علی کذا - خطاره خطوره جلده قدر و منزلت شدن
 (مع لضمها) خطر بالکسر گپا که بدان خضاب
 کنند و شیر آب و شراب بسیار خطر ان دم
 زدن شتر و فیکه مست باشد و بنیدن نیز و يقال
 رمح خطار و اهتر از کردن رجل خطار بالرمح اے
 طعان و خطر ان الرمح ارتفاعه و انخفاضه للطن
 و خطر الدهر خطر انه کما يقال ضرب ضربانه - خطور
 گذشتن اندیشه بدل و يقال خطر الشی بیابی ریح
 فافض ۲ اخطار اندیشه در دل گردانیدن
 و ماں خود را بگرد در میان نهادن خلیع مرد با قدر
 و منزلت خطار ایضا نام اسپه -
 خفر - خفر بدرقه و گاه بیان شدن و يقال خفره
 خفر لغت منه تخفیر کما یشتن کس را و شرمند

کردن تخفیر شرمین شدن و بدرقه خواستن انخار
 عهد شکستن و عذر کردن و باکس بدرقه فرستادن
 خفره بالفم عهد و بیان خفاره بالفم و الکسر کذا که
 و بعد و فا کردن خفر بالتحریک شرم و شرمین
 شدن (مع ک ان ۲) خفره متخفرة زن نیک
 شرمین خافور گیلے -
 خلر - خلر - مثال سکر خود و کشیز -
 خمر - خمر می و خمر کردن و مایه کردن در خمر نهان
 داشتن گواهی و شرم داشتن و يقال خمر الوجل
 ای استخفیه و خمر فلان شهادت اے که ما افع
 فاض ۲ و ک ۲) خمره صرفه مے خالص خمره
 و خمر و خمر مثال خمره و خمر و خمره الواحد و الجمع -
 و يقال ما عند فلان خمر و لا لای ای لا شر و لا خیر -
 خمر مثال فسیق مدمن خمر خمر بالفم باقی سستی در سر
 و انبوهی مردم مخمور الذی به خمر - و رجل خمر کلمه
 الذی خامره الدار - و يقال دخل فی خمار الناس
 بالفم و الفتح اے فی خمار هم خمره بالفم سجاده از
 برگ خرمایافته و کلغونه و مایه خمیر و خمر که در وی
 خمر یا جزان بریزند خمر بالکسر مخمر زنان اختار مخمر
 بر افکندن زن و يقال انها کحنه الخمره و فی المثل
 ان العوان لا تعلم الخمره - خمر لفتحقین پوشش از
 هر چیز چون سقف یا کوه یا وادی و ریگ توده
 و مانند آن و انبوهی مردم و نهان شدن (مع ک
 ف ۲) و يقال خمر عنی اجزای خمره و خمر عنی فلان ک
 تواری و مکان خمره اذ کان کثیر الخمر - و فی المثل
 هو یذهب له الفراء و یشی له الخمر یضرب لمن یأش
 مع صاحبه بخمر و خمر خمر نهان داشتن
 و پوشش ناک شدن زمین خمره بالتحریک بوی
 و قال و جرت خمره الطیب ای ریحه تخمیر پوشانیدن

چیزی شاة خمره گویند سیاه سفید سر خمره استخار
 با هم و پیوسته در خانه بودن و نهان بودن و يقال
 للضیغ خامری ام عامر اے استتری - استخار
 به بندگی گرفتن و يقال استخار فلان فلانا ای استعبده
 و منه حدیث معاذ بن اسحق و ما اولهم احرار اے
 اخذهم قهر او ملک علیهم - و يقال انحر فی کذا و کذا
 ای اعطینیه بته و ملکی ایاه یا خمری جائست در بادیه
 که ابراهیم بن عبد الله بن الحسن بن الحسن
 ابن علی بن ابی طالب در وی خفته است -
 خمر - ام خمر - مثال تنور گفتار و سخن -
 خمر - خمر - دشته کار و خمره ناله بسیار شیر خمر جرج
 خور - خور - زمین پست و بر روده ستور زدن
 و يقال طعنه فخاره ای اصاب خورانه خوران روده
 ستور خور بالفم باک گاو و دشته قوله تعالی
 عملاجد الخور - خور شکستن گریه و ضعف
 و شکست آوردن مرد (مع فاض ۲) استخاره
 نیکوئی جستن و بانگ کتاندن صیاد آهوی بره
 راتا مادر را نزدیک وی آورد و صید کند خاره
 برگردانیدن ستور را از راهی که میرود و بره دیگر
 خور لفتحقین سستی رجل خور رج خور ارض خواره
 سست و نرم ناله خواره بسیار شیر خور رج
 خیر - خیر - نیکو و نیکوئی و نیکوتر و مال قولی ان
 ترک خیر ای مالا - رجل خیر و امرأة خیره کلاهما
 به خفت و بشد نیکو کار خیار گردیدگان خلاف
 شدار و کزین و خیار تره و این معیت خیرات جمع
 خیره و هی الفاضله من کل شیء قوله تعالی اولئک
 لهم الخیرات و قال الله تعالی فیمن خیرات حسان
 و قال الاخفش لما وصف به و قيل فلان خیر شبه
 الصفات فادخلوا فیها الهما للموت و لم یرد ما به

خطر

خمر

خمر

خیر

خمر

افعل فان اردت معنى التفضيل قلت فلان
خير الناس ولم تقل اخير فلان خيرا اناس لم
خير ولا ثنى ولا كج لان معنى افعل خيرا لكسر
بزرگوارى خيرة نيكوى و هو اسم من قولك خيرا
فى هذا الامر - خيرة تحريك الياء كزیده و هو اسم من
اختاره الله اى اصطفاه - ويقال تخار الله خيرا
ويقال محو خيرة الله لسكون الياء و تحريكها اختيار
برگزیدن تخير مثله - مختار كزیده و كزیده و تصغير
او مختار و مختار تا استخارة نيكوى جستن تخيير اختيار
به كسے دادن خيري يكسیرين خير و معرب است -
خج - كجف و علا بط و دست و دكان شكم
خج - محرکه بدوى سرفه و كسرتين و تشديد را بسیار
خوار بدل بخورون ج خا ج را و آب بر روى كوه
خدا فر - بالضم جانه كنه
خذرة - بالضم خذرون كه نوعى از باريج لفظا
خادر و پوش از پادشاه يا قهرمان -
خذرة - پاره از جامه خذرة زنى كه گوياد
بنى حرف ميزند -
خيرة - سبكه و خفت -
خفتار - پادشاه بزرگوار يا پادشاه جلال و الصلوة
البحقار او بحقار يا بحيم و انوار -
خج - كجف و علا بط و خج ر آب شور او كذا
لا يبلغ الكاج و تشبه الدواب او الخج ر الير و خيم
خجيرة اسے تهویش -
خمشتر - كعصفه مر دنا كس و خجیل -
باو خمشتر - بروزان و معج خجیر -
خشار - بالکسر و ختور يا الضم كرسلى سخت -
خمشتر - بفتحين و كسر مثله خمشتر كزیده و برودان
كچال افتاده ماند خمشتر بالفتح كسرتين و بضم اول

خزرة

خسر

خج - خمشتر
خج - خمشتر

خادر - خافر
خدره

خذرة - دبر

خيرة
خفتار

خج

خمشتر

خمشتر

خمشتر

و ثالث مثله - خاير بل يا وده چال و خشتى نسب
تسم و فى اسد خريمه و فى قيس غيلان و عمر بن خشرن
البطال اى الجاهلية جدام المؤمنين خد كسرتين لا هما -
خزرة - سطرى و جبر فلان كه بدلان شكلا شكلا
و دارة خزرد و خنز زمين و خنزيرين من دارا تم
و الخنزير فى رخ زما
خسر بالکسر ناكس و خجیل و بلا تخاسير ملاك مرد
تا توان و كسرتين ناكس و كسرتين و درخت اخناسة
اهل اخناسة و رجل خسر و خسر بالفتح فى موضع
الخسر ان خناسة ج -
خمشتر - بفتح خادشين بلا -
خمشتر - بالکسر زن گند پير و موشه پلکها
و فر و موشه گوشت رو -
خنافر - بالضم و كسر فانام مرد -

فصل الدال

دبر - دبر - گروه كسرتين لا واحد له بوزن ج
و يقال للزناير ايضا دبر و منه قيل لعا صمن
ثابت الانصارى حى الدبر و ذلك لان المشككين
لما قتلوه ارادوا ان يشكوا به فسلط الله عليهم الزناير
تا بر الدراج فارادوا عنه حتى اخذوا المسلمون خذفوه
و قال جلست كلامه دبر اذنى اسى تصاحت عنه
دبره دبره يك كروزمين دبارج - ذات الدبر
و ادلى م - قال ابن الاعراب و قد صنفه الامم
فقال ذات الدبر بالياء - و بفتحين و سکون الوسط
ايضا پس پشت خلاف قيل له تعالى و يولون الدبر
اسى النظر جله لجماعة كما قال الله تعالى لا يرتد عنهم
طرفهم - دبر الليل آخر شب دبر قبيلة ازبى اسد
دبر بالکسر مال بسیار يقال مال دبر اموال

و بر سببى فيه الواحد و الجمع و المثنى - رجل ذو دبر
بسیار مال و بسیار آب و زمین دبره خلاف قبله
يقال ليس لهذا القبلة و لا دبره كاربى لبيت
در دى دبره بفتحين نهى دبره در جنگ هی ايضا
واحدة دبره و دبره مثل شجرة و شجرة و شجرة و دبره
ریش شدن سطور يقال منه دبر البعير بالکسر و دبر
القتب - دبرى بفتحين و بفتحين پس آید بهر کار
يقال فلان لا يصلى الصلوة الا دبريا فى آخر وقتها
دبران كى از منازل قمر و آن پنج ستاره است و ثور
و ابر پس رو دبر سرون جسته از مكان و خلاف
فاز و از قدح قمار دبر خدا و داین قدح و قطع الله
دبرهم اى اخر من بقى منهم دبره اخير يك توده و
پاشنه دم و دم و خج انگشت كه بر پامى مرغان بر آید
بر تر از دیگر پا و ناخن كه بر پاى سوره بر آید و سوره
از بند اى كشتى رجل اظفار مرد قاطع رحم و آنكه سخن
يكسے نشیند و دبر ريسان كه بر كشد بوقت رشتن پس
بر دبر قبيل آنكه فرود آرد بوقت پيچیدن بر دوک
يقال فلان ما يعرف قبيل من دبره و فلان مقابل
عدا بر اذ كان محض من ابويه قال الامم اصله
من الاقبالة و الا دبره و هو شق فى الاذن ثم قيل
ذلك فاذا قبل به فهو الاقبالة و اذا دبر به فهو الا دبره
و اقبالة المعلقة من الاذن هى الاقبالة و الا دبره
و كانه زنة و انشاء دبره و مقابلة و اقبالة ذات
اقبالة و اقبالة و قد ابرتها و قابلتها - دبر بالضم
نامر و زجر شنبه كه در قدیم میگفته اند دبار بالفتح
هلا كى مثل الدبار - دبار بالکسر جمع دبره يعنى يك
كروزمين و هى دبره ايضا اى المشارة فى المزة
و يقال ايضا فلان باقى الصلوة دبارا يعنى بعد
مضى الوقت - دبر بالفتح و ادىس پشت دبره و خج

ویر شدن و بیرون آمدن قبر از گمان و بیرون یقال
 و بریه ای ذهب به و یقال بهیهات ذهب کما ذهب
 اسس الدبر و پس رفتن قوله تعالی و الیل ذوب
 و قری ادبر ای تبع النهار قبله و یقال قسبح الله
 ما قبل منه و ما دبر و روایت کردن از کسی بعد از
 مرگ وی یقال دبرت الحديث عن فلان ای
 حدثت عنه بعد موته و پس شدن باد و مع ف
 ض ۲۱ و دوبر زده شدن یقال بر القوم فهم
 مدبورون لیعمل جمولا بفتحین موضع بیرون
 منسوب بوی ادبار پس رفتن و در دوبر آمدن
 اقبال و دیر الوجل اذا بر بعیر و دیر لقب حجر
 ابن عدی سم ابرة دشمنی کردن کسی استبداد
 خلاف استقبال تبسیر یا بیان کار نکستی بنده
 را از پس مرگ خود آزاد کردن و حدیث روایت
 کردن تدبر اندیشه کردن تدبر بریده شدن و از نیکو
 و شر و شر مال بسیار استوی فیه الودع یقال
 مال و ثروا مال و ثرو و عذر و ثرو بالتحریک کمال
 کثیر دار جامه بر تن و هو فوق الشعار تدثر
 پوشیدن ثواب و بر آمدن کشن بر ماده و بر تن
 مرد بر پشت اسب بوقت بر نشستن و ثرو پدید
 شدن نشان تدثر شده و ثور بالفتح مردی نام
 و خواناک و ثر الطائر ای اصلاح شده
 و جر و جر ان مرد ناشای فیریده و یقال
 حیران و جر بالتحریک حیران شدن (عج گ)
 ف ۲ قوم دجاری ای حیاری و دجور تاریکی
 نبله و دجور شب تاریک
 و حر و حر راندن و دور کردن (ع)
 بفتحها قوله تعالی ندموها دجورا ای مقصه
 و حر و حر خوردن (ع بفتحها) او خوار کردن

و خدر و خدر جامه سپید در تحت بسته
 معرب تحت دار
 و در و در شیر و غنیمت و نیکوئی و کار نیکو و
 باریدن باران و جزان یقال فی الذم لاد و دره
 ای لا کثر خیر و یقال فی المدح قد دره ای عله و غیر
 و شد درک من رجل ناقه و در و بار بفتح و دار بسیار
 شتر نو و در ارشل کافر و کفار فرس و دیر اسب
 نیز و دره بالضم و وارد بزرگ در در داشت
 کوب درمی بالضم و الکسر ساره روشن دره الکسر
 آلت زدن و بسیار شیر و روانی و گرمی در و
 بازار و دریندگی باران و یقال للساق دره
 ای استدره لجرى و الجمع در بالکسر ساه و دره
 سحاب و درار بران و یقال هاهنا علی در و دره
 بالفتح ای علی قصد واحد و نحن علی در و طریق ای
 علی قصد و در الریح ایضا صیها در و بالضم
 بسیار آمدن شیر از بیستان (ع ف اض ۲) و
 یقال درت حلوة المسلمین اے فی لهم و درار
 روان شدن شیر یقال آدرت الناقة فلی مدره
 از او لبها و در ریح تدرا سحاب و تستدره ای
 تستحلیه فی الاموی استدرت المعزى ارادت الفعل
 و یقال ایضا استدرت المعزى استدر لامن المعزى
 بالذالی المعزى و در و در بفتحین تیزبای دندان کودک
 در و در درخت و در و در گرداب که غرق کن و قولم
 ده درین و سعد القین من اسما الکذب
 و الباطل و یقال ان اصله کان سعد القین رجلا
 من الحمیر و در مخایف الیمین یعمل لهم فاذا کسد
 قال بالفارسیه ده بدزد گانه بود و القریه
 ای انا خارج غذا و یقول ذلک لیستعمل فقره و
 و ضر بویه المثل فی الکذب و قالوا اذا سمعت

بسر القین فانه یصح
 و سر و سر و سر کشتی و سرج بالسکون الحکره
 مثال عسر قوله تعالی علی ذات الراح و سر و سر
 سپوختن نیزه و دور کردن و منه رجل مدسر و سر
 شتر بزرگ سیکل و سره مؤنث منه و نام لشکر یقال
 ابن المذریقال جل دوسری و دوسرانی کاله
 و سر و سر بفتحین تباهی و دور کردن چوب
 (ع ک ان ۲) و منه عود و دعا بفتح و الکسر
 روی کثیر الدخان و حکى العنوی عود و دعا مثال مرد
 زنداد و الذی لایورمی و منه اخذت الدعارة
 و هی الفسق و انجث یقال هو خبیث داع و غشیه
 داعه دلعرا یضا کشن بسیار تیاج بنسب ایه
 الداعیه من الال
 و عثره و یران کرون مدعثر و یران شده
 و فی الحدیث لا یقتلوا اولادکم سر ان لیرک الفارس
 فیدار سر ای مدسه و بطیحه یعنی بعد اصابه جلا و عثر
 بالضم عوض کرد و کثرت و یران
 و عثر و عثره و یران و عثره و عثره و عثره
 لا قطع فی الدعوه و عثر سپوختن و عثر الحدیث علام
 تعد بن اولاد کن بالدعوه و هو ان ترفع لمة الدعوه
 و قولم دعوی لا صفی ای ادعوا علیهم و لا تصافوهم
 و یقال دعوا الا صفا مثل عقری خلقی و عقر اطلاق
 و عثره و عثره و در آمیختن خلق و عثری و عثری
 بفتحین و ضمتین خویسای بد در آمیخته و عثر نهان
 و فر و فر گند یقال دفر الیه ای مثال نام دفر
 نام دنیا و عثری و بلایا دفر در دشنام کثیر
 و مانند آن گویند بنی بر کسره یغنیه یا دفره
 و فر و فر م
 و فر و فر سخی با و در و غما واحد و فر

دعدر

دسر

در

دسر

دعدر

دسر

دسر

دسر

دفر

دسر

دسر

دسر

بالکسر و يقال فلان یفتری الدقاریر ای الاکاذیب
والغش ورجل دقاریر ای تمام دقارش - دقاریر
دقاریر از ارکشی بانان دقیری نام روضه -
وهر - دمار - هلاکی تدبیر هلاک کردن و هلاکی
افکندن برکس و چشم و دو کردن صیاد در کاثره
تافکاری بوی اور نشناسد و موربے دستوری
بجای در آمدن (مع فاض ۲) تدم نام شهر
بشام تیر بوع تدمی کلا کوش خرد کو تاه -
وهر - ویشار - هم واصله دمار بالتشدید فابدل
من احدی حریفی تضعیفه بالکسر لیس بالصاد
التي تجی علی فعال بالکسر لقوله تعالی و کذبوا بآیاتنا
کذا بالان یكون بالما فیخرج علی اصله مثل صنارة
ودناته لانه امن من اللباس مدراس باغلهما -
دور - وار - سراسه قال الله و لنعم
دار المقین و ذکر علی معنی المشوے والموضع کما
قال الله تعالی نعم الثواب وحسن متفقاً فانت
علی المعنی ادور بالهم جمع القلة - دیار و جمع الکثرة
والدارة موهی اخص من الدار و ایضا اخر من
ماه و دارة القمر بالته دیار دوری کسے يقال بابها
دیار و دوری ای احد و اصله دیوار قالوا و اذ وقعت
بعیدار ساکنه قبلها فقه قلبت یار و ادعت مثل
ایام و قیام - دور دوران گردیدن (مع فاض ۲)
ادارة متعده تدویر کذاک يقال دوریه و مدور
گردانیدن چیز را يقال دوریه مداورة معايجت
کردن دوازی روزگار داری بوی فروش و منسوب
الی دارین و هو فتره بالجر من فیها سوق کان یجلی
الیها مسک من ناحیه الهند فی الحدیث مثل کلیر
الصالح مثل الداری ان لم یجدک من عطره علقک
من ریح و خد و نعت دائرة خط کرد يقال الف

دور - دوریه

دور - دوریه
دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

دوریه

ثانی عشرة دائرة و نه میت قوله تعالی علیهم دارة السوء
و الهمج - مداره نوعی از دلوها و وار بالضم نامت
و قد یفتح و کشتن بعلتی يقال دیر بالرجل ای العیب
بالدوار دیر کلیسای ترسیان و اصله الواو اویار
ج - ویرانی صاحب دیر قال ابن الاوی یقال
للرجل اذا راس اصحابه سورا س الدير -
وهر - دهر روزگار و هوج و همیشه و فرد آمدن
یقال دهریه (مع بفتحها) دهر دهر روزگار سخت
و دهر دهر قتلهم لیل لائل و ابد آید و ابد و يقال
لا آتیک دهر الدهرین یعنی همیشه فی الحدیث لا تسوا
الدهر فان الله هو الدهر کانهم کانوا یضیفون النوازل
الیہ فقیل لهم لا تسوا فاعل ذلک بکم فان ذلک
الله تعالی - و يقال ما ذاک بدهری ای عادی و ما
دهری بکذا ای ما همی کذا دهری بالضم سال خورده
دهری بالفتح آنکه عالم را قدیم گوید و بهور کرد
کردن يقال و هورت الشی اذا جملة ثم قدفت
و يقال هو بدهری بالضم اذا کبریا -
و حدره - درجه فتره حدر -
و حمر - القریه پر کرد مشک را حمر بالضم و البیت
و حمر - القریه پر کرد مشک را حمر الشی یوشیه
و نهان گردان -
و زرد دور کردن (مع فاض ۲)
و زماره - بالکسر موضعیت منه احمد
بن کثاشب الفقیه الشافعی -
و ستور - النسخة المملوكة للجماعات التي منها
تخبر بهما معرفة و سائر ج -
و سکره - ده کلیسا و بین مهور و خانها اهل
عجم که در ان می و آلات کوفراهم باشد یا بنا ک
بچو کوشک که گردان خانها باشد دساکج و دیهی

نهر الملك منها منصور بن احمد بن الحسن و هی نهر دکی
شهر ابان منها احمد بن بکردن شیخ الخطیب البغدادی
و دیهی بایمن بغداد و واسطه منها ابان بن ابی حمزة
و دیهی بنجرستان -
و و صهر - گیاه که از زراعت بلند میشود
عن ابن القطان -
و و طیره بن کشتی یا ساکن آن -
و عسره - سکه و شتابی -
و عسکر - عظیم بالغش به بدی پیش اندر آنان
و عسکر و عسکران لغتان منه و عسکر السیل پیش آمد
و شتاب کرد
و عسکر - گول -
الدغفر - الاسد الغفر
الد کر بالکسر الذکر لثمة یقال للیث بیعة تغلط
فی الذکر فنقول و کذا انما الذکر بتشدید ال جمع ذکره
ادعت لام المعرفة فی الدال فجعلت و الاشدرة
فاذا قلت ذکر بغیر لام قلت بالذال البجمته
و الذکر بعة للریخ و الجش -
و ماشر - بالضم زمین نرم دشر پر گوشت و شکر بطلط
و سحل و جعفر شله دشره نرم دسیره شدن بستر -
الد حمر - کسفر جل الاخذ بالنفس معرب و مدگیر
و نقره - تنج مراق الامور و من عد و الدابة
و نقرها اذا کان دیمافرس و رجل و نقره و
دقیری قصیر و نیم -
و نقره بالضم الدال فتح النون السین شهر نزدیک بن
و دهرین - بضم الدالین و فتح الراء المشددة
اسم بطل و الباطل و للکذب کالدیه و دهرین
سعدا یقنن ای بطل سعدا سعدا بان لا یستعمل
لشغلهم بالخط و ان قینا دسے ان اسمه سعد

مانا ثم تين كذبة فصيل له ذكاسى جمعت باطلا الى
باطل يا سعد اسجد ويري وبنى مفصلا ده امرن الدبار
قدست لامة الى موضع عليه نصار دوه ثم خذفت لواو
للساكنين ودرين سن در تلج اى بلغ فى الكذب
يا سعد او كان عجبا حد ايد ورنى اليمين فاذا كسد
فى مخلات قال بالفارسية ده يدرواى بالودع
بج هم بخر وجه خدا ليستعل فعروه وضربوا به المش
فى الالباب فتاله اذا سمعت بسى الله عليه
ومشقة رتته مده بزرگ وان تلى بغير رفق و
سرعة الاخذنى الصراخ والكلع
تدبر برون ومنى تدبر عليه بر وجست
وشتابى كودت بركت المرأة جنيد ولزید
مد همة زن کوتاه قد فراسم اندام

فصل لنال

ذآر - اذآر - بلاغلا نیدن كسے رابر كسے ذآر
دلیری کردن يقال ذمرت عليه ريسدن كرهت
داشتن چیز را عادت کردن بچیزی يقال ذمر
امی اعتاده رمع ن اكده وفى التحذیر ذمر النسا
على ازواجهن يعنى نفرن واجتران نشرن امرأة
ذآر بلاها راى ناشره - زوره اى كرسنه ناقه نذر
ناقه كه چون بچه بزاید ازو بگریز و نفرت آیدش -
ذیر - ذیر بنشش مثل زبر رمع ن اض و ك
ذخیر - ذخیره یخنی ذخیر بالضم یخنی نهادن رمع
بفتحها اذ حار شله او خراگای است كذا كرم خوانند
ذور - ذوره - مورچه فرج - وايضا نام مردى ابوذر
كنيت صحابه وبراگندن رمع ن اض ذرية
بالضم فرزندان ذراى ذريات ج ذور ذرية
وآر كبراگندنى اذرق ج - ذور بالضم برآمن

آفتاب و نبات رمع ن اض ۲ مذاره ذرار بدخو
شدن ناقه يقال ناقه مذار بلاها - ويقال فى
فلان ذرار اى اعراض غصبا -
ذمر - ذمر - ترسانیدن رمع بفتحها ذمر بالضم اسم
فيه وقد ذمر فهو مذمور - وامرأة ذمور بالفتح زن
ترسده از تهمت ناقه ذمور كنه پستان او دست
خوشتن را در كشد ذوالاذعانام ملكه از ملوك يمن -
ذفر - ذفر - بوى تير خوش ذنا خوش بوى آمدن
رمع ن ك ان ۲ ورجل ذفر اى له صنان وخبث ریح -
مسك اذ فر شك تيز بوى روضه ذفره مغرار بوا
زفرى بالكسر پس کردن و پس گوشش نشتر كه خوى
كنه يقال ذره ذفرى اصيلة بلاتون لان الفها للفتش
وبعضهم يوزن فى النكرة و يجعل لفة للاسحاق بدرهم و كبح
ذريات و ذراى يقع الرار و هذه الالف فى
تقدير الانقلاب عن اليا و من شمة قال بعضهم ذفر
مثل صهار - قال ابو زيد بعير ذفرى بالكسر شدة الرار
امى عظيم الذفرى و لثمة ذفره و الذفر الشايل الطويل
النام اسجله - و اذ ذفر اعشبة جنية الراسحة لا يكاد
المالى يا كلبا عن يعقوب قال و كتيبة ذفرار
انے انها سكة من الحديد و صدقته -
ذكر - ذكر - نره ذاكيرج على غير قياس فاعل
والعضو ذنر ذكور ذكران ذكار قج على غير قياس
مثل حجر و حجارة و آهن پولاد و پلارگ و مانند آن
خلاف الانثى - ذكور البقل تره كه دراز و سبط شود
سبع ذكرو مذكر شمير ابدار مذكرة مده شتر مانند
نر در خلق و خلق ذكرة الرجل والسيف بالضم تر
مرد و شمير و نى الحديث انه يطوف فى ليلة على
نساء و يقتل من كل واحدة منهم غسلا فل عن
ذلك فقال انه اذ كرى بعضى احد رجل ذكيرة و ذكور

نكوياد كيرة مذكرة ذكرى منسوب من طالق انثى
ذكر ذكرى ذكره يا ذكر دن رمع ن اض ۲ ذكر
ايضا آوازه و مناقوله تعالى ص والقرآن ذى الذكر
امى ذى الشرف - ويقال كم الذكرة من ولدك
امى الذكور - ويقال اجعله منك على ذكر بالضم امى
لانتسه تذكر يا دآوردن اذكار يا دآوردن و پسران
مذكر زن پسر زانیده مذكار آن زن كه هم پسر زاید
تذكر يا دآوردن و پسران اذكار يا دآوردن تذكره
يا دكار يذكر بطنة از قبيلة ربيعة -
ذمر - ذمر - ذمر - مثال كد و كبد ذمير ذمر مثال
فلز دلیر و جمع ذمر اذمار - ذمر به كخنن بكنك بانك
کردن شير رمع ن اض ۲ اذمار كد كد ابراه كخنن
بحر يقال فلان حامى الذمار اى اذ ذمر غضب
حمى - ذمار بالكسر انچه سزاوار بود و كاه داشت آن بر
مرد و يقال اقبل فلان تيمر كانه يلوم نفسه فاست
و ظل تيمر على فلان اذ تنكر له و اوعده - تيمير
دست در فرج شتر آستن کردن تا باند كد بچه دوى
نماست يا مده نذر بالفتح نقت تابن گوش -
ذير - ذير - پستان شتر بسركين آلودن با بچه
شير بخورد و سياه کردن علت دندان را
يقال ذير فوه مجهولا
ذمور - كصفور مرد كينه و كد كينه از دشمن نشود
اذ مقرر اللمن بریده شدن شير -
ذوره بالضم خاک و جانب پيشين سنگدان
مرغ كه در آن آب باشد ذورج در ته ادوره و
اذر ته ترسانيدم او را و ما اعطاه ذور در اسے
شيئا ذورة موصلة -
ذير فوه - دندان هاس و سياه گردید
رمع ن ك ان ۲

زمر - زمره - بالضم گروه مردم زمر زمرتین
کم موی و کم موت شدن زمر بکسر الوسط لغت منه
(عجک اف ۲) زمار بالکسر باک کردن مرغ (عج
ن اک ۲) يقال زمر النعام ولا يقال فی الظلم لا
عاریعاً زمر نلے زدن (عج ن اض ۲ و ک ۲)
زمار لغت منه ولا يقال زمار و مؤنثه زامره ولا يقال
زماره - زمار بالکسر نلے فرامیرج و فی السحت
نهی عن کسب الزماره - قال ابو عبیده تفسیره فی
الحديث انها الزانیة -

زمر - زمره - اوذ يقال سمعت لفلان زمره
و غمره و فلان ذو زمره و زماجر -
زمر - زمر - نیرانے و کلک دراز و باریک
و الزمره الزماره و هی الزانیة - ظلم زمرته
السواعد شتر مرغ باریک ساق -

زمر - زمر - یعنی سر از مهره سرخ شدن چشم
او غضب منهر مرد سخت خشم و از مهرت الکو الیه
اسے لمحت -

زمر - زمار - آنچه ترسیان بر میان بندند
ز نایرج - و ایضا سنگ ریزه ها و نام زینے -

زور - زور - دروغ و هر چه بخدائی گیرند آنرا
مشركان و يقال باله زور و لا صیورای را بخرج
الیه زور تصغیر یا بکار قوم زور بالغ بر سوی سینه
و زیارت کنندگان یستوی فی المونث و المذکر
يقال رجل زار و قوم زور و زور و نسوة زور
زور مثل نوم و زارات ایضا - زور بالتحریک
یکرویه نگرستن و از دستندی سینه اسپیکه
بیرون و یکے درون آمدن زور را چاه مغاک
و زمین دور و قبح و کمان و جمله بغداد و الزور
اسم مال کان لایحه بن السجلح الانصاری

از در بر گشتن از جنبری از در بر تزار در شله قمری
ترا و در عن نفهم و هو مقدم تنزاور - و يقال للجیش
از در - زور زیارة زواره زیارت کردن (عج ن
اض ۲) زوره یکبار زیارت کردن از دیار از دیار
زیارت کردن تنزیر دروغ اگر استن و راست
و نیکو کردن چیزی و گرامی داشتن زار را زار جا
زیارت و زیارت کردن زیر مردی که سخن گفتن و
هم نشینی با زنان دوست دارد و بر شتم باریک تر و
جامه زیار بلبیشه ستور زدار رسن که میان پارم
و سینه بند شتر کشند از دره ج - زور مثال بهجت
ر قمار سخت -

زهر - زهره - الدنیا نازکی و خوبی و نیاز به نفهم
اول و پنج و سکون یا شکوفه زهره بسکون
سپیدے و حی از قریش و این نام زن کلاب
ابن مره است نسبت ولده الیه اسم احوال البنی
علیه السلام - زهره تحریک الوسط ستاره قم -
زهره روشن شدن آتش و بالا گرفتن آن (عج
ن بفتحها) از زهر سپید روی از کرم و جلودی روشن
و ماه و گا و دشتی زهره رنوت منه - و لغت لفاطمه
رضی الله تعالی عنهما لکرها و صفاتها الازهر ان
آفتاب و ماه از بار شکوفه بیرون آوردن بنات
و الزهر العود الذی یضرب به - از بار سنگا پاشیدن
و فی السحیث ان البنی صلی الله علیه و سلم و صلی
ابا قتاده بالانار الذی توضع منه و قال از دهر
بهذا فان له شانا ای احتفظ به و لا تضيعه -

زهر - زهر - کف صفر و کوتاه و مردیکه در کوتاهی بد نما
باشد و بلا زهرتی شله و مزیزه علینا ای مشکرا -
زهر - زهر - کدر هم لغت فی المملته او بی الصواب
زهر - زهر - القریه پر گرد و مشک را

زهر - زهر - کجغفر نام مردے -
از دره لغت فی صدره و جال یضرب دریه کاغذ
و قری بو سوز در الناس اشتاتا از دران هر دو شانه
زهر - زهر - کجغفر نوسه از تیر -
زهر - زهر - غضب کرد آنرا (عج بفتحها) زهرت الدحیه
خزوانی و خیزانی بهم رسد و جمله را زهر گل شئی گفته و
افراط و کفر و قبیله که ترکش آنان از جرم سرخ
زار اند و بود و نام دختر لوط و منه زهر قریه بالشام
لانها زلت بها و با عین غور ما لها علامه خروج الجبال
و زهری الوادی تر -

زهر - زهر - کجغفر یکی هر چیز و نوعی از درخت مرد که ورق
باریک داشته باشد و کسره الزاد و زهر الثوب و زهره
بضم الباء بزره جامه و قد زهر زغبور در ندهد
زهر - زهر - چرخ و زهر لغت فی سقر -

زهر - زهر - احد اولاد الیسر نخسته الیزن فسر و هم
قول تعالی انهم خذوه و ذریته اولیاد و علمه ان یفرق
بین الی و الیه و یبصر الرجل عیوب الیه -
زهر - زهر - کسفر جل و بی بنوا حی خوارزم اجاز بها
اعرابی فسال عن اسمها و اسم کبیر یا فقیل زهر خشر
و الرداد فقال لا خشره شرور و و لم یلم بها نهما
جار الله ابو القاسم محمود بن عمرو فیه یقول الیسر کینه
علی بن عیسی بن و یاس الحسنی (شعر) جمیع قری
سوس القریه التي - بتواها دار افداء زهر خشر
و احربان تنهی زهر خشر بامرئی - اذا عد فی اسد
الشری نرحم الشری -

زهر - زهر - الوعار جنبانید آوند را بعد پر کردن آن
تا نیک بر شود و حجه زما زیر اسے مقبض -
زهر - زهر - تنگی و دشواری زهر زهر در فاعه بن
دنه کجغفر مجابی و بشر بن عبد المندی بن زهر بزره

زهر - زهر
از دره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

زهر - زهر
زهره

سبط

قتل یومئذ الوتر تجد سعید بن داؤد بن اسبے
زتر الزنتری و احمد بن سعید الزنتری محدث و اما
محمد بن بشر الزنتری فوهم فیہ ابن نقطۃ و الصواب
بالباء الموحدة لانه من آل الزبیر -

زنجار - سحر

زنجار - بالکسر شهری و زنجور کعصفور نوعی از ماهی
زنجیر و زنجیرة کسر هاسیدے کہ برناختماے
نوجوانان پدید آید - زنج قرع بین ظفر بسامه
و ظفر سبابة -

سحر

سبک

زنجفر

زنج - ستر

زنفیر

زهر

زیر

زنجفر - بالضم رنگیست معروف -

زنج بنجره و مید در سوراخ بینی -

زنفیر - بالکسر تراشیده ناخن و پاره ازان پوست
تنگی کہ برشته خرابا باشد و از زانہ زنفیر اسی تشبیه -

زهر الی بعینه تیز نگر لیست بسوی من -

زیر - بالکسر خم زیارتی زور -

فصل السین

سور

سور - سور - پس خورده آساج - اسار بالکسر
پس خورده گذاشتن سارفت منہ علی غیر قیاس
لان قیاسه سر کما یقال جبار من الاجبار -

سبر

سجر

سبر - سبر - میل بجا حجت فرو بردن تا غور آن
معلوم شود و آزمودن (مع فاضل) استبداد شد
سبار میل جرات سبار بالکسر شد و کل مرز زنه نقد
سبرته و استبرته - و یقال حمدت سبره و حجره سبره
بامداد و تنگ و فی الحدیث اسبغ الوضوء فی السبر
سبر بالکسر نداد و هیأت مردم یقال فلان حسن السجر
و السبر یعنی خوب بابت سامری نوی از جامه های
گرا نایه و فی المثل عرق - سایه بختی بن و من بعض
علیه الشیء عذالایا یقال فیہ لان انسابی من
اجود الثیاب یرغب فیہ بادی فی عرض بترج خرابا

سبط - اسبطار - بر پہلو خفته یا زیدن یا زیدن
شیر وقت جستن اسد سبط و جمال سبطات اسے
طوال و التالیست للتألیث و انما هی کقولهم
حمات ویرجالات فی جمع المذکر سبط مرغے
در از گردن کہ دایم در آب باشد و ماهی گیر و او را
ابوالعیز از کنیت گفته اند -

سبک - اسبکرار - تمام بالا شدن دخترینه و بر
پهلوی خفتن و یا زیدن سبک جو ان تمام باعث دال
رسیده و موسے فرو بسته -

ستر - ستر - بالکسر پرده ستور استارج - ستره

بالضم پوشش ستاره مثله ستارج رستار

نام کہ استر بالفتح پوشیدن (مع فاضل) استار

تستر پوشیده شدن جاریه مستوره دختر پردگی -

و قوله تعالی حجابا ستورا ای حجابا علی حجاب ویراد

بذلک کثافه الحجاب و قبل هو مفعول یحجبی الفاعل

اقلول تعالی از کان و عده ماتیا اسے اتیا - رجل

ستور و ستیرای عقیف - و جاریه ستره عقیفه -

استار هم و آن ده درم سنگ باشد و بعضی موضع

شش و نیم درم سنگ دارند باختلاف

مواضع اساتیرج -

سجر - سجر - تافتن تور و پر کردن جوی و پر شدن

آب اندک بعد دباران (مع فاضل) یقال -

سجرت البهار و ابن آب را سجره خوانند بالضم سجر

ج - و منه البحر المسجور - سجر هر چه تور را بدان تشبیه اند

سجر باز دوست سجر ارج - سجر شریکیه آب پر و

خالدیه باشد ساجو جائے کہ آب سیل را ویرا پر کرده

باشد ساجو ز نام جائے و چوب کہ بر گردن سنگ

بندند تا از سوراخ رز نشو اند و در شدن بالکسر خوردن

کلب مسو جرسک با ساجو سجر سجر یا لیدن و ده شتر

کہ از سجر جدا شود و لو سجر و وارید برشته کشیده عین
سجر از چشم سرخ شده اسجر و منہ کہ کل او پاکیزه باشد
انجار و در بسته شدن موسے شعر سجر استرسل
و پیوسته رفتن شتر سجار بالکسر نام جائے -

سجر - مسجر - مثال سبط سبید -

سحر - سحر - بفتن بشتک از صبح یقال لقیته سحر بنجر

تنون دیدم من او را ابن سحر لم تصرفه لانه معدول

عافیة الالف واللام وقد غلب علیه التعریف بلا افتاء

والالف واللام کما غلب ابن الزبیر علی واحد من

بنیه و یقال سر علی فرسک سحر یافتی فلا ترفعه لانه ظرن

غیر ممکن و ان اردت بسحر مکره صرفه کمنا

قال الله تعالی یخینا هم سحر و ان منرا و علی به رجل

الفرق ایضا لانه لیس علی وزن المعدول کاخر -

سحره بالضم سحر پیشین یقال اثیمه سحر و سحره - اسحار

در سحر شدن و بوقت سحر رفتن استحار بانگ

کردن خرج بسحر سحر بالفتح طعام سحری سحر بالضم

و التسکین شش اسحارج مثل برود ابر و بافتح

و التسکین ایضا و کج سحر مثل فلس و فلس و قد

یحرك لکان حرف الخلق مثل نهر و نهر - و یقال

للجمان قد اتفخ سحره و السحر ایضا الصق بالکفوم

و المری من اعلى البطن و علیه حدیث عائشه توفی

رسول الله صلعم بین سحری و نحرے الحدیث و

یقال للارنب المقطعة الاسحار و اسحور و النیاط و

علی التفاؤل اسی سحره یقطع و بعضهم یقول المقطعة

بالکسر التاء اسے من سحرها و شده عدو یا کا نها

تقطع سحر یا و نیاط سحر بالکسر فسون و جاد و سے

کردن و کل بالطف مأخذه و دق فهو سحر و استن

و فریقین و باعلت کردن (مع بفتحها) تسحر مثله مسحر

هو الذی خلق فاسحر و یقال هو من المخلین و منه

توله تعالی انما انت من المخرن-

سحفر- اسحفر- روان ولبتاب خواندن خطبه و فراخی یافتن در سخن بلد سحفر شهر فراخ- سحفر- سحر- بفتح سین و فتنین و سحر فسوس من (سح ک اف ۲) يقال سحر و امنه و به و محکمت منه و به و نهریت منه و به سحرته- سحری بالفهم و الکسر فسوس و قرئ لیتخذ بعضهم بعضا سحرا یا سحر فابزار کردن دیگر را و رام کردن سخن شله سحرة بالفهم آنکه بروی فسوس کنند سحرة مثال همزة تجزیه سطح آنکه او بر دیگران فسوس کند و يقال سفسج سحر اذا اطاعت و طابت لما الریح-

سحجر- سحجر- بفتح السین و الباء نوعی از درخت و يقال ركب فلان السحجر اذا غدر-

سدر- سدر- بالکسر درخت کنار سده کی سدرات سدرات سدرج- سدر نام حوی و نام گوشه اسدران اسدران اردران دو کرانه دوش و گردن سادر سدر سیمه و آنکه باک ندانند چیزی و به غم خیره سدر بفتح سین خیرگی چشم از گرام و سرام (سح ک اف ۲) سدر لغت منه و نامی از ناهامی دریا سدره پیمان بزرگ سدری نوعی از تیر با و نام شاعری در عرب السدر مثال السدال فروها گردیدن موسی و ثناب رفتن سادیرستی و خواب آلودگی چشم از سستی سیم زانده اسدر ارشله-

سدر- سدر- بالکسر از اسراج- و فی الشل مایوم حلیمة لبر نصیب لکل امر مشهور و جماع و نره مرد سدره راز سراج- سدر النسب خالص و گردگی نسب سدره بالفهم مصدر منه يقال هو فی سدره انی فی او سدره سدر الوادی به بین جای درو

اسر ق ج- و کذلک سرارة الوادی بالفهم سرار ج- سر بالفهم سر بفتح سین و کسر الما اول انچه بریده شود از ناف کودک يقال عرفت ذاک قبل ان یقطع سرک و لا تقبل سرتک لان السرة لا تقطع و هی الموضع الذی قطع منه السرة و يقال قطع السرة و جمعه اسرة و جمع السرة سر بالفهم و سرات بالادغام سرة ناف و میان وادی سر بالفهم بریدن ناف (سح ف اض ۲) و نیزه زدن بر ناف يقال سرة طعن فی سرة و جوب نهادن در میان آتش زدن و ذلک ان یجعل فی طرف الزند عود انداختن فی قلبه لقتل به يقال سرزندک فانه اسرای اجوف و بعیر اسر اذا کانت بکر که تدره سر بفتح سین کا وکی اسر میان کا واک و ناخوانده در آینه

قناة سرائیزه میان کا واک سدر بالکسر جایست نزدیک مکه و در وی درختیست که هفتاد و نهی راز بر آن درخت ناف بریده اند سدره بالفهم علی غلته کنیزک فراشی و هی منسوبة الی السدر و السراج و انما ضمت سین لان الالبنة تغیر فی البنة که هر چی و سملی بالفهم فیما من دهر و سمل قال لاشل انما مشتقة من السور لانه یسر بها سرارے ج-

و يقال منه تسررت اجماریه و تسریتا کما يقال تظننت و ظنیت- سرور شادی مسرة شاد کردن يقال سر فی فلان و سر سوتعل مجبولا سر بفتح سین سر بفتح سین و فتح ج- و منه قوله تعالی علی سر متقابلین و بعضهم یستقل اجتماع الضمتین مع التضعیف فیرد الالبنة منها السرة بالفهم خفته فیقول سر و کذلک بالاشبهه من السدر مثل ذیل و ذل و نحوه- سدر به الفهم از گاه سر کردن و قد یحیر به عن الالبنة النخلة ایضا سدر

سرار بالفهم و الکسر آخرین شب از ماه مشتق من استسر الفهم خفی- سر بالفهم سر بفتح سین و کسر و کل و خاک که بروی چسبیده باشد و شکسته کف دست و پیشانی اسراج اسراج جمع ارجح و فی الحدیث تبرق اسرایر و وجهه و السرة بفتح سین و وجهه اسرة شل- فانه اسرة سر و نرمی فیض سرار رجل بجر سر و یگوید نیکی کننده و شادمان کننده اسر اینان کردن و آشکارا کردن و هو من الالبنة و در تفسیر قوله تعالی- اسر و الالبنة لما را و الالبنة بهر دو معنی گرفته اند و يقال اسر الیه حدیثی ای افغنی قوله تعالی و از اسر البنی الی بعض ازواجه حدیثا و اسر رت الیه المودة و بالمودة سارة تسار راز گفتن مسرة بالکسر آلت راز و آن آشوبه باشد که یک سر وی در دهان گویند و یک در گوش شنونده باشد سرور بالفهم دانای بزرگ-

سطر- سطر- ریشه از هر چیز يقال نبی سطر و غوس سطر و خط سطر سطور ج- سطر بفتح سین مثله اسطر ج- مثل سبب و اسباب اعاطی جمع اجمع و ایضا افسانه و یهود و احدا اسطورة بالفهم و اسطارة بالکسر و بنشتن (سح ف اض ۲) يقال سطر الکتاب ای کتب و اسطر مثله- و سطره ایضا صرعه- میطر بر گماشته و بالصاد ایضا کذلک و مشرف سطر بکسر المیم و بالصاد ایضا شرب ترش-

سعر- سعر- افروختن آتش و حرب يقال سعرت النار و الحرب یحیتها- و البتة و قرئ اذا انجم سعرت بالتخفیف و التشدید للب التمه و يقال سحر الجبال و لا اذا اصابته السموم تسمیر نیک و دیگران سحر زنج نهادن و يقال سحر بهر وجه سحر و می سحر سحر سحر الکسر فروزیه آتش و آینه

سحفر
سحر

سحجر

سدر

سطر

سعر

سحر

<p>حرب و دراز و نام مردے و جعله صاحب السحر مسعر بالفتح للتناول - مساع الا بل بعلها و تنگ جائے ہای شتران استعار برافروختن شدن آتش و کروا قادن بمساع شتران يقال استعارب فی البعیر اذا ابتداء مساعه تسعرا فروختن شدن آتش سیر آتش افروختن سوزان و نام بت سوار یا الفهم گرمی آتش و خنجر گرسنگی و قوله تعالی فی ضلالتهم وسعرا فی عذاب و عذاب و دیوانگی ناقه مسعوره ای مجنونہ قال الانخس قوله تعالی - و کفی بهم سعیراً ہو مثل رہین و صریح ای مسعور - و سرت الیوم فی حاجتی سعة ای طفت - قال ابن السکیت يقال سحرهم شرا سے او سحهم - اسعور نام مردے سعر بالکسر نزع تسعیر مصدره سعارة بالکسر و اقفا یعنی دره سعة بالفهم لون یضرب الی السواد سعر زبوده و بالصاد ایضا - یستعور اسم موضع او شجره -</p>	<p>کہ برشت بینی انتر نهند - چنانکہ حکم مر اسب را سفر بقتلین ج - ناقه مسفرة و بعیر مسفر بالکسر اشترقوی در سفر اسفار روشن شدن صبح و روشن و تابان شدن رومی و بروشنائی روز در آمدن و فی الحدیث اسفردا بالفجر فانه اعظم للاجر صلوا الفجر مسفرین و يقال طوبوا بالی الاسفار اسفار برہنہ شدن از موسی سفار مثل قطام نام چاہے - سفسر - سفسیر - بکسر تین سفسار و یک و سفس سفر - سفر - دوزخ سفر بالسکون سوختن آفتاب روے را یوم مسفر مسفر روز نیک گرم - سکر - سکر - بالفهم سستی سکران مست مؤنثه سکرئی و ہی ایضا جمع و فی لفظہ بنی اسد سکرانہ الموش سکارئی بالفح و الفهم جمع سکران - سکر بقتلین مست شدن (جمع ک اف ۲) و بنید خرم قوله تعالی تحتون منہ سکر اور زقا حنا - اسکار مست کردن سکیر بالکسر بسیار مست بشوندہ سکیر عیشہ مست تساکرستی نمودن از خود بیستی سکار بنید فروشن سکر بسکون الوسط نسبتن آب انفع فیا ض ۲) سکر بالکسر شید آب سکور ایستادن باد (جمع ف اض ۲) لیلہ ساکره اسے ساکنہ تسکیر خبہ کردن و البعیر سکر آخر بذراعہ حتی یکا و یقتله مسکر مخور و قوله تعالی انما سکر البصار نانی جدت عن النظر و حیرت و غیبت و غشیت و قرئی بالتخفیف و تفسیرہ سحر ت - سکر بالفهم و التثدید شکر معرب و احد ہا سکره سحر - سحر - بفتح تین افسانہ و افسانہ گفتن (جمع ف اض ۲) سامر افسانہ گویندہ و گویندگان چون حاج یعنی حجاج انبا سمیر شب و روز يقال لا افعله ما سحرنا سمیر ای ابد - ولا افعله سمیر الی الی</p>	<p>و يقال سمیر ہوا الدہر انباہ اللیل والنہار و يقال لا افعله السحر و القراے مادام الناس یسمرون فی لیلہ قراء - سحر بالفح شیر تنگ و نام جائے تسمر تنگ کردن شیر باب و میخ دور کردن و فی حدیث عمر رضا یقر رجل ان کان یطأ جاریۃ الا سحقته بہ ولد ہا من شاة فلیسکھا و من شاة فلیسکھا یا اسے قلیر سلھا قال الا صمے اراد التثمیر بالتثین البجمہ فحوله الی السین و ہوا الار سال - سمرۃ بالفهم گندم گوئی و گندم گون شدن (جمع بضم ہا و کاف) الی الی مثله اسمر و سمر لثان منہ المذکر و المونث اسمران گندم و آب و يقال الماء و الریح - سمرۃ بالفح و ضم المیم درخت طلح سمرات اسمرج - و الثالث جمع الثقلة و تصغیرہ سمیر و فی المثل اشبه شرج شرجالوا اسمر و نام مردے سمار بالکسر میخ و بند آہن سمیرتہ نوعی از کشتیہا - سمہر - اسمہر - سخت و صلب شدن خار و تارہائی يقال اسمہر الشوک ای بیس و صلب و اسمہر الظلام استند - و اسمہر الرجل فی القتال بسمیرتہ نیزہ میان دست و يقال ہو منسوب برجل اسمہ سمہر - سمہر در غلام سمہر - کودک فربہ - سمر - سمر - بالفح و تشدید الواو و خفتان از دوال بافتہ سمر بالکسر گرہ - سمر - سمر - بکسر تین آنکہ خوردن را بنا کردہ نزدیک کوفہ از حجت نعمان بن امر القیس حجت تمام شد او را از بالای کوشکے انداخت ہلاک کرد و تامل آن کسے دیگر را بر نیار و و این مثل شد در عرب يقال جزاء سمر - سور - سور - بالفهم بارہ شہر سوار سیران ج</p>
--	--	---

سفسر
سفر

سکر

سمہر
سفر

سمہر
سفر

سمر

سمر

سور

لہ فی بحر الجواہر سفر وایتہ و رلودہ موالکرات فقیہ ماثرہ ۱۲ کہ ترا گند نوعی از جامہ کبر و زنجاک پوشند ۱۳ کہ معرب خوردن و کن عاز نیست عظیم اتان ۱۴ کہ حصار یعنی شہر بنیاد ۱۵

وهرده از با جمع سورة یعنی سورت های قرآن مثل بشیر و نذیر
 عن الشرف المنزلة ایضا کقول لنا بکثرة شعرا لمران مثل لعل
 سورة تری کل ملک و نهایت ذنب بدیر بشیر فاد منزل
 سور الفتح الوسطی - وجمع علی سورات بسکون الواو
 وحرکتها ایضا سور می مثل بشری نام موضع در
 عراق سوار بالکسر یا ره اسورة ج - اسورة جمع
 وقری فلو لا الفی علیه اسورة من ذهب وقد
 یکون جمع اساور من قوله تعالی یحلون فیها من
 اساور من ذهب قال ابو عمر وواحدها اسوار
 تسویر یا ره بردست نهادن دیگر را تسویر بردست
 نهادن وبردو بار آمدن قوله تعالی اذ تسویر و الحار
 اسی تسلفه - سور بالضم سودر ضمتین جستن (ع)
 فاض ۱۲ یقال سار الیه سورة بالفتح تیز و
 جستن شراب سوی دماغ و تیزی تپ چشم سلطان
 ستوار عبده گرساورة بریکه یکجستن سوار بالضم
 و الکسر واحد من اساورة الفرس قال ابو عبد الله
 الفرسان و الهاء عوض عن الیاء واصله سادیر و
 کذلک الزنادقة اصله زنادیق - و اساورة ایضا
 قومی از عجم که در بصره ساکن شدند چون حامره بکوفه
 سهر - سهر بفتحین بیداری و بیدار بودن
 (ع ک اف ۲) اسهار بیدار داشتن سهره مرد
 نیک بیدار ساهور سایه زمین ساهرة روسه
 زمین و منه قوله تعالی فاذا هم بال ساهرة اسهران
 دورگ دزینی ستور -

سیر - سیر - دوال و رفتن و راندن لازم و متحد
 (ع ف اک ۲) استیار سیر رفتن و هوش ذلک
 قیاس المصدر من (ع ف اک ۲) مفعول بفتح
 و فی المثل سر عتکی تغافل و احتل و فیه اضمار
 کانه قال سر و عتک لمراد و الشک - سیرة

روش و خوار بار استیار خوار بار داشتن کلا تیار
 مسایرة برابری رفتن سیره اسی جاره قسایرة
 بینها مسیره یوم - تسیر از شهر برون کردن سیره
 من بلده اسی اخرجه و اجلاه و حل از پشت ستور
 بر گرفتن مسیر جامه با خطها مسایرة قافله البوسایرة
 مردی سیرا بالکسر و المد و فتح ۲ جامه با خطهای
 زرو سائر الناس جمیعهم - و سائر الشیئ نفع فی سائر
 و فی المثل اسائر الیوم و قد زال الفجر یعنی هنوز
 امیدواری از روز نماز پیشین گذشت و این را
 در نو میدی استعمال کنند -

سبادرة - بیکاران و دوست دارندگان
 یازی و بطالت -

سبعة - سبعا فرادانی شادمانی شرماده
 که در هنگام سستی سر بلند کند و دم را بجنباند -

سبعطی - مقصورة بسیار دراز -
اسخطر الرجل کثیف اوید و پنهان و دراز گشت
 و بیرون افتاد -

سینسیر بالکسر نوعی از ریحان که آنرا نام گویند -
سجیر - سبعة - چاه فراوان آب و آب و آب سحیر
 آب فراوان شعر سجیر رخ از زانی سحیر طعام
 با بخرن من زوان و نحوه یعنی دانه های که
 غیر جنس گندم از آن برآید

سعتر گیاهست معون سعتری مرد جالاک جوا نمرود
 و لیر و بالصاد اعلی و لقب یوسف بن یعقوب النجری
سغرة - نفی کردن از (ع بفتحها)
سفر - کجفر الصغار لا واحد له یقال ذر سفر -

سقطری - کز بر جی مرد زیرک و انا سقطار و
 سقطری بضم سین و القاف مدو و مقصورة
 مثله اسقطری جزیره به بحر الهند علی یسار الجائی

من بلاد الزنج و العامة تقول سقوطی بفتح
 الصبر و دم الاخوین -

سقطری - دراز از مردم و شتران سقطری
 مثله و ذفر ک سخت گیر -

اسکندر - بن فیلقوس نفع الفرة پادشاه سیکه
 دارا را کشت و مالک بلاد گشت و الاسکندریه
 ستمه شرمونعا نسوبه الیه منها بلد ببلاد الهند و بلد
 بارض بابل و بلد بشاطی النهر الاعظم و بلد تصعد سمرقند
 و بلد بمر و اسم مدینت بلخ و الثغر الاعظم بلاد مصر و قریه
 بین حماة و حلب مرقیه علی دجله قرب واسط

منها الادیب احمد بن المختار بن بشر و قریه من بکته
 و المدينه و بلد فی حجازی الانهار بالهند و حسن

سحر اللبن - بسیار آه سخت آب با شیر -
سماویر - ضعف بینایی یا چیزی که نمودار شود

مردم را بسبب ضعف بینایی از سحر و غشی که بسبب
 دوران سر حاصل آید و پکی و نام زنی و قد اسماء
 بصره طریق سحر راه راست دراز و کلام سحر استوار

و اسماء و بالضم الملك کانه لان الابصار سحر
 عن النظر الیه و تخیر و غشاده العین و الثمن و السعید
سمسار - بالکسر شخصه که در میان بائع و مشتری
 باشد بدلال شهرت دارد سمساره ج و مالک
 و نگهبان چیزی و سیاهی در میان دو دوست
سمسار الارض داننده آن سمساره مؤنثه

و المصدر سمسرة -

مسقم من الايام کقشر سخت گرم -

سینر - کجفر نیک داننده چیز و السیر الابواب
 صحابی و الله شام الدستوائی سینبری (س س ب)
سجاری - بالکسر شهر معروف به مسافت
 سه روز از موصل و ده به مصر -

سقطری

اسکندر

سبادرة

سبعة سحیر

سماویر

سبعطی

اسخطر

سینسیر

سهر - سمسار

سعتر

سیر - سغرة سقم

سفر - سبنر

سقطری

سجاری

سندرة
شجر
شجر

شدر

سند

سقطار

سنقر

سنهور شمر

سهمرة

سهمر

سهدر

شیر

سندرة - شتایی و نوعی از چمن بزرگ و درختی که از آن کمان و تیر سازند و زدن بود که گندم و میوه و خنث با چوبی پیاپی سندر می دیر و سخت و در آن و اسد و پیکان سپید و نام شامعی و پیاپی کلان و شخص بزرگ چشم و بهتر و بدترین الاضداد و نوعی از پرند و سنان گبود و مرد شتاب و کمان استوار زه -

سند - نور پیکر السین فتح الدال والنون و ضم الهاء قرینان بمصر کما بها بالشرقیة -

سقطار - بنی سقطار -

سنقر - کفند الاشرق سلطان بدشوق عبد الله ابن فتوح بن سنقر محدث و ابو عبد الله محمد بن طهیر السنقری الصوفی مولی الامیر علی بن سنقر سمع ابن روزبه و سنقر الزینی روینا عن اصحابه -

سنهور - بالغی بلدتان بمصر احدیها بالبحیرة والاخرى بالغریة و اما التي بالصعيد فبالشین المعجمه -

سهمرة - یکی از نامهای چاه -

سهمر - دوید و بدین ترسناک -

سهدر - و سهدر لے بعد -

فصل الشين

شیر - شیر - بالکسر یک بدست اشباح شیر بالغی مصدر منه (مع فاض ۲ و ک ۲) و به کرا و ان کشین سخت کشی را و مال به کسی دادن و شیر دادن قال ابن السکیت مصدره بالشین الا ان السجاج حرکه فقال لعل احمد الذي اعطى الشیر ادری الشیر کانه قال اعطى العطية و عطيت المرأة شیر یا اسی حق النکاح شیر ففتین عطیه اشباح و ان تشاب و نزدیک شدن دو گروه در حرب یا یکدیگر گویی

میان ایشان اندازد شیری مانده است شهور بالغی و التندی مثل تنور بوق معرب -

شمر - شمر - بر کشکی بام شمر بقال شمر فلان مجهول و شمر ايضا معلوما - اشتران مالک شمر و پس از اشتران تعد فیہ اشتران لازم فیہ - تشیر عیب کردن و تنقیص کردن کسی را شمره پاره کردن جابه بر خود شمرانگشتان و گوشواره واحد شمره

بضم شین ذو شمرانام ملک از ملوک بمن معناه ذوالفقر شجر - شجر - بالغی یک درخت شجره کی و در ساق دارد از نبات و اد شجره و ارض شجره و شجره درخت است

واحد الشجره شجرة و لم یات من الجمع علی هذا المثل الا حرف لیسرة - شجرة و شجره و قصبة و قصبار و طرفة و طرافه و حلقه و حلقاء قال الامم و واحد الحلقاء حلقه بکسر اللام غالفه لاخواتها و قال سیبویه شجره واحد و جمع و کذا تک القصباء و الطراف و الحلقاء شجرة و درختان و هذه الارض اشجر من هذه اسی اکثر شجر منها شجر بالکسر سیه پای کازد شجره کذا شجره بالضم کذا و واحد شجر بالکسر شجره و انشا فدرنگ و دو میخ پای تحت و چوب چاه و و اخی شجر شجر مردم و اشتر بیکانه و تیر قلع بیکانه در آورده شجر بالکون شکاف دهن و دهن مایین

اللعین و باز گردانیدن بقال ما شجرک عنده اسی ماصرفک عنده و قد شجرة عنده الشواجر اسی ماصرفک عنده و به نیزه زدن شجره بالرمح اسی طعنه و خانه راستن نهادن بقال شجره و خلافت افتادن میان

توم و افکندن چیز بر سر یا به اشجار و شجره مناد کردن دو گروه با هم مشاجرة کذا و کذا شجره و بالرمح اسی قضا عنوا و جردن ستور تمام گیاه را و بخوردن رسیدن درخت اشجار دست راستون زنج کردن

از اندیشه شجر جامه نقش بشاخ و برگ و جز آن شجر شجر - بالغی و الکسر اصل میان همان عدل شجر - شجر - بالکسر کز در خرازمینی (مع فاض ۲) شجر - بالکسر نام مردی -

شدر - شدر - زر ساد و شدره پاره ازوی و مر و اید ریزه و لقیال نفقوشدر و نفقوشدر و کسر الاول - تشدر دامن بپای گرفتن مردم و دم در گرفتن سگ و آماده شدن جنگ را و اسب را از پس بر شستن و بهم کردن بقال تشدر القوم فی الحرب اسی قضا و لو او قول سلیمان بن مرد بنی عن امیر المومنین ذر و من قول تشدر لی بمن شتم و ابیاد خسرت الیه جواد قال ابو عبیده است اشک فیها بالذال و قال بعضهم تشدر بالذال شود چرا در معرب -

شمر - شمر - بدی نقیض خیر و بد بقال هو شمر و شمر و هم اشار و اشار و بد بقال فسلان شمر الناس و لا یقال اشمر الناس الا فی لغة روية و منها قول امرأة اعیذک بالشر من نفس حری و عین شری بالضم مثل اصغر و صغری اسی عین خبیثه و بد شدن شر شرارة شره بالکسر لقیال شررت یا رجل و شررت بالغی و الکسر و کسرتون جامه به آفتاب و نیزه و گوشت تا خشک شود و مع فاض ۲) و کذا تک شررت المملح اشره شره -

اشرارة الشجر بروی پهن کتند نیزه یا گوشت گوشت پاره قدیدا شایر برج - شره بالکسر حرص شره الشبابة اسی نشاط - شرارة شررة بالغی پاره آتش که بجهد شرار شرر - شران لگس ریزه که در شبانگاه پیدا آید شرر بالضم عیب بقال ما قلت ذاک لشکر اسی لعیبک شرر بالکسر سخت بد شرر آفتاب نهادن

از اندیشه شجر جامه نقش بشاخ و برگ و جز آن شجر شجر - بالغی و الکسر اصل میان همان عدل شجر - شجر - بالکسر کز در خرازمینی (مع فاض ۲) شجر - بالکسر نام مردی -

چیز را تا خشک شود و مشاعر خصوصت کردن با هم
 اشرار بیدی منسوب کردن و پیدا کردن شکر شکر
 کفاییدن و پاره کردن خوب و جز آن شوا شکر
 بریان خون چکان شرا شکر که آنها واحد با شکر و
 یقال القی علیه شرا شکر اسی نفسیه حصار شکر
 الذنب ذبا ذبه شکر شکرترین و فحش کبابی قیل للاسی
 با شکر ایک قانت الشکر و طلب جشر و غلام اشر
 شکر ز شکر بد بنال چشم نگر سیتن از غضب انگیز
 یقال نظر الیه شکر و فی محله شکر یا تحریک تشا القوم
 ای نظر بعضهم الی بعض شکر او با شکونه تافن لیمان
 یقال جبل شکر و غدا شکر شکر است
 زدن نیزه و گردانیدن آسیاب سومی راست
 یقال طحت بالرحی شکر اذا درت یک عن عینک
 شکر و بالفتح شکر

شکر - شکر - دور آورد و رفتن و دوختن چشم
 باز نوگیر (مع فاض ۲) و آوردن کرانهای فرج
 ناقص بخت علقه شکر بالکسر آرد گیاه آن شکر
 بعضی تین آهوبره شکر کذک قال ابو عبید و غیره
 هو طلائع شکر ثم شادج اذا طاع قرناه ثم شکر اذا
 قوی و تحریک شکره مونت منه ثم جلع ثم شکر
 و لای ال بدی ثینا حتی میوت

شکر - شکر - سوی یقال قصدت شکره آنچه
 و منه قوله تعالی فوکل و جهک شکر المسجد احرام نمیه
 چیز یقال اطلب حلیا لک شکره اسی لفقه و ویشا
 پیش یا پس از چهارستان شکر کاه شکر ج
 و دوشیدن و دوستان و ماندن دو دیگر و قولم فلان
 حلب الدهر اشکره اسی فرو به من خیر و شکر و
 یقال شکر بصره یشرط شکر و کانه یشرط الیک ال
 آخر مشا طره یک نمیه پستان دوشیدن و مال

را بد و نمیه کردن با کسی تشطیر کذک ناته مشطور و شاة
 شطور آنکه یک پستان او در از تر باشد از دیگر
 یا یک از وی شکر و یک با شیر بود و یقال لک
 عظام شطره بالکسر یعنی نمیه و نمیه ماده مطو شوی کرک
 و معن اض ۲ شاطر شوخ و بیباک و شطر عی فلان
 اسی ناله و نوسه شطر بعضین اسی بحد شطاف
 با فتح بک شدن (مع فاض ۲) و بعضی قدح
 شطر ان اسی نقصان تشطیر دور و خوبتر
 شطر شطر شطر شطر شطر - بالکسر فیه بد و خوامه
 شکر شکر و یقال شکر شکر بالذال المعتمه
 لغه فیه اول شکر

شکر - شکر - موسی واحد با شکره اشعار شویج
 اشکر بایرموی اندام و موسی گردا گرد و سم شور
 اشاعر ج - و پدر قبیله الزین و نسبت بوی شعی
 و یقال جاء بک الاشعر و بنجدت یار النسبه
 اشاعر ان قه مویاے گردا گرد و فرج ناته شکره بالکسر
 بالکسر موسی ز بار زن خاصه - شعی جو شعی بکدانه
 و دنیا له کار دو شکر و جز آن و قربانی حج و انچه
 بروی نشانی باشد از جنت حج و عبادت شاعر
 ج - و قیل واحد با شکره بالکسر شاعر آنجا که قربا
 کنند و بیج حواس و الشعر احرام کله از شاعر

ج و یکسر المیع لغه فیه شاعر بالکسر جامه که بر تن سایه
 چون سیرامین و از ارومانندان و نشانی اهل حب
 که بکدگر را بدان شناسند شاعر بالفتح درخت
 ارض کثیره اشعار زمین بسیار درخت اشاعر و
 کردن کوهان شکر قربانی یقال اشعر المده و
 بر جای جفسیدن از اندوه یقال اشعر فلان هما
 اسی لزی بکان اشعار من الثیاب بالجمد
 شعر بالکسر اشاعر ج - و دانستن (مع فاض ۲)

یقال شکر به ای فطنت له و منه قولم بیت شعری
 کاشک و استی شاعر شکر گوی و دریا بنده و دانند
 شعر از ج طه غیر قیاس قال الا فطنت لک شکر
 لان و نامر اسی صاحب شعر و سیه شاعر الفطنه
 و ما کان شاعر او قد شکر بعضیها و یقال ما است
 قصیده اشعر جمعا منها - شاعر شعره شکره شاعر

بند کردن به شعر با هم و با هم فطنت و یک جامه
 شکر چهره شدن به شکر دیگر (مع فاض ۲) یقال
 شاعر فطره اسی غلبه با شکر و شاعر اسی نادمه
 فی شاعر واحد - استعاره پنهان داشتن برین دل
 اشعار و بنا له ساختن کار در - و آگاهانیدن - و

جامه پوشانیدن - و فرو کردن عشق کس را به بیاری
 یقال اشعره فطره اسی درینه فدی و اشعره اصبم
 و اشعره فلان شرا اسی غشیه به موسی بر آوردن بیم
 در شک و فی الحدیث ذکاة اخنین ذکاة امه اذا شکر

و هذا القول من انبت الغلام اذا نبت عانته شعری
 بالکسر ستاره روشن که بعد از جزا بر آید شویان
 یکی این ستاره که شعری عبور خوانند او را دوم شعر
 غمیصا آنکه در ذراع بر آید شاعر نوسه از شکر او
 واحد و جمعه سوا - و یقال للویل اذا تکلم بالیکر
 علیه جنت به شعر از ذات و بر و خور مکش و یقال
 و ایهیه شعرا و دایمیه دیرا هر چه از مردم و سبع بلا
 شعرا ایضا درختستان - شعر ان نام کوهی
 بموصل بسیار درخت شعوره بالفتح با هم با دنگی شبا
 ج - و ایضا باریجه لا واحد لها من فظها یقال لعینا
 اشعار بر و هذا الهب اشعار بر و یقال فیهب لقمه

شعار بر اسی تقرقوش و یقرقوب مردی
 شکر - شکر - شکر پاسبی برداشتن سنگ
 بوقت میریدن و خالی ماندن شهر از مردم یقال

شکر

شکر

شکر

شکر

شکر

شمر
شور

شکر

شفر

شمر
شقر

شهر
شهر

شهر
شهر

بلدة شاعرة برجلها وذلک اذا لم تمنع من غارة احد
 ویرون کردن کسی را از جای (مع لفظها) لقال شمر
 بنی فلان من موضع کذا ای اخرجتم اشغال النمل و
 انحرار از راه اشتغال احد و بسیاری عدد و فراخی آن
 و دور شدن در بیان لقال اشتغل فی المفاة
 تشغیر فتن شتر با نیت جمد و امکان شغار
 بکسر الشین کح جابلیت و هو ان یقول لرجل لاخر
 زرتجی انیتک از تو یک اخوی علی ان صدق کل
 واحدة منها بفتح الاخری و نئی عنه فی الحدیث
 لا شغار فی الاسلام - و تفرقوا شغیر بر اگندیدند
 بر روی دجا اسمان جعل اسما و احدا و نیا علی الفخ -
 شفر - شفره - کار و بزرگ و شکرده و تیزی شمشیر
 و خادم و فی المثل اصغر القوم شفر هم ای خادم
 و لقال بالباله شفرای احد شفر بالضم کانه پیام چشم
 که مرده بر روی روید افخار - شفر شفر کرانه و ادے
 و جز آن شفر الرحم و شافر با کرانهای و سیر یروج
 شفرای موش دشتی که بر گوش موس دارد و شفر
 بفتح شتر و فی المثل اراک بشرا احرار مشفراے
 اغناک الظاهر عن سوال الباطن و اصله فی البعیر
 مشافر بحشی مستعار منه شفری نام شاعر و
 فی المثل احدی من الشفری و هو من العائین
 اشقر ابر کف شده شدن -
 شقر - شقره - سرخ سیدی اشقر نعت منه
 و اسب سرخ نش و دم و آنرا که شش و دم سیاه
 باشد و دیگر با سرخ کیت خوانند لبعیر اشقر شتر سخت
 سرخ موسی شقر ارمادیان م در عرب که بجه خود را
 کشت شقر بکسر الوسط لاله شقره قبیله از بنی ضبه
 شقری بفتح القاف منسوب بوی اشقر قبیله
 از بن مشقر بفتح القاف حصار بست در بحرین

شقر بالضم حاجت و هو عند المصم بالفتح قال
 ابو عبیده الاول اصح لان بالضم یعنی الامور المصنعة
 بالقلب المهمة الواحدة شقر و بالفتح یعنی النعت
 شقاری بالضم و التشدید و فتح الراء کبابه -
 شکر - شکر - بالضم سپاس داشتن و ثنا گفتن
 شمر - البیب نعت (مع فاض ۲) نقال شکره
 و شکر له و باللام انصح - و قوله تعالی لا یزیدکم خزا
 ولا شکورا یعنی ان یکون مصدرا وان یکون جعا
 کبر و برود و و کفر و کفور - شکر ان سپاس داشتن
 خلافت کفران تشکرت له اے شکریت له - شکور
 ستور یا ندک علف بسنده کننده و اندک پذیر شکر
 فرج زن اشتکار سخت افتادن باران و اشکرت السماء
 ای اشتد و قها و بر شدن پستان از شیر شکر بالتحریک
 پر شیر شدن (مع ک ان ۲) ناقة شکره نعت منه
 و از بن درخت بر میدن شلخ لقال شکریت الشجر
 تشکر شکر ای خرج منه الشکر و هو ما یبیت من اصل الشجرة
 یعنی شاخهای ریزه که از بن رویه موسی زباله شکار
 خداوند و دوشنده شتران پر شیر شدن و از بن الشکره
 وقت پر شیر شدن ستور ابل شکاری و غنم شکاری
 و صرة شکری اذاکانت کلاے من الکنین -
 شکر ان گیاه -
 شمر - شمر - بالفتح خرمیدن در رفتن (مع فاض ۲)
 اض ۲) شمر و اسن برزدن لقال شمر از راه و شمر
 عن ساقه - و شمر فی امره ای خفت - شمری بالفتح و اسن
 مرد جدر و شستن در چیده انشمار شمر آماده شدن کال
 را و بشتاب رفتن اسب ناقة شمیر و شمریه سیرت شاة
 شام استان بر شکم جفیده شمر بدی سخت -
 مشمر - مشمر - کوه بلند -
 شمر - شمر - بالضم - بالذال البعثة اشتریز و

شمیزه مؤنث منه -
 شمر - شمر - بالفتح عیب و عار -
 شور - اشاره - بدست باز نمودن لقال
 اشار الیہ و فرمودن لقال اشار علیه
 شوره اشتیاء انکبین جیدن مشار خانه
 زینور که از وے انکبین گیرند مشور آلت
 انکبین گرفتن شوار بالفتح ریخت خانه و خست بال
 و فرج مردوزن و بیات و لباس - اشاره
 مشله تشویر خجل کردن و اشارت کردن
 و برهنه کردن عورت لقال ابدی شواره
 ای عورت - اشاره یک کرد زمین شور ایضا
 عرصه کردن ستور بفر و ختن مشوار بالکسر
 نحاس ستور لقال ایاک و اخطب فانما
 مشوار کثیر الغبار - قفصع بن شور نام
 مردے اشتیاء ایضا فریه شدن ستور
 بیتال جاوت الابل شیارا اے سمانا -
 و شار القریس اے سمن و حسن فرس
 شیر سمن و خیل شیاراے سمان مثل
 جید و جواد - شیار نام روز شنبه - مشوره
 بسکون الشین و ضمها شورئی کنگاش کردن
 مشاوره کذلک استشارة کنگاش خواستن
 و فریه شدن شمر شمر کشنه که آلبستن راز
 دیگرے بدانند تشویر خجل شدن و لقال اذ
 حسن الصورة و الصورة و هو صیر شمر اے
 حسن الصورة و الإشارة و هو الیاء و فلان
 خیر شیر اے صالح للخیر و المشورة -
 شهر - شهر - شهریه - گند پر بزرگ
 سال شهر برج -
 شهر - شهر - یک ماه اشهار معروف کردن و یکماه

۱- که بیان معان و کفش گران پوست برنده ۱۲ لب گنده ۱۳ شکران تعیم الکاف نبت و بالسن و الاشواکران ۱۴ فی الصلاح الفل الذی یعرف الحال من غیره و فی القاموس ششار الن
 ۲- فاضل السیرة

بجای بودن و قد اشهر نامی اتی علینا شتر قال
 اشهر نامی دخنای شهر مشاهیر مایان کردن
 شهر شمره بالضم آشکار کردن (مع بفتح) و شمشیر
 بر کشیدن از نیام اشهر آشکار کردن شمشیر
 شهردار رجل شهرداری - بالکسر مرد پدید کار
 بالذل و بالذل -
 شدر کجفر گیسیت مانند اسپت مگر اینکه
 برگ آن کلان و بزرگ میباشد و رجل شذر
 بالکسر مرد بسیار غیرت -
 شکره - معرب شکور بنوا الفعلة من شکور
 و هو الاعشای
 شتیور - جو -
 شتیور - بالغین البعثة جوعن ابن حنی -
 ششر - بالکسر کناره کوه مشهور و کوهیست ششر
 کامیر ریزه چوهار و شاخه های ریزه که ازین رودید
 و قنای ششر نیزه که بار بایش وقت شکستن پرد
 ششر عینه مطهر ششم او (مع کات ۲)
 مشحور المستعد لشم انسان او الذی سب قلیلا
 شحسار - بالفتح دراز -
 مشحوظ - بانظار البعثة جانط العینین
 شخدر کجفر نام مردی
 شعصور بالضم گوزبری -
 شعفر کجفر نام زنی و گرویی از بنی ثعلبه یقال
 لهم نوا الشعلاء و اسپ سمیر بن حارث فبی شعفره
 بنام من کلب با جاده المرحش
 شجر کجفر شغال و بالزاء تصحیف شجر الی
 اسم القوت فی هوبها -
 الشعفر کجفر زن خوبصورت و بلالام امرأة
 ابی الطوق الاعرابی

الشقرة - التفرق اشقر ارشله اشقر العود و کسر
 الشقر الشی تفرق الشقر السراج اتسعت ناره
 و الشقر المقشور و المشور و المنقشب شقرة کجفر
 و مردوی افتاده و الشقتری المتفرق -
 شجر - بالجم و دید و دیدن ترسناک -
 شجره - کسفر اجل ناکس و بدخت معرب شوم اختر
 شمر علیه ضیق شمسیر او شمسیر جبل لنیل -
 شمبارة - بالفتح قریبان بمصر فی الشریفة
 و خیابان شمر نخ سی -
 ششقرة - بالضم و فتحا ضعیف انگشت شتارح
 و فرجه که میان دو انگشت باشد و الشاتر یا دشتای
 از یادشایان بمن اسمه لخمیة کان نیک و الدان حمیر
 لکما یملکوا لانهم لم یکنوا یملکون من نیک لقب به
 الاصبح زائدة له و ششقره مرقه یعنی درید یا رجه آرا
 ششیار بالکسر معرب شکار و آراشس اشکار گویند
 و یسمی الکطار و الحیمه او رجل الحماسته و
 هونبات لاصق بالارض مشکوک له اصل فی
 غلط اصبح احمر کالدم یصبح الیسا اذا مس
 منبته الاراضی الطیبة التربة -
 رجل شندارة بالکسر غور یا فخش گوشدیزه مثله
 الشندرة الغلظ و الخشونة شندرام مردی
 و موضع و کناه تصحیف شندر -
 الشندرة الغلظ و الخشونة و الشدة شندیر شندیر
 فی شندیر و شندرة الشندیر المعقل یعنی پناه جای
 شندرة - بالطاء البعثة و شندام و شندیر
 شندیر و شندیر خلق بسیار فخش گوشندرة مثله
 و سکنه که شکافه شود از رکن کوه پس میفتد
 شندورة مثله و بالهاء حوت الجبل و طرفه و بنو
 شندیر یطن من العرب -

شندیر - بالکسر و بالغین البعثة بد خلق و بذربان
 فخش گویند الشندرة و الشندرة -
 شندیر - بالکسر و اوانی شاد وانی شندرة شندرة
 مثله و مردی خلق الشندری الازدی شاعر عداء
 و منه اعدی من الشندری شندار سبک -
 شندیر - کسفر جبل و شندرة کندیه پیر -
 شندیر - کسفر و کسفر جانی شندیر بن ابی الصلس لشمیر
 الشهاجر الرخم یعنی نوعی از کرس لاد احدلما -
 شندیر - اجماریه و الغلام هو ان تجرکان باین
 ثلث سنین الی است و هی شندرة و هو شندرة
 بالکسر فخش گو - و جمل خور که در میان مردم فساد
 انگیزد و کوتاه و مطهر الشندر کجفر العظیم المترن -
 الشندارة الشندرة و العینیت فی السیر
 شهر زور - شهر آباد کرده زور بن ضحاک
 شیار بالکسر و شندیر اشیر و شیر و شیر بالکسر ج

فصل الصاد

صبر - صبر سکنیانی اردن و باز داشت کردن کسی را
 از جنت گشتن یا بخت سوگند دادن (مع فک ۲)
 قوله تعالی و اصبر نفسك مع الذین الایة و قبال
 رسول الله صلی الله علیه و سلم فی رجل سبک
 آخر اقلوا القاتل و اصبر الصابری اجسوا الذی
 جسده للموت حتی یوت یقال قتل فلان صبر و حلف
 صبر اذا جس علی القتل حتی یقتل و علی الیمن حتی
 یحلف اصبار باز داشتن مصبوره سوگند و باز داشتن
 بخت تن صبر خود را به شتم باز داشتن اصطبار شد - صبر
 بدرقار و بر سپید بر شسته که نه بار و صبر بالضم
 ج صبر صبار بدرقاری کردن و بدرقاری دادن
 (مع فک ۲) صبر کسیر لوسط دار و تخ یعقوب عن الفواد
 الاصبار السحاب البیض الواحد صبر و صبر بالکسر و یقال اخذ

الشقرة - شغیر
 شغیرة
 شهردر شجر
 شجره - شنبیر
 شذر - شمسیر شنیقور
 شذارة - الشهاب
 شدر
 شکره - شندرة
 شتیور
 شتیور - الشندرة
 ششر - شهر زور
 ششیار - شیار
 صبر
 مشحور
 شحسار
 مشحوظ - شندرة
 شخدر - الشقرة
 شعصور
 شعفر - الشندرة
 شندرة
 شندر
 الشندر

یا صبار یا ای جمیعها - اصبار الاناء کما انهای آب
جاسه واحد صبر بالضم - و يقال انو هفت لک اس
الی اصبار یا و اصبارها - الاصحی اذ الفی الرجل شد
يقال لقیها باصبار یا یعنی سختی دید یا بله های آن صبر
بالضم یعنی از قبیل غسان و کرانه و سطری بر خیزدین
سنگریزه ناک ام صبار بالفتح و التشدید زمین سنگ
سوخته و يقال فلان وقع فی ام صبور کفی امر شدید
صبارة الشارختی سرمای زمستان صبرة جاش صبارة
سنگها - صبور خرابین تنها گانه پوست رفته و ساق
یا ریک کرده و مرد فروبی برادر و فرزند و نادران
حوض و ماشوره که بر دوان ننند و بدان آب بر کشند
از خور صبار الشارختی های سرمای صبر کسرتین و
سکون البامع تشدید النون کذلک و رندی
از رندی عجز و فتح النون ایضا و هو انصح و صح
صح - صحرا - بالفتح و بهر دو دشت و کشادگی
و بهی غیر مصروفة و ان لم یکن صفة للتأیث و لزوم
حرف التأیث که کذلک فی بشری تقول صحرا
واسعه و لا تقول صحراة فتدخل تأیثا علی تأیث
صحاری بفتح الراء و کسر باج - صحرات کذلک
و همچنین بر فعل امر مودده که مؤنث افعل نباشد چون
عذراء و خیراء و ور قار که نام مرد است جمع دی
بر وزن فعالی بفتح و کسر لام و فعلا دات آید و بهی
فی الاصل صحارسی بالتشدید لانک اذا جمعت صحرا
ادخلت بین الحاء و الراء الفاء و کسرت الراء کما
تکسر بعد الالف فی الجمع کما جود جاف و غیرهما
فتقلب الالف الاء لای الی بعد الراء و الاء
للکسرة التي قبلها و تقلب الالف الثانية الی الی
للتأیث ایضا یا و قد غم غم خذوا الی الاء و الی
و ابدلوا الثانية بالالف لزوم منه فتح الراء ضرورة

ص

صح - صحرا

صدر

ابدال الیاء بالالف لتسلم الالف من الحذف
عند التثوین و باز بعضی یای دوم را حذف کنند
و را را بچنان کسور مانند صحاری ماند و در حالت
رفعی و جری باتوین را گویند بده صحار و مرت بصحار
مثل جوار - اصحار بصحرایون شدن تحرة بالضم
کشادگی زمین میان سنگستان صحرج - و سخی
میان سر قیال حمار اصحر و اتان صحرا - اصحر ابرار
نبات و يقال لقیته صحرة بحرة دیم او را بحجاب و
کشاده مصحرا آنکه آشکارا حرب کنه بفریب صحیره
طعاسیکه از شیر و آرد سازند و منه حشرت اللبن اصحوه
(مع بفتحها) قال ابو الغوث هی الصخرة بانحاء المنقطة
صحار بالضم شهره برب عمان و نام مردی
و فی المثل بالی زنب الاذن بصحره ای اسم امرأه
عقوبت علی الاحسان
صحرا - صحرا - بالفتح و بهر دو سنگ بزرگ
صحرج - صحرة یک صحرج عمر و نام برادر خنساء
صاخرة اب جامه سفالین -
صدر - صدر - سینه صدوج - و همدگر و ناما
قال الاعشى (ع) کما شرفت صدر القنطرة من الدم
فانته علی المعنی لان صدر القنطرة من القنطرة و
هذا القولم ذهب بعض اصابعه لانهم یوثقون الاسم
المضاف الی المؤنث و اول هر چیز و پیشگاه
و گر و بهی از هر چیز و طرف باریک تیر و باز گشت
باز گشتن (ع ف اض ۲) يقال صدر عه صدره
بالضم سر سینه و شامایچه صدر و سینه در دمنه
طریق صادر راه باز گشت از آب صدر بالکسر
پیر بنجه و داغ که بر سینه است و نه بخت نشان و
پیش بند ستور و فی المثل کل ذات صدر خالته
من حق الرجل ان یعاد علی کل امرأه صدرتین

باز گشت آب و حج و فی المثل کت علی شال لیل
یعنی حین صدر الناس من حجم - اصدا را از گردانیدن
مصدر جاے باز گشت اسمی که صفات افعال
ابد از وے مصادر حج مصداق و رة خون کسے را
بمال افروختن يقال صادره علی کذا -
تصدیر در گذشتن اسپ بدیدن از اسپان
دیگر و صدر نامه نوشتن و در پیشگاه نشاندن صدره
نفس المجلس فقصد و پیش بند ستور بستن مصدر
مروخت سینه و شیر -

صدر - صرة - بانگ و فریاد و جماعت مردم و
سختی اندوه و گرامی و کر بالکسر جایهای بلند و نام
کوپی دیندستان شتر صرة بالضم همیان صرستن
صرة و گوش راست گردن اسپ و بستن سرستان
ناقه (ع ف اض ۲) حافر مصر و ستم نگ کرد سر بالکسر
سرما که گشت و نبات را بسوزد ضرورة آنکه حج
نکرده باشد و گردن نکرده و مذکر و مؤنث یکسان
يقال بجل صرورة و امرأه صرورة و الصرورة فی
شعر النابغة الذی لم یأت النساء کانه امر علی ترکیب
و فی الحديث لا صرورة فی الاسلام - صرورة صرارة
صروری آنکه حج نکرده است صراری کشتی بان صرار
مثال قاضی مثله صرارة حاجت و تشکله يقال
قصع اصحار صرارة اذا شرب المار فذهب عطشه صرار
ج - عن ابی عمرو و عیب ذلک علیه و قبل صرار
ج صرورة لا صرارة و جمعها صوار - مصارة اگر اه
کردن کسے را بر چیز صرار اللیل ملخ سبیه که
شب بانگ کند و بعضهم لسمیه الصدی و هذا طائر اللیل
ایضا - صریر بانگ کردن قلم و در و ملخ یفت ال
صرار جند و صر صر لا خطب قدر وافی صوت جند
المد و فی صوت الاخطب التزیج فکوه علی ذلک و

بانگ مجمل مانند آن (مع ف اک ۲) در هم صری بالفتح
والکسر در هم بانگ آدر که بر ناخن زنند و یقال اشد
انها منی صری مثال شعری اسی عنیه و جدوی
مشقة من الاصرا اسی الاقامة والدوام علی الشئ
قال بوساک الاسدی وقد ضلت ناقة اینک لکن لم
تردها علی لا بعد تک فاصاب ناقة فاخذها وقال علم
ربی انها منی صری وکل یعقوب صری صری صری
بفتح الزاء وکسر با صرصة بانگ کردن در کاک و باز
و جرج و مانند آن صرصر نام جرجعراق ریح صرصر با سخت
صرصرانی نوعی از شر و ماهی صرصره ترکمانان شلم
صرصورا شران بزرگ -
صعر - صعر بفتح تین رخسار کز کردن از کبر و بذا
فی السخفا صر صر کز کک قوله تعالی ولا تصغر کک
للناس - و فی الحدیث لیس فی الا صر و ابرای
لیس فی الا اذ سب بنفسه و ذیل صعر سخت
سیم زانده یقال رجل صعر صر صر صر زمین درشت
صعر نام مردی صعر صر نوعی از رفتن و نشان
بر گردن شتر صعر و بالضم باره از صغ صغار بر قله
فسره صعره مدور کردن تصور لازم فیہ -
صعبر - صعبر درخت مانند کنار -
صعفر - اصعفرار میدان خرازش صعفره باین
صعفر صعفر بالکسر خردی خلاص کبر و قد صغر الشئ
فوصغر و صغار بالضم - و اصغر و صغره غیره و اصغر
القربة ای خزر ته صغرة است صغار خرد شمر دن تصغر
خرد نمودن بخوشتن تصاغرت نفسه الیه صغری
بالضم مؤنث اصغر صغر بفتح الغین ج قال سیبویه
لا یقال نسوة صغر و لا قوم اصاغ الا بالالف اللام
و کذا الاصغرون ایضا صغار بالفتح صغر بالضم خوری
و ستم صغر بفتح تین خوار شدن (مع ک اف ۲)

صاع آنکه به ستم راضی شود مصغور اخردان ارض
مصغرة زمین کو ماه گیاه -
صفر - صفره - بالضم زردی اصفرار اصفرار
زرد شدن اصفر زرد فوسل اصفر اسب زرد
اصفران زرد زعفران یقال الملک النساء الاصفر
بنو الاصفر روم و یقال انه لقی صفره الذی یعتریه
اجنون صفر بالضم و الکسر روی صفر بالکسر غاسی
یقال بیت صفرائی اخلو فی الحدیث ان اصفر البیت
من اخی البیت الصفیر من کتاب اللہ تعالی اصفر
تبی دست و درویش شدن مصفرغت منه صفوت
بالکسر کذک تازانده صفاریت ج - صفر بفتح تین
خالی شدن (مع ک اف ۲) یقال نفوذ باشد من اللان
یعنون به هلاک المواشی و ماه پس از محرم صفرا ن
نام محرم و صفر در جا بلیت و الصفری فی التلج
بعد القیظ - و الصفری نبات یکون فی اول الخریف
و الصفری المطر یاتی فی ذلک الوقت - و یقال
فیما یزعم العرب صفرا یضام در شکم مردم و فی الحدیث
لا صفر و لا یامته - و یقال لا یطاب لصفری اسے
لا یلزم نفسی و لا یقبله قلبی - صفر بانگ کردن
مرغان و شخولیدن (مع ف اک ۲) یقال فلان
اجبن من صافرو اصفر من ببل - و یقال ما بها
صافرای احد و یقال فلان فی کلامه صفار بالضم
اسی صفر صفرای مرغی صفار بالفتح گیاه شک
صفار بالضم زرد آب شکم فلان مصفر است
اسی صراط شتق من الصفر صفرا زرده و مکان
و گیاه صفر بالفتح و التشدید روی کر صفریه
بالضم و الکسر طائفه از خراج منسوب بعبد الله بن صفار
صقر - صقر جرج و شیر ترش و دوشاب و
سنگ شکسکن بتر و گرم تافتن آفتاب (مع

صفر

صمر

صعر

صمر

صور

صعبر

صعفر

صفر

صقر

مع عمل ذکره مع م ع و اص ع ر ا ق سه سته فی معنی الناقه البعیر ا ق سه صفر زدن و فریاد کردن مرغ هندی همچنان ۱۰ سه ضایده و آغشته ۱۱ سه آله آهنی که بدان سنگ تراشند و کنند ۱۲ سه کبک کوش
بر استخوان چسبیده و گوشش سخت و خشک باشد ۱۳

صورت فقور لی و طعنه فقور ای مال الی السقوط
رجل صیر شیرای حسن الصورة والشارة قصا ویر
صورتهای بر این مختن از چوب گل و جز آن صور کثر
کردن میل دادن چیز بر او روی را چوبی گردانیدن
و بریدن و جدا کردن (جمع فاض ۲ و ک ۲) قوله
تعالی فخذ ربعة من الطیر فصرهن الیک و صری
بکسر الصاد و یقال صر الی و صر و جبک الی الی
اقبل علی و صرته اسی قطعه و فصله من قال هذا
جعل فی الایة تقدیرا و تاخیرا کانه قال فخذ الیک
اربعة من الطیر فصرهن و یقال عصفور صور للک
یحبیب اذا دعی -
صهر - صهر - بالکسر صهره مثل صهار الی
زن خیال که احما الی بیت مرد و از سر و جنت
صهریز گویند مصاهره و اما صهر کردن یقال
صاهر الیه - اصهار پوشتن بحریت یا بدامادی
یا بنسب یقال فلان اصهر فلان - صهر گذاختن
چیزی (مع لفظهما) صهر گذاختن الصهار گذاختن
شدن لازم فیه اصهرار گذاختن صهاره بالضم
چرخش و چرخه یقال مایه صهاره اسی شحم صهرته
بالکسر و صهرج حوض و منعاکه آب -
صیر - صیر - صیرورة - گشتن و میل دادن
صاره بصوره و بصیره لفظ فیه اسی قطعه و اما له
وقد صیر مصیر بازگشت و هوشا ذوالقیاس مصار
مثل معاش قوله تعالی والی المصیر یقیر گردانیدن
صیور الامر بالتشدید آخر و بازگشت کار مال صیور
اسی رائے و عقل - صیر الامر بالکسر یا یان و
بازگشت کار صیر ایضا مایه و هوشا ذوالقیاس مصار
و شکاف درونی الحدیث من نظر من صیر باب
نفقت علیه فی پدر صیره خطیره گویند و گاؤ

صنور

صطر

صعتر

ضبط

ضجر

صعق

صعمور

صعقر

صهر - صهر

صلور

صمقر

صنخر

صیر - صیر

صنافر

ضبر

صیرج مثل سیره و سیر
صمور - کجفر موضع صوار بالضم موضع برنی
صطر بالفتح و ففتحین سطر و صطر و فان و معنی
تسطیر مصطار بالضم می صطر ففتحین گویند کساله
صعقر - سقر از فرش فی موضع طرد الهوام صعقر
چرید کبت بصعقر صعقر اشی زنیه صعاتر دشواریهای
سخت صعقر و ابو صعقره رجلمان صعقری میبایک
و جوامع و دلیله -
صعقر - کبرقع تخم مایه -
صعمور - بالضم دو لایب یا دلو آن عصمو مشد -
صعقر - بالضم آب سرد و آب تلخ سطر و آب
مزه بر گشته صعقره بانگ برزدن بگوش دیگر -
و اصعقر بجزا و اصا صا الشمس فذهب صعقر
بجزا و قروت و پاره از شلم -
صلور - کنور بار مایه -
صمقره اللبن و اصمقره اشتدت حموضه اصمقره الشمس
روشن شد آفتاب یوم صمقره کقشعر و زگریم -
صنخر - کجور و حل و حصر و علامه و عبط و شرف و حل
و مردگان و دراز و کز بجز خراسان خشک و
کجور حل مرد گول -
صنخر - کجور حل بد خلق -
صنافر - بالضم خالص از هر چیز و ولد صنافرة
کودک که پدرش معلوم نباشد و آحقه الله تعالی
بصنافرة اسی منقطع الارض باخافق

فصل تضاد

ضبر - ضبر - چار مغز و نار دشتی و گروه عازیان
و گرد آوردن اسب تو احم را تا بجد و برجم نشان
نگ جز آن یقال ضبر علیه الصحر اسی لفظه و جمع

ن اک ۲) ضباره بالفتح نام مرد و فلان ذو ضباره
استوار خلق است ناقه مضبره استوار سبک
فرس ضبر بکستن و تشدید الارشال طراسپ
جنده اضباره پشتواره کتاب و کاغذ و جز آن
یقال جاء فلان باضباره من کتب اضبایرج
ضبر ایضا پشتواره کردن کتاب را
ضبط - ضبط - بالکسر سخت -
ضجر - ضجر - بفتحین نفثی و بقراری کردن از غم
و بانگ کردن و طپیدن شتر (جمع ک اف ۲) ضجر
بکسر الوسط لغت منه ضجور بالفتح شله اضبار متعده
مضجرت منه قوم مضاجر و مضاجیر -
ضر - ضر - گزند رسانیدن خلاف النفع (جمع ف
ص ۲) مضارة کذلک - ضر بفتحین گزند مضارة
گوشت پستان یقال فرة شکر لی اسی ملاط
من اللبن و مال بسیار و گوشت بن انگشت زر
و بناج مضر زیان کار و آنکه بسیار مال در آیدش
هر روز ضر تلقن دو سنگ آسیا ضر بالضم و الکسر تلقن
خوابیدن بر زن پیشین ضر بالضم نمی و گزند و لا ع
و بد حالی باسار و ضر استخی موشان لاندک لما قال لفرأ
لوجمعا علی ابوس اضرا کما یجمع النعا بمعنی النعمه علی نعم
لجاء - مضرة خلاف منفعة ضر مضارة گزند رسانیدن
یکدیگر را بر مکان و ضر رجائک لاضر علیک مضارة
و لا تضره نکی نیست بر تو رجول و ضرارة و ضرورة
ای و حجة اضطرار بجزا کردن کسی را یقال اضطر
فلان الی کذا الحی الیه یستغفل مجبولا ضر زانیان و کرانه
وادی و نفس و باقی و تن و صبر یقال انه لذو ضریر
علی الشی اذا کان ذا صبر علیه و مقاساة کد دستور
صبر ساکن و رشک یقال ما اشد ضرره علیها
ای غیره و الضر المهادج - اضرا گزند رسانیدن

طفر طيندر
طمر طباشير

طفر - طفرة طفور جستن (مع ف اك ٢)
طمر طمور - جستن (مع ف اك ٢) طار بفتح الراء
كسر با غير مصروف جاي بلند يقال الضيب عليه
من طار مثال طعام بالكسر عن الاصمعي و بالفتح
عن الكسائي طمر بالكسر جامة كنه اطراح طمر بالكسر
تشبه اطوارهم طواميرج مطرات كنهان هلاك
كشده مطورة نهان خانه كه دروي طعام نند طمر
پر کردن مطوره از طعام طامركيك طامرين طامرا
نسي را گويند كه ندانند كه اوكيست فرس طمر كستن
اسب ماده جستن و در چيده و گرد اندام -
طنبر - طنبور - بالضم طنبار بالكسر نوسه
از رود جاها معرب -
طور - طور - يكبار و نزديك شدن به چيزي
يقال طار به ابي قرب منه (مع ف اض ٢) الطوار
بارها قوله تعالى خلقكم اطوارا قال الاخفش اى
طورا لطفه و طورا علقه و طورا مضغه - طوار الدار
بالفتح فراخها و درازي سراي و عدا طوره اى
جائز حده و بلغ فلان في العلم اطور به اى حيا و له
و آخره و كان ابو زيد يقوله بكسر الراء و كبلغ انصاه -
طور بالضم نام كوهي طوري طوري مدم و مع و كوتر
وحشي و يقال ما بها طوري اى احد -
طهر - طهر - بالضم ياكى از حيض و جزآن طهارة
بالفتح ياكى شدن (مع ف اض ٢) و طهرا طهير متعدي
منه طهر لازم منه يقال طهر به و ثياب طهري
جمع على غير قياس - امرأة طاهرة من الحيض طاهرة
من النجاسة و العيوب - طهور بالفتح آب شوي و پا
كشده مطهرة بالفتح و الكسر الفتح اعلى ابدست نان
مطاهرج - يقال السواك مطهرة للفم يعني طهارة
طير طائر - پرندة و كذا طير ج مثل صاحب

الطير طيارة
طير تدار
طرز

طنبر طيسر
الطفر
طور طفر

اطهر

اطهر
طهر

طوري طر
طبر
طهر

طفر
طير

و صاحب قوله تعالى الزمان طائره في عنقه اى عمله
و ايضا قال ومنه قولهم لا طير الا طير الله طورا طيار
جمع الجمع مثل فرخ و فرخ و فرخ و قد تقع الطير
على الواحد كقوله تعالى فيكون طيرا باذن الله
قال ابن السكيت يقال طائر الله لا طائر ك و
لا تقل طيرا الله - ارض مطارة كثيرة الطير و المطارة
كوهي بمرطارة چاه فراخ دهن طيران بالتحريك
و طيرة و طيرين (مع ف اك ٢) اطارة تطير طارة
بر انديدن و في المثل هم في شئ لا يطير غرابه يضرب
في الخصب و كثرة الخير يقال في فلان - طيرة و
طيرة و طيرة و خفة - تطاير را كنده شدن
و دراز شدن و في الحديث خذا تطايرن شعرك
استطارة الفجر را كنده شدن صبح و استطير الشئ
اى طير - تطير فال كرفتن يقال تطير منه و به طيرة
بالكسر و فتح فال بدو في الحديث انه كان يحب
الفال و يكره الطيرة - و قوله تعالى قالوا طيرنا
يك اصله تطيرنا فادخمت التاء في الطاء
فاجتلبت الالف ليصح الابدال بها - مطير
چوب تر مقلوب مطري -

ما بالدار طوري - بالضم و الهاء اى احد -
طمبر - جستن و پنهان شد طمبر كحصان الفرس
جميد اسب بر ماده طبر بالكسر تون كوشك طبار
كرمان درختي ست مانند درخت انجیر طبرية تقيين
قصير اردن و النسبة طبراني و منها السخا فلو انما
سليمان بن احمد و دي بواسط و النسبة طبري
و طبرك في الكاف - طابران كى از دوشهر طوس
و طبران شهری بر سر حد فارس طبرستان شهر ك
فراخ نبات طبار بفتح الراء و كسر بالاء و اى طبر
سبك يك درهم شامي -

طنبدر - كسفر جل بدى يقال بينهم طنبدر كشت
طباشير - و اى يكون في جوت القنا الهندى
او هور ماداهو لها و فلو سم التي في جوت
قصبه مستديرة كالدريم و انما يوجد هذا حرق
منه بنفسه لا حكاك بعضه بعض و قد يغش بعظام
رؤس النسان المحرقة -
الطرح جبارة - شبه كاس يشرب فيه -
طرد ال - كزعفران خوريكه آب كم كيزد -
طرز - بالفتح دو در کردن بهشت (مع ف اض ٢)
و لغتچين خانه تالستانى معرب ترز -
طيسر - كجهر آب فراوان طيسل شده -
الطير كجاح (مع بفتحها) و اجبار القاضى الرجل على الحكم
طفر عليهم سوخت (مع بفتحها) طفر كسر و پرندة است
معروف طفران ج -
اطم - كاقشع شرب حتى استلما طامرا كعلا بط كلان
چون طمر شده طمر آوندبر -
اطم - كاقشع طمر كلان شكم طامرا شتر -
طشتر - جرب راورد و كى كران شدن و قد طشتر اسم

فصل النفاذ

طر - طر - بالكسر دايه طوار طوار طارح - مطاورة
دايه كرفتن اطار كدك - طار بالفتح دايه كرفتن شتر
بچه را و دايكى کردن و مهربان شدن (مع ف ا)
ك (٢) يقال طارت الناقة اى عطفها على ولد
غير يافى مطاورة و طارت اى عطفها على ابو فى
طوار على قول اى عطف متعدي لازم - طوار ديك پايه
طبار بالكسر ينى ماده شتر جستن بغماسه و آن
خرقه است بخت اين كار تا بوى بچه ديگر رانند
طرر - طرر - سنگ تيز طرار بالكسر طران ج مثل
رطب و رطاب و صرد و صردان - منظره بفتح الميم و انفا

زمین بسیار سنگ نظر بر زمین درشت انظره
 بالکسر طران بالضم ج
ظفر - ظفر بالضم ناخن انظار انظور انظافیر ج و
 لئوک کمان بر ترا سو فار و ناخن چشم المفرور از ناخن
 کلیل الظفر مر و دست انظار کنهای بزرگ شاکل
 خرد ظفره بفتحتین ناخن ظفر بالتحریک زمین هموار
 علت ناک و ناخن شدن در چشم (مع ک افت ۲) و
 پیروز شدن یقال منه ظفره و ظفره بنو ظفر و ظفر علیه
 عند الانخس یعنی ظفر به و ما ظفر تک عینی مندرمان
 ای مار آنک - و انظر الرجل اسه اعلق ظفره و هو
 افعل فادغم و انظر ایضا بضم ظفر - انظار تظفیر
 پیروزی دادن رجل منظر صاحب دولت فی الحرب
 تظفیر ایضا ناخن فرو بردن بچیز و اندازة ناخن
 بر آمدن نبات ظفار مثل قطام شهری بعین یقال
 من دخل ظفار حمیر عود ظفاری منسوب الیه
ظهر - ظهر پشت دستوران بر نشینت
 و جانب کوتاهی موی آن بر مرغ و راه دشت یقال
 لا تجمل حاجت به بظهر یعنی فراموش کن و یقال بنو
 فلان منظرون خدا و ندان ستور بر نشینت اند
 اقران النظر از پس پشت آیندگان در حرب نزل
 بین ظهیریم و ظهیریم فرو داد پس پشت ایشان
 و لقیته بین النظرین و النظرین ای فی ایوین
 او الایام ظهر بالضم پس از زوال صلوة الظهر نماز
 پیشین ظهیرة اگرگاه ظهیر هم پشت و یاری گوید
 تعالی و الملائكة بعد ذلک ظهیر و انما لجمعه لان فیها
 فصولا قد استوفی فیها المذکر و المؤنث و اجمع کما فی
 قوله تعالی انارسل رب العالمین بغير ظهیرة
 بظهیرة قوی پشت بعیر ظهیری بالکسر اشاره داده بجهت
 حاجت جمعه ظهاری غیر مصروف لان یار النسبه

ثابتة فی الواحد ظهیری بالکسر پس پشت انداخته و
 فراموش و منه قوله تعالی واتخذتموه ذراعا کم ظهیرا
 و فلان ظهیرتے علی ہذا یعنی او یاری گرسن ست و
 انانظر تک - ظاہر سیدنا ہرہ چشم بیرون روده
 و مثل کہ آب او بنیم روز خورد و یقال ہذا ظاہر عنک
 عارہ ای زائل - ظوہر الارض نباتهای زمین بلند ہوا
 قریش الظوہر آنہا کہ بظاہر مکہ فرود آمدنی ظہرہ
 بفتحتین رخت خانہ و قوم خانہ ظہر و پشت (مع ک افت ۲)
 ف انظر بکسر الوسط لغت منه - ظهور بالضم پیدا
 شدن و پیرہ شدن یقال ظہر علیہ ای غلب علیہ
 و پیام بر آمدن اظہار پیدا کردن و چیرہ گردانیدن
 و بوقت نماز پیشین رفتن مظاہرہ یار مندرے
 کردن ظاہر یار مندر شدن با ہم استظهار یارے
 خواستن و قوی پشت شدن یقال استظہر بکسر
 قوی و یار گرفتن و از بر خواندن ظاہر پشت پشت
 در آوردن طہران بالضم جانب کوتاهی موی از
 پر مرغ بطنان جانب درازی وی یقال ریش
 سمک بطہران و لا ترشہ بطنان الواحد ظہر و بطن
 مثل عبید و عبیدان قال ابو عبیدة فی ریش السهام
 اظہار بالضم - ظہارہ بالکسر برہہ حامیہ مظاہرہ و ظہار
 مرد مرزن خود را انت علی کظہری گفتن یعنی حرام
 تظہیر ظہر کذلک قوله تعالی الذین یظاہرون من
 نسائهم - منظر مرد قوی پشت منظر نام مرد در وقت
 ظہیرہ آئندہ و با تخفیف کذلک -

فصل بعین

عجبر - عجبرہ - بالکسر نذر عجزہ بالفتح احمک باریدن
 (مع ک افت ۲) یقال عجز الرجل فهو عابرو عجزان
 و ہی عجزی و عابرا ایضا - عجز بفتحتین گرسه چشم و

بالضم مثله - عجز النهر بالفتح و الضم کرانه بجمع عجز سفار
 بالضم و الکسر شتر کہ پوسته در سفر باشد کذلک جمال
 عجز اسفار استوی فیہ الذکر و الانثی و الجمع عجز بالضم
 بسیار از هر چیز عجزی آنچه از سدر بر آید بر لہای جوی
 و بلند شود عجزی عجزانی بالکسر فیما لغت جہود و انظر
 العبور بالفتح نام شارہ کہ بعد از جوارب آید مہر بالکسر
 پل و شش و گذر گاہ عبور گذشتن از آب (مع ک افت ۲)
 عابر سبیل را گذری و عابر القوم ای ما تو عبادہ بیان
 و تفسیر کردن سخن را و تعبیر کردن خواب را (مع ک افت ۲)
 ض ۲) قوله تعالی ان کنتم لرویا تعبیر و اصل الفعل
 باللام کما یقال ان کننت لمال جامعاً عابراً نذیرہ
 خواندن کتاب را بے آواز (مع ک افت ۲) لغتہ عابرة
 اسی جارۃ - اعبار یکسال فترتہ ناکرہ ماندن گوسپند
 را شاة معبرۃ لغت منه - غلام معبر خندہ ناکرہ
 و کذلک جاریہ معبرۃ - سم معبر تیرا بپیراستہ تعبیر
 تفسیر خواب گفتن و سخن از کسی یا از دل خود گفتن
 یقال عبرہ عنہ و سیکار سنجیدن درم بعد از آنکہ تفاوت
 سنجیدہ باشد استعبار خواب گزاردن بر کسی بجهت
 تعبیر کردن وے و اشک باریدن - عبیر لوبے
 خوش باز عفران آیمختہ عن الاصمعی و بوی عفران
 تنامع ابی عبیدة فی الحدیث التجر احد کن ان
 تخذتو متین ثم تلطفنا بعبره او زعفران ففی الحدیث
 بیان ان العبر غیر الزعفران -

عجبر - عجبر و ان - عجبران - بضم النادر
 فصار بع لغات گیاه خوش و -

عجبر - عجبر - بالضم نادر - بالضم نادر -
 عجبر - عجبر - زمین پریان - و عجب هر چیزے
 از مردم دستور و جامه و فرس و جز آنرا کہ در غایت
 قوت و حسن و لطافت باشد بوسے نسبت کنند

ظہر

عجبر

عجبر

يقال ثوب عبقرى وهو واحد جمع والانشى عبقرية
 يقال ثياب عبقرية وفي الحديث انه كان ليجرد على
 عبقرى وهى البسط المصنوعة المنقشة ويقال هو
 عبقرى القوم اى مردى قوى وفى الحديث ليعقربا
 يعقربا حتى قالوا اظلم عبقرى اى شديد ثم خاطبهم
 ان الله تعالى باقار فوه فقال عز وجل متكئين
 على رفرت خضر وعبقرى حسان وقوى وعباقرى
 على الجمع وهو خطأ لان المنسوب لا يجمع على نسبة عبقة
 درخشان سراب وقولهم ابر من عبقرى بضم القاف
 مشددة ويقال حقدوا على كل ثمان جعلنا واحدة مركب
 من عب وهو اسم للبر بالتحريك وهو حب الغمام
 قرو هو البرد فاعلمين مبدلة من اسحاء واسحاء منها
 عجم عجم - بوستان افروز و مرداگند گوشت
 امراة عجمرة و عجم ايضا قوس عجم كان اكنة قبضة
 عجمرة - بالكسر اصل فى المثل عادت لعجمرة
 لمن رج الى خلقى كان تركه و كيا به ازادويه و لا عجمرة
 لا باس للحم ان يتداوى بالسار والعقرو ايضا
 العتيرة يعنى كوسند قربانى جابليت كه در ماه
 رجب كودند عترة قربانى كردن عتيرة و جبين
 نيزه (مع فاك) عترة ان بفتح تين لرزيدن نيزه
 عترة بالكسر درخته خرد و جيل كه بشكست عتيرة و
 و جزآن مجون كرده باشند و خوششان و نرديكان
 مرد و تيزى دندان و عجب كه بر سيلان ناهين دوز
 كه بر پاي بروى نهند بوقت زمين كندن
 عترة عترة - شكسته عترة شكوخيدن (مع فاك)
 ض (م) عترة عترة دیده و ر شدن بر چيزى يقال عترة
 عليه - اعشار اطلع دادن كسى را و منه قوله تعالى
 و كذلك اعشارنا عليهم قسرت شكوخيدن زبان در
 سخن عاثر سختى و چاكه كه از محبت صيد شير و جز

عجم

عجم

عجم

عذر

عذر

آن كند و فى المثل وقع فى عاثر مشر و عاثر مشر بانفا
 ايضا عترة او لثغة عتيرة بالكسر كذا لا تقل بفتح العين
 لانه ليس فى كلامهم عتيرة الا صيد وهو مصنوع معناه
 الصلب الشديد عتيرة بفتح مشال غيبب نشان
 عتيرة بالقلب كذلك يقال ما ريت لهم اثر الا
 عتيرة او لا عتيرة عشر شهر بى بشام عشر بفتح ياء
 نام جاي عشر كشت دشتى كه بر باران كازند
 عجم عجم - بالضم كه عجم و كه رگ و نام مرد
 عجمه بالكسر بست و ستار يقال فلان حسن العجمه عجم
 بفتح تين معذكى و يرون آمدكى هر چيز رجل عجم
 بزرگ شكسهميان عجم بر نخل عجم ضخيم و لطيف عجم
 بكسر الجيم و ضمها غليظ عجم بفتح تين مصدر من عجم
 ك (اف) عجمه نور در فتن شكس از فقهى عجمه بر سر
 انگندي زمان عجمه عجمه انگندي بر سر و دستار
 بستن عجمه بكسر الهمزة الوسط دم برداشتن اسب
 و در و يدن و بشتاب رفتن اسب و تيشير تيشير
 كردن بكسر يقال عجمه عليه بالسيف اى شد عليه و
 كردن تا فتن رجع فاك عجمه ان بالتحريك سر
 باز گردانيدن ستور بسوى ديگر بعد از ريشته رجع
 فاك (م) يقال عجمه به بغيره كانه ازاد به ان مركب
 و جمافرجع به قبل الالف و الهاء و عجمه الرجل ذاك
 و قلهما عجمه نامر بار او الزاء المعجمة ايضا
 عجمرة بالضم غلات شيشه
 عذر - عذر بالضم و السكون بهانه و معذور
 داشتن عذرة بكسر الهمزة و عذرى و عذرة بالكسر اسم
 فى العذرة يعنى بهانه قوله تعالى و لو اتى معاوية
 اى دل و جاول عنها - اعتذار عذر خواستن با عذر
 شدن نا پيدا شدن اشرعارت و جزآن و بكار
 زالى كردن يقال من عذرى من فلان يعنى

عذر خواه من از فلان و تعالى عذرك من فلان يعنى
 بيا كه كسى كه ترا معذور دارد و او را ملامت كند عذرة
 بالضم در و گوار غلبه خون و ذلك الموضع ايضا
 يعنى عذرة و هو قريب من اللهاة و موسى بيشانى
 اسب عذر بفتح الوسطى - قال الاصمعى هى اخصا
 من الشعر يعنى توك موسى و قبيلة از يمن و ستارگان
 ريزه در حجرة و دوشيركى عذرا و دوشيرة عذرا بفتح
 و الكسر عذرا و اتج - چنانكه در صحر گفته شد يقال
 هو ابو عذرا و ابو عذرا تهاى هو الذى اقتضا و تيشير
 برنده وليست و يقال انت بى عذرا هذا الكلام تو
 بكارت برنده اين سخن نيستى عذرة بكسر الهمزة
 و بليدى مردم و ستور و جزآن عذرا بالكسر فسار ستور
 عذرج - و نظار ريش و نشان فسار بر روى ستور عذرا
 بفتح فسار نهادن يقال عذرت الفرس بالعدا
 اى شدت عذره - و هو خلع العذار يعنى فسار
 كست و ختنه كردن كودك را و بسيار عيب شدن
 (مع فاك) عذرة و عذرة ينى فى قول زسى الرية
 جلدان ستيلان من الرمل و يقال طر يقال
 عذرا فسار نهادن و ختنه كردن بسيار عيب شدن
 و فى الحديث لمن يهلك الناس حتى يعذروا من هم
 اى كثر ذنوبهم و عيوبهم و باجراحت كردن و مبالغت
 كردن در كار و هلاك نرديك شدن يقال عذرا
 اى ترك به عاذرا و هو اشرعارج - و يقال ضرب
 فلان و اعذراى اشرف به الى الملاك و معناه
 ختنه و هو فى الاصل مصدر عذيرة شد عذرة نا
 شدن جاي يقال اعذرت الدار اى كثر فيها
 العذرة و باعذر شدن و منه المثل عذر من انذر
 و صاحب عذر شدن زن معذور ختنه كرده و در
 گلو عاذر نشان ختنه عذيرة مثله درگ خون عذيرة

وليقال لقيت منه عاذا وراي شرا - تعذر ثوابه
 كاليقال تعذر عليه هذا ولغيره آلوده شدن عذره
 محبت آوردن وناپذیر شدن نشان تعذر تقصیر کردن
 در کار و بجزره آلودن کسی را و دروش کردن چشم
 شتر را عاذا و دروش ليقال تعذر عین بعیر که میستغیر
 ستمه بعیری لیتعارف من البنا و الجمع العواذیر - و
 قوله تعالى وجاء المعذرون من الاغواب ليقال انما
 انقضت فاما المشقة فتعذر يكون مقادير يكون غير
 محق فاما الحق فهو في معنى المعذر لان له عذرا ولكن التا
 قبلت والافا غمت فيها وجعلت حركتها على قبلها
 كقوى يهيمون بفتح الحاء ويحجز كسر العين للجمع التنا
 ويحجز ضمها ابتا عالمهم - واما الذي ليس بحق فهو المعذر
 امر من والمقصود بغير عذر - وكان ابن عباس
 ليقرا و جاز المعذرون بالتخفيف من اعذر ليقول
 والله لكذا نزلت وكان ليقول لعن الله المعذرون
 كان الامر عنده ان المعذر بالتشديد المعذر ليعتذر
 ولا عذر له والمعذر الذي له عذر والمعذر بفتح الذا
 موضع العذارين - عذير حاشية که مرد را بران معذور
 دارند عذر بفتح التين ج - مثل سریر و سر - عذر و
 بفتح التين وتشديد الواو مرد بدخود و خراف شکم -
 عذر فر - حمل عذافر - بالفهم ناقه عذافرة شكاف
 استوار عذافر ايضا نام مردی و شتر -
 عذر - عذر و در گین شدن (دع ف اک ۲) حمل عذر
 عار لغت منه عر بالفهم کش معررة شتر ان
 کش ناک عر نوعی از جنون و تشک و سر گین
 گو سفند و شتر مرغ و سر گین انداختن (دع ف اک ۲)
 من ۲) و ليقال فلان عر و عار و عار و رة
 بنسب عر بالفتح گناه و فلان عر قوم اے
 يلطم بمكره - استعرا به رسیدن کر عار بالفتح

گیا به خوشبو و واحد با عارة عوارشل قطام
 کاوی تم و فی اشل بارت عارجلن سے باء ت
 بزه سبزه عار و کل نام و وگا و است که یکدیگر اشخ
 ز و عر چندان که هر دو بمروند و این شل در میان
 و حر لیت برابر گویند عارة بالفتح بدخو و نام
 اسپه تم - و سختی و مترسی و اشل ليقال هونے
 عارة خیرای فی اشل خیر عارة بالکسر بانگ کردن
 شتر مرغ (دع ف اک ۲) و نام مردی عار راز
 خواب بیدار شدن با بانگ و آواز عر و رخت
 سر و نام جائے عر عارة باز یچه کو دکان عر عار بنی
 بر کسره معدول نعر عارة چون قرقار از قرقه بچینین
 بدین لفظ کو دکان بانگ کنند تا دیگران از خانه
 بازی بیرون آیند عر عارة لیل بضمین اعلاه و
 عر عارة السنم و عر عارة الالف کذک - و عر عر
 راس القار و رة اذا تحرجت فمها عر ايضا
 اذ یخ بر کردن موسی و بتراف کردن زمین را تحریر
 مثله و حاجت برداشتن به کس ليقال عر تیک
 حاجت اے از لنتا بک آلودن کسی را به بدی
 ليقال عر بشرة و اندو گین کردن (دع ف اک ۲)
 ثلثة سوار بالکسر غلامی ریزه تاه بارانده و لیل
 نئے الحدیث الخریب - بعور عر شتر به کوبان
 ليقول من اعر الله لیل و ناقه عر و عر محتاج
 که از کس چیز بخواد عر عر بالفهم شتر مرغ و
 نام جائے و عر عر عر بالفتح ج - عر عر
 الاقوام حمت دان قوم عر عر الیها اگر انما
 کوبان -
 عر - تعزیر - بزرگ داشتن و آوب کردن
 و اگر انبار کردن ستور را عر و درختی ابو العیزر لیت
 مرغی دراز کردن که همیشه در آب ایستاده باشد

عزیز بالفهم نام مغیر -
 عسر عسر بفتح التين و السكون شواری و دشتوار
 شدن و عر بضمها قال عسی بن عمرو کل اسم
 ثلاثی اذا كان مضموم الفاء جاز السكون و الضم فی
 عینه مثل عسر و عسر و عسر و شوار عسر بفتح التين -
 و ریحان شدن کار دلع ک اف ۲ عسر کبر الی
 لغت منه عسر بفتح التين و مرد برداشتن شتر عسر خواتین
 دام از عیزیم بوقت دست تکی اداع ف اک ۲ و
 ک ۲) و دشتوار زادن یچه و از سوی چپ آمدن
 ليقال عسرت المرأة اذا عسرت و لا و عسر فی فلان
 ای جاد علی بسیاری - چچه دست اعسر لیت
 آنکه بر دو دست کار کند بر ابر عسر ابره یسه موش
 و لایقال عسر لیس عر عر عر عر عر عر عر عر عر
 جانب چپ او بیشتر از راست باشد حمام اعسر آنکه
 در بال چپ و سپیدی باشد اعسر رتنگ
 دست شدن تعاسرة تعاسر و شواری کردن
 با هم مقصور هند میسور داین هر دو بهشت ليقال
 و عر الی میسور و الی معسور و عر عر عر عر عر
 معفت است و گوید معسر بر وزن معول نیامده است
 و میا دل قولهم و عر الی میسور و الی معسر
 اے الی امر کوی میسور و الی امر کوی میسور و الی معسر
 ایضا لک عسری و شواری تقیض بسری عسرة
 پرهای نوک بال که سپید باشد عسرة تا و شتر کربال
 نخست باز گیر و عسرة ناقه که رام نشده باشد اعتبار
 بر اشتر رام نشده شدن و هم کردن و عر کردن حمل عسرا
 و ناقه عسرة شتر که پیش از رام شدن و اشتر
 عسر عسرا عسرا - بالکسر گفتار بچه از گرگ
 فرعل بالفهم گفتار بچه هم از گفتار -
 عسر عسر عسر عسر عسر عسر عسر عسر عسر عسر

عسکر

عشر

عشر

عصر

عطر

عقر

عسکر عسکر - لشکر عسکران عفره و منی عسکره
 عسکر و لشکری شدن مرد و عسکر بفتح الکاف لشکوه
 عشر عشر - ده زن عشره و ده مرد و احدی عشره
 یک عشرین و سکوننا الی تسع عشره فالتسکین لایل
 الحجاز و الکسر لایل لیل و احد عشر بفتح لا یغ عشر و ن
 بالکسر و سکون ۲ بیت عشر بالفهم عشر عشار بالکسر
 و دیک و جمع العشر عشر عشر بالفهم الفهم مصدر
 منه یعنی ده یک گرفتن (جمع من ۲) و بفتح دهم
 شدن (جمع من ۲) عشار ده یک گیرنده عاشر
 مشد و ایضا دهم عشر بالکسر میان دو نوبت آب
 شتر و آن مهشت روز باشد چون روز اول و دهم
 آب دهند مابین الوردین مهشت روز باشد و
 كذلك الاطمار کلها بالکسر و لیس لما بعد العشر
 اسم الانی العشرین فاذا آوردت یوم العشرین قبل
 غلوه یا عشران و هی ثمانیه عشر لولا فاذا اجاوز العشر
 فلیس لما تیه و انما هی جواز - اعشار خداوند شتر
 خورنده یک عشر شدن و ده تن شدن قوم اهل
 عواشر شتران که یک عشر خورده باشد معاشره
 اینش کردن با هم تعاشره عشره خوشدلی
 عشره بالفهم و فتح دو درخت با جمع عشر عشرات
 ح - و یقال ثلاث لیل من الشهر عشر و سه
 بعد التسع و کان ابو عبیده یطل التسع و العشر الا
 اشیار منه معروفه حکای ذلک عنه ابو عبیده - عاشوراء
 عشورا رمودان روز دهم عوم عشر کرده مردم معاشر
 ح عشره قبیله و تبار مردم سعد العشره قبیله ازین
 عشیر شوهر و فی الحدیث انکم کنتم ان العرب و
 تکفون العشر یعنی الزوج لانی عاشوراء و تعاشره قال
 اللہ تعالیٰ لکنس المولیٰ و لکنس العشر عشار بالفهم و ن
 من عشره یقال جاو اعشار آمدند و گاه گاه کان

عشاری و ده گزنی عشره شتر و ده ماسه استن و سه
 الناقه التي اتت علیها من یوم أرسل فیها الفحل
 عشره شتر و زال عنها اسم الناقه ثم لایزال ذلک
 اسمها حتی تضع حملها و بعدا یضع الفحل و یقال ناقان
 عشر و ان و نون عشر و عشرات بیدون بن نهر
 الثانیث و او - عشره و ده ماسه برآمدن بر استن شتر
 و ده آیت کردن مصحف را دیده او از بانک کردن
 خربیک دم بنو عشار قومی از بنی فزاره عشار ده تبار
 و یصیبا قمار و جورو و قوام پرمغ و یقال شجر عاشر
 اذا انکست قطعوا قلب عشار جاء علی بن ابی طالب کما
 قالو ریح اقصاص و قشار بالکسر نام جائے -
 عشر عشر عشره عشره زده سخت -
 عشره عشره ثلاث لغات بفتح و سکون الثانی
 و بالفهم لذلک و یفتین روزگار عصور ریح عشاران
 شب و روز و باداد و شبانگاه عفره ایضا نماز دیگر
 نشار و ن انگور و جزآن و نپاه گرفتن و رستن
 و باران زدن کس را زعفران اک ۲ قال الکس
 یقال جاء فلان عقره ای طبلنا جکاه عند ابو عبیده
 عقره یعنی نپاه جای و کرد و فی الحدیث مراده
 مشطیته لذیلهما عصر بنو عقره گرد و سپی زعفران نیم
 مرجم العصر یعنی عصره بالفهم نپاه و یقال لولا اننا
 عقره اے دیت یعنی نزدیکیان ما اعتصمنا بعقره
 نپاه گرفتن به کس قوله تعالیٰ فی یثرب الناس
 و فی عقره و ن و نون العصر و هی المنجاة
 و یل یستعملون و من عقر العنب - و قمری عقره
 اے میطرون - اعتصار بیرون کردن مال
 از دست کس و باز داشتن مال از کس و منه
 الحدیث یعصر الجالد عن ولده فی مالہ ای منیعہ یاه
 و یجسه عنه و قشار و ن انگور و جرآن و بر طعام که

در گلو ماند اندک اندک آب خوردن ناگوار اند و قرد
 طعام را عصر العصار انتشار و ده شدن یقال
 عصرت العنب و اعتصرت فالعصر و قف و اعتصرت
 عصیر ای اعتصرت و قول بی النجم و عصر منه البان
 و المیشک العصر بر عقره و عقره عصاره و عقره بشار و
 بیرون آید از آب و مالع و جزآن - و انچه بلند از
 عصر بالکسر حقیقت و یقال فلان کریم العصر بفتح
 کریم است بوقت خواستن از وی عصر بالفهم و کسر
 و عصر کس رسیدگی و حیف نزدیک باشد معاشر ح
 اعصار بر سیده شدن دختر و بی الحاریه کالمهقه
 و گرد باد و بادی که ابر و عدد و برق آورد و عفره
 قبیله عفره یعنی و بفتح الصاد ایضا اصل عفره
 عفره عفره زنگ سرخ معصرم عصفون
 کنجشک و پاره از مغز عصفوران استخوان دوط
 روسه اسپ عصاره فی القش بنجای بالان شتر
 عر یسفا علی القلب عصور الکاف و عر صوفه لذلک
 و آن چوبی باشد که میان لیشا کند بند و عصاره فی المنذر
 شتران نجیب و شکوه نعمان بن المنذر ابود -
 عطر - عطر بالکسر بوی خوش عطار بوی فروش
 عطر خوشبوی شدن (جمع کاف) ۲ عطر عطره نعت
 منه - عطر خوشبوی شدن معطر بالکسر زن
 و مرد بسیار عطر سوزنده عطار زن بسیار عطر ناعقه
 عطره و عطره اے کریمه ابل موطرات اشتران
 روشن موی نیکو -
 عقر عقر یعنی تن خاک و اول آب که گشت را
 و سدر عقر بالتسکین خاک آلوده کردن و خاک
 غلا نیدن تعفر کذا ایضا استان بگل و خاک
 آلوده کردن زن با بجهت فطام و خشک کردن
 گوشت با قناب بر یک نفسان و سپید کردن

له چه فیکر انگور در آن ریزند و بما لند تا عشره آن بر آید ۱۱۷ بادی که خاک را شکل مناره کند نهی بگوید ۱۱۸ سه چیز نیکه آرد بشیم بر کرده این پشت ستور و تنگ بار گذارد ۱۱۹

وفي الحديث ان امرأة شكت اليه ان مالها لا يكثر
فقال لها انما فقال سوو فقال عقرني اي استبدك
اغنا بما سقا فان البركة فيها - ويقال لعقبت فلانا
عن عقر بالفهم اي بعد شرب - اعتقار خاك الوده شدن
وشكاره را بر خاک افكندن شرب التفرار خاك
الوده شدن عقر گوشت با قباب خشك كرده
وزنه که به همسایه چیری نهد و پست شورانده به
شیرینی عقر رنگ سرخ و سپید که بر سرخی باز نشانه
عقرا گو سپندی که بر سپیدی بشیم او سرخی غالب
باشد و آهوبدین صفت عقر - عقرار ایضا
شب سینر و هم او ماه مقفوره زمین که علف او را
خورانیده باشند عقیور آهوبه و گوشتان بچای عقر
نمک از آه و اسودن عیفر بالفهم نام شاعری اذ اقله
بفتح الیا طهره لانه علی وزن الفعل و بالفهم صفة
لانه قد زال عنه شبه الفعل - عفار بفتح و رخت که
از وی آتش گیرند و فی مثل فی کل شیء نار و استمجد
المرخ و العفار و کشن ذاد و پیر استن خطبان
و تان بی نان خورش مثل التفار عفر بالکسر
و مرغیت که پر عقره موت عفریت دیو شبیه و
بغایت رساننده از هر چیزه یقال فلان عقر
لغریب اتباع و عقره لغریبه بفتح الیا رین محفیتین
ای مبالغه فی کل شیء و فی الحديث ان الله لما
یغض العفریه النفریه الذی لا یزال فی الیوم
و یقال عفراتیه و احشیل عفریت قال الخلیل شیطان
عفریت و عفریه و الشیاطین العفراتیه و العفراتیه
قافه اسکت الیا صیرت الیا تار و اواخر کما
فالتار ما فی الوقت عفریه ایضا سختی نموده
تقافه بشیر و خز و عفره بالفهم عفره بالکسر کذا
و یقال جا فلان نافتا عفریه اذا جار عفریان

معارفها بفتح حبی از همان لایم من سرقه و کلمه ثواب
معارفی منسوب الیه - معافر بالفهم المیم آنکه با کار و بانان
رو و زیادت مائده ایشان خورد و عفرنی شیر و هو
فعلانی سیمی مذکب لشده و النون لالت للاحاق -
و کبوة عفرنی ماده شیر استوار خلقت ناقه عفر ناه
اے قویه و یقال وقع القوم فی عافو شتر و عافو شتر
یعنی در بدی افتادند عفره الحرف لغیتین لغیتین
آخره یعنی سختی گروا و یقال جا فلان فی عفره
الحراس فی اوله عفرین بکسین بنیه شیر
و شیر بشک و یقال لکل ضابط قوی لیث و عفرین
و نام شهر -
عقر - عقر - کوشک و بناے بلند و نام جاسے
بیابل و بنیاد و اصل هر چیز و منه عقر الدار بفتح و الفهم
دخسته کردن عقر لغت منه و قوم عقری مثل جرج
و جرجی - و یقال فی الدار علی الانسان تجد
عالمه و عقر او خلقا و عقری و طلقی بلا توبین اے
عقر الله حسبه و اصحابه یوجع فی حلقه و منه کلبه
عقره رای جراح و پشت ریش کردن ستور را و منه
سرج عقر بالفهم و فتح القاف و عقره ای محقر و وفی
و لا یقال عقر بالفهم الا فی ذی الروح و بی
زاد و ستور را عقر لغت منه و خیل عقری و در
خواب برین و بازداشتن از رفتن دعو فی الک
یقال عقرت بی اے اطلت حبسی کانک عقر
بعیر فلا قدر علی السیر تعقرتیک خسته کردن
عقار اصول دار و با و اجد با عقار بفتح و التثنی
معقر نام شاعری تعافر بی کردن آتش را بهیاست
معاقره و شنام دادن و بجا کردن یکدیگر را
و پیوسته بودن و شراب و در هر چیزی و کاره
و منه العقار و هی الخمر لانها عاقرت الدن

اعتقار العقار پشت ریش شدن ستور عقره
بالفهم و فتح شبه که زنان با خود دارند تا آستان
نشوند و منه قولم عقره العلم النیسان عقار بفتح
آب و زمین و دخت خرماد و دخت و اسباب
خانه عقار آه و دده موهف عقار بالفهم نوسه از
جامه سرخ رنگین عقره سابق پی زده و آواز
بلند یقال رفع فلان عقره اے صوته کانه عقر
احدی رجلیه فقرخ و یقال ایضا مار انت کا لیوم
لیقره وسط قوم للرجل لشریف لقتل عفر لغتین
لرزدن پایا از دشت روع ک اف ۲ و منه قول
عمر رضی الله تعالی عنه ففقرت حتی خررت الی الارض
فاقر یک لوده بلند و زن نازانیده و مرد که او را
فرزند نشود و عقر بالفهم کابین که شبیه و طی واجب
شود و نازانیده شدن زن روع لغتینا بهیسه عقر
خایه خروس و این لفظ را در هر چه نادر بود و عطیه
و تحفه که یکبار اتفاق افتاد از جاسے که امید
نباشد و مانند آن استعمال کنند عقر النار
و عقر الدار میان و نظم آن عقر الخوض و عقره جاسے
آب خوردن ستور از حوض اعقابج - اعقار
با آب و زمین شدن کس و دشت دادن
کسے را ناقه عقره شتر که از عقر آب خورد و
یقال لغت الناقه عن عقر یعنی پس از
نازاندگی آستان شد عقر لغتین اصل
هر چیزه یقال عقر القصبه و اصله عقر از جل
اے اصله و عقره -
عقر عقره عقره عقره بلا سختی هلاک کردن -
عقر عقر - میل کردن بجایه روع ف اک ۲
و باز گشتن بحرب و العقره الکرة و فی الحديث
قلنا یا رسول الله عن الفارون فقال علیه السلام

عقره
عقر

انتم العکارون وانا فله السلیمن وبارکوا یندن شتر
 خداوند را بادی اهل ووطن خود اعجاز در آید
 تاریخی یقال عندک نظام ای اختلاف کان کر لاجنه
 علی بعض من لبطا انجلانه ولسیار شدن باران
 یقال تها کر القوم ای اختلاطوا عکر یختن درو
 زیت وشراب و تبرگی آب که در تک حوض ماند
 و در وی ناک شدن روغن و جز آن (عج کل فناء)
 شراب عکر گفت منه ای کدر تکلیف در یختن درو
 بشراب و روغن و مانند آن عکر یختن شتر کله از
 پنجاه ماصدقال الاصعی الخمسون الی السین و السین
 وین زبان عکر کج عکار و رو ک ناک کردن خلوت
 کله شتر شدن عکر بالکسر اصل هر خبر مثل
 عکر یقال ریح فلان الی عکر ای اصله و بار
 عکر ای اصل ارضه و فی الحدیث لما عکر فی لعل
 اقرب للناس حسابم تناسی اهل الضلالة قلیلا
 ثم عادوا الی عکرهم ای الی اصل بهم الردی
 عکر عکر بالفتح و انضم زندگانی و زیستن دعو
 ک ان ۲ و هما صدرا ان علی غیر قیاس قیاس صد
 التحریک و یتمیل فی القسم احدیما و هو المفتوح فاذا
 ادخلت علیه اللام رفعت بالابتداء فقلت لعمر الله اللام
 لتوکید الابتداء و الجز محذوف و التقید لعمر الله
 و لعمر الله ما قسم به فان لم تأت باللام لفته نصب
 المصا و قلت عمر الله فقلت کذا و عمل الله ما
 و معنی لعمر الله و عمر الله اخلف بقاء الله تعالی
 و دوامه و اذا قلت عمر الله فکانک قلت جمیع الله
 اے باقر اک له بالبقار و ربما یار الله عاکر فلو
 عمر الله ای سألت الله ان یطیل عمرک عمر الیضا
 گوشت میان دودندان عمو یج - و نام مردی و
 اگر آباد و نویسد فرقا بین عمر و عمر و حالتی الرف و اگر

عکس
عکس
عکس
عکس

بغیر و او فی انصب لان الفارق ثابت مینها و هو
 عدم الالف فی عمر و ثبوت فی عمر و غیره نام کسی
 چون سیدویه و لفظویه معترفه کتب من کلین بنی علی کسر
 لان آخره عجمی مضارع للاصوات شتر بغلق و نیون
 فی التکره یقال مررت بعمر ویه آخره ذکر المبر و
 فی تثنیه و جمیع العمر و بیان و العمر و یون و کفره
 ان من قال به عمر و یورایت عمر ویه فاعرفه ثناء
 و محبة و لم یشرط المبر و عمره بالضم کی ازار کان حج
 و اصلها من الزیارة و زفات زن هم در خانه زن
 و اهل وی و عرس آنرا گویند که زن را خانه خویش
 آورد عمر ج - و نام مردی و هو ممدول عن عامر
 و لای نصرت فی المعركة عمارة بالکسرة بادانی و آباد
 رعت اقص ۲ عامر با و بنی معمور مثل و افق ای
 مدفوق عمارة ایضا قبیلہ عجمی حای معمور و عامر عجم
 یافته عمره بانگ و فریاد یقال ترکک القوم فی
 عموره ای فی جلته و صباح - اعمار کجی دا دن
 چیرے کسی را چون سر یا زمین و جز آن آن
 چنان باشد که گویند این سر آتر باشد تا من زنده ام
 یا تو زنده و معمور یافتن و در و عاکر و عمر الله یک
 نسر لک و عمر الله یک ایضا یعنی معمور دارد و خدا تعالی
 جای ترا بتو و نگونید عمر الرجل منزله اعتبار زنا
 کردن و عمره آوردن و عامر استین عمارة بالفتح هر چه
 بر سر بند چون دستار و کلاه و تاج و جز آن عمار
 بالفتح ریحان ترین به لیل شراب عمارة بالضم
 نام مردی و عمار البیت باشد کان فانه قمر کانی
 دراز و اذن و ببقای دراز موصوفت کردن
 کسی را و قوله تعالی و استعمرکم فیما احبکم عمار یا عمر
 بجای فرائح آب علف و می کیم الفتح المیم نام مردی
 عمر آن ابو بکر و عمر معنی الله تعالی عنها قال قتادة عمر

عمر بن الخطاب و عمر بن عبد العزيز - و زعم الاصمعي عن
 ابی بلال الراسی عن قتادة انه سئل عن عمن اعمات
 الاولاد فقال اعتق العمران فما بينهما من الخلفاء
 اعمات الاولاد فقی قول قتادة انه عمر بن الخطاب
 و عمر بن عبد العزيز لانه لم یکن یکن ابی بکر و عمر خلیفه
 و قال القراء لقد قبل سيرة العمرین قبل عمر بن عبد العزيز
 لا تخم قالوا اثمانا یوم الدار نسا ک سيرة العمرین
 هما ابو بکر و عمر معنی الله تعالی عنها عمر آن آبادانی
 عمر آن عمر و بن خویته الفاری و عمر و بن جابر بن بلال
 الفاری لیا یسریر قال کان لغیر یحیی عامر پدر قبیلہ
 أم عامر کفار عامر آن عامر بن مالک بن جعفر بن -
 کلاب و عامر بن الطفیل بن مالک بن جعفر بن کلاب
 عجم عجم - و بوی خوش و در قبیلہ از بنی تمیم
 فرزندان او یعنی بنو البصر بنو النون چنانکه بشارت
 مختصر عجم - و بکلی عجمه نام مردی -
 عجم و عجمه - انما شرم مردم و هر چه از نمودن
 و دیدن آن شرم کینه عجمه ج - و عجمه انانی
 من فعله فی جمع الاسماء و المکن یا را و او او
 قر لعجم علی عورات النساء بالترکیب و رخنه
 در صفت الشکر و در حصار که از آن بیم باشد عورت
 الجبال متوقفا عجمه و عجمه و عجمه و عجمه و عجمه
 و عجمه عجمه آن بالضم ج - و فی مثل یقال بدل عجمه
 لئلا یوم یخلف بعد المحو و معنی بئس البدل و ربما
 قالوا خلف عجمه و عجمه یک چشم شدن
 یک چشمی (عجمه ک) ای یقال منه عجمه بالاعلام
 و عجمه عجمه بالضم و انما صحت الواو فیها الصحتها
 فی اصلا و هو عجمه و سکون ما قبلها مخرجه الف و
 یعنی الالف و اللام و الشداید فی عجمه و بدل علی
 ان ذکرک علیه می اخوانه علی هذا مثل سودی و

واخره یحرم وایضا میبض و الا یقال فی الالوان غیره و
 کذلک قیاسه فی العیوب بخرج و اعنی فی عرج و عی
 وان لم یسمع و یقال منه عرت عینه سواره معوره
 و یعبره اے اخذه و ذهب به - و یقال ما در می
 لے اجداد عاره احوالی الناس ذہبت و یقال
 عنده من المال غائرة عین اے ما یحار
 فیه البصر من کثرة فلاة عوراء و شیت آب عائر
 تیر یا سنگ که رسد و اندازند و می رانندانی و درو
 چشم و خاشاک عوارز گروه ملخ از هر گونه عوراء سخن
 زشت و زن یک چشم عویر بالتصغیر نام جانی و
 خصلت تکلم سیده عوار بالفتح و الضم عیب عوار
 بالضم و التشدید فرستوک و خاشاک در چشم و بدول
 عوار و برج - عاریه بالتشدید عارة عاریتی کانها
 منسوبة الی العار لان طلبها عار و عیب عواری
 ج - استعاره بعاریت خواستن و شت بدست
 گردانیدن احوار با ترس شدن مکان مجهول جاک
 با ترس از زور و قطع و یقال احوار لک الصید
 اسی اکثرت عوار الفارس و ابدافیه موضع خلل
 للضرب و یک چشم کردن عویر یک چشم کردن
 باز کس دروغ گفتن و باز گشتن از ان و باز
 گردانیدن یقال عوره عن فلان کذب عنه و
 عورته عن الامر و صرته عورت عین الرکیه اے
 کبشتا یعنی گندم چشمهای او را معا ورة عیار
 پیدا کردن و بنجید نیما معا ورة مثل و هر چه یگری
 کند با او همان کردن اعتوار دست بردشت
 گردانیدن چیز را تعوار و تعور شد -
 عهر عهر بالتحریک و الا مکان ناک کردن ع
 بنفعا عهر بالکسر ناک و فی الحدیث الولد للفراش و
 امراة عامرة و معاخرة و معاخرة بمعنی ای زانیته -

عیمیر عیمیر گوزن و اهل لایتر گویند عیمیر موش اعیار
 معیوراء بالمدح معیور ج - و میخ و متهر قوم و قولیم عیمیر
 بعیر و زیاده عشره کان الخلیفه من نبی امیه
 اذا مات و قام آخر زاد لاراقم عشره دراهم نام
 کو بی بدینه و فی الحدیث انه حرم ما بین عیمیر الی
 ثور و تندی میان پیکان و تیزی کثرت و تندی
 پشت پای و تندی اندرون گوش مردم و خطا
 سپید میان بزرگ مرغی چون کبوتر و او را عیمیر السوء
 نیز گویند و رفعت و بیک گوشه بیرون شدن
 ناقه بطلب فعل و بهر سو رفتن اسب بجا کردن
 دعت فاک ۱۲ فرس عیار نعت منه - و یقال
 للموضع الذی لا خیر فیه و هو کجوف غیر یعنی دروی
 بیخ چیز نیست لانه لاشی فی جوفه یتفقع به - و
 غیر العین جفنها و منه قولهم فعلت ذاک قبل غیر
 لے قبل خطای عین - قال ابو عبیده و لا یقال
 افعل ذاک - و یقال فلان عیمیر و جده للجب
 و التکبر الذی لا یری الا نفسه ان شئت کسرت
 اوله و لا یقال عویر بالواو - اعارة بعلف داشتن
 اسب را فرس معا نعت منه - و یقال
 اسد عیار و ر جل عیار لما کان کثیر التلوات
 و انحرکه - و یقال عار فی الارض عیمیر لے
 ذهب - و عار الزجل فی القوم بضم هم مثل عا ش
 و منه العیار - تعار بکسر التاء نام کوسه تعمیر
 سز نش کردن عار دشنام و عیب معارای
 معائب معا ورة راست کردن ترازو و چمانه
 تغار یکدیگر را عیب کردن عیار بالکسر اندازه
 و چمانه و چاشنی کردن زرو سم نبات معیر بالکسر
 تخمها عیمیر بالفتح آشته تیز و کبوتر مانند در عشت عیمیر
 بالکسر کاروان شتر که غله کشانند عیمیرات ج -

عین عین کسفر جل غیلظ -
 عیدری - منسوب الی نبی عبدلدار -
 العشرة - من العنب - ما انتض ماوه و یقی
 قشره - و عیمیر یکسانست بر بلاد ط -
 عجمه - جفا و درشتی عجمه و نام زنی -
 عدر - دیری و باران سخت فراوان و یقیم
 عدر المکان و اعتدر بسیار شد آب آن دمع ک
 ف ۱۲ عادر دروغ گو عدار لکنان المطامع و کفر اب
 و ایه تنکح الناس بالیمین و نطقنا و و د و منه الوطاء
 من عدار و سمو اعدارا و عدارا و عندر المطر اشتد
 معندر نعت منه و اعتدر المکان قبل من المطر
 عیدر معور شتر ماوه تیر و -
 بکدر عیدر کسفر جل شهر بسیار فراخ
 عیمیر - نیز نگر است عیمیر الال استمرت فی سیرها
 و عیمیر الی عیمیر کجوف نمک و موضع غیمیرة جنبش
 متعقیر - کتد حج الجبل الصبوة -
 عضمور - کعصفور و ولاب یا دلوان -
 العضمور - اهلوه و قال بحر بارانی یا لے
 کضمور بر تو مند سطر بزرگ و سنگیست بزرگ
 که بدان سنگ نیز با شگند و گرگ زرو می عضوبه
 غضبار بالکسر سنگ آساید سنگی که کار بران
 پارچه چرمین زرد و غضبر الکلب ساسد -
 عضر حی ازیمین و سمعت عضره اے خبر عاهر
 منع کننده و عضر بکله باح بها یعنی مخمرو بدان -
 دعت فاض ۱۲
 عضم عظم بخل تنگ دل عضور و ولاب لیس
 لیس تصحیف العضمور -
 عطر الشی مکره داشت آنرا دمع ک اف ۱۲ و
 عطر السقار پر کرد آنرا و اعطر و الشراب کلفه و

عیمیر عجمه
 عیدری
 العشرة
 عجمه
 عدر
 عیدر معور
 عیدر
 عیمیر
 عیمیر
 عیمیر
 متعقیر
 عضمور
 العضمور
 عضر
 عضم
 عیمیر
 عطر
 عطر

فرس غر - ورجل غرا سے شریف والا غرا یعنی ایضا
 و قوم غرات بالضم و غرای بغش - و غرة قومہ
 سید ہم و ہم غر قومہ کے ساتھ - غرة الشہر اول
 ماہ غرا شہر ثلث لیال من اوله غرة کل شے
 اول و اگر مرد و الغرة ایضا العبد و الامہ و فی حدیث
 قضی رسول اللہ صلی علیہ وسلم فی عینین بغرة فکانہ عینین
 کلہ بالغرة - غرا بالکسر کارنا از مودہ رجل غر و غری و جائت
 غرة و غریہ و الجمع للغرا و للغریہ ان غرا غرا رة
 بالفتح مصدرہ منہ روع ف اک ۲ غرة کارنا از مودہ
 و غفلت یقال کلان ذلک فی غراتی و غراتی ای
 فی حدیثی - غراتی غفلت افتاد یقال غرات
 یا رجل و غفلت کس آمدن یقال غراتہ ای
 آتاہ علی غرة منہ و غریفہ شدن یقال غراتہ غریفہ
 نیکو یقال للرجل اذا شاخ و بر غریہ و اقبل ہریرہ
 ای ساہ خلقہ و قولہم ناغیرک من فلان ای لن
 یا نیک منہ ما غرتہ - غر غرتین ای خطوئی سیر اللہ
 صلعم عن بیع الغر و ہو مثل بیع السمک فی المالح
 و الیطیر فی الهواء - غار بالکسر کمی در ہر چیز یقال
 غار اللبن غار النوم ای نقصانہما و قمتہما فی الحدیث
 لا غار فی صلوۃ و ہوان لا یم رکوعہما و ہودش
 یقال ریت ثلثہ اسم علی غار واحد ای علی جری
 واحد و یک تیر یقال ضرب نصال علی غار واحد
 لے مثال و کتاب یقال آتاہ علی غار ای علی
 بخلہ و تیزی شمشیر و ہر چیز می مقدار یقال فی النور
 غار شہر ای طول شہر و کم شدن شیر من الاعصی و
 قال ابن السکیت غارت النافۃ اے نفرت
 فرقتہ الدرة و فی المثل سبق در غارہ یقال
 نافۃ مغار بالضم و نوق مغار بالفتح غیر مصروف
 الوزیر مغارت السوق غارا ای کدہ درت السوق

درہ ای نفقت خوردادن مرغ خودہ رادع و فی
 یقال غرا الطائر فرخہ غرا ای زخوۃ غراۃ بالکسر تم
 غرا ج - واطۃ مرہا - تغیر خود را و در خطا فکندن
 یقال غر بنفہ تغیر یا و تغرة کما یقال مل تحلیلا و تحلہ و
 علل تعلیلا و تعلۃ و بر آمدن دندان کودک یقال
 غرت ثنیۃ الغلام ای طلعت مغارۃ غرا کا سد
 شدن و کم شیر شدن غرة آمودہ شد کردن و از در
 گلو و جان در حلق و یقال للراعی یغیر بصوتہ ای
 یرودہ فی حلقہ و یغیر غرا ی تیر و غر غرا بالکسر مرغ و شتی
 غرة کی غرة بالضم سیدی پیشانی است جل
 نغرة ایضا شریف غریات منسوب الی الغل -
 غر - غراۃ - بسیاری و بسیار شدن روع لھما
 غر مثال ضرب بسیار و الجمع غر بالضم مثال جون
 و جون و یقال معروف غریای کثیر و نافۃ غریہ
 کثیرۃ اللبن و نوق غرا - غرا رخداوند شتران
 بسیار شیر شدن تغیر بہر دو و نوبت یکبار
 دو شیدن شیرا -
 غش - غشمرہ - بگراف کار کردن و غشمر ایل
 لے اقبل - و غشمرہ اے اخذہ قہرا - و رائتہ
 متغشمر اے غضبان -
 غضر - غضار - گل خوشبوی بر چھان غضارۃ ایش
 خوشی زندگانی و بنو فلان مغضورون و ہم بنے
 غضارۃ و غضار من العیش ای فی نصب و غیرہ
 یقال باو اللہ غضار ہم یعنی الہک اللہ طیب
 عیشہم غضار گل سبز یقال انبط فلان برہ نے
 غضر غضر گشتن از چیزے (وع ف اک ۲) و
 بازداشتن حاضر پوست نیکو بہر است غاضبہ قبیلہ
 از بنی اسد و حی از بنی صصۃ و یغنی از بنی صصۃ
 غصور تسکین الفتاویات و نام آے -

غضف - غضف - لغحات بنیانوں ساکنہ شہر
 و مرد و رشت -
 غفر - غفر - پوشیدن آمیزیدن غفران بالضم
 مغفرۃ کذلک - و یقال غفرت المساع استہلک
 فی الوعاء و تازہ شدن جراحت و باز کردن
 شدن جای می روع ف اک ۲ غفر یغفر غفرۃ غفرۃ
 روع ف اک ۲ و یکی از منازل ماہ و آن رستگارہ
 است در میزان موی زرد ساق و پیشانی زن
 و یغفرین مثلہ و ایضا رزہ بر آوردن جامہ یقال
 غفر ثوبک بالکسر و غفر ثوبک - و یقال صبح ثوبک
 فاذا غفر للروح ای حل لہ - غفر بالضم بزغال کوب
 و امہ مغفرۃ و الجمع مغفرات - غفر بالضم پوشش
 چیری یقال غفر و انہ الامر بغفرۃ ای صلحہ باصلح
 غفر بالضم موی زرد ساق پیشانی مغفرۃ زردہ خود
 یلبس تحت لظنۃ عن لاصمی تنغفرا من شخواتہن
 یقال تنغفر لندہ و من و نہ یغفر ذنبہ و اغفر
 ذنبہ فهو غفور یعنی آمرزگار و الجمع غفر بغفرین و قولہم
 جاوا جا غفیرا و الجار الغفیر ای جاوا باجمعہم الشریف
 و الر ضیع و فیہم کثرۃ و الجار الغفیر نصب کما
 تنصب المصادر الی فی معنایہم کقولہم جاؤ فی جمیعہا
 وقاطبہ و ادخلوا فیہا الالف اللام کما فی قولہم
 اور دبا العراک ای اور دبا واکا - و یقال ما فیہ
 غفیرۃ اے لا یغفرون ذنبا لاحد - غفراۃ بالکسر
 سراغیج کہ زیر متغفوا فکند بہمت و قایت متغفوا
 از ریم و جوش - و ابر بارہ کہ کوئی بر بارہ دیگر نشست
 و ایضا رقعۃ ٹکون علی الخراذی بحر سے
 علیہ لوتر و بنو غفار من کنانہ رباطی ذرا غفاری -
 مغفور بالضم مثل مغفور نوے از دست سلط و طلع و جز
 آن مغفر بالکسر و مغفر کذلک عن الکسانی یقال

غضف

غفر

غفر

غشمر

غضر

غور
غمر
غیر

قد اغفر الرمت و يقال ما احسن مغاير هذا الرمت
يقال خرجنا متغفرا او متغفرا اذا خرجوا
يختنون من شجرة -
غمر - غمر آب يسار و هو كرفتن چیزی بسیار
و انبو به چیز را يقال غمره الماء يغمره اي علاه
و هو القوم اذا علاه شر فاداسپ نيك و دريای
بسیار آب يقال فرس غمر و بحر غمر و بحار غار
بالکسر و غمر بالضم و رجل غمر الخلق مرد فرائخ
خونی جو امده قوم غار و غمر غوره مصدر غمره لاساء
يقال ما اشد غموة هذا النهر و هذا رجل غمر بن لغوة -
غمره سختی غم مثال غمرج مثل نوبته و نوبه ايضا
توج خود و تغمر او شرب دون لری - و غمرات الموت
لنفحات شد امده - غمره ايضا انوبه مردم و
بسیار آب غار بالکسر - و يقال دخلت فی
غار الناس بالکسر و الضم اي فی زمتم و کثر تم غمر
بضم تن سکون گول من غمر مثل اعراج - غارة
بالفتح مصدر و رجع بضمها غمره زن گول نوعی
از طلا که زنان بر روی اند و يقال منه غمرت المرأة
و جهماه غمرت اسے طلت بل یقولونها غامره
بکسر گره در آویختن بے باک بمرجل منام اسے
متغمر للمهاک - غمر بالکسر تشکی و کینه غمر بالتسکین
و التحریک مصدر من رجع کافت ۲) يقال غمر صدره
على غمر یفتقین لیا بوی گوشت و چربش گرفتن
دست رجع کافت ۲) و منه منديل الغمر یعنی دست
مال و يقال غمرت یری من اللحم تعنی غمره اسے
ز بهمه غامر زمین که زیر آب مانده باشد و هو
خلاف عامر و هو فاعل یعنی مفعول کما يقال
سکرکتم و مار و افق اسے مکتوم و مدفوق اما
بنی علی فاعل ليقال به العامر و لا یبلغ الماء

غیا شیر

من الموت لا يقال له عامر - غیر گیاه سبز که در زیر
گیاه خشک برآمده باشد لغار و غور شدن آب
غور - غور زمین پست و زمین تمامه و غور و کی
یعن و آب فرو خورده و يقال ما غورا و غار و غوت
بالمصدر که هم ضرب ما سکبت تک من هر چیزی
و فرو خورون آب فرو شدن چشم به مناسک غور
بالضم مشله و غور شدن فرو شدن آفتاب گرم شدن
رؤس و غوت سایندن و يقال غار غوره و غوره
بخرا و غوت و يقال اللهم غارنا منک یغیت ای غشابه
غار سحج غار مغاره یغیتا مشله و بهاسمو کانس الطباء
منار او تصغیر غوره و فی مثل غور ابوسا
قال لا مصی اصله انه کان غار فیه ناس فلما علم
قصار مشلا لکل شی یخاف ان یاتی منه شر و قال
ابن الکلبی هو ما و کلب و مشک و يقال النقی الغار ان یمر
بعینان - و الغار ان البطن و الفرج ایضا و نوعی
از درخت است و من الغار و مشک عذره مشله غار
اسپان غارت کنند و هو الاسم من الغارة ایضا یعنی
غارت و يقال خیل شدید الغارة ای شدید الغارة
من غار تاراج کردن و يقال غار علیه بغیر غارة و غار
مخا و غار که کذک و يقال غار و هم فهو غار و غار
مقال و يقال جیش مغیر خیل مغیره و رس با فتن و يقال
اعزت بحمل فهو غار - و يقال غار فلان بلای تو بوج
علیه یعنی بر شک آورد او را و سخت ویدن منه قووم
اغار اغارة الثعلب اذا سرح - و یقولون اشرق ثبیر
کیا تغیر از سرح الخ و غور شدن ناس یقولون غار
و انجد فاذا افرو و اتوا غار بغیر الف کما قالوا هتانی
الطعام و مرانی فاذا افرو و اتوا المرانی قال لا می
اغار ای سرح و انجد ای ارتفع و لم یردانی فهو ولا یجد
او لیس عنده فی ایتان لغار بلا الف تغیر و غور

شدن غور نا و غرنا یعنی و غمر بر فتن و غار غور و
انزلوا للمقاتلة قال ابو عبیدة یقال للمقاتلة الغارة
استغارة و غیر گرفتن و غر به شدن و اما س گرفتن
بجراحت دریش لغار و یکدیگر را غارتیدن -
غیر - غیرة - بالکسر یعنی میره یعنی بارتکبی غیار مصدر
منه و يقال غار الی و غیر هم اسے میر هم و دیت و
منه و يقال غارنی الرجل بغیر دنی و غورنی ای و دانی
برقی من الدیة بغیر بالکسر و فتح الیارج - و یصل انه
واحد و جمدها غیار - غیر ایضا اسم من غیرت الشی تغیر
غیرة بالفتح رشک خوردن غیر غار کذک و يقال غار الرجل
على الی غار و هو غور و غیر ان فجع غیر غیر لغتین و
جمع غیر ان غیار ای بالفتح و الضم و جل من غار بالکسر
قوم مغایر و امراة غوره و نسوة غیر لغتین امراة غیری
و نسوة غیار ای بالفتح غیر ایضا منفعت سایندن
و باران دادن رجع فک ۲) و غار و غار غار هم
الغیر و غار و غار هم و غار هم و غار غار غار غار
بها و یقال اللهم غارنا بغیر بالضم و الکسر ای مغیره
و مغیره بالفتح فیما ای مسیقه و غیر ایضا یعنی سو
یعنی جزوی کلمه یوصف بها و یشتی فان و صفت
بها ای مقصدا اعراب ما قبلها و ان تثبیت بها و اعرابها
بالاعراب الی یجب لاسم الواقع بعد لای فی الاصل
للضمة و الاستثنا عارض قال لغار بعض بنی الاسد
و قضاعة یضربونها اذا کان فی معنی الاثم الکلام قبلها
او لم یم یقولون ما جارفی غیرک ما جارفی احد غیرک
و بعضی لا یزید کقولو تعالی من اضطر غیر باغ و لا عا و
او جارفی لا یغیا یصعب الحال کذک و تعالی غیر
ناظرین انه و قول تعالی غیر علی الصید و غایة غیر
مبارک و بدل یعنی سوار کردن سبغ تغایر و غیر شدن
غیا شیر و روشنی که با من شب روز باشد

روى محمد بن

فجر - فاجرة - موش فاج - و بادى كدر بازوى
 سبور گرد آید و ستور را لنگ كند و نافه مشك لبوى
 خوش كرازشتر آید و چنان گل خوشبوى خورده باشد
 يقال لما فاجرة الابل - سكان فوجهاى موشك
 مقارعة زمین موشان -
 فجر - فمور - سستی آوردن راعى فاضل ۲
 فتره سستی فردا - نه میان دو پنبه بفرجه کسر
 میان دو انگشت سبب و بسیار و نام نه -
 فمکر - يقال لقيت منه الفمكة - بالفتح و الكسر
 و درم از وى خفتن و رنج -
 فجر - فاجور خوان از لنگ رخام و مانند آن يقال
 هم على فاجور واحدة اے على مادة واحدة
 و منزه واحدة و نام جائے -
 فجر - فجر - آب را ندن يقال فجرت الماء فاجرة و فجر
 لعلبا انما فجر فجر ايضا سپیدی آخر شب
 فجره بالضم موضع آب زهیدان معاجرا الواوے
 مراضه - منجر الرمل طریق يكون فيه - فجر بالضم
 میل کردن و دروغ گفتن و بے قرمانی نمودن
 و تباهى کردن فجره فمتمین جو نمودى و گرم نجا - کسر
 روجه از روز باكر میان قریش بنمیس بن
 یتلان حرب فاده بود فجر بالفتح اسم الفجر بنى
 على الكسر مثل قطام - یا فجراى یا فاجرة -
 فجر - فجر - بالسكون و الحركة افتحار فجر نازیدن
 راعى فاضل ۲ تفاخر و گروه با هم نازیدن فجر مثل ضم
 انكر با تو فجر كند فجر بزرگى نمودن تفخر اے متكبر
 مفاخرة برابرى كردن در فجر يقال فاخرة فجر
 انفاخر فجر فزون داشتن يكے را بر ديگے در فجر
 يقال فخره عليه اے فضله عليه فخر

و فرقة كذلك مغفرة بفتح الميم و فقرة بفتح الفاء و فقرة بفتح الفاء و فقرة بفتح الفاء
 بزرگ شد قال الامامی ناقه فقرة ناقه بزرگ گشتان
 سنگ سوراخ فخر گرا نهای و غوره خرمای بیدار فخر
 فونی از کل فخر نازنده فرس فخرای عظیم آخر و ان
 فخر بالفتن سفا لیند فخر مثال فقی بسیار نازنده
 قدر فاور قدر بالفتح فخر بزرگ قدر بضم
 و السكون ج مضرة موصوفه فخور بالضم بانایان
 بنج گشتن گشتی قدر بالکسر گول فندیره بالکسر
 فيما سنگ بزرگ بیرون جسته از سر کوه
 فر فرار بالکسر مفر گر بختن (مع ف اک ۲) افرا
 متعدد و دندان شیر افکندن شور و وزن گریزنده
 از مرد و پیری فردندان تنویر گریستن و باز کا ویدن
 از کار (مع ف احض ۲) قال الحجاج فرت عن
 دکار و جمع فاری مثل اکب اکب مگریزنده لقال
 رجل فز و انک الک الاثنان الجمع و المرأة و فی الحریث
 هان و قریش اقلا و علی قریش فربا تقاریر گریختن
 دو گروه از هم افرا لب شیرین کردن بخنده فرة اخر
 بالضم اول گریا و سختی وی افرة بضمین و قد بفتح المزة
 مثل فرس مفر بالکسر پی و دگریز مفر جای گریز
 فریه فرار بالضم گو سال و شتی قیل فرار جمع فریه قال
 ابو عبیده لم یأت علی فعال بالضم شی من الجمع الا فرت
 و هذا احدا و فی المثال ان الجواد عبیدة فرارة بالفتح
 و بالضم ای یغنیک شخصه عن ان تفرا سنان
 فر فرقة جبائیدان و سکی و نشاط فرقه بالضم مرغی
 فر فر فر بالکسر مگو سپنداره تا بیل لقب
 مردی که پذیر قبیل بود از بنی تیم فرار بوسیدن و نه
 شدن جامه و شکافتن تفر پاره شدن جامه
 طریق ناز راه فراخ فر بالتحریک کوز پشت شدن
 (مع ک ف ۲) افز مفر و رفعت منه فرة بالفتح

فَارِ
غُسْر
فُور
فُتْر
الْغُضْر
غُضَافُ
فُتْكَرُ
الْغُطْر
فُشْر
غُجَار
غُجْر
غُجِينْدُ
غُنْجَار
غُنْجَافُ
الْغُنْشَرُ
غُزْر
غُزْدُ

فر
فهر فار سکور
فاشیری
فطر
فیصو
فکر-فعر
فلا ورة
فور-فخیره
فهر
فهر-فقرة
فهر-فهر
فقر
فیر
فخیر

نام مردی که پدری بود از غطفان هزار می نوشت
قصر-قصر بیان کردن معنی سخن رعیت
ک-۱ تفسیر مثله و دلیل آب نگرستن طبیعت
کذا لک استفسار بیان خواستن
قصر-قصر بالفهم ماریه سپید بزرگ فطره یک
فطره فطوری بالفتح روزه کشانی قطار روزه کشانی
فطر اسم منه بالکسر یقال رجل فطره قوم فطرای
مفطرون و هو مصدر فی الاصل و یقال رجل مفطره
قوم مفطیر مثل موسی و میا سیر فطره روزه کشا یزید
فطره بالکسر فطرش فطر بالفتح افریدن و آغاز کردن
و منه فاطر السموات و الارض و شکافتن یقال
فطره فان فطره شققة فاشق و فطرنا ب البعیر
طلع فهو بعر فاطر و فطره شققة و سیف فطره بالفهم
ای فید شققت و شیر و شیرین با گشت سبب ایهام
و فطر کردن عین راع مع من انش ۱ یقال عنده
خیر خیر عین فطره ای طری فطر خلاصت یعنی ناخاسته
و یقال یا کذا ای فطره کل شیء اختاره عن داکه فطره
فهر-فهر کشاده شدن و لمان و کشادون
لازم متحد یقال فرفاه فخر و فخر و فخر فخر فخره
خجیل و فرفاه فخر فخر فخر فخر فخر فخر فخر فخر
فقر-فقره بالکسر استخوان پشت فقرات فقرات فقرات
و السکون و فقرات بکسرتین و فقر فخر الوسطج
نقا به بالفتح کذا لک و جموع فقار و سریت از قصیده
تنبیه بالفقره الفخر فخره فخره فخره فخره فخره فخره
ای کسرت فقار فخره فقره فقره فقره فقره فقره فقره
و منه قولهم تدلن الفاقرة و درویشی فقیر و درویش
که اندک چیز و وار و سکین اگر چه چرخ مار و یقال
بخدا و الفداء شکسته پشت و آب راد کا بزرگ جوی
گردا گردنمال خرا فقیر جوی نهال کنده سوراخ

کردن مهره و جز آن فقر شمشیر و شست فقر شست
داشتن صید سومی ندانده و مساج کردن شست
ستور بکشت بر شستن دیگری و الفقیر بالفهم
اسم فیه و درویش گردانیدن قولهم فلان با فقره و
ما اغناه شاذ لانه لا یقال فی فعلها الا فقره و شغنی
فلا یصح یقرب منه و سدا الله مفارقة ای سده جوده فقره
فکر-فکر بالکسر غرضه فکرا فکرا فکرا فکرا فکرا فکرا
یقال لیس فی فکر بالفتح و الکسر فکرا فکرا فکرا فکرا
افصح و هو المصدر الفضا اے لاحاقه فی فیه
فکر بسیار اندیشه
فور-فور مغاکچ سرین فواره بالفهم و تخفیف
سر جوش دیک فور فوران جوشیدن یک چشمه
و جز آن راع مع من انش ۲ و منه ذوبت و جبت
علی الفور و من فوری ای قبل ان یسکن فور
بالضم آهو برگان لا ادا حد لها من فطره فوره اخر
بالفتح سختی گرا و جوشش آن فوره العشر اربعه نماز
خفتن فار فوره لغت فی ثماره یعنی بر جوشید
خشم او فیران دو شاخه زبانه ترازو
فهر-فهر بالکسر سنگ بزرگ و یونث الجمع
افمار و پدر قبیل از قریش عامر بن فیره نام مرد
فیره نوع از طعام با آرد و شیر فیر بالفهم دره
جودان و اصلها بهر و بی عبارته فقرت فمیر
بالسکون التحریک جمع کردن بے انزال و با
دیگر بے انزال کردن و فی الحدیث انه علیه السلام
نه عن الفهر فیره مانده شدن یقال اول
نعمان حشر الفرس الزاد ثم الفور ثم التفسیر
و التمه فی المال اے اتسع فیر
افخیر الکلام و الراه اذانی بن قصه فیره
و لم یتا بعد علیه احد

فر بر کسبل-دیمی بخارا-
فار سکور-و هیست بزرگ بهر-
فاشیری-دوائے نافع است برای گزندگی
مار و حشرات الارض و القشار الذی تستعمله العات
یعنی النذبان لیس من کلام العرب-
فیصو-کقصوم الحمار النشیط-
فعر-گیاه فغاریه خورد راع مع فغما ا و الفهم
و الفغاریه یخنه-
فلا ورة-صیاد و معرب پیل و یعنی فرو شده
ریشم و غیره-
فخیره-بالکسر و بسیار نازنده و مانند سنگ
کاز بالاس کوه جدا شده باشد و دران زنی
باشد و کز برح الصلب الباقی علی المنطق و یفقد
و علا بط بزرگ جبه و بهار مونت و فخر فخر منخره
الواسع فخر کعلا بط نعت من-
فخر-کجهر خانه دید بانه که بر چوبه دراز
بقدر شخصیت ذیاع ساخته شود-
فقوره-کصفوره خلق سوان و بنفقو مثله-
فلام فمدر-کصفوره فیر و تان و مقلوب فیر-

فصل لقام

قهر-قهر گور و گور کردن راع مع من ۲ و
ک-۱ مقبره بالفتح و الفهم گورستان مجانی اشهر
مقبره بلا مقابح-مقبره بالفتح و الفهم گورستان
اقبار بگور کردن فرمودن و انزال و دفن گردانیدن
تو تعالی ثم اماته فاقبره اے جعل من یقبر و لم
یجعله ملحق للکلاب و لان القبر ما اکریم به بنو آدم
قبره بالفهم و فتح ۲ مشد و اچکا و ک قبره بضمین
مثله لقول العامة قبره فاقبره فیما فاج تمیری بنی فیر

قُبْعُ قُبْعَةٍ قُبْعَتِي - بزرگ خلقت قال المیزد
 والالف فيه ليست للتأنيث وانما زيرت للتكثير
 نبات الخمسة نبات المست لانك تفنوا قُبْعَةً اتم
 فلو كانت الالف للتأنيث لما حقه تأنيث آخر
 فتمت او ما تشبهه لانصرف في المعرفة ونصرف في الشبهة
 وجميع قبله من لان باز او على اربعة احرف لا يبنى
 منه اجمع ولا التصغير حتى يرا الى راء حتى الالف
 يكون احدى الاربعة من احد حروف المعاني
 نحو اسطوانة وحائوت

قطر قطر بقیستین گردن فرج - قور تعالیٰ ترحمنا
 قور قور بالضم کران لغو فی قطر و کاتره صیاد قطر باسر
 نوے نیکیان تیرد موسر و قور - ابن قطرة مار یزد
 و حیات طار و واق لا یعقر ظر البعیر و جوب قاتر پر
 کیگو اندازہ قیمت سر باس - پنج زرہ و پیری تقیر آده
 شدن جنگ قاتر - بالضم بوبے بریانی یقال
 قطر ظر بالفتح و الکره ایضا اسے ارتفع قماره و بوی
 عود قطر قطر نفقہ بر زمین تنگ کردن جمع فاعل
 من - و ک - تقیر قاتر کز لک موسے بریاتی
 بر آکیتین و بخور کردن زین درویش شدن مرد -
 قور - قور پیر فرود و اثتر کلان سال قمره مونسه
 عند بعضهم و عند اکثر باب و شارف

قدره قدر الشیء انما ازه چیزب قدره بالسکون
حرکت انما ازه کرده خای مزوجل بر بنده از حکم و
نور تعالی و اقدر و امد حق قدره ای با عظمت و
بقی خطیر قدره با الهی مقدره ثلث لغات تو استن
تو انانی ارع و انک ۲ و من قولم المقدره تدریب
۳ بحفیظ و قاور شدن بر بنده قدره ان

کہہ لک یہاں قدرت علیہ قدرت بالفتح والکسر
 فو و قدرة و مقدرۃ تو انگریزوں کے مصدر یعنی القضاء والقدر
 منہ لیس الالفتح الدال - قدر انرا زہ کروں فی البحر میث
 اذا غم علیکم الدلال فاقدر والای اتوا ثلثین یوما
 و قدرت علیہ الثوب فاقدر ای جابر علی المقدار
 و یہاں بین انک و ارض فلان لیلۃ ما و وہ ای
 لیلۃ السیر مثل قی صدقہ و رافقہ و درویش بختن چیر
 یا مع انش - و کہ - یہاں قدر الیم - و مقدرہ
 بطریق فی القدر - قدر بہ لیس یک و ہی مونت و تصغیر
 قیر بغیر یا علی خلاف قیاس - قدر تو انرا و بخت
 تو انرا تعالیٰ قدر علیہ زرق و تیر حیدہ استقدر تصغیر
 کروان خواستن یہاں شدہ التذخیر - و قدر
 الشی ای تیسار - و الا قدر علی الشی القدرۃ علیہ
 قدر بالضم شتر کش و خوان سالار و نامرودی کہ
 مات و صاع را پے کردا قدر و کوک و بالاد اپی کہ
 و رفتن پا ہما سے آواز دست درگزر -

قدر - بقدر - بالتحریک پدید می شود و ضابطه قدر
قدر بسته اوسط صنعت من - قدر - بالتحریک قدره
بالفتح که است و استحقاق است - قدر - بالفتح
مثلاً یقال منه قدرت الشيء و قدرته و استقدرته
لے که است - قدر - بالفتح زنی که ز پدید میا
دور باشد و ماقوم که گوشه خیسید جدا از شهران محل
قدره مثال هجره مرد و دور از ملازمت جماع قافوره
و ذوق قافوره مردمان آینه زنده یا مردمان بخونی رطل
مقدر - بالفتح آنکو دور باشند از و مردم -

قصر حرم مقدر حرم بالزال بالال ماوه مرو شام
و بدی را که همیشه بینی پر باد و شمشکین باشد متذکر
مثله

ق. ق. آرام جاے قواری وزیر

قرار قراره گویند خورد قرار تو زمین است هوا
قره بوج و چوز و آب سرد بخفتن و منه یقال
قرت علی رأس من ما بارو و قرار احد بهشتی
اوزه یقره کاذبه فیما - یوم القریه و یازدهم ذی الحجه
قرآن بار - او و شبانکه دیوم و قرار لیل قرة و قرة
روز و شب رو قرار العزمه ناقال من قریه متا و رام
جای قراره بالضم آبه که در و یک ریزه بعد از طعام
تا و یک نسوز و منه قرت القدر قرار ای تبیت
فیما القارة للبلال تحرق - قرة بغیمتین و الفتح ۱۲
در بن و یک خفیه باشد از طعام قرقور کشتی در روز
قرة بالکسر یا یقال شد العطش قرة علی قرة - و یقال
ایضا تبیت قرتها الی الوقت الذی یاتے
فی المرض و الماء للعلی - قریه بکرتین مشددة حوال
و نام مردی قار و رة شیشه قواریمج قرو بالفتح
خنک قرقزین بهوار تا بان قرقرة نوعی از خنده
و بانگ کردن کبوتر و شتر و شکم و خجسته قرا و و یک
و لقب مردی به قرقرا المدیر شتر روشن آواز قرقری
علی تعلی نام جانے قرقرا - بنی علی الکسر معدول
عن قرقرای صوت و لایکی من الرباعی معدولا
غیر ذین المظفین بها قرقرا و ح - قرار بالفتح
قرو بالضم - ام گرفتن رعت فاک - ۲۰ بالعکس
ایضا قرة بالضم قرو خنک شدن رعت کاف
و بالعکس قریه العین لغت مند و قدرت عین
و اقر السدین یعنی خنک گردانا و چشمه اورا یعنی
اشک و راه اشک خنک دلیل شاد است
و اشک گرم و دل غم و یقال اعطاه حتی لقر منلا
لطمح الی من هو فوفت متعاره آرام گرفتن
یا هر قاره ای قرقره و لکن - و فی الحدیث قاروا
الصلوة و هو من القار لا من القوار - قوله تعالی

8

三

قد

;

و قرن فی یوکن یفتح القاف من القار کانه یبرید
 اقرن فتح الراء الاو لی التخفیف و یقی قحما
 علی القاف فیستغنی عن الالف بحركة ما بعد و یکسر
 القاف من القوار من قریر و یحل ان یکون بالکسر
 ایضا من القار من قریر اقرن علی ما تم کما قرئ
 فقلتم فکون بالفتح و الکسر و هو من شواذ التخفیف
 اقرار ارام دادن و گفت برخود ثابت کردن نیز
 و خشک گردانیدن یقال اقراند نمودن علی غیر
 قیاس کانه نبی علی قرو بقرا و ردن کار یقال
 اقرت هذا الامر تقار و تقره و اقرت الناقة و
 ثبت حلما عن ابی السکیت - تقریر باقرار و ردن
 و بقرا باز بردن یقال قررت عنده البحر حتی استقر
 و قرار دادن اقرار ارام گرفتن یقال اقرار اخل
 فی الرحم ای استقره نای خورش کردن بقاره و
 گرفتن قراره از بن دیک غسل آوردن به آب
 خشک و فریز شدن نمود و یقال فلان یاتقرار
 فی مکانه ایستقرار

تقشیر
تقشر

قصر

فی مکانه ایستقرار
 قصر - قصر بستم بر کاری داشتن و بطنی از قبیل
 اقصار بستم بر کار داشتن قصره علی الامر اقصره
 بمعنی قیاس قیاسه شران بزرگ واحد با قیسی
 و هو ایضا ایشخ الکبیر و روی انفسری بالنون و الفتح
 قصور گیساه قصور و قصوره غیر قصرون بالکسر
 و بقصر النون شهرت از شام قصری منسوب
 بو قصیر بنی مثله

قصر

قطر

قشر

قشر - قشر بالکسر قشره پوست و خشت و جزآن
 قشر بالفتح پوست باز کردن از چوب درخت
 (ع مثله عن ۲ و ۲) نقشیر مثله نقشار لازم منه
 نقشر کذا القاشرة اول الشجاج لانها نقشر
 البجل - و مطر قاشرة باران که سخت افتد و

زمین را بر اثر شد و لباس از لعل قشره - ثم قشر بکسر الوسط
 بسیار پوست اقشر بین القشر الکر پوست و
 رنگین سنج باشد قاشور بدخالی و شومی و اسپ که در
 میدان از پس هم آید منته قاشوره سال محط قشر
 پدر قبیل از هو از ان قاشور نام کشتی که در آب شومی
 مثل زرد سر یقال شام من قاشور
 قشیر - قشیر - عصا درشت -
 قشور - اقشور - بر فراخیدن قشور نعت منه
 قشور بخند المیمج لانها زامه یقال اخذت قشوریه
 فراخ گرفت او را یعنی قمره گرفت و القشور القشور
 قصه - قصه - کوشک تصور ج - و قصر النظار
 امیرش تایی و روشانی شبانگاه و کذا القصره
 و الجمع المقاصیه تصور شبانگاه شدن رعمت
 عن ۲ و یقال امیه قصه عیشا و یقال قصرک
 ان لغما کذا و قصا اک بالضم و قصابک بالفتح
 یعنی غایت کار تو آنست که چنان کنی و یقال
 رضی فلان بمقصر عما کان یحاول بکسر الباء و می
 بدون ما کان یطلب - و یقال هو ابن عمر قصرة
 بالضم و مقصورة یعنی نزدیک قصری قصیری کوتاه
 ترین استخوان پهلوی قصیری ایضا فنی قومه بشبهه ازاد
 بخففه زنبیل خربا قصرة بفتح التین بن کردن تفرج
 و برقرابن عباس انما تری بشر کا لقصم و قصره
 قصر النخل یعنی الاعناق و در دین کردن رعم کل
 عن ۲ قصارة بالضم و کذا لک قصری بالکسر و مقصوب
 و انه که در کف مانده بعد از کوفتن قصر بالفتح باز داشتن
 و منه مقصورة الجامع و شبانگاه کردن یقال قصرنا
 امری مسینا و پرده فرود داشتن و کوتاه کردن و قصر
 کردن نماز را و باز ایستادن بر حاکم کار و
 و نگذر و منه قول تعالی قاصرات الطرف یعنی زنان

که نظر از شوهر خود و در گذراندن وقت و قصر اللقیح علی قری
 افا جعلت در بار و جامه را گذری کون و مینه
 القصر - گار در جمع و امض ۲ و ما تر قاصری بار
 فرو ماندن بجز از چیز یقال قصرت عن شئ و
 قصر لسم من المدف یقصر - قصر بالکسر و فتح الوسط
 کوتاهی و کوتاه شدن رعم بعضها قصیر کوتاه قصر
 بالکسر ج - و الا قاصر جمع اقصر مثل اصغر و صا و یقصر الضیاء
 ای که پیش خود بسته و زرد و بجز از گذراندن و فریزی مرآة
 قصیره و مقصورة زنه که دریا بخانه باز داشته باشند
 و نگذارند تا بیرون آید و فی المثل لا یطاح بقصر امر
 فبقصر من سداخی صاحب جذیه الا برش تقصیر التوب
 کوفتن جاد تقصیر من الصلوة و اشعر کوتاه کردن
 تقصیر فی الامرستی کردن کار کا مقصرا بنده کردن
 یقال تقصر علی اقصا باز داشتن و بیرون کشیدن
 از چیز با اختیار فان عجزت منه قلت قصرت
 بالالف و در آمدن شبانگاه و کوتاه کردن نماز
 و بچکان کوتاه بالان و ان فی الحدیث ان لطلو یله
 قد تقصر و ان القصیره قد یطیل و سوده شدن دندان
 میش و ماده بزاز کلان سالی استقصا یقصر شمردن
 و کوتاهی نسبت کردن تقصا تقصارة بالکسر فلهما
 گردن بند تقاصیر ج - قیصر ملک روم -

قطر - قطر - باران جمعا قطار واحد با قطرة
 چکیدن آب جزآن رعم و امض ۲ و چکانیدن
 لازم تعد قطران الماء چکیدن آب قطران بکسر الطاء
 م و منه قطرات البعیر ام طلیته بالقطر ان مقطور
 مقطرن بالنون شتر قطران مالیده روده بالنون
 الی الاصابع و القطران و اقطر شئ - ع حان
 لان یقطر قطره فتن رعم و جزآن بعیر قاطر شتر که
 بول و چکان باشد قطر بالضم که از اقطار ج - قطر

۱۵ سوی برتن خاستن - بندی پهری ۲ لوزه خواه از سر با حوا از نیم ۱۵ خوشای گم ۲ که بکام خرمین کوفتن است و بار دیگر کوفته و از گیرند ۱۵ و یقال الطویل قد تقصر و القصیره قد تطیل و قولهم فی الحدیث و هم ۱۲

ان خود و گردن کشی کردن کبریت با لکسر گوگرد و قویم
 از من الکبریت قویم از من بعضی الاوق - کبریت
 کبریت در خالص -
 کبر - کبر با لکسر کوبان و با الفتح و بختین کز لک
 و یقال هو بنار کالبته شبه السام به -
 اکثر - کثره - بسیاری و بسیار شدن (مع بعضها)
 اکثر بالضم چیز شدن بسیاری مکاره بنزد کردن
 به بسیاری یقال کثرنا هم فکثرنا هم و غلبنا هم بالکثره
 اکثر استکثار بسیار مال شدن بر کردن و بخت خراب
 کثر بالضم ایضا یقال کثرنا علی اقل و اکثر
 کلاهما بالضم و اکثر علی اقل و اکثر عدو کثرای
 کثیر کثیر بسیاری نمودن کثرت علیهم آنکه چیز پیش نماند
 باشد و بزرگ حقوق بسیار شده کثر مرد بسیار
 خیر و کرد بسیار و منه کثرت العنارای کثر و جوش در
 بهشت کثرت بالضم او کثیر کثر بختین بر درخت خراب
 کدر - کدر بختین تیرگی و تیره شدن (مع کل
 ف ۲) کدوره مثله (مع بعضها) کدر بکسر لوسط و سکونه
 تیره مثل فخذ و فخذ کدیر تیره شدن کدیر تیره کردن
 اگر آنکه تیرگی دارد کدیری نوعی از سنگ را کدیریه
 مسئله السیت در الفرض کدیری مادری و جود و خواهر
 مادر و پدری مانده باشد کدیر و بالمد و الضم تیره و خراب
 کند بختین شیر و دشتی و کوتاه بالای درشت و
 گو رعد درشت کنا درشت کدیر بختین تشدید از جوان
 گردانام استوار خلقت انکار بختاب شدن و
 فروختن کدورت معین فی انشی اذا و است نظر آید
 کبر - کبر سن کبر و دخت و بر آید و حسن بالان
 اگر ارج - قال لفرار الکرا الاحسا و واحد ما کزو
 رسن بادبان کرویج - کرة یکبار کرات ج کرمان
 باغداد و شبگاه کرة بالضم لشک کربانه خوا را بار

اگر ارج - فرس کبر با لکسر سپ جنگ و حمله کبر با الفتح
 حرب جای و کار مثل قطام خرزة تو خذ بها
 نسا و الاعراب تقول الساحة یا کرار کریر - لکرة
 بکسر تن جمعی از مردم و نام مردی و لکرة الصنادیق
 زور البعیر و احدی الفغات الخشن یعنی نیم پل شتر
 و آن کردی سخت میان سینه اوست کبر با الفتح
 باز گشتن و باز گردانیدن لازم متعدد کریر آواز
 بگویی خیمه کرده و آواز کردن آن (مع ف ۲) اک
 نمکری تکرار بار بار گردانیدن و تفعال بالکسر سم و
 بالفتح مصدر عن ابی عمر و کمر کرای تردد و کمره
 بالفتح خندیدن و گردانیدن باهرا و بانگ کردن
 مرغ را دور کردن یقال کر کره عنی اسه و فتمه -
 کر - کر بره - بختین کشین و بفتح الباء ایضا
 و هو معرب -
 کسر - کسر شکستن در فراهم آوردن مرغ وقت
 فرو بردن آنکس را کسر شکسته شدن شکسیر
 بسیار شکستن کاس عقاب کسر بالکسر سقه فرویدن
 خیمه استخوان کبروی گوشت کم باشد کسورج
 و استخوان باز و از جانب آید و او را کسیر نیز گویند
 و الفتح فی هو لاء الثلثة لفة - مکاسرة بالضم
 همسایه دامن بدامن خمیه پیوسته کسره پاره از
 شکسته کسرج - مثل قطعه و قطع - عود صلب الکسر
 چوب سخت و خال طیب الکسر ستوده به آزمودن
 ارض ذات کسر زمین یا بلندی و پستی و رعل ذو
 کسرات و ذرات اذ کان یغبن فی کل شے
 کسار خطب بالضم نیزم بریزه کسیر شکسته کسر
 بالفتح جمع کسیر مثل مریض و مرضی و لقب پادشاه
 فرس و هو بالکسر ایضا و هو معرب خسرو کسروی
 بالفتح و الکسر سوب الیه و کسر بلا و او ایضا

و الا کاسرة الجمع بخلاف القیاس و قیاسه کسرون
 شل عیسوی و موسوی -
 کشر - کشر و زران سپید کردن شتر و تبسم کردن
 مرد و یقال کشر الرجل و اکل و افتر و تبسم کل معنی ای
 تب و منه الاسنان -
 کطر - کطر - بالضم چوبک گونته کمان و گونته
 فرج و میان چیز گردن -
 کمر - کمار - بزرگ شدن کوبان شتر کمره
 شتر بزرگ کمار عرج -
 کعبه - کعبه - بالضم مع الباء کعبه گندم و هو شئی
 نخج من الطعام اذ انفی غلیظ الراس تجتمع و منه
 کسی روع العظام الکعابر - کعبه پاره کردن بشمشیر -
 کفر - کفر - بالضم نا گردیدن و ناسپاسی کردن
 مع ف ۲) کفر کفران بالضم مثله - کفر بالفتح
 پوشیدن (مع ف ۲) و یقال کفرنا و کفر
 تعقاب هارتیان منسوبان لی جلیس فی الحدیث
 بخبر حکم الروم عننا کفر کفرای قریه قریه من قری
 الشام و کوره لای شب الکسر مثله کافر شب لایک شاد از
 کفار مثله و جود و یا و آنکه جامه بالای زره پوشیده باشد
 و ناگزیده و هو ضد مومن ناسپاس کفار بالضم مشدود
 او کفر بختین کفار بالکسر ج - مثل جالغ و جیاع
 کافرة مؤنت کوافرج - کفوف خاکستر زیر خاک
 پوشیده متکفر و سلاح پوشیده کفار کافرو خواندن
 کس را یقال لا تکفرا عدا من اهل قبلتک اسه
 لا تبسم ای لکفر بکفر و تفریحی نمودن کسی را و دست
 بر سینه نهادن پیش کسی کفار سوگند و جز آن
 و اولن ناچیز کردن گناه را کافرة اسم فیه و منسوب
 کردن بکفر کافورم - و شگوه درخت و یقال
 هو بخلاف ضمیر و نام مردی کفری بالضم شگوه

کشر
کتر

کشر
کطر

کمر

کعبه

کفر
کفر

کسر
کدر

کر

بیت الفرس لای علی فی الیث الذہب و اخوة یثیل
وفی الحدیث مفر مفر بالشر فی التارکان اصل
من مفر اللین و هو قمره اللسان و خدیجہ و یقال
ذہب مفر مفر بالکسر ای ہر اتباع و یقال
مفر انفر الاتباع بالباء ایضا مفرہ طعام از شیر
ترش مفر خوشن مفر یان مانند کردن

مطر - مطر - بختین باران امطار مطر بالکسر
باریدن رعد ف اص ۲۱ امطار کذا کت بارانیدن
لازم متعد مطر مطر و ریزین بشدن و بشتاب
رفتن اسب یقال ذہب البعیر فاوری من مطر
استطار باران خواستن مطر بالکسر بارانی

معر - معر - بختین افتادن موی رعد کت ۲۱
امع و دم موی و جاس کمر نبات و منارض
معره - معر افتادن موی و بر گشتن رنگ روی
امعار و رویش شدن

مقر - مقره - بالتحریک و التسلین گل سنخ و
باران سود مندا مقره سنخ موی و اسب شقر
امغار بیرون آمدن شیر با خون از پستان گوسپند
سجلی مغاریش کراور این علت باشد مقر بشتاب
رفتن رعد ف اص ۲۱

مقر - مقر - بسکون ۲ و کسرہ چیز تلخ و صبر و
کوفتن یقال مقر مقره بقر با عن ابن السکیت مقر
بفتمتین تلخ شدن رعد کت ۲۱ امطار کذا کت
و ترش شدن شیر سمک مقر مایه شور

مکر - مکر - جلد و بر سگاییدن و فریفتن و انصت
ماکر و مکار و رخت و ابجع مکر و فراخ المکرثه و
جمل سرخ رنگ کردن یقال مکره فاشکره
خفیه فاختضب مکره زن آگنده ساق گرداندام
مور - مور - راه و میج و بنیدن کشتن و ناپیدن

و میج زدن رعد ف اص ۲۱ قولہم یوم نور السار
مور قال الضحاک ای تمیج موجا و قال ابو عبیدہ
تکفوا و الا تخفش مثله و یقال مار الدم علی وجہ الارض
وامارہ غیره و المائرات الدماء - مور ناویدن مور
بالضم باد باگرد موارہ چشم نخجہ دراز گوش تور ناچار
نخجین چشم قطاہ ماریہ بالکسر بد سنگ خوار زم چشم
تا بان مار سر جیش از ناما سے عجم ست و مار
سر جیش بالیا ایضا

مهر - مهر - کابین و کابین کردن رعد بفتح ما
کابین کردن و فی المثل کالمہورۃ احدی خدیجہا مہرۃ
زن آنا و مہارۃ استادی و استادی کردن
رعد بفتح ما مہرۃ بن حیدان پر تبیلہ اہل مہرۃ منسوب
بوی مہر بالضم عظم فی زود الفرس ماسپ کہ اعمار
عمار مہارۃ ج - مہرۃ کہ مادہ مہر مہرات جمع فرس
مہر اسپ باکرہ

میر - میر - بالکسر خوار بار میر یا متیا خوار بار آوردن
رعد ف اص ۲۱ مار خوار بار آندہ میارۃ و میار
رج مثال رجالات و کفار

مسرہ - کیشہ آزار بر آوردن از تلکی رعد ف
اص ۲۱ مسر الناس غزہم و سعی و اغراہم
مصطار - مصطارۃ - مے ترش

فصل النون

نجر - نجر - برداشتن و منہ المبر رعد ف اص ۲۱
بہرہ کردن حرف را بہرہ ہمزہ و آواز برداشتن
سر و گوے ہر بالکسر کرے کہ پوست نجر بر رفتن
وسے ورم کند نجر انبا ج و جاس غلہ رنجین
انبا ج - مثل نقص و انقاس انبا ایضا نام شہری
و یقال نجر تیرہ اے تنظف

نثر - نثر - سر زہ ماییدن بوقت بول کشیدن آن
برشتی و فی الحدیث فلنیتہ ذکرہ ثلث نترات
یعنی بعد البول طعن نثر نیزہ ربودہ زدن قوس
ناثرۃ کمان کہ زرد را پارہ کند و نثر بالتحریک
تباہ شدن و ضائع شدن کار

نثر - نثر - پراگندہ و پراگندن و بینی افشاندن
رعد ف اص ۲۱ و انداختن زرد از تن مژغار رگند
در منثر لکثرۃ نثار بالضم انچہ بریزد از ہر چیزے انتشار
استنثار بینی افشاندن و فی الحدیث اذا انتشتفت
فانتثر نثرۃ عطشہ ستور و سر فیدن او و کشادگی
میان و و بر دت مردم و شیر و نام دو ستارہ نزدیک
بیکدیگر از منازل ماہ و برج اسد و زہ فراخ شدہ مثلاً
انتثار خون آوردن بزدن نیزہ از کسے

نجر - نجر - چوب تراشیدن و گرم کردن آب بنگ
نفسان و سخت راندن رعد ف اص ۲۱ و اصل
و خسب و گونه وزین بکودہ دینہ منجرۃ بالکسر
سنگ نفسان کہ آب بدو گرم کنند نجرۃ آب گرم
کودہ بنگ جل منجر بالکسر و سخت رانندہ - نجر
بالکسر و الضم اصل و حسب نون فی المثل کل نجر
اہل نجر یا ای فید کل لون من الاخلاق و این
در حق کسی مستلون خوی کہ بر یک راسی نباشد
استعمال کنند نجران نام شہرے از یمن و چوبے کہ
پاشند و بر بر گرد و مرد تشنہ نجر بفتح نین تشنگی

و تشنہ شدن نثر از خوردن چوب رعد ف اص ۲۱
و منہ شہر ناجر مای کہ در گراما آمد بوقت تشنگی نثر
نجر - نجر - شتر کشتن بریدن سینه و بر سینه زدن
و در سینه شدن نجر و نجر بالفتح پیش سینه نجر ایضا
قربان جاس نجر النار اول روز نجر بسیار کشتن
نثران و من کلام العرب یقال لمن یومض بالجوہ

نثر

نثر

مطر

مهر

معر

نجر

مقر - میر

مسره

مقر - مصطار

نجر

مکر

نجر

نجر

مور

انه لمتخار بواکله معنی بسیار کشنده شتران فرسوده و خسته
 باز پسین روز از ماه و باز پسین شب از وی خیره بکسر
 نیکو داننده ناهران دورگ سینه اسپه نماند خوشین
 را کشتن بر چیزی بخیلی کردن یقال انحر ایل و خور
 نفس فی التل سرق سارق فانتخ القوم علی انشی
 او تشا حوا علیه جصا و تاجرد او خور بعضی بعضا
 نخور نخور بوسیده و ریزه ریزه شدن ریح کل و
 غطام نخور بکسر نخار استخوانها بوسیده و کاواک
 که با دیروی برسد اما از آید از وی نخور الخ سحنی
 و زیدین با نخور ایضا و نخور مثال همزه پیش بنی اسپه
 و خور و خور بکسر تن اتباعا لالخار و لفتح المیم ایضا
 سوراخ بنی و شله مستن بکسر تن و بها نادران لان
 سفعلایس من الالبیه نخور کذاک نخور بالفتح ماوه
 شتر کی تا انگشت دینی دی نمکند شیرند و نخوری
 فزان سوراخ پستان خیز بانگ کردن بنی ریح و
 ض ۲ وک ۲ ناخراستخوان کاواک که به زیدین
 با و از و آواز آید و یقال بها ناخراک احد
 ندر ندر افتادون ریح و ض ۲ و تنما و غر
 شدن انداز شمارا فگندن یقال اندر من حساب
 کذا و به شمشیر فگندن یقال ضرب یده با سیف
 فاذر ما و لقیته فی الذرة با سکون و الح که آه
 احیاناً و لقیته فی الذرة فی الذری فی نری بالالف
 و اللام و بنیر جا مثله اندر خرمن گاه انا و ریح و نام
 دیهی بشام الاندر یون منسوبون الیهما و خیف
 فی الشول اجتماع ثلث یاوات فی البحر و انصب
 کقول عمرو بن کلثوم ریح و لا تبقی خور الاندرینا
 ندر انذار نذر بجم کردن نذر بضمین بجم
 و یقال انها جمع نذر کرهن و رهن و یقال جمع نذر
 یعنی مند و نذر بیان و مند نذر نذر کذا اندر

بالضم و الکسر قال الاخفش قالوا نذر علی نفسه نذرا و
 نذرت بلی نذرا منذر و نذر بجم رساننده ابن سناور
 شاعری من فتح المیم لم یصرفه و یقول انه جمع منذر
 من ضمها صرفه و هم الماندره یرید ال المنذر او جماعه
 اخی مثل الممانبه و المسامحه و نذر القوم باعد و بکسر
 اذ علما منذر نام مردک تا ذر یکدیگر بجم کردن
 نذر نذر اندک و بنیزه نذرة اندک شدن ریح
 بعضیما عطا نذیر و نذر و قلیل تنزیر الخ کردن
 و نوار داشتن نذر بالکسر یرید و تنزیر ای نسب
 الیم و دخل فیه نذر بالفتح زن کم فرزند
 نسر نسر کرگس جمع القله انسر و الکثیر نسور و
 نام بت و عدد و میان سم گو سپند نسوج و برکنان
 باز گوشت را بنمقدار ریح و ض ۲ نسر بالکسر نثار
 و پاره از لشکر که مقدمه لشکر بزرگ باشد نسر مثال
 مجلس مثله نا سور بیاری و بالصاد ایضا و هو موب
 نسران دو ستاره نسر طار و نسر واقع استنار
 کرگس کردن و فی التل ان البغات بارضت
 یستسر و این بجائی استعمال کنند که ضعیف و دی
 قوی شود نسر بالکسر نام جوی بنی عامر
 نسر نسر بوسه خوش و گیاه خشک که ببار سبز
 شده و دیگر باره سبز شدن و بریدن چوب باره
 ریح و ض ۲ و گسترش فاش کردن خبر نثاره
 نذر ریزه می چوب که بازه بریده شود نثار بالکسر
 اره نسر بضمین پراکنده و پراکنده گان واحد و جمع
 یکسان و پراکنده شدن گو سپند نثب بجمت
 چنانشوار یا بقیه الداجه من العلف فارسی موب
 ریح نشور با و هو نسر بضمین ج و قره قوله
 تعالی الله الذی یرسل الریح نشر
 بضمین و با سکان الثانی ایضا ناثرة رگ

باز و نوا شرح و نام مردک نشور زنده شدن یوم
 روز ریح نثار زنده گردانیدن یقال انشر هم الله
 لای احیا هم و منذر ابن عباس کف نسر با و نذر
 نشر با و هم الله نشر و علی قال الفراء و الوجود ان
 یقول انشر هم الله نشر و انشر فسون کردن نوشتن
 فی الحدیث فعل طبا اصا یعنی سواشم نشره بقسل
 اغوذ بر ب الناس اسه رقاد نشره بالغتم تعویذ
 انشار پراکنده شدن و دروا س شدن زده و
 با و گشتن پستور از ماندگ
 نصر نصر یاری و ادون ریح و ض ۲ و یاری
 دهنندگان واحد با ناصر مثل صاحب و محب پدر
 قبیل از بنی اسد و باریان باران عطا و ادون
 نصیر یاری گر انصاج مثل شریف و اشراعت
 استنصار یا سی خواستن تناصر یکدیگر یاری
 کردن انصار داد شدن نصران نام دیه بشام
 که نصاری منسوبند بوی یقال رجل نصرانی و امرأة
 نصرانیة نصاری جمع نصران و نصرانیة مثل غازی
 من زمان زمانه تنصر ترساشدن تنصیر ترسا
 گردانیدن و فی الحدیث فابواه یهودا و یغیرا
 نصر نصر زرافه و پد قبیل از قریش نصار
 بالضم زرافه و خالص از هر چیزی نصیر ز و پد قبیل از یهود
 غیر و چیز تازه قح نصار قدس از چوب گر نقره
 تازه روے و تازه و آب شدن کردن لازم متحد
 ریح و ض ۲ یقال نصر و جه نصر الله و جه نصارة
 تازه روی شدن ریح و ض ۲ و کذاک ایضا حکاه
 ابو عبید تنصیر نصار تازه روی گردانیدن حدیث
 نصر الله امر سح مقاتلی فوعاها ای نعم الله و تولیم خبرنا
 کقولهم صفر فاقع و ابیض ناصع و اخر قانی یعنی بنیر
 نطر ناطر ناطور باغبان نوا طیر ج

نخر نذر

نصر نسر

ندر

نشر نطر

نذر

نطر

نظر

نظر

مر

مر

ناظر و ن نام موصی

نظر - نظرتین نظران نگرستن در چیز
تامل یقال نظرت اسے انشی و یقال حی حلا نظر
ای متجاوزون بری بعضہم بعضا و چشم داشتن نظر
مثله - نظرت چشم زخم و زیان داشت یقال نظر الدہم
الیمم خالکم - ناظر چشم نظران دورگ از دو جانب
کرا شک چشم از وی کشاید ناظر السواد الا صفر الذی
فیہ انسان العین و دید بان و نگاہبان نظرت
بکسر الوسط تاخیر کردن و زمان دادن قول تعالی
نظرت الی میسرۃ النظر مثله - استنظار مملکت استن
تنظر چشم داشتن نظر اسم لامر منہ مثل نزال
ترک اسے النظر مناظرۃ م - منظر منظرۃ جاے
نگرستن یقال منظرۃ خیر من مجزۃ و رجل منظرانی و مجزا
وامرأة - منظر و المنظرۃ ایضا - نظرتۃ جمع
نگرندگان بنوا النظر قومی اہل نظارتۃ منسوب الیمم
نظیر مانتد نظر انشی بالکسر مثله نحو ندید و نذر و یقال
فلان نظیرۃ قوم و نظرتۃ قومہ ای منظور ہم فی
کل شیء تطارح - منظور بن سیار نام مردے -
نظر - نقرۃ - آواز و آواز کردن ر مع م اکا
نظر مثله و فلان نفا - فی الفتن اسے ساع فیہا -
نقرۃ مثال مجزۃ نور گیس نظر بختین در آہ گیس برینی
ستور ر مع کات ۲ حار و امان نقرۃ - و نور ایضا
آنگہ بجائے آرام نگیدہ یقال للمرأة و کل انشی
ما تلت نقرۃ قطا و ما جلت ملقو ح - و فی
اس نقرۃ او کبر - نقرۃ جوشیدن خون ر مع بختیما
وک ۲ عرق نفا راس فوارہ نور مثله و رفتن و شہر
یقال نقر فلان فی البلاد اسے ذہب فیہا
نقرۃ کوزہ و دلاب نوا میرج - و فلان نقرۃ المہم
لے بعیہ الفکر - نفا ر بر کردن درخت اراک

نقر - نقرۃ جوشیدن ر مع کات ۲ و جوشیدن
دیگر قال بن السکیت فلان تینقر علی فلان ای
نیز قریبہ و انقرت الشاة نقرۃ فی ۱ مغرت شاة
منقار ای منقار نقرۃ مثال مجزۃ مرغے ریزہ و نقرۃ
ج - و فی الحدیث یا با عیمہ ما فعل النقر
نقر - نقرۃ الرجل و نقرۃ کردہ مردم از ستادہ و
کذلک النقرۃ النقرۃ بالسکون و النقرۃ ایضا - نظر
بالسکون کردہ کردہ باز گشتن حاجیان از منی و
غلبہ کردن و اما سیدن یقال نقر جلدہ اسی ورم
و فی الحدیث تخلل رجل بالعقب فقرۃ اسے ورم
نفا بالکسر فقرۃ سیدن ر مع م اکا و
ہم یکبار پیش آمدن بجارے نقرۃ قومی کہ بجار
پیش روند الفار نقرۃ استقرار مامیدن استنفا
ایضا سیدن قول تعالی عمر مستنقرۃ اسے نافرة
مستنقرۃ بفتح الفاء ترسیدہ یوم النقر و ر باز گشتن
حاجیان از منی و آن روز دوازدهم ذی الحج است
یوم النقر بالتحریک یوم النقر و النقرۃ مثله - منافرة
داوری کردن در حسب نسب یقال نافرة فقرۃ
نقرۃ بالضم لا غیر اسے غلبہ - و نقرۃ عیدای قضی
بالغلبہ لہ و کذلک النقرۃ - و قولہم فقرۃ عیدای لبقہ
لقبا کازہ عندہم نقرۃ للجن و العین عند قال اعرابی
لما ولدت قیل لابی نقرۃ فسمانی فقذر او کنا فی
ابا العمدار - نافراے غالب منقور اسے مغلوب
و لقیۃ قبل کل صبح و نقرۃ قدم فی باب کھا و یغنی
نقرۃ ویدم نقرۃ اتباع لغریب -
نقر - نقرۃ - داند چیدن مرغ و کندہ گرمی کردن
در چوب و صور درو سیدن و عیب کردن مہم حالت
امراۃ از دہا مرغی علی بنی نظری و لا نقرۃ بی سطل
نبات نظری ای مرغی علی الرجال الدین بنظر و ن

ولا نقرۃ علی النساء اللواتی یمین ستور راندن بیا
قال لشاعر ر ع انا ابن ماریۃ اذ جدد النقرۃ و انقر
بالجمل فلما وقفت نقل حرکت الدار الی القاف اذا
کانت ساکنۃ لیسلم انما حرکت الحرت فی الوصل کما
تقول نہا کبر و مررت بکبر و لا یكون ذلک فی انصب
وان شئت لم تنقل و وقفت علی السکون السکون السکان
قبلہ ساکنہ و انکشتک زردن و یقال ما تاکب نقرۃ
یعنی پاداش نداد ترا چیزے و این را جز یہ نفی
استعمال نکند تا قریب کہ بر نشا نہ رسد تا قور صور قولہ
تعالی فاذا نقر فی اننا قور اسے فی الصور و دعوتہم
النقرۃ ای دعوتہم خاصۃ و یقال نقرۃ بر اسے
دعوتۃ خاصۃ من بین الجماعۃ و نقرۃ و نقرۃ یعنی نقرۃ
بالضم سیم گداختہ و چاہک و زرین نقرۃ النقصا
مغایرۃ و نقرۃ نقرۃ چاہک داند و نوا و نوا و اصل حبشہ
نقرۃ فینبذ فیہ فیشتد بنیزہ و هو الذی ورد النہی
عند حقیر نقرۃ لا اتباع - و ہو کریم النقرۃ کریم الامل
نقرۃ مثال مجزۃ نقرۃ از بیماری گویند نقرۃ بالتحریک
مصدر رند ر مع کات ۲ شاة نقرۃ نعت منہ -
و خشتاک شدن ر مع کات ۲ نقرۃ نعت منہ -
منقر بضمین چاہ ترنگ سناقر - منقرۃ بالکسر بضمین و پر
قبیلہ از تسم منقار نول مرغ و اسکنہ مناقرۃ بنقرۃ
باز کا ویدن از چیزے و بانگ کردن مرغ انقار باز
ایستادن از چیزے انقرۃ مثال انقلا قلعوا ست
در روم و ایضا بنقرۃ مثل رغیف و ارغفۃ و ہی
حفرۃ فی الارض -
نقر - نقرۃ - بکسر الوسط ناشناسانی ضد معرفت نقرۃ
و سکون الوسط نقرۃ ناشاختن انکار انکار کذلک نقرۃ
دیگر کون کون تنکر لازم منہ منکر بفتح الحین ناشاختہ و کاز
نقرۃ بضمین سکون مثله و سگفت نقرۃ انکار نقرۃ انکارۃ

نکیر زیکر کی فکر کبیرہ الثانی و بعضہ زیرک یقال ما نبتذکرہ
بالضم والفتح - و نکر الامر یضم الثانی اسے اشتد -
مناکرة کارزار کردن قال بوسفیان ان محرم لم
یناکر احد الاکانت مع الالهوال تناکرنا شاخته
آوردن طریق نیکور بالیاء الذی علی غیر قصدی راه
نہرہ منکر نیکر و فرشتہ پر سنده در گور -
نحر - نحر - بکیر الوسط پلنگ بنوح - نحر ضیق کنک
و هو شاق و لعلہ مقصود منہ نحره موشہ پد قبیلہ نحری
نبحہ ۲ بنسب بوی نمر بالکسر سکون ۲ نام مردی نمر
پد قبیلہ از قیس نمر بفتحین پلنگ رنگ شدن
(رع ک ۲) سحاب نمرابرمیہ و قولہم اینہما نمرہ
ارکما مطرۃ قال الانخس نھا کقولہ تعہ فاخریضا منہ
نخضر ابرید الانخضر - انرا یضاً اسب چار نعم انرا لقی فیما
سواد و بیاض نمر و درگون شدن و ہم کردن پلنگی
نمودن نمرہ جا مرصوف و فی حدیث سعید بن علی
فی جویۃ اعوانی فی نمرۃ ۲ سدفی نامورۃ - ما و نمر
آب سادہ حسب نمر اسے طاہر و خالص نمرۃ
بالضم نام مردے -
نور - نور - روشنی و اہوان رمنده و زمانہ راز
تسمت ہو علی فصل بضمین مثل قذال و قذال لا انهم
کر ہوا الضمۃ علی الواو فسکت واحد بانوار و ہی لمرۃ
النافرة عن الرجل و عن الجح - نور بالفتح نوار بالکسر
ترسیدن و گرختن و گرد زایندن لازم و متعدی
فانض ۲ انارۃ تنویر روشن کردن و روشن شدن
لازم و متعدی و گل کردن و رخت تنویر الیضا روشن
شدن صبح و دست بسوزن آزدن و شل تختن
بروستہ ما نشان ماندا ستارۃ روشن شدن
انرا آتش و نشان ستور موشہ وہی من الواو لان
تصغیر بانویرۃ - نورۃ نیران ج - و یقال ما نر

ہذہ النافرة اسے ما ستمہا و فی مثل بنجار ما نر بانویرۃ
و شمنایکی نور دیدن آتش یقال تنورت النار اسے
تصرتہا و اکہا لیدن در خود نورۃ بالضم اکہ نور
بالفتح و ودی کہ گار بدان سیاہ کنند طلبت الواو
المضمومۃ ہمزہ - نور شگوفہ انوار ج - نورۃ بالضم
مشدداً مثلاً قواہج - منار بالفتح مثلاً کہ در راہ
بر پای کنند منارۃ م و چراغ پایہ منا و سج بالواو
علی الاصل و بالہز ایضاً منار مثل مصائب وہی
ایضاً فی الاصل مصاوب - و یقال منارۃ مفعلۃ
من الاستنارۃ و ہی المہتدۃ - و بالکسر المیزنۃ -
ذوالنار ملکی از ملوک یمن کہ وضع منارہ او کردہ است
منور و ذو بجا نام دو کوه است در بنی سلیم -
نہر - نہار - روز ضلیل و الیجمع کما لایجمع العذاب
و انشراب فان جمعت علی القلۃ فانہ علی الکفرۃ
نہر بضمین و بفتح جہاری و آن نوعی از غنیمت و
نام شاعری ہونہار بن توستہ الیشکری من تہنم -
رجل نہر بکسر ۲ روز غارت کنندہ - نہر بانویرۃ و سکون
جوی انہار ج - و قولہ تعالی فی جنات و نہر اسے
انہار و قد یجری بانواحد من الجمع کما قال تعالی
و یوہون الدہر و یقال فی ضیاء و سدر فتن آب
عزیزین استنہار مثلاً - انہار آب ساندن خون و
جز آن و زخم فرخ زدن بہ تیرہ استنہار فرخ شدن
انہار روز کردن نہار تہار بانگ برزدن قولہ ۲
و اما اسائل فلا تنہاروا لاتزجر نہروان نام شہر
منہرۃ جای خاک رو بہ انداختن -
نہیر - نہار - مواضع پاک و فی الحدیث من
جمع الا لمن نہاوش از ہمد التدی نہارہ نہا بکسر
از رگیک واحد بانہیرۃ بضمین -
نیر - نیر - علم جاہر و پود جاہر و یقوۃ آماج و نام کوہی

نیران انیاب ج - و یقال نرت الثوب نیرہ و ذکر کک
انما الثوب ہنارہ مثل اراق و ہراق - حبس
ذوالنیرین اکہ قوت او و چند قوت پارو باشد -
نیر طریق نشان راہ نیر بالکسر نام مرد از قضاء -
نار ت نار تۃ روع بفتحہا کتبہا بحت بانجہ و انوار
کصبور فی رن و را -
نیر تۃ - کبشۃ بیاب و بیودہ خرج کردن مال
و النون زائدۃ -
نفسۃ - کعبۃ زائدہ فارسی جوہی کان فی زمین کسری
انوشیروان و ریحان موعود کافنسترن و کدر ہم
ناجیہ لیست در عراق نستر و جزیرہ است باین و میاہ
واسکندرینستہ بضم المیم و فتح النون موضعیت بافریقہ
بعد از ابدان قمار کان و نیا و شہری و یکبار فریقہ
اہل قوم من قریش بنید و بین القیران ستہ مراحل
و موضع است بہ شرقی اندلس -
نسطورۃ - بالضم و فتح قوی از نصارے کہ با
دیگران آن قوم مخالفت و لہند و ہم صاحب طور الحکم
الذی ظہر فی زمن المامون تصرف فی الانجیل حکم
رایہ و قال ان اللہ واحد و اقا نیم ثلثۃ و ہو
بالر دیتہ نسطورس -
نشتہر کج و حل وہی -
نطشۃ - نخوردن پیہ بجدے کہ بر دل گرانے
آرد قلب الطشۃ -
نیلوفر و یقال النینوفر مزب من الریا حیث یبت
فہ المیاء الراکدۃ بارد فی الثانیۃ رطب
فی الثانیۃ لمین صالح للسعال و اوجاع الخشب لریۃ
والصدر و اذ عین اصلہ و علی بہ البہق مرات ازالہ
واذ عین بالزفت ازالہ داء الثعلب -
نقا طیر گیاہ پر الگندہ و تخمین گیاہ کہ باران بہار

نار ت

نیر - بندرۃ

نفسر

نہر

نسطورۃ

نور

نشتیہ

نطشۃ

نیلوفر

نہر

نیر - نفاطیر

و قمر - و قمر گرانی گوش و گران شدن ریح کب
فت ۲) و قیاس مصدره بالتحریک الازدجاء بالکسین
یقال قرات اذنه و قمر او گران کردن گوش را
یقال قرا لسا اذنها و و قرت اذنه فهو موقر - و
یقال للمم قرا ذه و شکافتن استخوان و قمر بالکسر
خروا شتر چنانکه و سق بار شتر ابقار بار کردن
گرانبار شدن امراه موقرة بالفتح القاف و نخلة
موقرة بالفتح و الکس و موقرة بالکس گران بار و علی بالفتح
و هو علی غیر القیاس و قرة شلو خیدن یقال قرت لداة
ایقار تعد منه یقال و قمر السد و فی المثل کانت
و قرة فی صحرة و این بجای استعمال کنند که کسی در
مصیبت صبور باشد و در وے آن مصیبت
اثر نکند و تار آهنگی کردن اسم و مصدر (ع نعما)
دفع اک ۲) یقال و قمر و قمر او قمر یقر قرة -

و در مثل و ایضا فرقی
معالج امور وی کبر بر می الضعیف البصر نحو
عاصم با تمام کبکی ابا عبد الله در ور نظر احد و در
فی الکلام اسمع المور و المور موز و بالراء مثل
و خطر فربه و پر گوشت شد (ع ک ا ف ۲) و ز
نعت منه و هو الملائن الفخذین و البطن من اللحم
و در مثل تونیرا علیه یعنی بلند گردانیدم او را
و هر یختین افزون شدن شعاع آفتاب
بر زمین بحدیکه بر آید او اضطراب مانند بخار نمودار
شود تو هر الیل و الشاء و الرمل سمور یعنی بیشتر

بیشتر بجزیره و جدائی و جدائی کردن هجران که یک
روزه باشد گنیم هجرتان هجرة الجفنة و هجرة المدنية-
رايضاً پریشان لغتن بهار و تنگ بر کشیدن بیشتر
مع فاضل ۲ مجور سخن پریشان منه قوله تعالى ان
ي اتخذوا هذا القرآن موهوماً اي قالوا فيه غير الحق و
اما ندهد کس شتر که گردان او را بر پای بسته باشند هر
کس ازین مجموع مهاجرة بردن از حلال مرستی

هکر

هم

هر

هور

بهر

هبر

هزیر

هزیر

هشیر

هزیر

جای دیگر مهاجر بریدن بحر بالغیم سخن پیوده پیا
 نفس پیوده گفتن یقال نهاده جرات منجرات
 ای بطنیخ و خوش دیگر بای نیم روز آمدن یقال
 آیتنا مجربین کما یقال یطین ای فی وقت مهاجرة
 والاصیل ففزون شدن شتر در پی دور رفتار با جرة
 گرامی نیم روز تیر تیر رفتن درین وقت و تیر ایضا
 ای تشبه بالمهاجرین و فی الحدیث با جرد و لا تجردا
 قال لغزاة فمجرة و یعبر بحر شتر یک بر فکار و فریبی
 فزون باشد و یقال هو الذی یتناعمة الناس پیوده
 ای پیونده و یقال فمجر من نهاده اکر من منجر شتر
 گیاه خشک شکسته و گرامی نیم روز و خوش فرخ و با
 نام شهر و کنز و ابی نسبت کنند ذکر مقفوفی مثل کبضع
 تملی بحر و نسبت الیه با جری علی غیر قیاس با جری ایضا
 البناء پیو جری بالکسر التشدید فیها خود عادت اجمری
 بالهزیر کز لک - سحر بالکسر سن پالان شتر ذره کمان -
 هبر - هبر بالکسر و حرکت باطل شدن حق و
 خون مانند آن جوشیدن شراب تمدار کز لک سرع
 ف اک ۱۲ اهدار مباح گردانیدن خون - رجل هرة
 مثال هز و سدی ساقط قوم هرة بالتحریک ای
 ساقطون و یقال هز به قدرت راسته تدر و در
 اسقطت - هزیر بانگ بانگ کردن کبوتر و شتر
 و من اهل موادر مع فاک ۱۲ تدریر مثله و فی مثل
 فالهزیر فی الغنة و آن گشتی باشد که او را بسته باشند
 تا گشتی بکنند و او فریاد میکند و این در حق کس
 گویند که فریاد میکند و بر کارے باشد با و شیر یک
 بالاس و کس جزوات شده باشد و زیرو
 زرد آب بود جوف اهر شکم برآمده و یقال
 هزیر العرج اذا غلظت ثباتها -
 هزیر - هزیر لغتین پیوده هزیر بالکسر سکون پیوده

گفتن (مع فاض ۲ و ک ۱۲) هزیر یک هزیر
 مثال هزیر هزیر بالکسر پیوده گوی اهدار بسیار
 گفتن رجل هزیران بالیاء و کسر الیاء و الراء و
 شتاب سخن و سبک خدمت -
 هز - هز بالکسر گیه هر رقع - مثال فرد و فرد و
 تا م زنی و مکرده هرة مونت هرج - مثل قریه و
 قرب راس هر نام موضع هر که اهدت و شتن دع فاض
 ک ۱۲ فی المثل هو لا یعرف الهم من الیاء لایع
 من مکر هر من پیرو و یقال الهم دعاء الغم و الهم زجوه
 ای لایعز الدعاء من الزجوه هزیر بالهم پیاری
 که پوست شتر را بر بزد و پیار شدن شتر یقال
 هزیر الابل فی هرة و ناقة هرة و بهر هزور -
 هزیر بانگ سگ از سراد مع فاک ۱۲ و نا باین
 کس را از شراب و جنگ یقال هر فلان الکاس
 و اهر بای کرهما - و یقال هر الشرب و الهمی اذا
 بیس و نفس - هماره در روک بانگ کردن
 هزیران دو ستاره هر هرة خواندن گو سپند
 و هزیرت الشی لغة فی فرفرة اے حرکت - هر هزیر
 آب بسیار که از روک بانگ هر بر آید و هو حکایه جریه
 هزیر - هزیر - بعضا زدن و در شتن هزیر بالکسر
 زیان زده در همه چیز ذو هزرات و ذو کرات
 کز لک -
 هزیر - هزیر - مثال سبط شیر رجل هزیران
 و هزیر بالفتح فیما مرد بدخو -
 هزیر - هزیر - بیشتر - بیشتر - و قیل نبات -
 هزیر - هزیر - شاخ درخت شکستن مهرت نقصن
 و مهرت به اے الملت راسته متصار مثله - هزیر
 به صورت بهر شیر درنده -
 هزیر - هزیر - بالفتح و تشدید الواو و راز -

هکر - مکر لغتین و بالکسر سکون هزیرت شکفت
 و اشتن (مع کرات ۲) هکر لغتینه -
 هز - هز - ریحتن آب و اشک (مع فاض ۱۲)
 و دو شیدن هر شیر و دادن چیز به کس هز
 هز هزیر بسیار گوک اهدار تیر رفتن اسب انهار
 رفتن آب -
 هزور - هزور - هزور - فرد و دیدن و تمت کردن
 هزور اسم من دع فاض ۱۲ باثر باری علی القلب
 لغت من مثل شاک شاک شاک السراح - هزیر
 افگندن دیوار و جز آن تهور فرد و دیدن افگندن
 در چیز به پیایی و گذشتن بیشتر شب و بیشتر
 زیستان و شکستن سر را هزوار هلاک شدن
 تهور ریک توده بلند -
 هزیر - هزیر - هزیر - هزیر - تهور هزیر بالکسر
 و الفتح شمال ایرا یز فغان فیما بادل الهم - هزیر
 تشدید الواو مع طح هزیر بالالف مثله - هزیر
 سنگ سخت و سراب و فی المثل الکذب من الیهم
 اے من السراب -
 هزیر - هزیر - کجف کو تاه -
 هزیر - هزیر - کسکه شب روز بیدار باشد -
 هزیر - علی فعلته زیاده گوئی -
 هزیر - کعبه لایک وقت رفتار گوشت استخوان
 خود را بخوبی اندمید کرد و کوره و هزیر و هزیر کوره
 زن بسیار گوشت و رجل هزیر کعبه لایک
 او امید کور المتدرک و الشابة الضم
 احسنه الدل کالهزیر و اللبن انخاثر
 کالهزیر و لقب الحارث بن عدس
 بن النذر کان شرفا و لقب رجل من کنده و
 تدرک من اللبن روی حتی نام و تدرک علی الناس

فصل الالف

ابن ابی اوفیٰ بن جریج بن اوس بن زید بن ابی اوفیٰ
نعت منه ابو زبیر بالفتح کذا لک -

ارز - ارز فضیلتین و فتح الاول و تشدید الآخر
ارز فضیلتین و سکون ۲ ارز بالفهم بلا همز نرب بالنون
الساکنة و هی ست لغات برج ارزة لغات غیت
اندرن ارزة بالتسکین و نخت صنوبر ارزج - اُر و ز و
شدن درخت و جز آن و زرین (رع و اطل)
و منه ناقة ارزة اسی محکمة لیلة ارزة شب سرو
و یقال ان فلانا افسل ارزای تشنج و قبض و اذا
دعی اهنر یعنی الی الطعام ارز بالفح احر قبض
من البخل و فی الحدیث ان الاسلام لیا ارزای
المدینة کما نازر الحیثه الی بحر یا ای میضم
و ترجمه ما زینا و حاب -

از اثر مزه بانگ کردن رعد و آواز جوشیدن
و جوشیدن رعد و آواز ۲ و نه احدث است
که آن یصلی و بجو ازیر که ازیر ازیر من البکاء
اتیر از سخت جوشیدن دیگر ازیر ازیر من البکاء
اعلانیدن منه قوله تعالی تو زیم ترا تو زیم علی
المعاصی و در این سخن بقیال ازیر ازیر ازیر
بعضه الی بعض ازیر ازیر ازیر ازیر ازیر
مرغابی ازیر ازیر ازیر ازیر ازیر ازیر
اجره نامشخص و استاجر علی الوساو تخنی علیها و مشکلی
افزودن کاه منقلب من الوفر و نا علی افار
و وفاز کا شاخ و و شاخ

الزفر المفتح خير من الزعفران

اسماء

وہ بالباہ و واضطر (ب کروان) (عع ک ۱۵۴)

فصل البار

بیریز - بیروز - بیرون آمدن ابراز بیرون کردن
براز مبارزه از میان صفت بیرون شدن بجز
براز ایضا کنایه عن نقل الغداء وهو الغلط - بیرز
حاجت جای براز با لفتح کشادگی فرخ - و جاسی
بے درخت کشاده تبرز بجاست گاه بیرون شدن
تیریز پیدا و کشاده کردن فرزون شدن برآ
خود راجل بریز مرد پارسا و زیرک امرأه برزقه - و کتاب
مهر و نای منشور و هو علی غیر قیاس و انکره ابو حاتم
و قال لعله فرور و لا وجد لا کاره لان الرواة کلمه
على انه لغه -

برنغر - برنغر - گوزن پچہ -
برن - برن - سلاح و متاع بزار جامہ و متاع فروش
و ربو و ن درع و ارض ۱۲ و قی المثل من غریزہ
لے من غلبہ خدا السلب بریزی انهم متہ
اتہ از کف لک بزرگ بالکسر ہیات و سلاح -

بغیر۔ بغیر نشانہ بازی کردن تبرائے
نوع از جاما۔

بلترہ۔ بلترہ۔ بکسترین اے ضخیم قال تعلب لم
یات من الصفات علی فعل الاحرفان۔ امرأۃ
بلترہ اے ضخیمہ و آمان ابد۔

بہتر۔ بہتر راہنہ بدرستی و نام مردے۔
بہتر۔ باز ہم ابواز بہترانج بازی مثال۔
قاضی، مثل رواقہ ج۔

بجرہ - بمبیت زرد اور ارع بفتما

بجز عینہ چشم او۔ اکور کردار عفتیما انکار
گروے از مردم۔

یلا از اجل گرخت و دود و شکم سیر خورد۔ بلا از
شیطان و کوتاہ و کودکی شست سخت بلتر بالکسر۔
بلتر می۔ کجمنی شتر درشت و سخت۔
بتر و بیوز رفتن و منقطع شدن (مع و انک)
الباز العاش و فلان لایبیز رسید لایعیش و فلان
لم یبزا۔ لم یفلت۔

فضل التار

ترز- ترور- سخت شدن گوشت ناز هر چه
سخت و صلب باشد از سخت کردن غمیر
و خشک کردن و دوندگی گوشت اسب را-
تیز- تیانه- مرد کو ماه چسبیده گوشت تیز از بدن
تیر که در فشانه زده باشند (عفت اک ۱۲)
ناز- ابج زخم التیام یافت (عفتجم) ناز القوم
في الحرب بهم نزدیک شدند و غیر تر گفت
گور خرنیکو خلقت-

تبریز ذکر فی بزر و ذکرہ ابن زید فی الرباعی۔
ترغوزی۔ نسبتہ الی ترغوز ند کر فی العین۔
تراخیز۔ کلاً بطشہ یکہ تمام شدہ باشد تو تش
یا وقت علف خوردن سرش بلرزو۔

تلمیذہ: لقب ابی القاسم الاصبہانی ہذا ضبط
اسماعیلی و عن غیرہ بالباء و قد تقدم۔

توزیر بالضم طبیعت و نحوے و درختی و بیج و محمد
ابن مسعود التوزیری محدث اعلیٰ نسب الیہ و الخشنة

يلعب بها بالكره. وموضعها بين سميراء وفيد اللوز الكرم

الاصل وتوزون لقب محمد بن ابراهيم الطبري توري
او تيزين كورة بجلت تان تيزوز غلظ وتوز كيم شهر
بقارس ويقال توج بايكم من الكتياب التوزية
ومحمد بن عبد الله اللغوي ابو يعلى محمد بن الصلب
عابراهيم بن موسى احمد بن علي التوزيون الخلدون

فصل بجم

جاء - جاز - بالتحريك اب بگوشتن رع
ك ات ۲) يقال جبرت بالما د اى غصفت
جاز بالتسكين اسم فيه -

جيز - جيز - بالكسرة جيز نان خشك يقال خبز
خبز جيزا - يا بسا -

جرز - جرز - بضمين السكون بفتحين السكون
اربع لغات زرين بنى نيات جمع الجوز جزة مثل حجر
وجزة وجمع الجوز اجزاء مثل سبب اسباب ارض
جوزة زرين ك علف اورا خورائنده يا شدة جرز
بفتحين تنگ سال وسطى جرز بالفهم كرموس

جرز قج - جرز بالفتح بریدن رع فاضل سيف
جرز بالفهم والتخفيف شمشير بران ناقة جرز بسیار
خوارجل جرز و امراة جرز آنکه تمام خواند الجوز
و جمع مگذارد و جزة اسم للاستيصال - جاز سرقه
سخت وزن نازانده جازة زرين خشك ريگ
فرو گرفته باشد جرز بالكسرة بضمين ز نانه -

جرز - جرز - بضمين بفتحين كرموس جاز معربان -
جرز - جرز - بالفهم جوجو جازينج - والفضا
اعضا يقال جمع جازينج اذا تقبض لثيب ابن
جرموز نام مرد كشته زير بود جرموزة اجر نماز گرد
لندن بجائے جرموز كشته شب -
جرز - جرز - فريز كردن پشم و در جود گندم و خرما

و جز آن رع فاضل ۲) جيز واس دوکار و فريز
زمن الجوز بالفتح والكسرة وقت درد و فريز اجزاء
بدر و بریدن كشت و خرما و جز آن يقال اجزاء لزرع
اى حان جزاره - و اجزاء لزل اى صارف الزرع و
غتم حمزة - استيزاز به درد و بریدن كشت يقال
استيزا لبراي استحصه اجزاء اجزاء بریدن يقال جيزت
واجزاء زنة - جزو خشك شدن خرما - رع فاضل ۲)
اجزاء مثله تمر قديم جزو ناييس جيزة بالكسرة شميم يكسار
جزوة بالفتح كوسفند فريز كرموش مثل المحلوة والركوبة
والعلوفة - جزاة بالفهم ريزه اى اديم و جرم و جز
آن جيزة پاره از پشم جرموزة بكسرة كوى نكسين
پشم كرموز و ج اويوز -

جلز - جلز - بالفتح من انسان غلظ من السوط
مقبضه و بے برتير و تاز يانه دوشه شمشير و جز آن
بفتحين رع فاضل ۲) تجليز كذا لك - جلاز بالكسرة
بے چيده جلوز با پكار و دامن بردار جلا و شدة
ج - جلوز بالكسرة و تشديد اللام جلوزة -

جلز - جلز - بالفتح كند پير در ترجمه كار
من ادا الجوز التى فيما بقية -

جرز - جرز - نوسه از رفتار شتاب رع فاضل ۲)
ك ۲) جازة جاز شتر تيز بسیار و حار جري لغات
خرين و جازة بالفهم والتشديد لدا ع از صوف جزة
مخفف پاره از خرما جرج - جزان نوسه از خرما
جيز تشديد الميم بيوه چون الجيز -

جرز - جرزه - تحت كرمه را بروى بردارند
و انچه مرده بروى نباشد نمش و سرخ خوانند -
جرز - جرزه - بالفتح والكسرة رخت عروس و مسافر
و مرده اجاز خسته را كشتن يقال جيز عليه فوس
جيزا سب سخت دونه و فى المثل ضرب فنى

جهازه بالفتح يعنى رسیده و اصل آن از ستود
گرفته اند كيار او بشك كيد و برده و محر كير و جهاز
بالفتح فريز تجيز ساختن جهاز عروس و شكر
و مرده و مسافر و دوايندك سب بر كسى يقال جيز
عليه الفرس - تجيز آماده شدن كارى را يقال تجيز
للامر - جيزة نام زنه گول و فى المثل فلان احمق
من جيزة و هى امراة واقعا فحلت و تحرك الولد فى
بطنها و قالت فى لطفى شى يتقز -

جوز - جواز - بالفتح روانى و روا شدن و آب
كه ستور و كشت - ادا يند آب داوون كز شستن
از جانے و راهے رع فاضل ۲) جاز و بریدن
مسافت و پس انگندن جائے بر نمين تروس
و گذر ايندن و اجازت داهان بزنام كے دمل
داوون و دستورى داوون در شعر معراج ديگر كے
راتام كرون و يكي روى دال ديگر روى طا
آوردن يقال استجرت غلظا قاجازنى اذا سقاك
ماولائك او ماشيتك - مجاوزة در گذشتن از
جائے بجائے تجاوز و در گذشتن و در گذشتن
گناه ذوال مجاز نام موضعى يمنى - تجوز و ادا شستن

جوز به و روا گردانيدن تجوز عفو كردن يقال اللهم تجوز
عنى و تجاوز عنى و سب كزارون نماز و سخن مجاز
گفتن و مجاز راه گذر و گذشتن و فتن ضد حقيقت
جوزة كوز جزات ج - معرب و بيكار آب داوون
ستور و كشت را مجازة كورستان و جوزا شى وسطه

اجوازج - جوزا گو سپند ميان سفيد و نام بر بے
جائز و ادا روان و گذرنده و بالار جوزه جزان
ج - جيزة كراة و اوى جيزج - جائزه صلوة عطا
جوازج - و شتر تى آب تجاوز نوعى از برده و جازها
اجزافه - كعبا بط الفهم العظيم -

جاء

جوز

جيز

جرز - جلز

جلز

جرز

جرز

جرز - جرزه

جرز

جرز - اجزافه

و مردان خزان خزان می بالفتح فیما نام کوی بر سر
او آتش از دهن خندان خندان می بالفتح فیما نام کوی بر سر
خمر - خمر - بالتحریک بوی گریختن گوشت عم
کاف ۲ خمر و انچه به ضمتین تکبیر و بزرگ نشی خان
باز بنی علی الکسرس - زده و بانگ گس گسای
و گریه و در و گلو خمر باز با کسر نغمه فیه -

تختر - نختر - بالضم طائفه مردم -
 تختر بنده - بالكسر خمر بنده عربی صحیح و اصلیه فارسی -
 تختر بنده - بزرگی و ترش روی نمود و تختر بنده البعیر
 ضرب بیدکل من لقی و انخر باز در فنی رسید و
 خامیر - شور با یا سر که چه پیش آن دور کرده
 باشند لغت عجیب است -

فصل الاول

در ز - ورنه - التوبم - و هو مو بختا کرد
پشش و بینه آن اولاد در زه و و ما یگان و
مروم در ز می و دوز نجه -

و لمر - و لا امر بالضم لو انا فو و برين لم تقصده ولا امر بما
و بلنر - و بلينر بالكسر و بلنيرج -
و حمر - جماع كرون (عع بفتحما) و بسيا سخت -
و عر - و ور كرون و جماع كرون (عع بفتحما)
و و موز - كعفر فوط كسبار فو زنده -

فصل اول

وزیر بر لزتهای دنیا قاور شد و رعایا
الذمار می - بهو محمد بن الفضل المحدث روی
عنه ابو جعفر محمد بن شاهین السمرقندی -

فصل الاول

میرزا کبیر - رحمة - تحفہ آگندہ گوشت ترمز

چکر کردن مشک و جبر آن -
 رجز - رجز - بالکسر پلیدی می خدایست بقوله تعالی
 والرجز فاجز و قرئی بالعصر الفضا قال مجاهد
 هو الضم و اما قوله تعالی رجز اکمن السماء بالکسر
 العذاب - رجز تختین نوسه از بخور شمع و شعرا
 و منه رجز الراجز و رجز و یکی از جاری باشد بر
 رجز نعت منه و نامة رجزاء کذک - مرتجز نام
 یکی است رسول علیه السلام - رجاژه بالکسر
 مرکب اصغر من الودج و آنچه بر یک طرف بار
 آورند که سبک باشد تا سرازیر شود -

رُز - رُز - در زمین جستن و استوار کردن چیز
وزنین بر در نهادن و دم بزین فرو بردن
بجست مضه نهادن (مع مضاف ۲) ارز از مقلد
تیز آسان و برادر کردن کار را بقال نذرت
ذکال امر کس تیز برای و طائره - ورزه رُز
طعنه طعنه و تیز برای البیاض مقلد و هو بیاض مرز
لے مقلد - ارتزاز در شستن تیر پشانه
و بخیلی کردن رُز و البیاض مرزین در بندایضم برنج
رز پاکسیر تیزی مثال حصی امانیست هسته
مرز تیر گیا ہے کہ بے چیز رنگ کنند ازین
لرزه و لرزه -

ربیع - مرغی - بکسر المیم والعین مقصورا مرغی
مرد و امویها گریزه بن ایشم اذا شدوت قهره
و اذا نفقت مدوت وان شئت فسمت المیم مرغ
بخفت الالف کز لک -

رکڑ۔ رکڑ۔ وزیرین بڑوں نیزہ رعن و افعل و
کے اتر کا نز تکبہ کردن بر کمان مرکز میانه و اتر کا
و جاسے باش مرد رکڑ یا لکسر آواز نرم رکڑ مال
پنهان کرده وزیرین و فی الحقیقت فی الرکڑ انکس

فصل الزاير

زیر زریزه زین دست و کراته پر مرغ
زیر زره پشته زبازی بالفتح ج - قدره وازی ویک
بزرگ رجل زوازیه کوتا ماه مخم قوم زوازیه کز لک
رجل زوازی بالفتح والنون و زوازی مرد بستم
زیر ک بستم خطر لیت زوازیه خفیه داشتن مرانند
زوازیه پراستحقاق و طر و ته -

نر پانزده - وزن بانو و زن کوتاه زبانیه مرد بدتر

۱۲۰

1

روز - روز
خوب - روز

五、

10

طاهر بن عبد الله

2

استغفر

در نزد رفقا

24

۱۰

ویلیز-سروین

79

وہر موزہ

...

در
القرمان

کنز

روزنامه شریعت

10

ضمان بالفتح وفتحین ستم کردن (مع لفتحها) وضمان
فلاناً حقہ نجسہ ونفسہ وقسمہ وضمانی وثیلت لفته
فی ضمیری اے ناقصہ۔

ضمان زر۔ کھلا بطر و گرد اندام و استوار خلقت۔
ضمیر مرگ سخت حیلہ گر ضعیف سخت نگرستین بگوئی
چشم و ذنب ضعیف و ضعیف متوقدا لخط۔

ضمیر۔ عینہ باخار البعیر چشم اورا بر کند (مع لفتحها)
اضمر نیز الی کذاب الیہ مستتر یعنی پیمان
لبوس اے آہستہ رفت۔

ضمیر سخت پائمال کردن (مع لفتحها)
ضمیر۔ بالکسر شیر و بد سرشت ازورندگان۔

ضمیر۔ فرد خوردن شتر نوال را دمع کراہتہ و ملک
و دور نمودن و جماع کردن و دویدن و جستین

و جمیدن و بدست یا پا زدن و بدین اسب
لگام دادن ضعیف سبط ضعیفہ نوال کلان اسطوفہ

بکراہت نوال و برد وضمان من بدین مشتق من الضفر
محرکہ للشفیع بفتح لیلف البعیر لانی یعنی قولی بزرگما

بہی ہذا الشیخ للعلف۔
ضکر و بالفتح الغز الشدید یعنی سخت فشاردن۔

ضمیر۔ بضم الصاد و کسر با شتر سبط و مردم فرہ
و گشتن نمونند۔

ضمیر۔ کز برج و علا بط شتر مادہ سال خوردیا
کلان جثہ کم شیر و کجفر اسد و نخل ضمار کز غلیظاً

و ضمیر علیہ الہلد و القتب علیہ غلظ ضمیر
زمین بسیار سخت مغزہ سنگ لاج درشت

کہ بشب راہ رفتن بران دشوار باشد
وزن درشت۔
ضمیر۔ سخت سپرد اورا (مع لفتحها) و ضمیر الحارۃ

فصل الطار

طار۔ طراز۔ بالکسر علم جامعہ تطریز علم کردن طراز
با علم مطرز بکسر الرا علم گر طراز نور و نوا۔

طمر۔ طمر۔ فکوس کردن (مع ف من ۱۲)
طناز نعمت منہ۔

طبر۔ بالکسر رکن کوہ و شتر دو کوبان و طبر با
جا سمما طبر پر کردن چیزے۔

طبریز۔ کز نجیل فرج زن۔
الطی۔ کنایہ عن الجماع۔

طبر۔ بالکسر دروغ۔
طحر۔ دور کردن و جماع کردن (مع لفتحها)
طوار۔ گشتان زم غوی سال خورد۔

فصل العمین

عمر۔ عمر۔ بالفتح و ضم ۲ سرین و بن ہر چیزے
یونٹ و نیک و ہول لعل والمرآۃ بمیعا اعجاز ج۔

عمر۔ سرین زن عمر ناتوانی (مع ک ناک) و سحر
معجزہ لفتح الوسط و کسر بالکسر لک فی الحدیث لا لفتوا

بدر معجزہ ای لا یقیمو ببلدہ تعجزون فیما عن الشمس
عجز بالضم گند و پیر شدن (مع ف اضل) و بالفتح

گندہ پیر قال بن السکیت العائدہ تقولما بالتاء
یعنی المعجزۃ عجائز عجز۔ و فی الحدیث ان البعیر

لا تذخلما البعیر وریک تودہ عجز و فتحین عجز بالضم
بزرگ شدن سرین (مع ک ف ۲) عجز زن بزرگ

سرین و عقاب کولہ دم وریک تودہ لبسہ اعجاز
تا توان گردانیدن و عاجز یا فتن کسے را و

در گذشتن چیزی از کسے يقال اعجزہ النبی الخ فاعجاز
اعجازہ با پشہ کہ زمان بر سرین بندہ تا کلان نماید

تجیر گندہ پیر شدن و بعجز نسبت کردن کسے را و
آہستہ و باورنگ کردن معاجزۃ رفتن کسے چنانکہ

توان بوی رسیدن قولہ تعالیٰ والذین سواسنہ
آیا تما معاجزین و يقال انہ لیسوا جزالی نقت اذا

مال الیہ معجزۃ الانبیاء۔ معجزات ج۔ ایام المعجزہ ماہو
پس از مہر روان پنج روزہ است نزدیک و سب

يقال ہومن ومنہا خیمہ و برو مطفی البحر و کفی لظمن
و يقال ہی سبوح من ومنہ و بدو آمر و موقدو

معلل و مطفی البحر۔ اعجاز النخل بنیایے خرابن تعمیر
بر عجز ستور برستین عجزۃ بالکسر آخرین فرزند يقال

فلان عجزہ ولد البویہ یستوی فیہ المذکر و المونث
و الجمع عجز بالراء و الزاء ایضاً نامرد۔

عجز۔ عجز۔ بکسر و فتحین و کسر بن ای قویہ شدیدہ
در یک تودہ در باویہ۔

عمر۔ معارزۃ۔ تنبیدن باہم و دور بودن۔
عطر۔ عطرۃ۔ دور شدن۔

عمر۔ عمر۔ بالکسر ار بھندی خلافت غریب کیاب
مار جند غریب۔ قوم اعزۃ و اعزاد غزۃ مغازۃ غریز

شدن و گرامی شدن يقال غریب فلان کما یاب
شدن دشوار شدن يقال غری علی ان تفعل کذا اسے

اشد و درست شدن يقال غری غری ذراک اسے۔
حق و فی المثل اذاعہ انوک من و قوی کز لہما حوزہ

کذا کہ قولہ تعالیٰ فخرنا بآئنا الشیخیفۃ۔ شہرہ
ای قویا و شد و فخرنا بآئنا در ہم فشاردن ہر ان

زمین را مطر و باران سخت وارض مغزۃ زمین
سخت غور و غرازنگ پستان شدن ناقصہ سلا

من ۲ غور بالفتح صحت منہ۔ اعزاز گرامی و شہرت
بزرگ آمدن غم بر کسے يقال اعز علی یا شہرہ۔
واعزازت با صاحبک ای غم علی و تنگ پستان

ضمان

طمر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

ضمیر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

عمر

شدن نامة و دشوار بر داشتن گاو بار را و بزین
سخت رسیدن عزرا الفتح علیه کردن (مع و اقل)
وفی المثل من غریز و تو له تعالی و عزنی فی الخطای
ای عازنی و غالبی تعزیزتک پستان شدن
نامه و غریز شدن اعتراف غریز شدن بعدی بالبا و عزة
عزیزی و توت پیگیری غرة بالفتح نام منی من امیر
بره نامه عزاز من سخت عزاز سال سخت استواء
سخت شدن رنگ و غلبه کردن بقی کسی بقا
فلان بقی ای غلبنی و استغز بفلان ای غلبی
کلی شی و استغز بالعیل اسے اشده مضه غلب
علی عطفه و فی الحکایت استغز بکشم و فلان عز
المرض ای شدیده عزای بالضم نام بت موت
عز و قد یکن الاعز یعنی العزیز و العز
یعنی العزیزه عزیزی عزیزه اسیرین اسیر بقصر
و یحد ثینة المقصور عزیزه بان و المرد و غریز اول
بالهاو -

عشمر - عشمران - بالتحریک رفتار بریدہ پاک
(جمع ناک ۲)

عکازة عکازة - بالضم شدة عصا
بستان عکازج -

عَلَمَ: عَلَمَ بے آرامی و سبکی و نشتی کردن
مردم (ع ک ا ف ۲) عَلَمَ بکسر الوسط نعت منه
یقال بات فلان عَلَمًا - عَلَمَ بِالکسر تشدید الواو
در و شک.

علمی - علم ہی بکترین نوع از طعام عرب
که در تنگ سال خوردند کم معلی گوشت که بخین
نرم نشود۔

عقلمند - عقلمند و مادی بزرگوار ہو مادی و غیر ان مقام اسی
و پشتہ و قبیلہ از سواران دنام زبے و مادی

عقاب عنتره بالتحریک نوعی از سنان پد ری می
از ری به عنتره نام دختر اعتنا ز دور شدن
از جاب بجائی -
عنقر عنقر - مرزنگوش -
عوز - معوز - معوزة - بالکسم جاریه خلق معاون
ج - اعواز و سوار شدن کار و درویش شدن و
حاجتمند گردانیدن معوز درویش عوز بفتح تین
درویش شدن و نایافت شدن اعم کات ۲
عجز و ز - بالضم خطی که از هوادر ریگ پدید آید
عما - بزنج -

اعرفوا الرجل كاد يموت من البر -
عظمه - باز داشت و فائده رعفتاك ۲
ولم يعرفها البصر لون و موهنا و مستنك -

عظمه کمر است و سخت از هر چیز فکس عظمه
مؤنث و گنده پیر سبطه رخ نیز یک زشت رو
زشت کوتا و عظیمه نیز پیر زال و شتر ماده سبطه
که بسبب پیا باز باز ماند و از و بزرگ جثه با سبب
گوشت گرداندام یا فرا هم گوشت درشت که
بریدن خشناک نماید و سنگ دراز کلان
العیطه من الثوق والنفحات الطویه العظیمه
او بدل من عظیمه

عقر زان لغتجین و تشدید الراء المفتوحه من علی و در
عقر چهار مغز خورونی عفا ز بالفتح مثل و ملاک
مرد بان زن خود معافه مثل و نشان مرد شتر خود
را عفا زه بالفتح و بالضم نیمه دانه

عقربا هم نزدیک مورچها و امثال آن در رفتار
عقربا نه خرد و نه نکوش عقربا سمیت و بلا و زهر
الوالا العقربا جل روت شهاده عند بعض القضاة
لکینته و عمر بن محمد العقربا حانیه الحسین محمدیان

و دارة العنقر. بديار بکرین دأل
 عکبر. بالضم سرزده مرد-
 حکم. و عکبر بالضم سرزده مرد و بالها و فیما زن
 گرداندام پر گوشت و زده پُر گوشت-
 عکبر. کز برج و جعفر مرد سخت و درشت و سخت
 سبط و کلان علکنز مثله-
 غیر. غیر بختیان بالفتح و بختیان زجر اللصان-

فصل انہین

غز - غز - رکاب چرمین کبر پالان نهند لقال
غز تر رخی فی الغز وکم شدن شیر ناقه را
ص ۱۲ و پاسه در رکاب آوردن و بسوزن
سپوختن (مع فاک ۱۲) غار ز شتر کم شیر غمز از زو یک
آدن سفر و فتن عریزه سرشت تغز و دم فو برد
مخ در زمین تغار یز هی تاول من فیسل انخل و غیره -
غز - غز - بالفتح زینے در حد و شام و بها قبر
باشم جلاله فی صلی الله علیه و آله و سلم کرمه از ترکان -
غز - غز - فشاندن بر زمین و دوست نهادن بر
دیده و پهلوی گو سپند تا فر بهی لاغری معلوم شود
و اشارت کردن چشم تغار کز لک مننه قول تعالی و
ذا مروا بهم تیغاً و زون و غمازی کردن و المعامز
المعاب یقال فعلت شیافاً غمز فذلان علی ای
طعن و جد غمز از لک - و الغمز فی الدابة ان تغمز
من رجله - غمز به فتحین ستوران گفت لاغز جل غمز و
ضعیف عیتره عیب غمز متهم غماز عیب کردن
یقال غمز فیه و کم حرمت کردن و در شکن گریا
ناقه غمز ناقه که بر کوبان و دست نهند
فریه هست یا زوی مثل العروک الشکور
غز - قصد کردن ایست بنقله غمز با ل خود -

عشق و طغیان

19

五

طوبى

۱۰

غزل

۴۴

1

32

نیکی کننده و خدیفه بن امیر بن خالد بن اللغز و
 يقال الاغوس صحابی
 فیزان بالکسر و بیست بهرات نسام بن احمد
 ابن موسی النیرانی المحدث

فصل الفار

فوز - فلان متفوز - ۱۰ مع معظم شکرت
 فرز زمین موار و جدا کردن چیزے از چیزے
 (مع فاک ۲) فرزه بالکسر پاره جدا کرده از چیزی
 افرار جدا کردن و دوست دادن با دشمنان
 مفارزه جدا شدن و دشمنی یکدیگر از فرز بالکسر
 در زد و زنده سفر و زور و خنده

فر - فریز بر شدن روان شدن جرات مع
 فاک ۲ استغفار از بیک گره ایدن ترس کی
 راتو اتعالی و متفوز من استطعت منهم بصوتک
 افزا ترساییدن و راییدن ل از کسی چنان فریز
 بیک و گو ساله افزا شج

فلز - فلز - بکترین و تشدید لزار هر چقدر
 و جدا از جواهر کاف

فوز - فوز - برتری و پیروزی یافتن بر نیکی و
 هلاک شدن (مع فاک ۲) تفویز کذاک بیابان
 قطع کردن با شتر يقال فوز الرجل بالادارکب یا
 المفازة افازة پیروز کردن يقال افازة السد بكذا
 و قول قفلان تبسبهم بمفازة من العذاب استنجاة
 منه مفازة جاک برتن و ملاکی و بیابان مفاوتر
 ج - قازة سائبان

فوز - بالفتح گردن کشی کردن لغت فی الفس
 فطر - موز - مع فاک ۱۱ او فطر فی فطر
 فطر - مرد مع فاک ۱۲ فطر فی نفس

فصل القاف

قوز - قوز - بر جستن و بے ارادی تراز با لغز و
 گو سپند تقیز بر جماندن

قوز - قوز - بر جستن و بے ارادی تراز با لغز و
 قوز - تقوز - نیک پاک بودن از لایس و
 لغات نعمت منقوز الیضا جامه از لیمان پیل و
 فانه و ز فار و زه قح قافزه مثلہ
 قعقو - يقال فلان جلس المعقوف می بخوشن
 در چیده نشست استغفار مصدر

قفز - قفز - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار
 سبب شتر يقال جات الخیل تعدد القفزی فقیر
 آفقره قفزان ج - قفاز بالضم و التثنية کتاب
 جانور و غلات است زنان قفازان شنی من تقفز
 مصدر و قفاز کردن دست بکنا و قفز و قفز و قفز
 قوز - قوز - بالتحریک چیزے و حق کریم قیمت نیاید
 قوزة بالضم پاره خرابا بریم خفیده

قوز - قوز - بر جستن و بے ارادی تراز با لغز و
 قفز - قفز - بالکسر کو تاه بخیل

قفز - قفز - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار
 قفزان - قفزان - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار
 قفزان - قفزان - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار

قفز - قفز - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار
 قفزان - قفزان - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار
 قفزان - قفزان - قفزان - جستن قفزی نوئی از قفار

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز
 قوز - قوز - بالکسر شتر است از ترک لدر و بفرز

من بالضم ترش شيرين حزة و ترش حزة بالفتح و ترش
 مزوز و انو سے از شرابها و هو فعلا و ففتح العين فاد
 نعم لان فعلا بالاسكون ليس من بفتح ففتح العين فاد
 من المموز ليس كذلك لان الاشتقاق ليس من
 على التمر كاد في القراء و اسلا و مر بالکسر
 افزوني يقال له على بنامزاي فصل حزة جنبانين
 معمر معمر بزو هو اسم جنس معمر معمر معمر
 المعوز بالضم كذا هواري تاچل و بزما و واحد
 المعز مثل صاحب بزو و پوست بزما و معمر
 و هي عمر موعج - قال سيبويه معمر بالکسر من
 معمر و الف لا يحاق لا لثابت لان المعمر تجري
 ما هو من نفس الكلمة - قال القراء المعمر مؤنث و بعضهم
 فذكر بال - قال ابو جبير ان المعمر كلمة مؤنث في النكرة
 معاز و انزة بزو معمرتين زمین و رشت است مکان
 سخت سنگ ناک ارض معز و مثله
 ملز - اتملا و رشتن از کاره طلیع بر بادیدن
 تلز رشتن
 موز - موز - موز موزة بکے
 میسر - میسر جد کردن میسر مثله امتیاز امتیاز
 تیسر استازة جدا شدن قول تعالی تیسر من الغیظ
 استے تقطع
 معمر بسلو رمی یعنی ریخ زو
 معمر - تجار تیه مخزاد مخاز استخاج کرد او را در غنیمت
 و مخز فلان لهره او مخز و مخز و مخز و مخز و مخز و مخز
 و لکزه و و لکزه و و لکزه و و لکزه و و لکزه و و لکزه
 از ریختن است يقال له ايضا و ماخوزی مرد ماخوز
 و یعودی (خ رب ش)
 مشلوز بالکسر و فتح لام زرد آوی شیرین معمر
 فذكر الانه هری فی اسل لزم و حقلان بکلامانی

مضاعف الشين لان صدرا لکله مضاعف مانی
 معقل الزا لان عجز الکلمة اجوت و اما في
 رباعي الشين و هذا و ل لان الکلمة مرکبة
 فصارت كسقطب و جعل و اخواتها
 ناقت مضوز - كصبور منة
 المطر - النكاح
 حمره - دور کرد آنرا از مع لغتها

فصل النون

نهر - نهر - نهر - نهر - نهر - نهر - نهر - نهر - نهر - نهر
 انما راجع نهر بالاسكون لقب ادع و انما
 بنهر مثله و لعلها لغة الهنا - تنابز یک یک رالقب
 ناون
 نجر و نجر - بالتحريك پیری شدن ادع کاف (۲)
 و بالاسكون روا کردن حاجت ادع فاعن (۲)
 انجاز کذا کذا فی مثل النجر حر ما وعد - مناجرة ش
 کردن فی مثل المجازة قبل المناجزة و انت
 علی نجر من حاجک بالضم و الفتح یعنی خود یک
 بر دانی حاجت خودی استنجاز نجر و انی خواستن ناچز
 نقد و اما و يقال ناچز تاچز کقولک بیا بید
 نجر - نجر - سپوشن و درختن برشت پای و کوشتن
 در باون و مشت بر سین زون بنجاذ بالکسر
 باون نجاز بضم سرفه شتر بیه تاخر نعت منة انحران
 سرفه وریش که در شتر پدید آید انجاز خدا و مد
 شتران تاخر شدن نجره شترت و نوار کرد اگر د
 خرگاه و راه بار یک کا از راهها بکے بزرگ
 شکافت شود بصحرا و ریک
 نجر - نجر - زون و درون ناک ساختن بجن
 نر - نر - بالفتح و الکسر باب و بالفتح ايضا

حد تیز قم زیرک و شتر مرغ که یکجا قرار بگیرد
 انزاد و باب ناک شدن زمین تیز و میدان
 آهو و بانگ کردن او در مع فت اک (۲) ناقت
 نر - نر - نر - نر - نر - نر - نر - نر - نر - نر
 نشتر - نشتر - نشتر - نشتر - نشتر - نشتر - نشتر - نشتر - نشتر
 نشتر بالاسكون مثله و بلند نشستن رجع و انحران
 و ک (۲) قول تع و اذا قبل لهم النشتر و افا نشتر و افری
 بالضم و الکسر نشتر جمع نشتر و اساز و اسے کردن
 زن باشوی و زون شوی وزن راجع و انت
 ض و ک (۲) قول تعالی و ان امرأة غافلت من عملها
 نشوزا و اعراضا - انشا و بر و نشتر استخوانها بکے
 مرده را بسوی محلها بکے آنها و ترکیب و ادون
 بعضه از بعضه
 نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر
 و انما (۲) تنفیذ بر جهانیدن کوه که او برگردان
 تیرا انفاذ کذا کذا يقال انفاذ السهم و نفرة
 علی ظفری اذا اوردت
 نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر - نفر
 رجع فاعن (۲) تنفیذ متعدد مثله نقان بالضم بیاری
 گو سپند و بالفتح کتفیش بزه نفر بالتحیک تنور آن
 ریزه و لاغز نفر بالکسر مثله - نفر بالفتح و الکسر آب
 صاف نشستن
 نکر - نکر - نکر - نکر - نکر - نکر - نکر - نکر - نکر - نکر
 و بالتحیک کذا کذا ادع کاف (۲) انجاز سپر بکے
 کردن آسپ را بر ناکر چاه آب نکر درختن بچر بکے
 تیز و زون سپوشن و کزیدن مار به تیغ و نشتر
 گزیدن او بدندان رجع فاعن (۲)
 نهر - نهر - سپوشن و جنبانیدن سر و بجا نشستن
 برفتن و سر زون گوساله و شتر بچ پشان باور را

مضوز - نشتر
المطر
مغر - مفره

نهر

نهر - نفر

نهر

موز - نفر

میز

نهر

نهر

موز - نکر

مشلوز - نشتر - نهر
نر

دک
وہز
نرز
وہز
ہرز-ہہرز
الموتور-ہہرز
ومز
نظہر-الہرز
نفر
ہرز
تھویر
ہہرز

[illegible]

فصل المار

هیز - هیززی - بالکسر دست بند و هر چوب
خوب و بادیدار را هیززی گویند -
هیز - هر هیزه - مردن -
هیز - جنبایدن (عصا غل) اهترائ
جنبدن و درخشیدن ستاره بوقت فروشدن
و جنبدن مرکب و شتر با و از حداء هیزه بالکسر نشاد
و شادمانی و آواز جوشیدن و یک هیززی الی رح
و تیردن با و جتبایدن و رفتن هیزه جنبایدن
هیز هیزفتنا سیفت هیزاز جنبان و نهر نهر هیز
لک لک هیزان بالکسر بر قبیل -
همه هیز هیز بیستم اشارت کردن و هیزدن پنج
و هیزه آوردن و در کل قیل لا عابی اتخار الفار
فقال المنور هیز لک یضبطا و ذون و سبوح

بهر - بهر نرمی - بالکسر دست بند و هر چو
خوب و باویدار را بهر نرمی گویند -
بهر نرم - هر فرقه - مردن -
بهر - بهر - جنبانیدن (معنی افش) استرا
جنبیدن و درخشیدن ستاره بوقت فرو شدن
و جنبیدن مرکب و شتر یا اوزدها و هزه بالکسر افتاد
و شودمانی و آواز جوئیدن دیک بهر نیز الی
و تیردن با و مبتیانیدن و رفتن از هزه جنبانیدن
هزار هزار تناسیف هزاراز جنبان و نه زنه ز کلمه
که لک هزاران بالکسر بر قبیل -
همیشه همز یک چشم اشارت کردن و دختر دن پنج
و هیزه آوردن و در کل قبل لا عابی استخر المظار
فقال المنور یمر بالکسر فیقطعا و ذون و سبحان

و عیب کردن بر جل همزه و امراه همزه لغت منه
 یستوی فیہ المذکر والمؤنث ہمزہ از کہ یک ہمزات
 الشیاطین ای خطراتہما التی یخطر بالقلب الانسان
 قوس ہمزہ فی یقین کمان سخت اندازندہ تیر را میخ
 بالکسر ہمزہ میخ آہنیں کہ پر پاشندہ مؤنثہ الف
 باشد کہ برستی گاہ اسب توسن میزند۔
 ہندو۔ ہنداز۔ بالکسر اندازہ عرب یقال اعطاد
 بلا حساب لا ہنداز مہنداز اندازہ گیرندہ ذربنا
 زمین فجعوا الزاء منہ سینا لانہ ما یجی فی کلامہ بعد
 الدال زاء فصار مہندسا۔
 ہمزہ۔ ہمزان مردن یا ناگمانی مردن اع
 ف اک ۲) والہمز الہمز
 الہمز۔ الہمس یعنی گذشتن اندیشہ بدل ہمزہ سارہ
 اسے خوش کرد اورا۔
 ہمزہ۔ اللقیہ درد ہن نوالہ را خایید ہمزت النار
 طفت ہمزہ نکوسیدن انک طائیدن و سختی کار
 دوست خود پیمان گنی ہمز بالضم شہرست برجانہ
 دریا ہی ہندو قلعہ است ما بین قس کرگن نامے
 راحہ مرز شہرے بجزوستان ہمز ہمزان ہار و زبور
 پادشا ہے از پادشا ہان عجم۔
 ہمز ہمز ہمزان بسیار چہندہ و آہن ہمزانی شلہ
 الہمز۔ القنہ و بالوہمین یرومی فی بیت البید۔
 تہمز۔ تہمز۔
 ہمز۔ بفتح الیم یکسب و شامان عجم۔
 ہمزہ۔ ہمزہ۔
 ہمزہ۔ بالضم خلق و مردم تقول ما فی الہمز شکک
 و ما مادی الہمز ہودا لا ہوا از تسع کو بین الہمزہ
 و قارس لکل کورۃ منها اسم و محمن الہمز و ملا فزاد
 و حوۃ منها ہندوی راحہ مرز و عسکر کرم و قسرت

و جندلیا بور و سوش و سرق و نهتری و ایزنج

و منافه تهويز مرون و هوژ و حوت و صفت

بحساب اجل

فصل الالف

باب السین

کثیرا انما یسته کفر کث مثل صیا قلمه - انسان العین مرد
چشم انما سیج - تیل صله فعلان و زید فی تصغیر
یا کما زید فی تصغیر رجل فیصل یوکل و قال قوم صله
انسان فخذت الیاء بحیفها و لمار و دانی فی تصغیر
فقالوا انیسان - انس بالضم بے پژمانی و آرام
یا فتن بچیر - ریح فکاکه ۲ قال ابن عباس
انما سخی انسانا لانه عهد الیه نفسی و الاناس لغه فی الناس
و هو الاصل - و یقال کیف ابن انساک و انساک
یعنی نفسیه کیف ترانی فی مصاصتی یا کف فلان
ابن انس فلان ای صغیر و خامه و ذاهدنی و نفسی
و خلصی و جلسی کله بالکسر یعنی هم سخن و مونس و گزیده
و نهشین قست استیناس آرام یا فتن بچیر و یقال
استانست بکذا و وحش یا فتن وحشی از مردم نامش
آرام یا فتن امین موانس انس و هنده سونس
شکله و زور بچشینه و ما بالدار اغیس او احد اناس
انس بون و ویدین و دانستن یقال آنست
منه رشد ای علمه و شنیدن تانیس انس و اولی
یونس بفتح الفنون کسر باد منها نام پیا بری و بهیز
انسی ضد وحشی قال یوزید هو الایسر من کل شیء و
قال الاصمعی هو الایمن و قال کل شئین من الالاف
کا ساعدین و الزنیزین القدرین فما قبل منبها
علی الانسان فهو انسی و ما او برعنه فهو وحشی - انس
نفتیقین مردم و قبیله کر بیکجا می مقیم باشند و نام خام
رسول صلی الله علیه و آله و سلم مان شدن ریح کت یقال
انست انسا و انسته -
اوس - اوس - گرگ و پدر قبیله اوسین عطا

ابس - ابس - جای و رشت و شکستن و خوار و
حقیر کردن ریح فکاک ۲ تانیس مثله تانیس
دیگرگون شدن -
اس - اس - بالضم بنیاد اساس بالکسر ج
مثل عس و عساس - اساس بالفتح مثل اساس ج
و خزال و قندل اسن بفتحین مثله اساس بالفتح
و المذبح - مثل سبب اسباب تاسیس بنیاد
نمودن و الحف کردن در قافیه میان او و حوت روی
یک حرف باشند اس را ندن گویند بهمین لفظ
اس بالفتح و الکسر و قولم کان ذلک علی اسن الدهر
ثلث لغات اسے علی قدم الدهر -
اس - اس - خیانت کردن شوریده شدن
عقل ریح فکاک ۲ مانوس دیوانه تانس و مشرب شدن
یقال ضربت فماتانس ای مانوج و یقال ما ذقت
الوسا ای شیا - الیاس بالکسر نام پیغمبر عیسی
امس - امس - و و بهوشی علی الکسر عند
بعضهم و معرقة و معرب عند بعضهم و معرقة و اذا
اضیف او دخله الالف اللام ذکر صاعدا یا لاتفاق
یقال مضی امسا و مضی الامس المبارک کل عند
صارا مسار و لا یصغر کما لا یصغر القدر و البارة و
کیف و این و متی و ای و ما و عند و کما لا یصغر
اسما و المشهور و الاسبوع غیر جمعه -
انس - انس - انسان بالکسر مردم انسی
انسی بفتحین کی اناسی ج - قوله تعالی و اناسی

و اولی و عومنی و اولن از چیر - ریح و فتن ۲
اوین تصغیر و نام مرد استبانته عوض فتن
متناس آنکه از وی عطا خواهند آس رخت بود
و باقی خاکستر در آتش دان و نشانهای ساری
ایس - یاس - نوید شدن ریح کاف ۲
و الفعل ایست مناس یا سالت - فی نیست یا آل
یا ساء و مصدر یا و اعدا ایسی منه فلان مثل یاسنی
تانیس نوید کردن -
ارس - بالکسر اصل پاک یسی - وین بکلیس سکیت
کشادن تارسیون و اریسون ارارسته و اریس
و ارس ج - ارس یارس ارسا و ارس تارسیا
حصار اریس اریس کسکیت حاکم دارسته تار - ریا
استعمله و استخذه - و یزار یس کل میر چا ایست بدین -
امیر یاریس - طبر یاریس و بر یاریس زرشک
و آن دانایست معروف ترش مزه غصه رو میته -

فصل الباء

باس - باس - عذاب و سختی و سخت حرب
شدن مرد و عیضا باس علی فعیل ای شجاع
عذاب بیس عذاب سخت بوس بیس سخت خاستن
شدن ریح کاف ۲ باس فعت منه بیس بالکسر
بدوی کلمه الذم خلاف نعم و بی کلمه المذم یقال
بس الرجل زید و بس المرأة هند و بها فصلان
ماضیان لایصرفان لاشها از بلا عن موضعها فتم و
بیس منقولان عن نعم و بیس ای اصاب نعمه و اصاب
بوس فتنظا الی المذم و الذم فشا بها و حوت فلم یفرها

ابس

ایس
اس

امس

انس
ایر یاریس

اس - باس

انس

اوس

کجی

تجسس و خبریں

پس

المیاس

لطیف

11

...

١٠٠

5

تاج

فہرست

و بهیت بهرات یا چند شهر است که عجب و

علمت استوارز دیوبند الفطاکیر۔

یقال جاد فلان غامسا و غامیا بالیار خمس بالکسر
 بهر پنج روز یک نوبت آب نوعی از برده با انخاس
 پنج شدن خدا و نذر شران خمس شدن رجل
 خمس والابل خمس خمس لشکر با پنج رکن مقدمه
 قلب مینه میسر ساقه و جاسم پنج گزی خموس مثل
 در روز پنجشنبه انخاس و انخاسته ج - جبل خموس پنج نام
 شی خمس پنج گوشه خمس پنج یک سال شدن
 ر ع ماض ۱۲ و پنج قوم شدن ر ع ماض ۱۲
 یقال خمس القوم ای اخذت خمس اموالهم و خمسة
 کنت غامسا و کلمته بنفسک خمسة - و یقال
 خمسة و اجم و عندی خمسة الدراهم و لقول ان خمسة
 الدراهم بالنصب وان شئت رفعت تجربیا
 مجری النعت کذلک لی العشرة و فی المونث نقول
 عندی خمس القدر و قوله فلان یضرب غامسا
 لاسداس ای یسی فی المکر و الخدیعة و اصل فی اطاء
 الابل - و یقال غلام رباعی و غامسی و الیقال
 سداسی و سباعی لانه اذا بلغ ستة اشبار صله رجلا -
 خمس - خموس - پس ماندن خمس چیزه
 پنهان شدن ر ع ماض ۲ و ک ۱۲ انخاس
 متعدد خمس سببی پس رفتگی انخاس غمسا و
 نعت منه خمس بالضم جمعها و الیقول خمس
 غمسا و نام زنی شاعره غمسا و دیوسه و رکننده
 خمس شادگان میا ساره اذان و قال الفزار
 فی قوله تعالی افلا قسم بالخمس انما النجوم الخمسة
 زحل و المشتري و المریخ و الزهرة و عطارد -
 خمس خمس بالکسر و خت ابوه و بیشه شیر
 خمس بالفتح بوسه گرفتار مردار ر ع ماض ۱۲
 و کاسد شدن چیزه و عذر کردن به کسی ر ع
 ماض ۲ و ک ۱۲ یقال غمسا ای غمزه غمسا بالضم

خمس خمس - دریس

انخاس

غلام

خمس در دس

دس - دریس

دس

خمس

دس

دس

خمس - دس

دس

دعکس

نکث - و خیسه اسه و لاد مسته الخمس نذران
 عراق اسه هر موضع انذال -
 خندلکس - و خندلکس نذر ماده بسیار گوشت فرشته
 این فقره بیس کز پنجیل زمین سخت و ما
 یکک خربسیا اسه شیاد -
 اخر ناس - خاموشی اخر اس مدغمه النون مثل
 اخر مس نواری و فوفتی کرد و خمس بالکسر شب تار -
 خلا میس چهار شب خرایدن سپس صبح یا
 شام آب دادن و بر یک و در متفق نه شدن
 و حیثند نقول رعیت غلمو سا بالضم
 خمس - کجغرف کفدار -

فصل الدال

دیس - دیس - بالکسر و شاب و دیس
 سنج سیاه رنگ شدن طر دیس و فرس دیس
 نعت منه - دیسی بالضم مرغی و دیسا بالفتح و المد
 بلح ماده و او دبست الارض اذا دبست خضر تما
 من البنت و هی ارض مدبسته و دیوس مشدوم
 معرب و دایس ج -
 دس - دس - بدی انگندن در میان قوم
 و دسها در پوست گو سپند کردن بوقت صلح و حاس
 کرنے که در ریزه های دیوار و در خاک نرم مفاکما
 سازد و حاس ج و احس ایسم و هو القیس
 ابن زبیر ایسی و منه حرب و احس وقت الحرب
 لاجله بین عبس در بیان اربعین سنة
 و خمس - و خمس - و حسان یفتمین فیها
 مردگزم گون فریه -
 و خمس - و خمس یفتمین آماس شدن سم
 ستور و خمس پیوند دست و پا ستور و گوشت

خربه آگنده و رنگ توده و عدد بسیار از هر چیز یقال
 عدد و خاس بالکسر و نعم و خاس ای کثیر و دس و خاس
 ای متقاربة الخلق - خمس مثال مرد جانوریت دریائے
 ورس - ورس - ناپدید شدن نشان ناپدید
 کردن لازم تعدد در حاض شدن زن ابودا
 کینت فرج زن و کیر شتر و راه پنهانی و کمنه شدن
 جامه در اس کو فتن خرمین گندم ورس و راسته و راسته
 تدارس تدیس اداس سبق گفتن و دس کتاب
 کردن مدرسه جاسه ورس و داس بالکسر سطر
 گردن با شکوه از مردم و سگ و شتر ورس بالکسر
 دریس جامه کمنه در سان ج - ادیس نام پیچیده
 ورویس - ورویس - سختی و بلا و پیر غرت و
 گنده پیر و مهره و پیر ورس اسه تقدم -
 ورفس - ورفس - مثال هزار و ناته ورفس
 بزرگ در فاس شله و دس بالضم ممال
 فعلال استخوان میان کله و گردن -
 دس - دس - قطران مالیدن شتر را بهر دس
 نعت منه و فی المثل لبس المنار بالدرس زیر خاک
 پنهان کردن و دیس پوشیده داشتن مکر و حیل
 ر ع ماض ۱۲ و ساسه مار که در زیر خاک
 پنهان شود اند ساس پنهان شدن و خاک
 دس بالضم باز بچه گو دوکان -
 و عس - و عس - نشان بیزه و زدن بجائے
 و قدر کبی به عن الحاء و پکردن خور و طریق و عس
 راه بسیار نشان در عاس راه نرم سپرده در اعسته
 نیزه زدن با هم مد عس بالکسر نیزه مد عس نیزه با
 میانه دست مد عس جاسه کولج چکن در بادیه
 و قنور پریا -
 و عکس - و عکسه دست بند و هو الحب للحبوس -

وقطس

وقطس - الرجل ضیع بالوقطس مثله

فصل المراء

راس

راس - رأس - سر و سر در و سروران یقال

رودس

هو راسهم و هم راسهم و بر سر زدن اراس رودس

رئس

ج بیت اراس نام دیی بشام ریاسته سروری

کردن دوع بفتحها رئیس مقرر رئیس مقرر کردن

کسے را بر قوسے روداس سر فروش و عند العامة

روداس نهج راسا و میش پید سیاه سر اس بزرگ

روداسی بالفهم مثله شاة اراس کذلک - رودس شتر

که جز در سر و قوت و چربیش نمانده باشد مرا کذلک

راس عین نام جای و یقال هو راس الکلاب یعنی

هونی الکلاب یعنی تر اراس فی القوم - و یقال رمی

فلان منه فی الراس اعرض عنه ولم یرفع به

راسا و کرمه و اشتقاقه و یقال صیت منک فی الراس

اسے اعرضت فنی - و یقال اعد کلامک

من راس از سر گوی دانت علی راس امرک

راس امرک بر سر کار خویشی راس سیف سته شمشیر

رئس - رئیس - و لیر و بختی دایه ربه ربه و امور

رئس اسه شاة الم - ارتباس گوشت آگنده شدن

کیش رئیس قهار آگنده گوشت تر رئیس آگندن

مشک جز آن رئیس بدست زدن ارتباس

ضعیف شدن کار -

س - رئیس

رئس

رحامس

ارخص

رودس

رئس

رئس

رئس - رئیس

رئس

رئس و رئس

رئس

راس

رئس

رئس

فی اختلاط - مرجاس سنگے کبر و لو خندند و لا

چاه را بدان بشور و اندو آن آبها را بر کشند تا لایها

بدان طریق بر آید ز جس یکسره الحجیم ز کس مو بر بادون

ز انکه لانه کس فی الکلام فعل و فی الکلام فعل -

رؤس - رؤس - سنگ انداختن دوع و ا

ض ۲) مراد سته کذلک - رؤس مثال فسق سنگ انداز

مراس بالکسر سنگے که در چاه اندازند تا بدانست که

آب هست در وی یا نه و نام مدنی یقال اوری

این رؤس اسے این ذہب -

رئس - ریس - الحی و ریسها اولی تپه و بخی ریس

من خبر ای شئی منه ریس ایضا چاه بشنگ آورده

و نام چاه بقیه شود و نام وادی و نام آبی و چاه

کندن و در گور کردن مرده را و اصلاح کردن میان

قوسے و فساد کردن و هو من الاضداد و دانستن

خبری و دیدن کسے را و یقال فلان ریس الحیث

فی نفسله بے یخدرت به نفسه رئیس شئی ثابت سر سته

جبنیدن شتر تا بر خیزد -

رئس - ریس - لرزیدن و نشان دادن و ترن

آهسته از نامدگی و ضعف دوع بفتحها ناتر رؤس آنکه

سر او لرز و از پیری رعسان جنبانیدن سر از کبر

ارتعاس لرزیدن و بالیشن المعجمه کذلک ارعاس

لرزانیدن و بالیشن مثله -

رئس - ریس - گوا بیدن و نیکی و فی الحیث

ان رجلا رعمه الله تعالی مالا و الا کثر له مالا و بارک

فیه و یقال له تعاب ریس یعنی حسب اتوه و با

برکت مرغوس ای مبارک و میمون یقال باریت

و جمک المخرجوس اسے المبارک -

رئس - ریس - بپا زدن دوع و ناک

رئس - ریس - بپسناگی برگردانیدن راس

کذلک قوله تعالی و الله اعلم باکسبوا و هم ابلجی

کفرهم از کس باز گشتن بچیزی که از وی خلاص یا

باشد کس بالکسر پلیدی مردم بسیار کس گاو یک

در مرکز خرس بنزدن وقت کوفتن و نام وادی اوری

فرقة بین النصاری و الصابین -

رئس - ریس - خاک گور و پوشیده داشتن خبر و

دفن کردن مرده اراس کذلک ریس ایضا هموار

و ناپدید کردن پشته گور و سنگ انداختن ریس

جای گور و اراس باد و کراه و بی راناید کند -

رئس - ریس - خرابیدن -

رئس - ریس - نجف ابن عامر الطائی و قد و کتب الی سلم

رحامس - بالفهم جرات کننده و دیر -

ارخص - السورخ ما از ان کرد و عقبه بن سعید

ابن رخص محدث -

رؤس - بضم المراء و کسر الال المعجمه جزیره است از

مضافا روم برابر اسکندریه بکشت از ان عذابا معاویه

رئس - بباطن کف زدن و اوست علیه الحجارة

تطابق بعضها فوق بعض -

مرئس - کمقار لقب شاعر طائی و اسم عبد الرحمن

احد بنی معن بن عتود -

رئس - کطاب و دیر جرات کننده و شیر الراح بن

عبد العزیز بن الراحس کان علی شمر طردان بن الحکم

رومانس - بالفهم و کسر النون ام المنذر الکلبی الشاعر

و ام النعمان بن المنذر فها اخوان لام -

راس - روسا - شئی تنه یعنی تاز و از ان رفت

دوع و اصرام راس لیل القشاة و اصرام راس فلان

اکل کثیر اوجود و از لرزس هو اسه راجل سور رؤس

بالفهم گروبی است سرگ بلا و امان بر حد مقام

و ترک پیوسته است و رؤس کز بر لقب محمد

بن المتوکل القاری راوی یعقوب بن اسحق -
 بهمن سخت سپردن راع بفتحها ارجوس کجول
 بسیار خورنده و از تن او دمی امتلا و از تن القوم
 از و بمواد و بهمن رجلا الدایة اصطکتا و بهمن ارجاد -
 رکب بعضه بعضا و ترهمن تخف و تحرك اضطرب -
 رهسته باهم راز گفتن و بدی تعریف کردن
 و امر بهمن و مد بهمن مستور -

فصل المین

سجس - سجس - بالتحریک آب رنگ گردانیده
 و گردیدن رنگ آب راع کات (۲) و لقال
 الا نیک عجین عجین و عجین الادحس و عجین الالیالی
 نیایم هرگز -
 سدس - سدس - بالضم بفتحین شش یک
 سدس یا لکسر بهر شش روز یکبار نوبت آب
 شتر اسداس صاحب شتران سدس شدن و
 دندان افگندن شتر بهشت سالگی و ششش
 شدن قوم سدس شش یک لا آنک سدس
 عجین هرگز شاة سدس شش سالگی در آمده
 سدس بالتحریک دندان هشت سالگی شتر بیست و
 فیہ المذکر و الموث لان الانسان کلما بالما
 الما سدس و السدیس البانزل و جمع سدیس
 سدس مثال غیف غف جمع سدس مثل سداس
 از سدیس و سداسی شش بندی سدس
 شش یک سال شدن راع و صاف (۲) و ششم
 قوم شدن راع فاک (۲) سدوس بالفتح
 یر قبیلہ سدوس بالضم طلسان سیزده قال لای
 سدوس بالفتح الطلسان و بالضم اسم
 رجل سندس و یباه -

سرس - سرس - سرس نامرد -
 سلس - سلس - نرم و آسان سلاسه مصدر
 منه و منه سلس البول و سلس القبا و سلس المسکون
 رشته نشیده و کشیده سلاس بالضم پیوسته سلسوس
 به عقل -
 سلوس - سلوس - بفتح اللام نام شهر -
 سنس - سنس - بالکسر پیچیده از س -
 سیس - سیاسه - بالکسر رعیت داری کردن
 راع فاضل (۲) اساسته تسویس سیاست کردن
 کس افگندن سوس بالضم طبیعت حاصل دیوچه
 منه سوس بالفتح در افتادن منه و پیچیدن راع ک
 فاضل (۲) اساسته تسویس کندک و بسیار کند
 شدن گویند اساسته کندک بسیار بالکسر و المذ
 کف ساراسب و مهره پشت خرباسی -
 سابس - کابل و بهشت اسط و نه را به مضاف الیه
 سجلاطس - بکسر تن و تشدید اللام و ضم الطاء
 الملهه منظر و منظر و الملهه رویت غریب -
 سجلمایه - بکسر تن قاعده ولادیه بالموزنات
 انمار و اشجار و الیها یسمنون الکلاب یا کلونما -
 سرخس - بفتحین شهر بیت بزرگ بخراسان که جوئی دارد
 سقویه بالضم ابو نصر محمد بن احمد بن عمر بن مشار
 ابن سقویه الاصل طبری المحدث -
 اسفس - بالفاد کا محمد و بهشت بر و منها خالدر
 ابن رقاد بن ابراهیم الذهلی الاسفسی و بهشت
 بجزیره ابن عمر که بیتا بسیار دارد -
 سلما - بفتحین شهر بیت با و رجحان -
 محمد بن سیس - که بر او الاصبغ الصوری محدث
 سمساه - بکسر تن و بهضم الماد و کسر با و
 افعله آخر کل شیء یخفی بالمستقبل -

فصل الشین

شاس - مکان شناس جاس درشت و
 بالتحریک مصدره راع کات (۲) امکنه شوس
 شیش چون و چون - شاس نام مرد -
 شش - شش - اضطراب اختلاف کردن راع
 بفتحها شناس اختلاف افتادن میان قوم
 و لقال شاشت اسانه اذا اختلفت و مال بعضا
 و سقط البعض من الهم -
 شرس - شرس - شرس شرس بر خوشترس
 شرسه مصدره - ششارس دشمنی گوی کردن باهم
 مکان شرس با سکون درست شرس بالکسر شوره گر
 ارض شرسه نعت من لقال بنو فلان شرسون
 شریع الیهم الشرس -
 شکس - رجل شکس - با سکون دشوار و لقال
 شکس بالضم مثال رجل صدق و قوم صدق
 شکاسته مصدره راع کات (۲) شکست
 منه طی القیاس -
 شمس - شمس - آفتاب و تجمع علی شمش کا نهم
 جعلوا کل ناحیه منها شمسا کما قالوا للمفرق مقارن
 و تصغیر با شمس و جیل و آفتاب ناک شدن روز
 اشاس کندک شمس الفضا و شمسی پر پر کردن راع
 فاضل (۲) دک اشاس بالکسر مثله یقال شمس
 لی فلان ای ابدی الی عداوة فرس شمس قوس شمس
 اشاس مصدران منه رجل شمس بنو شمس بافتاب
 ایستادن شمشین بافتاب خشک کردن عید شمس بر قبیلہ
 شمس شمس و در نسبت هم مقارن و جویند یا بهشت
 بمضاف کنند چون عبدی از عبد القیس بمضاف الیه
 چون سطلی از عبد المطلب و یا به بعضی از هر یک

سرس
 بهمن سلس
 شناس

رجمه سلس
 شش
 سیس

سجس شرس

سدس
 سابس شکس
 سجلاطس

سجلمایه
 شمس
 سرخس
 سقویه

اسفس

سلما
 سیس
 سمساه

ضمیمہ - بہ پیش دین گزیر اور ارع منجمہ اولیٰ اطمعہ
الستہ الا ضابطہ اولیٰ استقامہ الا قار ساو طار علیہ ای
الطعمہ الذکر التقلیل من النبات فهو یا کلمہ بمقدم
فہو لا یتکلف مضنہ والحقار سل البار وای سقاہ الملو

ج- والهاء فيها للبعوضة لانه فارسي معرب والعامة
تقول كبيرة الامام فلور خمت هذا في الغذاء لم يخرج لانه
ليس في كلامهم فيقول كبيرة العيين الا معتلا نحو سيد
طمرس - طمرس - بالكسر طمرس بالضم وروى عن علي

مالا نیا پ فروش / اضر اس ج - خیر ایضاً

عظیم
عفتی

عظمیٰ
ملک

عظیم علی عظیم

عمر طيس
ملطيس
عمر طيس

مس

مفتی

۷۶

عمر

ع

مکمل

عظمیٰ عیسٰی علیہ السلام - زن تمام اندام و شتر
توی پیکل عطایس ج - و قد جاء فی ضرورة الشعر
عطاس -

عقفس عقفس - بازداشتن و راندن تودک
 بیاب بر سرین کھے عقفس مرویدی و
 زندانی و تبدیل اعتفاس کشتی گرضن معافست
 مرویدن و فی الحدیث و ما فتن النساء عقفس
 بالکسر و بر وزن م و و شتر م =

عَفْص - عَفْصَاس - دُشَوَارِ شَدِيدِ
خَلَقِ عَفْصِ دُشَوَارِ -

عکس - عکس - با شگونہ کردن و صاف شتر
بر دست او بستن و شیر بر خنجر بر خوردنی را رعایت
که ۲) عکس شیر که بر خوردنی را بر خوردن و نوسه از
طعام که از شیر و آرد سازند و با عکس القیض ^{الحیلة}
یعکس تحت الارض الی موضع آخر یعنی شایخ زر که
اورا بخوابانند تا رویه عکس بالکسر ^{بمن} که بر چهار
رشته بنزد و بوی دست او را مندر نامار شود۔

عکس عکس تار یک شدن شب لیل
عکاس شب تار یک ابل عکاس شتران بسیار

عِلّس عِلّس۔ بالتحریک کہ بزرگ و نام مردے
و نوعی از گندم و دو گانه در یک غلاف که آنرا گندم کہ
گویند جل و بر جل عِلّسی استوار خلقت و سخت عکوس
پیزے از طعام ایقال با ذقت ملوسا و لا علوسا
اے شیا۔ و ایقال ایضا ما علینا عندہم ملوسا
سلس آں شامیدن ر ع و ف اک ۳۲ اعلیس خور ایندن
و سخت شدن بیماری مجلس اے مجرب علیس
بر یانی با پوست نچتہ۔

عکلس - عکلس کاش - سخت سیاه شدن مو
و متروک شدن کار شعر عکلس و عکلسک موی انبوه -
عکلس - نایقه عکلس - مثال فردوس
اشتر گزیده -

عاطیس جلد عطیس - بالفخ روشن مغز
عمس - عمارس - بالفخ حرب سخت و بلا لیل
عماس شب تاریک یوم عمارس ایضا عمارس
تاریک شدن روع بطنها امر عموس عمارس کار
بے سرو پا راجل عموس امر و ضعف - تعامس تغافل
کردن يقال تعامس عنه و نادانسته آوردن کبری
يقال تعامس علیه اسے تغافل علیہ ترک فی شبستہ
من امره - عمس خوشن شدن را در کاری نادان ساختن
و عمس الکتاب احمد و عفا - طاعون عمارس بالفخ
و لکسر اول طاعون کہ پیدا شدہ در اسلام شہام -
عمرس - عمرس - بالفخ و انتقاد مردمی قوی
سخت عملش مثلہ و تو انا و سبک بر رفتن عمروس
بالضم برہ عمارس ج - و کو دوک سبک روح -

عَمَلَس - عَمَلَس - اَيْضاً مَزْجِلَةٌ وَكَرْكٌ وَنَامُ مَرْدِي
كَمَا دُرِّ اسْبَرْشِت بَارَكُو فَنَحْجَ بِمِرْدَانِ شَلْ شَدْر
يَقَالُ نَهَا بَرْمَنِ الْعَمَلَس

عفس عفس - ناو سخت دم و راز غنوس

عقبنس - کسندل بدخلق عقامیس بلایا -
عقرس - کجغوزین قبیلہ است دین -
عقنفس - کانقنفس ما عقفسہ -

عُثْس - عُثْس - الفقيه و ذاكس ضعیف و احصیه
و جمع یکسان با شین ایضا کذا لک - عُثْس بالفتح
عیب کردن غشغه مبالغه کردن و در را ندن
لریه و او را عُثْس عُثْس گفتن عسان قبیلہ از یمن

المعقفس

میرغ خایر را۔
فقیس فقیس۔ پر قبیلہ از بنی اسد۔
فلمحس۔ فلمحس۔ حریص و سگ نام مردی۔
فلیس۔ فلیس۔ یعنی از و خواہندہ تر۔
فلمحس۔ فلیس۔ پیشتر فلمحس فلموس ج۔ افلاس
نبے چیز شدن یا بجائے رسیدن کہ گویند فلمی ندارد
کما یقال الحق الرجل احر صارا لی حال التیغیر علیہا و اذل
الرجل احر صارا لی حال لیغ فیما فلیس بافلاس
منسوب کہ رون حکم کردن قاضی برفلاس کہے۔
فلیس۔ فلیس۔ آنکہ پدرش مولی و مادرش
عربیہ یا آنکہ ہردو مولی بودہ باشند بحین آنکہ پدر
آزاد و مادر مولاتہ بودہ باشند وقت آنکہ پدر مولی
و مادر حمرہ بودہ باشند۔

فحس - گرفتن شخصی آب یا جز آنرا از دست خود
بر زبان یا دمان خود و مالیدن جو تا خاشاک خاک
از آن برکنده شود (مع لفظها) فحس فی مشیه تختر -
فحس - بالفهم نشود - فحسته کف در ج و فلان
فحسی حرکت المایع الی اذانیب فحس سوی بزرگ

[illegible]

و نام آبی ولاید ری نعمدان هوام نعال شی هوام نونی
 غطس غطس - آب قرو بردان رعیت ا
 غطس غطس - آبن رباسه عرب -
 غطس غطس - شملار و متکبر غطس
 تکبر کردن -
 غطس غطس - بالحرکیه تاریکی آخر شب
 غطس غطس - تاریکی رفتن یقال غطس الماء و درناه -
 غطس و کزک اذا غطسنا الصلوة بغلس و یقال
 وقع فلان فی وادی تغلس غیر معروف لغتین
 اے تے دایتہ و باطل -

غمس - غمس - باد آب فرو بردن انفاکس
 غمناکس لازم منه - مناسته فرو بردن باب یکدیگر
 را در میان حرب افکندن خود را امر غموس کل سخت
 الیمین الغموس سوگند دروغ بگناه فرو برنده طعنه
 غموس زخم گذاره ناقه غموس آنکه حل و پیداشود
 تا بوقت زادن غمیس گیاه سبز که در زیر گیاه پوشک
 برآمده باشد و آب راه خرد میان تره زار
 عیسر - عیسان - جوانی

ابو الفیداس - کنت ترو -
 نمداس - بالفم و بالغ شمریت به مغرب که
 تا بلاد سودان میرسد منها الجلود انذاسیت -
 غطس - نختین گیا هیت او هو الکرو یا مینت -
 غطلس - کنلس - گرگ و کیتی یا اغطلس ایضا -
 غطلس - کنلس جمیت - ولیر یوصف به الذئب
 و شقشقه غلاس یا الکلس - ضیغه -

یوم غواص - یا فتح نیه سز چیه قشنگ یعنی روز
 نه پست کشتن خون و اشاء غواص لغت سز چیه سلاوه
 فصل الفهار
 فاس - فاس - تبر غواص - وردن

غسل - غسل
غسل - غسل
غسل - غسل
غسل - غسل
غسل - غسل

فمفسر فمفسر

فصل

غیس
البواغیس
غذا

فلق
غض
غطس
غلس
فحس

فاس
فدس

تقاسم یا تقاسم بر اهل تقصیر سزاوارست کسی تقصیر
 دو برابر تقصیر سه بره - تقوس بالفتح پیر کلان سال
 تقوس کلان سال شدن و دوران شدن خانه
 تقاسم با زمین شدن خوشی شدن کشیدن از کار
 تقاسم سپاسی با گذشتن اقسام تو انگر و سپاس
 چیز شدن تقصیر خاک بدو تقصیر سخت تقصیر
 تقصیر و ان شئت عوضات من النون قلت
 تقصیر و کان البیروخیار فی التفسیر حضرت المیم
 و السین لاخیر فیقول قیس الاول قول سبوح
 سقا عس نفع المیم جمع التقصیر بعد فذات الزیاده
 النون السین لاخیر و انما لم یحذف المیم و ان
 کانت زائده لانها دخلت بمعنی اسم الفاعل و انت
 فی التعلیل باخیار و التعلیل ان تدخل یا ساکنه
 بین الحرفین اللزین بعد الالف تقول فی تقاس
 تقاسم و انما یكون التعلیل الزیاده اذ کانت الزیاده
 رابعه نحو قنیل و فذایل تقاسم بالضم بر حبی
 تقاسم - تقاسم - بالکسر شکر تقاسم
 تقاسم بالضم و شکر تقاسم بالفتح ج -
 تقاسم - تقاسم - رسن کشتی و انچه از گلو بر آید
 از طعام بیکه فیه و هر چه زیادت بر آید از قی
 گویند و بکرات بیرون انداختن جوی آب و بام
 شراب را از پیری ریح و اک ۲ قلنسوة قلنسوة کلا
 النون الواو زانمان فجمعا اما قلانس بخذ الواو
 و اما قلانس بخذ النون و الواو و اما قلانس و
 قلانس یووض الیاد فیها او قلنس بخذ اما و یووض الواو
 و اصله قلنسوة و فغنت الواو لیس فی الاسماء اسم
 آخره حرف علة و قبلها ضمه فاذا دی الی ذلک قیاس
 و جب ان یبدل من الفتح کسره فیصیر
 آذی الاسم یا کسوا اما قبلها فیمضی صامت مستقر

تقس

تقبلس
قیس

تقاس

تقس تقس

قوس

قمرس

قوروس

قاص و عاز فی التوفیق کذلک القول فی الحق و اول
 جمع حق و دو و اشیاءهما - و تصغیر قلنسوة اما قلنسوة
 او قلنسوة او قوس فیها قلت قلنسوة او قلنسوة تبشیر
 الیاد الاخرة - و یقال قلنسوة تقطس و تقطس و
 تقطس ای البسته القلنسوة قلسبها تقطس و
 زون و استقبال کردن ملوک و اولان بازاری
 و طرب بوقت قدوم تقطس باز بوقت قدوم
 بحر قلاس دریای کفک انداز تقطس مثل فعلی یا
 قلیس که ابره بر آورده بود بصنعا -
 قفس - قفس - غوطه خوردن و سبب ریح و ا
 عن ۲ و ک ۲ غوطه دادن لازم متحد و اضطراب
 کردن بچه در شکم قاس غواص قاس غوطه دادن
 انقاس لازم منه و فرو رفتن ثریا مقاسه با کسی نزد
 کردن بغواصی غوان یقاسم حجتی را گویند که با و نا
 تراز خود مناظره کنند قاسم البحر سیاه دریا و سف
 حدیث المد و البحر قال ملک مکر قاسم البحر
 کلهما و وضع رحله فیه قاص فاذا رجعها غاص - بحر
 قلس تبشیر المیم دریا و پیر و مهمتر بزرگ -
 قفس - قفس - بالکسر اصل بزرگی قوفس
 بالفتح و فتح النون آهن سرخود و نندی میان
 دو گوشت اسب -
 قوس - قوس - کمان نیزه و نشت قوس نشت
 قال فی تصغیر باقوسیه و من ذکر قال قوس فی
 المثل یوم من خیر قوس قسی اقواس قیاس و
 قوس ایضا باقی مانده خرد و نام بر بے از برون
 آسان و کان اصل قسی قوس علی قول نقد و
 اللام و صیر و قسود علی فلوغ ثم قلوبوا الواو یا و
 کسر و القاف کما کسر و اعین عصی فصارت قسی
 علی فلیح کانت یوفی فصارت ناقصا و ان نسبت الیها

الیها قلت قسوی لانها فلوغ میخیز من قول فتر دبا
 الی الاصل - و ربما عوا الذراع قوسا - قوس قیاس
 اندازه کردن چیز بچیز دیگر و اندازه کردن
 قاس - قاس - علیه ریح و ک ۲ و ک ۲ مقیاس
 اندازه مقایسه قیاس اندازه گرفتن میان و چیز و
 برابری کردن با کسی در قیاس قیاس کذلک بر دبی
 رفتن کردیگر بران رفته باشد لقیال مقیاس
 اشی غیره ای قیسه به و قیاس یا یلیو سیک سبیل
 یقندی - قوس بالضم مومعه رسا قوسی نام مومعه
 تقویس کوز شدن از پیری استقواس کذلک قوس
 کوز پشت تقوس با کمان بودن لقیال تقوس
 مع قوس مقوس بالکسر کمان و ان القیاس جمل
 تصفت علیها نخل عند السباق -
 قوس - قوس - سوزنده فی الجمل قوس
 قوس - قوس - لقب بر فیله از بنی مضر و
 نام او الناس بن مضر النون و او قوس غیلان
 خوانند و برادر او الیاس بن مضر بن زاء الیاء -
 القیاسان بالالف و اللام و قوس کی قیس بن
 عتاب بن ابی حارثه و کی قیس بن هزیم بن عتاب
 بن ابی حارثه عبد القیس بر تبیل از بنی اسد منسوب
 بوی عبقری یا عبیدی قیاس فلان او قیس خیشین یا
 بعید قیس منسوب کرد چنانکه گوئی قیس و بعید
 را بعید استمس و بعید را منسوب کرد و یقال قست العشی
 بالشی ای قدره علی مثاله و یقال قیس ریح و قال
 ریح ای قدر ریح کما یقال قید ریح و قاف ریح -
 قمرس - بالضم مس بهتر قمرس خبریه و یقال قمرس
 بها توفیت ام حرام نیت لحان -
 قوروس - کمصنوع ابن الحارث بن ملک بن
 قمر بن غنم بن قوروس بوی من الازاد و بن قیس من

هشام بن حسان القردوسی الحدیث من اخبار اتباع
 التابعین او موالی لهم وسعد القردوسی قاتل قتیب بن
 مسلم قردوسه وثقه قردوس جروا ملکب وعاه
 والقردوسه الصلابة والشدته وورب الفرویس بالبقرة -
 قردوس - کفردوس ونبور شره وکوبان -
 قردوس - کجف شهریت باندن من قردوسین باکسر
 شهریت نزدیک ونبور معرب کبان شایان -
 القسطاس - بالضم وفتح الطاء صلابه الطیب
 ودرختة والاصل شطش فهد -
 القسطاس - بالضم الکسکان فی القسطاس
 قسطر یوس - بالفتح وقد یکسر کفردم سخت
 نمیش زن وشره ماده ودرختار با توانا -
 قسطر یوس - موش وشره ماده سخت سطر -
 مقوس - پرنده ایست طوق دار سواده فی
 بیاض کا محام وجریح بن بنی القبطی وقدره فی القبط
 صاحب مصر والا سکندریه ولقب کل من ملکها و
 لعظیم المند عن ابن عباده کانه غلط واما من
 ابن صعقة ابن ابی الخزیمه محدث -
 قلحاس - بالکسر مدرشت روی بد شکل -
 او قلیدس - بالضم و زیاده واداسم رجل وضع
 کتابا فی نزال المرد وفت قول ابن عباده قلیدس اسم کتاب غلط
 قلحاس - بالضم جج غایتیست که نچه میوزند
 نیزد فی البارة ولسین دادمانه یولد السواد -
 قلمینس - کشر دل گوهر خرم سال خورد قلمینس
 و سرزده مرد و ماه قلمینس سرگرد -
 قلمس - کوتاه قد گرد اندام -
 قلمس - نام زنی -
 قندرسه - بعد گناه توبه کردن و قندس فی الارض
 ذهب علی وجه مضاربها -

قلمینس - خرماده درشت -
 قلموس - کجول نام گشتی از شر و پدر لعان نبی
 و دراز و تکه دراز ریگستانی و سطر سرون و مرد
 دراز قلموس شایان توبه مثله و کج و مضطرب بن

فصل الکاف

کحاس - کاس - جام با شراب نوت تولعه
 کحاس بن عیین میفاد کوس ج -
 کبیس - کبیس - بجا ک اپنا شمن چاه و جوس
 دمع فاک ۲۴ و اسم ذلک اثر اب کبس بالکسر
 کبس ایضا سر گریبان فرو کشیدن رجل کبس و
 پیشانی فرو رفته کباس بالضم بزرگ کبایسته بالکسر
 خوشه خرم کبیس نوسه از خرم کبایسته کم آمد سال
 کابوس انچه شب مردم خفته را فرو گیرد و آن تهدونه
 صرست -
 کدس - کدش - بشتاب رفتن گرانایه تکدس
 رفتن اسب چنانکه کوچی گرانبارست کدس بالضم
 خرمین الکداس ج - کداس عطسه ستور و عطسه دادن
 کدش فالی که عطسه دادن گیرند و کاه که از کوه فرو آید
 و آنرا شوم دارند چنانکه شوم دارند یل ج را کادس ج
 کرس - کرس - بالکسر خرمای مردم دریم پویه
 کراس الکالیس ج - کرس ایضا سر گریبان برهم
 نشسته و اصل هر چیز اگر اس سر گریبان پر شدن خانه
 کراس بر و در افتادن و پروسی در آمدن کرسی
 بالضم و الکسخت کراسی ج - کروس بتشدید الواد
 بزرگ سرفرام مکرر است بالضم مشد دام - کراس
 کراسی ج - کریاس بالکسر فراق بر بام کراسی ج
 کربس - کریاس - بالکسر معرب واکر بایسته
 انحص منه کراسی ج -

کروس - کروس - کله بزرگ را سپان اتواها
 مفصل که دو گانه باشند چون دو کتف و روز افودا
 جز آن کراسی کروسه ار اسپان کروسه
 رفتار بندی و گروه گروه کردن کله را و بند کردن
 رجل کروس مرد ستها و پایها بهم پیوسته و کروس
 فراهم آمدن اندامها الکرو و سان میس و ساهویه
 پسران مالک بن خنطه -
 کرفس - کرفس - کرفس -
 کرس - کرس - باز گردانیدن چیزی مکرر
 بفتح الکاف آنکه مادران او مولاده بوده باشند -
 کرس - کرس - بنید خرم و گوشت که بر سنگ
 قفسان خشک کنند و بگویند از جهت سحر و سحر
 کرس کوتاهی دندان نعت از وی اکس -
 کلس - کلس - بالکسر کف و ایمن آن و آنرا
 صامرج گویند کلس کرس -
 کفس - کفس - بالکسر خواب جاسه آه و
 پنهان شدن او در انجا راع فاک ۲۴ تکفیس مثله
 کافس آه و کفاس در آینه کفیس حانه رفتن
 راع فاک ۲۴ کفسته جاروب کفاسه بالضم خاک
 رویه و خانه رویه و نام جانی بکوفه کفسته کفیسای
 ترسایان کفیس کواکب یا ساره از ان -
 کوس - کوس - تگوسار کردن و فی الحدیث
 و المردو فعلت ذلک لکرسا لکرسا لکرسا فی النار
 کوس سرزیر کردن راع فاک ۲۴ و بر سر پا رفتن
 شور کاهوس بر یکدیگر گذشتن علف شب مشکاوس
 گیاه بر هم نشسته کوس بالضم طبل معرب کوسی اسپ
 کوتاه دشنام کوس مثال مفعول نام خبره -
 کهمس - کهمس - کوتاه و پدر قبیله از عرب -
 کیس - کیس - نیر کی خلافت حق و نیر که شون

قبیله کردن
 قوس
 قروس
 قفس
 کاس
 القسطاس
 کبیس
 القسطاس
 کس
 قسطر یوس
 مقوس
 کدس
 قلیاس
 او قلیدس
 کرس
 قلحاس
 قلمینس
 قلمس
 قلمس
 قندرسه
 کیس

قص

کیاسته مثل در مع فناک (۲) کیس نعت منه کیس طریقت
کیسی نعت المرأة تانیس الا کیس کو سی مثلہ کیاس
پدر فرزند ان زیر ک شدن کیس طرافت نمودن
مکایستہ بنیر کی باجم بنبر و کردن و مکاس کردن
در بیج کیسان سگالش و جیلہ کیسانہ گرو و ہزار و قض
اصحاب مختار بن ابی عبید کہ لقب و کیسان بود
کیس، بالکسہ کیسہ سم کیاس ج -

كرماس - بالنون لغته في الكرماس بالياء -
 الكعس - عظام السلي و عظام البراجمي الاصابع
 وكذا من الشاة والبق وغيرهما و عظام التي
 لم تق في مفصل اليدين والرجلين كما س
 جمع والكعس الحمار واليد زائدة -

نفس بختین کڑی پاکف و کفسا نعمت مند
کفسا پاکس پوس بالائی و برنگ کوک
نفس الرزق تلوی-

کلمس - الرجل وکلمه ذمیب -
 کلمس - ایشی بیم ناک اشد و تمسید ازان و
 بر کارے سرنگون افتاد و کوشش کرد و دران
 و دیار و کمی کشش شد و بر دشمن حمله کرد و کلمسته
 از کو یک صدک و تحف یک اسب و تقریک
 بن بنیک یک فی المشی -

گموس۔ بالضم ترش۔ روتی الاکس من الایکا دیصیر
 واکس من الخلط سرانیت کامس دیسی کامسہ موضعی۔
 الکندس۔ تقدم فی رک دس ا

فصل اللام

لبس - لبس - بالضم پوشیدن جامه در عک
ت ۲ لباس بالکسر جامه و پوشش لبس لبس لبس
لبس الکلیه و الودج پوش کعبه و هودج

کزناس

القدس

س

سے لوگوں

س

ج- لکھنؤ

١٩١

س

کوس

الكندر

3

لباس الرجل امرأه ولباس المرأة زوجها قال المصنف
 من لباسك لم وانتم لباس لمن لباس التقوى
 شرم وجامہ ودرخت ووسط لبوس زرہ وپوشش
 قولہ تعالیٰ وعلیناہ عنقہ لبوس کلم اسی الذریع لبس
 پوشیدن کار بر کسے متعلق (مع تا ک) وپوشش
 مایہ کی بروشنائی قولہ تعالیٰ ولبسنا علیہم یا یلبسون
 ویتقال فی الامر لبسہ بالضم اسی شبتہ ملابتہ در ہم
 آیتین کار و دانستن انچہ در باطن کسے ست
 القباس پوشیدن کار بر کسے متعلق (لبس و
 آیتین وپہنان دانستن مکر و عیب از کسے رجل
 لباس نعت منہ و لا تقل لبس۔

[illegible]

لایس - لایس - فعل جستن ستور را و پاره زدن
موزه را جستن لایس موزه پاره زده لایس ناقه
آگنده که گشت لایس شک که بومی از خرماکو خنده وانه زرد
آلود جز آن شکندند و گشت بخت و ط -

لَسَّ - لَسَّ - خوردن و بر کندن ستور گیاه را
 به پیچور در عَمَصَا ض ۱۲ ایقال است الواجِبُ الكَلَا اِذَا
 تَقَشَّ بِجَهْلِهَا - السَّاسُ نورستن گیاه سَاس
 بِالْفَرْعِ عِلَّتْ نَوْرِسْتِ -

ملطس - ملطس - بالکسر سنگ که دانه
خراکو بنده ملطس - ملطس کوفتن و سپردن سخت
ملطس - ملطس - بالتحریک سرخی لب که بسیار
زرد روع کرات ۲۱ اقبال شفته لعاب و نسو ملطس
نبات ملطس گیاه که بسیار زرد از جنوبی بسیاری

لعوس بسکون العین مرد سبک رخ ار و در لیس در گرج -
 نقص نقص - عیب کردن ناقص نعت از دی
 عت ناقص ۱۲۱ نقص بکبر القاف مردم ناقص
 نشده و فسون کننده و بدی اندازه میان مردم
 نقص بالتحریک شوریدن دل و تباه شدن
 ر ع ک ان ۱۲

لمس - لمس - بسودن و مبلع کردن راع و
من ۲۰۱ (۲) ملا مسته بجا معت کردن لقا جن جستن
پیتزے تمس و پے یکدیگر جستن بتمس نام شاعر سی
م - لمیس نام دختر کے ملاستہ یا لغیم حاجت و
بیج الملا مسته آنکه گویند اگر دست بر بیج بسائی
بخت بد را خرد و بد را بشمارد بهشت رسد -

لوس - لوس - چشیدن لوس نعمت سنیقال
مالاس لواسا بالفتح اسے ماذاق ذواتقا - لواسا
بالضم طعام کمتر از نعمه

ہنس ہنس۔ لیسین مثل کس و یقال بالک
عندی لستہ بالضم اے شی۔

لیس - لیس نیست و این فعل ماضی است
معنی نفی و در اصل کسر یا بوده است بحجت نقل
تسکین کرد و از ادراک و در یافت لاشاء تمیز

من جميع وجوه الافعال الامن الماضي وهي امن
عوا الى الافعال نحو كانوا اوتاهما التي ترفع الاسم وتصب
الجزء الا ان الباء تدخل في خبر ما دون اوتاهما فتقبل
ليس من ينطلق ولا يجوز تقدير خبرها عليها كما حاز في اوتاهما

عنه كان يدور لا يحجز ان تقول عنه ليس يدور و قد استثنى بها
تقول جازي القوم ليس بالكلية تقول الازية بقدر اسمها فيها
كالهك فليس بجازي زيد و تقول جازي القوم ليس بالكلية
ان بقدر المنفصل منها اجد و كما قيل في العا ليس بالكلية
رقيباً و لم يقل ليس في مع انه حار و حار ان المنفصل

احسن اجدد - رجل المس موشج - ليس ج - وشرک
هر چند بار کنند برادر -

مغوس - گرگ و دزد و فریبده حیث و گیاه سیکه
چرا بنده شود و گیاه تنک و سبک و نهالیکه از
نازکی خود بلزد و مغوس خام تا بخت و یقال و هو
مغوس بن خیر اذا لم یحقق شیئ منه -

لیففس - کفطر اتبل یففس لے شجاع -
شکس - کس - کلفت کشرش و کم فرما بر -

فصل المیم

ماس - ماس - بدی فلکدن میان قوم و غنما
مجس - مجوسی - مجوس - ج - مجوسه معنی مجس -
مجوسی شدن مجس - مجوسه معنی المجوسه فابوا مجس -

مرس - مرسته - رسن مرس - ج - جمع المرس امراس
مراس ایضاً رسن در آونچین از بکره و لوباز
مجرى بقتادون رسن بکره (دع کفات ۴) و
اقول امرست اهل اعداده الی مجراه و کز کف
اذا انشبت بین البکره و القود هو مندر - و یقال

هم علی مرس و احد بکره اراد بر یک روش و غوی
مراس بالکسر و سیدن ماسته کذک بل مرس
بالفتح و سخت و دهنه مرس بر نهادن ساد و آب
و جز آن کز کف بالشار و آگشت خویش بناییدن

کودک و دست بنیدل پاک کردن مرس امراس
سوده شدن متعرب الی افعال مرس و امرست
ای احتک - امراس ایضاً در ماندن زبان
در سخن بوقت خفومت لقال امرست الا لسن

فی الخصومات ای لاجت - مرمریس سخن و بلا علی
مضغیل بکسر یا افتاد و الحین - مرمریس در مرمریس
چیزی نوزان تابان برستان بفتح الی افعال مرس

مس - مس - سدون (دع کفات ۲) و
والاول الفع و کذک مس و سیدی مثال حصی و کذا

قالوا مس است انشی یخفون منه امین الاولی
و یخفون کسرها الی المیم و منهم من تیرک المیم علی طالبها
منقوده و هو مثل قوله تعالی افطمت فکھون بکسر الظاء
و نحتها و اصله فکھون و هو من شواذ الخفیف اساس

بسیار بیدن مسوس و لواز ماسته تماس فبا مسحت
قوله تعالی من قبل ان تماسا - و قوله تعالی ان تقول
الاماس ان لا امس لا امس اما قول العرب لاماسا

بنی علی الکسر لانه معدول عن المس - و یقال منها قوته
ماسته ای قریبه - و حاجه ماسته ای عمده مسوس آب
و خوش نشور مسسته شوریده شدن کار مساس کل شوریده
معس - معس - ماییدن (دع بفتنا) و کنایه از
جماع مناس پیش آینه در حرب -

مقس - مقس - شوریدن دل (دع کفات ۲)
مکس - مکس - مکاس کردن در بیع معنی فروش
کردن جمله کسرت کز کف و خراج گرفتن و فی الحدیث
لا یزحل صاحب مکس فی البینه - مکس ده یک
گیرنده مکس ایضاً خراج و عشر -

ملس - ملاسته - تابانی و نرمی ضد خشونت المس
نخت منه المیساس نرم تابان شدن ملس متعده
تمکس الماس مثال افعال تابان نرم شدن باز
گشتن از کار بی فی الشل بان علی الا ملس مالا

فی الذبر فالامس الصیح النظر هناد الذبر الذی
و بر ظره - و یقال بقیه ملس الظلام ای حین اختلاط
الظلام - المیس بالکسر بیان خشک المیس ج -

مرسان المیس ای نارغوب بوی ملسی ثلث فحات
شتر که تیر گذرد و چیزی بوی بفسد از سرعت
و یقال فی البیع الملسی ای لا عده علی یعنی آزاد

می فروشم ملس خایه قنار کشیدن (دع کفات ۲)
صبی ملس و ایضاً راندن سخت ملاسته بالشدید
ماله که زمین هموار کنند بوسه -

موس - برعل ماس - موبکت بک -
موسی نام پیغمبری موعود علیه السلام و هو فعلی
عند الکسانی و مفعول عندانی عرو -

میس - میس - خرا میدن (دع کفات ۲) بیان
بالتحریک میس کذک میاس نعت منه و خیرت
بیسان بالکون نام دیهی براق -

مقس - بالغ مریخ زدن مشه گیاه یا جز آنرا برآ
بر آوردن جنبانید (دع کفات ۲)
مفس - بجلد پوست را مالید و پیراسته کرد
والامس الدباغ الحاذق -

مفس - بسیار جنبانیدن -
میرس - ماییدن پوست و جز آن
میرفس - کس طبر ابریشم -
مرفس - بکف نقب بجلد زخم الطائی الشاع
وزد مفعول لامفعول معوز لرقس (المرفس مسوب
الی حی یقال لهم بمرامه القیس -

مطس - العززه - بریدن پلیدی را یکبارگی
وقع کرد (دع کفات ۲) مطس جبهه طبا بخر پیره او زد
مفس - بالغ و بختین نیزه زدن و سوزدن
یع بفتنا و کفات ۴) و مفس معنی دفع نعت فی الصاور
مفتحت نفسی مفتحت و مفتحت -

ماموسته - زن گول بے خرد و آتش بجای
آتش ماموس مثله فیها -
مفس - بختین شادمانی نعت بالغ هر چه بکنه
فصل النون

نفس - نفس - نفس - (دع کفات ۲) و در نسی
نفس - نفس - نفس - (دع کفات ۲) و در نسی

مس

مغوس

موس

لیففس
شکس

تس

ملس

مجس - مجس

معین

مرس - مرس

مقس - مقس

مکس - مکس

مرفس

ملس - ملس

مفس

تمفتحت

ماموسته

نفس

نفس

استعمال کنند یقال بانہیں بکلمہ لے یا کلمہ و مانہیں
بالتشہید کذلک -

نفس - نیراس - بالکسر چراغ -
نفس - نفس - پلید شدن (رع کات ۲)
نفس بالفتح والکسر نعت منہ قولہ تعالیٰ انما المؤمنون
نفس النجاس نفس متعد کنہ - وارنا جن نجس جاری
کہ روی ہی ہزار و پنجیس انچہ بخت دفع چشم زخم
کنند از تعویذ و حمد و مانند آن -

نفس - نفس - بد اختر و بد اختر شدن (رع کات ۱)
نفس (۲) نفس بالکسر نعت منہ قولہ تعالیٰ فی ایام خست
وقولہ تعالیٰ فی یوم نفس مستقری علی الصفۃ ایضاً
والاشادۃ اکثر و اجود نخاس بالضم من دو نخاس
بالکسر شست و اصل یقال فلان کریم النحاس
خیر پریدان یقال نخس و نفس عنہ استخاس شدہ -

نفس - نفس - درختن خوب (رع بفتح و ص ۲)
نحاس من ناخس کر شتر نخس شتر گرسن قرۃ النحاس
طلقہ کہ برہر دوران اسب باشد نخس بکہ چاہ
کہ سوراخش فراخ باشد نخاس بالکسر خوب کہ در
سوراخ بکہ کنند تا تنگ شود نخس نخاس در آوردن
چوب بکہ (رع بفتح) نخس شتر و شتر ہم آمیختہ -

نفس - نفس - زہل ندس - بسکون الدال و ضمہا
مؤنیر کہ ندس بالتحریک مصدر منہ (رع کات ۲)
و نیز زدن مناس بالکسر زن سبک سنا و ستہ نیزہ
زدن با ہم راجح نوادس نعت منہ تندس پریدن
خبر از جائے کہ تراندہ صلہ بالباء و ہن -

نفس - نفس - راندن شتر (رع و ص ۲)
و خشک شدن (رع و ص ۲) ک ۲) خیز و ناستہ
نان خشک ناستہ کی از نامہای کہ ناستہ پش آب
پریدن مرغ فتناس دیو مردم فتنہ نساہ عصایس

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

نفس - نفس -

بقیہ جان نہائس سخن چینی انناس بوزن فعال
سخت رفتن -

نفس - نفس - نیک پاکیزہ شدن نیکو شدن
و باریک رفتن و در دانش نفس بختیں کذلک
ک (۱) (۲) نفس بضم الطاء و کسر بافت منہ نفس
ایضاً تجسس کردن از خبر ناطس نعت منہ و ہو
ایچا سوس نفیس نطاسی بالکسر و الفتح طیب -

نفس - نفس - بالضم خواب و بخواب شدن
(رع و ص ۲) و فی مثل مثل کفاس الکلب
و احم ناطس نعت منہ ناطق نفوس شیر ناک -
نفس - نفس - جان یقال خربت نفسہ و خون
و فی الحدیث مالس کہ نفس سائتہ و ترن چشم زخم
یقال صابہ نفس اسکے عین و عین ہر چیزے

یقال رایت فلاناً نفسہ ای عینہ و انچہ پوست راہرو
پیرانید از پیچ و رخت و برگ سلم و جزآن یقال مہب
لی نفسا من دباغ ناض چشم و پیچ و تیر از قلع نفس
بالتحریک دم - انفاص ج - و جرحہ یقال کرعی لالاک
نفسا و نفیس ای جرحہ او جرحین انفاص ج مثل
سبب اسباب فراخی یقال انت فی نفس من امر کذلک

فی سقہ نفیس دم زدن و دیدن صحیح قولہ تعالیٰ
والصبح اذ نفخ و شگافتن کمان و بر آمدن روزہ
و آب دریا بوج نفیس گراغایہ نفس لمال گراغایہ زن
مال انفاص ترغیب کردن و چیزے کہے را و
یقال فلان منتقب نفیس ای مال کثیر یقال مایس فی
ہند الا من نفس نفیس - نفاسہ گراغایہ شدن (رع
بضم) و بخیلی کردن بچہ از غریبی (رع کات ۱)
یقال نفیس بہای متن بہ و در بیخ و دشمن چیز را و حسد
بردن بر کسی بہب چیز یقال نفیس علیہ شے
ای کلمہ ارہ یساہ و نفس علی غیر طیل ای حسد علی -

منافسہ نفاس غبت کون و پیچہ بطریق مبارک
و ہم نفسی کردن یقال کک فی ہذا الامر نفستہ اسکے
مہملہ نفیس آسایش و اون در ہائش اولن از غم
نفاس بالکسر زجلی زن و زنان زچہ و زچہ شدن
نفاسہ بالفتح کذلک (رع کات ۲) و النعت منہ
نفسا و نفوۃ نفاس نفیس فی الکلام فعلا و کج علی
فعال غیر نفسا و عشرہ و کج ایضاً علی نفساہ
امراتان نفسا و ان منقوس بچہ زادہ و فی الحدیث
ما من نفس منقوسہ الا و قد کتب مکانا من البختہ
او التار -

نفس - ناقوس - چوب ترسایان کہ بوقت
نماز خویش زندہ نفس مصدر منہ (رع و ص ۲) و
فی الحدیث کا و ناقوسون تنے راے عبدالعزیز
ابن زید الاذان فی المنام و عیب نفوس کردن
نفس بالکسر سیاہی دوات انفس انفاص ج -
نفس سیلابی در دوات کردن -

نفس - نفس - بالکسر دروپاے و مردم
حاذق طیب نفس نفیس و نفیس لے حاذق -
نفس - نفس - نگونہ ساز کردن تنگیس مشلہ
(رع و ص ۲) اتکاس نگونہ ساز شدن ناکس
سر بر زندہ نگونہ منکوس بچہ سر نگون آمدہ و نام شکلہ
از اشکال رمل سنکس اسب سر و زندہ نکس بالضم
باز گردان شدن جاری و یقال نفسا و کسا و قد
یفق ہننا لازدواج - نکس بالکسر تیر و فوار شکستہ کہ
اسفل اورا اعلی سازند و مرد و ضیعت -

نفس - ناموس - صاحب سرون نام جبریل
و کا زہ صیاد و کمر و جلہ نہانی نفس نہانی
داشتن راز (رع و ص ۲) و راز گفتن مناسہ راز
گفتن و بنا موس در شستن صیاد و مناس -

بناموس و آئینہ انماش پوشیدہ شدن نفس لکسر
جانوری کہ آرد و باراکشتر نفس بالتحریک تباہ شدن
روغن ریح ک ۱۲
نوس - نوس - جنبیدن پیرایہ و گیسو و جزان
ریح ف ۱۲ و راندن اناستہ جنبیدن فو
نواس بالضم نام کی از ملوک میں کدایشانرا افواہ میں خوا
بسبب آنکہ ہمہ بلفظ و موصوف اند چون فو و زن
و دو و جان و دو و نواس نواس بالفتح و التثنیہ و انچه
اضطراب کشد و سست شود اناس مردمان از
آدمی و پیری اصلہ اناس ففت و لم یجملوا الا لفت
و الامام فیہ عوضا من الہیۃ الخ و فو لانه لوکان کذب
لما جمیع مع المعوض منہ فی قولی لشاء (شعر)
ان الہنا یا یطعن علی الاناس الا میننا و انما
نام قیس عیلان و ہوا الناس بن مضر بن نزار و
انہو الیاس بن مضر بالباء -
نفس - نفس - بدنہ ان پیش گذریدن ریح
بفتحہا انماش گذرک و گذریدن مار و با نشین گذرک
منوس مردک گوشت نفس بضم الفاء و فتح الیمین
نوع از مرغان -
الفرجس - فی (رجس)
نرس - و نیست براق منہا الشیاب لرنیہ و
سونا رستہ نریان بالکسر خرمای بہتر نریانہ کی -
نسطاس - بالکسر نام خفے و بار و میتہ اعالم
بالطب و عبید بن نسطاس البکائی حرث -
انمرمس - اے مستور -
نیمسان - ماہ ہفتم و میان ست -

فصل الحواد

وحس - وحس - آواز نرم و ترسیدن دل

ایچاس و دل انگندن ترس را تو کہ تعالی ناد جس
فی نفسہ خفیۃ ای اضم - تو جس پیمان داشتن ترس
و گوش داشتن آواز نرم او جس روزگار یقال لا
افعلہ بجیس الا و جس و بضم الجیم یعنی ہرگز و ہمیشہ
و یقال ما وقت عنده او جس اے شیاء -
ووس - ووس - اول نبات کہ روید یقال
ما حسن و دسہا پوشیدہ شدن برکے و
پوشانیدن یقال ووس علی ای خفی و یقال این
و دست بہ اے خیابہ - و ماوری بن دس
لے ذہب و او دست الارض و تو دست
اے انبت ما غطی و ہما -
ورس - ورس - اسپرک ایراس اسپرک ناک
شدن جای دزد شدن برگ یقال ورس
الربث اذا صف و رتہ و ارس نعت منہ و لا یقال
مورس و نہا من الحواد - تو ریس رنگ کردن جامہ
بوس ثوب و ریس جامہ رنگین بوس -
وسوس - وسوسہ و سواس بالکسر و دل
انگندن تو کہ تعالی فوسوس لہما الشیطان اے
الہما - و سواس بالفتح اندیشہ برد آواز نرم سگ و
ضیاد و آواز پیرایہ و نام دیو تو کہ تعالی من
شرا و سواس -
وطس - وطس - تنور آہنیں یقال حے
الوطس عبارت از سخت شدن حرب و طس
سخت زدن بخورہ او طاس نام جائے -
وعس - وعس - زمین نرم ریگ ناک او عس
میحاس مثلاً و ایضا زمین کہ سپردہ نشدہ باشد
مواستہ نوے از رفتار شتر و شب رفتن -
وقس - وقس - پوست باز کردن از سریش
ریح ف ۱۲ بغیر موقس گرگین -

وکس - وکس - کم شدن و کم کردن لازم متعدد
ریح ف ۱۲ و فی الحدیث لہما کہ مثلما لاوکس
ولا شرط ای لا نقصان ولا زیادہ و ہرات التثنیہ
علی وکس اذا بقی فی جو فماشی - ووکس فلان
نے تجاہد و اوکس ایضاً علی ما لم یسم فاعلم فیما
اے خسر -
ولس - ولسان - نوع از رفتن شستر
ولاس گرگ -
ومس - موسستہ - زن بلاہ کار -
ومس - ومس - کوفتن و سپردن و سخن بینی
کردن و راز موائستہ راز گفتن تو مس فستار
گرا بار و ہستہ بلخ بریان کردہ و کوفتہ و بروغن آختہ
ورنیس - کنڈریس شہر بیت ہنوائی افریقیہ -
ومیس - کلئہ تستعل فی موضع رافۃ و استملح للصبی و
ذکر فی روی ح و الولیس الفقر و ما یریدہ الانسان
ضد و یقال قد لقی ویسا اے لقی ما یریدہ -

فصل الحمار

ہجس - ہجس - گذشتن اندیشہ بدل ریح ف ۱۲
ک ۱۲ و آواز نرم کہ شود و فہم کردہ نشود -
ہجرس - ہجرس - بالکسر روباہ و نام مردی
ہجارس ہمہ انچہ شب برگردند از جا فوران خرد
فرو در وہاہ برتر از کلاکوش -
ہرس - ہرس - کوفتن ہر لیستہ - ہراس
جوان کہ گندم در دے کو ہند ہماریس ج - و
اشتران سخت ہراس بالفتح و رخت باخار داسد
ہرس اے شدید -
ہرجس - ہرجس - تن آور -
ہرمس - ہرماس - بالکسر شیر -

لے گیا ہے زرد کہ بدان جامہ رنگ کنندہ بربی زرد گویند و فی الصحاح اورس نبت اصغریہ کیونکہ بالیمین تجز منہ الفوۃ لہو فی انماش نبات کالسمسم الا بالیمین فافطن ان اسپرک فی اورس لاختصاصہ بالیمین
لکن نفہم من النجبت انماش بہان حیث قال ورس گیا نیست زرد نام ماندا سپر قتل ۱۲ شہ فیل جاذب انماش سب الفی مطلقاً ۱۲

وکس
نوس
ووس
ولس
ولاس
ومس
ومس
ورس
ورنیس
ومیس
نمس
وسوس
ہجس
الجزس
نرس
وطس
نسطاس
ہرس
منس
نیمسان
وقس
ہرجس
ہرمس

یاس
 تمبریں
 ہلبیں
 ہلبیں ہربس
 نایبیوں میں
 لکھنؤ ہربس
 ہربس ہربس
 ہربس
 ہندس الٹس
 تھرس
 ہٹلس
 ہوس
 ہکارس
 ہکلس

موس - موس - کوفتن رعن اض ۲ و
برگشتن بشب و سخت خوردن و نوع از رفتار و
نرم دادن شتر بواسطه شیر موسه ناکه سخت آرزو مند

ارش
ارش
ارش
ارش

ارش - ارش - دیت جراحات تاریش
 بدی افکندن میان قوم و برافروختن آتش و
 برانگیختن حرب -

تهر طرس - در رقعه نامه بدین و قرا میسند
 مهر طلس - کجغه عملس رهنز دگر گو تهر طلس اللص
 احوال فی الطلب تهر طلس من علته افاق و ابل -
 مکارس - غوکما -
 مهر طلس - عملس درشت -

اشش - اشش مثل المشاش وهو النشاط
والارتياح وفي الحديث ان علقمة بن قيس كان
اذا راى من اصحابه بعض الاشاش وعظم
البش - فراهم اوردون تالبش مثله ابش بالضم
گروه مردم البشت کلاماً تابشاً اخذت اخلاط اشش

فصل البار
 یاس- یاس- نومید شدن روع بکسرهما ادبو
 شاذ و بفتح ۲ یوس یاس نعت منه- و قول تعالیٰ
 اقلّم یاس الذین آمنوا اقلّم یعلم میا رسته
 نومید کردن استیاس اتیاس نومید شدن-
 میس- میس- خشک شدن یوسته خشک
 روع بکسرهما ادبو شاذ و بفتح ۲ میس بالفتح خشک
 و جمع یاس لقال حطب میس- میس بالتحریک
 جائے ترک خشک شود قول تعالیٰ فامض لم
 طریقانی بالجو یسا- امراة میس زنی کہ بیج چیز نیاید
 از وی و شاه میس پیش بے شیرت میس گیاه خشک
 ایباس بعلت خشک رسیدن اینسان ساق بے
 گوشت ایاس ج تمینش خشک کردن اتیاس
 علی افعال خشک شدن میس المانوس-
 میس- رفعت روع ف اک ۲)

آنکه گداگر در آید و در خانه مرد را بطعام و شراب آید -
اقتساف بختین جد محمد و علی ابی الحسن الصفانی
الانباری من الحاشین و یقال للحارص من القوم
الضعیف انشیه کجینیه

ابن اقیش او قیش صحابی و جمال نبی اقیش غیر
عناق تنفر من کل شی
اویش - بغمة غیر مثبتة شهر نیست به فرغاته منها
المجدون مسعود بن منصور و محمد بن احمد بن علی و
علی بن عثمان الشیدری و القدره علی بن محمد
بن علی الاوشیون -

فصل الباء

برش - برش - بالتحریک نکلمای سپید یا
سیاه بر اسپ بجلات لون او فرس ابرش آنکه
اورا چپا گویند و لقب جذیه بن مالک دکان
ابرم فلکوا به بنده ابرشاش چپا شدن اسپ و
یقال دخلنا فی البرشاء فی جملة الناس - و
یقال ادری ای البرشاء هو یعنی کیست او -
برفش - برفش - رنگ برنگ کردن ابو فرش
منعیت ملون برافش نام ماده سگی مدینه
المثل علی المهادلت برافش لان اعادیم استدلال
انبا حاح علی القبیلۃ فاسبا حوهم برفش مرغی
خرد و اورا شورشور نیز گویند -
لبش - لبش - تازہ روی شدن دمع کل
ف ۱۲ لبش لبش خندان روی لبش شادمان
و کشاده روی شدن لبش کدک فابد لود
من المیش الوسطی یاء -
لبطش - لبطش - حمله کردن و سخت گرفتن
دع ف ۱۲ (دک ۲) مباحطه بیکدیگر حمله آوردن
و گرفتن -
لبغش - لبغش - باران نرم ضعیف باریدن
دع ف ۱۲ (دک ۲) مطر باغش نعت منه -
لوش - لوش - جماعتی از مردم غلط او باش

مجم منه مقلوب - بوشی مدوریش بسیار عیال -
بمش - بش - شادمان شدن بحزنی و هزته
نمودن بوی متعدد بلی و مثل تر و خشک او ریش
گویند و فی حدیث عمر رضی اللہ تعالی عنہ و قد بلغه
ان ابا موسی یقرأ قرآنا بلغته قال ان ابا موسی لم
یکن من اهل البش ای من الحجاز لان المقل غنبت
بالحجاز - و جوه لبش رویا سیاه زشت -
بمش - بالکسر نوعی از تلمیذیه نام جائی یقال
باشته و زنته هموز تان و همما ارضان -
باشته - ناگاه انداختن او را دمع لفتحها مباحثه
گرفتن کسی یا ز خود را و انداختنش و او چیز نکند و ما
باشته لبش می ماده و ما باش منی ما منع مشته بالهزته
و ترک شیر ستان نیست در یمن -
باوش - کصاحب هو ابو سعید اللہ بن الباءوش
من نخاعه المغرب -
بجوش - فزاهم آمدند دمع لفتحها اقالا لکشت
و خطی و الصواب بجوشوا -
البرخاش - بالکسر من قولهم و قوا فی خر باش
و برخاشن اس فی اختلاط و جنب -
میرطش - دلال و کوشش کننده در میان باع و
بشتری دکان برنی الجالبیه برطشا او هو باین لفظ
برخش - بجعفر بنش و برخش من مرضا اذ بر و
اندل و قام و نشه -
برفش - مردم یقال مادری ای البرشاء هو
ای ای الناس -
لغش - درختی یقال بانفاریت خوش سالی -
لبش - عقال بجزیه عقال شتر خود را و اگر دکان
رسته است که بدان باز و ساق شتر بهم بندند -
بلطش - بالفتح و ضم الطاء و النون شهر نیست

کویک در شام و حصن اشجاره امین -
بمش - فی الامرستی کرد و کدک لبش بمیش
و بده اکثر و جلد منم لبش کسری شای متاخره -
فصل الباء
ترش - بالفتح و تخیل خفت و سبکی یا بدخوی و زنی
دع ک ۱۲ (دک ۲) ترش و تارش لغتان -
والترش للجلل موضع در رش ۱۱
تالمش - کصاحب شهر نیست از مضافات گیلان
تمشه - فزاهم آورد او را دمع ف ۱۲
فصل الباء
تباش - بالضم کی از نا حماسه مقلوب شاست -
لش - سقاوه و فشه ای اخراج من ارج دمع و لعمری ۱۲
فصل الجیم
جاش - جاش - بر آمدن دل از اضطراب
و ترس یقال فلان رابط الجاش یعنی ل از جا
نبرد و جوشش سینه -
جاش - بالفتح و در ترجمیدن پوست مذکره
جاش جاشان ج - جاشه مونت و بشم شستی
که بردست بچند و یقال فلان جاش و عده و عیمیر
و عده یعنی خود را و دستگیر جاش بر قبیلہ ۱ از
غطفان مخاشنه یکدیگر را بختن جاش و در باشنده
جوش کدک شخ و استوار نشده -
جمرش - جمرش - گنده پیر کلان سال
جامرج - و التصغیر جمر و جمنین هم اسماء
خاصی را از او اخذت کنند و تصغیر و جمع و
اگر در وے زائد باشد آن زائد را
حذف کردن او له بود و یقال اسف
جمرش اسف خشاء -

بش - بش -

ترش

بیش - بیش -

برش - برش -

باشه

تباش

لش

باوش

برفش - برفش -

بجوش

البرخاش

لبش - لبش -

برخش

برفش - برفش -

لبش

لبش - لبش -

لوش - لوش -

جس

جیش جیش - جو شدن و یک دستوریدان
دل ویر آب شدن زود در عع فناک ۲۲ دانشگر

فصل الحار

حشیش - حش - فروختن آتش و درودن
حشیش و بچسبیدن پر تیر و شل شدن بچ در
شکم و فی الحقیقت حش و له با فی بطنها قال ابو عبید
لیقال بالضم ایضا و حشیش افکندن پیش اسب و
فی امثال اشک تروغنی و لوقیل بالسين ایضاً لم
یعد (ع ماض ۲) و یقال للبعیر حش نهر یجین
و اسین فهو حشوش احواء حفرة یجین حشیش گداز شک
حش بالفتح و الضم بستان حشان ج - مثل ضعیف
و ضیفان و حاجت جا حشوش ج - محشة بالفتح
و برو فی الحقیقت نهی عن ایتان السار فی محاشن و
بالسين ایضاً حش جای بسیار حشیش و یقال
انک بحش صدق فلما تبره اسه بموضع کثیر النجر
حش بالکسر و اس علف درو - و آتش کا و آهنی حشیه
کذا لک و جای که در روی حشیش نهند و هذا بالفتح اجماع
احتشاش خشک شدن دست و بچه و رشک

مادر آتش شامش جنم کرد آویدن چشمش حشاش
حشاشه بقیه جان در بیمار حشاش اضم و تشید
کرد آرزوگان -

حَفَش حَفَش - گرو آمدن سیل از هر جهت یکجا
 (ع - ت ک ۲) حافشته لغت منه و گرو آمدن بر
 کسی هر زمان موشی دیگر آوردن اسب نقالی
 حَفَش علیه حَفَش الفرس حَفَش بالکسر و کف ان
 و فی السجده یث بلا تعد فی حَفَش امرا ی فی بیتها
 الصغرا و عند حَفَشها -

حمش - حمش - باریک حش الساقین
 کذاک حش البحر یک مصدر منه (ع ک ف ا)
 حاش نیز بسیار نهادن و گراو بخشیدن و گردان
 کس بخشیدن کذاک حش و حشسته مقلوب منه
 غضب و حش حش است حاش برافروختن
 از حش و حش گردان خروش با هم -

حشش اخشش - با تھر یک پختہ خرنہ ورنہ
کہ اور اصید کنند اخشش - ج - وار و اضی نام مرد
و شکار کردن و باز گردانیدن (عق و خاک ۲)

خوش خویش بگرد اگر دصید در آمدن تا
برامگاه آید حاجتم را خواش کن که آید آب گرد آورده
تو را احتواش برماندین صید را و در میان

عزفت عن خبر استعد بعلی یقال احتوش القوم
الصيداء النقرة بعضهم على البعض احتوش القوم
عليه في جماعه في وسطهم فظهرت فيه الواو كما ظهرت

فی استیو و الحوش و در شدن خالش و ختمان
انوهه الحیاش رمیدن از حیز می متعدد لعن و باک
داشتن جزا شده بالضم ایچه از وی شهرم آید لقال

حاشیہ تخریضیہ ولا یتقبل حاشیہ کما قیاسا
علمہ واما یتقبل جاشاک حاشیہ کما حاشیہ

حوشی الکلام غریبه و نادیده و بر جل حوشی ناهائیکار
یقال فیہ حوشیة ای نفوذ حوش چهارپایان و حوش
و بر جل حوش الفوائد نیز خاطر -

حیرش - بالکسر کینه ور -
حیرش - کسفر چل شتر کو حاکم -

حسن القوم - حشده وحش النظر اليه وام
وحش الكلف موهيبست بسمر قد منه اسما بن محمد
بن عبد الجليل حسني وكعني بهج بالنشاط وحش
بالضم تحيشا فاحش حرس فاحرس
حدرش بحفر نام شخصه -

حربش - و حریفش کبیرها و قد تشد با هم
یا مار زنگ و انخشا فی صوت میشه و حربش بن
نیرالکسرفی نی اسد بن خزیمه و آخر فی بنی العز
عجوز حربش خسته حربش کفند مل خشن -

حکمش - فراهم آمدگی و ترنخندگی و رنجل حکمش
عکس گشت فلک و علی خیمه حکمش مرویست از بهر
مناسب الیه الاصل الحقیقه حکمش نام شخصه و النون ابد

و بر جنبش و بر قرار آمد و باز می کرد و خندید و گفت که
کرد و جنبش احواری لعین و جنبش فلانان است

ما کھیت جنبش نام شخصے۔
خفیش - خفیش - بکسر ہمارا مارا ہے
بزرگ سطر سطر خال دار حاکم گیر ذرا خوشنماں تفتی

حاشیہ - ترسید (مع فاک ۲) و حاشیہ
فلانا ترسید اور لائن نمبر ۱۰۰ و حاشیہ ۱۰۰ و حاشیہ ۱۰۰

جاش او او بی در از گشت و تخشست نفسه میدو
ترسید خیشان مرد بسیار ترس یا ترسان از تممت
جیشانه نمونف و گشتان جیشاش بر میب جابل

من بنی سامة بن لوی ابو ربه اوشولش بن حیاش
روی اغن عقیقه بن غردان خنیه تاک و حیوش
اکتور این رزق الله شیخ الطبرانی -

فصل پنجم

خُدش۔ خُدش۔ خراشید (ع و ناک)۔
خدا میں نام مردے۔

خترش خورش خورشیدن رع فتاب (۲)
خترش کدک کشیدن شتر اسوی خود با کس
و کسب کردن و طلب رزق نمودن و یقال

کلب خراس مثل هراس یعنی سگ آهسته شده
ای جنگ از سگ دیگر خراس انسان و غم خراس کس
خمرش خط کش حرم دور از خمر شده باغریک کس

و نام مردی بوخراشش بالکسته نام مردی بوخراشته
بالضم نام مردی خراش و پوست دارد و پوست بینه
که تنی باشد و هر چه تنی و زرمیده باشد و لغم نقال

القی اخراستی صدره و تیرگی یقال طلعت الشمس
بی خورشید امی فی غیره -
خوش حساش - پاکس حوب که در بینی

شتر کشند هر چه از مس باشد آنرا زیره گویند و آنچه
از مومی آنرا خرمه خوانند و حشرات زمین را بافتح
ایضا خاشاکه یکی رحل خاشاک الفتح و الصخره و نیز

خسار با قسم بندی شش گوش و صده شش فاعلم
و بها خسار و مثل القیاری و صده تحریک الواو
فکنک مثقال الحریک علی الواو لان فعلا را بتسکین

مردودہ الیس میں انہیں خشار بالفتح زمین گل و شاد
ناک خانہ زبور غسل خشخشہ آواز سلاح و آواز
کردن رکن خش خشاش در مٹی شتر کشیدن در آمدن

در جنری و شوار رحل بخش دیر در شب جنتی است

حسن حسن حسن

خبر

تمش
حریش

طکشی
مستطی

حسن حبیب الرحمن

حفظ

عاش

طوش
الطوش

طرس
طرس
طرس

لیکھن پور
عظیم
لیکھن پور

طیش
طیش

طریقہ شریعت
عالمگیری
طریقہ شریعت

شش
شش
شش

طعنش پیش یارها دارند و طعنش است بدل
طعنش - کار و قلب الشاط -

طافش - طافش - مرد دست طافش تیرنگ است
طافش عینه صغریا -

طوبوش بیکی خرد و طوبوش تطویشا مطلق غزیده
الطوبوش کا منع افساد و العمل فاختیار الراجح فیما
اخذ فیہ من عمل افسادہ آیاہ طوبوش نام شخصے

القطش - الموضع الخشن مثل اسفلف -

عَرْشٌ - عَرْشٌ يَتَحْتُ وَحَادَهُ قَالَ مِثْلَ عَرْشِهِ

فذلک ان کاغز بالقرش ومن قال عروس فی احدی

[illegible]

عشش - اعشاش بمنزل دیگران فرود

آید ن تا جایی برایشان تنگ شود و از اینجا کوچ کنند
عشقه درخت کم شاخ و باریک تنه عشب مصدینه
زع مناص تعشیش کذاک وزن کم گوشه عشب

نذر که می عیشش عشان سر عشوشته لاغر و بار یک شش
و قال عیش بر حل معروفه ای قیل خیره و یقال سقاہ سحلا
عشا ای قلیلا عیش یا نعم خایه مرغ که بر درخت باشد رکن

دو کو خانم غم که بر در دیوار یاد رکوه باشد فحوص او حی
خانم غم که در زمین باشد شمشیر عشا شمشیر ج
عشا شمشیر نام های شمشیر ایضا خانه ساختن

مخرج و کرده بستن نان فخرک شده آن میقال هذا
موشش ایلور خانه جاق مرغان اعتکاش خوار باره
ازک در درن عشق شمشیر بنامه مرغ زیر یکدیگر

عطش عطش تشنگی و تشنه شدن (عع ع)
 بن ۴۰ یقال هو عطشان و بی عطش و هم عطش و
 عطاشی و عطاشق و من عطاشی - عطاش تشنه
 افتد بر دست و از امعاء تشنه تشنگی عطشان

یا قنبر و سوزان را معا سس و فهای سسلی عطشان
فطشان ابتراع و صل عطشان عشاء مثل صحرار
و النون بدل من الفاتانیت لای کج علی عطاشی
مثل صحرای میکان عطش بضم الطاء و کسر ایجابی
کتاب عطاش بالضم علت تشنگی -

عکاش عکاش - بالضم نام آبی عکاشه
خانه عکاکوت و نام صحابی و هو عکاشه بن مخنف
الاسدی و قد خففت - و عکاش الشعر و عکاش
الکلب و التوبی و التمدد -

عکس - عکس شده - بکسر تین خرگوش نادیده

عمر اس وقت نام مہر ہے۔
عمر شش و عیش ضعیف بصر و دیدن اشک چشم

عقش العود چو پانیند عقش المال

عمر کا فن (۴) غطش غطشا لغتان منہ متغطش

ی شینها شاد و فراخ شدن پل شترابنداره و همواری

فصل الغنم

مستحق

فراهم آوردن و شادمانی کردن و بعضا و شمشیر
زدن و بختن و زاون بولناک و نقفش العنکبوت
و غیره اکثر و صم جرابره و قوامه -

قلاش - بافتح کویک ترخنده قلانته خردی و
کوتاهی قلایش باضم شهرست با ندلس مناجین
معین عینی قلوشن کا سلوب شهرست از مضافا
عناطه قیلوشه شهرست و دیگر با ندلس قلانته شهرست
با فریقته و قلش اسم عجیب و کذک قلش -

لم یقنفس - بفتح القاف و النون المشدده ای
لم یقتر ولم یقفس -

قنقشته - بالکسر و است خرد از حشرات زمین
و ترخنده پوست منقشته مثله بافتح ترخندگی قنفس
بالضم زنده بینی کمیش و جل منقش فی اللباس
بشکل بد پوشاک و قنقشته بزودی ترا فرام آورد -

فصل الکاف

کیش کیش - بفتح کاش کیش رج - و مهموم
کدش - کدش - خراشیدن و برنج کسب کردن
بجفت عیال (مع فاک) یقال یکدش لعیال ای
یکوچ و عطا یافتن از کسی آنگداش کدک سخت
را اندن ستور کندش بضم تین عک و کندر -

کرش - کرش - مثال کبد و کبد شکنبه ستود
نشو از زنده چون معده مردم را و قال شکرشت
لا نفونلان الکرسن شمی انفعه مالم یاکل ایجدی فاذا
اکل شمی کرشا - کرش فرزندان خرد و عیال مردم
یقال هم کرش نشو رده ای صبیان صفار بجمت
مردم و مند ایشت الانصار کرشی و عینی - الکرشان
القبستان لازم و عید قیس - کدش و ژم شدن
زوی کرش از زین بزرگ کم و ماده خربزه گ سرین پاک

گوشت ناک و خرو انگشت -

کشش کشیش الاصل - آواز پوست افی
کشکشته شله و بانگ کردن گاو و آواز جوشیدن
شراب و آواز حقیق و قوت آتش بیرون جستن
از دی (مع فاک) و بدل کردن شین از از کاف
و خطاب مونت بخت نبی اسد چون عیش و پیش
در عیال یک کشیش اول هدیه شتر بیکشاش لغت
منه (مع فاک) فاذا ارتفع صوته قیلا قیل کت
فاذا ارتفع قیل بذر فاد و صفا صوته و ترخ قیل قره -

کمش کشش - هر دو سب کافی کماشته مصدر منه
(مع بضمهما) کمیش لغت منه یکمیش شتابانیدن و کماش
نکمش شتاب کردن کشته ناکه خردستان و قوس
کمش و کمیش صغیر بگردان یعنی خرو کیر کماش همه
ستان ناکه رستن -

کاشش الطعام - طعام را خورد (مع بفتحهما)

کرشته - چیز را گرفتن و بستن و زخم زدن
فراهم آوردن جانوری یا پاره را بر روی جفت
چیز آن تکریش ترخندگی -

کشمش - بالکسر نوعی از انگور خرد که استندار
البن من کمنش اقل قبضا و سهل خردجا -

الکعبش - بکرهها جمع مافی ماده (کبش)
کعبش - الطائر - پرند در دام قنادر و کعبش
فی الشی عرق -

ککبش - القوم اختلطوا -

کندش - بالضم عک و اما الدواد المعطس
فالسین لا غیر و الشین لغت مردوله -

کنش - بافتن رشتها می کلیم و نرم کردن مسواک
و رشت کشار بالکسر و سخت مرغول موی رشت
روی و انگشتات بالضم الشدا اصول الشی قنیش

منه الخروج و الکشف عن الامر عجله
کوبش - و کواشته بالضم سر زده و کاش ترسید
و کاش جاریه جماع کرد او را و الکو شان طعام
لا بل عمان من الارز و السمک -
الثوب الاکیاش الذی اعید غرله مثل الخضر
والصوف او هو الروی -

فصل اللام من بقیه اصرار

لقش - دور کردن و ساق و ماش و الشلشته
اکثره المزود عند الفزع و اضطراب الاحشار
فی موضع بعد جفع و هو جبان لشلش مضطرب
الاحشار -

لشش - لکش مشک خشک کهنه -
لمش - ببقا کده لاشش که صاحب بیست بفرغانه

فصل المیم

مکشش - سوختن آتش پوست را و سوزش
اتحاش سوختن گراما و آتش چیز را شسته خشک
سال متحاش سوخته شدن متحاش بالضم سوخته و
بریان متحاش بافتح متاع و رخت متحاش بالکسر قوی
که از هر قبلیه گرد آورند و نزدیک تش بایکد بایکد بگویند
خورد و عهد کنند محشش ایضا تراشیدن پوست را
و مجروح کردن یقال مجشش الشی ای سجد و العرب
تقول حشش لی خذارة محششنی ای بجمتنی -

مدش - مدش - بالهمک بست شدن کم گوشت شدن
دست (مع کاف) مدش الید مدش الید لغتان منه -

مرش - مرش - خراشیدن زمین که روی او را
باران خراشیده باشد و مرش خراشیده یقال
انتمینا الی مرش من امر اش - امرش کشیدن

کشش - کوش

قلاش
الاکیاش

لقیش - لیش
کمش
قنقشته

لقش
لمش
کاشش

کرشته

ککش - ککش
کدش
کشمش

الکعبش
کرش - کعبش

ککبش

کندش - مدش

کنش - مرش

معش
مردقش
مشش
مشش
مشش

چیز را از کسی - مردقش - مردقوش - مردقوش
مشش - مشش - مشش - مشش - مشش
تا پاک شود (مع فاص ۲) و دوشیدن شیر از پستان
نیم کاره مشوش و ستارچه دست متشاش هر یاقین
از چیزی بقال نقش فلان من بال فلان ای صیب
منه متشاشته بالضم سر استخوان نرم که توان فلان
آرامش است رخ - و ایضا زمین نرم و یقال فلان
طبله لمتشاش ای کریم النفس متشاش استخوان
خاستن مشمش کسرتین و فتح اول زرد آلو -
میشش قلیش - آمیختن پشم یا موی و شیر و آب
گو سپند و پنهان داشتن بعضی از خبیه و پیدا کردن
بعضی را و نیمه شیر پستان دوشیدن متشش م -
ماشش - عینه بکند و در کرد آنرا (مع بفتح) ماش لطر
الارض سحابی با بعضی باران زمین زارندید -
متشش - بانگشتان پرگنده ساختن (مع فاص ۲)
ک ۲ و نقش اختلاف الذاتة احتملا احتملا باضم
نقش بالفتح سپیدی که بر ناخن پیدا شود و نوعی از
خلش است در بینای در جل نقش نقش علی النظر -
ما جششون بضم جیم کشتی فجاها می رنگین با نقاش
معرب ماه گون بخشانیه که وضعیت بمسافت چند
میل از بصره منسوب الی مخش موی قیس بن مسعود
و هو من تغییرات النسب -
متشش - بسیاری جنبش
مردقوش - بالفتح مردقوش معرب مردقوش
و عربیه السمسق نافع لیسر البول المعص لسته
العقرن الاوجاع العارضة من البرود المالنو لیا
والنفخ والمقوة وسيلان اللعاب من الغم و جدا
محفوف رطوبات المعدة والامعاء -

مشش
میشش
نقشش

ماشش

تتشش
نقشش

نقشش
ما جششون

مخشش
تمخشش
مردقوشش

نقشش
نقشش

معشش - نرم مالیدن (مع بفتح)
مقشش - بالفتح و کسر الدال لملمة و العامة بفتح
ضم الشین شهریت بزرگ ماسن زنگ جسته
طشش الشی چیزی جستن کانه قلیب فیه شیا -
موشش الکرم پس نازده برینهارا خوشتر باشد است
معروف معتدل فخلو محموم نافع للمحوم الکرم ملین و
اذ طبع بالخل نفع یجرب المنفخ و مضاد لقوی الاعضاء و لولا
ماشش کالامی طله و آخریان کالجال بون منه الماشش خرم
لاشش ای ماکان فی البیت من قماش لایتمه لخرم خلو -
ممشش - سوزانید و خراشید (مع بفتح) و امشش سوخت
و امشش المرأة زن چهره خود را با ستره ستره و نازده
ممشش شتر ماده که لاغری آن بزودی آید -

فصل النون

نانش - نانش - تاخیر کردن کار (مع بفتح) و تاخیر
سپس ناندن و در شدن آنش پس ناندن یقال
فعلیه نیشا ای اخرا -
ننشش - کفین چیزی کردن تیره بر کردن (مع فاص ۲)
نباشش کفن آنچه نبوشش پنج تیره بر کند یا نباشش رخ -
نقشش نقشش - بیرون آوردن چیزی چون خار و مانند
آن که بجائی درخسته باشد متناشش بالکسر آهنی که
موی بینی و غیره آن بر کند بوی و یقال نقشش
من فلان شیا چیزی بر کندم از وی -
نخشش - برنگشتن صید (مع فاص ۲) و ناکه
بر مانده صید را و چیزی را که خری زیادت بهانوشن تا و گری
در قند فی الحیث لاتناجشش و گرو آوردن ستوریشش
و شتاب فتن (مع فاص ۲) نجاشش بالفتح نام ناکه شیه -
نقشش نقشش - فرو خوردن آب در زمین
(مع فاص ۲) و آواز جوشیدن آب غیر آن نقشش
بسیست ورم سنگ آن نیم اوقیه باشد که چهل

و روم را اوقیه گویند و پنج درم را اوقیه گویند نشسته
شتاب کردن در پوست باز کردن چیزی -
نقشش و یقال ما یطیشش - ای حرک لفتش
اتباع عطشان و لامحی له -
نقشش نقشش - برداشتن (مع بفتح) و جنازه
باهره دبی مرده را سر بر خوانند انتعاش درو شدن
افشاده نقشش عا کردن کسی را بلفظ لغشش آمد
میشت منقوش برغش نهاده نبات نقشش دبی الکبری
و بعضی هفت ستارگان در شمال جنوب چهار ویرا
نقشش و سه رانبات گویند و نقشش سیبویه الفراء علی
حرک صرف نقشش للمعزة و التانیت -
نقشش نقشش - پنبه و شمش زدن (مع فاص ۲)
تنقشش مثله عین منقوشش شمش رنگین و ده نقوشش شب
چرا کردن شمش و گو سپند (مع فاص ۲) و
ک ۲ و منه قوله تعالی اذ انقضت فیه عظم المقوم
انفاسش شب بیکر ماندن ستور را ابل نقشش نقشش
و نقاشش - و لا یکنون انقشش الا باللیل و لکل یلون ایلا
و تهارا - انتفاسش تنقشش موی برافراشتن گریه -
نقشش نقشش - نکاشتن (مع فاص ۲) تنقشش
کذا کث خالاز پای بیرون کردن انتفاسش کذا کث
بر کردن موی بمقشش و آن آهنی است که موی
بوی بر کند چون نقاشش و بخار زدن خوشه خرم
تازه و رطب شود و یقال نقشش العرق اذ ظهر
نه نکت من الارطاب منقوشش نکاشته منقوشته
شکسته که استخوانهای ریزه از وی بیرون کشند مثله
بارکی کردن در حساب و فی الحیث من نقشش
فی الحساب عذب - انتقاشش ایضا دست بر زمین
زدن شکر که در پاشی و خار در آمده باشد -
نقشش نقشش - بفرساییدن چاه (مع فاص ۲)

یقال فلان بحر لا یغس م سیری کردن چیزی را بقال
 اتوا علی عشب فکسوه امی افوده -
 نمش نمش بفتحین نقطه های سپید و سیاه
 نور نمش بکسر المیم لغت منه -
 نوش - نوش - گرفتن کسی را و نیکوئی رسانیدن
 بکسی (رع فاص ۲) یقال ناشه اذا تناول رجلا
 لیاخذ برأسه ولحمیه وناشیه خیرا ای انا له من لئلا و
 فی اقبال ذاتی الفرقان نوش سخت گیرنده
 تناوش انتیاس دست ندادیدن و گرفتن چیزی را
 قوله تعالی وانا لهم التناوش من مکان بیداری
 انی اهتم تناول الایمان الاخره و قد کف وایه فی الدنیا
 لکن انهم الواد کما یقال انفتحت وفتحت قری بها جمعا
 نمش - نمش - گزیدن مار و بدندان پیش
 گرفتن (رع ففتحها) ریل منوش مردی که کشیده
 نمش الیدین ستور سبک -
 نخاشته - بالکسر نان سوخته -
 جزه نخورش کجاش حرکت خورش و جوشیدن
 نمش - بفتح برانجستن و سخت زدن جنبه نیدن
 و زنجیدن زدن گزیده چیزی که گرفتن و خراشیدن
 و قدری زمال و نمش را خرد و دیدار - بفتح المیم
 معروف و مجهول نخوش میخوردن شیان منه ششاشی
 پائین چیزی بوسیدن (رع ک افت ۴) و بهوش نمش
 الی کذا یخبرک لیه -
 ندرش - کاویدن چیزی (رع ف ک افت ۱) و بیکرک
 و پنبه زدن -
 ندرش - بدست گرفتن (رع ف ک افت ۱) عن ابن ورید
 و عندی انه تصحیف اذ لیس فی کلامهم راو
 قبله نون -
 نمش - بفتح و انفتاح بفتحین اضطر ابانک

و جنبیدن چیزی در جای خود (رع بفتحها) انفتاش و
 نمش مثله و کل طائر او با نه حرکت فی مکانه نمش
 و بهوش الیه میل و انفتاشی و انفتاش بضمها القصیر
 اقصر ما یكون من الرجال فتاشته کما تری ندره نیست -
 نهرش - کزیرج جدرید بن ضبات احد الرقاع -

فصل الواو

ولش - او باش - مردم در میخانه مثل الاوشاب
 و یقال یو جمع مقلوب من البوش و منه الحدیث
 قد ولشت قریش او باشاها -
 ولش - ولش - اندک از هر چیزی وانه لمن
 و نشتم ل من زدا انهم -
 وحش - وحش - جانور وحشی وحشی
 کی و یقال حمار وحش بالاضافه و حمار وحشی به صفة
 از صحن موجودات وحش و جانب است را از
 هر چیزی وحشی گویند و قول بی زید و ابی عمر قال ابرأ
 رستم فمالت علی شق حشیهما و قدر لبع جانبها الایسر
 یقال لیس من شیء یفرغ الامال الی جانبه الایمن
 لان الدابة لا توتی من جانبها الایمن و انما توتی
 فی الاستلاب الیکوب من جانبها الایسر و خونه
 منه و انما لفت انما یفر من موضع المكافحة الی
 موضع الامن عند الایسر و وحشی اجماع الایسر
 کل شیء و وحشی القوس نظر با و انشها - ما تمیل علیک
 منها و کذاک وحشی الیدر حل انشها و وحشی برانی
 و ندره کردن سنجاش اندو بکس شدن ارض وحشی
 و بدو وحش بکسین خشک یقال لقیته بوحش صحت
 ای بیده فقر بوحش برمان شدن خشک شدن زمین
 خالی شدن شکم از طعام آجاش برمان و اندو بکس
 کردن بی نبات و مردم یافتن زمین شهر و اگر سنه

شدن یقال بات فلان وحشای جانک و ثنایا و حاشا
 ای حیاء - و قد اوحشاند لیلان ای نقد را و نا - و نش
 سلاح و جاسه از خود انداختن در گزیندن و فی الحدیث
 فوحشوا بریاجهم -
 وحش - وحش - الناس و الهم اوحش الناس
 سفاطم و وحش - و حاشته تبا و دژنده شدن
 وحش الشیء بالضم ای صار ردیا قال الراغب شعر جات
 لست من الوحش + کان محرمی و معهما المستن +
 قطنة من اجود القطن + اراد الوحش القطن فراد
 فیها فوناقیله - ریخاش با که گروانیدن سهام بر باج
 و آن تیردان سهام قراح ست چون کمانه -
 ورش - ورش - گرفتن طعام (رع ف و افت ۱)
 ک ۲ وارش ناخوانده بطعام کسی در آئینه تورش
 براغا لایندن و رفته ستور که با نذران است و را
 از رفتن در شتاب شتران سبک و در شان شتر
 و او راساق حرنیز گویند و فی اشل بعله الورشان
 یا کل رطب لشان - و راشین و رشان رج -
 و رش لقب مردی از رواة قراءه -
 وشوش - وشوش - سبک و شوشه
 سخن شوریده -
 و طش - و طش - آماده کردن و جربا سخه
 را می عمل یقال ضربه فطش الیه ای لم یضرب و لم
 یدفع عن نفسه و ساکوه فطش الیه شیء ای لم یطعم
 شیء و یقال طش لی شیء حتی اذکره ای افرح -
 و طش - و طش - نام مردی و جنبیدن رع
 ف ک ۲ یقال سمعت تشه ای حسه بنو قیش
 قومی از عرب الالف فی الاصل او شل اوقت
 تو طش جنبیدن -
 و دوش - بالفتح تبا ای -

نمش

نوش - نمش - حوش

ولش

ولش

ورش - ورش - نمش - وحش

نخاشته

نخورش

نخش

وشوش

وطش

نرش

و طش

نرش

نقش - و دوش

دمشته
تو همیش

دمشته - داغهای سفید -
تو همیش - برهنه پارتن و زقار گرانبار -

فصل الحاد

همیش همیش

همیش همیش - کسب کردن و گرد آوردن
(ع و ن ک) همیش مثل یقال هو همیش لیا له
فهو همیش - هباشه مثل حباشه آنچه گرد آورده
شود از مال و مردم -

همیشه

همیش

همیش - هراسش - همارشته - برافالاندن گان
را بر یکدیگر تهریش کذلک همریش وادی مت در اده مکه -
همریش - همریش - مثل همریش گنده پیرکلان
سال و ناکه شیرناک نام ماده سکه -

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

من الحوانج - شئی همیش و همیش ای زنجین
و همیش بخیز همیش بالکسرای صا همیش
فرس همیش و بهو خلاف الفصول و شاة همیش
بسیار شیر -

همیش همیش - زیر و زبر شدن و پیش و
پس رفتن مردم یقال لهم همیشة اذا قبلوا و ادبروا
و اختلطوا ایتماش کذلک نرم رفتن ستور و
یقال امرأة همیشی الحدیث لفجین زن بسیار
سخن و بسیار بانگ -

همیش - همیش - فتنه و برانگیختن و اضطراب
و فی الحدیث ایاکم و همیشات اللیل همیشات
الاسواق همیش در اینجاست شدن (ع و ناض) م
تومش مثل یقال همیش بطونها بالکسرای
اضطرب من الهزال - تومش در اینجاست مردم
و سخن جز آن فی الحدیث من صاب لامن همیش
اذهبه لندی نهامبر - و اما همیش کل مال الصیب من غیر
جانه کالغصب اسرته و بخود لکب - همیش حد بسیار از
هر چیز هواشات باضم اجماعات من الناس لابل -

باب الحصاد

الامصص الامصص - طعام تخیز من لحم عجل بجلد اودق
السکباج المبرد المصص من الدهن مقربا خایز -

فصل الحاد

بخص بخص - گوشت بن انگشتان گوشت
پیش پای و پیل شتر و گوشت پاره که در چشم خانه
روید و رستن آن (ع و ن ک) یقال یخص
الرجل اذا تاذک اللحم منه یخص لغت منه یخص
برکندن چشم (ع و ن ک) -

اذا جمعوا فاختلط بعضها بعض -
همیش همیش - جماعتی از مردم و فتنه
و اضطراب همیش جنبیدن و برانگیخته شدن
(ع و ن ک) م
همیش لکب کنی فاهتمش ای حشر فاهتمش
خاص بالکلب و بالسباع -
همیش بر خاستن یا جسته - جماعت تو همیش
نرم را ندن و برانگیختن بر غلامیدن و نرمنده
شدن -

همیش لکب کنی برانگیخته شد فاهتمش -
همیش - بالکسر شتر ماده بزرگ -
همیش - بالکسر شتر ماده سال خور و کذلک
العجوز و النجدة -
همیش - کجعفر و علا بط نام و شخص -
همیش - کسفر جل سبک -

فصل الحاد
همیش - شادمان شد -

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

همیش

برص - برص - پیشی و پیش اندام شدن و
کاف (م) ابرص لغت منه - سام ابرص گریشنه و
هما اسمان جعلا سما و احدا ان شئت العرب الاول
و ضفته الی الثانی و ان شئت نبت الاول علی الفتح
اعربت لانی باعرب ما لا یصرف و علم ان کل
اسمین جعلا سما و احدا الفو علی ضر بین احدهما ان یبکیا
جمعا علی الفتح نحو خمسة عشر و هو جاری بیت بیت و
هجرة بن بن ای بن الهجرة و حروف الیسن تفرق القوم
اخرول اخول و شفر بفر و شذر و شذر و اشباهاها و اضرب

الثانی انه بنی آخر الامم الاول علی الفتح و یورثه
 باعرا با لا یصرف نحو حضرت موسی و جلیک سام بر
 وان شئت ضفت الاول الی الثانی فقلت بذات
 موت اخر متها جمیعاً و تقول بدان ساما برص و یورثه
 سو اتم ابرص ان شئت قلت یورثه السوام لانه
 ابرص و یورثه البرصه او الابرص لانه کرسام
 بصص بصص - درخش و درخشیدن رع
 فک (ب) بصصا مشدده چشم بصص چا پلوی
 کردن و چشم باز کردن سبک بچه نوزاد و بصصه
 بصص دم چنانیدن و چا پلوی کردن سبک
 گریه و جز آن چشم بصصا ای لیس فیه فتور
 بعص بعص - اضطراب کردن و بخود
 در عین مازخم خورده بصصه بصص جانوری
 بلص بلص - بالتحریک فرغ بلصی
 رج علی غیر قیاس بنون زائدة - بلاصه گرختن
 بوض بوض پیشی گرفتن و فکرم نمون جمس
 بالض شتران با بخور شتابنده بوض بصص کوم یقال
 حال بوضی تغییر بوضی نوعی از زورق بوضان
 بطه از بنی اسد بوض بالفتح و الضم برین زن
 بنص - و یقال وقوائی حصص بنص ای فی
 اختلاط الحیض لم منه و کذا حصص بنص بکسرتین و
 یقال جدات الارض علیه حصص بنص بنص -
 بتخلص بکجه سطر و بسیار شد
 بر بصل الارض - بر زمین آب داد تا بهتر شود
 یا کاوید زمین را و نیک سیراب کرد
 بر بصل - که بخیل موضع است بر حصص
 بر بصل - اضطراب مردم در شغل و جنبش مار
 بر بصل - بروزن و معنی بر بصل اضطراب
 یا اضطراب عضو مقطوع

بخلص بخلص سطر بخلص سطر و بسیار شد
 بعص بعص - بالضم و بالفتح خوف بانه
 بلهص - از ترس بزودی دودید بخلص از جا
 خود آمد
 بهص بهص تشنگی و تاجست منه بهص صا
 بالضم ای شیا و بهصنی منعی
 تبخلص - بر آمدن مردم از جامه خود تبخلص شده

فصل التاء

ترص ترص - حکم کردن ترص کنک ترص
 ترص نشان منما مثل و سخن و سخن میزان
 ترص تر از و راست و حکم تراسته مصدر
 سنه (ع بصصها)
 ترص ترص بکسر تیر ز جامه معرب
 تقصقصه - بالضم و اب است خرد سفید درختان
 و تقص از کثرت زرقار پله در درخواست (ع ک ا
 فن ۲) و التقص کالمقص و لیس ثبت
 بتلیص - بموار و نوم کردن

فصل الجیم

جحص حصص - بالفتح و الکسر گج حصص
 گج گج حصص خانم بچ اندودن و چشم باز کردن
 سبک بچه نوزاده
 جأص - الماء آب را آشامید
 جرا صینه - بالضم مرد سطر و شتر درشت
 جا بصل - بفتح الباء و اللام او سکونها شهرت
 بمغرب لیس در راه انشی
 جلیصه - گرختن او الصاد با الحاء المعجمه
 جمص - نوسه است از رستی

أخلص - بالکسر که بستی جای خود نگذارد
 و مر و گنگاج که از نفع و ضرر یکسی نرسد و ترسان
 دنگ کننده در کار با جخلص کایر مرده بخلص دن
 و ترس گرختن بخلص البصر تر کر دگاه را یا ترس و چشم
 را بکشاد و جخلص بسبب بکج زد
 ابن جوصی - محدث مشهور
 جخلص - بالکسر باز بک است بهفت پشک باید
 نشینان اجاص یکسو شد و سل کرد (ع و ناک ۲)

فصل الحاء

حرص حرص - بالکسر از و از نند شدن متعدد
 بعلى (ع و ناک) حرص لغت منه حرص بالفتح کفایت
 و پاره کردن گازر جامه را بکوفتن جار صه شیء که
 پوست سر را شکافد حرصه مثله حرصه ابری
 که روئے زمین را باران وی بخراشد
 حرص و یقال ما علیها - حرص بصصه بحاء
 و الحاء ای منی من اكله
 حرص حرص - بالضم و توری چون
 یکج بنده در بکانت له جناحان فطار
 حصص حصص - حصص - موعده رفته از حصص
 مصدر منه یقال حصص البیضة رائه و یقال سنه
 حصص سال بی نفع و بی خیر حاصه علیه که موی
 سر بریزند اخصاص یختن موی اخصان بنه و حصصه
 بالکسر بهره اخصاص بهره دادن محاصه بحاء
 بهره بهره کردن با هم حصص بالضم سر کف و عفران
 حصص بالکسر خاک سبک حصصه پیدا شدن جن
 از باطل قوله تعالی الان حصص الحق و جنبانیدن
 چیزی در چیزی تا استوار شود و جنبیدن متر
 پایاگران وقت برخاستن و شتافتن
 در رفتن قال الا صمعه قرب حصص ای

بخلص بخلص
 بعص بعص
 بهص بهص
 جوصی جوصی
 بصل بصل
 ترص ترص
 بعص بعص
 بلص بلص
 تقصقصه حرص
 بوض بوض
 حرص حرص
 بتلیص بتلیص
 حصص حصص
 بصل بصل
 حصص حصص
 بتخلص بتخلص
 بر بصل بر بصل
 جراسینه جراسینه
 بر بصل بر بصل
 بر بصل بر بصل
 بتخلص بتخلص
 جمص جمص

نقص

خبر حص خنصر - افروشته بخفته کفچه افروشته -
خرخص - خرخص - خرز کردن میوه بردخت و
گشت بر زمین دروغ گفتن (رع و اض) خر اص
دروغ گوی خرخص دروغ گفتن قولت قتل خر اصون
خرخصن یا کس نصیب از خرز یقال کم خرخص از خاک
خنصر یا بخریک اگر سته شدن (رع ک ن ۲) خرخص
خنصر نصفت مهنه خرخص مقدر اگر سته سرخوذه و
یقال للبحر ع بلاب در خرخص یقال للبرد بلا حوج خصر
خرخص بالضم الکسر حلقه ناز و نقره و نخل پیراسته
خرخصان رج خرخص بالحرکات اندک شستان و نیره
خرخص بالضم حوب که در سر مشک بر پندار خلدند و
بر بندند و یقال ملک فلان خرصای شبیه خرخص

خلیص خلیصه - گریختن -
 خمص - خموض - فروختن یا سحر است
 (ع و اصل ۲) احمص یا یکی گفت یا یکی را حل خمصاً
 بالضم لغت خمص کشتی یا بار یک شکر و می خمصه و خمصاً
 و هم خاص من خالص خمصه گرسنگی یا قال لیس للبطانة
 خیر من خمصه بفتحها خمصه گرسنه شدن خمص بالفتح
 خمصه ایضا یا بار یک کردن گرسنگی کسی را (ع و اصل ۱)
 ص ۱) خمصه کلیم سیاه چهار سوهر و دهر علم -
 خنص - خنوص - بالکسر و التشدید خوک پچه
 خنا نص رج -
 خوص - خوص - فروفتن چشم خانه بلغاکی
 (ع و اصل ۲) اخص لغت منه خوص برگ خرمای

نام حور و زویدگی و دیدان
شخص الی ذاب - نیری یا بد رشتی داب و در کرد
رع و اض - متصل الی ذاب مثله و شخص فلان صریح
شماخص بالضم شتایی شخص تخمین بر روی گفتن
شخص تر ساند شد شخص شخص شخص ان شخص الی
شخص فعل لشموس لشموس لشموس لشموس لشموس لشموس
سنت من الرطبة و جارية ذوات شماخص و ملخص لشموس
ذوات ثقلت و انماخص -
شخص کجفر نام شخص
شخصه تمام در رسیدن مولده - شناخته
نوع از لشکر شناخته بالکسر یکنه -

فصل اعداد

حصص حصص - بالکسر خرمای یا حصصا مثل
شخصه و دانه خنقل بی مغز صیغه عروا شنه بانه
صباحی رج صیغه الذیک شاخ که بر پای خرو
باغ صیغی شاخهای گاؤ و حصارها قوله تعالی
نوازل الذین ظاهروهم من اهل الکتاب
من صیغته
حصص الصبی - و فقه - خدش لم یوجد فی
کلام ثلثه ا حروف من جنس کلمه غیر سما -
صعصعه یکبایع شوربا که در آن سرکه
داخل باشد لثه یا نیه -
صوص - بالضم بخیل که نهامان و تنها یا تنها
خوردن لایزاله الضیف و تنه لثه لثه علیها
صوص و المصوصی من ایام الجوز

فصل العین

عرص - عرصه کشادگی میان سر اعرص

کم شیر شدن ناکه و گویند (رع و ک) شخص
کذلک دشوار شدن معیشت شخص بالفتح
کم شیر شصا لخص ج - و ایضا شخصی یا و یقال شاة
شخص شاة شخص لیتوی فی الواحد و جمع
گویند ان شیر خشک شده و یقال هم فی شصا
لشع فی شاة و هو علی شصا صاری علی حجة -
شخص شخص - یاره اندرین از هر چه
شخص شریک یقال بشخصی ای شریکی فی شخص
من الارضی قطعه منها شخص بیکان برین دراز -
شخص فرس شناخص - و شنائی اسپ دراز -
شخص شخص شستن نیک یا کز که در آن
(رع و اص ۲) شوصه یاد که در پهلو نشیند مردم
و درم پهلو شخص چشم بسیار برین زنده -
شخص شخص شصا - خرمای که اندوی
سخت نشود -

شخص کسوف شتر کوچک -
شخص یفختین خشونه در آمدن خار درخت
بعضی در بعضی و قد تشخص شجر اشک -
شخص - بالکسر کیسوی پیشانی نزدیک و شتر
و شراص ج - شریکان دو سوی پیشانی و نهما
تبدل النزعان و یفختین شکافیکه برای رام و تیز
کردن شتر در پیش کشند و در سن هما در آن اندازند
و نوعیست از جنگشی گیران و آن چنان باشد که
حرکت را بر مرکب برداشته بر زمین زدن و زمین سطر
شخص بالفتح شخص قار شتر کره و کشیدن سختی و سطر
و شرسه بکلامه سطر به شرسه سکنیدن گزیدن شتر
آه نیست هر گز برگردن خرم خلافت شریک و شصا
شراخص ج - شرواخص بالکسر هر چیز سطر و نرم -
شخص کلفت امیر بخلق لغتی استین خاص

کو در ارتقا حاصل یابویه و و ایندن شتر اقص
بفختین یویه و ویدن -
رمص - رمص - درست کردن شکسته را
(رع و اص ۲) و تسلیم دادن با مصیبت
شکو کردن و صلح کردن میان قومی و سرگین
انداختن مرغ رمص بالفتح یک چشم که در گوشه
چشم گرداید و رمص گویند آنچه که روان باشد در
(رع و ک ۲) ارمص لغت منه -
رمص - رمص - بالکسر عرق بنیاد و دیوار و
سنگهای برین شسته استوار و رسته بالفتح یا نگاه و
مرتبه رسته سودگی کف پای شتر از تنگ جز آن
رمص مصدر منه (رع و ک ۲) ارمص مقدمه -
رمص بالفتح سخت فشار دادن سخت گرفتن تقاضا -
راص - بعد گولی و اناشد -

فصل الشین

شخص - ناکه شخص - و شاه شخص و نون
شخص لیتوی فی الواحد و جمع آنکه از غیر باشد
و بالفتح یک یا مثل نر و نر و قیل شخص لیتوی
نر علیها قطره العاطل التي انزی علیها فلم یحل -
شخص شخص - کالبد مردم و جز آن شخص
اشخاص شخص ج - و تناور شدن (رع و بعضها)
شخص لغت منه شخص بلند بر آمدن چشم باز
ماندن از شهری شهری لغت (رع و بعضها) اشخاص
بردن رسیدن وقت سفر و گذشتن تیر از بالای نشانه
سهم شاخص لغت منه غیبت کردن کسی اتعابا و
یقین اشخص اعتبار و کذاک اشخص بالسدن الضا -
شخص شخص - بالفتح و الکسر و ارمای
و دزدی که هر چه پند بزد و شخص ج ایضا

شخص
رمص

شخص

رمص
شخص
شخص

راص
شخص

شخص
شخص

شخص
شخص
شخص
شخصه

صوص

شخص
شخص

۵۷ یعنی فرشت ۶۲ سالگی از آسمانی که بر این مظلوم و فقیر و مسکین خیر آن بربز بلا الله الفصل پنجم مثلثه و الکسرخیمین ۱۲ ق ۱۲ ساله کلید که از دخیمر کرد و بقدر یک نان هندی لوی ۱۳۵ گوی خود که زمین که پناه گاه مردم باشد از سر ۱۲۵ ساله خانه کوکب ۱۲۳ -

و جز آن و خبر و گزاردن آن را مع فاعل گفته
 بالکسر حال و خبر و کار و سخن قصص راجع - يقال قصص
 علیه قال الله تعالى و قصص علیه القصص مبرور
 رسانیدن کسی را و مبرور رسانیدن بریدن نوی
 بشر و بر طایفه قصص الجناح - و القصص المراض بها
 مقتصان - و القصص یعنی القصصه وضع موضع القصصه
 ختمه سارا غلب علیه یکسر القاب جمع القصصه الی
 مکتب تحکی - اقصا ص وایت کردن سخن و در پی
 رفتن در پی قصاص شدن قصص در پی فتن
 قصاص کشنده را باز کشیدن جراحت کردن عوصن
 جراحت را اقصا ص قصاص کردن مبرور و یک
 آوردن و مبرور نزد یک آمدن يقال ضربه حتی
 اقصته الموت قال الفراء قصته الموت قطعه بمعنی
 کس و نامنه و قصیه رویانیدن زمین و آن
 گیا همی که با سمار و رخ و قیصص راجع - سار شدن
 آهسته آهسته و سار و سار و سار و سار و سار و سار
 الاصل حتی تری القصصه البیضاء ای حتی تخرج الحرقه
 الی تحتشی بها کما قصصه لایحانها صفره و لایحان
 قصصه بالضم موی پشانی قصاص کث لغات مثله
 و انهم علی قصصه نافع که بروی طعائم متاع خایار
 که بقیصص راجع اند و کردن راجع قصصه بالضم
 مرویتک و ریش اندام جل قصاص قصص شیر زنگ
 است قصاص بالفتح شیر کردن آن بر هم زدن چنانکه
 آواز آید از وی لیحه قصاص ما تبارک
 قصص - اقصا ص - کس را علی الفوق
 بر جای خود يقال ضربه فاقصه ای قتل علی مکان
 قصص دن بر جای بی نقل و حرکت يقال تا
 قصا اذا اصابه ضرره و ریهات مکان فی ارض
 سق قیل قصا فقد استوجب المآب قصاص باهم

بیماری گویند که در حال کشدن فی اسدیت موتان
 کیون فی اناس کقصا ص لغتم -
 قصص - قصص - تم قصص مصدر من یقال
 قصص الطائر و دست و پایی بستن آهوار -
 قاص - قاصص - بر آمدن سایه و بر جستن
 آب جامه بعد از شستن بر آمدن آب در جاده
 و اک ۲۱ ما قاصص - قاصص قاصص لغت منه -
 قاصصه لغت من آب در جاده آمده قاصصات راجع -
 قاصص قاصص گرد آمدن با هم شفته قاصصه لایحان
 جسته قاصص قاصص کشنده آقا ص آمدن کوهان شتر
 بجه و قرب شدن نافع باستان نافع مقلاص لغت
 منه قصص قاصص سب بلند دراز دست پای قاصص
 بالفتح شتر جانه دی اول یا یکب من اناث الابل
 الی ان تثنی فاذا اتممت فی نافع - و القود اول ما
 یکب من فکور مالی ان تثنی فاذا اثنی فهو حمل و رجا
 سمو الانا نافع النحلیه القوام قاصصا و قال القاصص
 من القوام بمنزله الجاریه من النساء قاصص - قاصص
 راجع - قاصص جمع اجمع و شتر مرغ بجه ماده -
 قصص - قصص - قاصص - بر جستن سب و
 جز آن را مع فاعل و کس و در کشیدن شدن بی اسپ
 و بر جانیدن دریا کشتی را بوج متعارف با قاصص
 بالکسر جندگی و فی المثال بالکسر من قاصص هو الجار
 یضرب لمن و ل بعد لغز قصص پراهن قصصان
 بالضم اقصه راجع - قصص پراهن پوشانیدن
 قصص پوشیدن -
 قصص - قصص - شکار کردن راجع و اک ۲
 اقصا ص شد - قاصص قاصص قاصص صا قاصص
 ایضا شکار قصص بالتحریک مثله بقصص گروهی
 از عرب قصص صید جستن بقاصصه روده و اندرون

مرغ قواقص راجع -
 قیصص - قیصص - افتادن دندان ازین و پنج و
 بالضم و الیضا - القیاص فرود بردن چاه قال لا حوا
 القاصص الی لای انارک قال الاصحی القاصص
 المنقصر من صله بالصاد غیر مجرب و بالضم و المنقصر
 طولاد قال ابو عمرو و هما بمعنی واحد یقصر من صلابه کسبر
 لمیر رجل من قریش قتله النبی علیه السلام یوم الفتح -
 قصص - نزد وی گذر کرد قصص البیت خانه را
 رفت و قصص بر جله اسب را تاخت راجع لغت
 و سبقتی قصاصد ویدن پیشی گرفت و قصصه قصصه
 قاصصا البعد عن الشی -
 قرقوص - بجه و قرقوص با جود و عاه -
 ققموص - بالضم سمار مرغ و کلان شکم و ققموص
 وضع ققموصه بجه -
 قمرص - با دام را خود و لایق قاصصا طایفه زبان گر
 قوص - بالضم قصصه البصیایسین الدیار المصریه
 بعد الفسطاط عمر منها و دیست دیگر در شمشون
 یقال لها قوص تام و بر کتب قوص قام بالزاد
 مقام الصاد للتحرقه -

فصل الکاف
 کقص - کقص - پنبه
 کقصص - کقصص - لرزه و پنبیدن و خود
 کقصصه رسن ام آهوار -
 کاقصه - رام کرد آزار و پنبیدن و راجع لغت
 اشئ الکله او اکثر من الکله و من شربه کاقص لغت منه و
 کوصه بالضم صبور علی الاکل و الشراب و علی الشراب
 کبا ص و کبا صه - بضمها شتر و خر و کبا صه
 توانا بر کار باشد -

قیصص

قصص

قاصص

قصص

قرقوص

ققموص

قمرص

قوص

قصص

کقص

کقصص

ققصص

ققصص

کبا ص

كخص
سخص
مخص

كخص - نباتيست که در آن مشابه چشم بلخ باشد
کخص - بازنده و کخص - جله بیا جست (عج غنما)
کخص - ناپدید شدن اثر بقال کخص - اثر و قیاسی
و کخص - غلیم مرفی الارض لایری و کخص - کتاب کخص
کخص - کخص در سه قدر من الطلال کخص در اس
کخص - کاسیر الذخیره والا قطیاء شمع الطرائث
او مع کخص - کمال قطوان بطح کخاص بالین
تجففت فیوکل فی القیظ وان یکخص ای یخلط الاقط
البحر لموضع لای تخیر الاقط و قد کخصه فکثره المکروس
اکثیر شیره و کخص - قوت خوردن الاکثر اص - کخص
کخص - خوردن لقمه فی الکاخ و کخص - لقمه
او الفرخ اصواتها -

کریص - لخص - یخص

کخص - لوص

کناص

کیص - لخص

لخص - یخص

منص
لمص

ای السند تمهما - یخص تنک -
لخص - یخص - گوشت گرفتن بام چشم و ک
ن (۲) لخص لغت منه ضرع لخص یکسر لخص لستان
بسیار گوشت که شیرازی بدشوار می بیرون آید
الخص یسید کردن -
لخص - لخص - بالفتح والضم وزد لخص - ج
لخص - یخص - بالباء و بد و نهاد زوی لخص - زرد شدن
ارض ملقنه زمین و زردناک لخص - مرد و نهاد
کفت سار با هم نزدیک یقال فی لخص لخص
استوار کردن مثل الترضیص -
لوص - ملا و صمه - نگرستن درخت که چگونه
بر کند و را الا صمه گردانیدن بر چیزی که میخواهد
و فی السیرت هی الکلمه الی الارض علیها البنی
صلی الله علیه وسلم یعنی ابا طالب -
لخص - یخص - سختی و آزمندی در خوردن و نوش
لخص - فلان علینا لخص -
لخص - تنک شد عک و لخص - لخص غشت
و جشت لخص - کلفت تنک و بسیار گوی جدیدی
کنند لخص - جلد پوست را سوخت (عج غنما)
و التخصه گرفت آنرا التخصه جسته کت ند
کارهای نازک -

لمص - بالفتح فالوده یا چیز نیست مشابه او
که شیرینی نداشته باشد و کودکان با و شاپ ریش
و لمص - در آنرا لمص - المشی اخذه بطرف صبه قطعه
کا لعل و شبهه لمص - فلان شکلی را و را لمص - کعبه و رفع
گویی فریبده چهل لمص - الشجر مکن ان لمص -
لا مص - میل کردن (ع و ک) و لاصه لاصه
و لقال لاصه اذا از عته او حرکه لتتزعزع لاصه
عن کذا و کذا و دعه -

لخص - بالفتح فالوده یا چیز نیست مشابه او
که شیرینی نداشته باشد و کودکان با و شاپ ریش
و لمص - در آنرا لمص - المشی اخذه بطرف صبه قطعه
کا لعل و شبهه لمص - فلان شکلی را و را لمص - کعبه و رفع
گویی فریبده چهل لمص - الشجر مکن ان لمص -
لا مص - میل کردن (ع و ک) و لاصه لاصه
و لقال لاصه اذا از عته او حرکه لتتزعزع لاصه
عن کذا و کذا و دعه -

فصل الميم

مخص - محض - دویدن آه و پای زدن
مذبح و فالص کردن زرد بکار (عج غنما) تخص
از نمودن محض محض شتر استوار خلقت -
مخص - یخص - یکیدن (ع و ک) و مخص
کذلک یخص یک یک یکیدن ماصه کاذب
و نقال ماصان یا ماصه در شام و رجل ماصان
انکه گویند انکه از کسی مخصه مثل المصفه الا ان
هذ بطرف اللسان و ذاک بالفم کلامه و بینهما کما بین قصبه
و قصبه تفاوت - و مصممه الا و غسله با صبه جاری
کودک مخص بالفتح و لضم طعام که با مرغ خورد و بگوید
بچه سازند مخص بالضم خالص هر چیزی فنیانی
یقال فلان مخص قومه و هم مخص الا قوام
یستوی قیه الواحد و الجمع فرس و رد مخص مضاف
کان خالصانی ذاک مصممه شهری بشام -
مخص - یخص - بگشتن بی یابی (ع و ک)
و فی الحدیث شکا عمر و بن عبد کربا لی عمر
المخص فقال کذب علیک الفسل ای علیک لیس عمر
المشی و هو من غسلان الذئب -

مفص - قال ابن زید ابل امغاص بن لغيره
المعجیه اذا کانت خیارا لا واحد لها من لفظها و
قال ابن السکیت المنصه واحد المفص بی خیار
الا بل مفص بالتسکین مستعمل و ده و بالهمز یک
عند العامة یقال مفص الرجل مجهول انه مفص
لمص - یلمص - بالتحریک لغزیدن چیزی را
و ست (ع و ک) و رشاد لمص سنی و کله لفران
باشد الا ص یا و غلام النون فی المیم یستن ملا
بچه انگندن زدن لمص یستن سیرا یخص بالکسر

فصل اللام

لخص - التخاص مضطرب یا و کردن کسی
بکاری صدمه بالی و منه یقال التخصه التجهیله
ذلک لامرای التجهیله و مضطرب یخاص علی فعال بی علی
الکسر سختی و داهیه انداختن سختی یقال التخصه
ای تشبیه بده بسته شدن و یقال یقال التخصه لابقه

لخص
لمص
لاص

رفسن بشتاب -
مَوْص - مَوْص شستن مع الصمغ غساله -
مَاص - مَاص بفتح شتران سپید و بهتر نفع فی المص
 و المص -
الموص - الموصی و نحوه - بانگستان فشرودن موص
 کعبور شتراده تیز رو و موص سبقت بر و موص
 المص شرع السلت طار -
موص - ثوبه تمیصا یا رچه را پاک سفید کردن
 فی الما باب فورفت و اما صلت لا ارض فی هب
 بنهاد و در قما مصاد لغت منه -

فصل النون

نخص - نخص - ماده خرفه بستن نخص بضم
 بن کوه و فی الحدیث یا لبینی غور شمع اصحاب
 نخص بجبل و هم قتالی محمد -
نخص - نخص - لا غشیدن از بری رع و نا
 ضل عجوز ناخص لغت منه - انکاف نامدن کوشیت -
نخص - نخص - در داشتن چیزی را جای
 و برکنده شدن از شهری و بسکنی تا ساز و آرمی دن
 زن باشوی ناشخص یعنی ناشرا رع و ناض و
 ک (۲) انشاص برکندن از جای نشاص بالفتح
 ابر بر آمده -
نخص - نخص - نیک اندن و رفتن شترو
 برداشتن منه تنصیه العروس نیک باری کردن
 در رسیدن تا غایت از بدانی و برداشتن حدیث
 و خبر کسی صلته بالی قال فصحت الحدیث الی
 فلان و فی الحدیث علی رضی اللہ تعالی عنہ اذ بلغ النساء
 نص الحقائق یعنی متقی بلوغ العقل نقصه انوار

زمین استوار کردن شتر یا خرنوب یا ارگران و جنبانیدن
 چیزی و فی حدیث ابی بکر و حین دخل علیه عمر رضی
 اللہ تعالی عنهما و یوسف بنی لسانه و یقول یذا
 او رد فی الموار و قال ابو عبید یو بالصاد و لا غیر بالصاد
 المعجمه کذا کت لکن لیست فی الحدیث -
نقص - ناقص - بغیر المعجمه نام مردی -
نقص - نقص - بالتحریک بر اتمام نارسیدن
 و سیراب ناشدن شتر (ع ک ل ف م) منقص تیره
 اگر داندین عیش ناقص لازم منه -
نقص - انقاص - دفعه دفعه انداختن گویند
 بول را بعلت نقاص بالضم نام آن علت بسیار
 خندیدن یقال انقص بالضمک ای اکثر منه
 نقصه یک سخت خون -
نقص - نقص - کم کردن نقصان کمی دکم
 شدن (ع و ناض ۲) انتقاص کذا کم لازم متعبد
 استنقاص محو یا خواستن مشتری در بها منقصه
 انقصه عیال فلان انتقص فلان ای یقع فیه و یلبس
نقص - نقص - پشیمانی رفتن (ع و ناض و ک)
نقص - نقص - موسی برچیدن نامه زن سو
 فرق پشانی چنانکه تنقص خود را موسی چیدن دادن
 تمیص یعنی نقص فی المبالغه یعنی منقص مناص الی
 که موسی بدان چنین نقص بالکسر نوعی از نبات
 نمیکه نباتی که بعد از خوردن باز وید -
نقص - نقص - مناص باز شدن گنجین
 و خوشی باز کشیدن قوله تعالی و لای حین مناص
 ای لیس وقت تا خرو فرار مناص ایضا اگر نرجای
نقص - نقص - ایضا گور خاستناده پس ماندن و یقال
 ما به نوص ای قوه و حرک -
نقص - نقص - قدره از تیره و قتیکه بر دیگر گفتگو کردن

(ع و ناض) و ما بنقص ما یکلم و ما سمعت لنبصه ای کلمه
 و انقص کما میر صوت شفقی الغلام اذا اراد تزوج طائر
 با شاه و قد بنص بنص و منه النصب للقوض المصوبه
 و بنص الطائر و انقص یو بنص بنص صوت صوتا منقصا
 بنصه - عینه ند و صا چشم او کلام برین و شد
 و قرین و کما چشم خسته کرده شده از چشم خانم بر آید شد
 بالکسر زن لا غشیدن بی خردید زبان و سفله و سبک
 مردیکه پوسته برگردی پیش آید بچهره بد انکارند آنرا
 و بدی اظهار کنند و بجهت البشرة کفر عزت فخر ج ما
 فیها ندص ندص آمدن (ع و ناض ۲) و ندص لشی
 من لشی استرق اندص حقه منه و استند صم استخراج -
نقص - انقاص - انقاص نبات زمین اخور در رع
 بفتحها و بهومن ناقصی ای من ناقص فی اسدن
 ناقصه شاعر نصرانی قدیم مشتق من نقص محرمه و بهو
 التماثل و نقص من نقص حرمه و نقش بعد سقوط -
نقص - جنبش - است اسم جنبش خا بشت -

فصل الواو

و بصر - و بصر - درخشدن بیاض درخشدن
 زمین و بریدن نبات و درخشدن آتش
 و بصر چشم کشادن سنگ بچه انده لواء بصر یعنی
 کس استوار دارند است هر چه را شوند و است
 نام مرد -
و بصر - و بصر - سر با با خا غیر المعجمه -
و بصر - و بصر - و صواص سوار
 پرده بمقدار چشم که بگرداز و صواص ردی
 بند خرو و صواص ج و سنگها در میان زمین و بصر
 روی بند بستن چنانکه جز چشم روی نتوان دید -
و بصر - و بصر - گردن شکستن (ع و ناض)

موص

ماص

الموص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

نقص

محمیض اندک که در آن چیزهای ابل حامضه و حوامض
شتران شور گیاه خورنده و ابل حمیضه شتران
باشنده در حمض محمض بافتح موضع که در وی شود
خوردستور بنو حمضه بطعن از بنی کنانه حاض گیاه است
که گل شیرخ دارد-

حَوْضٌ بِحَوْضٍ۔ تم احواصن حیاض ج ۲
 حوض ساختن (جمع فاضل) استخوان گرد آمدن
 آب بخوض بالتشدید مغاک گردا گرد درخت و منہ
 قواہم انا حوض حول ذلک لامرای اود حولہ
 حوض مناجائے۔

حَيْضٌ مُحْيِضٌ - بِنِي نَازِي وَبَنِي نَازِ
شَدَن زَن رَعَف (اَلْ) حَائِضٌ لَغَتْ مِنْهُ حَائِضَةٌ
اَيْضًا حَيْضٌ حَوَائِضٌ ج - حَيْضَةٌ يَكْبَارُ حَيْضَتُهَا كَبُرَ
اِسْمُ فِيهِ حَيْضٌ ج - حَيْضَةٌ اَيْضًا لَتُهُ حَيْضٌ مُحْيِضٌ كَذَاكَ
حَائِضٌ ج - اِتِّخَاضَةُ خَوْنٍ كَمَا اِذَا يَامُ عَادَتِ فَرْوَن
يَا كَم اَيَّدُو اَبْدَن اَن يَقَالَ مِنْهُ اِسْتَحْيَضَتْ اَلْمَرْءَةَ مَجْهُولًا
فِي اِسْتَحْيَاضَةٍ حَيْضٌ بَارِزًا مَذَن اَز نَازِدِيَا يَامُ حَيْضٌ
فِي اَلْحَدِيثِ تَحْيِضِي فِي عِلْمِ اَللّٰهِ تَسَاوِ سَبْعًا وَيَقَالَ
حَاضَةً اَلشَّمْرَةَ حَيْضًا وَيَشْجَرَةً تَسِيلُ مِنْهَا شَيْءٌ كَالْدَمِ -

حرف فقه - بالکسر شتراده بهتر و ابل حرف فاض
شتر با می لاغ و بار یک کمر و ارم لا و احد لها -

سفر مختص سفر جبل من أسيرة بسوق بهامة

فصل الحاء

خضض خضوضه جنبانیدن آب خضوض
لازم منه خضاض بالفتح اندک پیرایه یقال علیها
خضاض می شی من کمالی رجل خضاض خضاضه و قول
خضاض بالفتح و الکسر و اد نقض خضضه و شبهه
مکان خضاض می بسیار آب درخت خضاض شو

۱۸۷۳ء علی کہ اکثر صابون پڑان بکار برتند ہی سہی ۴

از قطران که بشتر در ماند
خفص - تن آسانی عیش خافص لغت
 منه و تنم فی خفص من العیش و رفیق نرمه من قال
 یبسی و بینک لیلہ خافصه ای هینة اسیر خفته کردن
 و ختر خفاصن خوشترین خفته کردن زن خافصه
 لے خانه و فرود داشتن آواز و آسان کردن
 کا صله بعل و جر کردن اعراب را در کلمه جمع ثنا
 ک (۲) الخفاصن الخطاط -

خوص - خوص - باب و سخن را آمدن و بکاری
 در شدن و جنانیدن تشبیه و رجا نیک زده باشد يقال
 خاضه بالسيف ای تحک سبفه فی المصروف و شرب
 آینه ختن (مع فاضل) و خوص فی دمه شد للبالغة
 مخاضه جای در شدن و آب که از وی بیاید سوار
 نوازند گذشت مخاض مخاض رج الخاضه بآب آوردن
 ستور را خوص کچو یا چیز می که شراب را بدان زنند
 تا آمیز و تخاوض سخن پیوستن گروهی با هم -
 خریضه کسفینه و ختر کم خوص بصورت سفینه فام
 ناکه اندام عن الیث و لعل الضوب بالصاد -

فصل الدال

دحص - دحص - بالتحریک لغزیدن پای
 و در گشتن آفتاب يقال دحضت الشمس عن کبد
 السمار (مع بفتحها) دحوص باطل شدن حجت
 ادحاض متعذر و لغزیدن مکان دحوص بالتحریک
 و سکون ۲ حای لغزان -
دحرض - دحرض - بالضم نام جانی و حرضان
 در سبغ دحرض هماء ان ثنی بلفظ احد هما کالقرین -
 داحض یفتخین فریبی و پری گوشت و تنیکه
 و رجله نقصانی نداشته باشد -

دخض - بالفتح پلیدی و دو و پلیدی کودک و
 پلیدی انداختن آنها (مع بفتحها)
دصن - خدمت نگهبانی کرد -
دقض - پاره کرد و شکست (مع فاک) ۲
ادهمضت الناقه - اجرت -
 مشیه و لیضی - زقار با جهر -

فصل الراء

ررض - ررض - بالتحریک سن پالان و
 روده و دیوار گرد شهر و خواجگاه گویند ررض الرجل
 امرأه و کل مایاوی الیمن بیت و نخوه و قوت که
 بسند و رسیده باشد فی المثل شک بضا ان کان
 سمار ای منکس باک و خدک و من تادی الیه
 و ان کا نوا مقصرین و هذا کقولهم انک منک ان
 کان اجید - ررض بالضم یا نه چیز ررض بفتحین
 اگر انامی چیز ررض بر افرو زدن گویند و گا
 و اسب و سنگ مثل بروک الابل و جثوم لطیف و
 بازماندن قفا را ز گشتی (مع فاک) ۲ ررض خرابیدن
 ستور و سخت شدن گرای آفتاب مر الرض لغم
 کما طن الابل ۱ احدها ررض مثال مجلس ررض
 گویند ان به اغل گرد آورده باشد بان و شجرة
 رروض بالفتح و رخت بزرگ درشت ساسله روض
 ای تخم - و يقال فلان بالقوم البضیة لغزیدن
 و می یا چشم کرده می نیز دینی در حال میرو
 این لفظ در چشم کردن بیشتر مستعمل است و بضیة
 مرد بون و حیره و الرابضة بقیة حمله الحجة لا تخلو
 منه الارض یونی الحدیث -

رخص - رخص - شستن دست و جامه و
 جرات (مع بفتحها) ثوب رخص مر حوض لغت منه

مر حاض بالکسر جامه کوک جای دست و رو می شستن
 رخصه بالضم و المدحی که در بی تنیکه رخصه می
رضض - ررض - کوفتن و ریزه کردن رخت
 و ارض (مع فاضل) و خرا که بکوبند و ترشند ررضه مر حوض
 حبوب کوفته ررضه سنگ بزه که زیر پا کوفته شود
 زمین کوفته شده بسنگها ررضه بالضم ریزه های
 چیزی کل شئی که بر قدر ررضه و ارجاره ررضه علی
 وجه الارض ای تنگس - امرأة ررضه زن بسیار گشت

رجل ررضه لیسر ررضه کذک - ابل ررضه
 شتران که گذاشته ررضه بریده شتر شیر و آهسته
 و گران شدن ررضه شیر بریده زرد آب جدات از وی -
ررض - ررض - بالتحریک لشکین ماندن
 چیز را و جگر گذاشتن ستور (مع فاضل) ۲ ررض
 مر فوض ای هر دوک - روضه روضه که بر خود را مانند
 و باز گشتن از وی و جماعتی از شیعیان قال لا همی
 سوا ذلک لمر کهم یدین علی بن کحسین فوض کچو
 شدن ستور بار اعی ابل راضه و ررض بالفتح
 و التحریک لغت منه ارضه ررض - لغام فوض التحریک
 ای فرق يقال فی القرية ررضه من برای قلیل -
 رفاض کحطب النعم هنرم ریزه روض الناس فرقم
 روضه لارض ترک بعد آن کان جمی - روضه من کلام
 ای متفرق بعد بعضه من بعض - رجل قبضة ررضه
 فیها آنکه چیز را میگیرد و میماند و يقال لعل قبضة ررضه
 آنکه گوی آرد ستور را و باز بریشان می گزارد و ررض
 باقی گذاشتن آب و شک ارضه ررضه بریشان
 شدن سر شک هر چه شاشیده و پریشان شود آنرا
 ررض گویند مر فوض الوادی جاها پریشان
 شدن میل در وی رفاض را همای پریشان
 رفاضه مشددة قونی که روض زمین مای میچرا

دخض
 خفص
 دحض
 دقض
 ادهمضت
 دلیضی

خوص - ررض

ررض

خریضه

دحص

دحرض

داحض - رخص

رکض

رکض - رکض - پای جنبانیدن (مع و اض) و اسپ تا خنق منقوله تعالی از رکض بر خاک و فی الحقیقه رکضه من الشیطان ای دفعه منقوله رکض الطائر اذا حرك جناحه فی الطيران رکضه البعير اذا مضى برجله ولا يقال رجع - الركض بزرگ شدن بجهت شکم بادیان و لکند زدن آن از یکجا کنکند که ایضا اضطراب کردن کسی در کاری مراکضه اسپ جدا شدن با یکدیگر تراکض دو اندیدن اسبان با یسوی چیزی صله بالی يقال تراکضوا الیه خیلهم برکضتان فی القوس و بازوی کمان قوس رکض لیس سرعته السهم یترکض المادحة

لوعن

رمض

رمض - رمض - بالتحریک تحت تافن گرامی آفتاب بر یک و جدا آن و سوختن فتد هوا و بگرمای چیدن گوسپند و سوختن درون علت ناک شدن و فی الزمان (مع ک ف ت) ارض مضار زمین قفسیده و فی الحقیقه صلوته الا و بین اذا مضت الفصال من الضحی ای اذا وجد الفیصل حر الشمس من الاضاد یعنی فصله الضحی تک الساعه - ارماض سوزاندن یک روز من پای را تر مض صید کردن وقت گرمگاه رمض بالتسکین یا پوست بختن گوسپند شکم کفائیده در مغاکه بر سنگ نرهای قفسیده و آن نوعی از بریانی است (مع ف ت ک) رمض جای آن در موضع گوشت بران شکل چینه شقره رمض فصل رمض تیز و هر چه تیز باشد از رمض خوانند عن ابن السکیت يقال رمضه از منسب بضم و لکسر اذا جعلته بین حجرین المسین ثم وقعت لیرق - ارتقاض اند و بکین شدن بجهت کسی متعبد باللام يقال رمضت له اسی تخزنت له و متباه شدن بگرمی دل نافته کردن کسی را از مضان هم مضانات

شعر و مض

شرباض

شمر مضاض

ضوضنا

عوض

ار مضارح - يقال نم لما نفلوا السمار اشوعر من اللغة القديمة سمد بابا لازمة التي وقعت فيها فوافق هذا الشهر ایام رمضان آخر شهر بدک - روض - روضه - مرغزار روض ریاض ج روض نیم مشک آب و ضه آن مقدار که مشک چون را فراز بگیه در ریاض ج - ریاض ریاضه رام کردن و ریاضت دادن (مع فاض) نافته مروضه فوس مروض رام کرده ارتقا ص رام شدن ترويض یا دادن بمبالغة و مرغزار کردن زمین را قوم روضه راضه جمع الرض - نافته روض نخست در ریاضت نافته عرض و غیره قضیب کما بمعنی یستوی فی الذکر و المؤمنین و کذا کلام غلام روض صله ریوض قبلت لواء یا و فاعلمت - اراضه مرغزار ناک شدن جا و سیراب شدن آدی و حوض استراحت سیراب جای فراخ و خوش شدن آن مراد ضه نرمی کردن با یکدیگر در کار تا او را در کار کشد صله لعل يقال فلان بر اوضه علیه

فصل الشين

شمر و مض - جبل شمر و مض بالکسر انهم شمر و مض - جبل شمر مض - شمر و فزک دراز کردن - شمر مضاض - بکسر تن و خیتست بر خیره -

فصل الاضاد من بقية اصراح

ضوضنا - مقصوده آواز بد یا آواز مردم لغته فی الممهور رجل مصنوعی مرد بانگ زن -

فصل العين

عوض - عوض - پهناء و متلع و خشت بر چرخ جزیره و سیم باشد عوض رج - دروی کوه و شیشه

بر کیش اعظم و يقال ما هو الاخرض من الاغراض و ابرگرد اگر دافق و تلخ بسیار و سیداشدن صله باللام و سید کردن صله لعل و باللام ایضا يقال عرض ای ظهر و عرض علیه الشی و عرض له الشی ای ظهر و برزه الیه منقوله تعالی و عرضنا جهنم یومئذ لکافون عرضنا قال لفرادی ابرزنا با حتمی انظر الیهما الکفار و پیش آمدن يقال عرضت بالفعول و مرئی فلان فاعرضت له (مع ف ت ک) و بالعکس لفلان حبیته ان يقال یا یعرضک لفلان قال یعقوب و لا تقبل یا یعرضک لفلان بالتشدید و در عرض حق کسی چیزی اذن يقال عرضت له ثوبا مکان حق و رسیدن فی بستره يقال عرضت لانه ای اصحاب آفة و عرضه کردن چیز نرا بر کسی بفروختن و يقال فی المثل عرض سا بر می و هو ثوب حبیثی باری عرض لایالغ فیه و پیش داشتن نانه نبشته و عرضه داشتن سخن خزان و عرض دادن لشکر را يقال عرضت ابجد عرض لعین اذا امر بتم علیک و نظرت با حالم عارض ابجد سلا را لشکر و پیش آمدن تا خوشی و تب يقال عرضت عارض من احمی - و عرضتم علی السیف قتل و بر پنا نهادن يقال عرض لعود علی الانا و السیف علی فخذه یعرضه بالضم الکسر علی اللغین نزد حدابا و بر و کلمه و مدینه رفتن يقال عرض الرض الفانی لعروض و مکة و المدینه و ما حوله - قال الشاعر (شعر) فیا را کبا انما عرضت قبل عن ندای من بخزان لا ملایا قال ابو عبیدة اراد فیا را کبا و لشد به فحذف الهمزة و کله فیا یا یعنی علی یوسف لا یخیر یا را کبا بالتشویط و قصد بالانذار را کبا بعینه و اما جازان بقول یا رجلا اذا لم تقصد رجلا بعینه و اردت واحد اتمن له هذا الاثم فان دیت رجلا بعینه فلت یا رجل کما تقول یا زید لانه یعرف جوف لنداء

والقصد ايضا نشان کردن برترین ستور عرض
بالکسر جامه که برده فروختی را بدان عرض کنند معر
تیرنی پرواز کو خوانند عرض بالکسر و بفتح الراء عرض
بالفتح پنهان و روشن (مع بضمها) يقال عرض الشيء
يعرض عرضا مثال صفر يصغر صغرا عرض عرضا بالضم
لغت منه فعلان عرضا البطان يعني توا نگر عرض
و ايضا بزغالة يك ساله بجهت كشي در بانگ حرکت داده
عرضان بالضم والكسر ج عرض بالتحريك بهاری
گویند و هر چه قلم بچیزی دیگر باشد اعراض ج
مال دنیا يقال لينا عرض حاضر یا كل منها البز و الفاج
و لشكر يقال قد فاته العرض و يقال صاب بهم عرض
على الاضافة و ج عرض بتر یا سنگ که بدگیری انداخته
باشد و بروی آید و يقال علقتهما عرضا یعنی بی قصد
بهو او عشق او در آویخته شد امراض روس
گردانیدن از چیزی و پنهان و دراز رفتن و پنهان و
کردن و خشی کردن بزغاله را و بچه دراز و پنهان از آن
زنی پیدا شدن يقال عرض الشيء فاعرض الشيء اظهار
فظهر كما يقال كبتت فاك و هو من النوادر و است
دادن نگوئی و رست ایستادن و شو و شکاری تیر انداز
و يقال طامع عرضا حيث شئت أي ضغ جلیک حيث
شئت لا تبال شيا فقل لك فاك و اذان فعلان
معرضا ای استمان بمن مکنه و لم یبال یا يكون المنة
اعراض پنهان ایستادن چیزی و حامل شدن چیزی
و سرکشی کردن است وقت کشیدن بر شتر توسن سوار
شدن و پیش آمدن کسی را بقصدی يقال عرض
له بسم ای قبل به قبله فرامه و قله و عرض دادن
لشکر یا خود را بقتل عرض العرض الجند عرضتوهم
و اعترضت علی الدابة اذ كنت وقت العرض کبا
و از میانهای ماه آغاز کردن کار را و غیبت

و عیب کردن و کسی متعارضه عرض و روشن از
کسی و گشتن در مکافات کردن بد آنچه دیگری کند
مقابل کردن کتاب بالکتاب بکرا آنها و نواهی شدن
و پیشاپیش آمدن کسی در راه و پیش رفتن و روشن
را فعلن از جهت كشي يقال ضرب الفحل الناقة صرنا
عارض بالکسر اخرج برهنای سرین ستور يقال بعیر
ذو عارض بعارض الشجر ذال الشوك یعنی ناقة ضربه
بکسر لعین فتح الراء مع النون الزائدة بنشاط راه
رونده یک و یه و يقال هو مشی العرضة و مشی العرضی
اذ مشی مشیتة فی شوق فیها یعنی من نشاطه و نظرت الیه
عرضة العرضی نگرستم بدینال چشمه يقال فی تصفیه
عرضین تثبت النون لانهما ملحقه و تحذف الیاء لانهما
غیر ملحقه عارض بر پراننده و رافق و منه قوله فلهذا
عارض فمطرتا ای فمطر کنانه معرفه لایحوزان بكون
صفة لعارض و هو نكرة و العرب انما تفضل مثل هذا فی
اسماء المشتقة من الافعال و ن غیرها و لایحوزان
تقول بذراجل غلاما و قال اعرابی بعد الفطرث
صائم لمن یصومه و قائمه لمن یقومه فجعلنا نکره و
اضافه الی المعرفه و کرايه رخسار مردم يقال فعلان
خفيف العارضین سبک می رومی امرأة نقیه لعارض
ای نقیه عرض الفهم و هی ما بعد الثانی یا من الانسان و
کوه قلم بسیار و عطا عارضه حاجت عوارض ج
و بالار و کشتی بان در و طبقه عوارض ج و ناقة
که او را آفتی رسیده باشد و بسبب آن او را بکشند و
یقولون بنو فعلان لایا کلون الا لعوارض ای لای
یتخولون الا بل لاس و ارضینها یعینونهم بک و يقال
فی اللحم عبط هذا عارضه فالعبط الذی یخرج من غیر
عنه عوارض بالضم کوهی در دیار طی که گور حاتم بر آنجاست
تعرض فلات تصیح یعنی بکنایت سخن گفتن متغایا

و اللام يقال عرضت فعلان فعلان اذ اقلت قولاً
وانت تقنیه و منه المعارض فی الكلام و هی التورية
بالشیء عن الشیء و فی المثل ان فی المعارض لندج
عن الکذب سی سعة و پیش آوردن کسی را بر بکاری
یقال عرض فعلان فعلان لکذا فمعرض هو له و هو محل
عرض ای متعرض للناس بالشر و عرض الکاتب اذا
کتب شیء و لم یکن - و لحم معرض گوشت نیم جوش
و بالصاد غیر المعجمة کذا که پنهان و کردن چیز را
بالضم راه آوردن طعام و جران عرض پنهان و کالیا
للكبیر فوس عرضة ای عرضة معرض چهارپایان
تعرض پیش آمدن کسی را و گشتن و عیب و است
رفتن ستور بر کوه از دشواری و عرض ناقة که ریاضت
نیافته باشد و جزه اخیر مصرع اول از شعرا عارض ج
و هو جمع علی غیر قیاس کانه جمع عرضا عارض کناک
میزان شعرا و مؤنث است و راه در کوه و نام مکه و نینه
و نواهی آن و شتر که خار خور و از بی علفی و معنی سخن
یقال عرفت فی عروض کلامه ای فی نحوه و معناه
و کرايه چیزی و جائی که پیش آید کسی او حاجت عرض
بالضم کرايه از هر سوی يقال نظر الیه بعارض جلیک و یصح و ج
فعلان فی عرض الناس ای فیما بینهم فمعرض عرض الناس
ای من العامة و فعلان عرضة للزوج - و ناقة عرضة للحجارة
ای قویة علیها - و فعلان عرض سفار ای قوی علیها
عرض هذا البعیر اسفرو الحجری همه و فعلان عرضة کک و
عرضة لکک ای مقرب له و قوی علیها عرضة لکک
یقال عرضتی لفاوک هو عرضة للناس ای لایزالون لفقول
فیه و جعلته عرضة لکذا ای نصیته له - و قوله تعالی لا تجالوت
عرضة لایا کرم ای نصبا - و يقال هو له عرضة ای قرن له
و له عرضة یصرع بها الناس ای حيلة فی المصارعة و يقال
خرجوا یضربون عن عرض بضم و بضمین ای عن شوق

غرض

عوض

معرض

مضمون

مضمون

علوضہ - میخ و مانند آنرا چنانید تا بر کشد
علوض شغال -

رجل علم مض - كلما بطم وقيل فخران -
علم مض - رأس القارورة على الجص ما لم يستخرج

علم مض الحین استخراج من الرأس علم مض الرجل
عاجه علاج شدیدا و علم مض منه شیأ می ناله۔

غرض

غرض بخرص - بالتحريك نشانه تير و خورست
 و قصد يقال فبیت غرضك می ارادتك قصدك و
 بسته آمدن تافتگی کردن (ع ك ف) صلته بالباء
 اغراض متعدده و آرزو مند شدن يقال غرضت اليه
 اشتقت عليه غرض بالکسر فتح الراء تازه شدن چیزی
 (ع بضمها) اغریض تازه يقال کهم غریض في ماء غریض
 آب باران مغروص گذارک غریض اغریض نوباده
 و شگوفه و هر چه رسیده و تازه باشد و يقال ردت الماء
 غارضا ای مبرک - غرضه بالضم ملش بندشتر غرض بالضم
 و الضمتین ح - و يقال للفرقة الیقا غرض و الجمع
 غروص غراض غرض مصدر منه (ع و اض ٢) و
 برگردن آب جامه را از آب برگردن آن بهیومن
 الاضداد (ع ك ف) آب جامه که در دیگری نکرده
 باشد و مرغ زدن از شیر باز کردن بزغال و پیش از زدن
 مغرض فرود سینه شیر تغریض نیمه کردن مغز و يقال غرض
 فی سقاکی لای الاکلاء - و هو بحر لا یغریض لای النیرج -
 غرض غرض چشم فرو خوا باندن و فرود آمدن
 آواز متعدد بمن (ع و اض ٢) قوله تعالى و اغرض
 من صیوتک جوانی - و چیزی تازه انقضاصل بطون
 انقضاصله - غرض اطراف احتمال لکروه غضاصله غضاصله
 تازگی و تازه شدن (ع ك ف) و لغتها غضاصله تازه
 غضاصله نقصان شدن از قدر کسی صلته بمن (ع
 و اض ٢) يقال غرض منه ای وضع و نقص من قدر
 و يقال لیس علیک فی هذا الامر غضاصله ای نه و
 منقصه غضاصله کم کردن آب لغرض کم شدن -
 غمض غموض - پست و مغاک شدن جا
 غموضه غماضه گذارک (ع و اض ٢) و بضمها مکان

غامض لغت منہ غمض مثلہ غموض ج غمض سخت
معاک مغامض ج۔ کلام غامض سخن پوشیدہ و دور
خلاف صغ غموضۃ مصدر منہ (عغ بضمہا) تعمیض دور
و بار یک معنی کردن سخن باری و چشم فرو خوا یا بندن و
آسان داشتن از کسی در بصر و شراصلتہ بعین و چشم فرو
خوا یا بندن ستور ششہ وقت حملہ کردن بر کسی اور از
آنجو بر از غامض چشم فرو خوا یا بندن و می با کردن در بصر
و شرا قولہ تعالیٰ لَسْتُمْ بِالْحَزِیۃِ اِلَّا اَنْ تَعْمُضُوْا فِیۡہِ النَّہْمٰنِ
فراز شدن چشم غماض غموضن و تعالیٰ اغمضت عینا
ولا کتحلت غماضا و غماضا و غمضا و تعمیضا و تعماضا
ای مانت غمضۃ عین گمنام (و خوار ی)۔

غیض غیض - کم شدن آب زمین فرو خوردن
و فرو خوردن ایندن لازم متعدد (ع و ف اک) قوله تعالی
و غیض لما کوم با شدن آخریان انقیاض کم شدن
و فرو خوردن آب اغاضه کم کردن قوله تعالی و ما
تغیض الارحام ای تنقص و يقال غاض الکرام و
فاض السام می بهم قتل و د هولا کثر و ادیقالی اعظمی
غیض من فیض می قلیلا من کثیر غیضه بالفتح بیشه
جنگل غیاض غیاض ج - تغیض کم کردن نیاز
و امتسک اشک و در جنگل قرار گرفتن شر -

التغريض ان يري الانسان بكاء فلا تحجب العين
هنگام گریستن خروستن مردم را بشک از چشم نباید -

فصل الففار

فرض فرض - فرموده خدای عزوجل که
از خرمای و سونافه که در میان
و سپر و غیره قداح و عطایه مرسوم بقیال اصابت
منه فضا و لا قرض و مرسوم کردن عطایه و ادب بقیال
فرضت له فی الدیوان و فرضیه کردن و رخصه کردن

و بریده کردن فروض پیر شدن گاؤ و جزآن (رع)
فانکم فراضة کذلک (رع بضم هاء) و منه قوله تعا
لا فارض و لا یکر فراض جمع فرض یعنی سو فار
کمان و آتش زنه - و دهائے نجومی یقال بالعلیه فرض
ای شیء من لباس مفروض فرضیه کرده شده سو فار
کرده - درخته کرده شده الزهر حیزه - و بریده کرده
قوله لا یخیزن من عبادک نصیباً مفروضاً ای مقطوعاً
محدوداً مفروضاً لکسر آه من که بوسی رخته کنند و بربند
فرض تری و کمان سو فار کرده فرض برود هر چه ختم باشد
یقال بحیة فراضة ای کشته غنیمته - فرضیه فرموده خداست
از نماز روزنه و زکوة مال دستور فرض ج - و
ایضاً علم قسمت میراث فی الحدیث فرض کم زید فرض
فرضی عالم علم فرض فرضیه بالضم دهائے نجومی و جا
در آمدن بکشتی از لب دریا - و دهائے اوقات و سوراخ
پاشته در فرض عطا دادن و بجد فرضیه یعنی زکوة
رسیدن هواشی در عدد افتراض فرضیه کردن فرضیتان
حدیثه الزکوة سفند و حقه از دستر -

فَضْلُ مَنْ فُضِّلَ شَيْئًا مِنْ جِزْيٍ جَانِبًا مِنْهُمْ جَدًّا
شُدَّ وَ شَيْئًا مِنْهُمْ نَاسًا فِي الْحَيْثُ لَا يَفْضُلُ لَكَ
فَالْ مَفْضُتٌ بِالْكَسْرِ كَلَوْ كُوبُ فُضَا ضِ الْمَفْضُضِ
بِفَتْحٍ شَيْئًا وَ دَفْنِي الْحَيْثُ أَنْتَ فُضْضُ
مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ عَنِي مَا لَفَضَ مِنْ نَظْفَةِ الرَّجُلِ
وَرَدَّ دَفْنِي صَلْبِهِ الْفَضَا ضِ شَيْئًا فَاضْتَعَنَتْ
فَضِضُ آبِ خَوْشٍ وَ رَوَانِ الْفَضَا ضِ آبِ دَانِ
رَسِيدِ الْفَضِضِ مَرَّانْدِ شَدْنِ فَضَّةً بِالْكَسْرِ سَمِ
فَضِضِ سَمِ كُوفِ سَمِ مَرْدُودِ الْفَضِضَةِ
فَرَاخِي جَامِهِ وَ زَرَهُ وَ عِشِ يَقَالُ ثُوبٌ عِشْ فُضْفَانِ
و دَرَعٌ فُضْفَا ضَةً

فوض۔ تفویض۔ بازگذاشتن کاری کسی

وزن ادن بی دست پیمان قیاس فوضی برابر که در میان
ایشان یکسره بزرگتر باشد لغام فوضی و قوم قوضی
ای مختلط بعضی هم بعضی - و يقال اموالهم فوضی انهم ی
هم شرکاء فیها و کذا فی فوضی یقصر و ید - تفاوض
انباری کردن شرکاء متفاوضه انباری برابر - و برابر
کردن بر کار و سخن پیوسته با هم تفاوض القوم کذا -

فیض فیض - روئیل قال الاصحی نهز بصرة
وقاش شدن خبر - ولبیا ارشدن ولبالب رفتن
رو د فیضوضه کذ لک روان شدن اشک و اشکار
کردن و از متعدد بیا یقال فاض صدره بالسلمی
بلح یبیا ارشدن مروح ناکس - مردن فیوض کذ لک
یقال فاض المرجل اذا مات وفاضت نفسه اے
خرجهت روحه عن ابی عبیده و الفراء و ابی نرید
قالوا ہی لفته یتیم و انکره الاصحی و ارض فوات فیوض اذا
کانت فیها مایه فیض فاضته بر کردن خور یقال الفاض
اناره ای ملأه حتی فاض ریختن اشک و آب بر خود
ریختن یقال فاض الماء علی نفسه و بکراه روان

فیض

عفیض

فضل

التفتيح

فرض

منظر

قبض

فصل الثَّانِي

محض

دون المقرض و نشو از شرکه از گلو بر آرد مقروض مثله
قرض فلان ای بات - و انقرض القوم اذا ورجوا لم
یسبق سهم احد - و قوله تعالی - و اذا غربت تقرضهم
الشمال قال ابو عبیده ای تخلفهم شمالا و تجاوزهم و تقطعهم
و ترکم عن شمالها و یقول الرجل لصاحبه بل مررت بک
کذا و کذا فیقول المسئول قرضه ذات الیمین لیلای خیر
فراضه یربهای زروسم و جرآن اقرض نام دادن - و
پیش فرستادن بی مدعی منه قوله تعالی و اقرضوا الله
قرضا حسنا تقرض شکر گفتن کسی ارج یادم با نظر شده
اقراض یکدیگر ارج دزم گفتن لشکر - و یکدیگر بستن بی نیاز
چشم مقارضا شکر مضایرت کردن این مقرض بالکسر که
قضض - انقضاض - اقتادان یوار
خرو آمدن مرغ از هوا و ستاره و لم یستقلوا افعلا
الامبد لا قالوا انقضض البازی فاستقلوا اثلاث ضادات
فابدلوا من احدهن یا رکما قالوا اطنی من النطن -
قض فرو راندن اسپ بر کسی صله علی اربعه و ا
قض قضض سنگ یربهای خرد قضض سنگ یرب
ناک شدن طعام و طعام قضض یکسر لضا داشت
و سنگ یرب در کا وکی دندان نادن (عع کل نادن)
بکارت ز اهل کردن و سوراخ کردن مردار بدع
قض قضض بالکسر و شیرگی - سنگ یربها - و یرب
سنگ یربها ناک قضاض خاک آلود و درشت
شدن جای خواب صله علی اقبال قضض علیه اربع
ای خوش و تشریف درشت کردن آن متعدد لازم
و در پی طمع خسیس شدن استقضاض درشت یافتن
جای خواب را در ع قضا زره درشت یافتن
جا و بقضضهم ای با جمعهم - قضاض بکارت
ز اهل کردن قضضه آواز شکستن استخوان است
قضاض شیر شکننده صید را قضاض مثله -

قَعُصْ - **قَعُصْ** - خمانیدن چوب و چوب
 خم داده و صفت بالمصدر گفتو که ما عَصِرْ
قَوْص - **قَوْص** - باز کردن بنابی ویران
 کردن قَوْصَن بر آنگدن حلقه و شکستن هنگامه -
قِیْض - **القِیْاض** گرفتن چاد دندان زرد را
 عن الاصمعی و شگافتن دیوار بی افتادن قِیْض شگافتن
 و افتادن دیوار - و شکستن بیهیه - و مانند پدر شدن
 پسرا قاضیه شگافتن چیز را قِیْض پوست بر برف بیهیه
 و قِیْض مثل العوض و هما قِیْضان - قِیْض المبادله
 يقال قِیْضنی به و قِیْضنی - مقایضه معارضه کردن
 متلع با یکدیگر قِیْض تقدیر کردن صلیته باللام قوله
 تعالی و قِیْضنا لهم قمرنا رای قدرنا لهم -
قَرْنِضَة - بالضم زن کوتاه قد -
قَرْنِض - بالضم مار قَرْنِضَة زن شست و یا کوتاه -

فصل الکاف

کرض - کراض - آب فحل که ماده از رحم بیرون
الناز و غیره را و نوزدهای رحم واحد با کرضه باضم
کرضه کرضه - زودی زبار -

فصل اللام

اضاض دلیل اضاضن - رہبر زیرک
اضاضہ بسیار رنگرستین بہر حیث راست -
لعضنہ - بلسانہ زبان گرفت از راعی بفتحہ العوض شغال -
لکض - بالفتح مشقت زدن -

فصل ہفتم

محض - محض - شیر خالص آب و خوراک این
آن - و خداوند شیر خالص شدن رحل محض ای

و محض کتام و لا یرى دوستی خالص کردن (مع بعضها)
مخوضه خالص نسب شدن (مع بعضها) آحاد
شیر خالص خورانیدن - و خالص کردن دوستی را
آحاد خالص شیر خالص خوردن و طمان عربی محض می
خالص بیستوی فیه الذکر و المانی و الجمع و ان شئت
انثت و غنیت و جمعیت مثل قلب و حجت -

محض محض بدوغ زدن - و جنبانیدن و در
جاه متعدی بالا در مع بفتح الاول مع انکث فی ال
مخضه بالکسر شیر زدن محض بدوغ بر مسکه گرفته
آحاد بدوغ زدن رسیدن شیر محض آحاد
جنبیدن شیر در مخضه و بجه در شکم مادر محض در دزد
گرفتن (مع کات) حاصل با محض بدوغ گرفته مخض
ج - محض شتران آبتن لاد احد اما من لفظها و احدا
خلفه آبن محض شیر بهر بسیار و آمده و بشت محض
و ابته فخاص مؤنث منه لانه فصل عن مبه و بحقت
امه بالمخاض سوا لفتحت ام لم تفتح و لا اقبال فی
الجمع الانبات مخاض و نبات لبون -

مرض - مرض - بالتحریک بیماری بیماری شدن
(مع کات) امراض بیماری کردن و خداوند
آفت رسیده شدن يقال امراض الرجل بصواب
نزدیک شدن در راسی امراض بالکسر مرد بیمار
غنج مریض بیمار داری کردن - و قصر نمودن بر کار
تقاضی بیمار نمودن خود را بی علت شمس رفته آنگه
نیک صافی و گشاده نباشد عین مریضه چشم خارا ناک -
مضض - مضاض - سوزانیدن جرا
مض کذک سوزتن سر میخ را و يقال کله کل
مض ای محض سوزتن از مطبیت مضض
مضاضه کذک (مع کات) مضض مضض و با
جنبانیدن يقال مضض عینی بنوم ای نیت

مضض آمدن آب در دهان بوقت وضو و خواب
در چشم مضض بکسر المیم و الضاد کلمه تستعمل بمعنی لاوی
مع ذلک مطمعه فی الاجابة قال الراجزی شعرها کثما
الوصل فقلت مضض - و قال ان فی مضض لکلمه
معض معض - بالتسکین و تحت یک
خشمناک شدن و دشوار آمدن کار بر کسی
مغاض کذک -

فصل النون

بنض بنض جنبیدن بگ بنضان کذک
(مع کات) و يقال بنض بنض لا بنض حی اک
انباض بانگ آوردن زده و کمان و فی المثل
انباض بغیر تو تیر - بنض کمان نذاق -
نخن نخن - نخنه - گوشت آگنده و گوشت
آگنده شدن (مع بعضها) بنخن بنخنه لغت منه
در ندیدن گوشت از استخوان (مع بعضها) بنخن بنخن
و بنخن بنخن بنخن گوشت رفته و لاخر سنان
بنخن بنخن -

نضض نضض - اندک اندک رفتن آب
(مع کات) و آب اندک نضاض ج - نضاضه بانی
مانده آب آخرین فرزند و بیستوی فیه الذکر و المونث
و لینه ای کلمه شال بنض و لکبره نضض و در دینار نقد شده
يقال غذا نضض نضض بن بن بکبره بنض نضض قال ابو عبد الله
یسئله ناضا اذا تحول عینا بعد ان کان تاعا يقال ما
نضض بیدی منه شی - استنضاض نقد کردن چیزی استن
نضضه یا نان نضض - و آواز گوشت بوقت بریان
کردن نضاض نضضه ج - و يقال ان فی نضضه
و ذات نضاض ای ذات عطش لم تحروا نضاض
اندک اندک شیر خورانیدن ای برده و بزرگوار نضضه

نضض جنبانیدن با نضاض و نضاضه لغت منه -
نضض نضض - بالفهم و حجت مساوی و حجاز
نضض نضض - بنضض - بنضض - بنضض
جنبیدن آن متعدی لازم و جنبیدن با لان شتر و
و ندان کودک که خواهد اقله نضضان کذک حرکت
ابره بریم شسته باشد (مع واض و کات) انضاض
سر جنبانیدن به تعجب و منه قوله تعالی فینضضون
الیک و تسهم نضض شتر مرغ محال نضض ج -
جاه که بزرگ باشد ناضض کزکرا نضضه و نضضه
نضض نضض - نشاندن جامه و درخت نضض
مبالغه فیه و بسیار بجه آوردن زن و ناطقه امرأه
نضض ناطقه نضض لغت منه و نشاندن بزرگ زده
کسی را محلی ناضض لغت منه (مع واض و کات) نضض
بالتحریک بک میوه از درخت افتاده ناضض ناضضه
بالفهم فیه بک میوه که بنشاندن از نضض و بزرگ
و هر چه بوی افشاند شود منقوض ب گرفته نضضه
نضض لرزه تب - و باران که بجائے رسد بجائے
نرسد ناضض نضض دادن شتر و باران ده شدن
مردم و سپری شدن توشه ناضض ناضضه و نضض
تنگدستی و فی المثل ناضض نضضه بکبره یعنی اذ جا
بجذب جلبت لابل فطارا فطارا للبیع - ناضض بالکسر
آزار کردن کان يقال علی البهی ناضض نضضه و نضض
جماعتی که بکبره نضض نضضه نضضه نضضه
نضضه کذک نضض استنضاض نضض نضض
نضض باشد در جائی يقال نضضه مکان استنضضه
و نضضه ای البصر جمیع مافیه - استنضاض نضض
نضضه فرستادن بجائے و يقال اذ انکملت یلا
فانضض اذ انکملت نهارا فانضض ای التفت
بینا و شمالا -

نضض

نضض

نضض

نضض

نضض

نضض

مرض

نضض

مضض

نقص

الوض

توغيض

نقص - وهضة

نقص

هضض

ونقص

ورض

وفض هضض

هضض

هرض

ومض هضض

هضض

نوض هضض

نقص - نقص - باز کردن بنا و تکیه سن
شکستن عمد لقاضه تحت تاب باز داده شود از سن
نقصینه باشکونه جواب گفتن شعر کسی را منقضیه
سخن برخلاف یکدیگر گفتن انتقاضن باب باز دادن
نقص بالکسر شتر لاغر شده از بسیاری سفر انتقاض
ج - و زمین که در واشده باشد بوقت برآمدن سمارغ
از وی تنقض شکافتن زمین از سمارغ انتقاض
بانگ کردن عقاب و مرغ - و آواز عکس خلدن
و گران کردن بارش را و منه قوله تعالى الذی
انتقض ظهرک - انتقاض و کفایت و از شتران خرد
سال قرقره و بدیر آواز شتران کلان سال
نقصن باشکونه چیزی را و آواز محمل پالان
هضض - هضض - نهوض - بر خاستن
آنکه راست تمام شدن بالای گاه و در واشده
مرغ بوقت پیدن (عج بفتحها) نهوض یک مرغ بال
تمام راست کرده و گوشت باز وی اسپ پشته شدن
بر خاستن خواستن بکاری مناهضة مقاومت
کردن یا هم تنه هضض بسوی یکدیگر در واشدن
نقص در حرب هضض میان ننگ گفت شتر انتقض ج
مثل فلس فلس نهوضه الرجل برادران پیکر کسانیکه
بجهت غضب کنند بر کسی قیام نمایند در کار و
نوض - نوض - رفتن در شرب و بر کردن شلخ

و میخ و جز آن (عج و اصل) و پیوند میان سرین
شتر آواز رج - النواض انا و نضض جابیه
لمند افراشته
نقض - اجد نهوضا - جوشش به پوست پیدا
شد پس اندوب را به میان آورد -
نقض - بر وزن نهوض یعنی جستن شریان

فصل الواو

وخصض - وخصض - خستن به نیزه و خضض خسته
و رحن - **تورینض** - ایراضن بیکبار رفتن
مردم غلط از خود و ماکیان برخایه نشسته سرین را -
وفض - وفض - بشتاب شتابن تبال لنبیه
بطا و وفض ای علی عجله - ایفاض استیفاض شتابن
و منه قوله تعالى کانهم الی غضب یوقنون استیفاض
رازدن شتابیدن ناقه میفاض من عتقه - وفضه تیردن
چرین و فاض ج - اذ فاضه اگر و تیرد مردم
در آمیخته از هر جا بسته و فی الحقیقه انه امر لصدقه
من کوضع فی الواو فاض -
ومضض - ومضض - و مضض و مضض و مضض
برق بی آنکه برانده شود در باران و کمال ایمض
کذلک و دزدیده نگریستن زدن و بخاندن برق در نوای
اگر برانده شود از خفگی و انداختن بر راز و خشد -

باب الطاء

استیباط بر کردن چاه که سر و تنگ باشد و تنگ او
فرخ تا ببط شرا نام ثابت بن جابر نفهمی تقول جابر
تا ببط شرا فی الاحوال الثالث بلا تغییر علی الفظه و کذلک
کل جملة یسویه بهامثل برن نخره و ذری حیوان ان
اردت ان تثنی او تجمع قلت جانی ذوا ببط شرا و

و ابر را شکاف آزار عقیقه خوانند -
الوضض - الاضطراب -
توغيض - بر کردن آوند یقال و غرض الاناء -
و هضضة - زمین هموار اذ اکانت مدورة و هضضة
من عطفه لغته فی الطاء -

فصل الهاء

هضضض - هضضض - کوفتن شکستن هضضض
لازم منه هضضض متعده منه هضضض هضضض هضضض
شکسته و کوفته فحل هضضض گردن شکسته فحلان
هضضض جماعت مردم -
هضضض - هضضض - شکستن استخوان بعد از گرفتگی
هضضض هضضض هضضض لغت منه و بار گردان
کردن بیماری یقال هضضضی اشیاء اذ اردت ان ترضک
و یقال لکل وجه علی وجه هضضض هضضضه باکوانه و استوان
طعام یقال به هضضضه ای به قیام و قیام جمیعاً -
هضضضض - هضضضض - بختن گزنی دانه که بر تن بر آید و هر ضضضض
الثوب پارچه را در بر طه شده -
هضضضضض - هضضضضض - چیز را کشیدن (عج و اصل ۲)
رجل هضضضضض - بالضم مرد کلان شکم -
فصل الیاء - من بقیة الصلح
لیضضضضض - لیضضضضض - چشمان کشادگی فی الصاد -

فصل الف

ابطا - ابطا - بکسرین سکون ماضی یکر و یوئنت
آباط ج - و منقطع توده ریگ تا ببط در بغل گرفتن
چیز را در و از زیر بغل است بکسرین چپ بکشدن

ابطا - ابطا

بسط - فلان تبشيطا و البسط - بمعنى عجل و عجل
لونه عراقية مستحبة -
البسط - البسطني جميع معانه -
بعقوط - و بعقط الصنما و بعقوطه كوكبك كره غلطان
بعق - كالای خانه و فرايم آدرون آدريان و
نگهباني آن و باغ رابحه ثلث يا ربع بيسي آدون
جد آدون و تفحيتن انچه وقت در وانه داس فروفته
و گره پاره چيزي جماعت پراكنده بقطه بالضم مثله
بقا ط بالضم نيكشت قروت و گران فضل و نه مختل
تبعيط بركوه بالا رفتن و بقط في الكلام لمشي سرعت
بعقظ فلان بالكلام به اعتكوا موشانيد و اربعه اشئ
فرقه و منه امثل بقطه طبك ي فرقه برفقك ليعقظ
و صلح ان رجلا في عيشه قسه في ايتها فاحذه بقطه فاحذه
و كان احمق فقال ذلك اها ايضا سيدن لير با حكام
و الاحتيال فيه سترقه و سبوطه انجز اخذه قليلا قليلا -
بالقو ط - بالضم كوتاه بالقطه بالضم مثله پرنده است
بلنط - كجغري كالكه نام الا انه و نه في الاستاشت اليك
بخط - بالياء و النون كسبوطه يافندو -
بوططه - بالضم بوته زرگران بوططه كزير و هيسيت مبصر
منها يوسف بن يحيى الامام باط بعد تو انكس
محتاج شد و بعد از چمتندي خوا رشد بوط باط نام چن كوه
است و چينيه ا به مسافت چند منزل از دينه منها غزه بوط
عرض فيها النبي صلى الله عليه و آله و سلم بصير قرينش -

فصل الثانی

نَاطُطُ شَاطِطَةِ لَاسِی شَاطِج - وَفِی اِشْلِ نَاطُطَتِ بَہارِ
 یَصِیْبُ لِرَجُلٍ لَیْسَ مُتَوَقِّعٌ وَحَمَقَةٌ لَّانَ الشَّاطِطَةُ اِذَا
 صَابَهَا الْمَاءُ اَنْزَدَاوَتِ فِیَادَا وَرَطُوْبَةٌ -
 بَیْطُ بَیْطِ شَاطِطٍ مُشْغُولٌ کَرْدُوْنِ اَشْیَا طَوْرًا شَدَنَ اِجَارِکَمَا

۱۲۰ فضله رفیق آدمی و حیوان ۱۲۰

[illegible]

تلا دو هو اصل خلیه و فلان ابداً ای شش و بیاضی است
مرد دیگر که نگرزد و فلان بفتح جیشش را بطنه یا
سُتر ابط آبی که سیر نشود -
رطط - رطیط - بانگ فریاد و احق - رطاطرج -
ارطاط فریاد کردن -
رقط - رقطه - بضم سیاهی سپیدی آینه یقال
دجاجة رقطاء و الارقط من الغنم مثل الابلعث یعنی
قوز پسند رقطاط قوز پسند - ن گوسپند رقطاط برگ
بیرون آوردن شور طاق رقطا رقطه نام مردی -
رطمط - رطمط - گرده کم از ده از مردان و قوم و
قبیله و دو هو جمع لیس و احسن اقطه و جمع اقطه و
ارباط و از ابط کانه جمع رطمط و ارمط و پوست بارد
چون میر که زمان حالقن بر میان بندند و پوست
که از وی دو ال کنند رباط رباط رباط - رباط سورا
کلا کوش رباطه کذاک مخرج رباط موضع شام -
ریط - ریطة - نام زننه و چادر یک سخت که
زنان بر سر افکنند ریط رباط -
رقوط - درشت خوردن است مانند ریفت
(رع و اص ۲) ارطاط مثله رقوط کحل درشت
و سواری خود شست باشد -
رساطون - می کاهنار و سینه و خلت فی کلامهم
رغاط - بضم موضعیت -
رمطبه عیب و کز و بر و طنه زد (رع و ک) از طم جمع
الغرض و نحوه من العضاة و الصواب الیه طیه با هم
راط و وحشی بالا کت - وحشی تبیل پناه گرفت رع
فاض و ک) و اروط بضم النهر عرب رود
روطه بضم موضعیت باندلس -
فصل الزاد
زخرط - زخرط - کبیرترین آب بینی شتر و گوسپند

زطط - زطط - گردنی زردم زطی یکی از ایشان -
زطاط - بکسر سیاه زرد کردن (رع بفتحها)
اد الزیاط الجبل -
زوط و زوط - آواز کردن بط (رع ف اک)
زبطانه نیزه کا واک که از آن پرنده اندازند -
زحاطوط - بضم هم در ناکس -
زحلووط - بضم هم در ناکس و الصواب با حاء -
زوط القیمه - نواز را و بارید رع و ناکس) و الزحوط
لغة فی الصراط -
زحطه خفه کرد آنرا (رع بفتحها) زحط الحار و از
کرد و موت زحط ذلج وحی یعنی مرگ سریع -
زوط - زوطا رطل و لیمه نوازنده از عسید و
چرا آن لغة مولده -
زلفطه - کتبه و الیها ثالث زلفه مرد و زن کوتاه
زناط - بکسر انبوهی زعفران الطوار -
زوطوطه کلان نواز خوردن زوطوط بکسر
فتح یا موضع و الصواب بالذال المعجمة -
زوطا بضم موضع و زوطا کساری شهرست
بابین اسط و بصره و زوطی کسلی اجدالامام جی حقیقه
زوطیط کلان نواز خوردن -
زوطوطه زیاط - بانگ بزرگ کردن (رع ف اک)
زیاطانه زحط اختلاف و از زیاط بانگ ن -

فصل اسین

سبط - سبط - بالتحریک فروخته شدن سو
(رع ک) سبط بالتسکین کس لغت می یقال
سبطا جسم اذ کان حسن القدر و الاستواء و گاه
سبطه یکی د آن گاه میست که از پنج دی غروا
یافندگان سازند اسباط بد را از دهن گاو الیه

و فرو افکندن سر را - و سبط ناک شدن من تسبیط
باطل کردن ناقه آستینی خوردن - ویره افکندن من
سبط بالک سر فرزند فرزند اسباطج - و فرزند ان مقوب
علیه السلام و اسباط از بنی اسرائیل چون قاتل
از عرب قول انما لی و قطنایم اثنتی عشره و اثنتی عشره
و اما اثنتی دانه از اد اثنتی عشره فرقه ثم اخبر ان الفرق
اسباط و لیس لاسباط تقیه و کتبه بدل اثنتی عشره و اثنتی
القسیمه لیکون الادا و احکام و کتبه کتبی عشره و درها
و لایحوز دراجم سباطا پوششش بکند و سباطا سباطا
ج - و فی المثل فرغ من کجام سباطا - سباطه خاک
رو به سباط نام ماهی برومی -
سجوط - سجوط - کبیرترین جانی و نوعی از گلهای -
سجوط - سجوط - گلهای بریدن (رع بفتحها) -
سجوط - سجوط - بضم و تحتین خشم گرفتن و سجوط
الرضا (رع ک) اسباطا چشم آورد و سجوط شردن
و بنا جایگاه دادن -
سمرط - سمرط - فرو خوردن لغت نیز آن اسمرط
کذاک (رع ک) و فی المثل لا تلکن حلو فسطوط
و لا قرا فتق من قولهم حقیقت الشیء اذا ازلته من
فک لمرارة کیا یقال شکیت الرجل اذا ازلته
بشکوه و قولهم لاخذ سمرطی و العضاة سمرطی و سمرط
ما اخذ من الدین فاذا اتقاه صاحبه اضطره لبقال
سمرطی و سمرطی ایضا بلا الف سمرط کبیرترین بود
سید سمرطی شمشیر بران سراط لغة فی صراط سمرطان
و سمرطیک و نام برج بزرگک ریش بد و علنی
که بر پیوند شمشیر سمرطی آید -
سمرط - سمرط - بفتح مع سکون الواء
شتر در از هم یک جز آن -
سوط - سوط - بفتح و ر و سینی ریختنی اسط

دار و رختن درین - و نیزه بر سینه زدن استعطا
 خود را خود رختن دار و مسقط بضم المیم و این
 دار و دان سقط در دی خمر -
 مسقط - مسقط - جامه دان اسقاط - سج - سفید
 جواهر خوش نفس مسقط بکسرتین نوعی از شراب
 مسقط - سقوط - افتادن چیزی و افتادن بچه
 تا تمام از شکم یقال سقط فی بده یعنی پشیمان شد نفس
 مجهول و منه قوله تعالی و لما سقط فی الید بهم ای نهوا
 قاتل را خفش فرابعضهم سقط معلوما گانه هم اند
 و جوز سقط بالالف علی الم المسمی فاعله و قال ابو عمرو
 لا یتقال سقط قال الخلیل سقط الولد من بطن امه و
 لا یتقال وقع - اسقاط بجه افگندن درین و جرآن غلط
 کردن و سخن یقال سقط فی کلامه و تکلم فاسقط بجه
 مسقط بفتح الفات افتادن و هذا الفعل مسقطه
 للانسان من عین الناس - مسقط بالکسر موضع
 افتادن سقط الرأس جای زاده سقطه افگندن سقط
 ساقطه ناکسی سقطی اسقاط - ساقط خوشتر بر چیز
 افگندن سقطه سقاط شکو خیدن و خطا کردن
 سقاط ایضا بوقت سخن گفتن یکدیگر خاموش
 بودن و سست شدن سپاه و دیدن سقط الرل
 باثبات تمامی گشت ده سقط الولد بجه ناکس تمام افکند
 سقط الزندانش که بر جبهه از چاق نیزه کرد و یونث -
 سقطان و بال شتر مرغ سقط اسباب گوشه از ارکه
 بر زمین افتاده نماید سقط الجنا و دامن چشمه گاه سقط
 بنحیتین متاع نهاده و سهو و غلط در نوشتن و حساب
 سقط برون - و شک امرأة سقطه ای و نیزه سقط
 خطا و زل جستن بر کسی سقاط شمشیر گذار برنده که
 پیش از مقطوع بر زمین افتد - و سقط فروش و فی
 احدث کلان لا یتسر بسقاط و الا صاحب بجه الاسلام

سقط - مسقطه

سقط - مسقط

سقطا طون

سقط

سقطا ط

سقط

مسقط

اسمقط

سمهوط

سنباط

سیوط

شبط

سقط

شقوط

سقوط

شرط

المسر لبطه

علیه البعین المبع کالکعبه و الجلسه من الکرکوب الجلسه
 سبط - سبطا طه - دراز دستی و دراز زبانی سبطا طه
 که نکت قهر تسلط بر کاشتن سبطا بر گاشته شدن
 سبطه بالضم بر گاشتن سبطان قهرمان نیکو رو
 سبطا طین - و تحت لای جمع لان جبراه جری المصد
 سبطه زین دراز زبان سبطه مرد فصیح یقال سبطا طه
 اسانا ای فهمم و روغن زیت و روغن کنجد ایضا
 سبطه بالکسر تیر دراز سبطا طه - سبطا طه دندان
 کلید و سبطا طه - و سنباط سبطا طه همای تیر
 سبطا طه - سبطا طه - رسته مرد و در یار شب و جرات
 دوال فتراک سبطا طه - سبطا طه بر فتراک بستن چیزی را
 سبطا طه نوعی از شعر یقال قصیده سبطا طه و سبطا طه
 فرستاده که باز نگردد و حکمی که رد نشود یقال خذ
 حکمک سبطا طه ای مجوز انا فذا سبطا طه بالکسر رسته
 سبطا طه و رسته از دست و مردم یقال میثقه بین
 الساطین سبطا طه پاکیزه کردن می بره و بر غدا نهجت
 بریان کردن (مع و اض ک) سبطا طه سبطا طه
 سبطا طه غل یک سخت - و از ارباب حشو سبطا طه سبطا طه
 سبطا طه و سبطا طه حال - و روزه خشت بجه سبطا طه
 حلاوت تازگی از دی رفته باشد و هنوز مزه نگذارید
 با شستن لایحه سبطا طه مصدر منه (مع و اض ک)
 سبط سناط - سناط - سناطی - کوسه که
 پیچ ریش ندارد -
 سناط - تازیانه اسواط سیاطج زدن تازیانه
 و این سخن چیز پیچیده (مع و اض ک) تسویط
 که نکت قوله تعالی فصب علیهم ربک سناط عذابه
 ای شده و یقال نصیبه - و یقال اسواطهم سناطه
 بینهم ای مختلطه -
 المسر لبطه - من البطح خزیره باریک و دراز و قد

سرطت بالضم طولاً -
 سر قسطه - یعنی وضم القاف شهریت باندس
 و شهریت بنواهی خوارزم -
 سوط - یعنی شمر گاران ظالمان سوط و دراز یا -
 سقلا طولن - شهریت بروم غنایا لیل الشیاب
 سقلاط بوزن و معنی سقلاط -
 سمسناط - بالضم و فتح المیم شهریت بکانه فرات
 منه الشیخ ابو القاسم علی بن محمد بن یحیی السلسلی مدنی
 السیاسی من الکابر الرؤساء و المحدثین بدمشق و
 واقف الحاقه بهما معروف -
 رجل مسرط الراس مرد کلان سر -
 اسمعوط العجاج - گرد و غبار بر خاست و اسمعوط فلان
 امثال غضبا اسمعوط الذکر زنده بر خاست راست شد -
 سمهوط - بالضم و یست رگ بجانب مغرب انیل مصر
 سنباط - بالضم شهریت از مضافات محله مصر
 سنه محمد بن عبد الحمید الفقیه -
 سیوط او سیوط - یعنی و یست بصیر مصر سیوط
 بالکسر سر و گوشت مشهور -

فصل الشين

شبط - شبطا طه - بالفتح و التشدید نوعی از ماهی
 شبطا نامیه است بزبان روم -
 شحوط - شحوط - شحوط - دور شدن (مع و اض ک)
 اشحاط و در کردن شحوط طپیدن کشته در خون صلبه
 بالاء یقال شحوط المقتول بدنه شحوط طپانیدن
 خون شحوط نوعی از درختان کوهی که از چوبی که آن
 سازند شحوط شحوط - یعنی و یست کلها دراز نیم زانده -
 شرط - شرط - لبطه - تم و پیمان شروط شرط
 ج - و تعلیق کردن چیز بجه (مع و اض ک)

اشترط شد و نشتر زدن - میشرط میشرط نشتر شرط
 بالتحریک نشان و ستور ریزه - و بلا به اشراط الساعه
 نشانی های قیامت اشراط المال رد اما
 و اشراط القوم اشرا فهم و هو من الاصداد و اشراط
 نشان کردن شتر و گوسفند بجهت فروختن و آماده
 کردن خویشین را بکاری یقال اشراط نفسه للملكه
 ای جملها علیها لملكه منتهی اشراط انهم جملها لملكه
 علامه یعرفون بها و قال الاصمعی و احد هم شرطه و
 شرطی یعنی سر بنگ شتر و شرطی - شرطی رسن از
 پوست خرما نافه شرطان و ستار انبرج حمل و گویند
 سه ستاره است آنرا اشراط نیز گویند رجل شروا و
 رجل شروا و ابوالکسر از دیتوی فیه المذکر و المؤنث -
 شرط - شرط - کرانه رود و جوی - و کرانه کوه بان
 دور شدن (رع و خاص) شرط و دور شدن
 و جمع شرط و شرط و بالفتح ناقه شگوف کوهان شرط
 بالفتح و الکسر و روی راستی قیامت جاریه شاطره است
 قیامت شرط بالتحریک از انداز گذشتن در هر چیزی
 و فی الحدیث اما تمر مثلها لاوکس لا شرط ای
 لا نقصان و لازیه و جور کردن کسی بعد علی
 (رع و ک) و فی حدیث تیم الداری انک لشارطی
 ای جائر علی فی حکم اشراط جور کردن و حکم و دور شدن
 ستور بچرا شطوط و جمع رفتن و طلب چیزی -
 شمرط - شمرط - سپیدی موی بسیار و آینه و
 (رع و ک) شمرط شمرط لغت منتهی در این سخن
 چیزی با چیزی (رع و ک) شمرط آینه و شمرط
 لا اختلاط باضه بالظلمه و کیا خشک تر با هم آمیخته
 و یقال قدر تشع شاة بشطها بالحر که و السکون
 میز و بلها - شاطیط رهای متفرقه شمرط بالکسر
 و یقال و هب لقوم شاطیط ای متفرقه و صداد الثوب

شاطیط اذا تشقق - شطاط کفلی جامه -
 شوط - شوط تک شوطه یک تک لطا بالیت
 سبعة اشواط طوف کرد خانه را هفت گشت شوط
 براخ شکل - شوط باطل کرد و آفتاب که از وزن ناید
 شیط - شیط - هلاک شدن (رع و ک) و تمام
 قسمت کرده شدن شتر که بکشد در قمار و نصیب
 نامان از وی یقال شاطط فلان الدمار ای خطا کانه
 و یختم خون یقال شاطط فلان الدمار ای خطا کانه
 سفک م القاتل علی دم لمقتول باطل شدن خون
 یقال شاطط فلان ای ذی هب منه و در او شتافتن
 و سوختن و غرق و ریت بچوشانیدن و سوختن و یک
 و چفسیدن آنچه در وی است بر دیگر شاطط هلاک
 کردن و صاحب سهم پسین شدن از جزو و یکشتن
 پیش از ورود کسی یقال شاطط او شاطط بدیده اشاط
 و سه و سوزانیدن بن دیگر اشیطا و بوی شیم و
 پنبه سوخته تشیط و سر و پاچه گوشت سوختن و پاک
 کردن آن - و گوشت بر آتش انداختن و آب سوزد
 و گن و بوی کند و شاططه بر فروختن از خشم و فریاد شدن
 ستور ناقه شیطا بالکسر و در فریاد شیطط ج -
 شیطط - کایر سیدی سفالینه یا مطلق سفالینه -
 شاطط و شیطا - کار و شیطط بالکسر و در آب شیطط
 شیطط - کج و سوز و عصفور یک دراز -
 شمشاط - بالکسر شهری منه ابو البرج محمد بن
 زیاد الشماطی المحدث -
 شمعط - خشکین شد شمعط القوم فی طلب شای
 کردند و متفرق گشتند شمعط انجیل برای طلب
 چیزی اسب تیز و دید شمعط الابل شتر پرانگشت
 شمعط الذکر نه بر خاست -
 شناط - بالکسر زن خوش اندام و خوش رنگ

شاطات و شناط ج - شط بضم تین گوشت های
 پخته مشط کفظم گوشت بریان -

فصل الصاد

صرط - صراط - سیرا ط را راه -
 صبط - دراز از آله فدان -
 صعوط کعبور و در بینی ریختن صعوط و در و در
 بینی ریختن (رع بفتح و فاض) اصوط مشد -
 الاصفط - لغه فی الاصفط -
 صلطه - بصلطه - لغه فی صلطه تسلطه -
 رجل مصمرط المراس - مرد کلان سر -
 صضط - برگ ستم که بران پوست پیرانه نشسته فی اسطه -
 الصضط و اوست از آب هوا ضاق منقعه قد اهد -
 صیاط - بالکسر آواز بلند -

فصل الضاد

ضبط ضبط - نگه داشتن چیزی را به دست
 فن اک ضابطه شیار ضبط آنگاه هر دو دست
 عمل بر این ضبط و مؤنث (رع و ک) ضبط
 قوی الالف والنون زائدتان المالحاق -
 ضبط ضبط - چیزی که کوک در میان
 ترسانند الالف المالحاق -
 صراط - تیز صراط بکسر المراس تیز و اول
 مثل سبق (رع و ک) و فی المراس تیزی المراس
 الاضطر ای لم یبق من جلد و قوته الا بالاضطر
 اضطر اضطر و بدان حکایت آن فعل کردن
 صله بالبار و یقال الاکل شمرط و القضا اضطرطی
 و قدم فی فصل السین -
 صرطط - اضطرطط - باضین المجره و مین

شوط
 شیط - صرط
 صبط
 صعوط
 الاصفط
 صلطه
 مصمرط
 صضط
 شط - الصوط
 صیاط

ضبط
 شیطط
 ضبط ضبط
 شمرط
 شمرط شطاط صرط
 اضطرط

ضمروط - عذط

ضفط

عزفط

ضفط عوفط

عضرط

ضفط عضرط

طرط - عطط

طبط

طلطین

ضفوط - عففط

ضبط

ضفط ضریاطه

ضبط طظر مط

ضفیط

ضمر عطر

علط

ضفوطه - عبط

ضفط

ضفطه

ضفوطه - عطط

بر خود از خشم -

ضفوط ضفوط - نشان دادن بر دیوار و جز آن رعم
بضمها و منه ضفطه القبر ضفطه بالضم سخن و تنگی و
فتارش یقال انخذت فلانا ضفطه از ضفقت علیه
نکته - ضافه نکا بیان مشرف بر چیزی و کتک و
بغل شتر و بسیاری گوشت آن - و سوسه ضفطه چاه
گند و ریلوی چاه خوش که از راهم بوی ناک گرداند -
ضفط ضفطه میست رای و ضیف عقل
شدن رعم بضمها ضیف لغت منه قال ابن عباس
فی ضفطه و هذا احدی ضفطاتی و شبه این سیرین
نکا حاققال فاین ضفا طکن یعنی الدف قال
ابو عبید و انما نه سماء ضفاطه لهذا المعنی ای نه
لهو و لعب و بهو رابع الی ضعف الای و اهل
ضفاطه بالتشدید گردد بزرگ -

ضفوط ضفوطه - خمیر است گل لای رنگین
ضبط ضفط - مرد درشت -
ضفط تین بر و دوش در و زقار جنبانید رعم و
ضفط کنطی هر گول کلمه یفرع البصیدان -
ضفط کنطی سخت توانا -

ضمر عطر - کفر عمل جفرا و شیر سطر الضمر عطر
من الرجال آرز و مند هر چیز -
ضمر فطه بست استوار کرد و از ضفطه و ضمر فطه
بکسر سها و ضمر فطه بالضم و فزک کلان شکم آنظر فط
ان ترکب حد و تخرج جلیک من تحت البط و تجلبها
عائقه ضمر فطه که در میته باز نیست مرعرب را -
ضفط بفتحین بسیار گل لای ضفطه شانه و بضمین بلا با -
ضفطه - فز کرد و او را رعم بضمها
ضفوطه - کلانی شکم و جل ضفوطه کرج و ضفوطه الوج
بین الخ و الالف و عند الی طین ضفوطه کصفور

ضمروط - بالضم نغتن گاه و تنگ جای رجل
مضمط الوجیه مرد ترنجیده پوست چهره ضمار لبط بر وزن
و معنی ضفار لبط -
ضفط تنگی و دو بار گرفتن زنی ضفوط لغت نه
و بفتحین شادمانی - و لاف زدن - و به ضفاطه بالکسر
بسیار انبوسه مردم بر چاه مانند آن لغت ال
فذا الضفطه و ضفط من اللحم کفرح اکثر -

فصل الطار

طوط - اطرط - بی آبرو و باضاد العجمه کذک -
طبط طبطوط - بانگ کردن شتر رعم و کاک ۲
جمل طوط طوط لغت - طوط مرد سخت خصومت
و در از طوط مرد دراز و پنبه -
طوطین بالفتح فتح الطار بلا و کزبری طوط لغت منه -

فصل الطار و من الطار صراح

ارض طریاطه واحده زبانی که بربیک سرشت باشد -
نظر مط فی الطین - در گل قنار ارض منظر مطه
اے روغه -

فصل العین

عطرط - عطرط - دروغ گفتن بی سبب و بهانه و
خوشتن و در حرب انداختن بی سبب و تنگ گفتن
جامه رعم و کاک ۲ معیوط عبط لغت منه عبط ج
و رسیدن سختی - و بی علت گفتن شتر را عبط لغت
منه عبط گوشت وی و خون تازه و یقال ان فلان
عبطه ای صمیمی شاد - اعتبار گفتن شتر را بی علت -
عطرط لبن عطرط - و عبط - و عطا شیر سطر خفته
عطا نجا لوط عطا کذک -

عذط - عذطه - بوقت جماع حدث کردن
عذیوط عذیوطه بالکسر و فتح الیا و نعلان -
عزفط - عزفط - بالضم لومعی انداخت طاق -
عزفط - عزفطه - عرقیقان - بالقاف جنبه
عضرط - عضرط - بدنبال کسی و نه
عضار یطج - عضر بفتحین بیان و خضیه و فتح
فلان انقلب العضرط ای کثیرا الشقر بها
عضر فط - عضر فوط - کرش نه عضرین
عضرین تصغیر -

عطط - عطط - بدر از شکافتن جامه را رعم و
کک تعیط کذک لوط طازم منه عططه آواز
کردن و عیط عیط گفتن و آن صفت است که بر نایان
بوقت بازی با هم کنند عوطوط ای مغلوب عوطط
بالفتح شیر - و مرد و لیر -

عففط - عففط - تیز دادن بزر رعم و کاک ۲
و بفتح نشان دادن او - و براندن شبان گوشت بهمان
شکل که او عطنه به یقال له عافطه و لانا فطه یعنی
نیست میش ماده بز و هذا کقولهم ماله شاعفه لانا فطه
ای لاشاة شغف و لانا فطه ترعو - عافطه عفاطه کثیر
شبان کنند -

علط - عطط - داغ کردن برگردن شتر رعم
من اض و به بدی یاد کردن کسی و به تیز زدن
عطاط بالکسر داغ برهنای کردن - و رسن کردن شتر
عطاطان و کرانه کردن تعلیط کشادن عطاط از گردن
شتر ناقه عطط بضمین به مهار و به بند کردن شتر
عن الا صمی اعلاطج - عططه بالضم کردن بند میل
اعلاط از گردن شتر بضمین پشته و و بر چسبیدن به
تعلیط ایضا بسیار داغ کردن شتر را عطیط بالکسر
مرخ و آن درخت است که بالیدن زدن از وی شتر

گیر اندونی مثل فی کل شجرة ناز شجر الخ العفار ذکره
 غلبط - علل بط - بالضم سلب غلبط
 علل بط غلبط - رمه گو سفند -
 عمرط - عمر و ط - وز و عمار بط عمار ط ج - وختین
 و تشید در انداء سبک -
 عکط - عکط - بتشد اللام سخت -
 عشط - عشط - بدخو و در از عشط کذک
 يقال رخل عشط و جل عشط و عشق کذک کج
 عشان ط و عشان لقه -
 عطر - عطر - دراز - عطیان بالکسر الیاء
 اول جوانی -
 عوط - عوط - بارنا گرفتن ناکه سال نخست
 (ع و ناض ۲) عا ط نعت منه عوط عوط
 ج - عا ط عوط و عوط آنکه آئیده هم باز بگیرد
 اعتا ط عوط تعیط سا لها بارنا گرفتن ناکه و گو
 اعتا ط دشوار آمدن کار و فی الحقیقه نه بخت مضه
 فانی بشاه شافع یعنی ایتی معها ولد با فلم یا خذها
 فقال اکتی بمطاط -
 عیط - عیط - بالتحریک رازی کردن اعیط نعت منه
 عیطا کذک ربا قار عیطا و از استطالت
 فی السماء - والقصر الاعیط المنیف -
 لبن عجیط و عجا لط - شیر سطر و جفرا ت -
 عذ فوط - بالضم و اب ایست خردنازک و پدید
 قام نشبه بها اصابع الجوارى -
 لبن عذ لط - شیر سطر و جفرا ت -
 عرط - الناکه الشجر کلها حتی ذهب استا
 عرو ط نعت منه عرو ط کتب ج - عرو ط عرو ط
 او را بغیبت کاست اعطر ط شد عرو ط کدر هم
 دام عرو ط دام العرو ط کزوم -

العزط - بالفتح انکلح -
 عیسطان - کطیلسان موضع است نجر -
 عسمرطه - خلط ملط کرد آنرا -
 عسسطه - سخن بی انتظام کلام عسسطای خلط -
 عسسطه - کشیده جذب کرد آنرا (ع و ناض ۱)
 عسسطه - بختین و تشید النون المفتوحه مرد بسیار
 در از یام دنازک ظریف خوش اندام عسسطون و
 عسسط ج - و عسسطت زو بها تعلقه مخصوصه -
 عسسط - وقت جماع حدث کرد (ع و ناض ۲)
 عسوط بالکسر نعت منه -
 العسفوط - کصفور و چیز بوی العسفوط -
 عسوط - بروزن و معنی عسوط عسوطه ماده
 موش و شتی -
 عسوط نجر و عسوط زینل مرد گول و عسوطه -
 عسوط - کسرم و زفت بد خلق و دابة الارض -
 العسوط - بختین فی الحقیقه کالعسوط -
 لبن عسوط - کعسوط شیر سطر -
 کلام عسسط - سخن بی انتظام -
 عسسط - کسرم و بد خلق و فی صحتها نظر -
 عسوطه - آمیخت آنرا -
 عسوط عسوطه - آبروی و راحه پاک کرد و عسوط
 (ع و ناض ۱) عسوطه و عسوطه ناسپاسی نعمت خدا
 کرد عسوط کفرح شله نعت فی الغین -
 العسوط و العسوطه بضمها مرد و کتاه بسیار گوشت
 عسوط - بالضم زفت بد خلق و دابة ایست عسوطه
 مؤنث ما بین السار بین الی الالف -

فصل الغین

عبط - عبط - دست برزوب و حتی گاه گویند

هنادن که فرب است یا لاغر (ع و ناض ۱) غبطه بالکسر
 یتکونی احوال و آرزو بودن بجال کسی بی آنکه زوال
 آن خواهد از وی (ع و ناض ۱) غبطه بالفتح کذک
 فی الدعاء اللهم عبطا لا یبطا ای نشاکا غبطه
 و لغو ذبک من ان یبط عن حالنا - اعتباطا از و
 آمدن يقال غبطه فاعبط کقولک منعه فافزع و حسته
 فاجتس غبطه من هموار - و نام وادی - و بالان
 شتر که بروی هودج بند غبط ج - اعتباطا همیشه نشستن
 بالان بر پشت شتر و همیشه بودن پیوسته باریدن بالان
 غبط - غبط - غوطه دادن بآب (ع و ناض ۲)
 و غزیدن شتر (ع و ناض ۱) غبط کذک خر کردن
 و رخوا ب غطا با الفتح نوعی از سنگ رخ غطا طه یکی
 غطا بالضم اول صبح غططه آواز کردن غططه
 دیگر جان غططه آواز باشد وانی غطا طه بالضم
 آواز جوشن دیگر دریا هم زانده -
 غلط - غلط - غلط کردن در سخن و غلت بالباء و در
 حساب (ع و ناض ۲) يقال غلط فی امره و غلت
 فی الحساب بعض العرب يجعلها لغتین بمعنی غلط
 بغلط افکندن کسی را مغلطه بگوید غلط و ادون -
 بغلط منسوب کردن اغلوطه بضمین سخن بدان
 را بغلط اندازد و فی رسول الله علیه آله و سلم
 عن الاعلوطات - و يقال صدقته حدیثا لیس بالاعلوطه
 عظم غمط - بالفتح خوار داشتن نعمت (ع و ناض ۱)
 و فی ویردن (ع و ناض ۱) و فی الحدیث نماز کاک
 من سفارح و غمط الناس یعنی ان یج می حق سفارح
 یهلا تحقر الناس - غمط اتم بودن پیش از لا غمط
 غموط - غموط - فرو شدن در چیزی (ع و ناض ۱)
 يقال فی فلان لغا طه یعنی برزین پست مغاکی
 و گویی چون العذرة لایان الانسان عند قضاء حاجته

العزط
 غلبط عیسطان
 عسمرطه
 عمرط عسسطه
 عشط
 عکط عشط
 عشط
 ععط
 ععط غعط
 العسفوط
 عوط عسوط
 ععط
 ععط
 العسوط غلط
 عکط
 معسط
 عیط عسسط
 علفطه
 ععط
 عجلط
 عذ فوط غمط
 العسوط
 عذ لط عسوط
 عرط
 عوط
 عبط

الیه غوط اغواط غیطان ج - تَعَوُّظٌ غَالِظٌ كَرْدَن
 غوطه و مشق م -
 غرناطه شهریت باندلس و بحن الصواب
 اغرناطه و معناها الرمانه بالاندلسه
 غططه غطاب موج دریا و جوش زدن دنگ
 و آواز سیلاب و رودی و بحر غطاط مط بالضم غطوط
 و غططه و دیای کلان موج بسیار آب و کلاط
 و سبیل آواز غطاط بالکسر موج متلاطم غطوط آواز
 شکسته و آواز جوش دنگ و غطاب موج
 غلط کعلس دراز کردن -

فلسطون

غرناطه

غطمطه

قلقط

قوط

غملط

قطب

فوط

فرشط

قوط

فسط

قراط

فاط

فرط

القشط

فضیط

افط

قرط

و هو فطل بمعنى قاعل مثل تبع بمعنى تابع يقال جل فط
 قوم فوط ايضا يستوي فط الواحد اجمع - و فی الحدیث
 انما فطکم علی حیض و منه قيل للطفل لمیت اللهم جلدنا
 فوطا ای اجرا تمقده مناحی اثره و علیه فارطانی و سائر
 مفارطه فراط پیش دستی کردن تفارط کذا و تکلم
 فلان فراطا ای سبقت منه کلمه ما فراط بالکسر آبی
 که هر که پیش آید و را بود از قبیله امر فوط بضمین کاری
 که در وی اندک گذرانیده باشند و کار گذارنده اند
 منه قوله لقم و کان امره فوطا و یشته و یبندی فراطج
 يقال اليوم تنفج علی الافراط و اسبب یزکد زید
 اسبان فراطا یصبح او اعل تباشیره یقریطه یزکد
 از کسه و گذارستن و در کردن نابالست از کسه قما
 یستعمل الافی استمر و تقصیر کردن - و ضلح کردن
 و فراموش کردن انقراط فوت شدن نیکی و فوط
 فرستادن یعنی فرزندان رسیدن مردن کسی را -
 فرشط - فرسطه - باس از باس کشاده و
 دور نهادن و دور شدن و فرشته -

فسط فسطاط - بالضم شهرستان محضر فسطاط
 فسطاط فسطاط فسطاط بضم الفاء و کسر باخیمه و خراجه بزرگ
 و جاعت بنوه فسطاط و خیمه خرا - و حیده ناخن -
 فطط - فطط بفتحین فطاط بالکسر نگاهه يقال لقیته
 فطط و فطاط - و تکلم فلان فطاطا فاحسن اذا
 قاجا دبا الکلام احسن - افطاط را بنیدن يقال
 افططنی الرجل مثل افططنی -
 فرط - در زمین گشت شد -
 القشط العود ساره شد و لا یكون لارطبا -
 فضیط - بروزن و معنی فسط -
 افط - مردین بنی فطوطی بفتحین مرد هموار پشت
 فطاط آواز زجر و آواز جماع فطط یزج زو یا بطری

حرف زد که فمیده نشد -
 فاسطون فلسطین - یکسر هم و قد یفتح فاسطون
 شهری ست و شام و شهری ست یعراق نقول
 حال لرفع بالواو و فی النصب البحر بالیا و اولی زهما
 الیا و فی کل حال و النسبه فلسطی -
 فلقط فی الکلام الشی در سخن رفتار زودی کرد -
 فوط کسر و جاهاست که از سندی آرزید یا آزار یا
 مخطوطه فوطه بالضم یکا و هی لغه سندی -

فصل لقا

قبط - قبط - بالکسر اهل مصر و بک ن یعنی اصل
 آن قبطی منسوب قبطیه مؤنث و کتاب باریک و سید
 که از مصر خرد و قد یضم لایهم غیر و ن فی النسبه کما قالوا
 سبئی و دهری قبطی بالفتح ج - قباط بالضم التشبه
 حلو السکر قبطی قبطی مثله قبطا ایضا اذا تعففت
 مدوت یلین شدت قصرت - قبطیه کرم -

قحط - قحط - خشک سال قحط باز ایستادن باران
 تری از هوا راع بفتحها و کاف قحط قحط سیدن قحط
 ایضا علی المسمی فاعله قحط قحطان نام ابو الهمین -
 قراط - قراط - بالضم گوشواره قرطه قراط بالکسر ج
 مثل ریح و رماح و نام مردی قراط ایضا شعله چراغ
 تقرط گوشواره نهادن بر کسی نگام و سر اسب
 افکندن بنی چراغ پاک کردن یعنی سوزنی بلیته را
 دور کردن تقرط با گوشواره شدن قیر لایم و انگ
 و اصله قراط بالتشدید لان جمعه قراط قاطیل من احد
 حرفی تضعیفه یا کافی وینار و دنار - قرطیط و همیر و
 يقال ما جاد فلان بقراطیه ای بشی بکسر - قراط بالضم
 جل شکر بالان برزیرا و هند قرطان کذا و تکلم اططج -
 قرفط - اقر قفاط - فراهم آوردن ده زربهای

فرج را بوقت گشتی -
 قمرط - قمرطه تنگ نبشتن خط نو زدیک تاندن
 لگام افرتا ط در تر بچیدن پوست قمرطی واحد القراطه
 و هم ربط من الناس -
 قسط - قسطو - سیدادی (ع) و ان قال تعالی
 وَاَنَّا لَنَاهَا لَظُلُونٌ فَاَنلَاكَ لَهْمُ حَلَاكٍ - قسط بالكسر او
 وعدل (ع) و انض اوک و پیمان که نیمه صلح باشد
 و شش یک فرق و آن شش قسط باشد بهر قسط
 عدل و داد کردن قوله تعالی ان الله يحب المقسطین
 تقسط بخش گرفتن قسط بالضم نام دار وقت قسط بالتحریک
 راستی استخوانهای ساق ستور آن عیب است و بران
 عیب شدن (ع) ک (ع) فرس قسط لغت منه
 بعیر اقسط شکر کنی قوام وی خشک باشد در خلقت
 و ناقة قسطا - قاسط پدر قبیلہ -

قسط - قسط - برهنه بریدن (ع) و اصل و منه
 قسط القلم فی الحدیث کان علی رضی الله تعالی قد و افدا
 اعترض قسط و کران شدن نرخ (ع) و ان قال
 و در و انضا قاطا ای غایا سفرها و هرگز یقال رائیه قسط
 ندریم هرگز و کانت صله قسط فلما سکن انحرقت الاول
 لا و انما جعل الاخر متوحا الی اعراب و قسط بضمین ایضا
 السجادة مثل ثیابها و قسط مخففة ایضانی المختار بقولهم
 لم أره مذیوان می قلیله و هذا اذا کانت معنی الدبر فاما
 اذا کانت معنی حسب فمی مقوخره ساکنه الطاء بقولنا رایت
 الاخرة واحدة فقط فاذا انضفت قلت قسطك انشی ای
 حسبک و ما دخلت النون لیسکون الذی نئی علیه الاسم
 و هذه النون النون العاقله التي تدخل فی الافعال دون الاسماء
 اذا و حله یا و انظر قو ک حصرنی لوقایه الفعل من کبر
 و انما ادخلوا فی اسماء مخصوصه نحو قطنی و قدنی و لیدی و
 مثل غنی و منی جفین لایقاس علیها و یقال قطا مثل

قسط ای حسی جحد قسط بضمین سخت قول مصدر
 منه ایضاً ع ک (ع) یقال قسط شعرة علی الاصل
 بانظار التضعیف و هو قسط الشعرة قسط الشعر معنی قسط
 بالكسر گریدز قسطا طح - و نامه و برات صلته باللام منه
 قوله تعالی لنا قسطا - قسطه کره ماده قسط بضمین
 ریزه ترین خطره باران ذاذ بزرگتر از وی باز طشت
 و باز بغیشت و باز غنیة و یحیان طلبة و شحذ و حشوة و
 حشاکه قسطا بضمین نام جائه -
 قسط - قسط - سخت و تنگ گرفتن بر غیر هم قسطه یکبار
 (ع) بضمین اقطاع عما مستین بر سر بی تلمی و ان یز
 نرخ در آوردن بود و فی الحدیث انه علیه السلام نهی
 عمن الاقطاع و امر بالتلمی - مقطعة دستاره بزرگ
 قسط - قسط - سفاد کردن مرغ ماده را (ع) و ان
 ض و ک (ع) و یقال قسط لذات النطف -

قسط - قسط - سفاد کردن مرغ ماده را (ع) و ان
 ک (ع) و پای گویند بستن بخت کشتن - و دست بند
 و پابند کودک بستن بگوارده (ع) و انض (ع) قسط
 رسن که توأم گویند بند بندوی و دست بند و پابند
 کودک گوارگی و قسط الاسیر اذا جمع بین یدیه و جلیبه
 بجبل - قسط بالكسر بندنی نواره و جبراک و ضربا حول
 قسط ای تمام -
 قسط - قسطو - نو مید شدن (ع) و انض (ع)
 قسط قاطیه کذک (ع) ک (ع) قسطا لکثیف منه
 قرمی فلا تکلن من القطنین و اما فتح العین فیها کسر
 العین فیها فانما هو علی الجمع بین القطنین قاله الاخفش -
 قوط - قوط - ربه گویند افوا طح -
 قشط - پوشش بر داشتن برهنه کردن بعضا
 زدن قشطت السماء و قشطت بر از آسمان و در شد
 قشاة بالفتح شهرت بخرم منه محمد بن الولید لایب

قسطا بالكسر انگشتان -
 قسطه - باز کردن بانی ویران کردن -
 قسطو - کصفور گوی دراز که دران کودک را
 پیچند قسطو گو یک گوه غلطان -
 قسطه من یدیه از دست و بر بود آزا -
 قسطی - کعبی مرد پستک گر به خرد و سگ کوچک
 قلاط بالضم منده و مرد بفس کش قلیط کسیت بهاری
 و به غایه قلیط لغت منه قلاط کغراب و سگ ستور از
 فرزندان جرح شیاطین قلاط رشت و فی و هذا قلاط منه
 قسط قلاط بالكسر غلته است بین قزوین و خلخال -
 قسط الشعر موی مرغول و سخت و قسط
 لکشف گر زنده و تر سنده و اقلط الرأس سر سخت
 مرغول موی لایکا و لیلط شعرة و الاسم لقلطه -
 قلفاط - بالفتح لقب محمد بن یحیی لادیب -
 قسطو - بالضم گو یک گوه غلطان قسطو برین
 شکم کلان خرد برین شکم بست شد و داخل بعضی بعض
 القنبط - بالضم فتح النون المشددة اغلط
 انواع القنب من غیر مغلط و حمله بندره لا تجبل و محمد
 بن یحیی القنبط محدث -
 قسطیط - بالضم فتح السین و حقیقت معروف -

فصل الكاف
 کشط - کشط - برهنه کردن - و جل از پشت ستور
 برگرفتن قشط لغت فیه و قشی و اذا السماء قشطت
 پوست شتر باز کردن یقال کشطت بعیر مثل جلده
 الا یقال سلخه - انکشا ط رفتن بجم و ترس -
 الکشط - لغت فی القسط فیقال قد کشط القطن عام حط
 الکسط - بالضم القسط و آن از ویست کسطا
 بالفتح غبار -

قمرط - قمرطه
 قمرطو
 قسط - قسطه
 قسطی
 قسط
 قسطو
 قسطه
 قلفاط
 قسط - قسطو
 القنبط
 قسطیط
 قسط
 کشط
 قوط
 قشط - الکشط
 الکسط

كاططة - لعقط

لمط

كاططة - دویدن مردنگ یا بریده یا کاططه
بفتح تین بن المفروق والکاظ بضم تین الرجال
المتقانون فرحا ومرحا -

فصل اللام

لبط

لبط - لبط - بر زمین زدن - و دست پایی بر
زمین زدن شتر و رفتن (مع و ناک) لبطاط
کذاک لبطة بفتح تین سم فيه وزقار بکلی - و نام مرد
کحط - کحط - امکان کحطار شته -

مخط

سخط

لوط

لوط

لوط - لوط - حمیل بقال رأیت عنهما لوطا حسنا
و کرما و عقدا حسنا کلها بمعنی لوطا طج - و چسیدن
بر چیزی و لازم بودن بکار (مع و ناک) صلیه
بالا و منکر شدن حق کسی را و بر ما قوا و تطلعت حق
لا انهم کرموا اجتماع ثلث طاءات فابعدوا من اللخرة
یا و برده فروختن - و دم بمیان ران را آوردن
شتر (مع و ناک) لبطا یا یاری وادن برانکار و
راشکار و داشتن بقال مالک ثقیفه علی لبطه و سخت
خود مست شدن لوطا افتادن ندان خورده شدن
آن را ماندن نهیما و ندان اکظ لغت معنی و نکر
شدن حق کسی را لوطا بکسرتن کنی بری ندان
ناقه کلان سال لبطا یا لکسرتان کرانه و ادعی
دریا و قول بن مسعود هذا لوطا ط طریق لفته المومنین
هرا بر آس از جبال یعنی به شاطی الفرات - و لوطا ط
البعیر حروف فی وسط راسه -

مرط

لهط

لیطه مسط

لاطه

لعط

مشط

لخط - لخط

لخط - لخط

لعط - لعط - گو سپند گردن سیاه لوطه یا لضم
سیاهی گردن و سیاهی روی و سر و سرخ
لوط - لوط - بفتح تین بابا و خروش (مع و ناک)
لوط - لوطا یا لکسرتان لک - لوطا یا لضم کوی -
لخط - لخط - از زمین برگرفتن (مع و ناک) لخط

اللقاط کذاک دانه چیدن و سخن چیدن و يقال
لکل ساقطة لاقطة ای لکل ماندن الکلام من سیمها
و نیز قیما - لاقطة بحسب سنگدان مرغ لقیط سحر فکند
و جز آن که بر داند را آتوا اللقیطة قومی از عرب لقط
بفتح تین سحر برداشته و بر چیده شود لقط المعدن بر
ز که یافته شود لقط السنبیل و لقاطه خوشه بر چیده يقال
لقطنا الیوم لقطا کثیرا بسیار خوشه چیدیم فی هذا المكان
لقط من المرقع ای شی من قلیل - القاط کرم اندک
بر اندک و لقط اندک با کج رفتن خرا و جز آن و روشت
انشی القاط ای نخست علیه لغت -

لوط - لیط - بر چسیدن صلیه بالبار (مع
و ناک) يقال هو والد لبطی لبطی چسبان برست
اللیط چسیدن يقال هذا الام لا لیطاط بصغری
ای لا یصلق لبطی - استدلاله بر خود چسبانیدن
فی الحدیث استدلاله بر این که لوطی است و جزم لوط
روایقال لیس لوطه لوطیه و بکل در گرفتن اندون
حوض او عمل قوم لوط کردن لوطه کذاک (مع
و ناک) لوط نام پیغمبر علیه السلام -
لهط - لهط - المرأة فرجها بالماء و لهطه ضربته
و لهطت به الارض ضربته بها -
لیط - لیطه - پوست فی لیطج - دگوشه چیزی
و شیطان لیطان استلج -

لاطه - بکاری حکم کرد پس ستمید بر آن (مع و ناک)
ولا طه سبهم صابیه فقتناه فاح علیه و ابته بصره
فلم یصرفه حتی توارسی و لاطه بالعصا ضرب لاط فی
مرو و فرقا مستعجلا لا یلتفت لاط علیه شته -
لخط - بالفتح سبک انداختن کم کردن یا بکف دست
بر پشت کم کم کردن سبک انداختن بهانه جو -
الخطاط - بر وزن و معنی اختلاط -

لعقط - کز سرج زدن بد زبان -

لمط - اضطراب کردن نیزه زدن لمطه زمین نیست
در بر بر قبیل را نیست لهما الدرق لانهم یفتقون کلوا
فی الحلیب شته فیلعنونها فیلعنونها عنهما السیف لقطط
اولمط اسم آتیه من لطم و لطم یحقی ذمب به -

فصل الميم

مخط - مخط - کشیدن کمان جز آن که بشنید
و انداختن آب بنی افتخا کشیدن در کمان تیر اصله
بفی و گذراندن تیر از انچه بر دی آید صلیه لعن مخط
بالضم آب بنی استخاط بنی فشاندن از دست بیرون
کشیدن چیز را و شمشیر کشیدن مخط بنی فشاندن -
هرط - هرط - موس بر کردن (مع و ناک) اص
هرطه موسی افتاد و امر ط وقت بر کردن شدن موسی
را هرطه بالکسر کلیم از صوفی خزه که بر میان بندند هرطج
تمنط افتادن موسی امرط سبک ایش و زود تیر افتاده
ستمط بفتح تین تیری بر سهام هرطج مثل سلب
و سلاب - و هرط بالتسکین جمع امرطه مری بفتح تین
نوعی از دویدن در لیا و میان ناف و زهار و منه قول عمر
رجل لذن و رفص صوته اما خشیستان نشیق و لیا و ک
مسط - مسط - دست در فرج ناکه کردن و رحم او
را از آب غسل لیم پاک کردن و روده شتر را از علق
(مع و ناک) با سطل گاه شور که شکم سوراخ بر اند و شور
و هر چه شور باشد و شکم را از سطله مسیط آب تیره بکوک
که در تانگ حوض مانده و سبل اندک مسیطه اندک ترازان
مشط - مشط - شانه کردن لازم متعدد (مع و ناک) مشط
اقتشاط کذاک لانه مشیطه ای مشوطه مشطه بالکسر
نوعی از شانه کردن که لکته و اجسته مشاطه موسی که شانه
افتد مشط بالضم شانه مشطج - و گاه نیزه که از

مَشَطُ الذَّيْبِ حَتَّى يَنْتَهِيَ وَتَحْتَ الْهَيْكَلِ كَقِفْ
مَطَط - مَطَط - كَشِدْنَ حَتَّى يَنْتَهِيَ وَتَحْتَ الْهَيْكَلِ كَقِفْ
تَكْبِيرُ وَجْزَانِ رَعْفَ وَاصْنِ مَطَطَ لَازِمٌ مَطِيطَةٌ
أَبَاسٌ يَسَاوُهُ دَرْجُكَ حَوْضٌ مَطِيطٌ بِالْعُثْمِ الْمَذْمُومِ
وَدَسْتُ أَنْزِلَنَّ رَفَقَتِي وَفِي الْكَلْبِ ذُو مَشْتِ أُمْتِي
الْمَطِيطُ وَخَصَّيْتُكُمْ فَارِسُ الرُّومِ كَانُوا بِأَسْهُمِ بَنِيهِمْ -
مَعُوط - مَعُوط - بَنِي مَوِي شَدْنِ لَمْ يَدَامْ مَعُوطَتُ مَنَةٍ
أَمْتَقَاطُ مَعُوطِيْنِ مَوِي جَزَانِ لَمَعَاطُ وَهُوَ الْفَعَالُ مَنَةٍ
رَجَحْتَن مَوِي رَسْنِ سَوْدَ شَدْنِ لَمْ يَدَامْ مَعُوطَتُ مَنَةٍ
رَجَحْتَن (ع ك ف ن) لَصْ أَمْعُوطُ الْصَوْنُ مَعُوط -
مَعُوط - مَعُوط - بِالْفَيْنِ الْمَعْجَمَةِ كَشِدْنَ مَثَلُ الْكَشِدْنِ
أَلَمَانِ وَجْزَانِ أَمْتَقَاطُ بَلَدُ شَدْنِ رَوْدُ رَجَلِ
مَعُوطُ مَوِي كَشِدْنَ قَامَتْ مَعُوطُ بَازِيدِ لَمْ يَدَامْ دَوِيدَن -
مَقُوط - مَقُوط - لَاحِرُ شَدْنِ شَرَعْفَ وَفَ نَ)
بَاقُ شَرَنْزَارِ وَفَالِ سَلَكُ زَنْدُهُ يَقَالُ فَلَانِ
سَاقُ ابْنِ مَاقُطِ بِنِ لَاقُطُ فَالسَّاقُ عِبْدُ الْمَاقُطِ
وَهُوَ عِبْدُ الْاِقَاطِ وَهُوَ عِيْدُ مَقُوطِي مَقُوطُ بَنِي كَوَارِ فَيَا تَنْدَ
أَنْ مَقُوطُ قَاطُ -
مَاطُ - مَاطُ - سَبَكُ يَشْدُنْ (ع ك ف ن)
الْمَاطُ لَفْتُ مَنَةٍ مَثَلُ فَرَطُ - الْمَاطُ أَكْثَرُ نَاقِيَةٍ بِرَا
بَلَطُ حَيْهَ أَنْدَاخَةٍ مَاطُ بِالْكَسْرِ أَنْكَ نَسَبِي مَعْلُومٌ بِأَشَدِّ
عَلَامُ مَطَطُ حَلَطُ أَيْ مَحْطَلُ النَسَبِ مَاطُ بِهَيْكَلِ كَقِفْ
أَسْبَابُ مَاطُ دَوْبَارُ زَوْي شَرَطُ لَطِي نَوْعِي أَرْدُوِيدَن مَثَلِ
بَاطُ طِي وَيَقَالُ مَضِي فَلَانِ أَلِي مَوْضِعُ كَذَا يَقَالُ
جَعَلَهُ لَطِي لَاعْمَدُ أَيْ لَارْحَمَةُ مَطِيطَةٌ نَامُ شَهْرِي -
مَطِيطُ - مَطِيطُ - جَوْرُ كَرْدَنِ دَرْجُكُمْ دَوْرُ شَدْنِ دَوْرُ
كَرْدَنِ لَازِمٌ مَعْدُ وَرَفَقَتِي - وَدَفْعُ كَرْدَنِ وَرَازِدَن
رَعْفَ وَاصْنِ مَاطُ دَفْعُ وَجْزُ كَرْدَنِ يَقَالُ الْقَوْمُ
فِي هَيَاطُ مَاطُ أَيْ فِي مَدَاخِةٍ وَفَرَجَةٍ تَاطُ دَوْرُ

شَدْنِ وَبَايَكُ يَكْرِهْتَن قَوْمُ الْمَاطَةِ دَوْرُ شَدْنِ دَوْرُ
كَرْدَنِ لَازِمٌ مَعْدُ -
مَطَط - كَلَفْتُ وَكَلِسْتُ فَرَوْنِي يَقَالُ مَثَلُ فَايَكُ
مَطَطُ أَيْ فَرِيدُ -
مَشَط - بِدَسْتُ أَفَشَرْدَن خَيْرُ بَرَزْمِين -
رَجَلُ مَجْجَطُ الْخَلْقِ - كَلَفْتُ مَسْتَرْخِيَةً فِي طَوْلِ نَحْيِي مَرْدُ
دَرَا زَوْي مَشَطَةُ خَلَقْتُ -
الْمَحْطُ - شَبِيهِ بِالْمَحْطُ وَآمَامُ حَاطُ سَالِ كَمُ بَارَن
تَحْطُ لَوْتَرُ بَرَايِ دَرَسْتِي وَتَرَكْزَارِ بِنْدَنِ الْكَشْتَانِ
بَرَانِ لَمَحْطَا وَدِيدَن شَرَطُ كَشِدْنَ شَمَشِيرُ نِيرَه -
مَرَجَبَطَةُ - شَهْرُ سَبْتِ بِمَغْرِبِ -
مَصْطَطُ - بَانِي الرِّقْمِ - دَرَزِيدَانِ شَرَطُ مَادَه دَسْتُ
وَأَخْلُ كَرْدَةُ كَشِنِ بَرَا دَرُفْعَالِ أَنْزَارُ عَلَيْهَا فَعَلُ لَعْمُ -
مَضْطَطُ - بِالضَّمِّ شَانَهُ وَتَانِي فِيهِ الْفَاعِلُ الْمَقْدَرَةُ
لَفْتُ لَرَبِيعَةٍ وَنَحْمِيْنِ كَجَلُونِ الشَّدْنِ وَغَيْرِ خَالِصَةٍ -
مَعْطَطُ - لَعْمُ مَسْ دَرَسْتُ قَلْبُ عَمَاطُ فَرَجَبِ كَرَزِ
مَقْطُوطُ لَمْ يَدَامْ بَرُوْدَنِ مَعْنَى مَقْطُوطُ لَعْمُ كَوَيْكُ هَاطُ لَانِ
مَقْطُوطُ - شَهْرُ سَبْتِ بِمَغْرِبِ -

فصل النون

نَبَطُ - نَبَطُ - بَرَاكْدَنِ أَيْ زَرْيُونِ چَاهِ رَعْفَ
ضَلَّ كَلِ انْبَاطُ آبِ رَسْدَنِ چَاهِ كَن - رَتْنَطُ
بِيْرُونِ دَوْرَدَنِ جِزِي - وَنَطِي شَدْنِ قَوْمُ يَقَالُ
أَسْتَبْطُ الْقَوْمِ - نَبَطُ - نَبَطُ كَرْدَنِ زَمَرْدَمِ حَلِ نَبَطِي
نَبَاطِي نَبَاطُ شَلِ مَعْنَى يَانِي يَانِ - نَبَاطِي بِالضَّمِّ أَيْضًا
نَبَطُ آبِ كَرْدَنِ قَرَّ چَاهِ بَرَايِ نَبَطَةِ سَبِيدِ
بَغْلُ وَشَكْمُ اسْبَاقُ فَرَسِ انْبَاطُ لَفْتُ مَنَةٍ وَشَا
بَنَاطُ سَبِيدَتِي كَاه -
نَحْطُ - نَحْطُ - بَانَكُ وَزَفِيرُ رَعْفَ وَاصْنِ (ك ف ن)

نَحْطُ - نَحْطُ - انْبَاطُ بَانِي انْبَاطُ شَدْنِ مَثَلِ مَحْطُ وَتَحْتَ الْهَيْكَلِ كَقِفْ
يَقَالُ أَدْرِي أَيْ انْبَاطُ مَوِي بِالضَّمِّ أَيْ سَيِّ النَّاسِ مَوِي -
نَشْطُ - نَشْطُ - بَالْفَتْحِ شَادَمَانِي نَمُونُ رَعْفَ وَاصْنِ
نَشِيطُ شَادَمَانِ نَشْطُ شَادَمَانِي مَنُونُ - وَنَشِيطُ فَرَقَن
نَاقَةُ انْبَاطُ خَلَاوَنْدِ سَتُورِ بَالْنَشَاطُ شَدْنِ فَرَسُ كَرْدَنِ عِلْفَتُ
رَا - وَكَرْدَنِ نَشِيطَةُ نَجْمُ غَرَاةٍ دَرِ رَاهِ يَابَنْدِ رَغْنَمَتِ نَاطُ
كَارُوشِي قَوْلُهُ تَعَالَى أَلَا نَشْطَاتُ نَشْطَا يَعْنِي النِّجْمُ نَشْطُ مَنِ
بِرَجِ الْبَرَجِ كَالْشُّوْرِ النَّاشِطُ مَنِ الْبَلَدِ أَلِي بَلَدُ نَشْطُ كَرْدَنِ بَارِ
رَعْفَ وَاصْنِ وَكَلِ وَبَرُوْدَنِ نَشْطُ كَرْدَنِ أَيْ زَجَالِي كَبَاوُ آبِ كَشِدْنَ
أَزْجَاهِ بِي كَبَرَه دُكْرَه آسَانِ بَسْتَنِ رَعْفَ وَاصْنِ (ك ف ن) انْبَاطُ
بَالضَّمِّ كَرْدَنِ آسَانِ كَشَا حَتَّى كَرْدَنِ أَرَا بِنْدُ مَانْدَنِ كَرْدَنِ
عَقَالُ كَلِ انْبَاطُ لَعْمُ مَسْ دَرَسْتُ قَلْبُ عَمَاطُ فَرَجَبِ كَرَزِ
تَا كَشَادَه شَوْدُورِ انْبَاطُ مَثَلُ لَمْ يَدَامْ لَاحِقَانِ كَرْدَنِ
كَشِدْنَ لَوْرُ سَرَّ چَاهِ أَيْ زَوْي نَشْطُ چَاهِ كَرْدَنِ لَوَارُ زَوْي
بَرَسِيَا كَشِدْنَ بَرَايِ وَبَالضَّمِّ نَوْعِي أَرَا هَيْ فَنَشِيطُ نَامُ
مَرْدِي بَانَدِي لَمَشِ لَاحِظِي بَرَجِ نَشِيطُ مَنِ فَرُو -
نَطَطُ - نَطَطُ - دَرَا زَوْي نَطَطُ نَطَطُ بَرَا كَرْدَنِ
نَطَطُ - نَطَطُ - وَنَاطُ وَجِي انْبَاطُ - وَنَامُ كَرْدَنِ -
نَقَطُ - نَقَطُ - نَفْطُ نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ سَتِ نَفْطُ كَرْدَنِ
نَفْطَةُ بَالْكَسْرِ أَيْ رَعْفَ وَاصْنِ (ك ف ن) نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ نَفْطُ بَرَا
وَالْكَسْرِ وَغَيْرِ الْكَسْرِ نَفْطُ - نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ نَفْطُ بَرَا
جَوْشَانِ - وَارْخَشَمُ جَوْشِدَن - وَبَنِي فَنَشَانِ بَادُ
بَرَزَعِ وَكَكَلِ وَيَقَالُ مَالَهُ عَافِطَةُ وَلَا نَافِطَةَ
وَمَرْدُ كَرْدَنِ -
نَقَطُ - نَقَطُ - بِالضَّمِّ خَبْكَ سِيَاهِي بِرَسْفِيدِي
يَا عَاسَنَ نَقَطُ - نَقَاطُ رَجَ - نَقَطُ خَبْكَ وَنِ
حُرُوفُ رَا رَعْفَ وَاصْنِ (ك ف ن) نَقَطُ كَرْدَنِ نَقَاطُ
نَفْطُ مَنَةٍ -
نَطَطُ - نَطَطُ - نَفْطُ نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ نَفْطُ بَرَا كَرْدَنِ

نَحْطُ
مَطَطُ
مَطَطُ - نَشْطُ
مَشَطُ
مَجْجَطُ
مَعُوطُ
الْمَحْطُ
مَعُوطُ - مَرَجَبَطَةُ
مَصْطَطُ
مَقُوطُ - مَقُوطُ
مَاطُ
مَقُوطُ - مَقُوطُ
مَقُوطُ - مَقُوطُ
مَاطُ - مَاطُ
نَبَطُ
نَقَطُ
مِيطُ
نَحْطُ - نَحْطُ

وقط

نوط - و بوط

وخط - و هبط

ورط

وسط

واط

دعاط

ادعاط

الومطة

هبط

ناط

الفسط

لفظ - هرط

نمط - و طوط

نيط

هبط

الضاد و ه مردم که بیک باشد فی الحقیقت غیره الا
انمط الا وسط طین بهم التالی و یصح الهم الغالی -

نوط - نوط - میان پشت سرین بهر چه از چیزی
در آویخته شود و در آویختن رعفت اضل و اما سدن

سینه شتر مستعمل مجهول و توشه دان که در وی خرنش
و از شتر در آویخته نوطه آما سینه شتر - و کینه فی الش

عاط غیر لواط ای قنار و لیسینک شی معلق - نوط
معلا قنار ذات لواط نام درختی تنوط آرایش بهوج

که از کور و آویخته چون علاقا و جز آن یقال نوطه من
طیخ یعنی طحستان و همچنین عیض من سدر و اکیه من

اضل و فرس من عرقط و و من عسرو غال
من سلم و سکنل من سمر و قصبه من غضا و من مٹ

وصیه من غضا و من سلم و حرجه من شجرة - انطاط
و در شدن یقال فلان منی منطاط الشریای فی النجا -

نطاط بیابان کشنده نطاط رگ ل یقال ماه شد
بالنطاط ای بالموت و یقال للارنب مقطعة النطاط کما

قالوا مقطعة اسی و سونیا ط القوس مقلتها - ناطرک
پشت منوط بالضم با نوری خرد بر کجشک که در جنگها

خاوه از شاخ باریک و نکان باشد برکت ر ضیف
نوطه یکی از وی یقال صنع من تنوط -

ناط - بانگ ز غیر کرد (رع فک) نط بر وزن و
معنی نخط -

الفسط - المسطی المعانی انشئة الا ولی یمنین
الذین یستخرجون اولادها اذا تعسر لاد یعنی کسانی

که هنگام تعسر دادن ناطه بچه از زبده آن برآند -
لفظ یمنین مردمان دراز قد -
نمطه بالرح به نیزه زد آنرا (رع فتمها)
نيط - مرگ یا جنازه یا مهلت نيط و در شدن
(رع فک ۲) انطاط شده -

فصل الواو

ولط - و بوط - ضعیف ای شدن رع
فک) و بط یختین کذلک (رع فک) و بط

ضعیف و بدول و بازداشتن از حاجت کسی را -
وخط - وخط - در آویختن سپیدی موی - نیزه

گذاره زدن - و شتاب رفتن -
ورط - ورطه - هلاکی و زمین بهواری راه و نشا

اراط توریط در هلاکت انداختن نوط لازم منه - راط
بالکسر مکر و فریقین فی الحقیقت لایطاط - و راط

و خط - سخط - در میان شدن (رع
فک) و یقال فلان سخط فی قومه آنکه در دنیا

و محل - فیه باشد الا سبع الوسطی انگشت میانی و مصلو
الوسطی نمازیانگی تو سخط در میان آوردن چیزی و

قری نوسطن به جمع و بریدن چیزی بدو نیم تو سخط
میانی کردن و سناطه میانی و سخط یختین میان در آ

از هر چیزی قوله تعالی جئناکم امته سخطا ای عدلانی
و سخط چیزی میان نه زشت و نه نیک و سخطه القلا و جوه

میانی گزیده و اسطنام شهری و هوند که مبرون لای
اسمار البلدان الغالب علیها التانین ترک العرب

الامنی و الشام و العراق و اسطاف و فلما و جرفا فلما
نمکر و لصف - واسط الکوریش بالان یقال جاست

وسط القوم بالتسکین و جاست وسط الدار بالتحریک
و الصواب جاست فی وسط الدار لانه اذا کان محترکا

کان محترقا و افلا بن فی - و کل موضع صلح فیه بین
فوسط بالتسکین ان لم یصلح فیه بین فوسط بالتحریک

وطوط - و طوط - فراشتوک و شب پروط و ط
ج - و در ضیف بدل و یقال هو البصر فی الیل
من الوطوط یعنی الخفاش -

و ققط - و ققط - مغاکی در زمین سخت یا
کوه که در وی آب گرو آید و قاطج - و ققط مغاک

کردن باران زمین را و آب که از بالا چکد و ققط
انداخته و ققط ایضا افکندن صلهت بالار - و ققط

کان فی الاسلام بین بنی تمیم و بکر بن دائل -
و ققط - و ققط - شکستن (رع فک) و نام طای

که عمرو بن العاص را بود و هبطه زمین بپست مغاک
مثل دودة و هبط و هاطج - و یقال هبط من عس

یعنی عسرتان و آن درختیست عرب را از نوع
طایق که یقال عیض من سدر و مقبیل ایهاط

انداختن چنانکه برنجیزد -
و ققط القوم مکره را زیارت کرد (رع فک) و

الوطاط الهمج الواطه من نبح المارکب فراوان الواطه
من الارض جائه بلند -

و عاط - بالکسر و درخ یازرد -
لقیته علی ا و فاطی علی عجمه و بانطار عرف -

الوطة من الصرعة من القرب -
فصل الهاء

هبط - هبوط - سدر و آمدن یقال هبط هبوطا
ای نزل و هبط هبوطا ای نزل لازم منه یقال

الهم هبطا لا هبطا و در فی فصل الفین هبطا متعده منه
انهاط لازم منه هبوط ایضا گم شدن به استماع و کم

کردن آن - لاغر کردن بیماری مردم را (رع فک) و
ک ۲) هبوط بالفتح نشیب هبط شتر لاشر -

هرط - هرط - طعنه کردن و نقیصه گفتن (رع فک)
ک ۲) تهاط یکدیگر را دشنام دادن هرطه

بالکسر بیش بزرگ هرطج -
هبط - هبط - ستم کردن و بی اندازه گرفتن

هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه

هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه

او الصواب هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

فصل الفاء

يعطه يعطه يعطه يعطه يعطه
يعطه يعطه يعطه يعطه يعطه
يعطه يعطه يعطه يعطه يعطه

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

الفاء

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

فصل الباء

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

فصل الفاء من بنية الصراح

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

فصل الباء

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه
هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

فصل الجيم

هبطه هبطه هبطه هبطه هبطه

حفظ
ولقاء

وخط - شيطان
وعظ

وعظ

عظوظ

ولغوظ

ولفظ

خط - الخطي

عظا

رعظا

المجذوظ

حرباط

عظ

خطوظ

شخطوظ

حمنظ

عظا

خط

خطوة - شخط

شخط

شخط

واحد - شخط - عظا

حفظ - حفظ - بالكسر نكاحا شتن - ويا دگر رفتن حفظه
 وشتگان نكاحيان نويسند اعمال محافظه نكاحيان
 كردن يقال انه لذو حفاظ ومحافظه اي في وعار وحمية
 حفيظ نكاحيان منه قوله تعالى وما انا عليكم بحفيظ
 احتفاظ حوشتن در اسي كردن متعديا و بختن شدن
 يقال احفظ بنفسه - واحفظته فاحفظ تحفظه بشار
 بيدار بودن يك يك دگر رفتن حفيظا و دادن كتاب
 جزا را احتفاظا و داشت خواستن حفيظه تحفظه غضب
 و حمت يقال ان الاحتفاظ نقص الاحتاد اسي اذا
 رايت جميعك نظلم حمت له وان كان عليه في
 قلبك حقد - احتفاظ بختن آوردن -
 خط - خطي به - اسي ندوبه يعني شتوانيد او را ش
 والاف لا الحاق وخطي به وخطي به كل - يقال وجرل
 خطيان خطيان فخطيان بانجا را بجمعه خطيان
 بالجمعين المهملة مع الجمع اسي فحاش -
 الخطي - كالمجذوظ يعني خشمكين ذكر في الهجر -
 حرباط - بالكسر حمت كردن زه كمان يقال
 حربط القوس -
 خطوظ - بضمين وكسر دو و اتيخذ من ابوال لابل
 او احفظ -
 حمنظ - شطيلد آنرا (ع و ض) -

فصل الحاء من باب الفاء

خط الرجل - تن مردوست فروخته شده -
 خطوة الجبل - بالضم سر كوه خطيان فخطي
 به شير كردن فاش و دلال كردن و غلاييد باه كردن -

فصل الدال

دأط - دأط - حبه كردن گلو - و پير كردن شك

رجع بفتحها
 دأط - دأط - زدن سپوخن (ع و ض) و نظي
 صلب سخت لالت لا الحاق - و ناقه و لظافة -
 دأط - شك كردن و دور كردن (ع و ض) و
 دأط - داخل كردن تمام زه در فرج (ع بفتحها)
 يقال دأطها به و دأطها فيها دأطها بالكسر و كوتاه
 قدر و بسيار گوشت اگر چه دراز باشد -
 دأط - ذكره فيها تمام زه خود را در فرج داخل
 كرد و غمونا بالضم بدخو -
 ولغوظ - بكسر تين از مند و حيب جوي مردم -
 ولظ - كز برج شتر ماده كلان سال -
 الحمد للظي - سخت گوشت الد نظي في دل ظ -

فصل الراء

رعظ - رعظ - بالضم جاي در نشاندن بكان
 و رتير را حاطج - رعظ بالهمزة يك شستن سر را تير كه
 بكان در كوكنند (ع ك) بالهمزة عظ لغت مزه -

فصل الشين

شخطوظ - شخطوظ - بالكسر جوبك گوشه جبال و
 نام دزدی و في المثل الص من شطاط و شريت
 من الزبابة شط گوشه بستن جوالا شطاط جوب
 گوشه ساختن - و برپايي خاستن شطاط شطنج
 شدن و كركودك بوقت بول -
 شخطوظ - شخطوظ - بجبل - كرا نهامي كوه شخطوظ
 بالضم على فعلوه يكله -
 شخطوظ - شخطوظ - بالضم لكسر بانه آتش بے دو
 شخطوظ - كامي سقا لينة -
 شخطوظ - بازداشتن و بختن و قدری قدری

از چيز گرفتار شدن بركيختن و نبري جنبانیدن رجعت
 ض ۲) وان شخطوظ الانسان بكلام شخطوظ لينا شخطوظ
 كرون سخن نرم باو درشت -
 شخطوظ - بكسر طان درشت خوي سخت جان
 و شامت في يدي من تنناك شخطوظ يعني پاره از
 في توو شتم خورد (ع و ض) تشايطات سبابا -

فصل العين

عظوظ - عظوظ - جاد چادان رفتن تير - و
 سياكي رفتن بد دل ز صفت معركه في المثل لا
 عظوظني و عظوظني اسي لا تو صيني و اوصي نفسك قال
 ابوهريري هذا حرف هكذا جازعهم فيما ذكره ابو عبد الله
 عظوظ بضم الاء يعني تافري بالاستقامة انت عظوظين -
 عظوظ - عظوظ - بازار عرب در ناحيه مكه بوقت
 جالبيت سالي يكبار آنجا گرد آمدن في خريف و زنت كركه
 و تفاخر و تفاشدها به هم نمودن في بوقت اسلام
 آن بر افتاد اديم عظوظي منسوب بوي -
 عظوظ - عظوظ - بضم تين مرد فحاش في نوعي
 از گياه كه در دشكم آور دستور عظوظانه ملح ماده -

فصل الغين

غلظ - غلظ - سبيري و سطر شدن (ع بضمها)
 غلظ لغت منه - استغلظ غلظ شدن - و غلظ
 شمر دن چيز را و تا خريدن جامه بيب شتي يقال
 استغلظت اسي تركت شراره لغظ - غلظت لث لثا
 و غلظت بالكسري فظاظة يعني درشتي اعلاظ درشت
 گفتن جامه درشت خريدن تغلظ درشت كردن
 بر كسي چيز را و منه الدال به لغظت ليدن المغلظة -
 غلظ - غلظ - اندوه سخت سخت اندوه گمين كردن

کتاب

لکھنا

مفتی

۱۵۵

مفتوحه

فقط

فقط

لحم

1

القانون

شہزادہ لفظ

کے لئے

١٤

bi

مرقا

11

بر اینداویم مقروضه لغت منه کیش قرظی بفتح القات
وضمه ثقیلاً منسوب بین که منبت قرظ است قازا چندی
برگ سلم فی المثل لایستک و یوب القارظا الغری هو
من قنطرة خرج فی طلب القرض فلم یرجع و بها قارطان
ایضا من غفرة - سعد القرض مؤذن رسول صلعم کوم
مسیوقا بود و در عهد عمر رض یدیده آمد و تا امروز مؤذن

مسجد مدینه از فرزندان اوست قرظطه و نصیر و قبیلہ
از یہود و نصیر تقریظ ستودن کسی را کہ زندہ باشد تا بین
ستودن مرده را و بالضا و ایضا عن ابی زید اذا مر
بباطل و حق - فقار طریح گفتن یکدیگر را -

فیض - فیض - گرمای تابستان - سخت گرم شدن
روز و بگرمایم بودن بجای (ع فاک) تقیظ کذاک
صلته بالیا یرقال تقیظ بالمكان اذا اقام به فی الصیف
مقیظ موضع باشمش بوقت گرمای تقیظ بسند آمدن
چیزی کسی را نگذاشت.

قسط - روشوارزش

العقود - في معنى القبط -

فصل الحکات

نظاظ - کظہ - بالکسر زحمت امتلائی طعام کم کظ
رحمت دادن امتلا رع و لاض و رنجانیدن کار
لسی را و اندوگهین کردن تکاظہ سخت مرو سیدن
و حرب تکاظہ از حد گذرانیدن مردم دشمنی را بالکسر
بقال بنیم کظاظای عداوۃ - اکظاظ پرشدن وادی
نسیل رحل کظاظ مرو سخت دشوار خو -

لفظ - کنط - دشوار آمدن کار کسی (مع و باطن کار)
 لفظ - فی عرضہ - بآبروی او رخنہ کر د (مع و باطن)
 ہو کر ط حسب الکسر ای یک نظرہ الکرطہ بالضم فی السهم
 المقوسہ النظرہ

[illegible]

غیظ - غیظ خشم نهان از چهره و خشم آوردن غیظ
نفت منه و نام مردی و دهو غیظ بن مَرّة بن عوف -
معاینه بخشم آوردن غیظ تفت بخشم شدن -
مغظوظه دیگر سخت شدن کبیر الفسین البته ایضا -

فصل الفاء

فقط - فقط آب شکنجه - و مرد درشت خنق فطافه
درشت خوش شدن (عج ک و ک) افتخار آب دادن
شتر را و دمان اورا بستن تاشو از نزد تا اگر خند او
شتر تشنه شود شکم اورا کفاند و سر قین در افشار
و آن آب را بخورد -

فَقُطِبَ - فَيُؤْخَذُ - فَيُصْنَعُ - مَرْدَنَ رَحْمَتِكَ يُقَالُ فَاظَاسِيَاتٌ - وَفَاظَاتُ نَفْسِهِ سِيَرَتُهُ
وَرُوحُهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ وَالْكَلَسَائِيُّ وَابْنُ زَيْدٍ قَالَ الْكَلَسَائِيُّ
يُقَالُ فَاظْتُ نَفْسَهُ فَاظًا بِهُوَ نَفْسُهُ سِيَرَتُهُ أَلَا تَرَاهُ مُعْبِدًا
وَقَالَ لَا صَمْعِي سَمِعْتُ بِأَعْمَرِ بْنِ الْعَلَاءِ يَقُولُ لَا يُقَالُ
فَاظْتُ نَفْسَهُ لَكِنْ يُقَالُ فَاظًا إِذَا مَاتَ (عَمَّ مَاتَ) (أَصْلُهُ)
وَلَا يُقَالُ بِالضَّادِ بَيَّةٌ - فَوْظُ فَوَازٍ مُصَدَّرًا عَنْ مَنْه -
فَيُظَنُّ لِقَى حَبَانٍ أَدْنَى يُقَالُ تَفَظُّوا أَنْفُسَكُمْ سِيَرَتَكُمْ تَقَبُّوا
فَاظَةً - مَعْنَى فِيهَا فَاظُهُ وَفَاظَاتُ نَفْسِهِ -

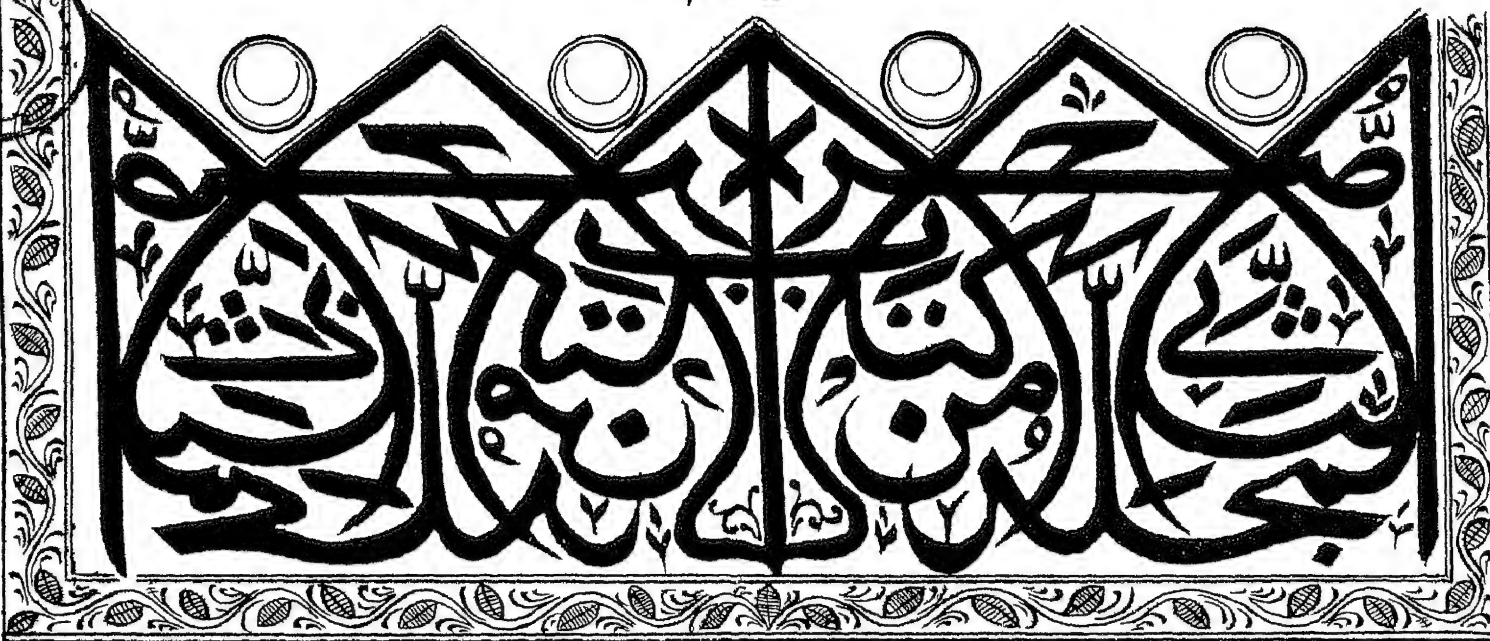
فصل اللقاء

قرظ - قرظ - بفتح الراء برگ مسلم که بوی پوست

<p>و كظ - و كظ دفع کردن كظ دفع موكظ مدركت و بركاري تولد الما كظت عليه كما قال مجاهد كظا - و حاطة - بالضم ويقال حاطة بالهمزة شمسيت يا زمنيست درين نسيب لها اختلاف و حاطة - و قظ - سخت زدارا (ع و ك) و قظ على ال بركار هميشگي كرد و قظ به ني را س به بالضم كظ بالطاء و الصواب بالطاء و قظ حوض حرد كه برای آن اخاط يعني شمر باشد كه در آن آب بسيار مجتمع شود و قظ بر جای مانده كه بر برختن قادر نباشد -</p>	<p>فصل الميم</p> <p>مفوط - فحوظ - بر خاستن و كرم در (ع و ك) بفتح انفاظ - خيزانیدن كرم باز و فراز کردن ناقه فرج را از غایت اشتهاي نخل - مكظ - مكظ - بالتحريك شتافتن (ع و ك) و از كفاظ تكليف شتابانیدن - فكظ - بالفتح بزود می بودن فكظ بالضم نبات الشی ارومته اول می بد و حین بصیر الارض و الفعل كظ فصل اللوا</p>	<p>سپیدی و فی احدیث الایمان مید و لفظ فی القلب سپیدی لب زیرین اسب فرس المظ لغت منه المظاظ سپید شدن لب زیرین اسب - الاظ - اندوختن (ع و ك) بفتح اول اظ طروده قومه و لفظ فی التقاضی شمر علیه یعنی در تقاضای سختی كرد لمعظ - لمعظ - و ختر فریه و در از قد و منومند - رجل لمعظ مرد در لصل آزمند مقلوب لعظمه - لاظ - دور كرد آنرا (ع و ك) بضم م لفظ كبر عصا بأن زوده شود یا تا زیاده و التا طلت الحاجة تعذرت</p>
<p>فصل اللوا</p> <p>و شظ - و شظ - استخوان شکستن (ع و ك) و دخانه و میخ در بنی سته تیر و تیشه دن تا استوار شود - و الو شظ لعیف من الناس لیسین صلهم واحدا - و عظ - و عظ - پند دادن و نصیحت کردن عظه كظك (ع و ك) و التا طت پند گرفتن يقال السعید من عظ بغیره و الشقی من عظ به خیره -</p>	<p>فصل الميم</p> <p>مشظ - مشظ - بالتحريك خار و چوب درختن در دست (ع و ك) و مشظ لغت منه - مظظ - مظظ - انار و شتی و کوبی مظظ نام مردی مماظ مظاظ بدی و منازعت کردن با یکدیگر تا مظظ کذکات - ما حظه - بزور خوابانیدن گشن اشته را تا بر جسد</p>	<p>مشظ - مشظ یفظ مظظ و عظ مما حظه</p>

خا ا ل ط

بعون الله الفتح جلد اول کتاب صراح مع ضمیمه لطیفه معروفه به بقیة الصراح بعد تصحیح تمام از نسخ مطبوعه کلکته قدیمه و جدیده و مطبوعه
مطبع نوکشتور غیره و اضافه حواشی ضروری و فوائد جدیده ماه ذی الحجه ۱۳۲۳ لکنه از و سه صد و ست و یوم هجریه ع
صاحبها الصلوٰة و التحیة در مطبع قیومی واقع کانپور حریریک برادر مکرم معظم جناب حاجی محمد عبدالقیوم
صاحب تاجرکت کلکته و لیسی اسکوا تر نمبر ۱۶ - با هتمام کترن محمد قمر الدین ابن
حاجی اکرمین شیرفین شیخ محمد یعقوب صاحب مالک مطبع
احمدی حلیه انطبوع و اختتام در بر کشید و
بفضله تقاسم جلد ثانی
شروع گردید
فقط

بسم الله الرحمن الرحيم

باب العين

فصل الالف

ا- مع - ا- مع - ا- مع - بالکسر مدهر جانی و منه قول
ابن مسعود رض لا يكونن احدکم ا- مع ولا يقال للنساء
ا- مع وقد حکى عن ابی عبید -
ذو ا- مع - کنیر شاعر من بهمان وزید بن ا- مع ا-
شیع تابعی روی عن علی رض
ا- مع - کنیر نام شخصی اصله و زرع -
ا- مع - مضمونین فی حدیث السواک و ہی حکایة
صوت المتقی اصلها ا- مع فابهلته همزة -
مالوع - دیوانه ما قول مثله يقال به الاولع ای البجون

فصل الباء

ب- مع - ب- مع - دراز کردن شدن اسب (مع ک افلام)
درس شیخ لغت منه تبعه مؤنث - تبع بالکسر و بکسر الاول

و فتح ۲ مثال رفع و فتح بنید غسل ا- مع کبریا کیدست بول
جاؤ فی اجمعون و اکتعون و اتبعون همه -
شیع - شفه کافته با- مع لب سطر نکلین -
شیع - شیخ کشتن خود را از شتم و اندوه و منه قوله تع
فلعلک با- مع فکسک - شیخ اقرار کردن و گردن
دادن حق را صلته بالباء يقال شیخ با- مع (مع لفتح)
بنجاء کذاک رع ک ان ۲ قال فی الايضاح شرح
المقامات شیخ الشافعی با- مع فی ذیجما و فسر به بان یقطع
عظم رقبتها و یبلغ بالنوع النجاع و هو العرق الذی فی
الصلب و النفع بالنون و دون کت هو ان یبلغ بالنوع
النجاع و هو الخیط الابيض الذی یجری فی الرقبة -
ب- مع - ابدل - نویردن آوردن در مثال ب- مع
لغت منه ای شبدع و هو من صفات اللہ تعالی - ابتداء
مثله و طرز نو نهادن شاعر در شعر - دامنه شدن تور
برشت يقال ا- معت راحله ای کلت و ا- مع

بالرجل اذا کلت راحله یفعل مجهولاً - ب- مع بمعنی بشع
آید - و خیک فی الحدیث ان تمامه کب- مع العسل
طوا و دلطوا آخره شیئ ب- مع بالکسر ای ب- مع و منه
قوله تع ل ما کنت بدعائن الرسل ای بدعایا - بدعایه
آوردن کسی در دین بعد از اكمال دین استبدل ب- مع
شردن ب- مع ب- معت منسوب کردن
ب- مع - ب- مع - تمام شدن و فضل و گذشتن از اصحاب
در دانش (مع لفتح) و ضمها ب- مع لغت منه - و غلت
کذا متبرعا ای متطوعا - ب- مع نام ناقه - و نام زنی
و اصحاب الحدیث یکسرون الباء و الصواب الفتح
لا یلیس فی کلام العرب فعول الاخر و عمو و اسم
شجرة و واد -
ب- مع - ب- مع - کلیم که زیر بالان بر پشت شتر
تنه ابر نذل ع آمادگی کردن کار برآ -
ب- مع - ب- مع - بالکسر مدگول و فزک بدست

ا- مع - شیخ
دوا شیخ
ب- مع
ا- مع
مالوع
ب- مع
ب- مع
ب- مع
ب- مع

وإذا قيل بوع الشيء وكذا القول في كل قول
اشباهها متباعدة بما يكبر غير وفروخت کردن - وبعیت
کردن متباعد مثله استباعدة فروختن خواستن چیزها
نحو بعیت بالکسر کما ترسیان - وخرید وفروخت ادخال البعیه
بجمع - بشیر برید از اع بفتحهم
بذرع بفتحین - ترس بند و ترسانیده بند ترسانیده
اورا بفتح بفتحها از بند مثله وبع احب قطر الماء وادخال القطر
بذرع وبع بن بذرع کاسیر محدث خراسانی روسه عنه
احمد بن الحارثی -
بذرع بفتح - کففت نام شخصه -

البر وبعه - لیس کم زیر اکثر ابناء اخته شود بر وبعه باللام
وقد تنقط والشمیری بربون اذ یحیان معرب بر وبعه
لان ملکنا منهم سبیا وانزلهم من ملک من محمد بن یحیی
الاشاعری وکعب بن احمد المحدث ورجل سمرقند عن
منقبض وجهه -
بلنح بفتح - کجف موصیست درین او بهو بلنح بفتح -
بالکمه وبعه - قطعه -

فصل التاء

تبع - تبع بفتحین متباعد پس روی کردن رع
انت ۲ - اتباع در رفتن - ودر بر خاستادن - وبعیدن
بکسی - ودر سخن دولفظ یکدیگر آوردن که بر یک راه
باشند چون حسن بن قبیح شقیق - اتباع در پی رفتن
تبع بفتحین پس رو کس روان واحد جمع یکسان له
تعدا کما کلمه تبع اتباع ج متباعد متابع پس روی
عمل کسی کردن در یکدیگر رفتن عمل متبع بطلب چیزی
رفتن در پی کسی متبع کذاک متابع پیاف شدن متباعد
جمعه عاقبت بدین معنی آنکه برابر و بال باشد پس
رو و منه قوله تعالى لا تجدوا الکم علینا ببعیعا

تتابع وادخالها بهو معنی تابع وگوسال پیچیده ماده متابع بالکسر
تتابع ج - متابعه ملوک یمن - تتبع یکی از ایشان -
وسایه - ونواعی از مرغان -
تبع - تبع بفتحین پر شدن خنور رع ک انت ۲
حوض شریع وگوزن رع ای مبتلی - اتراع بر کردن رع
بیدی شتافتن کبسی صلاته بالی یقال تبع الیه - رجل
تبع شتافته بهو می و غضب سبل ترل مشددا لکله واک
را بر کند ترع ایضا در بان ترعه بالضم ورو فی الحدیث
ان منبری ذوالعلی ترعه من شریع بفتح ویا به زرد بان - و
مرغزار و دما بهو سبک ترع افکار سخت ترابع بالکسر موضع
تبع - تسعه - زرد تسع نزل مدت اشک شتران تسع بام
نیک تسع کذاک تسع مثال صر و شب از راه شب بفتح و
هشتم و نهم و بی بعد اقل تا سواد و نهم حرم تسع بالفتح
نیک گرفتار - و نهم شدن اع بفتحهم اتساع نه تن
شدن قوم و خداوند شتران نه در یکبار نوبت آب شدن -
تبع - تبعه - در آمدن در سخن و در شکو خیدن ستور
و بی آرامش رفتن کسی و در میان قع القوم فی تعاتیه ای فی جهت
تبع بفتح - درازی کردن اتبع نعت منه جید تلح طویل
تبع کردن سبب کردن تا به غیر و یقال فید فماریع رأسه
للنموش لایرید البراج - رجل تلح بکسر اللام بسیار نگریده
چپ راست انا تلح بفتحها نعتی تبع اولیقه - تلح بفتح

بشبه و شیب و بهو من الاضداد تلح آب را بهما از بالا
سوی شیب تلح کی تلح باند بر آمدن روز آملع
گردن بر فراختن که هوا از جای خود متابع بالضم کوی
تبع - تبع - مسکه باند بنان پاره برگرفت رع
انت ۲
تبع - تبع - بیرون آمدن قی - و روان شدن بالفتح
بر زمین رع ک انت ۲ تا به ترک کردن تلح نعت منه
متلح فی کرده متابع تبسیدن - و بروی را فنادن ر

بسی و خشتن راست انداختن - و ناوانیدن دم
گیاه را - و جنبانیدن شتر کتفهای خود را در رفتن تبعیه بالکسر
چهل عدد از گوشت و فی الحدیث فی التبعه شاة -
تبع - کجف موصیست -
تبع - بفتحین گرسنگی و جمع تلح کتف شدید -
تبعه - بالکسر و بیست نزدیک حضرت موسیست تبعه
بن ابی - نسب الیه عیاض بن عیاض و العیزار ابن
جبرول و حجر بن عیسى المحدثون التبعون -

فصل التاء

تبع - تلح - الرجل مجهول مکرر شد -
تبع - تبع - ترک کردن رع ک انت ۲ انشاع
بر آمدن قی از گلو و فون انشاعی و جرح است -
تلح - تلح - شکستن رع بفتحهم تلح غوره خرا
خسته و جران -
تلح - کجف نام شخصه -
تبع - بر قوم ناخوانده رفت رع ک انت ۲
تلح - الماء - آب روان شد اع انت ۲ تلح
بالضم امر بالانسياط فی البلاد فی طاعة الله تعالی و التلح
التلح للقی والتلح کسر و تلح جلی دائم الحضره و ساق
علیها لیسو و عتاقیده کالبطن لا ینفع به -

فصل الجیم

جبع - جبع - بینی بریدن و گوش و دست و لب
بریدن اجبع جبعه لعت منه - جبعه بانی مانده بریدی
و زندان کردن - و حبس کردن و بالذال ایضا الجاء
الخاصه تجادع کذاک - یقال ترکت البلاد تجادع
فاجعها ای یا کل بعضها بعضا جبعه بالتحریک بخوا
شدن کودک رع ک انت ۲ اجدرع بدخوار

تبع + تبع
بجمع + تلح
بذرع + تبعه

بذرع + تلح
البر وبعه + تلح
تلح + تلح
بالکمه + تلح
تلح + تلح

تبع

جبع
تبع
تبع

جرع + جلع

جمع

جلع + جشع

جمع

جرع

جلع

جرشع

کردن کودک را - و باز داشت کردن جد و مثال
قوام سال تنگی و سختی جلع علف که سراسر استور
خورده باشد کلا جلع بالضم علف پزمرده جلع جلع
که گفتن کسی یعنی بریده بادنی و گوش تو - و دگوش
خرمیدن جلع حشرات زمین چون ملخ و مار و موم
و جز آن و یقال رأیت جلع الشرای و الله جلع
بعضین یکی از هر جانوری که از وی گوشت و زحمت رسد
ذات الجلع سختی و بلا و فی المثل جاءت جلع دعة
عبد الله بن جلعان نام مردی -

جلع + جلع - بالتحريك آنچه پیش ازنی باشد جلع
جلع ع - جلع مؤنث جلع عاتج و آنچه بسال دوم
درآمده باشد از گوشت و بسال سوم از گاو و اسب بسال
پنجم از شتر جلع کذاک جلع سالی که در و سستور
دندان شیرین کننده بر نیار و سوزان از کرم الجلع و زکال
و شیر و یقال فلان فی ذلک امر جلع یعنی نو درآمده جلع
بالسکون سستور را بی علف باز داشتن رجع بفتحها جلع
بزند آن کردن جلع بالکسرة درخت جلع ج - دنام
مردی و فی المثل خذ من جلع ما اعطاک - الجلعمة
خرد - و کودک و فی الحدیث اسلم ابو بکر و الله و انا
جلعمة میمندانده -

جرع - جرع - با شام خوردن آب رجع بفتحها و
کام جرعه بالتحريك ریگ هوا که هیچ نرود بر و
جرع کذاک جرع ج - و ایضا تافه تر شدن یکانه از آب
رسن جرعه بالضم یک آشام از آب و شراب و جز آن و
المثل افلت فلان بجرعة الذقن اذا شرف علی الکلیف
غم نخا - نوق مجاری شتران اندک شیر تر جلع فرو خوانند
خشم و جز آن جرع جرع جرع خوردن آب و فرو خوردن شمشیر
جرشع - جرشع یعنی شتر بزرگ و بزرگ سینه و
بهره برآمده -

جرع - جرع - بر پنهان کردن ادی را رجع بفتحها
و شبه پیسهای که چشم را بسیار می و پیدی بوی تشبیه
کنند جرع بالکسرة و خم وادی جرع اندکی از مال
یقال جرع له جرع من المال ای قطع له قطعه منه و اندکی
از آب - و پاره از شب اجترع جوب از درخت برین
و شکستن جرع بالتحريك ناخکیابی کردن نفیض صبر
و رع ک ان ۲ اجزاع متعدد جرع جوب و ادع
جرع رجع رجع گوشت جرع نیمه پخته شدن و رسیده شدن
خورده خرا -

جشع - جشع - بالتحريك حرص چیره و سخت حریص
شدن رجع ک ان ۲ جشع کذاک - رجل جشع و قوم
جشعون نعت منه - مجاشع نام مردی -

جمع جشع - آواز آسای و فی المثل اسم جشع و لا
ارمی حننا و آواز شتران تر - و حبس کردن - و تنگ
کردن کار بر کسی و کتب علیه الله بن زیاد الی عمرو
ابن سعد علیهما ایستخاذه من اللعج الطعن ان جشع بن
یعنی اچس و ضیق علیه و تنگ گرفتن بر عزم بطلابه
و شتر را در جاس تنگ خوانا بنیدن یقالی جمع جمع
انما هم و جنبانیدن شتر را تا بر خیزد یا بچند و یقال
جمع القوم ای انا خوا جمع جماع زمین درشت
تنگ فح جماع کشن سخت بانگ - جمع خود را بر زمین
زدن از دردی که رسیده باشد -

جلع - جلع - بی شرم و فحاش شدن رجع ک ا
ن ۲ جلع جلع جالع نعت منه و دندانه پیش
کشاده بودن از لب زیرین مجالعة القوم گفت
و گوشت کردن قوم با هم در شرب و قمار جلع جلمه
کردن بمعنی خلع - جلع روی کشاده بودن زن
بهر جاس رجع بفتحها جلع زن برهنه رو
انجلاع الکشاف -

جلع - جلع - ناعه تن آوردن شکر آبلع
مصدر منه -

جمع - جمع - هم - و گروه مردم جمع ع - و خل
بسیار بار - و مزدلفه - و گرد آوردن - و اسم واحد
جمع کردن رجع بفتحها اجتماع گرد آمدن رجع
مجمع مرد بکمال قوت رسیده و لایقال ذلک للنساء
و یقال للجارية اذا اثبتت قد جمعت الثیاب اے
لبست الدرع و انما رجع و المجمع جمع از هر جای گرد
آمدن جمع الناس مردم در آمیخته از هر جای اے
مختلف جمع بفتح الوسط و کسر و جاس گرد آمدن جمع
الکف بالضم و التخفيف مشت فراهیم آورده یقال
ضربة یجمع کفی و جاز فلان لقبضه فلا جمعه - و یقال
اخذت فلانا بجمع ثیابه - و امرنی فلان بجمع اذیابک
مکتوبه بالعلم به احد - و فلانة من نرجوا بجمع ای تمیضا
و مات فلانة بجمع ای مات و ولد بانی بطنها و کلمها بجمع
و کسر - جمعة من ترکیب مشت از خرمایوم اجمعه
بضم الیم تسکینا زود آدینه بجمع علی جمعات و جمع
المسجد الجامع مکت آوینه و ان شئت قلت علی
الاضافة مسجد الجامع علی تقدیر مسجد الیوم الجامع
کقولک الحق الیقین اے حق الله الیقین
لان اضافة الله الی نفسه لا تجوز الا علی هذا
التقدیر و تحت الفراء یضاف الی نفسه
لاختلاف اللفظین و الله قول الشاعر شعبر
فقلت انجوا عنما انجا بجلد انه - سیه فیکما منها سنائم
و غاربه - فاضاف النجا و هو بجلد الی بجلد لما
اختلف اللفظان - اثنان جلع اذا حلت اول
ما تحل قدرا جامع امی عظیم - - جامعه ایضا غسل
و اجماع الاغلال جمع رستور که هیچ نقصان
در تن او نباشد اجماع گرد آوردن - و هر پستانهای

فنج + فنج

میں نے

خلع + خلع
خلع
خلع

خبر ع
خبر ع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

خلع
خلع

رغم بفتحهم انحرع لازم منه اختراع شكا فتنه فو برون
آوردن - وافریدن - خروج باگ سر بیدانجه و هر چه در
ماه شود لاگیا به سبب سستی ساق خراخ باضم دیوانگی
شتر نامه خرو و بیعت منه اختراع بیرون آمدن کتف
خراخه لغته فی الحلاۃ بیباکی و صباک تنگی -

خرع - خرع - بالفتح خلعت کردن از یاران رعب
بفتحهم صلیهین خرع مثله و ایضا بخش بخش کردن
چیز را اختراع بریدن از قوم - انحرع بریده شدن
رسن از نیمه و یقال خرعتمی طلع فی رجلی امی قطعتی عن المشی
تخریعا - رجل خرع مثالی همزه مرد و باز ایستاده از
کار با خواسته می است از از خورده ریگ توده جدا از
معلم تودا -

خشع - خشوع - فروتنی کردن (ع بفتحهم) و چشم فرو
خوا باندن صلیه بالباء اختشاع کذا کبک بلدة خاشعة
و مکان خاشع دیگر گونه شده و منزلی نمانده در و
خشعة پشته هموار و فی السجده کانت الارض خشعة
علی الماء ثم و حیت - خشع فروتنی نمودن -

خضع - خضوع - فروتنی کردن و میل کردن ستاره
به فرو شدن رعب بفتحهم اخضاع کذا کبک - اخضاع
فروتن گردانیدن حاجت کسی را بکسی صلیه بالباء
رجل خضعة مثالی همزه آنکه به کس را فروتنی کند خضعتا
آواز شکم متور و یقال نمیق السیاط خضعة و السیوف
لخضعة فاختضعت صوت وقع السیاط و البضع القطع
خضعت خود عن الفراء و کلی عنه ایضا انها الصوت
فی الحرب - اخضع بستان کردن یقال نرس اخضع
و ظلم اخضع - و هم خضع الرقاب جمع خضوع ای
خاضع -

خضع - خضع - سرگردشتن و افتادن از اگر تنگی رعب
بفتحهم انخضاع سست و تنگدل شدن -

خلع - خلع - بیرون کردن جامه و موزه و نعل و
خلعت دادن صلیه بعلی وزن را گردن بر مانی که
ستاند - و معزول کردن از عمل شمس جمولا یقال خلع
الوادی فو مملوع و گوشت که آنرا با تو ایل بزند و در خور
نهند تا بوقت حاجت خورند - و شوک بر آوردن
خوشه و بزرگ شدن ذکر کودک از رسیدگی رعب
بفتحهم یقلل خلع الغلام ای کبر زبده خلعة جامه و جز
آن که پوشاند کسی را بزرگ خلع بالضم فروختن زن
بکابین جز آن خلعة اسم منه و گزین مال مخالعت
خلع جدائی کردن زن و شوی از هم بر مانی اختلاع
سر خریدن زن تخالع سوگندستن قومی میان یکدیگر
تخلع فراخ رفتن تخلیع نوعی از تصرفات عروض
است تخلع آن بیت که در وی این تصرف کرده
باشند و ایضا منفک الایتین - خالع طب نیک
پخته - وزن بیرون آید از شوی بعدا که دهد -
و شتر که بر نتوان جستن و توسنی کردن چون کسه
بر و نشیند تخلیع صیاد و قمار که او او نیاید -
و عول - و گرگ - و مردم پریشان روی و بیخودمان
خلعة ناسامانی - و از فرمان مادر و پدر بیرون شدن
فرزند و یقال به خلع و تخلع اے فرع یعنی
فرا ده کانه مس -

خلع - خلع - بالضم خمیدگی در رفتار خامه گفتار
جمع با کسر گرگ و دزد -

خوع - خوع - نرم گردنی فروتنی اختلاع متعدد
منه خانع بدگمان و بلا به کار خفنه بدگمانی خنع ج -
خنا عه پدر قبیله -

خوع - خوع - کوهی سپید - و گردش وادے
خوع کم شدن تخوع کم کردن یقال خوع منه اے
انقص جاء السیل فخوع الوادی اذا کسر جنبیه -

خوع - خوع - کوهی سپید - و گردش وادے
خوع کم شدن تخوع کم کردن یقال خوع منه اے
انقص جاء السیل فخوع الوادی اذا کسر جنبیه -

خوع - خوع - کوهی سپید - و گردش وادے
خوع کم شدن تخوع کم کردن یقال خوع منه اے
انقص جاء السیل فخوع الوادی اذا کسر جنبیه -

خلع - بالضم موضعی -
خندع - کشفه فوک -
خندع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

خبر ع - کشفه فوک -
خبر ع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

خبر ع - کشفه فوک -
خبر ع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

خبر ع - کشفه فوک -
خبر ع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

خبر ع - کشفه فوک -
خبر ع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

خبر ع - کشفه فوک -
خبر ع - کجفر ابو قبیلته من سهران و هو ابن لک
ابن ذی باریق -

فصل الدال

درع + درع - بالکسر زره و هی مؤنثه ادراع
ادراع درع ج - و تصغیر با درع علی غیر قیاس
لان قیاسه بالمار و پیر این زن و چونند که و الجمع ادراع
ادراع پیر این پوشیدن زن - و زره و ذراع
پوشیدن مرد و تدریع متعد منه تدریع لازم منه و یقال
شتر ذیلا و ادراع لیل استعمال الحرم - مدرع بالکسر مدرعة
ذراعه بالضم میم - ادراع گویند سپید سیاه سر در عا و
درع زره و ادراع شب شانزد هم و میفهم و
همین درع از ماه که اول شب سیاه و باقی سپید باشد
اندراع پیش شدن در رفتن -

درقع - درقعة - بشتاب گریندن فو درقع و درقع
دسع - دسع - دسیعة دفع کردن (دع بفتح) و
بر آوردن شتر نفخه از شکم بدان وسیع عطیه یقال
فلان مضخم الدسیعة بزرگ عطیه و طبیعت و خو فی الحیث
الم اجملک تربیع و دسع ای تاخذ المرباع و تعطی
البحرین و وسیع بن گردان -

و سع - و سع - سپوخن و دفع کردن و لعلالی
فذلک الذی یسرع التیثم - و عدة جنبانیدن پیرانه
تا بشته خورد و پر کردن خور - و هزارانک کردن و
دع گفتن کس را که افتاده باشد یعنی برخیز و بمان
و با سنگی دویدن مردم و عدل مثله خفته مدعده
کاسه پر -

دفع - دفع - یکس چیز را دادن صلیه بائی و دور
کردن و سپوخن اندفاع دور شدن - و بشتاب
رفتن اسب و خوض کردن در سخن مدافعة در ادا
کردن حق کس را - و دور کردن از کس صلیه
دفاع کذلک - استدفاع دور کردن خواستن

بدی را انداخت یکدیگر را دفع کردن دفعه بالضم باران
که یکبار آید دفعه بالفتح یکبار دفع در ویش و مردم رانده
دافع میش یا نافه که ظمه باز گیرد در پستان پیش از زدن
دفع بالفتح جای گرد آمدن آب مدافع - مدفع بالکسر
و قوع دفاع بالضم و التشدید بیل بزرگ -

دفع - دفعه - خاک دقعم بالکسر العین و الدال
مثله میم زانده - دفع بالتحریک برخاک چسبیدن از
خواری و محنت در ویشی (دع ک اف ۲) و فی السخا
اذا جعتن و قعتن ای خفتن و در قعتن بالتراب فقر
مدفع بالکسر ای یصق بالدقعه مدافع شترانیکه علف را
از روی خاک ببرند وقت خوردن دافع آنکه دافع
کسب جوید و یقال فی الدعار ماه الله بالدقعه و
هی الفقر الذل - جمع دلقوع گر سنگی سخت -

دکع - دکاع - بالضم بیماری سینا اسب و
شتر رع بفتح
دکع - دکع - بیرون آمدن بان و بیرون کردن
لازم متعدد اندلاع لازم منه و بیرون آمدن شکم
و اطلع متعدد منه -

دمع - دمع - سرشک - و سرشک باریدن
چشم رع بفتح و دمع بالتحریک کذلک (دع ک اف ۲)
دفعه قطره سرشک امرأة دمیعة سریعة الدمیعة - و امعة
خسکی سرخا کله زوی خون روان باشد مدراع کجها
چشم دماع بالضم آب چشم که از علقه یا از پیری باشد
و آب که از تک چکد بهاران دمع بضمین نشان و
افزای چشم بر خسار -

دفع - دفع - بالتحریک آنچه طرح کند شتر کشتار شتر
و خواری راجل دفع بالکسر ناکس بی خبر -
دفع - زمین نرم و سخت سپردن (دع بفتح)
در دفع - کجفر شتر کاهن سال -

درجج - کبرقع نویست از غله که گاو ان بخورندش
و عجبج - حکایت لفظ الطفل الرضيع -
دلفع - کجفر مدید بن دندانیش بسیار گوشه ناک
باشد و از منند و کسرها و راه مسل در زمین نرم با در
زمین سخت لاطوط فیه و لایه و بالکسر مدید و بگوشت
آلوده و مد برگشته لب -

طریق دفع - دفعات و تشدید فو لازم دافع ج -
دفع - بالضم ماهی ایست خرد بقدر انگشتی سرخ
زنگ و دعتی دمع کسر دج و یوم الدواع بالضم
یا محم دمع دمع استن عادی و ساجای یعنی با جت
و دان یا شنا کتان رفت -

دباع - دباع - کقطام و دباع کقر قازجر المعنوق دبع
بها الراعی کنع و دباع زجر باهما -
دبعقوع - کصفور گر سنگی سخت بر زمین افکن -

فصل الذال

ذراع - ذراع - بالکسر ریش دست و آرنج بزرگ
و یونس ذراع ج - ذراع الاصحی کی از منازل قمر
و ذراع ریش شتر - و صدر زینه و گز و بقال هو منی علی
جبل الذراع ای معد حاضر - ذراعان نام دو پشت
ذراع بالفتح زن سبک ریس ذراع گردن جامه و
غلبه کردن تو رع بفتح و یقال انطرت فلانا ذراع
ای کلفه اکثر من طوقه - و ضقت بالامر ذراعا و اذالم طلقه
و اصل الذراع انما هو یسط البید نکات تردید و ت

یدی علیه ظلم تله و رجاتا لواضقت به ذراعا - و قولم
اضمد ذراعک ای اربع الی نفسک یعنی رفتن کن
باق خود ذراع نیک خرد شراب ذراع ج - و
کنده زین خبه کردن - و دست اندازان فتن - و بد
اشارت کردن - و ذراعتا ل فذراع البشیر و بوقتی

درجج
و عجبج
دفع + و دفع

دفع
دفع
دفع

دباع
دفع
و سع + و دفع + و دفع

دفع
ذراع

و سع + و دفع

دفع
دفع
دفع
دفع

رضع

رضع - رضاع - شیر یکیدن بچه مادر را بقتال
رضع الصبغی امیر رضعها رضاعا مثل سمع لسمع سماعا
رضع بالتسکین مثله لغة اهل النجد ليقولون رضع یرضع
رضعا مثل ضرب يضرب ضربا - ارضاع شیر دادن
مريض زنی که بچه شیر خواره دارد فان وضعتها بالانثاء
قلت مرضية - رضوة میث بشیر را ضعتانی و ذنان
شیر کودکی بقتال سقطت رواضعة - لیثم راضع هو
رجل کان یرضع ابنة وغنمه ولا یجلبها لئلا یسمع صوت
حلبه - رضیع شیر خواره - و همیشه یقال هذا رضیعی
ای اخنی من الرضاعة بالفتح - مراضعة بانه داؤن
بچه را الرضاع شیر خود را مکیدن ماده بزر -

رفع

رفع - رفع - گوالمیدن کودک رعوته متعدد
منه شایب رعو رعو ع حسن الاعتدال رعا ع
ج - رعا ع مردم نو دیده ناکس -

رفع

رفع - رفع - برداشتن و هو خلاف الوضع رفع
بفتحها و برقع کردن کلید را و او در اعراب چون ضم
است و ربنا - وقته برداشتن بر وانی صلیت بعلی

رفع

رفع - رفع - بردارند و فی الحدیث کل رافعة رفعت
علینا من البلاء و برداشتن غله و روده و خنجر

رفع

رفع - رفع - گاه آوردن و نه ایام رفاع بالفتح با کسر مبالغه
کردن ستور در رفتن و راندن لازم متعدد صلیت بعلی

رفع

رفع - رفع - و بقتال داتیس لهما مرفوع و هو مصدر مثل الجلود
و المعقول و هو عذرون احضر و نزدیک گردانیدن

رفع

رفع - رفع - کسی را به کسی صلیت بانی و من ذلک قولم رفعت
الی السلطان و مصدره الرفعان بالضم و قوله تعالی
و فرش مرفوعة ای مرفوعة لیم و یقال نساء مکرمات
ناقة رافع انکه فله بر کشد در پستان رفاعه بالضم و یقال
که زنان بر سرین بندند تا کلان و فر به نماید - و رشتند
که بندی بران زنجیر و قید خود را بسوسه خود

کشد و یقال فی صوته رفاعه بالضم و الفتح بلندی -
و بلند آواز شدن روع بضمها رفیع اسه شریف -
ارتفاع مرا فته نزدیک حاکم شدن باضم رفاعه
بالکسر نام مردی -

رفع - رفعة - بالضم بنشسته موجز - و در پی رقع
ج - رفع بجا کردن کسی را یقال اری فیہ مترقا
ای موضعا للشم و الجاه و در پی نهادن جامه را

رفع بفتحها ترقیع در پی بسیار کردن بر جامه اترقا
در پی خواه شدن جامه رفیع آسمان دنیا و دیگر بایضا
و فی الحدیث من فوق سبعة ارفعة فجاء به علی

لفظ التذکیر کانه ذهب به الی السقف و مرد حق
مرفعان مثله رفاعه مصدره روع بضمها و یقال ارفع
ای جامه بر قاعه و حمق - مرا فته پیوسته خوردن خوردن

قلب معا فرة - ارتفاع پاک داشتن و هو اکثر اثار
و المبالاة یستعمل فی النفی یقال ما ارتفعت له و به
ای ما اکثر ثلثه و ما بالیت به جوع یر قوع

رفع - رفع - گرسنگی سخت -
رفع - رفع - شست خرم داؤن یقال رفع الیخ
ای اخنی امن الکبر و منه روع الصلوة -

رفع - رفع - لرزیدن سر بختی از غضب
رفع بفتحها ترمع جنبیدن راعه آنجا که از سر کودک
میچسبد - و در مردم یقال کذبته راعته اذ
حبق یومع سنگا با سپید تابان -

رفع - رفع - ترسیدن و ترسانیدن لازم
متعد و بشکفت آوردن ارفع بشکفت آورنده
کسی را از غایت حسن و کمال خود روعا و مؤنث

منه و یقال افرخ کوته اسه سکن فزع و ذهب
روع بالضم عقل و دل یقال وقع ذلک فی
روعی ای فی خلدی و بانی - و فی الحدیث ان

الروح الامین نفث فی روعی - ارتیل ع ترسیدن
تر قوع مثله - تروی متعدد منه - و قولم لا ترع ای لا نفث
ولا یلقک خوف - روعا ناقه تیز ترش و کذا الفرس
ولا یوصف به الذکر -

رفع - ریع - گوالمیدن و فرون شدن یقال
راعت المحطة ای زکت - وارضی مرهقه اسه مخفیه
و بازگشتن و فرونی آستین زره و نیکو بر آه ن نان
از تنور و طعام از دیگر یقال راع الطعام و اراع
اذا صارت له زیاده فی الحن و الطبخ - و یقال ناقه
مسیاع مریع مذهب فی المرعی و ترجع بنفسها و

قول الکیمت اذا حیض منه جانب راع جانب ای
انخرق - ارانه گوالمیدن و بسیار بچه شدن شتر ریعان
کل شی ادله و منه ریعان الشباب و ریعان السراب

تریع نمودن و ناپدید شدن سراب - و در خشیدن جنبیدن
روغن بر سر طعام و فرس راع اسب نیک ریع
بالکسر من بلند ریع ج - و منه قوله لعالی ابنون

بکل ریع آیه و راعا الشاع ریع یلوح
کانه سحر - شبهه الطریق شوب ابیض -

رفع - رفع - مننه - اسه اجنب یعنی بدول
ترست ازو -

رفع - رفع - جماع کرد و او را راع بفتحها و المرطع ایضا
الاکام او نحوه -

رفع - رفع - متغیر شدن و فرمودن و کاهیدن روع
بفتحها یقال روع لونه در لعت الدابة و به بر سر خود
گس را دو کرد و روع فلان یعنی بهمان بازی کرد

و هم را رعون مرنه کمر حله و بلغ و فراخی و آذنها
بازی و المرنقة من الصيد و الطعام و الخراب
القطعة منه و المرنقة من النخوة و نحوها بالجمع و یقال

للحقاء اذا اثرت وقعت فی مرنقة فعیثی ای غصبها
رفع - رفع - ترسیدن و ترسانیدن لازم
متعد و بشکفت آوردن ارفع بشکفت آورنده
کسی را از غایت حسن و کمال خود روعا و مؤنث

منه و یقال افرخ کوته اسه سکن فزع و ذهب
روع بالضم عقل و دل یقال وقع ذلک فی
روعی ای فی خلدی و بانی - و فی الحدیث ان

زربع - زوابعہ - رئیسے ازربیان - وگرو باد
 تربیع بخشم شدن متربیع عہدہ کنندہ زیبا عبا کسر
 نام مرد کے زوابع مرد حقیر کوتاہ۔

زَرْع - زَرْع - کشت زَرْع - ج - و کاشتن
 درو یا نیدن رَع (فتح) هَام و منه قوله تعالى اَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ
 اَمْ تَحْكُمُ الزَّارِعُونَ - مزارعه مَزْرُوع کشت زارو
 تقول للصبى زرع الله اى جره ازوراع کشت
 کردن مزارعه با یکدیگر کشاورزی کردن مَزْرُوعَان
 کعب بن سعد و مالک بن سعد از تیمم -

زعرع - زعرع - جنبانیدن ریح زعرعان و
زعرع و زعرع و زعرع التي تزرع الاشياء
و زعرع زعرع امی سرلیح -

ترلع - ترلع - بالتحريك گفتگی پامی و گفتن آن
(رع ک اف ۲) و کذک اذ اکان فی ظاهر کف
فاما اذ اکان فی باطنها فوا کلع و تبا ه شدن حرارت
ترلع گفتن دست مزلع آنکه پوست پامی او
رفته باشد -

زرمع - زرمع - مردم فرومایه یقال ہو من
زرمع الناس احمى من ماخيرهم و تندی پس سم تنو
زرمع کی زرمع ج مثل ثمره و نما رو د هشت ر
دیخو و شدن زرمع ک ان ۲ ر جل زرمع زرمع
شتاب زده زرمع ان هسته رفتن زرمع نفقهما زرمع
خرگوش - زرمع درستی عزم - و شتاب از زرمع دوید
خرگوش و جاجا بر آمدن نبات - و نبات عزم بودن
بر کار سی صلیه علی و عزم کردن کارے را قال

انخلیل یقال از معیت علی امر فانا مزمع علیه اذا
ثبتت علیه عزمه وقال الکسائی یقال از معیت الامر
ولا یقال از معیت علیه وقال الفراء از معیت و از معیت
علیه بمعنی مثل اجمعت واجمعت علیه - زمیع هر دو بار
دلیر و نیکو را -

زرقع - زرقع - ہمارے شترجنبا نیدن وعثمان
اسپ تاتیر ودرع فاضل ۲۲
زمین - زمین - آرائش کردن دختر را -

زروع - جماع کرد (در علقه جماع) مزروع بالکشترباب
در ریاضه کارها -

زاد ربع - كجغز ابن زید بن كثوة -

زرقع - احکار زرقع و زخا عا سخت تیز و از زرقع الیک
خروس بانگ نذر زرقاعیج چون بای کبک تلب الزرقع
الزرقع - بکسر تین الرجل المندری با کلام -

الرجوع كنفذ قبيلة من ذى الكلاع.

سبع - سبع - هفت و هفتم شدن و هفت یک
شدن و ششم دادن - و نهم گفتن و انگشتن
گرگ گویند را (ع نهم) و يقال في العدد سبعة
رجال و سبع نسوة - سبع باضم هفت یک و بالکسر
نوبت آب شتر هفت روز یکبار سبع باضم الباء و سبع
ج - سبعة ماده شیر و قولم اخذه اخذ سبعة اصلها سبعة
خففت و نام مردی ^{سبع} بالتصغیر نام مردی
و ارض ^{سبعة} بالفتح ذات سبع - اسباع صبا
در و سبع شدن - و هفت عدد شدن قوم و صاحب
رمد گرگ در آمده شدن و بگرگ دادن گویند
را - و بدایدادن بچه را - و بے کار گذاشتن
بنده را يقال اسبع عبده اے اهلل و اسبع

ولده اسکے رفعہ اسے التیروزہ مسبوۃ مادہ کاؤ
کہ گوسالہ اور اوڈہ خوردہ باشد۔ سباعی البدن
باہفت اندام درست جمیع ہفت ایک و بطنی از
ہیوان اسبوع ہفتہ اسبوع ج۔ و طفت البیاض
اسبوعا اسی سبع مرات و ثلثہ اسبوع سبعان یعنی البیاض
موضعی و لم یات علی فعلان شے غیرہ۔ تسبیح
ہفت عدد کردن و قولم وزن سبعة یعنیون
ہے سبعة مثاقیل۔

سبح - سبح - سخن با قافیه گفتن (ع نغمه) و سخن
مستقی و اسجود مثله و الجمع اسجاع و اساجیع و بانگ
کردن کبوتر دنا لیدن ناقه سابع راست رو جمع سخنج
باسح گفتن کللام فاسح نعت منه -

مصرع - شعر ع - شتاب نقیض لطیف و سرع کجاست
 و فتح الراء شتافتن رع بعضهما یتقال شعر ع سرع
 مثال صفرا سرع لغت مند - و یتقال عجبت
 مر بهر عه ذاک و سرع ذاک مثال صغر ذاک -

ويقال السرع السرع مثال البحرى البحرى - اسرع
شفاقتن صلتة لى - مسارعة ولسارح مثا. وسارح
تسرع كذلك - والبوزيد اسرع القوم اذا كانت
دراهم سرعا - وسرعان ثلث ثلثات ذارخو سارح
سرع ذارخو واصلت فتحة العين الى النون لانه

معاول من مخرج قنبر علیها ولسرمان ما صنعت
 کذا ای ما السرح ولسرمان الناس بالتحریک اولهم
 وهو معرب سرح بالشکین شاخ ترز سر ع مثل
 وجوان نرم نازک آسایع شانههای ریزه که ازین
 درخت انگور روید اسر ع لیسر ع بالضم که یک
 سرخ که در تره باشد در پوست و چون از پوست
 بیرون آید پروانه شود و الاصل لیسر ع بالفتح لانه
 لیس فی الکلام یفعل قال سیبویه و انما ضموا اوله

نور

زاد + مع
زاد + مع

60

سرسبز
زنجبیل + ازلبنام

زنگنه

ن

سقر ق سقر ق - قریب سکر کہ فضتین و
سکون الرائ و فتح القاف وی یفید الذی یعنی کنی

دشنام داون۔ دكوشه ساقتن دلورا۔ دسرو د
گفتن بمسخته زن سرو دگوے وقوله تعالى وَاَسْمِعْ

بہرہوئے انبیاء مثلاً - سیاح کا ہنکل و بالکمہ
ایضاً مسیحتہ بالکسر اندادہ۔

مستع - کمنرم دیز گزنده در کار خود و چست و چا
منستع مثله -

سددع - با هم در خوردن و چیز و دفع کردن گسترده
رع بفتح راء و جمع کمنی سددع شدیده تکب تکبته
شدیده المسدع کمنبر الماضی لوجه والدلیل المادی
وقوله نقد اکس من کل سددع اے سلامت کک
من کل تکبته -

سسطع - از ترس سخت دوید -

سسطع - کتفنگی ترش -

سسطع - بفاء ثم قاف لغت ضعیفه فی السطع -
سلطوع - کصفور کوه هو اسلطن بفتحین مرد دراز
سلطاع بکسر تین مثله و یجوز دیوانه بهوده گوا سلطاع
ستان خفت -

سمیفع بفتحین و قد تضم سینه وح و بحب کبر الفاء
ابن ناکور بن عمرو بن یحیی بن شریحیل او شریحیل ابن
المطاع المطوع اسلم کتب الیه النبی صلی الله علیه
وسلم علی یحیی بن یحیی کتباً و قیل یصفین -

سملع - کملع گرگ و یقال للخبث اذا سملع بهلع -

فصل الشین

شبع - بالکسر فتح ۲ سیرے از طعام و سیر
شدن نقیض جوع شبعیت الخبز واللحم و من یخزو
کحم دمع ک ان ۲ شبع بسکون ۲ مقدار سیرے
از طعام شبعان و شبعی لغتان منه وامرأة شبعه
الخلخال اذا ملأته من سمنها و بستوه آمدن از چیزی
یقال شبع من هذا الامر و ریت اسی شبعه و کبرته
اشباع سیر گردانیدن و رنگ سیر خوراندن جائه
را ثوب شبع الغزل بسیار ریسان شبع خود را آراست
بزیادت از وسع خود و تازنده بدان و فی الحدیث

المتشبع بالایمک کلابس ثوبی زور - شبعته بالضم مقدار
یکبار سیرے از طعام و قد غبعت غنمه اذا قارب
الشیع و شبع -

شبدع - شبدع - بالکسر کترم شباوع ج -

شجع - شجاعه - پردنی و دلیری نمودن در خفا و
دع بفتحهم شجاع بالضم لغت منه بالکسر ایضا قوم
شجع بفتحین و شجع بالفتح و الکسر و شجاع مثل غلام و
علیه و غلمان و رجل شجع و قوم شجاع مثل جریب و
جریان و شجاع مثل فقیه فقهاء و امرأة شجاعة شجع بالتحریک
سبک برداشتن ستور دست و پای را در رفتن یقال
جمل شجع القوائم و ناقه شجعه شجعا شجع مرد دلیر و نام
قبیله - و نوع از مار - شجاع مثله و پیوند بن انگشتان
اشجع بالکسر کاصبع مثله اشجع ج و مرد سبک سرگول
و نام شیر شجع و لیر کردن و دل دادن کسی را و شجاعت
صفت کردن تشجع دلیری نمودن بکلفت

شعر - شریعه - جائے باب در آمدن و راه
روشن شعر باب و آمدن - و راه پیدا کردن
خدا تعالی بر بندگان در بندگی - و راست شدن
نیزه سوب کسی در راست کردن مستعد لازم و در خانه
سنوے راه کشاده شدن - و کفایتیدن پوست

راه و بکارے در شدن شروع مثله دمع بفتحهم
شاعر راه بزرگ و پیدا کننده آن ابل شروع
شعر شتران باب آینه شریع باب آوردن
و فی المثل امون السقه التشریع - و یقال شرعک
نذ البنده است ترا این و فی المثل شرعک
البلغک المحل یضرب فی التبلیغ بالسیر و مررت
بر جل شرعک من رجل امی حبک و المعنی انه
من نحو الذی تشرع فیه و تطلبه لیتوی فیه الواحد
و التثنیه و الجمع - و قوله الناس فی هذا الامر شرع

مشع

سدع
شبدع
شجع

سطع

سسطع

سسطع

سلطوع

سلطوع

سمیفع

شع + شعر

سملع

شبع

شفع

سوار و حرکت و لیکن لیتوی فیه الواحد و المثنی الجمع
شرع بالکسر و شرع بفتح معنی و منه قوله تعالی لکل جعلنا
لکم شرعاً و منها جاً - و یقال هذا شرع هذا و نه شرع
هذه و هاشترمان ای مثلاً شرعاً ایضاً زه کمان
شرع شرع ج - شرع جمع حقه و ایضاً بادیان کشتی
در با قالا و اذ ارفع البعیر عنقه قد رفع شرعاً - و شرع شرعی
نیزه در از شرع در کشتی و نه را سوسی راه - و نیزه
بر کسی راست کردن حیثان شرع ای شارعات من
غرة الماء الی البحر -

شرجع - شرجع - دراز و جنازه مطرقة مشرجع
خالیسک و راز -

ششع - ششع - بالکسر و دال نعل ششوع ج - ششع
بند و دال کردن نعل را دمع بفتحهم ششع - و ششع
کذاک - ششع صمغ مسافت دور و فلان ششع
اذا کان حسن القیام علیه -

شع - شعاع - روشنایی آفتاب شعاعه یکی شعاع
پراکنده کردن ششع بول را دمع فت اخذ ۲۲ اشعاع
نور گسترانیدن آفتاب و خوشه بیرون آوردن کشت
و شوک برآوردن خوشه و پراکنده انداختن ششع بول
را - شعاع بالفتح پراگندن در اے پریشان -

و هت پراکنده نفس شعاع متفرقة الهم شعاع السبل
شو کماے خوشه ظل شعاع سایه پراکنده تک مشع
کذاک ششع باب آمیختن شراب اشعاع پریشان
و مرود را از نیکو خلقت شعاعان کذاک و یقال ناقه
ششع ششع در از لازم زانده -

شفع - شفع - جفت خلاف وتر - و جفت کردن
و خواش کردن - و بچه شدن در شکم ناقه و بیش بر بچه
که داولع بفتحهم شفع خواش کرد و صاحب شفعه
شفاة خواش کردن شفعه بالضم حق همسایه

خانه وزمین تا قه شافع نایه با بچه کرد شکم اد بچه دیگر
باشد و فی الحدیث انه بعث مصداقا فاما بشاة شافع
علم یاخذ بافعال اقلنی بعتا ط. و نایه شفع و بی التی
تجمع بین محلبین فی حلیه واحده استشفاع شفاعت
کردن خواستن تشفیغ شفاعت دادن - کسی را -
و پذیرفتن شفاعت تشفیغ شفاعت کردن -

شکک شککای - گیاهی از دارو ها و از ارباب
شهاب و آفتاب پرست نیز گویند قال سبوی یهو
واحد و جمع و قال غیره الواحد منها شکک عاده شکک بالجر
در دمنده شدن و بخشم شدن رع ک افت ۲۲ یقال
بات شککای و جعلای نام شکک بخشم آوردن
و بستود آوردن -

شمع شمع - موم شمع بالخر یک کذک و هو ما
یمنصب بجمعه یک اشباع نور گسترانیدن چراغ
مشمعه بازی و مزاح کردن شمع شمع کذک رع
بفتحهم و فی الحدیث من تتبع المشمعه اصاره الله
الی حاله یبعث به فیما ای من عبث بالناس شمع
بالفتح زن باز گیر و خنده -

شنع شناعه - زشتی و زشت شدن رع بعضیها
شنع فعت من الشنع مثله شنع بالضم زشتی تشنع زشت
گفتن بر کسی صلیه بعلی و غوثین در جیدن و بستود
آمدن - و زشت شمردن چیز را تشنع کوشیدن ستور
در رفتن - و غارت پراننده کردن و براسپ سوال
شدن - و سیلح در پوشیدن -

شوع شوع - درخت بان شوعه کی و یقال نرا
شوع نرا بالفتح و شوع نرا بالباء ایضا بچه دوم که در دنیا
ایشان دیگری نزاده باشد -

شیع شیوعه - آشکارا شدن خبر رع و اک
و شمع شناع شناع شناع بخش ناکرده اشاعت

شکک + صمغ

صمغ

شمع

شنع

شنع + صمغ

شنع

شنع

شوع

شوع

شیع

صمغ

فاش کردن خبر را - و انداختن پاره پاره لول را
رجل شلیع فاش کننده و یقال حیالک انشدوا شاعلم
السلام ای جمله صاحبان با بکلم و شاعلم السلام کما
تقول علیکم السلام ای صحبتکم السلام و هذا الخاقوله
الرجل حین یفارق اصحابه - شیع بالفتح اندازه یقال
اقام فلان شهر ای شیع و آیتک غذا و طبیعه اسه
بعده بمقدار و مده و بچه شیر تشییع کیسل کردن سوختن
با تش - صلیه بالباء و فردا نیدن آتش را بهیزم
یقال شیعه بالنار ای احرقت و شیعت النار ای
آذکیها باخطب - شیع مرد شجاع شیعه الرجل بالکسر
اتباع و انصار مرد - و هو اداران اولاد فاطمه
رضی الله تعالی عنهم - مشایعه در پی کسی رفتن
و کیسل کردن - و در پی رسیدن کسی را تشیع دعوی
شیعت کردن و خود را شیعی نمودن تشایع کذک و
کل قوم تبع بعضهم رای بعض فم شیع - قوله تعالی کما
فعل با شیا عزم من قبل اسی با مثلهم من الشیع الخ
شیاع بالکسر بهیزم ریزه آتش فروزینه - و بانگ
مزار شبان - و در پی رفتن و خواندن شبان در پس
بانده را و از کردن او مشایعه مثله -

شنع - از بیماری یا گر سگی ناخکیبانی کرد رع ک افتام
شنع - از بیماری یا گر سگی ناخکیبانی کرد رع ک افتام
شنع - کلمع و شنع بزیاده النون در از مردم و جز
آن و شجره شناعه درخت پراننده شاخها
شنع - بر وزن و معنی شنع او نه تصحیف
و الصواب الشنع -

شقع - فی الاناء - در آوند دهن انداخته آب خورد
و شقع فلانا بعبده عاده یعنی بگناه داشت او را -

فصل الصاد

صمغ - اصمغ - بالکسر انگشت و بالضم کذک
و بعضین و کسرتین ایضا و بالفتح و کسر الباء ایضا و هو نیک
و بونث صمغ اشارت کردن با انگشت یقال فبیعت
بفلان و علی فلان و دلالت کردن کسی را با انگشت
سوی کسی و نایه ساخته ساختن انگشت را به خور بوقت
ریختن آنچه در روی باشد بخورد دیگر موضع بفتحهم و یقال
للراعی علی ما شیت اصمغ ای اثر حسن -
صمغ - صمغ بفتحهم گردش و بخی تا سر شتر مرغ
صمغ بالضم شتر مرغ سخت سر -
صمغ - صمغ - شکافتن چیزی را - و بریدن
بیابان - و پیدا کردن و بیان کردن چیزی را -
و سخن حق گفتن آشکارا قوله تعالی فاصدع بما توامر
ای فاصدع بامرک و انظر دیک (رع بفتحهم) صمغ
کیسل کردن سوی چیزی صلیه بالی و برگردانیدن
از چیزی صلیه بعن و دو گرد کردن گو سفندان را -
صمغ بالکسر صمغ من الابل و فرق من الغنم - رجل
صمغ بالتسکین و التحریک مرد سبک گوشت اصداع
شکافتن صمغ صمغ - و گله شتر و ربه گو سفند تصدیع
جد جدا کردن - و در سر رسانیدن صمغ بالضم
در در تصدیع پراننده شدن -
صرع - صرع - بیماری م - و کوذاز کونسا و هو
واحد الصروع ای الفنون والضروب و افکندن
رع بفتحهم مصرع کذک و جانی افکندن مصارعه
کشتی گرفتن یقال صارعه فصرعه اصرعه صراع بالفتح
لیم و بالکسر لقیس عن یعقوب سرعه بالکسر نوعی فتابان
و فی النش سؤالا استمک خیر من حسن الصرعه رجل
صرعه مثال همزه نیک اندازنده صریح آنکه هم اقران
خورد اندازد تصریع افکندن - و قایه آوردن
در مصرع اول از بیت صرعان بامداد و شبانگاه
و دو گله شتر که یک از ان می آید و دیگری میرود

قرعان بالکسر و حریف یقال بهاسرعان و قرعان
و قرعان و قتلان کلهما بمعنی - و یقال طلبت منه حاجته
و ما ادری علی ای صریح امره هو ای علی الاعطاء
او علی الرد صریح افکنده و افتاده - و تا زیاده
کمان تا تراشیده - و چوب بردخت خشک شده -
صعصع - صعصعة - صعصاع - جنبانیدن
مثل زعفران و جدا کردن تصعصع لازم منها - و دست
الابل صعا صاع ای متفرقه - و صعصعة پدر قبیلہ
از موزن -
صعع - صفع - سیلی زدن رجل صفعان سیلی زنده
صعع - صفع - بالضم کرانه و گوشه زمین یقال
هو من هذا الصقع ای الناحیه و ما ادری این صقع
ای ذهب - صقع بالتحریک فرود ریدن چاه - و
از راه میل کردن دمع بفتحهم و اندوه کلسه و صقاع
آفتاب قالت انبت الی الاسود الدلی یا ابطل انداخته
قال اذا كانت الصقاع من فو تک و البرمضا و من
تحیک فقلت اردت ان احرشید یخفقال فقوله
اذا ما اشد احرشید و صقع باب التجوب صقاع بالکسر
خرقه که زیر سحر افکنند تا ریم بگیرد - و روه بند - و
انچه یعنی ناقه را بدان بندند و قد مر فی درج من کلبکم
اصقع مرغ و اسب و جزآن که میان سر و سپید باشد
عقاب صقاع لغت منه صعقة بالضم سپیدی میان
سر از جانور صعقة جاسه سپیدی از سر صقع زدن
بر صعقة (عجم بفتحهم) و بانگ کردن خر و من بالین
ایضا و لشک افتادن بر زمین تصقیع لشک که شب با
تر ماه افتد بر زمین آرض مصقعه زمین لشک زده
خلیب مصقع بالکسر بلخ فصیح - و صعقة الصاقه لغت
فی صبقه الصاعقه -
صلع - صلح - بالتحریک موے رنگی پیش سر

رجل اصلع لغت منه رعم ک اف ۲ صلقه بالتحریک
و بضم او سکون ۲ جای صلح از سر فطه صلحا اطاق که
سرهای از شاخ وی ریخته باشد صلحا ایضا سختی و
ریگ بی درخت و علف اصلیع بار بار یک کردن
صلحا به بالضم مشددا و اخره پهن صلح صلا ع ج -
صلح ایضا جانیکه بر وی نبات نروید -
صلقع - صلقة - بالفاء و القاف ایضا نیست
کردن و گردن زدن - و مفلس شدن و کذلک
بالسین و القاف -
صلمع - صلعة - از بن بر کردن و ستردن سر را
و مفلس شدن -
صمع - اصمع - خرد گوش صمعا و صموت منه و فی
الحديث عن ابن عباس کان لایری باسان
یضی بالضم و یقال هو اسم القلب هشیا رذل
تیز خاطر اصمعا خاطر تیز و رای پر کار صمعا ایضا گیاه
مکوالیده پیش از شگفت غنچه او و یقال خرج الصمعا
تیری که خون آلوده پرهای وی و بر چسبیده بیرون
آید از خسته کلاب جمع الکعب ای صغار الکعب -
اما بخریده صمعة اذا وقعت و جد در اسها - و صموت
النصارى تم و بی فوعه من هذا انها و قیقه الراس -
صنع - صنع - بالضم نیکوئی کردن کسی صاعته بالی
و بدی کردن صاعته بالباء و عجم یقال صنع لینه
معروفا و صنع به صلیعا قیحا ای فعل - صناعه بالکسر
پیشه صنع کار و پیشه کردن صنع الفرس حسن القیام
علیه - فرس صنع داشت نیکو یا فته یقف صنع
زده امراة صنع الیدین و نسوة صنع و رجل
صنع الیدین و صنع الیدین و صنع الیدین بالکسر
چرب دست در پیشه خود صناع پیشه در صنایع ج
صنعة نیکوئی و هنر اصطناع نیکوئی کردن صلیعه

و بنفسه یقال اصطنعت عند فلان صنعة و اصطنعت
فلان لنفسی و هو صنعتی اذا اصطنعته و خرجته و قوامهم
ما صنعت و اباک تقدیره مع ابیک لان الواو بمنی
مع للاشترک و المصاحبه فاقمت مقامه انما نقب
لحق العطف علی المضمر المرفوع من غیر توكید فان کذبة
رفعت و قلت ما صنعت انت و ابوک تصنع روش
نیکو نهادن از خود - و خویشتن آراستن زن صانع
رشت و دادن و فی المثل من صانع بالمال لم
یختم من طلب الحاحیه مصنعة بالضم النون و فتحها جا
گرد آمدن آب باران مصانع حضه هاسه استوار
صناعه قبضه یمن و النسبة ایها صنعانی بالنون
علی غیر قیاس -
صوع - صوع - پراگنده کردن دمع و ف
انصیاع لازم منه و مپسا لگی بر گشتن و بشتاب
گذشتن یقال انصاع القوم سراعا ای مردا -
قصوع پراگنده شدن - و خشک شدن گیاه تصبیح
مثله صاع زمین پست و پیمانه اصوع ع ج - بالهمز و
بالواو ایضا سواع بالضم پیمانه - و جام بزرگ که
در وے شراب خورند -
صرقة - در هم خاندن انگشتان بانگ بر آوردن
از آن صرقاة المقلاة بالکسر کناره فلاخن که آواز کند -
المصطع - کنز البلیغ النضج -
صنعة - چین بچین شدن بخیل وقت سوال قد آت
بصنع یوما و رجل مصنع الراس و صنفه الی الطول
ما هو صنيعات مصغر صنعة موضعی -
صنوع - کشفه میان تخی مضیع مثله و شتر مرغ سخت
سر دکنه الحمار و الناتی الوجلتین و الحاجبین العظیم
الجمه و الرفیق الخ -
صندعة - بالکسر کناره تیر حرا و آکوه -

صعصع
صلقع

صفع
صقع
صمع
صوع

صرقة
صنع
المصطع
صنعة

صنوع

صلع
صندعة

فصل الضاد

ضبع

ضبع - ضبع - باز و اضباع - ج - و دست دراز کردن براس زدن - و راه دو قسم کردن کس را - و نیازیدن ستور بازو با رادر رفتن رعب بفتحهم و الناقه ضایع تضییع مثله - یقال کنا فی الضیع فلان بالضم ای فی کف و ناحیه - ضیع بضم کفتار و سال قحط ضیعان بالکسر کفتار ضعیان عین ج - مثل سر جان و سراجین ضیعانه ماده ضعیانات ج و ضباع جمع لادکر و الانثی اضطباع رد الزیر بغل راست برکتف چپ انداختن ضیع ضیع بالتحریک سخت آرزو شدن ناقه بغل دمع ک افت ۴ اضباع کدکک ضعیقه برچی از بکر بن وائل ضباعه تمام زسنه - صحیح - ضعیج - برپا و خفتن ضجوع کدکک رعب بفتحهم اضطباع مثله ضایع نعت منه و فی افتعل منه نعتان قلب التاء طاء کا ضطبع و الادغام کا ضیع فیل و الاصلی و لا یقولون الطبع لانهم لایدعون الضاد فی الطاء و قال المازنی و بعضهم یکره الجمع بین حرفین مطبقین و یبدل مکان الضاد و قرب الحروف الیهما و هی اللام فیقولون الطبع - اضباع برپا و خوا باندین - و فتحه لایو کسر و میل دادن و فلان حسن الضعیقه مثل الجلسه اکثر ضعیج هم خوا تضییع تضییع کردن در کار و نزدیک شدن آفتاب بغروب شدن تضییع فروایستادن از کاری و مقیم بودن بر جای رجل ضعیقه مثال هزقه مرد بسیار خشنده قال الفراء اکثر النعم فی الضاحیه و الشجواء - ضعیج هم موضعی قال الاصمعی هو حبیبه لبی ابی بکر بن کلاب و لطنی از بنی کلاب ضوا جمع پشتها - ضرع - ضرع - پستان شتر و گاو و گوسفند و مانند آن اضراع شیر فرو آوردن گوسفند پیش از تیاج

ضوع

ضعضع

ضجع + ضیع
ضعضع

ضکع
ضکع

ضوتع
ضرع
ضرجع

و خوار از ار کردن و فی المثل اضرعنی احمی ضریع ضریعه بزرگ پستان ضریع ایضا شبرق خشک و آن گیا هیست در عرب ضراعه بالفتح خوار و دزاری ضرع بالتحریک سست ضارع الجسم نزار و ضعیف تضرع نزاری کردن تضریع نزدیک شدن آفتاب بغروب - و رسیدن بختن و یک مضارعه مانند شدن تضرع بالفتح و ضم الراء نام موضعی تضراع بضم التاء و الراء نام کوهی بنجد - ضعضع ضعضعه - پست و خراب کردن تضعضع فرو نشستن بنا و افتادن و فروتنی کردن و فی الحدیث تضعضع امرؤ الاخریر ید بعرض الدنیا الا ذهاب ثلثادینه ضعضع ضعضع مرد ضعیف را سست در هر چیزی ضعیض ریاضت دادن شتر را قال ثعلب هو ان تقول له ضع لیتادب - ضفدع - ضفدع - بکسر الضاد و الدال جعفر ضفا و ع ج - ضفده مؤنث و بفتح الدال ایضا قال الخلیل یس فی الکلام فلیل الاله بفتح حرف در هم بجمع هلیع تلعم - ضکع - ضکع - مرد بسیار گوشت گر آن سنگ گاو ضلع - ضلع - بکسر الضاد و فتح اللام استخوان پهلوی و قد یسکن لامه ضلوع اضلاع ج - ضلع ایضا کوهی خرد و تنها کانه ضلع میل کردن و جور کردن رعب بفتحهم ضلاع ای مال جانرو یقال ضلعک مع فلان ای شیک و هواک معه و فی المثل لا تنفس بشوکه بالشوکه فان ضلعها معهما ای میلها - ضلع بالتحریک کثر شدن در خلقت دمع ک افت ۴ ضلع نعت منه و لوانائی - و بارگران برداشتن ضلعه بازو و سخت اضلاع شدن رعب بضمهم ضلیع نعت منه قرص ضلیع تمام خلقت سطر سربین بسیار عصب

بزرگ میان تضلع شکم پر و سیراب شدن اضلاع میل دادن و گران بار شدن حمل مضلع بارگران یقال فلان مضطلع بهذا الامر ای قوی علیه و لا تقل مضطلع بالادغام فانه من لاطلاع و قالوا ایضا هو مضطلع بهذا الامر و مضطلع لای قوی به و مالک له و تضلیع الثوب جعل و شیه علی بینه الاضلاع - ضوع - ضوع - جنبانیدن - و دمیدن بوی مشک - و بی آرام کردن - و ترسانیدن رعب و ض ۴ الضیاع بانگ و فریاد کردن چو نه مرغ ضوع بالضم و فتح الواو نوعی از چغند و آنرا چو گل خوانند که همه شب بانگ کند اضلوع ضیعان ج ضلوع بالضم بانگ چو گل تضوع تضیع جنیدن ناقه - و دمیدن بوی آن - ضیع ضعیقه - ضیلع - بالفتح ملاک شدن رعب و اک ۴ و منه قولهم فلان بالضعیقه مثال معیشت ضعیقه ایضا آب و زمین ضیاع ضیع بالکسر ج - ضعیقه تضییع ضعیقه - و لا تقل ضویقه تضییع اضاعه بی تیمار گذاشتن و فی المثل الصیف ضیقت اللبن یقشر فی امرأه کانت تحت رجل موسو کرهت کبره فطلقها فتر و جمار رجل ملوک فبعث الی زوجها الاول تسویه فقا لها الصیف ضیعت اللبن والصیف منصوب علی الظرف - رجل مضیاع ای مضیع - اخضاع بسیار ضعیف شدن مضیع نعت منه و یقال فلان کل فی معی ضائع ای جائع - و قیل لانه حبس باحد شئی قالت نائب جائع یقتی فی معی ضائع تضییع المسک لغته فی تضوع - ضوتع - کج و دایه ایست خرد یا پرنده ایست ضنع مثله و مرد گول او الصواب فیه الضوکه - ضرجع - کجغریوز -

ضفیع - برید و نیز داد و جمع بفتح تمام ضفیع با فتح سرگین
 ییل ضفیعانه ثمر سدان خار در اگر دکانها فنکه لاترا با
 اذا باج السعدان و انتثر ثمره الاستنقاة قد نشرت
 عن شوکما و انتصبت لعدم من یطو بها -
 الضفیع - کجغوزن فرخ فرخ ضفیع مثله و بلا
 لام موصی ضفیع رأسه حلقه یعنی سر راسترو -

فصل الطاء

طبع - طبع - سرشت که مردم بر آن آفریده شده
 است و هو فی الاصل مصدر بطیعة طبع کذلک و
 غیر کردن سیم را - و نه نهادن بر نامه صلته یعنی و سنا
 شمشیر و سبوا از کل جمع بفتح تمام یقال طبع من الطین
 جرقه - طالع بفتح الباء انگشتین و بکسر الباء لغت فیه
 طبع نه زن و سارنده طبع با کسر نام جوئی طبع
 بالخریک رنگ و رنگ گریختن شمشیر و جز آن و ریتاک
 شدن مرد و کابل شدن جمع ک ای طبع طبع و گردن
 مشک طبع بر شدن ناقه مطیعة گران هار -

طلع - طلوع - بر آمدن آفتاب و جز آن جمع
 و اض ۲ م طلع بفتح اللام و کسر با جای بر آمدن
 و بر آمدن نیز طلع بالخریک بر آمدن بر کوه (جمع ک)
 و ۲ م اطلاع و اقف شدن صلته یعنی و یقال
 اطلاع علیهم ای جاویم - و طلع عده ای غاب بر آمدن
 مطالعة چیزی کسی نوشتن تا واقف گردد یقال طالع
 بکلیته - و طالعت اشئی ای اطلعت علیه - و طالع
 پیوسته در چیزه نگریستن یقال نطلعت الی
 در دو کتابک اے انتظار - اطلاع و قوف و ان
 کسی را بر صلته یعنی و بر آوردن چیز را - و شکوفه
 بر آوردن درخت - و از بالای نشان گذاریدن
 چیز را - و نه کردن طالع ضاحک طالع

بکون دیده اطلع شکوفه نوشتن بر درخت خرم اطلعت
 نخلة مقلعة آنکه در از تر و بلند تر باشد از دیگر با استطلاع
 بر رسیدن طلع با کسر اسم فی الاطلاع یقال اطلع
 طالع العدوی سر و یقال یخن طلع الواویتی بالفتح و الکسر
 مطلع جای اطلاع یافتن بر چیزه و هو من اشراف
 الی انحداری فی انحدار من یقول المطلع شبه ما اشراف
 علیه من امر الآخرة بک - طلیعة انکیش طلیایه
 لشکر و هو من یبحث لیطلع طلع العدو - طلاع
 الشیء با کسر چیزی طلاع الارض ذهابا
 پری زمین از در آراء طلیعة خباة مثال هزرة زن
 بسیار خوشنمایند و پنهان شوند و طو یلع نام
 آبی در بنی تیم -

طمع - طمع - طامعیه - امید و امیدوار شدن
 جمع ک ای ۲ م طمع طامع نعت منه اطماع امیدوار
 کردن یقال فی التعجب طمع الرجل فلان بضم الیم
 بسیار طمع شد و خرجت المرأة فلا تبسیر بر برون آیند
 شد و قضا و قاضی فلان و کذلک التعجب فی کل شی
 الا ما قالوا فی نعم و عین روایتی عینم غیر لازمه
 لقیاس التعجب لان صور التعجب ثلاث یقال
 ما احسن زید و اسمع بکبریت کلمه و قد شد عینا نعم و
 بس - طمع ایضا رزق لشکر یقال امر لهم الامیر بالطمع
 ای بارز اقم - و امراة مطلع زنی که بطمع آورد
 مرد را دست ندید -

طوع - طوع - طاعة - فرمانبرداری کردن
 جمع ح اض ۲ م صلته باللام و فرخ علف شدن
 چراگاه و هو طوع بیک ای منقاد ک - فر طوع
 العنان ای سلس - استطاعة توانستن قول العائنه
 استطاعوا ان یطردوه بحدوث التاء استقفا لا لما مع
 الطاء بکرمون ادغام التاء فیها فبحرک و سبب

دری لا تحرک ابدا و قرأ حزة فما استطاعوا بالادغام
 جمع بین الساکنین و بعض العرب یحذف الطاء
 استنقلا لا یقول استلغ لیستیع - و بعض العرب یقول
 استطاع لیستیع بفتح اللام و هو ید ان یقول اطلع
 لیطیع یجعل السین عو ضا من ذی باب حرکت عین یقول
 تطاوع عزم گردنی نمودن اطلع توانائی نمودن از خود و
 انچه فریضه باشد آوردن مطویر آنها که بطوع جهاد
 کنند بی آنکه بر ایشان واجب باشد و منه قوله تعالی
 الذین یلزمون المطوعین و اصله المتطوعین فادغم
 التاء فی الطاء - تطويع آسان کردن کاری را
 بر کسی - و توانا کردن کسی را بر کاری و قوله تعالی
 لم یفسد قتل اخیه قتل طوقت لای رخصت و کسکت
 مطاوعة فرمانبرداری کردن و سازواری نمودن
 با کسی مطويع فرمان بردار و فلان حسن المطويع
 کسک اے حسن المطاعة - و جاء فلان طاعفا غیر
 مکره خواهان و هم طوع - اطاعة فرمانبرداری کردن
 و میوه رسانیدن درخت یقال قدا طاع
 لخل الشجر اذا درک ثمره و اکسر ان یحذف علف
 ناک شدن چراگاه اطیاع فرمانبرداری شدن طمع
 طالع یعنی -

طرسعة - اترس سخت دیدن -
 طرنع - کلفت و امیر آنکه شرم و خوش آوازی
 ندارد و قد طرنع کفرخ لغت فی طسوع و طرنع جماع کرد
 جمع بفتح تمام طرنع طرنع کفرخ و طرنع کفرخ
 طسوع - جماع کرد جمع بفتح تمام طسوع فی البلاد رفت
 طسوع جای فرار و مرد از مندا و الطسوع کلفت و
 امیر الطسوع و قد طسوع کفرخ و باد طسوع کفرخ جاذق -
 طسوع - بزبان لیسیدن قطع کجغوز زمین هموار و الطسعة
 حکایت صوت اللطاع و الناطع و هو ان یلصق لسانه

ضفیع

الضفیع

طبع

طمع

طلع

طرسعة

طرنع

طوع

طسوع

طسوع

طلع
فزع

طلع
فزع + فزع

فزع

عفر
عكوج

علع
عفع

قصع
العوعا

عجع

فجع + فجع

بالفار الاعلى ثم يطلع من طيب شئ اكله فيسماك
من بين الفار واللسان صوتا -

طلع - يطلع - لغة اى فى طلع يطوع -

فصل الظار

طلع يطلع - خميدن بتور و جران در رفتار اع
بفتحها طلع لغت منه و تهت زده طلع بالتحريك
تنگ آمدن جاى و زمين به بسيارى مردم صلته
بالبار و رعك اف ۲ و يقال ارق على ظلمك
ترى و رفق كن ما تن خود و ارقا على ظلمك دق
على ظلمك من دقيقت اى المرمه و اربع عليه
و كذا فى جمل اللغة -

فصل العين من بقية الصراح

عفر جمع - كسفر جل بدخلق -
عكوج - كسفر جل كونه عكك كسندل غول
تر ككع مثله -
علع - كايين و كعل بزيادة لام زج للخم و الابل
عفع - كقنفذ شجرة يتداوى بها و يورقها و كعل اعلنا
عن ناقة فقال تركتها ترعى العفع و قيل انا هو العفع
و اما وقع فى بعض كتب المعاني ترعى العفع بتقديم
العين فغلط -
العوعا - العوعا -

عجع - القوم تعيبا - عجعوا عن امر قدوه و سفي
كتب التصريف ما عجت عجماء و لم يفسره قال
الاخفش لا نظير لها بسوى حاجت و باهيت -

فصل الفاء

فجع - فجيعة يعصبت در دناك فجاى فجع فجع و فجع و فجع

كردن و مصيبت زده كردن (رع بفتحها) فجع كذا
و يقال نزلت بفلان فاجعة - فجع در دمنه شدن
صلته باللام -

فزع - فزع - كثرى بيون دست و پاى (رع
فك ۲) افزع كف دست و پاى درون رو به
رفت فذعه آن موضع كثرى از دست و پاى -

فزع - فزع - از به چيزى برسوى دى - و هت قوم
و موسى تمام - و شاخ و رخت - و كمان كه از شاخ و رخت
سازند يقال قومى فزع از شاخ و كفايده قومى
قلق از شاخ كفايده - و بعصار بر سر زدن بالقان
ايضا و بر تر شدن از قوم خود بزرگى يا بجمال - و به
لگام زدن اسب را تا باز ايستد - و بازداشتن
ميان دو كس - و بر كوه شدن (رع بفتحها) فزعة
جاي بلند فزع ج - جبل فارس كوه بلند و فزارع
ايضا نام حصنه فارسه زير كوه - و نام زنى يقال
انزل بفارعة الوادى و اخذت اسفله - افزارع
از بالاي كوه فرو دآمدن يقال افزعت فى الجبل
انحدرت و لقيت فلانا فارعا مفرعا اى اخذنا
مصعدا و انحدرا فزارع و به كسى و بجايى فرو دآمدن
صلته بالباء يقال افزعنا بفلان اى نزلنا به
و يقال بكسا افزعت به اى ابتدأت به و باب فزع
شناختن پيش از قوم - و جولان كردن بهر جاي
و خبر يادداشتن - و فزع كردن فزع لفرع فرود
آمدن اذ كوه و بر آمدن بر كوه و موسى للاضداد يقال
فزعت فى الجبل اى انحدرت و فزعت الجبل اى
صعدت - فزع ابجوزاء گرماى سخت و يقال له
بجزم المفزع - جبل مفرع الكفت مرد بين كفت تلامع
فوازع بفتحها به بلند آب راهماى دى فزع
بالتحريك اول نتيجه نامة - و مال و منفعت آماده

و نام جاى - و بسوى تمام شدن (رعك اف ۲)
افزع فزع لغتانه منة - فزعة بالتحريك و السكون
پيش فزع فزع ج - فزعة نام زنى فزع بسيار
شدن شاخهاى درخت و سيدة قبيله را خواستن
افزع و دخترى شدن فزاعة ركوبى كه قلم در دست
ياك كند -

فزع - فزعة - در هم خايندن انگشتان و بانگ
آوردن ازوى فزع بانگ آمدن از انگشتان
افزع بركايندن و دور شدن از كسى صلته بعين
يقال افزعوا فزعيلين اى فزقوا و مسرعين -
فزع - فزع - بالتحريك ترس افزع ج - و ترسيدن
رعك اف ۲ و پناه جستن يكسوى يقال فزع منه و
فزع اليه و فر يادرسيدن قال رسول الله صلعم
لانا نصار انكم لتكفرون عند الفزع و تفلون عند الطبع
مفزع پناه جاي يقال فلان مفزع للناس و هما
مفزع و هم مفزع و همى و هم مفزع لهم سوا و قبيحهما
مفزع آنچه ازوى ترسيده شود و فزارع ترسانيدن
و فر يادرسيدن فزع ترسانيدن و به سيم
گردانيدن و هو من الاضداد و صلته بعين و منه قوله
لغالى حتى اذ فزع عن قلوبهم اى كشتف
عنها الفزع -

فضع - فضع - فشاردن رطبتا از پوست
بيرون افتد و فى الحديث شئى عن فضع الرطبة
و غلاف سر زره بر گردانيدن كودك (رع بفتحها)
يقال غلام افضع اجمع آنكه كره او از غلاف بيرون
آمده باشد فضع متعد منه الفضع لازم منه اتصال
گر فتن بهر حق خود را از كسى بر جاي خود و غلاف
سر زره بر گردانيدن كودك -

فقطع - فطاعة - برسوائى انجاميدن كى (رع بفتحها)

قرع
قرع

قرع

قرع

قضع
قضع

قضع

قضع

بالشکین علی غیر قیاس اقرعان دو برابر اقرع بن
حاجس و غیر بن حاجس - چینه اقرع نوعی از بار خجارج
اقرع مثلاً و یقال سقفت الیک القاء اقرع من کل
و غیر با ای القاء ماه و نعت لکل الف کما ان یهید
اسم کل با تہ - مفرق کو پتر من مسبین مفرع ستور
گزیده بخت گشتی را - و مفر - و لقب مردی قرع
صلب سخت اقار ع - القار ع قیاس است و سختی
روزگار قوارع الدیم غشهای روزگار بختال
قرعتم قوارع الدیم را صابتم - و نغوز باشد
من قوارع فلان و رافعه قوارص لسان - قارعه الداء
ساحت سرای قارعه الطریق بر سوئے راه - قوارع
القران آینه که بوقت محاسن و محاسن حرز خوانده
شود و قریع شکر کرده آینه بر آمده قریع ج شیل لیس
و مضمی یقال استفت الفصال حتی القرعی و گشتن
و مفر یقال فلان فرع و مفر و حریت یقال فلان
قرعک اے مقار عک - قریع البیت بهترین
جای در خانه و بهترین مال ناقه قریع آنکه گشتن
بر روی بسیار جهد و عمل کم گیرد و اقار ع بر استی باز
گشتن و نرم شدن یقال اقرع لی فلان ای دل
و قرع انداختن میان قوم یقال اقرعت بهم و عتانا
زدن ستور را تا ایستد یقال اقرعت الدابة بلحاظ ای
کجهتها به - و اقرعته ای گفته - و اقره ای اعطاه خیر
نار - و فلان لا یقرع ای لا یقبل المشورة و النصیحة
قرع عالج کردن خست بقرع را - و در شتی کردن
و سر زدن کردن مقار ع بکند گیر را کو فتن دلیل ان قرع
انداختن با هم یقال قارعه فقرعه اذا صاحبک
القرعه و قرع اقترع گزیدن - و قرع زدن قارع
کذاک - قرع بر گشتن از سبیل و یقال یث اقرع
ای القلب - قرع بالتصغیر بر لطنی از نیم -

قرع - اقرع نبل ع - در زمیندن از سبیل -
قرع - قرع - زن گولی - و آنکه پیراهن یا چادر
با شکوه پوشد و فلان قرع مال بالکسر آنکه مال نیکو
نگاه دارد در دست او نیکو شود -
قرع - قرع - در هم شدن و نفعه شدن
و منه قد اقرع الرجل و مفرط بختن کتاب را
و رفتار بر رفتن زن در راه -
قرع - قرع - سبک شدن و بختاب رفتن کوه
در گریختن رعب بختی و منه قولم قرع الیک اذا
غلب قرع - قرع بالتحریک پارهای ابر تنگ قرع
یکی - و شتران خرد - و جای جای ستردن هر کدک
و قد نمی عنه - قرع ستردن سرد جاے جاے
نا سترده مانده - و آمده کردن اسب را بدو اندین
قرع مفرع نعت منه - و قرع الفرس اے
تنبأ لک کفر مفرع مرد تنگ سومی و سبک رفتار
و یقال ما علیه قزل نیست بردی کت پاره قرع
بالضم سومی که اگر در ستر فلان ع - و فی الحدیث
غلطی عتاقنا ذک یا ام ایمن -
قشع - قشع - پوستهای خشک قشع یکی علی غیر قیاس
لان قیاسه قشع مثالی بذرة و بدرا لا ان کذا یقال
و فی حدیث ابی هریره لواحد علم بما علم لریثونی
بالقشع یعنی پوست خاک آلود زیند بر من قشع
ایضا بیت من جلد فلان کان من آدم فوالطراف
و دور کردن با و بر او پراکنده کردن رعب بختی
اقتشاع القشع نقش کشاده شدن ابراز هوا
دل از غم و قشع القوم قاشعوا و قشعوا اے
قرعتم قشع قوا - و اقص القوم الماء اقلعوا قشع بالکسر
پاره ابر که بعد از کشادن ماند -
قضع - قضع - کاسه بزرگ قضع قضا ع - ج -

قضع فرو خوردن جرعه آب یا مردم و نشو را را شتر -
و نیکو دترم خاندن شتر نشو را را اقص بختی و فی الحدیث
انه منظم علی راحله و اما القضع بجرته و بیان دو
ماخن پیش گشتن و قشع نشان دادن آب کسی را - و حیر
و خوار داشتن کسی را و بر تار زدن بکف دست
و ریزه و خرد ماندن کدک که مگو الد و منه یقال قضع
الشد شباب فموت قضع لایشب و لایزد او - قضا ع خرد
و ریزه بر آمدن کدک که کلان نشود رعب بختی قضا ع
نعت منه - قاضا رسول الخ کلا کوش و اجمع قواضع
نشیوا فاعلا و بغا علیه و جعلوا فی التانیث بمنزله الما
قضعه مثالی هزله مثل القاضا -
قضع - قضا ع - پد رحیمی از زمین سگلابی -
قطع - قطع - بریدن رعب بختی قطع کردن گشتن
از جوی - و بریده و سپری شدن آب چاه - و رفتن
مرغان از سرد سیر گم پیر یا بر عکس آن قطع بخت
کذاک تکیور قواضع نعت منه - قطیعه بریدن خولیشی
فوقر جل قطع و قطیعه مثالی هزله ای قاطع الرحم و رحم
قطعا و خولیشی بریده و قوله تعالی ثم یقطع ای یختمون
الختنق بر السبب الی السقف ثم یقطع نفس من الارض
حی یختمون - انقطاع بریده شدن و فلان منقطع
القرین فی سقاء او غیره و فرو ماندن در راه از
قافله یقال قطع بفلان فهو مقطوع به و انقطع بر فو
منقطع به اذا عجز عن سفره من نفقة و بیت او اوقات
علیه راحله و اتاه امر لایقدر علی ان یتحرک و شتن
رسن و منقطع الوادی و الرمل و الطريق منتهاها قطع
جای برنش سپری شدن هر چیز مفاصل منقطع
اقطعته فشان بریدی و هجران که دودوست بکند
فرستند کتب قاطع شیر برنده و ترش اقطع مرد دست
بریده قطعان بالضم یختم اسود و سودان قطیعه

بالتحريك جاي برش از هر چيزي قطعه بالضم والسكون
 مثله وايضا پاره از زمين جدا کرده در بخش ويقال
 اصحاب الناس قطع وقطعة او القطع ما يجرهم في
 القنطرة قطع بالضم وسمه دماسه از فري وجز آن قطعا
 نوعي از خرما قطع بالكسر تاريخي آخر شب وسمه قوله
 تعالى فاسر بالهك بقطع من الليل وكلمه خرد که
 بر پشت شتر اندازند چون بر نشينند بروي ويگان
 خرد و پنهان کرده در تير نشانند قطع اقطاع ج -
 قطعه کيما پاره از هر چيز قطعه بجران ويقال الصوم
 مقطعة للنكاح - بقطع بالكسر آله بر بدن مقطعات
 بالتشديد پاره هاي جامه نيكو و پارهاي قصايد
 شعر و جز آن ويقال للارنب مقطعة الاسحار لقطع
 پاره پاره کردن - و در گذشتن اسب دهنده از
 اسبان ديگر ويقال جاءت الخيول مقطوعة اي
 سرها بعضها في اثر بعض - و قطع الشعر و زنه با جزاء
 العروض و التوقيع ايضا منقص في البطن عن الخضر
 قطع بالفتح والكسر انكور و خرمه بدين جز آن قطع
 رسته گو سپند و پارگا و اقطاع ج - على غير قياس
 و اقطاع و قطعان ايضا مثل اشرف و جربان تازيا
 و فلان قطع القيام انکه بر نتواند خواست از ضعف
 از فري قطعه بالضم انچه از بدن افتد لقطع پاره
 پاره و بخش بخش شدن قوله لقطع لقطع بينكم فمن
 قرأ بالرفع و پاره پاره و بخش بخش کردن قوله تعالى
 و لقطعوا امرهم بينهم اي تقسموه لازم متعدد - اقطاع
 به بریدن اذن شاخه اي رخت را يقال اقطاعه قضبان
 من الكرم اي اذنت له في قطعها - ويقال ليد الثوب
 ليقطع قميصا و بریده کردن خراج زمين - و بریده
 شدن حجت و جواب کسی و ساکت و لازم شدن او
 و هو رجل مقطوع بالكسر لغت منه مقطوع بالفتح كقطع

مانده از گشي و غريب از خان مان بریده شده - و آنکه
 ياران او را در بند و اوراني ويقال اقطعت الشئ اذا
 انقطع عنك اقطع الغيث - و اقطعت الدجاجة اي
 اقصت يعني از بيضه باز ماند مقاطعه بریده کردن به
 چيزي تقاطع بر بدن دو گروه از هم اقطاع پاره
 از چيزي جدا کردن و اقطع فلان طائفة من مال
 فلان اي انتب -
قفع - قعقة - آواز سلاح و خوان - و فتنه
 زمين و جنبانیدن و في المثل يقعقع له بالشتان
 قعقان بالكسر كذا - قعقاع بالفتح الاسم و راه
 از ياره بكونه در راه دشوار و سخته قيل قرب قعقاع لخم
 بهجدون في السير و خراس خشك - و تب و لرزه و قعقاع
 ابن شور نام سرد في بعضل حمار قعقائي بالضم سخت
 آواز قعقاع انکه قدح را ميگردانند در ميسر قعقاع
 آواز رعد بپاي و مواضع از بلاد فليس قعقاع جليل
 ويقال لقفقت غدهم اي ارتحلوا و سفي المثل
 من يجمع يققع غده كما يقال اقام امرؤا نقصه -
 قعقعان نام كوهي بكمه و اهو از قعقاع بالضم غريبت
 پيشه و راز منقار قعقاع بالضم ماء غليظ مرقه - اقطاع
 فرود آمدن قوم بدان آب -
قفع - قعقة - زنبيل خردبي گوشه قفعا در خنجر
 قفع و كشيده شدن دست و پاي و جز آن رجع
 انت ۲ اذن قفعا كانهما اصابتا نازا فارت
 و رجل قفعا و پاي انگشتان بر گشته رجل اقع لغت
 منه و قوم قفع الاصابع و رجل مقفع البدين - قفيع
 بالكسر كل خشك شده بر زمين كه بطرقه و بر كننده شود -
قلاع - قلع - توشه دان بخان - و بر كندن ريع
 بفتح تام سعدني كه از وي ارزيه خالص خيز و
 قلعي منسوب اليه - و في المثل تخم في قلعي اس

في مزاوتى - اقطاع بر كندن اقطاع و قلع لازم
 منه - مقلوع امير معزول دائرة القلاع دائرة تكون
 تحت اللبد و كيره - اقطاع باز ايستادن قوله تعالى
 و يا سماء اقلعي و باز ايستادن تب ويقال تركت
 فلانا في قلع بالسكون و احر كمن حماه اي في اقطاع
 منها - قلعان دو برادر از بني نعيم و اسمها حلاوة و شرح
 قلعة حصار مرج القلعة بالتحريك موضعى و در باديه بيت
 قلعي منسوب اليه و پاره بزرگ از ابر قلع ج - وايضا
 سست پاي شدن و كشتي رعب ك انت ۲ رجل
 قلع القدم لغت منه - و هذا منزل قلعي بالضم اس
 ليس مستوطن و مجلس قلعي اذا كان صاحبه يحتاج الى
 ان يقوم مرة بعد مرة - و هم على قلعة اي على رحله و فلان
 قلعة انکه بر زمين نتواند بودن و در كشتي زود افتد قلعة
 ايضا مال عاريت و في الحديث بئس المال القلعة
 مقلع فلاخن قلاع سرنگ و في الحديث لا يدخل
 الجنة قلاع و نباش قلاع بالضم و التخييف كل تراشه
 خاک و روا شده كه زير او سماره و غ برآمده باشد و نوز
 از ياري ستور قلعه پاره از وي و صخره بزرگ در
 صحرا افتاده - و هر كلوخ و سنگ كه آنرا بدست
 بفلاخن اندازند قلع بالكسر باد بان قلع ج -
 مقلعات كشتي هاي با باد بان -
قمع - قمع - بمودزدن - و قهر كردن و خوار
 گردانیدن اقطاع مثله بقمع بالكسر عمو و آهني
 مقاسع ج - اقطاع خوار شدن قمع بالتحريك نام
 مردى - و سر كوهان شتر قمع ج - و كس ريزه كه
 بر ستور نشيند قمع بالتحريك ايضا كشي كه در بن مژه
 و دو و ميدن آن رعب ك انت ۲ قمع بالكسر
 سكون ۲ و حركته و بالفتح ايضا سرى خور با سه
 سرنگ و غلاف خرا و باتنگان و مانند آن

قفع

قفع

قلع

قصص
کشم
فروع

بکسر الباء و مبرطله -
رجل مقنقع الحجة - بکسر التاء مرد دراز ریش
 بایرا گندگی آن -
قنذع - کفندة قنطبان -
قنذع - قنطبان قنذعة موی گردد اگر دسر قنذاع
 بلاها و سخن بد و فحش -
قنذعة - کفندة بضم القاف الذرا و بفتحها و بکسرهما
 بلاها و موی گردد اگر دسر قنذاع و قنذعات ج - و
 پاره از موی که بر سر اطفال گذارند یا مویهای راز
 و کلان و پاره زمین بی نبات و باقی مانده پردن
 دُم و پر گردن خروس و القنذعة من الحجارة مثلکیزه
 که از گردگان کلان باخند و لبش یعنی مویهای که زنان
 بر سر بقدر آنرا میچیده دارند قنذاع بلاها و القنذعة من
 النضی و الاسنام بقایاها و آماهی النبی صاعم عن
 القنذاع فی ان یؤخذ الشعر و یرک منه مواضع قنذاع
 کو پیست ما بین مکة و مکه و بسیار سردارد و یقال
 اذا اُقتتل الذی یحار فرب احدهما قنذاع الذی یک -
قنقنق - کفندة مذکوره تا خفیس و موش قنقنق کز برنج
 مثله قنقنقة بضم الحاء و ماده خار نشست -
بنو قینقاع - بفتح القاف و ثقلیث النون شعب
 من الیهود کانوا بالمدينة -
قنقاع - با کسر خندیدن خرس یقال قنقاع الذب
قاع الخنزیر - خوک آواز کرد و دعناک آو
 قیاع بضم المزة و فتح القاف الیاء المشددة موضع بالضم

فصل الکاتب

کتع - یقال بالدار للتع - ای اعد کتع بانضم وفتح
 بچه را واه و مرد لیم کتغان بالکسر ج مثل مرد و مردان
 و کتج جمع کتعا و فی توکید التانیث یقال انتم بیت نهه الدار

ای عَرَب و هو من ردت بقیته فی نظره اکتساع و مہینا
پای در آوردن سگ - کستہ باضم خزان کرہ کسوم تخم
زائده کسب بضم او فتح ۲ جلی از بین و منه قولہم ندانہ کسبی
و ہو ر جل ربی نیعہ حتی اتخذ منها قوسا فرمی الوحش
عنہا لیلانا صاب و ظن انہ اخطا فکسر القوس فلما
اصح رأى ما اصحی من الصيد فندم -
کشیع - کشیع - القوم عن القتل تفرقوا -
کع - کعکعہ - بازداشتن کلعج باز ایستادن
بدل شدن و اکعہ الفرق: اذا حبس عن جہ اجل
کلعج بضمین جبان ضیف کعج مصدر منه رجع
ن اضم ۲ وک ۲ واکسر اجد فو کع وکاع -
کلع - کلع - کنگیہا و رینا کی پای رجع ک اف ۲
ا ناء کلع و سقاع کلع خنور و مشک کلعج لبثہ کاعہ مہ
از گو سپند و الکلع نام کی از ملوک مین -
کع - کعج - ہم خواہ کعج باکسر کذک - مکاعہ
بمخوابی کردن و مرد با ہم وہی الی الی عنہا -
کعج - کعج - فراہم و منقبض شدن - و نزدیک
آمدن کار و میل غروب کردن ستارہ - و غمی و
فروغی کردن رجع بفتح کلع مثلہ و ایضا پرفراہم
آوردن مرغ بوقت فراہم آمدن از ہوا کعج بالخریک
در کشیدہ شدن انگشتان رجع ک اف ۲ کلعج نقبض
آوردن کسی را کلعج لازم منہ اکتساع گرد آمدن م -
کوع - کوع کلع - استخوان ساق دست
از سوی انگشت ابہام و یقال احمق من الذی
یمتخط بکوعہ - کوع کوع ساق کو عاء مؤنث منہ - کوع
بر ساق دست رفتن سگ در ریگ از گرما
رجع ن اضم ۲
کعج - کعج - رسیدن از چیزی رجع ن اک ۲
کعج - بزد و بازداشت رجع بفتح کلع و در ہم دنا

لاسه کرد که بوج خودادی و فروتنی کعب که سر و شترانی و من
یقال للمرأة الذیته یا وجهه الکعب کلکعب یریدن -
کدعه - دو کرد آنرا از عیض فتحام کدعه بالفهم خوار -
کدراع - بالکسر جد العشر بن مالک بن عوف الذی
قتل مع احسین رضی بالطف -
کدربعه - انداخت آنرا و کربع الشئ بالسيف تشبیه برید
آنرا و کربع قولها بانها یعننی کرد آنرا -
کدربق - کعبه مرد کو تا ماه و کربق وقع فیما لا یعینه -
کدشخ - بالفهم مرد کو تا ماه -

لَعْنَةُ كَذِبٍ - سوختن آتش کسی را در سوختن
دادن کسی را بر زبان (عج بفتحها) يقال لعوذ بالله
من لواءه التذاع سوختن جراحت و لیش لوزی
مرد نیز خاطر و خطرین -
لَسْع - لَسْع - گزیدن مار و گزیدن (عج بفتحها)
لَطَعَ - لَطَعَ - لیسیدن - و پیش پای زدن پدش
کسی را (عج ک اف ه) التطلع تمام آب حوض
و خور را خوردن لَطَعَ بالتحریک سپیدی درون لبها
و آن بیشتر در سیاهان از مردم بود - و ریختن دندان
مردم چنانکه یخها مانند رجل الطع و امرأة الطع و لغت
منه - و لَطَعَ ایضا زنی که فرج او کم گوشت باشد -
لَعَع - لَعَع - بالضم گیاهی نماز کن را اول ستن
و منه قیل الدنیا لعاعة - العاع رد یا نیدن زمین
آن گیاه را تلقی بر چیدن لعاع و اصناما لَعَع و کرم
ثلث پندت فابدلوا من الآخرة یا - لعاعة
سبک لَعَلَع نام کوهی و سمراب لعلة و رخشیدن
سمراب - و شکستن استخوان لَعَلَع چشم سیاه شدن آن
گر سنگی - و شکسته شدن استخوان لعیة نان کا درس

کے

لفع

مجمع

لقع + لوع

مذع

لبيع
كعب + لبعاء + مريع
الاشع

لمع

لميع

مزع

متع

لمع

مسع

مشع

لفع - تلفيع - سر پوشیدن صلبه بالباء و با شکله نه کردن تو شده دان را تلفع جامه در سر کشیدن ن و جامه در خود بپوشیدن - و برگ فرو گرفتن درخت را در پیری فرو گرفتن مرد را تلفع بالکسر جامه در التلفع چادر در خود بپوشیدن و سبز شدن زمین به نبات -

لقع - لقع - بچشم کردن کسی را راع بفتحهم و يقال لقع بقره و لقع بعبه امی عانه قال ابو عبیده ولم یسمع اللقع الا فی اصابه العين فی البقره لقاعه بالضم والتشدید مرد حاضر جواب التلفع بر گشتن کوه ردی و جز آن استعمل مجولا -

لکع - لکع - ریم بر چسبیدن بر اندام راع کاف و رجل لکع مرد لیم و خوار بنده نفس دام راه لکل ع مثل قطام - نقول فی الکدای لکع بالضم و لا نشین باذوی لکع - لکع مصدر منه راع کاف و لکع لکع لکع منه - و لا یصرف لکع فی المعرفه لانه معدول من الکع و يقال للفرس الذکر لکع و لانشی لکع و نه ینصرف فی المعرفه لانه لیس ذکک معدول الذی یقال له یشت منه لکع و انما یو مثل مرد و نفر - لکع ایضا ذکره و کوه خرد و فی حدیث ابی هریره انهم لکع یعنی الحسن و ابی الحسن رضی الله تعالی عنهما - لکع کثیر فرو مایه شود لکع که دهی لکع که پید مار و کزدم - دبیر زدن بره پستان مادر را بوقت کمیدن راع بفتحهم

لمع - لمع - لمعان - روشن شدن و درخشیدن راع بفتحهم يقال لمع القیه اذا اضاء يقال للمراب لمع و یهجه للمرجل الکذاب - التلع کذک - لماعه دشت - و عقاب لمعه پاره گیاه خشک در میان گیاه تر - و پاره از عضو که خشک ماند در وضو یا ل المعی مرد زیرک تیز خاطر بلعی کذک الملع لمع بر آوردن زمین و پستان کردن مادیان و ماده خرواده شیر

و سرهای پستان سیاه شدن استن را در بودن صلبه بالباء - التلع مثل یقال الملع بالثقه و التلع ای اختلاسه و کوه بر گشتن استعمل مجولا - لمع اسب ابرش یعنی چپا رد آن لفظا با شد مخالف رنگ او -

لوع - لوعه - سوزش عشق راع فاض و التلع سوزش دل از عشق و یقال اتان لانه لوعه ای چشمها ای لانه الفؤاد - رجل باع لوع مرد بدول تر سنده - لبع مصدر منه راع فاض و لبع لبع - لبعه - نام مرد -

لوعب ضبعا لبعاء - اسه باطلا - الاشع - من یرجع لسانه الی النار و العین و اللثه ما لاقی الا سلع من الشفه - لمع لمع شتی تن و ذوال شتاتر لبعه بن یوسف من حمیر لمع کیمع موضعیت و ریم او به بالباء الموحده -

لمع - بالکسر موضعی و لبعه لبع بالفتح سوزش گرگی لعت بالکسر لعا ناضجت التلیع بالکسر لبعه لعلش اوالی تقدم لابل سابقه ثم ترجع الیهما و ترجع لبع بالکسر خدیقه

فصل المیم

متع - متع - بر آمدن روز - و در آمدن مایه در از هر چیزی - و منفعت گرفتن بجزی صلبه بالباء و جرمیدن بوزن راع بفتحهم میزان مایه ای راجع و جبل مایه ای جبه القتل نمید مایه شد یا حمره و کل جید قوم مایه بفتحهم و در آوردن - و بر خوردن و دادن متع آخریان منفعت و منه قوله تعالی ابتغوا طیه او متاع تمنع بر خورداری یافتن استمتاع کذک متع بالضم بر خورداری و منه متع النکاح و متع الطلاق

و متع الحج لانه استفعال - امتاع بر خورداری دادن یافتن صلبه بالباء متع لازم و بی نیاز شدن از کسی صلبه بعن -

مجمع - مجمع - بالکسر احمق مجحه بالضم مجحه مثال همزه کذک - مجاعه بیباکی کردن راع فاض و امراه مجحه قلیله السحاب و تاجع بیباکی کردن با هم جمع نوعی از طعام که بشیر و خرماسازند -

مذع - مذع - گشتن بعضی خبر را و بعضی را نهان داشتن راع بفتحهم و بول انداختن مذاع آنکه سر نتواند نگاهداشت - و در ونگوی -

مرع - مرع - چراگاه ذرخ آب و علف امرع امرع ج - مرع مصدر منه راع بضمهم امرع علف ناک شدن جای مرع نعت مند و روغن بسیار بر سر کردن و بغراخی آب و علف رسیدن و فی المثل امرع فانزل - يقال القوم مرمعون اذا کانت مواشیم فی خصب - ارض امرع و اسه خصبه مرع مثال همزه مرغی مانند همزه -

مزع - مزع - بشتاب رفتن آه و اسب راع بفتحهم مزع جذاکودن - و پیله نماز کردن مزع پاره پاره شدن از خشم و فی الحدیث انه غضب غضبا شديدا حتی یخيل الی ان انفه یمزع قال ابو عبیدة لیس یمزع بشی و لکنی احسب یمزع و هو ان تره کانه یمزع من الغضب ولم یکنر ابو عبیدان یکون التمزع بمعنی التقطع انما استبعد المعنی - مزع بالضم پاره گشت يقال ما علیهم مزع حم - و ما فیهم مزع من الماء ای جرعه - مزع بالکسر پاره از پر و پیله مثل المزقه من الخرق -

مشع - مشع - و تسع - باد شمال - مشع - مشع - در زین و گرد کردن - و گو سپند

دوشیدن اقتضای تمام شیر پستان را دوشیدن یقال
انتشع من ظلان مامشع کک انخی منده و جدت و
ر بودن چیز پیر از کب مشوع گرگ ربایند -

مصع - مصع - جنبانیدن ستور دم را و بشیر
زدن و ر جل مصع ای ضارب بالسيف و آب
سرزدن پستان ناکه را و پشتاب رفتن ریح خیم
و انداختن مادر پچه را - و دوشیدن برق و جز آن
شی مصع ای براق و بازگشتن شیر از پستان ناکه
ماصعة نعت منه - و کل شی و آلی و ذهب نقد مصع و هو
ماصع ای ذاهب - و مصعت الابل ان ذابت البنا
و مصع البرد ای ذهب - و مصع فی الارض ان تصع
ای ذهب - و ماصعة مقاتله کردن امصاع صاحب
شتران شیر بازگشته شدن مصعة مثال همة مرغ -
و میوه درخت عوج مصع ج تصع درخت و چوب
بریده را مانند با پوست تا آب او خشک شود -
مصع - تمطیع - العود - مانند چوب تر با پوست
تا خشک شود -

مصع - معصه - آواز نیشان که بسوزد - و آواز
دلیران در معرکه معصان سختی مگر ایقال یوم معصان
ای شدید بحر - معصه ایضا در گردن شدن شمع زن
ساخته روزگار با مال معنی مردم که هر که غالب باشد یا
او شود مع بادیه کلبه بدل علی المصاحبه و هو اسم لانه
قد لیکن وینون تقول جا و امعا -

مصع - مصع - دشنام دادن بفرس ستمی مجبور ایقال
مصع فلان بسوء آیه ای رمی بهما و سخت خوردن شراب
و آب را امتناع کوبه روی گشتن از ترس و اندوه
یقال ان تصع لونه مجبور لا و کذلک تصع و اتبع بالکوا
و الباء و الیم وجود -

مصع - مصع - رفتار تبرک (مع بفتحها) انما یقال

کلمع ملک بیابان بی نبات و من امثالهم قوله
اودت به عقاب مامع و یقال ذلک فی الواحد
و الجمع و هو یبید بقوله طارت به العقاب و حلفت
به عقاب مغرب و کذلک الملمع و هو السریع ایضا
مصع - مصع - بازداشتن و هو خلاف الا عطار
دع بفتحها مانع منوع مصع نعت منه بازداشتن
کسی را از کاری و چیزی امتناع باز ایستادن
مانعة بازداشتن از یکدیگر مانعة عزیز شدن و
استوار شدن جای ریح بضمها ریح مصع و مکان
مصع و سده یلعة و هو فی غمر مصع فی غمره بالتحریک و جمع
مانع ایضا مثل کافر و کفره ای هو فی غمره و من یمنعه
من عشیروته - مصع ای تحصن -

مصع - مصع - روان و تنک شدن چیز -
چون روغن و مسکه و جز آن - و گداختن ریح
اک ۲ مصع کذلک - مصع رفتن چیزی ریخته چون
آب و روغن و جز آن و شادمانی - و اول رفتار با
و اول جوانی - و اول روز - و صغ و کن غلم است
از درختی در دروم و او سالک و با بسه باشد -

مصع - بالفتح ناریس مغرب کرده که بدان آب و
متدع مایه است بخورد و یا میعادان موضعی ترع
کعب باره ایست در زمین مدعی آنکه در نسب خود
میتهم باشد قبل نسوب الی المدة او من الدعوة
فی النسب علی الله من یقول دعیت فی دعوت -
مصع - فی الارض مطعا و مطوعا - رفت و گشتن
و مصع انشی به پیش دمان و دندان پیشین چیز را
خورد و ماطع ناطع نعت منه و ناکه ماطعة المضرع شتر
ماده که سر پستانش از شیر پر شده روان گردد -

مصع - الشباب - یعنی آغاز جوانی -
المصع - حریکة لون الوجه من عارض قاع قبل

مصع - مصع - بیرون آمدن آب چشمه و جز آن
دع بفتحها و ض اک ۲ مصع چشمه و منه قوله تعالی
تخرج لنا من الارض ينبوعا ینابع ج - و اربع البیر
المواضع التي یسئل منها عرقه - مصع درختیست که از
دی کمان سازند و از شاخهای دی تیر سازند نهجه
چوبی از دی بتابع موضع مصع شجر می شجاعة و بر
یقال کذبت تباعک اواروم اسه صرط و باین
المعجزة ایضا -

فصل النون

مصع
مصع + نبع

مصع + نبع

مصع

مصع
مصع + مدع

مصع

مصع + مصع

مصع

مصع + المصع + نبع

نزع

نفع

نفع

نفع

نفع

نفع

نفع

نفع

نوع

ویر کردن و مانند شدن به بهر یقال نوع الی ایبه فی الشبه
 اسی ذهب - و فی المثال لعین نزع و کشیدن کمان یقال
 نزع فی القوس اسی تدب - و فلان فی النزع اسی
 فی قطع الحیوة - نزع آورد و مانند شدن یقال نزع الی
 اهل و بعیر نازع و ناقه نازع آنکه آرزو مند چرگاه باشد
 خود باشد و نغم نزع حرامی تطلب الفحل - نزع غریب
 نزع الخیل اسپان که اندوهی دیگر کشیده باشند و کذا
 نزع البعیر نزع ایضا زمان که بربگایگان داده
 باشند نزع پر داختن از کار - و جمع ف اک ۲ و فی
 المثال صار الامر الی التزعة اذا قام باصلاحه الی الایه
 و هو جمع نازع - بر نزع و بالفتح و نزع چاه که قهر از نزدیک
 باشد نزع موسی رفتگی بر دو جانب پیشانی از نزع
 نعت منه زعموا نعت الموث منه و لا یقال نزع
 نزع یک موسی پیشانی و آنرا بخریسه خوانند و هما
 نزع عثان - منازعه با هم کشش کردن به خصوصت
 و آرزو مند شدن و یقال بهنم نزع بالفتح ای خصوص
 فی حق - متنازع خصوصت کردن و دگر و به هم نزع
 صاحب شتران نزاع شدن و رأیة متنازع الی کذا
 اسی تسرا الیه نازعا - نزع بر کردن و بر کنده شدن
 متنازع الی نزع الشی فانزع الی التملک فایضا
 تمام متنازع بر کنده شدن و للمباذع نزع بکسر المیم تیر نزع
 بازگشته و پایان کار و تدبیر و یقال لعل من اینا
 منزع و بکسر المیم ایضا - و فلان قریب المنزعة اسی
 قریب المنة و یقال لم یبق فی القوس منزع کار
 بر نهایت رسید و شراب طیب المنزعة اسی طیب
 مقطع الشرب -
 نفع - نسخه - بالکسر نوار - و تنگ ستور نفع بفتح ۲
 و سکون السال ج - نفع گوشت های بن دندان و دندان
 (جمع بفتحها) نفع مسع با و شمال -

نفع - نشوع - بالفتح و بالغین المعجم ایضا و ارس
 در بنی ریختن و در دمان انگشتی و بالضم مصدر فیه
 (جمع بفتحها) و سخن تلقین کردن انشاع دارد و در بنی
 چکانیدن انشاع دارد و بنی خویش و کردن -
 نفع - نفع - خالص شدن لون و سخت
 سپید شدن (جمع بفتحها) و پیدا و روشن شدن کار
 ناصع اسی خالص یقال ابیض ناصع و اصفر ناصع
 قال الاصحی کل ثوب خالص البیاض او الصفرة او
 الحمره فمونا صاع - نفع بالکسر نوعی از جام های سپید -
 انصاع پیدا کردن آنچه در دل باشد و آهنگ جنگ کردن
 قطع - قطع - بالفتح و الکسر مع السکون و الحکره
 اربع لغات گسترده ای از ادیم قطع انصاع ج قطع
 بالکسر مع السکون و الحکره که هم در تنگ های کام قطع
 ج قطع و در شدن و سخن - و در کام قطع سخن را -
 نفع - نفع - نفع - پودینه نفع بالضم و دراز
 نفع و در شدن نفع بالضم مثل نفعه و بی نفعه
 نفع - نفع - سود و سود کردن (جمع بفتحها) و هر چند
 الضرر صلیت بالبار منفعة سود مندی - انصاع سود و تن
 نفع - نفع - گرد نفع ج - و تنگ جای گرد آمدن
 آب و آنچه در چاه گرد آمده باشد از آب ذی الحکایت
 انهمی ان یمنع نفع البروز من کذا ک خوش پاک
 دارد و در روی آب ایستاد نفع ج - و فی المثال ان
 شراب بالفتح اسی از معاود لاسوریا تها حتی یبلغ الی
 اقصی مراده - الفوقه بالضم چاکت تیرید نفع بالفتح
 آنچه در آب ترند چون موی و خرا و جز آن منع
 بالکسر خور ترند و فی منفعة مثله و بی ایضا بر م صغیره
 یطرح فیها اللبن و یطعمه الصبی منع بالفتح موضعی که
 در روی آب گرد آید منافع ج - نفع گرد آمدن آب
 در جامی - و بلند شدن آواز در فریاد یقال نفع نفعه
 (جمع بفتحها) نفع مسع با و شمال -

و استنفع اسی ارتفع - و همانی از سفر رسیدن و گو سپند و
 شتر کشتن بجهت آن همان یقال نفع النقیعة و
 و استنفع اسی نحر - و کل جز و رجز رها للضیافه
 فی نقیعة - و فی کلام اذ لقی الرجل منهم قوما یقول
 میلو انفع لکم اسی بجزر لکم کانه دعویهم الی دعوتهم و سپر
 شدن انتفاع کذا یقال نفعت بالما و اسی رویت
 و بازداشتن خبر اقبال بالفتح بخر فلان نفعوا
 اسی ما حجت بکلامه و لم اصدقه - قال الاصحی نفعت
 بالجر و الشراب اذا اشتقت منه نفع تشنگی نشانیدن
 فی المثال الرشف النفع للعطش و انجع - و یقال سقم
 نفع اسی بالغ - سقم منع اسی مرئی و دم نفع اسی سقم
 نفع چاه بسیار آب و بود و ذکر و الجمع النفع و آب میوه
 که تر نهاده باشد - و آب ایستاده - و باغ و فریاد
 و شیر خالص که سر دهند و بخورند و هو النفع ایضا نفعه
 همانی مسافر که ستور بجهت آن کشند و یقال الناس
 نفع الموت اسی بجزر هم کما بجزر البخر النقیعة و انصاع
 میوه آب گرد آمدن - و تر نهادن میوه و در و جز آن
 یقال و و ان منع - قال ابو عبید النفع له شراب و هو
 استعارة و ایستادن آب بجای استنفاع مثله و در
 آواز رفتن انتفاع کشتن شتر و گو سپند غنیمت پیش آمد
 قنعت - و کشتن کو در روی و هو نفع فی امتناع و انتقام
 بغیر فرد آمدن اعتسار کردن کما ثبت فی التبرید
 و انوضع مستنفع و تر نهادن بسبیل مجرول یقال استنفع
 فی الماء و گرد آمدن آب و ایستادن آن بجای -
 منع - منع - شتابانیدن از کاری - (جمع بفتحها) صامت
 بعن - هکته نفعه مرد احمق نفعه الطرثوث سرافه منع
 بالتحریک پوست رفتگی بینی منع نعت منه -
 نوع - نوع - گونه بود اخص من الجنس تنوع گونه
 شدن نوع بالضم تشنگی ناله تشنه یقال جاع نفع

وضع

وضع وضع

وضع وضع وضع وضع

وضع

خلجان التفتیق التفتیح فراخ شدن استیساخ کد
 توسع فراخی و فراخ نشستن در مجلس قوس وساع
 بالفتح اسب فراخ گام وساعه مصدر منه رجع بضمها
 وسیع و وخرض لم دو آب بسع نام پیغمبر می قد ا دخل
 علیه لالت واللام وهما لات دخلان علی نظاره نحو لیر
 ویزید ویشکر الی فی ضروره الشعر وقرنی اللیسع بالیسع ایضا
 وشیع - وشیعته - زخونه ریمان واکوخی بافنده
 ولواله باعنه - وخطهای برد - ویر آمدن سپیدی
 موی بر سر و بکوه شدن رجع بفتحها توسع بضمین
 پا عنه توسع بر آمدن گویند بر کوه بجر الیشع شکوفه
 بیرون آوردن درخت وشیع بالفتح داروی بان مثل
 النشوع - وشیع شلخ ریزه با و فدره که بر سفت اندازند
 وضع - وضع - مرعک خرد ترا کج شکف فی الحیث
 ان اسرا قیل لیتواضع الله تعالی احی بصیر کانه الصع
 وضع - موضع - جامی - و نهادن بر جای رجع
 بفتحها و کذلک وضع و موضوع مصدر ان فیه و
 مثل المظول و موضع بفتح الضاد لغته فی موضع و
 یقال ضعه غیره الوضعة بالفتح و الکسر والضعة ایضا یعنی
 بنه جز این نهاد - ضعه ایضا گیاه شور و ضعیفه اقبال
 درخت و یقال این خلفوا وضاعلهم و شور گیاه و الو
 ایضا خود و ضاع کسری کان یقبل قوامن ارض فیکسبهم
 ارضا اخری و هم الضحان المساح و گیاه شور خوردن
 شتر و خوراندن لازم مستدر رجع بفتحها ناقه وضعة
 و موضوعة ایضا لغت منه - و هو لا اصحاب الوضیة
 اصحاب حصص تعیین فیه - وضع خرمای ترک و خوراک
 خند خشک ناشده و امانت و مردم فرومایه و یقال
 فی حبه ضعه فرومایگی است در تبار و می مواضعه و
 بستن با هم و ماندن خرید و فروخت با هم و بر چیزی
 کردن قرار دادن وضع نهادن زن حجر را از سر امره

واضع لا خمار علیها و بچه آوردن فرودا فکندن زور صلیته
 بمن رجع بفتحها وضع بالضم در آخر طر عمل گرفتن
 قطع بالتاء کذلک بسکون الضاد و ضمها یقال ما
 حمله امه وضع و قطع - امره و اضع لغت منه موضع
 تیز رفتن شتر بجز حسن الموضوع شتر نیکی تیز رفتن را ایضا
 تیز راندن - و زیان زده شدن مردم در تجارت
 یقال و وضع فلان فی تجارت و اوضع لیتصل نجو لای
 خسر فهو موضع فیهما ضعه بالفتح و الکسر فرومایه شدن
 رجع بضمها وضع لغت منه تواضع فروتنی نزد کردن
 نمودن اتضاع بست کردن سر شتر را تا پای برگردن
 و می نمایند و نشینند تواضع بر دوختن جبه بعد از پی
 نهادن رجل موضع ای مطرح لیس بضم الحلق -
 و عوج - خلیب - و عوج - و هو لغت حسن -
 و عوج و اگر گز قنداز و عوج و هو لغت قبیح -
 و عوج ایضا خروس - و جماعت مردم -
 وضع - و فیه - الفاء سله جامه و خرا -
 وضع - وضع - بالسیکن جای بلند و جنگ
 در انداختن کس را صانه بالباء یقال وقت
 بالقوم فی القتال و سخن در انداختن از هر مجلس صلیته
 بعن و من یقال و قعت من کذا و عن کذا و تیز
 کردن مردم را سخن کار و دشمنی را به فسان وقوع
 افتادن رجع بفتحها و یقال وقع ریح بالارض
 و لا یقال سقط و فرو آمدن مرغ از هوا و نه احسن الوقه
 بالکسر - و قعه بالفتح سیب کا زار و ا قعه و الا قعه ایضا
 موقع جامی افتادن یقال وقع الشئ موقعه - موقعه
 الطائر بفتح القاف جامی فرو آمدن مرغ بقیقه الباز
 کرسی باز - و چوب کا زار که جامه بردی کو به - و فسان
 و سوبان و خالیسک وقع بالفتح یک سنگها - و قعه یکی
 و سوده شدن پای از سنگها و از زمین رشت - و تنگ شدن

سم ستور رجع ک افت ۲) وقع لغت منه و ابر تنک
 و وقع سم تنک شده از سنگ حافر موقعی مثله و کار
 و دشمنی تیز کرده بسنگ و سوبان قیقه منگایچه بر سنگ که در و
 آب ایستد - و کشش قیقه و قال رجع - و لغت کردن
 یقال وقع فیه رجل قلاع و قاعه لغت منه - و قاعه قطام
 داغ کرده برود کرانه را از ستور باشد واقع کوفیان فیل
 متعدی را گویند و واقع ستاره ایقاع به جنگ در
 انداختن کسی را - و انداختن کسی را در آنچه او را بد آید
 یقال و قعه بالفتح - و قاعه و قاع کنایه عن الملاح و
 با یکدیگر به جنگ در افتادن وقوع استیصال چشم دشمن
 به وقوع چیزی وقوع نشان نشان کردن بر ملکوتی و
 آوردن صیقل بر تیز کردن دشمنی بمقیقه و پشت ریش کردن
 ستور را - و گمان بردن چیز را یقال وقع ای الق
 فلک علی شئ طریق موقع راه کوفته و نرم رجل موقع و غیر
 موقع مرد و شتر سخت کشیده و سفر بادیده سکین موقع کار
 تیز کرده و غیر موقع و حمار موقع ایضا پشت ریش شده
 حرماة موقعه ای محدده یعنی پیکان تیز کرده -
 و کع - و کاعه - صلب و سخت شدن مشک بجز
 رجع بضمها الکع متعده - و کع صاحب استوار
 سقا و کع مشک از روی آب نوب و نام مردی قوس
 و کع اسب کخوی نکند و استوار و کع بفتحین انگشت
 ابهام پای بر پایه نشستن مرد را و کع و کع لغتانه
 و مردوزن فرومایه - و گول و المیکه سکه اخرا و الجمع
 مسک و هو بالفارسته برن استیکاع سخت شدن طبیعت
 و کع گزیدن را و کزوم و بدست زدن پستان را بوقتی و شیدن
 و بر زدن بره و گوساله پستان را بوقت کشیدن رجع بفتحها
 و من کلام العرب قالت العز حلب و وقع فان لک ماع
 و قال النبی حلب کع فلیس کع ماع ای انزع لفرع و اطلب فیه
 و کع - و کوع - و کوع - حلیص شدن به چیز صلیته

ک از جویگان که بدان جامه بافتند القصبه التي یجعل النسيج فیها طیه الثوب النسيج ۱۲ ص هر یک از پا عنه ۱۳ قیما خب طیه ایچیه بعد وضع القطن قیما ۱۴ زنبیل
 و سبکه که در آن چیزها گذارند ۱۵ سنگیکه بدان کار و غیره تیز کنند ۱۶ ماله بزرگ را را گویند و آن چوبی یا تختی است که زمین شیار کرده را بدان میگویند ۱۷

بالبارد مع ک اف ۲) ولع بالفتح حریص النعت و لصد
 کلاهما بالفتح - ایلع حریص گردانیدن ليقال موع به
 بفتح اللام ای حریص مغزی به - ولع بالفتح دروغ یقاف
 ولع والی کما یقال عجب عا جب و دروغ گفتن
 و لعان کذلک (مع لفتحها) و آلع دروغگوئی و لعنة
 ج - و یقال ما دری ما لعة ای ما جسد و ما و العنة
 بمعناه - موع پیسه بر ذون موع ای موعون تو لعی هر
 رنگی در آختن دست و کعب غنچه و غنچه ناگفته و لعی تیرا کردند

و ذع - الماء - آب روان شرع ن اک ۲) و ذع
 آب روان و کل ما جر می علی صفاة -
 و معة - بالفتح باران یکباره -
 الوع یفتحن یشار بها الی الشئ السیر لفته یانیه -

فصل الماء

بمع - بمع - بالضم و فتح شتر بجه که در آخر تلج زاید
 یقال له بمع و لا ریع و قد مر بهمة مده بیعتات ج -
 بهجان کردن در اند کردن شتر بجه در رفتار بفتح لفتحها
 بهبلع - بهبلع - بالکسر بسیار بخار -
 بهبتقع - بهبتقع - بر پاشنه پای نشستن بهبتقع
 متکبر الحق و ابهبتقع الرجل اذا جلس الیهبتقع -
 بهجمع - بهجمع - بخواب رفتن بلب - و شکستن
 گرسنگی زنا حد سیری (مع لفتحها) تنجاع خواب سبک
 بهجمع من اللیل پاره از شب - بهجمع خواب کردن
 و یقال ایت بعد حجة ای بعد نومه خفیفه من اول
 اللیل - بهجة بالکسر کاجسته من الجلوس رجل بهجة
 مثال بهزة و بهج و جمع مرد غافل و گول ا بهج و تشکین
 دادن گرسنگی را - بهجمع در از دفرک -
 بهجرع - بهجرع - بالکسر دراز -
 بهع - بهع - بالکسر و سکون العین کله یکین بها

صدار الابل اذا فرت بهوع شتر مرغ -
 بهرع - بهرع - بالتحریک روان شدن خون روع
 ک اف ۲) دم بهرع خون روان روجل بهرع
 سرع البكاء - بهرة زن که بوقت ملاعجت انزال
 آیدش بهرع ای مصروع - بهرع شتافتن قولعه
 و بجاده قوه بهرع خون الیه ای شتتون الیه و لرزیدن
 از شتم و ترس و تشنگی محو لا بهرع مرد ضعیف
 بدول ریح بهرع سر لعة الهیوب - بهیر عه نامی
 شبان - بهرباع بالکسر سبک رفتن سبک فرو رویدن
 آب چشمه در گریه میم زائده -

بهزع - بهزع - پاره از شب تهر شتافتن از زرع
 شکسته و کوفه شدن تهرع بالکسر کوبه تهرع
 جنیدن نیزه و تشنیر بهزع آخرین تیر که در کیش ماند
 یقال مانی کنا تهرع و مانی الدار بهزع ای احد
 بهزع شتافتن (مع لفتحها) تهرع کذلک -
 بهطوع - بهطوع - چشم بر ناگرفتن از چیزی (مع لفتحها)
 ا بهطاع کردن راست در از کردن و تیز و دیدن
 بهتیر بهطوع راست کردن -
 بهطلع - بهطلع - مرد در از تن آورد -
 بهقع - بهقع - تیر کردن (مع لفتحها)
 بهقع - بهقع - دائره پیش سینده اسپ و کیه ذک

یقال ان المقوع لا یسبق ابد و یکی از منازل قمر
 و آن سه ستاره است در جزو از دیک بیکد گیر بهقع
 مثال بهزة مرد بسیار ترکیه کننده و بر بهلو خسته در میان
 قمر بهیقه آواز رسیدن تشنیر بر جای بهقع بهشدید
 الیم و کسر القاف بر درخت متعذب -
 بهکع - بهکع - آرامیدن (مع لفتحها) بهکع الحق -
 بهلع - بهلع - خروشدن (مع ک اف ۲) بهلع بهوع
 نعت نه - و فی الحدیث من نمراده فی العین شکر بهلع

و بهن خالغ ای بهزع فیه العبد و بهزن کما یقال
 یوم عاصف و یل نام و قوله تعالی ان الانسان
 لخلق لهوعا - روجل بهعة مثال بهزة اذا کان بهلع و
 بهزع و یستجیع سر لعا - و یقال ما بهلع ولا بهعة بالکسر
 تشنه و اللام ای ما بهعدی لا عنان - نافه بهلوع و بهلوع
 ای سر لعة حدیده بهمان - بهوة شتافتن ذوب بهلع
 بهلک گرگ حریص فرو خورنده الاول من الحول الثانی
 من اللام جماع - بهلع شتر مرغ تیز گزیده نعامت بالعة
 بهمع - بهمع - روان شدن اشک و شتر شکسته
 بهو که بر درخت افتاده باشد بهمع بهمان کذلک روع
 بفتحها و ض ۲) بهو بالفتح نعت - سحاب بهمع ابر بارنده
 بهجمع گواستن بهروغ بهجمع بشه به اللام شتر تیز رو
 و اگر ک لام زائده -

بهمسع - بهمسع - بالفتح مرد و انا و نام مرد -
 بهمنع - بهمنع - نشان بن کردن شتر بفتح نعت
 منه و یکی از منازل ماه و آن پنج ستاره است بکعب
 جوزا از سوی چپ بهمنع بهتین بستی کردن و بهست کردن
 شدن روع ک اف ۲) ظلم بهمنع و نعامت بهمنار -
 ا که بهمنار بهشتی است و بهو بهمنار -

بهوع - بهوع - بالضم بهو تیر کردن روع ن اف
 ض ۲) بهو بهو آوردن بهو بهستم تیر کردن -
 بهمع - بهمع - بهمع بهمان - بدولی کردن بهرسیدن
 روع ن اک ۲) و ک اف ۲) بهیقه رفتن انچه بر پزند بر
 زمین از آب و جز آن مثل الیقه روع ن اک ۲) و
 انچه تر ساند کسی را از آواز و خروش و فاحشه و مانند آن
 رصاص بهلع از زیر گذاخته روان آنبیل و در خشدن
 سراب روجل بهلع و بهلع لایع ای جان جنون
 و امرأة بهلع لایع - نافه آواز سخت بهیقه نام حقه که
 میقات ایل شام است در سج -

هرع

و ذع + مع

و معة + مع
الوع

بمع

بمع + مع
بمع

ببلع
بهبتقع + مع

بمع + مع
بهجمع + مع

بمع

بکع

بهجرع + مع
بهع

١٥٠

به سوخ و بضم تین خواب یقال باغ باغ -
 بیغ - بالغ جوشش خون باغ مرد و ملاک شد
 رعن ف اک ۲) بیاغ کشد ادا نام دلاوری بیغت
 به القطعت به و کذا بیغ به مجهول و بیغ علیه الامر خلط
 و بیغ الدم خون جوش زده غالب شد و بیغ اللبن
 شیر فراوان شد پیغو با کسر و بیست به مغرب

قصص الشتاء

فصل الثاء

تفصیح در اسرار و اشکست ربع پنجم افتخار
الایم منه

تشریح - الدلدار مابین العراقی الواحد تشریح
تشریح زید ایالتی نصیب دلوہ رعیت اک ۴۴

فصل الحجام من بقية المصراع

جو غان۔ بالضم موضعی منہ ابو جعفر احمد بن الحسن
الجوفانی المحدث۔

فصل الدال

درباغ - درباغ - دربانق - دربانق - دربانق - دربانق
درنگ سبز دادن جامه را در باغ بختها وضو (۲) و فانی محمد
دباغها طورها - درباغ ایضا آنچه نوی پیرایند و درباغ
در بغت کذاک - و لبته بالفتح یکبار اندازد درباغ پیراسته شدن

یا ضعه پس دامید پس متلاحم پس سحاق پس موفعه
پس انتمه پس منتقه پس اُمه پس دامغه و با غیر جمعه
بیزگویند بعد از دامیه - دامغه ایضا جیر نیست چون
شگوفه سخت که از میان درخت خرابه و ن آید که آنرا
اگر بگویند از نه نخل را خشک است اگر دانند -

در رفع کاه از زان انچه باز و این بسکون جدا افتد۔
و سرخ کعلبط مرد بسیار سرخ و ابيض و مرغی باضم
و تشنه با الیم المغموره سخت سفید۔

والنخ - القوم - بجا شدند و هم فی و دغ من المرض
و داغ الحمر گری اورا تباه کرد و داغ الطعام از زبان
شد و داغ القوم بعضهم بسبب بعضی گریه
آرا میدند و دغ سردی و گوی و الدغ بعضهم
خفراست لفظ فارسی -

فصل في النزال من بقية المصراع

فزع - جارتیه جماع کرده و از ارعص من اخصم
و لعنت - شفته لب او بر گرد پدر عم که استم

وذلك لما جماع كروا راع بفتحهم وفتح الطاء من حوز
أزاياجنبانيد آملاد الذلغ الاكل لما لان الذلغ
والاذلغ والذلغ كسبر الذركا نه نسبتة اسله
بنى اذلغ و هم قوم من بنى عامر يوحثون بالنكاح
والذلغ لقب الانسان فى سوء وضعه وامرذالغ
ومتذلغ ليس ذو ذلغ اذلغ رطب او رطل حبلان

وفد

نہ

نہ

تفصیل

بسم الله الرحمن الرحيم

67

بنیاد

٥٠

۱۰۰

وقت

۱۰۰

۱۰

زادغ
ربیع
الربیع
ردغ + رصغ
رماغ
رزغ + رسیغ
ربغ
رصغ
رغغ + سفغ
زغغ
ربغ + زربغ
سلغ
ردغ
مزغ
زلوغ

و بر کشیده شدن پوست پشت شتر از بار -
فصل الزاد
ربغ - ارباغ - گذشتن شتر را تا بوقت و بوقت
آب میخورد و يقال ترکب الیهم هلم ربعا -
ردغ - ردغته - بالتسکین و الحریة کما یست
رذغ - رذغ حج - رذغ احق مرداغ میان کردن
و تنوره وی مردغته کی -
رزغ - رزغته - کما یقال رزغ کل ناک کردن
باران زمین را - و ضعیف شتر در و عیب کردن
کسی را و کشیدن زمین چند آنکه بگل رسد رزغ مرد
بگل فرو شده و در دشواری افتاده -
رصغ - رصغ - بضعیفین و سکون ۲ خرده گاه دست
و پای و آن باریکی پیوند دست بود در صاغ
بالکسر رسن که بر رصغ شتر بندند رصغ بضعیفین
دست و پای شتر ترسیف بر رسن رسیدن آب باران -
رغغ - رغغ - رغغته - فراخی عیش و بهمه وقت
آب یافتن شتر -
رغغ - رغغته - طعام که بهمت زن زهر سازند -
رفغ - رفغ - فراخی عیش و ارزانی رفاغته فراخ
عیش شدن (رع بضمهم) رفغ رفغ عیش فراخ و
خوش تر رفغ فراخی نمودن در عیش و يقال هونی
رفاغته من العیش ای رفاهیه - آفرانغ بغلامی
ران و دست رفغ بالضم و الفتح کی -
روغ - روغ - روغان - پویه رفتن رو باد و
میل کردن بدل قوله تعالی فراغ الی اهل و روی
آوردن بر کسی به بهانه قوله تعالی علیهم صراط یسین
ای اقبل رجع من اض ۲ و فی التثنی روغی جبار
و انظری این المفرد روغ پویه ارانغ اریاغ حبستن

صید و خواستن يقال ازیغونی اراغکم ای اطلبونی طلبکم
مرا و غه حب دادن - در کار و گشتی گرفتن زیانگشتی گاه
و اصله روانه صارت الواو منه یا لکسره ما قبلها
تراو غ با یکدیگر درستان آوردن -
الربغ - حرکه لغته فی اللغ -
رصغ - بالضم بند دست رصاغ بالکسر بر وزن و
معنی رسلغ که رسن باشند و بالضم موضع لغته فی السین
رماغ - بالضم موضع در مغه بجز انبان از دست
خود مالید از راع لغته ترسیغ الکلام تلخیص و ترسیغ
الراس تدبیر و تردیه و ترسیغ الطعام
تردیه بالادم -
ربغ - بالکسر غبار و گرد و خاک و رمیدگی و
ابو محمد عبد الله بن ابراهیم الربغی قاضی الاسکندریه
و ذریه بعده و ربغ الثریة و روجب کرداشکته
تریفست لازم منه و المرغی معظم چیز خاک آلوده -

فصل الزاد
زوغغ - يقال کذبت الزوغغیه - و به لغته
لبعض النجم -
زربغ - زربغ - میل کردن - و کشیدن عینانی
و میل کردن آفتاب پسینی از انکه کشایدن کسی
را از راه تراوغ سوی یکدیگر کشایدن زانیه ای
زالغون - تراوغ خود را راستن زن -
اخذ - بربغته - حرکه ای بجملة و حد ثانی یعنی بجملی
و نوید انداختن آن چیز اگر رفت -
مزوغ - کنبر بالشچرخساره لغته فی المصدغ و مزوغ
بهای معنی باستعمال آوردن آنرا -
زلوغغ - الشمس بر آمدن آفتاب رجع من اض ۲
و لغت النار انش بلند شد و تولعت رجه پای او

کفید او الصواب بالعين المهملة فی الكل از دغ الحبل
اصابع النار فا حرق -
زلوغ - زوغا - بالغش و زوغا بالتحریک خمید و از
راه خمید و خم داد و مال گردانید و زوغ النار کشید
آنرا بهمار و زوغ فی المنطق زوغا ستم کرد و در سخن
از حد در گذشت رجع من اض ۲

فصل السین
سبغ - سبوغ - تمام و فراخ شدن نعمت رجع
من اض ۲ اسبغ تمام گردانیدن نعمت را بر کسی
و تمام آوردن و ضو سبغ بچه افکندن شتر که بزاد
نزدیک آمده باشد - و نوعی از تصرفات عروض
سایبغه زره فراخ و ذب سالیغ ای واپ - سبغ
آنکه بروی زره فراخ باشد تسبغه البیضه و امن
خود که بر زره نشیند و يقال بیضه لها سالیغ - فحل
سالیغ در از قبض و ضده الکمش -
سبغ - سبغ - در خاک پنهان کردن - و
روغن بر روی طعام کردن و بر سر مالیدن تا فرو
خورد و تسفغ در خاک آمدن و اصل سبغ سفغ شاد
غینات فابدا امن الوسطی اسینا فرقا بین فعل و
و فعل و انما زادوا السین دون سائر الحروف لانت
فیه سینا و کذا القول فی جمیع ما شبه من المضاعف
مثل تعلق و عشت -
سلوغ - سلوغ - دندان شش ساگی افکندن گاو
گو سپند رجع لغته فوسالغ و صالغ بالصاد و الضاد
کذا کالانثی غیر الهاء و هو فی ذوات الاطلاق کالذو
فی ذوات الاخفاف و هو اقصى الاسنان منها لان
ولد البقرة اول سنة یجمل ثم یقع ثم یقع ثم یقع ثم یقع
ثم یسلی ثم یسلی و یسلی ثم یسلی ثم یسلی ثم یسلی

او جدی ثم جذع ثم ثنی ثم رباع ثم سدس ثم سابع
 ثم اسلغ گوشت که زود پزد و سلف لغت فی ثلغ -
 سوغ - سوغ - آسان نگه فرود شدن شراب و
 فرود بردن لازم متعدد در و افشیدن چیزی مرکب را
 رع فاض ۲ ک ۲ یقال ساع له ای جازله تسولغ
 رواد افشیدن و در آوردن عطار آسانه گو را بنیدن شراب
 را بقال اصغ لی غصتی ای اهلنی و لا تجلنی قوله تعالی
 بترجمه و لایکا دیست سولع بالکسر آنچه فرو برد چیزی
 در گلو مانده را بقال له ای سولغ الغصص یقال هذا
 سوغ هذا و سوغ هذا این لفظ در دو بجه گویند که میان هر دو
 دیگری نزاده باشند بقال اخته سوغه و سوغه ایضا -

السدغ - بالضم لغت فی الصدغ -
 السدغ - شلخ رز سوغ ج - اسدغ بلا لام کو
 نزدیک شام مابین غیثه و تبوک سرخی مرطی الکسری
 دیست بجزیره و یا مظهر سرخ بریغ را با بجزایا خورد
 رع ک اف ۲
 سامغان - دوسوی دهان زبرد و طرف بروت
 از چپ و راست لغت فی الصاد -

نذا سوغ هذا - ای سوغه یعنی بچه که بعد بچه بلا فاصله دیگر
 پیدا شود و تحت الشراب اسغیه ای سوغه اسوغه
 سوغ بروزن و معنی صبیح که ناحیه ایست بجزایان
 منها الامام ابو بکر محمد بن عمر الصغنی المفسر مصنف
 کتاب التلخیص فی اللغة -

فصل الثین

شغشغ - شغشغه - جنبانیدن نیزه در بطون نوعی
 از دیرین -
 شغشغه - یا کمال و خوار کردن را رع ف ۲ ک ۲
 مشتاق جانها را هلاک و اشتغاف لغت -

الشجج - نقل القوام لیسرته و قبل الشجج مقدم عن القریز
 و الصواب بالفتح -
 شرج - غوک خروده بالکسر نفع و محرک و دیست
 بر بخارا منها شداد بن سعید ابو حکیم و ابو الفضل احمد
 بن علی و علی بن الحسن بن سلام و ابو صلیح خضیب
 و سعید بن سلیمان الشرجون -
 شرجوغ - کزینور غوک -

شلغ - اسر سر اورا شگست رع ف ۲ ک ۲
 شمنغون - بن زید بالغش صحابی او الصواب بالفتح

فصل الصاد

صبغ - یا لکسر صبغه رنگ اصلغ ج و نان
 خورش و منه قوله تعالی و صبغ للاکلین صبغ ج -
 صبغ رنگ کردن جامه رع بفتحها و ف ۲ ک ۲
 تصبغ به لغت فیه و از دنباله رنگ در آوردن رطب
 قیاب مصبغه رنگین صبغ نام مردی صبغه اند دین
 خدا تعالی اصبغ بسپ سپیدش یا دم و مرغ سپید
 دم غایه صبغا سپید دهنه -

صدغ - صدغ - میان چشم و گوش از مردم دومی
 بیچ صدغ مقرب بیچ یافته و بالسنین ایضا یقال
 ان قوامن بنی تیمم یقال لهم بالغیر یقبلون السنین
 صا و عندا ربعة احرف الطار و القاف و الغین
 و الخاء اذا کن بعد السنین و لا یقال اثنا یکن مائة
 ام ربعة بعد ان یکن بعد یقولون سراط و صراط
 و یقل و یقل و سرق و صرق و سقبة و مصبغه و سخر
 لکم و سخر لکم مضمة ناز باش صدغ و دش باوش
 برابر رفتن با کسی رع بفتحها صدغ بالکسر نشانه
 بر صدغ و یقال فلان بالصدغ نمة من صدغه ای
 اقبل صدغه ضعیف شدن رع بضمها صدغ ضعیف

و بجهفت روزه و یقال ما صدغک عن هذا الامر ای
 ما صدغک و اتبع فلان بعیره فما صدغه ای ما شناه و ذلك
 صلیغ - صلیوغ - فی ذوات الاضلاع مثل السلیوغ
 یعنی دندان شش سالگی انگیدن گاو و گوسفند -
 صمغ - صمغ - شلم درخت صمغ ج - و انواعه کثیره و
 اما الذی یقال له الصمغ العربی فصمغ الطلح صمغه پاره
 از دوسه و فی المثل ترکته علی مثل مقرف الصمغ و ذلك
 اذا لم ترک الاشیا صمغ سیاهی با صمغ نما مغان
 دو کرانه دهان استصلغ در جستن درخت صلب را
 تا از وی شیره تلخ بیرون آید چون صبر -

صوغ - صوغ - در کالبد ریختن چیزی گداخته را
 رع ف ۲ ک ۲ صوغ صوغ صتیغ نعت منده
 آفریدن یقال صانعه الله صتیغه حسته ای خلقه صیاعنه
 در گرمی کردن صانع زرگر تمام صتیغه ای من عمل
 رجل واحد - و هذا صوغ ذرا بر او و صوغا یقال
 فلان یصوغ الکذب و هو استعاره و فی الحدیث
 کذب کذبها الصواغون -

الصروغ - بالضم من الشراء کالبا دره من الانسان
 ولیست لها با دره انما مکانها صروغه و بها الاولیان
 تحت صلیفی العقی لا عظم فیها عن امالی البحری -
 صغ - بسیار خورد و تصغص شعرة موراشانه که در صغ
 الشریده نرید را جنبانید -

صفع - صفع - کمر کردن رع بفتحها و اصفع غیره
 ای افحه ایاه -

الصقغ - بالضم نعت فی الصقغ -
 الصنغ - کمرک فی قول ربوبه شعر فلا تسمع للثغ
 الصنغ - پارس الاعمال بالتمغ تصیف وقع فی
 غالب نسخ اراجیزه بخطوط الاثبات و قیل الصواب
 الصنغ فعل من صاغ بصوغ و هو الکذاب اصله

کرانغ
صیغ

لشغ

صغغ
لرغ

لشغ
طغ + لصغ
الطلغان فیشغ
لغغ
طمغت

لوع
ظربغانه

فتغ + الیغ
غاغ
فغغ
فغغ

فغه
فوغ + فوغ
فوغ
فوغ

صیغ کسید و صیب -
صیغ - طعام تصیفا - طعام را در نان خوش
تر کرد و چرب نمود -

فصل الصاد

ضعغ - ضغیغه - گیاه و تره سبز و تازه - و غیر تنگ
و اقمتا عند فلان فی ضغغ اسے خصب ضغضغه
خائیدن مردم بی دندان چیزی را -

فصل الطاء

طغ - بالغ و طغیا بالغم گاؤ -
الطلغان یفغغین ان یعنی فیعل علی الکمال و
یقال یوطلغ المنه یعنی ای عجز
طمغت - عینه نم چشم بسیار شد (ع ک ان ۲)

فصل الظاء

ظربغانه - بالغ و کسر الباء مار -

فصل الغین

غاغ - پودینه غوغا بلخ بال بر آورده او اذ السله
من الاوان وصارالی احمره وشیئ شبه البعوض ولا
یعض لضغه وسمی الغوغا من الناس -

فصل الفاء

فوغ - فوغ - کفائیدن چرب کاواک را (ع
بفتحها) -
فوغ - فوغ - فراغ - برداختن از کاری
(ع ک ان ۲) فوغ فراغت کردن خود را
بجست کاری متفرغ توانائی خود را باندل کردن از کاری

کرانغ - بالغ نیست بهر است -

فصل اللام

لشغ - لشغه - بالغ شکسته زبان یعنی حرف را را لا
یا غین و سین را را گفتن لغ مصدر متد (ع ک ان ۲)
لشغ لغ لغغ -

لرغ - لرغ - تلد لرغ - گزیدن مار و کزدم (ع
بفتحها) لمدوغ لمدیغ مار گزیده و لقال لمدیغ بکلیه
طغ زدا و را -

لشغ - لشغه - زدا و گزیده (ع بفتحها) -
لصغ - لصغ - از لاغری چرم بر استخوان خشک
(ع بفتحها) -

لغغ - لغغ - برنده است غیر تلکک و خلع ثریه زدا
یعنی اشکنه را ترک کرد و فی کلامه لغغه یعنی در سخن او
عجبت و غیر فصاحت است -

لوع - لوع - چیز برادر دهن مگر دانیده انداختن (ع ک
ان ۲) لوع فلانا لوعه بک لوع لغ لغت منه و سینه
لین کبکین مثله -

الیغ - الیغ - مرد گول و من لایبین الکلام او بر جمع کلامه
الی المیا و لیانه بالکسر مثله لایغ بفتحین سخت گوی و نادان
و لغت لغی آن چیز را زدی خواستم (ع ک ان ۲)
تلغ احمق شد -

فصل المیم

مرغ - مرغ - غلطیدن ستور در غلت (ع بفتحها)
تمرغ در خاک غلطانیدن تمرغ لازم منه - مرغ مرغ
تمرغ جامی غلطیدن مرغ لغت مادر جریر - و نام مرغ
تمرغ زده که او را عور خوانند مرغ با تخم آب دهان
آمرغ روان شدن لعاب ناصواب بسیار گفتن -

و تمی کردن معده را از زدن با فراغ ریخته شدن آب
و ع ک ان ۲) آمرغ و فغغ حلقه - مفرغه ای مصد
البحر انب یعنی ریخته میوندی پیدا نباشد و ریختن
خون تفرغ ریختن آب و جز آن خالی کردن خود را
از آنچه در وی باشد آمرغ آب ریختن بر خود بزدیدن
مفرغ نام مردی شاعر فرغ مخرج آب از دلو فرغان فرغ
الدلو المقدم و فرغ الدلو المؤخر و هما من منازل القرو
کل واحد منهما کوبان نیران بین کل کوبین قد خمس
اذرع فی رای العین فرغت بالضم آب پشت مرد فرس
فرغ اسب فرغ گام صغر به فرغ و طغغه فرغ فرغ
و یقال فرب و مفرغا بالغ و الکسر ای بدر المطلب به
فشغ - فشغ - از در چیزی فرو گرفتن (ع بفتحها)
ناصیه فشفاء موسی پیشانی فرو گرفته ابرو را - و نیز
تا زیاده آوردن کسی را فشاغ کذکک فشاغ برانگه شدن
سپیدی موسی در سر صلتی یعنی و غلبه کردن خون رفتن
آن در بن - و در میان خانه در آمدن بیان پانی نتر
در آمدن بکارت زائل کردن فشاغ بالضم مخففا و
بشد و اگیا همیشه که بر درخت پیچید -

فتغ - پاشمال کرد آنرا تا تره ریزه گردیده (ع
بفتحها) و فتغ تحت الفرس تشنخ -

فتغ - رأسه - سر او را شکست (ع بفتحها)
فتغ العود - چوب را شکست (ع بفتحها) و مفتغ
بکسری که فصاحت نماید بر سخن نادرست گوید که بفتحها
فتغ - پرانگه شدن بوی یقال قد فغغنی الرائحة -

فلغ - رأسه - سر او را شکست (ع بفتحها) -
فوغ - یفغغین سطری دهن آفوغ لغت منه و فاغت
الرائحة بوی خوش مید و فوغه الطیب پرانگه بوی
خوش فالغته بوی مست کننده فوغ دیمست بهر قند
هر افضل

فصل کاف

و سست کردن خمیر را و تنگ کردن از بسیاری آب
ترخ از افراتن لعاب از دمان -

مشغ مشغ - نوعی از خوردن چیزی چون خیار
و مانند آن رع بفتحها

مضغ - مضغ - خاییدن رع بفتحها و ض ۲
مضغ بالفتح آنچه خایید از چون علف مانند آن

و غاییدن یقال نه که سسته لفته المضغ نرم بخایید
مضغ بالضم خاییده مضغه بالضم گوشت پاره

یقال قلب الانسان مضغه من جسد هاضفان
بن هر دو زنج -

مغغ - مغغ - آمیزش کردن -
بلغ - بلغ - بالکسر محقق بخش گوینده یقال بلغ

بلغ بالازدواج و قد یفرد -
امسغ - یکسو شدن امسغ مثله -

متغ - یفتخین ناحیه است بکلب و کانت و مینا
بالعین المله تغییرت متوغان شهرت بکرمان -

مولغ - بالضم آواز کردن گریه یقال لاله الهرة -

فصل النون

ننغ - ننغ - نبوغ - ظاهر شدن - دپ آنکه در
اصل شاعر بوده باشد شعر گفتن و میگویند رع

بفتحها و ض ۲ نوالغ از شعر چون نالغ جعدی
و نالغ دیبانی و خیر ایشان و الهادیه لبانعة -

ندغ - ندغ - درختن با گشت - و نیزه زدن
و خستن بهن رع بفتحها متدغ بالکسر آنکه او را

درختن عادت باشد متدغه عشق بازی کردن
جاهم تدغ بالفتح و الکسر ستر و شتی -

نرغ - نرغ - تباهی افکندن و برافالانیدن
میان مردم رع بفتحها قول نعم من بعد ان نرغ

الشیطان بنی و یکن اخوتی و من کردن بزبان -
ننغ - ننغ - درختن بتا زیاد رع بفتحها و طعنه

کردن - و سوزن زدن بر دست بجهت نشان و
نقش را اتسلغ بتا زیاد درختن - و باز بر زدن درختن

از بن بعد از بریدن شسته بالکسر و کلچ و نان که از
پرها سرخ و آهن باشد -

ننغ - ننغ - نعره زدن چنانکه پیش خواهد گشت
و تلقین کردن و سخن آموزانیدن و بوعلی التنبیه

رع بفتحها نشوغ بالفتح داروئی باغ بینی بالنعین
و العین جمیعاً و بالضم مصدر منه نشوغه درودان -

ننغ - نغغ - بالضم گوشت بن کام نغانغ - ج -
نمغ - نمغ - الراس و نمغه الجبل - زبر آن و

نمغ الناس خیار هم -
ننغ - کبر بسیار عیب کننده و سخن سازد و حق

کس نمغ نمغاً بالفتح عیب کرد او را و گفت در حق او
آنچه در وی بود رع ۲ ض ۲ و ک ۲ انباغ

خندیدن بفسوس کسی یا بنیان خندیدن بروشی
که ضبط تواند کرد و بعض آن آشکار گردد -

ننغ - یفتخین سودن و شوق بسیار رع
کار نغغ مثله یقال نغغ ید کنفغت -

نمنوغ - کصفور پرنده ایست و شتی در آن و در
یقال لها الدونج معرب دوانی -

فصل الواو

و یغ - و باغ - بالفتح و التشدید و بالنعین العین
جمیعاً کون یقال کذب و باغثک ای شرط -

وتغ - وتغ - بالتحریک هلاک شدن - و نیزه مند
شدن رع ۲ ک اف ۲ ایتاغ هلاک کردن - و

بزبان آوردن دین خود را از زهره و گناه -

وتغ - و شغ - رکونی که در فرج ناکه کنند و قتی که بخند
تا به چرخ دیگری مکرار و آنرا بجهت خود پندارد و قدمی

درجه من باب الیم - و تغ و شغ ساختن ناکه را
رع ۲ ک ۲

وزغ - وزغ - جاقوری چون که بفرغ وزغ اوزاغ
و دغان بالکسر ج - توزیع صورت کردن کودک

را در شکم سیستل جمول یقال وزغ الجبین - ایزاغ دفعه
دفعه انداختن ناکه بول را و آن بوقت آبستن باشد

و یقال الحوامل توزغ بالبول و الطغته توزغ بالدم -
وشغ شتی - و شغ - بالتسکین چیزی اندک

ایشاغ کم کردن عطارا -
ولغ - ولوغ - آب خوردن سگ از غنای یقال

ولغ الکلب بشرنا و فی شرنا بنا و من شرنا بنا رع
بفتحها ایلغ خوراندن سگ را یقال اولغ الکلب

سیلغ خور که روی خورد و یقال لیس شتی بمن الطیور
یلغ غیر الذباب - استیلاغ پاک ناداشتن مردم

از کوهش و عار و لغت بالکسول و لو خرد -
ومغ - موسه دراز -

فصل الماء

بمغ - بمغ - به خواب شدن رع بفتحها -
بمغ - بمغ - موت سبک و شتاب و بالعین کد

عند الخلیل -
همیغ - و یقال انهم یعنی الا انهم یعنی ای فی الخصب

و حسن الحال - عام اهیغ سال فراخی از علوفه و علف
تهیغ روغن بسیار کردن بر شرب -

همیغ یفتخین مرد گول -
هرغ - کفانید آنرا رع بفتحها و آنهم غ بفتح شتی نم شد

و آنهم غت الرطبه لفضفت و آنهم غ الحسود اللین

وتغ
ننغ
مشغ

مضغ - و نرغ

ننغ

وشغ

مغغ - لغغ - بلغ - و نغ - و لغ

امسغ - متغ

مولغ

ومغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

ننغ

من الطعام۔
بدلوغہ کہ گولہ وضعیم و بدخلق گیل۔
بدلوغہ کہ صفور مرد سطر لب۔
البر لوغہ کہ صفور شنی کا لٹوٹ یو
ہقوقہ۔ ناتوانی از گرسنگی یا بیماری

اشف
اصف
الشف - انف

فصل الالف

ائف - تائیف - بر سه پایه نهادن دیگر را
 او به لغت فی التفتیه - تائف بر یک جا بودن - و همان
 خانه ساختن جای را ائف پس روی کردن ائف
 بالمدنعت منهل رع ف اک ۴۲

أَرْفُ - أَرْفُهُ - حَدِّثْنِي أَرْفُجَ - بِشَلْ غَرْفَةٍ
وَعَرْفٍ - وَفِي أَحَدِهَا لَافٌ تَقْطَعُ كُلَّ شَفْعَةٍ - وَلِإِذَا
أَمْسَى هَالًا أَقْسَمُوا أَرْفُ عَلَيْهِمْ فَلَا شَفْعَةَ فِيهِ -

از ف - از ف - بالتحریک نزدیک آمدن کوچ
و ششافتن ریح ک (ف ۲) و منزه قول تعرا زفت الاز ف

یعنی دنت القیامتہ آرزو نعت منہ۔ متنازع کو تہا
وہو المتدانی قال ابو زید قلت لاعرابی ما الحنبطی قال
الہیکہ کی قلت ما الہیکہ کی قال المتنازع قلت ما الہیکہ

قال انت احمق وترکني ومز

اسف - اسف - بالتحریک اندوه سخت افتد و
شدن لرعک او هم دشمنانک شدن صلیت علیک و

اسیٹ اسوف مرد و داند و گین شوند و تنگدل

وین تنک که چیزی نرو یا ندیوسف ثلث نعات نام نام

وَبِالْهَمَزِ وَالْيَاقُوتِ - اسْمُكَ وَنَامُوكِ مَا وَرَدَ.

هلبلیاغ - بالکسر درنده ایست خرد -
همیغ - بالکسر فتح خفیه مرگ زدر سنده همیغ رأسه سر او را
شکست (رع بفتحها) تمیغ بفتح او یا درخت باد بخان
وانهمغت الرطبه انشدخت وانهمغت القرطه ابلت -
هنبیغ کفقد سخت گرسنه شدن گرسنگی سخت هنبیغ -

اشف - اشفی - بالکسر و فاشافی ج -
اصف - اَصَف - کبر صفت خیابان کبر -

اقف - اقاله - وأقته بالضم أى قدزله والتنوين
للتنكير وثقة كذلك - ما يفيد ان كفتن وقوله نعم وال

تَقْلُ لَهَا مِنْ ثَلَاثَ بِلَا تَنْوِينٍ وَتَكْتُبُ بِالْثَنْوِينِ لَهَا ثَلَاثَ أَقَا وَتَقْلُ اتَّبَاعَ وَيُقَالُ فِي كَلْبٍ عَلَى أَفْرِ وَافَانِ

بالکسری حینہ واوانہ۔ و جا علی تحفۃ ذاک متال
تحفۃ ذاک وہی تفعلة منہ۔

ج - ایک کاف پالان نہادین یقال اکفت اکفت اکفت

الف - الف - هزار و ہزار دادن رع و نکر

ما ضمنا الدرهما هم حازا من درهم الدرهما الف الف درهم

ج- ایلاف نهره تمام کردن خندان غوغا فتن بجای ایلاف
و چیز می آید ادن قوله تعالی ایلاف قریش ایلاف

رحله الشتاء والصيف يقول المثلث اصحاب الفيل وال
قريننا كمد ولتوف قرينين حله الشتاء والصيف ا-

تجمع بینہما اذا فرغوا من ذہ اخذوا فی ذہ لما لقول
لکذا کذا بخلاف الواو الف خوگر فتد دوستی گر ف

بسمه و بجای رعم کاف ۲۲ الف بالسر و و

مثله و خاکمی که بادی حرکت بیرون داند وزن سست گیر
وزن گویا بفتح میگرسته شد و بفتح العجاء کثر و ثار -
سینغ - بفتح خشتی وزنی که بهر کس راز خود آشکارا کند
وزن بسیار خنده زن و با تنها غار لها -
هلوغ - بالفتح چیز بسیار -

آیة مثله و هم خود الایة جمع الیة مثال تبع و
تباع آلف خوگیرنده و نیز ارد بهنده الایة ج مثل

كافروكماء مؤلفه الاف الف وادن السمي البسبي يابجا
يقال الفقه ولفه ايلافا الفقه الموضع االفه مؤلفه

صورتہ افضل فاعلم احادیثہ۔ القہۃ بالعلم خولہ سنی تبار
ساز دار می ادون ورجیز را با هم ومنہ المؤمنۃ قلوبہم وشر

تمام کردن یحال ایضا موقوفه می نماید تا آنکه سبب
سازو را آیدن با هم تا آنکه ایضا سازو را یافتن کسب
نیز موقوفه می نماید

الف - الف - بیتی - واول هر چیزی بیرون
آه گاه که آلف اوف کنان ج - الف الم و سخی

آلف الناب طرفه حين بطع ويقال فلان يعيدو أنفسهم
الشده اى لشده العده وانا فى كلان عني آنوف زخ شتر

نفس الرئیس الف بزرگین ندان تا بینی سیدان آب حوض
و چون مرغزار ناخوار نمیده را سپردن ستودار و ضلع الف مر

ستون نارسید کاس الف جام ناخورده و یقال ملک
ذی الف ای من فی فیما یستقبل نیا و بحر

ستور نارسیده رسانیدن ستور را - و در دستگیر
یعنی ستور را ارض نیفته البت زمین زود درو یا نر

وَيَقَالُ تِلْكَ اَرْضُ الْفُلِّ وَبِلَادُ الْفُلِّ الْفُلُّ بِالْمَحْزَرِ
الْفُلُّ هِيَ الْفُلَّةُ وَرَعَى كَافٌ يَقَالُ مَا رَأَيْتَ الْفُلَّ

یاد

دور دمنشدن بینی شتر از چوبک همار ازلف نمیشد
و بهوشاد و القیاس باؤف کالمصدور لئذی لشکی صدر
والمبطون لئذی لشکی لبطه وجميع ما فی الجسد علی ذلک
و فی الحدیث المومن کا کل للاف ان قید
انقاد و ان یفخ علی صورة استنخ استیناف از سر
گرفتن کار و اعاذ کردن ایتلاف کذا کذا انفا کنون
یقال کذا انفا و سالفاً چنین بود کنون و پیشین
تا نیست نیز کردن کرا این چیزه -

اؤف - آفته - آگفت و یقال ایضاً الیزع و جمولا
آفت رسیده شد کشت در بزم مؤف نعت منه -
اخیف - کنیز ادا کا حدیج فوضعه اخاء اسم جعفر
ابن کعب بن العنبر -

اؤاف - بالضم نزه و گوش و آؤفیه جبل لبنی قشیر و
آؤفیه المیزه و فحما و قد تبدل الدال تاء و هیست
نزدیک اسکندریه و شهر لیست کوچک در صعبه منه
الامام محمد بن علی لادفی الخوی المفسر و تفسیر فی الزبیر
مجلد و جعفر ویدی عبد الله بن ثعلب بن جعفر الفقیه -
اؤاف - بالضم نزه و تازاف کتفرب موضع علی
بریدین حلب -

فصل الباء من بقیة اصرار

برسفت - بالضم و هیست بسوا و منها احمد بن الحسن
المقرئ و محمد بن یقاع البرسقیان العزیزان المحدثان -
البرسوف کصفور نبات معروف کثیر بصر مسج عدا
فی محلول البلیخ علی مفصل الصبیا نافع من صرع
یعرض لعم جدا و کذا سقی در هم بلبن امه و سم درقه
نافع لاد کام و سد و الدماغ و امخاص الاطفال من
المریاح البارده و قطع سیلان لعابهم -
باف - و هیست بخار از زم منها عبد الله بن محمد الخجا

ابو حمز البانی شیخ الشافعی بنجد و تهما و ادبا -

فصل التاء

تحف - تحفه - بالضم و تسکین الحاء و تحریکها تحف
ج - اتحاف تحفه دادن -

ترف - ترفه - بالضم تندی میا و لب برین تازگی
از نعمت و اسایش از ترف به نعمت پروردن و به
راه گردانیدن نعمت کنه -

تلف - تلف - بفتحین هاک شدن ریح ک
ف ۲ تلف هاک کردن تلفت بیابانی یقال
ذہبت نفس فلان تلفاً و تلفاً ای هدر آید تلفات
بسیار تلف کننده -

تشف - تنوقه - بیابان تنوویه کذا کذا مثال و دو
دو تیه و بر و بر تیه -

تف - بالضم چرک ناخن ادا تباع لاف آفت
کعبته ج - تفه بالضم زن خوار و سیاه گوش و استغنی
التفه عن الترفه و یخفقان یضرب للثیم اذ اشبع تفه
کمزه کرمیست که در جلد اثر کند و التفات تفه شل قطعاً
من الشعر و التفات من یقطع انا دیت النساء کا
تفتافون و تفتاف ج و آیتیک تفتاف و علی تفتاف
بالکسر حینه و اوانه و تفه تفیفاً قال لافا -

تواف - بصره - سرگشته شد ریح فاض ۲ و ما فی
توف بالضم و لا تافه ای عیب او مزید و حاجه اذ الطاء
و طلب علی توف بالفتح عشرة ذنبا توفات ج -

فصل التاء

تقف - ثقافه - زیرک شدن و سبک شدن
رغم بضمها یقال ثقف ثقف مثقال ضخیم نهضت
ثقاف بالکسر انچه نیره را بوی راست کنند ثقیف

راست کردن نیره ثقف یا فتن ریح ک اف ۲ یقال
ثقف ثقفا بالسکون مثال بلفه باع ۱ صا و فته فو
ثقف بضم القاف و کسر یا مثال یذر - و ثقف ثقفا
بالتحریک مثال ثعبان فته فی ثقف ای صار
حاذقاً فطناً ثقیف بد قبیله از هو از ن ثقیفی منسوب
بوی عقل ثقیف سر کز نیک نیز -

ثشف - بالکسر و کتف شکسته تو بر تو کانه اطباء
الفرث اخاف ج -

ثطف - بفتحین افزونی در طعام و در شراب و در
خواب و در ارزانی و در فراخی -

فصل الجیم

جاف - جاف - افگندن و ترسانیدن ریح
بفتحها جافه فته فی جفقه مجوف ترسیده و گرسنه
و قد جف لیسفعل مجهولاً -

جحف - احماف - بردن یقال احمف به ای
ذهب به - و احمف به ای قار به و دنا منه صلت به الباء
تجحفه انبوهی کردن - و نزدیک شدن یقال جحف
ای زاحمه - و یقال مرلشی مضطرباً و مجحفاً ای مقار با
تیل جحاف بالضم سیل کز زمین را بکاود و بهر دو هر
هرست تجحاف ایضاً روان شدن شکم از پیضه بر جل
مجوف نعت منه - و یقال موت جحاف ای ندهب
بکل شی - جحاف بالکسر ریختن آب دلو که بسریاه رسیده
باشد - و دریدن دلو - جحوف بالفتح دلو با آب جحفه
جای میان که در دینه که میقات اهل شام است و
نام آن جای قبیله بوده است فاححف السیل بالباء
فصیت جحفه -

جحف - جحف - بکسر کردن ریح ف اک ۲
جحاف مثقال جحاف نعت منه جحف فخر کردن یاد
جحف

تحف

ترف

ثشف

اؤف تلف ثطف

اخیف

اؤاف تشف جاف

تف

جحف

اؤاف

برسفت تواف

البرسوف

ثقف

جحف

جاف

از حد خویش فی الحدیث عن ابن عمر که نام و هو جالس حتی سمع جیفه ای غلیظه -

جذوف - جذوف - بریدن مرغ بال بریده ریح ف اک ۲ جذوف بالکسر تکیلی و بال مرغ و هو بالذال والذال معاً - جذوف بالتحریک کور و هو بالذال جذوف و شراب که سر کشاده باشد خنوزی و نباته که درین باشد که خوردنی آن تشنگی شکند تجذیفنا سکا کردن نعمت را و کم شمردن آن اجزاف کذلک فی الحدیث لا تجذفوا بجمعه التذیف بالضم کوناه مطهر جنادفه مؤنث جذوف - جذوف - بریدن ریح ف اک ۲ جذوف مثل جذوف تشافتی رفتن - و بریدن مرغ بال بریده ججوف - ججوف - کا ویدن زمین - و بریدن خاک و کل بر کردن زمین ریح بفتحها و قد جرفت الشیء ای ذهب بکله - ججوف تیل ججوف بضم تین سکون آ ب کتفه و منه قوله تعالی علی ثغرها ججوف یا ججوف جج - تجریف کا ویدن سیل زمین یا ججوف کذلک جارف مرگامرگی ستور که از او بکشد خوانند ترکان و طاعون ججوف بالفتح و اع شمرین شتر سیل ججوف بالضم سیل که به چرخ را برد و ججوف ججوف مردی که همه طعام را خورد ججوف بالضم و الکسر بیانه -

جذوف

جذوف جلف

ججوف

جیف

ججذوف

جلفناقه جنادف

ججوف

ججوف

ججوف جهافه

ججف

ججف

ججوف

سپست جفاف الطیر نام جای جیف علف خشک يقال لا بل فیما اشارت من جیف و قیف یعنی نیم و تمام خشک علف جیف زمین بلند و نرم جفاف خفون خشک شدن ریح ف اک ۲ تجفف خشک شدن جامه که هنوز نناک باشد يقال جف الثوب هر چه نیکو خشک شود گویند قف الثوب اصلها تجفف فابدلوا من الفاء الوصلی چه کما قالوا تشبشش من شجج جفف خشک کردن بر پشت اسب یا زدن جفاف یعنی ریش و نه و آنچه خوی سپ را بوی خشک کنند تا زیادد -

جلف - جلف - بندیدن گل چزان - و بریدن و بر کردن ریح ف اض ۲ جالفه شکر تکی که پوست و گوشت سر رفته باشد طعنه جالفه آنکه باندرون نگذرد و هو خلاف الحبال فته و سال تنگی و قحط دیوت ستور يقال اصابتهم حلیفه عظیمه ای اصابتهم موتان بهم قوم مختلفون یوت رسیدگان اجتلاف ازین بر کردن تجلیف هلاک کردن کسی که تجلف آنکه از کنار هاسی و رفته باشد - و آنکه چیزی زوی مانده - و آنکه تنگی سالی بروی گذشته باشد و اما تلف شده جلف بالکسر خرم تکی و مسلخ شکم کفائیده و تکی کرده - و هر چه میان تکی باشد از خور و يقال اعرابی جلف ای جاف اصله جلف الشاة و هی المسلوخه بلا رأس و لا قوائم و لا بطین -

ججف - ججف - بالتحریک میل کردن ریح ف اک ۲ قوله تعالی من خاف من موص ججفا - اجناف میل آوردن چیزی يقال اجنف ای جاف با ججف کما يقال لام ای المای یا لام علیه و اخس میاتی با تخیس و يقال تجانف فلان لاقم ای المای قالوا لعمریه تجانف لاقم اجنف کوز پشت ججفی بالضم و فتح ۲ نام جانی -

ججوف - ججوف - زمین سپست و شکم و درون هر چیزی در گزرا نیدن طعنه باندرون صلبه بالباء -

اجافه کذلک در بعضی کمردن يقال اجفت الباب و جفته الطعنه و جفته بها عن الکسانی - اجوفان شکم و فرج جافه طعنه که باندرون گذرد ججوف یا بر شکم کلان استجافه استجواف فراخ شدن ججواف بالضم نوعی از مای ججوفی مثله - ججوف بالتحریک فراخ و درون کاواک شدن شئی اججوف چیزی کاواک و لا ججوف ای و اسعه - شجره ججوف کاواک تجلیف میان تکی - کاواک کردن ججوف ستور که سگی در شکم وارد آفتاب ججوف باندرون چیزی شدن شئی ججوفی فراخ اندرون قولم اخلی من ججوف حار بود اسم و ادنی ارض عادیفه ما و ججوف حارها رجل يقال له حار مات نبوه فکفر کفر عظیما و قتل کل من مر به من المسلمین فاقبلت ناز من اسفل الجحیم فاجزفته و من فیه و غاضل به فضربت العرب بالشل فقالوا الاکفر حار و در ججوف الحار و ججوف العبر و ججوف ججوف حار -

ججف - ججف - بالکسر مردار بگرفته جیف اجیاف جج - ججیف بوی گرفتن مردار و مردار شدن - ججذوف - ججف - ججف - ججف - طعام جلفناقه - طعام بے ناخورش - جنادف - بالضم درشت تنومند از مردم و شتر و آنکه بهنگام رفتن از مردود و دوش خود را اجنباند و مطهر کوتاه و ناته جنادف و جنادفه بضمها سنیقه نظیره و کذلک آته جنادفه و لا یوصف بها المحرقه - جهافه - بالضم نام شخصی - و اجتهف الشیء اخذه اخذا کثیرا -

فصل الحاء

حجف - حجف - مرگ حثوف ج - يقال مات فلان حثف لانه اذا مات من غیر قتل و لا ضرب و لا یبثی منه فعل خفقان و هو برادر حثف بن اوس

له هندی و اندلسی که بران زمین کنند ۱۲ زمینی را گویند که آب آنرا کنده باشد ۱۲ مرگ عام ستوران ۱۳ برگستان پوشیده است که در جنگ بر است پشاند ۱۴ الرجل الضخم بجوف قال الاعشى لصف ناقه ۱۵

لف

خو ر ن (مع ف اک ۲) مخلوف کذک و هو واحد ما جا
من المعداد علی مفعول مثل المجلود والمعقول والمصور
احلاف سوگند دادن تخلیف استخلاف کذک خلعت
بالسکون سوگند و عهد تحالفه عهد کردن با هم تحالف
ای تعاهد - وفی الحدیث انه حالفت بین قریش و انصار
یعنی آنی بنیهم لانه لاخلعت فی اسلام الاحلاف
هم قوم من تخیف و یقال هم اسد و عطفان لانهم
تحالفوا علی التناصر حلیف هم سوگند و هم عطفان
بنو اسد و طی و ایضا فراره و اسد حلیف اللسان
تیز زبان و فصیح حلفاء بالفتح و المد عیشة حلفه یفتح اللام
یک بن ازوی قال ابو زید مثل طرفه و طرفه و تصباء
و قصبه و قال الاصمعی حلفه بکسر اللام ذوا حلیف
سبقات اهل مدینه -

خفف

خجروف - خجروف

المخزوف

خزوفه

خصف

خظف

خکوف

خفف مختلف

خفف مختلف - بالتحریک کثری پای چنانکه
سرهای پای سوی یکدیگر سپرد و خفف لغت منه و
نام مردی که او را خجروف میخوانند و یقال حضرت فلانا
علی رجلیه خففه حقیق سلمان و راست و بر خفف
مسلمانی کردند یقال تخفف الرجل اذا عمل عمل
اخففه و یقال اختتن و یقال اعتزل الاصنام
و تعبد حقا نام ایسی و نام آبے - خفیفه پدری
از عرب ابو حلیفه کنیه نعمان بن ثابت الکو فی
و هو الامام الاعظم رحمه الله تعالی -

خوف - خزون

خزوف

خسف

خیف - خذوف

خوف - خوف - از اراد پوست که زنان حاک
او کو دکان پوشند خافه کرانه حافتا الوادی دو کرانه
وادی خوف از کرانه چیزی کم کردن -
خیف - خیف - جو و ستم کردن رع ک ل ف ت م
صلته یعنی تخیف مثل خوف -

خجروف - خذوف

خزوفه

خجروف که صفور در برج کشند بر عیال خود -
خزوفه - خشونت و سرخی که در چشم پدید آید و خزوفه

عن موضع آخر از جایش جنبانید و تخفف من یری
متفرق و پیریشان شد -

خفف - بالکسر و کثرت لفتان فی الخفف الخفف
حجروف - که صفور دایه است خرد در از پاها
بزرگ تر از مور -

المخزوف - یفتح الهمزة و الشئ السومی مخزوف
و انطلق دآم خذوف کز برج گفتار خذوفت بالفتح
تراشه ناخن و من یقال و مال خذوفت ای قبیط -

خزوفه - بالضم زن کوتاه تصحیف و الصواب
بالراء الملهمة -

خصف - بالکسر بار -

خظف - بکندل کلان شکم -

خکوف - یضمتین شتی در کار -

خفف - که جعفر بن صاف و پاک کرده براس
نچتن و ابن السجف بن سعد الیاضی الخففان خفف
و اخوه سیف و اسحارث ابنا و س بن حمیری
و کز برج ابو زید بن خفف المازنی و فیه اختلاف
و کز بنو من خفف کحیة من هجیان المراتی -

خفف - که جعفر و زبرج و قنفذ رأس الورک
الی الحجة کاخففه بالضم خجوف کز بنو سر قبر نه که با هم را
بشت پیوند و خجاف ج -

فصل ۲

خندف - خندف - نوعی از رفتار خندف
بکسرتن قبیله -

خذوف - خذوف - سنگ ریزه انداختن با گشتان
رع و ناک ۲ مخذوفه فلاخن خذوف ماده خیز زود

خذوف - خذوف - بالضم باز بچه کو دکان که
چرم پاره گردان ایمان در می کشند و او را میگردانند

و از وی آوازی می آید خذاریف ج - و یقال ترک
السيف رأسه خذاریف ای قطعاً خذراف بالکسر
نوعی از شور گیاه خذرافه یک -

خروف - خروف - موه چیدن رع و لاض ۲
یقال خرفت الثمار و اخر قما ای حنطتها خرفت بالضم ای

چیده شود از موه و یقال اخر خرفت الصائم مخزوفه بشت
و راه خرفت مثله - و فی حدیث عمر بن الخطاب علی خرفت النعم

مخزوف بالکسر موه و ان خروف بالفتح برده و اسب
کره شش ماهه خرافت نخلمه که خرافه از وی ذکرده باشد

خریف تیر ماه خرفی بسکون ۲ و حرکت تیر ماهی خریف

ایضا باران تیر ماه یقال قد خرفت الارض فی

مخزوفه باران تیر ماه رسیده مخزوفه معاملة تیر ماه کالمشاه

من الشهر - خراف بره تیر ماهی زادن گویند یقال
منه شاة مخزوف و تیر ماه در آمدن قوم خرافه بالضم نام
مردی پری زده که هر چیزی که میگفت از پریان آنرا
بد رفیع میداشتند و هر سخن که آنرا باورند اشتند
گفتندی هذا حدیث خرافه - و فی الحدیث عن النبی

صلی الله علیه و آله و سلم قال و خرافه حق و لا تخذ الالف و اللام لانه
معرفة الا ان تردید الخرافات للموضوعة من حدیث اللیل
الخرافات حکایت باسے شب خروف بالتحریک باز
گشتن عقل از کلان سالی رع ک ل ف ت م خروف

بالکسر لغت منه - خراف و یام و قبیله از زمین -

خزوف - خزوف - دست اندازان لغت رع

ف اک ۲ خزوف بالتحریک سفال -

خسف - خسوف - زمین فرو شدن متعدد بالباء

رع و اک ۲ قولهم خسفنا به و بداره الارض و
یسعمل مجهولاً ایضا قولهم خسف بنا و فی حرف عبد الله

لا خسف بنا کما یقال الظل بنا و یختم خاد و روشن دیده
و خسوف القمر کسوف قال ثعلب کسفت الشمس و خسف القمر

هذا الجود الكلام خفت كى يقال فلان رضى بالخفت
 اى بالنقيصة - وبات فلان الخفت اى بالغاوسامه
 الخفت ومما خفتا بالضم والفتح اى كلفه واولاه
 الذل والمثقة خفت الركبة جاي آب بر آمدن از
 چاه خافت لاغر خفيف چاه كه آب وى منقطع نشود
 خفت بصين ج - يقال ان العباس بن عبد المطلب
 سال عمر عن الشعراء فقال امرؤ القيس بالضم خفت
 لم عين الشعر فافقر عن معان عور صبح بصر يقال خفت
 لم من الخفيف وهى البصر الغيرة الماء ومنه قول
 الحجاج للذمي امه ان يحفر له بئر ففعل خفت ام وشت
 يريد ان يبط ما وغير الام قليلا وثلثا قول انتقراى فتح ووهون
 الفقير وهو قوم القنطرة يعنى دانه كاريز و قوله عن معان عور
 يريد ان امرؤ القيس من اليمى ان اليمى ليست لهم ضماحة
 فجعل معانى عور اتقول فتح امرؤ القيس من معان عور
 فتح بصر اخافيت الارض نرهمى زمين -
 خفت خشفة جنبیدن - ودر يافتن - و آواز
 آمدن از برف كه بروى آروند - و بنگ كوفتن روع
 اك ۲ خفيف برف خشوف مر وشتا بنده - و شتر شتر
 خافت خاشفته كذاك - مخفف آنكه به شرب روى دیر
 باشد خشافت بالضم والتشديد شيب پره و هو الخفاف
 ويقال الخفاف خفان بالفتح نام مردى خشوف
 رفتن در زمين روع فاض ۲
 خفف - خفف - نعل پاره زده و نعل دختن
 روع فاك ۲ نعل خفيف نعت منه - و قوله تعالى
 و طوقا الخفان عليهم من ورق الجنة اى يلزقان
 ببعض ليشرب عورتها خففة بخت نعل اخفاف نعل
 دوتا و دختن منه فراكسن قوله قوم الخفان عليهم من
 ورق الجنة الا انه ادغم التاء فى الصاد وجرى الخاء بالكسر
 لاجتماع الساكنين بلعضم تحول عليها حركة التاء ففتحا

مخفف بالكسر نقش نعل و روى خففه بالتحريك نيل شخ ما
 خفف خصاتن ج - و پدر حى از عرب اخفف اسب و
 گویند كه تى گاه سپید اردو لون كلون الرما ديه سواد
 و بياض جمل اخفف و طليم اخفف فيه سواد و بياض
 كتيبة خفيفة لشكر آهن رنگ و يقال خففت من
 ورائها الخيل اى اردوشت فلما لم تدخلها الهما لانها
 بمعنى مفعولة ولو كانت لكون احد يد لقالوا خفيفه لانها
 بمعنى فاعلة وكل لونين اجتماعا فهو خفيف - و اخفف
 ايضا شير بااست اميخته خصاتن بالكسر بجره ماه فكنه
 شتر روع فاك ۲ خشوف بالفتح نعت منه و ايضا
 ناقه كه بعد از مدت حمل بيك ماه زائده يعنى بسيزده ماه خصا
 مثل قنات نام اسبى و فى المثل هو اجر من خاصى خصا
 و ذاك ان بعض الملوك طلبه من صاحبه ليستفله
 فمعه اياه و خصاه -
 خفف - خفف - بزدان روع فاك ۲
 و منه قيل للامة يا خفاف -
 بخطف - خطف - ربودن روع فاك ۲
 و بالعكس الاولى نعت جیده فصيحته قوله تعالى يخطف
 ابصارهم و قرئى بالكسر ايضا - اخطافات خطف
 ربودن و قرأ الحسن الامن خطف الخطفة بالتشديد
 يريد اخطف فادغم على ما ففسره فى باب اللام فى
 قتل انشاء الله تعالى خطاف بالضم والتشديد فرشتو
 و آهن كزكه محور بكره چاه بروى گرد و هر چه كز و ستر
 باشد خطاطيف ج و مخالف السباع خطاطيفها خطاف
 بالفتح و هو خطاف ظلمه مر نیست كه او را رواف خوانند
 خطاف گرگ برق خطاف درخش چشم را خيره
 كند اخطاف خطا كردن تیر نشان در اخطاف آتشى
 انطواد خطيفة طعام از آرد و شیر كه عرب را باشد
 جل خيطف شتر شتاب و خطفى بفتحات آن نوع از

رفتار شتر و لقب مردى -
 خطوف - خطوفه - بانظار المجرى بشتاب رفتن شتر و
 گام فرخ نهادن و هى لغته فى خذرت -
 خفف - خفف - بالضم موزه خفافن ج - و بيل
 خفتر اخفافن ج - خفف بالكسر خفيف سبك و يقال
 خرج فلان فى خفف من صحابه اى فى جماعه قليلة خففة
 بالكسر سبك روع فاك ۲ خفوف اندك شدن و
 برودى رفتن تخفيف سبك كردن استخفاف سبك
 شمر دن - و خوار داشتن خفاف بالضم سبك نام مردى
 اخفاف سبك حال شدن مرد و فى الحديث ان بين
 ابيدنا عقبته كود لا يجوز الا الخف و استور ان سبك
 شدن خفان جايست كه دروى شير بسيار باشد -
 خلف - خلف - سپس و قرنى بعد از قرنى يقال
 هو لا خلف سور بالاضافة و نحن تبا و خطا يقال سكت
 ألفا و نطق خلفا اى سكت عن الف كلمة ثم تكلم
 بالخطا - قيل كان اعرابى مع قوم فحق بترتبه فقتلوا
 فاشار نحو استه و قال انها خلفت نطقت خلفا و آب
 بر كشدن - و كوتاه ترين استخوار استه بالهمزة و الجمع
 خلوف و جاي ستور استن - و فرزند و هو بالتحريك است
 و بالسكون سى يقال هو خلف سكر من ابيد بالسين
 و خلف صدق من ابيد بالتحريك و آنكه سپس كس
 آيد و كل استخلفه من شى ليعير خلف شتر بكره ان سبل
 كنده قاس ذات خلفين بترتبه خلف بالضم و هى
 و در و غ كردن و عده را يعنى خلافت كردن و هى
 فى المستقبل كالكذب فى الماضى خلف بالكسر سر
 پستان ستور و مردم و يقال مشين خلفه اى تدرج
 به و تجي نده خلفه ايضا آمد و شد و ز و شب و مه
 قوله تعالى و هو الذى جعل الليل والنهار خلفة و يقال
 ايضا القوم خلفه اى متلفون - و يقال نهوضان

خطوف

خفف

خلف

خفف

خفف

خطوف

خفف

خيف

خلفه اي شطره نصفه كور نصفه اناش. ويقال
 اخذته خلفه كاهي كبحا جت كاه روو ويقال من اين
 خلفكم اي من اين تستقيمون خلفه علف كبحا از
 علف خورده شده روو يد. علف كه بتا بستان روو
 خلفه الشجر ميده و بره خلفه بكسر اللام شتران كستن
 خلفه كي خلف شتر كه از نه سالگي در گذشته باشد سيموي
 فيه الذكر والا نثي يقال خلف عامم وخلف عاين
 ناقة كذا بستان نماید و نه باشد رجل خلف مرد بسیار
 كنده و عده را و خلفه ايضا كمي از مخالفيت بمن
 يعني بوبه با و قصبه با رجل خلفه مرد بسیار خلاف
 ويقال لا ادري ايشي خلفه بواي اي الناس هو
 غير مصر و متاثير و التثنية و فلان خلفه
 اهل بيته و مخالف اهل بيته اذا كان لا خير فيه. خلفه
 ايضا سقم و خيم و خمر كاه خدو العنق. و قوله تعالى
 رضى بان يوليوا فتح اخوانك اي مع النساء الخ
 آب برگشته خلفي بالكسر و تشديد اللام خلافت قال
 عمر بن لوطقت الاذان مع الخليفه الاذنت خليفه
 راه. بيان دو كوه خليفان دو بغل ناقة خليفه م وقد
 يوشن خلاف خلفاء جمعهم على اسقاط الهمزة
 مثل نزلت و نظرا لان فعليه بالما لا تجمع على فعلا
 اي انهم جمعهم من اجل انه لا يقع الاعلى ذكر خلافت
 باله بجاي كسي بودن در كاري. و بجاي كسي خليفه
 كردن كسي را و منه قوله تعالى هارون اخلفني في
 قومي متعدد و سپس كسي آمدن رعيه فاض ۲
 فلو نوبوي كمن دها و مزه و بوي گردانيدن
 شير و طعام. و تبا دمن كسي و كهنكي جامه بيرون
 كردن و نود را و درون بجاي آن و يقال حي خلف
 اي خيمت و قبيله كه از ايمان مسيح كسي نمانده باشد
 خلفه از پشت سپس ماندهگان حاضر و هم من لا اعداد

ختره

خلفه

خجف

خدت

خفت

ختره

خرفت

خوف

خزاف

اخلاف متغير شدن بوي دها. و نيكو كردن جامه
 كنده را اخلف الله عليك گفتن كسي را كه ماله
 از وي رفته باشد اي زد عليك مثل ما ذهب منك فان
 بك له و الدواخ او غير هاتان خلف الله عليك
 بغير الف اي كان الله خليفه من فقدت عليك و عده
 را خلاف كردن. و خلاف يافتن و عده را و دست
 بشمشير بردن تا برگردد. و بر آوردن خلفه و اخلفه
 البعير اي حوت حقه عن ثيله نمایی الخصة كيتا
 بول و آب برگشيدن و يقال اخلفه الخوم اذا
 و لم يكن فيها مطر. و اخلف فلان لنفسه اذا كان قد
 ذهب من شئ فجعل مكانه آخر. استخلاف آب برگشيدن
 و خليفه كردن كسي را بجاي خود و يقال جلست خلفه
 اي بعده. خلاف مخالفه خلاف كردن خلاف بالكسر
 و رخت بید مختلفه بیدستان اختلاف آمد و نشد شتر
 و يقال مويخلف الي امرأة فلان اي ياتها اذا
 غاب عنها و زوجه تخلف كي بستان ناقة را تمام دو نشيدن
 صلته بالبار و يقال خلف ناقة و سپس فلان كسي خلف
 سپس فلان كسي يقال خلفه در اي خلفه عني اي
 تاخر و يقال في خلق فلان خلفه بكسر الخاء و يكون لفظا
 مع نون زائدة اي الاخلاف.
 خفت خفاف. بالكسر سستی رسيخ شتر رعيه
 اك ۲ ناقة خوف نعت منه و سر بچيدن شتر از ما
 خافت يعني برگشته از كبره يقال راينه خافعا عني بافقه
 خفيف كنان سطر سبيد و في الحديث تخرفت عينا
 الخفت. ابو مخنف كينت مردی.
 خوف خيفه. مخافه. ترسيدن رعيه ك
 اف ۲ فو خافت و قوم خوف على الاصل و خفت
 على اللفظ و الامر منه خفت. و رجل خاف اي شديدا
 اخوف كما يقال جل صا ائ اي شديدا الصوت على

فعل فانقلب الود الف الفقه ما قبلها. مخافه ترسيدن
 يقال خافه فحافه اي غلبه باخوف اي كان اخذ خوفه
 اخافه تخوف ترسيدن يقال وجع مخيف طريق مخوف
 تخوف سيدن كم كردن خافه خرافه اي كم كردن عسج چينند.
 خيف خيف. جاي بلند تر از آب راه و فرو تر از
 كوه. و پوست پستان. و نام جاي كه مسجد اخيف ديون
 اخافه مسجد خيف شدن ناقة خيفه ناقة كه پوست پستان
 او فراخ باشد بعير اخيف اككه غلاف قصبه او فراخ باشد
 خيف بالخر كيك چشم سپيد و ديگر سياه شدن
 اسب فرس اخيف. و يقال الناس اخياف اي مختلفون
 اخو خد اخياف برادران مادري و بنوا اخياف دريان
 خيفان ملخ رنگ برنگ خيفانتيكي.
 ختره. زود بريد كنرا.
 خفت. كفتن در آب.
 خجف و خجيف خفت و كسي عقل خجف ايضا
 خجفه مؤنث منه خجاف بالكسر ج و الصواب تقديم الجيم
 خدت. زودي رفتار و نزد يك انداختن گام و دهن
 كشتي خدت خوش عيش شد رعيه ن اك ۲ خدت
 السما بالثبع يعني آسمان برفت انداخت اخذ و بول
 آنرا خدت الثوب پارچه را بر بدن رعيه ن اك ۲
 اخذ و الثوب مثله خدت كعنتا هاي كرت خدت يكي.
 ختره ختره ختره ختره ختره ختره ختره ختره ختره
 با نره كرفتن بران شوار باشد ختره شاف بالكسر شتره و ختره شاف
 شتره شتره بركستان نرم بر ساحل بحر بن.
 خرفت. كز برن چنبره و اخرفت من النوق شتر ماده
 بسيار شير خرفت بار درخت عضه خرافه ج خرفت بضم
 فرج زن خرافت بالضم دراز و خرفت با سيف ضرب به.
 خزاف. بالكسر كنده در مجلس نيكو شستن ندانديا
 مرد بسيار گوي سبكت نرم و خرفت في المشي الخطران

خصلة من الخلف - كم آوردن درخت خرمای را بر راعن
ابن عباده روح والصواب بالضماد المعجمه -
خضرفة - پیری گنده پیر و فضول پوست او خضرفت
زن فر به پر گوشت کلان پستان -
خضلاف - بالکدوخت مثل خضلفه کمی را درخت خرمای -
خضرفت - گنده پیر قانیه والصواب بالمهمله و جمع
ما فی الملهه فاجتمعت لذت فيه -
خنجف - بالفتح خنجر مده فراوان شیر -
خندوف - که نورو خرا منده بکبر و نشاط و ولد الیاس
ابن مصر عمرا و هو مدکره و عامر و هو طایفه و عمیر و هو قومه
و امم خندف که بر سر دبی لیلی انیت علوان بن عمران
و کان الیاس خرج فی تجوئه خنجرت الیه من ارب خنجر
الیها عمر و فاد و کما و خرج عامر تصید با و طیحا و اطلق غیر
فی النجا و خرجت امم تسرع فقال لها الیاس این
خنجد فین فقال ما ولت خندف فی انکر کم فلقبوا مدکره
و طایفه و قومه و خندف و حسین بن میمون الخندف فی بحث
و محمد بن عبد الغنی الخندف فی ذکر خندف که شاده رفتن با
گردانیده انداختن کار بفرقت بهما و هو من التخنجر -
خنضرف - زن فر به پر گوشت کلان پستان -
خنظرف - گنده پیر قانیه -
خنظرف - بر وزن و معنی خنظرف آورنده الشانیه معنی

فصل الدال

دفت - دفت - پهلودقا البعیر و پهلوی شتر و قوت
بالضم آنچه در سوراهازند و بالفتح ایضا گنام مدفت
کوبان فرو افتاده بر پهلوی شتر و قوت نرم رفتن
(جمع فاک ۲) دافه لشکر و دیف الطائر مره
فوق الارض یقال عقاب و ثولندی ید نو من
الارض فی کبریه اذا انقضت دافعت الرجل مدافه

در دافا جهزت علیه - نداف بر یکدیگر نشستن یقال
خذا استدفک لک ای ما کن و تشکل - واستدفک
امر هم ای استتب واستقام -
دلف - دلیفت - آهسته رفتن و رفتار تیز رفتن
اک ۲ و پیش آمدن لشکر در حرب و آلف نیز که نزدیک
نشان افتد و از جای که افتاده باشد دور شود - و گام
نزدیک نمنده بسبب بارگران که برداشته باشد دلف
ج - مثل راکع و رکع - تدلف رفتن و نزدیکی ن
صلته بالی - ابودلف بضم الدال و فتح اللام و لغین
جانور است در یابی که غریز را سخاوت دهد و در دیریا از غریز
دلف - دلف - بالتحریک بیماری لازم رع
ک ۲ و ۳ و بها یستوی فی الذکر و الانثی و الثیثیه
و الجمع یقال رجل دلف و امرأة دلف و بها و هم
و هم دلف فان قلت رجل دلف بالکسر قلت اماده
دلفه آشت و ثیثیه و جمع و نزدیک شدن آفتاب
بفر و شدن آفتاب مثله و بها اگران شدن و بیماری
کردن لازم متعه فهو مدلف بالفتح و الکسر
دوف - دوف - ترک کردن و اوردن را بک - و
سودن و ترک کردن مشک را از جمع فاک ۲ هم فهو
مدوف و مدوف ناقصا و تاما و کذا کسک مدوف
اے مبلول و مسوق و لم یات مفعول من المعتل
اعین من بنات الواو بالتمام الاحرفان مسک
مدوف ای مسوق او مبلول و ثوب مصوون
و ندان نادران و قد حذف احدی الواو دین
لتنقل الضمه علی الواو و الیا اقوی علی احتمالها
منها فلنذا جار ما کان من بنات الیا بالتمام و نقصا
نحو ثوب حیط و حیوط -
دلیف - دیاف - جانی بخنجر و خنجر جانی منسوب الیه
و هو الضم بحلیل -

فصل الذال

ذرف - ذرفان - رفتن افتک از چشم
رع فاک ۲ مذارف مجاری الدمع ذرفان ایضا
رفتار سست تدریج فزون آمدن بر صد یقال
ذرف علی الماء تری زاد -
ذرعف - اذرعفت الابل - بالذال و الذال
جمعا می مضت علی و جهرها - و اذرعفت الرجل فی
القتال اذا استل من الصف ای تقدم -

خصلة من الخلف
خضرفة
دلف
خضلاف
خنظرف
درف
خنجف
خندوف
دلف
دعفت
وقفاف
اولعفت
دعفت
دوف
خضرف
خنظرف
ذرف
دفت
ذرعف
دلیف

ذوعف

ذوعف - ذوعاف - بالضم زهر يقال عفت اهل

رصف

فموزعوت وندوف ايضاً اي سقية السم - موت

ردف

ذوعاف وذواف لـ سرج -

ذوفت

ذوفت - ذوفيف - سبك وسبك شدن

رعع فاك ۲) خفيف ذوفيف سبك وزودوفت

تذوفيف خسته را كشتن ذوقاف بالكسر كذاك - وايضاً

اكب انك ذوقاف بالضم نام مرد -

ذلف

ذلف - ذلف - بفتحين خردی و راستی تیغ بیتی

رعع فاك ۲) اذلف ذلفار لغت ازوی -

ذلف

ذلف - ذلفان - زهر كنده -

ذواف

ذواف - بالفتح و ذواف بالضم شتابی مرگ ذلفان

رصف

مشبه الذال و ذلفان بالفتح و الكسر بفتحين ذوفان

و ذواف بضمها زهر بلبل و زهر كنده ذافان مرگ

و موت ذواف بالضم بضمه بصره ذافان مردن رعع

بفتحهم و انذاف انقطع فواد -

ذعلقة

ذعلقة - طوح به و اهلكه -

ذوفان - رعف

ذوفان - بالضم زهر ذوفان و فاشی فی تقارب بفتح

ذاهقة

ابل ذاهقة خنجر بسته آمده از سیر لغت فی الدال -

فصل الراء

راء

راء - رافة - رافة - سخت بختودن و مهران

شدن رعع بضمها و بفتحهم راء كذاك رعع ك

ف ۲) فموزعوت و روف تا ما و ناقصاً -

رجف

رجف - رجفة - لرزه رجف جنبیدن زمین

رصف

رعع فاك ۲) رجفان سخت جنبیدن رجاف

دریا آرجاف در شدن بكارے آرجاف بالفتح

واحد راجيف الاخبار -

رخت

رخت - رخت - رخفة - مسكه تنك و يقال

صار الماء رخفة اي يلبا ريقا و قد يحرك لاجل حنك بفتح

رخت خیر تنك و سست رخت بالتحريك مصدر مرنه

رعع فاك ۲) رخاف متعدد رخت ايضاً نوعی از رنگ -

ردف - ردوف - بالكسر يس سوا نشينده -

و هر چه در پس چیزی ملازم باشد - و یکی از حرف و

علت که پیش از حرف روی آید در شعر اوقات

برفشانیدن در پس ردفان روز و شب ردافه بالكسر

ردف بودن ملك را و در جالست چنان بودے

که یکی را ردف خویش کردند می ملک در كل مصلح

تا نشست و خاست و خوردن و آشامیدن هر كینه

و دوم ملك در هر کاری آن دوف بودی و چون ملك

بجنگ رفتی تا باز گشت بجایش شستی و از غنیمت

چهار یک نصیب او بودی رداف بالكسر جایی

نشستن ردف از ستور ردوف ايضاً سرین آید

پس سوار بر شستن مرتد فعت منه ردیف

مثله ردواف ج - و ايضاً ستاره نزدیک السرداق

و ايضاً الخم الذي ينو من المشرق اذا غاب قبة

فی المغرب - و يقال ردفة امرو و ردفة امريه و ابته

و يقال كان نزل هم امرو فوف كم آخر اعظم منه و منه

قوله تعالى تتبها الرادقة - و رادف شاخهای فرو

که از تنه نخل برآمده باشد ردافنی بالضم علی فعاله

حداد کنندگان - و باران آرداف در پی یکدیگر

بر آمدن ستاره مرادف و البحر الشستن زهر باده و سومی

بر هر دو و يقال نده دابة لا تردف اي لا تحمل ردیفها

استرداف درخواستن تاردیف كنده رداف پیاپی شد

رصف - رصفان - رفتار بانبند بر پای رعع

فاك ۲) و ك ۲) رصف كذاك - ارساف

راندن با قید ستور را -

رشف - رشف - مكیدن آرشاف كذاك

رعع فاك ۲) و ك ۲) و فی النفل الرشف انقع ای

اسكن للعطش - رشوف لن خوش مزه دهن -

رصف - رصفه - بالتحريك سنگ بر سنگ برهم

نهاده - رصف ج - يقال مزج هذا الشراب من ماء

رصف نازع رصفاً آخر لانه اصغى له و ارق اسے

مسيله من رصف الي رصف منازعة منه اياه - رصاف

بالکسر بیا که بر تیر و کمان بچند رصفه یکی رصف سنگ

بر هم نهادن در بنا - و بر تیر زدن رعع فاك ۲) و

و پای بر پای بچیدنی يقال هذا امر لای رصف كلی

لا یلیق تر رصف با یکدیگر نزدیک ایستادن قوم در

رصفون زن تنك فرج عمل صیغ و جواب صیغ

ای محکم رصین - رصافه بالضم موضع -

ارضف - رصف - سنگهای تفسیده که شیر را

بوی در جوش آرد رصفه یکی و فی المثل خد من الرصفه

ما علیها و دل غ کردن لبنگ نفسان رعع فاك ۲) و

رصف شیر سنگ تاب کرده شود رصف بر سنگ بیان

کردن قدر رصفه دیگر بسنگ زبای نفسان بچته -

رعف - رعاف - بالضم خون بینی - و فتن آن

(رعع بفتحهم و رض ۲) رعف بالضم لغت ضعیفه - رعاف

رداعف نیزهای خون چکان رعف در گذشتن

و پیش شدن اسپ (رعع بفتحهم و رض ۲) رعف

لغت منه و تیزی بینی - و بینی کوه استرعاف كذاك و

ايضاً خون آلود کردن سنگ زره سم ستور را و يقال فعلت

علی الرغم من مراعه مثل مراعه - رعاف شتابانیدن

و پر کردن مشک را راعوفه البئر حفره که در تنگ چاه

اندازند یا بر سر چاه نمند که سستقه بروی باشد و فی الحدیث

انه علیها السلام حين سحر جعل حفره فی جوف طلعة و دفن

تحت راعوفه البئر راعوفه مثال اعجوبة لغته فیه -

رغف - رغیف - نان کرده از رغفه رعف

رغفان ج -

رفعت - رفعت - برداره خادرفوت ج - ورمه
 از پیش - و یکیدن روع ضاض ۲ و گردن گرفت
 و فی المثال من جفتا و رقتا فلیقتصد - و مال عافت و لا
 را ک و قد مر - رقت رفیف و رخسیدن روع ضاض ۲
 ثوب رفیف جامه تنگ و شجر رفیف درخت تر جفا
 رفعت جامه های سبز - و دامن پاره خگاه و لایها
 زره که آونگان باشد رفعت رفیق و ایضا بال جنبانیدن
 مرغ وقتی که خواهد تا فردا آید رفعت مرغی که آنرا
 خا طفت طلعه نیز گویند و شتر مرغ -
 رفعت - الرفع - بجران البر الرفعت فرد کفل
 مردم دفر و دینه ارتاق شست کردن سینه گوش
 را از ماندگی و فی الحدیث و کان اذا نزل علیه الوحی
 و هو علی القصواء و نزل عینا و ترتفع باذینها
 من ثقل الوحی -
 رفعت - ارفع - تنگ کردن شمشیر را
 سبقت مرهعت نعت منه -
 رفیف - رفیف - بالکسر زمین باگشت و علف
 آریان ج - رفیف چریدن شتر دران زمین آریان
 بدین علف ناک و فراخی رسیدن - و علف ناک
 شدن زمین و بهی رفیفه -
 ارحاف - تیر کردن کار و ماندن آن کان ارحاء
 سبیل من ارحاء -
 رزفیف - ارجل - آواز کردن شتر روع ضاض ۲
 از زان مثله رزفت الناقه اسرعت و جفت از زانها
 متعدد و زرف الامر و نادر زرف الیه تقدم از زرف
 و زرف مثله و ناقه زرف کلان پایا و فرخ گام
 از رفیف از ترس شتابی کردن و آذرفه ارجفه و استنش
 و اسرغ فرعا و از رفوا بالضم عجلوا فی نهیمه و نحو با و زرفا
 بلد کذا و ناهیه و تقدیم الزاء لفتح فی المکل -

رفعت - بالضم بر وزن و معنی رفعت و در آیه رفعت
 من البردای برید و قد اذقت بالضم ما قافاه و الترفقه
 للبریده ماخوذه من کمر التقات فی اولها و ذنها
 عفتل و ترتفت کتفصر نام زانی یا شهری و منه اهباب
 ابن الولید -
 ارتکف الشیخ - وقع فثبت فی الارض -
 روف - ساکن شدن و ایس من البر ارفه و روفه
 بخشودن و راف راف لفته فی راف یراث -

فصل الزاء

زحف - زحف - لشکر رونده سوسی و شمن و
 رفتن و غیره کدک و تیر کردن نشانه افتاده باشد
 تا نشانه چهل گشتان رفتن شتر مانده شده روع ضاض ۲
 سهم زاحف و ابل زاحفه و زواحف - از زحف پهل
 گشتان رفتن شتر از ماندگی - و خدا و ند چنان شتران
 شدن مزحف شتر مانده شده مزحاف بالکسر شتر که
 رفتا را و چنان باشد مزحاف احیاء جایها
 غیره بدین ماران زحف بتکلف رفتن صلت با ل
 زحوف بالفتح تا و پس گشتان تا زاحفتین آتش که
 از شیخ و الا و فرزند که بدین دو چیز زود در گیر و قبل
 الامر که من العرب ما لنا نراکن رزحاً قالت ارشحتنا
 نا و الی حفتین -
 زحلف - زحلوقة - بالضم جای لغزان از بالا زحلف
 که کودکان بروی بلغزند و بهی لغته اهل العالیه و تمیم
 یقولون بالقاف زحالف زحالیف ج - زحلقه پهل
 و غلطانیدن زحلف لازم فیه -
 زحرف - زحرف - بالضم زحرف - و هر چه آراسته
 و آبدار باشد مزحرف آراسته زحارف الدنیا کالایشما
 وی زحارف الماراه و رو با آب -

زرف - زرف - شتاب رفتن از زان کدک
 ناقه زرف مزراف ای سر بیه و یقال زرفنت الناقه
 و از رفتن انا ای جفتها زرف بالتحریک تازه شدن
 جراحات روع ضاض ۲ زرافه بالفتح جماعت مردم
 ویشند فاده زرافات ای جماعات - زرافه بالفتح و الضم
 جانور است که آنرا شتر گا و یلنگ خوانند -
 زرعف - زرعف - بر جای گشتن روع ضاض ۲
 از زعان کدک - ستم زعان و موت زعان زرد
 بالهمز ایضا -
 زرعف - زرعف - بکسر تین کوتاه دست و ساقها
 زرعف - زرعف - بکسر و یجر زرعف فرخ زرعف
 زرعف ج - و یقال زرعف فی حدیثه اذا زاد زرعف
 مود بار خبت و تممت -
 زرف - زرف - بالکسر بر پاره ریزه مرغ و شتر
 مرغ یقال بهی آرف ای بین الزحف یعنی شتر مرغ
 بسیار زرف زرف عروس بخانه شوی فرستادن
 روع ضاض ۲ از زاف از زاف کدک - مزحفه
 که عروس را در وی بزند زرفیت ختاب - و شتاب
 رفتن روع ضاض ۲ قول تعالی فاقبلوا الیه یزفون
 از زاف بشتاب راندن و یقال للطائش الحکم قد زف
 رالم و المرح و زف هو بهوب لیس باشد و کندی زف
 ماض زرفه آواز باد از درخت ریح - فزافه زرفون -
 زلف - زلفه - بالتحریک حوض پر آب زلف ج -
 مزلف ده پاره نزدیک بشتر مزلفه کی ادلاف نزدیک
 گردانیدن زلفه زلفی نزدیک و منزلت و منه قول تعالی
 یا لئی فخرکم عذرا لعل فی ذی اسم المصدرا ایضا ای
 فخرکم عذرا لعل فافا و پاره اول شب زلف زلفا
 ج - قول تعالی و زلفا من اللیل - زلف پیش شدن
 زلف از دلاف تقدم کردن مزلفه نام جای بکمر

رفعت - رفعت - برداره خادرفوت ج - ورمه
 ارتکف
 روف - زرعف
 زحف - زحف
 زرف
 رفیف
 ارحاف
 زلف - زحف
 زحرف

الزخرف

زینب زینب

زاد

زنگنه

ف

٥٢

ازدواج - زینت

زرقعة زلف

2

1992

22

۱۲۲

ف

بحر زعفران - کجنگر دریای فراوان آب و بہو باغبین
بحر زعفران - دریای فراوان آب و یقال
باغبین المہار۔

زرقفۃ - بالضم نوالہ وما از قفۃ ہا بیدک اسے اخذ کرنا
و قفۃ بسرعت بہودن از دقان مغلہ زرقف

منها ابو عبد الله بن ابي الفتح ومجود بن علي ايراقضي

زرافت اسقامته - کبوتر بال و دم دروا کرد و دم
کشان بر زمین رفت و زراف فلان با فرونشنگی اندام
رفتار کرد و زراف بجای رومی عن الاکدر و زراف
ابن عدی بن زراف عن ابیه عن جده و ابن الزاهر
و ابن ابن عامر بن عثمان و ابو قیس و زراف کطونی است

بجبال ندیس طیفخه باسکنجین لیسهل کیموسا غلیظا بائهل
مضمضه لوجع الاسنان و تخیر لوجع اکاذان و زوفی
ایضا پریش حدود بغسل با سطر و نیون مرآت حتی
یصفوا الدم عن الوح فیخلل الاورام الصلبة و یففع
برودة الکبد و الکلی و موت زواف بالضم مرگ بادنه
زود و کشنده و الغلمان تیز او فون و دیوان بچرا احدیهم

الى ركن الدكان فيضع يده على حرفه ثم يرفرف زوفته
فينتقل من موضعه ويدور حوالى ذلك الدكان فى الهواء
حتى يعود الى مكانه فيعلمون بذلك الخفة المفرودة
زهرت الكلام - نفذه - وزهرت الشئ زيفه -
زهرت الشئ - نفذه وجوزه -

فصل السین

ساف - ساف - ترقیدن دست و ریشیدن
بن های ناخن (رعف اک ۲)

سجف - سجف - بالفتح و الكسر پرده اسجاف
 پرده فرو بستن - و تاریک شدن شب -

سجف - سجف - فزہی پشت مازہ برداشتق از

و سر شردن (جمع بفتحها) حقیقه فریبی پشت مازده که بر پشت
باشد حقیقه فریبی پشت مازده که برداشته باشند و باران
در پشت که زمین را بر بند و شاة سحوف و ناطق سحوف
آنکه پشت مازده فریب دارد و یقال سمعت حقیف
الرجل و سمی فیها اے صورتها - سحاف بیماری سل
سحوف مسلول -

سخت سخت - تنگی و لاغری اداگرستی بقال سخت
من جو بع سخت بالنم سبکی عقل سخاوت مضد رمنه
رع بعضهم فو سخت کم عقل شسا سخت مجامعت

سدف - سدفت - بالفتح والضم بملتحمه تاريكى
وبالفتح غيرهم روشنائى و هو من الاضداد سدفت
بالتحريك كذالك واليضاً شب - ايضاً صبح و برآمدن
وى بالفتين و ايضاً سدفت روشنائى باريكى كرايخته
چنانكه ميان صبح و اسفار باشد آسدف تاريكى
شدن شب - و مقنعه فرقه شستن زن و روشن شدن
صبح و يقال آسدف الباب اى الفتح حتى اظهى البيت
و يقال اسدفوانى اسرچوانى اسراج -
سديف كوهان -

سرف - سرف - بالتحریر یک ضد التصدی یعنی فرو
کردن در خرج مال و جاه - در خیرگی عقل - و مانند
چیزی بنبط و خطا کردن رع ک اف ۴ و خورک
و حیوی سرف کبسر هنام جائے و یقال لرجل سرف الفواء

ای مصلی الفداء و غافلہ۔ و فی الحدیث ان اللہ سر فرما کہ فرشتے

خسج کردن تفسیر نعت سنو و نام مردے تفسیر
بالضم سپید مور که از ریزهای چوب خانه سازد چون

زنبور و فی المنزل هو اصنع من سرفقه - سرفه بالفتح
برگ درخت خورده ن سرفه رعب ن ارض م ارض سرفه

ازین بسیار سفره اسرافیل معروف و هو اسم انجی

وفی لغة اسرافین کما قالوا بجرین اسماءین اسرافین -
 سرعفت - سرعوف - بالضم نازک و سبک گوشت
 سرعوفه مؤنث وزن رازبالا - و ملح سرعفته سرعفته بالضم
 و الباء پرورش نیکو دادن کوک را -
 سعفت - سعفته - شکوفه سر کوک که آنرا شیرین گویند
 سعفته بالتحریک شاخ نخل سعفتج - و ایضا پیشه
 شدن بن باخن دست (ع ک افت ۲) و شیرین
 که بر تنه زشت و سرور و دی بیرون آید و مو
 خزه او را بریزد چنانکه غریب در گوشت آسفت و
 سعفا لغت منه - اسعفت ایضا اسپ مو
 پیشانی سپید فاذا بفت کلمات اصبع اسعاف
 حاجت رو کردن صلیته بالباء یقال اسعفه بجا حبه
 مساخته دست دادن و سازداری کردن -
 سففت - سفیف - تنگ پالان شتر سفیفه بوزن
 از برگ خرم بافته سفف مصدر رمه دفع ۲
 اسفاف کذک - سفوف بالفتح و الروی کوفیه سفیفه
 سجون ناکرده سفف مصدر رمه دفع ۲
 کذک - سفته من السوفین بالضم ای حبه منه و سفته
 و یقال أسف و هم النورای ذر علیه و فی الحدیث
 کما غاصت وجهی تغیر و کانه ذر علیه شی غیره - اسفان
 نیز نگریستن و فی الحدیث ان الشبی کره ان یسف کل
 النظر الی امر و انبیه و اخته و نزدیک شدن بر از زمین
 و پست پریدن مرغ و بار یک گرفتن کار سفساف
 بالفتح کار حقیر و بلاء از هر چیز و فی الحدیث ان الشبی کره ان یسف کل
 یحب معالی الامور و یخف سففا فما و خاک نرم
 تنگ مسفت مردم کم عطا و لیس مسفت باد می که
 خاک نرم را بر انگیزد و بفتح سین دوم گردد و آرد بخت
 حمان و السفسفه انتحال الدقیق و نحوه -
 سففت - سففت - آسمان خانه آسمان استوف

و سففتج - مثال برهن و برهن - و قری سففتج
 بعضتین خانه پوشیدن دفع ۲ و یقال کفی
 سففت ای طویل مترج - ستائف تنه های گشتی سفیفه
 یکی تخمه - و صفه پوشیده و منها سفیفه بنی ساعده
 بالتحریک در از دو کوه شدن (ع ک افت ۲) سففت
 لغت منه - اسفت بالضم و تشدید الفاء پیشوای
 تر سیان -
 سکفت - اسکاف - بکسر الهمز کفش گرسا کفته
 ج - اسکوف بالضم لغت فیه اسکفته الباب استا در -
 سلف - سلف - بهر او کردن زمین را بماله
 و مع ۲ ان ۲ مسلفه بالکسر ماله و فی حدیث عبیدنا
 عیر اصل ای بینه مسلفه ای مستوفیه او مسواة سلف
 بالتحریک در گذشته و پدران در گذشته دفع ۲
 اسلاف سلافج و نوعی از بیج که به پیشی هند چنان
 سلم اسلاف بیج سلف کردن استیلاف به پیشی
 گرفتن تسلف کذک - سلف بالتسکین ای بانی
 و فزک سلفه بالضم یا شتا تسکین تسلیف یا شتا تسکین
 دادن - و پیش فرستان سلف بکسر لام سلف
 بالکسر سکون ۲ شویان در خواهر با هم مسلف زن
 چهل و پنجاه و ده و صفت شخص به الاناث سالفه
 کراهه کردن سالف سلیف پیش رفتن سلف و تنو
 پیش باب رنده سلاف بالضم آنچه چکد از انگشت
 از فشار دادن - و خمر و شراب و سلفه هر چه فشار داده شود
 سلفان بالکسر کبک بچکان سلف بالضم یکی مثال
 صر و صردان سلفه مؤنث -
 سلف - سلفه - بالضم باثر بخت کشف
 سلفج -
 سلف - سلف - بالکسر برگ مرغ و آن درخت
 آتش زده است سلاف بالکسر پیش سینه زشت و برهن

که بر سینه زشت برهنده سلف سلاف بن برهنه دفع
 ف افت ۲ و ک ۲ سلاف بن برهنه که در عمل سیر اندازد و برهنه
 سلاف بعد از معنی پیش بنده سلاف پیش شدن آپ
 از اسپان و حکم کردن کار و فی المثل لمن یخیر فی امره
 یقال عی بالاسلاف و اسلف الفرس ای تقدم الخیل
 فاذا سمعت فی الشعر سفیفه بکسر النون فی من یخیر و فی
 الفرس تقدم الخیل فی سیر یا و اذا سمعت سفیفه یفتح
 النون فی الناقه التي شد علیها السلاف -
 سؤف - سؤف - بوسه کردن چیزی را دلاک
 شدن (ع ک افت ۲) استیاف بوسیدن مسافه
 و وری و اسلاف من الشم و کان الدلیل فی
 فلاة اخذ للتراب فشمه لیکم علی قصد بوم علی جور
 ثم کثر استعالم لهنه الکلمه حتی سموه البعد مسافه ساف
 هر عری از دیوار مسافه زمین میان ریگ دور شتی
 سافه ریگ تنگ آسواف جایست بدین سواف
 بالفتح دلاک شدن و بیماری سقور یقال وقع فی
 لاله سواف ای موتان یقال بالضم ایضا کما یقال
 الاده کلها بالضم مثل الخاز و الدلیج و القلاب سواف
 سواف تمام زد و باشد و این کلمه ایست که بر فعل مستقبل
 در آید تسویف در تاخیر افکندن و یقال فلان یسواف
 السواف ای بعیش بالامانی سواف دار و اگر کردن
 اسافه دلاک شدن مال یقال ساف الرجل اذا
 هکاک ماله و یقال اساف حتی مالته السواف فاذا
 تقو و احداث و یقال سواف الرجل امره اذا
 ملکته امرک و حکمته فیه یصنع ما یشاء -
 سیف - سیف - شمشیر آسیاف سیوفج - ج - جمل
 صیغان ای طویل مشتوق ضامر البطن المرأة سیفانه
 سیف ایضا زدن به شمشیر دفع ۲ اک ۲ ساف
 مرد به شمشیر - و زنده به شمشیر سیاف شمشیر گر

سرعفت

سعفت

سکفت

سوف

سلف

سففت

سلف

سلف

سلف

شرف

شرف شرف

شرف

شرف

شرف شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

شرف

سیاحت شریف مرد با شریف شریف با هم شریف زدن
و تسایف ای تضار با شریف - و استفتا الحز
ای خرمته - سیف بالکسر ساحل البحر سیاف ج -
و آنچه در بن شاخهای درخت چسبیده باشد و
کالیف و لیس به -

سرفوف یک صغیر باشد - سرفوف بالکسر دراز -
سرفوف - الصبی احسن قداده و نعمته
السلف - کج و جل المضطرب الخلق -

سلف - کج و جل و مضطرب خلقت و سلفه
او بارید آنرا و الصواب بالغین سلف در شرف
و السلف عود محمد و نصب حول الشجرة للسباع
یقتلونها به -

سلف - کج و جل مرد مضطرب خلقت و کج و تمام
خلقت گردانند و بقرة سلف و سلفه بالفتح فیما
کا و فیه و سلفه او بارید آنرا و السلف السلفان -
سند فا - بالفتح دوده است بمهر احدیها من البینا
والاخری من السمودیه -

سلف - کج و جل مضطرب خلقت -

سلف - بالفتح در خون طپیدن کشته و اضطراب
نمودن آن در حالت نزاع و جان دادن و بشیرهای
سلف بالتحریک تشنگی سخت و سخت تشنگی شدن روع
ک اف ۲ - ساهف لغت منه و هلاک شونده و تشنگی

یا آنکه او را وقت جان کندن تشنگی غالب باشد و
سایه الوجوه که بر گردیدن روی سهاف کف و
تشنگی بر جل مسهوف آنکه بسیار آب خورد و سیر نشود
طعام سلفه بفتح الهاء طعام که تشنگی آرد و آب بسیار
خوراند استهفه استهما فاسک داشت آنرا -

فصل الشين

شاف - شافه - ریش سوختنی که زیر قدم بر آید

و چشم آرد و دن و يقال استاصل الشافه امی از بهر
الشفه کما از بهر تلك القرحة بالکی - شاف بالتحریک
سوختنی بر آمدن بر اندام روع ک اف ۲ -

شرف - شرف - بالتحریک شخص شد و ج -
شرف - شرف - بالتحریک بلند و جای بلند
و بزرگی و بزرگ و بلند قد شدن روع بضمها جمل شرف
کوه بلند رجل شریف مرد بزرگ قدر شرفا و شراف
ج - شرف بزرگ داشتن کسی را و بزرگ گردانیدن
شرف بالتسکین چیره شدن بزرگی روع ک اف ۲ -
مشرف مغلوب به - اشرف بلند تر - و بلند يقال
منکب اشرف امی عال - و اذن شرفا امی طویله -

شرفه بالضم کنگره شرف ج شرفه المال گزیده تر مال
شارف نافه کمان سال و فی النخل احسن من شارف
لانها اشده حینما علی ولد بالشراف ج مثل بازل و نزل
سهم شارف تیر کهنه و در برینه و تشرف بکذا امی عده
شرفا - و تشرف المرأ و تشرفه امی علوه - اشرف
اطلاع یافتن بر چیزی - و الا بالازیر نکر لیستن مشرف
منظر بر بلند می مشارف الارض بلند می های زمین
مشرفه شریف های منسوب بمشارف و آن دیه با ست
از دیا رعب يقال سیف مشرفی و لا يقال مشارفی
لان الجمع لا ینسب الیه اذا کان علی هذا الوزن و

یقال هالکی و لاجعاف می و لا عباقر می مشارف
مفاخرت کردن با یکدیگر شرف بر آمدن و مطلع شدن
بر چیزی اشرف بر پامی خاستن فرس مشرف امی
مشرف الخلق - استشراف چشم برداشتن در چیزی نگرد
و دست بر بالای چشم داشتن چنانکه عادت
نگریستن است از دور و پیش چشم کردن ستور و مال
کسی اشرف یاف برگ کشت که در از و انبوه شود چنانکه بزرگ
آرد و يقال شریف الزرع اذا قطعت شرفا به شریف

آبی در بنی نیز شاف و نام کوهی و معرب جار و ب -
شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف -
بهلوه کوهی شکم باشد شرف شرف کوه کوه -
شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف - شرف -
مصدر منه روع بضمها جمل شرف شرف گوشت نزدیک
بشرف شدن -

شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف -
بالفتح کذاک تشلف درخت خشک زاری آبی يقال
شلف بالضم بعیر شلف الخلاط امی بخلاط الابل و شلف
شدیده و شلف السهم بالکسر از داخل بین بجلد و اللحم -
شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف - شلف -
شعاف شعاف ج - و يقال جل اصعب الشعاف
یراد به شعاف راسه - و ما علی رأسه الاشعاف امی شعیرات
من الزواجر شعافه کیسوی غلام شعاف بالکسر سر کوه
و مرد بلند زن زانده و کذاک شعاف شعاف بهار
و شیفه گردانیدن و شفی دل را روع بفتحها و يقال
شعف فلان بکذا فوشعوف به - و قرأ الحسن قد شعفا
حبا بالعين المهملة امی بطلها حبا و مشغول کردن
ستوران بقطران روع بفتحها شعفین جانی و فی
القتل لکن بشعفین جدد و قیل فی امر القول لا تراها
و هی تشفی علی الریح اهلونی قانی خلقة -

شغف - شغاف - بالفتح بیماری زیر تنی گاه از
جانب راست و هو غلاف القلب ایضا يقال شغف
الحب امی بلغ شغافه و قرأ ابن عباس قد شغفها
حبا قال دخل حبه تحت الشغاف -

شفف - شف - بالفتح پرده تنک - و زار
کردن غم تن را روع ک اف ۲ - شففه اللحم کذا
شفف بالکسر فرونی و سود کردن روع ک اف ۲ - و کم
شدن و هو من الاضداد شفوف شفف تنک جانی

ثوب شیف و شیف ایور قیق شغوف لاغشیدن تن
اشغاف بعضه را بر بعضه گزیدن شیف گزیدن
سر اقبال فلان بجد فی اسناد شیفنا سه بر دوا
شفان سر و باد که با هم باشد و نده غذا فدا شغان
شفشاف با دخنک شغافه باقی آب در خور شغاف
خور دنی باقی آب بتماس که پس خورده مانند دنی لاش
لیس البری عن التشاف واستقصا کردن در کارها
اشغاف مثله -

شغف شغف - گوشه برین شغوف ج -
تشغیف گوشه را نهادن زن را تشغیف لازم منه
شغف بالتحریک شغبی و ناپسند داشتن رعک ا
شغف بالکسر شغبی دار و شغف الی لشی لفتح
مثل شغف و به نظر من اعتراض -

شغف شغف - مثل جرد حل را زدن فی الحدیث
اک من قوم شغبین -

شغوف شغوف - زرد دوز دنیا را شغوف
ای مجلو شغوف خود را راستن دختر - و بر آمدن
بر چیزی تا بنگرد النساء شغوف من السطوح ای نظر
و شغف الحار یثلاث شغوف ای شغف اشتیاق
گردن دراز کردن و نگریستن در چیزی شغیفه القوم
دیدن قوم اشافه اطلاع یافتن بر چیزی -

شغوف - کصفور ریز و تند از هر چیزی -
شغف - زدن پست از چیزی (رع بغفما)
لغة بانیته -

شغاف - بالکسر غیر لغة حمیریه شغف بالفتح آواز
دوشیدن -

الشذحوف - لغة فی الشحذوف -

ما شغف مک شیفنا - اسه ما صبت -

اشغف - برای جنگ او آماده شد و شتاب

و یکی کرد شغوف بالضم آنکه برای حمله کردن بر دشمن
آماده باشد شغاف بالکسر بیکان پنهان و آنکه پشت
پایش پنهان باشد -

شغوف - بالضم نبات یا ثمر نباته شغاف
بالکسر بالضم پوست شکوفه خربانان -

شغوف - بردن و معنی شغوف و غوک خرد
شغراف - بالکسر برگ دراز از ارجع شغراف
الزروع قطع شغرافه -

شغوف - نیک کردن غذای کودک و علام شغوف
کشف شغوف حاف الراس شغف شغف -

شغف - رفت و دور شد و شغف رعف و ا
ض ۲ و نده سوادیه دتیه شغوف بعیده در میته
شاطفه زلت عن الشغل -

شغوف لغتین و هیست به معر -
شغف لغتین سفال یا سفال پاره و در بار شغف
او در بار الشغافین دو موضع است به مصر و شغف
کامیر اربعة مواضع -

شغوف - کشف مرکب است معروف در حجاز
و اما الشغف فلیس من کلامم -

الشغف - کج و حل مضطرب خلقت و قدم سطر -
الشغف - کج و حل لغة فی السلف -

شغافه - کشادگی زن زانیه شغف گفتند
نزدیک فکر که شگافه مین ست و دران دو مسجد است
قدیم بنا کرد یکی از اصحاب بنی صلم -

شغف - کج و جرد حل دراز -
فرس شغف - کشف اسب بلند یا خمیده رخسار -

شغف - کج و کج عایمه ذکر با این درید و
لم یفسر -

شغوف - بالضم فرج هر چیز
شغوف - توبه و منه قوله لا یقبل منه

شغوف - توبه و منه قوله لا یقبل منه

شغوف - توبه و منه قوله لا یقبل منه

شغوف - کصفور و قرطاس سرهای کوه اولقطر
کوه بلند و مرد دراز و شست و در مانده شغف
درازی و اشغف کج و حل مرد مضطرب خلقت -

شغف - کج و حل مرد مضطرب خلقت -
شیف - بالکسر خاک که با نین شاخ خربا باشد -

فصل الصاد

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

صحف - صحفه - کاسه بزرگ صحاف ج - قال
الکسائی اعظم القصاع بحفته ثم القصعة تلیها تشیع
الشرقة ثم الصحفه تشیع الخمسة ثم المیکلة تشیع الرحلیین
و النکالة ثم الصحیفه تشیع الرجل صحیفه نام صحف
صحائف ج - صحف بالکسر و الضم کراسه قال الفراء
وقد استعملت العرب الضمه فی حروف کسر و ایمها
و اصلها الضم من کاس صحف و مخدع و مطرف مغزل
و مجسد لانها فی المعنی ما خوذت من اصحف ای جمع
فیه اصحف و اجسد ای الصق بالجمع و اطرف ای حبل
فی طرفیه علما و کذا مک مغزل انما هو من ادر و فتل
اصحیف خطا و در نشه -

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

شغوف

صُرْفٌ ولا عدلٌ وحيلة ومنه قولهم انما تصرفت في الامور و
قوله تعالى فاستطیعون صُرْفًا ولا فقرًا - وصرف الدهر
حدثنا صرفان روز شب صرفتہ کیے از منازل قمر - و شبہ
صرف بالکسر سرخی کہ شرک نعل را بدان رنگ کنند
وخالص ہر چیزی صرفتہ البکرۃ آواز جرخ و لودع
ن اک ۲۰ و بانگ در - و بانگ دندان فتر تاقہ
صرفت ای بیتہ الصریف - صریف الیضاً سیم یقال
ما اتمتہ ذہباً ولا صریفاً و لکن اتم الخرف و شیر گرم
دوشیدہ صریفون نام جامی بعراق خمر صریفیہ منسوب
بوی صرفان از ریزہ - و جنبہ از خمر صریف مرد محتال
تصرف کنندہ در کار ہا - صیر فی مثله و تصرف یعنی
سیم صرہ کنندہ قوم صیارفہ و الماء للنسبہ صیارف
کذا کہ یقال صرفت الدر اہم بالذہب و بین الدر بین
خرف ای فضل - و فی الحدیث من طلب صرف الحدیث
و ہو تزنیہ بالزیادۃ فیہ صرف ایضاً گردانیدن (دع
ن اک ۲۰) و بانگ گردن انصراف برگشتن بہ صرف
کذا کہ و ایضاً جامی برگشتن صُرُوف گردن ہما
روزگار و خوش شدن مادہ سگ تصرف بالکسر گرد
ر ع ن اک ۲۰ تصرف برگردانیدن چیزی فی تصرف
سادہ خوردن - و تصرف دادن کہے را تصرف
دست در کارے کردن اصطراف برگشتن در کسب
چیزے استصرف برگردانیدن خواستن یقال
استصرفت اللہ المکارہ -

صیفت
صلفت

صفت

صوف صخف

صفت

صفت - صرقت

صقوف

صلفت

وصواف وصفہ ساختن زمین را آوردن و مجلبہ یا بیشتر
در پے یکدیگر دوشیدن ناقہ را راعع ن اض صفتہ
معروف دوزین کو بہ ناقہ صقوف ناقہ کہ چند قدح
شیر در یک دوشیدن صغیف گوشت سیج و کشیدہ
بجست بریانی نصفین زمین ہوا را نصفان درخت بید
صلفت صلفاء - زمین سخت صلیف یک
کرانہ گردن صلیفان دو کرانہ و ہر دو چوب کہ بر دو
جانب پالان باشد کہ محل را بر وی نہند صلف بالتحریک
لاف زدن - و بے بہرہ شدن زن از شوئی ر ع
ک اف ۲۰ یقال امرأۃ صلفۃ و من صلافت - و
یقال للمرأة اصلفت اللہ رفک اسے بغض کالی
از وہب - و من انشالم فی التمسک باکدین من
شیخ فی الدین یصلف الی یخط عند الناس لا یرزق
منہم المحبۃ صلف بالکسر طعام بے مزہ و خوراک آب
کم بر دستاب صلف ابر بسیار رعد کم باران و فی التثقل
رب صلف تحت الراعدۃ یضرب للرجل تیوعہ
ثم لا یقوم بہ - تصلف لاف زدن رجل صلفہ
متصرف مرد لافے -

صنفت - صنف - بالکسر گردن و بالفتح لغتہ فیہ و
موضعی نحو صنفتی منسوب بوی صنفتہ الا از الکسر ۲
طرح مزہ تصنیف گوینہ گوینہ کردن چیزے را و جدا
کردن بعضے از بعضے -

صُوف - صُوف - پشم گویند صوفۃ اخف منہ و
پرچی از مضر و یقال اخذت بصوف رقبۃ و بطو
رقبۃ و بصاف رقبۃ و بطاف رقبۃ و بقوف
رقبۃ و بقاف رقبۃ کلما بمعنی ای بجلد رقبۃ و قبل
بشعرہ المتدلی فی نقرۃ القفا کیش صاف بسیار
پشم صُوف صُوف بسیار پشم شدن ر ع ن
اض ۲ یقال صاف الکیش بعد از مرفو صاف

اصوف صائف نعت منہ و کذا کہ صُوف الکیش
بالکسر کیش اصوف بین الصوف و بیک سورفتن
تیر از نشاند ر ع ن اض ۲ و ک ۳ و یکسو شدن
بدی از کہے اصافہ بیک سو کردن -

صَیْف صَیْف - تابستانی و گرامہ و باران تابستانی
و تابستان بجای اقامت کردن اصطیاف کذا کہ -
صَیْف مصاف موضع تابستانہ صَیْف صائف
تابستان گرم تصیف آب را بہ کثرت پیم صائف و لیلۃ
صائفۃ اسے حارۃ و یوم صائف مثله مصائفۃ معالہ
تابستانی مثل الشاہرۃ و الیاد ممتہ و المعاد ممتہ صائفۃ
خوار بار تابستانی و خورہ روم و آن تابستان بود کہ
ہمیشہ و یقال صفتا اسے اصافنا مطر الصیف صنفیت
الارض فی مصیفۃ و مصیوۃ اذا اصافها مطر الصیف
صَیْف و صیفوفہ بیک سوا افتادن تیر از ہدف
ر ع ن اک ۲ اصافۃ بکلان سالی بچہ شدن
مرد را حقیقی بچہ کہ در پیری شدہ باشد و تمام مردے
و ہماستان در آمدن - و دوز گردن بدی از کہے
یقال اصاف اللہ عنی شرفلان ای صرف و عدل بہ
و یقال صیفنی ہذا الشئی ای کفانی بصیفہ و یقال ہذا
مقیظہ مصیفی و مشتقی ای ما یفینہ فی القیظ و الصیف
و الشتاء صیفۃ باران تابستان یقال اصافنا صیفۃ
غزیرۃ تصیف تابستانی کردن -

صخف - بہیل زمین کند یدن ر ع بفتح صخفۃ
بالکسر بہیل تصاخف ج -
صروف - بجعفر شہر است بجانب شرق جند منہ سہج
بن یعقوب الفرضی الصروخی -
صقوف - بانہاد سایہ بانہاد الاصل السین
صلفت - کہ در محل نرۃ چار پایہ و نرۃ مرد و قصوۃ
صلفۃ اسے فطما ر ع بفتح -

فصل الضاد

ضعف - ضعف - بالفتح والضم مستعملان في
خلاف القوة يقال **ضعف** فهو **ضعيف** رجع بعضهما
إضعاف **ضعيف** كروانيدن - ووجهه كروان
چيز را ضعیف است یعنی مضعوف علی غیر القیاس
و خداوند متعال ضعیف شدن قوم ضعیفات و
ضعفا و ضعیف استضعاف ضعیف یافتن تضعیف
یک چیز را و چندان کردن یا زیادت مضاعف و تقاضا
کذا **ضعف** الشئ بالكسر مثل چیزی ضعیف و تنه
اضاعفه جمعا و قوله تعالى إذا لاذفناک **ضعف**
الحیوة و **ضعف** المات ای **ضعف** العذاب
حیا و میتا - و يقال وقع فی اضعاف الكتاب فی قیغ
نهاد بیهان خطما و يقال هو **ضعیف** **ضعف** الاول
فی بدنه و الثاني فی دابته كما يقال قوی مقوی **تضعیف**
ایضا تاوان گردانیدن و بناؤانی منسوب کردن
مضاعف زره در دکان حلقه یافته -

ضعف - ضعف یفتخین بعیاری عیال يقال
لا **ضعف** لشغل و الاقل ای لا يشغل من شغل حجته
عیال و لا متاع - و فی الحدیث ما شیع رسول الله
صلعم من خبر و حکم الاعلی **ضعف** ای کثرة الایدی
علی الطعام و تنگی و سختی حال - و حاجت و شتاب
یقال یقین علی **ضعف** ای عجزه و انبوهی کردن مردم بر
آب رجل **ضعف** احوال و هو ان يكون المال رقیلا و
من یا کله کثیرا - و تضاعف علی الماء اذا کثر و اعلیه ماء
مضفوف اذا کثر علی الناس مثل مشفوه - و يقال
قالان مضفوف مثل مشفوه اذا انفد عند **ضعف** الناقة
و مشیان ناقة بهر کف دست **ضعف** بالكسر کراة
جوسه ضعیفانه جانبا -

ضعف - ضیف - همان یکون واحد جمعا و قد
یجمع علی اضعیاف و ضعیفان - و امرأة **ضعیفه**
و **ضعیف** لثنان لما و نزدیک شدن آفتاب بفر و شد
و یک سورفتن تیر از نشانه - و فرود آمدن غم بر کسی
ضیافت همان شدن نزدیک کسی رجع ف اک
تضعیف کذا کک و ایضا بفر و شدن نزدیک شدن
آفتاب تضعیف کذا کک - اضافه همان داشتن
کسی را تضعیف کذا کک و میل دادن چیز سے
را بچیز و ترسیدن و خرد کردن از کاری و ملجا کردن
کسی را بکار سے صلتہ بالی و منه المضاعف فی الحرب
و هو الذی احیط به و اضافت کردن کسی را با کسی
کقولک غلام زید فاعلام مضاعف و زید مضاعف
الیه و القرض بالاضافة التخصیص و التعریف فلندا
لا يجوز اضافة الشئ الی نفسه لا یعرف نفسه -
مضوفه کار سے کہ از وی ترسیده شود مضاعف باز
خوانده بگیر سے تضاعف الوادی اے تضایق
ضیف بالكسر یلوی ضیفن طفیلے نون زائده و هو ملن
ولیس یفعل -

ضرافه - بالضم موضعی ست نزدیک لعن و هو سے
ضرفه خیراے کثرت و طرف گفتن درخت انجیر ضرفه
یکه و من شجر ابحال لیشبه الثناب فی عظمه و ورقه
و لیس ابيض و یقلع کتین الحماط الصغار یضرف
یا کله الناس و الطیر و القروء -

ضعیفه - من یقل - و ذک اذا کانت الروح
ناضرة متخیله -
مضفوفه - قصد و حاجت -

فصل الطاء

طخف - طخاف - بالفتح ابرتنک طخف غم کدل را

خرویدر طخف بالكسر نام جائے تشریب طخف مثال نه بر
بزیاده اللام زدن سخت -

طرف - طرف - چشم یکون واحد و جمعا لا یصلد
قوله تعالی لا یرتد الیسم طرفهم و یکر یستن و دو ستاره که
آنرا عین الاسد خوانند از منازل قمر و باز گردانیدن
صلته بعین و چشم برهم زدن طرفه بکبار یقال انشروع
من طرفه عین و چیزی بر چشم زدن که آب ردان
شود از چشم مطر و نه چشم آب ردان از زخم رسیدگی
طرفه ایضا نقطه سرخی که در چشم حادث شود از زخم
و قولم لا تراہ الطوارف ای العیون طرف بالكسر
اسب گردی یقال فرس طرف طرفت ج - و هو
نعت الذکور خاتمه و جوانمرد و کریم طرف بالتحریک
کرانه و کره و چیزی از چیزی - و بر کرانه چر کردن ستور
رجع کات ۲ نافه طرفه التي لا تبس علی مرعی و ج
و رجل طرف الذی لا یثبت علی امرأة واحدة و لا صاحب
واحد - طرف ایضا نقیض التعد و کریم الطرفین ای
من جمعی ابویہ - اطراف الرجل البوا و اخوته و اعماله
و کل قریب له محرم - و يقال لا یدری امی طرفه
اطول ای ذکره ام لسانه و يقال لا یمک طرفیه
فیه و استنداقه مطراف بالكسر نافه که جای چو کتله
کثره طرفه یکی - و نام مردی و يقال طراف و اصدع مع مطر
زنی که در مردان می نگرد و در شوی خودنی یقال امرأة
مطروقه بالرجال و بی التي طمت عینا الیهم و صرفت
بصرنا عن بعلمنا الی سواه - و يقال مطروف امین
آنکه چشم بر یک کس ندارد و مطروف بالضم و الکسر و
خبر با علم و اصله الضم - اطراف نوخردن و هو لغت
منه - استطرف نوخردن چیزی را یقال فعلت
ذات فی مستطرف الایام و مطرف الایام می ستا
الایام - طارف طریف مال نو خلاف تالید

ضعف - ضرافه

ضعیفه

مضفوفه

طخف

الطعنه

طنف - طنفه

طنفه

طوف

طلفها

طلفيف

طلفيفي

طرفيف

طفف

ظرف

طف

تطف

طيف

طرف

طلف - طلف

طرف

وتليد طرفه بالضم نو تكلف طرفه مصدر منه راع
بعضها اطراف نو آوردن - واطلاع یافتن بر چیزی
طريف در نسب آنرا گویند که پدران بسیار گذشته
باشند میان او و جد بزرگ و در مع بعضها و بهو خلاف
و قد يمدح به طريفه كيا هي که آنرا نصی خوانند چون
رسیده و سپید شود و يقال اطراف البداي كثر طريفه
و آرض مطروقه زمین طريفه ناک طراف بالکسر خبر از
اویم و يقال جاء فلان بطارقه عين ای مال غیر
طوارف خرگاه و خیمه و امنه و در کرده تطريف بر
کرانه لشکر زدن و بازگردانیدن خصم را در حرب
مطرف نعت منه مطرف بالفتح اسب سپید سرودم
و هر اسب که سرودم او یک رنگ باشد بر خلاف
سائر اعضا او -
طريف مطرف - مثال مطمئن تمام خلقت
نیکو اندام -
طفف - طفيف - اندک طواف الملوك
بالفتح و الکسر چرخ پیما نه و کذا ک طفف و طففه - و
فی الحدیث کاکم نبوا دم طفت الصاع لم تملوه و بهو
ان یقرب ان یحلی فلا یفعل - طفات طفانه بالضم
انچه زیادت آید از پیما نه و بهو ما فوق الکمال طفات
با طفانه برگردن پیما نه را لطیف کم پیودن جوان
تملاه الی اصباره ای جوانه - و فی الحدیث طفف
بی القریس مسجد بنی زریق حتی کا و یساوی المسجد یعنی
و سب بی وقیل قارب ولم یبلغ هناك - انما طفان
خنو که بر تر از بهما پر شده طففه تمی گاه طفطاف
کر آنها درخت و يقال خذ طف لک و طف
و استطف ای خدا را رتفع لک و امکن -
طلف - طلف - ای بدو و باطل يقال ذهب
دمه طلفا ای بدو و پیش بخشش يقال اطفی و

اسلفنی و السلف بالقیضه - اطراف یعنی اطراف
و هر کردن -
طنف - طنف - بالتحریک بالفتح و الضم کرانه ای
دیوار که بخشش فرود گرفته باشد - و پوشش در سرای
و بهو السیور ایضا و سرکه طنف برآینده سرکه -
طوف - طوف - طواف - طوفان - گرد چیزی
گشتن (مع فاض ۲) طواف استطافه کذاک
رجل طاف مرد بسیار طواف طوف ایضا شتاج و آن
خیاب باشد که بوسی از آب گدازند - و غافل و غافل
کردن اطراف بجا جت گاه شدن طواف محسن
و نام شهری - و خانه کمان - طائفه گروهی از هر چیز
قوله تعالی و لیشهد عذابها طائفه من المؤمنین قال
ابن عباس فی الواحد فما فقه - طوفان بالضم باران
و آب که از زمین برآید و هر چیز را غرق کند قوله تعالی
فأخذهم الطوفان و يقال اخذه بطوف عقیقه و
بطاف رقیقه و قد مر فی فصل الصاد - تطوف طواف
کردن تقوییت سبالقه فیه - اطافه فرود آمدن
بر چیزی و نزدیک شدن -
طفت - طفت - نان زغاره طفه صلیان بلند
و آن گویا هیست که آنرا پارسای زبده گویند
طافه بالضم سرشیر طاف بالفتح ابر برآمده -
طیف - طیف - خیال - و آمدن خیال در
خواب (مع ف اک ۲) طواف کذاک و وسوسه
و قری و قوله تعالی و اذ استهم طیف من الشیطان
و طاف من الشیطان و بهما معنی -
طرف و طرفه - بکسر هاسکه تنک و ابر سبک
و حسا و رقیق و دون العصیده -
طواف - بالفتح ابر بلند لغه فی انحاء عن ابن عباس
طرف و طرفه - بکسر هاسکه تنک ای هو الشیطان

الطعنه لغه مرغوب عنها یضه متروک سئ يقال
مریطع فی الارض اذا مر تخبطا -
طنفه - بن قیس الغفاری صحابی و الصوب طنفه
و طنفه و سیاتی -
طنفه - بن قیس الغفاری صحابی او الصواب طنفه
با نحاء او طنفه بالغین او قیس بن طنفه او یعلش ابن
طنفه او عبد الله بن طنفه و طنفه بن ابی ذر -
ضربه ضربا طلیفا - کبریل و سمند و جردل و سبیل
و جبرکی و قرطاس ای ضربا شدید او جوع طلف کسبل
و جردل سخت گرسنگی و اللام اصلیه لکرم الطلفه
فی باب فعلی مع جبرکی و دهم ابحوری -
ضرب طلیف - با نحاء کما نحاء فی لغه -
طلفی - جبرکی و بالمد و بسیار گو و حمل مطلق السنام
شتر چسبیده کوبان و اطلنقات لزقت بالارض -

فصل الفاء

ظرف - ظرف - خور و منه ظروف المكان
و الزمان و زیرکی ظرفی زیرک ظرفا و ظرف ظرف
ح ظرفانه زیرک شدن راع بعضها اطراف پدر پسران
ظرف شدن ظرف به تکلف ظرفت نمودن -
ظلف - ظلف - بالکسر شمشکافه چون سم گا و
و گویند و امثال آن ظلو و ظلف ای شدا و بهو
نو گید لها - ظلف بالفتح بر سم زدن راع ف اک ۲
ظلی مظلوف نعت منه - رجل ظلیف سئ اسحال -
مکان ظلیف ای خشن - شتر ظلیف ای شدید - اظلو فیه
مثال عجوبه زمین که در وی سنگهای تیز باشد اظلا
ح - و يقال ذهب فلان بغلا لظلیف ای بغیر
شمن - و يقال أخذنا شئنا بظلیف و ظلیفه ای کلاه و
ذهب دمه ظلفا بالتسکین و التحریک ای بدو با ظلا

و بالطارک ذک ابیضا - و یقال ذهب بطلیفا -
 مجانا اخذه بخرش و یقال خلقت نفسه عن انشی ای
 منعها من ان تفعل و تاتیه - و یقال خلقت اثری
 و خلقت فی ناپه یکرم یعنی بر زمین درشت رفتیم که
 اثر کند طلع بالتحریک بادیهستان در رعک
 اف ۲) و سختی بخت امرأة طلیفة النفس اے
 عزیزة عند نفسها - ارض طلیفة زمین سخت که اثر
 نگیزد و طلیفة اینا کی از چهار چوب که بر پالان شتر
 بندند طلفات الرجل ج -

طوف - یقال اخذه بطوف رقبته و بطاف قهقهه
 لغة فی صوت رقبته و قد مر -

جاء لیطافه و یطوفه - آنرا در گردانیدن در عین تعجب
 طفت - قوالم البعیر بکلی یا بهای شتر را فراموش آورد
 بست طفت زندگانی ناخوش و گدازنی بهوار و طفت
 و مطلق بر وزن و معنی خفت و مضبوط است
 آثار هم بتنها -

فصل العین

عترف - رجل عترف - بالکسر عترف بالضم
 مرد دلیله کار کار از عترفان یعنی خبر دس -
 عجبف - عجبف - بالتحریک لا عری رعک و فله
 أعجبف عجبنا و لغت منه عجبف ج علی غیر قیاس لان
 افضل و فعلا لم یجمع علی فعال و لکنهم به علی سمان
 و العرب قد بنی الشئ علی قصده کما قالوا عدوه بنا
 علی صدقته و فعلوا اذا کان یعنی فاعل لا یدخلها
 الهماء تعجاف لا عر کردن و یقال عجبف المال بالضم
 و الکسر فصل عجبف ای رقیق - و عجبف نفسه بالفتح
 فان اذا اشره باطعام علی نفسه تعجیف کست دراز
 سیری خوردن -

عجرف - عجرفة - عجرفته - عجرف - شتاب زدگی و
 بیباکی یقال حمل فیه عجرفة و عجرفته و عجرفته ای
 فیه - و فلان تعجرف علی فلان اذا کان یرکبه باکیه
 و لایهاب شیا عجرف بالضم مورچه دراز پاس
 تیز رو و عجرف الدهر و عجرفه ای حواش -

عذف - عذف - خوردن چیزی (عذف ا
 ک ۳) و یقال ما ذقت عذفا و عذفا و لا عذفا و لا
 عذفا ای شیا - و بات الدابة علی غیر عذوف ای
 علی غیر علف و نده لغت مضمر - عذف بالتحریک خاشاک
 عذفه بالکسر ازده تا پنجاه و یقال اعطاه عذفه من لیل
 و مرتفع من اللیل ای قطع - عذفه ایضا طره جامه
 یعنی ملک که پاس و جزان کالصفه -

عذف - عذف - خوردن رعک اک ۲) نده
 لغت ربیع یقال ما ذقت عذفا و لا عذفا و لا عذفا
 اے شیا - و بات الدابة علی غیر عذوف
 اے بلا علف -

عرف - بمعرفه - عرفان - شناختن رعک
 اک ۳) و یقال ما عرف لاحد یصرعنی ای ما اعرف
 عرف بالفتح فش اسب بریدن ایضا بوی خوش
 و ناخوش یقال ما طیب عرفه و فی النمل الی عجمک
 عن عرف السوء عرفه ریش کف دست یقال عرف
 الرجل اذا خرج بکمال القرعة فهو معروف انی و قهر
 معروف مرد شناخته و نیکوئی عارفه مثله عرف بالضم
 شناختگی و هو ضد النکر و نیکوئی یقال ادلا عرفا
 و مقرا - و یقال له علی العرف عرفای اعترفا
 و هو توکید و فش اسب قوله تع و المرسلات عرفا
 و تاج خردس و ریگ توده و بهنم الراکذ که عرفه
 مثله عرف اعرف ج - معرفه جامی فش و تاج
 خردس و یقال الاعراف الذی فی القرآن مسور

عین الحجة و النار شئی أعرف بفش اعراف دراز شدن
 فش اعراف بفش شدن اسب - و آمده شدن
 مرد بدی را - و موج بر آوردن دریا عرفا و گفتار عرف
 بالکسر من قولهم ما عرف عرفی الا باخرة ای ما عرفنی
 الا اخرة - عرفه روز نهم از ذی الحجه یقال نیا یوم عرفه
 غیر متون و لا تدخله الالف و اللام - عرفات جای

وقوف آمدن یعنی و هو اسم فی لفظ الجمع فلا یجمع قال
 الفراء و لا واحد له بوجه و بی معرفه و ان کان جمعا
 لان الماکن لا تزول فصار کالشئ الواحد و خالف
 الزیدین یقول هو لا عرفات حسنة ینصب لغت

لا نکره و بی مصدقه و قوله تعالی فاذا أنفستهم من
 عرفات قال الاخفش انما صرفت لان التاء صارت
 بمنزلة الیاء و الواو فی مسلمین و مسلمون لانه تذکیر و
 صارا للتوین بمنزلة التوین فلما شئ به ترک علی حاله
 کما ترک مسلمون اذا شئ به علی حاله و کذا فی اذرعات و
 عانات و عرفیات عارف مرد شکبایقال غضب فلان

فوجد عارفا ای صبوراً عرف مثله - رجل عروفة مرد
 نیک کار شناس الما و الما لغت - عرف عارف یعنی علم
 و عالم - عرف شناسنده و کار گذار قوم و هو دون المیس
 عرفان ج - عرافه مصدر منه یعنی عرف شناسیدن رعک
 عرفه بالکسر یعنی کردن یقال عرف فلان علینا شین
 یعرف بالضم عرافه - تعریف شناسا کردن و آگاهانیدن
 و گشته جستن و خوشبوی گردانیدن من قول تعالی
 عرفها لهم سی طیبها و اسم نکره را معرفه کردن و قوت
 آوردن بعرفات عرفات فال گوی و طیب معرفت
 معرفت در عرفات اعتراف اقرار کردن - و پسیدن
 خبر - و شناختن تعرف معرفت جستن یقال انزل فلانا
 فاستعرف الیه حتی یعرفکسا - تعارف یکدیگر را شناسند
 قوام معارف مردمان شناخته امرأة حستة امرأه

عجرف

عذف

طوف

یطافه

طفت - عذف

عرف

عترف

عجبف

لے عرفات موقف اسحاق ذک الیوم علی انشی عشر میلان مکة و غلط الجوهری فقال موضع بنی سمیت لان آدم و حوا تعارفانها و التول جبرئیل لایا یم عمل لایه ان مکة عرفات اول و لایا یم عمل مکة
 معظمت کانهما عرفات الخ ۲) حق

عرصه

عقفت

عطف

عرف

عکف

عصف

علف

عسفت

عصف

عنفت

عفف

عوف

ای الوجد و ما یظهر منها واحد بالمعرفت بفتح الراء -

عرصه - عرصه - بالکسر یخزل مثل قمره
عرصه ج - عرصه الاکاف و عرصه و
عصفوره کذلک -

عرف - عروف - روی بر تافتن از چیزی
صله بعین روع ف اک (۲) عزیت آواز پیری
و بانگ کردن آن روع ف اک (۲) یقال عرفت
سحاب عرف ابر که آواز آید از وی عرفات ایضاً نام

ریگی در بنی ماسد معارف آلت های لود - و جمع معرفت
یعنی چنان معارف چنان زنده و آن نوعی از رود
جامه است و حمر و دگویی عرف الريح اصواتها

عصف - عصف - بی راه رفتن روع ف اک
(۲) و قبح بزرگ تعسف اعتساف بی راه رفتن
عسوف بی راه و شنگ زناقه عاسف نزدیک مده
باشد کردن و دم سخت تمیزند عساف بالضم لزین
مگوار نفس بشتاب وقت مردن عسيف مزد و
عساف ج - عساف بالضم جای -

عسفت - عسفته - سخت شدن چشم بوقت
گریه و بے آب شدن آن -

عصف - عصف - برگ کشت قوله تعالی
لنصفن ما کول ای کز ع قد اکل حبته و لقی بینه و
نارسیده درودن کشت و سخت و زیدن باد روع
ف اک (۲) ریح عاصف و عصفوف - و یوم عاصف
ای تعصف حینه الريح و هو فاعل معنی مفعول مثیل
قولهم لیل و نائم و هم صاحب و کسب کردن عصف

کذلک و بشتاب رفتن متعدد بالباء - لغامه عصفوف
و ناهیه عصفوف ای سر بجه و یقال احرب تعصف بالجمع
ای تذهب بهم و تملکهم اعصاف سخت و زیدن بالباء
مُعَصِف و معصفه و بزرگ شدن کشت مکان عصف

ای کثیر الزرع و بشتاب رفتن بسبب یقال عصف ما یجول
ای کثک تخفیفه برگ کشت که در میان او خوشه باشد
عصافه بالضم ایخه از خوشه بریزد از بزرگ و کاه -

عطف - عطف - میل کردن و خم دادن چوب
را - و دو کوتاه کردن بالش را - و سخن را به سخن
بازگردانیدن الاول معطوف الیه والثانی معطوف
مهربانی کردن صله لعلی و بازگشتن بر چیزی جمله کردن
صلته لعلی روع ف اک (۲) فلیته عطف ای تعطف
چید با اذ ارضت عطف ایضاً سبب ششم زبان عطف
مهر خویشی و طعنا طعوا ای عطف بعضهم علی بعض الناقه
العطوف التي تعطف علی البتوفز امه و استعطفه علیه
فعطف - عطفه فسوف یا ممره که زمان فسوف کنند
بدان ممره مردان را تعطف بکسر الیم و اعطاف

کذلک تعطف ردایر افکندن بر خود و مهربانی
کردن صله لعلی و قد تعطفت بالعطاف ای از تدریت
بالرود و منه می الشیء عطا فله و قری معطفه و افحاح
معطفه - و بر عطفه اعد زود علی فضیل و احد فاحتملوا
البانسن علی ذکک لیدرون - و قوس معطفه عطفه
العیدان شده لکثرة عطف الرجل جانناه و کذا عطفنا

کل شیء - و یقال فشی فلان عنی عطفه اذا عرض عطفک
معطف لودای بفتح الطاء خم وادی العطاف خم گرفتن
عفف - عفف - عففه - عفاف - عفاقه - پارسا
و باز ایستادن از حرام روع ف اک (۲) عفف عففه
پارسا عففه بالفتح عففه لغت منه لم یؤث اعفافه
متعد منه - استعفاف باز ایستادن - و باز ایستادن
خواستن تعفف پارسائی نمودن بکلف و باقی شیر را

که در پستان مانده باشد و شنیدن و خوردن و
یقال تعاف یا قدامک اسمی احلبها بعد الحلبه لادای
عففه عفاقه بالضم باقی شهر در پستان و یقال جاء

فلان علی عففان ذکک بالکسر مثل اغان ذکک ای
علی حینه و ادانه -

عفف - عفف - خم دادن چیزی بر روع ف اک
ک (۲) انعفاف خم گرفتن عفاف بالضم پاری که
قوام ستور را کثرت تعفف کثرت کردن چیزی را و
یقال اعرابی اعفف ای جاف -

عکف - عکف - بازداشتن روع ف اک (۲) مض
وک (۲) قوله تعالی و انهدمی معکوفاً - و یقال عکفک
عن نه ای مانعک الاعکاف فی المسجد بازداشتن
خود را در مسجد عکوف بر چیزی مقیم بودن روی کردن
صلته لعلی قوله تعالی لیکفون علی اصنامهم ثم یقال
فلان عکف علی فرج حرام و گرد چیزه برگشتن و
یقال عکف الجوهرفی النظم -

علف - علف - بختن خورش ستور و جبران
علاف ج - علف خورش دادن روع ف اک (۲)
مغلفه جاسی علف علف بالضم و انشد بد میوه
درخت طلع که آنرا شتر خور و علفه یکی اعلاف علفه
بر آوردن طلع علیقه علفه شتر طلع خور اعلاف فیات
بالکسر علفاسی منسوب بکسی که نام او علف بوده است
از قضا علفوف بالضم مرد جانی کلان سال -

عنفت - عنفت - بالضم درشتی ضد الفرق و درشتی
نمودن روع بضمها صله لعلی و بالباء - عنفت لغت
منه - عنفت ج - اعتناف درشت گرفتن کاه و کمر است
داشتن چیز را و ابل معتنفة اذا کانت فی بلد لا یؤا
تعنیف سرزنش کردن و علامت کردن عففون
الشباب الامراول آن و کذلک عففوان
کل شیء -

عوف - عوف - حال یقال نعم عوفک ای نعم
بالک و شاک قال ابو عبید و کان بعض الناس

تیا ول المعوف الفرج فذكره لابی عمرو فذكره - عوف
نام دوم در دوزخی سعد - ام عوف ملخ عواف باضم
نام مردی -

عیفت - عیافت - بالکسر تنک داشتن که است
داشتن طعام را و منه عاف یعاف عائف لغت
منه و قال گرفتن بمرغ عائف اسی متکسب یعنی قال
گوی و گارد آب و مرد را برگشتن مرغ و فرو دادن
خواستن بر آن طیر عائف لغت منه عیفت اسم فیه
عیوف بالفتح ستور قشقه که آب را بوسی کند و بخورد -

عفت - موسی برگندن روع فاض ۲ و
مضی عفت من اللیل یعنی پاره از شب بگذشت
عدت بالکسر مثله -

عججوف - کجوف اسم التمام المذکوره فی التزیل -
عرجوف - بالضم نشر ماده درشت و دفرک -

العسقفه - نقیض البکاء و ان یرید البکاء فلا یقدر
وعسقف فی الخیر بانکسب بکسر و نکره -

عشوف - بالضم درخت خشک و المعشف بحسن
من عرض علیه لم یکن یا کل فلم یاکل و البیر لول یا بجاء

به من البر لا یاکل الفت والنومی والشعر و الکلمه عشف
عنه اسی مرضت ولم یبرأ فی و انما اعشف اذا اقدره و

اکره و ما عشف لی امر یبج ما یعرف و قدر که بیا مراد
ما کان بعشف کاک یعرف -

عجوف - کشف و زبور خشک نج و کوتاه فراهیم گو
ر برها و صفت به العوز و قیل النون زائده -

فصل الغین

غرف - غراف - بالضم زارغ سیاه - و کسر نج
غرفان ج - و بال و موسی سیاه در از غراف فرو
را کردن زن پرده را بر روی خویش فرو بستن شب

تا یکی را در صباد دام را بر صید و فی الحیث ان قلب
المومن اشد از تکاضا من الذنب یصیبه من العصفور
حین یغذ به -

غرف - غوف - بالفتح و قد یحرک درخت که پوست
را بوسی پرانید سقا غوفی اسی بدوغ به - غوف
بالتحریک رنجور شدن شتر از خوردن غوف روع ک
ان ۲ غریف درخت انبوه در هم از هر جنسی که باشد
غریفه دوال پاره که از قضبه شمشیر ویزان باشد و حل
غریف بالکسر نوعی در درخت غوف بریدن انفراف

لازم مند و پوست پیر استن بغوف - و بشت آب برگشتن
آغز ان که کاک غوفه کیار آب برداشتن بدست نخت

بالضم یک مشت آب غراف ج - و بر داره غراف کاش
بالضم و سکون الثانی و فتحا و ضمین ج - غوف کذک

غراف ایضا یا بزرگ مثل الجراف مغرفه کفلیز -
غرفه - غروف - بالضم کرکازک مثل غروفه

غضف - غضف - تنکستن چوب و گوش سست
انداختن سگ روع ف اک ۲ غضف بالتحریک کذ

و ریگ شدن شب روع ک اک ۲ کلب اغضف
ولیس اغضف لغت منه عیش اغضف اسی ناعم ستم

اغضف غلیظ الریش هو خلاف الاصح - اغضاف
تاریک شدن شب غاضف نیکو حال اغضف بالضم

سنگ خوار سیاه اغضف میل کردن صلبه بعلی و کز شدن
و شکستن فرو دریدن چاه اغضاف گرد شدن مردم -

غطف - غطف - لغتین فراخی عیش لقال عیش
اغطف مثل اغضف غطفان پد قبیله -

غطرت - غطرت - بالکسر متر و بجا باز غطرت
تغطرت لغت بال تا ایضا تکر کردن -

غطف - غطف - بالضم انقدر که بوسی معیشت توان
کرد از علوفه و جز آن اغطفان خوردن ستور رعلف

رو ز کذا به بهار ان - و اندک فر به شدن ستور -
غلط - غلاف - پوشش شیشه و شمشیر و جز آن
یقال غلغت القار و رة اغلاف غلاف ساختن فی و

غلط کردن چیز را غلف بالفتح غایم کردن موسی
وریش را لغف کذک - غلفام لقب مردی قلب
اغلف الذی لایع شیئا کانه غشی غلافه قوله تعالی و قال
تخلو بنا غلف رجل اغلف اسی اغلف بی خنده سید

اغلف و قوس غلفا و کذک کل شی فی غلاف
عیش اغلف فرخ سته غلفا و سال فرخ غلف

ایضا درختی مثل غوف -
غیفت - غیفان - ناویدن درخت از چپ و

راست تیف کذک و میل کردن اسب به کمر در
رفتن و یقال حک فلان فی الحرب نفیفت اے

کذب و جبن فان نوعی از درخت -
غترفه - و غطرت - و تغطرت و تغطرت - فیریدن -

غرف - کز برج کلک یا سیمین لغتین غریف -
بالکسر و هو البردی و بالوحیدین وی غیت حاتم -

غسوف - غسوف - تاریکی و اغسوف اسی اظلموا -
غضوف - بر وزن و معنی غرضوف -

غظیف - کز بر فرس عبدالعزیز جاتم من نسل الجوان
مغلنوف - سخت تاریک مغلنوف مثله -

غضف - کجف نام شخصه -
غطف - کجف نام شخصه -

غیف - کز نیک گاه چاه با چشمها و منه بحر و غیف -
فصل الفاء

فوف - فوف - بالضم سپیدی که بر ناخن پیدا
آید و سپیدی مغر و اندر ما برده مغر و بر دتک و
با خطا و یقال تا اغنی عنی فلان فای شیئا - فوف یکی -

غلط

غیف غوف

غیفت

غیفان

عججوف

عرجوف

العسقفه

عشوف غوف

عشوف

عشف

عشوف

عشوف

عشوف

عشوف

عشوف

عشوف غطف

عشوف غیف

غطف

غطف فوف

غطف

قیفت - قیفت - بالفتح جای هموار اقیاف و
قیوت ج - فیض و صحرای کشاده فیانی ج - و قیفت
الریح یوم من ایام العرب -

فولفت۔ بالفخ پوشش ستوران که از برگ
خرما سازند و پوشش هر خیز و غلاف آن یا پوشش
که بدان بار حمار را پوشند۔

تحت

٥٧

نقطہ

مفتوح

و ناه۔ بقرہ بنزاد و آنکہ پدرش اصیل نباشد
 همچنین آنکہ مادرش اصیل نباشد بقرہ ایضاً
 سرریش تازه کردن بقرہ لازم منہ و کسب بدن
 و عیب کردن رعیت اک ۲) یقال بہ یقرہ بگناہ
 ای برمی بہ و تیم نو مقروہ۔ یقال ترکہ علی مثل
 مقروہ الصنعة و ہو موضع القبر ای القشر و ہشویہ
 بقولم ترکہ علی مثل لیلۃ الصد۔ اقتراف و زیدن
 دستہم شدن بکیر مقروہ شتر نو خریدہ قمرہ بالتحریک
 نزدیک آمدن جاری رعیت اک ۲) و فی الحدیث
 ان تو ماشکو الیہ علیہ السلام و یا ارضتم فقال یجولو
 فان من القرف التلث و یقال ہو قرف من
 ثوبی للذی تتیمہ مقارفتہ آمیزش کردن بگناہ۔
 و مجامعت کردن بقرہ امرأتہ ای جامعا و سنہ
 حدیث عائشہ رض ان النبی مکان یصبح جنباً
 من قرات غیر اختلام ثم یصوم۔

قرطف - قرطف - بالفح چیزى در پیچیده قوتی
 قرقف - قرقف - ۲-
 قشش - قشش - لغتین سوختن رومی از
 آفتاب دستگیر شدن چهره از درویشی (عکس)

قصه - قصه شیکستن با دشمنی را (ع و ک)
یقال یج قاصص و بازی کردن - دخت غریب
رعد قصص کز لک و ایضاً آنچه بریزد از درخت
قصه بالتحریک بوسیده و زد و شکن شدن نخت
و تیر شتر (ع ک ۲) رجل قصص مرد زود
شکن قصص شکسته شدن قصص بالتحریک بدیشتر
قصص دندان پیش نیم شکسته قصص بسکون ۲ ریگ
توده فرو دریده قصص تصفان بالضم ج و پای
نزد بان قصص القوم ایضاً انجی - و یکدیگر را پیچون
قوم و فی الحدیث انا و النبیون قرأ القاصصین ذلک
علی باب البخته القصصات من رف شد الی القاصص
عنه اسمی ترکوه و مژوا -

قُطُف - قُطُف - وِجْمَتِینِ نِیکِ دِبا رِیکِ قُضَانِہ
 مَضَر مَنہ رِعی بِنِہِمَا تَفْصِیفِ نَیْجِ قُضَانِ ج -
قُطُف - قُطُف - بَرِیدِنِ خُوشِہ اَنگُور دِماندِ آن
 وِکَامِ تَنَب زدنِ سَور قُطَاتِ بَاکِسر گَامِ تَنَب قُطُف
 بَاکِسر خُوشِہ اَنگُور قُطُف ج - قُولِ تَعِ قُطُفِہَا دَانِیہ
 قُطَاتِ بَاکِسر وِالْفِیضِہ اِیضاً دَقتِ در وِدنِ اَنگُور قُطَاتِہ بِنِہِمَا
 غُزَمِ اِفْتَادِہ اَز خُوشِہ مِثْلِ جِزْمَةِ الثَّمَرِ اَطْفَالِ بُو قُت
 در وِرسیدنِ اَنگُور اِیضاً قُطُفِ الکَرَمِ وِا قُطُفِ المَقْدِسی
 حَانَ قُت قُطِ کُر وِہِم - وِیضاً اِذَا کَانَتْ اَتِہِم قُطُفًا قُطُف
 سَور تَنَب گَامِ وَاہِستِہ رَوِ قُطِیفِہ چادر وِرِجِیدِہ قُطَاتِ
 قُطُفِ ج - مِثْلِ صَحِیفِہ وِصَحَافِ وِصَحِ کَا سَہَا جَمْعِ قُطِیفِ
 وِصَحِیفِ قُطَاتِ اِیضاً نَانِ کُوزِیہ وِلُوزِیہ قُطُفِہ نِجْمِ شِیہَا
 قُطُفِ خَرَاشِیدِنِ رِعی وِا کِ ۴ وِگِیَاہِ پِہِنِ بَرِگِہَا
 وِی کَرَا اَنزَا شَرِکِ خُوانِندِ قُطُفِہ کِی قُطُفِ نامِ جَاہِ

قفوف - قعاف - بالضم سيل درشت مثل قعاف
 قعاف باران درشت مثل قعاف - قعاف ازین
 برکندن درخت رعم بفتحها و خوردن انچه
 درخت باشد مثل قعاف - القعاف ازینج - در
 افتادن دیوار -
 قفقه - قف - تره و سبزی خشک قفوف خشک
 شدن جامه شسته و علف - و درواشدن بها
 اندام از ترس و جزآن رعم ف اک ۲ و سیم
 دزدی کردن بمیان انگشتان رعم ف اک ۲
 قفاف سیم دزد قفیف گیاه خشک يقال الابل
 فها شارات من قفیف و حقیف - قف بالضم و قفقه
 زمین بلند قفاف بالکسر ج قفقه درخت خشک
 بوسیده و کدو و خشک میان سنی کرده که دروی
 زمان پخته نمید یقال کبر فلان حته صا کانه
 خفته - اقفاف باز ایستادن ماکیان از بیضا استقفا
 در ترنجیدن و خشک شدن از پیری قفقه
 لرزیدن از سرما -
 قلف - قلف - بالتحریک بی ختنه ماندن
 رعم ک اف ۲ قلف بی ختنه قلفه بالضم و محرک
 غلاف سر زره قلف بالتحکیم بریدن قلفه - و خشودن
 درخت و گل سرخم برداشتن و دودختن تختها
 کشتی برهم و در قیر گرفتن در زبای وی رعم
 ف اک ۲ قلیف غلاف خرما -
 قف - اقفف - اسپ سپید کردن و مردم
 خرگوش قفها مونث منه قفیف گروه مردم و ابر
 بسیار باران و پاره از شب قفف بالتحریک دی
 گوش و درشتی آن قنات بالضم کلان بینی -
 قوف - قوف الاذن بالاسی گوش و یقال
 اخذه بقوف رقبته و بقاف قبه و قد مر فی فصل الصاد

قاف یکی از حروف بی حجه - و کوه گرد اگر زمین قاف
 پر شناس قافه ج - یقال قففت اثره ای انبعثه مثل
 قفوت اثره قوف مصدر منه انقباض کذلک -
 و یقال هو قوف الناس -
 قرف - زبیدن و ریختن آب و بشت آب از
 حوض برگرفتن یا از چیزی که بریزی آنرا - و یج
 شاخهای خرما بن و هو الذی قطع عنه البحر و یقوت
 در اطراف طول قراف بالضم کاسه بزرگ و
 سبزه گلین -
 قذروف - بالضم عیب و القذو اریف فی قول
 ابی حرام شعر زیر زور عن القذاریف نور الایمان
 ان یصون العسوسا - العیوب ای نوافر الایمان
 ان اجبن الادیار -
 قرضوف - بالضم پر زده قرضافه بالکسر چیز بیست
 مد و که طفلان در آن ریسائی کرده میگرددانند تا
 آواز می دهد و وزن یا شتر ماده که مانند گوی بگردد
 و ابو قرضافه چند بره بن خیلش صحابی و قرضافه بلا
 لام امرأه جموله روت عن عائشه و قاضه قرضافه
 لعنه لم یقر نصف شتاب کننده و شیر -
 قرضوف - بالضم سخن مردود و بسیار خوار -
 ققرعف الرجل - مرد در چشم کشید و نقبض گشت
 اقرعف مثله -
 قلطف - کز برج ابن صغر الطائی احد حکام العز
 و کما نتم قلطفه سبکی باخردی جته -
 قلعفت - الحجله پوست ترنجیده شد اقلعت
 انا مله سر انگشتان و از سردی یا پیری ترنجید اقلعت
 بالضم الی الناقه حین الضراب و صا علی عرقوبه
 معتمد علیها و هو فی ضربها و المتقلعین سوار دایر
 غیر مرد سیده -

شمر قفوف - موسی انبوه و بلند و بالاد القلعت
 المرتفع الجسم -
 ققصف - بالکسر نهیج -
 ذوقیفان - علقه بن علس او ذوقیفان ابن
 مالک بن زبید بن ولیده -

فصل الكاف

کقف - کقف - بالکسر کقف بالغ و کسر شانه کا
 مثل کذب و کذب و کذب و کذب اکتاف ج اکتف
 قرف کقف و الفرس الذی فی اعالی غراضیف
 کقفه الفرج - کقفه کینه - و بندور - کقفان بالضم
 ملح که در پیرین آماده باشد کقفانه یکی و یقال به
 البحر و بعد الغوغاء و لها السروة ثم الد باثم الغوغاء
 ثم الکقفان - کقف بالکسکون آهسته رفتن و دو
 کردن در حل را بر یکدیگر بستن و دودست اسپسالی
 بستن و کقف ججهان رفتن رعم ف اک ۲ و قد
 کقف الخیل و کقف اذا ارتعب فروع اکتاف فی
 الشی - کقف رسن که دست را سپسالی بوی
 بند کقف بالتحریک لنگی ستور از کقف حمل اکتف
 ناقه کقف لغتان منه -
 کقف - کثافه - سبزی رعم بضمها کثیف
 سبزه کثاف سبزه شدن -
 کرف - کرف - بوسیدن خرگیز ماده را و سر دروا
 کردن و لبها برگردانیدن وی در آن حال رعم
 ف اک ۲ و ض ۲ کرف کثاف بالکسر بیخ و خرت
 بریده که انیف ج -
 کرف - کرف - بالضم نهی و یفید و است
 کرف - کرف - پاره از هر چه کرف کرف لکون
 و احرک ج - و یقال کرف و کسفه و احرک لکون

قفوف میقلعت

قفوف

ذوقیفان

قفوف

قفوف

کقف

قذروف

قرضوف

قلف

قرضوف

ققرعف کقف

قلطف - کرف

قفوف

اقلعت

کرف

قوف - کسف

من قرأ كسفا من السماء جعله واحدا من قرأه كسفا
بالتحریک جعله جمعا - كسفت بالفتح بریدن عتوب شتر
و پاره کردن جامه روع ف اک (۲) تكسفت پاره پاره
کردن كسوف گرفتن آفتاب كسفت متعدی يقال
كسفت الشمس تكسفت كسوفاً وكسفا الله كسفا و
گرفتن ماه ایضا - و بد حال شدن - و ترش روی
شدن يقال رجل كاسف البال ای سئ الحال و
كاسف الوجه ای عابس - و فی المثل كسفا و اسفا
ای آنجو سماع بخل -

كوف

كشفت - كشف - كشاده و برشته کردن روع
ف اک (۲) انكشاف تكشف لازم منه تكشف لبرق
ای ما السماء - مكاشفة پیدا کردن دشمنی كشوف
بالفتح ناقه آبستن در هر سال كشاف بالكسر مصدر منه
انكشاف صاحب شتران آبستن شدن كشفت
بالتحریک مویشای پیشانی بالا رنده و چیدگی و مغزه
اسب اكشف نعت منه و ذلك الموضع كشفه و
مرد بے سپرد در حرب -

كشف

كلف

كفف - كف - كفه الكفج - و باز ایستادن
و باز ایستادن لازم متعذر روع ف اض (۲) و دوباره
دوختن جامه را بر یک دیگر و ثیبه مكفوفه ای مشرجه
میشد و دوه مكفوف تمام سوده و كوتاه شدن دندان
شتر از پیری يقال بعیر كافت و ناقه كافت ایضا و يقال
لقیته كفته كفه بفتح الكاف ای كفا و ذلك اذا
استقبلته مواجته و بها اسمان جعلوا اسما واحدا و بنیا
على الفتح مثل خمسة عشر كفه القميص بالضم نورد
دامن و قیل كل ما استطال فوكفه بالضم نحو كفه
الثوب و كفه الرمل و جمع كفات و كل ما استدار فوكفه
بالكسر نحو كفه المیزان - و كفه الصائد و حی جبالته - و
كفه اللبنة و حی ما اخدر منها - كفه المیزان بالفتح و الكسر

كفف - كیف

كفف

كحوف
كدف

كرفشفه
كرفهفت
كرفهف

بالتراد و و كفتج و ایضا و اثره های نگار که بر دست
عروس نهند كفات الشی فراز گرفتن هر چیزی كافتة
همه مكفوف نا بینا مكافیفج يقال كف بصره
فوك مكفوف و كف بصره ایضا - كفات بالفتح اندازه
و مانند و روزگار و فی الحديث اللهم ارزق آل محمد
كفا فافا - استكفاف دست پیش چشم داشتن بوقت
نگریستن از دور و دست پیش کسی داشتن بخوابش
قال الفراء استكف القوم حول الشی اذا احاطوا به
ینظرون الیه تكفف متعدي يقال فلان تكفف
الناس ای یسألهم شیأ كفتفت الرجل
ای كفتته -

كلف - كف - بالتحریک كجده روع
و رنگ روی میان سیاهی و مخرخی يقال منه
رجل اكلف و كیت اكلف و بعیر اكلف و ناقه كلفاء
كلفه بالضم اسم فیه و ربح و سخنش يقال كلفته بهذا
أو لعت به تكلفت زیاده از اندازه طاقت کار فرمود
كسی را اكلف بخود گرفتن کار را بر ابی فرمودن
و ربح بر خود نهادن تكلف پیش آینه
بکاری که فزونی باشد از حاجت و يقال تكلفت
الشی تكلفه اذا لم تظف الا تكلفا و هی تفعلة -

كفف - كف - فراز گرفتن چیزی را و نگاشتن
روع ف اض (۲) كفات یاری دادن مكافئه یکدیگر
یار مندی کردن كف بالتحریک كراه كلفاء الطائر
جناحه - كففه الابل ناحیتها و ناقه كنوف التي یز
فی كففه الابل - شاة كلفاء ای حدباء - و مكفوفه كنفوه
ای احاطوا به تكفف متعدي - كفف بالكسر دعا و یكون
فیه اداة الراعی و تصغیر جاز الحدیث كفف
علی علماء كفف نهان خانه و پوشنده و سپردن و
دخیره شتر که از درخت و شاخ سازند و يقال

كفتت الابل كلفا كفت بضم العين كسر بالانكشاف
كفف ساقن و كفتت عن الشی ای عدلت عنه
كوف - كوفه - رگ توده سرخ - و نام شهر
كوفان مثله تكوفت بكوفه فرفتن يقال كوفت كوفان
ای فی عرو منقه - و تر کتم فی كوفان ای فی ارجل مستدیر
و يقال فی غنایه و مشقة و دوران - تكوفت كركشتن
و بكوفیان مانند کردن خود را و نسبت کردن بایشان
كافت یكی از حروف معجیه تذكر و تواف و كذا كسائر
حروف الهجاء و هی حرف تشبیه و قد تقع موقع اسم
قد خل عليها حرف الجبر كما يقال فی وصف فرس
روع) در خا بجا بن الماء یجنب و سطانة و قد يكون
ضمیر الخطاب المجرد و المنصوب كقولك كلفاك و
ضمیر بك تفتح لك و كسر لكونت فراقینهما و تكون حرف
الخطاب و لا موضع لهما من الاعراب كقولك ذاك
و تلك و اولئك و رؤئك و هی للخطاب همناء
نقطه و یثبت بالهم -

كفف - كفف - غار - و پناه كوفج -
كفف - كیف - چگونگی و هو اسم بهم غیر متمكن مبنی
على الفتح و انما حرک آخره لالتقاء الساكنین و هو
للاستفهام عن الاحوال و قد تقع بمعنی التعجب كقوله تع
كفف تكفرون بانته و اذا ضمت الیه ما ضح ان یجاءز
بكقولك كیفما تفعل افعل -

كحوف - بالضم انعام یا -
كدف لفتحیمین او از رفتن یا آوازی که بے معائنه
شنیده شود كدف الدابة سمع حوافها صوت -
كرفشفه - بالفتح و بالكسر و كرفشفه بالكسر زمین سطر -
كرفهف - كرفهف سطر تیره و موسی نبوه و بلند و تیره
كرفهف - كرفهف موضعی و كرفهف عنا مصنی اسرج
او النون زائده -

فصل اللام

لجفت - لجفت - بالتحريك ميان دادمي - و منگي
بر گردان چاه تلجفت منگي گردن گردان چاه تلجفت
البير اذا انشفت -

لحفت - الحاف - جامه در خود چيدن نشا
بالکسر قراگند لحنه تر انگند پوشيدم اور را رع لحنه
ملاحظه ياري کردن با کسی مثل مکانفه - الحاف
ستيسدن قوله تعالى لا ينالون الناس سحافا و
يقال ليس للحف نخل لرحمة بالکسر چادر ملاحظه ج -
لحفت الحاف - سنگهای سپيد تنگ لحنه کي لحنه
مسکه تنگ آردن سخت راع لحنه

لصف - لصف - خيا رکبر و نوعي از خرما الصاف
مثل قظام موضعي از بنی تميم -

لطف - لطافه - ريزه و خوردن چيز ب
راع بضمهم لطف بالضم نرمي در کار و کردار - لطف
من الله تعالى التوفيق والعصمة و يقال الطفه
بكذا اي بزه و الاسم اللطف بالتحريك و يقال
جاو تالطفه من فلان اي بدت - ملاحظه نيكوئي
نمودن تلطف نرمي کردن انطاف قضيب نخل را
در فرج نافه کردن چون نخل نتواند استلطف
ادخال نخل قضيب خود را -

لقف - لقف - در چيدن راع فاض ۲
تلقيف مبالغة فيه لحنه اي منعه تلقيف التفاف
جامه در خود چيدن يقال تلقيف والتقف في ثوبه
بمعنى والتقف به ايضا التفاف التبت كثره لافاته
جامه بيروني که بر پا و مرده و جز آن بچند لطائف
ج - و يقال جاؤا و من لحن لحنه اي و من عتد
فيم - لحنه گروه مردم پرانگنده از هر جايي که

و جئنا بكم لفيضا اي مجتمعين مختلفين - طعام لفيضا
كان مخلوطا من جنسين فصاعدا - و فلان لفيضا
فلان اي صديقه و لفيضا ايضا كذا را گویند که از سه
حرف اصلي و ي دو حرف علت باشد اتفاقا و بخلاف
بهم در چيده قوله تعالى و جنات الفا فا و احدا لحنه
بالکسر - و يقال كذا لفا اي مجتمعين في موضع رجل
الفت بين اللحنه اي عي بطي الكلام و مردگران
سنگ آهسته - و جاسه انجوه بسيار مردم امره لفا
زن کمان شمرين آگنده گوشت و منه لحنه ان
لفا و ان - الفا و سرور بال کشيدن مرغ تلقيف
من عشب اي نبات لحنه -

لقف - لقف - سبک گرفتن چيز بر راع ک
ف ۲ لقف بالتحريك افتاد و ديوار - و فرودين
حوض و فرخ شدن کرانه های و ي حوض لقف
و لقيف نعت منه - و يقال رجل عقف لقف
بالسكون اي خفيف حاذق - الفا و کرانه های
حوض و چاه مثل الحاف لقف لحنه يکسر
لحنه - لحنه - بالتحريك در ريخ خوردن لحنه
شدن راع ک ۲ تلطف کندک صلته بجاي
و يقال يا لحنه فلان اس در ريخ فلان و لحنه
عليه در ريخ بروي لحنه مظلوم فریاد خواه لحنه
بچهاره لحنه در ريخ خورنده -

ليفت - ليفت - بالکسر پوست درخت خراييفه کي
لأف الطعام - نيك خورد طعام را راع لحنه
الحنه الاسد و البعر شير يا شتر خون را لبيد يا
قصد کرد و براي چيدن آماده شد تلحنه مثل لحنه
ديدن چشم بند کرد پس و ي -
لحنه - بالضم لحنه لحنه کاميگر که هم طعام و درون
باشد و جامه ايشان را گمدا رد و دزدی با ايشان

لحنه و يرم حاصله و و يمت و نهاني و تفاف جمع لحنه کسيفه
تبا که جلوه اي است تلحنه کسيفه گروه دزدان بي تنگ
و يرم و يرم حيت لحنه الادام لحنه حرکت فرورد
نان خوردن را و لحنه ساخت راع ک ۲ لحنه
بزبان خون لحنه شير و آماده شدن آن بگفتن
سر کس و شفا فتن و يرم معالک کردن و ستم
نمودن و لحنه فرو خو را نيدن و لحنه دزدان
گرديدن ملاعفه در يافتن و رسيدن کس را و
پوسه دادن زن را تلحنه آماده شدن غير و
شتر بگفتن سر کس -

لکاف - بالکسر اکاف يعني بالان لکفو گر و ي
از ننگيان -

لوف - بالضم دهی و فيل گوش و هونيات و بسانه
کا لحنه و يسي الصرافه لان له في يوم المهر جان
صوتنا يرمعون ان من سمع صوت في سنة و شتم
زهر الزابل لحنه لحنه و اكل اصليه حذر لحنه و لحنه
ميسحوقا بهين يوقف لحنه و احده بهاء و لحنه
الطعام لحنه خوردن يا خا نيدم طعام را راع ک
اض ۲ و اللوف من الكلا و الطعام گياه و طعام
نام رغوب و خوردن شتر گياه خشک را و کلا لوف
گياه و باران شسته لحنه لحنه و بساطه لحنه
کطولي نبات نيشه جي العالم او نوع منه مجرب في
الاسهال المزمن -

فصل النون

ناف - ناف - خوردن طعام راع ک ۲
و ايضا سير شدن -

نفت - نفت - بر کندن موی راع ک ۲
نفت مبالغة فيه نفتا نفتا نفت بر کندن شدن

لجفت

لحفت

لکاف

لقف

لصف

لطف

لحنه

ليفت

لأف

الحنه

ناف

نفت

نشاف آلت برکندن متانته موی برکنده و افتاده -
نخفته بالضم گياه برچیده بدست و جز آن نخفت ج -
و يقال رجل نخفته مثل همزة للندی نخفت من العلم
شیء ولا یستقصیه -

نخفت - نخفت - نخفته - بالتحريك جای بلند نخفت
ج - و ایضا با شنه و در نخفت الکثیر نخل ریگ توده
نخیف تیرپن پیکان نخفت ج - غار نخوف اے
موسع نخاف التیس لبثن قضیب تکه را تا گشتی نکند
رع و اک ۲۰ تیس نخوف لغت منه - انتخاف
بیرون آوردن چیز را و يقال انتخفت امی استخراج
اقصی ما فی الصرع من اللبن و انتخفت المریح استخاف
امی استفرغته -

نخف - نخافة - لاغری و زاری لرع بضمها نخف
نعت منه - انخاف نزار کردن -

نخوف - نخوف - پنه زدن رع و اک ۲۰ نذات
نعت منه نذات کمان می و يقال نذت السماء
امی رست به و الایة نذت فی سیر یا نذفا و هو سر تریج
یدیرا - نذیت نذوف پنه زدن -

نزوف - نزوف - همه آب چاه را برکشیدن و همه
آب چاه خشک شدن رع و اک ۲۰ لازم و متعد
و يقال نزفت ما بالبرکله و نزف البئر و نزف البئر
مجمولا ایضا و آیتان اشک رع و اک ۲۰ و

انزف البئر امی ذهب ما دها و انزف العبرة صا بها
منها ایضا و قوله لعل لا یصدحون عنها و لا ینزفون
بالکسر اے لیسکر و رع و اک ۲۰ و بالفتح ایضا
و منزف بالفتح و الکسر مثل منزوف و نزیف یعنی
مست و بیوش شده نزفه بالضم آب و شراب
انک نزف ج - نزفه الدم اذا خرج منه الدم الکثیر
حتی یضعف فمزلف و منزوف - و فی النشأ

نخف - نخف

نخف

نخوف - نخوف

نطف

نزوف

نصف

من المنزوف فیرط - و يقال نزف الرجل فی الخوض
اذا انقطع حجه - و انزف القوم اذا انقطع شربهم
او ما یبرهم و قرئ قوله تعالی لا ینزفون بالکسر
لهذا المعنی -

نصف - نصف - برکندن بنا و علف رع و
اک ۲۰ انشاف برکندن و تمام ناکردن سخن را و است
گفتن از خوف و يقال انصف لود للمفعول اے
انصف - و يقال هما یتناصفان یتساژان - نصف
نشان خرگزدگی و کد بر اندام ستور نصف ایضا با
بردادن خرمن و جز آن نصف سکو نشاف بالضم آنچه
افتد از بردادن گندم يقال اعزل النشافة
وکل الخالص - فسقة آلت برکندن بنا بغير نشوف
ابل مناصیف شتران که علف را از بیج برکنند و يقال
للفرس انه لنشوف الشبک اذا اذناه من الارض
فی عدده -

نشف - نشف - بخود کشیدن جامه خود را و کاغذ
سیاهی را و حوض آب را رع و اک ۲۰ انشف
کذلک ارض نشفت نعت منه نشف بالتحريك اسم
فیه و سنگهای سیاه سوخته نشفت بالتسکین سنگ پای
خا نشف ج - نشاف بالضم سرخیز وقت و نشیدن
انتشاف سرخیز خوردن النشاف سرخیز خوردن
و يقال امست البکم نشفت و ترغی ای لها نشافه
و رغوۃ من التثیف و الترغیة -

نصف - نصف - بالکسر نیمه - و داد و ده من
الانصاف و بضم النون لغو فیه و قرأ یدین بیتا
فلها النصف بالضم - اما انصفان بالفتح خور نیمه
بر نصف بالتحريك زن میاد سال و جمع نصف
و هو انقاد و تصیف تصغیره بلا ما و لا انها صفت
و يقال امرأة نصف و رجل نصف و نساء نصف

و قوم انصاف و نصفون ایضا ناصفة آب رو
و انصف ج - نصف مخر - و نیمه چیزے - و پیمان
و فی الحدیث ما بلغتم ما حد هم ولا تصیفه - نصف
بر نیمه رسیدن هر چیزے را رع و اک ۲۰ انصف
نصف القرآن و نصف عمره - و نصف الشیث
راسه - و نصف الازار ساقه و نصف النہار
و انصف بعثه - و نصفهم نصافا و نصافة ای
خذ قمم - منصف بالفتح نیمه راه منصف چاکر
مناصف ج - نصفه بالتحريك داد انصاف
و اودادن و راستی کردن - و به نیمه رسیدن
انصاف داد شدن و به نیمه رسیدن و معجز بر
افکندن زن نصف خدمت کردن - و معجز
پوشیدن تنصاف یکدیگر را انصاف دادن و
تصفیف دو نیم کردن - و معجز بر سر کس افکندن تناف
و بخش کردن مال را -

نصف - نصف - به پیمان را کمیدن شتر بچ
رع و اک ۲۰ انصاف مثله -

نطف - نطفه - بالضم آب صافی لطاف ج
و آب مرد نطف ج - نطف شکر نیمه ناطفی فروخته
آن نطفان رفتن آب رع و اک ۲۰ و ک ۲۰
نطف شئی که تا باد اودی باران بارد نطفه بالتحريك
گوشت را نطف ج - نطف گوشت را در گوش نهادن
و اود شدن بعب تطیف گوشت را کردن دیگری
را و منه و صیغه منطفه اے مفرطه - نطف بالتحريك
آلودگی بعیب يقال هم اهل الريب و النطف
نطف الرجل بالکسر اے انهم بر بیته - و
نطف الشئی اے فسد - و يقال النطف انشأ
النشۃ علی الدماغ و الدبۃ علی الجوف و قد
البعیر - انطاف متمم کردن کسے را نطف

لطف

وجہ

نعم

وصف

نوف

نصف

توقف - وقف

ووف

مجلس

زوف

زف

ملف نف

زفت

نام موضعى يوم يكيف روزه واقع ميان قریش و كنانه
و مكلف الغيث و ان تكفنه اسی اقطعه و ذلك ان اقطع
عك و نه غيث لا ينكف و غلان بحر لا ينكف اسی
لا يقطع و لا نخرج - مكف آب چشم پاک کردن از روی
بانگشت و پر كم كردن رعد فاضل ۲ هاشكاف كند
و تمیل كردن و عدول نمودن از چیزی يقال مكففت
عنه اسی عدلت عنه مثل كنففت و يقال ضرب نهافك
فضرب نهاف - و الانكاف ايضا لغة فى الانكاف -
نوف - نوف - كومان آتواف ج - و فرج ران
و بلند و دراز شدن رعد فاضل ۲ یونوف نام
پشته عید مناف هوا ابو هاشم و عبد الشمس و النسبه
الیه منافی و كان القیاس عبدی الا انهم عدلوا عن
القیاس لانه اللبس -

نیف - نیف^ل - افزونی بخف و بشد و اصله
من الواو لقال عشرة و نیف و كل ما زاد على العقد
فمن نیف حتى يبلغ العقد الثانی و نیف على السبعین
ای زاده صر نیاف و جعل نیاف و ناقه نیاف ای
طویل فی ارتقاء - اناف على الشئ ای اشرف و انفت
الدر اہم على الماء ای زادت -

نخفت - الفز به برادرین همایار آورد و یا همچو شوشه
 آواز کرد یا آواز بینی افشانیدن بر آورد یا دم بلند کشید
 (رع بفتح و اوض) ۲) تخف کامیر مانند گریه و خنده در
 بینی نخافت بالکسر موزه انخفته ج - نخفته گوی بر سر کوه
 و انخفت اکثر صوت نخیفه -

نفت الارض بذریعینی تخم افشانی کرد و نصف انستو
بر وزن و معنی سفت قفیف تنگ پالان ستر قفی
سفره که بران پست بیزند نفافی رخ نفیته سفره گردد
که از بزرگ خرماسازند و يقال لها نفیته و نفی محمل
منهف به بجزت فتلون و سرشته شدن -

بکسر الطاء نام مردی۔
نظف۔ نظافت۔ بالفتح پاکیزگی راع بضمها
 نعت منہ بتطیف پاک کردن نظف پاکی نمودن
 و پاکی جستن استنظاف تمام گرفتن چیز بر افعال
 استنظف اخراج امی اخذہ تماماً۔
نَعَف۔ نَعَف۔ ہمای بلند و هموار که فرو د از
 کوه باشد همرو و خِفْ کلاهها بمعناه ایضاً نَعَف
 ج۔ انتعاف ماندن چیزے بدیگرے تا عَفْ
 الطریق اے عارضتہ۔ نفعہ بالتحریک پوستے کہ
 سپس رَحْل آویزند۔

نُفْع - نُفْع - بالتحريك كرم که در پهنی شتر
و گو سپند باشد نفعتی کی - و کرم دانه خرما و فی الحقیقه
ان یا جوج و ما جوج یسلط علیهم النفث فیاخذ
فی رقابهم -

نَقْفَنَفْ - نَقْفَنَفْ - به واسطه میان دو کوه -
نَقْفَنَفْ - نَقْفَنَفْ - شکستن تارسمه - و کفایتیدن
خظل را - و نزدیک دماغ رسیدن شکستگی - و باند زدن
رسیدن جراحت وریش ستور رجع اض (۲) مثلاً
نَقْفَنَفْ یکدیگر را شکستن ایقال الیوم قحاف و غذا
نَقْفَنَفْ ای الیوم خمر و غذا امر - و النَقْفَنَفْ الخ ای
اعطیتک العظم المتسخر - حَجَّ - و قولم لا تکونوا کابجرا
رعی وادیا و النَقْفَنَفْ وادیا ای اکثر بیضه فیہ - انتقاف
بیرون آوردن چیزی مثلاً انتقاف منقار طائر و شبه
سپید کمر آنرا مورچه خوانند منقوف هر دو سبک گوشت
نکفت - نکفت - بالخر یک غدود پاکه در پس گوش
باشد نکفته یکی و تنگ داشتن از کاری رجع ک
اف (۲) استنکاف مثله - و یقال نکفت الابل
فی منکفہ اذا نمرت کففاً ثماً - نکاف بالضم کما س
بنا گوش نکفتان دو اصل استخوان نرغ ذوات نکفت

بطوق

ادوق

بطرق

اهوق

بعوق

اشوق

اموق

ايوق

بيقوق

بتوق

بخوق

بروق

بروق

بروق

بسوق

بلشوق

بلشوق

بنوق

وفي المثل اعز من بفضل لائق لانها تحرقه وادكارها
رؤس الجبال والا ماكن الصيحه وهي تحرق مع ذلك
اوق - اوق - اوق - اوق - اوق - اوق - اوق - اوق - اوق - اوق
تاويلها اي حمله المشقة والمكروه -
اهوق - ايسقان - جبر دشتي وادرا انداخت
گويند بباري -

اشوق - كسره ويقال وشوق واشج شلم رتني بهجوخيا
بشكل ونظمت من جملهم صمغ الطرثوث ملين مدرسخن
مخلل نرياق للنسار والمفاصل وجع الوركين شرابا شقالا
اموق العين - گوشه چشم -
ايوق - استخوان وظيف او هو المريط او الالبقان
من النوظفين موضع القيد -

فصل الباء

بتوق - بتوق - بالفتح والكسر درانیدن سيل جوی را
وجای را جمع اض ۲۱ ابتاق دریدن بند کب -
بخوق - بخوق - یک چشمه کردن ریح بفتحها بخن بالتحريك
ای جور بخن بفتحین خرقة که زیر میجر افکنند تا بخر
چوب نشود -

بروق - بروق - درختیدن برق ریح اض
۲۱ برق بریق درخش بروق ج - يقال برق قلب
بالاضافه وبرق قلب بالصفه وهو الذي ليس فيه مطر
ويقال رعدت السماء وبرقت برقانا اي كمت
ورعد الرجل وبرق اي تمرد ودرعت المرأة وبرقت
اي تزینت وقدم فی باب الدال فی اعدا برق
القوم ای اصحابهم البرق - واهرق الرجل اذا لمع
بسيفه - وابتقت القافه وبمقت اواشالت بذبذبها
ولمقت وليست بلاتع فی بروق ومبرق ونوق
سباريق بريقه اللبن یصعب علیه امانه او من قليل

برائق ج - ويقال ابرق الماء بزيت ای صبوا علیه بيا
قلیلا - وبرق لنا فلان طعنا ما نريت او من برقا -
براق بالضم نام ستور که رسول علیه السلام در شب
معراج بروی نشست ابرق بالتحريك خیره شدن
چشم (ع ۲) و من قوله تعافا ابرق البصر
ای خیر فلم یطرد ودر کردن شکم گو سفند از خوردن
بروقه و آن گویا بیست و فی المثل اشکم من بروقه
لانه تحرقه اذا رات السحاب - تبریق چشم نیکو کشادن
وتیز گریستن ابرق بالکسر معروف اباریق ج - و
اهو معرب وشمیر نیک درخنده ابرق خاک با سنگ
وریک وگل در آن خفته - وکذاک برقة بالضم وبقا و
که در رنگ دارد وکل شئی اجتماع فی سواد و بیاض فهو
ابرق حتی اتمهم لیسون العين بقاء - ابرق بر خورش
و نام قبيله از یمن - و جائے نزدیک کوفه بارقة
شمیر برق بالتحريك معرب بره - برقان بالکسر
والضم ج - استبرق و بابه سطر و هو معرب و
تصغیره ابرق -

برزوق - برزوق - رابع حروفه بالزاء المعجمة
جماعات مردم واسپ -
برشق - برشق - شادمان و برشق الشجر ای انهر
یزوق - یزوق - بالضم و بصاق خرد و بزق مصدر
منه ریح اض ۲۱ لبساق کذاک تبسق مصدرة -
لبسوق - لبسوق - بالیدن درخت و منه
قول تعالی والنخل باسقات وزبر دست شدن
کسی بر اقران خود ریح اض ۲۱ لبساق
شمیر در آمدن در پستان پیش از نتاج تا قه مسبق
نعت منه ونوق مباسیق -

بصوق - بصاق - بزاق و ايضا نوعی از درخت
خرما بصق خرد و انداختن ریح اض ۲۱ بصاقه

بالضم سنگ سپید رخشان -
بطوق - بطاوقه - بالکسر رقیقه توضع فی الثوب فیها
رقم الثمن بلغة اهل مصر -
بطرق - بطریق - بالکسر سرنگ و مرد مبارز
معرب بطارقة معج -
بعوق - بعاق - بالضم ابرق و برزنده لسخی ابتعاق
تبعق سخت فرو رختن ابر باران را در ناگاه فرود آمدن
چیزی بر کسی و فی الحديث ان الله تعالی یکره الانعاق
فی الکلام ورحم الله عبدا ووجد فی کلامه تبعق فکففت
خیک و فی الحديث یبعقون لقاحنا ای یخرون ابنا و
یسيلون دماء - و يقال عقاب بعقاة مثل عقبة -
لبقق - لبقة - لبقة ج - و نام جائے رجل لباق
و لباقه مرد بسیار گوی و آلهما و لباقه لباق مشد -
و ابق الرجل ای کثر کلامه - لبقة بانگ کوزه و منه
بعیق الکوثر - و لبقت المرأة و لبقت ای کثر ولدها و لبقت
الغنا و ای جائت بمطر شدید -

بلشوق - بلشوق - بالتحريك سیاهی و سپیدی بلشوق بالضم
پسگی ستور ابلق بقاء نعمتان منه - ابلقاق ابلک
شدن اسب و فی المثل یجری بلشوق و یم و هو اسم
فرس کان یسبق الخیل و مع ذلک یغاب - ابلق
نام حصاری و فی المثل تمر دار و عذر الابلق و هما
حصنان قصد تماز با مملکتهم بقره فلما لم یقدر علیهما
قالت ذلک بلشوق نام شهر مصر - و خاتمه از چشم و غم - و
جماعت انبوه بقاء شهری بشام بلق تمام کشادن و
را ریح اض ۲۱ ابلق کذاک - ابلق کشاده
شدن بقره بالفتح و التشدید بیابان بلالیق ج -
بلشوق - بلشوق - آبهای گرد آمده و در جائے -
بلشوق - بلشوق - نوعی از خرما -
بنوق - بنوقه - خشک پیراهن بنیقمان دود و ابره

سینه اسپ -
 بندق - بندق یعنی گوی کلین که اندازند
 بندق یعنی بنداق و فی النسخه جدا در آنک بندق
 بندق یعنی بنداق از من -
 بوق - بوق - بالضم معروف یعنی نای بزرگ
 و چیزی باطل یقال اصابتهم بوقه منکره و بی دفعه
 من المطر انجست صرجه - بالفتح یقال باقتم الباقه
 بوائق رخ - و فی الحديث لا یدخل الجنة من البائسین
 جاره بوالله ای ظلمه و غش و غوائله و شره بوقه
 منه روع ناض ۲) بوق سختی انباقت علیهم بالفتح
 من مثل انباقت ای انفتحت و انباقت علیهم الدهر
 اسے نجم علیهم بالذات بیتهم کما یخرج الصوت من
 البوق باقته بندره -
 بهق - بهق - بالفتح کاسیسی و لیس من البصر -
 بوق - کصبور رسیدن بلا روع ناض ۱) یقال
 باقتم الداهیه و انباقت علیهم الدهر ای بهم علیهم بالذات
 بهق - کصبور رسیدن -
 باخریق - دبی منها الفقیه الورع عبد الرحیم بن
 عمرو بن عثمان الباخریقی و کان له ولد یرمی الباق
 فحکم بالزاده و -
 بخنق - کجذب و محضو گوی که دختران زیر میگیرند
 دهر و طرف آنها زیر رخ بندند تا دامن از رخ
 آلوده نشود و بر رخ هم گردن رسد و برقع خرد و
 کلاه کوچک و چادر مانند می که بر گردن ملج باشد
 بدرقه - بالذال و الذال و بهی تبهق و بهی -
 باذق - کبسر الذال و فتحها شیر الگو راندک طبع یا
 و غیر گفته معرب ماده و حاذق باذق اتلع بیادق
 پیادگان بندق یکے بقی ره نماد و رسو و کوچک
 سبک بوق رخ - المسندة کجذب من کلامه

افضل من نعله -
 برنیق - کز نیل لاسه نهر و نوعی از ساروغ که در از
 و سرخ باشد یا خرد سیاه و بنو برنیق لطن من العرب
 او برنیق رجل من بنی سعد -
 بستق - کجفر خدنگا بستقان صاحب بلع یا بجا
 بستوقه بالضم مرطبانچه سفالینه معرب بستنو -
 بشقه - بالعصا - بعضا زدا و در السعک ان ۲ و
 ن اک ۳) و بشق فلان تیز نگریست و فی الاستقامه
 من البخاری بشق المسافر ای تا خرد و لم یتقیم او
 حبس او و اعجز عن السفر کثیر المطر کثیر الباق
 عن الطیران فی المطر و کجفره عن صید فانه یفرو
 البصید او الصواب استق اولشق باللام و شق بهق
 کما جربانه و ان پرنده ایست شکاری و البشق
 و هیست بجر جان البشای بهیست بصرد و صغیر -
 بعثقه - برآمدن آب از کنار شکسته حوض یا خم
 و یقال تعشق الماء من الحوض اذا انکسرت منه حاجه
 فخرج منها الماء -
 بغرق الشی - پرانگنده کرد آنرا -
 بتلصق - بهنای و مکمل طلبیدن چیزی و نزدیک
 جستن بر دم -
 بلهق - کجفر موضعی و بالکسر زن بسیار که دست
 حرم بهلق مثل -
 بنارق - دبیست از مضامینات هنر مازمی
 و بنیرقان دبی میبرد -
 بهلوق - کز بهج و جعفر و عصفه زن سخت سرخ
 یا بسیار گوی بی خرد و قبیله از عرب و بالکسر مرد
 فریادکن دل تنگ بیقرار و جاد بالکلمه بهلقا بالکسر و
 بالفتح یعنی رو بروی پرده حرف زد و ابها لیتق
 الابلطیل و کجفر بلا تهلقة تکبر کردن و لا فیدن و

حرف زدن و دروغ گفتن تهلوق مثل جامع بهلق
 سبیلست جامع بجانب مغرب بغداد -
 بهیقته - بالکسر خاقیست دراز از حدس و کشت زار با
 روید و قوه کفوت حیدل فاصل و القبل و الفتح بهیقته
 بالکسر و انه ایست سبز گلان از کمر سده و آنرا نان ساخته
 و جوش داده میخورند و علف گا و هم میشود -

فصل الثا

تاق - تاق - پر شدن مشک از آب روع ک
 ن ۳) اتاق متعدد و پر خشم شدن و فی النسخه انت
 تنق و انما تنق تکلیف تنق شتا بنده بیدی ناقت
 بالتحریک سختی غضب و شتافتن بیدی یقال بر ناقت
 ترق - تریاق - کبسر التاء تریاک یعنی پاؤ زهر و
 تسمی اخر تریاقا - ترقه بالفتح چهر کردن یقال ترق
 الرجل ترقه ای اصبت ترقه -
 توق - توق - توقان - آرزو شدن روع
 ن ۲) یقال المرء توقا الی مال میل -

تيفاق الکعبه بر سر دهر و کعبه موصوفه فی
 روع (توق)
 تفروق - بالضم و نباله خرما -
 قربه تفتاق - سیر شب برای آب که جلد باشد
 و تفتاق و تفتق مثل تفتقه جنفش و سخت سیر تفتق
 سن الجبل از کوه افتاد و تفتقت عینه یعنی چشم
 به مغاک فرو شد -
 تفلق - کز بهج پرنده ایست آبی -

فصل الثا

ثدق - ثدق المطر ای جده سحاب نادق و اول
 نادق اسے سائل - و نادق ایضا اسم فرس -

بندق - برنیق
بهیقته

بوق - بستق

بشقه

تاق

ترق

بهق

بوق - بعثقه

توق

بخدق

باخریق - بغرق تيفاق

بتلصق

تفروق

بخنق - بیهق تفتاق

بنارق

بدرقه - بهلق تفلق

بذق

ثدق

<p>تفرق - تفرق - بالضم مع خاء تفریق ج - وهی افاع البسر وغيره - تبق العین - اشک چشم زود آمد رع ف ۱ ک ۲ تبق النهر نبعاً ونبشاً ثاب شد و آب آن فراوان شد - تروق - کجف و هیست بزرگ مقبله دوس ۱ - تثقیق - سخن بزدی گفتار کرد -</p>	<p>الآ الاسماء بحاریه علی افعالها نحو مدح ج - جوق - جوقه - کرده مردم - جوبلق - کجهر و هیست اوله و هیست بزاجی نصف در مادره النهر منها احمد بن علی بن طاهر الجوبلی الادیب و موضوعیست بمرد و شایجان منه البکر تیمم بن علی الجوبلی و جوبقه موضوعیست بنیشا پور منه محمد بن احمد بن الیوب الجوبلی - جنبشقه - بالضم و فتح الباء زن بد - جابلق - شهرست بمشرق و تقدم فی جابلص - جائلیق - بفتح التاء رئیس للتصاری فی بلاد الاسلام بمدریه السلام و یکون تحت بطریق الظاکیه ثم المطران تحت یدیه ثم الانفق یکون فی کل بلدین تحت المطران ثم القیس ثم القشاس - جرزقه - بالفتح نان کرده معرب - جورق - بالفتح شتر مرغ زربل جراته بالضم مرد لا غرو ما علیه جراته محم شئی منه - جوزرق القطن غوزه منبه معرب و ناحیه البست به نیشا پور منها محمد بن عبد الله صاحب التثقیق و مختلف و هیست بهرات منها اسحق بن احمد المحدث و یونان و هیست بمیدان و کرده هیست از گردان - جعتق - کجفر نام شخصه - جعقلیق - بالفتح زن بزرگ - عجوز جعقلیق - کجفر زن گنده پیر بسیار گوشت و اجعلقه فی الکلام و المشی المرأة - جقعه - کجستر ماد و پیر جق الطائر پرنده نیال کرد - جلوبق - کسفر جل و زدیست انبئی مهره و مرد فریاد کننده حلیقه بالفتح بانگ و فریاد - جلق - کجفر و از بزرگ و آن یکیه گاه و دکانست که پیش در و جز آن سازند -</p>	<p>جلق - بالکسر پله کبدان کمان پیچیده شود جلقه عصب علیها الجلق و الجلق من الاقبیه الیلاق یعنی قباها - جنبقه - بالضم زن بد خلق - جفلیق - بالفتح جفلیق یعنی زن بزرگ - چیپوق - بالفتح نیال موش -</p>	<p>تفرق جلوق جوق تبق - جوبق جنبقه جفلیق تروق چیپوق تثقیق جنبشقه جابلق - جبق جروق - جابلق</p>
<p>فصل الجیم الجیم والقاف لا یجتمعان فی کلمه واحده من کلام العرب الا ان یکنون معرباً و حکایه صوت - جروق - نحو الجروق - معرب کرده - جرمق - جرموق - بالضم سمر مزه جرمقه گردهی از عجم که بوصل ساکن بودند - جسوق - جوسوق - کوشک - جلوق - جلوق - بکسرتین و تشدید اللام موضوعی در شام بجالق جوال جوالق بالفتح و جوالق ج - جلهوق - جللهوق - کمان کرده و جوله یعنی بافته دیک دوک ریمان و پاری آنرا کله گویند - جلبق - جلبنق - بانگ در که باز و فرزند - جئق - جئق - معروف و معروف من چنیک یعنی فلاض بزرگ و هی مؤنثه و زنه و هی من قولهم کنا نجق ثرة و زرق اخری و الجمع نجیقات و قبل هی فخلیل الیم من نفس الکلمه لان جمعها مجانیق و تصغیرها جئق و لانهما کانت الاده البز زائده لا یجتمع زائدتان فی اول الاسم و نه الا یکون الاسم اولاً فی الصفات التي لیست علی الافعال الزیده و جعلت النون من نفس الحرف صار الاسم رباعیاً و الزیادات اللاحقه بیانات الاربعه اولاً</p>	<p>فصل الجیم الجیم والقاف لا یجتمعان فی کلمه واحده من کلام العرب الا ان یکنون معرباً و حکایه صوت - جروق - نحو الجروق - معرب کرده - جرمق - جرموق - بالضم سمر مزه جرمقه گردهی از عجم که بوصل ساکن بودند - جسوق - جوسوق - کوشک - جلوق - جلوق - بکسرتین و تشدید اللام موضوعی در شام بجالق جوال جوالق بالفتح و جوالق ج - جلهوق - جللهوق - کمان کرده و جوله یعنی بافته دیک دوک ریمان و پاری آنرا کله گویند - جلبق - جلبنق - بانگ در که باز و فرزند - جئق - جئق - معروف و معروف من چنیک یعنی فلاض بزرگ و هی مؤنثه و زنه و هی من قولهم کنا نجق ثرة و زرق اخری و الجمع نجیقات و قبل هی فخلیل الیم من نفس الکلمه لان جمعها مجانیق و تصغیرها جئق و لانهما کانت الاده البز زائده لا یجتمع زائدتان فی اول الاسم و نه الا یکون الاسم اولاً فی الصفات التي لیست علی الافعال الزیده و جعلت النون من نفس الحرف صار الاسم رباعیاً و الزیادات اللاحقه بیانات الاربعه اولاً</p>	<p>فصل الحاء جبق - جبق - بالتحریک بودینه جبق بکسر تیز واد رع ف ۱ ک ۲ یقال جبق جبقاً - عذق الجئق کذا الزرمای تباه و فی الحديث انه منی عن یومین من التمر الجئق و رولون الجئق یعنی فی الصدقه - جلق تیشیه اللام کسپندر یزه - حدق - حدقه - سیاهی چشم حدق حاق ج - تحرق تیز نگریستن حدقه مغرار باد رشت قوله لغ و حدالق غلها و یستبان بادوار و حدقوا بالرجل واحد قواهم اجاطوا به - حدقوق سپست دشتی حدلقه بزیا و اللام مثل التحدیق - حدلق - حدلقه - مثل نه حدقه بزرگ چشم خایه یقال اکل الذئب من ایشاء الحدلقه قال ابو عبیدیه شئی من جسد و مادر ی ما هو و قال ابو الحسن الحمیانی هو العین - حدق - حدق - بالکسر حذقه بالفتح زیر کی حدق حذاق زیرک شدن و یکو در یافتن کودک رع ف ک ۲ و حدق بالکسر لغتیه یقال حدق اسفله القرآن اسی مرفیه - و یقال لیوم الذی یتیم فی القرآن نه ایوم حذقه - و فلان فی صنعتها ذق باذق اتباع حدق بریدن - و گزیدن تیزی و ترشی زبانه حدق ترش شدن رع ف ۱ ک ۲ حدیق مطلق - حدیق بالضم مرد تیز زبان کشاده کام حدلقه تحذلق</p>	<p>جروق جرمق جرزقه - حدق جوق جلوق جوزرق جلهوق جللق حدلق جللق جئق جئق جعقلیق - حدق جقلیق جقعه جلوبق جلق</p>

دعوی زیر کی کردن -
 حرق - حرق - بالتحریک آنش یقال فی حرق
 الله فی آتی نار الله و یختمکی بامر از کوفتن گازر حرق
 سوختن ریع ف اک ۲ و بساییدن دندان برهم
 از خشم ریع ف اک ۲ و ک ۲ یقال یحرق یا یی
 سحقه سحی شمع له صوت و یحرق علیک الالام غیظا حرق
 تحریق نیک سوزانیدن تحرق لیب مردی هو ملک
 من العرب یقال له عروب بنده شمعو حریق ماته فیر
 من بنی تیمم کاذبا عادیه - تحرق احراق سوخته شدن
 حرقة بالضم سوزش تحریق سوخته - سوزش و حرر
 شعره بالکسر ای قطع و نسل فهو حرق الشعر و یجلیح
 و یحارب حرق ای شدید برق - و ماء حراق بالضم
 آب سخت شور و فرس حراق العود و ایضا اذا کان
 یحترق فی عوده - حراق حرقه بالضم سوخته چاق
 و المعامه تقول بالتشدید حر و قاء لغه فیه - حرقه -
 بالفتح و التشدید نوعی از کشتی که لفظ اندازان
 آلت لفظ اندازی دروس دارند حارقتان و سوس
 سرین تحروق سر سرین گسته حرقتان نام و معروف
 تیم بن قیس و سعد بن قیس حریره اشام گرم یقال
 و جدت بنی فلان بالضم عیش الا حراق - حارقه
 من النساء الضیق الفرج و فی حدیث علی بن خیر النساء
 الحارقه حرقان بالضم بیکدیگر سودن ان حارقه جماعت -
 حرق - حرق - حرقة - بالکسر گروه مردم و مرفان
 و زبور و جزان و فی الحدیث کانما حرقان من طیر
 صواف و حرق ج - مثل فرقه و فریق حارقه حریق
 حریره کذلک - حرق یضمتین و تشدید القاف آنکه
 گام تنگ نهد در رفتن و فی کلامهم حرقه حرقه ترق
 عین بقره ترق امر من الترقی - حرق برین بختن
 ریع ف اک ۲ متحرق مرد سخت بخیل حارق آنکه

موزه بروی تنگ آمده باشد یقال لاری میحرقین
 و لا یحازق - حادوق نام مردی از خوارج حرق
 بالکسر مثله -
 حررق - حررقه - تنگی و تنگ کردن بند بر کس
 مختصر ق در تنگ و بند مانده و یقال بتقدیم الراء
 علی الزاء ایضا -
 حرق - حرق - خلاف باطل - و منزادار - و درست
 و راست - و واجب حقوق ج - حقه اخص منه
 یقال نه حقیقی ای حقی و حقیقت چیزی یقال لما
 عرف الحق منی حرق و قولم حق لا یتک بهو یمن
 للعرب یرفعونها بغیر تنوین اذا جاءت بعد اللام و اذا
 اولیه عنه اللام قالوا حقاً لا یتک - و یقال کان
 ذکب عند حق لقاحا و حق لقاحا بالکسر ایضا ای
 حین ثبتت رکب فیها - حقه بالضم معروف حق حرق
 حقائق ج - حق بالکسر شتر بسال چهارم در کده حقه
 و حق ایضا مونث وی و الجمع حقائق و حقیق جمع
 ایحقاق حقیق مثل کتاب و کتب و حقائق جمع الجمع
 ایضا - و قبل جازت الناقه الحق اذا جازت الستة
 و لم تلد و اتت الناقه علی حقها ای الوقت الذی
 ضربت فیه عام اول - و یقال سقط فلان علی حاق
 رأسه ای وسط رأسه و حلقه فی حاق الشتاء ای
 فی وسط حلقه قیامت و حاد ای خاصه و ادعی کل
 واحد منها الحق فاذا غلبه قبل حقه - و یقال ماله فیه
 حق و لاحقاق بالکسر ای خصومه تحاق خصومت
 کردن احقاق خصومت کردن و کس هم یقال احقاق
 فلان و فلان لا یقال للواحد کما لا یقال انحصم للواحد
 و احق الفرس ای ضم و طقه حقه ای لازمه فیه و قبل
 نفدت - و یقال رمی فلان الصيد فاحق بعضا و
 کثر بعضا ای قتل بعضا و افلت بعض جریحا - حق

راست کردن سخن و وعده و درست کردن حق کس
 ریع ف اک ۲ یقال حقت حذره و احقته و افعلت
 ما کان تحذره - و حقت الرجل و احقته اذا انشیت - و
 حقت الامر و احقته اذا تحققت ای ضربت منه علی یمن
 و یقال حق له ان یفعل کذا و حقیق ان یفعل کذا - و
 حق ملک و حقت ان یفعل نه ای انت حقیق بهم و
 محقوق برای خلیق له تو سزاواری بدان و الجمع احق
 و محقوقون حق ایضا واجب شدن ریع ف اک ۲
 احقاق متعدد استحقاق استیجاب و تحقق عنده ای
 صح تحقیق درست و راست کردن کلام محقق امر و یمن
 و کتب محقق ای محکم النسخ حقیقه الشی خلاف حمازه و هم
 واجب شود بر کسی حمایت آن یقال منه فلان جامع حقه
 و علم الحق ای کسی که خوی نکند و اسپ که سمی پای
 بر جای سم با درست نهد در رفتن حقیق مصدر منه -
 حقیقه بلند برداشتن اسپ دست پای را و جنبان
 رفتن وی و یقال شتر السیر حقیقه و یقال هو السیر فی
 اول اللیل نهی عن ذلک -
 حلق - حلقه - بالفتح معروف و منه حلقه الباب
 و حلقه القوم و جمعه حلق و یفعلن علی غیر قیاس و یقال
 حلق مثل بدرة و بدر و یقال الواحد حلقه بالتحریک
 و الجمع حلق و حلقات - و جمع حلق حلقه یقال فم حلقه
 للذین یحلقون الشعر حلق بسکون الثانی خشک تا
 گلو حلقوم کذلک حلق ج - و موی ستردن
 و بر حلق زدن ریع ف اک ۲ حلق بالکسر خانم
 ملک و مال بسیار تخلیق مبالغه فی الحلق و بلند تر
 رفتن مرغ در هوا - و یقال حلقه دل غ کردن ستورا
 تخلیق نام مردی تخلیق کسر الیم کلیم و رشت حلق و پستان
 پرنسیر حلق حلق ج - و ناک زرنده برداخت
 و کوه بلند - و جای بلند یقال جاء من حلق ای من

حرق

حررق

حقوق

حلق

حرق

حلق
خجق

حق
خدرق

خدق
حوق

خرق
حیق

حبققة
حباق

حبدق
حذرقه

حمق
خدیق

حزرقه
حزولق

حخلق
حلقق

حمرقة
خندقوق

مكان مبشر - وقولهم لا تفعل ذاك امك حاق اي
انكلمها الله حتى تخلق شعرا - ويقال عند الامم بحسب منه
نمشي عقرى حلقى كانه من الحلق والعقد الخش هو
انخدش وفي الحديث انه صلعم حين قيل لان صفية
بنت حقي حاض فقال عقرى حلقى بالاراء الا لا يستننا
قال ابو عبيد هو عقر حلقا بالتوين اي اصابها الله
بالعقر ووجع في حلقها - اخلاق موسى سترون بقا
خلق معز ولا يقال حزه الا في الضمان شعر حلق و
حقة حلق ولا يقال حلققة - حلاق مرگ مثل قنات حيت
على الكسرة لانه حصل فيها العدل والتانث وبه صفة
الغالبه وهي معدولة من حالقة - حلاقه المعز
بالضم باحلق من شعره غزير مخلوقة - حلاق رء حلق
حلاق بالكسر اسم في حلق يقال ان رأسه بجيد الحلق
تخلق حلقه شستن مردم حلق بالتحريك پوست
رفتن وسرخ شدن قضيب اسپ وخر از گشي کردن
رعع ک اف ۲۴ يوم تخلق اللحم يوم تغلب على كبري
والل حلقان بالضم خرماني نيم رسیده حلقن كك
حلقان حلقه كى حلقه لاجول ولا قوة الا بالتفتن
حمق - حمق - بالضم وبضمتين بي عقلي وگول
رعع ک اف ۲۴ حلق نعت منه حقا ايضا مصدر
رعع بضمها احمق نعت منه وكاسد شدن بازار عمر
بن الحنف نام مردی دامراه حقا و قوم حمق وحمقى و
حاقى ونسوة كك - البقلة الحقا درخت خرقه
الرجلة احقاق احمق يفتن كسى را - وچگان احمق ناول
يقال احمقت المرأة فبى حمق وحمقة - حقاق بالكسر
زن بسیار احمق زانیده تخمق بختانت نسبت کردن
محامقة گوی یاری دادن استحقاق احمق شمردن
تخامق خوشستن را گول ساختن - اخقاق كاسد
شدن بازار و احمق الثوب الخلق - حاق بالضم

که براندام بر آید تخموق آبله زوده -
حلق حلاق العین - بالكسر باطن اجفانها كك
يسوده الحلق او ما غطته الاجفان من بياض المقلة
حلق الرجل اي فتح عينيه ونظر نظر اشديدا -
حلق - حلق - بالتحريك خشم حاق ج - وخشم
گرفتند رعع ک اف ۲۴ حلق نعت من اخلاق خشم
آوردن - وباريك شدن كوهان شتر حار تخمق خربار
ولا غر شده از بسيارى گشتن محامق شتران لاغر -
خوق - خوق - رفتن خانه رعع ک اف ۲۴
خواتم بالضم خاك بر خرقه جارب حوق بالضم كركو كركو
حقيق - حقيق - فراز گرفتن صلبه بالباء رعع ک اف
ك ۲۴ قولهم و لك حقيق المكر لستى الا باله وقوله تعالى
و حاق بهم العذاب اسمى احاط بهم ونزل -
حبققة - بالفتح تنكلى نفس از رفتن بادل تنكلى -
حباق كعلس نوعيت كوكبك از گوسفند يازما
خرد و بد -
حبدق - كعصف كوتاه گرداندام -
حذرقه - بضم الحاء والراء وشد القاف خذره كه
نوعيت از قليه -
خديق - اظرا الحذق او ادعى اكثر من اعده تخديق مثله -
حزرقه - تنگ کردن و حبس نمودن -
حزولق - بضم الحاء كوتاه فراهم اندام -
حخلق - كعش و جعفر مودنا توان گول -
حلقق - كعصف دارا بزين جلقق مثله و تقدم -
حمرقة - بالكسر يشم يقال ما على الشاة حمرقة -
خندقوق - و يوايست و آن تره ايست
يقال لما الذرق خندقوقى بضم القاف وفتحها مثله
وقد تكسر الحاء في الكل و ايضا مرد در از و مضطرب
د گول -

فصل السين

خجق - رجل خجق - مثل جفت دراز دان شلت
كسرت الباء و اتبا على الحاء و فرس اشق خجق اي طويل
سريع خجق نوعى از ديدن -
خدرق - خدرق - عكبت و الجمع خدرق
بحدف القاف -
خدق - خدق - سرگين - و سرگين انگلیدن
مرغ - رعع ک اف ۲۴ حذرقه كون مرغ -
خرق - خرق - درانیدن تخريق كك الخرق
تخرق اخير ارق دريدن و يقال في ثوب خرق و
هو في الاصل مصدر - خرق ايضا از زمین خرق و خرق
ج - و بریدن مسافت خريق زمين پست علف نك
خرق ج - و باد سر دخت و زنده و قياسه خريقه
بالتاء - اختراق الريح كدشتن باد كد و خرق
كك كك - خرق بالكسر جوارخ و تخرق فراخ دسته
کردن در كرم - و دروخ گفتن از خود خريق مثال
فيسق نيك كرم خرقه پاره و جامه پاره زده و خرق
نام مردى شاغر خرق بالكسر ثوب يلف يلف
به - و دره و فى حديث البرق مخارق الملكة
وفلان مخراق حرب اے صاحب حروب
نجفت فيها مخرقه و رمي گفتن خرق بالتحريك
سرگشته شدن الزيم ياز حيا رعع ک اف ۲۴ خرق
نعت منه - و اخر قتاى او هشته خرق ايضا گول
شدن خرق بالضم گولى اخرق خرقا نعتان منه
وفى النمل لا تقدم الخرقا حلة - و معناه ان العلل
كثيرة موجودة تحسها الخرقا فضلا عن الكيس - خرقاء
ايضا نام زنى معروف و ميش كه در گوش او نكبان
كرده باشد ريج خرقا با و سخت -

خریق - خریق - الثوب - ونهر قریه - اشی ثقیه
وقطعت - ویقال خرقان فی خرقه ای فی صرطه
خریق بالکسر ایضاً نام مردی از صحابه و خریق
عمله ای افنده خریق نوعی از ادویه خریق مرد
سرفروا کننده و خاموش و فی المثل مخربق لبیب
اسه یشب اذا اصاب فرجة فمعناه انه سکت
لدا بهتیه بریدها -

خریق - خریق - بکسرتین بچه خرگوش نام زنی
شاعره آرض مخرقه زمین خرگوش بچه ناک خورق
نام کوشکی بعراق که آنرا نعمان الاکبر نماده بود -

خرق - خرق - نیزه زدن و همد رسیدن
تیرد مع ف اک ۲ خارق سنان یقال بهو مضط
من خارق تیر همد رسیده و خرقتم بالنبیل ای
اصبتهم بها -

خسق - خاسق - لغته فی خازق -

خفق - خفق - خفقان - جنبیدن علم بر عت
اک ۲ و طپیدن دل و سراب و برقی و با خفق
الریح و یها و اقول ردو به للماع الخفق فاعلم که
للصورة خفق سرجه انیدن از خواب و غفودن
ر مع ف اک ۲ و فی الحدیث کانت رؤسهم تخفق
خفقه و یغل زدن زمین را - و بدنه زدن کسی را
خفقه در دو پهنا شمشیر زدن تخفق شمشیر بر
چیزی که پهن باشد زدن - و پریدن مرغ خازق رو
آوردن ستاره بفرود شدن - و به قیمت و صید
بازگشتن غازی و صیاد و بی مراد بازگشتن جمعی
و بال زدن مرغ در پریدن و الخفق الرجل ثوبه
لمع به خفق فرو شدن ستاره یقال و ردت
خفق النجم ای وقت غیبه الثریا خفقان مشرق
و مغرب خفاق پهن پیش قدم پای امرأه خفاقة

ای نیمه - فلاة خیفق ای واسعه - فرس خیفق سرعته
جدا طلیم خیفق کذاک خیفق سختی - وزن دلیر سبک
نوزن زانده یقال و ایه خیفق -

خفق - خقوق - ماد که از فرج او آرد از اید از
لاغری خقیق آرد از گردن فرج و غلاف غضیب اسپ
ر مع ف اک ۲ خفقه آرد از فرج و غضیب اسپ
و الخفق البکرة اذا اتسع خرثما - اخقوق و خقوق
بالضم کفتگی زمین و فی الحدیث فقضت به ناقته فی
اخفاق حر دان و هی شقوق فی الارض - خق
بالضم حوض خشک -

خلق - خلق - اندازه کردن پیش از بریدن
قال الحجاج ما خلقت الا فریث و ما و عدت الا نیت
و افریدن و افریده - و افریدگان و دروغ بر یافتن
ر مع ف اک ۲ و منه قوله تعالی و تخلقون افکا -

و یقال به تصیده مخلوقه ای مخلوقه جلیقه نو - و
ا فریدگان خلایق ج - یقال بهم خلیقه الله خلق الله
ایضا و به فی الاصل مصدر خلفه بالکسر فریش خلق
تمام خلقت و سزاوار - و خوی خلاقه سزاوار آمدن
و قد خلق لولاک بالضم - مخلقه لولاک ای محدثه له
و خلاق تمام خلقت سبحانه خلقه خلیقه ای فیها افر المطر
مضغه مخلقه ای تمامه الخلق - و الخلق المقحج اذین
اخلاق دروغ بر یافتن قوله تعالی ان هذا الا خلق
خلق کذاک و آیهنا خوی گرفتار - و خوشبوی شدن
خلق بالضم و شمشین خوی یقال خالص المؤمن
و خالق الفاجر - مخالقه خوی نیکو در زدن خلاق
بالفتح بهر یقال لا خلاق له فی الاخره - اخلق ای
ایس مصمت - صخره خلاق ای لیس فیها و ضم و لاسر
و خلطاء ایضاً زن بستر فرج ای رفتار خلق با یکدیگر
که نوب خلق و مخلقه خلق بیستوی فیها المذکر و المذکر

لان فی الاصل مصدر خلقان بالضم ج کلمه تخلیق
تصغیر بلاء لاد صفة الماء لا تخن تصغیر لصفاء کما
تقول نصیفت فی تصغیر امرأة نصف - خلوقه کمر شدن
ر مع بضمها اخلاق کمنه شدن و کردن لازم و متعد
و کمنه پوشانیدن یقال اخلقت له لباسی کسوته لوبا
خلقا - ثوب اخلاق بالفتح اذا کانت الخلوقه فی
کله کما یقال برتبه اعشار و ارض سبابس خلوق
بالفتح بوی خوش تخلیق طلا کردن بوی خوش - و
زعفران و تمام خلق گردانیدن تخلیق اسن الفرس
کا لغزین من الانسان - و اخلوق السحاب ای
استوی یقال بها تخلیق المطر و اخلوق السحاب ای
خفق خفق - بکسر النون خبر کردن ر مع ف اک ۲
تخلیق کذاک - اخلاق اخلاق خبر شدن تخفق بالفتح
به خبر مرده و جای خبر کردن الکل و خلاق بالضم مثله
و بیماری خبر خلاق بالکسر سن که بدان خبر کنند خفقه
گردن بند و جمیل خالق کوچه با یک مخلوق
تنگی جای -

خقوق - خقوق - حلقه خوق بالتحریک گره - و فراخ
شدن متاراة خوقا و بهر خوقا ای واسعه بخر خوق
و ناطه خوقا و ای جربا - خاق باق اسم الفرج بسترها
و بهر معنی علی الکسر مثل خازر باز -

خراق - خراق - بالکسر تذوق خرق الشئ شکافت آنرا -
خذلق - کعلس تنده یا تنده کلان خذلق نخله -
خذراق - بالکسر خذرق مرد بسیار ریخ زننده
خذراق بالضم آبی ست شور در عرب و اگر آشامیدن
موجب ریخ زدن میشود -

خردق - خردق - بالفتح شور با خردق نام نخله -
خرفق - بالفتح خردل لغه شامیه و بصیر عرب
بختیسته السلطان و بهر نوع من الحرف عربی و

خریق - خریق - الثوب - ونهر قریه - اشی ثقیه
وقطعت - ویقال خرقان فی خرقه ای فی صرطه
خریق بالکسر ایضاً نام مردی از صحابه و خریق
عمله ای افنده خریق نوعی از ادویه خریق مرد
سرفروا کننده و خاموش و فی المثل مخربق لبیب
اسه یشب اذا اصاب فرجة فمعناه انه سکت
لدا بهتیه بریدها -

خریق - خریق - بکسرتین بچه خرگوش نام زنی
شاعره آرض مخرقه زمین خرگوش بچه ناک خورق
نام کوشکی بعراق که آنرا نعمان الاکبر نماده بود -

خرق - خرق - نیزه زدن و همد رسیدن
تیرد مع ف اک ۲ خارق سنان یقال بهو مضط
من خارق تیر همد رسیده و خرقتم بالنبیل ای
اصبتهم بها -

خسق - خاسق - لغته فی خازق -

خفق - خفق - خفقان - جنبیدن علم بر عت
اک ۲ و طپیدن دل و سراب و برقی و با خفق
الریح و یها و اقول ردو به للماع الخفق فاعلم که
للصورة خفق سرجه انیدن از خواب و غفودن
ر مع ف اک ۲ و فی الحدیث کانت رؤسهم تخفق
خفقه و یغل زدن زمین را - و بدنه زدن کسی را
خفقه در دو پهنا شمشیر زدن تخفق شمشیر بر
چیزی که پهن باشد زدن - و پریدن مرغ خازق رو
آوردن ستاره بفرود شدن - و به قیمت و صید
بازگشتن غازی و صیاد و بی مراد بازگشتن جمعی
و بال زدن مرغ در پریدن و الخفق الرجل ثوبه
لمع به خفق فرو شدن ستاره یقال و ردت
خفق النجم ای وقت غیبه الثریا خفقان مشرق
و مغرب خفاق پهن پیش قدم پای امرأه خفاقة

بقال لاتنقوا فید نق علیکم۔ ونزدیک شدن کفتاب

وزرق - كعنب دهميست بمرودليس تصحيف وزرق
القرية المعروف بها فيما حكاه الذهبي منها ابو جعفر الدركي
شيخ السمعاني وهذا وهم والصواب وزرق قرية بمرود
منها علي بن خشرم ودهميست بهنج ده منها ابو جعفر
محمد بن علي ودهميست بمرقد منها ابو بكر احمد بن خلف
وثالث قري آخر بمرود وزرق العليا دهميست بمرود
رواه منها الحسن بن محمد بن جعفر -

وصق - بالفخ شکستن بگیرند و جز آن رعوض
دعسق غلیم - بر آمان حمل کرد و دعسق الابل الحوض
شتر حوض را پایمال کرد و شکست آنرا و دعسق اجمال
راست شد و ویها می شتران را دعسقت فی المشی کرد
و الاقبال و الادبار و الطرد جمیعاً و لیلۃ و دعسقت شب
در از و دعسقت بالضم دایه ایست خرد -

وعلق۔ فی الوادی۔ دور رفت وعلتہ ذرا کی وستی
چیزی بدعلق بکار باد آئینہ و فر و شونده۔

طریق دلفق - کجھو وقرطاس راہ روشن کر دینا
اسی سے ایجاد ارتقا مثلاً -

و محقق - کجفیر شیر شب مانده و کشف السوط یعنی نازک
داروی در بینی کشنی در آن نهند و محقق بالضم کلان
شکم و محقق الثوب نمرود داریه باب سهوس -

و محقق فی مشیه - و یقینا اگر انی کرد -
دندانقان شهر لیست بنوای مرد -

دیدم شکست از ابد حق العزم دیده و دهر آقا و
بکسر گوشت را برید و استخوانهای آنرا شکست - و
دیدم البضعة دارت فی القدر اذا غلت دهر حق
جوش آن و خند و دور رفتار بالاترا از عنق -

والمحققه - ستردن موسى جلد چهار پايه تا صاف شود -
الدينه - الله المحققه في معانيها -

دلیق۔ براے کشیدن جنبانیدن چیزیں رعب
فناک ۴۲

ذرق - ذرق - بعض افق ۲ سپست و شسته
ذرق بالفتح گسین مرغ و سرگین انگندن ان رعم
ن اض ۲ و ک ۲) يقال ذرق الطائر و ذرق بعضی
اذراق رویانیدن زمین سپست را البس مذرق
ای مذوق^{۱۰}

ذوق - ذوق - بالضم گیاہی۔
ذوق - ذوق - بالتحریک بی آرامی - دبی آرام
شدن و تیز زبان شدن رعک ان ۲۱ ذوق
بی آرام کردن و آب بخین در سورخ سو سمار

تا بیرون آید تا لقیق تیز کردن طرف هر چیزی ذلق مجرای
مخکور در بگردد - و تیزی زبان - و تیزی سنان تیزی هر چیزی
و تیز شدن زبان را عجم بضمها لسان و لقیق و ذلق و ادق
نعت منه و یقال ایضاً لسان ذلق طلق ذلیق طلیق
ذلق طلق یضمتین ذلق طلق بالضم و فتح اللام فیما الیبع
لغات و کذا کذا ذلق اللسان و اللسان از طرفها محرو

ذلیق حرفیائی کہ اگر اکثر انہای زبان لب بیرون آید وہی
ستہ شائے منها ذو لقتہ وہی الرء واللام والنون وثلثہ نما

شفوتیه وهی الفاء والباء والمیم خطیب ذلیق فذوق کسر اللام
فصیح زما از ذوقه لسته مؤنس ذلاقه تن زما ففصاحت

ذوق - ذوق - ذواق - مذاقه چشیدن
 (دعوت اض ۲) و یقال اذقت ذواقا ای نشاء و ذقت
 ما عنده ای خبرتم و ذقت القوس ای جنبیت و ترهاد
 مانند آنها اذاتتم خشانند اذاقه اللذوا را مروت و ذوق را

پارہ پارہ خبیثین امر مستزاق اسے مجرب معلوم
ذوق مدلول۔

نوعی که با بنگ در بر و وترسایند او را (جمع بفتح هاء) ما
ذائق بالضم آب تلخ سبطی که خورده نشود و دوا و ذائق
در و کشند.

ذوق - بردن و معنی تفوق -
 دقت - تیز زمانه که در آن زود می باشد -

ذو ملق - مجلس مرد چا بلوس و مرد و بیک و تیز زبان و
نشسته تیز و کا : ذو ملقا : مرد و جلاد : ذو ملقا : مرد و کا : ملقا :

چاپلوسی و نرمی کردن۔

ربیع - ربیع - بالکسر رسن با گوشه‌ها که بر سره و بزغاله
 بنهند در تبقه کی گوشه اذان و فی احدی فخلع ربقه
 الاسلام من عنقه و اجمع ربیق و ارباق و رباق

دعفتہ
دوق۔ دلق

وہمق۔ ولفق

وہمق

وہمحق
وہذا القارن

ثقی - دہرہ - ذوق
و جمہور

دار الحق
دار موت

ذوق - ولقته
الدينقية

بريق - زعمه

745

ذوق - ذوق

۱۰۰-۱۰۱

وہم
وہم
وہم

ذوق - سبق

رفق - رفق - بالتحریک تیره شدن آب و جبران
رفع ک ان ۲ مائز رفق یا تسکین و عیش رفق کسر
۲ آراناق تیره کردن نمین مثله و ایضا در اینجا
با چشم و دست شدن در کار و سستی تن و بینائی
و پیوسته نگریستن در چیزی و انتظار مثل ترمیق و
تدنیق بقال ردت المغمره فترت رفق اسیر

انتظر الولادة لا نهاترسي ولا تضع الابعدة ولبها
قالوا بالميم وبالذال ايضا اى رفق ورفق ومقيم
بودن قوم بربك جامى - راعتباس كردن -
ويقال رفق الطائر اذا خفق بجناحه فى الهواء وثبت
ولم يطير ولقيت فلانا رفقته عيناى منكسر الطرف
من جوع وغيره - روفق آب كار روفق ليعيق
آب تبخ روفق الامر ورفق الضحى منه ايضا - وروافق
بضمين الطين الذى فى الانهار والمسيل -

لرؤوق - رؤوق - شلخ ارواق ج - وپاره
الزنب واول هر چيزى - وكاشانه رواق بالكسر
مثله وايضا پاره كه در كشیده باشند از سقف بقا
بيت مرقوق ويقال ثلثه اودتجوا لكثير روق بالضم
وروق الشباب ورفقه ورفقه بالتحديد ذواله و
ارتق كل شئ افضله - ويقال اكل فلان روقه فلان
طال عمره حتى تحاث اسنانه - اوراق غيمه بالفتح
ضرب فلان روقه بموضع كذا اى قبسطه حنفيه
الحديث حين ضرب الشيطان روقه وداطنا به
يقال القلى فلان عليك ارواقه وشراشه وهو ان
تجبه حاشد يدا - وايضا القلى ارواقه اذا عدا واشتد
عدوه - واللقى ارواقه اذا قام بالمكان اطمان به -
والقت السحابة اوراقها اى نظرا بدلبها - ترورق
فروشتن شب تاريكى را - وپالودن شراب اروق
ايضا خوش آمدن وبنگفت آوردن كس را
(مع فاضل ۲) وصافى شدن شراب راوق
پالودن شراب غلمان روقه بالضم وجواب روقه اى
حسان وجمع رائق مثل فارو ورفرتيه وصاحب
وصحبه وغلان روق ايضا مثل بالزل بزل روق
بالتحريك دندان پيش ترين دراز شدن از دندان
اروق نفت منه - اراقة رقيقن آب وخور مانند آن

لرهمق - همق - بالتحريك شستن كذا بر چيزى ورفد
پوشيدن روع كذا (مع فاضل ۲) قوله تعالى ولا يرقى بهم
قتر ولا ذلوه وفى الحديث اذا صلى احكم الى الشئ
فليرقه اى فليغسله ولا يبعد منه ويخبر به حرام وتباكر
واشتن يقال فيه ررق اى غشيان للحمام من شراب
الحمر ونحوه وستم كردن قوله تعالى فلا يخاف نجسا ولا
رهقا اى ظلماء وسفاهت وطميان قوله تعالى فزادكم
ازهمقا اى سفها وطميانا ونزدك آمدن در يافتن
چيزى را يقال طلبته حتى رقبته اى دنوت منه
داد رفته - ارباق تكليف كردن وناخير كردن نماز
را تا بوقت نماز ديگر - وروشوار كردن يقال لا ترقى
لا ربهتك الله اى لا تقصر فى الاعسك الله وقوله
تعالى لا ترقى من آخرى عنه الله لا تكلفنى - و
يقال ارقبه طغياناى غشاه اياه وارتقى انما وقرهته
اى حملنى فحملته مرقى آنكه بگشته رسیده باشد سر بهفت
نزدك رسيدن كوكب ببلوغ ترهيق مقيم دامن
كس را وفى الحديث انه صلى على امرأه ترهيق اى
تتمه تو بهن بفر - رجل مرقى اى مغمشى بالناس
والضيغان - وقيل (شعر) خير الرجال المرقون
كما - خير ملحق البلاد اكلوا به ويقال القوم رباق
ما به بالضم والكسر بالاضافة اى زبا ما به يعنى
نزدك صدره ربهقان زعفران -
لريق - رريق - بالكسر آب دبان رقيقه خض
منه ارباق ج ريق كل شئ افضله واول روقه
يخفف ومنه ريق الشباب والمطر ما رائق
آب ناشتا خورده ريق جان دادن يقال هو
يريق بنفسه اى يحدو بها عند الموت - ريق بالفتح
در خشيدن سراب تربيق مثله -
لربرق - ربرق - بكسر راء انكور -

لرودق - ررقين - روج وآن چيزيكه شتر به ياسب كره
بعد تولد پيش از خوردن ريد -

لرودق - ررقين - روج وآن چيزيكه شتر به ياسب كره
بعد تولد پيش از خوردن ريد -

لرودق - ررقين - روج وآن چيزيكه شتر به ياسب كره
بعد تولد پيش از خوردن ريد -

لرودق - ررقين - روج وآن چيزيكه شتر به ياسب كره
بعد تولد پيش از خوردن ريد -

فصل الزاء

لرقيق - رقيق - بر كندن موسى روع فاضل ۲
الزريق اى دخل وهو مقلوب الزقب - رقيق ريقون
ياسمين رريق بالكسر سحاب وهو معرب وقد اعرب
بالهمز والكسر الهاء مثل زريق ودرهم مزريق درم سحاب
اندود والعامة تقول مزريق -

لرريق - رريق - بر كندن موسى روع فاضل ۲
الزريق اى دخل وهو مقلوب الزقب - رقيق ريقون
ياسمين رريق بالكسر سحاب وهو معرب وقد اعرب
بالهمز والكسر الهاء مثل زريق ودرهم مزريق درم سحاب
اندود والعامة تقول مزريق -

لرريق - رريق - بر كندن موسى روع فاضل ۲
الزريق اى دخل وهو مقلوب الزقب - رقيق ريقون
ياسمين رريق بالكسر سحاب وهو معرب وقد اعرب
بالهمز والكسر الهاء مثل زريق ودرهم مزريق درم سحاب
اندود والعامة تقول مزريق -

لرريق - رريق - بر كندن موسى روع فاضل ۲
الزريق اى دخل وهو مقلوب الزقب - رقيق ريقون
ياسمين رريق بالكسر سحاب وهو معرب وقد اعرب
بالهمز والكسر الهاء مثل زريق ودرهم مزريق درم سحاب
اندود والعامة تقول مزريق -

لرريق - رريق - بر كندن موسى روع فاضل ۲
الزريق اى دخل وهو مقلوب الزقب - رقيق ريقون
ياسمين رريق بالكسر سحاب وهو معرب وقد اعرب
بالهمز والكسر الهاء مثل زريق ودرهم مزريق درم سحاب
اندود والعامة تقول مزريق -

زلق

يقال فصل الزرق وما ازرق - الزرقاق الزلقاق
كذلك - زرقم بالضم سخت كبد چشم و للمؤنث كذلك
زرق جمع الزرق و زرقاء و ايضا سنامى يزره -
وربك تود بالزرق الطائر يزرق اى زرق و زرق
عينه نحو اذا القلست و نظيرها منها - زرق بالسكون
زردن بجزراق و هو مرج قصير و رطل سلس فلكند
شتر زرقان و دودو ارچه و و طرث چاه كه لغاه
را بروى نهند و آن چوبى باشد كه بگردد را ازوى
در آويزند فان كانتا من خشب فهاد عامتان
و قيل لغامتان و المعترضة عليهما هى العجلة و الغر
معلق بالعجلة زورق كشتى حذر زرق بالضم و تشديد
بازجوه معرب و آن بازسپيد باشد زرايق ج -
زرمق - زرمق ناقصه - جبهه صوف و فى الحديث
ان موسى عم اتى فرعون و عليه زرمق ناقصه -

زهرق
زبعق
الزرق
زرق زرقان
زرمق

زرق

زرق

زرقق
زرق زرق
زرقق

زرقوق

زرق

زلق - زلق - بالتحريك جامى لغزان - و لغزیدن
(مع ك اف ۲) از لاق متعدد منه و بچه افكندن ناقه
و موسى سترودن مزلق مزلقه جامى لغزان و كذلك
الزلاقة و قوله تعالى فصيح صعيذا زلقا اى ارضا لسا
ليس بها شئ - مزلاق اى مزلاج و هو الذى يغلق
به الباب و يفتح بلام مفتاح - و فرس مزلاق كثيرة
الازلاق - زلقى بجه افكند زلق سترودن رجع
فك ۲ م زلق كذا ك - رجل زلق زلق مشا
بد و زماق و زلق يتشد يد اليم انكه يمشى الزجاجة
انزال افكند زلق بالضم و التثنية يشقرك بك
و آن نوعى از شفتا پوست بى ششم -

زلق - زلق - حلقه توضع تحت حنك الدابة
ثم يجعل فيها خيط يشد برأسه متعججا و كلبه زن
از زور ليقال زلق الفرس - زلق بالتحريك جاك
زناق و اظنه معربا من زنج - زلقه كوجه باريك
تنك مزلق نام ايسه -

زوق - زوق - سباب فى لغة اهل المدينة قيل
لكل منقش مزوق و ان لم يكن فيه زريق - مزوق
آراستن و درست كردن كتاب و سخن را زريق
القصيص بالکسر زريق زريق نام مردى تزيلى
سرمه كردن و آراستن زن خود را -

زريق - زريق - مغز آگنده شدن استخوان پير
شدن مغز و برآمدن جان قوله تعالى و زريقهم
و هم كافرون - و حكى بعضهم زريق نفس بالکسر زريق
زريقا لغته فى زريق و يمشى شدن اسب از
اسبان ديگر - و يست شدن قوله تعالى و زريق
الباطل - زريق بالفتح لغت منه - و ايضا بالبعيد
القعر و جعيل المشرف و از نشانه در گذشتن
تير رجع بفتحها زريق مغز آگنده - و ستور فرجه پير

مغز و مرد و هر ميت شده همه زريق - زريق بالتحريك
زمين پست زريق اى زريق - از باق كشتن و يست
گردانيدن و در گذر انيدن تير از نشانه و پير كردن
خود را - و برگردن آوردن ستودن زمين را در حلق
را و ليقال رأيت فلانا زريقا اى مغذافى سيميه
و فرس ذات از بايق اى ذات جبرى سريل - انما
برجستن و رميدن ستودن بزدن زريق بالضم فرجه
لام زائدة ليقال زريق زريق -

زريق - زريقه سخت خندیدن -

زريق - كسفر جمل و سطرط بخلق -

الزروق - بالکسر لغته فى الصدق ليقال نالزوق منه
زرقو قان - بالضم و يفتح منارمان تهنيتان على
جانبى رأس البئر زروق نهر خرد و دير الزروق على
جبل مظل على دجلة بالجزيرة زريق بالکسر زريق
معرب و زروق متغير شد و بر زروق باجرت آب
كشيد و زروق فى الثياب پارچه را پوشيد و در آن
پنهان گشت و زرقه انا متعدد منه زرقه دين كانه
معرب زرقاى الذهب ليس و فزوني و كمال حسن
و بر زروق آب داوان و بر پا كردنش بر چاه و چيز را
بدست فروختن و آنزرق فى الحجر در سوراخ در
آمد و به كمين گاه نشست و آنزرق المرح
نيزه بگذشت -

زريق القوم و الشئ - گروه و چيز را پراگنده كرد
بمعرفته مثله -

زريق كصفور شادان و نباتى او الصواب
بالذال فيها -

زريق بحدته - ريش او را بر كند رجع فك ۲ و
ض ۲ و اللية زريقه و مزوقه و زريق القفل فصل
را و اگر دو ماغنى عنى زريقه اى شينما -

الزندق - بالضم لغة في الصدوق -
 زندق - بالفتح كونه ناهرا هم اندام زندقه بدو سئ
 تن از گنده بغلی یا جز آن -

فصل السین

سینق - در گذشتن دعوت اضل و کمال
 یقال سابقه سینق - واستبقنا فی العدو ای تقنا
 وقیل فی قوله تعالی ذیننا سبق امی فنفضل - و
 یقال سابقه فی هذا الامر اذا سبق الناس الیه -
 سبق بالتحریک آنچه گردیدند بدان در استیلا
 و تیر انداختن و مانند آن سابقا البازی قیداره
 من سیر غیره -

سینق - در هم ستوق - بالتشدید در هم نهاده و کل
 ما کان علی هذا المثال فهو مفتوح الاول الاربعة
 احرف جابت نوادر وی سبوح و قدوس و
 ذریح و ستوق فاتها تضم و تفتح - مستقده پوشتین
 در از استین مساتق ج -

سحق - سودن و جامة کشته و بوی رفتن
 (مع بفتحها) السحاق سوده شدن سحق بامضمین
 دورے (مع بضمها) یقال سحقا له سحق و ور
 اسحاق و در گردانیدن - و کندن شدن جاسه سوده
 شدن سبل شتر و خشک شدن لیستان با شیر و برین
 شکم چسبیدن آن سحق سحق بالفتح نخل در از سحق ج
 اتان سحق و حار سحق ایضا ای طویل - سحق
 در از اسحاق نام پیغمبری معروف فان اردت
 به الاسم لم تصرفه وان اردت به المصدر صرفته -
 سحق سحق بالضم نخل در از میم زائده - سحق سحق بالسکر
 پوست تنک - شکسته که بدان پوست رسد ماتیق
 السما پاره پاره ابرو پاره پاره پیر برود -

سندق - سودوق - بالفتح والذال المعجمة و ستیان
 و جرح سئو ذینق سئو ذینق سودوق کذلک معرب
 سندق شب آتش افروختن مغان معرب
 سده -

سرق - سرق - بالتحریک شقهای حریر سپید
 سرقه یک و بهو معرب سره مثل برق معرب بره
 و دزدی کردن (مع فک) سرقه سرقه سرقه سرقه
 یقال سرق مالا منه و ربما قالوا سرقه مالا فی النخل
 سرق السارق فانه سرق سرق بزدی نسبت کرد
 و قری قوله تعالی ان ابک سرق - استراق گوش
 داشتن پنهانی سخن کسی را و یقال سارق النظر
 الیه سرق و سرقان دو موضع سرقه سرقه چشم باضم
 نام مردی از صحابه است سرق دیبای گنده -

سردق - سردوق - سر برده سرادق استیج
 و یقال بیت سردوق خانه با سر برده -

سرمق - سرمق - شتر گمراه -

سفق - سفق - در باز کردن آسفاق لازم
 منه کوب سفق ای سفق جامه سخت بافته سفاقة
 شویخ دیدگی و قد سفق بالضم - و بهو سفق الوجه ای
 قبح - سفاق السیف پرنگ شمشیر معرب -

سلق - سلق - بالتحریک دشت هموار سلقان
 بالضم ج مثل خلق و خلقان سلق بزیاده المیم
 کذلک سلق ج سلق بالسکون ستان انگلند
 و ربما قالوا سلقه سلقه بزیون فیه الیاء کما قالوا
 جینته ای صرعه - و یقال سلقا و سلقا یا اذا سلقا
 ثم جامعها - و استلقى اذا نام علی ظهره و بهو استلقا
 و یقال استلقى و بهو استلقى و سلق لغة فی صلق
 ای صلاح سلق ایضا سخن سخت گفتن از زدن
 بزبان قوله تعالی سلقکم بالحق جحداد -

مسلاق بالکسر خلیب بلند آواز سلاق کذلک یقال
 اخیط مسلق مسلق مصقع و روغن داوین شک
 و مزاده را - و میم بخند کردن سبزی و بیضه را در یک
 و گوشت جوال در هم انگلند - و نشان ریش شیت
 ستور که نیکو شده باشد و جاسه آن سپید مانده -
 سلق بالکسر گرگ - و چکند سلقه ماده گرگ - وزن
 در از زبان سلیقه نشان نوارد تنگ بر پهلوی
 ستور و سشت یقال فلان تکلم بالسلیقه ای طبیعه
 لا عن تعلم سلاق بالضم رسیدگی دهان و بن ها
 دندان و رسیدگی بر اندام سلق بدیوار بر شدن
 سلیق آنچه از درخت فرو ریزد سلق بالفتح نام
 دیمی برین دروغ سلقه و کلاب سلقه
 منسوب بوی -

سمق - سیموق - بلند شدن و در از شدن (مع
 فاض ۲) ساق بالضم و التشدید و آن ساق
 از بردخت سست ترش کذب ساق بالتحقیق
 دروغ ساده سیمقان و موجب یوغ که برگردن
 گماندیشند -

سنق - سنق - بالتحریک ناگوار شدن (مع
 کاف ۲)

سوق - ساق - معروف سوق بالضم ج -
 نحو اسد و اسد سیمان اسوق کذلک سوق بالتحریک
 خوب ساق شدن اسوق سوقا و سقان منه -
 اسوق ایضا در از ساق و یقال ولدت ثقیلین
 علی ساق واحد ای بعضهم علی اثر بعض لیست
 بینهم جاریه - ساق الشجر شتر درخت ساق حرقی
 نیز و قوله تعالی یوم یکشف عن ساق ای عن شده
 مسافقه مفاخرت کردن مسافقه کجیش مؤخره -
 سوق بالضم بازار نیکو و پوشت سوق الحرب

الزندق سندق

سرق سینق

سحق سرق سینق

سرمق

سفق

سحق

سنق

سلق سوق

فصل الشين

شَبَق - بالفتح - بالتحريك - كزود من شق بجمع
وعك (۲) -

شَبَق - بالفتح - جامه پاره کردن شوق كذا كذا
وگوشت پاره کردن شوق كذا كذا - شَبَق كسرتين
گياهی شباريق پارهای جامه شباريق شلوار
و بهو معرب -

شَدَق - بالکسر - كنج دهن اشتاق ج -
شَدَق بالتحريك فراخی شَدَق تحييط اشتاق
كام كشاده مشتاق فصاحت نماينده -

شَرَق - بفتح - آفتاب يقال طلعت الشمس في
مشرق و قامي برآمدن آفتاب - و برآمدن شروق
مثله و شگفتن گوش گو سپند و جز آن (دع ف)

(۲) **مَشَرَقَان** يعني مشرق تا بستانى و زمستانى
مشرق بفتح الراء و ضمها و مشرق و مشرق آفتاب گاه
تشرق بآفتاب گاه شستن اشراق روشن

و تابان شدن شوق بالتحريك گوش شگافتن
شدن ستور (دع ك اف ۲) مشرق و لغت منه -
و اندوه و غصبتناك شدن و يقال مشرق بر ليد و

بالماء اى غصص يعني آب و خدو بگوش فرو مانده
و فى احمد بن حنبل يورون الصلوة الى مشرق الموتى
اى الى ان يلقى من الشمس مقدار ما يلقى من حياة

من مشرق بر ليد عند الموت كشم مشرق بفتح او كسر
اى لادسم عليه تشرق رفتن سوي مشرق و يقال
شأن ما بين مشرق و مغرب و قد يدورن گوشت

آيام التشرق سه روز بعد از شروق بفتح الراء
نماز گاه - و سجد خيف شريق نام مردی -
شوق شوق بفتحين سرخی افق بعد از غروب

عومة القتال - سوق بالفتح راندن - و دوست پيمان
راندن از ستور و جز آن بعروس و بر ساق زدن و مع
ف اصل ۲) شوق خود را بازاری کردن بخريد

و فروختن توفيقه بالضم مردم فرو ما به سوق بخریک
الواجب - استیاق راندن استیاق لازم منه -
سبقة بالفتح و التشديد ستور بغارت رانده شل

و سبقة - شوق ابر سبه باران که باد او را سبه
راحد - و يقال استعناك ابلا اى اعطيتك
نسوقه استیاق جان كندن يقال رايت فلانا

يسوق اى يفرج عند الموت سياقة بريكش
راندن شوق پست -
سَهْوَق - بهوق - مرد دراز و باد سخت -

الساق - لغه فى الساق سواق ج -
سیداق - درختیست قوی یک ساق ارقشده
حراق و در حریق خشک بیهوش بغزل الکشان -

سودق - کجهر چرخ منقول عن الباهر -
السعلق - بالفتح ام السعالی -
سَعْفُوق - كصفور ابن طريف بن تيم و لقب له

شعبي بفتحين و ضم الباء و فتحها كيا هيست بدو -
سقق بفتحين غيب كندگان مردم و سق الطائر
پرنده بجال انداخت سقق مثله و السقق من بصيد

فى دكة و آخرى اخرى و يشد كل منها بيتا بالنوب و قوله
و سق سق و كسر ان زجر لثور -
سَمْسَق - كحفر و زبرج و قنفذ و جندب گل ياسمين

و مرزگوش -
سنبوق - كصفور كشتى خرد -
سندوق - بالضم بر وزن و معنى صندوق -
سنسق - بالفتح نوعى ست خود از مورد -

سنبق - كسفر جل تقدم -

شَبَق

شَبَق

شَق

شَق

سَهْوَق - شَرَق

الساق

سیداق

سودق

السعلق

سَعْفُوق

سنبق

سقق

سَمْسَق

سنبوق

سندوق

سنسق

سنبق - شَفَق

اما از خفتن - و تبار از هر چیزی شفته مهر بانی شفق كذا
اشفاق ترسیدن بر کسی یا چیزی از مهر بانی بروی
صلته بعلی يقال اشفق عليه فهو شفق و شفق عليه -
و عطا شفق اى مقل و ترسیدن از کسی يقال
اشفق منه اى خاف قال ابن دريش شفق و شفق

بمعنى داکره اهل اللغة -
شَفَق - كفتل شفق ج - و يقال بيد
فلان و بر جله شفق و صبح - و كفايدين - و بر كدن

و ندان - و دشوار آمدن کار بر کسی صلت بهل - و
چشم باز ماندن مرده يقال شفق عليه الامر و شفق بصر
اذا نظر الى شئ لا يريد اليه طرفه و هو الذى حضر الموت

(دع ف اصل ۲) و يقال شفق فلان العصا فى راق
الجماعة - و انشقت العصا اى تفرق الامر شفاق بالضم
كفتل رسغ ستور شوق بالکسر نیمه چیزی و گرانه کوه و بار

و دوست يقال هو اخی و شفق لطف و نام کامی و صوفی
و شفق و منه قوله تع لم تکنوا بالعبید الا بشوق الانفس
و یزاد یفتح شقة بالکسر پاره از چوب و تخمه - و نیمه چیز

شقة بالضم جامه پیش شگافه خلاف جبهه - و سفر
دور قوله تعالى و لكن بعدت عليهم الشقة - و
يقال شقة شاة و درها قالوه بالکسر و هذا شقيق

نرا و هذا الشق الشق بضمين و کل واحد منهما
شقيق الا حسر شقيق ايضا برادر شقيقه در قيم
مر - و نام جدّه نعمان بن المنذر و كشا دگی

میان دو کوه از ریگ که در و س علف باشد
شقائق ج - شقائق النعمان لاله واحده و جمعه
سواء - و فرس اشق اے طویل و الانثی شقیاء

مشاقه شقاق خلاف دشمنی کردن اشتقاق
گرفتن نیمه چیزی - و گرفتار حریفه از حرفه
و سخته را در حصومت بجهت و راست

اول- و يقال الشقيق النفس والذئير اخراجه راعى لفظهما
وك ٢ شقيق بلند شدن شایق کوه بلند و فلان
ذو شایق اذا كان يشتد غضبه شقيقة نعره زدن يقال
شقيق فلان شقيقة فمات - و يقال ضحكك تشهاق -
شعرق - کجفر شخصه که چشم زخم دیو باد رسیده باشد
و نصر الله بن موسی بن شمرق الموصلى محدث -
شودق - کجهر دست برنجن شیدق و شیدقان
و شیداق و شوداقی جمع یاشاهین و ضبط لغاه فی
الاسین شوداقه پیچو چیغ به پیچمیزی گرفتن -
شربق - الثوب - امر شبرقه یعنی پارچه را بریده
شتر شق - کز برنج باز -
شترق - بر پیر شراق پوست مار و الشراق من
الثوب پارچه پاره گشته -
شفشلیق - کز نجیل پیر زال فروخته اندام -
شفلقه - کلمسته بازیست و آن چنان باشد که از
پس بر سرین کس دست زده بر زمین زند آزار -
شلق - بتا زیاده و جز آن زدن و جلع کردن پاییده
گوش بدراز و بالکسر کلفت مایه سیست خردیادار مایه
شولقی فرد شیرینی جو دکنندیل شخصه که وقت خنده
دین بکشاید و کشد اوز نجیل فقر و گدایان شلقه
بفتحن کوه شلقا را بالکسر کار و مشلقه بالکسر بجهیه
سوسمار غلقان بفتحن دو و همیشه بمصر -
شلمق - کجفر گنده پیر کمان سال -
ثوب شمارق و شماریق و شمرق - پارچه بریده
اشمشلقه - بالکسر الششلقه -
شمشلیق - کز نجیل گنده پیر فروخته اندام و تیر فدا
شملق - کجفر زن گنده پیر -
شمنقه - کفتقه غرا ده پنبه -
شهبیدق - شهر و تصوف علی بن القطاع

فقال شهيدى بالشتين مثال ففعل
فصل الصادق

صدق - صدق - راستى خلاف الكذب و
راست گفتن و راست كردن - و شما و نام نيكو و منه
قوله تعالى و اجعل لى لسان صدق فى الاخرين
يعنى زبان ثناگوئى كه دان از بهر من پس بگويندگان
و يقال صدق فى الحديث و صدقه الحديث و فى
المثل صدقنى سن بگره و ذكك ان لما نفر قال له بيع
دهى كلمه تشكىك بها صنار الابل اذ انفرقت - و صدقوا
القتال تصادقوا بكيد بگر راست شدن در دوستى
و سخن تصديق راست گوى داشتن - و صدقات
گرفتن مصدق نعت منه - تصدق صدقه كردن
و منه قوله تعالى ان المصدقين والمصدقات بتشديد
الصاد اصله المصدقين فقلبت التاء صاداً و
او غمت فى مثلها - صداقة بالفتح دوستى تصادقة
صداق باهم دوستى كردن صديق دوست صديق
بضم الصاد قاصح - و قد يقال للواحد و الجمع و الكو
صديق - و يقال فلان صديق لى اى اخى صديقى
و انما يصغر على جته المصح صديق بالكسر و التشديد
الذى هو دائم الصديق و يكون الذى يصدق
قوله بالعلم صدق بالفتح نيزه راست و درست
رجل صدق اللقاء و صدق النظر بالفتح و قوم
صدق بالضم - و يقال هذا مصداق بذا اى
ما يصدق يقال للشجاع و الفرس الجودانه لذك
مصداق اى صادق الكلمه و الجري كافه ذو صدق
فيما بعدك من ذلك - صدقه بالفتح يك انچه بدو بخش
داده شود صدق بالفتح و الكسر دست پيمان كاليمين
زن صدقه بضم الدال كذ لك و منه قوله تعالى

صدق
شہینق

ششرق شوق

مستحق

ششونق ششونق

مستحق

10

مفتی

شفا

شوق

شوق شگونی

تعارف

...

سید

میں نے

سہق سہق سہق

وَأَوَّلُهَا صَدَقَاتُهُمْ نَحْلَةً صَدَقَةً بِالْفَمِ وَكَوْنُهَا لَدَى
كَذَلِكَ - اصْدَاقٌ دَسْتُ بِهَا نَامِيْدُنْ هَنْدُوقُ
بِالْفَمِ مَعْرُوفٌ صَنَادِيْقُ ج -

صَعَقٌ - صَاعِقَةٌ - آتَشٌ كَمَا أَنَّ السَّمَانَ انْفَدَرَ
رَعْدُهُ يَدُ الْقَالَ صَعَقْتُمُ الصَّاعِقَةُ وَصَعَقْتُمُ السَّمَاءَ أَيْ
الْقَلْبَ عَلَيْهِمُ الصَّاعِقَةُ رَعَعُ بَقْتَمَامٍ وَبَانِكٌ عَذَابٌ
صَعَقَةٌ تَصْعَاقُ بِهَيْوَتِهِ شَدْنُ رَعَعٍ كَافٍ ۲۱
اصْعَاقٌ مُتَعَدِّفَةٌ - وَقَوْلُهُ تَعَالَى افْضَعُ مِنْ فِى السَّمَوَاتِ
وَمِنْ فِى الْأَرْضِ أَيْ بَاتٍ - حَامِلٌ صَعَقُ الصَّوْتِ
سَخْتٌ أَوْ أَلَا تَصْعَقُ نَامُ مَرْدِيٍّ بِالْأَلْفِ وَاللَّامِ
الْمَلَا زِمَتَانِ لَمْ يَكُنْ لَمْ يَشْرَبَا -

صَعْفُوقٌ - بِهَيْوَتِهِ صَعْفُوقٌ - بِالْفَتْحِ خَوْلٌ بِالْيَمَانَةِ
وَبِهِوَئِهِ مَنَصْرُفٌ لِلْمَعْرِفَةِ وَالتَّعْرِيفِ وَبِهِوَئِهِ عَلَى الْفَعُولِ
شَيْءٌ غَيْرُهُ دَامَا الْخَرُوبُ قَانَ الْقَصَى لِيُصْغَرُ نَادِيًا وَبِهِوَئِهِ
مَعَ خَدِّ النَّوْنِ وَالْعَامَةِ يَفْتَحُونَهَا - وَيُقَالُ الصَّاعِقَةُ
تُومُ بِحَضْرَتِ السُّوقِ لِلتَّجَارَةِ وَلَا تَقْدَمُ عَلَيْهِمْ وَلَيْسَتْ
لَهُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالٍ فَإِذَا اشْتَرَى التَّجَارِثُ شَيْئًا وَخَلُوا
مَعَهُمْ فِيهِ قَالُوا صَعْفُوقٌ الْوَاحِدُ مِنْهُمْ صَعْفُوقٌ وَقَالَ غَيْرُهُ
صَعْفُوقٌ فِي جَمْعِهِ صَعْفُوقَةٌ وَصَعْفُوقٌ -

صَفَقٌ صَفَقٌ - دَسْتُ بِهَيْوَتِهِ زَدْنُ كَمَا وَأَزِيدُ
رَعَعٌ ۲۱ كَافٍ ۲۲ وَدَسْتُ بِهَيْوَتِهِ زَدْنُ
وَبِهِوَئِهِ وَبِهِوَئِهِ وَبَارَكَ دَانِيْدُنْ يَقَالُ صَفَقْتُهُ قَفَقْتُ
وَدَرَزْتُ زَكْرَدُنْ صَفَقْتُ الْبَابَ أَيْ رَدَدْتُهُ
صَفَقٌ عَيْنُهُ أَيْ رَدَّهَا وَابْرَشْتُ رِبَابَ رَاجِبَانِيْدُنْ
تَضْفِيقٌ دَسْتُ بِهَيْوَتِهِ زَدْنُ - رَجَبَانِيْدُنْ بَادُ
دَرَخْتُ رَا - وَشَرَابٌ زَخْوَ رَجَبُوْدِيْدُنْ كَرَدَانِيْدُنْ
دَسْتُ رَا زَجَرَا كَاهُ كَرَدَانِيْدُنْ صَفَقَةٌ كِبَارَةٌ دَسْتُ
زَدْنُ وَبِهِوَئِهِ يَقَالُ رَجَبْتُ صَفَقْتُكَ - وَصَفَقْتُ زَكْرَدْتُهُ
وَخَاسِرَةٌ تَوْصَفُ بِهَا وَتَصَافِقُ عَنِ الْبَيْعَةِ الصَّفَا

صنق
صنق

صلق صوق
صعق

ضيق

صفق صيق

صرق

صفرق
صق

صمقة ضيفق

ضق

بَارَكْتُشْنُ أَصْفَاقٌ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ - وَكَرَدْتُ أَمْدُنْ
مَرْدُمُ بَرَكَارِيٍّ يَقَالُ أَصْفَقُ عَلَيْهِ وَدَرَزْتُ زَكْرَدُنْ دَسْتُ
بَرَكَارِيٍّ وَكَوْنُهَا رَا زَكْرَدُنْ كِبَارَةٌ دَسْتُ
أَصْفَاقٌ جَنَبِيْدُنْ دَرَخْتُ زَكْرَدُنْ وَابْرَشْتُ زَكْرَدُنْ
صَفَا قَةً بِالْفَتْحِ شَوْخٌ رَدِيٌّ وَشَخْلٌ جَامَةٌ ثَوْبٌ وَصَفَقْتُ
وَدَسْتُ صَفِيقٌ بَيْنَ الصَّفَا قَةٍ - صَفَاقٌ بِالْكَسْرِ يَدَسْتُ
تَنَكٌ زَكْرَدُنْ يَدَسْتُ كَرَدِيٍّ مَوْسَى رَدِيٍّ وَصَفَقْتُ
بِالْفَتْحِ وَبِالْفَمِ كَرَدِيٍّ وَصَفَقْتُ بِجَبَلٍ صَفِيقٌ بِالتَّحْرِيكِ
أَبٌ كَرَدِيٍّ مَشْكٌ نَوْبِيٍّ كَرَفْتُهُ وَزَدْتُ دَسْتُ بَارَكْتُشْنُ
يُقَالُ زَكْرَدُنْ مَا دَكَرَهُ صَفَقٌ -

صَلَقٌ صَلَقٌ - آوَزْتُ وَفِي الْحَدِيثِ
لَيْسَ مِنْهُ صَلَقٌ أَوْ حَلَقٌ وَبِصَارَدُنْ رَعَعٌ
فَافٍ ۲۱ وَافٍ ۲۲ وَافٍ ۲۳ وَافٍ ۲۴ وَافٍ ۲۵
يَصْطَلِقُ بِنَايَةٍ وَذَلِكَ صَرِيقَةٌ وَصَلَقَاتُ الْأَهْلِ
أَيْ بَاهِيَاتُهَا تَصْلُقُ تَصْلُقُ بَانِكٌ فَرَادُ كَرَدُنْ نَاقَةٌ
وَضَعُ قَالُوا الْفَرَادُ سَلَقُوا كَمَا بَانَسِيَّةٌ وَصَلَقُوا كَقَالُوا تَصْلُقُ
بِالتَّحْرِيكِ مَثَلُ سَلَقٍ وَهُوَ الْقَاعُ الصَّفَقُ صِلَا لُقُ
نَا نَهَامِيٍّ تَنَكٌ نَبُو الْقَطْلُوقِ حِيٍّ زَكْرَدُنْ صَمَصَلَقُ
كَرَدِيٍّ بِرَفَادُ وَبَانِكٌ سَخْتٌ صَمَصَلَقُ مَثَلُهُ -
صَيْقٌ - صَيْقَةٌ - بِالْكَسْرِ كَرَدِيٍّ وَصَيْقٌ جَافٌ مَثَلُهُ
حَيْفَةٌ وَجَيْفٌ -

صَرَقٌ لَفْتَمِيْنٌ بِرَجَبِيٍّ تَنَكٌ صَرِيقَةٌ نَانٌ تَنَكٌ
صَرِيقٌ وَصَرَقٌ وَصَرَاتُ ج -
صَفْرُقٌ - بِالضَّمِّ وَتَشْدِيدِ الرَّاءِ فَالْوَدَةُ وَزَكْرَدُنْ
صَقٌ الْخَرَابُ - كَرِيشَةُ بَانِكٌ زَكْرَدُنْ ۲۱ كَافٍ ۲۲
صَقٌ مَجْنُونٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ
صَمَقَةٌ لَفْتَمِيْنٌ شَيْخِيٍّ مَرَّةً وَزَيْنٌ سَلَاخٌ مَجْنُونٌ
الْبَابُ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ
الْبَابُ أَوَّلُهُ شِيرُ دَابُّ مَرَّةً كَرَدَانِيْدُنْ وَتَبَاهُشْتُ

وَأَزَالُ صَامِقًا لَعْنِي فَلَانٌ هَيْمَةً كَرِيشَةُ بَانِكٌ
وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ
صَنْقٌ لَفْتَمِيْنٌ كَرِيشَةُ بَانِكٌ لَفْتَمِيْنٌ سَخْتٌ كَرِيشَةُ
بَانِكٌ وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ
رَجُلٌ صَنْقٌ مَرْدٌ وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ وَكَرِيشَةُ بَانِكٌ
وَالصَّنْقَةُ مِنْ الْخَرَابِ مَثَلُهُ لَخْ دَرَشْتُ وَنِيَكٌ خَدْتُ
كَرَدَانِيْدُنْ شَرِيقَتَيْنِ مَثَلُهُ صَنَاقٌ بِالْكَسْرِ شَرِيقَةٌ
بَانِكٌ بِرَفَادُ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ دَرَزْتُ زَكْرَدُنْ
بَرَدُ وَصَنْقٌ عَلَيْهِ تَبَاهُشْتُ بِرَفَادُ وَصَنْقٌ فِي مَالٍ
أَحْسَنُ الْقِيَامِ عَلَيْهِ -

صَوَقٌ - بِالْفَتْحِ رَا زَكْرَدُنْ رَعَعٌ ۲۱ كَافٍ ۲۲
قَدَصَاقٌ الدَّابَّةُ وَبِالْفَمِ بَارَكْتُشْنُ وَبِالْفَمِ بَارَكْتُشْنُ
غَيْقَةُ الْمَدِينَةِ وَيُقَالُ صَوَقِيٍّ كَطَوِيٍّ وَفِي شَعْرَتِهِ
صَوَقَاتٌ جَمْعُهُ بِالْأَلِفِ وَالصَّاقُ السَّاقُ صَوِيْقٌ
بَسْتُ وَتَصَوَّقُ بَعْدَ رَتَبَةٍ بِرَفَادُ أَوْ أَلُوْدَةٌ شَدْتُ -

فصل المضاد

ضَيْقٌ ضَيْقٌ - تَنَكٌ - وَتَنَكِيٌّ - وَتَنَكٌ شَدْنُ
رَعَعٌ ۲۱ كَافٍ ۲۲ ضَيْقٌ بِالْكَسْرِ تَنَكِيٌّ ضَيْقَةٌ تَنَكِيٌّ وَ
دَرُوشِيٌّ ضَيْقٌ ج - ضَيْقٌ تَنَكٌ وَضَاقٌ عَنِ الشَّيْءِ
أَيْ لَا يَسَعُهُ - وَضَاقَ الرَّجُلُ أَيْ بَخِلَ وَضَاقَ أَيْ
ذَهَبَ مَالُهُ تَضْيِيقُ تَنَكٌ كَرَدُنْ وَتَنَكٌ كَرَفْتُنْ
بِرَفَادُ وَتَضْيِيقٌ تَضْيِيقٌ بِرَفَادُ أَيْ ضَاقَ ذَرَعِيٍّ
بِرَفَادُ الْقَوْمِ إِذَا لَمْ يَسْعَوْا فِي خَلْقٍ أَوْ مَكَانٍ
تَضَوَّقِيٍّ وَضَيْقِيٍّ نَانِيَّتُ أَضَيْقُ صَارَتْ أَلْيَاءُ
وَأَوَّلُهَا سَكُونُهَا وَضَمَّةٌ مَقْبَلُهَا -

ضَفَقٌ - وَضَعُ دَابُّ بَطْنُهُ مَرَّةً يَعْنيْ بِرَفَادُ
يَكْبَارُ لِيٍّ أَيْ دَاخَتْ -
ضَقٌ - آوَزْتُ زَكْرَدُنْ رَعَعٌ ۲۱ كَافٍ ۲۲ طَقٌ مَثَلُهُ -

فصل الطاء

طبق طبق - بالتحريك تاء چیزی الطباق ج -
 و قولهم وافق شئ طبقة و بها قبيلتان تقابلانسا و با
 فقیل فيه وافق شئ طبقة و انفة فاعنته و پارک
 از شب و روز يقال مضى طبق من الليل و طبق من
 النهار امی معظم منها و استخوان تنک که میان دو پیوند
 استخوان پشت باشد و گروه مردم و ملح و يقال لمانا
 طبق من الناس و طبق من البحار ای جماعت و
 پس یکدیگر زاده از بره و بهر یقال ولدتها طبقا و
 طبقة و باران عام یقال مطر طبق و حال مردم و
 منه قوله تعالی لکن طبقا عن طبق ای حاله عن حال
 یوم القيمة بنت طبق سنگ پشت و یقال للذی به
 احدی نبات طبق - و طبقات الناس فی مراتبهم
 و السموات طبق ای بعضه فوق بعض و طبقات
 الارض ما علاها - طباق درختی و یقال جبل
 طباقا للذی لا یضرب و من الرجال طباقا
 یعنی ناتوان و طبقت یده بالکسر طبقا اذا كانت
 لا تنبسط طبقة نعت منه تطبیق دست میان
 و دران نهادن در رکوع - و بر پیوند رسیدن قیام
 بوقت زدن و جدا شدن آن و یقال انه یطبق
 المفصل للرجل اذا اصاب الحجة و ضم برهم نهادن
 اسب در رفتن و دویدن - و بهر زمین فرو گرفتن
 آب باران سخا به طبقة نعت منه - مطابقة نفوس
 و برابر کردن - و چسبنا نیدن - و رفتن بایست
 بر پای و ضم پای بر جای ضم دست نهادن
 اسب در رفتن و دویدن و طابق فلان اس
 مرن علی العمل تطابق اتفاق کردن الطباق
 قرار آمدن بر کاری صلته بعل و برهم نهادن

چین و پاشیدن تو بر تو تطبق تو بر تو پاشیدن و اسک
 المطبقة بالکسر تب که شب و روز شک نشود و الحرف
 المطبقة بفتح الباء چهار حرف صداد ضا طاطا -
 طابق معرب تاء -
 طرق طرق - طرقت - راه یز که در اینست اطرق طرق
 ج - طریقه نخل نیک بلند طروق ج و نهالین دلا
 که از پیشم جز آن بافته باشد و گزیده گان قوم یقال
 هذا رجل طریقه توهم و طرائق توهم ایضا لاشراف
 و منه قوله تعالی کنا طرائق قد دای کنایه فرقا مختلفة
 اموا و دروش و نهیب یقال ما زال فلان علی
 طریقه واحدة سه حالت واحدة - طرق مطروق
 آب باران که در وی ستور بول انداخته باشد و منه
 قول احدی الوضوء بالطرق احب الی من الیتمیم آب
 گش و قال سنگ زدن طراق ای تنگ کردن طراق
 تنگنات و پیشم زدن مطرقة چوب که بدان پیشم زنند
 و ایضا غایسک آهنگران و یقال اختصبت
 المرأة یوما طرقة او طرتین ای مرة او مرتین طرقة
 بالضم خط که بر کمان باشد طرق ج و عادت
 و خویقال بازال ذنوب طرقت ای واکب
 و نه طرقة رجل و احدی صنفه رجل - طرق بالکسر
 پیه و قوت و احدی الشتم طرقة بالتحريك رسته و وام
 صیاد - نو پی شتران یقال جاءت الابل علی
 طرقة واحدة و علی خف واحدة علی اثر
 واحد و جمعا طرق - طرق ایضا شئ القرية یعنی
 نور و مشک و مناطق المیاه و سستی زانوس شتر
 رجع ک اف ۲۷ یقال بعیر اطلق و ناقة طرقتا و
 برهم شسته و یقال منه اطلق جناح الطیر ای
 القف و رجل مطروق ای فیہ رخوة و ضعف
 و المصدر منه طریقه بالکسر و الشد یقال لان

تحت طریقه مندا دای فی لیت و انقیاده بعض
 العسر و یقال نه امطارق نه دای تلوه و نظره
 مطاریق ج - و یقال جاءت الابل مطاریق در
 یکدیگر طرق ایضا بول انداختن ستور در آب
 ایستاده طروق شب آمدن رجع ف اض ۲۷
 طرقة مثال هجرة سبالغ فیه طارق لبشب آینه ستار
 روز طارقه الرجل فخذ و عشیر و گشتی کردن نخل
 رجع ف اض ۲۷ طرقة الفعل انشاء التي بلغت
 ان یضربها الفعل اطرق سرفرا نگندن خاموش
 بودن و فی النمل اطرق که اطرق که ان النعام
 فی القری یضرب للمعجب بنفسه و فعل بعاریت و ان
 بخت گشتی را در رفتن شتران بر پی یکدیگر و اطرقا
 علی لفظ امر الانثین اسم بلد - مطرق آنکه ست
 چشم باشد و خلقت استطرق بعاریت خواستن
 فعل و یقال اطرق بالجلد و العصب ای البست
 و ترس مطرق دحجان مطرقة التي یطرق بعضها
 فوق بعض كالنعل المخرقة طروق النعل پاره نعل
 که بر موزه زنند ریش طراق بر برهم شسته مطارقة
 نعل بر یکدیگر زدن بر موزه یقال طارق الرجل
 بین نعلین و بین ثوبین - نعل مطارقة ای مخرقة
 و کل خصفة منه طراق تطرق وقت کفای نیدن
 شدن سنگ خوار بیضه را و لا یقال ذک فی غیر
 القطاة و یقال طرقت القطاة و طرقة الناقة بولد با و
 کذا لک المرأة اذا لم یسهل خروج الولد عنها - و طرق فلان
 بجحی ذاجده ثم اقر به بعد ذک - و طرقت الابل اذا
 جسته عن کلا او غیره و طرقت له من الطریق -

طبق طرق

طسق

طسق طسق - خراج زمین کتب عمرضی الله
 تدر عنه الی عامل له فی رطبین اسما لرفع البحرین
 رؤسهما و هذا الطسق من الرضیما -

طقق

طقق عقق طلق

طوق

طرموق شفق

عقق

طقق - ویقال طقق بفعل کذا طققا - ای جعل
 یفعل (ع ک اف م) ومنه قوله تعالی ولطققا یحفظا
 علیها من ذریعته بر دوختن گرفتند از برگ و
 یقال طقق طقق طققا من باب رجع و کت
 طقق طقق طقق طقق طقق طقق طقق طقق طقق طقق
 طلق - طلاقه کشاده روی رجع بضمها
 رجل طلق الوجه و طلق الیدین - اے
 سمح و طلق اللسان و طلق اللسان - و لسان طلق
 ذلق اربع لغات فیہ و قدر فی فصل الذا
 یوم طلق و لیا طلق ایضا اذالم یکن فیما قرولاشی
 یوزی و طلق معروف و دروزه و قد طلقت المرأة
 تطلق طلقا یستعمل بمحو لا و دست کشادن پیک
 رجع و اض م طلق بالتحریک تک اسب
 یقال عدا الفرس طلقا و طلقین یک تک دو
 تک و بنما ز پوست خام و سیر الابل یوز و الغب
 و یوان کیون بین الابل و بین الما یلیتانی فاللیة
 الاولی الطلق و الابل بعد التجوز طالق و فی اللیة
 الثانیة قوارب طلق طوق مصدر منه رجع و اف
 ض م یقال طلقت الابل و اطلقتها و اطلق القوم
 اذ اطلقت الیهم - اطلاق را کردند بندی - و دست
 کشادن پیک طلق از بند رسته دریا کرده یقال منه
 بغير طلق و ناقة طلق بضم الطاء و اللام اطلاق ج
 و یقال حبس فلان فی السجن طلقا ای بغیر قید و
 یقال ایضا فرس طلق احدی القوام اذ کان
 احدی قوائمه لا یجیل فیها طلق بالکسر حلال یقال
 بهو لک طلقا و انت طلق من هذا الامر ای خارج
 منه - اطلاق رفتن و تصغیر تطلیق و تصغیر
 منطلق تطلیق و تطلیق - استطلاق رفتن شکم
 تصغیر تطلیق تطلیق سکت یافتن سلیم یعنی مار گزیده

و آرمیدن در و آن ستمیل بمحو لا یقال طلق السلیم
 فهو مطلق و طلاق دادن زن را طلاق را باشند
 زن از قید نکاح رجع و اض م فی طالق و
 طالق ایضا - رجل مطلق کثیر الطلاق للنساء
 مثال هرة مثله - ناقة طالق و نجة طالق ای هرة
 ترعی حیث شارت - و الطالق من الابل الی
 تیرکما الراعی لنفسه و یقال استطلق الراعی ناقة
 لنفسه اذ اخذها لنفسه تطلق رفتن آهوک رود
 نگراند و یقال بالطلاق نفسی لهذا الامر ای التشریح
 و یفتعل و تصغیر الاطلاق تطلیق لقلب الطاء
 تا التحریک الطاء الاولی کما فی تصغیر الاضطراب
 حنیة یب لقلب الطاء تا التحریک الضاد -
 طوق - گردن بند اطواق رج - و
 توانا فی طاقه مثله - یقال هو فی طوقی ای و فی طوق
 طوق لبطن برسی طوق لازم منه مطو قه کبوتر که
 در گردن او طوق باشد اطاقه توانستن طوق تک
 الشی ای کلقتک و طوقی الشداد و حنک اے
 قواني - و طوق له نفسه لغه فی طوعت ای خست
 و سملت - طاق معروف طاقات طیقان
 ج - و بهو معرب تاک و نوعی از جاء و یقال
 طاق فعل و طاقه رجحان - طاق پیرون آمدی
 کوه و چاه میان هر دو چوبی از کشتی -

طرموق کصفور سیر -
 طوق - زودی رفتار (رجح بفتحها) -

فصل العین

عقق - عقق - بالتحریک خوشی شدن رجع
 ک اف م صلیته بالباء عبا قیه بالتخفیف کذاک
 و ایضا سحی عقق الرجل ای صار دایم عققا

عقبه و عقبه ای ذات محالب حلا و بتقدیم القات
 و نایره مثل جذب و جذب و یقال ایضا به شمس
 عبا قیه و هو اثر جراحه بقی فی حروجه عقبه جیش
 مسکه در مشک یقال فی النخی عقبه ای شی من سمن
 عقق عقق - بالکسر آزادی دآزاد مرد - و
 جمال - و نیکو شدن مال - و درگذشتن اسب از
 دیگران - و آزاد شدن عتاق عتاقه کذاک رجع
 و اک م عقیق عاتق نعت منه - و یقال فلان
 مولی العتاقه و مولی عقیق و مولاة عقیقه و مولی
 عتقا و نساء عتاتی و ذلک اذا اعتق عتق فلان
 بعد استعلاج لیمتق صار عقیقا ای رقت بشرته بعد
 البخاء و الغلظ - عتاقه دیرینه شدن (رجع بضمها)
 عقیق نعت منه و رجع و اض م عاتق نعت
 منه - و دنا عتق - و عاتق ایضا خرمنه و انچه
 مهر او شکسته باشد از خر - و زن جوان یقال جاریه
 عاتق اے شابه اول مادرکت و لم یتمن الی
 زواج و کمان کمنه سرخ رنگ - و جوزده مرغ
 که به پریدن نزدیک باشد - و کنف مرد
 و یقال عتقت علیه یمن تفت و عتقت
 ایضا بالضم اے قدمت علیه یمن و وجبت
 کانه حفظا لم یحت عتاق آزاد کردن - و نیکو
 کردن مال را در گذراندن اسب را
 به دانیدن و یقال فلان عتاق الوسیقه ای
 اذ اطرطریده اسبابا و سبق بها متعق آزاد
 کرده عتیق مثله و دیرینه از هر چیز - و کرامی
 و آزاده - و گزیده یقال رجل عتیق و ما
 دمر و باز و شحم کل واحد منها عتیق و کذاک
 فرس عتیق اے رافع و اجمع عتاق
 و عتاق الطیر السجواح منها - و لا یرقیات

العقاق المتجائب منها - والبیت العتیق الکعبه - و
یقال لابی بکر الصدیق عتیق بحاله او بقول النبی علیه
السلام انت عتیق من النار وقیل فتنطه عتیقه
بالتاء وفتنطه جدید بلاتاء لان العتیقه بمعنی الفاعله
والمفعول یفترق بین ماله الفعل وین
بالفعل واقع علیه تعتیق کمنه ویرینه کردن معتقه
شراب کمنه -

عذق - عذق - بالفتح درخت خرابا بر دمنه
قول الحباب بن المنذر انا عذیقها المرجب ویرید
شاخهای خراب را عذق اک (۲) تعذیق کذلک و
بجلاف رنگ گویند پشمه بروی بستن بجمست
علامت رعق (۲) عذاق مثله - عذق آن
پشم نشان عذق بالکسر خوشه خرابا و عذق الاذخر
و عذق اذا ظهرت ثمرته و عذق الرجل اذا ائتم
بالقیح و دشمته -

عرق - عرق - بالتحریک نحوی در سینه و عرقه
اسپان و مرغان و هر چه صفت زده باشد و عرق
از برگ خرابا فیه و عرق اسب یقال جری الفرس
عرقا و عرقین ی طلقا و طلقین عرق الخلال ما
یرشح لک الرجل به ای یطیک الموده و نحوی کردن
رعق (۲) عرق یقال تخشمت لک عرق القریه اذا
حصل رجل کرم قریه بنفسه - و یقال یقیمت من فلاف
عرق القریه ای الشده و الخجله و اصله ان القرب
انما تحملها الا ما الزوافر و من لا معین له و رجا انفق
الرجل الا یوم و احتاج الی حملها بنفسه فیعرق لما یلحقه
من المشقه و احیا من الناس - و رجل عرقه مثال
همزه اذا کان کثیرا لاق - و قولهم ما اکثر عرق ابدا
بناجی البس عرق بلسه نیروده گردانیده و هو الذی
یحمل فی سقاء و یشد علی البعیر لیس بایه وین جنب البعیر

و قایه فاذا اصاب عرق البعیر فسد لحمه و تغییرت لونه عرق
نوار گرداگر دخمه - و عرق میان دیوار نهاده - و یک
رسته از مرغ و اسب و مانند آن عروق لضمین کتیا
زرد که بوی رنگ کنند عرق بالکسر ریح عروق ح -
و فی الحدیث لیس لعرق ظالم حق و العرق الظالم
ان یغرس الرجل فی ارض غیره او یرزق بها لیس
به الارض و رنگ یقال فی الشراب عرق من الماء
یعنی رنگ و درست ذات عرق جای احرام
الرجل عرق درج عرق بالفتح گوشت از استخوان
باز کردن و بخوردن رعق (۲) عرق معرق عرق
کذلک و استخوان گوشت از وی رندیده عرق
بالضم ح - قال ابن السکیت لم یجئ شی من الجمع
علی فعال بضم الفاء الا احرف منها توام جمع توام
و شاة ربی و غنم رباب و نظره و عرق و عرق
و رخل و رخال و فریر و فرار قال و لا نظیر لما عرق
و معرق مردم کم گوشت عرق بالکسر شهر باس
معروف تذکر و ثلث و دال که بدان در زبان
مشک را فرود گیرند و زندق بضمین ح - عرقین
کوفه و بصره آعراق بعراق رفتن - و بیخ را با
کردن درخت و رنگ دار شدن شراب عرق
رفتن در زمین رعق (۲) عرق دیق قال عرق
الرجل ای صار عریقا و هو الذی لعرق فنی
الکرم و کذلک الفرس فهو معرق فی الکرم و الاویم
جمعا - و عرق فیه اعمامه و انوار - عارق نام
شاعر - و تعریق منزوح کردن شراب و منه طلاء
مُعَرَّق و یقال ایضا رجل مُعَرَّق الخدین اذا
کان قلیل لحم الخدین و چرنا کردن دلو و مشک
را از آب حرقه بفتح العین و ضم القاف عرق
چیز دلو و لا نقل بضم العین و انما یضم فعلوه اذا کان

نمایه نون شل عنصوه و الجمع العرقی او عسرق
بحدف التاء و الواو و هو جمع عرق و حرقیت الدلو
عرقه اذا شد و تمها علیها - ذات العرقی سختی عرقه
و الخشبان اللتان تعرضان علی الدلوک الصلیب
و الخشبان اللتان تضمان مابین و اسط
الرجل و المؤخره -

عرق - عرق - زمین شکافتن رعق (۲) عرق
ارض معرقه لغت منه و لا یقال لغیر الارض
معرقه معرق آلت زمین کا ویدن چون همیشه
و جز آن -

عسق - عسق - بالتحریک حریص شدن و جفا
صلته بالباء رعق (۲) عسق کذلک -

عشق - عشق - بالکسر از حد گذشتن و عتی
رعق (۲) عشق بالتحریک مثله - عشیق
مثال فسیق بسیار عشق آورنده تعشق
عاشقه نمودن عاشق لغت منه سواد المذکر
و المؤنث فیه عشق در از سبک عشقه مؤنث
عشاقه -

عشقرق - عشقرق - بالکسر تین گیاهی -

عفق - عفق - بسیار گشتی کردن خبر و غائب
شدن رعق (۲) عفق یقال منذ لا یرا
فلان یعفق العفقه ای یغیب الغیبه - و انه
یعفق الغنم بعنفها علی بعض تعفقا اسه یرد یا
عن وجهها یعفق اسه منقطع و قال المنصور
عن الماء عفق بهما اسه حبوق عفاقه و سرور عفق
سرمد الا یراد و کثره عفق رجوع کردن فتران
هر روز بسوے آب رعق (۲) عفق و کل
راجع مختلف عافق یقال اکس تعفق اسه
تکثر الرجوع - و العفق القوم فی حاجهم اسه

عق - علق

مضوا فیما داموا علقه خفته الشیء ومنه العنقه
لشعیرات بین الشفة السفلی والذقن وجعل
معقاق الزیارة اے لایزال بجی ویدهب ترا ترا
عقاق بالکسر نام مردے کہ اور در قحط خوردند
عقلن چیزے سست و پر گوشت - و فرج قرخ
وزن گول بد سخن لام زائده -
عقل - عقیقه - چشم ختر بچہ - و موسی ہزار سہرودک
و موسی حکمی ہر چہ از ستور بچگان باشد عقیق عقیقہ
بالکسر کذک - و یقال العقیقہ فی الناس الحکم و لم یسمع
فی غیرہا عقیقۃ الضارب کہ در میان ابرو خند و تر کہ
سوی آسمان پرتاب کنند و العرب یفعلونہ فی
الجابلیۃ فان رجع السهم ملطفا بالدم لم یضو الا بالقدود
وان رجع نقبا مسخو الحاکم و صا نحو اعلی الہدیہ و کان
مسح الحی علامۃ الصلح قال ابن الاعرابی لم یرجع ذلک
السهم الا نقبا و گویند و جز آن کہ در ہفتہ نخست مولود
قرآن کردندی بجهت آن مولود ان عقاق شکافتن عق
موا الشیء عقیق ایضا لکین سرج و نام دادہ نزدیک
مدینہ - و ہر چہ سبیل بنگا ذرا زمین اعققت - حق ایضا
قرآن کردن روز ہفتہ نخست مولود صلحہ بعن و
موسی نخستین بچہ سترون و تیر سوے آسمان انداختن
و مع فاض ۲ عقوق معقہ نخستین پدر و مادر
آزردن فوعاق و عقوق مثال عامر و عمر عقوق ج
مثال کفرہ - و فی الحدیث ذق عقوق امی جز ان عقاک
یا عاق - و یقال اعق فلان اذا جاء بالعقوۃ
اعققت الابل اذا حملت فی عقوق و الجمع عقوق
تولم تلک الابل العقوق مثل لما لا یكون و ذلک
ان الابل ذکرت و لا یكون الذکر حاملا - و نومی العقوق
نومی رخو تعلقت الابل العقوق و برہاسمو تلک النوا
عقیقہ و العقاق بالکسر احوال من کل ظرف و ہر جمع

عقوق مثال فلف و قلاص - عقاق بالفتح بار شکم
یقال انہرت الامان عقاقا و کذا کعق عقیق
عک عقیقہ بانگ دی عقیقہ بطنی از عرب ما عقیق
مثل قح و اعقہ انداے آثرہ اللہ مثل اتعہ
عقان انخیل بالکسر انچہ از بن خرماد و درخت بزند
یقال اعقت النخلۃ و الکرمۃ -
علق - علق - بالتحریک خون بستہ علقہ پارہ از
دی و کر یک سیاه آبی کہ اور از لوک خوانند علق ج
و علق المقریہ لغتہ فی عرق القرۃ یقال حشمت الیک
علق المقریہ و قد تزد و علق نام کوبی و علق اینہا
گوشتہ کہ بکیرہ چاہ را بومی در آویزند از قاست یقال
ہر فی علقہ امی اداۃ بکیریک بعشق یقال علقہا
بالکسر و علق بہا علوقا و علق جہا بقلی امی ہوینہا
و یقال علق یفعل کذا امی لطف - و فی المثل علق
معانیم - و صرا بچہ - امی جا و اخر و الیکینی الرحیل
و بار اگر فتن زن - و در آویختن آہود و دام و خوردن
شتر سر ہای عضاۃ را - و در دہان چفسیدن زلوک
ستور را بوقت آب خوردن یقال علق الدابۃ
اے علقہ بہا العلقہ فی شرب الماء و آویزش
و انقدر از علق کردہ اگر ار باشد ستور را علقہ
بالضم آویزش - و قوت روزگزار و یقال لم یبق
لی علقہ عنده - ش - را صاحب ثوبے علقو
بالفتح و ہوا علقہ فجز بہ علق بالکسر گر نمای از ہر چیز
و یقال ہذا علق مصنہ امی ما یفترق بہ اطلاق ج
علقہ بالکسر جامہ طفل نو زادہ علق بالفتح مرگ
علاقہ بالفتح مثلہ و آنچہ در آویز و بگردم - و نافر کہ بچہ
دیگر را بوسے کند و شیرندہ و یقال ما بالناقہ علق
امی شی من اللبن و آنچہ از شتر چراند چون علق
و جز آن علق خوردن شتر سر ہای عضاۃ را و مع

فاض ۲ علق نعت منہ عوالق ج - و فی الحدیث
ارواح الشہداء فی حواصل طیر خضر تعلق من ورق
الجنۃ علیک سست علیقہ ستور کہ جہت میر ہر اہ
میارہ فرستند یقال علقہ مع فلان علیقہ و اگر
مع علیقہ علق علقہ ہر چہ از وی چیزے در
آویزند علق سو سماران خرد و علق یکی علاقہ
بالکسر علاقہ کمان و تازیانہ و مثل آن علاقہ بالفتح
آویزش خصوصت و دوستی - و آنچہ بدان - روز
گذرانند از قوت و منہ قولم ما بہا من علق
امی شی من قریع - رجل علاقۃ مثل شمانیہ آفکہ
چنگ و رزن بچیزی کہ از وی دست باز ندارد
و ذو و علق سخت خصوصت علیق مثال قبیط
گیاہی کہ در آویز و درخت علیقہ مثلہ علق مثل
و مادہ سگ حرلیص و ذہ الکلام طویل العولق
امی طویل الذنب - اطلاق زلوک انگندن -
اندام تباہ شدہ و چنگال زدن بچیزے و فی الحدیث
الذود احب الی من الالعلاق و برداشتن زن
بچہ را از جاکگاہ و اعققت القوس امی جعلت
لہا علاقہ - و یقال اعققت واققت امی جہت
بعلق فلق و ہی الداہیۃ لا یصرف مثل عمر و یقال
العلق الجمع الکثیر - و یقال لصائد اعققت فأذکرک
امی علق الصيد بجا تلک تعلیق در آویختن نوعی
از خطا معلقہ - زن شوی گم شدہ قولہ تعالی افتدروہا
کما لعمائدہ و تعلقہ و تعلق بہ معنی و تعلقتہ معنی علقہ
و تولم لیس المتعلق کما لمتانق اسے لیس من
تسلخ بالشی الیسر من یتانق باکل مالیتا و تعلقتہ
اسے اجبہ - علقہ گیاہی و یکون واحدہ و جمعا
والفہ لانا نیت فلا نیون لبیس عالق الذی
یرعی العلقی -

عشق - عیق - بالفتح والضم مع جاده وادی و
 کوه - وگرائند و دراز دیدار آفاق رخ - عاقیه بالفتح
 ثروت شدن (مع بعضهما) عقیق مناک کردن عاق
 مثله و دراز دیدن در کار عقیق فی کلامه ای قطع
 یعنی بمعنی رسیدن (رض اف ۲) منزل را راه
 مکه و العاقه نقول عقیق بعکسه عقیق بکسر العید
 از درخت در زمین حجاز و تمامه بجز عاق شکر کردن
 درخت را خور و عاق بالضم موصوفه.

عماق - عمایق - و عماقیق - گروهی از مردم
 عقیق - عقیق - بسکون ۲ و ضمه کردن آفتاق
 رج اعنق دراز کردن عفا مؤنث منه و لقب
 مردی و سخن یقال حلقه به عفا و مغرب و طاریت
 به العفا و هو طائر معروف الاسم مجهول الجسم - و
 یقال هم عقیق الیک ای بالکون الیک - معنی
 بالکسر کردن بند آفتاق کردن بند ساختن عاق
 معانقه دست و گردن یک دیگر افکندن تعالی
 و اعتناق کذا عقیق لغت منه عقیق بالتحریک
 نوعی از رفتار ستور و قاعنق الفرس و فرس مضائق
 ای جید العقیق - عناق بالفتح جز غاله ماده و انجم عقیق
 و عقوق - و سخن و جانور است از دواب و نامید
 عقوق - عقوق - بازداشتن (مع فاضل)
 اعتناق کذا عقیق - عواقق الدهر موالعه - تعوق
 مشغول شدن تعویق متعذیه - و المعوق الثبط
 رجل عقوق عوقه مثال هزه ای ذوق تعویق زیست
 اصحابه لان الاسور تحسبه عن حاجته و یقال ما
 المرأة عند زواجها ولا لاقا ای لم تلصق بقلبه حیث
 ستاره و حاصله فبعل فاما التقی الیاء الساکنه و الیاء
 صارتا یا مستوده لعیق نام بت قوم نوح پیغمبر اسلام
 عقیق - عقوق - دراز - و نام شکر که بوی نسبت

کنند خزان نیکو را - و فرستاد که بی - و زراغ سیاه
 و گاوسیه و کبود رنگ - و خستر سیاه شکر ت قال حداد
 الصلح قلت لاجرای من بنی سلیم العقیق فقال
 الطویل من الریح یعنی النعام المذبح و انشد رستم کانی
 ضمنت رجلاً عوقه فانه اقتاد علی و کدر محققا -
 عقیق - عقیقه - بالفتح و الکسر کرانه دریا -
 عقیق - عقیقین درختی عقیقه یکی و العقیق من الطریق
 راه فرار و امست الارض عقیقه ای محضه و عقیقت
 الارض خضیت و سحاب عقیق و عقیق خلد العقیق بعض
 عقیق سوق - و ابه است خرد -

عقد - عقد - فراهیم آوردن از جمع فاعل عقد بظنه
 کاری بکمان کرد که عقیقین آن نداشت عقد به تعاقب
 مثله و عقد بده دست را با طراف عوض مانند
 جوینده چیزی داخل کرد و عقد کفرج و عقد و
 عودق مشابه و العودقه و العودق حدیده ذات
 شعب استخرج بها الدلو عودقه و عودقه مثله عقیقین
 جمع الاول و عقیقین جمع الثانی فی رجل عاق
 الرای کسی که قوت مدبره ندارد عودقه آهسته
 کردن در آن گوشت کرده براسه بند کردن گرگ
 بر پا کنند تا وقت او باریدن گوشت آهسته در
 گلوچه آن آورند -

عقد - عقد - فی مشیده - جنبان رفت عودق بالضم
 کودک سبک لغتی الزعولق -
 عقیق - کز برین درختی است تلخ که باروی
 زخمها بکار آید -
 عسلق - بکفر دزبج و علا بط و عسلس نایش
 آب و گرگ و شیر دشته مرغ خود هر دنده شکار
 و بد شست و سبک و دراز کردن در و باه و نیش
 انکل بهاء عسلق ج -

فصل الغین

عجق - عجوق - بالفتح شراب شبانگه ای خورده
 و خوراندن آن اع مع فاضل ۲ اعتناق لازم منه
 عقد - عقد - عقیقین آب بسیار و قد عقدت
 عین الماء بالکسر و عقیق شارب عقیق عیداق
 ای ناعم - عیداق این امر ذکریم - و بکسر سید قال الزیاده
 اوله نسل ثم عیداق ثم مطبخ ثم بکون جنباً و کافیا و یقال
 غرق - غرق - آب از سر گذشتن و مع کسان
 یقال غرق فی الماء فهو غارق و غرق - غرق غرقه
 کردن و سخت کشیدن کمان را و سبالت کردن
 در مدح و ذم و جز آن تعریق ایضا غرقه کردن فهو
 مغرق و غریق - بحام مغرق بالفضه ای محلی بهما و
 کشتن استغراق فرا گرفتن همه را اغتراق و اغترقت
 اسب با اسبان دیگر و در گذشتن از ایشان غریق
 چشم پر آب شدن غرقه بالضم مثل الشره من اللبن
 و غیره و اجمع غرق - غریق بالضم و فتح النون
 از مرغان آبی دیران کردن و از وصف بهاء الرجال
 فواهم غریق و غرق بکسر الغین و فتح النون فیها
 و غرق بالضم و غرق جوان نازک اندام و نام
 بت غرق بالفتح غریق و غرقه ج -
 عسق - عسق - بالتحریک تاریکی اول شب است
 تاریکی بعد از غروب شفق قول تعالی وین شفقاً

عقیق عقیق
 عصا قیه
 عطق
 عندق
 عقیق
 عقیق
 عقیق غریق

عقیق عقیق
 عندق عندق

غرق

عقوق
 تعوق

عسوق

عسلق

عسق
 عسق

فتق غوق

غمرقة

غفق - الغرقة

غزق غلق غشقق الغصلقة غخلقة

عق فرق

غلفق غمفق

غمفق

اذا دق قال بحسن الليل اذا دخل ويقال انه
 القمر - وعشق الليل لغريق رجع فاك ۲ اس
 اعظم غسق بسكون الثاني تارك شدن چشم رجع
 ن اك ۲ غسقان زرد آب رفتن از جراحت
 عع ن اك ۲ غسق المودان اي اخر المغرب الى
 غسق الليل غساق يشد ويخفف سر دکننده
 وقوله تع الا حینما وغساقا قری بقراءتين جميعا -
 غغقق لغغقق - همه روز شراب خوردن غغقق
 هر ساعت باب آمدن شعر رجع ن اك ۲ مغقق
 اكسر الفاء جاي بازگشتن منغقق مثله -
 غلق غلقق - در بستن و هي لغه روي مبروكه
 اغلاق كذا لك - وغلقت الابواب شد وكثرة و
 رها قالوا اغلقت الابواب و باب غلق لغبتين
 اي مغلق وهو فعل بمعنى مفعول مثل قارور قفح
 وخرج قفل غلق بالتحريك كليل مغلاق بالمشغوق
 بالضم كذا لك - مغلاق تير هاي قار مغلق بالسر
 غلق الزهرين غلقا اي استحققه الزهرين وذاك اذا
 لم يفتك في الوقت المشروط - وثي احدث لا
 يغلق الزهرين رجع ك اف ۲ ويقال احذ فلان
 فنشب في حذنه وغلقت وغلقت ظهر البعير لكثرة الدبر
 غلقا لا يبرء استغلاق بسته شدن سخن كلام غلق
 سخن بشکل غلق نام مردی از بنی تیم اهاب
 مغلق پوست غلقه داده وآن درختی است
 که اهل طائف اودیم بوی بیرانید -
 غلفق غلفقق - چغلاوه و سبزی که بر سیم
 آب باشد و گیاهی که برگهای بر روی آب
 گسترده شود و عیش غلفقق امری رخ - قوس غلفقق ای
 رخوه يقال واللام فی نه الحروف زائدة -
 غمفق غمقق - بالتحريك غم بر آمدن الارضين

رجع ك اف ۲ الرض غمقة اي ذات ندی وقليل ليلية
 غمقة امي لغمة ونبات غمق اذا وجدت الرية كتمه وفسا
 من كثره الانداه عليه -
 غوق - غواق - حكاية صوت الغراب فان تكررت
 نونث تغنيق غمطط رای شدن -
 امرأة غميرة العينين - بالضم زن فرخ چشم که سیاه
 چشمانش نیک سیاه باشد -
 الغرقة - فرشتن پرده و جزآن والباس الغبا
 الناس اوالباس اللیل کل شیء -
 غزق لغغقق ویمست برود لم یستصحی غزق
 غشقق - بالفتح هر چیز نرم بچو گوشت زدن -
 الغصاقلقة فی اللحم - اذا لم یصلح ولم یضج ولم یطیب -
 غصاقلقة - بر وزن وضعی غصاقلقة یعنی زن گول و بد
 زبان و بالهمزة افصح -
 غوق الماء - بالفتح اذا آب چون از جایی کشاده
 در تنگ جایی آید و غوق غن بالسر و سکون ۲ حکایت
 بانگ جوشش منہ احدیث ان الشمس لتقرب
 من الناس یوم القیامة حتی ان بطونهم تقول غنق
 غنق غنقة محرکة فرستوک کوهی تحقیق کامیر بانگ
 آب و قتی که در تنگ جایی در آید امرأة غنق کسب
 زن که از گش دی آو از بر آید وقت جماع امرأة
 غفاق کشد او مثله غنق القار غفا و غفقا بالفتح جوش
 قرد آو آو بر آورد رجع ن اك ۲ و غنق الصقر بانگ
 کرد چرخ و نیز غنق حکایت آو از نای چون گران کرد
 و آو از آن غفقة بانگ کردن چرخ -
 غمقق لکنت و صیقل شتر دراز و صیقل شادمانی
 و دیوانگی غمقق مثله و یوصف به العظم و الزرارة
 غمقق الغلام عینه یعنی تاریکی چشم در آخره و غمقق
 عینه لازم منه و لغو غنق الغراب لغمة فی العین

فصل الفاء

فتق - فتق - شکافتن و کشادن ناز و مشک را و
 حرب افتادن میان مردم - و فتح دورم که نزد خصیه
 پیدا آید رجع ن اض ۲ فتق بالتحريك کشاده فرج
 شدن زن فتقار لغت منه خلافت ارتقاء و صبح و
 قرأخی سال و قد فتق العام بالسر و يقال لغت القوم
 اذا الفتق عنهم الغیم - و افتق قرن الشمس اذا اصاب
 فتقا فی السحاب فبد آمنه - و قد افتقتا ای صادفتا
 فتقا و هو الموضع الذي لم یطر و قد فطر ما حوله - و عام
 ذ و فتوق ای قلیل المطر - و امرأة فتق لغبتين ای
 متفتقة بالكلام - و رجل فتیق اللسان ای حدی اللسان
 جل فتیق ای فتق بمناء - جمع فتیق ای مفرق فتیق
 در و در و هو فعل منه فتیق کشادن و شکافتن الفتق
 فتق کشاده و شکافته شدن -
 فرق - فرق - فرقان - جدا کردن رجع ن ا
 ض ۲ و فرقت الشئ تغریقا و تفرقة فان فرق و افرق
 تفرق بمعنى و يقال اخذت حق منه بالتفاریق و فی
 المثل جدی من تفاریق العصا قال ابن الاعرابی
 العصا تمسک فیخذ منها ساجو رفاذا اكسر الساجو اتخذت
 منه الاوتاد و اذا اكسر الاوتاد اتخذ منه عران البنا
 فلو افرض راسه اتخذت منه التواد ای تغیر بها الاما
 و قوله تعالی و قرأنا فرقناه فمن قرأ غفقا قال بیناه
 من فرق یفرق و من شدده قال انزلناه مفرقا
 فی ایام - فرق بسكون الراء و تحریکه بیانه اهل
 مدینه و آن شانزده رطل است جمعا فرقان مثل
 بطن و بطنان و حمل و حملان فرقان ایضا قرآن
 و آنچه فرق کنند بوسه در میان حق و باطل
 و الفرق بالضم کذا کث مثل خسر و خسر ان منه قوله تعالی

قلق
فوق
فوق
قیق
فواق

فیحق

فرسق - فرطق

فتسق - قفقه

فتفق
فندق - قفقاء

لبق
اللبیق

لشق

قرق - حق

قربق

ای اصبت ففقه

فوق - فوق - نه بره و فیض تحت و برتر از

پاران شدن در مرتبه رجع و اض ۲ و قوله تع

این الله لا یجی آن یفتر شلکما البعوضه فمافوقها

قال ابو عبیده فمادونها وقال الفراء اعظم منها

یعنی الله باب والعکسوت - فواق بالضم که و که

شدن مردم را رجع و اض ۲ و یقال فلان

یفوق بنفسه فوقاً اذ کانکانت نفسه علی الخرج فوق

بالضم سو فارتیر افواق فوق ج یقال ففت السفلم فاق

ای کسب فوقه فاکسره و فوقه ای جلت له فوقا -

افوق تیر شکسته سو فارتیر یقال رجع فلان با فوق

ناصل ای بهم منکسر لافصل فیدای رجع بطلیس

بتمام واقفت السهم ای وضع فوقه علی الوتر لاری

به و واقفته ایضاً و لایقال فوقه و هی من النوادر

فواق بالفتح و بضم میان دو و شنیدن شیه

که ساعتی مکانند بچه را تا شیه فرو آرد و باز بشنند

یقال ما اقام عنده الافواقا و فی السحدیث

العباده قدر افواق ناته - و قوله تعالی ما لکامن

فواق قرئی بالفتح و بالضم ای ما لکامن نظره و راء

و افاقیه فیه کسر آن شیه که میان دو و شنیدن

جمع شود و ربهستان صارت الواو یاء کسره ما قبلها

و بالجمع فقیق ثم افواق مثل شر و اشبار فمافوق و فی ایضاً

ما اجتمع فی السحاب من ماء فمویط سائعه بعد سائعه

افاقه گرد آرد و درون ناته شیر را در ربهستان سیالین

دو شنیدن ناته سقیقه و فقیق و بالجمع مفاویق نو

الفصل ای سقیقه فواقاً فواقاً - و تفوق التفصیل

اذا شرب اللبن کذاک و منه حدیث ابی موسی امانا

نه اگر به و معاذ فماده القرآن قال ابو موسی امانا

فانفقوه تفوق الملقوح ای لا افروجه و بکره و کسری و فماده

شما بعدش فی آثار اللیل والنهار - فاته و درویشی و

حاجت اقتیاق حاجت شدن یقال افتاق

الرجل و لایقال فاق - فائق پیوند سر یا گردن و

استفاق من مرضه و من سکره و افاق معنی -

فواق - بالضم که و که کردن و معنی فاقه لغته

فی الفوان بالواو و الفواق بالهمز الوجع -

فیحق - بین رجه بر دو پای خود را دور کرد و در

فیحق زمین فراخ را تحقیق التفیق و تفیق الفتح -

فرسق - بر وزن و معنی فرسک آن نویست

از شفتالو -

فتسق - کفقه و جندب معرب بسته مانع للکبد

و غم المعدة والغص والنمکه فتسقان بالضم و به

است بر و فتسقه لقب محدث -

فتفق - کفقه دکان راه -

فندق - کفقه بار و تیسست و هو البندق و

تقدم و دکان راه و موضع نزدیک مصبته و

لقب محدث و فندق الحسین موضع و قنبدی

موضع است کلب فندق بالضم فرد حساب -

اللبیق - آواز ماکیان و بالکسر کو بهیست محیط

بر نیاد و در راز و فقیق باللام موضع و فواق مرو

دع و اک ۲ و الفیق الشاعر افلق و عقیقه

افیق کامیر بانی و دای -

فصل القاف

قرق - قرق - کسر الراء جاسه هوارد و من

قاع قرق - قرق - بالضم و فتح الباء نام جاسه

قربق - قربق - بالضم و فتح الباء نام جاسه

کربق کذاک قال ابو عبیده هو البصره و قال الفراء

ابن سبیل هو الحافوت معرب کلیمه -

قلق - قلاق - بالتحریک بی آرمی یقال بات

فلان قلیقاً اطلاق متعدد -

قوق - قوق - قاق - مردنیک دراز -

قیق - قیقاده - زمین درشت و المزه سبدی

من البیاد و البیاد الا و لی سبدی من الواو و الا و

تواتی و هو فعله لم یحق لبس روح و قیقچ ایضاً

اللفظ یقال قیاتی و قیل جمعاً قیق برید جمع قیقاً

کانه اخرجه علی جمع قیقته -

قرطق - جندب معرب کوه و آن پارچه است

پوشیدنی و قرطقه فتقرطق البسته یا به فلبسه -

قفقه - زانهای خانگی و لبیدی کوهک قفقه بالفتح

و الکسر مشدده مثله و قرق فی قفقه ای رای سواد و

حدث الصبی قفقه کبینه و قفقه کفقه و از کوهک

با آواز کیه بدان کوهک را ترسانند -

قرققار کصحر و هی قفقه شهر است بمصر -

فصل اللام

لبیق - لبیق - مرد زیرک و پیشیار

و چرب سخن - لباقة مصدر منه و فایق بالکسر

و لبق به الثوب ای لاق به - و الثریه الملبق

الملین بالسم یقال ثریه لبثقه -

لشق - لشق - بالتحریک تری و ترشدن رجع

ک اف ۲ التثاق کذاک - التاق تر کردن -

طارتیق ای بقیل -

حق - حق - بالفتح در رسیدن صلت

بالباء و بنفسه رجع ک اف ۲ یقال حقه

و حق به الحاق متعدد و لازم و فی الدعا و

این عذابک بالکفار یحق بکسر الحاء و بفتح الحاء

صدوا بهما حق با یک میان شدن ملحق خواند

برچسپانیده استلحاق خواندن تا بهم شوند و تلا حقت
المطایا ای بحق بعضها بعضا بحق بالتحریک بچند بادل
خود بحق شود و انحر و خرا که بعد از اول در رسد لائق
نام اسب معاوی بن ابی سفیان -

لحق - بحق - بالضم شکافی در زمین مثل سوراخ
کلا کوش و جز آن و فی الحدیث ان رجلا کان قفا
مع النبی علیه السلام فوقف بر ناقتی فی اخافق
جزدان قال الاصمعی انما ای لحاق حق احد بالحقوق
و هی شقوق فی الارض -

لزو - لزوق - برچسپیدن بسوق و لصوق
کذلک رجع ک ان ۲ صلیه بالبا کذلک لزو
والتساق والتصاق - الذواق متعدد و کذلک لسا
والصاد و یقال فلان لزو بالکسر و یزقی و لزو یزقی
و بالسین الصاد فی جمیعها انی یکنی - لازوق مرئی که
تا پیشدن جراحت چسبان ماند لزوق چیزئی استوار -
لسق - لسق - بالتحریک و لصق کذب
برچسپیدن شش بر تنی گاه دو پهلو و تشکیک رفع
ک ان ۲ ملحق بالضم پیر خوانده -

لحق - لعق - لیسیدن رجع ک ان ۱ و لعق
فلان اصبعای مات و هو کنایه لعقه کچه و انچه بو
لیسد ملاحق ج - لعقه بالضم لیسیدن فی لعقه بالفتح
کیا لیسیدن لعوق بالفتح دار و ک لیسیدن
رجل و عقی لعق ای حریص -

للق - لفق - در هم آوردن درز جامه به دهن
رجع ک ان ۲ لفق بالکسر یک کرانه درز لفق و
درز و یاد سخن را بهم آوردن تلافی القوم می تلافی
امور هم - احادیث ملفقه ای اکاذیب مزخرفه -

للق - لقی - برچشم زدن تعلق زبان فی الحیث
مرج و فی شرف لقله و کلاک التعلق ج - تعلق مثل

و اد از تعلق با یک لکک - و هر با گلی که با خطا بر دست
باشد - و حتی آواز تعلق مثل تعلق متغلب منه کذلک
تعلق الشئ اذا تعلقه طرف تعلق چشم تیسین
سبک حرکت -

لحق - لحق - پاک کردن بقال لمقه بعد ما تمقه
چشم ما لیدن لمقه به سر مثل رسته - و ما ذقت
لما قانی غیاذا یصلح فی الاکل و الشرب - و لملق
بشئ ای تلحق -

لوق - لوقه - بالضم مسکه یقال لوق با جامه است
اصلیه بالزید و یقال لا اکل الا ما لوق لی ای لیس لی
حتی یصیر کالزبد فی لینه - و یقال هی طعام بالزبد و الا
الوقه مثله و یقال ما ذقت لواقای شینا -

لحق - لحق - بالتحریک سپید و سپید شدن رجع ک
ان ۲ لحق بفتح ۲ و کسر لغت منه لماق مثلاً و یقال
گا و سفید لحق بالکون سپید شدن رجع بفتحها لوقه
انچه در وی مبالغه نموده شود از سخن و کار - و نیگو
نمودن خود را مثل ان نظر الرجل من السخار ما لیس
علیه سجه و قد لوقه و ملوق فیه -

للق - لقیق - برچسپیدن سیاهی بر دوات و بر
چسپانیدن و نیگو کردن لازم متعدد یقال لاقت
الدواء ای لصقت و لقیتها انما ای الصلحت مداد فانی
ملیق لقیقه انچه در دوات نهند چون لاس و موسی و
جز آن و لقیتها لاقیه ای جعلت فیما لیقه و یقال ما

عاقبت المرأة عند زوجها و لا لاقه ای بالصقت
بقلمه - و لاق بر فلان اذا لاذ به - و لاق بالثوب ای لقی
بر و نذا الامر لایق کب اسی لا یعلق کب یعنی در نه خور تو
لا لقی کب ای موافق - و فلان ما یلق و بهامن
جوده لیس - و لایق به - و ما بالارض لیاق
بالفتح ای مرتفع الاقوه بالضم ای لوقه و تعلقه

لا فقیته - شهر نیست که اینک از مضافات
طلب گشته -

لرقه - بالضم باره ایست بمغرب -
ملصقه - لکمره زن تنگ فرج و تصق بهر قوب
بیره او بسا اسی عقره -

فصل الميم

ماق - ماقه - بالتحریک کمره بر افتادن از گریستن
رجع ک ان ۲ ملق الصبی و امتاق یعنی - و فی لیش
انت ترشی و انما ملق فلیک تعلق و انما ملق اذا
دخل فی الما قه فی الحدیث ما لم تضر و الما ق یعنی الغیظ
و البکا و یما یزکم من الصدقه و یقال ادبه نعد و لک
ملق بالضم کب چشمه اناق اناق ج - نانی العین
لغة فی ملق العین فمفضل و الما قی احسنه

للاحق و ملق بکسر اللام نادرا ما اختلما فالحق
بمفضل قال ابن السکیت لیس فی معقل اللام
مفضل بکسر العین الاحرفان ماقی العین ماقی لابل
قال الفراء سمعتهما بالکسر و الکلام کلمه مفضل بالفتح نحو
رعیته مرئی و دعوتی مدعی و غزوتی مغزئی و ظاهری

القول ان لم یأول علی ما ذکرناه غلطه -

محق - محقی - باطل کردن و پاک کردن کما بنیدن
و سوختن گر ما یجزی لا رجع بفتحها محق استحقاق لازم
منه محاق بالضم سه شب آخر ماه فصل و محقی ای

مرفق محدد - یوم ماقی شدید بحر - جاد فانی ماقی
الصیف ای فی شدة حره و محقه الله ای و محب
برکت و محقه لغه فی روحه قوله تعالی محق الله الربا و
یربی الصدقات - امحاق کاسیدن -

مذق - مذق - آسفتن شیر باب رجع ماضی
ممدوق مذیق نست منه و آسفتن وستی باطیع یقال

لا فقیته
لرقه
ملصقه
لحق - لحق

ماق
لوق
لزو

لحق

لسوق

لعق - لیق

محق

للق

للق - ملق

موقوف

مطلق-محقق

سقف

مذوق

١١

مزن

الحق

مشق

نفاق

نفس

فلان مذاق و مذاق ای غیر مخلص فی الوداد۔
 مرق - مرقه - شور با مرق ج - و ایضا شیرینیه که در
 کشت و پالیز افتد مرق شور با گردن در دیگ و
 پوست بومی گرفته - و هم در کنیزکان و فر و یانگان
 و موی از پوست باز کردن (دعوت اض ۲) مرقه
 بالضم موی و چشم از پوست برکنده و علف برکنده
 بمحت استوار مرق بسیار کردن شور با مرق پیرون
 گذشتن شیر از نشانه دعوت اض ۲ مرقه کرده
 خورج نمواند که لقوه علیه السلام مرقون من لدن
 كما يخرق السهم من الرمية وفي المثل روي فخر مرق
 ای اهل الغزو حتی يخرج الولد اصله قول امرأة
 كانت تغزو فجلدت فذكر لها الغزو فقالت كذلك
 مخرق سر و د کوی و قد مرق تریتقا - مرق الجدا ای
 حان له ان يثقف شعرة و صوف -
 مرق - مرق - جامه پاره کردن دعوت اک
 تخلف مبالغه فيه مرق لازم فيه - مرق لقب مدی
 شاعری و يقال بفتح الزاء - و مفتوح الزاء ایضا مصدر
 منه كالتمزيق و منه قوله تعالى و مرقنا بهم کل ممزق
 مرق (کاف ۲) پاره هاس جامه دریده مرقه
 یکی پاره مرق الطائر مرق بضم الزاء و کسر الاء
 رمی بذرقه - ناقه مزاق بالکسر و مزاق ایضا بالنون
 تیز و تریقا نام ملکه از ملوک بمن -
 مشق - مشق - بشتاب زدن و خستن - و بشتاب
 خوردن - و نوشتن - و موی را نشانه کردن - و
 کشیدن دوال تا باز و جذب هر چیز براس
 درازی دطول - و پاره کردن جامه دعوت
 اض ۲ مشاقه بالضم آنچه از موی و کتان مثل
 آن بپاشانه افتد از شرقی ربودن - و بریدن
 مشق بالنحر یک سیدان ابران دیگر (دعوت اک او ف)

مشق الرجل فهو مشق والمرأة مشقاء مشق بالكسر
ثوب مشق جامه رنگ داده بدان گل و المشق
من الثياب البليس و فرس مشیق و مشوق اسب
باریک میان جاریه مشوقه حسینیه کشیده بالا-
مطلق مطلق چشیدن و بکام و زبان آواز
بر آوردن -
معق معق - طلب المعق يقال من المعق
معق ای من بعد بعد اوقه محرک مثل نهرو نهرو
و يقال نهريق ای عقیق و الامعاق نبل اعماق
و هو ما بعد من اطراف المفادزا معنی ای جمع جمع
مفق - معق - کفاییدن شگوفه درخت خرما
تا گشتن و بند آنرا رعف اض ۲ استقاق به غیر
پستان مادر را کشیدن کمره متفق اندک اندک بخون
شراب و يقال اما به خرج فمما تفتقته ای لم یضره دم
بباله - و فرس امق ای طویل مقامی آنکه سخن را
از اقصای خلق گوید و تقدیر فاعل تبکیر الفاء و لا
يقال مفائق و يقال فيه متفقه و لقائات -
معلق - معلق - محو کردن پیشستن جامه و کشیدن
شیر - و زدن بعضا - و شتاب رفتن زبیا را میر
نمودن و معنی اض ۲ معلق شتاب زده تلق
چاپوسی کردن تلاق بکسرتین و التشرید کزدنک
يقال تعلقه و تلق له ای تود و الیه و ملطف له - تلق
بالتحریک دوستی و نرمی بسیار کردن و اصله التلیین
و معنی اض ۲ رجل ملق الذی یعطى بلسانه لیس
فی قلبه و ملق ایضاً زمین هموار ملقه کی و التلق الشی
و التلق بالادغام ای صارا بلیس - و التلق منی اے
افلت ملقه ففحقین سنگ نخلشان آفاق در ویش
شدن و در ویشی قوله تعالی و لا تقنوا و لا و لم خشیه
املاق -

موق - موق - بالضم گوی و بهوشی یقال احمق
 بالن و الجمع موقی مثل حمق و توکی - مواته موق موق
 مصدر رفیع رجع اضل موق الضأ سر موزع
 موق بالفتح الزان آمدن به -
 حمق - احمق - سخت سپید که هیچ رنگی آینه
 ندارد و براق نباشد موق بالضم یک سبزی آب
 یقال منه عین مهق و تمهقت الشراب اذا شربته
 ساعة بعد ساعة و منه قولهم ضل تمهق شکوة -
 مدق الصفحة - سنگ را شکست رجع اضل ۲
 مدرق - ای رمی به یعنی انداخت آزا -

فصل النون

نَبَق - **نَبَق** - نوشتن مثل النبق و بردخت سدره
نَبَق (رع ف اک ۲) مثله نَبَقه کے نبقات ج مثل
 کلم و کلمت و کلمات - نخل غنقی ای مصطفیٰ علی سطر
 واحد و کذا کب کل شیء مستوی منذب - نبق ای کتب
 و نبق بہا ای حق جفا غیر شدید و کذا کب انبق الرجل
 و يقال - انباق علینا بالکلام ای انبعث مثل انباع -
نَبَق - **نَبَق** - فشانیدن و جہانیدن (رع ف اک
 ض ۲) نوبہ تعالیٰ و اذ نفعنا الجبل اسی زعفر خنہ و
 کشیدن دلو از چاہ و پوست باز کردن و بسیار بچہ
 شندان زن فی نائق و فثاق - نائقه نائق اسے
 اسرعت الحمل - و زینہ نائق اسی ادار - فرس ناطق
 سخت فشانندہ برفتار -
نَزَق - **نَزَق** - بالتحریک سبکی (رع ک اک ۲)
 نزاق بالکسر مثل مزاق - نزق بالفتح نزوق بالضم
 برسیکریدن اسپ (رع ف اک ض ۲) انزاق و
 نَزَق بالفتح فیہ -
نَسَق - **نَسَق** - بالتحریک رستہ دندان راست

وخر نسق عقیقه در رشته کشیده نسق ایضا سخن تریب
 داده و بالسکون سخن را بر یک سیاق را ندن
 رعیت اض ۲۴ تنسیق نظم و ترتیب دادن -
 نشق - نشوق - بالفتح داروی بینی افشاق
 دارو کردن در بینی افشاق آب و جز آن در بینی
 کردن و بوی کردن چیزی را و نشقت منه ریحا طیبه
 ای شممت - و بده ریح مکروهه افشاق ای شمع نشقت باضم
 حلقه رسن که در گردن بهائم در افگند در گردن بند
 ستور و نشق انطبی فی اصحابه ای علق فیها رجل
 نشق الذی یدخل فی امور لایکا و یخلص منها -
 نطق - منطوق - سخن نطق بالضم سخن گفتن
 رعیت ف اک ۲۴ انطاق سخن در آوردن منطقه
 استنطاق با هم سخن کردن منطوق نیک گویا و بلند
 و یقال بالناطق و لا صامت ای حیوان ماسواه
 نطق بالکسر میان بند مردان - و ایضا پارچه که
 زنان آنرا پوشند و در میانش بسته جانب بالا نش
 بر جانب زیر نش فرو بسته تا باز نومیکنند از دو جانب
 زیر نش تا بر زمین می رسد و کسین لها حجرة و لا یفتق لا
 ساقان و اجمع نطق - انطاق نطق پوشیدن
 و میان بستن مرد بمنطقه و انچه بان میانرا بندند و فی
 النسل من یطبل من انچه یطبل برای من کثرتنوا به یفتق
 بهم منطقه بالکسر کر بند تنطیق بستن منطقه بر تن نطق
 لازم منه - و یقال جبل اشتم منطق ای لا یبلغ السحاب
 اعلاه - و جاء فلان من منطقا فرسه اذا جنبه ولم یرکبه
 منطقه میان - و سخن گوی -
 نفق - یقیق - بانگ کردن شبان گوسفندان
 خود را تعقان بالتحریک نفاق بالضم کذک -
 رعیت ف اک ۲۴ ناعقان دو ستاره نزدیک جوزا
 نفق یقیق - بالهمزة و الهاء ایضا بانگ

زانغ و ناعقه یقیق التي تنغم بیدات بین ای مره بعد از
 نفق - نفوق - مردن ستور رعیت ف اض ۲۴ نفاق
 بالفتح راج و روان شدن به نفاق نفاق بالفتح نفاقا
 راج - نفاق بالکسر فعل منافی یعنی دوری کردن
 منافی نعت منه - نفقه نهر نفاق بالکسر ج - یفقا
 نفقت بالکسر نفاق القوم ای نفیت نفقا تم نفق
 بالتحریک سپری شدن هرینه رعیت ف اک ۲۴ یفقا
 نفق الزاد یفقق نفقا ای نفد و فقی و آره باریک
 و فی المنسل ضلل و یفقق نفقة ای حجرة - و فرس نفق
 البحر ای اذا کان سریر القطع البحر ای نفاق هرینه
 کردن - و برولج بازار رسیدن مردم و درویش شدن
 و سپری شدن مال و منه قولی تعالی اذا الماسککم حقیقه
 الا نفاق متفاق مرد بسیار نفقه متفقا یکی از سوراخها
 نهانی کلا کوش یقال فیها اذا آتی من قبل القاصعاء
 ضرب النافقاء برأسه فانسق ای خرج نوافق ج
 و یقال نفق الیربوع و نفاق ای اخذ فی نفاقه و منه
 اشتقاق المنافق فی المدین یفتق یعنی از او
 بکسر النون عند العامة منفق نام مودی -
 نفق یقیق - بانگ کردن چغندر کثوم و ماکیان
 و جود آن رعیت ف اک ۲۴ نفقا چغندر و فی النفاق
 من النفاقه نفقه بانگ چغندر و یقال تنفق
 الدجاج للبیض و كذلك النعامه تنفق بکسر تن
 شتر مرغ نفاق ج -
 نمق - نمق - نشستن رعیت ف اض ۲۴ تمیق
 آراستن بکتابت -
 نمرق - نمرق - نمرقه - بکسر تن و خمین باش
 خرد و نهالین زمین -
 نوق - ناقه - ماده شتر و ذ نفعه تحریک العین
 و اصله نوقه بالواو فاحکمت و جمعا نوق مثل بدنه

و بدن و نفعه بالتسکین لا یجمع علی ذلک و جمع القلعه منه
 علی النوق فاستنقلوا القلعه علی الواو فقد مو با نقوا
 انوق ثم عوضوا من الواو یا نقوا لوانیق ثم جمعو علی
 ایانق و جمیع ناقه علی نیاق مثال نمره و شمارا لان
 الواو صارت یا نکره ما قبلها - بعیر منوق و ناعقه
 منوقه ای مدله مروضه - نواق راض شتر و فی النسل
 استنوق الجمل ای صار ناقه یضرب لمن یخلط حدیثه
 بحديث آخر - نیق بلندتر جانی در کوه نیاق ج تنوق
 آراستگی نمودن در کار و الا سم منه نفقه و فی المنسل خفا
 ذات نفقه یضرب للجابل بالامرو و هو مع جمله بدعی
 المعرفه و تیانق فی الاراده انتیاق
 مثل الانتقاء -
 نهنق - نهیق - نهماق - بالضم بانگ خرد و غنچه
 و ک ۲۴ ناهقان و و تمندی رضا را سپ و حسنه و
 یقال لها النواهنق ایضا - و نواهنق الحمار خارج ناهقه -
 نخنوق - بالضم یخود بالواو سر چاه الا انه صغر نخانیق
 ج - و النخا قومه من بنی عامر بن عوف من کلب -
 انداق - بالفتح و همیست بهتر قند منها الحسین
 ابن علی بن سباع المعروف بابن ابی الحسن
 و همیست بمرد -
 نرمق - نرم و نادرک معرب نرمه -
 نستق - بالضم خدنگ را در و میة نعتوا به -
 نغبق - کفقه - مرد گول و کصفو پرند ایست
 و موضعیت نغیقه آواز شکم دایه یا آواز چنیدن
 زده در غلافش آغوشه شد -
 نقرقه - بالضم یکدسته موسی بافته -
 فصل الواو
 وبق - و بوق - بلاک شدن رعیت ف اک ۲۴

نفق

نشق

نطق

نهنق

نخنوق

انداق

ننق

نرمق

نستق

نغبق

ننق

ننق - نمرق

ننق - نوق

ننق - وبق

موبق جای هلاک قول تعالی و جعلنا منم موبقا و بقی
بالتحریک هلاک شدن رجع بکسر هاء و ۲ یقال
و بقی یوبق و بقی یبق ای باق هلاک کردن -

و بقی - ثقیة - اعتماد کردن و استوار داشتن
رجع بکسر هاء ثقیاق عهد و استوار سے موثق
موثقی موثقی ج - علی الاصل و میثقی میثاق
ایضا موثقة عهد کردن با هم و منه قوله تعالى
و تثاقوا الذی و التثاق به - اثیاق بند کردن ثیاق
بالکسر و الفتح بند و منه قوله تعالى فشد الوثاق و یوثق
استوار و ثاق رج - وثاقه استوار شدن رجع بضم هاء
و یقال اخذه بالوثیقة ای مایوثق به و یوثق استوار
کردن - و معتد و اشتتن و بقی استوار کا رے
استیثاق و وثیقة گرفتن از کسی -

و دق - و دق - بالران و باریدن رجع
اک ۲ و نزدیک شدن متعدی - و فی المثال
و دق الغیر علی الما ای دنا منة بضم من خشع
المنشی محرصه علی مودق جای و آرام یافتن بچیز
صلته بالباء و گشتن خواهش من مادیان و ماده خمر
ایراق استیثاق مثله فرس داتان و دوق و دویق
نعتان منها و الاسم و داق بالکسر یقال للاتان بها
و داق - ذات و دوقین الدائمتة ای ذات و جید کل نماء

جاءت من و جبین و دلیقه یخنی گرا و آدن تیر -

و ریق - و ریق - سیم مضروب درق بسکون کو
مثله ثلث لغات مثل کبد و کبد و کبد و کلمه و کلمه
ینقل کسرة الراء الی الواو و یرک علی حالها ایضاً رة
کذاک و الماء عوض عن الواو و فی الحدیث فی الرقة
ربع العشر و یجمع علی رقیقین مثل الرقة و ارین و منه
قولهم ان الرقیقین یغنیان عن الالفین و یقال فی
الرفق بده الرقون - و راق کا غذب بده و نولینده

و بقی

و بقی

و دق - و دق

و دق

و دق

و دق

و دق

و دق و سیم و دق و بقی بکسر و کا غذب بده و راق
یکی شجرة و رقة و رقیقة بسیار برگ و راق بالفتح گیاه
و سبزی زمین و رقی بالکسکون برگ گرفتن از درخت
و برگ سیر و ن آوردن درخت آبراق برگ سیر و ن
آوردن درخت نورق مثله و رقة درخت سبز
و یقال ادرق الرجل ای کثر مال - و ادرق الصائد
اذا لم یصد و ادرق الغازی اذا لم یغتم - و ادرق
الطالب اذا لم یتعلم - و رقی بالتحریک ایضا استقام
من الدم علی الارض - قال ابو عبیده اوله و رقی
و هو مثل الریش و البصیرة مثل فرسن البعیر و الحجة
اعظم من ذلک و الاسباة فی طول الریح و الجمع
الاسبانی - و رقی القوم احدا ثم - و ایضا یو المال
من دراهم و ابل و غیر ذلک - و یقال فی النفوس
و رقة ای عجب - و ادرق غتر خاسته گون - و خاسته
و رقا گرگ و کبوتر و خاسته و قولم جارنا بام الریق
علی اریق کا ن ارادو رقیقا تصغیر و رقی فقلب الواو
الفاء - عام ادرق ای لا مطرفیه و رقی ج - و رقا
ایضا نام مردی و الجمع و راقی بفتح القاف و کسر با
مثل صحاری و النسبة الیه و رقا و می بدلوا من هجرة
التانیث و اوا و فلان بن مرق و رقی بالفتح و هو
شاذ مثل موحده -

و سق - و سق - گرد کردن - و بار کردن قوله تم
و السیاق و سق اذا جلل اللیل بجبال و الاشجار و الجبال
و الارض فاجتمعت له نقده و سقما و زانیدن و منه
سمیت الوسیقة و هی من الابل کالرفقة من الابل
و بارشتر - و سقت صاع - و بر داشتتن یقال
لا افعله ما و سقت عینی الما و بار گرفتن ناقه و جز
آن رجع ف اک ۲ فی ناقه و اسق و نوق
و ساق مثل تائم و نیام و مواسق و مواسیت

و هو جمع علی غیر تیس - اساق ترتیب اذن و سق
تسک تنک کردن بار را اسیتساق گرداندن شتر
الاساق بار کردن شتر و وسیله بار آوردن درخت
ساق مرغی که بال بر هم زند در پر بدن میا سق ج
و شق - و شق - و شقیقة - گوشت یک جوش
قدید کرد و بخت نوشه و فی الحدیث ان اتی بوشیقة
یا بلسه من لحم صید فقال انی حرام ای حرم یقال
و شقت اللحم و التشتت بقی - و اشق نام گس
و نام مردی -

و عقی - و عاق - آواز کردن شکر ستور آید و وقت
در خوار و عقی کذاک رجع ف اک ۲ رجل عقی بکسر
العین اذا عسر و به و عقه بالفتح و هی الشراسته و عقه الخلق
و عقی به بخونی و دشواری نسبت کردن کسی را -

و فقی - و فاق - موافقت و سازداری کردن
و توافق اتفاق با هم یکی شدن و هم نشی کردن و فقی
ای صادفته و فقی دست دادن کسی ابکاره
استیفاق توافق جستن و یقال و فقت امرک
تفق بالکسر فیها ای صادفته نقا و هو من التوفیق
و فقی سازد و بده یقال حلوت به و فقی عیالی
لما لین قد رکعنا تیمم الفضل فی - و یقال التوفیق
الامر و توافق الامر و تیمنا قد و یقال کان ذلک
بیمفاق الهمال و تیمنا قد و توافق ای حلل الهمال
ایفاق سو فاریر برزه کمان نهادن یقال ان فقت
السهم و افقت به و لا یقال افوقت -

و قوق - و قوقه - بانگ سگ نزدیک خوف
و قواق مثل واک و هو الجبان و نام درخت و
بلاد القوق فوق بلاد الصین -

و قوق - و قوق - نشانی رجع ف اک ۲ و همیشه
رفتن و دروغ گفتن و منه قراة ما کشته رفا قوله تعالى

گلوی شتر -
هرزوقی - بالضم مقصورة جند وهو اسم الجنس هرزوقی
مجنوس -

هزرقمه - خنده ایست پدر - هزرقی الجبس لغه فی
هزرقی الاصحیح والمترق المهرق -
هزرق یفتخین زودی رفته -
هزرق - بافتح هفته معرب -
هلق - شانی کرد و رعیت اک ۲۰ تعلق مثله لقی
کجری نوعیت ازدویدن و لقی مثله -
هلقه - شانی کردن -

ہنق لفتخین دل تنگی و تاسا کہ مردم را عارض شود۔
 ہند لیق۔ کو نجیل مرد بسیار گو۔
 ہوقہ۔ بروزن و معنی اوقہ یعنی جماعت۔

فصل الباء

یبرق - یخقان - زرد می که در کشت افتند و
بیماری زرده یقال زرع ماروق و میروق مرفی
الهمزة یا ارق معرب یا ره یعنی دستیانه -

یلق - ایضاً یلق - یفتح قاول و کسر ن سخت سپید -
 یلق - یلق - بالتحرک سپید زبر حین یلقه داده بر سپید -
 یلق - یلق - قبا معرب یلم یلقاق ر ج -
 یلقاق - یلقاق هم کمی از معنی ان نصاری است
 که گشته شد و سرش بخنجر صید یلقا کرده شده و گشته اند
 صحابی حدیث حسن بن مسلم بن ثلقاق -

فصل الالف

ارکته واجمع آوارک وقیل ارکته. الاصل بجکان کذا
فما الزمت فلم تخرج. وارک الرجل بالکان ای اقام
به. اُر وک ایضا فرتوشستن آراسه چو اجست

ارک۔ ارک۔ بالفتم درخت شوراراکہ کے

۱۰

آبک
آبک

اوکته

اسک
یشک
بتک

افک
بلک

برک

ارک
بعک
لک

ارک
بنک
انک

ایک
بنک
لک

و یقال فکرت اریکته اخرج اذا ذهب عینته وظهر عجمها
احمد ولم یعلمه بجلد - ارک بالتحریک پیاری شتر از
خوردن ارک رجع کت اف ۲ ارکته ارکی نعت منه
مثل طلحه وطلاحی - اریکته تحت آراسته آراکک ج -
اریک نام یک وادی ارک بضمین موضع -
اسک - اسکاتان - دوکره فرج آلهما سوکته
التي اخطت حافلتها ای خاتمتها فاصابت غیر
موضع انخفض -

افک - افک - بالکسر وروغ افیکته کدک
افانک ج - افانک در وغلوی افات بالفتح مصدر
منه و بازگردانیدن از چیزی و برگردانیدن چیزی
رجع ف اک ۲ قوله تعالی قالوا حبیبنا لانا فلکنا نحن
آلیننا ای تصرفنا - واستفک الیلده بالها اے
انقلبتم متوفکات شهرهای قوم لوط که برگردانیده
شده است و بادیهائی که مختلف و زوایجی مافوک
صغیر عقل و رای مثل مافونج له تعویفک عنه من فک
قال مجاهد ای یوفی عنه من افرن - ارض فوکته ای
لم یضربها سطر و لیس بها نبات و رجل فوک ای لا یضرب غیر
فوک - فوک یعنی گرمایش لاجه الا ان الاله اخرجهم
الذی لاریح فیه و لاجه التوج - و انک یومنا من فک
و یوم یوم اک و لیک و سختی روزگار -

اک - اک - پیغام اک - مالک بضم اللام فیما
کذلک -

اک - اک - بضم النون سرب و فی الحدیث
من استمع الی قینه صلب فی اذنیه الا انک ولم یحی
علی فعل واحد الا انک و اشند لانه من انیته اجمع -

ایک - ایکه - درختان ایک ج - و من قرأ صحاب
الاکیه فی الغضه و من قرأ لیکه فی اسم القریه و یقال
بها مثل بکته و کته -

آبک - کاه موضع -
آبک - گشتش فراوان شد رجع کت اف ۲ و یقال
للاخرق انک لفتک آبت و یفتک معک -
اوکته - بالفتح خشم و بدی -

فصل الباء

بتک - بتک - بریدن رجع ف اض ۲ پیفت
باک ای صارم و گرفتن چیزی را و کشیدن آن
بتکته بالکسر آنچه برکشیده شود چون موی و پر مرغ و شیم
و مانند آن بتک ج بتکته ایضا جبهه من دلیل تاریکی
شب و بتک اذان الانعام ای قطعها شد و لکنش
قوله تعالی یکننن اذان الانعام -

برک - بروک - خفتن شتر رجع ف اض ۲ هارک
فرو خوا بانیدن و یوقیل الا کثر الانا نه یقال انخته
فاستنخ - و یقال مال مبرک جل - و کل شیئ ثمرت
واقام فخر برک - برک شتر بسیار بروک ج - و سین
شتر برکته بالکسر کذلک و حوض برک ج - و یقال ما
احسن برکته هذه الناقة و هو اسم لبرک کاکرکته و کله
اتبرک سینه بر زمین نهادن و بنشاندن و دیدن
و بریزینه گرفتن کسی بر اسکا بالفتح پای داشتن
و بنات و زیزیدن در کارزار - و کوشش نینج دن
و یقال فی الحرب برک برک اے البرکوا
برکته یعنی کوهالیدن و افزون شدن تبریک
و عاکرون کس را برکت و طعام بر یک کاه
مبارک - و یقال بارک الله فیک و لک و
علیک و بارک قول الله ان یبارک من فی النار
و من کونکما - و تبارک الله ای بارک مثل قاتل و
تقاتل الا ان فاعل یعدی و تفاعل لا یعدی
و تبرک بر ای تینت - برکته بضم نریست پسید

از مرغان آبی تبرک ج - بر اکیه نوعی اکشتی یا پرکان
مثل زعفران نوعی از جامه تبروک بالفتح زنی که
شوی خواهد و او را پسره رسیده جوان بوده
باشد تبرک بالکسر نام موضعی از نواحی یمن تبراک
بکسر تا نام موضعی -

یشک - یشک - شتافتن و دوختن جامه
در وادور - و دروغ گفتن رجع ف اض ۲ و ک ۲
و یقال یویشک الکذب ای یخفه یشک بسیار دروغ
گوی تاقه یشک سبک رفتار و سبک روح -

بلک - بکته - بازداشتن و مزاح شدن رجع
اض ۲ و یقال تبارک القوم ای از و مواء - و یک
عنقه ای دقما - بکته ایضا نام بطن که ایک نام موضعی
بعلمک نام شهری و بها کلستان جملتا واحده فاعل
اسم صنم و یک اسم رجل اخترج بنا تبارک البلده و سماها
باسمه و اسم صنم فان شئت بنیت الاسم الاول علی
الفتح و اعربت الثانی باعراب لا یصرف و ان
شئت اضعف الاول الی الثانی و اعربت الاول
و خففت الثانی و النسبه الیه یعلی و ان شئت بکی
علی ماذکرناه فی عبد شمس -

بعک - بعک - اناس مجتمعه -
بلعک - بلعک - خمر بسیار کلان سال و
از خمر و بی نفع فی بلعق -

بنک - بنک - بن هر چیزی معرب - و یقال
هو لا من تبارک الارض ای من اصلها بنک
یعنی شدن بجائی و یقال بنکوا فیه ای قاموا به -
و کاتناه و بی اسم من تنابا بالبلد ای اقام بها
قال ابن درید الی بنک من نه الطیب علی -

بنک - بنادک - مثل نباتی -
بؤک - بؤک - بر جستن غریز بر ماده رجع ف اض ۲

تجوک و هی تفعل من التجوک وهو موضع درای البهی
صلح قوم من اصحاب یسویون حسی تجوک - اسے
یدخلون فیها القرح و یخرجون المار فقال بازلتم
تجوکونہا فسمیت تلک الغزوة غزوة تجوک - قال
ابوزید لقیثہ اول لک اوی اول شئی و یقال بالک
الناقة تجوک بواکای سمیت و علی ابن السکیت
ناقة بالک اوی فقیثہ حسنة بواکای ج -

بابک - کہا جزواک الخرمی الذی کاد یستولی
علی الممالک ثم قتل فی زمن المعتصم و عبد اللہ
ابن بابک شاعر مقلد -
بختک - بوزن و معنی بخت -

بتوزک - مذکور فی الفصل بعدہ -
بزرک - کشف ذاب النعمان من لیسام بن سوس
بزرک - پارہ کردن و ریزہ ریزہ نمودن بہرین
بزرک تلہاے خردم اسمع بواحد ہا -

بزرک - بجزری زودی سیر -
الباضک - البضوک من السیف لقاطع
ولا یضک اللہ یدہ لا یقطعہا -
بطرک - کقطر و جعفر مترسایا ستر دار جو سیان
و ذکر فی (ب طارق) -

ابلندک - فراخ شد ابلندک الخوض اسے
استوی بالارض -
بلسک - کجھو زبرج گیا ہیست کہ در پارچہ

آویزد و جدا نشود -
بلک - آبیخت و شوارا یند از راعن ۲۷ و البک
بضمتین اصوات الاشد اق اذ اخر کتا الا صلیع من
الولی و بالک کہا جہ قریہ ابی عمر الفقیہ -

فصل التاء

ترک - ترک - گذشتن راعن ۲۷ و
تارکت البیع متارکتہ و ترک بمعنی ترک و ہوا فعل
الامر و یقال اترک شیا و ہوا فعل ترکہ الیت بکسر
ترکت یعنی مالیکہ از مودہ مانده باشد ترکیہ زنیکہ مانده
باشد و اور کسی نخواہد - و یضہ شتر مرغ کہ گذاشتہ باشد
و مرغہ ار یکہ ناچہ یدہ مانده باشد ترکہ خود و انہیں ترک
ج - ترک - بضم طال لکنہ مردم از اولاد یا ث بن
نوح علیہ السلام اترک ج -

تکاک - تکک - بالکسر از اربند تکک ج - و یقال
احرق فاک تاک استباح لہ و قد یضہ و یقال اترک
تاک و تکک بالفتح تکوکا - و یقال ایت الا ان
تحرق و تکک - و تکک النبیذای کہ ہر جہ از بلغ مند و
تککبت الشئی اسی وطنہ حتی شد خستہ -

تکاک - تکک - در از شدن کو ہاں شتر راعن ۲۷
اض نہ سنام تاک لغت مند -

بتوزک - موضعیت و ابوسلہ موسی بن اسمعیل
النفقری قیل لہ التبعہ فکے لان قوم من اہل ترک
نزلوا فی دارہ اولاد اشقری و الارباہا و البتوزک
من بیع مافے بطون الدجاج من القلب
والغواد و القافصہ -

تیرک - بالکان - اقامت کرد تیرک بالکسر موضع -
ترنوک - بالضم مرد و خوار دل غرہ -

تایک - کہا جہ محمد بن یوسف السمرقندی الخرمی اتم

تایک سخت اتم تاں سخت اتم شیدیع و اکام آناکہ بکشدن کو

فصل التاء

تک - فی الارض سیاحی کرد و تکک گول گردید
و جنگ جست تکک زدن گول خود را -

فصل الجیم

جبرکان - ہیست باصہان منها ابو الراجح
بن احمد المحدث -

جرجیک و جرجوک - غیر سطر -
ججک - آواز آہن از در خوردن بعضی بر بعضی -

ججک - بالفتح نام مردی -
ججکان - بالکسر موضعیت بفارس و محمد بن
منصور بن ججکان محدث کذاب -

فصل الحاء

حباک - حباک - بالکسر حیکتہ راہ دریگ تودہ
و شکن آب در زوموی و جمع الحباک حباک و
جمع الحبیکتہ حباک و فی حدیث الدجال ان شعرہ
حباک حباک نیکو بافتن جامہ راعن ۲۷ اک ۲۷
احتباک استوار - و نیکو کردن ہر چیز و فی الحدیث
ان عاکشتہ رضی اللہ تعالی عنہا کانت تحت حباک تحت
الدرج فی الصلوۃ اسی تشدہ الا از و حکمہ و گرد دہانی سوز
مثل الاحتباک - مجوک ستور استوار نام حباک بالتحریک
مثل عباک ہیست گول کردہ -

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

حجرک - ججری - کہ ججکا لثانیث و ہما شبہ
بہ الرجل الغلیظ الطویل النظر القصیر الجلیس فیقال
حجرکی و تصغیرہ ججری لان الالف المقصورۃ تخت
فی التصغیر و اکان خامسیا سوار کانت لثانیث اولاد

بلک

شک

ترک

بابک - جرجکان

جرجیک

ججک

ججک

ججکان

ججک

ججک

ججک

ججکان

ججک

ججکان

ججک

ججکان

ججک

ججکان

ججک

ججکان

ججک

ججکان

حک

تقول فی قرقری فریقہ فی عجی عجیب و فی حوالا حویلی و ثبت الالفت فیہ اذا كانت ممدودة -

حکک

حکک - حکک - حککان - شتاب رفتن و گام خرد نهادن و يقال لا ادري علی ای وجه حککوا و در ما قالوا اعتکوا - حکک حاکمی کوتاہ لاخر حاکم شتر مرغ بچکان -

حوک

حرک

حرک - حرکة - یفتحن بنیش و هو ضد السكون تحریک جنبانیدن تحریک جنبیدن يقال احسن به حراک بالفتح ای حرکة - محرک آتش کا و غلام حرک خفیف ذکی - حارک سرگشت اسپ حرک خارک زدن اسپ را راع و اض ۲ م حرکة سرسرین مثل حرقة حرکاک ج - حراکیک کنکاک -

حیک

حزک - حاکک

حزک

حزک

حزک - حزکی

حزکی

حزک - احتزاک - بالزا المعجمة جامه بخود در کفیدن راع و اض ۲ م و يقال حرکة اخره بالخجل بالکسر لغة فی خرقة ای شدة -

حسک - حسک - بالتحریک خار منیلان حسکة یکی وانچه از آهن سازند چون خار منیلان و بر راه لشکر خصم اندازند - و کینه در شدن راع ک افهام يقال فی صدره علی حسکة و حساکة ای عداوة و خفن - حسکة ایضا خار نشست -

حسک - حسک

حسک

حسک - خرک

حسک

حسک

حسک

حشک - حشک - پر شدن شیر خشک کنکاک راع و اض ۲ م ناقة حشوک و حشود التي یجمع اللبن فی ضرعها سریرا - و حشک النخالة ای کثر حلبها و نخلة حاشاک - و حشک الناقة ای ترکتها ولم اجلبها حتی یجمع لبنها - حشاک بالکسر جوب و بان بند گو ساله و حشاک القوم احشدها - واجتمعوا - و حشک الیوم ای ضعف و اختلفت مهابتها و ریاح حواشک مختلفات المهاب حشاکة باران ریزه و حشک الساء حشاک - حشاک نام جوی -

درک

حکک - حکک - یسودن راع و اض ۲ م يقال حکک فی صدری ای ماتحاجج - و يقال ماتحاکک فی صدری کنذا اللم یشرح له صدرک - احکاک خولیتن را بچیز در مالیدن صلیته بالباء حکک مریدین صلیته بالباء و کادیدن بکسی محاکمة براری کردن و با هم بپهلوسودن حکاکة بالکسر خارش کردن و يقال مالیت فی فیه حاکة ای سن - حکک بالتحریک سنگها سپید نرم و انما ظرفیه التضعیف للفرق بین فعل و فاعل - حکیک سم سوده حکاکة بالضم سونش بر چیز خذل حکک چوب که در عطن نهاده باشند تا شتر گرگین خود را بوی در مالیدن يقال انما جلیها الحکک و عذیقها المرحب الاراد الاستشفة برایه و تدبیره -

حکک - حلوکة - احلیاک - سخت سیاه شدن راع و اض ۲ م احکاک تار یک و سیاه شدن حکک سیاهی آسود حکاک و حاک ایضا - و اسود مثل حکک الغراب و حاک الغراب و هو سواده و منقاره - حککوک بالتحریک سخت سیاه حککة مثال هزقة نوعی از پوشش - و کرکة که در ریگ باشد حکاکة مثال عتقا کنکاک -

حکم - حکمة - سیش حکک ج - دموچه و هر چه ریزه باشد از جنس -

حکک - حکک - بیدار کردن ستور را راع و اض ۲ م و ک ۲ م احتناک کنکاک - و ایضا خوراک بلخ گیاه زمین را و قوله تعالی لا یضغک فی ذریته قال الفراء یزید لاسنولین علیهم و استوار شدن و آرمود شدن حککة بالضم آزمایش و تجربه - و دوال که میخما به بالان بوسه استوار کنند حناک ج - مثال بر مت و برام و حکک الشئ ای فتمه و احکمة حکک بالتحریک زیر زرخ و تپه نواز از مردم و بزرگان

حکک الصبغ و حککة اذا مضغت تمر او غیره ثم دکت به حککة و الصبغ محنوک و محکک - و يقال حککة السن و احککة ای احکمة التجارب و الامور فو محکک و حکک و نه البعیر احکک الابل ای اشدها الکلام و هو شاذ لان الخلة لا يقال فیها ما فعله تحکک عماه از زیر زرخ بر کردن حوک - حیاکة - بافتن فو حاکک و هم حاکک و حوکة و سن حواکک - محاکة جای بافتندگه حوک ایضا با ذر -

حیک - حیکان - رفتن کوتاه بالا راع و اض ۲ م و قد حاک یکک حیکان اذا حرک منکبه و فح بن رجليه فی المشی - و ضبة حیکانة ای ضربة تحیکک اذا سعت و يقال طاک فیه السیف و احاک بمعنی ای اقر و عمل حیک کار کردن سخن در دل و شمشیر در زخم گاه -

حیکک - کجف و علا بط خردن - حریک - کجف خردن - حیفکلی - کبر کی نا توان - حیفکلی - مثله -

فصل اسما من بقية البصر

حیکک - یفتحن جد و غیر بن المنذر المحدث و حیکک کسمند و میست به بلخ -

خمرک - سیتید راع ک اف ۲ م و خارک کما جر جرید ایست بدریای فارس کان یفتحن مجله ایست به بخارا خسک - بالضم والد عبد الملک المحدث -

خشک - بالضم لقب اسحق بن عبد الله النیشاپوری و والد داود المفسر و ابراهیم بن الحسن بن خشکان بالضم و اخط و خشاک بالتقا الساکین شهریت بکران -

فصل الدال درک - درک - یک و دوزخ و النار درکات ای

۲۰

دک-دیک

وہابیہ

دو

一

2

و

1

دکتر

دلعکب - فولعکب - نقل دلعس و هی الناقه
الفضیحه مع استغناء فمنا -

دیک - دموگ - بالغه چرخ دلو سبک گرد
 و هر چه نیز رو باشد دموگ بشتاب دودین خرد گوش
 (جمع ناض ۲) دموگ آسیامی زود آس

دُک - دُک - کو فتن و ریزه کردن و بهوار کردن (رعنا ص ۳۲) قوله تعذیر کما دکنه واحده

ارض دکن زمین کو فتنہ و مہو اگر کردہ دکن کو کج و
قولہ تعالیٰ جعلہ دکن کا جہنم ان کیوں مصدر الہی دکن
اور ارد جعلہ ذرا دکن و قد قرئ بالمدی جعلہ دکن و فخر

في مستنقذه

فضل الزوار

روان - روان - بین - شند و لونا - بال

نہ کہتے۔ مابین دو سنگ آنرا کوٹ ربع ہفتھام
نہ کہتے السیح الارض باد خاک را پرانند۔

شب و موسی شاعر مستحکم شدیدا السواد۔

آسانها۔ و یقال آسک فی التیم ای اصعد فی الدرجه
مسماک چوب ووشاخه که خرگاه را بوی در واکند
سماکان و دستاره سماک العزل سماک راجح سماک
بالتحریک ماهی سمکته کی سماک سموک ج سمیکار ماهی نیره
که خشتک کند آنا۔

سہمک - سیمک - سیہوک - باد سخت مثل
سیج و سیوج یقال سہمت الريح الارض اذا اطارت
تربها وذلك التراب سہمک - سہمک ممر الريح سہو
سبک رفتن ستور (رع ف اض ۲) فرس سہمک
بالکسر سر یح البحرى وبسودن (رع بفتحما) سہمک
بالشر یک بوی ماہی وزنگ آہن یقال یہے
من السہمک ومن صداحد یہ سہمکہ کی یقال یہی من
اللبین وضرة ومن اللحم غمرة۔ ویقال لجنه ساہک
ای رمد وحلہ وسہوک فتسہوک امی ادبر ولک ۔

سوک سوک سوک - چوب دندان مال مسوک
مثلاً سوک جمع سوک مثل کتب و کتاب - و لقال
سوک فاه و استاک و تسوک و لم يذكر الغم فيها - و جاء
الایمل متساوياً احوتمایل من الضعف فی شیبها -

سید بنک کی سند جدی القاسم عمر بن محمد و ہود و حید
محمد بن اسماعیل بن عمر محمد ثانی یعرفان ابن
سید بنک -

رستگیک - مذکور فی باب التمار۔

سرسک - تن او بعد تو انائی ناتوان گردید سر کوک
و تسروک بد رفتاری و بسبب لاغری یا ماندگی
در رفتار در رنگی کردن و بعر سر کوک شتر لاغر -

مسلم کہ۔ بالضم کہنی ارزن۔

سملک۔ اللقمہ طوبیہ فی الملتہ وتدویر۔

سنگ یمنیتین را ہمارے روشن
دکشاۃ۔

تبدیک - تبدیک چہ - بالکسر امی الزمہ -
سفک - سفک - زخمت خون (ع و ا ک)
شفاک - بسیار خونیز و السفلح اے الفت اور
علی الکلام -

سنگ - سنگت - بند آهمن و سمار سنگی مثله
سنگ ج - ذره تنگ حلقه - و بیخ دو لکرون
ور به آهمن و اذن بر کردن گوش - و رفتن شکم دمع
ن اذن ۲ سنگ نفعیتین خوردی گوش اذن سنگ
نعت منه - یقال کل سنگ یتقیض و کل شتر قارند یعنی
السکاء التي لا اذن لها والشتراء التي لها اذن مشقوة
استحاک کر شدن و تنگ شدن سوراخ گوش -

و انبوه شدن گیاه سگته بالکسر آهن آماج در رسته
خربانان نشانده و منته قلعوم خیر الممال مہرقہ ماسورہ
او سگتہ مابورہ قال و معنی ہذا الکلام خیر الممال نتاج
و کو چہ خرد و مہرہ و روم و دنیا رسک بالضم چاہ
تنگ - و سورخ کژدم و نوے از بومی افخوش
سکاگ و سکاگہ ہوا می سیان زمین و آسمان
یقال و اللہ لا جہک و لونزدت فی السکاگ امر
فیما بین السماء و الارض سکا سگ پدر قبیلہ از زمین
سککے منسوب الیہ -

سلاک - سلاک - بالکسر رشته و بافتن در کشیدن
چیزی در چیزی (معنی) سلاک لازم
فیض - سلاک در کشیدن سلاک باضم و فتح م کبک
بچه سلاک مونه سلاک آن - ج - مثل صرد و صردان سلاک
نام مردی و لغت سلاکی امی مستقیمه تلقاء وجهه و فی
المثل سلاکی و لیست بمجلوچه امی مستقیمه لامعوجه -

سَنَمَكِ يَنْمَكِ - برداشتن و سقوف خانه را بر
 و فاضل هم یقال سَمَكِ اللہ السماء سَمَكِ - سَمَكِ
 بلند شدن یقال سَمَكِ سَمَكِ اسمی عال بر ترقع میگویند

شبک - الشبک - در اینجا سخن و بیکدیگر در آوردن
چیزی و مذهب تشبیهک الاصلایع شبک واحدۃ الشبک
و هی المشبکة من السجدة - رحم مفتبکة و بینهما تشبکة تسب
ای قرابت شبکة بالتحریک دایم شبک ج - درهما
الابار شبکا اذ اکثرت فی الارض و تقاربت و شبک
الظلام ای اختلط -

شُرک - شریک - انباز شُرکاء ج - اشتراک
کذاک مثل شُرکیت و شُرکاء و اشتراف شُرکیت موش
شُرکاء ج - مشارکة انبازی کردن اشتراک تشارک
کذاک - و یقال رأت فلانا مشترکاً اذا کان یحدث
نفسه کامهوم - و یقال شُرکته بالکسر فی البیع والمیراث
اشترک بالفتح شُرکته والاسم الشُرک وهو الکفر ایضاً اشترک

ج۔ یقال اشترک بالثمن فهو مشرک ومشرکی۔ وقوله ثمن
واشترک فی الثمنی انما يجعله شریکی فیه۔ اشتراک بالکسر یؤید
فعل از و دال شریک اشترک ج۔ واشترکت فعلی اسے
جعلت لها شریکا و شریکها کذلک۔ شریک بالفتح یک
وام شریک کیسی۔ وایضاً شاہ راہ و میاں راہ و قولہم
الکلا فی بنی فلان شریک بضمتین اسی طریق عن ابی
نضر الواحد شریک و یقال نظیر فلاناً شریکاً مع ضا
ن ۴۲ اسی سر بیجا متابعا۔

شک - شک - گمان و هو خلافت الیقینین
یقال شککت فی کذا و شککت فی کذا و شککت فیہ و
شککتی فیہ فلان لشکین ستور و بر چسیدن شکست به
لوق - جمع اض ۳ شکوک بالفتح ناقه بسیار روی
که لاغر می فریبی دی پیدا نباشد شکسته با کسر سلاخ و چو
که دسته تیر را بوی خانه کنند و یقال رجل شکاک
السلاح و شکاک فی السلاح و التناک السلاح

سیدک
سفید
شک

سنگ

۱۰۰

سویک

سید

4

3

3

ضبرک
وک ضحک
صاک
صعلک
صلک
ضرک
ضکضک
صک
ضک
صوک ضنک
شکاک
صیک مضووک
ضبوک
شودکان صک
شاکوک
شکاک شکاک
شنوکه

مرد با سلاح تمام و قوم شکاک فی الحقیقه و یقال شکاکه
بالمرح ای خرقه و آن خرقه شکاکه گوی از مردم شکاک
شوک شکوک شکوک - خار و تیزی و قوت شوک ج -
و ایضا قوت و تیزی نمودن یقال شکاک الرجل
بشکاک شوکا مثل خاف بجان فوشاکک السلاح
و شکاکي السلاح ایضا مقلوب منه و پیدا آمدن ایشان
و خرقه یقال شکاک خدی الجاریه و دندان نشتر بزرگ
شتر را یقال شکاک بجا البعیر ای طلعت ایضا شجر
شاک درخت خارناک شجره شاکه بسیار خار شوک
بخار و خستن و خار در آمدن متعدد لازم رعیت ا
ض ۲ شکاکه شکاکه بخارستان در افتادن کسی رع
ک ا ۲ یقال شکاک الرجل ای او خلت فی جبهه
خوکه و شکاکتی الشوکه ای دخلت فی جسدی و قد
خلت شاکه و شکاکه ای و خلت فیها - تشوکیک پستان
و خرقه بزرگ دندان نشتر و سومی بر آمدن بعد از
سردن و سوج چرخیدن چرخه و مانند آن - در خار
بر سر دیوار نهادن بزرگ شوکا و بر درخت باندن
اشکاک بسیار خار خندان درخت آرض مشکوک و شجره
مشکوکه فست منه شکوکة العنقرب نیش کوفه و شوک
الساکن کزنده با فکا رکب و بی جامه بوی هموار کنند
در بی الصبیحه ایضا -

شکاک - با کسر چوبی که پنهان در درون بزرگالکند
با شکر شکاک با فتح چوب شکاک در درون بزرگالکند
کردن رعیت بقتل
شودکان - دام اصباحه و آلات سلسله -
شاکوک - کما جره الدیوسه استثنای الحذف
شکاک - کما جره الدیوسه استثنای الحذف
و جره عبداللہ بن احمد الخماوندی الحذفین -
شنوکه - کما کوه بهیست و جمیع کثیر علی شکاک

فصل الصاد

صاک - صاک - بالتحریک بوی خوش
زدن از مردم رعیت ک ا ۲
صعلک - صعلوک - بالضم درویش صعلک
العرب ذو بانها صعلک درویشی و قسملک
ای طرح ادا بارها -
صعلک - صاک - کوفتن دزدان و منه
قولہ ففعلک و جها و در فراد کردن رعیت ا
ض ۲ صک صک صک صک صک صک صک
صک و ظلمت صکت آنکه زانوی وی بر زمین
صک و حمار صک ای قوی شد بصله مونس منه
صک یعنی گرما میان روز یقال یقین مکته غمی و هو احم
رجل و یقال یضیاعی امر قها -

صک صک صک صک صک صک صک
جانی این صک صک ای نوج شکاک قوی
و اصماک اللبث بالهوی خرقه صک صک صک
اصماک الرجل ای غضب -
صوک - و یقین اول صوک و بوب ای اول
شک صوک بوی خوش گرفتن جامه و اندام و چنان
رعیت ا ۲ صک صک صک صک صک صک صک
صک - صک - کذا رک رعیت ا ۲
یقال صاک الطیب بجلده -
صک - کعبه پیش از غلبه چیزیکه از پستان
بزرگ و تصدیک بر پستان شتر بند نمایند -
صک - کعبه سخت توانا و سخت اندام صک صک

فصل الضاد

ضبرک ضبرک - با کسر ضبارک بالضم مرد
شتر ضخ ضبارک بالفتح ج -
ضحک ضحک - بکسر تین و سکون ۲ ضحک
رعیت ا ۲ ضحک ضحک ضحک ضحک ضحک
رعیت ا ۲ ضحک ضحک ضحک ضحک ضحک
و بمن تضاحک استضاحک یعنی اضحاک
خندانین رجل ضحک مثال همزه بسیار خندنده
و ضحک بالکس و آنکه بوی خندان ضحک انچه
از و خنده آید امرأة مضحک بالکسر زن
بسیار خند ضحک بر بارق ضاحک و ضحک
که در خنده پیدا شد و ضحک بالفتح راه فرج
بالکس و شکوفه ضحک المروای صوت -

ضرک - ضریک - نابینا و درویش ضرک
ضکر جمع -
ضکضک ضکضک - نوعی ادر فتار که آنرا
بشکاک گویند رجل ضکضک ای قصیر دامراة
ضکضک ای بکثره اللحم -

ضک - اضکضک - سپید شدن بین
به نبات -
ضنک ضنک - تنگ ضنک بالفتح
زن آگند گوشت ضنک بالضم زکام مضنوک
مزنوک -

رجل مضووک - مرد مبتلا بزرگام و قد ضیک کعن
ضبوک الارض - پیدا آمدن راه با و خطا بر زمین
از باد و ضبوک الفیث برای باریدن آماده شدن
ابر آفتابک الارض روئیدگی زمین برآمد -
ضناک النمرس الکجر اسب بر این صک ضوکه
و ضوکه گریه یقال بایت نشر اکته و ضوکه و تضووک
فی رجیع بکسرین خود آلوده شد و اضوکه و اضوکه

ضاکت - الناقه شتراده از شتر گریا پا جدا
نماد و هر دوران بر پشت آنها پیوسته کردن نتوانست
ضاکت لغت منه ضیک کز حرکت ج - و فلان ضاک
علی غیظ یعنی همان بر من خشمگین شد -

فصل الطاء من بقیة الصراح

طبرک - بختین باره ایست برتی باره ایست
و دیگر صبهان -

طحک - کفر شتر که هنوز دندان نیش
بر نیاده باشد -

طوکوه بختین و تشه به الرا شهر است باندس
و نیز موضع است دیگر باندس -

طسک - بر وزن و معنی طسق آن چنان است

فصل العین

عیک - یقال ماؤقتة عیکة - و لا یکنه فاعله
مثل الحیکة و هی اجبة من السویق - و لا یکنه فاعله
و مانی النخی عیکة ای شیء من السمن مثل عیقه و منه
قولهم ما بالیس عیکة -

عیک - عیک به الطیب - ای لزق به -

و عیک الیول علی فخذ الناقة ای بیس رعیت
اک ۳ عاکه که آن در برتبه - ج - و نام نومی - قال
النبی علیه الصلوة و السلام انا ابن العواتک من
سلیم یعنی جهاد و من نسی عواتک عاکه بنت
هلال ام جد باشم - و عاکه بنت مره بن هلال ام
و عاکه بنت الاوقص بن مره بن هلال ام و هب
ابن حید مناف بن زهره جد زهره بن الیول
من قبل امه آمنة بنت وهب و سائر العواتک
احبات النبی من غیر بنی سلیم عاکه قبیل از عرب است و سوا

عروک - عروک - مالیدن راعع فاض ۳ و
گوشتی دادن و یقال عروک السنام اذ المستعظم
طرق ام لا - معارکه کارزار کردن معروک معروک
حرب جامی شتر که بهضم المراء کذلک - اعترک انجلی
معروک یقال او رد ابله العراک اذ او رد با جمیع الما
و نصب نصب المصا و اخی رد عراک اثم ادخل علیه
الالف و اللام کما قالوا امرت بهم ابجاء الغیر و اجمد
لشد فمین نصب و لم یغیر الالف و اللام المصدر عن
حاله - عریکه طبیعت فلان لین العریکه ای سلس -
و لانت عریکه ای انکسرت نخوت - عروک بالفتح
من النوق مثل الشکوک - ما معروک وارض
معروکة ای مدح و حم علیه و الهی عریکه السائمه حتی یقتل
عروک بالضم حاض شدن عروک بالتحریک هی گیر
و یشتق بانان - و آواز بکسر الرا و شله عریکی مثل عرب
و عری - رجل عروک ای صریح و قوم عروکون ای
اشه اعرار و یقال یقینه عریکه بالسکون ای مره
و عروکات مرآت - عریکه زن با گوشت عروک شتر
تومی درشت -

عسک - عسک - چسپیدن و لازم شدن

عسک (عسک ۳) - عسک - اعراف - گول عسک گول عسک
بازداشتن از حاجت - و ما طلت کرون حق کسی را
عسک - ابل معکوک - ای مجوسه عسکه اشد
دو بار گفتن خواستم سخن را عاکه بالضم خنور مسکه
عسک عسک ج - وریک تود و گرم و عکة العشاء
لون یعلو النوق عند لقاهما - و عکة الناقه اذ
تبدلت لون غیر لونها عکة عسک عسک تیزی گرما
یوم عاکه عسک شد یا عروکات بوسنایعک ای
رحمی - و رجلا عسک ای صلب شدید - و عکة بالسو

ای ضرب - فرس عسک اسب تا زیاده خوار عسک
بالفتح و اثم شدن و گرم شدن شب و عسک بن عدنان
نام مردی و یقال انزل فلان عذرة عسک و کت ازرقه
علی و یهودان یسبل طرفی از راه و یفهم بالیده - عسک نام
شهری و یقال هذا ارض عسک و ارض عسک تضاعف
ولا تضاعف ای حازقه - عسک فریه کو تاه درشت
و یوفع عسک بر العین و یس من المضاعف
و جای درشت - سخت -

عسک - عسک - بالکسر و ما لفتح خاسیدن
عسک را اسب نگام را راعع فاض ۳ شفی
عسک ای لزق عسک عسک رجم عسک ج -
و رگ پنهان در گشت فرج اسب و خر و گوسفند
اعسک الشواهی احسک و اجتمع -

عسک - عسک - خفتن شتر و سبط شدن
راعع فاض ۳ عاکه ریگ توده بسته سخت شده
و شخ دم عاکه خون سرخ عسک نخیرین شتر
بر ریگ فسوده عسک بالکسر سبک آخر شب و
عسک کلیدان -

رجل عسک - مجلس مرد سخت درشت

عسک - عسک - کسر و عنق و کتف ریشهای
خرابین خاصه عسک مرد و چیه عسک بختین جاب
سخت گلوک -

عسک - عسک - زدن بر معده و آن چه یکی است که
بدان بشیم زنند -
عسک - مجلس سخت درشت و فرج کلان
پر گوشت و زن لاغر که جای پیوستگی هر دو انش
سطر و عسک باشد عسک زن پر گوشت مضطرب
و زن کلان بانه عسک مثله -
عسک - گول استوی فیه المذکر و المؤنث

ضاکت - عروک

طبرک

طحک - عسک

طوکوه

طسک

عسک

عسک

عسک - عسک

عسک - عسک

عسک

عسک - عسک

عسک

عسک

عاک

وعدگران و ناگوار -
 عاک علیه - ناوید و حله کرد و پیش آمد و عاکت المرأة
 زن بسوی خانه بازگشت و آنجا هر چه پیش آمد خورد و
 منه انقل عوکی علی بیک اذا اعیاک بیت جارک
 و عاک معاشه عوکا و معا کایعنی کسب کرد معاش خود
 را و عاک به پناه گرفت و عاک علی ماله او را بر مال خود
 اسید و اگر دست عاک نذهب و پناه گاه و احتمال آوای
 عوکی و بویک ای اول شئی و تا به عوکی حتی که عوکی
 از دو حام و تقاگو با هم جنگیدند و ترکتم فی معوکی و
 عوکی ای فی قتال -

فسک
فنگک

عیسکه
عیکان
فنگ

عیسکه - و عوکیه جنگیدن عیسکه انداختن خبر و شنیدن
 عیکان یعنی عین هر دو و نش خود را چندان تر
 رعیت اک ۲ عیسکه بر وزن و معنی ایکه یعنی انبوه
 عیسکان نام دو کوه و قتال لها العیکان ایضا -

فصل الغین من بقیه اصرار

غسک - یعنی بر وزن و معنی غسق -
 غاکمه - زن گول -

غسک
غاکمه
فذلک

فصل الفاء

فتک - فتک - ثلث لغات ناگهانه گرفتن و
 ناگاه کشتن رعیت اض ۲ و ک ۲ فاکت لیرفتاک
 ج - و فی الحدیث قتید الایمان الفتک لا یفتک من -
 فیک - یعنی فیک - یعنی نام و همی از خیل و فیک
 نام مرد -

فتک
فرتکه

فیک
فیسک

فرک - فرک - مالیدن جامه و خوشه و پیش
 رعیت اض ۲ و ک ۲ اقرک وقت مالیدن خوشه
 را و قتال للبت اول ما یطعم بنم ثم فرخ و قصب
 ثم اخضت ثم سنبل ثم حب و الب ثم اسفی ثم افر

فرک - فلک

کرک
ککک

ثم اخضت - فرک بالکسر دشمن داشتن زن شوی را
 رعیت ک اض ۲ امرأة فروک دفارک نعت منه - فوکا
 زوجه ایضا و لم یسمع هذا الحرف غیر الزوجین بجم
 مردی که زن آن را دشمن دارد و افزاک شست
 شدن منکب فرک بالتحریک سستی بن گوش دح
 ک ان ۲ يقال اذن فرکا و فرکه -

فرسک - فرسک - کسرتین نوعی از شفتا لو -
 فلک - فکت - جدا کردن دو چیز بهم در شده
 از یکدیگر و خلاص کردن و کذلک التفکیک و دارو
 در دهان کردن کودک - و اگر در بیرون کردن گردن
 و اگر در بدن بنده را رعیت اض ۲ و یکی از دو زنج
 يقال مثل الرجل بین فیکه شیخ فاک پیرو تو و فاک
 الرهن بالفتح و الکسر سچ که در ابوی بیرون آرند
 افکاک گردی را اگر در بیرون آوردن افکاک
 از هم جدا شدن - و از دادن - يقال انفکک
 رقیبه فلان من الرق - و انفک فلان قائما ای
 ما زال و انفکک قد مراد اصبعه ای الفرجت و زالت
 فکته گوی سستی - و گول شدن رعیت ک اض ۲
 و ستارگان گرد آمدن سپس سبک را مع قال الاصمعی
 یسمیها الصبیان قصه المساکین - و یوفو فاکتاک
 ای احمق - و فلان یفکک اذا لم یکن به تماسک
 من حق - افک کشاده پیوند کتف از ضعف حتی
 فلک مصدر منه و ایضا انفساخ القدم و قال
 الاصمعی انما هو فلک من قولک فکک یفکک فکاک
 نظر التضعیف ضروره -

فلک - فلکمه - چرخه ریهان - و باره زمین
 گردد - و ریگ توده گردد فلک ج - تفلیک گردد
 شدن پستان دختر فلک کذلک و دهان بدست
 از موی و چشم شتر چه را تا شیر نخورد فلک کشتی واحد

دجمع و مؤنث و مذکر کیسان قوله تعالی الفلک المشون
 جاء به مذکرا و واحدا و قوله تعالی الفلک تجری فی البحر
 مؤنثا و قوله تعالی حتی اذا کنتم فی الفلک و جری بهم
 جمعا کما نیدهب بها اذا کانت واحده الی المركب
 فیکره و الی السفینه فتؤنث و عند سیدویه فلک جمع
 تکسیر فلک الذی هو واحد ولیست مثل الجنب الذی
 هو واحد و جمع لان فعلا و مفعلا یشتکان فی الشئ الواحد
 مثل العرب و العرب و الفح و جازان یجمع فعل علی
 فعل مثل اسد و اسید فلم یجمع ان یجمع فعل بالضم و التکسیر
 ایضا علی فعل - فلک بالتحریک چرخ گردون و سپهر
 افلاک ج - و مجوزان یجمع علی فلک مثل اسید و اسد
 خشب و خشب فیکلون بردی -

فنگک - فنگک - سبیدن صلبه یعنی رعیت اض
 ض ۲ و مقیم بودن بجای - و پیوسته خوردن طعام
 و فنگک فی الطعام بالکسر فنگو کا لغه فیه فنگ یعنی
 و زنجیک که انداختن فنگ فنگ مثله و فی الحدیث اذا
 توضأت فلا تنس الفنگین یعنی جانبی العنقه من
 عن یمن و شمال و جه المغفله -

فذلک - حساب به نهایت رسانیدن آنرا و فراغت
 کرد از آن تخفیه من قوله اذا اهل حساب فذلک
 کذا و کذ -

فرتمک - ریزه پره که در آنرا - و فرتمک عمل که را خود
 را تباها کرد و بر فتار نزدیک گام رفت و فرتمک
 و رأس الفترک سر کوه است بکنار بحر هند بسوی من
 فیهمک - کج کردن زن گول -

فصل الکاف

کرک - کرکی - بالضم کنگ کرکی ج
 کک - ککک - کاک -

کشتک - بالفتح آب جو -

کرم زک - تخم کرم فارس -

کوکو - در زقار خود جنبید و سناقتن او بود
القصر کوکوت بالضم و کوکا پستک کوکی مرد بے

فیض -

کیک - بالفتح بیضه اصلها کیکیه کیاکی ج و نصفها
کیکیه و کیکیه کیکا و آنکه نیکی ندارد -

فصل اللام

لبک - لبک - لبختن کار رعت اض
امر لبک ای مختلط و لبختن پست یا لبکین جز
آن التباک در میخته شدن کار لبیکه من غنم و
هو مثل البکیه لبک بالفتح پاک پاره از ثریه يقال
ما ذقت عند عکبه و لا لبک -

لجک - لجک - در آوردن چیزی چتره
و چسیدن به ریح بفتحها يقال لوکات فقلقه
ای دخل بعضها فی بعض - و شئ ملاحک ای
متداخل - مثلا حکه ناقه استوار خلق کجای مثل حمزه
کرکے کبود دم دراز مانند کرک -

لکک - لکک - زدن ریح اض ۴ مثل
صاک و چیزی که بوی رنگ سرخ کنند لکک بالضم
در دکان التکاک انبوهی کردن گلپاک پر گوشت
لکاک ج جبل لکاک ای ضم -

لمک - ما ذقت لماکا - ای شاکا يقال ما
وقت لماکا - و لمک عند بلک ای تلج بلماج -
تلک ای تلظ و لمک البعیر و الوسی بحمه -

لوک - لوک - خاستن ریح اض ۴ و
بلوک اعراض الزان بالفتح - يقال الکئی الی
فلان اگر کن سولی لیه و تحمل راسه -

اکثر و امن هذا اللفظ فی اشعارهم و قیاس ان يقال
الاکه لبیکه الاک و نه و ان کان من الاوک فی المعنی
و نه رساله فلیس منقی اللفظ -

فلماک ملاک بهام بری و لکنی اسط فلان بهام
من بسوی همان برسان اصله لکنی خذت العره
والقیه حرکتها علی ما قبلها و ملاک فرشته لانه یبلغ
عن الله تعالی و ز منقل و العین محذوفه و الله
التخفیف الاضافه -

لدک - بالفتح و یختن چسپیدن ریح کف
بعدی بالباء -

لرک - لرک - برآمدگی گوشت زخم هوا شده و نه
بر نشد ریح کف ۴ او الصواب لدک -

الفک - مرد چه و گول لبیک مثله -

لاکائی - بیا بالنسبه بعد العره هو ابو القاسم بن
ابن الحسن بن منصور الرازی البطری -

لیک - بالفتح نام ده اصحاب حجر و بیا قرأ نافع و
ابن ثیر و ابن عامر و انکار و النخشی کونها ام القریه
غیر خیده -

فصل الميم

مکک - مکک - بائی مانده خنده زن - و زناد
و ترنج متکا زن خنده ناکرده -

مخک - مخک - تپیدن ریح بفتحها و رجل
و مهاک بمعنی - مهاک ای ملاجه تماک کذلک -

مسک - امساک - چنگ و زدن متشک
استمساک امساک مثله صلت بالباء و مسک کز
و قرنی فلا تشکوا بعصم الکواقر - و امسک عن الکلام
سک تاسک خوشستن و استشن مسک و زنجیل
سک یختن کذلک و يقال فیه امساک و مساک -

و مساکوی نخل مساک ایضا جای که آب ایستد و در
مسک بالضم بقینه از هر چیز و من الا بالاصطلاح لای
الی طی - مسک بالکسر متشک و هو فارسی معرب و کانت
العرب تسمیه الشوم و ثوب مسک مصبوغ مسک
بالفتح پوست مسک بالفتح یک و شمشیر از عرج
مسک بفتحین یکی رجل مسک مثالی بسنده بخیل
و يقال هو الذي لا یعلق بشئ فیتخلص منه
و الجمع مسک -

مغک - مغک - ای سطل رجل مسک ای
مطلول و تاجک ماطل و المیدن ریح بفتحها مغک
الادیم ای دلک - و مغک الدابة ترخت و مسک
انامیکه و يقال وقع فی معک و ای فی شتر -

مکک - مکک - مکیدن رجل مکان ای مسکان
و طجان و هو الذي یضع الغنم من لونه و لا یحلب
انماک مغز استخوان بیرون آوردن مکاکه بالضم مغز
استخوان و فی الحدیث لا تملکوا علی غرامکم ای لا تملکوا
امتکاک همه غنم پستان مکیدن کره مکه معروفه و مکو
بیانه و هو ثلاث کیلجات و کیلجه مناه و سبعة اثمان مناه
و المناظر طلان و الرطل اثنا عشر اوقیه و الا و قیه سنا
و ثلثه استار و الاستار رابعه مثاقیل انصت لانتقا

درهم و ثلثه اسباع درهم و الدرهم سته و اثنی عشر الدینق
قیراطان و القیراط سوجان و الطسوج جزان
و الحجه سدس شش درهم و هو جزء من ثمانیه و
اربعین جزء من درهم مکا کیکی ج -

ملک - ملک - بالکسر معروف و ملک کردن
زعج فک ۴ و میا ذراه ملک بالفتح خیمخت کردن
و ذل الشئ ملک یعنی و ملک یعنی و الفتح انصح - و ملک
المرأة تزوجها ملک بنده ملک ملک گزاندن
چیز کسی را فخر ملک و مال ملک و خشک

کرم زک

کوکو

ملاک

کیک

لدک

لبک

لرک

الفک

لاکائی

لیک

لیک

لکک

لمک

لوک

مخک

مسک

ملک

ملک

لوک

مرکب - مرکب

مشکان - مشک

المصطکا - نوک

نمک - نمک

نیک - نیک

نمک - نمک

گرد آید و سخت کردن چوب را با قصاب یقال
 منه ملک البقرة الماک خیر سخت کردن و زدن اذن
 یقال مهنان الماک فلان ولا یقال من ملک
 فلان و ملکوت من الماک کالرهوت من الهوت
 یقال لملکوت العراق و ملکوت العراق ایضا مثل
 الترتوة - ملک بالضم و التختیف بادشاهی فهو ملک
 و ملک و ملک کان الماک ففت من ملک و ملک
 مقصور من مالک و ملک ملک الماک ج - مملکت
 و اضع که در ملک آید ملک ای ملک قمر - ملک النخل شاه
 زنبوران یقال کنا عبید مملکت و لمکن عبید قن قال
 الکسانی القرن ان یكون ملک هو و ابواه و المملکت
 بفتح اللام و ضمها ان یقلب علیهم فیسعبد هم و هم فی
 الاصل احرار و قن هو المشتري یقال بانی - کثی بالفتح
 و الکسر و مانی مملکت ففتین ایضا ای لای ملک شیا و یقال
 فلان حسن المملکت اذا کان حسن الصنع الی مالیکه - و
 فی الحدیث لا یدخل بحیث یبی المملکت اذا کان فی الصنع
 و یقال لا ذنبین فاما ملک الماک لضمها و یفتحها ایضا ملک
 الامر بالفتح و الکسر یا یقوم به - و یقال القلب ملک
 الجسد - و بالفلان مولی ملاکة دون الله اے لم
 یملک الا الله تعالی - و مال ملک بالفتح اے
 تاسک و اما مالک ای ماسک - مملکت الدابة
 بضمین قوائمها - و یا و یها - ملک بفتحین فرشته
 واحد و جمع قال الکسانی اصله مالک بتقدیم الزه
 من الالوک و هی الرسالة ثم قلبت و قدمت اللام
 فقیل ملاک ثم ترکت هزیه لکنثرة الاستعمال فلما جموا
 ردوا بالیه فقالوا ملاکة و ملاک - و یقال ایضا
 الماء ملک امرای یقوم به الامر - مالک بخزین نام
 مرغی از مرغان کبی مالکان دو مالک یعنی مالک
 بن زید و مالک بن حنظله -

مرکب - بالفتح موضعی است بهین بر منری از معدن
 آورنده بلد بالزنجبار و مرکب کلفت کونی -
 مشکان - بالضم نام شخصی و دبی است با صطوب
 دبی است بغیر و زباد و فارس و شهر است از مضامین
 همدان و مشکان الحمال التابعی معروف بن مشکان
 المقرمی و خطیران بن مشکان التابعی محمد بن مشکان
 محمد بن مشکان از لقب به عبد الله بن عامر الحداد
 لطیف راحته -
 المصطکا - بالفتح بالضم و ید فی الفتح فقط ملک
 رومی ابیضه نافع للمعدة و المقعدة و الامعاء و الکبد
 و السعال المزمن شرابا و النملة و اللثة و یفتق الشوة
 و یفتق السرد و داء مصطک خلط به -
 نمک - نیک سائید از نمک مثله و نمک فی المشی
 در رفتار و دوی کرد و نمک المرأة زن را به جماع
 در ریج و نصب انداخت و غم و هو اگر کردن چیز را
 مملکت الشباب بالضم و یفتح کمال رسیدن جوانی
 و شباب ممتک و ممتک جوان کامل و الممک
 کز طلق در از مضطرب و الممک من الخیل اسب فرخ
 گام و نمک کعبور کباده و یوسف بن نمک کباجر
 محدث نمک نمک کار کردن و نگار کردن مرد
 از دست خود و نمک مرد بسیار خطا در سخن و نمک
 کامیر گشتی که وقت گشتی ماده را بار دار کردن اند
 و نمک صلبه کسب و عینی و تمام ملک با هم خصوصیت
 و به خلقه نمودند -

فصل النون

نیک - نیکه - پشته نیک سرنیک بالتحریک
 ج - نیک تلهای خرد و نیک نیک مرتفع
 نواک ج -

نیزک - نیزک - بالکسر نزه سوهار نیزک نیزه کوتاه
 نیازک ج - نیزک اسی طعنه و کذلک اذا نزع و طعن فیہ
 بالقول رجع فاک ۲ رجل نیزک ای عیاب -
 نسک - نسک - الشی غسلت بالماء و طهرت فیه
 نسک - نسک بالضم عبادت کردن رجع فاک
 ض ۲ ناسک ای عابد نسک و نسک ای تعبد بنساکه
 پارسا شدن رجع بضمها نسکة قربانی نسکة بضمین و
 نساک ج - نسک بالفتح و الکسر قربان جامی -
 نوک - نوک - بالضم گوی نواکه ای حماة رجع ک
 و ۲ نوک نعت من مستنوک مثله و قوم نوکی و نوک
 و النواکه ای وجدة النوک قالوا لانا نوک و لم یقلوا النوک به -
 نمک - نمک - جامه پوشیدن تا کنه شود رجع
 بضمها یقال نسک الثوب ای پوشیده حتی خلق و بمبالغة
 کردن در خوردن طعام یقال انکم من هذا الطعام
 و انکم عرضة ای بالغ فی شتمه نمکة الحی ای جده و خنده
 و نمکة الحی بالکسر نمکة نکا و نمکة کفیه و قد نمک ای
 ای و لغت و نمک نمونوک یقال بانث علیه نمکة
 المرض - و نمکة السلطان عفو تینکة نکا و نمکة ای
 بالغ فی حقوقه - و فی الحدیث انکم الا عقیاب
 اولتکم کثیرا انما رمی بالغوا فی غسلها و یطیفها فی الوضوء
 و کذلک یقال فی بحث علی القتال انکم اوجوه القوم
 یعنی اجد و هم ای المغوا اجد هم - و رجل نمک ای
 شجاع - و سیف نمک ای قاطع و النیبک الاسد
 چنانکه بالفتح دلیر شدن رجع بضمها انماک احرمة
 بنا و لها بالاحیل -

نیک - نیک - جماع کردن رجل نیک لغت
 منه و نیک للمبالغة - و فی المثل من نیک الخیر
 نیک نیاگا -
 نیک ذکره - بعد میزبان نره را پاک کرد و افشا

وفک الشمر موی را بر کند و التفک جذب شمی
تقبض علیه ثم تسره الیک بجفوة -
اندکان - بالفتح وضم الدال هیست بفتح غا
منها عمرو بن محمد بن طاهر الهوفی و هیست بنجر
بها قر الواد احمد الاحادی -
نشاک - کشاد جردن المبارک المحدث -
الظاکیة - بالفتح وکسر الکاف وفتح الیاء
المخففة پای تخت شهرهای عواصم است و هی ذات
اعین و سور عظیم من صخره اخلاصه غمسته اجبل دورا
اشنا عشر میلا -
نفکة بفتح نین بر وزن و معنی نکفه یعنی استخوان برش
نکنة بفتح نین بر وزن خود سختی کردن اصلاح کار کردن
فلک - بالضم و کسر درخت چنار یا درخت
زعرور نکته کی -
ننک - کبک نام شخصی و نانک که با لقب احمد
ابن داؤد اخر سانی المحدث -

فصل الواو

ووک - ووک بالتحریک چربش گوشت چاق
ووکیة امی سمنه - و یقال ما دری ای اووک هو
ای امی الناس هو - ووکا وریگ توده یا جائے -
ووک - ووک بر سوی ران و هی مؤنثه
و قد یخفف مثل فخذ و فخذ و رک بر پهلوی خفتن روع
فک م ت و رک علی الیمنی ای وضع الورك فی
الصلاة علی الرجل الیمنی و منه الحديث تنی ان یجد
الرجل متورکا و تورک علی الدابة ای تنی رجلا و وضع
احدی و رکیه فی السرج و کذلک التوریک و
تورکت المرأة الصبی اذا حملت علی و رکها - و رکک
اجبل ای جاوړته - و وړکته و رکای جملته حیال

ورکی و یقال درکن ای عدلن - و وړک فلان ذنبه
علی غیره ای تفرقه به و انه لمورک فی نزال الامر لیس له
یونب فیه - و یقال فعل مورک و مورکة فعل بیرون
یعنی فعل موزة قال ابو عبیده المورک و المورکة
الموضع الذی تنی الراكب رجلا علیه قدام و اسط
الرجل اذا مل من الراكب - و رک بالکسر یا شیم
پیش رطل -
وشک - وشک - شافتن روع بضمها یقال
وشک و اخر و جا بالضم یوشک ای سرع و عجبت
من وشک ذلک الامر و وشکان ذلک الامر و ضم
قیما ای من سرعته - و وشکان و اخر و جا -
عجلان - و وشک البین سرعة الفراق - خرج وشکا
ای سرعیا - و امرأة وشک ای سرعیه - ایشاک
شافتن و منه قولم یوشک ان یکون کذا و العاتة
تقول یوشک ان یکون بالفتح و هی لغز و دیت - و ووشک
ستجلی ای مسارع هذا یقال بهذا اللفظ دلا یقال
منه و ایشاک -

ووک - الووک - تیزی تب و قد و عکته
الحی فنو نو عوک - ای عاک غلطانیدن سگ صید
را در خاک - و انویزی کردن شتران باب خوردن
و عکته اسم منه سخت افتادن در ویدن و رفتن
و کار زار دیران چنانکه در هم آویزند -
ووک - ووکاک - بدل و ترسند -

اووک - واد تکی - خرمای شهریز یا سودای -
وزکة المرأة - زن زودی کرد یا بد رفتاری
کرد و زکة المرأة عند الکاح - زن هنگام جماع
زنی و سستی کرد -
ووکة - زنای -
ووک - فی قوم - در قوم خود جا گرفت و اوک

بمعنی وکن یعنی بپای خود را در آشیانه پاسبانی کنند -

فصل الهماء

همتک - همتک - پرده دریدن روع فک
الهمتک لازم منه - و همتک الاستار شد و لمبا لغه -
همتک بالضم پرده دریدگی همتک رسوا شدن -
همتک - همتا و کت - سنده ان -
هتاک - اتمتاک - کشاده شدن پیوندها
زن دقت و لادت و یقال هت فلانا النبیذای
بلغ منه یعنی دیدافت او را فانهک ای سکره هت
خرد و دیدن چاه - و زدن بشیر (مع فاضل ۲)
هتاک - هتاک - هتاک - همتک - هتاک - هتاک
هتاکه نیست شدن قوله تعالی و لا تلقوا بها یوکم الی
الهمتک - هتاک بالضم هتای ابلاک استهلاک هتاک
کردن همتک کسر اللام و فتحها بیابان هتاک متعده منه
مثل ابلاک هتاک نعت منه متعده و لازم هتاک هتاک ج
و فی المثل فلان هتاک فی الموائک شاذ کما ذکرنا
فی الفوارس - و قولهم افعل کذا انا هتاک - هتاک
بضم الهماء و اللام غیر مصروف ای علی کل حال یکا
یقال افعل هذا و لو خربت الدنیا هتاک علی الفرس
ای سقط و آهتلمکت القطاة خوف المبارزی ای
رست بنفشهانی الممالک - هتاک زن بردنی را فتنه
بر مرد و بلا بر کار و لا یقال رجل هتاک هتاک بالتحریک
هر چه فردا فتنه بکشتی یقال هی المملکة المملکة و کیدا
لها بالکی که بکشتی است الی الممالک بن عمرو قال
المکسائی یقال وقع فی وادی هتاک بضم التاء
و الهماء و کسر اللام مشددة و هو غیر مصروف مثل هتاک
و معنا هما الباطل -
هتاک - اتمتاک - جد کردن سبیدن تهمتک کت

اندکان
هتک

نشاک
الظاکیة
وشک - هتک

نفکة
نکنة
تک

ننک

ووک
ووک

ووک
ووک
اووک
وزکة

ووک
ووک

هوک
هینک
هسک
هینک - هترک
هک - یک
هیرک - هیرک

هوک - هتوک - هتیرشدن فی الحقیقت استخوان
اتمکن هتوک الیه و النصارى ای متغیرون انتم و هو
ایضا مثل تورو و هو الوقوع فی التثنی لفظه مبالاة -
هینک - کمره مرد گول و زینی که در آن پایها
چار پایگان فرو رود و هینکات کلب آبیست مرغ
را و آبیست بر الارض یعنی زمین آنرا فرو برد -
هیرک - دختر نازک اندام و شاب هیرک جوانی

کامل و يقال شاب هیرک و هبارک -
هینک - کلمه مرد گول ناتوان و سخن چین هینک
مؤنث منها و هینک ایضا مرد و سلمه -
هترک - کجتر اسد -
هک - شکست و جمع ف اک هم و هتوک بالکلام
سخن بالهکست هتوک کجتر هیرک هتوک مردمانی
هیرک - بالغ زن گول هتوک مضرب -

و سست در رفتار و مروت و سخت خطا کا و بسیار بهم آئینده
هتوک مثله -
هتیک - شبانی کردن و کندیدن تخت فی هتوک -
فصل الیاء من بقية الصراح
یک - نخستین عدست لغای و هذا اللفظ قد وقع فی شعر
روجر شعر و قد اقامی حجة انهم الحکمت تحدی الرومی یکیت
یک - ای واحد واحد و شهریت مغرب یکیت نخستین ضعیفست

باب اللام

فصل الالف

اثل
ایل
اجل
اثل

ایل - ایل - بکسرتین و سکون هشت لاء اصلها
من لفظا و هی مؤنثة لان اسماء و الجموع التي لا و احد
لها من لفظها اذا كانت لغير الأوميين فالثانیة
لها لازم و اذا صغرتهما دخلت الاء فقلت ایل و
غینة آیل ج - ایلان و غلمان ای قطعان منها -
بالبته زمین شتر فاک و النسبة الیهما الی بفتح الیاء
استیاضا التوالی و کسرات ایل ایل مثال قبرای حملة
فان کانت للقیمة فی ایل موبلة و ان کانت کثيرة
فی ایل او ایل و يقال جارت ایلک ایل ایل و فرقا
و کذا طیر ایل قال و کذا یجئ فی معنی التکثیر و هیمن
الجمع الذی لا و احد له و قال بعضهم و احد الی و ایل و ایل
و قال بعضهم بیل قال و لم اجد العرب تعرف له و احد
أبول بسيرة و علف بسند کردن شتر آداب رعیت
اص ۲ و ک ۲ ایل نعت منه ایلان ج مثل کافر
و کفار ایل بالفتح باز بودن از مجامعت رعیت
ک ۲ مثل کذاک - و فی الحدیث لقد ثاب ایل آدم
علیه السلام علی ابنه المقول کذا و کذا عا مالا یصیب
هو - ایل بالفتح و شدن بکار شتر رعیت کاف

فوا بیل و ایل بالمد و القصاری حاصص مصلیة الایل و
ایل مثل الفعل لتفصیل يقال فلان - ایل الناس ای
اشد هم تالفا فی رعیت الایل و علمهم بهار جل اسله
بفتح الیاء ای صاحب الایل تا بیل شتر گرد آوردن
بجست شیر و بچه و ایل الایل ای اقمیست فی بابوله
و فلان لا یأبیل ای لا یثبت علی الایل اذ اربکها
و کذاک اذ لم یقیم علیها قیما یصلحها عن ایل عبیه ایل
بالتحریک ناگوار ای و گران از طعام و فی الحدیث
کل مال اذیت زکوة نقد هبت ایل و اصله
و یکة عن الی و ال فابل الواو بالالف لقولهم احد
واحد و احد - ایل بالکسر بند هیزم و فی المثل ضغث
علی ایل ای بلیه علی اخری کانت قبلها و لا یقال
ایال لان الاسم اذا کانت علی فعالة بالسا و لا
یبدل من احد حر فی تضعیفه یا مثل خناره و دنامه
و انما یبدل اذا کان بلا یا مثل دینار و قیراط و
بعضهم یقول ایله مخففا بیل و بیل ایضا مثله ایل -
بضمتین باره خرما - و نام شمیری ایل را ایل و ساریا
و کان سیمی عیسی ایل لایلمین -
اثل - اثلان - گام نزدیک نهادن چنانکه
رفتار خشکین باشد رعیت ف اک ۲

اثل - اثل - شتر کزانه کی اثلات بالتحریک ج -
و قیل للاصل ایلایه يقال فلان یخیت اثلنا اذ
قال شحبه قبیجا - تا ایل باصل و استوار کردن يقال
مجد و مثل و اثل - تا ایل گرفتن اصل مال و فی الحدیث
فی الوسی للقیمة ان کان یا کل من مال غیر متاثل مالا
و چاه کنند اثل بالفتح بزرگی اثل بالضم اسم
جبل و نام مردی -
اجل - اجل - نخستین همت و بسکون اللام آری
مثل نعم قال الاخفش اجل احسن من نعم فی التصدیق
و نعم احسن منه فی الاستفهام فاذا قال سوف
نذهب قلت اجل و هو احسن من نعم و اذا قال
انذهب قلت نعم و هو احسن منه - اجل بسکون ۲
از بهر من اجلک از بهر تو بفتح الهمز و کسرا - اجل ایضا
بالکسر ماده کا و وحشی آجال ج - و تا جلت البهام
ای سارت آجالا - اجل ایضا در کردن در گذشتن
کردن از ناامواری بالین - رعیت ک ۲ يقال
اجل الرجل اذا نام علی عنقه فاشتک با تا جیل همت
دادن - و علاج کردن در کردن يقال لی اجل
فاجلونی اسم و ادونی - اجل بالکسر شد دایم
نخستین فی ایل و هو الذکر من الماد و قال و يقال

هو الذي لم يسمي بالفارسية كوزن قال ابو عمرو وبعض العرب
يجعل اليا المشددة حيا وان كانت غير طرف -
اجل اجلة ان حيان وهر چه ياملت باشد ضد عاجل
وما جلت اجل غورا ليعتقن (مع فاضل ۲: ۲۸۵)
اجل عليهم ثم اى ضاهه بنه عليهم - مابل كوا آب
ماجل ج - وقد تامل الماء وما لمتا جل و اجل اى
مجمع - اجملى على فعلى موضعى -

ادل - ادل - بالسكر در کردن وغير خفته و
ترش شده يقال جارنا با دلنا طاق حمضاى
من حمضتها -

ازل - ازل - تنگى و ازل الرجل يازل اى
صار فى ضيق وجذب - ازل بالسكر دروغ يقال
ما فى جى ازل وكذب - ازل بالفتح بازداشت
رجمع فاك ۲۲ يقال ازلوا الم اذا جسوه عن امرى
من خوف ما زل مضيق مثل مازق - وتازل صيد
وتمازق اى ضاق - ازل لفتحين بى ننگى و هم ننگى يقال
هو ازل ذكربعض اهل العلم ان اصل هذه الكلمة قولهم
للقديم لم يزل ثم نسب الى هذا فلم يستقم الا باختصار
فقالوا بيزى ثم ابدلت اليا والفا لانها اخف فقالوا
ازلى كما يقال فى المرح المنسوب الى ذى يزن
ازنى ونصل اثرى بنسوب الى ثيرب -

اسل - اسل - لفتحين درخت بلند با خار - و
نيزه و كل شوك طويل اسلة اللسان باريكى وتيزى
زبان ورش اسيل كشیده يقال هو اسيل الحدد
اسالة مصدر منه (مع بضمها) ويقال هو اسال
بال من ابيه مثل آسان اى على شبه من ابيه و
علامات و اخلاق - ماسل نام ريگه -

احصل - احصل - بنج و بن و نزا و اصول نج
اصل موصل استيصال از بنج بر کردن يقال

جاوا باصيلتم اى باجمعهم واخذت الشئ باصيلته اى
كله باصلة - ويقال ليس لهم اصل واصل الاصل
والفصل اللسان - اصيل شبا كاه و يقال قد اصلنا
و نحن موصلون اى داخلون فى الاصيل و جمع اصل
و اصل و اصل و اصل و اصل و اصل و اصل و اصل و اصل
ثم صغروا الجمع فقالوا اصيلا ثم ابدلوا من النون
لما فتحوا الاصيل لا و يقال لقيته اصيليا بالشد يضا
اصالة محكم و باصل شدن (مع بضمها) اصل اى
محكم و باصل و اصل و لفتحين بى ننگى و هم ننگى
السديث فى ذكر الدجال كان رأسه اصالة
و اجمع اصل -

اصطبل - اصطبل - بالسكر آخر جاي ستور و اغ
اصيلة لان الزيادة لا تلحق المرباعيات من اولها
الا الاسماء الجارية على افعالها وهى من انما سيات
ابعد و قال ابو عمرو بنعت و ان ليس من كلام العرب -
اطل - اطل - تى گاه گذرك الاطال السكون
و احرکه اطال ج - و اياطل جمع اطل -

افل - اقول - ناپيد شدن رجمع فاض
و كس ۲۲ اقال اقال شتران خرد اقبل بى انيله موت
ما قول ابدال المافون و هو الناقص العقل -

اكل - اكل - خوردن ماكل كذا ك رجمع فاض
ض ۲۲ اكله يكبار خوردن تا بى اى اكله بالضم لغو
گروه يقال اكلت اكله واحدة اى لفظة او قرصه و
هذا اكله لك اى طعمه لك - و فلان ذو اكل اسه
ذو خطا من الدنيا و رزق - و اكل بالضم و السكون
ميوه نخل و هر چه آنرا خوردند و منه قوله تعالى اكلها
و اكلهم - و انقطع اكله اى ماست - و رجل ذو اكل اى
ذو عيش و مال و راي - و ثوب ذو اكل اذا كان
كثير الغزل صفيقا و قرطاس ذو اكل - اكله بالضم

والسكر غلبت يقال انه لذ و اكله اذا كان يقابل
كانه من قوله تعز اكله اكله ان ياكل كم اخيه يثنا
اكله بالسكر غارث اكله رج - يقال انى لا جده فى
جسد اى اكله من الاكال اى حلة و لوى از خوردن
مثل الجلسته و الركبة يقال اني حسن الاكله و قولهم هم
اكله ناس اى قليل يشبهها رأس و احد و هو جمع اكل
و يقال اكلتني و اكلتني اى اكل اى ادعيتني على
و اكلت فلانا اذا اكلته منه - ايكال خوراندن يقال

اكلت النارا عطب و اكلت النخل الزرع و نحن جيني
کردن ميان مردم مواكله باهم خوردن يقال اكلته
اطمعة او اكلت معفصا راعلت و فاعلت على صورة
واحدة و لا يقال و اكلته بالواو - اكال حتران قبيله
در زيدان كلمة بالفتح و الضم موضعى كراوى خوردن و شوي
اتخذ فلانا مأكلا ياكله بالسكر تا به و جزان كراوى كاشت
بزند و يقال ما ذقت اكال بالفتح اى طعاما - اكله كوشند
كه بخت خوردن فز بكنند اكله خوردن و غوره شده

يقال اى اكله السبع و انما دخلت اليا و ان كان
بمعنى مفعولا لبعبة الاسم عليه اكليل هم كاسه و خورنده
اكال موسى برا دردن شتر بچه در شك و رحمت و ادن
آن رحم مادر را بخاش رجمع فاض ۲۲ فنى ناقة اكله
اكال بالضم اسم منه و غارث و خورده شدن دندان
اتكل بالتحريك اسم منه اكلت تا كل كذا لك - و فلان
ياكل من الغضب اى يمزق و يتوجع - و فلان لستاكل
الضعفاء اى ياخذ أموالهم و يقال نخل مالى يوجل -
يشرب اى يرمى كيف يشاء - و اكل ماله و شربه اى
اطعمه الناس و تا كل السيف اى توجع من الحدة -
اكل خورنده - و سلطان اكله خوره - ماكل خورده
شده و رحبت -

ال - ال - نالیدن رجمع فاض ۲۲ ال اليل

اول

ازل
اصطبل

اطل

اقل

اكل

اسل

اصل

ال

بابل

بابل

ابل - ایل

اردخل

ارل

اول

بجل

اشل

اصطفیلین

الو

بجدل

ابل بخل

بخل

باول

مثله و در خستن بحر بر رع ف اض ۴۴ ال ایضا جمع
الذی الی البحر الال ایضا ج - و در دش و تابان
شدن - و دشافتن فرس مثل ای سریع - الیل ناله
الیل الما صوت - الیل السقا بالکسر تغییر یحی الملت
اسناد ای فسدت - ال بالکسر هو الله تعالی ایضا
عهد و خوشی آلال بالفتح نام کوهی در عرفات
تایل تیز کردن و ستیج کردن گوش - نشستن
امل - امل - بالتحریک امید و بالفتح امید
رع ف اض ۴۴ تامل کذلک موتل اسب ششم
رمان و یقال ما اطلو املته بالکسر ای مله و دو کاجسته
والرکبة - تامل اندیشه و نظر کردن در چیزی امیل
پشته لر یک که یک میل عرض او باشد و موضعی -
اول - تاویل - تاویل - بیان کردن آنچه
سخن بوی باز کرد و آل بالمد ایل و عیال و پس
روان و خالیش شراب آله دست افراد آلات ج -
و جوب خیمه آل آلات ج - و جنازه و حالت یقال
هو بالکسر سویرای بحاله سویر - ایالت سیاست راندن -
رع ف اض ۴۴ یقال آل الامیر رعیت و آل فلان
مالا می ساسد و اصلیه - و قد ائنا و ایل علین و ایل
یقال طبع السراب فال الی قدر کذا و کذا ای بیج
و سطر شدن غسل و قطران و کل لغت منه و ایل
بالضم ج - و ایضا الذکر من الادعال و یقال
هو الذی یسمی بالفارسیه گوزن ایل بالکسر کذلک
اکتبال میگویند و سیاست راندن اول سزاده
فی فصل وال -

ایل - ایل - کسان و کسان سرای و جاس
اهله کذلک آلهات اهل ج - و قد جاس فی الشعر
اهل مثل فرخ و افراخ - منزل اهل جای باکسان
آهاله چربش مستایل آنکه چربش خرد و خرد

و فلان اهل کذا و لا تقل مستایل و العامة لقول اهل
زن خواستن و با اهل شدن رع ف اض اوک
تایل کذلک قائل الکسانی اهلث بالرجل اذا نسب
به - و قولهم فرجاوا اهلای ایت سقه و اصبت اهلای
فاستانس و لا تستخشن - قال ابو زیاد اهلک الله
فی الجحیم ای ای و حکمته و و یک فیها و اهلک الله
لغیر اسه جعلک اهلای -

ایل - ایل - نام جای ایل نام خدای تعالی
بعبرانی یا سریانی و قولهم جبرئیل و میکائیل انما هو
کقولهم عبد الله و یم الله -
اردخل - کفر طوب پر گوشت فریه -

ارل - ایل - کوهیست و موضعیست بدیار
فزاره و حوضیست بدیار طی که آب باران در آن
فراهم می آید ایلته باره ایلست باندلس و کزیران
والیته بن الحارث آله بالضم خر و سه که پوست
خفته گاه است -

اشل - بالفتح گریت که در بصره شهرت ارد اشول
بضمین رهنمای پیا پیش رفته بنطلیه -
اصطفیلین - که در خورنی اصطفیلیه یک و فی
کتاب معاویه الی فیصر لا یجوز من الملک
الانزع الاصطفیلینه و لا ردک اریسا من الارار
ترعی للدوابل -

الو - یعنی ذود لا یفر و لا واحد و لا یكون الامضا فا
کان واحد ال مخففة الاخری انه فی الرفع داود
فی النصب و الجریاد و اولو الامر اصحاب النبی صلعم
و من تبعهم من اهل العلم من الامراء اذا کانوا اولی علم و دین

فصل الباء

باول - باؤله - گوشت میان بغل و بن پستان

باؤل ج -

بابل - بابل - نام جانی که سحر و شراب را بوی
نسبت کنند -

بیشل - بیشل - بریدن وجه کردن رع ف اک
یقال طلقها بیهة بیهة بول هی العذراء المنقطعة عن
الازواج و یقال هی المنقطعة الی الله تعالی عن
الدنیا و هی نعت فاطمة بنت النبی رضی الله عنها
و سلم علیه - بول ایضا نمایی که از بن درخت برآمده
باشد و از آن درخت معنی شده بقیله کذلک و ایضا
هر یک از اعضا یا گوشت وی بتائل ج - بتعل
آن درخت اصل استوی فیها الواحد و الجمع - امرأة
بیتله بقیله یا التارخا تمام خلقت لم یزکب لحمها
بعضه بعضا و لا یوصف به الرجل بتعل از دنیا
بریدن بخت خدای تعالی بتعل کذلک قول تعالی
و بتعل الیه تبیتا ابتال القطاع -

بجمل - بجملیه - قبیل از زمین بجلی بالتحریک منسوب
الیه بجملیه بطنه از قبیل سلیم بجلی بالسکون منسوب
الیه - بجمل رگ دست مشور چون اکل از مردم جل
مرد و شتر بسیار پیوسته بجمل بجلی ای جسم - بجال ایضا
مرد بزرگ متراجمه الشی امر کفاه بجمل تغلیم کردن
بجمل بالسکون لبس و بپسند - قال الانخفش هی
ساکنه اللام ابد یقولون بجاک کما یقولون فطاک لا
یقولون بجلی کما یقولون قطنی و یقال بجلی بسکون
ایکم و حرکتها ای حبی -

بجدل - بجدل - نام مردی بسکون اللام -
بجطل - بجطله - بر جستن با نظار العجمه -

بخل - بخل - بالضم و بالفتح و بالتحریک ثلاث
لغات و فنی کردن رع ف اک ۲ و بضمها هم بخل
بجمل لغت منه - انجیل بخل یافتن بجمل نسبت کردن

گفت اری ان بلا اتباع حتی و عم المستعین سلیمان
 ان بلانی لفه حمیر مسلح وقال ابو عبیده شفاء من
 قولهم بل الرجل من مرضه و ابل اذا برأ و يقال بل یبزی
 بل ای بعد و لا یعرف موضعه لیسئل هذا فی
 کل من بعد و لا یعرف این هو و یقال بل ای بلایان
 بکسرتین - بلال بن حاتم مؤذن رسول الله علیه و آله
 و السلام من احبته - و یقال ما فی سقا تک بلال
 ای ما و کل ما یبل به یحکک من الماء و اللب من
 قولهم انفعوا الرحم ببلال ای صلوا باصلتها و ندو با
 و یقال لا ینکح عنده ای باله ای لا یصیبک عنده
 ندی و لا غیر - و یقال لا ینکح عنده ای بلال
 مثل بلال و یقال بلال فانا کالی بلبله بالضم و یقال
 و یقول بلبله و یقول بلبله کذا و یقال بلبله علی فیه
 سر الا ما و العیب و داریته و فیه بقیة من الود
 و جمیع سبیل بلال و قریت السقا علی بلبله اذ طویته
 و هو عند بلبل بلبله یا و فیک بلبله بلبال اندوه
 بلبله بلبله نهر اردستان - و مرد سبک بلبلیل
 و یا - یختن زبان - و پاکیزه چیدن ستور علف
 را بل به شدن از بهاری ریع فاض ۲۰ ابلال
 استبدال کذا و ترک کردن و بلبله و للبلبله فیل
 در جمیع یستن ریع فاض ۲۰ و فی الحدیث بلبله
 ارحاکم و لو بالسلام ای ندو باصلتها و یقال فی
 الدعا و بلک اشد بان ای زلفه اشد - و بلبلت
 به ای ظفرت به - و یقال لئن بلت بک یدر
 لا تقارقی او تودی حتی - رجل ابل مرد و سبک کار کند
 خوار ابلال چیره شدن مرثو قال الکسانی رجل ابل
 و امرأته بلاد هو الذی لا یدرک ما عنده من اللوم
 و صفاته بلاد ای لها بل منخفت لبکون اللام
 یکی از حر و عطف بمعنی نه چنان است و بجای

بهدل

بمصل
بازله

باله

البشاة

بجمل

بجشاة

بول

بجصل

برجلان

برزل

برعل

برقله

بسل

بسل

بسل

بسل

بسل

رب نیز آمده است در شعر کقول الشاعر ع بل یمنع
 قطعت بعد عمر - ای رب عمر - و قوله تعالی فاعلم انک
 ذی الذکر بل الذین کفروا قال الاخفش عن بعضهم
 ان بل یمنع یعنی ان فلذک صار القسم علیها
 قال و ربما استعملت العرب بل فی قطع کلام و یمنع
 آخر فی شعر ع بل ما حلج احزاننا و شجو قد شجا
 قوله بل لیس من البیت و لا تعد فی وزن و لکن
 جعلت علامة لانتقال ما قبله و مثل هذا اسمی خزما
 بالزاد المعجمة فی الزیادة و غیر ما یغیر المعجمة فی النقص
 قال و کنی ناقص و نقصانها جمول کذا
 بل و قد وان شئت جعلته نقصانها و اوقات
 بلو یلو و قد و ان شئت جعلته یا و منهم من یجعل
 نقصانها مثل آخر و فیما فیدع قول بل بل
 و قد بالثانی ید -
 بول - بول - کینر انداختن - و کینر ریع فاض ۲۰
 بول - بول - و الاسم البلیة کاجلته - و یقال
 اخذه البوال بالضم ای یعتبر به البوال کثیر - و یقال
 کثرة الشرب مبولته بافتح مبولته بالکسرة کینر و ان یقال
 فی التمدید ببلیل ان یخبل فی عرصا کتم استبالة
 بول فراگدن بولان حی از طے بال دل -
 و تن آسانی و حال - و ماهی بزرگ یقال خطیر یا
 ای بقلبی - و فلان رخی البال ای فی سعة من عیش
 و ما بالک ای حالک - و قولهم لیس یدامن بالی ای ما
 ا بالیه بالثانی بوی دان و اصله بالفارسیة بیلیم یعنی
 بپوش بپوش - انیک و آسان - و فخرین - و کذا
 برادر ریع بفتحها یقال علیه بهلله الله بافتح و الضم
 ای لفته الله - باله قبیل از قبس خیلان نا قه باطل
 الی لاسمه نلیها و لا عران و الا حرا رعی حیث نشأ
 بپوش ج - ابلال مصدر من نا قه بپوش و مبارک

مبارک یکدیگر را لعنت کردن ابلال زاری کردن
 قوله تعالی فم مثل ای تخلص فی الدعا و یقول مرد
 خنده و نام معروفه ابل تخم سرد و یقال ابلال
 بن ببل غیر صرف منناه باطل -
 بهدل - بهدل - نام مردی از تیم قاصم بن بهدل
 سید قراء الکوفه و هو ابن ابی النخود و بهدل اسم امه -
 بهصل - بهصل - بالضم تن او و بهصله زن کوتاه
 بازله - رقتا لیس بزدی و باهم دشنام دادن
 و رد و بدل کردن -
 باله و بولیه - نزار و ناتوان شدن ریع بضم بیل
 کامیر نعت من یقال را تباعا ضلیل بیل -
 البشاة - بالضم الشرة -
 بجمل - بالفتح سخت دور کردن ریع فاض ۲۰
 بجشاة - بپاکوبی رنگیان رقصیدن بشل بضم قلب
 احمد بن عبد الرحمن الحدیث المصری -
 بجصل - بکفر و درخت بسیار گوشت و جصل
 کج غلط و کثر -
 برجلان - بالضم دهی است بواسطه برجلان محمد
 الیس و بغداد -
 برزل - کثف مرد و فرک -
 برعل - کثف کفتار کچه یا و تک بچه که از شغال
 متولد شود -
 برقله - دروغ گفتن بر قیل بالکسر کمان کرده
 یعنی کمانیکه بدان گلوله اندازند -
 بسکل - بالضم بر وزن و معنی فیکل و ان اسب
 پسین است از اسپها که رهان -
 بسیل - الرومی - بچو کی است از نوکران یارون
 رشید و خاتم بن بسیل من علما مالاندیس -
 بپیل - بضم البار و کسر النون جد محمد بن مسلم الشاعر

بہکلتہ۔ زن پر گوشت نازک اندام بہکلتہ مثلاً۔
بیل۔ بالکسر ناحیہ ایست برمی منها عبد اللہ
ابن حسن و وہیست بہر خن منها عصام بن
الوضاح و محمد بن احمد بن عمرو و محمد بن حمدون
بن خالد و خلق کثرت وہیست پسند۔

تبیل تبیل - کینه یقال اُصْبَتْ بِنْتٌ تَحُولُ ج
و تبیل الدهر و ا تبیل اسی افناہ - و تبیل الحب و ا تبیل
افندیہ و اسقہ - تبیل بفتح الباء و کسر الحاء ج
ابزار تو ابل ج - یقال منه تو بليت القدر تبیل
شهری بیدین و فی المثل اهلون من تبیل علی
الاحتجاج و کان عبد الملک و لاه ایا یا فلما اتاها
استقر بالعلم دخلها -

تَقْلُ - تَقْلُ - از دمان انگسندن چیزیه مثل
البرق و اوله البرق ثم القتل قتل منه ثم النفس
ثم النفع ر ع ف اص ۳ و ك ۴ و منه القتل المراقى
و رجل قتل اى غير طيب النفس بين القتل المرأة
متقال - اتقال بوى ناك كردن قتل بضم التاء
و فتحها بجه ر و ماه بزيادة التاء -

تمثل مثل - توده تلال - ج - رجل ضلال و
جاءنا بالضلالة والتملأه وعبوا الضلال بن التلال
كل ذلك اتباع مثل رعب ك انهم سخت بقا
رجح مثل تیل به ای بصرع به - وبقا فی به شبالت
ای یطلب لفرسه فخلأ فو یقارعل - تلیل کردن
تملأه کوزه و جنبانیدن آن تلال ای زلزل و
سختیها و تملأه الجبین ای صرع کما یقال کبه علی وجهه

و یقال ہوتا ہے کہ سوڑا سے بحال نہ سوڑے ۔
تمہل ۔ اتمہلال ۔ دراز شدن ۔ دراست شدن
و کذا کہ اشمان و اتما را می طالع داشتند ۔

تول - تول - دوله مثال ہرے سختی یقال جاونا
بتولانہ و دو لائے وہی الدواہی - تولے بالضم و کسر
نوعی الزجاردی و قویذ و فسون دوستی -

تالان یفتخین آنکه عجب باردار سفر و دآورده
راه رود او الصواب بالنون لام التار.

تخل۔ بالفتح نوعیست از خوشبوئے
نورانی بقصوره و مدد حق بآلای۔

تذکرہ کتب برج و جعفر موصی -
نصف مہینہ سوزنہ رگہ -

انکس۔ علیہ کفرح لغتہ فی انکس / مرفی (روکس) /
ذکرہ مذہب علی اللغظ۔

متمم کیشمعل مرد دراز بالا معتدل اندام یا
دراز راست قد و اتمال طال و اشته مملول بالضم
برفست و آن گیاره است که در نبطی اکثر انسابی
گویند و بول فصل بهار نو باده آورد آفغ شی لببق
و الوضع اکلا و ضما داسطق للبطن صامح للمعدة و الکبد
ملا لم للطح در و البر و دو کبوسه مشته تا ممل تا بول یعنی
برگ پان و آن نوعیست از پیاره مانند پیاره
لوبیا که مزه برگ آن همچو میکاست و آنرا اهل
هند با فلفل و آهک میخامند و بهوشه مطرب باهی
مقوللته و السعده و الکبد و بهو خمر المندیانج العقل
قلیلا تمیله کچینه جانور است حجازی همچو گر به یا سیاه
گوش تملان تملات ج- و ابو تمیله یکجانب
واضح محدث-

تنبیل - کدر هم و قرطاس و قرطاسه و زنبور کوتاه
تنبیل کتنب و تمانبول لغتان فی التامول اللطین

الہندی و تقدم فی (ت مل)
تفصل - کد رہم کوتاہ تیغیالہ بالکسر مثلاً۔

فصل الثاء

ثَبُلْ - ثَبُلْ - بَالِغُمُ اثْرَخِ تَبَالِيلِ ج -
 نَيْشِلْ - نَيْشِلْ - رَنْگِ کَلانِ سَالِ - وَنَامِ کُوهِ -
 شَجَلْ - شَجَلْ - بَالِغُمُ کَلانِی وَفِرَاغِی شِکْمِ رِجَعِ کَا
 نِ ۲۲ شَجَلْ نَعْتِ مَنَهْ تَجَلَا وَنُوشَهْ - مَزَادَهْ تَجَلَا وَاسِعَه
 وَاسِعَه - وَنِشْ شَجَلْ اَوْ ضَخْمِ - وَتَوَلَمُ طَعْنِ فَلَانِ فَلَانَا اَلَا
 تَجَلِیْسِ ۲۲ رَاهِ دَارَهْ مَهْ مَرَا کَلَامِ -

فرض - شرمه - تباہ خوردن چنانکہ مریش بمالیدہ
 نیت یا باضمیر و یا با دھرم و نامردی ۔

شعل شعل - باضم پستان افزونی بے شمارند
گرسند نمود - راجع فعل مضارع و ندان زیادہ و کثرت

انست برآمدگی کن (نعك ان ۲) رجل النعل
و امرأة نعلان - النعل مخالفت کردن نعلان نام رد پا
دهی معرفه - ارض شعله بالقع ای کثیره النعال کما
قالوا معقرة للارض الکثیره العقارب نعل (رض)
ان ۲ بدرجی الظم -

وَقَالَ تَرْكُوا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْهَا فَلْيَمْسِكُوا بِهَا وَكَلِمَةً الْتَفَلُّ

ی اَحَبُّ وَذَلِكَ اشْدُ حَالِ الْبِدْوَى اِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا مَنٌ
تَغْتَشِيهِمْ اِمَّا تَحْتَ حِمْلِ رَقْعٍ اَوْ اِلَّا تَحْتَ شَرْكَرِ

بقال بالکسره آرد - و سنگ زیرین دستا

محل واحمال قوله نعم واخرجت الارض انقلا لها
م اجسادهم اكرم ثقلها لكر انزلها لوصف ثقلها

فنی جسدی ای فتور و نداشتن - و یقال احتموا بشقاقهم
بسر القاع ای بهتسم کلمات نقل رک ان ۴۷ گزانی

منزل

10/1/50

میں نے

میلان

100

نہیں تو زلی

تمت

مکتبہ

10

١٢

3

2

1

1

3

1

۱۱

جثولة جثالة مصدر منه (عجمي) جثالة مورچه سپاه
شجرة جثلة درخت بسیار برگ و وفورک و يقال
اجثال الطير اذا انقضت ريشه واجثال الرجل اذا
غضب وتثاقل القتال - واجثال النبت اذا
انبت واكن لان يقبض عليه - الجثال مثال مضمر
بر پاسه ايستاده -

ججل - ججال - بالضم زهر ججل زنبور و بلخ بزرگ
ججل ايضاً شيبك بزرگ و آنتاب پرست که آره پا
نيزگويند و ججل يعني کوه غلطان - و انگندن ججل به
فيه يقال ججله امي صرعه و ججله بزيادة الميم كذلك -
ججل - ججل - فرب و گردانام ججله امي صرعه -
جججل - جججل - لشک و رجل جججل امي عظيم القدر
جججله تيموزا سب جججله و جججله امي راه و صرعه - و
تججل القوم اجتمعوا - جججل کلان لب النون المدة -

ججل - ججل - اندام ججل و البضتين ج - ججل
چرخ ججل بالکسر کوشک جداله بالفتح غوره حسنه
سفال سخت ناکرده ججل ج - و زمين يقال ججل
باسجداله - و طعنه ججله امي راه بالارض فانجدل امي
سقطه - مجاوله ججل بالکسر خصوصيت کردن ججل
اسم فيه - ججل بسکون و دم حکم تافتن رسن را
رعي و اض ۲ و ک ۲ جاریه مجاوله انخلق امي
حسنه الججل - مجدل بر پچان نه از لاغري رخنام
جادل امي مشتد - و اسجادل من لدنا فاق فوق اللج
و هو الذي قوی و شئ مع امه - و ججل احب في
سنبله امي قوی - ججل مهار ناقة از پوست - و
حميل ججل و شد قم فخلان من الابل کانا للنعان
بن المنذر - جدلية نحو - و قبيلة - و کرانه - و نام را
که ام قبيلة است جدلی مثال نقضي منسوب اليه -
جدلا زره تافته مجدوله کذلک - جندل سنگ

و نام مردی جندل بفتحين و کسر الدال نام جاس
سنگ ناک - جندول جوچه -

جندل - جندل - بالکسر بنج و تنه درخت و منه
قول اصحاب بن المنذر انما جندليها الحماک و يقال
فلان جندل مال اذا کان رفيقا بسياسة جندل
بر جای ايستاده چون ستون جندل بالتحريك شادی
و شادمانی کردن رعي ک اف ۲ جندلان نعت
امه اجندل متعده منه اجندال لازم منه -

جمرل - جمرل - بفتحين سنگ جزول کذلک شام
درنده - و لقب مردی ارض جمرله و مکان جمرل سنگ
ناک اجرال ج - و ايضاً جمع جمرل مثل جمل اجبال
جريال بالکسر رنگ سرخ و خمر جريال الذهب کوه
زرجريال الخمر کوه شراب -

جرجر و حل - جرجر و حل - شتر سطر -

جرجل - جرجل - بنرم سطر و خشک جرجل بزرگ
و بسيار خطا و جرجل و جرجل امي کثير جرجل ج - جرجل
بسيار و ادن يقال اجرلت لمن العطاء و اکثر له
و فلان جرجل الراي امي صلب مستقيم و امرأة جرجله
بنية البحر انه اذا كانت ذات راي و لفظ جرجل اسه
مسلب صحيح و هو خلاف رکیک - جرجل ايضاً بریدن
رعي و اف ۲ يقال جدلت الشئ جرجلتين امي
قطعة قطعتين - جرجله بالکسر امي قطعة عظيمة من التمر
و نذر من اجزال امي زمين صرام الخجل جرجلتين
ریش کوهان رعي ک اف ۲ بعير اجرجل نعت منه -
جرجل کبوتر بچه - و جوزان - و زهره -

ججل - ججل - خرمانان کوتاه ججله کي - و کرد
مججل کذلک (عجمي) و قوله تعالى و جعلني نبيا
صير لي و جعلوا الملكة الذين هم عباد الرحمن انما
امی سموهم - ججل بالضم مزوجاله بالکسر کذلک ججله

مثله ججل (من اف ۲) کوه غلطان - و نوعی از جانوران
آبی سیاه ججلان ج - و جعل الماء بالکسر ججل اذا اکثر
فيه اججلان جبال بالکسر دست مال یک و خنجر جعل
بضتين ج - مثال کتاب و کتب و اجعلت القدر
امی انزلتها باجبال و پامی مزد و ادن بگشتی آمدن
ماده سنگ و سباع اجتعال کردن -

ججفل - ججفل - ابروی آب جفال بالضم صوف
بسیار و آب آورد - و سر جوش دیگ - و هر چه بسیار

وصفت کنند انرا ججفله من صوف امي خرقة منه و هو
اسم مفعول مثل قوله تعالى الاس من غترف غرقة -
و يقال دعوتهم بجفلی و لا جفلی و هو ان تدعو الناس
الی طعامک عامه - و يقال دعی فلان فی القری
لانی بجفلی و لا جفلی امی دعی فی الخاصة لاسی

العامه - و جارا القوم اجفله و از قلعه - و جاد ابا جستم
باجفله و از قلعه امی جماعتم و قال بعضهم الا جفلی الا
- و الجاد من کل شئ جفل امی اسرع - جافل امی
منزعج - اجفیل ترسده و بددل اجفال که بختن بکلب
و شتافتن جفاله کوه مردم گردان ریح مجفل و جافل
امی سریع - و اجفلت الریح بالتراب اذهبته و طهرته
اجفال برکنده شدن -

ججلل - ججلل - بالفتح بادبان جلول ج - جل
بالضم پوشش ستوران جلال ج - اجله جمع الجمع
و ايضاً جل همه و عرب کل و جل الشئ معطوف جلاله
کار بزرگ ججلل ج - جلله بالضم خورخر جاجل بالکسر
نامی کشت و روده و يقال مالدق دلاجل اسه

دقیق و جلیل - جلله شتران کلان سال و بی جمع
جلیل مثل صبی و صبیته و شخته جلله امی مسان - مجلله
بالفتح کتاب حکمت و ادب - و هر چه باشد از
کتاب بزرگ و جلال الله امی عظمت الله - و يقال

جندل

ججل ججفل

جرل

ججل

ججفل

جرجل

ججل - جندل

ججلل

ججفل

فعلته من جلالک ای من اجلک جلالة بزرگی و
 بزرگ شدن - و من شدن جمع فاک و جلیت
 الهاجن عن الولد ای صغرت - جلالة بالتشديد
 ماده کا و پید خوارونی اس حدیث نهی عن لبس الجلالة
 جلال بالضم بزرگ جلالة نامة بزرگ جلیل تختیار
 بزرگ و کار آسان و هو من الالهة و فعلت
 ذاک من جلالک ای من اجلک جلیل بزرگ و من
 و بزرگ از وی اندازگاه سازند جلیله بزرگ جلال
 ج - جلیل واحد جلال و هو معروف و هو اسم موضع
 ایضا جلیل بزرگ جلیل و بانگ رعد و جنبانیدن
 چیزی بدست جلیل ابر باران و جلیل فی الارض
 ای ساخن فیما و دخل - و جلیل تواتر الیه است
 تضعفت - و فی السیاسة ان قارون خرج علی
 قومه تیجرتی حمله فامر الله الارض فاختذت قوت جلیل
 فیما الی یوم القیامة حمله جلیل بالضم غرر و شن و از
 جلیلان کشیز و یقال هو اسم فی قشره قبل ان
 یخمد - و هو ایضا جنة القلب یقال اصبت جلیلان
 قلبه - جلول بیرون شدن از شهر بشهر
 دیگر راع فاک و هم قوم جالة جل بالفتح
 پشتک ستور بر چیدن راع فاک و منه بیت
 الدابة التي تاكل العذرة جلالة اجلال کذلک جالة
 پشتک گو سپند و شتر یقال ان بنی فلان قودهم بجالة
 و الواله و هم یجلبون الجالة ای یلقطون البعرة - اجلا
 بزرگ قدر گردانیدن و فلان ما جلنی لا احشانه
 ای ما عطانی جلیله و لا حاشیه فاجلیله التي تحت
 بطنا و احدا و الحاشیه صغارا لابل - و یقال ما جلنی
 و لا اوقنی ای اعطانی کثیرا و لا قلیلا و یقال لجللیله
 و لا دقیقه ای ماله نامة و لا شاة تجلیل فراز گرفتن
 و جل براسپ افگندن تجلیل ابر فراز گیرنده هم بزرگ

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

جلیل

را بباران تجلیل زیر چیزی شدن تجلیل ای اخذ جلالة -
 تجال بزرگی نمودن فلان تجال عن ذاک ای
 یرفع عنه - جلولا بالمد نام دیهی بفارس جلالی
 منسوب بوسه -
 جلیل - جلیل یفتخین شتر بزرگ و اجال جالات
 و جلیل ج - و پدر حی از اندج جلیل شتر گله با شتر
 و اسباب آن قال ابن السکیت یقال للابل اذا
 کانت ذکورة و لم تکن فیها انثی بده جماله بنی فلان
 و قرمی کانه جماله صغیر و تجلیل البعیر ای صار جملا اذا
 ارجع - جماله شتر بان مثل الحیالة و الحماره - جمال
 خوبی و خوب شدن راع بضمها جلیل نعت منه
 و ایضا پس گداخته جمیله جلال نعت منه مؤنث جمال
 بالضم و التشدید اجل من الجلیل جلیل بالتصغیر
 جملان بالکسر ج - مثال کفیت و کعتان - جلیل بالضم
 و سکون نام زنی جملة همه جلیل ج - اجال جلیل کردن
 حساب - و نیکوئی کردن کسه را - و نیکو کردن
 کار و پیه گداختن - و بسیار شدن شتر جلیل بالفتح
 گداختن راع فاک و اجال کذلک - جماله
 نیکوئی و خوبی کردن با کسه رجل جمالی بالضم مشدد
 الیا و عظیم الخلق - نامة جمالیه تشبیه بالفحل من الابل
 عظیم الخلق - حساب الجلیل بالضم و التشدید نوعی
 از حساب جلیل ایضا من کشتی که از قاس نیز خوانند
 و قرأ ابن العباس حتی بلغ الجلیل بالضم و التشدید
 تجلیل آراستن تجلیل خوبی نمودن - و پیه گداخته خوردن
 و منه قیل المرأة تجلیل و تعفی امر کل الشتم و الشتر فی العفافة
 و هی ما بقی فی الصرع من اللبن -
 جلیل - جلولان - گرد بر آمدن راع فاک
 ض ۲۴ اجتبال اجتبال کذلک جلولان المال
 ستوان خرد جلولان بالتسکین کوهی بشام آجاله

بر گردانیدن یقال فی الیسر جل السهام تجوال بکشتن
 تجویل مثله جلست نهاس نهامی اخترت منه و اجملت منه
 کذلک و تجاولونی الحوب ای جال بعضهم علی بعضی کانت
 بینهم مجاولات - تجویل بالکسر شامچه - و سپر جویل بالضم
 دیوار سر چاه جال مثله اجوال ج - یقال ماله جویل
 ای عقل و عزیمت تمنع مثل جویل البئر -
 جلیل - جلیل - نادانی خلافت العلم و نادانستن
 جماله کذلک راع فاک و اجال جلیل نادانسته آوردن
 استجمال نادان شتر دن و سبک داشتن تجلیل نادانی
 منسوب کردن جملة کاری که بر جلیل دارد کسه را جلیل
 بالفتح بیابان بی کوه و نشان و یقال کان ذک
 فی الجبالیة الجملاء و تاکید اللاد الشیق دس اسیر لیکونه
 کما یقال و منه و منه و لیسیت لیل و یوم الیوم -
 جلیل - جلیل - ترک دروم و جلیل من الناس
 ای صنعت جیلان بالکسر قومی در بحرین ترتیب ده
 کسری جیلان بالفتح جی از عبد القیس جیلان
 ما اجالته الریح منه -
 جلیل - جلیل - کجفر موضعیت درین اذ و یارند -
 جلیل - کسمبل مرد جفا کار -
 جلیل - کجفر و کفند و علا بطسبک جلد -
 جلیل - کجفر و کفند و جوان گردانم فربه -
 جلیل - التراب سفاه بیده از دست خاک پراپند
 جلیل - کزنجیل گردبان و آن کسیکه دست
 بر سر طعام هند تا کسه نخورد -
 جلیل - بافتادن نزدیک شدن و وقع فی
 صحیح البخاری منم الموبق ای جمله و منم من یجوز فی
 روایه منم المجدول کلاهما باجم فیما ضبط الاصل
 فسر بالاشراف علی السقوط و کله ابن الصابی
 المجدول بالزاد و اجم و هو و هم و روایه المجدول

با سحر و الوار -

جر عیسی - کر نجیل غلیظ -

الخطلا - من النوق شتراده شست و نالوان
و شتراده که بیک روش نه خاید -

جعبله - شتابی کردن -

جعتل - بن عابان - کشفه قاضی افریقیه -

جعدل - کجفر سخت درشت جعدل گنبدل و
تبعثن مثله -

جعقلیل - کر نجیل مرد کشنده آما سیده و طعمه فحشه
ای قلبه عن السرج نصره یعنی نزه زو و بر گردانید
او را از زمین و بر زمین انداخت -

جججل - کشف احتشای صدق -

جمعیل - کر عیسی فرا هم آرنده هر چه جمعیله کفتا
و شتراده سال خورد یا درشت استوار یا شتراده
که بسبب لاغری ایستادن نمیتوانست سپهری غایت
جمعه من العمل و السمن بعد گردگان از شید یارون
امراة جمعه اللحم زن فرازم گوشت جماعیل و تدبیر
تشد و الیم و بیست بقدرس -

ججشل - کجفر نام شخصی -

جججل - کشفه تیره ایست مانند مار چو به جوش
داده خورندش -

ججعدل - کسفر جل و قز عمل مرد فربه درشت -

ججبل - کجفر تکه کلان یا کلان سر یا سال خورد
جعبله زن رشت و ججبل بن سبت آنکه خبر وفات نبی
صلی الله علیه و آله حضرت رسانید و بنو ججبل فقما بالشام

فصل الحاء

ججل - ججل - بن حبال اجمل ج - و عید
امان - و بیوشلی - و ریگ نوده دراز کشیده -

جلی و رگ گردن - و رگ بازو و فی النسل هو علی ججل
ذراعک ای فی القرب منك - جبله بالضم میوه درخت
باند خاردارد فی الحديث و قدر ایتنا مع رسول الله
صلی الله علیه و آله ان افعام الا احبله و ورق السم و نو س
از پیرایه که در ججیل باشد شب حابل سوسمار ججیل
ججل بالکسر سختی جبول ج - و يقال للواقف مکانه
کالاسد لا یفر ججیل بر ارج ججل ففتحین بالکسر ججلت
المرأة و هی حبلی و نسوة حبالی و حبالیات لالکس
لها افضل ففارق جمع الصغری و الاصل حبالی کسر
اللام لان کل جمع ثالثه الف الکسر الحرف الذی فیها
کساجد و جعفر ثم ابدوا من الیاء و المنقلب من الیاء
التانیث الفافقوا حبالی بفتح اللام للمفرق بین
الافین کما قلنا فی صحارای و لیکون حبالی کجلی فی
ترک صرنا لانهم لو لم یبدوا سقطت الیاء و دخل التنوین
کما سقط فی جوار حبلی ججیلوی ججیلوی منسوب الیه
قال ابو زید یقال ججلی فی کل ذات ظفر و یقال کلان
فی ججل فلان ای وقت ججل امه به - و ججل احبله
نتاج النجاج و ولد الجنین و فی الحديث نبی عن
بیج ججل الحبله - جبله لیکون الثانی و حرکت شلخ
رر حبله بالکسر دام حابل دام گسترده و تار و فی
المنش الخطلا حابل بالنابل یعنی آیمخت تار
و بود آحبال آستن کردن تجبول صید را و بخت
بدام حابل رسته که بوسه بردخت خرما بالا رونده
احتبال صید کردن بدام ججلی الفرس پیوند شتم
اسپ حبال بالکسر نام مردی ججیل نام مردی
و مرد کوتاه بالا و پوتین -
ججشل - یقال مالی عنه ججشال و ججشال بالضم
ملین و هموزایه -
ججشل - ججیل - نوعی از درخت کوه و مرد کوتاه

ججشال بالضم پوست خود و برنج و خرما که گفته و
کجباره آخشال سبوس آبه دادن کو دک را -
ججل - ججل - بالفتح و الکسر بند و پاسب برنجین
جججل سپیدی دست و پای استور فرس ججل ایسی که
چهار دست و پای او سفید باشد ججل الرجلین مطلق
الیدین آنکه پایها سفید باشد و لایکون الججل واقعا بید
او یدین مالم یکن معا او معمار ججل او رطلان فان کان
ججل بدو رجل من شق فو محسک الا یا من مطلق الیاء
او علی العکس وان کان من خلاف قل او کثر فهو
مشکول ججلان رفتار بندی و مرغ - و ججهان فتن
ر ع و فاضل ۲ و ک ۲ حجلات الابل الصغار
ضربت سو قما شست علی بعض قوائمها و اجلس الیم
اذا اطلقت قیده من ید الیسری شدته فی بنی حجله
بالتحریک خانه عروسی حجال ج - و کبک ججل ففتحین ججل
ج - ججلی بالکسر جمع ججل لم یجی الجمع علی بالکسر حجل
طرنی جمع طربان و ججلی جمع ججل یعنی کبک - و شتر کوه
ریزه حجله کی حجله گو سپند سپید تنها حجله شیشه سر فروخته
و ججلت عینه ای غارت ججل نام ایسی است -
ججذل - ججذل - میل کردن بستم ر ع و فاضل ۲
صلته بعله یقال رجل ججذل ای غیر عدل -
احدل مرد کث میان - و کشف و گردن بسوس
سینه بیرون آمده قوس حدلا که بان سینه
بیرون آمده -
ججذل - ججذل - بالضم کرانه پیرامن و ازاد
ججذل بالتحریک افتادن مژه ر ع و فاضل ۲
یقال ججذلت عینه اذا سقطت به فجماد نوعی از ججذ
که نان سازند ججذل بالفتح شلم که از بن درخت
بیرون آید -
ججججل - ججججل - شتم و راز -

جر عیسی

الخطلا - ججل

جعبله

جعتل

جعدل

جعقلیل

جججل

جمعیل

ججشل - حد

جججل

ججعدل

ججبل

ججذل

ججشل

جججل

ججججل - ججججل

شودند بر احوال نفسی استحقاق عقوبت بر مکان محال و اکثر
الناس - احوال - احتمال - فردا در تحمل استناده کردن
در سوگند احتمال حلال نمودن طعنه از جای جنبانیدن
کسی و در اندن خیر را بقال حلت بالناقة اذا قلت
لما حل بالتسكين فهو زجر لئلا توهو حوب جبر البعير وحل
ايضا بالتسكين في الوصل تحلل و در شدن از جای
تحليل حلال گردانیدن و هو ضد اخراج بقال حلت
تحليلا و تحلة - و يقال فعلت تحليلا القسم اي فعلت حلت
ببيدني ولم ابلغ ومنه قولهم قد فرض الله لكم تحليلا
وفي الحديث لا يموت لمومن ثلثة ولا في نفسه النار الا
تحليلا القسم اي قدر ما يبرأ منه تعالى قسمه فيه بقوله تعالى و
ان منكم الا وادراكا على نيك حقا مقتضيا ثم قيل لكل
نفس لم يبلغ فيه تحليل يقال ضربته تحليلا حلت لفتحين
سنة بر ستور نمودن حل بين احوال حلال بالضم متر
بزرگ حلال بالفتح ج -

تحلل - تحلل - بالسر بر پشت و بر سر برداشتن و رفع
فك ۲) ومنه قولهم وشاركتم يوم القيمة حلالا و ذرارة
حل بالفتح بركم و بار درخت و بار گردن قال بودیدنی
حل الشجر لغتان الفتح و الكسر و يقال حلت المرأة اشجرة
تحلاد منه قوله كما حلت حلا خفيا و يقال امرأة حلاله
حامل اذا كانت حلی فمن قال حامل انعت لا يكون
الا لاناك و من قال حلیه نباه على حلت فی حلیه و هذا اذا
حلت علی نظر باو علی رأسها غیا فی حلیه لا غیر لان الماء
انما تلحق للفرق فلا يكون المذكور نقدا استغنى فيه عن
علامه التانیث فان فی بها فو علی اصل قول الکوفین
و اما قول البصرین فلم یقولون هذا غیر ستر لان البعير
رجل ای و لمرأة یم حلی عاتق المرأة فاس مع الاشتراك
وقالوا امرأة مصیبة و کتبه حریة مع غیر الاشتراك فالتصویر
ان يقال قولهم حامل طالق و حلت من اشباه ذلك

من الصفات التي لا علامة فيها للتأنيث في اوصاف
ذكره وصف بها الانا كما ان المروية والمرجوة والحياة
اوصاف مؤنثة و وصف بها الذكران - حلت بفتحات جمع
حامل يقال هم حلت العرش حلت القرآن - حلت بسكون
آرنگ کردن ببنگ متعدي علی و حرب بر اخیستن قبی
وحمل علی انفسه ای جدا فی السیر - وحلت به حلة ای کفلت
حلت اولاد و احلت معنی قال الشاعرة و حلت فلم حل
قالت فلم احب بغير ایه اننی نظوم حمل فتحتین و حملان
بالضم ج - و اول بروج احوال یاری دادن بر دران
واحلت الهاتة فی حمل اذا نزل لبنها من غیر جبل و کذب
المرأة و استحلت ای سألته ان یحلی - وحلت الرسالة ای کفنت
حلتها و حمل الحلة ای حلتها - و حملوا و احتلوا بمعنی ارحلوا
و تحمل علیه ای مال - تحملت علی نفسی ای تکلفت انفسی
على مشقة متحمل لنفح الیم فکیون موضعنا و مصدر اقول
فی المكان هذا متحاما و فی المصدر ما فی فلان متحامل ای
متحمل - و ما علی فلان حمل مثل مجلس ای متحمل بکلیه
ج - حمل همک ۲) و دال شمشیر حلیه بالفتح انچه برداشته شود
از دیت و تاوان جزان حلت بالکسر نام اسپ و دال شمشیر
جامل خ - قبل حائل السیف لا و احلها من لفظها و دال
محال همک ۲) حمله بالفتح بارگی فقول خله الماء اذا
کان بمعنی مفعول بها حمله بالضم بار با حمول بلل بار الابل
القی علیها المودج کانت فیها نسارا و لم تکن جمیل الذی
یکحل من بلده صغیر او لم یولد فی الاسلام - و آب آورد
و بدرنتار - و بر خوانده حول موضع -

حوّل - حوّل - توانائی و حلیت - و سال و گشتن
صلته بعل و یکسار شدن کو دگ ساری يقال حلت الید
و حال الغلام فهو حولی و گشتن کمان زحالت اول و گشتن
شدن و می رعب فاض ۲) و کل فی حافروا سته
حولی و انشی حویله و اجمع حویات حوّل جستن بر سر

بر شستن از عهد گشتن - و گشتن گوشتی - و مانع شدن
میان و چیز و بجای گشتن جنبیدن حیال بالکسر بستن
تا شدن تا فعل بعد از گشتن و فی بایل حایل يقال
قد حوّل و حوّل و حوّل و حوّل و حوّل و حوّل و حوّل و حوّل
حیال و حیال ای بازائه و اصله الواو - و حوّل بالضم حیال و
ایضا جمع حائل من النوق يقال حائل حوّل حوّل و حوّل و حوّل
اذا لم یحل لئلا تاول الستة یحل علیها فی حائط و حائل و
جمعها حیظ و حوط و حوط و حوط و حوط و حوط و حوط و حوط
ایضا فی حائط حیط و حائط حوط و حوط و حوط و حوط و حوط
و بعضهم یحیی حیط مصدر و لا یحیط جمعا و کذا کثرت
حواله من الحول ای بهیة من لد و ای - حوله بالضم و الکسر
که با بچه بیرون آید از شکم آب که بر سر کدک بیرون آید
بوقت زادن می قال الخلیل لیس فی الکلام فعلا بعد کثرت
مع المدا حولا و عتباء و سیراء - حاکم گشت هر چیز حوّل
حالات و احوال ج - حال ایضا کثرت سیاه و فی الحديث
ان جبریل قال اخذت من حال البحر فغوث فمعنی فرعون
حین غرق و گرد و چو کدک - و پشتواره و حال تن
الفرس سطره موضع القبه حائل فستر باز آینه و فستر
بچه ماده لانه اذا نتج وقع علیه اسم تذکره و تانیث فان
الذکر سقب و الانثی حائل يقال تجت الناقة حالا حلت
و لا فعل کک ما از دست اتم حائل - حوّل گشتن زجاء
بجائے و الاسم الحول منه قولهم لا یخون عنها حولا و
پشتواره برداشتن - و حلیت کردن آحاد حوال
گشتن - و جستن بر پشت اسب و احوال الرجل
اذا حلت الید فلم یحل و روی آوردن بر کاری يقال
احال علیه بالسوط یضرب امرأ قبل - و فی الفصح تجنب و
و احوال بعد و - و گشتن سال - و سال گشت شدن سر
و طعام و جزان فو حیل محول حوالت کردن ام يقال
احال علیه بجزیه و الاسم الحواله و یکسال بجائے بودن

ححل

حوّل

خزعل - خزعل - بکسترین زن گول -
خزول - خزول - پندان خزولہ یکے ازوے
و بریدن گوشت و بالذال المعجمه ایضاً
خزمل - خزمل - بکسترین زن گول -

خزول - اخزال - بریده شدن اخزال - بریدن
 يقال اخزله عن القوم مثل اخزعه - خوزلی او خیز
 نوعی از رفتار -

خزعل - خزعل - في مشيئة امي عرج - ناقة
بها خزعل اسي ظلع قال الفراء ليس في الكلام
فعلال مفتوح الفاء من غير ذوات التضعيف
الا حرف واحد وهي خزعل وزاد ثعلب فيها
تقاريل هو تفرزاد ابو مالك قسطال وهو لغيا
واما في المضاعف ففعلال فيها كثير نحو خزعل
وعلقال -

خز عیبل۔ خز عیبل ارض اتم چیز ماے
 باطل خز عیبلہ سخناے خدا نندہ یقال ہا ت
 بعض خز عیبلہ اتک۔

خسل مختول۔ بالحاء والحاء چیزیں بکار
نآئیدہ راجل خسل ورجال خسل و خسل ایضاً
خسل خسل۔ بحکاء و سکونہ مقل خشک۔ و
وانہ مقل خشک یے۔ و سرہاے دست برنجن
و غلخال خسل بلایہ ازہر چیز و قد خسل اے ذل
خسل روان۔

خصل خصل۔ انجہ بوسے پیمان بندند در
 نضال و جزآن و تخاصل القوم اے ترہنوا
 فی الہمی۔ یقال آخر فلان خصلہ و اصاب خصلہ
 اذ اغلب۔ و خصلت القوم خصلا اے قضیتہم مع
 و اصل ۲ خصلہ نحو صلتہ بالضم یک دستہ موسی
 ویشیم و جزآن خصل (ضم) اف ۲ کرانہ ہامی خصل
 سر ہاف و دانگندہ خصلہ گوشت ران و بازو
 مختصل بالکسر شمشیر بران لغتہ فی مفصل۔

خضل - **اخضال** - ترک کردن خضل تر - ونبأ
 نازک خضیکه مرغزار سبز **اخضال** **اخضیضال** تر
 شدن **اخضیضال** بسیار شاخ و برگ شدن درخت
خضله بهشتین مشدد اللام **اخضب** و نقاره عیش
خطل - **خطل** **یفجتین** **سستی** و **سخت**
 و تباہ گفتن (ع ک اف ۲) اذن **خطل** را گوش
سست **خطل** بالضم ریه گو سپندان گوشها
سست افتاده از گردن و کذلک الکلاب **اخطل**
 نام مردی ولعت - ریح **خطل** اے مضرب
 جل جواد **خطل** اے سریع الاعطاء - و **اخطل**
 فے کلامه اے انخس **خطل** گیر به **خطل** بالضم
 مع النون تره و شاخ دراز خفا طیل **خطل**

اسکا دوشتر خنطورہ بالضم کیے۔

فعل جمعیل۔ پیرا ہن بے آستین جمعیلہ بادشاہید
 اُن جمعیل پوشیدن اُن لازم۔

خلل خل - سرکه در دضعیف باخلل و راه دوزخ
 يقال حية خل كما يقال انعى اصرية وجامه كسنة ويقال
 ما بهوخل ولا خراى لاخير فيه ولا شر و شكا فتن زبان
 شتر بچهره را تا شیر نه مکدر مع ف اص ۲) و سیخ در کلیم
 خستن و درویش شدن خلته بالفتح خود حاجت
 و درویشی و فقر بچه - در خنه و می ترش - خلته بالضم
 علف شیرین يقال الخلته خبز الابل و الحمض فاکتها
 و اذا نسبت اليها قلت بعير خل و ابل خلته - و ارض
 خلته کثیرة الخلته ليس بها حمض و دوست - و دوست
 یستوی فيه المذکر و المؤنث لانه مصد و قد جمع علی
 خلل - خلته بالکسر پوشش نیام شمشیر و پوشش
 کمان - و آنچه در میان دندان ماند خل دوست
 خلل فختین کشادگی - در خنه خلل رج و قرع
 بهما قوله تعالى فعزى الودق يخرج من خلاله من
 خلله و هى فرج فى السحاب يخرج منها المطر و
 تتباهى کار خلل بالکسر دندان گا و خلته ج - و دوست
 کردن با هم خلل بالفتح غوره خرما خلیل دوست
 و درویش بد حال خلیله مؤنث خلته بالضم اسبجه
 زدندان کا وى افتد و از میان انگشتان بیرون
 آید يقال فلان یا کل خلته و خلته بالفتح يخرج من
 بین اسنانه اذا تخلل و هو مثل خلاية ثلاث لغات
 و هى خل خلول لا غر و کم گوشت شدن روع و ا
 مع ۲) يقال خل بجمه و يقال فضیل خلول اے
 مزل و فى الحديث ان مصداق اناة النبیل خلول
 يقال عم فى دعاء دخل و خلل اى خص - اخلال
 و درویش کردن يقال خل به اى افتقر و حاجتمند

خضر

غسلِ غلغل

خود بخشش

فیصل

غزل
غزل

خضیل
خرمیل

خزل

خطا
قرن

گردانیدن یقال ما اخلک الی هذا ای ما احوک و
چرانیدن شتر و رعلت شیرین - و تباہ بار آوردن
نخل و ماندن مردم جا سے خود را یقال اخل فلان
بر کزده ای ترکہ - اختلال حاجت مند شدن معلتہ باطی
و منقول ابن مسعود علیکم بالعلم فان احدکم لا یدری
متی یخبل الیہ اسی متی یحتاج الناس الی ما عنده و
لاغر شدن و بہ تیرد و ختن تکمل خلال کردن ندان
و سپرے شدن چیزے - و ہار ان بہ یکے جای
مخصوص باریدن - و در میان قوم شدن خلخال
بالفتح پامی بر بن خلائیل ج خلخل لغتہ فیہ و مقصور
منہ تخلیل سرکہ کردن و انکشتان در میان یکدیگر
آوردن و در محاسن بوقت و خلخل جان کردن و ضو
نخل نخل - ریشہ و پر زو جا سے و نہالین گرد خمد
و دخت انبوہ - در یک تودہ باد درختان حمال بضم
لکل ستور خامل کم نام دسے قدر خمول مصدر رسد
ر صحت اخص ۴۴ افعال متعدیہ -

خیل

نخل

نخل ختل

نخل خجل

نخل ختلہ

نخل خذل

نخل خربل

از جہت ماورایقال بینا خولہ استحالہ استحوال بجال
گرفتن کسے را و خال خواندن - و بعاریت خواستن
ستور تا از وی انقطاع گیرد و خولہ نام زنی خولان قبیلہ
ازین و یقال تطایر الشررا خول الخول ای متفرقا و
الشررا الذی تطاير من احدیہا سارا اذا ضرب - و ذہب
المقوم الخول الخول اذا فرقوا شتی - و ہما اسمان جعلتا
اسما و احدا و بئیا علی الفتح بمعنی تفرقوا شتی -

خیل - خیال - بالفتح خیالہ شخص - و انچه دیدہ
شود و بخواب از صور و جزو آن خیال علمی کہ بہمت
رمانیدن مرغان بر پای کنند و زمین مرتبی تغلب
را خیال سپان - و سواران منہ قول تعالی و اخیل البعا
و قول تعالی و استغفر من استطعت منہم بصوتک
و اُجلب علیکم بنجلیک و در چاک حیالہ کلمہ بانان
خال ایضا نقطہ سیاہ کہ بر اندام باشد و نشان
خیلان ج - رجل اخیل مرد خالناک و کذا لک خیل
و خیل مثل کیل و کیول و بدل محوّل مثل مقول و
تصغیر خیل فین قالہ بالیا و خویل بالواو و کید
بزرگ منشی خیلا رض ۴۴ ممدود و بالکسر ایضا
یقال ہوذ و خال و خیلا و ذ و خیلہ اسے ذ و کبر و نام
کو ہے - و ابر یقال ما حسن خالہا و خیلہا ای غلاظتھا
للمطرد و خالت السحاب و خیل و غایت ای تزیین المطر
و خیل السحاب و تفتت - و یقال اخلت فیہ خال من
انحر ای تو سمت و رأیت فیہ خیلہ و تحولت فیہ خالا
کذلک و افعال ایضا تو ب من نیاب الخصال
قد خال الرجل فهو خائل ای یختل خال ج مثل
بالع و بابتہ و کذلک رجل خائل بالضم ای مختل مثل
قولک رجل یتمہ و او برای قاطع الرحم - و یقال فلان
مخیل للمخیل و مخیق لہ - ارض مخیلہ و مخایلہ التي بلغ نبھا
المنی و خرج زہر باخیل خیلہ و خیلہ گن بردن

ر صحت ۴۴ و فی الشئ من لیس من یخل ہومن باب
ظنفت و اخواتہا التي تدخل المبتدا و انحر فان ابتداء
بما اعلت وان وسطہا و اخرت فانت باخیار
بین الاعمال و اللغات و قول فی مستقبلہ کالکما عن
نفسک اخال بکسر الهمزة و ہوا الفصح و ہذا سلفیو ہما
علی القیاس - اخالہ متشبہ شدن یقال ہذا امر لایل
اسے لایشبہ و خیل الناقہ و اخیالہا اذا وضعت
قرب ولد باخیلا لایلایقر ہما الذنب و خیل الیہ استعمل
بحول الامی شہ و خیل علیہ ای دہشت التمتہ الیہ -
و خیل علیہا السمار اذا رعدت و برقت و تہیات
للمطر تخیل علیہ ای اخترتہ و تفرست فیہ انحر و خیل
لانہ کذا اسی تشبہ و تخایل مثلہ و یقال ایضا تخیلہ
فتخیل کما یقال تصوریہ فنصور لازم متعدد - مخایلہ
برابری کردن اخیل نام مرصعہ کہ آنرا افعال بہ
دارند و نام مردی و ہو منصرف فی النکرۃ و بعضہا
یصغر فی المعرفۃ و لا فی النکرۃ و یجمل فی الاصل صفتہ
ہو الاخیل حی از بنی عقیل رسط لیلی الاخیلہ -
ختل - کجھن زن کوتاہ قد و کشفند بخر و پیش آیندہ
بر روی مردم خبتہ مصدر رسد -
نخل خجل - اسفہ جل کلنگ -
ختلہ - در رفتار درنگ کردن -

خذل - جامہ ہاسے کتہ و احد ہا غیر مستعمل و
عزنی بر ۴۴ من خذانی فیض یلین ضیع شیبہ طبعیا
فی شئ غیرہ قالہ امرأۃ رأت علی رجل بر دین نترت
طامعہ فی یسارہ قالہ معسر او بکسر الکاف قالہ
رجل استعار من امرأۃ بر و ہما فیلہ ہا و رمی بخلقات
کانت علیہ فجات تشریح بر دیمہا و خذل فی لیس
قیمہ خذلہا -
خربل - کشفیل اسم مؤمن آل یاسین خربل

خربل

زن گول یا زن گنده پیر فانیه خرابل ج -
خر قول اللحم لغته فی خردله -

خر طال - کز حال دانه ایست معروف او به
اله طان و موضعیت -

خر قل - نه رسیده - نیک تیر انداخت یا با بستگی
گذاشت آنرا یا گدازانید نیز از نشان -

خشل - بالفتح - آتشید باللام تل سخت -
خشفصل - یفتبین فرج زن -

جل خشفصل - کجند و علا بطرد دست راست
نا توان خفاصل ج -

خافل - گریزنده -
خفاجل - کعبا بطنگل خفجل کسندل گران

جان نگوار و آنکه دران زشت روی و فنج با عهد
و فنج رفتار سے ست که دران پیش پا نزد یک

هند و پاشنه دور -
خفشفصل - بروزن و معنی خفجل -

خفجلیله - میان گروه فتنه بر پا کردن -
خفشل - بالفتح نام مردی و کفشفصل موضعیت

به دیار کلاب -
خفشل - بالفتح ناتوان و زن کالان شکم و فروخته

و نام وادیت -
خفجل - بالکسر زن گول و ذک بسیار فریاد خفجل

بچنین زن عقد نکاح بست -
خندله - بر شدن تن -

خفشله - اگر دشمنی و پیر سے لرزان شدن
خفشل خفشلیل خفجل و وفزک درشت -

خفطلیلله - گله شتر و ربه گاؤ پاره از مهر خطوله
عقله و ابل خفاطیل شتر با سے پر آگنده و کعب

خفاطیل ملترج معترض بها -

فصل الدال

وال - دالان - یفتبین نوسه از فستار
رع بفتحهم دال بالضم سختی و آلیل ج - یقال

وقع القوم فی دوال ای اختلاط من امرهم کما یقال
اک ۲ جانوری چون براسو - وحی از کنانه قال احمد

بن یحیی لا تعلم اسما جاعلی فعل غیر یقال لا یغشش
المسمى بهذا النسب ابوالاسود الدحلی الا انهم فتحوا الهمزة

علی ندبهم فی القبة استنقا لا لتوا لکسر تیسین
یا القبة کما یسب الی نمرتری و رجا قلبوا الهمزة و او

و قالوا و لی لان الهمزة اذا افتحت و قبلها ضمة یخففها
ان قلبها و او و تخففه کما قالوا فی جوهن یجوز فی

مؤن مؤن قال ابن الکلبی دبو ا بوالاسود و الله
تقلب الهمزة یا حین انکسرت و کسرت الدال الح ورة

لنکسر الیا کما فی قبیل و بیج -
دبل - دبل - گرد آوردن و بیچیدن لغته رع

ن اض ۲ دک ۲ و بلیه بالضم یک دسته از هر چیز
و بول نیز و دادن زمین را بر سر زمین و جزآن و پیران

هر چیز سے و کل شئی اصلحه فند و بلیه و ولته دبل
ایضا جوض با سے خرد و بل بالکسر شئی یقال د بلا

و بلیه کما یقال نکلا نکلا و بلیه بالتصغیر ریش
غریب یک - و نوسه از بیماری و سختی یقال د بلیه

الد بلیه اے اصابت الداهیه - دوال خرفطانی
خرد اندام - و لقب مردی -

دجل - دجال - نام مسیح کذاب - و گروه
بزرگ دجالیه مثله - دجله بالکسر جوسے بغداد

بغیر الف و لام بعیر جمل قطران مالیده ترجیل
همه اندام شتر بقطران اندودن و اذا جعلته علی

المساعف ذک الدش -

دحل - دحل - منگای در زمین و دای و دحل
و دحل دال حال دحلان ج - و مرد شر سنا

و دحل فی دحل فی الدحل رع بفتحهم دحل
چاه فراخ اطراف و دحل البئر حضرت فی جوانیها

دحل باسی دحل صیاد رجل دحل یکسر مرد فرجه کتانه
دحل - دحل - در میان رعیت اض ۲ دحل

بالتشدید کذلک ادخال بالتخفیف در آوردن دحل
کذلک و ایضا در آورده قوله تعالی رب ادخلنی

دحل صدق و دحل الشئی ای دحل قلیلا قلیلا و دحل
منه شئی دحل بالسکون در آید چیزه و هو دحل

الخرج و عیب و تمت یقال تری القنیان کدحل
و ما یذک مال دحل و کذلک دحل بالتحریک یقال

نرا از من فی دحل و دحل - و قوله تعالی ولا تغفلوا انکم
دحل انکم ای مکر و خدایه - و هم دحل فی بنی آدم اذا

انقلبوا معکم و لم یسوا منکم - دحل در آمدن و جاب
در آمدن یقال دحل دحل صدق و دحل احسان و

قرنی قوله تعالی ادخلنی دحل صدق بالفتح ایضا
داخله الا از طرفه که به تن رسد و داخله الرجل

نمانی مرد و داخله بالضم کذلک یقال هو عالم بدخله -
دحل دحل آنکه در کار کسے داخلت کند دحل هر

خرد و داخل ج - و علف که از بیج و درخت رسته
باشد و داخل شتر آب خورده را بمیان دوشتر نشاند و

آوردن در آب خور و دحل فلان فهو دحل ای
فیه عقله دحل بالتحریک - و دحل مشددة و خففة

زنبیل خرا و دحل دحل ای عفتة البکوة یعنی میان
بوسیده و زن شومنی یه دحل لا غر دحل بالفتح موضع

دحل - در بانه - نوسه از رفتار -
دحل - در دحل - مثال دحل نوسه جامه -

دحل - در کلمه یکسر تین نوسه از عبت و باز بجه

دحل
خر دحل
خر طال - دال

خرقل
دحل
خشفصل
خشفصل

خافل
خفاجل

خفشفصل
خفجلیله
خفشل

خفشل
خفجل

خندله
خفشله - دحل

خفطلیلله - در بل
درقل
درکل

دعبل - دکل

دمل

دغل

دحمله

دحل

دغفل - دول

دفل

درجله

دقل

درجیل

درخیل

دکل - درولیه

دوشله

دعل

دلل

دعکله

دمحله

دانال

دنبیل

دویل

دویله

دعبل - دعبل - بکسر تین شتر بلند و نام

شاعر م -

دغل - دغل - بفتح تین تباهی - و درخت انبوه

ادغال فساد و تباهی در آوردن در کار م - و

درخت ناک شدن زمین و غافل سختیها و بلاها -

دغفل - دغفل - بفتح تین بچه پیل و نام مرد م -

عیش و غفل فراغ عام و غفل سال فراخی -

دفل - دفل - بالکسر گیهیست تلخ و احد و جمع

نیون و لاف من جبل الله للاحاق فون في النكرة

ومن جعلها للتأنيث لا يوزن -

دقل - دقل - بفتح تین غله به بار و بهی نصاب

جمع خصبه و قله م - و تیر کشی - و خرمایه بلا به

يقال اذ قل النخل - و دقل غلاته اذ اختص

بشي من ما كل -

دکل - دکل - بفتح تین گل تنگ و گردوی که سلطان

گردون نه منند تکل خود را بر داشتند بزرگ گردون

يقال هم تيدكلون على اسر تيدكلون -

دلل - دلل - راه و راه نمائی دلالة بفتح

والکسر دلولة بهنوئی گردون و بفتح اعلى رجع فاع

ض م دلیلی بالکسر و تشدید اللام راه بر دل ناکردن

رجع فاع م يقال ولت المرأة ولال بفتح هم

منه یعنی ناز و میل ناز گردون و يقال اذل فاعل

والاسم الدالة و فلان يدل على اقرانه كالباز م

يدل على صيده و هو يدل به اسه شق به قال ابو حنيفة

الدل قريب المعنى من الهدى و هما من السكينة و الوقار

الهدية و المنظر و الشامل و غیر ذلک فی احادیث کان

اصحاب عبد الله يجلون الى عمر فينظرون الى سمعته و

و ذلک تشبیه بر و تدلل الشیء ای تحرك متدلیا لذلک

اجتلاب کردن لدن بضم تین غایت بزرگ نوعی از

جائوزان و نام استر امیر المؤمنین علی بن ابی طالب

دمل - دمال - بالفتح سرگین - و خرمای بوی گرفته

دمل نیز و دادن زمین را و اصلاح کردن چیز را

المله مدار کردن با کسی اندام نیکو شدن بایش بجرحت

و مل بالضم و تشدید الیم فتحا نوعی از ریشها و دامیل ج

دول - دولة - بالفتح گردش نیکی و ظفر بسو م

کسے يقال لنا عليه الدولة دول رجع ک افت م

ج دولة بالضم نوبت غنیمت يقال صار الفی دولة بنهم

تكون مرة لند او مرة لندک دولات دول ج - دولة

ایضا اسم الشیء الذی یتداول به یعنی و بالفتح الغفل

و قيل بهما الغفان یعنی و قال محمد بن سلام ساءت

یونس عن قول الله عز وجل کیلا یکون و دولة بین

الانفسیا و یحکم فقال قال ابو عمرو بن العلاء الدولة

بالضم فی المال و بالفتح فی الحرب و قال عیسی بن عمر

و کلنا بها مکون فی المال و الحرب سواء - و الدولة چهره

گردانیدن صلیه بطل و دولت و غنیمت دادن صلیه

من يقال اولی علیه ای انصر فی علیه و اولی منه -

و دالت الا یام ای داریت و الله ید اولها کما قال

الله تعالی و ملک الا یام ند اولها بین الناس ثم اوجه

الایدی ای اخذت نه نه مرة و نه مرة - و قولهم

کذا لیک ای تداولا بعد تداول و دال الثوب م

بلی - و اندال البطون ای استرخی - و اندال القوم

محو لو امن مکان الی مکان قال ابن سبکت الدؤل

فی بنی حنیفه ینسب الیه دؤلی و الدیل فی عبد القیس

ینسب الیه دلی و بها و یلان احد هادیل بن شن

والآخر دیل بن عمرو و اما دئل بهزة کسرة فی بنی

من کمانه و مر ذکره - دویل گیاه سال خورده و هو

فیصل دولة لغته فی تولد يقال جاء به دولة تراسه

به دایته -

و کل المال شتران پرکنده را از اطراف فراهم آورد

و کل کجفر درشت پوست بوشکل ام و کل کفتار و

ابن ابی دبا کل بالضم شاعر خراعی -

و حقله - دمیده شدن شکم -

و حمل به - آنرا بر زمین غلطانید و حمل القوم ترکم

مسیون بالارض مصرعین بطون دحمله زن لاغر

فرد و شسته پوست و زن و فرک نازک تن من

الاضداد - و حامل کعلا بط و رشت

پر گوشت -

در جلته - رفتاریست یابی که در محامل نمند و بر کمان

بپیچند و در جل قوسه فعل بهاذک -

در جلیل - کشر جلیل بلا -

در جمیل - بلا و مردوست رفتار گران سر

در حمایه بشکفت آورنده و خنداننده -

در ولیمه بفتح تین شهر است بروم و العامة تقول دولو -

و و شمله - بالفتح سر زده -

دعل بفتح تین فریب دعل گرد زنده مداعله با هم

فریب دادن -

دعکله - نرم کردن زمین بپاکوبی -

و محله - غلطانیدن و الداحل بالضم المکین التخل

و محله کعلبه زن فریب یازن خوب صورت و محال

بالکسر نیز ارشدن و لم یفسره -

دانال - اسم اعجمی -

و نبیل - کشفه قبیله ایست از کردان بنوا م

موصی منم احمد بن بصیر الفقیه الشافعی و علی بن ابی

بکر بن سلیمان المحدث الدنبلیان -

دمل - بالفتح ساعت و چیز اندک و ابل گشته

دیلی بالکسر کلان شهر است از شهرهای هند -

در هبله - کلان نواله خوردن تا در خوردن بهفت

فی الصدقة الامن اعطی فی نجد تما ورسلا یرید الشفاء والمرغاء۔ مراسلة نامه وپیغام کردن با هم قوم مرسل و سیل۔ و امرأة مراسل و ہی التي میوت ز و جها او اخصت انه یطلقها فی تزین لآخر و تراسله ارسال فرستادن پیغام ترسالة پیغام ترسل رسول فرستاده پیغامبر رسول مضتین و سکون و دم ج۔ مراسلات باد و با و فرشتگان رسول ایضا پیغام و قوله تعالی انارسلو رب العالمین و لم یقل رسل بالعلین الان فعولا و فعیلا یتوسی فیها المذکر و المؤنث و الواو و البج مثل عدد و صدیق مرسل بالکسر تیر کو تاه و شتر نرم مراسیل ج۔ رسل الرجل الذی یراسل فی فصال و غیره۔ رسال بالکسر قوائم دستور استر مندر و ہشتہ شدن موے و گستاخی کردن و موافقت جستن صلتہ ہالے۔ ترسل استہنگی کرد و نامه و رسالت ساختن از خود۔

رطل - رطل - نیم من - و موش است رطل با کسر
 ایضا نیم من تریل موش چرب کردن -
 رطل - رعلة - گله از اسب رعيل کدک و خله
 بلند رعال ج - استرعال در پی یکدیگر رفتن گو سپند
 و پیش رو گاه شدن ارا عيل المراح او اهلها رعلة
 رعل بریدگی گوش گو سپند که آونگان باشد شاه
 رعلا و ناته کدک رطل ج - رعلا ایضا گو سپند
 گوش دراز رعال سبک و سخت زدن نیزه و رعلت
 العوسجه خرجت رعلتها - و يقال مرفلان بجر رعلا ای
 غیا به - و ترکعت عیال رعلة اے کثیرا - و يقال کما
 تبدل من النبات رعل - و الرعل محال القل
 مرعل گوین مال رعلول بالفتح و الضم تره و قیل
 هو الطرخون - رعل و فوکوان دو قبیلہ -
 رعبل - رعبله - پاره پاره کردن و مرعبل پاره

پارہ و جاو فلان فی رعابیل ای فی اطوار و اخلاق
رعبل نام مردے -

رعل - رعل - بالضم نوعی از علف و ترشی و قیل
هو السرق الرغال ج الرغال رو یا نیدن رعل -
و شیر دادن زن بچه را و بانوار العجیہ کندک و گم کردن
شیء از چرگاه عیش رعل و رعل و اسع -

غلام رعل خشنه تا کرده ابو رعال بالکسر نام مردے
رعانہ خوردن بزغالہ شیر یا در بابی آنگاه را کہ در ده
باشند و جمع بفتحهم رزم رعول الذی انغمس کل شیء واکله -
رعل - رعل - خرامیدن و دامن کشان رفتن

رعع ف اص ۲ فور رعول و ہی رفله بکسر و ہی
مزعول فی شیدنها وان لم تحسن المشی فی ثوبا بها
قیل فلاء و ازل فی ثوبا بکذلک - رعل ایضا گول
معیشة رفلاء اے واسعه - ثوب رعل مثال بجهت

و فرس رعل الذیل و الذنب و کذلک البعیر ترعیل
بزرگ داشتن و چر کردن چاه را از آب -
رعل - رعلة - نخاله بلند رقال ج - مثل رعانہ

و رعال - ارقال پوید رفتن ناقه مرقل و مرقال
کثیرة الارقال - مرقال ایضا لقب مردے
را قول رس کہ بر درخت بومی برآیند -

رعکل - رعکل - بیک پاسی کند زدن رعع ف
اص ۲ تراکل القوم جنگ کند کردند با یکدیگر مرکل
بافتن راه مراکل الدابة و پہلوے ستور کہ بروے
کندہ سدور راندن و تماخض مرکب زمین کوفته بہم
اسپان و ترکل الرجل مسحاته اذا ضربهما برجله فخل
فی الارض -

رمل - رمل - ریگ رمال ج - رملہ اخض
منہ و شیری بشام ام رمال گفتا - رمل بفتختین پوید
و دین رملان کندک رعع ف اص ۲ و نام بحر

از عروض - و باران اندک ارمال ج - و خطاے
پاسے گا و دشتی مخالف رنگ او ارمال گویند قوام
سیاہ - و مردی زن آزمائے زن بی شوی رمل و پیش
قوام سیاه ارمال بیوگان درویشان ارمال المرأة

اسی مات عنها زوجها - ارملة بفتح الهم و درویشان و
محتاجان از مرد و زن رملت الحصیر و ارملة اسی بنفستہ
ارمال بی زاد شدن قوم و یقال قدر مل سریرہ داند
اذا رمل شریطا او غیرہ فجعلہ لمرالہ - و عام ارمال و سنہ

رمل و سال بے باران تر میل آلودن بخون تر میل
ارمال لازم منہ -

رمعل - ارمعلال - بالعین و الغین بیایے
افتادن قطره ہاے اشک از چشم و بالعین فقط
آب رفتن از دہان کودک - و پیایے افتادن
قطره ہاے اشک از چشم - و چکیدن روغن از بریان

کرم و فریاد زدن و قولم او رفق مرعلا اے
امض راشدا -

رول - رول - سخت مالیدن مسکہ و رنان
و پیایے بر نهادن اسپ تا بمیرد و روال بالضم آب
دہان را و رول کذاک و فلان لمیل روالہ اے

لعاہ - رول ایضا فرو گذاشتن اسپ آب دہن
در توبرہ بقال برؤل فی محلاتہ - قال ابن السکیت
روال و مرغ و لعاب و بواق کذب معنی - را و رول ایضا
سن زائد فی الانسان و الفرس الاعمی انکرہ -

رمل - رمل - نوعی از رفتن اقبال جائزہ رمل -
رمل - رمل - بیکسو خمیدہ و چو دروناک راہ رفتن و رمل
فک من رملہ ای و باہ و جنبہ رمال بالکسر شیر

و لرگ و من ملکہ امرواحہ رباعی و قد لا یجوز ابل
و رابیل ج - ترا بلو از دی نمودند یا بطور خود

بے سردار جنگیدند -
رشل - کجفر کوتاہ و نام شخصے و تصاحج بن تبیل
بالضم محدث -

اردخل - مردنازک و فریہ -
ردعل - بکسر را و فتح دال بچکان خرد -
ریدل - کجفر گول و ناتوان و کجفر دزبرج و
تقفذ پرندہ ایست لغات فی الہدیان -

ریال - بالکسر آب دہن و قدرال البصی کودک
آب دہن انداختن رعع ف اک ۲

فصل الزاء

زبل - زبل - بالکسر سرگین مزبلہ بضم الباء و
فتحها جای سرگین زبلت الارض نیز و دادم زمین را
رعع ف اک ۲ زابل بفتح الباء و کسر با کوتاہ زابل
زنبیل فاذا کثرت الدواب شد و تماقلت زنبیل از زنبیل
بالنون لانیس فی کلام تعلیل جافتن زیالہ بالضم
موضعی و ما فی الانا و زبالہ ای شئی زبال یا تخلفہ العلاء
بضمها -

زرجل - زرجلہ - بالضم گرد و ہی از مردم زرجل
ج - زرجل انداختن یقال لعن الله انا زرجلک ہ
و فرستادن کبوتر ناظمہ در رعع ف اص ۲ زرجل
بالکسر نیزہ کوتاہ زاجل چوب سر بند شک و زاجل
ج - زاجل بفتح الجیم بالهمز غیرہ منی شتر مرغ زرجل
بفتختین آواز دعوک اف ۲ سحاب و زجل رفت ا
ک ۲ ای ذور عد - زنجبیل م و زنجبیل بالکسر و الهمز
ضعیف اندام و قیل زنجبیل بالنون -

زرجل - زرجول - دو شدن زجای رعع بفتحهم

زرجل - زرجول - دو شدن زجای رعع بفتحهم

رعل
رقل

اردخل

ردعل

ریدل

رقل - ریال

رمعل

زبل

رقل - رول

رکل - زرجل

رمل

رمل - رمل

رملہ

زرجل

و منہ قولہ تعالیٰ فرمایا نہایت عظیم۔ مزا یہ دہریاں اسے
معارفہ و فراق تراویں بتائیں۔ زریں لغتیں دور
راں از کید گیر۔

و یقال اخذت الشئ بانمله اے بکله۔ عیالات ازملہ
ای کثیرہ ازمول بالضم آہو و گورن بانگ کنسہ
وقیل میو ازمول و ازمولہ رک اف ۴۴ ازمیل
بالکسر شکرہ و زمل زمیل زمال بالضم کلما مشددا
مرد ضعیف تر سندہ زمیلہ مؤنث زاملہ شکر کہ رخت
و قوشہ بروی نهند ترا ملہ عدیلی کردن بریک ملہ
تر زمیل در بیچیدن بجامہ و تزل شبابہ ای تدثر
و آزد ملہ احتملہ و منہ قولہ تعالیٰ یا ایہا النمر مل
میل روئیف۔

زول زول - شگفت آروال ج - و مر سب
ظریف کہ شگفتہا نماید بطرافت آروالہ مؤنث زوال
نیک متحرک در رفتن زائلیہ بنہندہ دومندہ و آیندہ
از دیال از الہ دور کر دن از جاے - مزاولتہ سید
بکارے و تزلزلوا اے تعابجا - زوال بافتح در
گشتن و دور شدن از جائے رجع من اصن ۲
و يقال زولہ فائزل - و مازال و مازیل لفعیل کنذا
وقد ذکر فی کاد -

زہل - زہلول - بالضم لغزان و نام کو ہی۔

زئیل - زئیل - دور کردن از جای - و پاره
پاره کردن و جدا کردن (صحف اک ۲) و يقال
زال الله ذوا که و ازال الله ذوا اذا دعی علیه
البلای و المملک - و يقال ایضا ذیل زوید - و
يقال زل ضا ناک من محرک و يقال ذلته فلم
قرن و مزله فلم تیز - و زیته و تیزیل ای فرقه و تفرق

زرقل۔ لی بھتی زرقلمہ۔ حق مرا بمن داد زرقل الشعر
پشمر ازو۔

زعفران - کجفر درختی و زعفران همه آن درخت
آتش افروختن و دروغ گفتن -

۱۰۴

فصلیہ شبانی گردن۔

نمک و زرد قل عمامه هر دو طرف آنرا فرو بست

زمین - با سیر -

و راست ایستاده -

فی مشیتہ۔ در رفتار خود همچو گران بار جنبید

ام زلف بلبل

فصل الحادی عشر

منقول۔ بالضم خواستہ و اولاد

نولک یا مونی بالعمرو التلمیسیں سوال مسئلہ خواستیں

زعم

پہلے۔۔۔ فصل

زغمل زلفه

U

زبان زنجیر

سے بہت دور ہیں
میں نے انہیں

زمین و سہل

122

100

سهل التعلق نرم خوشه با کسر ریگ نرسه جوی
ریگ ناک سهوله نرمی رع لغبها تسهیل آسان
کردن تسهیل مساحت کردن تسهیل تسهیل
داشتن تسهیل ستاره -

مول رسول بفتیقین سستی زیران اعلیٰ کائنات
اسول سولہ ائمتہ منہ وہم دہن سول تسویل ارسول
کارے قولہ تعالیٰ سولت لہ نفسہ اے زمین
لہ سحاب اسول اے مسترخ بین اسول۔

سیل سیل - توجہ سیل ج - ورتن آب
وختون وجز ان سیلان کنک (ع ن اک ۱۲)

اسماء را ندان اب بتیلیل گذلک میل آب رو
مسئل البتحتین مثله مسائل ج و سئل بالضم مسیله

مسلمان جمع علی غیر قیاس - سالمہ سپیدی پشیا
و قصیدہ نبی و سالت الفرة امی سہتالت و حضرت

فان وقت فی اشترخ سائل روان شدن
شکرا جهت تسلان بالکسر و نباله شمشیر و کار و

مسما لا ارجل دو کرانه ریش مرد سال یکی و مسالاة
: الحضا عطا ه سیال الفحمتین نوعی از درخت باخار

سبیل گنہگار غنیمت از تخم ہائے ترہ
رجل سبیل را بر وزن و منہ سجلی است

یعنی مرد و فرس
ستل القوم واستلوا و استلموا - پے درپے کیے

بعد دیگرے برآمدند سائل ہر چیز کہ بخو اشک و
سروارید قطره قطره روان شود مثل بقعہ راہ

سئل مفتی عقاب باپردہ ایست شبیہ یدان
یا بکر گسستگان باضم و اکسرو ایضا پس روان

سائل پس روئے کرد و ستارک بالضم بلا یہ چینر
مستقول مسلو ت مرد کو فتنہ تن۔

سجلیہ - مالیدن چیز کے دزد و دکن آن -

محمدا

سجاول - كعلا الطزوه وهو لا يعرف سما دليته
من عناد ليه شني لكان عناد ليه وهما انحصيان و
سجل كجعفر نام شخصه -

سرطله - درازی با اضطراب سطل كجفر
نفت منه -

اسرافيل - بالكسر نام فرشته وقيل ثمان
بمزة اصيلة -

سعايل - شتران دراز -

سقل - بالفتح بروزن ومعنى صقل كه زودون
باشد بالضم كلفته في الصاد والسيد قل لصقل
اسقل يقال بكسر هاء ياء زوشي وكلفته مرد لا عز
ميان والسقل من نخل سب زار پشت -

سكل ربالكسر ايسست سياه رنگ دفر ك
اسكال و كلفه كقوة ج -

سمطل - و سمر طول - دراز مضطرب -

اسما حيل - بالكسر ابن ابراهيم نجيل عليها السلام
ومغناه مطيع الله وهو الذبح على الصبح -

مسعمل - كشمعل شتر وراز -

مسعمل - كشمعل لاغر -

سمندل - مرغيت بند كه در آتش نسوزد -

سبنال - بالكسر موضعي -

سنطلة - دراز شدن سنطليل دراز و اسنطل
الفتح الطار لضعيف اشي يكاد يسقط اذا مشى او
من نحوه راسه ويرتفع او المتماثل لا يملك نفسه
والعظيم البطن مضطرب كقولك سنطالة بالضم رقتا
بالسكون وزن فرود آورنده -

سنطل - كوهيت خر نبطا هر هتان -

سبل - كجفر دلاور -

فصل الشين

شبل شبل - بالكسر شير يچ شبل و اشبال رخ
كبوته مشبل ماد شير با بچگان اشبال مهرباني
كردن صلتة بعلي و بچگان پروردن زن يوه
شبول كوايدن كودك (رعن ماض ۲)

ششل - الا صايح - درشت گزشتان
(رعن ماض ۲) و بصفا و هو ابدال من شتن -

شرحل - شرحل - نام مردی لايفرت
نكرة ومعرفته لانه على رنه جمع الجمع -

شعل - شعلة - بالضم زبانه و درخش آتش شعل
رض ان ۲ ج شعيلة بليته سوزان شعل بضمين
ج شعلة شم شاعل ج شعل بالكسر خنور اوجرم
كه دروے بنيد كند شاعل اے دو اشغال شعل

پراگنده شدن غارت و جز آن يقال شعلت
النارة - و كيتبه مشعلة و جسم او مشعل پراگنده

وهر جته - و لقطران در گرفتن شتر يقال
اشعل ابله بالقطران و آب چيكه در از مشك

از هر جاے - و اشعلت الطفلة اے حنرج
منه الدم متفرقا - اشتغال در افروختن آتش و سر

بموي سپيد شعل لفتحين سپيدی در ديم سب
و جز آن پيدا شدن شعله بالضم اسم فيه فرن شعل

لغلة شعلاء و قد شعل شعلا اذا ابيض بعض الكلب
فان ابيض كله فهو اصبح شعل نام مردی و

ذهب القوم شعلايل اے متفرقين -

شغل شغل - كلابا بالسكون و كركر

كار و ناپروايي اشتغال ج - يقال شغل فلانا
فانا شاغل و هو مشغول و لا يقال اشغله شغل

شاغل تو كيد لامل لائل - و يقال شغلت
عك بكذا و اشتغلت و قد قالوا ما اشتغلا لانه

لا يحبب مالم يسم فاعله -

شكل شكل - مانند اشكال شكل ج - يقال
بذا الشكل بكذا و ايشبه شكل بالكسر نازا امرأة ذات
شكل رعن كات ۲ شكل شكله كوسپند تيهگاه

سپيد شكل بالتركيب مصدره شكله ايضا حاجت
اشكله مثله يقال لنا قبلك اشكله اى حاجه شكله

بالضم شرحي سپيدى چشم كالشكلة فى سوادها شكل
بالتركيب مصدره رعين شكله و دم اشكل در جل

اشكل اذا كان فيه بياض و حمرة - اشكل ايضا
كوبى شكله تيهگاه - دروش - و سوي - و خرو و قوله تعالى

قل كل عمل على شكله اى على جدلية و طريفة و جته
شاكل سپيدى بناگوش شكل بالكسپاي بند شكل

بضمين ج - و رسن پالان شتر كه بند تا پالان
سپس زود - و شكل سب - و ايسه كه سته

تو اعم سپيد بودش و يكه لون ديگر يا عكس آن
اشكال پوشيده شدن كار يقال اشكل الامر ايشبه

اشكال مثله و اشكل النخل اى طاب رطبه و ادرك
و اشكل الغنم اى ادرك بعضه و اربخ و شكلت الفرس

بالشكل و شكلت عن البعير شدت شكله ليه تصدق
و احقب - و شكلت الكتاب اى قيدته بالاعراب

(رعن ماض ۲) و شكلت الكتاب اى ازلت
عنه الاشكال - و شكلته موافقت تشاكل مثله -

شكل لفتحين بطنه از عرب -

ششل - شل - راندن (رعن ماض ۲) الاسم

الشكل و دوختن جامه شلال بالكسر پراگندگان
يقال جاوا شلالا اذا جاوا ليطردون الابل شلل

بضمين ايضا داغ جامه كه بشتن زود و تباها
شدن دست (رعن كات ۲) و شلما الله دعاء عليه

يقال لا تشلل ولا تشلل شل شل لغت منه و يقال
لمن اجاد الرمي او الطعن لا تشللا ولا عى ولا شل

سجاول شيل شكل

سرطله

ششل

اسرافيل

شرحل

سعايل

سقل شعل

شكلا

سمطل اسماعيل

مسعمل

مسعمل

سمندل

سبنال

سنطلة

شطل

شغل

سنطل

سبل

شہول شامل

شاذل

شخصیات

المشرد
الشسلة
شمل شسيلة

شمعل - شمعلال - شاب کردن و پر کنند
شدن شمعل تنیز و شمعلیه الیه و قرا تم

شول قبول۔ برداشتیں سب سے راہِ شریعت
دنیال راصلتہ بابا، شریعت الیٰ اشالیٰ کذٰلک و

در واشدن دم شتر از زم متعده (مع فاض) و بر کردن
پله تر از او و ماوه شتران که شیر کم کرده باشند و شبت
ماه از قجاج ایشان گذشته باشد و اعداها شاکله
و يقال شولت الابل اے سارت خنائله و آب
باقی مانده در بن مشک و الحجج اشوال رتساو
نه نیزه بسوی یکدیگر حمله کردن در حر ب مشاوره
شائل ماوه شتر دم برداشته بخت آلبتن شول

رج شولہ دم گزوم کہ دروا باشد و نہ نمی العقرب
شوالہ و دو ستارہ کہ از منازل قمرست یقال لها
حمۃ العقرب و نام زنے گول و فیما اقبل انسان
حين یفزع النساء ان شولہ الناحیۃ قال
ابن السکیت ہی امہ بعد و ان و کانت تنصع لوالیها
فتعود حیثما و بالاً علیم محققا شوال نام ما ہے
م شوالا شواویل حج ر جل شول مردیک
خدمت سبک کار شول بالکسر داس خورد

تسمل شملہ۔ بالضم شش حبشی شمل الفصحی
رجع ک ان ۱۲ شمل شملہ نقان منہ شملہ
ایضاً حاجت احدۃ شملہ زن میا تمام

اعطنی شحمۃ - من کذا - نفقۃ منہ -
شحمۃ - الشراب شراب - الی الود (ع بنجمہ)

شغل الناقة شتراده را دو شغل تحمل بالغه دست
یا کوک نوجوان آنکه دوستی کند یا تو شغل مثل
و شغل صافه شغل و شغل بکسر یا بون

شادول۔ صاحب تمام شخصے و محمد بن ساول بن
علی النسیا بوری صاحب الحق بن ابراہیم شادولہ

وبيدست بمغرب اوسى بالذال وسمها السد الجوان
 الشادلى استاذ الطائفة الشاولية من وفية الاسكندرية
 وضمهم ليقول ابو العباس بن خطار (شعر) تمسك بحب الشاولية
 الملقب ما + تردم فحق ذاك منهم + ولا تكدون
 عينك عنهم فانهم + شمس + يدى فى اعين المثال +
 شادلى كصاحب نام شخصه وشهران بن شادلى
 من اجداد كحول وشيد له لقب عزيزى ابن عبد الملك

الفقیہ الشافعی۔
شہر جیل۔ کنز جیل السخطلے والجمعہ او ہفتہ جیل

وابن عیلام وابن سبط وابن حصه وابن اوس
 اویو اوس بن شریحیل صحابیون وابن سعد
 وابن سعید وابن شریک وابن مسلم وابن یزید
 وابن الحکم محمد ثون۔

الشروال - لغة في السروال -
الشلة - من الاقدام الغليظة لغة في الشئلة -

ششقله تغیر دادن دنیا ریقل ششقله دنیا
ششقله ششقله و ششقله ششقله رستی است
بمندی یزیدی فیلین و بیج الباء

شما صلی بضم الصاد وفتح اللام الشدة مقصورة
 فاذا اخفقت مدت بنایت و شوصل اکله -
 مشفلة - بالکسر کیارجه و شکبه مشافل حج -
 شفیصله - بکسر الشین وصاد وشد اللام مقصورة
 بیاره ایست که بر درخت می پیچد یا باران بر چوب
 کا شسم و شفیصل اکله واکل الشا صلی -
 شفق صلی بکسر نام شخص و ابو شفق را ویه الفرزدق
 شاقول - چوبیست که با کشاد زان بر صره میباشد
 و بر سر آن آهن نوکدار میشود - و زنه شقاها جا معوما
 شقل الدنیار و زنه و شقوق بر دباری استوار شد
 و الشقاق فی رش شق ل م و اشتقاقه شهریت
 باندلس میبونه بنت شاقوله زنیست از پرتنه گان
 الشمر ذل - لغته فی شمر دل -
 شمر طل - و شمر طول - مردم دراز و مضطرب -
 شمر طاله - بضم پاره از گوشت با پیه آمیخته -
 شمس - که برج فیل -
 شنباته - بوسه دادن و عبد الله بن شنب بن خذمت
 و ابو شنبل حمل بن خزرج شاعر -
 شناقله - به شاقله و راهم بر آوردن -
 شنبه - زن گنده شیر شیل بالکسر بر قبیله -

فصل الصاد

صحل بفتحین گاو گرنگی رع ک ف م
 يقال صحل الصوت و صحل نعت منه -
 صحل - صحل - فخر بزرگ سر و چوب
 خوشبو معرب چندن صید لانی بالنون والیا
 پیلور و هی لغته فی صید نانی -
 صحل صحل - مردم و خمر مرغ خرد و سر و شمشیر
 ریخته صلا و مؤنث صحلته مثله و ایضا صحل و کثر فی ک

صحل بفتحین باریکی -
 صحل صحل - بکسرین گیارهی -
 صحل صحل - بضم تهمی گاه صحلته مثله فرس
 صحل اسب و رازش گاه و میان صحل صحل
 بالکسر زودن شمشیر و آینه و جز آن و بالسیکن یک
 رع ک ف م صحل نعت منه صحلته حج صحل
 زوانیده صیقله صحلین زودده و شمشیر صحلته بکسر
 آلت زودون و بالفتح م م م م و يقال الفرس
 فی صقاله اے فی معانه و صحلته -
 صحل صحل - مثال شحل خرمای خشک -
 صحل صحل - زمین خشک و پوست اقبال
 جیه الصلته و باران که یک یک افتد صلال حج و
 ایضا صحل صحل بالکسر رازش که فسون نه پذیرد يقال انها
 صحل صحل اذا كانت منقده مثل لا فتی یقال للبریل
 اذا کان دایما منقدا صحل صحل ای حیه من ارجیت
 و گویا صحل صحلان ترانه موفعیان صحلته سیکه و
 يقال للرجل اذا اسرح فی الحلات ولم تقع جذبا خیر
 الصلایه و ذلک ان العیر اقلها من اصلاها اذا
 ارتعا ای صحل صحلین نماخته - و موم - پیشانی
 انبیه صحلته بافی مانه آب و رنگ و عن
 صحل صحل بالفتح گل باریک آمیخته یعنی خرزنجیر
 فاذا لجن بالنار يقال الفخا صحلته اللجام صوته
 و صحل صحل ای صحت و صحلته گنده و
 به بوسه شدن گوشت پخته باشد یا خام رع
 ف اک م و اصل مثله و صلت اللجام ایضا
 شد و لکثرة - و صحل السمار و غیره صحل صلیل
 صلت و طین صصال و صلال و مصلال
 مصوت کما یصوت النور ف ایضا و يقال جاریت
 الخیل فصل عطشاه فی جوفا صلیل و صلت

و يقال صلتهم الصلته اے اصابتهم الدایمه -
 صحل صحل - سخت و رشت شدن رع ک ف م
 اص م م صحل صحلین مثله اللام شد یا خلج صحل
 الشیر یسها و ششونما - حاصل خشک استمال بالفتح
 شدن و انبوه شدن نبات صحلته اسی دایمه -
 صحل صحل - زیادتی کردن و جستن - جمله
 کردن صحلته بعل - و يقال رب قول انشد صحل
 مصاوله صیال بکی بکسر جمله آوردن و انفعال و لا
 اسی یوانقبان صلاله بکسر الهمز جمله و کشنده شدن
 شتر رع ک ف م صحل صحل و يقال صحل لهم کذا
 ایچ لهم یعنی تقدیر کرده شده حصول خور که در و
 خصل ترند تا تلخی از وی رود و صحلته گره جانی تازیانه
 صحل بضم نام موضعی -
 صحل صحل - صحال - بانگ اسب و بانگ گاو
 آن رع ک ف م صحل صحل و نفاق الحمار فرس
 صحال نعت منه -
 صلاله - جمله کردن بر مردم رع ک ف م صحل صحل
 البیل و اوانب الناس و صلاله یقول و بعد و یقول
 صحل و صحل نعت منه و صلیل الفرس او از اسب
 صحل صحل - که برج و تضم البار بلا -
 صید لان - شهریت یا موضعیت و النبت صید
 و صید لانی و صید نانی صیال و لاج - و محمد بن اود
 الفقه الصید لانی و صید لانی السلیمان منسوبان الی
 بیج العطر و هو الصیدله -
 صصال - کعالم چاه صصاله لک بلا رفتنی -
 مصحل - الراس - و الاصر -
 صحل - گفت و شنود یعنی مردی آرام و رشت خود
 بدخوار و صحل کج دخل خرمای فربه که بعضی بزرگی پیدا
 باشد پس بگامیکه صلا کرده شود در آن خطوط نظر آید و کما

شما صلی
 صحل صحل
 مشفلة صحل
 شفق صلی
 صحل
 شفق
 شاقول
 صحل
 صحل
 الشمر ذل
 شمر طل
 شمر طاله
 شمس
 شنباته - صلاله
 شناقله
 شنبه
 صید لان
 صحل
 صحل صحل
 مصحل
 صحل
 صحل

لغة العرب و آن کسکه بر شمشیر و سوزان دگر برافروشد و سالی ۱۲ صحل کل لای و سکه هم آینه است ۱۰ تا ۱۲ عقده العزیه ۱۲ صحل ۱۲

ضیل

صغیل - ضرزل
صغیل - ضاعل

مصطل - صغیل
صهطه - ضمیله

صال - ضندل

طیل
ضال

طحل
ضیل

ضحل

ضحل

ضکل

ضلل

ضصل

طرهل

طیل

یکون فی غیر البرنی و یقال طیر صغیل ایضا ولیس علی
فیعزل غیره -
صغیل - الطعام - طعام بر و غن چرب کرد -
صغیل - کشف و جذب بلا می بد و کشف و
نام شخصی از بنی تغلب -
مصطل - بکسر الطاء آنکه سر خود را فرو آورد -
صهطه - نرمی چیز -
صال - یصیل - لغته فی یصول و صیل له بکذا
بالکسر و یران کرده شد و میانه اندیده شد -

فصل الضاد

ضال ضعیف - نزار ضالیه مصدر منه رجع بعضهما
و ضعیف شدن برای متضالین یا یک ضالیه مثال
هزله نیک نزار ضعیف ضعیف است دقیقه -
ضیل ضعیف - بکسر یمن و الهمز مثال زبر
سختی و بر ما جا بعضهم الباء و فیها و یوم من الضاد -
ضحل ضحل - آب اندک و یقال تان الضحل
لا یغفر بالقله -
ضحل - ضحلال نیست شدن و رفتن و
بقدریم المیز کذک عن ابی زید و کشاده شدن ابوه
ضکل ضکل - برینه از فقر ضیا کله ج -
ضلل ضلال - بالفتح ضائع شدن - و گم
شدن مغلوب شدن و یقال ضل الماء فی اللبن الخبیث
بجست لای نظیره فی اللبن و منه قوله تع حکایت
اخوه یوسف ان ابانا یقضي ضلال قبین ای یوم مغلوب
فی مجتہا یعنی فی محبت یوسف و انجیه و قوله تع حکایت
عن موسی قال فقلنا اذادنا من الضالین ای
من الضلوعین فی عصبیه الدین بکذا شدن لایم
هو الضل بالضم - و یقال هو الضل ابن ضل اذ کان

لا یعرف و لا یعرف ابوه و هو الضلال ابن الضلال ایضا
ضالیه گم شده یعنی فی الذکر الانشی - ارض مضله
بفتح م و کسر ه زمین که در روی او گم شود ضلیل و مضلل
در بی ضلالت رنده و کان یقال لا امر فی القیس الملک
الضلیل ضلیل ضلیه یعنی ضلیل کسر م زمین رشت ضلیه
رض اف م سنگ بزرگ چنانکه او را توان برگرفت
ضلال بالفتح ضلاله گمراهی ضد الرشاد و مع ف اکام
قوله تعالی قل ان ضللت فاقم ارجل علی نفسی فند لغته
نجد و هی الضمیة و اهل العالیة یقولون ضللت اضل
ک اف م و هو ضال تال می الضلاله و الضلاله
اضلال ضائع گردانیدن و هلاک کردن و یقال
اضل الحیت امی ذفن و ضللت المسجد بفتح اللام و
کسر با اذ لم تعرف موضعه کذک کل فنی مقیم لایمینه
له و فی احمد بن عثمان بن ارجل قال علی اضل شد اے
اضل عند یزید اخفی علیه و اخیب عنه من قوله تعالی
انما ضللت فی الارض ای ضللت انما کلام الله فی الضلاله
و لا تمدهی لتقال تضلیل منسوب کردن بضلالت و
قوله تعالی الخیرین فی ضلال و سعیرای فی هلاک -
و یقال وقع فی وادی تضلیل یعنی کسر اللام معناه
الهیاطل مثال تخیب و تسلک کله لایمصرف - و یقال
الضلال ضل تضلال مضلل نام مردی است ضلال
طلب ضلالت کردن -
ضصل ضصل - آب اندک - و بازگشتن بسو
کسے نه بوجه مقابله و مخالفه بصله بانی و اندک اندک
دادن - و اندک و تنک شدن و شرب و یقال بل
ضصل الیکم خبر ای رفع و عطیه ضمه ای خوره قلیله
بیرضول شاة ضول کم آب و کم شیر رعم بفتحهم و حیه
ضاله قلیله الماده - اضللت النخله ای اربطت و اضل
البسر اذا بد فیها الارطاب -

ضیل - ضال - سدر و شتی ضالیه یکی اضلیت
الارض و اضالت ضاله ناک شد -
ضرزل - کز برج مردخیل - جریس -
ضاعل - شتر لوانا و افضل محرکه و قه البدن من
تقارب النسب -
ضغیل - کامه کز دانه من حجام وقت کمیدن محجه -
ضمیله - کسفیته زن جا مانده یا زن لنگ -
ضندل - گنده سر قندل مثله و صوابه بالصاد -

فصل الطاء

طیل طیل - بالفتح و طیل و طوک سیم و یقال ما
ادری ای الطیل هو ای امی الانسان هو - طوبالیه
طوبالیه ج - و لایقال للکلب طوبال -
طحل طحله - بالضم پز رنگی را و طحل و شراب
الطحل زیره و نه روشن و طرس الطحل الذی یعلو خضره طحل
صفرة - الطحل ایضا نام کوهی به که یضات الیه ثوبین
عبد مناف و یقال ثور الطحل - طحال بالکسر سپرز
و یقال ان الفرس لا طحال له و هو مثل سرعته و جریه
کما یقال البعیر لا مراره لاله لاجساره له - طحل بالفتح
بر سپرز و رعم بفتحهم یقال طحله ای اصبت طحله
فوق طحل طحل بالتحریک در یمن شدن از سپر -
و تباد شدن و بوس گرفتن آب رعم ک اف م
طیل بالهمز مثله -
طربل طربال - بالکسر با خط برین دیوار و صخره
بلند بزرگ در کوه طربال الشام صومعه باغی م
و یقال طربل بوله بالا انداخت گیر را -
طرحیل طرحاله پنکجه عرب طرحاله کذک
طحل طحیل - بسیار و گرد و یقال ما طحیل و فوم
طحیل و کثیر طحیل در خشدن سلب در صحرا -

طفل طفل - بالکسر نوزاده مردوم و جانوران وحشی
 و بهو واحد و جمع مثل **الحنجب** قال الله تعالی **الطفل** الذین
 لم یظفروا **الطفال** ج - و یقال **الطفل** لمرأة **مطفلة**
 آهوی با بچه و ناقه با کوه نوزاده مطاعل **مطافیل** ج
طفل بالفتح نازک جاریه طفله و بنان **مطفل** و ناعازان
 یوصف البنان و بهو جمع **بالطفل** و بهو واحد لان کل
 جمع لیس غنیه و بین واحده الا الهاء فان یوحده
 بیکره و **مطفیل** الشمس میلها الی الغرب یقال **طفلت**
الشمس الی الغرب و **طفل** باللیل اذا قبل ظلامه
طفل یفختین بعد از نماز دیگر یقال **ایتمه طفل** آدم
 شبانگاه و بآردان یقال **لزمه** جاده **طفل** الشر **الطفل**
 اشتراک با بچگان نرم راندن تا از مادر جدا نشود **طفل**
 بالفتح نام کوهری **طفیل** بالضم ناعواند بهمان آئیده
الطفل مصدر غنیه -

طلح طلح - باران ریزه طلال ج - يقال طلعت الارض وطلعا الندى فى مطلولة - وطلحة بن عبيد الله بن عمرو السهمى خراب شده اطلال الرجل امرئ متفرد طلة امرئ زينة طلال بن عتيق طلول ج - ويقال جانا الله الملك وطلالتك امي شخصه مكس و يقال يا ابناؤنا طلل بالضم امي لبن و يقال له ما انت بالطلح طلة ووالد العظام والد ابنته وطل دمه فهو مطلول وطلحة الله واطله الله امي ابهره قال ابو عبيدة في ثلاث لغات طل دمه بالفتح وطل اطل بالضم واطل عليه اسر اشرف ونذا امر مطل امي ليس مستقر وطلال امي اشرف يعنى گزیدن ورا زکردن دور نگه داشتن

طمل - طمئة نفعتين والسكون لاسم طمئنت
 ويقال صار الماء طمئاً كما يقال وكلمة ويقال اطمئ
 ما في البحر و هو افتعل طمل بالكسر وزو
 مطمئة بالكسر نفرو ج نمان باز كن طمل

نان باز کردن و راندن و دستور را رعایت
اض ۲۲

طول - طول - بالضم درازی خلاف العرض
 و دراز شدن (مع بعضهما) يقال طال الشيء و طلت
 انا واصله من طولت بضم الواو لان فعه طويل فقلت
 الضمة الى الطاء و سقطت الواو لاجتماع الساكنين
 و لا يجوز ان تقول منه طالته لان فعلت لا يتعدى
 فان اردت تعديته قلت طولته و اطالته و اما قولك
 طاولني فلان فطالته فانما تعني بذلك كنت اطول
 منه من الطول و الطول جميعا - طول بالفتح منت
 نهادن و فرونی کردن بر کسی - و غالب آدن
 و فضل و منت (مع بعضهما) اض ۲ م صلته بعلى - و
 يقال طال طوك باکسر و الضم فطیکت امی عمرک
 و غیبتک ایضا و يقال طال طوک و طیکت بالسکون

طفل
طول

طبل - طبله - بکسرتین و فتح المزة ابر و تیرگی
 يقال با علی السماء طبله امی شیئی من غیم و همزته زائده -
 طبل طبل - بالفتح زشت خلقت طبله مؤنث
 طبل - طبله -

طخچیل - کفندیل خروس -
الاطر عملات - بضم الهرة والمراد والغین و
تشدید اللام الدجاستی والقمارس والصلاصل
ذوات الاطواق -

طاعل - در نسب مردم رخنه کردن (رعع بفتح طاء)
طاعل - تراست کرده شده -

طهیشل کسید نو عیست از شور باغشش مرد ناتوان
طهسل عن المرأة - از زن عا بهر شد طهسل بالضم دزد و طهاسله
ج - و بهریشی الی طهسلی کنوز الی امر الضراء -

طنبیہ پس از دانی نادان شدن قبول بالفتح
دو بیست و یک

طہیۃ - زمین رفتن -
طغیۃ - نمان از رخ رودن و بران ہیشک کہ کردن -

فصل الظاء

ظلم ظلمات - بالکسر ساء و پناه ظلال ج ظلم ظلم

المیل تاریکی شب ظلال سایه ابرو فی المثل ترک الظلی
ظلمه یضرب فی النور عن الشیء ظل الظلیل سایه دائم و
مکان ظلیل همیشه با سایه و فلان بعیش فی ظل فلان
ای کفنه ظلمه بالضم سایه پوش و قرئی قوله نقاسه
ظلم علی الاراکم متکون و اول ابر که سایه افکند
و قوله تعالی عذاب یوم الظلمة قالوا نعیم حیه موم مظلمه
بالکسر سایه بان ظل درون پس غلبه الظلمه سایه ناک
شدن روزی قال ظل یومنا اذ اکان و اظلم سایه
افکندن درخت و جز آن - و نزد یک آمدن کسی
یعنی سایه افکندن یقال الظلمة شمر کذا ای و نامک
استلال پناه یعنی بسایه چنانچه بالبار و یقال ظلمات
اعمل کذا اظلمه لا اذاعلمه بالهمزة و ن المیل و منه
قوله تعالی ففکلتکم فکما یوم و من شواذ الخفیض و قد
شابه فی مس -

عجیل

عقل

فصل العین

عجیل - عجل - الذراعین سیطر باز و امرأة عبایه
تا مده انجلی عجلات عبال ج - فرس عجل الشوی
ای علی نظام القواظم عبال بالفتح مسدینه رجع بضمها
عجله ایضاً اسم جاریه دایمیه القوی و هم حه من
قریش یقال لهم العجلات و الذی به الیم عجل تر و الی
الواحدا ی الی اسم امهم و همی عجله عجل تا فتن سن
رجع فاض ۲ و برگ درخت فرد تراشیدن - و
پیکان در تیر کردن رجع فاک ۲ عجل فتنین ریشه فتن
و کل ورق مقول مثل ورق المثل و الارطی و الطرف
و یقال اعجل الارطی اذا غلط به و اخر و صلح
ان یدیع به الاصمعی اعجلت الشجرة سقط ورقها
و فی احدیث فی شجرة سیر تحتها سبعون بنیانی
لا تسرف ولا تقبل ولا تجردا لای لایق فیها سرفه

عجل

عجل - عدل

عجیل
عجیل

عجل

ولا تقط و ثما و لا یاکلها الجراد و عجل سنگ سپید و
صحفه عبال لغت عبال بالکسر ج - مثل بطح و بطح
مصلبه بالکسر عبال پس از عبال بالفتح نوعی از گلهای
کوهی و یقال العجل علیه عباله فی ثلثه بقیه اللام -
عجل تنبیه بالضم کند و فی السامی عجل و عجله آنچه
بگذار و حقه ناکرده از زن عبال سطر -
عجیل - عجله - بے کار نداشتن ستور را
و العین مسدود من المزهرة یقال عجیل الابل او اهلها
اے اهلها را پس عجله لا راعی لها عباله
لموک یترک -

عجل - عجله - یفتحات بیرم البخار و الجناح یعنی
سورخ کن و چوب کاؤ - و کان فارسی و
چوب و تنی و رشت - و ناقه که هرگز استنشاق عجل
مزدور عجله ج - مثل سخت کشیدن چیز را
رجع فاک ۲ رجل عجل بالکسر لغت و
یقال عجله و عجله باللام و النون جمعاً عجله عجلین
و التثنی بدم و دست آزار و پهنده و سخت گوشت
قوله تعالی مثل بعد ذلک زینم و نیزه سطر جنس
عجل (فک ۲) بدمی شتابنده رجع فاک ۲
یقال لا انقسل معک اسی ابرج مکانی -

عجل - عجل - عدل - واد - واد و پهنده - و خایسته
گواهی و داد و دادن عجله کسر الدال و فتحه مثله
و هو خلاف الجور رجع فاک ۲ و برابر کردن
چیز را بچیز دیگر از جنس و یقال عدل
فلاناً بظلمه اے سویت بینها - و رجل عدل
و قوم عدل و عدول ایضاً عداله بسند گواهی
شدن رجع بضمها عدل بالکسر مانند و تنکیار
اعدال ج - قال الفراء عدل بالفتح ما عدل الشیء
من غیر جنسه و بالکسر من جنسه و مثله و یقال عندی

عجل ج - مثل قریب و قرب و عجل کذا کمال رجه
و هم عجله ایضاً نوعی از گیاه و بقره عجل ماده گاؤ
یا گوساله عجل ایضاً قبیله عجله عجلین گردون عجل
اعمال ج - و دولا ب عجل ج - و جوب برهنای
سر چاه - و نسا فتن عجل فتنین کذا کمال رجع فاک ۲
عجل بضم ۲ و کسر عجلان فتنان منه و امرأة عجلی مثال
رجلی و نه عجلی مثل جالی و عجل الیقال رجل - عجل
عاجله این جهان - و بے همت نقیض آجل و آجله -
و یقال عاجله بدینه و اعجله اسی اخذه و لم یهمله -
و قوله تعالی اعجلتم امرکم اے اسبقتم عجل نیک
تابنده و ناقه بچه کم کرده عجله بالضم هر چه بشتاب
حاضر کرده شود و یقال التمر عجله الیراکب یعنی حاضر
و یقال عجلیم کما یقال لنتم و فی المثل ایضاً التیشب
عجله الیراکب عجلان ایضاً نام مردی ام عجلان
مرغی اعجال عجل برانکفتن و یقال عجلت له من
الکلبه کذا و عجلت له من الثمن یعنی کرا و بهاد ادم
و عجلت اللحم انے طخه علی عجله - اعجله ما تعجله الراعی
من الثمن الی الیه قبل اکلب یعنی نداشتن شکر
معجل عجل اعجله آرنده استعجال شتابانیدن و
پیش شدن -

عجل - عدل - واد - واد و پهنده - و خایسته
گواهی و داد و دادن عجله کسر الدال و فتحه مثله
و هو خلاف الجور رجع فاک ۲ و برابر کردن
چیز را بچیز دیگر از جنس و یقال عدل
فلاناً بظلمه اے سویت بینها - و رجل عدل
و قوم عدل و عدول ایضاً عداله بسند گواهی
شدن رجع بضمها عدل بالکسر مانند و تنکیار
اعدال ج - قال الفراء عدل بالفتح ما عدل الشیء
من غیر جنسه و بالکسر من جنسه و مثله و یقال عندی

عفشل

عطل
عقل

عطبل

عطل

عقل

کودک و بره از رحم شاه معطله و محفل پادشاه و شاه
زاینده و ختم معانیل - و ابنه شدن و تنگ آمدن
زمین ببرد و محفل بسیار شاخ و برگ شدن درخت
و منه عرضون معطله -
عطل عطل یعنی شخص یقال با احسن عطله
ای شطاطه و قاطعه و قاطعه و خوشه خرا و بی پیرایه
ماندن زن رجع ک ان ۲ تعطل کندک فنی عطل
بفتمن و بسکون ۲ ایضا و عاقل و معطل
کذلک و قد تسبیل لطل فی الخلو من الشئ وان
کان اصله فی الجلی - و یقال عطل من المال والاذا
فمطل بغیرتین و سکون ۲ و قوس عطل لا وتر علیها
اعطال شتران بی رسن و مردان بی سلاح ناقه
عطله و نوق عطلات ای حسان - و تعطل الرجل
ای قبی بلاعل له و الاسم لعطلة یعنی بیکاری تعطیل
خالی گذشتن بر معطله ای خالی عن الیها و فی الحديث
عن عائشه رض فی امره توفیت فقال عطلتوها
ای از عو جلیتها معطل زمین موات ابل معطله
لاراحی لها عطالة بالفتح کوی در بنی تمیم عطل زن و
اسب و شتر در از گردن -
عطبل عطبل - باضم زن تمام خلقت
نیکو اندام عطا بل عطایل رج -
عطل عطل - معاظله - تعاظله -
در پنهان ماندن و بر یکدیگر رفتن سگان زنجینی
و تلخ جرات عاظله و عطلی تلخ دوسه بر شتر رجع من
اض ۲ و ک ان ۲ یوم الفطالی یا الضم یوم للحرب
رکب فیه بعضهم بعضا و یقال رکب الاثنان و الثلثه
الدابة الواحدة تعطل گرد آمدن قوم بر چیز -
عطال نوعی از تصرف در قوافی شعر -
عقل عقل - جائے دست زدن بخیان

پاسے گو سپند بخت دانستن گزینی و کبی و عی عقله
بالتحریک نفع ماد و ناله عقله لغت منه -
عفشل عفشل - مرد گران جان - وزن
سست گوشت لند بیه و لعفشل ایضا
الکساء الحافی -
عقل عقل - جامه سرخ - و خرد و دانش و
در یافتن رجع ک ان ۲ یقال عقل لعقل عقلا و
معقولا ایضا و هو مصدر و قال سیبویه هو صفة
لان المصدر لا یأتی علی مفعول البتة و تبادل المعقول
فیقول کار عقل له شئ ای جس و اید و شد و دو
قال لستغنی بهذا عن المعقول الذی یکون مصدرا
عقل عقول لغت و دیت و دیت دادن کشته را
یقال عقلت القیتل ای عطیت دیتة قال الاصمعی
سمیت الدیتة بذلک لان الامل کانت تعقل لبقاء
ولی القیتل تم کثر استعمال بقولهم عقلت المعقول
حتی سمیت الدیتة بذلک وان کانت تلک دراهم
و دنانیر و مانند قصاص را بدیت یقال عقلت
له دم فلان ای ترکت قصاصه للدیتة و اجبت کسے
دیت و تاوان پذیرفتن یقال عقلت عنه اے
غرمت عنه جنایه فادیتها عنه فمذا هو الفرق بین
عقلته و عقلت عنه و عقلت له و فی الحدیث
لا تعقل العاقلة حمدا ولا عبدا قال ابو حنیفه حمدا لله
هو ان یحیی العبد قال ابن ابی لیلی هو ان یحیی المحرم
علی عبد قال الاصمعی کلمت ابایوسف القاضي
فی ذلک بحضرة الرشید فلم یفرق بین عقلته و عقلت
عنه حتی فتمت دیناه عقول حج - و ایضا بکوه بلند
پناه جستن یقال عقل الوهل عقولا ای امتنع فی الجبل
العالی عاقل لغت منه و نام کوی عقل النمل ای
قام قائم الظهيرة و لستین و طیف و ساق شتر بهم

و ذلک الجبل عقل بالکسر و عقل لغتین و لستین
دار و شکم را عقل بالفتح دار و می قابض و عاقله
فعلته عقله بالضم ای قلبه بالعقل عقلته بالضم
و شکله از شکل رمل و یقال فلان عقله یعقل
بها الناس اذا صاح یعنی بندگشتی و به عقله من
السحر - عقل بکسر القاف پناه جائے و نام مردی
و جائے معقله یعنی القاف موصفی و دیت یقال
لنا عند فلان صمد من معقله ای لقیته من دیتة کانت
علیه و تاوان یقال صار دم فلان معقله علی
قوم ای هجر علیهم و منه قیل القوم علی معاقلهم
الاولی ای علی ما کانوا یتعاقلون فی الجاهلیة فکذا
فی الاسلام عاقلته الرجل خویشان کشته که دیت
برایشان قسمت کنند عقل بالضم و التثنی
ستور و عقل نام اسب عاقل جوے در یک
تو و و دادی کنه عواقل الامور کارهای پوشیده
بود و هم عقل بالتصغیر قبیله عقل بالفتح نام مردی
حقیق زن گزینی قبیله و شتر گزینی - و گرامی
از هر چیز و یقال الدرة عقله السحر عقل
بالکسر صدقه بکسر ل یقال علی بنی فلان عقلان ای
صدقه بختین عقل لغتین تا عقلی پاسے شتر عقل
بسیار شدن مردم در نیر و ز تعقیل لستین و انوے
شتر شد و لکثرة العقل یقال پاسے گو سپند در میان
پاسے گرفتن بوقت دوشیدن و نیزه در میان
پاسی و رکاب گرفتن و بند کردن تعقل الرجل
جس - و عقل لسانه ای لم یقدر علی الکلام و لیس
صارعه فاعتله شعره و هو ان یلوی رجله علی
رجله تعقل شش بخود آوردن تعقل عاقله
نمودن که نباشد و عقلت المرأة شعرا مشققة قلته
ما شطه - و قوم ما عقله عنک شیای فی عنک

الشک عقیقل ریگ توده برهم نشسته و روده
سومار عقاقل حج -

عقبیل عقبوله - عقبول - بانضم تباله
عقابیل حج -

عقل عیقل - رخت برهم نهادن رصع ناض ۱۲
و بازداشتن - و بر زمین زدن - و کوشش کردن
در کارے - و مردن - و راندن و بستن زانو
شتر لقال عقلت البعیر اعطک عکال بالکسر مثل
عقل و اعقل علی الخیر و اعقل اے اشکل و اعقل
الثوران تناطها یعنی سرون زوند با هم و عقل
برایه اے حدس برینچه دریافت و عقلت استخر
اے اجمع فیما الدر دخی عقل بانضم قبیلہ و نام
شهرے نحو کل زن گول و ریگ توده بزرگ کم
از عقیقل عوکلہ - مثله -

عقل عل - کنه لاغر - و مرد پیر ریزه اندام
بنو العللات هم اولاد الرجل من نسوة شتى سمیت
بذلك لان الذی تزوجها علی اولی قد کان قبلها
تا بلانم عقل من بنه عقل لفتحتین دوباره خوردن آب
لیقال کلک بعد نمل رصع ناض ۱۲ و دو باره
خورانیدن لازم متعدد - اعلال خداوند شتران و باره
خوردن شدن و بازگردانیدن شتر را سیراب
ناشده و لیقال انه بالنعین المجهه کانه من لعطش
و الاول هو المسموع - و علی الفار بیا مضروب اذا
تعالج علیه الضرب - و فی الشل عرض علی سوم عالت
ایلم بیا لعل لان العال لا یعرض علیها الشرب خضاً
یبلغ فیه کالعرض علی الناله بالکسر یاری علی
نعت منه - اعتلال بیمار شدن و بهانه بستن
برکے - و بازداشتن کسے را از کارے
و لیقال اعلمه ای تجنی علیه - و قولم علی علالة اے

علی کل حال تعلیل سیراب کردن بعد سیرابی - و
میوه چیدن مره بعد اخر علی و شغول کردن کسے را
بچیرے لیقال فلان لعل نفسه تعلله - و تعلل به اے
تلمی به و تجزأ - و علی شئی فهو معلول بعلل بکسر الثالث
یوم من ایام الجوز - علالة بانضم انچه بوسے بهانه کنند
و بقیه شیر و باقی هر چیزی و لیقال تعللت الناقه
تا غایت رفتار در اندام علیه بالکسر واره علالة
حج - عل و علل مگر لیقال علک تفعل و علی فعل و علل
افعل در با قالوا علنی و علنی و اعلمه بغير اللام الاولی و
انادیدت توکید او معناه التوقع لمرجوع و مخوف و فیه
طع و اشتقاق و بوجرت مثل ان و ان و کان و لکن
ولیت الا انما تعلل عل الفعل بشبهه فتنصب الاسم
و ترفع الجز و بعضه تخفیف بالبعد یا فیقول لعل زید قائم
و عل زید قائم - علل البضیئین استخوانی که بر آید بر شکم
مثل زبان - و چکا و ک نر و علل لفتحتین اندام مرد
یعایل برهے برهم نشسته لعلول بانضم یکے
و عوز باله آب -

عقل عمل لفتحتین نام مردی و کار کردن رصع
ک اف ۱۲ اعمال کار فرمودن - و در کار آوردن
استعمال بکار داشتن - و کار کردن و بستن اعمال خطراً
کردن و در عمل عمل رک ۱۲ مرد کارکن عمل بالفتح مثله
لیعلم ناقة استوار طریق عمل لفتح سهره رفته و مسلوک
عامل المرح نزدیک ستان عالیه قبیلہ از زمین و تعلل
فلان لکذا کارے گرفت از خود تعلیل عمل و ادن
عالیه بانضم مرد کارکن -

ععمل عیشیل لفتحتین دم کشان و دامن
فروانده ازنده - و شیر عیشیه ناقة شگرت -

عقول عحول عحولہ - آواز برداشتن در گریه
عویل کذلک - و لیقال عحول فی البکار و فی کذا

المعول علیه یعذب - و عولت القوس ای صوت
تعویل نماز کردن برکے و یارب برکے نهادن و یارب
خو استن و لیقال عولت لفلان و علته اذا استغثت
به عول علی یا شئت ای استن بی کانه ليقول اصل
علی یا شئت - و لیقال ماله معول اے استعان و
الاسم عول بکسر - و فتح ۲ عالیه باران گریز عولت
عالیه ای بنیتیا عول عیالیه عیال داری کردن - و
نقحه و قوت دادن رصع ناض ۱۲ عال الرجل عالم
ای قائم - و عال المیزان فهو عال ای مایل و منه قولهم
ذلک ادنی ان لا تعولوا قال مجاهد ان لا تمیلوا و لا
تجوروا و عال فی حکم ای جار و مال - و عالنی شئی
ای غلبنی - و عال الامر ای اشد و تفاقم و عیل صبری
اے غلب و قولم عیل ما هو عالیه یضرب للرجل الذی
لیجب من کلامه او غیر ذلک و هو علی مذنب الدمار -

و ما قبل فی الشعر - عالیه البقور بمعنی ان استه بجدیه
الثقلت البقر باجله علیه من السبع و البقر عول
ایضاً زیادت کردن و بر آوردن سهام فرائض
و قد عالته ای ارتفعت - عوال بانضم حی از عرب
معول رک این ۲ تنین معاوی حج - و ایضاً حی
از بنی از دو مهاجیان هداد و معاوی - و عول ایضاً
کلمیه مثل ذیب لیقال عولک دعول زید و عول
لزيد و قد ذکر فی دیب -

ععمل عیمل - بالفتح ناقه تیز رو و لا لیقال جیل
عیمل عیمل کذلک و ربما قالوا عیمل متبشید اللام
للضرورة فی الشعر - و امرأة عیمل و عیمله ایضا التي
لا تستقر نزقا - و ریح عیمل شدیدة - عالیه پادشاه
بزرگ - و زنی که شوی مزارور -

عیمل عیمل - خرامان رفتن اسب رصع ناض ۱
ک ۱۲ فرس عیال نعت منه - و رجل عیال متجسس -

عقبیل

عقل

عل

عمل

عمل

ععمل

عول عیمل

۱۲ یعنی جناب که بر آب آبله و از پدید آید بهندسی بلاد غلبه ۱۲ و فی الصحاح و استعمله ایضا ای طلب الیه لعل ۱۲

عسطله

عصقول

عزبل

عضبل

عضبل غزل

عصفیل غزل

عزل

عفظله

عفقل

عفکل

عقرطل

عبدل عکازیل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

عقتل

تعییل بدخوارگی۔ وگذاشتن سپ دریا بان قیس
بن عیلمان نام مردی میلان کشتار در عیلة عالی
در ویشی عیول کذلک رجع ناکا اقولہ تعالی
وان خفتم عیلة یقال ہو عائل دهم عیلة۔ وترک
اولادہ تیمی وعیلی اسے فقراء عیال لاربل زن و
فرزند و ہر کہ در نفقہ و موت او باشد عیال واحد العیال
عیال حج رخل جید و جیاند و جیاد۔ اعالة بسیار
عیال شدن عیال مرد بسیار عیال معیالہ موت یقال
علمت الصلۃ عیلا و عیلا نانا فانا عائل اذا لم یجد
و جیستہ پنہا۔ و عالمی اشئی اسے عجزنی و نہ
قد عقل صبری۔ احوال حریص شدن اعال و
اعوال اسے عرص۔

عبدل بن عطلۃ۔ المعروف بالنہاس کان ثریفا
و مرثدا المہاربی و الحکم الکوفی انبا عبدل شعران و
العبادۃ من لہما جہا مائتان وعشرون و اذا اطلقوا
اراد و ارجعہ عبد اللہ بن عباس ابن عمر و ابن الزبیر و ابن
عمر و بن العاص بن مہم ابن مسعود و کاتوم الجوی ہری۔
عبا قیل۔ بقیہ جاری و بقیہ دوستی۔
عندیل۔ پرندہ ایست خرد تر از ابن عمر۔
اولتہ نے العندیب۔

عزل۔ بسیار سخت بر پا شدہ عذرہ سستی در
رفقار عزبل دراز و سخت درشت عرول شملہ۔

عرکل۔ دن و طبل و نام شخص۔

عرابل۔ کاروب شتر درشت عراہل کمل بطاسپ

کل خلقت والعراہل الجماعۃ المہملۃ والذوالنہمنی

الکل۔

عسبلۃ۔ اختلاف و آمد و رفت کردن بعضی مردم

لبوس بعضی۔

عسبل۔ کجفر و ضعیفست بحرہ نبی سلیم۔

عسطلۃ۔ سخن بے انتظام و کلام معطل معطل۔

عصقول۔ بالضم بلغ زعصا قیل اعامیر

یعنی کردادہا۔

عضبل۔ کجفر سخت۔

عضبل۔ القارورۃ۔ وہن شیشہ را بند ساخت

عصفیل۔ کسمندل مردگران جان و بسیار یاوہ

در ہر چیز۔

عفظلۃ۔ باہم آمیختن چیز بے بچہ۔

عفقل۔ کجفر مرد کلان چہرہ۔

عفکل۔ کجفر مرد گول۔

عقرطل۔ کسفر جل و قد نکسر العین و اتفات

والطار مادہ فیل۔

عکازیل۔ چنگال شیر۔

عقتل۔ کجفہ بسیار سخت و چلہ لغتہ فی لہنیل

و عقتل اشئی درید و پارہ کرد و الضباع الغائل

الشی تقطع الاکیلۃ قطعاً۔

ام عقتل۔ کجندل گفتار لغتہ فی ام عذیل۔

عقفل۔ کجفہ خشک کج یعنی پیری کہ گوشت او

تکلیل یا بدداستخوان بالیش پدید آید عجول

و اب ایست حسد۔

عقطل۔ کجندل نفست عفظلۃ دویدن۔

عقکل۔ کجندل سخت۔

عینیل۔ بن ناحیہ بن جاہر فی الاشعرین۔

فصل لغین

غزل غزلۃ۔ بالضم غلاف سرزہ غلام غزل

بے ختہ عیش اعزل فراخ رجل غزل اسے

سترخ غزل عزمین بالکسر مع اللام والنون

آب کہ در تگ خور و حوض مانده باشد۔ و لاس

سیل آورد کہ بر روی زمین و منک ہامانہ باشد
و خشک شدہ۔

غزل۔ غزبال۔ غزبل۔ غزبلۃ۔ مصدر منہ

و بریدن مغزل کشتہ بر آما سیدہ۔

غزقل۔ غزقلۃ۔ البیضۃ پلغہ شدہ۔

غزمل۔ غزمول۔ بالضم نرہ۔

غزال۔ غزال۔ بالفتح آبو برہ کہ در حرکت و

رفتار آمدہ باشد غزلۃ غزالان بالکسر فینہاج۔

وا غزلۃ انطبیۃ اسی صارت ذات غزال بخازلۃ

سخن گفتن بازمان و عشق بازی کردن الاسم الغزل

بفتحین و بہ مصدر ایضاً رجع کات ۲ غزل رک ۲

لغت منہ و یقال فی ثل ہو اغزل من امرئ القیس

و لغزل اسی تکلف الغزل و تغزلوا اسی تغاولو بالفتح

غزالۃ آفتاب و آبو برہ مادہ غزالۃ بفتحی اول جا

غزل رشتن اغزال کذلک رجع ناک ۲ درشتہ

بمعنی آلفیہ ول ایضاً مغزل رضوان دک ات ۲ دوک

و فی اشل ہو اعزعی من المغزل قال الفراء و اصلہ

الضم و انما ہومن اغزل اشی قتل داد بر۔ و اغزلت المرأة

اذا ادارت المغزل غزل الکلب رک ۱۲ می فتر

و ہوان یطلب الغزال حتی اذا ورکہ و ثنائین فقر

الفرق عنہ و لکی۔

غسل غسل۔ شستن رجع ناک ۲ غسل

بفتحین و سکون ۲۔ اسم فیہ غسل بالکسر

سر شستی چون خطمی و گل و مانند آن و منہ لین

و ہوا انفسل من محوم اہل النار و دمائم غتسال

غسل آوردن غسل آب غسل منتقل کذلک و

جاسے غسل قولہ تعالی مغسل بار و و شراب مغسل

بکسر اللین و فتحا جاسے مردہ شستن مغاسل

حج۔ غسالۃ بالضم آب دست و روی شستہ یعنی

قال وكذلك نعم نعم ومت مت وكنت تكود ويقال
تفضلت المرأة في بيتها احي لبست الفضل وذلك
ثوب واحد لا يلبس له كالتخيل ونحوه والمرأة فضل اثنين
مثال جنب وكذلك الرجل وانما سقطت النون
من كي لا لا صانعة لان اللام كالمتحفة لا يعتد بها في مثل
هذا الموضع كقولك لا اباك والاصل انه لا اباك
ولا عهدي لك وهو بمنزلة لا عديك ولا يجتد
النون في مثل هذا الاعتد اللام دون سائر
حروف الخفض - ويقال انه يحسن الفضلة
مثل الركبة والجلسته -

فقطيل - مثالي - من زمن الازمان لم يخلق
فيه الناس فقطيل بالفتح تام مروي -
فعل فعل - كرون فعل رجع نجتما وقرئ قوله تعالى
واؤمنا انهم فعل الخيرات بالفتح فعل بالكسر كرام
فيه فعال ج - مثال قدح وقد ارج فعال بالفتح كرم
ونيكوي ومصدر ايضا مثل ذباب ويقال كانت منه
فعلية حسنة او قبيحة - افتعال بهتان ودروغ بافتن -
بركة صلبة بعلل - الفعال شدن كار يقال فعلته
فان فعل كقولك كسرت فانكسر -
فعل - افعل - لزره ولا يني منه فعل يقال اغذه
افعل اذا اراد من برد اخون -

فقل - قل - رخته روي كار دوتج فلول ج -
سيف افل لغت منه وهرست كردن لشكر رارح
ن اض ۲ - وشستن فقل مصدره ايضا يقال فله
فالفعل او كسره فانكسر فقل رخته شدن وحقن
روي تنج وفصل مغل اذا اصاب البحارة فكسره -
ويقال جاء قل القوم احي منزه موم يستوي فيه
الواحد والجمع يقال رجل فل وقوم فل وفلول
وفلال بالكسر ايضا ويقال من قل ذل من امر

قل - قل بالكسر من خشك بنبات وترى اطفال
يحيان من رسيدن وبه سقور و مال ماندن
فليل فليله موسى ابنوه - وودان نشتر شتر
خسته شده باشد فلفل بالضم يليل شراب
مفلفل شراب زبان كز و فلفل قاذوا الضرع
اذا اسودت حلماه - يا قل بالتحفيف هو مزارع جزدن
من يا فلان لا على سبيل الترخيم ولو كان ترخيا قالوا
يا فلان ورا قيل ذلك في غير النذر للضرورة -
فمفل - فمفل - اسم من اسما الباطل يقال هو
الفضال بن فمفل غير مصروف -

فقول - قول - باقلى ونحو وايضا -
فيل - فيل - فيل انيال فيول فيلة رك ان ۲ -
ج - فيال بليان رجل فيل الراء بالكسر -
ضعيف الراءى قال الراء كذ لك - فيلوله
ست راي شدن رجع ت اك ۲ تفصيل
ضعيف الراء كرون - ولفظ راي نسبت
كرون فيل رن اك ۲ شد و اضعيف راي قائل
رگ ران و گوشت تندي درگ -

ففكلين - كد تخمين بلا -
ففكل - ففكل - كجف ذكر النماة وفسره بالفتح وعندى انه
وهم واما اللفظ هو الفكل لكنهم لما ذكره اوردوه -
تفكل - آهنگى وبردبارى پديدار كرو و آما ده شد
و پارچه بهتر پوشيد -
قد اكل كار باه بزرگ -

ففرحله - پاها و در نهادن و شتابى كرون فرجول
بروزن - و معنى فرجون يعنى پشت خاستور -
فره ال - بالكسر قيد و كازا بهنگران و فرله قيد
و رجل نزل كقوله مرد و فرك -
الفر اقل - كعلا بطريق - ينيوب همان -

الفيل - من الارض - زمين زود و سيلاب
ففسل - رك بروج و قفد كزدم باچه خرد كزدم
ومروناكس -

ففعل - بمعنى فمست واللام زائدة -
فوفل - بالضم والفتح و رختست بچو و رخت نارجيل
كه خورشته آن بچو خرابا ريگير و جيد للادرام البحارة لعليلة
واللهاب العين وسموا قوقلة -

ففقل - بالفتح غله را باد وادن رعت من اض ۲ و رقع
الديق بالفتحة و ارن كثيرة الفقل زمين بسيار غلده
قد افعلت فقل بالضم ما هي ست خرد بقدر انشتى زهر
دار ناخوردنى -

ففقلمه - بجاز و دشتم گرفتن فقل بالضم نعت منه
ففقل - بالفتح قبيله ايت از غديان -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -

فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -

فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -

فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -

فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -
فقبيل - رك بروج زن پشتك و كرون پيل -

الفيل

ففسل

ففعل

ففقل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

فقبيل

سجته که روی بوی آرند در غار و لقال لاقبله و لا
 وبرة ای لاجته لامه و من این قبلتک ای جنتک و
 جلست قبلته بالضم لے بجایه یعنی رویاروی باد
 قبل لعل بالکسر و ال پیش فعل که بیان انگشتان
 باشد و قابلت لعل و قابلتها ای جلست لها قبلین
 و اخذت الامر بقولها ای باه الله قبله بالکسر نام
 ناخی رجع که ان ۱۲ قابله شب آئیده و نام ناقص قبل
 قبول شک قبل بالضم پیش آمدن و وزیران او صبا
 رجع که ان ۱۲ و دلو را از ساقی گرفتن رجع
 که ان ۱۲ عام قابل قبل سال آئیده و یقال
 قبح الله قبل و ما و بر بعضه لا یقول فیہ فعل قبول
 بالفتح پذیرفتن و هو مصدر نشاء قبل کذلک رجع
 که ان ۱۲ و باد پیش عند و بر قبل لغتین بلند نمی
 که پیش آید یقال رأیت بذلک القبل شخصا و در
 آمدنی پیش هر دو پای و بیرون آمدگی باشند
 و یقال رائنا الملل قبلک اذ لم یکن رعی قبل لک
 و القبل ایضا یقال لیسوا دنی العین علی الالف
 یقال قبلت عینه و قبلتها انا و رجل اقبل لغت منته
 شاة قبله التي اقبل قراها علی وجهها و بی اندیشه
 و استحضار سخن گفتن یقال تکلم فلان قبلک فا جاد
 در جزیه قبله اذا انشدت رجز الم تک اعدونه و مروه
 که برگردن سپ بند بجهت چشم زخم و بجهت فسون
 و القبل ایضا ان تشرب الابل الماء و یوصیب
 علی روسها و جمع قبله و هی الفلک و یقال رأیت
 قبله لے مقابله و عیاناً و قبله لغتین و قبله که ان ۱۲
 قوله تعالی او یاتیم العذاب قبله قرنی علی القرأتین
 ای عیاناً قبل ایضاً که ان ۱۲ نزد و طاعت یقال
 لی قبل فلان حتی ای عنده و مالی بر قبل ای طاقت و لا
 الی عشر من ذی قبل کجیل و عنیب ای نیا هتافت

قتل
قتل
قتل

قتل

قتل

قبل پذیرفتار و جماعت مردم زیاده از سه گرد و چون
 روم و زنج و عرب قبل لغتین رجع قوله تعالی و کثرنا
 علیهم کل شی قبله ای قبیل قبیل و قبل حیانا قبل
 آنچه پیش رویه فرود آر و ریمان را رهنده و بر آنچه
 سپس رویه بر آرد بوقت رفتن و پا کار و عربین
 قوم قبله بالفتح پذیرفتاری کردن رجع ناضل که
 صلته بالباء و نحن فی قبله ای فی عرافته و بکسر القات
 ایضا قبیله هم قبل ج و پاره با سه کله سر ایضا
 اقبال پیش آمدن در روی آوردن بر چیز
 نقیض ادبار یقال قبل نقیض لفتح الباء مثال ظنی
 مدخل صدق و چیز پیش کس داشتند یقال
 اقبلنا المراح نحو القوم و اقبله الشیء اے
 جعلته لی قبله مقابله و کتاب را با هم راست
 کردن و رویاروی شدن تقابل شد جل مقابل
 لفتح الباء ای کریم النسب من قبل البو قیبال برگرفتن
 کار را قبل امره ای استافه مقبیل الشباب جوان ز
 و اقبل بخطبه امیر آنها استقبال پیش آمدن ضد
 استدار شاة مقابله گو سپند پاره گوش بریده و از
 پیش او نکان شده مداره پس او نکان گذاشته
قتل قتل کشتن قتل قتل کذلک رجع ن
 اض ۱۲ مقابل الانسان جایا که بزود برانجام دم
 کشته شود یقال قتل الرجل بن لکیم و نیکو دانستن
 چیز یا قوله تعالی و ما قتلوه یقیناً امو لم یحیطوا به و
 یقال قتل خبر او ایمن شرب باب قتال بالکسر
 کشتن کردن قتل بالباء کذلک مقابله بکسر التاء
 کشتن کنندگان قتل بالکسر دشمن قتال ج و
 یقال ما قتلان ای شلان و قتال کشتن دادن
 قتل بسیار کشتن قوله تعالی و قتلوا قتیله شد للکثرة
 رجل قتل محرب قلب قتل مذلل قتل العشق

استقبال کشتن خواستن رجل قتل و امراه قتل کشته
 رجال و نسوة قتل فان لم تذكر المرأة قلت هذه قتیله
 فلان و مررت بقتیله لانک تسلمک بطریقه الاسم
 امراه قتل ای قاتله قتال بالفتح نفس و من ناقه
 ذات قتال استوار و متاد و یقال قتل یعنی بر حق
 او را کما یقال صدره و رأسه فداده و یقال قتل الرجل
 فهو قتل فان کان قتل المعشوق او النجم قتل قتل لا
 یقال فی بدین الا کذا یقتل بجایت آمدن و بر کشتن
 و در چیدن در رفتار یقال فی قتل الرجل لاجته ای
 ثانی لها و قتل المرأة فی شیهها اذ القلت قتل
 و کسرت تقابل اقتال کشتن کردن یقال قتلوا
 و اقتلوا ولم یدغم لان التاء غیر لازمه و منهم من یدغم
 و یقول قتلوا یقتلون یجذ الالف من اقتلوا
 و قتل مرکه التاء الی القات و تصدیق ذلک
 قراءه الحسن الاسن خطف خطفه و منهم من یکسر القات
 فیها لا یبقار الساکنین فالفاعل من الاول قتل لفتح
 القات و من الثانی قتل بکسر و اهل مکة یقولون
 قتل تبعون لضمه لضمه
قتل قتل بالکسر و تشدید اللام مرد و فرما نه
 سست قتل عشول
قتل قتل بالضم خشک شدن رجع فقتل
 قتل مرد خشک اندام بد حال قتل لغتین ایضا مصدر
 رجع که ان ۱۲ شخ قتل بالکسر و السکون بر پوست
 برستخوان خشک شده قتل بکسر لمر هر سال خود ده
 ا قتل خشک کردن قتل بالضم بیا روی گو سپندر
قتل قتل بالفتح پس سرد بها قتل لان
 ا قتل ج قتل لغتین کذلک قتل جور کردن
 و در پس سرزدن رجع ن اض ۱۲
قتل قتل مثال قتل مرد و خوار بریدار

قرزل
قسطبيلة
قسل
قبعلة

مقتعل قصب
قصدال
قصره - قصف
قندويل فعبل
قندعل
قذائل
قرلى
قسل
قعطلة

قرشل
قرزله
قيل - قفئلة
قرنفل قفصل
قفطلة
قمعل
قمعل

قرحلة
مقرعل

حمير قبيلة ملك واصله قيل بالتشديد كانه الذئب
قول نافذ واجمع اقبال واقوال - وقول بالضم جمع
قائل مثال راع وركع قال جوب كه بر قل زنده
اقوال تقويل بر كس سخني دعوى كردن يقال قولنى
الم اقل واقولتنى امراد عيتة على وقول عليه وكذب
عليه - واقفال عليه امي تخم - مقاوله تقاول با كس
قول كردن - وكفت دشنيد كردن والعرب تجرى
تقول وحداني الاستفهام مجرى الظن في العمل
كقولهم متى تقول الدار تجمنا وعلام تقول البرمج قيل
ساعدي امي متى تظن وعلام تظن فغصب الدار
والمرح كما يغصب بالظن ونوسليم بجر منصرف
قلت في غير الاستفهام ايضا مجرى الظن فيعدو
ال مفعولين فعلة نذا بهم بجر فتح ان بعد
القول -

قسل يقصل - زنده حيات شدن - وگل کردن
حاجت رجل مقصل مرد پوست بر استخوان خشك
شده و به حال مثل مقصل - قمل ناسپاسي نعمت
ونيكوي دمع بفتحهم اقبال بنا بايست مشغول
شدن ونفس خود را كودن اقبال ضعيف
شدن و افتادون -

قيل - قائلة - میان روزی قیلولة نیم روزان
خفتن قیل مقیل کذلک و هو شاذ دمع ف ا
ك ۲۷ فنو قائل وقوم قیل مثل صاحب وحب
وقیل بالضم والتشديد ايضا قیل ايضا نام مردی
و متبر بفت بین و اقبال الیمن لو کما ونیم روز
شراب خوردن قیل مثله تقیل متعد منه يقال قیل
فقتیل امی ستاه نصف النهار فشر قیلته ماد را ک
وخر زج اقاله بر انداختن بیع يقال اقلته البیع
وقلته و هی لغة قلیلة و در گذاشتن گناه و لم با

هذا المعنى في الصحاح والجمل والديوان وذكره
الزوزني في المصادر استقالة اقاله خواستن
يقال استقلته البیع فاقالني اياه - وقيل فلان
اياه امي اقبه قیال بالكسر نام كوی بلند در بادیه
قبيلة - وقعبلة - باهم نزدیک شدن پیش پاها
با دوری هر دو شتالنگ و یا رفتار است سست
یا رفتار کس که گویا خاک را بپا جو یا می رود -
مقتعل - کفش تیریکه درست تراشیده نشده
باشد او هو نصیفت مفتعل -

مقرله - زود انداختن آنرا قمرله چوب دستی -
قندویل - کلان سر -
قندعل - کج و حل مرد گول -
قذائل - کعلابط فراخ -

قرلى - کز گلی پرندة ایست هو شیار لایمی الا
فرقا علی وجه الماء علی جانب یومی با حدی عنیه
الی قمر الماء طعام و رفع الاخری فی الهواء حذرا و
منه المثل احزم من قرلى او اعدان را می خیرا
تدلی وان را می شرمی تولی -

قرتل - کجفر مرد خوار پشتک قرطلة مؤنث منه -
قرزحله - کج و حلة زن پشتک و از مر با س
کو دکان و لا غران و خفته طولها ذراع نحو العصابة
قرنفل - و قمرنفل - میخک و آن بار درخت
بپائین بنده افضل الا افادیه الحارة و اذکا با و منه
زهر و سمی الذکر و منه قمر و سمی الانثی و زهره از ک
کلاها لطیف خواص مصف للقلب والدماغ مقولها
نافع للنفقان والبصر والغشاوة والنکته با ضوم
وطعام مقرفل و مقرنف مطیب به -

قرحلة - بالفتح کمان -
مقرعل - کفش تیریکه بر بلند می غیر مطمئن باشد

دشتاب از هر چیز -
قرزل - کجفر مرد کوتاه بد چهره قزمیلة نره -
قسطبيلة - بالضم نره لقیة فی القسطبيلة -
قسل - کز برج شتر بچه و قبيلة ایست از آن قسمل
بالکسر بر قبيلة قسالة و قسامیل چند گروه است از
از اعراب و قسمة لقب عائد بن عمرو و اخو جذیة الابرش
لقب بجماله -

قصبیل الطعام - همگی آنرا خورد -
قصدال - بالفتح موضعیت که از آنجا عبیر آوردند -
قصف - الطعام همگی آنرا خورد و قصبلة مثله -

قعبیل - کجفر و زبرج فطره نوعیست از سمار و غ
نیا یست دیگر سپید رنگ و کانه که در آن شیر نمند
قبول بالضم مثله فیما دام مردی ست و بر کنده شد
درشت و رجل مقبل القدین مرد بسیار و در گذارنده
باها و قعبلة بر وزن و معنی قعبلة -

قعطلة - انداختن آنرا و قرض خود و خود را طلب
قرض تنگ ساخت و قعطل فی الکلام اکثر منه و جوا
بن لک قعطل شاعر اسم ثابت و لقب بالقطل یقول جل من
بنی ید بن ثمانه شعر قطل بنی الامانی خالیا و قطل حتی
قدیمت مکانیا -

قفئلة - بزودی تمام بدر بردن چیزی -
ققرجل - کسفر جل نام شصت -
قفصل - بالضم اسد -

قفطلة - من بین یدی - ربودان چیز از دوبردی من
قمعل - کفشد کانه بزرگ قمعول مثله با کانه خود
و دیگر تنگ کردن و پرند خرد کوتاه کردن و کوچک
نول چله و قف عینه و فی رأسه قما عین یعنی بر سر آن
گره هست قمعولته یکی قمعال بالکسر تیر گروه و سردار
شبانان و قد قمعل یعنی متری شبانان کرد قمعال سرش

کفن
کفن

کلیل - کل - بالفتح عیال مرد - وگرنه قواله تعالیٰ
و هو کل علی المولود کلول ج - و قییم - و آنکه او را نه پدر
باشد و نه فرزند کلااله مصدر رمنه و پسران عم و دوتر
و العرب تقول یوا بن عمی کلااله و ابن عم الکلااله اذالم
یکن ثلثا و بن رجلا من العشیره - کلال کلااله مانده
شدن کل ایضا کایه بالکسر کلااله کلول کند شدن شمشیر
و زبان و چشم و ریح و اک ۲۰ کلیل نعت منه - کلمه
بالکسر ایضا پرده تنک و پشه خانه کل بالضم همه لفظ
واحد و معناه جمع یقال کل حضرو حضرو علی اللفظ
و المعنی و کل و بعض معرفتان بلای اللفظ و لام و فیها
معنی الاضافه اخصت اولم تضاف - اکلیل یکسر تین
تاج مرصع - و یکی از منازل فر - و ابر - اکلیل اللمک
گیاهی از دار و با کل کل بفتحین کلکال سینه رجل کلکل
و کلکال مرد کوتاه درشت سخت گوشت اکالال مانده
کردن و خداوند شتران مانده شدن - و صاحب
عیال و خوشیشان محتاج شدن سحاب بکلل اے
لمع بالبرق - و اکتل الغمام بالبرق اے لع تکلیل
تاج پوشانیدن روضه مکمله مرغزار با گلها اے
شگفته رجل مکمل مرد کوشا و جکنده در کار و یقال
حل فکلل اسی مضی قدالم نیم و قدیکون کلل ایضا
بمعنی چوبن یقال حل فکلل اسی ما چوبن کا در سبب الاضد

کسب
کنش
کیش

کیمپنل

سکندر

کیمونڈی کی فصل

کمال کنشال

لہجہ میں کہنے کی
سرگرمی

کرم

کسٹم کنٹریبون

کسیٹہ - کسیٹہ

کتاب فیاض

سین

1

فعل

و اخذت منه يقال كل المعطى والاشمال لاخذ كليل
مليوئ مثل محيط ومحيط بالنقص والتمام بيوده و
يقال كليل الطعام وكليل الطعام ويقال كليل ايضا

چرده کحل کهر و شمشاد و شمشاد بد و خرمای چسبیده
تو را انگر زفت و تامل اشد التوا که کحل کحل کحل
سخت خشکین و آنکه سرین خود را بجنبانند

ریش انبوه -
 کسندل - کسفر جل و فزک سبط و بسیار سخت -
 کسبل - کوتاه و درختهای بزرگ که تنبل شده -
 کسدل - کج خورن جوان خربه و پیر زال من لاضد
 و شنده و دختر نو جوان و نام شخه و شاعر -
 کسل - گران جان ناگوار و داخدا امر که کسلایغی
 بگویی آن کار را گرفت -

فضل اللام

لَعْلَعْل - لَعْل - مگر وہی کلمہ شک و اطمینان

واللام زائدة كقوله الفعل والعلى فعل -

لیل - لیل - شب و هو واحد یعنی جمع واحدا
لیله مثل قمره و ترو قد جمع علی لیل فزادوا فیها
الیا علی غیر قیاس کابل و اهل و یقال کان
الاصل لیللة فخذت لان تصغیر الی لیل لیل
و لیللة لیل و لیل لائل شب تاریک ملائکة شب مزد
کردن مثل میادیه من الیوم - لیل نام زنی لیلیانج
لیل یعنی لاله لکروانخ النهار و لاله سحاری و بها طائران
لثامه - بالفتح موضعیت -

لمال - بالفتح سرمد و یضم لیس یعنی تلفظ -
لال - جد والد احمد بن علی بن احمد الفقیه و معنا
بالفارسیه گنگ و ابجدی و المازنی و الغفاری
لولاء - سختی و گزند -

فصل الميم

مثل - مثل - بالکسر و انشد یقال نه مثلک و مثله
بفتحین و العرب تقول هو مثلک نه بالتصغیر و هم
ایضا المیم بریدون ان المشبه به حقیر کما ان نه احقر
مثل بفتحین داستان امثال مع - و صفت
بالکسر مانند - و کلبه و مثل بفتحین و سکون
مع - مثال ایضا فرمان امثله مثل مع تمثیل گشتن
یکدیگر گشته مانند یکدیگر تمثال بالکسر یکدیگر گشته
تمثیل مع - متول بالضم بخدمت پیش ایستادن
و بر زمین چسبیدن و هو من الاله و نه مائده و نه
پایه مثل رسوم مثل گوش و بینی بریدن و مع
اض ۳ و الاسم المثلث بالضم و مانند شدن بچیز
صلته بالیا و مثله رض ۴ عقوبت مثلث مع -
امثال مثله کردن گشته را و قصاص کردن یقال
للعالم الخلیفی و قاضی و قد فی - و فلان امثال القوم

ای ادواتهم الی الخیر و هم امثال القوم ای خیار هم
مثلی تانیث الامثل - مثاله بالفتح گرامی و افزون
شدن و مع بعضهما تمثال از بیماری به شدن و هو الیوم
امثل لغت منه مثل بهذا البیت و مثل نه البیت
بمعنی آتشال فرمانرواری نمودن -
مجل - مجل - آبله افتادن و شمع بسختن دست
از کار و مع فاض ۲ و یقال ایضا مجلت به
بالکسر مجل امجال متعدد منه - و جارت الابل کما نه امجل
ای مثلثه کانتله المجل -

محجل - محجل - خشک سال و تنگی یقال بلذات
و زمان ماحل و ارض محل و ارض محول کما قالوا لیل
سبب و سبب بریدون بالواحد الجمع - امحال
خشک شدن شهر فو ماحل و لا یقال محل ربا جا
فی الشعر و نقطه رسیدن مردم محل ایضا کمر ویده
یقال محل به الی السلطان و سعی به فو ماحل و
محول و فی الدعاء و لا تجعله ماحلا مصداقا - ماحله
ماکره محل مکر نمودن متاحل دراز سبب متاحل
بیابان درازی پایان و فی الحدیث امور متاحله
ای فتن یقول انما محال محاله چرخ دلو بزرگ
محاله ایضا فحارة محل شیر مرده گردانیده -

مدل - مدل - بالکسر مرد خرد اندام کم گوشت
و بالذال الهجته کذلک - مدل دستار بر سر و منديل
برتن در پیچیدن لغت فی تبدل -
تدل - تدل - بالکسر دهنده - و آنکه خود را بانه
نواهند داشت مدل بفتحین بسته آمدن از گنا بد
بتر کس - و خواب شدن پاهای ریح کاف ۲
و یقال ایضا تدلت برتری اذل بالضم ندلا ای
قلقت و خجرت حق افشیده - و الا ندال الاسترخاء
و الفطور و التذل مثله - تدیل بیمار که آرام

نیاید و ضعیف -

مرجل - مرجل - بالضم نوعی از جامه پاره
منقش قال سیویه مرجل میماند نفس انگلیه
و هی ثیاب الوشی -

مرطل - و یقال مرطله - بالطنین ای لطمه -
مسسل - مسسل - بفتحین آب راه ای سیل -
مصصل - مصصل - ترف مصالاة آب که از است
یعنی سوزنده بیرون تراید و آنچه از خم و جراحت در
یقال مصصل الجرح ام سال منشی سیر و مصلحت
استه اذا قطرت قلبه عطارا مصصل ام قلیل - مصال
تبا که در تن به نایب است خرج کردن مال را بخرج
افکندن زن که هنوز مضغه باشد - و دوشیدن شب
گو سپند را نشاء مصصل و مصصال و هی استه یصیر یونما
متراکله فی العلبه قبل ان یقین -

مطل - مطل - دراز کشیدن آهن را در مع
اض ۲ مطلول ای عهد و و دیر داشتن دام
را یقال مطله و اطاله بجهت -

معجل - معجل - ربودن و بشتاب رفتن و معجل
عن حاجتی و اسطه او اعطانی و خصی کردن خورا
حمار معول و بشتاب کردن در کار - و بریدن و تبا
کردن یقال لا تمعلوا کما یکمل ای لا تقطعوا بعضنا من بعض -

مغل - مغل - بفتحین در دستم ستور از علف باغ
خوردن ریح کاف ۲ یقال به غله شدیده
امغال خداوند ستور باد در شکم شدن و غازی کردن
یقال امغل به غله میش و بزرگ بسالی دو بار نتلج
در امغلت غنم فلان و هی غنم مغال بالکسر مغل
که بچه از شیر باز نگرفته بدیگری آبستن شود و هر سال
بزرگ مغل بگفتن کس را پیش کسی ریح بفتحها امغال
از صاحب مغاله بالفتح -

لیل - مرجل

مرطل
مجل
مصل

لثامه
لمال
لال

لولاء

مطل
مثل

معجل

مدل
مغل

مذل

له شامل من علته فی قبل من شامل العلین قارب البرد و الا شامل افضل ۳۳ و فی کلام علی کرم الله وجهه من رکن مو - متا حلی فی فن یقول مراد لیس بحیث که تو جمله لجره ای ۱۲ اق سه نوعی در کتب رسیده باشد ۳

مقل

متله

ماخل

مروله

مصل - اهزبل

مشل

مكل

ملل

امضحل
بل - میکايل

مصل

نال

نبل

مؤوله

مول

مقل - بالضم نوعی از دار و با مقلة پیب
در و ن چشم مقل بالفتح مکرر لیکن دفعه اول
یقال مقلة اسی نظرت الیه بقلتی و فرو بردن باب
و جز آن و فی الحدیث اذا وقع الذباب فی
طعام احدکم فامقلوه ثم انقلوه فان فی احد جناحیه
سنا و فی الاخر شفاء و ان یقدم السم و یؤخر الشفاء
مقله سنگه که بدان آب بخش کنند تا قمل یکدیگر را
باب فرو بردن -
مکل - مکلة - بالفتح و الضم آب که در یک جا
اندک اندک گرد آید مکتل البئر اسی قل ما و حوا جمع
فی وسطها - و یقال اعطنی مکتل رکتک اسی جسته
رکتک و البئر کول و الجمع مکل -
ملل - مله - ملالة - ملل - بسته آمدن دفع
ک اف ۲۲ یقال ملله و مللت منه استمال کذلک
یقال رجل مال ملل ملول ملول و ذوله و امرأه ملول
کلها نعت منه - امال بسته آوردن یقال مله اهل
علیه اسی اسامه - و یقال اول قائل و اکل علیه یعنی
اللی علیه ایضا یقال املت علیه الکتاب و امیته
بمعنی - و مللت الثوب بالفتح اذا خلطه الخیاطة الماد
قبل الکف - مله خاکستر و ریگ گرم مللت الخبثه ملل
کوماج کردم استمال کذلک ملیل ملول کوماج یقال
اطعنا خبز مله و خبز علیلا و لا نقل اطعنا مله قال البیهقی
المله الخبثه نفسها ملیه حراره یجد بالرجل و هی حمی
فی العظم یقال به ملیه و ملال بالضم و هو یطیل علی
فراشه و یطیل اذا لم یستقر من الوجع کانه علی مله ملل
بفتحتین نام جامی طریق مل کشاده و مسلوک قمل
فلان یل اذا مر مر اسریا - استمال کذلک مله
بالکسر کش و شریعت ملول بفتحتین میل سرمه -
مول - مال - خواسته اموال ج - مویل تصغیر

و العامة تقول مقل بالشدید - رجل مال اے
کثیر المال - مؤل مؤل بالضم با مال شدن مؤل
مشله جمع ف اف ۲ و جمع ک اف ۲ مشل خاف
بخاف تمویل مال دار گردانیدن مؤل بالضم
عکس بوی مؤل یکے -
مصل - مصل - یفتحن استهک - و زمان امال
تمیل زمان و ادون جملة بالضم اسم فیه استمهال
حمت خواستن تمیل درنگ کردن استمهال محمل
و راست ایستادن - و آرمیدن و سستی و قولم تملا یا
رجل و یارجلان و یارجال و یا امرأة سوا اے
احمل فاذا قیل کک محملات لا محمل و اشد و لا
تقل لا محلا و اشد و تقول ما محمل و اشد یغنیه
شیئا مصل بالضم مس که راخته قوله تعالی بای کما تمیل
و در وی زیت - و ریم و زرد آب و فی حدیث ابی بکر
رض و ذوفی فی ثوبی نهین فانما بالملل و التراب
میل - میل - میلان - میل - محال مثل معیب
معاب فی الاسم و المصدر تمیدن و از راه چیدن
صلته یعنی و جور کردن صلته بعلی - اماله خم دادن
میل بفتحین کثری و خم در خلقت یقال رجل امیل
العائق و فی عنقه میل - امیل ایضا کلمه شمشیر بنا
باوی - و آنکه بر زمین راست نتواند نشست سیلا
ریگ توده و فزک و درخت بسیار شاخ تمایل
بیچ پیچان فتن استماله سوی خود جنبانیدن
کسی را بطن خویش و نیکوئی تمیل مزد بودن -
میان دو چیز میل بالکسر فتمای درازے بصر
از زمین - و چوب سرکه کش و آهن جرح و کمال
و سه یک فرسنگ و قلم خسته خاک -
مؤوله - و ماله - فر به و فزک شدن مرد و جمع
بفتحهم روک اف ۲ مال بالفتح و کلف نعت

منه آله مؤنث منه و جاء امر مال له بالاد مال ماله
لم یستعد و لم یغفر ماله باغ و کسب امیال ج -
متله - جنبانید و حرکت داد و از جمع ف اف ۲
ماخل - گریزنده ماله ماله -
مروله - کار خود را استوار نکردن -
اهزبل - السحاب - ابر پرشید امزبل بالفتح بروت
گذاخت قلب از مصل -
مشل - کم دو شدن محمل کثیر بزمی دو شده
تمشیل کم شیر فرو داد و درون ختر ماده یا پرانگنده شدن
شیر کن یقال مشلت الناقة و امشلت السیف شمشیر را بر
کشید مشله مشله مؤنث بالضم دهیست منها غانم بن
حسین الفقیه ابو الغنایم المشلی او مشوب الی مشلی و هو
کتاب للنصارى و جده کان نصرانیا مشول کم شدن
گوشت و فخذ ناشه ران کم گوشت و رجل مشول الفخذ -
امضحل - بروزن و معنی مضحل -
میکائیل - و میکائیلین - بکسر هاء نام فرشته است
معروف عم -
حمار مصل - بالضم خرد درشت -

فصل النون

نال - نالان - نوعی از رفتار که گوی بر پشت بار
دارد و رجل نول وضع نول نعت منه -
نبل - نبل - تیر و هر مؤنثه و لا واحد لها من
لفظها و قیل هو واحد و جمع نبال و نبال نبال
تیر دار - و باخشان نابل مثل لابن و تامر - نابل
ایضا تیر که و کان حقان کیون بالشدید مثل جات
و قواس نباله مصدره و ایضا زیرک در کار و انبل
القوم اعلمهم بالنبل و یقال ما انتبل لک الا باختره
ما انتبه له و ما بالی به و فیها اربع لغات یقال نابل

نبله ونباله ونبالته ونبالته بالضم عطيل سج
نبل اگاهي وفضل نبالة مصدر منه رجع بهنما
نبل نعت منه نبل لفتحين سج - مثل كرم وكرم
والنبل كبا القوم وصغارهم وهو من الاضداد
نبيلة شگرت - ومردار نبل رضى اوت ۲) سنگ
استخا وفي الحديث القوا الملا عن وعدوا النبل والجدو
يقولون بالتحريك - منالته نبر وكرم بتر انداختن
يقال نالته لفته قبله ام كنت اجد ومنه نباله وكون
في النبل ايضا نبل بالفتح تير انداختن وغالب
آمدن به تير اندازی وفضل - ومصلحت شتر قيام
نمودن - در اندن سخت ستور رار ع و ناضح
استنبال تير خواستن آنبال تير دادن تنبيل دادن
يقال نباتي حجارة الاستخار اى اعطى ونبئت فلانا
بطعامى اى ناوله شيا بعد شى نبل تير دى نمودن
وتير با خود داشتن - وفضل نمودن از خود و مردن
شتر و مردم و جز آن تنبال بالکسر کوتاه -
نشل - کشیدن به پيشايى - وبقية شتر مرغ
که دروى آب پر کنند و در بيايان دفن کنند تنبل
بالشحر یک مثله استنبال ميش از صف شدن يقا
استنشل من الصف اى تقدم اصحابه و آمادگى
کردن کار را صلت باللام تنائل انبوه شدن
علف تائل بفتح التاء نام مردى از عرب -
نشل - مثله - زره فراخ مثل شرة يقال نشل
در اى القاه عند ولا يقال نشر بالهيلة خاک چا
نشل خاک از چاه بيرون آوردن رجع و ناضح
انتقال کذک - ويقال حفر تک نشل لفتحين ا
حفور ته نبل سرگين يقال لکل عاف نشل نزل ارش
و نثل کنا نثى اذا استخرجت ما فيها من النبل
و کذک اذا نقصت ما فى الجراب من الزاد و نائل

الناس اليه اى انصبوا -
نجل - نجل - نسل - وفرزند - وزه ويقال نجله
الوجه اى وزده - فرس ناجل اى کرم النجل انداختن
چيز را رجع و ناضح ۲) يقال نجل الناقة الحصة
بمناسمتها و بنزله زخم فراخ زدن يقال نجله اى طعنه
واسع شقه و شگافتن پوست را و باز کردن اياى
منجول و نجلت الارض اخضرت اى اثمرت بعث
زباب ناک شتر زمين - و ميش پاى زدن کسى چنگ
در غلطه و يقال من نجل الناس نجلوه اى من شتر هم
شتر و و بيرون آوردن استنبال بسيار زده شدن
زمين نجيل خشکستامى برگ برم و آن نوعى زدرختان
شوره است نواجل شتران که آن برگ را بخورند نجل
بالکسر و اس نجل لفتحين فراخ چشم شدن رجع
اوت ۲) رجل النجل عين نجله و طعنه نجله و نعت
منه نجل سج - و نائل منجل اى واسعة الطقة النجل
بالکسر کتاب عيسى عليه السلام يذکر و يونس فمن
انث اراد المعصية ومن ذکر اراد الکتاب -
نخل - نخل - زبیر نخله کى يقع على الذکر و الانثى
حتى تقول يصوب وهو ذكره منه ولا غر - و نخل بستان
بر کسى که او نگفته باشد نخل شعر و سخن بر لبه بر خود
که ديگرى گفته باشد نخل باطن معصيه و دودن رجع
بفتح نخل على فعلا بالضم عطيه نخله بالکسر کا ميش ن
دادن بى عوضى و بطلبى و پيدا کردن و ناميدن
کابين را و دعوى کردن نخل لا غرمى لا غرشدن
رجع بفتح نخل نخل متعده منه و نخل حبه بالکسر ايضا و
بالفتح انصب - نجل ناضح اى منزل - سيوف نواصل
شمشير با باريک و تنگ شده انتقال شعر ديگر را
بر خود بستان نخل مثله و ايضا خود را بزمى بستان
نخل - نخل - نخيل - درخت خرما نخله - کى

نخل ايضا نوعى از زيور - و نختن نخله بالضم سبوس
نخل بختين پرويزن هواحد ماجا من اللادوات
على مفعول بختين و بفتح النخ و ايضا لغة - انتقال استقصا
کردن و بهتر از گذريدن نخل گذريدن نخل الصدر
اى ناصح - بطن نخله نام موضعه ميان مکه و طائف
منخل بفتح النخ و مشردا نام شاعرى منخل بکسر النخ
نام شاعرى از بديل -
نذل - نذل - از جاى بجائى بردن - و
برودن و نذلت الدلو اخر جهنم من البرر رجل منذل
رک اوت ۲) نعت منه منذل بکسر تين ستار خوان
و دستار که بر ميان بندند يقال نذلت بالمنديل و
نذلت ايضا مندى بوى خوش منذل شترى
از بند که آن عطر بوى منسوب است بند لان
بضم الدال و فتحها فدر نجاک يعنى آنکه شيب با چنان
نمايد که مردم را فرود ميگرد و هو مقدمه الصرع - نودان
دويستان منذل بکسر الدال پير چنان از غاييت
پيرى و يقال نودلت خضيه اى استرختا و
الرجل منودلا اى مشى استرخيا - اندوال روان
شدن شکم -
نذل - نذالته - فرومايشدن رجع بهنما فو
نذل و نذيل نعت منه -
نزل - نزل - بالضم آنچه ميش حمان فرو و آينده
نهند از طعام و جز آن آنزال سج - و فرو نى
و برکت نزل لفتحين مثله يقال طعام كثير النزل
و النزل - نزاله صلب و صاف شدن
زمين چنانکه بانک باران سيل از وى
روان شود رجع ک اوت ۲) رضى نزله - رک
۲) و مکان نزل نعت منه - خط نزل اى
مجمع و يقال و جدت القوم على نزلاتهم اى منازلهم

فصل

نعل

نعل

نعل نعل

نعل نعل

نعل نعل

و علی استقامتیم - نزول فرو د آدن منزل لغتیمین
 کذلک (مع ق اک ۲) منزل رون اک ۲) کذلک
 فرو د آدن - و سرامی - و آب خورد و منزله مشد و انبیا
 مر قیه و حرمست و ربی لا یجمع - نزول ایضا فرو د آدن
 بمنی یا سمنزل ال از مرتبه فرو د افتادون - و فرو فرستاد
 منزل بفتح الذا کذلک و فرو فرستاده قوله تعالی
 انزلنی منزلاً مبارکاً - تنزیل فرو فرستادن ترتیب
 و آدن تنزل بدرنگ فرو د آدن انزال فرو د آدن
 نزولاً بالقسم آب مرد و نزل مثل نظام بعضی انزل
 و قود معدول عن النازل نزولاً بالکسر فرو د آدن
 و و گرو و اهرم و در حرب نازل و سختی قوله زکام یقال
 به نزول و قد نزل یستعمل مجھولاً و یکبار فرو د آدن
 و منزه قوله تعالی و لقد را ه نزولاً آخری ای مرتبه تنزیل مہا
 فرو د آئینده و قوله تعالی جنات الفردوس نزلاً
 قال لا یخفش من نزول الناس بعضهم علی بعض -
 نسل نسل - فرزند - و زوہ - و زادن ریح
 حد اض ۲) و پراختن مرغ و افتادن آن - و
 رنجین ششم متعذر لازم آنسال کذلک و وقت پشیم
 رنجین شدن سھودرا - و پشی کردن بر قوم یقال
 انسلت القوم ای تقدمتهم تناسل از یکدیگر دادون
 انسلوا بالفتح ناقه کہ بخت زہ فکا ہد ارند نسل لغتیمین
 شیر کہ از پستان بے دوشیدان بیرون آید نسل
 عسل گداخته و از موم جدا شدہ - و انچه افتد از
 پر و شیم و جیان نسل بالضم کہ کب نسل نسلان
 جامہ از کتفہ افتادون و نسلاب و ویدن ریح
 و نسلاب و علی ۳) قوله تعالی انی ارسلکم بنسول
 نسل نسل - گوشت بر کشیدن از گوشت
 و نسل ۲) انشمال کذلک نسل نسل بالکسر و
 گوشت بر کشیدن از گوشت نسل نسل و گوشت

نسل گوشت بے تو ابل سچہ نسل لغتیمین جاسے
 خاتم از خضر -
 فصل فصل - پیکان و تیغ و کار و وزیر و نسل
 نصال ج فصل لغتیمین روض ان ۲) تیغ نصل
 را کشیدن رنگ خدا از دست و بیرون کشادن پیکان از تیر
 از ستور و موی رخصت یقال بحیثہ نصل بلا بار ریح و
 ص ۲) و در اندک پیکان چای بوسن الاضداد تفصیل پیکان تیر
 بیرون کشیدن یقال نصلت السهم ہو کتولم قدرت البعیر - و
 قدیمه العین از از صحت منہ القراد و القادی و
 پیکان و در نشاندن و تیر و بوسن الاضداد و نصال
 ستان از یزہ بیرون کردن و کان یقال بہ رجب
 فی الجاہلیہ منصل لا یستعمل و لال لانہم کانوا
 یزعمونہا قیہ و لا یغنون نصل بیوند میان کردن
 و سرس تحت الیمین نصل یزاد شدن از گناہ و
 بیرون کشیدن خود را استصال بیرون کشیدن یقال
 استصل الیمین السفلی یعنی فکند با گرم خاک را -
 نصل - مناصلہ - نصال - تیر اندازی با
 کردن یقال نصلیہ مناصلہ ای غلبہ فی النصال
 انصال تناسل کذلک و یمن و شعر بہ کردن یقال
 انصلوا با نظام و الاشارہ - و فلان یناצל عن فلان
 از کلم عنہ بعذر و دفع - انصال ایضا دست
 انداختن شتر در رفتن - و برگزیدن نصل نام مرد
 ابو نصل کثرت ما شیم بن عبد مناف -
 نطل - ناطل - کوزه کہ شراب بیامند بوسے
 ناطل نطل دلو - و سختی نطل بالضم آب
 جو شامیدہ بداد و بجای رنجین ریح و اض ۲)
 نطل بالفتح آن آب -
 نعل - نعل - م - و ہی مؤنثہ نعلیہ تصغیر با و
 زمیں و رشت کہ سنگ ریزہ با زوے و رخشند

و پے کہ بر گوشہ کمان زنند یقال نعلت و انصلت
 نعل پوشیدم ریح لفتحہا ناعل بالفتح و یقال بحار
 الوحش ناعل اصلاً و حافره - انعال نعل یقال
 منہ انعلت خفی و داتی و لا یقال لعلت نعل
 السیف آهن و غیرہ بن نیام شمشیر فرس منعل
 ید و رجل اسپ کہ میان شوم و ریح دے سپید
 باشد و از آن برتر نگردد و چون از ریح برگردد
 آزار مخدوم گویند و دویہ منعلہ نہال از ریح برگزیده
 نعل نعل - کفتار زر - و نام مردی دراز
 ریش نعل و کفتار پیران سست -
 نعل نعل لغتیمین تباد شدن پوست فلان
 نعل اسے فاسد النسل و العائہ نقول نعل
 بالکون و یکینہ و رشدن ریح ک ان ۲)
 یقال نعل قلبہ علی و سخن چینی و تباہی کردن
 میان مردم -
 نعل نعل - ناقہ - عطیہ و عبادتی کہ واجب
 بود و منہ ناقہ الصلوۃ و نیمہ و انتفال و رشدن
 و بزرگ شدن از چیزے نعل لغتیمین غنیمت
 انفال ریح تنفیل غنیمت دادون نفل تطوع
 گذاردن نفل ایضا گیا ہے نفل ریح ان ۲)
 بعد از غرہ ماہ سہ شب دیگر نفل دریا -
 و مرد بسیار عطا - و نام سروئے نعل
 نمکدان -
 نعل نعل - از جاسے بجاسے بردن
 ریح اض ۲) و موزہ - و نعل کہ شو و در پے
 کردہ و درین کردن نفل بالکسر نعل یقال جاسے
 نعلین از نعل ریح منفل لغتیمین کذلک و فی حدیث
 ابن سعہ ریح منصلی لامرأۃ افضل من اشدک
 فی بیتها نعلہ الامراۃ قدیمت من البعولہ

ان اللہ تعالیٰ یحب النکل علی النکلی الرزل نقی
 المجرّب علی الفرس القوی المجرّب -
 نکل - نکل - مرربہ نکلہ علی آرض نملہ رملہ کسک
 ذات نکل - طعام منہول اصحابہ النکل رومید کے
 اندام کہ آنرا اطباء باب خوانند نملہ ایضاً کنگے سُم
 اسپ و ہوجیب و فرس نکل ایوانم از اکبان لکافرم
 و فلان ذو نملہ با نغم امی کثیر الحکرکہ نملہ ایوانم
 چین نکل رک ۲ تمام انمال کذلک - انملہ نغم
 المسم سرانگشت انمال - ج -
 نوال - منوال - زر و بافتہ نوال کذلک -
 انوال - ج - نوال ایضاً زر و یدن رعم و نوال
 و عطا و دن یقال نشت لہ بالعیلہ و نملہ ایوانم
 و یقال ہم علی منوال و احوای علی حقیقہ و احوای
 نور داند و قولم نوکلت ان نفعل کذا ای نفعک و
 نفعی لک و اصلہ من التنازل - نوال با نفع
 عطا نائل نملہ - نوال ایضاً صواب قبول نوال دن
 رطل مال بسیار عطا و ہما نالان دہم انوال - و مالو
 النملی نقیاد لہ اسی اعطیہ فاعطہ -
 نمل - نمل - آب خور - و نمل ناملہ آئندہ
 و زوندہ نامل نشتہ و سیراب و ہوسن الاضداد
 نمل نفعین ج ریش طالب و طلب و حج نمل نمل
 مثل حمل و جمال نمل بال سکون و الحکرکہ نشت
 خور دن و نشتہ و سیراب شدن رعم کاف ۲
 انمال ج - متعدد - منمال نام مردے -
 نملش نملش - گرگ و چرغ - و نام مردے
 ابو نمل کیفیت مردے -
 نمل نمل - یافتن رعم کاف ۲ مثل خان
 سیخاف - اناملہ و دن نمل با کسر و و مصر ناملہ
 نام زنی و بت -

منقول - کنیز برج بلا و آفتند لان و لغتم و الی لغتا
فی الغبد لان -
التاریخ جیل - بالقرعة فی التاریخ جیل -
منقول - کنیز برج بلا - بد و مرد گیر -
نایب - رفتار بندی و قد نال یعنی چنین رفتار کرد
نقیض - کهنه بسیار سخت و موغنی و نام شخصه و
عبد الله بن نبیل کان منافقا -
نایب جیل - بخوار بندی نایب جیل کی و قد میزد و کیون
فی القبة الکبریم منها ثلثون نایب جیل و اما البین و البی
الاطا اذ ذکر فی القاف و خاصیه المزخ منسا
اس سال الدیوان و الطرمی باهی جدا -
الوقت باطل - هفت طارقی بن و لیسق -
و فی القبة الکبریم - منشی و دیوان و چوپ و راست
ناد و دیوان خراسان -
منقول - کنیز پر پرده ایست و نهاییست -
رجل منقول الراس - فرد هشته سر بانگی و سگری
برزون - منقول - کجفر گران -
منقول - صفرا صعلانی -
منقول - کد بد مرد ناتوان -
نهاییست - کهنه سال شدن یقال شیخ منبیل و همچون
نهاییست ایضا فتاویست باگرانی و شتر ماده و دوز
و فی الترمذی فی حدیث الدجال فیمطر حم منبیل
و هو صحیف و الصواب بالیم -
منقول - کجفر و سال خورد و کلان از کرگس
و باز -

وشل
وشل

وجل

وصل

وجل

وذل

ورل

وسل
وعل

ر بایش جستن واکه شل و غله سگین و مز بل یقال
این و قدوم الواو الیه اوالت الماشیه فی المكان
اگر اشرت فیہ باوالماء و ابعارها - استئوال گردان
شتران اول نخست نفیض آخر و اصله اول علی
افضل مهور الاوسط فقلت العزۃ واداد غمت
بیل علی ذلک قلمم ہذا اول منک الجمع الاول والاولی
ایضاً علی القلب والاولون ایضاً وقیل اصله
وول علی فوعل قلبت الواو الاو لی ہمزہ ولم یجمع
علی او اول لا استحقا لم اجتماع الواوین بینہما لغت
الجمع و ہوا اذا جعلتہ صفتہ لم تصر نہ تقول لقیتمہا
اول ولا نقل عام الاول وتقول ماریتہ مذ عام
اول بالرفع للصفة کما یک قلت اول من عامنا
وبالنصب للظرف کما یک قلت مذ عام قبل عامنا
وضممت علی الغایہ فی قولک ابدأ بہذا اول ای قبل
ان انزلت الحدیث نصبت کما تقول اول منک
ان لم ترشیاً یوما قبل اس قلت ماریتہ مذ اول من
اس فان لم ترہ مذ یومین قبل اس قلت ماریتہ
مذ اول من اول من اس لم تجا وز ذلک - ویقال
ہذا اول بین الاولیۃ - اولی مؤنث اول ج شل انزلی
واخر وائل بد قبیلہ -

ویل - و بایہ نفیختین کرانی و ناگو ارمدگی و جمل بال
کران و ناگو ارشدن رع بعضہما و سبیل نعت منہ
و ایضاً عصارے سطر متویل مثله و ایضاً بندہیزم
و سبیل مثله و یقال بالشاہ و بلو ای شہوۃ بالفصح قد
استولبت الغنم - واستولبت البلد ای استوخمت
و ذلک اذالم یوافقک فی بدیک وان کنت نجبہ
و ابل باران بزرگ قطرہ و بل مصدر منہ رجح و
ک ۲ و منہ رجح موبولہ - و قولہ تعالی فاخذنا ماخذ
و بیلا ای شدہ یا - و رب و سبیل و صاب و سبیل شدہ

و ابلیہ کرانہ گفت از سر باز و وبال بالفتح نام آبی
وشل - و شل نفیختین رسن از لبت و شل لبت
و نام مردے و اقلہ نام مردے -

و جمل - و جمل نفیختین ترسیدن رع کاف ہم
موجل کذلک و کسر ایجم جامی ترس و فی المضارع
اربع لغات یوجل یا جمل و جمل یجل کذلک فیما شہ
من باب المثال اذ کان لازماً من قال یا جمل جمل
الواو الفاعلۃ ما قبلہا - و من قال یجل یجر ایما رفی
لغتمہنی اسد فاسم یکسرون یا را مستقبل اذ کان بعد
یا و اخری تقوی احد الیائین لاخری و یقولون
انا یجل و یخجل انت یجل لا یکسرون الیاء فی یعلم والامر
منہ یجل صارت الواو یا و کسرة ما قبلہا و تقول
انی منہ لا و جل و لا یقال فی المؤنث و جلاء و کمن
یقال و جله و رجل و جل -

و جل - و جل نفیختین گل تنک متوجل بالفتح
مصدر منہ و بالکسر المكان والاسم - و جل یسکون ۲
لغز و یثیہ - و استوجل المكان - و جل الرجل
بالکسر وقع فی الوحل و اوحل غیرہ - و اوحل فوحل
اس غلبہ فیہ -

وذل - و ذلیہ - آئینہ و پارہ لغزہ و ذائل ج
و ذالہ بالکسر پارہ گوشت یقال قد توذلو ابدنہ
اذا قطعوا بغیر قسم -

ورل - و رل - نفیختین جانورے چون سوسما
و رلان بالکسر و رال ارؤل ج -

وسل - وسیلہ - سبب و دستاویز و سئل سائل
ج - و سئل توسل نزدیکی جستن پیچرے یقال سل
الی اللہ تعالی وسیلہ و توسل الیہ وسیلہ اذ اقرب
الیہ یصل - توسل ایضاً دزدی یقال اخذ فلان علی سئل
ای سرقتہ - الواسل الراغب فی اللہ توسل یصل نام آبی -

وشل - و شل نفیختین آب اندک و فی المثل و بل
بالرمل او شال و نام کو بی بہ تمامہ و شلان چکیدن
آب رع ف اک ۲ جبل و اشل یقطر منہ الماء -
و جاد القوم او شالا ای بیع بعضہم بعضاً و شول بالضم
یکی ہرہ - و سستی یقال فلان و اشل الخطاے
ناقصہ - ناقصہ و شول بالفتح بسیار شیر -

وصل - وصل - پیوند وصال ج و منہ البحر
و پیوند کردن جامہ و یقال ہذا وصل ہذاے مثله
و وصل رسیدن رع ف اک ۲ یقال و صلتہ و وصل
الیہ - و صلتہ بالضم پیوستگی و بینہما و صلتہ ای اتصال
و وصل ج - وصل - صلتہ پیوستن و پیوستہ شدن
و عطا و ادن اوصال مفاصل و الوصلۃ الشاہ
الہی ملد سبعة المطن عنایتین عنایتین فان ولدت
فی الثامنۃ جذاذ یجوا لا لثتم ان ولدت جذا و عناقا
قالوا و صلت اخا یا فلا یجوز اخا یا من اجلہا ولا
تشرع ببنہا النساء - اتصال رسیدن و پیوستن و صلیتہ
ایضاً عمارت - و فراخی - و زمین فراخ و صائل
جامہ یا می مخطط یا فی واصلتہ موسی پیوند کنندہ و صلیتہ
آن زن کہ بر موسی او پیوند کنند و فی الحدیث لعن
اللہ الواصلۃ والمستوصلۃ توصل پیوستگی جستن بلطف
تو وصل پیوستگی کردن ایصال رسانیدن پیوندانیدن
توصلیل مبالغتہ فی الوصل - متواصل وصال پیوستہ
داشتن و منہ المواصلۃ فی الصوم موصل بکسر ۲
نام شہری - و پیوند رسن - و میان ران و سترین شتر
و اصل نام مردی او اصل ج -

وعل - وعل - رک ۲ بزرگو ہی وعل اوعل
ج - و فی الحدیث یظہر التوٹ علی الوعل ای یغلب
الضعفاء الاقویار - وعل یسکون ۲ پناہ - و چارہ
یقال مالی عن ذلک وعل و وعلی ای مالی منہ

هشل

هشل

هشل هطل

هشل

هشل

هشل

هشل هطل

هشل

هشل

هشل

هشل

هشل

هشل

منه ریح ک افتد ۲۴ آهلی بدل بفتان سسه
 تبدل سست شدن لبها - و فردا فتان
 شاخها سے درخت بدل بالغش شاخ سر فرو
 آورده -
 بدل - بدل - بکسرتین جامه کنه بدله مثال
 سجده ریگ بسیار درخت -
 بدل - بدل - بالضم مرد سبک - و غیر سبک
 و تل خردن ذلیل حج - بوداته جنبان بیرون آمدن
 بول شتر - واضطراب کردن در دیدن و شنیدن
 و لو و بود ذل السقاء اذا تخلص - چیز مصفا می آید
 و نام روی تهرکی مشوسه -
 هشل - هطل - نو - ریشار -
 هشل - هطل - هر چله - ریشار شوریه - هر چه
 تیز و نیم زنده - چله - آفتاب - تیز -
 هشل - هطل - هر طال - با کسر و راز -
 هشل - هطل - بکسرتین علی وزن خندف
 ملک روم و یقال هر قل بوزن دشتق -
 هر کل - هر کوله - علی وزن بر فو نه دختر
 شکر ف اندام لرزان سرین هر اکلته جا -
 سوج دریا -
 هشل - هطل - هر کندن موه شعر هر اسیل
 سوها - افتاده -
 هرول - هرول - نوعی از رفتار و دیدن -
 هزل - هزل - بیوده ضد هر ریح ف اک ۲۴
 هزال بالضم لا غری یقال هزلت الدابة نهال -
 مجهول و نهال نهال فو و اول و ایل صا - یل -
 القوم اذا صابت مواشیم ستره -
 نهالت -
 نهزل - و یقال ما قهر به بلبله - ای نهی -

هشل هشیله - الاغ شکر که بے دستوری خمر
 برند و باز گردانند -
 هشل هشیله - زن خنم میان سال - و ناقد
 بسیار شیر - و آوازه های مردم هشل لشکر بسیار -
 هطل - هطل - پیایه شدن باران و اشک
 و رفتن آن ریح ف اک ۲۴ هطلان تمطال
 کند ک سحاب هطل و مطر هطل نفت منه هطل
 جمع باطل و نیمه هطل و لا یقال سحاب هطل لقولم
 امرأة حسنا و لا یقال رجل احسن - هطل بالکسر
 شتر مانده کندند - ناقد هطل آهسته رود کابل هطل
 نام نو - و ریشک بارنده - ناقد هطل گروه از مردم
 ترک هطل و ایل هطلستان هطل رو باه و گردوی
 اندک - اندک -
 هطل - هطل - با کسر شمرخ خواند -
 هطل - هطل - سکو و کالبد و پیکر - و اسب
 دراز خنجر - دینا - بلند و فاعله ترسایان -
 هطل - هطل - با کسر ماه نونا سه شب ثم هر قمر
 و چهره آینه حج - و نام قبیل از هوا زن - و آب کند
 درنگ چاه و ستان ووشاخ - و گوشه سنگ سیا
 کنگسته بود هطل درخشیدن برق و روه ۱ ز
 بنادی یقال تعالی وجهه و استمل ایضا و روان
 شدن اشک استلال - سینه شدن باران و ابر
 تمیل لاکه الا لک گفتن یقال قد کثرت مرایم لک
 ای من قول لاله الا الله و باز پس گفتن یقال حل
 فها هطل ای ناچین - هطل فتنین ترس یقال هطل
 فلان هطل ای ریح فرقا و اول باران سملت السماء
 و ذک فی اول مطر یا یقال هو صوت وقعه - و
 سمن الصبی ای صلاح عند الولادة - و ایل الصخر
 و ذار ریح صوت فی القلیه - و ایل بالشمیه علی الذبیحه

قوله تعالی و ما ازل یخیر الله به ای نودی علیه بغير اسم الله
 و اصله رفع الصوت - و ایل بالکسر و استمل جمولا
 و استمل معلوما ای تبین و لا یقال ازل - و یقال الهللا
 عن لیلته کذا ما نودی و لا یقال الهللا فیل کما یقال
 اوخلنا فدخل و هو قیاسه هطل فتنین زهر و هو معرب
 ثوب هطل جامه تنک بافته هطل تنک بافتن جامه
 را شعر هطل اے رقیب تمکمل اسم امر القیس بن
 ربیعہ لاند اول من ارق الشعر و یقال هطلت اذکر
 او کنت هطل کب بسیار و صافی و یقال ذم هطل
 هلیان بکسرتین و تشدید اللام اذا ذهب بخت لا
 یدری یلاراندن اسب هطل مثله ای اقرنی هطل مخففا
 هو حرف استفهام فاذا جعلته اسما شد دته - قال
 الخلیل قلت لابی الدقیس هل فی ثریه کان ذکما عیون
 الضیاء و یقال شد المل قال ابن السکیت اذا قبل
 لک هطل لک فی کذا ای هطل لک فی حاجه قل لی فی
 او بای فیء وان لی فیء و لا یقال ان لی فیء هطل - و یقال
 اصابت عنده هطل و لا یقال امر ثیا و قد ذکر فی بله دهل
 ایضا بمعنی قد قوله تعالی فی علی الانسان امر قداتی
 و بمعنی ما یقال هل ہی الا کذا و کذا ای ما یقول تعالی
 هل من الک غیر الله - و یقال هطلت چراغی و هطل
 استعجال و حث یقال حی هطل انشرید و معناه هلم الی
 الشرید بمعنی بشتابید و بشتاب یستوی فید الجمع و الواحد
 و الموت تحت یا حی لا تقار الساکنین و جمیع هطل
 علی الفتح و جعلتها اسما و احدا مثل خسته عشر و اذا و
 علیه قلت حی هطل و الالف بهیان الحکره کالما فی
 کتابیه و حسابیه لان الالف من مخرج اللام و فی
 السحیث اذا ذکر الصاحبون فحی هطل عمر معناه علیک
 لعمری و ان من اهل الصفة و یجوز التثنیه فی فی هطل هطل
 نکرة و بلا تثنیه الوقت قد یقولون حی من غیر هطل کولهم

فی الاذان حی علی الصلوة حی علی الفلاح وانا
هو دعا الی الصلوة والفلاح وحکی ان بعض العرب
یقول حی الی الصلوة یصل الی الیصل یعنی معناه
اتوا الصلوة واقربوا منها واهلوا الیهما وقد جعل
المؤذن کما یقال حلق وبعثهم مرکبا من کلمتین
درهما الحقوا بهما الکاف فقالوا حی ملک کما یقال
ردیدک والکاف للخطاب فقط ولا موضع لسا
من الاعراب -

همل - همل - روان شدن اشک رعد ف ا
ض ۲ ک ۳ هملان کذک یقال هلت یعنی فی فاضت و
انملت مثله همل یفتخین فتران بچرا گذاشته
بے شتران مثل نفش الا ان النفش لا یکون الا
لیلا والهمل کیون لیلا ونا ریقال الهمل هملا
همال هو اهل کلمات و ترکها هملا ای سدی بلا باع
و فی الشل اخلط المرعی بالهمل - و همل ایضا آب
که اورا باد دارنده نباشد آهمال فرو گذاشتن چیز
را بجز و تم سخن که آنرا استعمال کنند
همول - همول - ترسانیدن رعد من اضم

مکان همیل ای محو ف حال بافتح کذک احتیال
ترسیدن همویل ترسانیدن تمامیل کارها
ترساننده و رنگما ے گوناگون همول سوگند بافش
خورنده توله آتش که بوی سوگند خورند و آن در
جاهلیت بود داست همویل ایضا خود را به پیرایه
دلپاس آراستن همول ترسانیدن شتر به انچه
خود را در صورت گرگ نمائی بوی ے کاله با تخفیف
خرمن ماه به قول علی فلول مرد سبک -

همیل همیل - فروختن آرد در بنان و ریگ
و خاک و جز آن رعد ف اک ۲ انمال یعنی شتران
و فی المثل محشیه فمیل یضرب لمن عمل به فیه یصیب
شیل روان شدن آهاله ریختن فرومال و همیل
و یقال جاد بالهمل و الهملان ای بالمال الکثیر و
بالرمل و الریح - همیلان نام قبیله و نام جائے -
همبرکل - کفر جل جوان خوش اندام -
همشامه - تباہی و آشفتنگی -
فوسن همفصل - کمرش کمان سبک تیر -

همیل - کسبل مرد بسیار مو ے و زرد لیده مو ے
که سر خود را شانہ نکند و گران جان -
همرا علة - فرومایگان -
همرا مل - آرداها و اصلها الا نامل -
همربیل - الرجل - برآمدن و دورفتار کرد -
همربیل - بالفتح موضع -
همربیل - کشف گران -
همند ویل - کزنجیل دفرک و مرد گول دست
و ناتوان -

فصل الیاء

یلیل - یلیل یعنی کوناہی دندان بالا و کثر می
آن راجل ایل تشدید اللام و امر آه یل و لفتان
یلیل نام موضع -

یسل - قبیله ایست از قریش طو اهر و بالباء
الموحده قبیله ایست دیگر اسعنه بنی عامر بن
لوس -
یولہ - بالضم جد احمد بن محمد المبین -

همیل
همرا علة
همرا مل
همربیل
همربیل
همربیل
همند ویل
همیل - همیل

یلیل

همبرکل
همشامه
همفصل
همول - همول

باب المیم

فصل الالف

اتم - اتوم - بالفتح زنی که برود و فرج و ے یکے
شده و اصله فی السقا تنفق خرزان فیصیر ان حقه
ما تم شیون - و زمان گرد آید بجای بغم یا بشاد
و یقال شقت یجوب و ضده و باید می ما تم ای شاد
و عند العامة المصیبه یقولون کثافی ما تم فلان و الصوا
و من یقال فی مناته فلان ما تم حج - اتم نام وادی
اتم - اتم - بالکسر بزه - و غمر نام بزه کار شدن
رعد کات ۲ اتم اتم اتم اتم - و اتم الله

یا تم رعد ف اک ۲ ض ۲ اے عده علیه انما
فوما توم - اشیام و بزه افگندن تا نیم بزه نسبت
کردن تا نیم خود را بزه کار دیدن - و باز ایستادن
از بزه انعام یا دانش بزه قولہ تعالیٰ انما ما ناقه
اتمه نوق انما ت اتمه
اجم - اجمه - غشیه آجات اجم اجم اجم
اجام حج - کما قلنا فی ثمره - اجم یعنی ایضا بستن
آدن از یک نوع طعام رعد کات ۲ اتم
اجم نعت منه علی -

فاعل و نام موضعیشام اجم یعنی ایضا اجم
از سنگ در مدینه - و هر خانه که چهار سو می مسطح باشد
قال الاصمعی هو یخفف و یثقل اجم حج - تا جم النام
اے اتمه حره - و تاجمت النار مثل تاجمت
وان لما لایما و اجمیا - و فلان تیا جم علی فلان
اے اتمه غصبه علیه و تلمب -
اوم - اوم - روستا اوم اوم اوم حج -
مثل رغیف و ارغفه - روستای زمین اومه درون
پوست از جانب گوشه بشتره بیرون پوست

اتم

اجم
اجم
اجم

الم

ازم
احم

اسم

اضم

اطم

اکم

آدمه ايضا كزید قوم یقال جبلت فلانا آدمه لیلی ای
اسودتم یعنی روگاه اهل خود و فلان مودم بشر اے
جمع لیلین الادمه و خشو البشرة - اومه بالضم گندم
گونی - و وسیت بجزی - و سخت سپیدی شتر یقال
بیر آدم و ناقة ادم و اجمع آدم و یقال هو الکبیر
الاسود المقلتين من الابل - آدم مرد گندم گون
ادمان بالضم سج - و پدر آدمیان و هو ابو البشر
علیه الصلوة والسلام واصله هزین لانه افعل
الانتم فی الثانیة فاذا حرکتها جعلتها وادقلت
او ادم فی الجمع لان الغالب علیها الواو و لیس
لها اصل فی الیا معروف عن الاختش آدم
بالضم آهوان سپید با خطایقال نهیه او ما و جاء
فی البشر ادمه ايضا - آدم بالضم اوام بالکسر نان
خورش ادم بالفتح نان خورش کردن سازد ارنگ
کردن و جمع ف اکم یقال آدم انجز بالهم واد
الشهینما وکذا ک آدم الشهینما و فی الحديث و نظرت
الیها فانه اخری ان یؤدم بینکما یعنی ان یكون بینکما
الوفاق والمحبة - ادمی (ض اف ۲) موضع یؤیم
حتون الارض لا واحد لها -

رسن رار ع ف اک ۲ و بالراء المعجمة ايضا - ازم
بالضم و التشدید دندان یا یقال فلان یحرق علیه الارم
دندان می خاید بر دے و سنگ و جارتیه مار و مژا
کانت مجذولة الخلق -
ازم - ازمه سختی و قحط ازم سخت شدن سیال
رع ف اک ۲ یقال ازم علینا الدهر و یقال اصنا
سنة ازیم از ما می استأصلتم و ملازم کردن یقال
ازم لصاحبه ای لزمه و گزیدن و بالزایستادن از چیزی
و بر نیز کردن و فی الحديث ان عمر فرسأل اخرث
ابن کلداه ما الداء فقال لازم یعنی الحیة و کان طیب
العرب و زنته سخت تافتن و بغير المعجمة ايضا و مر ذکره
و نوعی از کیسوی تافته ازم رک ۲ آنکه لهما فراهم داز
تا ازم بسیار قیم بودن بجای ازم تنگی جای و راه
تمک و حرب جای تا زمین جای میان شعر و میان خر
اسم - اسامة - بالضم اسم علم شعر یقال نه ا
اسامة عاد یا و غام مدے -
اضم - اضم فیتین خشم ضمت سج - و خشم
گر فتن رع ک اف ۲ اضم نام کوهی -
اطم - اطم مثل اجم حصون لاهل به نیت و اجمع
آطام الوا حد اطم مثل اکت - اطم لا ضبط بالضم و
بضمین نام حصنه و زمین آطام بالضم قبض خشم
یقان و قطم علی الرجل - و بعیر اطوم و اطم البعیر اذا
لم یبل من داء - اطمه جای آتش افروختن اطوم
بالفتح سنگ پشت و فلان تباطم علیه اے تباطم
اے شد غضبه علیه - و تاطم لیسل شترک کرد
یعنی موج -
اکم - اکمه نفحات پشته و اجمع اکمات و اکم نفحین
و جمع اکم اکام بالکسر مثل جبل و جبال و جمع اکام
اکم بضمین مثل کتاب و کتب و جمع اکم اکام

مثل عنق و احناق - اکم ماکه سرین ماکم جمع -
الم - الم - در و در و در کردن رع ک اف ۲ و
قولم الم بطنک در دشمن شدی کقولم رشد امرک
ای الم بطنک و رشد امرک - تالم در یافتن آیام در در
رسانیدن الم در و گمین -
احم - احم - بالضم اصل هر چیزی و مادر کات سج
و اصل الام امه و جمع حله امات و یقال الامات
للناس الامات البهائم و تصغیر یا امیه دمی ایضا اسم
امراه - و یقال یا امه لا تفعلی و یا ابت افعلی بجهنم
التاء من یا را الاضافة و یوقف علیها بالهاء - ام انیش
علم لشکر آتم التناثت بیابان و در دست آتم المشوی
زن آتم القرمی که آتم البیض شتر مرغ آتم القوم
رئیسهم - آتم النجوم المعجزة - آتم الطريق راه بزرگ
و یقال هو الضیع - آتم الماغ پوست مغز سر آتم
الراس ایضا آتم اخبار شتر مرغ آتم الکتاب لوح
محفوظ و سوره فاتحه قوله تعالی بن آتم الکتاب و لم
یقض انعمت لای علی الحکایه و هو کما یقول الرجل لیس
بعین فتقول نحن معینک فتحیه و کذا ک قوله تعالی
واجعلنا للمتقین ایما - امه گروه از هر جنس حیوان احم
سج - و فی الحديث لولا ان الکلاب امه من الاعم
لامرت بقبلها و هو فی اللفظ واحد و فی المعنی جمع کالقوم
و بالامی مردم یقال هم حسان الوجه طوال الاعم
و راه وین و شربیت یقال فلان لامة لاهل
لا وین و لا تخله قوله تعالی کنتم خیر امه ای خیر امه
و نه گام قوله تعالی و اذکر بعد امه و قوله تعالی و لکن
انرا نعم العذاب الی آنچه تعد و دقه را امه بالکسر
نعمت و طریقت و دین و بی لفته فی امه و قولم و لکن
ای وین لامة فحدث کثرت فی الکلام و یقال فی شتر
و حیوانم زید زید عندهی امه زید طاعت و الالف

سقطت الباء من عدى - ويقال لا اثم لك بهوذا
 ووداع عليه ودر با وضع موضع المرح - اثم بالفتح
 اثمك كرون يقال اثمته واثمته واثمته بضم اى قصده
 وشكسته اثمته بالهمزة كسر كه بر پوست وماغ سپیده
 باخذ اثمم مرد وماغ تباه شده مأموم مثله ما یثم
 حجر لیشخ بر الراس اما تم سج - ويقال للبعير
 العمد المتاكل لسان مأموم اما تمه بالكسر شیش غازی
 كرون رجع من ارضه - يقال ام القوم سفي
 الصلوة ایتام اقتدا كرون وامت المرأة اى
 صارت ائاما - امام بالكسر شیش روانه سج واولا
 ارمته على افعلة مثل اناء واثمته فادغت الیم و
 نقل حركتها الى ما قبلها فلما حركوها جعلوا بابا مستقفا
 للهمتين ومنهم من جمع بين هزتين وتضغیر باوثة
 فقلت واو الكثرة ما قبلها وقيل ابيكته بالياء بلا
 قلب وكتاب قوله تعالى وكل شئ احصيناه في
 ايام شمسين اى في كتاب عن الحسن ومسطر جوب
 وشهدوا لولا زمين كونه راه قوله تعالى وانهم ليام شمسين
 اى طريق - امام بالفتح شیش يقال كنت امامه
 قد امه - اما تمه بالضم نام رسته اجم بفتح تين نه دور
 نه نزدیک وچیزه اندك يقال اخذته من
 اجم اى من قرب ومسالمة الاما اى بسير ودارى
 اثم داره اى مقابلتها - مؤا اثم بالفتح يد والمبد
 مقارب - تا تم مادر خواندن ام بالتخفيف معنى ايا
 فى حرب عطف فى الاستغمام ولها موضعان
 احدهما ان يقع معاونة لالفت الاستغمام معنى اى
 تقول زيد عندك ام عمرو والمعنى ايتها عندك لثانى
 ان تكون نقطة عما قبلها خيرا كان او استغما بالقول
 فى ما يجزئها لابل ام شاز بافتى وذكك اذا توهمته
 ابل اثم ادر كك النطن انه شاز فانصرفت عن الاول

نقلت ام شاز بمعنى بل الا ان ما يقع بعد بل يقين و
 بعدام منظون وتقول فى الاستغمام بل زيد منطلق
 ارم عمرو فاضربت عن سواك عن الطلاق زيد
 وجعلته عن عمرو فام معان من استغمام واضراب
 وقال الله تعالى لا ريب فيه من اثم العاكفين
 اثم يقولون اقترئ وندم يكن اصله استغما بالهمز
 قولم ام يقولون اقترئ شكوا ولكنه قال به التقيج ضيعهم
 ثم قال بل هو احمى من ركب كانه ارا دان
 ثبته على ما قالوا نحو قولك للرجل لا يخرس الباك
 ام الشروانت تعلم او يقول لا يخرس لكن اردت ان
 تبيع عنده ما صنع - وتدخل ام على بل بل على ام
 لقولك ام بل عندك عمرو وبل تا يمينى ام عمرو و
 لا يدخل ام على الالف لان الاصل ما وضع للاستغمام
 حرفان احدهما الالف فلا تقع الا اول الكلام والثانى
 ام فلا تقع الا فى وسط الكلام وبل انما اقيم مقام الالف
 فى الاستغمام فقط فلذلك لم تقع فى كل مواضع
 الاصل وام قد تقع نائمة فى الشعر كلفى قول (ع)
 يا بهت ادم ما كان شى رقصا يعنى ما كان -
 اوم - تا ویم - فر به وکلان خلقت گردانیدن
 علف ستور را ادم بزرگ خلقت و بزرگ سر اوم
 بالضم حرارت تشكى -
 ايمم - ايمم - بيوه رجل ايمم سوا كان تزوج من
 قبل او لم تزوج وامرأة ايمم ايضا كذا كانت ونيبا
 ايامى سج - واصلها ايايم فقلت - ايم ايمه ايوم
 بيوه شدن رجع من اكم - يقال امت المرأة
 من زوجها فى احد بيت انه كان يهود من الائمة
 تا ايمم بيوه كرون يقال ايمه الله تا ايم - وقامت المرأة
 ونايم الرجل زمانا فاكنت لا تيرج - ويقال كل
 امرئ يصم منه العرس او منها ييمم - قال الشاعر

شعر بنحو ثبوت نفسك خيرا - اخال بان ييمم
 او ييمم - اى ييمم انكس وييمم امرئك - وقولم ما ادم
 ودام اى بكت امرأته واثمته حتى ييمم ويعيم فيمان
 الى اللين واما الى النساء - ويقال الحرب ما ييمه
 اى تقتل الرجال فدمع النساء ايامى - ويقال ائتيا
 واثمها مثل اعمتها واثمها - الايم مخففا ما قال ابن
 السكيت اصله ايمم بالتشديد فخفف مثل اثنين كثرين
 واثم واثم ايوم سج - ايام دود ايم سج - ودود
 كرون - زنبور خاد را يقال منه ام الرجل اى
 دخن على انخل -

اياهم - واثم ييممها ويقال ايمه دوراه است
 به نخله يانه ودر میان آن هر دوراه كو هيست
 واثمته بالضم ابن عطفان سفي جذام واثم سلة
 واثم ربيعة فى السكون واثم وهب الله سفي
 خشم واثم جشم فى بنى قضاعة واثم فاسا فاسين
 اوقيم الثعلبى - كز بير صحابى -
 اشمم بى على فلان - در دناك شد اشمم ك ان
 لغته فى ازم اشموم بالضم دوده ست بطر -
 اشمم كمة - بالكسر وفتح الطار تان خزير -
 اناهم - كسحاب وساباط وامير افریده با پرى د
 مردم او جميع ما على وجه الارض -

فصل الباء

بجرم - بجرم - بالفتح شخى با -
 بزم - ثوب ذو بزم - بسيار ريسان رجس
 ذو بزم بسيار گوشت وقيل صاحب رامى
 وجرم وقيل تحمل عاقل وقت الغضب -
 بزم - بزم - بزم بفتحين ستوه ستوده ادم رجع
 ك ان سج - يقال بزم به اى سئمه وترم مثله

اياهم

اوقيم

اشمم

اوم

انام

ايم

بجرم

بزم

بزم

1

三

ایک

10

4

۱۵۰

10

1

五

1

7

وایضاً برم الذمی لای دخل مع القوم فی المیسرة لثلاثة
واجتمع ابرام و فی المثل ابراً ما قردنا و میوه عضاة
واحد با برمه ابرم بمسته آوردن - واستوار کردن
و جامه راز بیسان دوتا و تا فتن مبرم رسن دوتا و
برهم تا فتنه و جامه تار و پود برهم نشانده برهم ایضاً
رسن پیسه - و لشکر برمه دیگر ابرام ج - ابرام باضم
کنه برم سورخ کن و آن نوعی از پیغمبر است
معروف -

برجم۔ برجمتہ نصبتین پیوند انگشت براجم حج
وایضاً قومی از بنی تیم و فی المثل ان اشتقوا اولاد البر
برسم۔ برسام۔ بالکسر باری معروف و قد برسم
الرجل فو برسم۔ ابرسم بالفتح و الکسر مع فتح
ابرسم بالکسرات ایضاً ثلاث لغات ابرشیم عربی
قال ابن الاعرابی لیس فی الکلام فعیل تبو الی
الکسرات و لکن افعیل یفتح اللام مثل السلیج و هو
ینصرف فی المعرفة و النکرة و ان سمیت به۔

بر ششم - بر ششمه - سخت اند و گهین شدن دیو سته
مگر لیکن، چیزه بر شام با کستر تیزی نظر -
بر هفتم - بر طام - با کستر مرد سطر لب جو کتبه بر کاسه
از خشم تیر طم الرجل امی تغضب -
بر هفتم - بر عوم - بر عوم غنچه ناشگفته و بر عت
الشجر انوا خرجت بر اعیما -

برہم - برہمتہ - پیوستہ نگرہستون و مژہ برہم
 نازدن ابراہیم خلیل اللہ علیہ السلام و عہد اسم
 الجحی و فیہ ثلث لغات ابراہام ابراہیم بفتح الہاء
 و کسر با مع حذف الیاء و تصغیرہ ائیرہ لان الہاء
 من الاصل لان بعد ہا ربعة احرف اصول الہاء
 لاتلحق بنات الاربعة زائدہ فی اولہا و ذلک ليجب
 حذف آخرہ کما فی سفر جل فیقال سفیرج - و کذا القو

فی اسماعیل و اسرافیل و نذا قول المبر و بعضهم تیویم
ان الهمة زائدة اذا كان الاسم عجيبا فلا يعلم اشتقاقه
فيصغر على كبريهم و سميعيل و سرفيل و نذا قول سيبويه
و هو حسن و الاول قياس و منهم من يقول بربيع بطرح
الهمزة و الميم - براجمة كرهى از حكما و هم الذين
لا يجوزون على الله تعز بقية الرسل -

بزم - بزم - بدندان پیش گزیدن راع و فاک
ض ۲۱) یقال بزم علیہ ای محض و باگشت سباب
و ابهام و تشدید شیرایقال بزمٹ الناقه و
بزمه یکبار خوردن و کذاک و زمه - ابریم بزمین
کر سارا بازمیم - بزمیم رشته جمیل -

بسم - بسم - لب شیرین کردن و دفع فاک ۴۲
بسم - بسم - بسم - بسم - بسم - بسم - بسم - بسم -
و نهان بسم - بسم - بسم - بسم - بسم - بسم -

بِسْطَام - بَسْطَام - باکسیر نام مروی و بالفتح
نام شهر الکوزید بسطامی رحمہ اللہ تعالیٰ۔

بششم بششم نقتبین ناگو ایروشدن رعج ک افتم
و بستود آمدن یقال بششم منده ابشام متعدد منده بشنام
درخت خوشبو می که از روی مسواک سازند -

بصم بصم - بالضم میان انگشت خضر و نصیر یعنی
چلک و دوم عتب فشتین میان نصیر و وسطی و رتب
میان وسطی و سبابه و قمر بالکسر میان سبابه و ابهام
و شهر ابهام میان خضر و قوت بدر الزامیان هر دو
بطر بطر - بالضم درخته -

بقلم - ایغام - بالضم بانگ آب و دشت ریح و پاک
 به طبعیت بقوم لغت مند و کشاده تافتن سخن میا و سخن مردم
 بقلم - بقلم - چوب بقوم عرب لیس فی کلام اسم علی
 فضل تبرک به عین الاشیة خضم نام مردی و بقلم و شکم
 موضعی بشام و بندر نام آبی در عرب و عمر موضعی -

بکرم - بکرم نفعین گنگے رعو ف اک ۲۱ بکرم بکرم گنگ
 بکرم - ابلام - آماسیدن فرج نانو و آماسیدن ب
 یقال بہا بلو شدیدہ و رایت شفیتہ بلعین - بلام
 بالکسر نانو کہ بانگ نکند از غایت آرزوی کشن
 تبکیم زشت نمودن کار را بکسی یقال لا تبلم علیہ امرہ
 اسی لا تقبح - ابلم بکسر تین و غمتین و غمتین پوسٹ
 مقول آبلو کیے و یقال المال پنی و بینک شق
 آلا بلو اے نصفان - بیلم آہن سوراخ کاؤ
 مثل بیرم -

بلدم - بلدم - الرجل اذا فرق فسكت بدال
غير مجتمه - بلدم بالجمع والمهامة انكده جنبا ان باشد
از حلقوم وسینه اسپ بلندم مرد گران سنگ
مضطرب -

بلعہم۔ بلعہم۔ بلعہوم۔ بالضم فیما مجرے الطعام
فی الحلق یعنی راہ گذر طعام در حلق و آن گلوے
سرخ ست بخت فرود بر دهن لقمه بلعہم مرد بسیار خوار
ستخت فرو بردند میم زائده۔

بلغم - بلغم - یکے از چار خلط -
بلغم - بلغم - اگر بیشم سبتر رود جامہ -

بوم - بومہ - چند بیع علی الذکر والانتی حتی تقول
صدی اوقیاداً مختص بالذکر۔

بهیم - بهیمه - ستوریزه چون بره و بزغالہ نزد مادہ
 بهیم بالکون و اسکرکج - مثل حمرة و تمر و شعرة و شعر
 و جمع بهیم بهام - ابهام پوشیدہ گفتن بهیم جدا کردن بره
 از مادہ بنیچرا بہتہ بالضم سوار دلیر بہم رض افتام
 ج - و لشکر یقال فلان فارس بہتہ و لیث غائہ -
 ابہام انگشت نرا با بہیم ج - و فر و بستن و رو کا
 امر بہیم کار فر و بستہ الاسماء المہبتہ سے اسماء الاشارة
 نحو نرا و ذاک و ہوا و اولک استہیم علیہ الکلام

حزیم نعت منه وجزم الرجل بالكسری صارا جزم
وهو المقطوع الید فی التحیث من تعلم القرآن ثم
نسبه لقی الله تعالی وهو جزم جذمی جمع اجزم مثل
حمفی ولو کی اجزم بریده شدن جدام بالضم بایک
م وقد جزم الرجل فهو مجزوم ولا یقال فهو جزم وقبیلہ
ازین جدامه بالقی لید الحصد جزمیته قبیلہ جذمی
بالفتح وقد یضم مشوب بوسه رجل مجزاسته
بالکسر وستی زود بریده اجدام تیز رفتن شتر
وبرکندن از چیز جزمیته الا برش ملک حیرة
صاحب زبار

جرم - جرم - بالضم گناه جریمه مثله جرم وجرم
واجزم یعنی جرم بالسکون معرب گرم وبعو الحار
والجور من لهدا وظان الصرود ووطن ست
در عرب - ویریدن جرم النخل واجرته ای جریمه
جاء نعت منه وقوم جرم بالضم مشد واجرام مثله
ونو جرم قوم من لهر - وهدامن اجرام بالکسر
والفتح وفرید کردن شیم گو سپندر وکسب کردن
چیزی راعن اک ۲ یقال فلان جریمه ابله ای کاسیم
وقد جرمت مندا وخذت وقولته والیجر منل شنان
قوم ای لایکلکم ولا یکسبنکم جرم بالکسر تن وکوت
واوز قال ابو حاتم قد اذعت العامة بقولهم فلان
صافه الجرم بالکسر اے لھوت او اخلق وھو
خطا جریمه بالکسر خرما و انگور وروندگان جریمه
بالضم ایچہ ریخته شود از انگور وخرما در بریدن جریم
بریده ازین دومیوہ جریم جرم ایضا وانه خراب جرم
بالکسر جمع جریم - ویقال جلہ بالکسر جریم شتران کلان
سال بزرگ تن حول مجرم وسته مجرمتہ تمام مجرم گذشتن
وپیری شدن - ودعوی گناه کردن برکے که کرده
باشد یقال تجرم علیه - لا جرم قال الفراسی

کلمه فی الاصل بمعنی لاید وکاحاله فخرت علی ذلک و
کثرت حتی تحولت الی معنی لقمه وصارت بمنزله حقا
فلذلک یجاب عنہا باللام یقولون لا جرم لانتیک
والاجرم لا فعلین کذا ای حقا -
جرم جرم جریمه - بالضم اصل - وفاء مورچه و
تجرثم الشیء واجرثم اذا جمعت -

جرم جرم جریمه - گر و بے از جرم باشندگان جزیره
وشام وجرثم الوحشی فی وجاره تقبض او سکن -
جرم جرم جریمه - فی الطعام مثل جر دبه
ولیسار گفتن -

جرم جرم جریمه - علت برسام -
جرم جرم جریمه - وجرثم ای اند مل بعد المرض
والزال - وجرثم مثل برشم ای اخذ النظر - وایضا
کراه وجهه -

جرم جرم جریمه - لغتین وجرثم بسیار خوار -
جرم جرم جریمه - حتی ازین ویقال حل جریمه وناقه
جریمه اے غنیمه -

جرم جرم جریمه - بریدن وسته جرم لحن وھو فی لایعرب
کالسکون فی البناء یقال جریمه لحن فانجرم
وجریم القریه ملائمتا تجریم مثله جریمه لحن وجریمه
بالار وازار ای جریمه وجریمه جریمه کبار خورون
وجریم قوم ایچہ وادقلم جریمه راست بریده جریمه ایضا
شئی یدخل فی حیار الناقه تحسبه ولد باقرامه کالدرجہ
جریمه بالکسر یک کله از شتر ویک رمه از گوسپند -

جرم جرم جریمه - بالکسر تن جبران بالضم کذا لک
مثله وقر ذکره - جسامه بالفتح تن آور شدن
جمع یضمهما وجریم وجریم بالضم وجریم جمع
جریم جرم جریمه - کسی از میان قومی یقال تجریمه
من بین القوم ای اخرتہ کانک قصدت جیمه و

تجسمت الارض ای اخذت نحو بارید باوتن آور
شدن وبرکارے بزرگ شدن - وبرلمندی
ریگ وکوه بر شدن وجریم تن آور جاسم
نام و بے بشام -

جرم جرم جریمه - بکات کارے کردن راعن اک ۱
ن ۲ تجرم کذلک تجریم تکلیف کردن کسی اجسام
کذلک - ویقال لقی علی فلان جشمه بالفتح یک
روغن ان ۲ ای ثقله جشمه البعیر من ان ۲ سینه شتر
جشمه بیاچی از الضار ولفیف وقلب وھوازن -
جمع - جمع لغتین طبع داشتن و سخت کردن
گوشت گردیدن مردم و شتر بشو رگیاہ راعن ک
ن ۲ و بے شت باشند به طعام جسامه ناقه
کلان سال ویقال جمع للذکر -

جرم جرم جریمه - لغتین وجرثم بسیار خوار -
جرم جرم جریمه - حتی ازین ویقال حل جریمه وناقه
جریمه اے غنیمه -

جرم جرم جریمه - بریدن وسته جرم لحن وھو فی لایعرب
کالسکون فی البناء یقال جریمه لحن فانجرم
وجریم القریه ملائمتا تجریم مثله جریمه لحن وجریمه
بالار وازار ای جریمه وجریمه جریمه کبار خورون
وجریم قوم ایچہ وادقلم جریمه راست بریده جریمه ایضا
شئی یدخل فی حیار الناقه تحسبه ولد باقرامه کالدرجہ
جریمه بالکسر یک کله از شتر ویک رمه از گوسپند -

جرم جرم جریمه - بالکسر تن جبران بالضم کذا لک
مثله وقر ذکره - جسامه بالفتح تن آور شدن
جمع یضمهما وجریم وجریم بالضم وجریم جمع
جریم جرم جریمه - کسی از میان قومی یقال تجریمه
من بین القوم ای اخرتہ کانک قصدت جیمه و

جرم جرم جریمه - بریدن وسته جرم لحن وھو فی لایعرب
کالسکون فی البناء یقال جریمه لحن فانجرم
وجریم القریه ملائمتا تجریم مثله جریمه لحن وجریمه
بالار وازار ای جریمه وجریمه جریمه کبار خورون
وجریم قوم ایچہ وادقلم جریمه راست بریده جریمه ایضا
شئی یدخل فی حیار الناقه تحسبه ولد باقرامه کالدرجہ
جریمه بالکسر یک کله از شتر ویک رمه از گوسپند -

جرم جرم جریمه - بالکسر تن جبران بالضم کذا لک
مثله وقر ذکره - جسامه بالفتح تن آور شدن
جمع یضمهما وجریم وجریم بالضم وجریم جمع
جریم جرم جریمه - کسی از میان قومی یقال تجریمه
من بین القوم ای اخرتہ کانک قصدت جیمه و

جرم جرم جریمه - بریدن وسته جرم لحن وھو فی لایعرب
کالسکون فی البناء یقال جریمه لحن فانجرم
وجریم القریه ملائمتا تجریم مثله جریمه لحن وجریمه
بالار وازار ای جریمه وجریمه جریمه کبار خورون
وجریم قوم ایچہ وادقلم جریمه راست بریده جریمه ایضا
شئی یدخل فی حیار الناقه تحسبه ولد باقرامه کالدرجہ
جریمه بالکسر یک کله از شتر ویک رمه از گوسپند -

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جرم جرم جریمه

جهم جهمته

جهم

جهم

جهم

جهمته

جهمته

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم

جهم جهمته - و نزدیک آمدن وقت کار یقال جهم قدوم فلان
 اے و نادان جہوم بالفتح چاہ بسیار آب و اسپ
 کہ ہر زمان رفتار دیگر آرد جہت موضع جمع شدن آب
 جام بالکسر ج - و جاعتے ابنوہ یقال جانی جہت
 عظیمة بالضم والفتح جہت بالضم ایضا تاسی سوی
 سر و ابنوہی آن جانی بالفتح ید لغت منہ جام
 الملوک علی ثلث حرکات و جہتہ ما علا را سہ بعد
 الاستلاء و جہت الکلیال و جہتہ فلان جہان اذا بلغ
 جہامہ قبال الفراء جام القدر مار بالکسر ملوہ و جام
 الملوک و قیحا بالضم و جام الفرس بالفتح لا غیر یعنی
 آسودگی اسپ بعد از ماندگی یقال جہ الفرس جا
 و جاما اذا فوب اعیادہ - و جہ الفجل اذا ترک بعضا
 اجام آسایش دادن ستور راجعت بر نشست
 یقال اجم الفرس و جہ ایضا جمولا و اجم فسلک یا
 او یومین و نزدیک شدن کار و یقال اجم الفراق اذا
 حان - بیان اجم بے کنگہ رجل اجم مرد بے نیزہ
 در حرب شہا جہا بی شلخ و امراہ جہا المرافق و الجہا
 النفر جہا الناس جہم بالتحریک مصدر نہن ہتہام
 ماندگی افکندن - و پ آب شدن چاہ و یقال انی
 لا استجم قلبی شئی من اللہ لا قوی علی بعلی حق جہمتہ
 جہم سخن را نا پیدا گفتن جہم بغضتین کلہ سر
 و قح چوین - و چاہ در شورستان و الجہا جم موضع
 جہا جم العرب قبالہم جہیم گیا بے نیم رسیدہ
 جہم - جہامہ - جہومہ - بالفتح و الضم ترش
 روی شدن (جمع بعضہا) و ہو جہم الوجہ جہم روی
 ترش کردن روی کسی (جمع ان) و بعضہا جہمتہ
 جہمتہ بمعنی رجل جہوم بالفتح ای عاجز جہت بالفتح
 و الضم اول تأخیر اللیل جہام بالفتح اربی آب
 جہیم موصی -

جہم جہم - مرد شگرت بزرگ
 اگر و رو - و شہ جہم
 بزرگی نمودن -
 جہم - جہم - و وزخ رکتہ جہام بکسر جہیم و الماء
 والتشدید چاہ مناک - و لقب مردے -
 جہم - زود و دیدن جہم کعبہ ابن فضالہ و
 آخر غیر منسوب صحابیان -
 جہم - زودی کردن در کار و دوش و رقا -
 جہم - بالذال شتابی کرد جہم بالذال مثلاً
 جہم - کعبہ و زبرج نان تی خشک -
 جہم - بغضتین بسیار خورندہ و کعبہ بسطر بیلو
 و کعبہ بدین گرفتن -
 جہم - کز برج بخ صلیان جہوم زہ بسطر جہمتہ بالضم
 قبیلہ است از بنی یاقبیلہ است از از دوسراہ
 جہمتیات کمان با جہمت ترنجیدہ شدن چیزے
 و درآمدن بعضی ازان در بعضی -
 جہم - کعبہ نام شخصے
 جہم - الجبل - رسن را تاب داد و الجہم اجتماع
 جہم - بالکسر الذی تسمیہ العائتہ البرسام -
 جہم - قبیلہ است از بنی تمیم مابین یامہ و بکرین -
 جہمتہ - بالفتح و تفتیحین جاعت چیز و اخذہ جہمتہ یعنی
 ہلکی آنرا گرفت -
 جہم - شبانان کہ کار آنہا یک باشد جام آوند
 سیمین اجوم و اجوام و جامات و جوم جہم
 موقعیست از مضافات نیشاپور و منہ العارف
 ابو نصر احمد بن حسن و ابنہ شیخ الاسلام اسمعیل
 و سلیمان بن حمزہ و یوسف بن عمر محمد ثمان الجاہلون
 جہم چیز نیک یا بدر اطلبیدن (جمع ان) ۱۲
 جہم کہ بر شہر است بغارس و العائتہ تضم الیاء -

جہم - کمرہ امراہ بشیر بن جہامیہ رأی لہی
 صلی اللہ علیہ وسلم -
 جہم - کعبہ شہر است بغارس و الجہم تہ ثاب
 منسوبہ من خوا البسطا و ہی من الکلتان -
 جہم - بالکسر شہر است تیز شہوت و دیا سمیتہ من
 بعض العلماء نقل اس ابی عمر و مولف کتاب الجہم و
 نام حرفیت و یونٹ و جہم جہمتہا -

فصل السجاء

جہم - جہم - استوار کردن کار - و حکم کردن - و جہم
 کردن کار بر کسی (جمع ان) ۱۲ جہم ایضا قضا جہوم
 رج - حاتم قاضی و زان سیاه حاتم الطالی مروی
 کہ شہر است بجہ اندری حاتمہ بالضم باقی ماندہ طعام
 بر جوان جہم خوردن نان ریزہ و جز آن از خوان
 و یقال ہو جہم ای ہشاش -
 جہم - جہم - دادن - و نرم و رام کردن (جمع ان) ۱۲
 جہم - ایضا جہمتہ و دکتہ جہمتہ پشتمہ از خاک
 سرخ - و نام زنے -
 جہم - جہم - تندی لب برین مردم -
 جہم - جہم - برون آمدگی ہر چیز - و جہمت کردن
 (جمع ان) ۱۲ جہم ایضا جہمتہ و جہمتہ بالکسر
 جہم - بالکسر شہر است جہمت جہام لغت منہ جہام جہمت
 کردن جہم ایضا ملیدن یقال جہم ایضا جہم ایضا
 و باز دہتن از چیزی یقال جہمت عن شئی فاجہم اے
 کففتہ کف و ہوس اشواذہ جہام بالکسر نیزہ است کہ
 برومان شہر بندند و لیکن آن تا نادر و جمع ان ۱۲
 و فی الحدیث کالجہم - و قولہم افرغ من جہام سباط
 و انہ کان یمر بہ الجہم من الجہم من الکساد ستے
 یرجو افرغ بہ المثل - جہمتہ کل سرخ جہم رج -

حضرم

حلم - حلم

حکم

حکم

حکم

حضرم - حضرم - الرجل حضرت اذا سخن و خاف الاعراب في كلامه -

حظم - حظم - شگستن رجع فاك ۳۰ يقال حظم فاعظم و انحطم تحيطم مبالغة في الحظم حظمة قحط سال يقال اصابتهم حظمة امي شدة وجذب و حظمة السيل دفعة حظم اسب شگسته حال از پیری حظم بالفتح کلان سال شدن ستور رجع ک اف ۲۷ حظمة السن شگست و ادا در سال حظمة مثال هزة و وزخ رجل حظمة بسیار خوار و آنکه بر ستور رحم نکند حظم مثله و فی المثل شر الرعاء و الحظمة و يقال للعبرة من الابل الحظمة یعنی شتر گله لانها تحطم کل شیء حطيم دیوانه بیرون کعبه از سوی مغرب حطام بالضم ریزه و شگسته هر چیزی و اندک مال نیادی -

حظم - حظم - ندعی از مرغان و کبوتر -

حکم - حکم - بالضم فرمودن يقال حکم علیه و حکم کردن میان کسی قوله تعالی حکم بینهم یوم القیامة رجع فاك ۲۷ و دانش و حکمت حکمة بالکسر شریف حقیقت هر چیزی حکیم دانای و راست کار و استوار کار و خداوند حکمت و يقال حکم فلان بالضم صار حکیم - احکام استوار کردن کار را استحکام لازم منه و باز داشتن سفید را از سفایت يقال احکمت السفیة و حکمة ايضا حکم بفتحین و حاکم یعنی حکم ايضا پر رسی از زمین حکم بفتحین زرخ گو سپند و کام لگام حکم مصدر منه و منع کردن از نبدی کسی را يقال حکمت الدابة و احکمتها بحکیم باز داشتن ستور را از آنچه خواهد و حاکم گردانیدن کسی را در مال خویش احکام حکم کردن صلته بعلی و نبرد یک حاکم شدن صلته بانی شاکم کذا یک محاکمة باختصم نبرد یک حاکم شدن محکم نام مردی محکمه قوم خوارج

محکم بالفتح بر کار زرموده با حکمت و اما الذی فی الحیث ان الجنة للمحکمین فم قوم من اصحاب الاخذ و -

حلم - حلم - بالضم خواب کدیده شود و خوابیدن رجع فاك ۲۷ احلام کذا یک يقال حللت کذا و حللت و اخلت به حلم بالکسر استسگی و برد باره رجع بضمها حلم بر داری کردن بکلفت و دفر بردن سوسمار و جز آن بغير حلم ای همین تحالم حلم نمودن از خود که نباشد حلم بالتحریک تباه شدن پوست و کرم در افتادن در وی رجع ک اف ۲۷ حلته سر پستان و هما حللتان و نوعی از نبات و کتله بزرگ و کرم حلم ج - حلیمات نام موضعی محکم نام جوی نام مردی تحلیم بر داری گردانیدن و بحکم منسوب کردن کسی را حلام بالضم والتشدید بزرگاله که از شکم مادرش بیرون آرند و گو سپندان ریزه حلان بالنون کذا یک حالوم شیر سطر شده -

حلقم - حلقوم - بالضم خشک نای گلو يقال حلقمة اقصی قطع حلقومه -

حکم - حکم - دند که اخته و چرو و آن حتمه نیکه و ايضا چشمه گرم و يقال حمت الالیه انی اذبتا و حمت حکم ای قصدت قصدک و حمت از تحال البعیر حی عجلته و حمت الماء ای سخنة رجع فاك ۲۷ و حتم الماء ای صار حار - و حمت الحجرة حتم ای صارت حتمه رجع ک اف ۲۷ و حتم الشئ و حتم ای قدره فم حوم و حتم الرجل من الحی ايضا و هی الحرارة العارضة فی البدن - حتم بالکسر غری که در آن آب گرم کنند احتم نزد یک آمدن کار - و حتم شدن کار يقال احتم الامر و احتم بالجم ايضا اذا حان وقته و تبادل يقال يقال احتمه الله فم حوم و هو من الشواذ و تبادله و یما رنج شدن مردم و جای و منه احتم الرجل

و احتم الارض ای صارت ذات حتم و آب را گرم کردن - و آب گرم شستن - و سیاه گردانیدن حیمم آب گرم - و باران که در گرم بارد - و خوسه و خویشتاوند و گرم آئینه آب گرم - و مال و ستور گردیده استحمام به آب گرم غسل آوردن - و دیگر مایه شدن و خوی کردن حیمم متعده دادن زن مطلقه را و بر برگ آوردن چوزه - و بر آمدن سوی سترده در وی را با شست سیاه کردن يقال حتم امرأتی ای متعده بعد الطلاق و حتم الفرخ ای طلع ريشه و حتم رأسی اسود بعد الخلق و حتمه ای سخت و حتمه بالضم حتم بکسر تین سخت سیاه حتم سیاه کیت احتم بین احتمه قال الاصمعی فی الکتمه لوانان کیون الفرس کیتا مدنی و کیتا احتم و اشد انجیل جلود او حوافر الکیت احتم حتم رض ف ۲۷ خاکستر و انکشت و هر چه سوخته باشد حتمه یک حتمه حتم بانگ کردن اسب بجهت علف بخوم نام اسب و دود حتم علی غلامین مردم حتم ج - و الحیمه واحد الحائم و بی کرائم المال يقال اخذ المصدق حمام الابل الی کرائمها - و يقال بالسم و لاهم غیرک ای هم و قد یضمان ايضا و يقال لی منه حتم بالفتح و بالضم ای جبهه احتام مثل ایتام حامتة ای طالبة حمام بالکسر تقدیر مرگ حتمه بالضم سیاهی حتمه ای حتمه مغنیه حتمه الفراق ما قدر و قضی - و اما حتمه العقب فبا تخفیف و الما و یضه عوض و قد نکر فی المثل الامام - حمام بالفتح کبوتر و عند العرب نوات الاطواق من نحو الفواخت القما و ساق حر و القطا و الورا شین اشباه ذکاب يقع علی الذکر و الاثنی و الما و یضه علی انه واحد من جنس لا للتانیث و عند العامة انما الدواجن فقط الواحدة حامتة و جهها حمام و حامات و حاتم و ربما قالوا حمام لواحد - حمام بالتشدید که ما به حمامات ج - و اما انما

من الاكل قبیح خج بکترین گیاهی که دانه او را
علف شتر سازند و آبها ایضا - غدر رخ جانے
سیان که دریند بجهت تخام بالفتح نام مردی -
خوم - خامه - گیاهی تازه و تر و نفع الحادیت
مثل الموم من مثل الخامة من الزرع تمیلهما الریح
مره کذا و مره کذا -
خیم - خیمه - مخیم مثله خیام بالکسر ج - وعند الف
هو بیت من عیدان الشجر ثبات خیم ج تخیم خیمه
ساختن و بجای مقیم بودن و تخیم بکان ضرب
خیمه به تخیم بالکسر نحو ولجیت لا واحد له من لفظه -
خیم دک (۲) نام کو هر خیمه ترسیدن بدو
کردن ریح فاک (۲) خیم پایی برداشتن -
خترمه - از در ماندگی یا ترس نمودن -
ختم - انشی - پنهانی چیز را گرفت -
خشم - آهستن و پنهانی - چیز را گرفتن
و بجهت نام شخصی -
خجام - کتاب و صبور زن فراخ فرج -
ثوب خذارم - جامه با سکه -
خذله - شتابی کردن و باجاء المله لفته -
خرثمه - الفعل - و کسر خا و با سر فعل فاذا لم یکن
لها خرثیه فی لسته -
اخسوم - بالضم گوشه جوال -
خشبرم - بفتحین و سکون السین ثم بفتحین
نوعیست از ریجان بری -
خشنام - بالضم نام شخصی معرب خوش نام یعنی
نیک نام -
خوعم - مرد گول و انجیعامه نعت سور الرجل
السور و المایون -
خیقم - کبیر حکایت صوت خیقمانه چاهبست کند

بدیاری نیم -
خندمه - کو هیست بکه -
خندان - بالکسر قبیله -
ختمه - بفتحین تنگی نفس وقت بدر کردن چیزے از
سینه یا بینی تخم کتفرب موضعی یا کو هیست بدینه -
ارض خامه - زمین ناموافق و قد خامت تخوم
خو مانا خامه ترب خام ج - خامه الفرس سه پای و
کناره سم چارم ایستادن اسب و خامه للزرع
پایه دو هم البجهری -

فصل الدال

دام - تدام - الماء انشی - بوزن فعل امر غمره و تدام
الفعل لانه انشی بکلمه - و تدام الامر تراکم علیه و تراجمه
ایضا و آما علی فلاء و دیر یا دامت الحاکمات ای رفعه -
دحم - دحم - سخت سپوختن و حمان دحیم اسم -
دحسم - دحسمان بفتحین قلب و حسمان یعنی
مرد گندم گون فری -
دخشم - دخشم - بالفتح نام مردی -
درم - درم - درمان نزدیک نهادن خرگوش
گام را درم رفتن ستور ریح فاک (۲) دارم بن لک
نام مردی درم بفتحین پوشیدن گوشت شتابک
پای را ریح فاک (۲) کعب ادرم و امره درم
منه درم ج - و سوده شدن دران جل درم - و درع
درمه ای لفته مقصده - و الا درم من الارقیب الذی عطلت
ابره بنو الادرم قبیله درم گیاهی از شور با - و خرگوش
و آورست الابل لا جلع اذا دبست رواضها و طلع
غیر با - درم ناقه منسته - و کما بالفتح زن کوتاه
بالا درم دک (۲) نام مردی -
درخم - درخمین - مثال شرجیل سخنی -

درهم - درهم - بالکسر درهم درم و هو فارسی ستر
و کسر الما لفتح فیه و جمعا درهم و درهم درم اقتادن
از پیری بر جانشین درم بر جای مانده -
دسم - دسم بفتحین چربش و جرب شدن و عک
ان (۲) دسم روغن ترک کردن و سها المطرا می بلها - دسمه
بالضم مرد فرومایه ثیاب دسم ریم ناکت سام بالکسر آنچه
گوش ابدان استوار کنند و جواحت را - و سر پوش شیشه
و مانند آن تصدیره دسم ریح من اض (۲) دسم بجه
خرگوش - و گیاهی قبیله مورچه دسم لاثرای طمش طمش ایضا
دعم - دعم - بالفتح ستون فراماندن ریح بفتحها
و عامه بالکسر ستون خانه - و معتر قوی که تکیه بر د -
کنند در کار با اعدام تکیه کردن بر چیزی عاتان
و وجوب بکره و یقال لا دعم بطلان اذ لم تکن رة
ولا من دعمی بالضم قبیله -
دغم - دغم - بالفتح فرو کردن ریح بفتحها و ک
ن (۲) ادغام کذاک یقال عظم الحرد و ادغم (۲) عظمه
اسب دیزه و غما مؤنث شاة و غمار و فی المثال لند
ادغم - دغان بالضم مرد سیاه چرده ادغام گام در
دین اسب کردن - و حرفی را حرفی در آوردن
ادغام کذاک و هو افعال منه - دغم شکستن بینی -
دقم - دقم - دندان شکستن بهشت ریح فاک (۲)
وض (۲) یقال قم فاه مثل دق و هو علی القلب -
دلم - اولم - مرد سیاه و خرسياه دلم بفتحین مصدر
منه دمع فاک (۲) ادلیام کذاک - دلم گرمی
و داسیه و سختی دشمنان - و جماعت مورچه و کنه - و دواج در
دلقم - دلقم - کسرتین ناقه دندان شکسته از پیرے
میم زائده و قدم فی القاف -
دلهم - اولهم - تاریک شدن لیله دلمت
شب تاریک دلهم بالفتح نام مردی -

درهم
خندمه
خندان
خوم - خومه - دهم
خامه
خیم
دعم
دام
خترمه
ختم
خشم - دحم - دغم
دحیم
خجام
خذارم - دخشم
خذله - درم
خرثمه
دقم
اخسوم
خشبرم - دلم
خشنام
دلقم
خوعم
دلهم
خیقم - درخم

دوم

دشتمه

دوم

دوم - دحقوم

دحلمه

دختمه

دوم - دودوم

دوم

دروم

دروم

دشتمه

دعوم

دشتمه

دعوم - دحسم

دعلم

دعوم - دغایم

دکم

دوم - دوام - بالكسر دارو که بر چشم خان و پیشانی
 کودک مالند و جز آن دم طلا کردن رجع فاضل
 مدوم صرخ رنگ و پیرا گنده از شر و جز آن قدم
 بالشخم ای او قدر مدومته و دیم و یک سپرزو
 جز آن طلا کرده بروی و دامت زشت روی رجع فاضل
 و دامت اک ۲۲ دیم نفت منه - دامت بالضم باز بچ و
 بروش دامت بالكسر شیک و اما مثال را بفراری از
 سوراخهای کلا کوش و دامت - علی فاعل کلا ک
 دامت و دامت - و دم الیر لوع حجره ای کینه دامت
 پشته با می نرم خاکین و دامت بر زمین چسبانیدن
 و اند و گمین و هلاک کردن یقال دم شد عظیم ای
 الککم دیم و دامت بے آب و المدم المطوب
 من الکرار -
 دتم - و دامت - و دتم - بالكسر و الاشد یضما کونه
 نسل و دامت و دتم -
 دوم - دوم - دوام - دیم و دیم رجع
 فاضل ۲۲ و ک اف ۲۲ دوم ایضا درخت مثل
 مستقیم بودن و فی الحدیث نبی علیه السلام ان یبا
 فی الماد الدائم ای الساکن - و یقال طل دائم و دتم
 یعنی دامت همیشه داشتن - و جوش و گش و نشاند
 تدومیم همیشه بودن بر جای یقال و دمت نفس
 فی کبد السماء کانه لا تضي و دمت کردن خمر و سر
 بر گشتن از مستی و دام بالضم گردش بر یقال خده
 و دامت ای و دامت و دیم ایضا جوش یک فرو نشاند
 و تر کردن چیزی - و دامت زعفران زبان گردان
 در گردون - و دیم بر بدن کبوتر و جز آن در هوا
 و گرد گشتن و یقال دیم فی الارض فی الهواء ایضا
 و انکره الاصحی و یقال دیم فی الارض و دیم فی السماء
 و دامت اشتقاق الدامت و هی فکله ترمیمه الصبی علی الکلا

فدوم ای تدوم و توصیف و یقال هی مشتقة من
 دوست القدر ای سکنها من غلبتها و دیم الکلی
 ای بعد و بعدا - و دامت الجندل بالضم نام حصی و اول
 الحدیث یقون دالما - دامت دامت خمر دیم آنکه از
 بینی وی خون آید است دامت بر رنگ انداختن کار را -
 و دامت خواستن و دامت پیوسته بر کاری بودن
 تدوم گرد گشتن و دامت مثال بد آب صرخ که از
 درخت سمره بیرون آید یقال حاضمت السمره اذا
 خرج منها ذکاب -
 دیم - دیم - دیم و دیم بسیار از هر چیز و دیم - و
 فر و گشتن با نبوی رجع ک اف ۲۲ یقال دیم
 و دیم الخجل - و دیم سواد قرص او دیم بعد از دامت دامت
 لیل او دیم - او دیم او دیم شدن او دیم سیاه شدن
 قوله تعالی تدوم امان ای سوداوان من شده الخضره
 والری والعرب یقول لکل اخضر اسود و منه سود
 القری لکثرة خضرتها و دیم و دیم و دیم
 دیرینه و دامت حرارند و دامت ایضا سیات مرد شاد و دامت
 صرخ خالص هم والناس جماعت مردم و دیم تصغیر
 و دامت و دیم الدایمه - او دیم ایضا بند - قال الشاعر
 رجع او عدنی بالبحین والادایم - و دیم و دیم
 و دیم و نام ناقه عمرو بن الریان الذبی که او را و
 برادران و دامت و دیم ای شان بر دیم با بر کردند
 و دامت دامت که نقل من جل الدیم و دامت من الدیم -
 و دیم - ارض و دیمته - بالفتح زمین نرم و جل
 و دیم مردنم خوس -
 دیم - دیم - بنا خواست در آمدن و دیم -
 دیم بالفتح پیر سال خورد -
 دیم - دیمته - بالكسر باران پیوسته بی برقی
 دیم - و فی الحدیث کان عله دیمته - تدیم پیوسته

باریدن یقال و دیمت السماء مفادته دیمته ای دامت
 الیحد و یا دیم - ارض مدیمه زمین باران زده -
 و دیمته - بالفتح کسینه موش -
 و دیم - کسح و عنی اندو گین گردید و دیم اللیل تاریک
 شد شب رجع فاضل ۲۲ و دیم من الشی الضرب
 منه و دیم العشق کسر و شد العشق و دیم آن جمع
 و دیم و قیل و دیمه دیم کعب و دستان و معشوقان و
 عادات و دیمه بالكسر یک دیمه بالضم و الفتح کلمه و دیمه
 ما سمعت له دیمته ای کلمه -
 و دیم - کصفور مرد کلان جبه و محتوق شد -
 و دیم - انداختن کس چیز را از بالا -
 کوه یا اندرون چاه -
 و دیم - بزور و دیم و دیم و دیم و دیم و دیم و دیم
 و دیم - کلبه و دیم و دیم و دیم و دیم و دیم و دیم
 از درخت مغیلان یا از درخت عضاه بر آید و دیم
 فیما یستعمل فی الدیمیا حرج و اکثر ما یکن یجل بیروت
 من البشام و ذکره فی دیم و دیم -
 و دیم - بالكسر زنی که شب آمد و رفت کند و
 شرماده کلان سال -
 و دیم - کز برج ناکاره بد زبان -
 و دیم - کز برج ساقط و نایست مرد و حال را -
 و دیمته - بالضم مرد بے فیض -
 و دیم - کز برج زشت روی کوتاه قد ناکاره
 و دیم که آب پس خورد و دیم شران خورد و دیم
 کوتاه انداختن گام بزودی -
 و دیم - کجفر بالین الهلته نام شفته -
 و دیم - کجفر نام شفته -
 و دیم - مالینی اطلیس من خشم -
 و دیم فی صدره - دست بر سین زده و دور گردید

وذكر الشئ يعني جيزا بر بعضه كوقت تاكلوا باهم
دور كردند اندك داخل گردید و كنه شمره ست
بمغرب تدكیم در آوردن چیزه بجزی و دم خلا نا
براسه بسر خود به خشك ناسه فلان زود رعفت
اض ۲۲ و كز بر نام مردے -

و لشم - كجفر و علبط و علا بط زودی كنده -
و لشم - كجدر حل شتر و ترك بزرگ و بیمار بست
سخت و شگر خوابی یا خواب دراز و هر چیز گران -
و لشم - كجفر و زبرج و سبیل و جرد حل و اردب
شتر ماده و پیر فانیه و سبیل شتر توانا و مرد درشت -
و ندم - كز برج رستنی كنده سخت سیاه -
و دمه - شكستن و برگردانیدن بعضه بر بعضه
و تدبدم سقط -

و هسم - الشئ - پنهان كردن آنرا -
و هشتم - كجفر نام شتخه -

فصل الال

وأم - و أم - بفتح حيب كردن رع بفتحها
ولا يقال و أمه و أمه فهو مذموم - و يقال ذأمتني
على كذا أي اكرمتني عليه -

وخم - و خم - كنه بیدن رع فاض ۲۲ و خم
كنو بهیده قال ابن السكيت يقال افعل كذا
و كذا و خلاك ذم يعني خلاصتك ذم أي لا تدم
جزوئته اسی قلیله الما و ذام بالکسر ج - ما و خم
ای بکروه و آب بینی - و بول و خم ایضا چیزه
چون بیضه مور که از مسام نرمه بینی بیرون آید ذام
بالکسر حرمت آبل مذمه جود و تر سا و ذمه بالکسر ایضا آن
و حمه و زینهار - ذام زینهار دادن - و كنو بهیده
یا فتن يقال ایتة فاذمته اسی و حده مذموم و سحر او

كنو بش شدن - و خوار مندی نمودن صلته
بالبار و پسندیدن مارن مرکب سوار را از کاسه
و ماندگی يقال اذم به بیع و اذمت ركاب القوم
ای رعیت و تاخرت عن جماعة الابل و لم تلحق بها -
و يقال اخذتني منه مذمه بفتح الذال و كسر با می
رقة و عار من ترك الحرمة يقال اذم به مذمه
بشئ اسی اعظم شیا فان لم ذما ما - و فی النسخه
ما یذم به عنی مذمه الرضاع فقال غرقه عهد
او اذمه یعنی بذمه الرضاع و نام المرضعه قبل
فی تفسیره كذا فاستجوب عند فصال البسه ان
یا موال الطیر بشئ سوسه الاجر كانه سأل اسی شئ
یسقط عنی حق التی ارضعتنی حتی اكون قد اذیته
كلاما - مذمه بالفتح لا غیر و هی النخل خلاصه الحمد
استذم الرجل الی الناس اسی اتی بما یدم
علیه - و ندم اسی استنكف يقال لولم اترك
الكذب تا شاملكه مذما - رجل مذم اسی مذموم
جدا و رجل مذم الذی لا حراك به - و شئ مذم
ا بے معیب -

ویم - و یم - ذأم - عیب و فی النمل لا تقدم
الحبنا و ذأما يقال ذمته اذیمه و ذأمته و ذمته
كلمه بمعنی عن الاخش و هو مذیم و مذیوم و مذوم
و مذوم -

و جمه - عیبت كردا و را و حقیر پنداشت و را ند
و رسوا نمود و ذمته بالفتح مثل و حبه يك سخن يقال
ما سمعت له ذمته اسی كلمه -
و حله - ذبح كردن و از بالا به نشیب انداختن
و حله لازم من معنی الاخیر -

و رمت المرأة بولدها - زن طفل خود را انداخت
آورد و میست با ذم -

ذلم یفتن بفض مصب الوادے -
ذو ذم یفتن بفض سعد بن قیس الهمدانی -

فصل الراء

رأم - رأم - بجه شتر و پوست شتر بجه آگنده که
آزاد گردید و ترمان بالکسر مرآه و دن نافه بر
بچه و بران پوست آگنده رع کاسه ۲۲ نافه
روم رائته مفت منه و نیکو شدن و فراهم آمدن
سر حراحت و خم گو سپند که جامه و هر چیزه را بسند
و مرانی نماید قال التیهابی راء مت شعب
القدح اذا اصلته - راء شفر کدون - و بسر شتم
استوار کردن رع بفتحها راءم آهوان سپید
خالص الوادع و خم رذمه بالضم سر شتم آرم مهران
گردانیدن نافه را بر پو - و دار و کردن جراحت
راتا سر فراهم آورد -

رتم - رتمه - رشته که بر انگشت بندند بجهت
یا کردن چیزه که گفته باشند رشته کذاک رتمه
بفتن نوحه از درخت تر تمج - ار نام رتمه
بستن رتم شکستن رع فاض ۲۲ يقال رتم
الغ بالقاء و القاء - رتم ایضا بمعنی مرقوم و يقال
بارتم فلان بکلمه اسی مانکلم بها -

رشم - رشم - شکستن بینی و خون آلود کردن رع
فاض ۲۲ و طلا کردن بوسه خوش بر بینی و
آلودن رع فاض ۲۲ رشم بالخر یک سپید
لب برین اسپ از تمام مصدر مذمه رشم لغت منه
رتمه بالضم سپیدی حفت مرقوم مثل مشوم پس شتر
که بر سنگ آید و خون آلود شود -

رجم - رجم - سنگ سار کردن رع فاض ۲۲
فوجیم و مرجوم اسی مقبول رجیمه واحدة الرجم

ذلم
ذو ذم

رأم
و لشم
و خم

و لشم

و ندم

و دمه

و هسم

و هشتم

رتم

ذام

ذیم

ذم

رشم

و حله

رجم

والرجام وآن سنگها سے کلان باشد که برگوز
نشد تا خربشته شود قیل فی وصیة لا ترجوا قبری
اسے لا تجلووا علیه الرجم اراد ان لا یتم قبره والمجمل
یقولون لا ترجوا قبری والصحیح: لا یتم قبره والمجمل
بکمان سخن گفتن قوله تعالی رجا بالفتح یقال
صار رجلاً لا یوقف علی حقیقة امره - رجم
بفتحین کو رجام ایضاً مرجاس رجل مرجم
بالکسر اسے شدید کا ترجمیم به معادیه فرس
مرجم یرجم الارض حافرہ - و ترجوا بالبحارة
اسے ترا مو بها و راجم فلان من قومہ اذا
ما ضل عنهم - رجام بالکسر ایضاً موضعى رجامان
خشتیان منصبان علی راس البئر علیها القور -
رجم بالضم و جاز الفصح یعنی خانه کفزار و یقال
ترجم کلامه اسے فسرہ بلسان آخر - ترجمان تین
تیلما ہے ترجم ج مثل زعفران و زعفر
و یقال ترجمان بضم الجیم و ترجمان بضمین التبع الجیم
مثل شروع و غیره -
رجم - رجمۃ - بختودن و مهربانی کردن رجمۃ
کذا ک رجم بالضم کذا ک قوله تعالی واقرب
رجاً و قد یجرک الحاء بالضم ایضاً رجم ک افام
ترجم کذا ک یقال رجمۃ و ترجمت علیہ - و ترجم
القوم اسے رجم بعضهم بعضاً - رجموت من الرجمۃ
یقال رجموت غیر من رجموت ای لان ترجم
غیر من ان ترجم رجل مرجوم و ترجم شد و لم یالغۃ
رجل رجم بختایندہ و ہا اسنان مشتقان من
الرجمۃ و نظیر ہا تمان و ندیم و ہما - بخت و تجوز
مکریر الاسمین اذا اختلف اشتقاقاً علی
طریق التوکید کما یقال فلان جاد مجداً لا
ان الرحمن منحص باشد تعالی لا یجوز ان

رجم

رجم

رجم

رجم

رجم

یسے به غیرہ الا ترے از تعالی قال قل
ادعوا للہ ادعوا الرحمن فداول بہ الاسم
الذی لا یشرک فیہ غیرہ - و یقال لمیلہ الکذا
رجحان الیما و ترجم ایضاً بمعنی مرجم - ام
رحم بالضم نام کہ رحم دک ۴ زہ دان و ہی
مؤنثہ و نحویشہ رحم بالکسر مثله - رحم بالفتح
ناقص رحم در و مند بعد از نتائج رحامت
مصدر فیہ رجع بضمها - رحم بفتحین کذا ک
رجع ک ان ۲ -
رخم - رخمۃ بفتحین مرغ مردار و الرحمة
ایضاً قریب من الرحمة یقال وقعت علیہ
رخمۃ اسے محبتہ و یقال رخمۃ رخمۃ
و رحمہ رخمۃ و ہما سوا و شاة رشاء سپید سر
مخمرہ کذا ک و لا یقال رخمۃ و فرس الرخم
و کلام رخم اسے رقیق - رخمۃ نرمی آواز
رجع بضمها ترجم نرم گردانیدن و انداختن
حرف از آخر کلمہ در نداد خام بیضہ زیر بال
گرفتن ماکیان فی رخمۃ و رخم ایضاً - و یقال
ما درمی ای ترجم ہواے ای الناس ہو فتح انھا
و ضمها مثل جندب و طلب ترجم ایضاً جے از
حیرت خام بالضم سنگ سپید و نام موختہ
رخاٹے درختی ست -
رودم - رودم - رخنہ بر آوردن در پی کردن
جامہ رجع فاک ۴ و سد بر آوردہ رودام
بالضم نیز و ان رجع فاض ۴ رویم جامہ کمر
ثوب مرقوم مثله - و ترجم الثوب اسے اخلق
و استرقع فو مترجم بالکسر و بالفتح موضع درج
کردن ترجم در پی کردن جامہ را و ہو
مترجم لازم - رودام ساکن بودن بر جاکے

و برقرار بودن تب و مند و رودم و
سحاب مرقوم -
رودم - رودم - از سر بردن شدن آب ازخو
رجع فاض ۲ جفتہ رودم و جان رودم و رودم
و یقال - رودم علی الخسین ای زاد -
رودم - رودم - شتر بر زمین ماندہ از لاغری رودم
رزام بالضم فیما مصدران من رجع فاض ۲ و ک
فنی رازم و یقال للثابت القائم علی الارض - رزم
رض ان ۲ مرارۃ اقامت دراز کردن بر جا
و پی یکدیگر خوردن دو چیز را - و جمع کردن میان
دو چیز بخوردن چون نان و انگور و مانند آن
یقال رازمت الابل اذا خلطت بین معین و
فی الحدیث اذا اکتم فراز موایرید موالاة احمد
و یقال رزم الرجل مجبولا اذا ضربہ المرض - رزمۃ
بفتحین آواز ناہ پیش بچہ کہ دہان باز کند بر
مثال نالہ و ہواختی من الخسین و فی المثال
رزمۃ و لا ذرۃ یغرب لمن یعد و لا یفی - و یقال
از رمت الناقۃ اذا انت عند ولدہا و از رمت الرعد
ایضاً رزمۃ السباع اصواتہا - رزم بانگ شیر
بمعنی نیز بر زبان بالکسر و ستارہ ام مردم باد
مثال رزم بالفتح گرد کردن رجع فاض ۲ و ک
رزمۃ بالفتح و الکسر بشتوارہ جائہ و جزان ترجم
بشتوارہ بلسن از جام بختم شدن رزام بالکسر
پدر جی از خیم -
رسم - رسم - نشان و آئین رؤسم کذا ک و
ایضاً تعالی یعنی مکر کہ بر چوب کندہ باشند بخت
انبار و جزان و ہو ایضاً بالشین المعجۃ و شی تجلی
بہ الدانیر و بختن یقال رسم علی کذا کذا
اسے کتب و کار فرمودن و رسم کتا بہاے

وقت جاہلیت رسم الدار نشان سرے بازین ہوا
شدہ ترسم نشان سرے جہتن را سم آب روان
ناتقہ رسوم آنکہ اثر سپیل وے بر زمین ماند از
سختی رسم مصدر منہ رع فاض ۲ و نوعی
از رفتار شتر رع فاض ۲ و الرسوم الذی سقی
علی السیر یوما و لیلۃ۔ اقسام فرمان بردن۔ و تکبر آوردن
و دعا کردن بر چرخ و ثوب مرسم مخطوط۔

رشم - رشم - مهر کردن انبار را راعی ف ا ص ۲۲
روشم مهر جوین رشم بالخر یک علف که نخستین برای
دبوی بردن طعام و حریص شدن بران راعی
ک ا ف ۲۲ رشم نعت منه و هر چه بروی خطا و
انگاری باشد و چیزے اندک نگو سیده غیث
ارشم اے قلین مذموم - دارشم البرق اے
مع مثل او رشم -

رضم - رضم - رضام - سنگهای بزرگ که در
عمارت برهم نهند رضمه یکے يقال رضم علیه انصر
یرضم بالکسر رضما و رضم فلان بیتة بالحجارة - و الرضیم
البناء بالصخر - و رضمت الارض اثرتها لزرع - و رضم
به الارض ای جلد به الارض و رضم البعیه بنفسه
ارے ہوا الارض - برودن در صوم الغصب
راہ قدشخ عصبہ -

رطم - رطم - در گل افکندن روع و اض
 رطام در گل افتادن و در کاسه که نشو ان
 در و بیرون شدن یقال رطم علیه امر - رطوم
 یا فتح مرداحق و زن فرخ فرج در رطم الرجل رطم
 انصراف نکم - و الراطم اللازم للشيء -

رعیم - رعام - باضم آب کہ ازین می گویند ردو
بر علتی و مع بفتح ما رعمت الشاة و رعمت
بعنه شاة و رعوم نعت منه - رعامی مثل ضحالی

فروغے جگر و بالغین المعجۃ کذک - درغمت الشمس
اے رقیبت غیبو تھا۔

رَغْم - رَغَام - بالفتح خاك و يقال ارغم الله الفل
 اسه الصقه بالرغام ومنه حديث عائشه رضي الله
 تعالى عنها في انخضاب أسلية دار غميه - رَغَامِي
 ذكرني الغين وهي ايضا قصبة الرمة - مراغمته خشم
 كردن باهم ترغم غضب نمودن رَغْم ثلث لغات
 خاك آلود شدن رَعج بفتحها مراغمته مثله قال
 الله عليه السلام بُشْتُ مُرَغْمَةٍ - ويقال فعلت
 ذلك على الرغْم من انفة - ويقال رَغِم
 فنان بالفتح اذا لم يقدر على الانتصاف
 ويقال رَغِم الله للرد رَغْمًا بالفتح والضم - مرغم
 بالضم وفتح الغين كرز جاس وفتحن جاسي
 قوله تعالى يجد في الارض مرغما كشيء
 رَغْمَةٍ -

رقم - رقم بنشتن و مهر کردن رجع و اضماع
تو ایستگاری کتاب مرقوم و تو عی از برد با و
کتابه - و کتابه کردن ترقیم کذک - رقمه کزانه
وادی - و مرغزار و مرقومه زمین کم نبات قمتان
دو تبه ی دو باز و ستور رقمیات تیرهای
منسوب به وضعی در دین یوم الرقم روزی
از روزهای عرب رقم رک ۲) یعنی نبت الرقم
الداهیه - و يقال قرح فی الرقم والرقاء - اذا
وقع فیما لا یقوم به الرقم مار پیشه الرقم سج - و ایضا
حیه از تغلب رقم بنشته - و لوح که نامها و قصه
محقق الکف برانجا بنشته است -

کلم - کلم - برهم نشانیدن رجع و ماضی از کلام
که اکلم لازم فیه و کلام آیدن حرکتی بالضم کل گرد آمده
که کلام ریگ توده - و اب برهم شسته و تکلم الطريق

جاده راه -

روم حمہ روم حمہ نیکو کردن چیر سے باخلل را
 دعت ان ۲۰ اک ۲۰ و خورون فی احدیت البقر
 تزوت من کل شجر و یقال کن ازل ثمه و رمة ثلث
 لغات فالتم من الامحاح والکرم بن الاکل و
 استرم السحاط و رمت خواه شد مرته بالکسر لب کاؤ
 و هر چه باسم باشد و بالفتح لغت فیه و اتمام خوردن
 و مالی منه حم و لا روم اے بد بالفتح و انضم فیها
 و یقال مالہ حم و لا روم اے شئی رمته بالضم
 رسن پارہ بوسیدہ روم رام سج و دہما سکتے
 ذوالرمتہ و یقال دعت الی برمتہ ای بجلتہ و رمتہ
 بالکسر استخوان بوسیدہ روم رام سج و بوسیدن
 دعت اک ۲۰ ریم نعت منه قوله تعالی قال
 من یحیی العظام وہی ریم رمتہ بالکسر خاک
 نناک و مغز استخوان یقال ارم العظم و ناقہ
 مرم و یقال جاءہ بالعلم و ارم بکسر ہای بالمال
 الکثیر و نجتہ رتا اے بیضا و یقال للشاة
 اذا کانت عزولہ ما یرم منها مضرب اے
 کسر من عظامہا لم یضرب فیسحق و ارم القوم
 اے سکتوا و ترمرم جنبانیدن لب با بجمت
 سخن ترمرام بالفتح نوعی از درختان و گیاه
 ارام بالفتح موضع یزمرم کوسے در ہما قالوا
 یلمر باللام۔

رنم - رنم - رنج - رنج - آواز و سرانیدن دمع کل
ف - ف - ترنم - آواز گردانیدن تریسم مثله يقال ترنم
الطائر و ترنم القوس - ترنعت ترنم کردن زادوا
فيه الواو و التاء كما في ملكوت -

رُوم - رُوم - جستن روع و اض ۲۲ و روم
الحركة الذی کره سیبویه ہی حرکت مختلصة مختلصة نظیر

4

三

三

4

۱۴۴

۴۴

زُأْم - زُأْمَت - آواز سخت - سخت خوردن
چیزے رَاقِیَال زُئْم بہ بالکسر اے صاحب بہ
وزعم مجھولا اذاذعر - زُأْم لی ظَلان بالفتح زُأْمَت
اذا طرح کلیہ لایدرے احق ہی ام باطل -
و زُأْم اے مات - موٹ زُأْم بالضم کر یہ
و ازُأْمَت علی الامراے اگر بہتہ علیہ مثل
اذاستہ -
زُجْم - زُجْمَت - وہی بنترہ بناۃ یقال انکلم
بزجۃ اے بنبتہ - دسکت فمازجم بحرف ای

مَانَسَ وَيَقَالُ مَا يَعْصِيهِ رَجْمَةُ اِی فِیْکَا رَجْمُ کَمَا
 سُسْتُ اَوَاذَ -
 رَجْم - رَجْمَةُ - اَنْبُوْهُ یَقَالُ رَجْمَةُ وَرَاحْمَةُ
 وَازِدْحُ الْقَوْمِ عَلٰی کَذَا وَتَرَا حَمُوْا عَلَیْهِ -
 رَزِم - رَزِمَ - الْبَوْلُ رُک (۲) اِذَا اُلْقِیَ وَکَذَا ک
 کُلْ شَیْءٍ وَّیَلٰ وَازِرْمَ غَیْرَهُ قَالُ الْبَنٰی صَلٰی اللّٰهُ عَلَیْهِ
 وَسَلَّم لَا تَزِرْ رُؤُوسَ الْاَنْبِیَیْنِ یَعْنِیْ الْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ رَضِیَ اللّٰهُ
 تَعَالٰی عَنْهُمَا اَلَا تَلْقُوعُوا عَلَیْهِ بَوْلًا - وَرَمَ الْکَلْبُ
 اِذَا مِیْسَ جَرَهُ فِیْ جَاعِرَةٍ اَسَ فِیْ اَسْتَه - رَزِم
 رُک (۲) مَرْدٌ تَنَکَّ غَوْسٌ وَیَجْئِلُ تَزْرِیْمٌ تَنَکَّ کَرْدَن
 وَیَجْئِلُ کَرْدَنٌ وَیَقَالُ زَرِیْمَتٌ بَرَامَ - اِذَا وَلَدَتْ مَرْزَمٌ
 مَرُوْگَرَفَتَه اَزْ رَامٌ مَصْدَرْمَه -
 زَرَم - اَزَمَ وِرَام - فَرُوْخُ وِرْدَن -
 زَرْدَم - زَرْدَمَتَه - مَوْضِعُ الْاَزْدَرَامِ وَفَشْرَدَن
 کَلْبُ بَرَا -
 زَرِیْم - زَرِیْمٌ - ثَلَاثُ لَفَظَاتٍ کُفْتُ رَعِی وَنَاضِ
 (۲) قَالُ فِی الْمَجْلِ الْوَعْمُ الْقَوْلُ مِنْ غَیْرِ صَوْتٍ وَلَا
 اَعْتَادَ قَوْلُهُ تَعَالٰی زَعْمُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا اِنَّ لَنْ
 یُبْعَثُوْا - زَعْمٌ بِالْفَتْحِ زَعَامَةٌ بِذَرْفَتَارِیْ زَعِیْمٌ
 بِذَرْفَتَارِیْ وَفِی الْحَدِیْثِ الْوَعِیْمُ غَارِمٌ - زَعَامَةٌ
 اِیضًا مَرْتَرِیْ زَعِیْمُ الْقَوْمِ رُیْسُهُمْ زَعَامَةٌ اِیضًا
 سَلَحَ زَعْمٌ یُبْقَحْنِیْ طَعِیْ دَاشْتَن رَعِیْ کَ (۲) اَفْ (۲)
 اَزْ عَامٌ مُتَعَدِّیْه - مَزْعَمُ کَارِیْ کَهْ بَرَا نِ اَعْتَادَ
 نَبَاشَدَ وَیَقَالُ فِی قَوْلِ فُلَانٍ مَزَاعِمُ مَزْعَمُ
 دَرُوْغٌ بَرَبَافْتَنِ نَاقَةُ زَعُوْمٌ وَشَاةُ زَعُوْمٍ اِذَا کَانَ
 اِیْشَکَ فِیْهَا اَبْهَاطُ رِقَامٍ لَا یُخْفِیْطُ بِالْاَیْدِیْ -
 زَرْعَم - زَرْعَمُوْم - فَرُوْمَانْدَکِیْ دَرِیْخَنِ تَزَرْعَمُ بِمُجْتَمَعِ
 خَشْمِیْنِ شَدَنِ دَرِیْخَنِ کُفْتُ وَتَزَرْعَمُ الْفَصِیْلُ
 حَسَنٌ حَیْنَمَا خَفِیْفًا -

زرقم - زرقوم - بالفتح والتشديد طعام كدودي
 خرماء وسكه باشد زرقم خوردن آن دفع فاض
 قال ابن عباس لما نزل قوله تعالى ان شجرة
 الزقوم طعام الاثيم قال ابو جيل القربا بالزبد تنقرسه
 فانزل الله تعالى انها شجرة تخرج في الجحيم طلحا كاد
 رؤس الشياطين اذ قام فروخا نيدن اذ قام
 فروخا ورون تزوم لقمه كردن وافرط كردن رخورون
 قال ابن دوريد الزقوم بالضم واللام اسحقوم -
 زكم - زكام - بالضم بپاری سرود ماغ زكم الرجل
 يستعمل مجهولا - واز که الله قوم زكوم - ويقال فلان
 زكمه ابو يه اذ كان آخر ولد بها -
 زلم - زلم - بالتحريك روضه ان ٢٢ تير قمار
 ازلام حج - وهو ايضا الذي يكون خلف الظلف
 زلم ايضا واحدا لوبار واجمع الازلام - والازلم يجمع
 روزگار وزلمت الحوض لما رجع من الضرب
 ويقال هو العبد زلمة بالضم والفتح مع فكون التثاني
 وحركة وزلما بالفتح اي حقا وقد اوحذوا وكذا
 يقال في الامه - ويقال امرأة مزلمة زنة كدراز
 نباشد رجل مزلم اے مخفف البقية - وقدح مزلم
 وزليم الذي اجيد قد و صنعت وكذا اعصا مزلمة
 واحسن سهم مزلم ايضا غذا ازلمة بالتحريك
 نشان و دروش بزكه بگلو باشد و نشان که
 برگوش باشد از ازلمه گویند بالنون ازلم ازلم
 نقان منما زلما زلما مؤنث - زلمت عطاوه
 قللمه - ازليهام زود برگشتن و کوچ کردن - و بر پا
 شدن چیزی - و بلند بر آمدن چاشت يقال
 ازلام النهار ای ارتفاع ضحاح -
 زرم - زرم - بالکسر مباد و رسته که در چوب بینی
 شتر بندد و بروی مباد بندد زمام النعل انچه دوال

بروی بندند يقال زمرت النعل البيرع فاض
 زم پیش شدن در رفتن وزم بالفتح ای تکبر فهو
 زام قوم زم ای شمع بانو فهم من الکبر وزم الجبال
 شد و لکشته - ويقال اخذ الذئب مخلفه فذ حسب
 بها زامار ساسی را غدا و زما الذئب و از دما
 بمعنی زم بفتحین که از دزد و کلام الجوس عند الکلم
 زم زم بفتحین چاهی بکده و زمزم و عطيل اسنان للثنية
 زمزمه بکسر تین جماعتی از مردم - زمزم الجبل من الابل
 زمزمه کذا کس - ويقال داری من دارة زمزم بفتحین
 اے قریب - ويقال لا اله الا الله وحی زمزم بفتح
 ما کان کذا و کذا ای تجا به و تلقاه و امر بنی فلان
 زمزم ای قصد مثل ام - زمزم بالضم موضعی -
 نه نم ويقال هو العبد زتمه - بالفتح والضم مع سکون
 الوسط وحركة ای حقا قد العبد قال الکسا فی ای
 حقا کما مرفی زلمه زلمه دروش گوش بزقطع فی الاذن
 فیتک معلقا بفعل ذکاک بالکرام من الابل و غیرها
 يقال بعیر زم و زم و زم و ناقة زنة و زنا و مزنة و ما
 الذي فی الحديث الضائقة الزنة فی الکریمة لان الضائقة
 لازمة لها و انما یكون ذکاک فی المعز زمزم و زمزمه و
 بقوسه لم یح شده باشد که از ایشان بود و قوله تعالى
 عثل بعد ذکاک زمزم ويقال هو اللیثم الذي یعرف بکون
 كما تعرف الشاة بزمتهما - زمزم ايضا ستران ریزه و
 نام فحلی از زم بطنی ازیر بوع -
 زرم - زرم - بالضم پیر جهان نام سکه زرمه با و گنده
 زرمه بوی زرم و چریش زرم بالتحريك چرب شدن
 دست و ریم گرفتن رجع کاف ٢٢ زرم که ٢٢ نعت منه و
 فریه مزاجه نزدیکی يقال زاهم الخسین ای واناها -
 زرم - زرم - نام اپسی - و نام مردی و چرخ
 و پیر با زرمه مان و برادر از بنی عبس -

زیم - زیم - رک اف ٢٢ گوشت متفرق بهر موضع
 زیم ايضا نام اپسی - و موضع -
 زیمه - کمر حله گردون -
 زخم - موضعی و زخم سخت دور کردن آنرا از جفتها
 زخم اللحم گوشت بوسید و گندید رجع کاف ٢٢ زخم
 مثله زخم لغت منه و فيه زخمة محرکة خاص لحم السبع
 او هو ان یكون تساکت اللحم و الیه و منه زخما و زن
 بد و از زخم اکل بار بار داشت -
 الزر الزریمه - کلابه الغلیظة و العقیقة -
 زخلمه - و بضم گمان و دهم و کینه و دشمنی -
 زلقوم - بالضم خشک ناسه گلو -
 مزلم کیشل سبک -
 زرام - من النهار ربع روز و زمان من النهار
 و در ربع یعنی نیمه روز زرام ربع هر چیز و شهرست نیشا
 و العامة تقول جام زوم بالفتح خورد نیست لذیذ ابل
 یس که از تیر سازند و بالضم موضعیت در حجاز و نایبست
 با مینیه زومان بالضم گرد نیست اذکر دان زوم فراهم
 آمده از هر چیز زامات فرقه با زامه یک -

فصل السين

سأم - سأم - سامة سأم - سامة بستوه آمدن
 رجع کاف ٢٢ رجل سؤم نعت منه سیم کذا کس
 ستم - ستم - یضنین کلان سرین بهم زانده -
 سجم - سجم - سجام - روان شدن اشک
 رجع فاض ٢٢ انسجام کذا کس سجم متعدد رجع
 اض ٢٢ دك ٢٢ عین سجم نعت منه - ارض سجمه
 اے محطوره و اسجت السام مثل الشجت - اتم و هو
 ابل الذی لا یرغو -
 سجم - سجمه - بالضم سیاهی سجم لغت منه و عبارت

زقم - زقم - زیم
 زیمه
 زخم
 زکم - الزریمه
 زلمه
 زلقوم
 زلم - مزلم
 زخم - زام
 سأم
 ستم
 زهم - سجم
 زهم - زهم
 زهم - زهم

از گیسو و ابرو و شب سحام بالضم نام سکه ستم بختین و ستم
سحاح و مقله - احسان بکترین کو ستم -
سحیح - سحیح - سیاهی ستم لغت ستم سحام سیاهی و ستم
سحیح سیاه گردانیدن ثوب سحام المس بالضم جامه
پزینه چون خرد و خرد و خردان و خردان سحام قطن سحام
لین المس لان من السواد سحام سحام سحام سحام سحام
سدم - سدم - ستم بختین بختین و اندوه و عکاس
ف ۲ نام سادمان سادمان سادمان لغت و یقال
هو اتباع - و یقال ماله هم ولا سدم الا ذاک - که سدم
بختین و سکون - ۲ - اذ او فنت یعنی اگر نه شد سدم
دک ۲ فعل غالب شهور و رجل سدم شکمین بختین
سدم فعل و بن بست سدم بالفتح شهر قوم لوط -
سرم - سرم - بالضم و بان روده که خنجر فعل
سرم - سرم - سرم - درازش سلم -
سالم - سالم - درخت سباه -
سطم - سطم - دراز -
سطم - یقال فلان فی اسطمة قوم - ۱ -
سطم و اشرفهم و بالصاد کذا تک الکلمه مثله علی القلب
اساطم سج - دمع النار ایضاً یعنی اساطم بلعجه سطم
بختین میان دریا سطم بالکسر تیزی تیغ و فی الحقیقه
العرب سطم الناس امر حدهم -
سسم - سسم بختین نوحه از رفتار شتر دمع بختین
ناده سسم بالفتح لغت -
سقم - سقام - بالفتح بیماری سقم بالضم سقم بختین
کذا ک مثل حزن و حزن دمع ک اف ۲ مرفوعه
واسقم الله سقام بیماری غنچ سقام نام وادی -
سلم - سلم - دو کوب گشته دارد - و نام مرد
سلمی نام زنی و یکی از دو کوبه طی - و حی از دارم
سلمه بختین نام مردی از بنی قشیر و هما سلطان سلمه بختین

سح

سدم

سبسم

سرم

سرجم

ساسم

سسطم

سسم

سسم

سقم

سلم

وسلمه بختین سلمه بکسر اللام ایضاً نام مردی و سنگ سلام
ج - سلیم بالضم قبیله - و نام مردی ابوسلمی نام مرد
سلمان نام کوهی نام مردی سلم بختین پیش دادن
بها و مندرج السلم و گردن نهادن استسلام مثله
و درخت عصافه سلمه کی سلم بالضم و التشدید نردبان
سلامیم ج - و رباسمی الغرزد یک سلام سلامه
بالتشدید فیما نام مردان سلم بالکسر آشتی و صلح و
یفتح و یکسر و نیکو و یثوث و سلام کردن و اسلام و
منه قرأوا بکسر و خلوا فی السلم کافه یدرب بمعنا
الاسلام و صلح کننده یقال اناسلم لمن سألنی -
سلام بالفتح تحیت و سبب گزندگی - و گردن نهادن
و نامی از نامهای خدایتعالی - و درختی و هو بالکسر ایضاً
سلامه کی - و پاکی از عیب یا سلامان درخت سلامیا
بالضم و فتح الیم استخوانهای انگشتان سلامی علی فحاه
استخوان که در سبیل خنجر باشد سالم پوست میان بینی
و چشم - و نام مردی سلیم مارگزیده کانهم نقالوا له
بالسلامه و درست - و نام مردی قلب سلیم موسالم
قال بن السکیت یقال لا بدی تسلیم ما کان کذا و کذا
ولا بدی تسلیم لا بدی تسلیمون لا بدی تسلیمین لا بدی
تسلیمین قال معناه لا والله لا بدی تسلیم ما کان کذا
و کذا - و یقال لا سلامک ما کان کذا و یقال لا بدی
بذی تسلیم یافتی و ثنی و یقال ایضاً امر ازرب بسلامک
قال الاخفش قوله ذی مضاف الی تسلیم و هو نا در لانه
لیس شی من الاسماء ایضاً الی الفعل خیر اسماء الزین
کقوله تعالی نذایوم یفتح القاد قین صدقتم و مثله
قول الشاعر شعر) بایه تقدمون الخجل زور و کان
علی سنا بکها دما و اضاف آیه الی تقدمون سلامه
به گزند و به عیب شدن و در بالیش یا فتن رع
ک اف ۲ یقال سلم فلان من کافاته سلامه سلمه بختین

یقال سلم الله منادی گزند داشتن یقال سلمه الله
و سپردن یقال سلم الیه الشی فسلمه اس اخذ و گردن
دادن بکلم و قضا - و سلام کردن یقال سلم علیه اسلام
بیع سلم کردن - و کار بکس سپردن یقال سلم امره
له قوله تعالی و من سلم وجهه یسلم و صلح و گردن اسلام
آوردن - و فرود گذاشتن تسلیم صلح مسالمة مصاحبه
استلام بسودن سنگ رابلب یا بدست استسلام
گردن دادن و یقال سلمت الحمد اسلمه بالکسر ذاد بختین
اسلم عرق بین الخضر و البصر سلام بالکسر نام آبی -
سلم سلم - بکترین و التاء غول - و ستم
و قحط سیال -
سلم سلم - بالفتح دراز سلام تیرهای راز بیکان
و یقال اجل اسلم و سلام بالضم دراز و الجمع فیما
سلام بالفتح -
سلم سلم - بالکسر نام مرد سلم بالفتح نام قبیله
باز منج سلمه گنده بر گشته اسلمه نام گنده بر گشتن -
سلم سلم - بالفتح سوراخ - و زهر و بها بالضم ایضاً
سوم سمام ج - و زهر دادن و زهر در طعام کردن
و قصد کردن یقال سممت سمک ای قصدت قصد
و صلح کردن در میان و کس - و سرقار و ره الاستدأ
کردن دمع فاض ۲ ستم الحیا و سرفا و سوزن
ستموم الانسان سمامه و زهرهای گشتن بینی و دبان
مردم ستم کی بالفتح و الضم سمام الجسد سوراخهای بین
هر موی السم ایضاً بالفتح کل شیء یخرج من الجرح کذا و ستم - و
یقال لا ستم ولا ستم غیرک ایضاً - ستمان دو رنگ بینی و
و ستم النعمه امر خصت ستمه خافه یقال کیف السامه
والعائنه و جافه زهر و اسام ابرص کر بسمل المسیمه
خافه و خولیشان بل النخاعه آنها که خولیش نباشند
فلان ستم ذک الامر بالضم ای سیمه و بنظر ما غوره -

فصل

سموم بالفتح با دگر کم و تونش یقال سمه یومنا بالضم
 منو یوم مسموم ساهم ج - قال ابو عبیده السمو بالضم
 وقد تكون باللیل والحرور باللیل وقد تكون لیلها
 ساهمه بالفتح نوعی از مرغان ساهم ج - وایضا نافه
 سریت - سسم بالفتح روابه و نام موئی جل سسم
 ای خیف سر یع سسمانی بالضم ایضا سسم کبیرین
 کنج سسمه کبیرین مورچه سرخ ساهم ج -
 سسم سسم - بالفتح کوبان اسنه ج - سسم الارض
 نخر با دو سطلها - اسنه بالفتح و ضم النون اسنه تم نیت
 سسم کبیر گیا به بلند بعیر سسم بزرگ کوبان یقال ما
 سسم علی وجه الارض اسم الدخان ای ارتفع سسم
 بر آمدن بر چیز می نسیم کبی زبشت - و نسیم القفل
 تسلیحه یعنی غریخته کردن گور را -
 سسم سسمه - بالضم نشان گو سپند و نشان مرد
 حرب سسم نشان حرب سبتن بر خود و فی الحدیث
 تسوموا فان الملائکة قد تسومت - تسوم گند شستن بر
 کس در مال تا هر چه باید کند در با کردن ستور را
 بچرا و انجیل المسومة المرحمة السومة ایضا المعلمة
 قوله تعالى من الملائکة مسومین - قال الاخفش
 ویکون من سملین خلیل من قولهم سومت انجیل
 ارسلنا ومنه السائمة واما جاره و الیاء والنون ان انجیل
 سومت و علیها رکبا ناه و غارت کردن یقال
 سومت علیهم ای اعز علیهم و عشت فیم قوله تعالی
 حجاره من طین مسومة ای علیها امثال الخواتم
 ساهم رگ بای زرد رکان ساهمه کی و نام مرد می و
 مرگ و سمنه قولهم علیک الساهم و نام سپر نوح عم و ابو
 العرب ساهم ساهم چرند سسم چریدن ریح ف
 ض م ساهم ساهمه لغت سوا هم ج - اساهه بطلت
 بر دین و درون ستور را قول تعالی سیمون السوم فی الیاس

الکاس یقال ساهمه سوا ما ای ماکه مکاسا - و
 استقام علی کرد و ساهمنا کذلک - و سمنک
 بعیر سیمه حنه و انه تعالی الیسه - و سمنه خفای
 اولیه ایا بعین خواری و نذمت دادم او را و ساه
 ای کلفه و ساهم ای قد منه ساهم الریح سیمه ساهم
 علامت و نشان در رویه قول تعالی سیمه ساهم
 و جرم و قد یحیی سیمه و سیمه و دین -
 سسم سسم - تیر ساهم ج و بهر سمان بالضم
 ج - سسم البیت گردا گرد و خای سسم بر خط سسمه
 غویی و نصیب ساهم بالفتح گرمی سسم یقال
 سسم الرجل مجهولا اذا صاح به جرم السوم ساهم بالضم
 باریکی و تغیر روی یقال من سسم وجهه بفتح الهمزة
 یسسم بالضم و الفتح سسم و بیماری شتر بعیر سسم
 لغت من و به ساهم و ابل سسمه ساهمه با باریک
 ابل سوا هم التي غیرها السفر ساهمه تیر قره زدن
 با هم یقال ساهمه ساهمه ساهم ساهم اے اقرع ساهم
 اقرع ساهم تقارح سسم قبیل و قریش و بالهمزة
 سقوم - و بی سمنه قاضی بن و سمنه ساهم
 بر حصص -
 بنو سعدم - کجند من بنی مالک بن حنظله
 او المیم زائدة -
 سسم - جارتیه جماع کرد و اوداع بفتحهم او هو ان
 لا یجب ان یترک فیدخل ثم یخرج و کلف مرد
 بدخو راک و سسم کعظم و کمر مرد نیک غذا و کوک
 فریه بنار و نعمت پر در ده و قد سسم و سسم بعضه
 او غلا و غلا ساهم کید ان غلا با و استعمله بلخ الی
 قلیب الاوی و التسمیم التجمیع -
 سیم سیم - کسینم نام شهر -
 سقم سقم - کز برج موش -

سکم - گام نزدیک انداختن بسبب سستی رجعت
 حل سکم کجند لغت من و ایضا نام مرد -
 مسکم - کمشورگر دن کش -
 سلعام - بالکسر فراخ حلق کلان شکم و دراز بینی
 و گرگ باریک و دراز تنغوز و ابو سلعامه کنیه -
 سلقم - کجند اسد سلام کعلا بط مشله و شتر سخت
 چانه و دراز بینی سلقمه ساهمیدن دندان بر دندان
 و تمت سلقمه بالکسر گرگ ماده -
 سسمو - دود و است بصر -
 سغلا سغلا - اتباع او بهد بالشین -

فصل الثین

شام - الشام - شهرهای م مذکر و یثنت رجل
 شامی و شام علی فعال و شامی منسوب و لا یقال
 شایم و اما جارسه الشعر ضروره فحول علی تقضا
 علی ذکر البلد و امراته شامیه بالتحقیف نیما مشامه
 سومی دست چاپ و کذک شامه یقال قد فلان
 شامه و یقال یا فلان شام با صاحب اے
 هدم شامه و یقال نظرت غمیه و شامه شوم بالضم
 بد فال نقیض من رجل مشوم و مشوم اشام نقیض
 ایام و یقال شام فلان علی قوم و شامهم فوشام
 او جرح علیهم انشوم و شوم علیهم فوشوم قوم و شامهم و لعل
 تقول فوشوم - و شام به فال بدزدی بومی شوم
 خوشتر بشام نسبت کردن اشام بشام رفتن -
 شسم - شسم - نقیض سر - و سر و شدن رجح ک
 ان م یقال غداه شوم ک م و شسم شام
 بالکسر چوب تنغوز بندیز غاله - و جی از عرب شبان
 دورشته بند برقع -
 شبرم - شبرم - بالضم دار ناند خود و دونه و خیل
 سقم سقم - شهرهای م

سکم
مسکم
سلعام
سلقم
سسم
سسمو
سغلا
شام
سوم
سدم
سسم
شسم
سقم
سقم

شتم ششم

شکم

شعم

شسم

شیم

شخم - شلم

شدم

شلم

شرم

شرم

شجم

شجم

ششم

شرم

شظم - شقم

و نام مردی خبران نام جائے -

ششم - شتم - دشنام دادن رعیت ۲۷ وک

شتمه دشنام دشنام شتاب مشامتہ مساجہ -

شتم مردان خوش روی شتابه مصدر منه رعیت بعضا

و شتم - شخم - پیچیدگی خاص منہ شخم الارض - ساروغ

سید شخم الاذن نزد گوش شخم پی بسیار خورنده

و دارنده شخم فرہ شتابه مصدر منه رعیت بعضا و یقال

شخم فلان صحابہ او شخم شخم رعیت بعضا نو شخم

شخم پی فروش شخم دک ۲۷ پیہ خوار شخم بختین مصدر

منہ رعیت ۲۷

شخم - اشخام - بوی گردانیدن شیر و یقال

شخم الطعام و شخم اسے فسد بالفتح و الکسر و شخم خمر

شدم - شدم - نام فعل نعمان بن المنذر فرمود

فخران منسوب بدان فعل و ایضا فرائخ گوشه دان

بیم زائده -

شدم - شیدمان - یعنی ابدال گرگ -

شرم - شروم - شریک - زن مفضاة یعنی برز

فرجش کی شده شرم ساخا به از دریا و سنگا فتن ۲۷

مال دادن رعیت ۲۷ صلتہ باللام عشت شرم

گیاه بلند که سر بای وی خورده شود شرم بیک گوشه

نشان را بشکا فوشتریم خسته بارگشتن صید - و شگارت

و فی حدیث ابن عمر انہ اختری ناقه فرای بہا شرم

انصار فردا و شرم ای تمزق و تشقق - شرمه بالضم

نام کو به شرم گفته یعنی شدن رعیت ۲۷

اشرم لغت منه -

شرم - شرم - بسترین گردوی از مردم و پاره

از بر چرخ شرم شرم ای قطع یعنی پاره پاره -

شظم - شقم - سخت دور و شیطانی شیطانی جوان

تن آور و اسب خوش آئیده -

ششم - ششم - جل ششم - جل ششم دراز شفا

در از ان نیکو صورت -

شکم شکم - بالضم یادش شکم یادش دادن

رعیت ۲۷ انعام کذک فاذا کان العطاء

ابتدا و فوشک بالذال یقال منہ شکمہ ای پیہ و فی

الحیث انہ صلی اللہ علیہ وسلم ختم فقال شکمہ ای عطوہ

اجرہ شکم و ما نرا شکمہ کذک و گوشت و یک شکم

ج - و فلان شد بالشکمہ اذا کان نفا یا تدانی الشل

و شکمہ لاینفاد - شکم الوالی ای رشو شکم شکم

ایضا گزیدن شکم بالکسر نام مردے -

شکم شکم - بالفتح و التشدید نام موضع بشام و

یقال هو اسم مدینہ بیت المقدس بالعبرانیہ و هو

لا یصرف للجموع و وزن الفعل -

شلم شکم شکم -

ششم شکم - بوسیدن شکم کذک رعیت ۲۷

قال ابو عبیدہ رعیت ۲۷ لغت و قولیم یا ابن

شامتہ الودرة کلمہ معناه بالانقذ - اشام بویانیدن

اشتمال شتم بوسیدن شامتہ مضاعفہ منه و ایضا الدنو

من العدو حتی یزأ فی الفریقان - و یقال شام فلان

ای انظر ما عنده - و شامت الرجل یقاربہ و دنو

منه شام تقارب شام بالفتح نام کو بی بکسر الیم

دلہ را سان بسیمان انی شام - شم بختین بلندی می

اشم لغت منہ جبل اشم و هو الاشم و ہی اشام اشام

ایضا سر شیخ رفتن و بچ و راست برگشتن قال الخلیل

یقال للوالی شمی یک و هو احسن من نادنی یک

و یقال عرضت علیکذا فاذا اوتی شتم ای لایریدہ - شام

اعرف هو ان شتم الضم و الکسر و هو اقل من دم و کثر

لانه لا یسبح و انما تبین بحرفه الشفة و لا یقصد بهما کثر

لضعفها و الحرف الذی فیہ الاشام ساکن و کالساکن

مثل قول الشاعر ع - حتی انام لایورقنی الکمرے

قال سیبویه العرب تشم القاف شیا من الضمت و البیت

من الذجر فلو اعتدت القاف بحرفه الاشام لاکسر البیت

و لصار من الکامل لان تقطیع رقی الکمری متفاعلین و

ذکاب من ارکان الکامل تشب شیم ای مرتفع - شوم

شوم - یقال شعمه - ای افرعه شوم مذکور شتابه

تیز خاطر و چالاک شدن رعیت بعضا نو شمت لغت منه

ای جلد ذکی الطوار و شیم خار شمت ز شام غول -

شیم شامتہ - خال شام ج - شیم شیموم اشیم با

شیم ج - و ہی الضارب من السمک - و مال شامتہ و

لانه هر ارمی ناقه سودا و لایضا شیموم بالضم سیاحا

یقال نبات الخاض شومها و حصار با ای سودا و

بعضا و رواه ابو عمر و شیمه بوسی که بچد روی باشد

در رحم شام ج - شیم در نیام کردن و بر کشیدن شمشیر

من الابطال و در و انگر لیستن با سید باران ر برق

و جرتون رعیت ۲۷ و شیم الضام ای دخله و انشا

الغنی ای صا منظر الیہ - انشام در بدن در چیز

شیم بالکسر خوی و خاک بر کنده از زمین شیم ج - شیم

نام دو موضع شیم نام مردے -

شیم بختین بالیاس - بدو کلان و بختین بالک -

شیم بختین بختین و دراز و تن مردم یا گردن او -

شیم امراتہ جماع کردن از رعیت ۲۷

شیم - بالفتح میان مردم آشتی کنانیدن شعموم

بالضم دراز -

ششم - بن حیان - شمد فحصر ابن اصیل محدث

و ذویب بن ششم و شتم بالنون صحابی و قول لعل

بیوم الشتمین لم یفسده و ظاهرا نه موضع کانت بر وقعه

شتم بختین نوعیت از خرم و هو البر شتم شتمه کی -

شتم - خراشیدن راع و اض ۲ و بصتین گوشها بریده و در امی شتم یک سوی پوست پاره شد و میطایر شتم کشیده زنه و معنی یعنی انگه های اوی پرده -
شتم - کجندل ابو عامر او ابو سعید السهمی صحابی و هو باه -
شتم - کج ردل فر به -
شتم - کج ردل دراز -
رغنا شتم - کج ردل اتباع او هو بالسين -
شتم - کج ردل اندک -

شما همسیرم - نوعیست از ریحان و يقال بالفاء

فصل الصاد

صتم - صتم - درشت عجب صتم جل صتم جل صتم بسكون التار و تحریکها و الجمع شتم - ناصته و يقال الف صتم بالتسکین ای تام - و مال صتم و اموال صتم بالضم ای تام و الحروف الصتم ما عد الالف تصتم تام گردانیدن يقال الف صتم ای کمل - و فی صتم ای حکم صم - اصم - سباه که بر روی زندا ضحیه نام مرد صحابا اثره از تره با بلده صحابا اگر دناک اصحابا زرد رنگ شدن و زرد شدن تره -

صخم - يقال صطخت - فاما صخم ای قائم منصب صدم - صدم - کوفتن راع و اض ۲ مصاد و تصادم اصطدام با هم کوفتن و برهم زدن قدمتان بکسر الدال و کراهه پیشانی و فی الحديث الصبر عند الصدمه الاولی یعنی الصبر بحد عند اول الرزیه صدام با کسر بیاری که در ستور باشد و لغت تفهم و هو الضیاس -

صرم - صرم - چ ۳ معرب و برین راع صاک ۲ و سخن را قطع کردن يقال صرت کلاتی تقطعه و الاسم الصرم بالضم و برین درخت

خرما از بن آصرام وقت بریدن درخت شدن - و درو شدن يقال صرم الرجل و انقصر اصطرام بریدن انصرام تصرم بریده شدن و تصرم ای تجلد - تصارم ای تقاطع تصرم پاره پاره کردن کوه را و بریدن درخت را نامة مؤخره شتر پستان بریده بی شتر تصرم با کسر خانهای مردم جمع یکجا آصرام اصمارم ج - صرته با کسر یکا گله شتر مقدار سی عدد - و یکا پاره ابر صرم رک ۲ ج - اصرامان گرگ و زاع صرام و دشت بی آب صرام بالفتح و الکسر ریزه های درخت بریده صرام بالضم باقی مانده شیر که بار دیگر دوشیده شود - و نامی از نامهای حرب و غنی تصرم با کسر و اس خشاده صارم تیغ به ان حل صارم مرد پر جلد صرامه مصدر و صرع بهضما تصرم شاربیک - و جمع و هو من الاضداد و بریده و قوله تعالى فاصبحت كالصريم ای احترقت فاصودت - صریده عزیمت بر کار می پاره یک توده جدا يقال اضی صریمه و پاره از تانستان و سگستان - و زمین رود گشت هم و بر شایر روی یکبار خوردن يقال فلان یاکل الصبرم - صکم - يقال صکمته - ای ضربته و دفعه صکبه کوفتن سخت يقال صکته صوانم و البرد يقال الفرس یصکم اذا عصى علی الحجامه و در اسه -

صلم - صلم - گوش از بن بر کردن راع و اض ۲ رجل صلم لغت منه یصلم گوش از بن بریده و يقال لنظایم صلم الاذین و انه کذا کس خلقه - صلامه با کسر گرویی از مردم صلاما شج - صیلم و اریبه - و شمشیر اصطلام از بن بر کردن -

صلخم - اصلمخام - بر پای ایستادن -

صلخه کم - صلخه کم - شتر استوار هم زانده -

صلدم - فرس صلدم - بکسرتین سب استوار

صلدمه مؤنثه - راس صلامم بالضم سر سخت

صلادم بالفتح ج -

صلقم صلقمه - بر هم زدن دندان با و يقال فیه بیم زانده -

صم - صمام - با کسر سر بند قاروره نقول صمت

القاروره ای سد و تمارع و اض ۲ و صمت القاروره ای جلعت لها صامای هم بفتحتین کری راع

کاف ۲ اصم لغت منه صم ج - صم اصم ای صلب

صمت صم ناشنودن صامای کردن و کس شدن و

کریا فتن کبی تصامم خوشستن یا کرساختن يقال صلتند

نصم و اصم ایضا یعنی يقال صمت حصاة بهم ای الدما

کثرت حتی لو اقيمت حصاة لم یسمع لها وقع لانها لا تقع

على الارض يقال صمام صمام ای تصامم فی السکرت صما

فتنه و داجیه و يقال للذابیه حتی تصامم مثل قطام ای یب

و قول امری القیس صمی بنه کجیل لهذا المعنی شمر الله الا صم

ماه رجب قال الخلیل ناسی بذاک لانه لا یسمع فیه صوت

ولا حركه قتال لا فقهه سلاح لانه من الشجر الحمر - و

یقال صم بالعصا ای ضرب بها - و صم صده ای ملک

راع و اض ۲ و قولهم کل الصماء ای اشتهل الشمله

التي تعرف بهذا الاسم لان السواد حمر من الاشغال

و هو ان یروا الکساء عن عینه علی یده الیسری و عاتقه

الایسر ثم یرونها من خلفه علی یده الیمنی و عاتقه

الایمن فیطیها جميعا و عند الفقهاء هو ان یشتل ثوب

ثم یرفعه من احدی جانیه فیضعه علی منکبیه فیبرد منه

فرجه - صم با کسر نام شیر و دایه سه سه در دایه و مار و نم

ج - در یدین الصمته نام مردی صمیم الشی خالصه و کث

یقال هو فی صیم قوم - و صیم الحمر و البرد شد بها صم

بالفتح زمین و رشت - و نام جای صمصام صمصا

تیغ بران که باز مگرود - و نام شمشیری هم صمیم گذشتن

در کار و در عزیمت - و گذشتن شمشیر را بچند بر روی آید

شتم

شتم

شتم

شتم

صم

صم

صم

صم

صم

71

له فی الصحاح رجل مصمم الكسر ای غلیظ و یمثال هو البحرى ا

عزیزم اندک شیر کھان سال۔

طح - طحیة ایل - مغطہ طحیہ اللیل کذا لکھتہ یقال

ضمیمہ - کنز پرچہ ٹاکس۔

له في الصحاح رجل مصمم الكسر اي غليظ ويقال هو البحرى الماضى وفي اللغات خمس الغليظة القصيرة والبحرى الماضى ٢ اضماء كغراب اضمم به شئ الى شئ ١٢ ا

و متناطیه من الناس اسی جماعتی را نوحه از گیاه
 و رجل طیه مثال هزده شدید العراک -
 طرم - طرمه السقاء - و طمره ای ملأه و کذک
 القوس اذا ورتها -
 طح - طحیه - بالضم سیاهی نوک بینی کنش اطم و فز
 اطم لکته فی ادغم -
 طرم - طرم - بالکسر مسکه و غسل طریح بفتح الیا
 ابر سطر طرأه بالضم کبودی دندان یقال طرأت سنای
 و اطرمت ایضا طارئة خاد از چوب معرب طارم
 طرخم - اطرخم - ای شنج بافته و تعظم - و شاب
 مطرخم ای حسن تام -
 طرسم - طرسم - سرفرو برد و طرسم شده -
 طرهیم - اطرهیم - باعتبار گوشتیدن شاب
 مطرهم لغت منه -

طسّم - طسّم - قبیلہ از عادات و ناپدید شدن برآه
 رجع فاک - طواسیم طواسین بعضی از سورههای
 قرآن جمعت علی غیة قیاس من العواصم ان تجع ذوات
 فیقال ذوات طسّم و ذوات طسّم -
 طعم - طعمام - بالفتح خوردنی و گندم طعم بالضم خورد
 و فی الحدیث کما نخرج صدقة الفطر علی عهده رسول الله
 صلی الله علیه و سلم صاعا من طعام او صاعا من شعیر -
 طعم بالفتح هزه داشتند ای طعام یقال طعم و ما یوید
 طعم و خد را طعم بالضم چشیدن رجع کات ۲ طاعم
 من طعمین قرآن فیقال طعم ای کلتم و قوله تعالی
 و من لم یطعمه ای لم یند و یقال قل طعمه ای اکل طعمه
 بالضم خوردن یقال جلت ضیعی طعمه و وجه کسب یقال
 فلان طعمه و خبیث طعمه ای الکسب یقال
 فلان حسن الطعمه بالکسر و الشربة ایضا - استطعام طعام
 خواستن و تلقین خواستن امام در قراءت و فی الحدیث

ان استطعمکم الامام فاطمها ای اذا استفتح فافتحوا علی
 اطعام خورائیدن - و رسانیدن درخت میوه را یقال
 اطعت النخله اذا ورتک ثمرها - اطعام و هو افتعال هزه
 گرفتن غوره یقال اطعت بالکسر استطعم الفرس
 بفتح العین جافله - و رجل مطعم کسیر المیشیدید الاکل و
 بالضم مروق مطعمه بفتح العین کسیر یا کمان قال الشاعر
 و فی النخل من الشربانی مطعمه کسیرانی عجم اعطت
 نقویم مطعمه نام بالکسر سیار طعام و هنده قال الفراء
 یقال جز و طعم و طعمیم اذا کانت بین النخلة و السیده و
 هم تطعم تطعم ای ذوق حی تشتی و تامل مطعمتان دو
 انگشت تیش به مرغی -

طغّم - طغّم - بالفتح فردایه واحد و وجهه سوا
 و فردایه مرغان طغامة واحد بالکسر و المونث سوا
 مثل نعمته و لا یعرف له اشتقاق -

طلمه - طلمه - بالضم کوماج و فی الحدیث انه علیه السلام
 مر برجل یعالی طلمه اصحابه فی سفر قد عرق فقال
 لا یصلیه حرم ابد -

طلمج - اطلمج - ای شنج بافته مثل طرخم و اطلجم اللیل
 ای و اطلجک طعمام بالکسر موضعیت و باسما و ایضا و
 ماده ییل طلموم بالضم آب بے مزه -

طلم - طلم - در انباشتن رجع فاک ۲ یقال فضا
 کل ذی طامت طامته و بریدن موی طوم گره زدن موی
 را اطامته و در قیامت اطام و وقت بریدن موی و
 بشم شدن استقامت کذا کسب طلم بر شاخ درخت فرو کردن
 مرغ تمیم نرم نرم رفتن دویدن رجع فاک ۲ رجل
 طلم کسرتین نکلاج طلمانی بالضم مثله طلم بالکسر دریا
 یقال جابر فلان بالطم و الهم ای بالمال الكثير -

طلم - فرس مطوم و رجل مطوم - نام الخلق - و هو التام
 من کل شیء - و جملهم ای مدور تام و منه الحدیث

فی و صف النبی صلی الله علیه و سلم لم یکن بالعلم لا بالکلم
 اسی لم یکن بالمد و بالوجه و لا بالموجن لکنه مستلون الوجه
 و یقال طلمت الطعام اذا کربته - و ما ادور علی الی العلم
 هو ای الناس - طمان بالفتح نام مردی -

طیم - طامه الله علی الخیر بطیمه ای جبهه مثل طانه -
 طلمه - بالکسر بر یقال ما فی السماء طلمه ای غیم -
 طلمارم - کلا بطمر و ثلکین -

طرخمه - از خشم یا گردن کشی سرفرو آوردن -
 طرخوم - بالضم دراز و آب مزه برگشته -
 طرشمه - تاریک شدن یقال طرشم اللیل -

اطرغم - گردن کشی کرد -
 طلمحام - بالکسر موضعیت طلموم بالضم آب مزه برگشته
 طلوته - بالضم برگ و بلاد ماده باخه -

فصل الطاء

طام - طام مثل غاب و هو الکلام و الحکمة -
 ظلم ظلم - مظلّم مظلّم کردن رجع فاک ۲ و صله
 وضع الشیء فی غیر موضعه قوله تعالی لم نعلم منه شیئا ای لم
 تتقص یقال من شبهه ایاه فاطلم - و فی النخل من طمر علی ربه
 فقد ظلم خلاصه علیه مظلّم یکسر اللام و او خواهی تظلم فلان
 ای ظلمنی مالی - و تظلم منه ای فریاد کرده شد از وی نظام
 البقوم تظلم بظلم نسبت کردن نظام اعلام مسمکتین
 و احتمال کردن فی الافعال منه ثلث لغات منهم من
 یقلب - انما اطار فیظهر الظلم و الطاء جمیعاً یقول المظلم
 و منهم من یدغم الظلم فی الطاء فیقول الظلم و به اکثر اللغات
 و منهم من یکره او غام الاصلی فی الزائد فیقول الظلم ظلم
 مثال فسیق بسیاریم ظلمه بالضم تاریکی خلاف النور و بضم
 اللام لغه فیه ظلم ظلمات ج ظلمات بفتح اللام و سکونها
 کذک ان ظلام تاریک شدن قالوا اما الظلمه و اما ضواؤه

طحرم

طخم - طیم

طلمه

طرم - طخارم

طرخمه

طرخوم

طرخم - طرشمه

اطرغم

طرسم - طلمحام

طرهیم - طومه

طسّم

طعم

طعمام

طعم

طعم

طعم

طعم

طعم

عظم

و هو شاذ و اعظم و ظلم بالکسر یعنی - در تاریکی شدن
 قوله تعالی فاذا هم مظلون - ظلام بالغت تاریکی اول شب
 ظلماً و شب تاریک و تاریکی و يقال لقیته اذنی ظلم بالکسر
 ای اول کل شبی او اقرب قیل اول ذی ظلمة یعنی ای
 اول شبی یصد بصرک فی الرؤیة - و قیل لثلاث من لسانی
 الشکر اللہ فی ثلاث لیس ظلم لا ظلماً علی غیر قیاس لا
 قیاسه ظلم بالسکون لان احد ثلث ظلم و ظلم شکر کثیر
 جفرت شدن خورده شود و ظلم به کذا کذا يقال منه
 ظلم و طبع ظلماً اذ استقی منه قبل ان یروى و یخرج زبد
 و ظلمت البصرای نحرته من غیر دار - و ظلم الوادی اذا
 جا وزل الارض - و ارض مظلومة ای لم یختر قطام حفرت
 و ذلک التراب ظلم و هو ایضاً شمر مرغ و ظلمان بالکسر
 و الضم ج - ظلم بالغت آبداری و ندان و در خشننگی
 آن ظلموم بالضم ج - اظلم جا نگا ہے -

عجم

عدم

طعام

ظلمة

طعام - بالکسر رس که بالان بدان بندند -
 ظلمة یعنی آشامی از شیر می که مسکه آن را
 نکشیده باشند -

فصل بعین

عجم

عظم - عدم

عزم

عجم - عیام - در مانده -
 عظم - عتمه - وقت نماز خفتن و بعد از غیبت
 شفق از ثلث اول شب - و باقی شیر که بعد از و شید
 فرود آرد و ستور به پستان يقال حلبنا عتمه عتوم هی
 ناقة لاتدر الا عتمه - و يقال عتم اللیل یعنی و عتمه ظلام
 عتم و رنگ و مانع کردن ریح و اک ۲) يقال جاءنا
 ضیغ عاتم و قری عاتم ای محس بطی - و عتم فراه و عتم
 و عتم ای ابطا و عتم علی الامر ای کف - و ما عتم ان فعل کنایه
 ای البتة - و ضرب و حمل علیه فاعتم ای فاعتمس ضرباً و
 تقول فاعتم ب یقال عتمنا من البتة کما يقال صبحنا

الصبح تقیم بوقت عتمه رفتن عتم بالضم و بضمین و بضم
 عتم - عتم - کتبته شدن استخوان شکسته ریح و اک
 ۲) و کتبته لایم تعد و سست و وقتش شد دان را
 اعتنام کذا کذا عتمه ناکه استوار شتم ذکر و شیر و فی النمل
 الا کن صناعاً فانی اعتم ای ان لم کن حاذقاً فانی عمل
 علی قدر معرفتی و يقال خذنا فاعتم برای استعن بچهل
 عینوم شتر بزرگ و بیل ده - و گفتار عیشام در نخته
 عثمان نام مردی و بچه شوات -

عجم - عجم - بن مغز مثل عجب و هو الحصص شتران
 خرو سال عجم ج - و ندان فرو بردن بر چوب جز
 آن بخت دانستن سختی و سستی آن ریح و اک
 و يقال عجت عوده ای بلوت امره - عوام دندان با
 و يقال عجم اذا کان عزیز النفس - و التور عجم قریباً و اخر
 بر شجره ببلوه و جنبانیدن شکر بخت تجر - و نقطه ندان
 بر حرف و يقال عجت الحرف عجمه و لا يقال عجت الحرف
 و منه حروف عجم و معناه حروف الخط العجم کما تقول
 مسجد الجامع و صلوة الا و ای مسجد الیوم الجامع و صلوة
 السات الا و ای - و العجم ایضاً یعنی لا عجم مثل الخرج
 و المدخل - و يقال عجت الکلام ای صیرت عجماً خلاف عجم
 عجم یعنی عجمه و کما انکسرت انگور و مانند آن عجمه کی -
 و غیر عرب مردم عجمی کی عجم بالضم خلاف عرب - و يقال
 فی لسان عجم یعنی عجمت عجمه ایضاً - آخر گزیده
 عجمه بالتحریک ایضاً درخت خرما که از تخم رسته باشد حجات
 ج - و صخره های سخت ابل عجم یعنی التشدید شتران
 که بخوردن خارا ز شوره خرسند شوند عجمای چهار پای
 و فی الحدیث جرح الجحار جبار و سست بند کاس لایم اظلم
 نکل من لا یقدر علی الکلام اصلاً فوالعجم و عجم و عجم ایضاً
 سخن پیدا و فصیح نتوان گفتن اگر چنانچه عرب باشد عجم و عجم
 من عجمان عجمی عجمان عام ج - و قوله تعالی و صبحنا

عزم - عزم - رت اک ۲) بند های ببالا و احد
 من لفظ قیل واحده عزمه عزم گوشت از استخوان
 باز کردن و درخت خامیدن ستور ریح و اک ۲
 ک ۲) عزم بالضم استخوان گوشت از وی باز کرده
 و درخت خائیده و شوخی عزمه - مصدر منه يقال

قرآننا عجمی ای نسو بالیم بلسانهم و قوله تعالی و نزلناه علی بعض
 الانجمن - و يقال لسان عجمی کتاب عجمی و لا يقال لسان
 عجمی فتنبه الی انفس الی ان کیون اعجم و اعجمی بمعنی واحد
 مثل حمل قمره و تصری نذا اذا - و درود لا لیکن رده
 اعجم ایضاً موجی که آواز و شنوده نشود و منه يقال صلوة
 النمار عجماء لانه لا یخبر فیها القراءه ناکه عجمه ای میمنت
 و قوی علی السیر و ما عجمتک عینی من کذا ای ما اخذتک
 و يقال رأیته فجعلت عینی تجر کما نمار فرب و باب عجم
 مقفل - و استعجم علیه الکلام ای استعجم عجمه ناکه استوار
 عجم - عجم - بالکسر کونا سخت اندام عجم بالضم
 مرد سخت استوار و رباکنی عن الذکر بذاک - عجمه
 درختی عجمه بالغت شنافتن -

عدم - عدم - یعنی نیستی و کم کردن ریح ک
 ۲) و دروشی عدم بالضم مثله اذا ضمت اول حفت
 و اذا ضمت ثلث و کذا کذا عجمه و عجمه و عجمه و عجمه
 و الرشد الرشید و الحزن الحزن - اعدم نیست گردانیدن
 و دروش شدن فو عجم و عجم - و يقال ما بعد منی
 نذا الامرای ما بعد - عدا عجم بالغت نزع از رطب که
 در مدینه باشد عدا عجم نام آبی عدم چوب بقم و يقال
 دم الاخیرین و ان نوحیست از رنگها - و دار و با -
 عجم - عجم - گزیدن و خوردن یعنی ریح و اک
 ک ۲) فرس عدم رک ۲) لغت و ملاست کردن
 و الاسم العذیه عدا عجم ج - و منع کردن از خود و يقال
 عذمه عن نفسه اے دفعه -

عزم - عزم - رت اک ۲) بند های ببالا و احد
 من لفظ قیل واحده عزمه عزم گوشت از استخوان
 باز کردن و درخت خامیدن ستور ریح و اک ۲
 ک ۲) عزم بالضم استخوان گوشت از وی باز کرده
 و درخت خائیده و شوخی عزمه - مصدر منه يقال

صبي عارم بين المرام عرم وگ (۲) مثله عرم اسے
 تفرق یعنی گوشت از استخوان باز کرد و عرم آنکه در گوشت
 سیاهی و سپیدی باشد عرم بالضم ج- و بیضه های
 سنگ خوار حیدر نما را سیاه سفید قطیع عرم رسد که
 در وی بزدگو پندار بجوید باشد عرم بالضم سفیدی لب
 گوشت عرم یعنی رگ یک توده- و خرم کوفته گرد کرده
 عرم مصفر رگ یک توده- عرم لشکر بسیار عرم
 بالضم بسیار لشکر-
 عرم- عرمته- نوک بینی يقال کان ذلک علی
 رخم عرمته و عرمته بالباء و عرمته بالثاء ایضاً ای
 خط رخم انف-
 عرم- عروام- بالکسر شاخی که بروی شمشیر باشد
 عرم- عروم- یعنی چیز که در سخت عروم
 گرد آمدن-
 عرم- جل عراهم مثل جواهر و ناقه عراهم
 اسه ضحیه-
 عرم- عرم- بالفتح و الضم عرمیت و اهنک کردن
 رع ف اک (۲) دل نهادن بوجیزی قول تعذر ولم
 نجد له عزای صریحه امر اعتزام قصد کردن اعزمت
 علی کذا و عزمت یعنی بر جاوده راه رفتن و عزمت
 علیک یعنی قیمت علیک عوازم افنونها- عوزکم
 نافه کلان سال و گنده پیر-
 عشم عشم یعنی خنک شدن کف و قدم و
 کثر شدن آن رع ف اک (۲) عشم عسافنت منه
 عشم بالسکون طبع و اشدن رع ف اک (۲) يقال
 هذا الامر لا یعشم فیدای لا یطعم وانی فی عشم اسی مطعم و
 در آمدن در میان جنگ و صف حرب بیباک
 و نسب کردن- يقال فلان یعشم اسے بچند و
 یعمل نفسه فیه- اعصام دادن آنچه مطلوب باشد

والاعصام ان تضع لشار و یارتی الراعی فیلقی الی
 کل واحد و لدیا- عاسم نام موضع-
 عشم عشم یعنی خنک شدن عشم پیری و خرنی يقال
 شیخ عشم و عزم عشم ای عزم عشم یعنی خنک شدن
 عشم پار و نان خشک عشم رگ یک توده عشم
 شور گیا و خشک شده عشم می-
 عشم عشم- باقی مانده اثر خنا و قطران مانند آن
 بردست عشم بالضم مثله عصمه بالکسر باز داشتن يقال
 عصمه الطعام اسی منه من الجوع و نگا داشتن از گناه
 و خوف کسی را يقال عصمه فانصم عزم در زیدن رع
 ف اک (۲) اعتصام چنگ در زدن قول تعالی و اعتصموا
 بحبل الله جمیعاً ای تمسکوا- و قول تعالی لا احصم الیوم
 من امر الله بجوزان بر او لا معصوم اسے لا ذل عصمه
 ابو عاصم کنیت پست عیضوم بسیار رخا و بالاضافه
 العجیبه ایضا- عصمه بالضم حمیل و سپیدی بازو اسے
 آ بود مانند آن اعصام ج- معصم بالکسر جامی دست
 برنجی غراب اعصم زاغ که نوک بال او سپید باشد
 اعصم ایضا آ بود و رگ که بازو با سپید دارد و عصما
 مؤنث عصام بالکسر بند مشک و دوال که پوسے
 بر دار بند مشک را- و نام حاجب نعمان بن المنذر و
 فی المثل کن عصما میا و لا تکن عظامیا- اعصام بند
 ساختن مشک را- و بر رطل یا زین چیزی ساختن
 که را کب دست بروی زند تا نیفتد- و دست دران چیز
 زدن از خوف افتادن اعتصام استعصام کند که
 و ملازم یا در رفیق خود بودن عواصم دیهای انظارا کیه-
 عضم عضم- سر آماج- و بیل گندم پاک کن- و
 قبضه کمان و و مغزه شتر اعصم ج-
 عظم عظم- استخوان عظام ج- و چوب حل عظام
 بزرگ شدن عظم رگ ف (۲) مثله رع بصمما فو عظیم

و عظام بالضم- و عظم الشئی بالضم بزرگی و بیشتر چیزی
 و يقال فی التعب عظم البطن بطنک بمعنی عظم انما عظم
 منقول و انما یکون ذلک فیما کان مدحاً و ذمّاً و کل ما حسن
 ان یکون علی نعم و یس صحت تخفیفه و نقل حرکت او وسط
 اسے اوله و لا یحسن لم یقل و ان جاز تخفیفه فقول
 حسن الوجه و جمک و حسن الوجه و جمک بالفتح و
 حسن الوجه و جمک منقول و لا یجوز ان فقول قد حسن
 و جمک کما فقول نعم الوجه لانه لا یصلح فیه نعم و یجوز ان
 تخففه فقول قد حسن و جمک نفس علیه- اعظام تعظیم
 بزرگ کردن بزرگ داشتن تعظیم بزرگی نمودن استعظام
 بزرگ شمردن و بزرگی نمودن و يقال تعاطف امر کذا- و
 اصا بنا مطر لا یتعاطف شیء لای عظم عنده شیء غلیظه مغلیظه نازله
 شدیده اعضا عظامه بالشیء که بر سرین بندند زنان تا
 کلان نماید غلیظه بالضم عظامه بالتشدید که کف عظمه یعنی
 بزرگی قدر عظمه الذراع سطره بازو
 عظم عظم- کمترین نیل و سیمه و شب تاریک
 عظم عظم- عقیقه- بالفتح و الکسر نوعی بزرگ و نگار
 عظام بالفتح و اراینده- و حرب سخت- و بنو- و بیا
 دشوار و قیاسه یعنی الاخیر العظم الا ان السمیع هو الفتح
 معاقم یومنه یا عقم کی- و گره گاه عقم بالضم و الفتح نازله
 رع ف اک (۲) و اک (۲) کلام عقمی بالفتح و الضم غامض
 رجل عقیم و امراه عقیم و نسوة عقیم بالضم و عقیم و ریح
 عقیم لا یلقح شجر اولاسحا یا- و قیل الملک عقیم لان الرجل
 یقتل بانده و اخاه فحافظ الملک و یوم القیمه عقیم لانه
 لا یوم بعده و الجمع عقم یعنی عقیم و سکون و عقیمت
 مفاد صله ای عیبت و فی الحدیث تعقم اصیلاب
 المشرکین- و اعقم الله رحماً فعمت جملاً اذ القی
 الولد- و هم معقون مقامی مسدوده لانه- اعتقام و هو
 ان تحفر البئر فاذا قریبت من الماء اختفت برأ صغیره

عشم

عصم

عرم

عروم

عروم

عرم

عظم

عزم- عقم

عشم

عضم

عظم

بقدیر اتحاد الما و فان کانی صلیت اعانت
 فلانا اذا خاصته
 علم - علم - بالکسر تنک بار علمان دو تنک و جامه
 دان و علمت المتاع فتدود - عکام بالکسر بار بند
 علم تنک بار بستور بستن - و برای کسی تنک بار بستن
 و انظار کردن و عیفت اک ۲۲ احکام یاری دن
 در بار کردن یقال علم فلان عیفا جملة لانه صرف عن یک
 تعلیم فر بردن شتر رجل معکم بالکسر و انگه گوشت
 علم - علم - عکرمه - بکسر تین کبوتر ماده - و نام مردی
 و پدر قبیله
 علم - علم - بالکسر و انستن ریح ک انت ۲۲ و یقال
 عالمت الرجل فعلیه علمه بالضم ای غلبه العلم - علم
 بالفتح کفایتی لایب ریح ک انت ۲۲ علم لغتین نشان
 و درفش - کوه - و رو کا جامه - و نامی مردی
 معروف باشد و علم الرجل علم اذا صاما علم و مشوق
 الشیخه العلما و المرأة علما - علامه بالفتح یکنیک و انا
 استعلم یسیدن ز چیزی علامه اگر دانیدن -
 و نشان کردن گاه در جامه را و نشان لشکر یا بر خود
 بستن یقال منه العلم الفارس تعلیم آموزانیدن تعلیم
 آموختن یقال تعلیم یعنی علم و اذانیل کس العلم ان زید
 خارج فلان علمت و اذانیل تعلیم نقل تعلیم و تعالیه الجمع
 ای علمه - ایام معلومات و به ذی الحجه و قولم علما
 بنو فلان بریدن علی الما و تحقیقا معلم بالفتح نشان که
 بر راه نمند علامه کذک - علام بالفتح یحنا علیم چاه
 بسیار آب - و فرجه نادرک اندام عیلام کفتار عالم
 بالفتح یک گونه خلق عالمون عوالم ج -
 عجم - عجم - بالضم جفر تر - و آب بسیار و تاریکی
 شب و شتر استوار طلا جیم ج -
 علقم - علقم - درخت تلخ مزه و بر چرخ باشد

علم - علم - عجم

علم

علم - عجم

عجم

عجم

عجمه

عجمه

عجمه

عجمه

عجمه

عجمه

عجمه

علقت نام مردی
 علم - علم - بالکسر شتر سخت استوار استوی فیلد ک
 و المونث و العلم الکرم من الابل -
 عجم - عجم - ابراز پدر اعمام عجمه ج - و نسبت الی
 اعم عجمی و گرویی از مردم عجمه مثل بویه و خول یقال
 عجمت عجمه و عجمی و بنیه عجمه - و یقال یا ابن عجمی و
 یا ابن عجم بلایه و یا ابن عجم و یا ابن عجمه بالمدح و
 بحدف الهاء و یقال یا ابن عجمه قول یا ابنه عجم
 لا تلوی و انجی عجمه خواهر پدر و قول تعجم عجمه عجمه
 اصله عن ما با دعام النون حذف الالف فهو الاستقام
 مع تحول بالفتح و الکسر و بسیار عم و خال یقال بها انما
 و لا یقال بها انبا خال یقال بها انبا خاله و لا یقال
 بها انبا عمه استقام یعنی گرفتن عجم خواندن و عامه
 بر بستن عامه بالکسر و شتر سر عامه ج - تعلیم عامه
 پوشانیدن کسی و دروغ بر سر کردن شتر و یقال
 عجم الرجل ای سوز یعنی عجم کرده شد لان انعام
 تيجان العرب کما فیل توج فی العجم - اعنام عامه بستن
 و فلان حسن العیای حسن الاعنام و به تمام رسیدن
 نبات و بالاکشیدن کودک رسیده عجم تمام عجمتین
 ج - شل سر بر و سر و علف خشک شده و یقال هو
 من عجم ای من عجم و عجم عجم ای تمام عجم نام مردی
 و یقال استوی علی عجمتین بریدن به تمام جمبه
 و شاب به داله و یقال غله عجمه و امرؤ عجمه ای عجمه
 و غیل عجمی طوال - خانه خلافت خاصه - عجم
 فرا گرفتن به رالمع و اعن ۲۲ عجمه بالضم و لغت
 بزرگ منشی مثل عجمه عجمه جماعات برانگه عجمه
 که گوش و موسی پیشانی و گرد و گردان سپید شده
 باشد و کذک شانه عجمه -
 عجم - عجم - لغتین و رخی گلیابی بنان معن گشت

رنگ کرده -
 عجم - عجم - شناه کردن در آب و معن و عجم
 و سیر الابل السفینه عجمه عجمه عجمه که سیاه که
 بر روی آب شناه کند عجم عجم عجمه عجمه عجمه
 عام سال یقال سنون عجم بالضم و التشدید و هو نوکید
 لاول کما یقال شغل شاغل - بنیت عامی گیم خشک
 یکسان عام بت معا و سه سال بر شدن رخت و سالیانه
 کردن عجم بالفتح و نام مردی - و اسب را بهار و
 قولم لغت ذات العجم اذ القیت بین الاعوام - عامه
 یک بند گندم یا علف در دوه - و بهج دستار - و شلج که به
 شکم بندند و آب گذرند و عجم و سه دسته نادن کشت رود
 عجم - عجم - نادره و عجمه و استوار هر چیزی دام مو
 عجمان مردی که شب راه نرود و در خواب شود -
 عجم - عجمه - آزادی شیر آمدن کسی را یقال منه
 عام عجم و یعام عجمه و عجمان امرأه عجمی و یقال عامه
 ای ترک بالابن - عجمه بالکسر گزیده از مال عجم عجمه
 گرفتن از مال و یقال جل عجمان ایمان الذی یبسط
 اید و ماتت امرأه -
 عجم - کجفر نام شش -
 عجمه - موضعه -
 عجمه - سبک و شتاب -
 عجمه - گره هست از اهل بین و النسبه عجمه -
 عجمه - بالضم نوعیت از مرغ آب -
 عجمه - بالضم شتر ماده و درشت و اعرجم قد -
 عجمه - کجفر بسیار غورنده و شادمان و کفر شب
 لا عجم و توانایی سخت تن من لا ضد و غیر عجمه
 و عجمه شله عجمه مرد بخیل -
 عجمه - سبکی و شتابی -
 عجمه - کجفر سخت نام هوارد کسب و دلیر رسا در کارها

وشیر عشارم شله و نام شخصے۔
 عظم۔ بالضم چشم زره و نام موصی عظم البصبتین
 مردم ہلاک شدگان عالم و عظیم کیے۔
 عصرم۔ کنز برج سرالین شیر۔
 عفاہم۔ کلابا شتر ماوہ استوار و چابک
 و فراخی عیش و سخت دودن۔
 عقر ماو۔ موصیست یہین۔
 علثم۔ نجف نام شخصے۔
 علثمی۔ بالفتح حر لیمی کہ ہر چہ بابہ بخورد۔
 علمم۔ کفر شب و جرحل شتر و فرک کلان علم
 بالضم شله۔

فصل الثامن

عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «الْعَزْمُ عَلَى الْغَنَمِ كَالْعَزْمِ عَلَى الْوَيْلِ مِنَ الْغَنَمِ».

و بالدين لفتح الرادى معذب ملزم وبالغم ايضا
غرام ايضا شيفتلى يقال اعزم بالشى اى اولع به
غريم هو الذى له الدهن والذى عليه الدين ايضا
وفى مثل خدم غريم شهور ما نسخ اعوام تغريم تاوان
زده - دوام دار کردن عزمته مغرم غرم بالضم تاوان
وقد غرم الرجل يغرم الدية رجع ك ان ۲
عشم غشم - بفتحتين تاريكى شب يقال منه
عشم الليل -
عشم عشم - سم يقال الحرب غشوه عشم بالكسرة
عشم عشم بفتحتين خود راى و دلير -
عظم عظم - رك ان ۲ مشددا ليم درياى بزرگ
لسيارك و مرد فرخ خو -
علم - غلام - بالضم كودك تصغير غليم غلته غلمان
بالكسرة غلته ج - غلومه غلومته بالضم كودكى غلومه غلومته
غلته تيزى شهورت جماع رجع ك ان ۲ يقال
علم لغير غلته و علم بمنى عيلم بفتحتين و غلته شهورت
رسیده و سنگ پشت زده و موضعى غلتم مثال فسق
غالب شهورت -
علم علم صمته - سر حلقوم و تندى ان
علم علم اى قطعه -
علم علم - اندوه غموم حج - و اندوه گين کردن
و تيفور خور البنايه بستن - و فرو پوشیدن - و برپا
شدن هوا رعن ان ۲ عتمام اندوه گين شدن
غمته بالضم اندوه و امر غمته کار پوشیده قوله تعالى ثم لا
يكن امرکم علیکم غمته و تک دريا يوم غم بالفتح روز تيره
و دم گبر اگر دوا غم پونما بالفتح و غم اذا کان يا حننه
بالنفس من شده الحر - و ليلى غم ايضا اى غامته كما
انقول يا غور و صفت بالمصدر و ليلى غمى و غمته كذا غامته
بالكسرة تيفور زنده غام حج - و غم عليه النجر محمول الاى استعجم

شال غمی - و غم الملل اذا ستر بنجم فلم یبر - و يقال صمنا
للغمی بالفتح و انضم و انما بالفتح حمزة و وة غلام بالفتح
غلامه علی انعام ابنه انک شدن غم بنفین فرد و رفتن به
پیشانی و قفار اربع کاف ۱۲ رطل غم و جبهه نهفت
منه بنجم علت تریز خشک ماند و شیر کرم سطر شده
کراح انیمه مو معنی تقسیم پوشانیدن انعام پوشیده شدن
خفیه بانگ گاو ان - و بانگ دلیران در کارزار غم
سختن نماید گفتن -
غم غم - تقصیق گویند و هو موت موضوع للنفس یقع
علی الدلور و الاناث و علیما جمیعا یقال غم من الغم و کور
فتوت العد و اذ قلت من الغم و ان غلیت الکیاش و
الابل کالغفم فی جمیع ما ذکرنا فاذا صغر تها و عظمتا الهمار
و قلت غلیته غلیته بالفتح مال که از حرب کفار حاصل
شود و غم کذلک غفم بالغفم غلیت گفتن رجع کاف ۱۲
و یقال غنامک ان تفعل کذا ای غایتیک تغنی غفمت
و ادن انعام تغف غفمت شمر و ن غنام نام شمر
غمم بالسکون پدر می از غلب -
غم غفیم - ابر غامت اسرار و غامت و غفمت تغفمت
و غفمت کله یعنی - غم القوم اصحابهم غم و تشکی و گرمی
در و ن رجع کاف ۱۲ غیان غمی نقان منه -
الغفوم - بالغفم الغفوم مقولیه جمع لمج و هو فی
شعر خطبه بن مضج -
اغشتم الرجل - مردی که لاغر شد و نزار گردید
شکم من -
عوطانی - بالغفم جوان خوش چهره -
عرقم - کجف سه نره -
غوزم - بالغفم دی ست بهرات -
غضرم - کجف و زج جایکه در ان گل سپنده سلطه
باشد و آنچه که از گل تراشه سرخ بر آید بکشد یا جانی که

عظم
عظامهم
عنقور با غصم
علفتم غنیم غنفه
علمهم
غنطرم

غلم
غنضم

غنثم

غلطم
غنغم الغوم
اغرنشم

غدوم غرطانان
غرقم
خوزم
خنزم خضرم

فصل الفاء

قسم - قسم - قسم - اچھے زبان بجا بہن

مستم - قلم

الحجر من۔ یہ قال فقم بكذا ای اولیہ وحرک علیہ
کلب فقم ای حر لیں۔
فقم۔ فقم۔ بالضم زنج و فی الحدیث من حفظ ما بین

فلا تم كبحن فرج زن و پناه فراخ۔

قیوم - گیس مردورشت فیوم بخ - فیان بیان
معه ب -

فصل القاف

قتم - قتم - بالفتح کر قتمه بالضم نوعی از رنگها قتم
چیزی بدان رنگ اتقام بدان رنگ شدن و باز قتم
الریش - واسعه وقاتم وقاتن ایضا بالنون وقاتم
الاعاقی ای مبشر النواحی -

قتم - قتم - له من المال - ای عطاؤه دفعه من المال
جیده ریح ناک ۲ مثل قتم وغتم و قتم قتم قول
من ۲ نام مردی مدول عن قاتم و المعطى ایضا
و یکے از نام های گفتار قاتم مثل قاتم موش منه -
و یقال للامه قاتم کما یقال لرايح قتم بسیار
عطا و بسیار غیر قتم شله - و یقال ایضا فی
الیشتر قتم و قتم -

قتم - قتم - بیر قوت مثل قتم - قتم قتم
در کار می افکندن - سیه اندیشه ریح ناک ۲ قتمه
بالضم بلاکت جامی - و تنگ سال سخت قتم الطریق
رض ان ۲ دشواری های راه و قتم اهل البادیه
ای اجدل و یذ خلوا بلاد الین - اتقام در افکندن
بسی قتم یقال قتم فرسه النهر فاقتم و قتم النهر ایضا و غله
قوله تعالى فلا اتحم العقبة - و القتم لفتح السمار البعیر
الذی یریح دینی فی سته واحده قتم ساعلی سن -
قتم در آوردن چیزی در چیزی بی اندیشه - و انداختن
اسب سوار را و اتخته یعنی ای از دره مقام فعل که
بسوی ماده رو و بی آنکه رها کنند او را -

قدم - قدوم - مقدم از سفر آمدن ریح
ک ان ۲ و یقال و روت مقدم الحاج تجمله
ظرف و هو مصدر لای وقت مقدم الحاج - قدم بالضم

پیش شدن ریح ناک ۲ قوله تعالى یقدم قومه
یوم القیمه قدم رک ان ۲ و یرینه شدن ریح ناک ۲
قدیم نسبت منه لقادم شله - و یقال قدما کان کذا
بالسکون و هو اسم من القدم جعل اسمین سماء
الزمان - و مفعلی قدما بضمین ای تقدم و لم یکن
اقدام پیش و ر آمدن و شجاعت نمودن و یقال
اقدام و هو زجر للفرس و اقدامه و قدمه پیش فرستاد
اور او قدم بین پیه ای تقدم یعنی پیش در آمدن قوله تعالى
لا تقدموا این یدی المد و رسوله - قدم بضمین پیش
پای اقدام بخ - و پی و اثر یقال لفلان قدم صدق
ای اثره حسنه و کذا لک القدمه بالضم و یقال شعی
القدمیه - ای تقدم - رجل قدم رن اک ۲ ای
مقدم مقدم مقدامه بالکسر نیک مبارز و یقال ضرب
فرب متقادیمه یدی وقع علی وجهه - و استقدم و تقدم
بمعنی - و یقال هو جری مقدم بالضم ای جری عند
الاقدام مقدم الین بکسر الدال مایلی الالف یعنی کنج چشم
کذا یقال علی الصدغ یعنی دباله چشم و یقال شیطانه تقدیمه
و هی شیطه - قوادیم بطیر متقادیم ریش یعنی پرهای راز
بال مرغ و بی عشق فی کل جناح الواحده قاده و
هی القدامی ایضا - قادم الانسان رأسه قیدوم
الجل الف و من کل شیء صدره و وجهه مقدمه لفتیق و قتم
مقدمه بکسر الدال یرک لشکر تقدیمه بضم
التاء و الدال شده الیاء اسم فی تقدم پیش
شدن یقال معنی القوم تقدیمه - یقدم بالباء
نام مردی قدام بالضم و تقدم پیش قدیمه و قدیمه
صفرة و هاشا ذان و یاز آیندگان از سفر
قادمان قادستان دوستان پیش قادهی الرمل و
فیہ ست لغات مقدم و مقدمه بکسر الدال خفقه و مقدم و
مقدمه لفتح الدال شده و قادم و قادمه

و کذا لک هذه اللغات کلها فی آخره الرمل - تقدم
بالفتح تیشه قدم بضمین ج - و جمع القدم قدام و
نام جائے -
قدم - قدم - مثال جفت تخت - و تیزرو - انقدم
ای سریع - و قد استله من المال مثل قتم و رجل
قدم مثل قتم و رجل قدم متناخضام از اکان سیدای
الکثیر من المال و یا غذا الکثیر -
قمرم - قمرم - لفتح الراء شتر گرامی که بروی بار
نکنند و بخت کشتی بر آید و او را یا بخت آنکه فریاد شود
و بکشد او را یقال اقرمه قمرم قمرم قمرم شله و منه
قیل لیس القوم قمرم قمرم قشیهما بکسر - قمره قمره
بالضم پاره چرم بریده که از بینی شتر آویزان ماند
بخت نشان یقال قمرست البعیر و هو مقدم - قمر
قروم نخست بخورون آمدن کودک و بچه ستور ریح
ن ۲ قمرم شله - قمره بالضم نان سوخته بر
تور رانده - و عیب قمرم بالتحریک آرزوی گوشت
آمدن مردم را ریح ک ان ۲ صلحه بالی قمرم بال
پرده بالفتح قمرم قمرم شله - و یقال قمرم بکسر
فلان قبل انا ای صارت قمر -
قروم - قروم - بضمین واری قروماتی
قبای آلوده نجیده آکنده بخت حوب -
قروم - و یقال ذهبوا شمایل بقروم حمة
بکسر القاف و سکون السماء ای تفرقوا -
قروم - قروم - بضمین تهمه کفش و زان -
قروم - قروم - بالضم کنه بزرگ -
قروم - قروم - تخم عصفور قروم شله -
قروم - قروم - لفتح القاف کودک شیر زده -
قروم - قروم - بالتحریک فروبگی و فزایگان بستوی
فیہ الواحده و جمع و الذکر و الانثی لانه فی الاصل مصدر

قدم

قمرم

قتم

قروم

قروم

قروم

قروم

قروم

قروم

12

قسم رمضان ۱۲ مثال قتم آنکه هر چه بنید پاره پاره کند
قصیه یک تو ده باد زشت قسم حج قیصوم گیا ہے۔
قسم قسم خورون ستور علف را۔ و خاییدن
و خورون چیزی خورد و ریزه که بکرانه های دندان کفایت
شود (ص ۱۲) و يقال ما وقت قضا بالافتح ای
شیا۔ قال اعرابی ان هذه بلاد مقسم وليست بلاد
مقضم و مقضم اكل بجميع اللحم و المقضم دون ذلك فهو كم
يبلغ مقضم بالمقضم ای ان الغاية البعيدة تترك بالفتح
مقضم لغيتین جميع مقضم و هو اكل الايض الذي مكتسب فيه۔
مقضم ايضا علف ستور و جوا قصمت الدابة ای علفها
المقضم مقضم رک ۱۲ تیغ رک روزگار برآمده باشد و رک
خوردنی و فی مضاربه مقضم بالتحریک ای تلسه۔
قطم۔ قطم۔ گردیدن۔ و چنین اصح ناک ۱۲ قطم
بالتحریک تیزی شہوت و آرزوی گوشت ر جل قطم
رک ۱۲ ای شہوان اللحم و الجباح۔ و يقال قطم لقمیل الی
الضراب و قطم الصقر الی اللحم و قاسمی بالضم لقب شاعر
و خرج و بالفتح ایضا لذلک المقطم لفتح الطاء کوی بصر
قطام نام زنی و اهل الحجاز مینونه علی کسر فی کل حال
و اهل نجد بخورنه محرمی بالاضمة و قد ذکرناه فی
رفاش فی باب اثین۔
قسم۔ اقصمه۔ احمیة ای لغته۔ و اقم الرجل ای
اصیب بداء یقتله۔ قتم لغتین کثری مبنی۔
قلم۔ قلم۔ ناخن چیدن اصح ناک ۱۲ تقلم لذلک
للبانته۔ فلاته بالضم جدیدی ناخن بخورد بطرف ضعیف لکلیل
المنقوشه تلم بالتحریک عامه تراشیده و تیر قار۔ و کار و فریز
کوسفند و جز آن تقلم بالکسره اقامه حج قلام بالضم
و التشدید نوعی از شور گیا تقلم بالضم غلظت تقصیب تیر نقطه
قلمدن مقام الرجح کعب های نیزه بقانون لغتین و جمی
از جامه که در روم نیز و تیلون الوان اللیون۔

قلعه قلم - بالکسر کلان سال میم زاده و ذکر کنه
باب السجاء -
قلعه قلم - قلعه قلم - بفتحات چاه بسیار آب -
قلعه قلم - قلعه قلم - دریای بزرگ - و ایضا سبک -
قلم - قلمه - بالکسر بالای مرویقال فلان حسن القمه و قلمه
و القومیه بمعنی و گروهی از مردم قلمه کذلک و تار سر
و بالای هر چیز مقیمه ای گاؤ و گوسفند و مانند آن و
بالفتح نقه و جارب و بفتح لبیت ای کنسته زرع و
اض ۱۲ قلمه بالضم خاک رو به قلم حج - قلمه خشک
و قمت الشاة من الارض و قمت ای کلت من القمه
ثم لیستار فیقال اقم الرجل ما علی اخوان و قلمه ای
اکله کله نور علی مقم و اقم الفضل الابل ضربها کله حتی
قمت - و یقال شد الفرس علی حجر مقمها یعنی سخت
کرد بر مادیان و بر آمد و قتم ای تمنع القمامات و قتمه
عصبه ای حمیه و قصبه قتمه - الضمین کما فی النمل
علی بنیاد و اقم قلمه ای الی هذا صاعنی الخبر یضرب
للرجل اذا کان خیرا بالامر و کذلک قولهم علی ید
دار السحریث و الجمع قمام - و یقال سید قمام بالضم
سهر باخبر قمام وریا - و متهر و کار بزرگ - و عدد بسیار
قمتان بالضم مثله و کنه ریزه و نوعی از پیش قمتانیه کی
قتم - قتمه سبختین بوی روغن و چربش و زیت یقال
بوی قتمه میدی من الزیت قتمه - و قتمه استواء ای تیره
بوی گرفت ریع ک ان ۱۲ و قتمه بجود تباہ شد فو قتم
ای فاسد و الا قانیم الاصول واحد یا قنوم -
قوم - قوم - گروه از مردان نر زنان قوله تعالی
لا یخسر قوم من قوم و قوله و لا النساء من تساویر جمادات
النساء فی البقیه اقوام حج - اقوام جمع و هو یذکر
و یوث لان اسماء الجمع التي لا واحد لها من لفظها اذا
کانت لا مؤنثین یذکر و یوث مثل ربه و نفر و قوم قوله تعالی

لغم - کر کم

کرم

کرم

کشم

کشم

کم

کشم

کر دم

کر کم

نام کوئی کتابت قبیلہ۔
کشم - اکشام - پر کردن مشک اکثر فرخ شکم و سیر شکم
کشم باز داشتن از کاری ریح من اض ۲) اکثر ایضا
نام مردے۔

کرم - کرم - گزیدن ریح من اض ۲) وک ۲) و
درختن با بن کرم گزیده کدومه باقی بر چیز که خورده
باشند و يقال البعير کرمه اذا لم یکن به اثره ولادوم۔

کرم - کرم - بالخریک جو اغری و مردی و عریزے
نقیض لوم ریح بضم فو کریم و هم کرام و کرماء و هم
کرائم و يقال رجل کریم و هم دہی و هم کرم ایضا علی

المصدر و کرام بالضم مثل کریم فاذا افرط فی الکرم يقال
کرام بالتشدید کرامون ج - و الکرم الصفوح - و کرم
السحاب اذا جاء بالغيث و يقال فی التعجب ما کریم

و هو شاذ و یاکرم ان یفتح الواو نقیض لاما ان کا رمتہ
فکرمتہ اگر مہ ای فاخرتہ فی الکرم فغلبتہ فیہ - و قرے
قوله تعالی و من بین النہد فمالہ من کرم بفتح الراء و ای

اکرام د ہو مصدر مثل مخرج و مدخل کرم و زحیم و يقال
رايت فی عتقنا کرما حنا من لؤلؤ کرمتہ تدی سر سرین

کرمتہ بضم الراء و زرگی و کرام ج - ارض کرمتہ زمین صالح
مربات را شرم کذلک قال الکسانی لم یجی الفضل للمذکر

الاحرفان و ان لا یقاس علیہا کرم و معون قال الفراء
هو جمع کرمتہ و معونہ را کرمتہ من کرم کا عجوبہ من عجب -

تکرم کرم نمودن بکلفت اکرام گرامی کردن تکرم بقلید
و فرزدان کریم آوردن الاسم الکرامتہ دہی ایضا سر لوی
خمر استکرام بزرگواریے بدست آوردن و چیز نمی پس
گرامی پیدا کردن فی النمل استکریست فاربط۔

کر دم - کر دم - کوتاہ سطر کو دمتہ و دین کوتاہ
و دودین خر کو دمتہ مثله۔
کر زم - کر زم - کر زن - تر کر نویم کر دین کبشین

فیما مثله۔
کر کم - کر کم - بالضم زعفران کر کمہ قطعہ منہ۔
کر زم - کر زم - بزدان پیش کشستن ریح من اک ۲)

کر دم فحشین کوتاہی و سطر لب - و کوتاہی بینی و
انگشتان يقال فرس اکرم و انعت اکرم و ید کرما و

کر دم بالفتح نا تو کر هیچ دندانیش نماند از پیرے۔
کشم - کشم - بست مالیدن پاک کردن چیزی خشک
را ریح من اک ۲) کیسوم علت خشک بسیار خجل

اکاسم تکا ویرکب بعضہا بعضا من اکثرۃ - البوکسوم
ابجشی صاحب الفیل۔
کشم - کشم - فحشین نقصان در خلقت و حسب

رجل کشم لغت منہ يقال احد جانیه دایت و آخر ہا
کشم از کان ابوہ حرا و امہ امہ کشم از بن بیٹے
بریدن ریح من اک ۲)۔

کر کم - کر کم - خشم فرو خوردن رجل کلیم فرو خوردہ
غیظ کلیم فرو خوردہ کلیم ایضا کلیدان کلیم بالضم
خاموش بودن ریح من اک ۲) و از لشخوار بادستان

شہر يقال اری الابل کلوا لالاخیرۃ و قوم کلیم اسے
ساکتون - و يقال اخذت بکلیم اسے بخرج نفسه
کلام ج - کاظمہ موضعی کفایتہ بالکسر چاہے پہلو

چاہی کہ آب راہ ہر دو یکے باشد - و حلقہ سر عمود
تراز و کرشتہ بروی بندند - و پی کہ بر سر باسے تیر
زنند - و دوال کہ بر کمان بندند۔

کرم - کعام - بالکسر بنو زبند شتر يقال کعت البعیر
فمکوم - و کعت الوعاء اذا شدت رأسہ - و کوعہ الخ
فلایرجع - مکامتہ بوسہ داوون يقال کعما و کاعما

اذا التزم فاما فی التقلیل۔
کلم - کلام - سخن با فائدہ تقع علی التقلیل و الکثیر و
فی حد الکلام انه صفت یکن ہا احمی من الاعلام فی

نفسہ تارہ بواسطۃ الاصوات المقطعۃ و تارہ بواسطۃ
الکتابتہ و تارہ بواسطۃ الاشارۃ کلید (ن اک ۲) یک
سخن کلم کلمات ج - کلید بالفتح و الکسر سکون ۲) کلید

خلت لغات مثال کبد و کبد و کبد و یک فصدہ تمام
کلیم ہم سخن تکلیم کلام بالکسر و التشدید سخن گفتن

مثال کد بتمہ کد یبا و کد ابا - و يقال تکلمت کلمہ و
بکلمہ و کالمۃ امی جا و تہ - و يقال کانا متصارمین

فاصبایک لمان و لا تقبل تکلمان - و اما جہ تکلم
بفتح اللام امی موضع کلام کلمانی بالفتح و الکسر سخن
گویی و فصیح کلم بالفتح خشک و خستہ کردن کلام کلام

خشکی با يقال کلمۃ کلمہ - و قرئی قوله تعالی اخر جناہم
دائۃ ثمن الارض تکلم امی تخریم تکلم ایضا جرات
کردن کلمۃ اللہ نام عیسی علیہ السلام۔

کشم - کشم - بالضم پر گوشت روے در خسار
کتابتہ گوشت گرد آوردن روی امرأۃ مکنتہ لغت
ہند - ام کلثوم نام زنے۔

کشم - کشم - بالضم استین اکام کمت ج - کتہ بالضم کلاہ
گرد کم کد مہ بالکسر غلاف شکوفہ کلام اکۃ اکام ج -
و کامیم جمع الجمع کنت الخلفۃ فہی کموتہ و کم الفیل

اذا مخرشی فمکوم - و يقال اکنت الخلفۃ و کمت
ای اخرجت کما عا - کما کما مہ بکسر ہا ایضا مایکم ہ

فم البعیر للہ بعض - کمت الحجت پوشیدم سر خر را و
اکنت الفیض جعلت لک کما کما بالفتح گرداندم کم
چند و ہوا سم ناقص مبنی علی سکون و لموضعان

الاستفهام و الخیر تقول فی الاستفهام کہ رجلا عند
نصبت ما بعدہ علی التخییر و فی آخر کم در ہم انقصت
ترید الکثیر خففت ما بعدہ کما خفض بررب الا ان
للتقلیل و نہ التکثیر و ان شئت نصبت ما بعدہ و ان
جعلتہ اسما تا باشد و آخرہ و صرفتہ فقلت اکثرت

المثل اللحم ما اسديت اى تم بالابتدأته وباگوشت
بسیار شدن مردم و دارا گنده شدن خوشه و
کشش کردن بحرب يقال الحمت الحرف فالتحمت
و سب استوار کردن جراحت -

نظم - نظم - جی ازمین نظم بالضم نوسے ازماہی یقیناً
لا اکلوج -

لدم - لدم - کوز سنگی بدان که بزین افتد و در پی
کردن جامه را تمدیم مثله ثوب لدم و لدم ای
مرئع و زدن رعیع اک ۲) و فی الحدیث و نه
لاکون مثل الضیع للدم حتی تخرج فضا
فته لادم و قوم لدم لغت مندرج فادم و خدم
در وی بر زدن و کساج لاکت زدن تا پیشین و
الندام اضطراب کردن - و بر سینه زدن زنان در
نوحه لدام بالکسر پاره های در پی کردن بر جامه و
موزه مقدم کسرت شدن جامه و موزه - و در پی کردن
بر جامه و پاره زدن بر موزه لازم متعدد - الموت علیها
ای دامت ام لدم بالکسر کیفیت تب لدم ایضا مرد
احمق گراں استخوان - و سنگ که داغ خرمابوس
گویند بجهت علف ستور - لدام مثله - لدم بالقر یک
حرمتی خویشتان - و تقول العرب بالدم اللدم
ذالاد و الذکهد الخالفه ای حرمتنا حرمتکم و بیتنا
چیکم لا فرق بیننا -

لُذْمٌ - لُذْمٌ - لازم بودن بجای دعوای قضای
و شگفت نمودن چیزی کسی را يقال لُذِمَ اُنْشَى
اَعْجَبَ الزَّامُ تَرْغِيبًا لِمَنْ كَسَى رَا يُقَالُ لُذِمَ بَرٌّ
او دعوای نمودن لُذِمَ بَرٌّ و لازم گردانیدن -

لزم - لزوم - باضم لازم بدون چیز بار ص
سات - میقتل موت اشی و موت به و لازمه
لزوم و لازمه لزوم ایضا لازم - و میقتل صار کذا

و کذا عجزه لازم لغته فی ضربت لازم - الزام در گردن
کسے کردن کاری را الزام دست بگردن زد و
يقال الزمنا شئ فانقرض - و يقال سميت به لكون الزام
مثل قطام يلزم بالسكر فوعى از دست افزا
سوزن جو حقیقه -

نظم - نظم - طبایخ زردن رعیت اک ۲۲ و فی النیل
لوزات سوار بطنتی قاتله امرأة لطمتها من لیست لها
کبفور - لطیم - سپید روی و ایضا یک روی سپید
و منه یقال نظم الفرس مجولاً فهو لطیم و قد نظم شد و المکثرة
و انکه پدر و مادر او مرده باشد - و شتر بچه سبیل دیده
یقال فی فسیل اذا طلع سبیل اخذه الراعی و قال له
اتری سبیلاً و انشد التزوق عندهی قطرة ثم طعمه و غما
و نم اسپان بان کیطه ستور که بار و رخت عطر و بازی
برداشته باشد - و بازار عطاریان کیطه المسک طبله
مشک و یقال بالنظر لطیة - و لاطمة قتلایا النظام
برهم زدودن مویج -

لَعَنَهُمُ اللَّهُمَّ الرَّجُلَ فِي الْأَمْرِ أَذْكَتُ مَا نِي وَقَالَ
الْغُلِيلُ بَكَلْ عَنْهُ وَتَبَهُرْهُ -

لنعم - لنعام - بالعنم كنفك و بان شتر ملاغم كودا گرد
 درون و بان و تلفت بالیب اذا جعلته فی الملاغم
 و يقال فی جواب قولك متی المسیر تلغوا بیهم است
 یعنی ذكره و اشتقاقه من انهم حرکوا ملاغمهم - قال
 الکسائی لغمت العنم اذا اخرجت صاحبک بشئ لا
 تقبیضه نعم مصدر منه (عج بفتحها) -

لقم - لقام - بالكسر روى بنديقال لقمت المرأة
وجهها بلغها ما اى لقبته - ولقمت وبلغت في لقمت اى
شدت اللقاص قال الاصمعي اذا كان النقاب
على الغم فلو انقاصه الانعام وقال ابو زيد لقمت ثيابها فلو
اخذت عمامة على فيك شبه النقاب لم تبلغ بها ارجع ولا

ولما رآه قال نبوتيم تقول في هذا المعنى التثمت تثمتا فاذا
انتبت الى الانف ونعشه فهو انقاب -

لَقْمٌ - لَقْمٌ يَفْتَحِينَ مِائَةً رَاهَ لَقْمٌ بِالْمَكِينِ بَارَهُ رَاهَ
بِسْتَنَ رَعِضَ رَعِضَ التَّقَامُ فَرَوْخَ رَوْنِ لَقْمٌ وَلَقْمَا
بَالِكُ لَقْمَا وَلَقْمَتَا إِذَا تَبَلَعْتَا فِي مِلَّةٍ وَلَقْمَتْ غَيْرَتِي لَقْمَا
وَالْقَتَّةُ وَرَجُلٌ لَقْمَاةٌ أَيْ كَثِيرٌ لِلْقَتْمِ لَقْمَانٌ نَامٌ عِلْمِي -
لَكْمٌ - لَكْمٌ مَشَتْ زَوْنِ رَعِضَ رَعِضَ مَلَكْمَةٌ كَلِجْ
بَدَتْ بَارُودَهُ لَكْمٌ بِالضَّمِّ وَالْقَشْدِ يَكُونُ لَكْمُومٌ
نَامٌ آجَبٌ بَلَكْمٌ -

الحلم - حلم - جمع آوردن - و نیکو کردن یقال لم الله
شخصه ای اصلاح و جمع با تفرق من اسوره و منه قولم
ان دارکم لومته ای تلّم الناس و تریم و خوردن
بخش خود و پاران خود و منه قوله تعالى تا کلون التراب
اکلا لما ای نصیبکم و نصیب صاحبکم - قال ابو عبیده
یقال لمته جمع حتی اتمیت علی آخره - المام فرو دآین
مقتل اتم به ای نزل به - غلام اتم نزدیک بهلوع دنی شد
و آن نمایست از ریح المقتل جبطا او اتم اسه بمرب
من ذکاب و گناه صغیره کردن و منه قول من قتل (شعر)
ان تغفر اللهم فاغفر جانا - و ای عبدک لا الالم بالمتقین
زلت - و نزدیک بگناه قوله تعالى الذین یحکمون
کبار الا اثم و الفواحش الا الهم و نوسه از جنون
بوجل بلوم ای به حلم ای جنون - لیه ایضا اجنون یقال
اصابه من الجن لیه و هو الشی چیزی نذک یقال عیده
من حادثات اللّه فیقال هی الدهر و الشدة و انشد الفراء
(شعر) علی صوف الدهر او دلا تها - یدلنا اللّمة من لمانها
لیه واقعه و نازله کلهما بمعنی لمات ج - عین لامة چشم
زخم یقال عیده من کل بامته و لامة لیه باکسر موی چشم
لمحج - لمام که لک یقال نرت لمانعنی گاه که بکشد نفس خطومه
و کتبه طلمه و طومه مجتهد بهضوته بعضها الی بعض صخرة طومه

وجز آن اصح کات ۱۲ و هو قلب غش - ثور شتم رک ۱۲ ای
 فيه نقطه بیض و سو و شتم نام زنی عطاره و فی المثال شام
 من عطر شتم و دان بلسان -
نظم - شعر و شتم مروارید و گره بسیار از لبح
 و ستاره کانه از جو زاو در کشیدن جواهر برشته
 و سخن در وزن و ترتیب دادن اصح کات ۱۲ تنظیم شتم
 نظام بالکسر رسته جواهر نظام در کشیده درست شدن
 و يقال طعنه فانظمه ای اختله و انظمت الله جابه اذا
 صار فی نظمنا بیض -
نعم - بالکسر دست و دسترس و نیکی و ناز و مال
 و منت و آنچه کرده شود و نیکوئی و رخصی کسے نعمی بانضم
 و اتعصر کذلک و ان نعمت مدوت فقلت نعمان نعمیم
 کذلک و يقال ان فعلت ذاک فیما و نعمت اے
 نعمت انحصار نعم و بیس یعنی نیک ست و بدست و
 بهما فعلان ماضیان لا تصرفان تصرف سائر الافعال
 لانها استعمال للمال بمعنی الماضی و فی نعم اربع لغات
 نعم بالفتح و الکسر مع سکون ۲ نعم کسر تن و فتح الاولی
 تقول نعم الرجل زید و نعمت المرأة هند و نعم المرأة هبة
 قال رجل فاعل نعم و زید مفعول اما بان یکون مبتدأ قدم
 علیه خبره او بان یکون خبر مبتدأ مخذون کانک قلت
 نعم الرجل قیل لک من هو فقلت هو زید و اذا قلت
 نعم رجلا کانک قلت نعم الرجل رجلا لان فاعل نعم
 و بیس لا یکون الا معرفه بالالف و اللام او بالفتحات
 الی ما فیہ الالف و اللام ویدخل ما علیه فتح بین السکین
 کقول القائلی نعمای و ان شئت حرکت عین بالکسر و ان
 شئت تحت النون مع کسر عین تقول غسلت محسلاً نعماً
 کتفی با مع نعم عن صلیه ای نعم ما غسله نعم بانضم نام زنی
 و نازکی و زمی و نیکوئی خلاف یوس يقال یوم نعم و یوم
 یوس و جمع نعم و یوس نعوتہ نرم و نازک شدن ریح

بعضها و مع کات ۱ و مع کاض ۱۲ مکرر بین باین مثال
 فضل فیض و اصح بکسرهما و هو شاد و نعمه بالفتح ای تنعم
 و يقال نعمه و ناعمه فتنعم رجل منعم بالکسر ای بفضل
 و يقال اتیت ارض فلان فتنمتنی اذا و انقته و يقال
 انعم الله علیک من النعمه و انعم الله بها لک من النعمه
 و انعم لای قال له نعم و انعم ای زاد و انعم الله بک عنیا
 ای اقر الله عینک و کذلک نعم الله بک عنیا نعمه
 بانضم مثل علم فکرمه و زو و زبته و نعمک عنیا نعمان ایفاً
 نام مردی و هو نعمان بن المنذر ملک العرب و نسب
 الیه شقائق نعمان لانه حماه نعم بالفتح یک چهار پایه و احاطه نعم
 و هی المال الاربعة و اکثر ما یقع هذا الاسم علی الابل قال الفراء
 بو ذکر لایونث یقولون هذا نعم و ارد و جمع علی نعمان
 مثل حل و حلال و الانعام تذکر و تونث قال الله تعالى
 فی موضع مافی بطونه و فی موضع عما فی بطونه و جمع الجمع
 انما عجم و برادیه التکثیر فقط لان جمع الجمع اما ان یراد به
 التکثیر و انضروب بنعم فحتم و سکون الآخر آری و هو
 عده و تصدیق و جواب الاستفهام و ربما ناقص لیلی
 اذا قال لیس لی عندک و دیرة فتقول کاک نعم تصدیق لما قبله
 و بی التکذیب و کسر العین نعمه فیها نعم بالفتح شتر غ
 و هو اسم جنس مثل حمام نعمه سیکه و هو یذکر و یؤنث
 و ایضاً چوب برپنا سسرچاد و يقال شالت
 النعام و زید قدم و نشان که در راه بانصب کنند
 نعم کذلک و ایضا موضع نعمه منزل از منازل
 قمر لغات نام مردی و اسپه بولوغات کنیت مردی
 نعمه العین قرنها و يقال نعمه عین و نعم عین بانضم
 فیما و نعم عین و نعمات عین بالفتح فیما رنمی عن
 کلمه بمعنی ای افضل ذلک کراته لک و انما العینک
 نعمای بانضم باد و دست راست و يقال نعماک بمعنی
 قصاراک نعمان الاراک بالفتح نام و ادبی و يقال عجم

صبا و کلمه تحیه کانه من نعم نعم کسر العین فیما تعفیه درخت
 تنعم موضع بک انعم بانضم موضع -
نعم - بانضم سخن آهسته ریح و نعمان کات ۱۲ يقال
 سکت نال نعم بک و ما تنعم نعمه آواز -
نعم - نعمت کردن برکے اصح کات ۱۲ و
 يقال انعمت الله الا الاحسان و نعمت بالکسر نعمه فیه و
 ناپسند داشتن کار انتقام کینه کشیدن نعمه رک ۱۲ اسم
 فیه نعمات تقیم سج مثال کلمات و کلمه نعمه بالکسر مثال کلمه
 کذلک و الجمع نعم رک ۱۲ مثال نعمه و نعم و يقال فلان
 بیون النعمه و هو ابدال النعمه ناقص نام مردی ناقصه زنی -
نعم - سخن چینی کردن اصح کات ۱۲ و کات ۱۲ و الا اسم
 النعمه و ایضاً نفس و حرکت يقال سکت الله نامة ای
 ما ینم علیه من حرکت و نفسه و قد یفهم من النعمه نعم نیام
 نمت منه تمام ایضاً لیا هی خوشبو نموده نقش کردن و آرا
 جاره ثوب منعم نموده کسر تن سپیدی که بر ناخن
 افتد نمی پیشین و الدرهم الذمی فیه رصاص او نحاس
 و يقال باهائی ای احد -
نوم - نوم خواب و خواب شدن اصح کات ۱۲
 علی الاصل و تصرفه نام نیام نوم نام و جمع نیام و جمع نایمه
 نوم علی الاصل و نیم علی الشیخ و يقال نمت و اصله نوم
 بکسر الواو فلما سقطت لاشتنقال الحمره علیها نقلت
 حرکتها الی ما قبلها و کان حق النون ان تضم لذل
 علی الواو الساقطه کما ضمت القاف فیه قلت
 الا انهم کسروا فزقین الساقطه المضوم و الکسور و
 المفتوح و انا قلت بکسر و التبدل علی الیاء الساقطه علی
 مذبح الکسائی بقیاس سحر لانه یقول اصل قال قول
 بضم الواو و اصل کال کیل بکسر الیاء و الامر منه نم
 مثل خات نجات خف و يقال یا نومان لکثیر النوم و لا
 اقل بل نومان لانه یختص بالنداء انما تنویم بنجاب کردن

نعم

نعم

نوم

نقصه
نقصه
نکته

وام ورم

وخم
نخم

رجم

ورم

وخم ورم

نیم

انتم

وخم

نیم

وخم

نیم

و خوابیدن و يقال اخذ نوم بالنوم خواب گرفتن
تا نوم خوشی تن خوابیده نمون و يقال تا و نمت ای
غلبه و نامت است ای کسدت و نام الثوب اس
اغلق و استنام الیه ای سکن و اطمان الیه رجل نومه
بالنوم و بے اعتبار بنقل و رجل نومه شال بجزه
بسیار خواب مناسه جاسی خواب و جامه خواب و
بستر و کان و فلان حسن النیة شل بجلسته لیل تا کم
شعب آرا میده و هو فاضل سبب منقول فیه
کیوم حاصلت -
نعم - لعمرة - رسیدن بهت در چیز - و حرص
نمودن يقال نعم کذب مجهول فهو منوم ای سولج بود
فی حدیث منومان لا یسبحان منوم بالمال و منوم
بالعلم و هم نیم ریح ناک ۱۲ نمة فی تخم ای زجر نیم
بفتحتین نیک استرا آمدن بطلسم ریح ک ۱۲
نعم نیم راندن و زجر نمودن و در راه تنور را ریح بجا
وارن اک ۱۲ سنام تنور را باندن جلد رود و انهم فیضا
العذت با صلی و نومه نیم ایضا شل نیم و نیم و هو
صوت الاسد و الفیل ریح بفتحها ایقال نعم الفیل نیم
نمنا و نیمنا ماسه بالفتح آهنگر نام بالنوم نوحه
از مرغان -
نیم - نیم - بالکسر تو دهای ریگ که از وزیدن
باد شود و پوسین نمنا و در سخته -
انتم - فان ایقل سور یعنی بهمان بهر زبانی
گویا شد تا نانتقل من تم -
نیم - بهر دوی گویا شد ریح ناک ۱۲ انتم شله -
نیم - عملا است بجهه خرج منها طلاء -
نیم - نام شنیخه نیران دوی ست بهمان -
نیم - سخت گزیدن ریح من اض ۱۲ منم بالکسر
و ندان نیم کامیر دستره قاکه ابن عباد و هو صواب

فی کل الباء الموحدة -
نقصه - بیکر که پرستیده شود -
نقصه - کندم کلان دانه نقصه بیکه
نکته - بالفتح ریح و سخت مصیبت -

فصل الواو

وام - نوا مة - ای موافقت و مباحات و فی
الشل لولا الواو لم ملک الانام -
وخم - و خم - کوفتن و شکستن و دودیدن ریح
ن اک ۱۲ منغشتم شدید الوط و کانه نیم الارض ای
یدر قما و نیمه علف و طعام گرد کرده و سنگ يقال خم
لها ای اصبح و ثامته بالفتح گوشت آگنده شدن
ریح بضمها و نیم لغت منه -
وخم - و خم - خاموش شدن از اندوه و خم
ریح ن اک ۱۲ يقال بالی اراک و اجما و يقال لم اجم
عنه فز عای لم سکنت عنه یوم و خم اسه شد بکسر
بالحار ایضا و حجة بالفتح کیه هار و بالتسکین بروی
در افتادن در خوردن و خم بالتحریک نشان در
راه های صحرا و جام ج -

وخم - و حاحم - بالکسر من الدواب ان یستعصب
عنه کل و قد حمت بالکسر و کراش شدن زن استن
و عام بالفتح کذک و خم بفتحین مصدره ریح ک
ن ۱۲ دوی امراة و خمی و نسوة و حامی و فی شل و خمی
ولا تجل و يقال و حمت و حمة ای قصدت قصد ه
و خم از زوانه زن آبتن دا و ن از طعاس
و ذبح کردن -

وخم - و خم - بالتسکین و رک ۱۲ و خم ای نقلن
بالکسر و طعم ج - و خامه و خومه گران ملک ناگوار
شدن ریح بضمها ایقال و خمی و خمه شنی و خم

ای دوی بولیده و خمه و خیمه اذالم توافق ساکنها تنمنا
گران ناگوار شدن طعام و جزآن توخم کذک تخمه
رض ان ۱۲ علی ما ذکر فی و کله ناگوار و تخم تخات ج -
و خم الرجل و تخم من الطعام و تخمه الطعام و اصله
اوخمه سله افعله و طعام تخمه بالفتح و اصله موخمه
و تقول لعمرة تخمه بالسکون ایضا -

و خم - و خم - و دهای گوشه دلو و ذریه
و ذمت الدلو ای نطق و ذمنا مع ک ان ۱۲ و گوشه
و ادخامی ریح شتر که از دلاوت باز دارد تو ذیم علاج
کردن آن و گردن بند ساختن سگ را و افزون
شدن يقال و ذمت علی خمین ای زدت علیها و ذم
بالکسر شکسته و روده و ذمیر کی شل شتره و شمار و فی حدیث
علی رضی الله تعالی عنه لئن ولیت بنی امیه لانقصتم
لنقص العقاب الو ذام الرتبة ای ذام واجب کردن حج
بر خوشی و ذیمه بدایت بیت الحرام کعبه و ذام بدایه
و رم - و رم - بفتحین آماس ریح بکسر جا
و هو تخم ذو نیم شله اور آم ج تو نیم متعذیه و بی
پرباد کردن از کبر و ورم الفای غضب و او رت
الناتة ای ورم فرجه -

و رزم - و رمة - بروی در افتادن در خوردن
و نیم و زیمه گوشت خشک سوسمار و طخ و جزآن و نیم
ایضا توده و بنری گرد کرده و ریل و نیم مرد بسیار گوشت
رجل متوزم ای شدید الوط -

و رخم - و رخم - ستم نشان کردن و داغ کردن
ریح ن اک ۱۲ و الما ریح عن الواو و ستمه د ک ۱۲
و سکونه یعنی رنگ ابروی دوی و اذا امرت به قلت
تو شم و سخی باران خمین بهار ارض - موسومه زمین
و سخی باریده که ستم علف و سخی جتن موسوم بکسر السین
جای کردادن هنگام حج و غیر حج تو سیم موسوم حاضر شدن

وغم۔ وغم۔ کینہ کو غام حج۔ وغیر غیر یقین دادن
کے راز معنی اک ۲۲ وغم علیہ بالکسری حقید۔ و
تو غم ای اغماظ۔
وغم۔ وغم۔ کشیدن عثمان۔ و بازداشتن کسی را
از حاجت و بازگردانیدن ریح ف اک ۲۲ وغمہ اے
رذہ وقرہ و شکستن بخوار کردن يقال وغم الشدا بعد
ای اذله۔ موقوف نیک اندوگین شکسته حال وقت الارض
ای وطمئت واکل نباتها فی موقوفہ وربما قالوا دکت
بالکاف وکذا ک المکوم۔ ووقوفت الیه ید قلمتہ۔ و
فلان یتوقم کلامی ای یحفظ وبعید۔ وائم حصنی در مدینه۔
وکم۔ موکوم۔ مثل موقوف وکما الاثر ای حزن و
کنت الارض مثل وطمئت ای وطمئت۔
والم۔ ولیمہ۔ طعام عروسی و قد املت و فی الحدیث
دلم و لو بشاة۔
وغم۔ وینهم الذباب۔ گوہ گس درین و
معنی اک ۲۲
وہم۔ وہم۔ بالتحریک غلط کردن بحساب ریح
ف اک ۲۲ وہم بالتحکین رفتن دل بسوی چیزی
لی قصد آن ریح ف اک ۲۲ توہم گمان بردن بہام
توہم گمان افکندن و يقال اوہم من الحساب
ما تا ہی اسقط۔ و اوہم من صلوات رکتہ اے ترک
اوہم الشیء اذا ترکته کلمہ۔ اتمام تہمت نہادن کسی
تہمتہ رض ف ۲۲ اسم فیہ واصل التاء فیہ دا و علی
ذکر فی وکل۔ و يقال اتممت اتہما مثل رادوات
و او۔ اتمام منثلہ يقال اتمم الرجل اذ احسارہ بالزہب
ہم ایضا شتر ضخ نرم و تہمت مؤنث و راہ فراخ و
بقال لا وہم من کذا ای لا بد منہ۔
وہم۔ بالفح نام شخصہ دین من کلب فی تغلب
و چشم بن و دم بن بلے فی مضاعفہ۔

وظم - پاسبان ریح فاک (۲) دوظم الستر را خاه -
الوظمه - بالفتح التمه -
وعم - خطی که در کوه مخالف هگی رنگ آن باشد
وعام سج - و عم الدیار که عدد و ورث قال لها انھی
و منعم صبا ح و مساره ظلاما -
ویمته - بالفتح تمت و سخن جبین و شهرست به طبرستان
و کوره ایست باندلس او بهی و یمته -

[illegible]

و غم و طم
الواظمة

五

21

Figure 1

4

19

وہم - ہم

ض

۲۹۹

۱۲۸

۱۸

۱۰۰

الحم - الحمد - بيا قوله تعالى لهم ليلنا قال الخليل اصد له من

انهم - بیستم - آواز نرم سینه شمال بلع شبیه از شبهای -

فصل البياض

نیغم - نیغم - بالخریک نوعی از نباتات ینتہیکی -
 یوم - یوم - روزایام حج - واصلہ الیوم خادغم
 قال الانقض فی قوله تعالی استس علی التقوی

من اول يوم امي من اول الايام كما تقول لقيت كل
رجل اے کل الرجال۔ میا و متہ روز مزد کر دن و
یقوال یوم ایوم کہا یقال لیل ایل و لیلۃ لیل و عبرا
عن الشد قیام قبیلۃ ازیمین و نام سپر نوح
علیہ السلام۔

۱۴۴۴- قال ابن السکیت ایہمان سید و سونھن
و یقال السیل و الجمل الصول الہا لئ یثعون و منها ہما و
و شت فی پایان ایہم فملہ و ایضاً مرد کہ - و دلیر -
و کو کہ بلند - و نام مردے یعنی جبلتہ بن الایم آخر
ملوک غسان -

نفتجین و تہیست با صفہاں و موضعیت
دیگر ذکرہ ابوتام۔
یلمتہ جنبش و اسمعت الایلتہ امی صوتا و زہ
فعالتہ لایعانتہ و یلم فی (دلم)

باب النون

جائی مقیم بودن آستان کلام نزدیک نهادن ریح
شاکر اکرم انون بالقصد یکا تشدان اهنین والماة
نفقة آنا نیز ریح و قضا مو مکره

جن۔ آجن۔ آب مزہ برگشته اجن امجد رن
 راعی فاضل ک ۲ اجن بالعمیک کذلک راعی ک
 ۲ اجن نعت منہ۔ اجانہ بالکسر والتشدید پگان
 باجین ج۔ اجنہ بالضم رخصا لغتہ فی وجنتہ۔

فصل الف

ابن - انتم - بالضم کرده چو بابن ج - و يقال
ایضا بینتم ابن ای عداوة و يقال انتم یا بنه و رع
فاصل ۲ و ک ۲ ای انتم و ظان بودین بکنده
نیز که یقین و فی ذکر مجلس رسول الله صلی الله علیه و سلم
تا تو بن فیه الحرم ای لا تذکره تا بن در پی -

Figure 10

سبحانك يا ذا الجلال والإكرام

لہر طمان

من
ن-اج

ن۔ امن
اقن

افرن
ارین

اس

ان

افن

ارن

وَأَجْنَى الْقَصَارِ الْمَثُوبِ أَيْ دَقَّةً -

احسن - احسنه - بالکسر کہنے آسن وک اف ۴۲ ج
وقد احسنت علیہ بالکسر - مواحسنہ دشمنی کردن باہم -

افزون - افزون - با کسر و مستوری و عجب کاف هم
 يقال ان ذن له و يقال " ذن لی علی الامیر و قول الشاعر

راشم قلمت لبواب لیدیه دارها + تاؤن فانی حمو با و
جارها + امی لتاؤن بجزفت اللام و کسر التاء علی لغته
سرا تا تلک رکعتی رسته فرستاده تا اتمای

وَمِنْ حُرْمَتِهِ أَنْ يَتَوَلَّى الْقَبْرَ وَتَحْتَهُ وَفَوْقَهُ وَإِذَا تَأَمَّلْنَا اسْتَمْعَ
إِذَا نَزَلَ أَكْبَادُهَا دُونَ - إِذَا نَزَلَ الصَّلَوةَ يَأْتِيكَ نَهَارٌ

اَوین مثلثه و قد افون اذا تار ميند تار با کسر جامی اذن
اَوین پذیرفتار و جانی که از هر جستی بانگ نماز درو

شفووه شود آدن بالضم و ضمین گوش و هی مؤنثه
آدن ج - و یقال آدنّه اسی ضربت آدن - رجل

اذا لم يمتنع من مودعته استوى فيه الواحد والجمع -
اذا نى بالضم كلان گوش تعبیه اذنا و کیشک دن لغت

کودک را - و دستور می‌دن کسی را بر کار می‌دن
حاجب آنرا دن تا دن آگاهانیدن بقال تا دن الامیر

فی الناس اذا نادى فیهم ویكون ذلک فی التبدد و
قولہ تعالیٰ واذنکما تون سبحان اسی اعلم اذن بالکسر

انگاہی حرف مکافاتہ و جواب ان میں متما علی
فعل مستقبل نصب بہا لا غیر ذاقیل کاتے و رک الیوم

علمت اذن ان الرب وان احرمها القيت وقلت كبرت
اذن وان سخطما وجعلت الفعل بعد ما سخطا على ما قبلها

و ان شئت اعلمت اني تعفت على اذن فقلت اذا -

ارن - ارن - بالتحريك شادمانى و نشاط نمودن

زعیم کاف کہ یہ یقیناً دارن البیض فوارن اران یا لکھ
تا موت مردہ - و خادو حش ازن حج - مہر ان غلہ ہن

حج - ارادت المحرم باضم جائے کر بیشه از چوب
که در انجا بنامند۔
سلسله

اربن - اربون - اربان - بعضهم فيها لغة
في عربون و عربان و هو ان يساوم الرجل في السلعة

مید معنی صاحب دینار و او در بنام عرونا بنی اردان
اشتری السلعة کان الدینار و الدرهم من الثمن و ان
در فتنه ما کان لصاحب السلعة بعض ما یؤتی و یؤتی

عند فی البیع والعامۃ تقول ربون۔
اسن۔ اسون۔ مره و بومی گردانیدن آب

دعوت اض ۲ دک ۲ م اسن نعت منته کشل جک سن
کذک دک دعوت ک اف ۲ م اسن الما انشوا سن داسن

الرجل ايضا يعني بوي هر چاه كه گرفت مرد تاسن كذاك
و درنگ كردن - و بها خستن كبرسي ايقال مننه تاشن

و جو علی گسان من اید ای علی شما خلق اخلاق منہ واحد
اسن نصیبید بنش خلق و اخلاق اسن ایضا نام رسن

آسان ج۔ و باقی پیہ در ستور یقال سمیت ناقصہ
علی اسن قدیم امی عن شحم۔

افمن - افمن - بالتحريك ضعف راي و جمع ا
 (افمن الرجل افمن فهو افون افين في المثال ان الرقيقين

من اک ۲۲ جوزمافون تباہ شدہ آفن بالفتح کی

و به وقت و با وقت دوشیدن ستور را رع ف ا ک م
و کم شدن شیشه ستور را رع ک ف ۲ بقال گفت الناقه

اقمن - اقمت - بالضم خاتمة الزینک برآوردده اقمینج
امرن - امان - امانت - زینهار می فی بھی یقال است

خانما آسن۔ ایان گرویدن و بی بیم گردانیدن من
یکی از نامه های خدای عزوجل سو آسن گفتند و دیگر وند

بِخَالِئِ الشَّعَالِ وَاصْلُ الْمَنِ بِمَنْ يَنْتَ لَيْتَ التَّائِيَةِ وَ
مَنْ لَحْمِيْنِ اَوْ رَصْلُهُ مَا مَنَ لَيْتَ التَّائِيَةِ وَ قَلْبَتِ يَا كُو

تو له آمنة ناسا و قوله تعز و في شككم النعاس منته منه -
 انتم تعذبون في الضمير ايضا مثالا بمرارة انكم سرر كسر اعتمادكم

وامنته علی کنه العتقاد کمر دم و را برین ایستخفا کند کتب - و
قرئ قوله تعالی ما کان الا مئابین لا دغام و الاظهار

قال الأخصس الدغام احسن - ويقال يؤتمن فلان
محمولا - ويقال سئس ليدهم في مائة وهذا اليدل

قال لا حرج في هذا الا ان يكون الامان بالضم والتشديد كذا
اعتما وكذا بمعنى مامون امان بالضم والتشديد كذا

چنین باو ایروقتصر منیا علی الفتح - تأمین آمین گفتن
ایمن - انمین - ناله و نالیدن و سخن گفتن

انان بالضم كذا كبتانان بالتاء كذا كك - ويقال
مالا حولا حانها اي ناقه وشاة - ويقال لا افعله نا

في السماء بحجم اى ما كان لغته في عناء ما ان في الفرات
قطرة اى وما كانت - ولا اضله ما ان السماء مسما اى

ما كان - ان وان بالضم والقح سجدتين عنهما ما جاز
ولا ستى وهاجر فان تحسبان الاسم وترفعان الخبر المكنسوة
منها ما كسر الخ والهمزة والكان تحذف الهمزة

والقول - والمفتوحة وما بعد با في تاويل بالصدر وقد
تجى بمعنى لعل كقوله تعالى وما يشعركم انها اذا حاست

لمن قرأها مفتوحه امي لعلمها وفي قراءه ابى لعلمها اذا
جاءت وتزاد على المكسوره منها باء ساكنه وتسمى بالراء السكوت

كما في قول قيل لرقيات (شعر) بكبرت على عوازل
 الخبيثي والوقفة وتظن شيب قد علاك وقد كبرت
 فقلت انه اي انه قد كان كما يقطن قال ابو عبيدة
 وهذا انحصار من كلام العرب كيتفي منه بالضم لا قد علم
 معناه وقال لا خفتل نهها بمعنى نعم يريد تاويله لا
 في اللغة لذلك الماء للسكون مئة لغته فشا في وهي
 مسجلة من ان المسكورة المشددة كما يقال فخلقة
 ومجراة قال ابن مسعود رضي الله تعالى عنه ان طول الصلوة
 وقصر الخطبة مئة من فقه الرجل معناه ان الذي يقصر الخطبة
 ويطول الصلوة فقيه اي يقال فيه اذ سئل فقيه بانه بها
 اسكت اي نعم وان فقيه على التحقيق الباطن انحصار الجواب
 كما قال ابو عبيدة وتراو على الفتحة كان ليشبيهه فقول كان
 شمس وقد تحققت مع الكاف فلما عمل شيئا كقوله كان
 شديدا فحقان رويرو على شديده على الاعمال الرفع اجد وقد
 يخففان كلاهما واذا خففتا فان شئت عملت ان
 لم تعمل - اما المسكورة المخففة معناها الكرفي حريف
 الجسد اذ يوقع الثاني لاجل وقوع الاول فقول
 ان ياتني امك وان ياتي اكرمك وتكون بمعنى
 ما في النفي مع الا بعد - كقوله تعالى ان لك اقربون
 الا في غير ذلك تكون في جواب القسم فقول والله
 ان فعلت اي ما فعلت وبما جمع بينها لتأكيد قال
 (شعر) ما ان رانيا ملكا غاربا اكثر منه قرعة وقارا وقد
 تكون زائدة مع ما كقولك ان يقوم زيد اي يقوم
 يكون مخففة من المشددة فمذه لا بد من ان تدخل اللام
 في خبرها عوضا ما حذف من التشديد كقوله تعالى ان كل
 نفس لما عليها كافية وان زيد لا تحك لان لا يتيسر
 بان التي بمعنى بالنفي واما المفتوحة المخففة معناها
 قد تكون مع الفعل الماضي والمستقبل في معنى مصدر
 ففصل مستقبل تقول عجبني ان فمت اي قياك لذي

مضني واديدان تقوم اي قياك وتكون مخففة
 عن المشددة فلما فعل تقول بمعنى ان زيد خارج وقوله تعالى
 وتوودوا ان تملك الجنة وتكون بمعنى اي كقوله تعالى وتطلق
 الملائكة منهم ان امشوا وتكون صلة لكما كقوله تعالى
 ولما ان جارا كبشيرة وتكون زائدة كقوله تعالى وما لمسم
 ان لا يغيبهم الله اي لا يغيبهم وقد تزا على المسكورة
 المشددة ما فصار للتعين كقوله تعالى انما الصافات للفقراء
 وتوجب اثبات الحكم المذكور ونفقه عاده وترا عليها
 الحكم لواء كقولك اني وانني بالكسرة والفتح فيها
 وتكون الجمع كقولك انا واننا بالكسرة والفتح فيها فحذفت
 احدي التوئين تخفيفا لكثرة استعماله وكذلك كان
 وكما سنه بالفتح ولكني ولكنة كذلك على وعلى لان
 اللام قريبة من النون انا مفتوحة مخففة معناها من
 فمواسم كمن وهو الحكم الواحد وانما بنى على الفتح فرت اسنية
 وبين ان التي هي ناصية للمستقبل الالف الاخيرة
 انما هي لبيان الحركة في الموقف فان توستت سقطت
 القول على عليه السلام انا الذي ستمني مي حيدة الا في
 لغة روية كقول الشاعر ع انا سيف العشرة فاعزوني
 وقد توصل بهاتار الخطاب فقصه ان كاشي الواحد من غير
 ان تكون مضاف اليه القول لتفتح التاء للمذكور ومعناها
 توو بكسرة باللوثة وانما للتثنية منها وانتم للمرجع
 وانتم للنساء وتدخل عليه كات التشبيه تقول انت كات
 انا كانت وقيل لا يتصل الكاف الا بالنظر تقول انت
 كزيد ولا تقول انت كي الا ان الضمير المنفصل عنهم
 كان بخبر لانه المنظر فلذلك حسن وفارق متصل -
 اوان - اوان - تن آساني وآرام روعه فاضل
 رجل ان اي راقد واحد ع ورتار آهسته ويقال ان علي
 نفسك اي ارفق في السويك كوشة خبز جديا يقال خرج
 وبها كالفعل يقال نينا وبين كذا ثلث ليا لاذن اي

لوا فده وعشر ليا لآينات اسي واوعات تاوين بلع
 آب خورون تشكم ورا كندن خراوان هكلام آوتة ج
 مثل زمان وازمنة ويقال فلان يفعل لك دية اذا كان
 يضع ذلك مرارا ويده مرارا - اوان اوان بالكسرة فيها
 صفة بزرگ ومنه اوان كسر اي اوان بالضم جمع اوان
 مثل خوان وخون والوانات جمع اوان - او اوين
 كذلك مثل ديوان ووداوين واصلا وان فابدل
 من احدي الواوین ياء -

اهن - اهان - تنه ورحت بریده شاموا بالاسه
 و -

اين - اين - ماندگی لاينی منه فعل ومار ويقال
 ان اينك ان انك اي مان حينك (ع عن ا ك ٢)
 وان لك ان تفعل كذا لانه حان لك مثل اني لك هو قلوب
 من اين كجا وهو سوال عن مكان مني على الفتح اذا قلت اين فاما
 قال عن كذا بيان كي وهو سوال عن زمان مثل متى ومعناه ا
 حين في الله تعالى ايان سنا وكب العزة لنته سليم وبقراسل قوله
 ايان يجنون الان اكون وهو اسم للوقت الذي نمت
 وهو مفرقة ولم تدخل عليه الالف واللام للتعريف لانه ليس له
 ما يشركه وربما تحو اللام وحذوا العزمين -

اشين - كاهل حصار بن اتمان بالفتح ابن نعيم تابع
 اشنة من طبع بالضم ودرختان موزا بنوه وبهم تيجان شين
 ج - وجعوا اوشن بالضم وشنا بضمين ثم هنرا فحقا لوان
 وقرا جماعات ان يدعون من دونه الاثنا -

اخني - كعاجي جامه ليست مخطط وكتان بلاه ضية كما انها
 مؤون - بالضم ونسخ الدال كوتاه لغته
 في المودن -

أفريون - نوبست اذ رباحين معروف مغرب
 زهرة اصفر في وسطه خمل اسود حار رطب الفرس تعظمه
 بالنظر اليه وتشره في المنزل وليس بطيب الرائحة

اشته + برشن

اشته - بالضم وواله وان چیز نیست مانند رگ خوشبو که بر دخت بلوط و صنوبر و جز آن می پیچد آشنی بالضم کحشی و هیست بر صید مصر و بی غیر آشنی آشنوته بالضم قلعه ایست باندلس شنان بالضم و الکسر و ایست معروف نافع للرجل الحکمة جلا منق در لطمه مسقط للاجته و یسب الی بیه الحدوث و تاشن غسل ید به اصیان - لفته فی الاصلان یقال لقیته صیان یعنی با و در اندک آخر روز ملاقات کردم - اطان - بالکسر و انظار معجمه موضعی اکثته - بالضم و کثته و اکثته کجسته این فیه التیمی التابیع الین - کامیر و هیست ببرد -

برزون

بلسن

برزن + بلبن

بمهرن

اصیان + بن

بن

اتخان + بسن

اکثته

الین + بطن

بون

بن

بن

بجن + بکن

بدن + بدین

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

بدن

برشن - برشن - بال وچکال دود - و مغان شکاری برشن یضمتین یکی و ایضا حی از بنی اسد - برزون - برزون - بالکسر و فتح الذال ستور و فعی از اسپان برزون و نه مؤنث منه - برزن - برزن - کوزه از پوست طلع - برهن - برهن - بالضم حجت و برهن علیه ای اقام الحجة - برهن - برهن - بالضم و بیه - برهن - برهن - اتباع - بکینان موضعی در هوا - برهن - برهن - شکم خلاف ظهر و کمر از قبیله وزین مناک و جانب درازی بر بطنان بالضم ج و بطنان البسته وسطها و بر شکم زدن (دع ف ح) لبطه و بطن له درون وادی در آمدن و از درون شناختن یقال لبطنت الامرای عرفت باطنه و درونی و خاصه کسی شدن یقال لبطنت به اس صرت من خواصه لباطن نامی از انجمله خدای عز و جل و نهان یقال بطن له جل جلاله و بطنون شکم و در من بطن یضمتین کلان شکم شدن راعک ا ف بطن بالکسر تنگ ستور و فی مثل التفت علقا البطان یقال اذا اشتد الامر وضاق البطان تنگ بر کشیدن ستورا - و درونی و خاصه کردن کسی را و شمشیر زیر کش گرفتن - و جامه را استر کردن بطنین مثله بطناته استر هر چیز خلاف ظاهر و در دست درونی و خاصه البطن رگ بازوی است بطنه بالکسر و بری شکم از طعام یقال لیس لبطنه خیر من خصته بطنه بطن (که) شکم است بطنان بسیار خوار و کلان شکم بطنین بر شکم و در و یقال شاکو بطنین ای بطنین بطنین از منازل قمر و هو

بطن المحل سلطان و نهان و شستن بطن کسی را در زیر خود گرفتن و بطن الکلا جولت فیه - و ابطنت لنا فیه عشرة البطن انی تحتها عشر مرات - بلسن بلسن یضمتین حبه مانند عرس - بلسن - یقال هو فی بطنه من العیش اس فی سعة و رفاغیه - بن - بن - بوی خوش و ناخوش بنان ج و ابن و بن بالکسر ای اقام به و احتبس فیه - بنانه انگشت بنان ج - یقال بنان مخضب بلا ماء لان کل جمع لیس بنیه و بن واحد الا الهافه یوحده و یدکر بنانه بالضم نام زنی ثابت البنانی منسوب الیه - بون - بوانته - بالضم نام جانی بوان بجزف الهاء مثله شعب بوان بالفتح و التشدید موضعی در فارس بوان بالکسر ستون خیمه بون ج - بان معی زخمت بیه یکی بهن - بهنانه - زن خوش بوی خوش نفس بان نام زنی مثل قطام - بکن - بکن - نازه و تر و رها قالوا بککل و امرأ بکنته ای غفته - بکن - بکن - جدائی و پیوستن و بهمن الاضداد (ع ف ک) بنوته کذک قری قوله تعالی لقد لقطع بکنکم بالرفع و النصب لرفع علی الفعل ای قطع و سلکم و النصب علی الحذف ای ما بکنکم - بون فضل فردنی یقال بانه بیدیه و بهونه و بهنما بین بعید و بون بعید و الوافصح فاما فی البعد فیقال ان بیننا لبینا لا غیر بیان سخن پیدا و کشاده گفتن و فصاحت و فی الحدیث ان من البیان السحر و یقال فلان ابن من فلان ای اقص منه و اوضح کلاما - ابن ایضا نام مردی که عدل منسوب بادت یقال عدل ابن و یقال بان الشیء بیانای اقص فهو بین پیدا انبیا ر ج مثل

بطن المحل سلطان و نهان و شستن بطن کسی را در زیر خود گرفتن و بطن الکلا جولت فیه - و ابطنت لنا فیه عشرة البطن انی تحتها عشر مرات - بلسن بلسن یضمتین حبه مانند عرس - بلسن - یقال هو فی بطنه من العیش اس فی سعة و رفاغیه - بن - بن - بوی خوش و ناخوش بنان ج و ابن و بن بالکسر ای اقام به و احتبس فیه - بنانه انگشت بنان ج - یقال بنان مخضب بلا ماء لان کل جمع لیس بنیه و بن واحد الا الهافه یوحده و یدکر بنانه بالضم نام زنی ثابت البنانی منسوب الیه - بون - بوانته - بالضم نام جانی بوان بجزف الهاء مثله شعب بوان بالفتح و التشدید موضعی در فارس بوان بالکسر ستون خیمه بون ج - بان معی زخمت بیه یکی بهن - بهنانه - زن خوش بوی خوش نفس بان نام زنی مثل قطام - بکن - بکن - نازه و تر و رها قالوا بککل و امرأ بکنته ای غفته - بکن - بکن - جدائی و پیوستن و بهمن الاضداد (ع ف ک) بنوته کذک قری قوله تعالی لقد لقطع بکنکم بالرفع و النصب لرفع علی الفعل ای قطع و سلکم و النصب علی الحذف ای ما بکنکم - بون فضل فردنی یقال بانه بیدیه و بهونه و بهنما بین بعید و بون بعید و الوافصح فاما فی البعد فیقال ان بیننا لبینا لا غیر بیان سخن پیدا و کشاده گفتن و فصاحت و فی الحدیث ان من البیان السحر و یقال فلان ابن من فلان ای اقص منه و اوضح کلاما - ابن ایضا نام مردی که عدل منسوب بادت یقال عدل ابن و یقال بان الشیء بیانای اقص فهو بین پیدا انبیا ر ج مثل

هين واهنيا وکذلک ابان الشئ فهو هين ابانه
 پیدا و کشاده کردن و شدن متعد لازم و جمل کردن
 يقال ضربه فابان راسه من جسده امی فصله فوهين
 و ذاک میان بین الیهنا نام آبی و تنبان الشئ
 امی لمر و تین مثله و تنبته انا عفته و تنبته انا کذلک
 و تنبته امی انهره و هو ايضا لازم متعد تین پیدا
 شدن و کردن فی مثل قدین الصبح لای عینین
 تین - تیان بالکسر مصدر فیه و هو شاذ لان المصدر
 انما یجی علی تفعال بفتح التاء نزل تذکار و ذکر و توحات
 و لم یجی بالکسر للاحرفان و هما تیان تلقاء متباین جدا
 شدن از هم بتیان بریدن از یکدیگر باین که از منبأ
 بروشیدن شتر متعلی آنکه از راست درآید قطیقه تیان
 و هی فاعله بمعنی مفعوله بانه ايضا کانی که در یارینی
 بوده باشد تا کن کذلک و چاه مغ فرخ بیون بالفتح
 کذلک غراب البین زراغ پیسه بین میان يقال
 جلست بین القوم لما يقال وسط القوم و هو غلظ
 و تقول لقیته بعبیدات بین اذا لقیته بعد عین غم
 امسکت عنه ثم اتیت - و هذا بین بین امی بن الحمید
 و الرومی و هما اسمان جلا اسما و اخذا وینا علی الفتح و التمه
 الخفقه تسعی همزة بین بین - وینا علی فاعله بین
 اشعبت الفتحة فصارت الفایة ل فینا
 نحن ترقبه اتانا ای بین اوقات قبنا ایاه
 الجمل حمایض الیهما اسماء الزمان کقولک تینک من الحجاج
 امیر ثم حذف المضاف الیه اوقات و ولی انظر
 الذی هو بین الجملة التي قیمت مقام المضاف الیهما
 کقولک تعالی و اسأل القرية و کان الامم یخفف ما بعد
 یینا اذا صلح فی موضع بین و یشد قول ابی زویب
 شعر بنی القنفذ الکماة و روعه ۴ یوگا آتیج له جرمی خلق
 و غیره یفع ما بعد یینا و یینا علی لابت دار و انحر و قد

زبدت علیه ایقال ینماخی فیه و معناها واحد بین
 بالکسر یاره از زمین مقدار مد بصر یون ج و کرانه
 تنبان لایطریق و الاثر بمعنی تانها یعنی در پی
 راه و نشان قدم شدم -
 باؤنه - فروغی نمودن و اقرار کردن و شناختن
 و باذان الفارسی من الابن اسلم فی حیوة
 رسول الله صلی الله علیه وسلم -
 البین - هو محمد بن بشر بن بک البینی محدث -
 بتیان - بالضم و هیست از مضافات طریقت منها
 ابو الفضل البتانی الفقیه الزاهد و بالکسر و بالفتح
 و الشئ و هیست بجران منها احمد بن جالب البتانی المحدث
 و محمد بن الحسن بن البتانی بکسر التاء و شد النون لاسماع
 بنحشنة - و در کار درنگ کردن يقال بنحش فی الامر
 اسے تراخی فیه -
 بنجن - مردم دراز بالا انجان کاشع و دها می
 مات و انجن کاسودای نام و تنصب من الافراد
 و انجنت الناقة تمردت للمالب انجانت مثله -
 بنجمن - کجف و خرنار کتن و نام زینے
 بهر اشش - کعلا بطینزگاه و بیوسته بین برشان
 سهرسے یا قبیلہ -
 بر طینة - نوعیست از بازمی بر طینة مشد -
 بستان - بالضم عرب بوستان بساتین بساتون
 ج - و یوسف بن عبد الخالق البستانی محدث و بستان
 ابن عامر قرب مکه مجتمع النخلتین الیمانیة و الشامیة و بستان
 ابراهیم بن داود و بستان لسنه بدر الخلفاء من بغداد
 باشان - و هیست بهر ات -
 باستان - و هیست بهر نیلور - و ابن البشتی
 هشام بن محمد من قریة بقرطبة -
 بصان - بالضم او بالشد شهر بروج الاف بساتان

و البصنة ج البصنی الفحشین مشد و النون و هیست
 منها السطور البصنیة -
 بر طة بکنة - ریگ و شوار گزار -
 بغداد - لغة شائعة فی بغداد و بغداد دخل
 فی بغداد -
 البقان - بسیار خرد شدن يقال البقن الحبل
 ای اخصب جنابه و احمد بن بکنة محرکة بش النون
 وزیر العلویین من بنی حمود بالاندلس -
 مبکونة - زن خوار -
 بلان - کشاد و گرامه و ذکر فی (د ب ل ل) -
 بلقین - بالضم و فتح الفاء و هیست بمصر -
 بلقینة - بالضم و کسر لقا و هیست بمصر منها
 علامة الدنيا صاحبنا عمرو بن رسلان -
 بهمن - پنج گیا هیست بهر ترب سطر گره دارنا هموله
 و هو احمر و ابيض و یقطع و یخفف نافع للتحققان لبارد
 مقول لقلب جدا بهی و بهمن نام شخصی و بهمن ماه
 نام ماه یازدهم است از ماههای فارس -

فصل الثاء

تبين - تبين - بالکسر کاه تنبیه یکی برگ کاه تبین ايضا
 قرح بزرگ اندازه نیست کس لکاه صحن نزدیک
 انکاه عس اندازه سه یا چهار تن انکاه قرح اندازه دو
 انکاه قعرب یک مرد انکاه غمر فرو ترازان تبين بالفتح
 کاه وادن ستور را (ع ف ک) تبانة زیر کس
 (ع ک ا ف) فون تب لغت منه ای فطن قیق انظر
 فی الامور تبین زیره کاری و باریک بینی کردن و فی حد
 سالم بن عبد الله کنا نقول فی الحابل لتوفی عنها زوجها
 انه یفق علیها من جمیع المال حتی استتم ما تبتم ای و تم
 النظر فلتقم غم ذاک - تبان کاه فروش تبان

تیمانت بکنة
بغدان -
باؤنه
البقان

البین
بتان - مبکونة
بلان
بلقین
بلقینة
بنحشنة
بهمن
بنجن

بجندن
براشن
تبين
بر طينة
بستان

باشان
باستان
بصان

ثمن
تقن

تتن

تتن

تتن
تتن

تتن

تتن

تتاون

تتن

تتن

تتن

تتاون

تتن

تتن

تتن

بالضم عورت پوش کشتی بانان -

تقن - اتقان - استوار کردن کار را چسب

تقن بالكسری حاذق - ابن تقن نام مردی تیرانداز

يقال هو ارجى من ابن تقن - تقن ايضا طبع واصل

يقال الفصاحة من تقن سوسه وطبعه -

تتن ثلثة بضم تين بفتح الاول حاجت ودرنگ

يقال لي قبلك ثلثة اي حاجه وفيهم ثلثة اي لبث

وتكان بمعنى الآن -

تتن - ترق - بالكسری حریف يقال فلان تن فلان

و هاتنان اي هتان و هاتقان و اتق المرض الصبي

اي قصه يعني كلان نمیشود تتن بكسرتين اژو با

و جائه در آسان -

تتن - تين - انجیر تينه كي كوله عالي و التين

و التريتون قال ابن عباس هو نيكم و زينوكم هذا

و يقال هاجبلان بالشام -

تتاون - حيله جستن و فريب دادن و تاوان

مشله قد تتاون و تاوان جاره من هنامرة و

من هنامرة -

تتن - كز فرموض حيلست در يمن ترفي بالضم و

بالفتح كز خوشني و ابن ترفي بالضم شني نچه و تجوزان

يكون ترفي من رنيت اذا ديم النظر اليها -

تقن - بالفتح چرك -

تتاون - بضم تين و شد النون مقصورة شمره

است بانلس -

تتاون - بالضم فرقه كه بران كچه بازی كنده و شمره

نجراسان نزد يك قايمن منه اميل بن ابی سعد و

احمد بن محمد بن احمد تونه بالضم جزيه ايت ترويك

و مما طواينك تباست منها عمر بن احمد و عمر بن

علي و سالم بن عبد الله و عبد الله بن خلف

تتاون تتاون يعني حيله جستن و هويتناون للصيد

اذا جاره مرة عن يمينه و مرة عن شماله و اتون الحمام

گلخن گر ما به فی لات ن

تتن - خوابید (مع ك ان ۲) تن گفتف

لغة منه -

فصل الثاء

تتن - تنج - شبان - و نوشتن عطف جاسه و

و وختن (مع ف اك ۲) نبان بالكسری ان توطف

ذيل قيصك فجعل في شيا تقول منه تثبترا لشي

اذا جعلته و حلة بين يديك تتن ايضا و امن برچين

و رچيدن -

تتن - تتن - يفتح تين كنده شدن گوشت و

ابن هاس وندان و بوس گرفتن (مع ك اك ۲)

تتن - شخانة - سطر شدن (مع بضم ما شخنة لغت

منه - رجل تخين مرد با سلاح اشخان مست

كردن جراحت كس را و بسيار كشتن قوله تعالى

حتى اشخن في الارض -

تتن - تندن - اللحم تغيرت راحته تندن ركتا

تندن مرد بسيار گوشت -

تتن - تفتنه - (ف اك ۲) انچه بر زمين رسد از

شتر چون بچسب چون زانو ها و سينه و جز آن تفتات

ج - ذوات تفتات نام رئيس خواجه شافنه هم زانو

لشستن و ياري كردن تفتن المرأة كره اگر دسوفه

و توشه دال تفتن زدن شتر کسی را به تفتات (مع

ف اك ۲) تفتن بالتحريك شوخ بستن و شتر (مع

اك ان ۲) اتقان متعدد منه -

تتن - تكتنه - بالضم كروه از كبوتران تكتن

ج - تكتن بفتح تين كوه -

تتن - شمانيه - رجال بهشت مرد ثانی نسوة بهشت

زن و ثانی مائه كما تقول قاضي عبد الله و تسقط

الياء مع التنوين عند الرفع و النجر و تثبت عند

النصب لانه ليس يجمع فيجر مجي جوار في

ترك الالف و ما جاز في الشعر غير مصروف فو على التوهم

انه جمع - ثمانية تصغير ثمانية حذفت الالف وان شذبت

حذفت الياء فقلت ثمانية قلبت الالف ياء و اوت

فيها ياء التصغير و الاول احسن تنن بالضم بهشت

يك تنن بالكسرة تنن بهشت روره شتر تنن بالفتح

بهشت يك گرفتن (مع ف اض ۲) يقال تنن القوم

اخذت تنن امواهم و شتر قومه شدن (مع ف اك ۲)

اشنان بهشت عدد شدن - و خداوند شتران تنن شدن

يعني آنكه در بهشت روزيك بار نوبت آب يا بند و بها

كردن متاع را يقال تنن الرجل متاعه و اخمننت

له شتر تنن بها شتر بهشت و ثمانون ثمانين

بهشتا و ثمانون المثل هو احمق من صاحب ضان ثمانين

و فلك ان اعرايا بشتر كسري بشتر مي شتر بها

تقال سلتني ما شنت فقال ساك ضانا ثمانين

تتن بهشت يك - و گران ثمنيه نام جاني مشتمه

بالكسرة توبره -

تتن - شتمه - بالضم موبه ياي دراز كه برتندي

پاشنه اسب باشد تنن ج - و ميان ناف و زهار

تنن بالكسرة عطف خشك -

التشان - والتاوان و التاوان بمعنى -

شجن - بالفتح و فتح تين راه و زمين درشت است

شرن - دوست و همسايه خود را رنجانيد (مع

ك ان ۲) -

توتينا - آرو خشك زير زوال هنگام پهن كردنش

افشا نند تتاوان حيله جستن و فريب دادن تتاوان للصيد

انواخاوه - جا، هرة عن يمينه ومرة عن شماله
النشین - بالكسرة يخرج الدرة من البحر و
تثقب اللؤلؤ -

فصل الجیم

جبین جبین - بالضم غیر جبینة انفس منہ ونبین
تشدید النون وضم الباء الیضا - بدولی وترسندگے
جبان بالفتح بدل وقد جبن الرجل فهو جبان رجع
ف اص ۲ وجبن بالضم الیضا وجبن وامرأة جبان
الیضا كما قالوا حصان درزان - واجبته اے
وجرت جباناً - وجبته اے النسبة الے الجبن وني
الحديث الولد مجبته مجله - جبان جبانة بالتشدید
غیرا صحرا وجبن اے غلظ - جبین بخراسیه وجرس جبن
عن یمن الجبهة وشمالها -

جحن جحن - بفتحین ناگوار وشدن کودک صبی
جحن لغت منه رجع ک اف ۲ اجمان بفتح فیم
جحن الیضا بطی الشب جحن گیاه کوتاه بے آب
جیحون رو و میان ماوراء النهر وخراسان جیحان نام
جوعے بشام -

جدن - ذو جدن - بفتحین متکرا از
هتران حمیر -

جبرن - جبرون بالضم نرم شدن و عاودت
کردن ستور برکاری رجع ف اص ۲ وسوده و نرم
شدن جامه و رزه چارن بچه مار - وراه تا پیدا
شده جرن زمین درشت جبرن جبرین جاسے خرمه
خشک کردن جبران البعیر بالکسر پیش کردن فتر از
ندرج تا منحر جبن بفتحین رج جبران العود لقب شاعری
جریان لغت في البحار الی یمنه جبرینون بالفتح
در وازة از و مشق -

جشن - جوشن - بالفتح سینہ و رزه و نام مروی
و میانه شب و اول شب یقال جشن من اللیل
اے صدره -

جعشن جعشن - بکسرین پنج صلیان - و نام خواهر
فرزدق -

جفن جفن - بکس جشم - و نیام تیغ و نام جائے
وزن کلمه تاک الگو جفته کی ازوی - و الیضا
کاسه بزرگ جفان بالکسر جفنت بفتح ج - و الیضا
قبیلہ از یمن و یقال عند جفنته الخبر الیقین بالفاء قال
ابن السکیت هو اسم حمار ولا تلج جهنمه بالفاء قال
ابو عبیدة فی کتاب الامثال هذا قول الاسمعی
و اما قول هشام بن الکلبی انه جهنمه بالمار و کان
من حدیثه ان خصین بن عمرو بن معاویة بن عمرو
بن کلاب خرج و معه رجل من جهنمه یقال له الا تخس
فمن لا منزلا فقام الی الی الکلابی فقتله و اخذ ماله
و کانت عمتة مخزومة بنت معاویة تنکیه فی المراسم و تسالها
تقال الا تخس (شعر) تسایل عن حصین کل کرب
و عند جهنمه الخبر الیقین - قال و کان ابن الکلبی
بهذا النوع من العلم اکبر من الاعمی -

جمن - جمانه - غوزه فقره جان جمع -

جمن جمنون - پوشیدن (مع ف اص ۲) یقال
جمن علیه اللیل و جنة واجنة بکس - جمن بالکسر
پری و هو خلاف اللس الواحد منه جمنی بکسرین
جمن الرجل جنونا دیوانه شد و اجنه اشد فهو مجنون
لا تقل مجنن - و اما اجنه فی الجمن شاذ لایقاسر
لانه لا یقال فی المصروب ما اضربه بخلاء مجنونه اے
طولیة و جمن الجنت جونا اے طال و التفت و خرج
زهره و جمن الذباب اے کثر صوته لستعمل کلها مجمولا
یقال کان ذلک فی جمن شبابه اسی فی اول شبابه یقوا

انقل الامم بجمه اسی بحد ثانه - اجمان و جمن کردن مرده
یقال جنت المیت اسی و اریه و جنته کذلک و
پنهان داشتن چیزی را و دل کو دک انگندن زن
جمن بالفتح کو دک در شکم مرده در گور آخته ج - جمن
بفتحین گو جمن بفتحین مقصور جنون - جنة بالضم
سیر - و پرده جمن (ض ان ۲) ج - یقال جمن بجمه اسی
استعبر بجمه - جمن بالکسر سیر جمان بالفتح ج جنة بالفتح
بهشت و بستان جمان بالکسر جنات رج - و جمان
الناس بالفتح و جمان یعنی جامه مردم و جنات عدن
اے اقامه و جمان بالفتح دل و یقال بالعلی - جمان
اے ثوب یوارینی - و جمان اللیل تاریک شدن شب
جنة بالکسر بریان قوله تعالی من الجنة و الناس دیوانه
قوله نعم بجمه فالاسم و المصدر علی صورة واحدة -
جمان بدر پر یان جمان بالکسر رج - و مار سپید جمن علیه
و جمان اسی آری من لفسدانه مجنون بجمه بالفتح جاس
بریان و دیوانگی - و نام جانی نزدیک مکه - و جانی نمان
شدن اجتنان پوشیده شدن استعجان استعجاب -
و قولهم آجک کذا اسی من اجل انک نمذ قوالا لام و الالف
اختصارا و نقلوا کسرة اللام الی الهمیم جاجین استخوانهای
سینه واحد ججن و ججنه بکسرین فیها و قد لفتح -
منجنون بالفتح و لا ینجمن کذلک -

جون - جون - بکسید - و نام اسی - و سیاه دهب
من الاقدار جون بالضم ج - مثل رجل صنم بالفتح و قوم
صنم بالضم جون الیضا سخت سیاه از شدت و رنج نه بالضم
مثال غمسته دوده بجمه العطار طبله عطار جون تحریک الواو
ج - و با نهر و اوقال لا افعله حتی تنبعن جونة القار اسی اده
جونی نوعی از سنگ خرا جونة بالفتح چشمه آفتاب خم تاراند
جمن جهنمه قبیلہ
جوتنه بالضم طبله پوست پیچیده معطاران را که دران

جشن
النشین

جعشن

جبن جفن

جحن

جدن جبن

جبرن جون

جمن

جوتنه

حسن
حسنة
حزن

حازن

حسنة حزن

حسین

جاسن حزن

جلن

حزن

حلجن

جهان

جیان

خزون

خرن

حسن

حسن حسین

غوشبوی مانند چون کسریج اصله المهر و بلین قسالة
بن قرقول -

بحسنة - بصمتين مشددة النون زن بد جماع -
حزن بالکسر تنه و نچ درخت جو ذنه مولاة ابی الطفیل
ادی جوته و جودان او ابن جودان صحابی -

حزین - قلب ارجین و بمعناه -

حازان - داومیت و رمین و حطب حزن ای جنبل
یعنی ریزم خشک و سطر حزن رج -

حسنة - بالنغم ما هیست گر که دوز بانیه دار و جسان
کرمان دت زندگان و اجسان ای صلیب -

حسین ترنجیدگی و سستی و فرد هشتک پوست تون
فعله غیر مستقل و منه اشتقاق جوته و جل جوته مرد کوتاه
فرد و چون تلج لجمه داشتند -

جواشن قیله ایست درمین -

جلن - حکایت صوت باب ذی نصر عین یرد احدی
فیقول جلن و یرد الآخر فیقول بلق -

حلجن و حلجان - بکسر هم در تنگ دل خیل -

جهان - کفمان محدث من التالین -

جیان - کشدا و شهرست باندلس منه ابن مالک

و البجیان اما بالعربیة و قد نیب الثاني الی جداییه

حیان بالهامة و هیست باصفهان متبطله بن الا علم

الخفی و موسی بن محمد بن حیان و محمد بن خلف بن حیان

محدثان -

فصل الحاء

حسن حسین مرتضی تشنگی ر سع ک ان ۲
حسن حنا و لغت منه یعنی استسقا گرفته حسین ای استسقا
حسن حنک بالکسر دل ام حسین جالور کی و لقال لها
ایضا شبنم و هی معرفه مثل ابن عرس و اسامه

الاله تعریف جنس و ریاء اذ غل علیه الالف و اللام
ثم لا یكون بحذ الالف و اللام نكرة و هو شاذ -

حزن حزن بالفتح و الکسر قرین و حرفین و لقال لها
خندان ای سیان اذ اساو یا فی الرمی او غیر ذلک
و تخاتوا ای لشاد و - و کل انین لا یتجانفان فها

متجانفان و دغمت النبل حنی ای متساویه - و حزن حزن

ای اشتد - یوم حاتن ای مستوا له و آخره فی الحزن
و الحزن المستوی الذی لا یخالفت لبعنه بعضا - و حزن حزن

حزن حزن لغتین کثری لقال صقر حزن الحالب ای حزن
حزن بالکسر چوگان و مانند آن و اکس لقال حزن لشی

أحزنه و حزنه ای جذبه بالحزن - حزنه المنزل بالنغم کثری
سردک بشم و حزن انعام اذ اخر حزن حزنه و هی حزن حزن
بالفتح کوه به بکه و به مقبره و دور -

حزن - حزنه بصمتین و تشدید النون گوش و

هما حذتان -

حزن - حرون - بالفتح توسن - و نام اسپه - و

لقب مردی و بالنغم توسنی کردن ر جمع من ۲ حزن

بالکسر توسنی و توسن شدن (ع لضمها) محارین زنبور

که بر انگبین چسبیده باشد و لقال حزن فی البیع اذ لم

یزد لم یقص حزان بالفتح و التشدید نام شهره

و النسبة لیه حرانی علی غیر قیاس -

حرفون - حرفون - مثال یردون موسار نه

حزن حزن - بالنغم حزن لغتین اندوه خلاف السور

ر سع ک ان ۲ حزن حزن لغتان منه حزنه و حزنه

اند و بکین کرد و نحو حزن حزن - حزن زمین و رغبت - و

شهرهای عرب - و حی انسان اخزن و حزن یعنی

حزن و نه بالنغم درشتی تعبیر حزن فی الحزن من الا حزن

حزنه بالنغم کوه درشت حزن حزن - حزنون بالفتح کوه پند

بدخو حزنه بالنغم عیال مرد که بکبت ایشان اندوه

خورد و لقال فلان لقر بالتحزین اذ ارقی صوته -

حسن حسین - بالنغم غوبی و نیکوی لقیض تسج
محاسن حج علی غیر قیاس و قد حسن الشی وان شئت

ثقلت الضمة نقلت حسن الشی و لا یجوز ان یقل

الضمة الی الحار لانه خبر و انما یجوز النقل اذ کان بمعنی

المح والذم - و حل حسن کسب اتباع و امرأة حسنة و

حسنة و لقال رجل حسن لانه اسم نعت من غیر تذکره کما

یقال غلام امرو و لقال جاریه مرد و نه نیکو که من غیر

تانیث - حاسن ماه تحسین آرستن و نیکو کردن -

و نه نیکوی نسبت کردن - احسان نیکو کردن -

لقال حسن الیه قوله و حسن کما حسن الله لیک

و حسن به کقوله لقائه و قد حسن بی و هو حسن الشی

ای علیه استحسان نیکو شمردن و نیکو داشتن حسنة

نیکو خلات حسنة محاسن خلات المساء و حسنی خلات

سواءی احسان بالنغم و التشدید حسن من الحسن حسنة

مؤنث و لقال انی احسان بک الناس و نه طعام

بخسنة لضم بالفتح حسان بالفتح نام ماری حضرت

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فان جعلته

فعلا من الحسن اجر نیت و ان جعلته فعلا من

الحسن لم یجره و تصفیر فعال منه حسین و

فعلا من حسیان حسن حسیان لکلمه انما فی طرطنین -

حشش - حشنة - بالکسر کینه و حشش استسقا

اسه اتن -

حصن حصن - بالکسر نیا حصن ج لقال

حصن حصن - حصانة استواری و استوار شدن

در جمع لضم حصین گرد اگر دشمن را بر آوردن و حشش در

حصن شدن احصان زنج استن مرد و نه حصن لغتین احصا و

هو واحد ما جاء على فعل فمفعول بالفتح وحصنت المرأة
هي حفت وحصناز وجباني حصنة بالفتح والكر
فعل متردج حصنة بالفتح لا غير قري قوله تعالى
فاذا حصنت جمولا اى زوجين حصن بالفهم يارسا
زن روع الفهم اى حاصن حصان بالفتح حصنا
اليتا بنية الحصانة - و فرس حصان بالكر بنية
التحصين والتحصن حصنان شهره حصنى بنسب اليه
ونسب البحرانى الى البحر قال ليزيدى سالى والى الكسالى
الهمدى عن النسبة الى البحر والى حصنين لم قالوا حصنى
و بحراني فقال الكسالى كبروا اجتماع النون في
حصناني قلت انك لم تروا ان النسبة الى البحر
لم يقبلوا البحرى ابو حصين كنى روبا حصين نام
مردى ست -

حصن حصن - بالكسر كحصن كذا حصنا
الشيء وكذا غيره حنان كذا و حصن الضبع
وجاره حصن حصانة بالكسر وكذا كرفتن ما و بجهرا
وزمير بال كرفتن ما كيان جوزة را و بغيره لا و عن
حاصنة واية و انك بجهرا و باشد و رتبه بجه و يقال
حصنت الرجل عن كذا اذا تحيته عنه و استيددت
به و منه - و حصنه عن حاجته حصنه بالفهم اى حصنته
عنها و حصنته عن كذا مثله - و حصنت الشئ
جملته في حصنى حصون بالفتح كوسيد كه كي از دوسر
ستان و ك در از سر از دگر باشد و عن بضمها
حصن لفقتين كوسه و رنجد يقال انجد من راس
حصنا اى بمن رآه لا يحتلج الة ان لیسال عن
انجد بل بكنه ام لا و عاج و يقال حصنت الرجل
لے از ریت به -

حصن حصنه - و مشت از طعام و جزان و منه
يقال نحن حصنة من حفلات الله تعالى اى لیسر

بالاضافة الى رتبة و ملكه - حصن به و دوست رندیدن چیز را
واندك چیزه و داون روعن من ۲) حقان كرفتن
و بركندن و رخت از بخت حصنة بالفهم سورخ و كندگ
حصن روعن من ان ۲) حج حقان و هو غلمان
من باب الفاء كجكان شتر مرغ و شتران ریزه حقان
يكے لذكره و الا شئ جميعا -

حقن حقن - رنختن شیر و رشك - و رنختن شیر
و و شیده بر شیر خفته روعن ك ۲) حقن نام
چنین شیر حقن بالكسر شك آن دلى مثل ابى الحقيق
الغذرة اى الغدرة و از دشت خون از رنختن و كجا دشت
بول و مانند آن حاقن آنكه در كمیة شتاب گرفته باشد
يقال لا راى الحاقن حاقنه سكاى میان چنبره كرون و
كفت دجا حاقنان دلى مثل لا حقن حواقناك
يزد آنك ذاقنه طرف الحاقنوم و منه قول عائشة رضى الله
تعالى عنها توفى رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم
بين حجرى و حجرى بين حاقنتى و ذاقنتى و يروى شجرى
به و ما بين اللحين و يقال الحاقنه هى ما غفل من ليل
حقنه بالفهم و از رنختن حقان مصدره حقان بالكسر
كميز كجا دارنده و بسیار میزند -

حلن حلان - حلام - بره از شكم مادر گرفته و بجا جميعا
صغار الفهم الينا و سوسمار -

حلزون حلزون - بفتقین كرم كه در رست او فت
حلقن حلقنه نیم رس شدن غوره خرم
لسر حلقن لغت منه -

حمن حمته - بالفتح نام زنى حمانه كنه قال لا صمعه
اوله ثمانية صغیر حمانه ثم قرأ ثم حلتة ثم علق ثم
طلج جو مانه جا و رشت كوفه حوامن جمع -

حمن حنین آرز و ندى روعن ك ۲) فهو
حان و ناله ناقة كه از بچه جدا شود و حنه كذا حانته

بناقة شحن مثله حنان بالفتح حشودن روعن ك ۲) حمت اك
و منه قول تعالى حنانا من لدنا - حان بالفتح بدخشا بنده
طريق حان راه پيدا ابرق الحنان نام موصى قوس
حنانة كمان بانگ آرز و حشودن مهربانى نمودن و يقال
حنانك يارب و حنانك يارب بمعنى اى حمتك حنانة
نام شبانى حنة الرجل زن دى و يقال حن عنى و حمن
بالضم اى حن و ما حشنى شئنا من شئ ك اى ما حشنى عنى
حنون بالفتح بادی كه آواز حنین شتر آید آرزو حنین
على التصغير موصى نكره اذا روت به الموضع و البلد و ليعرف
قال الله تعالى و يوم حنين و يوم نبت اذا روت المدينة و البقعة
و لا يعرف نام مردى فى مثل جمع بضم حنين لقال كان
حنين اسم اسكان من اهل الحيرة ساد و اعابى بضم حنين
اشتره فغاطه ذلك و علق احد الحنين فى طريقه و لقد لم يفرج الا
و كمن فجار الاعرابى فرأى احد الحنين فقال اشبه ذلك حنفت
حنين لو كان مع آخر لا خذته فقدم فرأى الحنفت الثانى
مطروحا فى الطريق فذلى و علق بعيره و فرج الة الاول
فذهب الاسكان برا حلة و جا الى الحى بضم حنين
حن بالكسر قبيلة از پريان رجل محنون اى محزون و
به حنة بالكسر اى حنة و يقال الحن خلق بين الجن و الانس
حن بالفهم نام مردى -

حین حین بالكسر بنگام و منه حیند انگاه
و رجا و خلوا التا علیه قول الشاعر روعن ۲) العاطفون
حنین مامن عاطف - و مدت و زمان و منه قوله تعالى
هل الى على الانسان حین من الدهر و بنگام آمدن

روعن ك ۲) حین حان حینة اى قرب وقت
و حینت لما بالمكان اذا اتمت به حینا - و حینت النائم
اذا جعلت له فى كل يوم وقتا حمله فيه - و فسلان
یاكل الحینة و الحینة بالفتح و الكسر المرقاة الواحدة فى الیم
و اللبنة - و یفعل احیا ما و فى الاحیان و حینت الواو رشت

حقن

حصن

حلن

حین

حلزن

حلقن

حمن

حفن حین

فصل الرابع

رشن - رشن - مرشمن - مرشمنان - مرغشی -
مرشن - رشان - باران پیاپی ارض مرشمنه
زلقن - ارتقان - مستی مرشن - بر
فرواکنده و استنا -

رحمن - رجون - اقامت کردن بجای رعت
 (ص ۲) رجون خوکریه والف گرفته بجائے يقال
 حَبْنَتِ الْاِبِلُ وَرَحْنَتِ الْيَنْابِلُ بِالْكَسْرِ وَارْحَنُهَا لے
 جستن للعلف - رجن بازداشتن ستور را از چراو
 با خور علف واد و باز ایستادن ستور از رج متخذ
 لازم - ارتجان آسغینه و شوریدہ شدن کار بر کسی و
 صاف نہ شدن و تباہ شدن مسکہ بچوشانیدن
 از محن ہار محمدان - گرائیدن - میل کردن و
 جسییدن - ویکبار افتادن و جیش مزجن و حی
 امر محنتہ لے لقلیہ -

اردن - رون - بالفهم ترین - دین استین
اروا آن حج - تروین اردان پیر این راردن
ساختن وارونت الحی مثل اردن دست دامت مردن
لبس الدال تاریک دن لفجیتین پیر اگر فتن و کشیدین
بوست براندام (ع کات ۲) دخر و لیسان - مردن
بالشکر دن العیناب تنگ از رحم باجی برن نیدن
بریم تفتن و دریم نشاندن (ع ن اصل) لقال نرو
المتاح رومافندته و آواز کوفتن سلاح بر یکدیگر آردن
لفجتین و تشدید النون خواب و نام چوئی و شهر
لبنام آردن خرمنخ و قناره ردینیه و رج ردینی فسوس
اردنی نام زنی و لقال خطیه ردون و رماح گردن
اردن زعفران و لقال بعیر اردنی و ناقة اردنی
آوا خالط صفره حمرة کالورس -

رزن - رزن - جای بلند و هوار که آب استند
بروی رزون بالغم رزان بالکسر ج قال ابو عیبه
الزبان منافع الماواد احد تارزونه بالکسر - رزانه
بالفتح است که در بعضیها انور رزین ای و قور و
امراه رزان بالفتح اذ اکانت رزنیة فی مجلسها رزن
بدست گرفتن چینه تاگرانی یکی دی معلوم شود
در معنای ۲) مثلی رزین گر اغایه و با سنگ آرن
در خم سخت چوب که از دس عصا سازند روزنه بام
روزن خانه و بی معرفت -

رسن۔ رسن بفتحین هم انسان از رسن از رسن بج
 و رسن القرس الرسنه فهو رسول و الرسنه شد و ته
 بالرسن۔ مرسین جائے رسن استن از رسنی ستور تم کفر
 استقاله حتی قیل مرسین الانسان ليقال فعلت ذاک
 علی الرغم من رسنه ای القه۔

درش - راشن - ناخوانده و مہمان نازید و ہوا طبعی
 و اما الذی یحیی وقت الطعام فیدخل علی القوم و ہم
 یأکلون فہو الریش یقال رشن فلان اذا تطفل و
 دخل بغير اذن - و رشن الکلب فی الاما نا ریش رشنا
 و رشنا فاذا دخل راسہ فیہ رشن روزن -

رصص - رصص - تمام کڑوں - ووشنام وادوں
 یقال رصصہ بلسانے وغالب آمدن البشاعت چیزے
 رصع (ص ۲) الرصان استوار کڑوں - رصین استوار
 رصانہ مصدر منه (ع الضمها) والرصینان فی
 رکیۃ القوس اطراف القوس المکرب فی الرصصہ
 وقلان رصین بجا جک ای خفی تھا - دھو رصین
 الحرف لے موج الحون -

رطن - رطانة سخن جز زبان عربی گفتن مع
تامن ایست بقال رطنت له و راطنة و تراطن القوم
قال لفرأ ابل اذا كانت رفاقا ومهما اهلها قیل الرطانة

والمرطون لفتحهما

رعن - رعین سستی رعونہ کوئی دوستی
 (مع بعثما) ارعن رعنا ولنت منه وما ارحمہ۔ و
 رعنه الشمس ذو موعول مسترخ ذو عین بالتفسیر
 نام کی از ملوک حمیر رعین نام حصے رعنی بینی سارہ
 وہ رعون بالضم رعان بالكسر سج۔ وشبہ الجیش
 يقال جیش ارعن۔ ويقال لجیش الارعن ہوا لمضطر
 لفرقة وسمیت البصرة برعنا۔

رُغْن - رُغْن - گوشت داشتن و قبول کردن سخن
رُغْنان مثله - ولا تر رُغْنَن له فخر ذلک ای لا اَطْعَمَ
رُغْن اے الصالح رُغْن المیه -

فلسفہ - فرس - رفسن (ک ا ن م) مشدو النون
سپ موم دراز رفسن گندکاف نذا اهو الماصل الفشک
میدن و پلکار اسیدن -

[illegible]

دن - رکون - میل کردن بیکدیگر يقال کن لیه
 ماکن شدن (صحک ف ۲ وقت اقص ۲) قوله تعالی
 لا تاتوا الی الذین ظلموا - وکن یرکبن لفتحهما البیضا
 الجمع بین اللعین وکن الشئ بالفهم کردانه قوتی بجهت
 نه تعالی اداوی الی افرکن شدید - چهل کین الی الی
 کان عالیته - مرکن بستان بزرگ و ناقه - مرکن لغرض
 کن بالکسر لکن و تغار که در وی جامه شویذ کین کرد
 شته آرمیده رکاته بالفق مصدره (مع لضمها)
 انه بالفهم نام مروی -

برك

۱۰

۱۲۰

三

1

102

10

10

U
*

2

9

3

9

○

2

9

س

02

2

زمن - زمان - زمين - روزگار و هو اسم
 لقيل الوقت وكثيره زمان ازمته ازمن حج - و
 لقيته ذات الزمين يريد بذلك تراخي الوقت
 كما يقال لقيته ذات التويم يعني رباني وساكني
 بين الزمان وبين الاحوام - وعالمية من امنه كما
 يقال مشاهرة زمانه بالفتح برحامي مذكرك
 (ف ۲) رجل زمن لفت منه دافعي درجوات زمان
 بالكسر وتشديد الميم بدري الزبكر -
زمن - و يقال **ازمنته** بهاي اتمته بهويزن
 بكذا - **الوزنة** كهي يعني حمولة -
زودن - زون - بالضم بيت زودن مثال جيت
 كوتاه بالا زونه مونت - زودنزي الفحيتن كوتاه زوان
 بالضم والكد والفتح كذا بالضم آميد ويزن الصينا وقد مر -
زمن - **زمنية** بالكسر انايش بتم الزمنية روز عيد زين
 بهر ستن نقيشن انشين زازو زنية يعني زمين دن -
 سقذ ذالشعرو بالكسر آينه دارو زوان وثرين بيمعني
 والاول انقل من الزنية الا ان التاء لم توافق النوا
 لشدة تبايدوا منها والافوزمزان دان او غمست
 قلت **زمنان** - وتصغير مزان منون مثل تخيل لغيره
 ومزئين مثبعا اذا عومت كما تقول في الجمع مزائن
 ومزئين - و يقال **زنية الارض** بعينها وازنية
 مثله واصلة **زنية** فسكنت التاء واوغمت في الزاء
 واجتبت الالف ليصح الابدائها -

زهران - مذكورته باب الراء -
زرجته - سخن يقال لمصحت له زرجته اي كلمه ونسته
زرين - مشددة الراء لقب احمد الرطبي المحدث و
 عبد الله بن زرين الدوني شيخ ابن ابي القهيير معرب
 معني ان از رساخته وعدة مزرعتيه بگناه خاك
 الرطبي - **لفحيتن** بهو عبد الله بن محمد بن المفرج

الرطبي الملك المحدث -
الوزنة عامر بن كعب او عبد الله بن عمرو صحابي
 بدري شاعر -
زراخوني - علي بن عبد الله محدث جعفي ومحمد بن
 عبد العزيز الزيني كوفي القتيبة مؤلف احكام القضاة
زمنه بالفتح وهي منها محمد بن احمد بن قازم وهو من
 زندلان زنده و ابو حامد احمد بن موسى ومحمد بن
 سعيد المحدثان ومحمد بن محمد مرقفي تاور النهر

فصل السین

ستن - استن - بالفتح بفتح و رشت بوسيد
 استننه بكيه -
سجن - سجين - بالكسر زندان و بازداشت و بالفتح
 مصدره (ع ۲) ص ۲) قرب سجين اي شديد و
 سجن موضع كدرومي ناهي نهار و كفا ر بود
 قوله تعالى كذا ان كتاب الفجار في سجين -
سحن - سحنة - دن او سكون ۲) بيت دننا وروني
 مرمم يقال هو لار قوم سحن سحنه سحر كذا كذا حسن
 بالسكون والحركة وانما حرك لكان حرك الحلق -
 مساخته نيكوي معاشرت فرس سحنة حسن المنظر - و
 سحت الحجر كسرة - مسخرة بالكسر تشبيه سنگ شكن -
سحن - سحن - بالضم كرم مسخرة مصدره و مع لفظها
 و فتح المادل - اسخان سحن كرم كردن ماز سحن و
 سحن آب كرم و ما سحانين بالضم كذا كس
 فاعيل وليس في الكلام غير مسخرة بالكسر و ك
 آب كرم كن ايد سحن بالضم وساخن و سحنان روز
 گرم و لينة سحنة مساخته و سحنة - و اني لا جد في
 نفسي سحنة سحنين وهي فصل حرارة - و سحنة العين
 لقيين قمر تاد يقال سحت عينه (ك ۲) فو سحن العين

و سحن الله عينه اي ابعده سحن بالفتح شور باي گرم
 كرده سحنة كرد بالفتح سحنين اي مسخرة يعني سبل
 برگشته لب سناخين موز بالا و احدها من لفظها
 وفي الحديث انه امرهم ان مسحوا على المشاود و السناخين
 مثل القناشيب -
سدن - ساون - خادم كعب و بنت خانه سندن
 ج - سدن سدان بالفتح مصدره و رعت ص ۲) و
 كانت السدان واللوايني عبد الدارني الجاهلية فاقربا
 النبي صلى الله عليه وآله وطم لهم في الاسلام - اسدان
 لينة في الاسدال وهو سدر بالفتح يعني سدره هاي
 با كبر و سدن الرجل ثوب و سدن السرا و اسرله -
سمرجن - سمرجين - بالكسر سمرجن لانه ليس
 في الكلام قليل بالفتح و يقال سمرجن الصبا -
سطن - اسطوانة - بالضم ستون والنون صلية
 وهو اذو الين مثل اقوانة لانه يقال اساطين مسطنة و
 قيل هو فعلا و قيل افعلانة - و حمل اسطوان اي
 مرتفع -
سعن - سعن - بالضم خيك و شك وهي التي
 تقطع من لفظها و تشبه فيها و ربما استق بها كالدلو و
 جعلت المرأة فيها غزلها و قطنها سعنه ج - و يقال
 مالم سحنة ولا سحنة بالفتح فيها اي شئ -
سفن - سفن - لفحيتن تيشه جو به تراشي سفن
 بالكسر مثله و پوست درشت مثل پوست نمك كه قبحه
 قبحه نمند - سفن پوست باز كردن از درخت
 و خزان (ع ۲) ص ۲) و خاك روفتن با و از زين
 (ع ۲) ص ۲) سوافن با و هاي خاكروب و احدها
 سافنة - سفينة كشتي سفين رج سفن سفان كذا ك
 سفان خدا و كذا كشتي سفانة نام دختر حاتم طائي -
سكن - سكون - بالضم آرميدن (ع ۲) ص ۲)

زمن
الوزنة
زراخوني
زنده سدن
زرن
زودن سجن
سجن
سجن
زرين سطن
سحن
سحن
سحن سفن
زهران
زرجته
زرين
الرطبي سجن

سنن

سین

سمن
سبن

لشکین آرام داون سکینه آرمش و آهنگه سکنت الدار
 و اسکنتها غیر می سکنی بالضم باشش و هو اسم
 من الاسکان - مکان بالضم والتشديد باشندگان و
 نوم کشتی مسکن کبیر الکاف مضمی ارفوفه - والیناجای
 باشش - و خانه دبالق عند اهل الحجاز سکن لبکون
 کان باشندگان خانه و فی الحدیث حتی ان المرامه
 لشش لشکن یسکن لفقتین آتش و هر چه بوی آرام
 گیر و مرد و چون زن و فرزند و جز آن - و نام مرد
 شکین مصغر احمی از عرب میکن بالکسر و ویش - و
 ضعیف و بجا به و یقال لشکن الرجل یسکن کما قالوا
 اتمدع و تمندل من المدرعه و المندیل فی الحدیث
 لیس المسکن الذی تروده القمه و اللقمان و انما المسکن
 الذی لا یسأل لا یقطن لا یعطى مسکنه مسکن الیضا
 مؤث و مفال و مفیل لیتوی فیها المذکر و المؤنث
 و یقال مسکنه تشبها بالفقر و الفقیر مساکین مسکونون
 ج - مسکینات الاماث - سکنة (ن اک ۲) جاس
 قرار کردن و فی الحدیث استقر علی سکنایم فقد
 انقطعت الهجرة ای علی مواضعکم و مساکنکم و یقال یسکن
 علی سکنایم ای علی استقامتم - سکین مثال یسین
 کار و دیگر و یونث و الغالب علیه التذکیر - سکون
 بالفتح حی از من سکینه و خمر حسین بن علی رضی الله
 عنهم طره سکینه مشبو بهایا -
 سمن - سمن - روغن و مسکه سمنان ج - و
 روغن کردن بر طعام (مع ف ص ۲) و سمن لهم
 الطعام سمن روغن فروش سمن روغن توشه دادن
 و فرو کردن فی آتش سمن کلک یا کلک و خنک
 کردن بلبه اهل الطائف و المین وکی انه آتی الحجاج
 بسکه تقال للطلیح سمنها ای بردها - سمن فرجه
 رک ان ۲ مصدر منه دسک ک ان ۲ سمن شکله سمنه

بالضم دار و فرهی زمان انسان خداوند ستر فریه
 شد یقال سمن الرجل ملک شیأ سمناء و اعطاه
 غیر و سمنان فرجه سمنون - روغن خواستن خوشن
 راستانی بالضم مرغی شمانه کیه شمانیات ج سمنیه
 و هم فرقه من عبدة الاصنام و اهل التماسخ -
 سمن - سمن یفقتین روش یقال امع علی
 سنک و بالضم الینای علی دهک و استقام علی
 سمن واحد و یقال تنح عن سمن الطريق بالفتح و بالضم
 و یفقتین الینا - و جارت الیج سنان اذ جارت
 علی طریقه واحدة لا تخلف - سمنه بالضم روش - و
 نوعی از خرمایه مدینه و یقال سمن الرجل البه اذا حسن
 یکتیا و القیام علیها - و سمن المال ای ارسوله
 فی المرعی - حاسنون غزین بوی ناک بویه الوجه صورت
 روی سمنون صورت کرده و روشن و تابان کرده
 سن مصدر منه (مع ف ص ۲) و قد سننته اسن
 سنا اذا صورت - و رجل سنون الوجه الیضا اذا کان فی
 وجهه انفه طول - و نیز کردن کار و با فسان سمن بالسر
 فسان سنان مثله و الیضا سمنیزه و عصاد نیز می هر چه
 استیج سنین بالفتح سونش سنگ و آهن و جران
 سنون بالفتح و ارد که بر دندان مانند استنان بر حبتین
 و توسی کردن ستر - و سواک کردن دندان و فی المثل
 استنت الفصال حتی القرعی - مسانه سنان اذن
 و خوا باندین فعل نانه را بجهت کشی سمن بالکسر دندان
 استنان ج - و یحج الانسان علی سنه مثل قرن و تان
 واقته و فی الحدیث اذا سافر تم فی الخصب عطا الکرب
 استنها ای اکتوا من المرعی - و یفقتین سنیه و سال
 و عمر و قولم لا یتیک سن الحسل اسه لا یتیک ابد
 لان الحسل لا تسقط سن - و یقال کم سنک یعنی
 سال تو سن القلم زبان قلم و هو موضع البری یقال

أطل سن تلک سمنها یزوت قنک و یکنها - سنه
 مهر و رم - و یک و ان سمن یقال اعطنی سنه من ثوبک
 و یقال سن الرجل ای کبر و سن سدریس النافه
 ای نبت و ذلک فی السنه الثمانه و اسن الله
 انبتا - سنان سمرای جریخ دلو - و یفری های مهر
 سبت سن بکسرتین کی سنیه ریگ توده بلند سنان
 ج - سن الینار یخن خاک بر زمین و بلند کردن و جفت
 (ص ۲) و آب بر سر و یخن یقال سنن الله علی وجهی اذا
 ارسلتها رسالا من غیر تفریق فاذا فرقتها فی المصب
 قلت بالسنین المعجیه و تحت رادن ستورا مسان
 بالفتح ستران کلان سال -
 سین سین - حری از حروف بجا و بی من حروف
 الزیادات و قد تحلص الفعل للاستقبال تعذر سیفعل
 قال ابو زیدین العرب من یحیل سین تاؤ فی روی الشعر
 و من العرب من یحمله کافا - و قولم فلان لا یحسین سنیه
 ای شعبه من شعبه الثلاث - و یس کقولم فلان
 الم و حرم فی اواخر السور و معناه قال حکمته یا انسان
 لانه قال انک لمن المرسلین بطور سنی بالفتح و الکسری
 البشام طور سنین کذلک و الفتح اجد فی الاولی لانه یخ
 علی فعلا و درختی و کذلک سینین و احدتا سنینیه و
 یس فی الکلام فعلا بالکسر و المد و کان ابو عمرو بن
 العلاء یختار الکسر فیها و یعتبره بطور سنین و هو اکثر القراءه
 و الکسالی یختار الفتح و هو اصح فی النحو -
 سین یفقتین و بی ست به لقا و منها الثیاب
 البسینه و بی از رسود للنساء و قول الیث ثیاب
 من کتان بعض سمن و قال ابو برة الثیاب البسینه و بی
 و بی من حریر فیها امثال الاترج استن و ام علی البسها
 و ابو جعفر و احمد بن اسمعیل السنیان محدثان و یثبه
 بالکسر و فتح الباء و النون المشدده لانه فی سینه سنیان

فصل الثنين

ویشن المہر ای قوی - واشدننت نظمہ فہ

وَمِمْ دَادَن يَاقَان سَلَمَتِيهَا وَاسَلَمَتِيهَا رَعَفَ
(اضر ۲)

اسماء

[illegible]

اصحابان بہ شہر سیتہ سپاہ میں قند ذکر نے (اس میں)
صوتن - کلبط ز صفت ز نعتج تاوؤ النظرہ نے
الکلام -

صفانہ۔ بالفتح معرب چنانہ و آن نام ساریست
صفانیہ شہر است بزرگ بماوراء اللہ و فی سبب
الامام الحافظ فی اللغة الحسن بن محمد بن الحسن النصفانی
و النسبہ صفانی و صفانی معرب چغانیان و اسحق
ابن ابرہیم بن صفوان الضیفی زاید محدث

فصل الضاد

ضامن - ضامن - ليس من خلف غدا للجمع ضامن
خلاف مغرم مثل الكلب وركب وضامن بالتحريك

مثلی حایس و حرس و قد کج علی شمسین و هو فیصل
مثلی نماز و غزنی - ضائتہ مونت ضوان و ضائ
الرجل لے کثر ضائتہ -

ضَبْنٌ ضَبْنٌ - بالكسر كَشْرٍ وهو ابنٌ المشجور
وَأَوَّلُ الْجَنْبِ الْإِطْشَمُ الضَّبْنُ ثُمَّ الضَّبْنُ ضَبْنٌ
وَالضَّبْنُ نَزِيرُ كَشْرٍ كَرْتَمُ ضَبْنَةُ الرَّحِيلِ بِالضَّبْنِ لَفْجُ الضَّبْنِ
وَكَسْرُ الْبَاءِ عِيَالٌ مَوْسِكَانُ ضَبْنٌ أَسْ ضَبْقُ
وَالضَّبْنُ الضَّبْنُ -

ضمین - ضحیٰ - الضحیٰ کو ہے م - ضحیان یا سکون
کو ہے درنا حیح کہ -

ضمیمہ - ختمیہ - دشمن رحمت پسندہ - وائیک
بازن پر یکے باشد - وائیک بر سر چاند رحمت زید
اندر ہی کہ - و نام جوت -

هفتن - ضغن - یا کسر کدی ضغنیه متضغن لبق حشر
عذر مند (عج اف ۲) وصل کدیات و آ و امیدن
اینگل ضغن فلان ای الدنیا ای رکن الیهما - وقف ننو
یا وضغنوا الی الطور علی الاحسان - وضغن اشیران

آنچه تحت حوضه لقیال کمانه مضطربن حبیباً ای حامله سینه
حجره سفرن صاغرین اسب که تا تری سیکو ترزو و قشاة
حوضه ای بوجا و صفی الی نلان سی میل المیر -

صفتن صفتن - دست انداختن شتر - و غلط
انگشتن (رعن اک ۲) و باو کردن بیشتر قیال نقصن
البعیر برجله - و ضغن لباطله ای ری به و ضغن علی - ناقه
ای حل علیها - و غفنت السیم ای ایتتم - و ضفنته
ضربه برحلی علی عجزه - و نطقن بهوا و اضرب لبه

موتختر نفسہ۔ وصفت بالانسان الارض اسے
ضررتباہ یثفن مثال یحییٰ گول درشت خلقت
صفہ بر طبقہ د ذکر رسم الصفہ۔

ضمن - ضمان - الملتج پر فتن دعو ک اف

و اما خاص و ضمن تضمین - پذیرا نیدن - دور
پناه و جانی آوردن - دور آوردن مبتی و غیره و دیگران
در شعر خویش تضمین شعر بالقصص و مبتی که موقوف بر بیت
دوم باشد در معنی تضمین و مبتی و تپه فتن و غیره هم کردند

المترتب واللفظ هي - فمن الكتاب بالمفسر عليه ليقال
كان في صنعة - صنعة برجاسي ماندي عبر من ليقال - صنعة
اي زانية - ضمانية مثله وهو صن - اس من والاسم
الصن - صنعتين ايضا مصدر منه (عك) (ف)

وفي الحديث من أكتب صنيعة الله أشد حياء
من كتب نفسه في ديوان الزماني والضمي - ص ١٠٢
خرابن كرهه بانه في الحديث - الله عليه
و سلم كتب ان لنا الصاحبة من اهل وسم الصاحبة
الى الظاهرة التي في اهل من النحل

ويعمل الذي يشرب بعد وقته من غير سبيل ولفظنا منه
ما تضمنها مصابيحهم وقرأهم من الغفل رضائين في صلاح
القول ونفي عن مع المصائين والملائح.

ضمینِ ضمن۔ بالکِ ضنائہ تبالقع بحیلہ کبریت
 روعک ان وہو ضمین و احف اک ۲ لغت فیہ
 و فلان غتی اہی خانی حنی الحدیث ان اللہ تعالیٰ
 ضنائس من خلقہ یحییہ فی عافیتہ و یتیم فی عافیتہ

و هذا علق مضني بلسان ابي القيس ما عني
بـ مضني بالـ رقبته مضنون غاليه كم بر سره
لشور بالـ

ضیون ضیون - بالفتح گره بر خیزد و نجات
ضیون - بفتحین شریعت شریعت - این

سیدۃ و الشہیدات ابن مقبل الذی
الشہد الجواہر فی (ضج) دہ جہا -
مصنوع -

صندتہ نیک کرد آنرا و آسان کرد آنرا دفع فاکل

حصن ضيق

تفہیم

ضمون

شرف

نفس

23

سورن

ضمانہ

2

5

۱۲۸

طیسائیہ

ضیطنہ طمان

طعنہ

ضین طعن

ضدنی کسری مصنوعی صدوان و صدیان نام دو کوہ و النون زائده فتاوی الباء
ضیطنہ - وضیطان - یفتحن راہ رفتن مروجہ
با جنبش ہر دو و ش و تن ضیطن وضیطان لغتان
ضین - بالکسر کوہیت بزرگ بصنعاء -

فصل الطاء

طبن طبن

طوانہ

طبن طبن - یفتحن زیر کے (عک اف ۲)
طبانہ طبانہ طبنہ بالفتح فین کذلک (مع ف اک)
فوطابن و طبن ای حاذق و آتش خواہانیدن
(مع ف اک ۲) طابون جای آتش خواہانیدن و
یقال طابن ہذہ الخیرۃ طابنہا و طابنہا - طابنہا
طابنہا و طابنہا مثال اطمان و معنہا - و ماوری
ای الطبن ہوا سے ای الناس ہو - طبنہ بالضم
بازیر طبن ج -

نطعن

طین

طحن - طحن - طاحن - لفتح الجیم تاء معربہ
الطاء و الجیم لا یجتمعان فی اصل کلام العرب -
طحن طحن - آرد کردن (مع لفتح الجیم طحن الریحی
و طحن التبر - طحن بالکسر آرد طحن الافرغی تر حث
و استدارت فی مطحان بالکسر طاحونہ آسیا طوحان
و ندان ہای بزرگ طحانہ طحون بالفتح اشتراک بسیار
طحون ایضا لشکر طحن (ض اف ۲) جانور سے
طحان آسیابان -

طحن

طحن

طحن طحن

طرن

طعن

طرونہ

طعن - طعن - زدن بنیزہ (مع ف اص ۲)
لفتح الجیم و صحن کردن و کسی طعنان مثله و در بیابان
فتن - و گام زدن اسب چون غنازا بکشی و نیک
زین یقال طیفن الفرس فی النان مطعان
بالکسر بسیار نیزہ زتمہ و صحن کنندہ مطاعین
و طاعنوا و طعنوا فی الجہت لا یكون المؤمن

طمانا یعنی فی اعراض الناس - طاعون مرگ و با
طوا عین رج -

طمان - اطمینان - طمانیتہ - بالضم آرا میدن و ہو
مطمئن و تصغیر مطمئن طمئن بجرت لہم من اولہ واحد
النون من آخرہ و طینتہ تصغیر طمانیتہ - بجزف
احدی النون لانما زائده - و طمان طمرہ و طامنہ
علی القلب - و طامنہ منہ سکنت -

طمن - طمین - بالفتح آواز گس - و بانگ طشت
و بیکان و بطا و مانند آن - و مردن یقال طمن فلان
ای مات - اطمان بانگ آوردن طشت و خبر آن
طمن بالضم بندنی طمنہ کی و یقال ضربہ فاطن ساقہ
لے قطعہا -

طین - طین - بالکسر گل ضنیہ اخضر منہ و شربت
و خوش طین اندودن و بعضہم لایشد و یقول طینت
تہو مطین - و طان فلان کتابہ ختمہ بالطین و یقال
طانہ اند علی الخیر و طامہ ای جبلہ علیہ - یوم طان و
مکان طان و ارض طانہ گل ناک فلسطین (کب ا
ف ۲) شمرے -

طشن - شادمان و غوش عیش شدن (مع ف
اص ۲)

طرن - بالضم ابر شیم طارونی نوعی ازان طرین
المشرب ای اختلطوا من السکر یعنی شراب خوردن
باہم از مستی اختلاط نمود و طرین کدہیم لای تنک
والی بالطرین و العزین ای غصب طریانہ بالکسر
شمرست بمغرب اطرون بالضم شمرست بلطین
طرون بصیور موضعیت بار سیمینہ طورین بالضم
و ہیست بہرے -

طرکونہ - بالفتح و شد المرء و ضم الکاف شمرست
باندلس و موضعیت دیگر مغرب -

طسیائیہ - بالفتح شمرست باشبیلیہ و طس لا یجمع
الا علی ذوات طس و لا تقل طوسین یعنی جمع طس
ذوات طس ست نہ طوسین -

طعنہ - بالفتح زن بد خود تخم طعنہ گو سفند بسیار -
طعن - مرگ و حبس طغانیہ کغانیہ و شنام ست
برای مردان و زنان طغانین دروغ و سخن بہودہ
و حبس خلاف حبستن و طغن طغن و طغن خلقہ
خوے ادنیک شد -

طوانہ - کغانہ نام موضعیت -

فصل الظاء

ظعن - ظعن - بالسکون و الحکرہ رفتن و کوچ
کردن (مع لفتح الجیم) اظعان برون - و راندن ظعنیتہ -
ہو ورج و زن کہ در ہو ورج باشد ظعن لظعن سکون
الظانی ظعان اظعان ج - قال ابو زید و لا یقال
محول و لا ظعن الا لالابل التي علیہا المودج - و
ہذا لبعیر تظعنہ المرأة ای ترکیبہ من الافعال - ظعون
بالفتح شتر ہو ورج کش طعان بالکسر سن کہ بار یونین
ظعن ظعن - گمان - و گمان برون - و دانستن
تقول ظعنک زید او ظننت زید ایاک و قوله قال
ظعن و او و ای علم و یقن و او و ظنن مرموست
کہ وہ شدہ ظنہ بالکسر تمت ظنن (کب اف ۲) ج یقال
ظنہ و اظنہ بالظاء ای اظنہ علی قتلہ و فی حدیث
ابن سیرین لم یکن علی ظنن فی قتل عثمان و یقول
من الظن فادغم قال الشاعر (شعر) و لا کل من ظنی
انا متعب - و لا کل ما یرد علی اقول و لظنی گمان
بردن و اصل ظنن فایدل من احدی التواترات یا
منظنہ الشیء کبیر ۲ - موضعہ و اظنہ الذی یظن کونہ فیہ
مظان ج - ظنون بالفتح صرہ گمان و چاہ کہ در

آب هست یا نه معلوم نباشد و کم آب و دام که گزارد
شده یا نه معلوم نباشد -

ظران - بالفتح نام وضعیست -

فصل العين

عین - نشر عین - مشد النون کرکس ضم و کذاک
الجل و عینی مثله یقول بیا اذا وصلته نوت عینا
مؤنث عینیات ج -

عثن - عثان - بالضم و دو - و گرد و عثن کذاک
عواثن ج - لقال عثت النار لعثن بالضم اذا نوت
لعثن بوسه دو و دادن جامه را عثون بالضم
موسه های دراز زیر رخ شتر - و اول باد و باران
عناثین ج -

عجن - عجین - بالفتح خمیر عجن خمیر کردن و شستن
بر چیزی - دوست زون شتر بر زمین در رفتن و
بر زمین تکیه کردن بوقت برخاستن از ضعف و پیری
(رع ۱ ک ۲) عجان خمیر گردن عجن لعجین فرشتگان
(رع ۱ ک ۲) بعجین ناقة عجنا و عجینه لغت منه
آماس میان فرج و دبر ناقة لقال ناته عجانا عجبان
بالکسر میان خصیه و دبر عجان بالشدید گول عجن
زن گول لام زائد -

عجم - عجاہین - بالضم خادم و خوان سالار
عجاہنه بالفتح ج - و بالضم لغت مؤنث منه و
قد لعجم -

عدن - عدن - اقامت کردن ویرجاسه
همیشه بودن (رع ۱ ک ۲ و ۳) و منه جنات
عدن ای بنات اقامه - معدن جای بخشش
تالستان و زمستان و مرکز هر چیزی عادن ناقة بر
یک جای باشند از علف عدن لعجین شهره

عدان البحر انوار یا عیدان خربانان دراز و قدر
فی الدال عدنان نام مروی عدنیه پار و بن لعدن
ج لقال غرب معدن اذا قطع اسفله ثم خر برقعه - عدانا
گرد و بهاسه مرفه -

عرن - عرنین - با سسر اول هر چیزی و مترقوم
لقال هم عرنین القوم بنی نزدیک ابر و عرانیه
بالضم انچه میرج از تنگ آب برآرد عران بالکسر حوب
بنی شتر عران مصدر منه (رع ۱ ک ۲) عران البکرة
حوب بکره رخ مرن نیزه سنان منج ووز کرده بر عران
وی یعنی حوب رمی عران الیناد و رمی لقال واهم عار
ای بعیده عرن لعجین کفنگه پای ستور (رع ۱ ک ۲)
در لیش کردن ستور عرنیه بالضم قبیله - و گردی که ارتداد
آورند و در صدر رسول علیه السلام و هم العرنیون عرن
عرنیه جای غیر یعنی پیشه و دختشان لقال لیست
عرنیه دلیت غایبه - عرنین الفنا گوشت و لطیف از تخم
عرنیه مصفره قبیله از بجلیه عرنه بالکسر انفا ده
از بیاطقی و بیخ وخت که بوی خوش دهند پوست
را عران بالکسر کوسه سقا معرون مشک
پیرایسته از غرنه -

عرب - عربون - عربان بالضم فیهما عربون
لعجین ربون لقول منه عربیه اذا اعطیه ذلک
العرب - عربن - گیس که بوی و باشت کنند و اول
عربن مثل و لقل عذفت منه النون و ترک علی حاله
ادیم معتن ای مدبوحه بالعربن عربنات مضعی
عربن - عربون - بالضم دخت کنز شده شناخته
بریده از وی و منه قوله تعالی حتی عاودا لعربون القدر
و عربنه ای ضربه بالعربون -

عربن - عراہبن - بالضم شگرت -
عس - عسین - لعجین گواریدن آب علف و خوردن

آن در ستور (رع ۱ ک ۲) عسینت الابل ای بکج فیه
الکلا و سمیت و و ابه عسین ای شکور عسینتین بیه و
فربی و برینه اعسان الشی آثاره و مکانه و لتسن
نلان اباه ای نزع الیه الشبه - لعسینت الشی ای
طالبت اثره و مکانه -

عشن - و عشن - ای قال بر لعی نخوات
نخ و لغت عشنه بالضم تنه و خشت ابو عشنه و کنیت مرد
عشن یعشوزن مرد درخت سخت عشنونه مؤنث
عطن یعطن - پوست را در شوره نهادن بجهت
و باخت تلموی از وی بریزد (رع ۱ ک ۲) و ک معطون
لغت منه عطن لعجین گنده شدن پوست در سیرت و
شدن سی رع ۱ ک ۲ لعطان کف خوارگاه شتر نقل گوشت
نزدیک معطن بکسر الطار کذاک عطان معاطن ج عطان
بالضم سیراب شدن و فروختن رع ۱ ک ۲ و ک ۲
اقل عاطنه عطن عه اطن ج - عطان خوابا عیدن شتر
و خداوند شتران عاطنه شدن عطن لعل بعیره اذالم لیس
فروده ای لعطن نظیره نلان مع عطن الی لکان حب لیس
خفن - عفونه - و گیزی هوای سبک عفن لعجین
مصدر منه (رع ۱ ک ۲) عفن لغت عفن لعل لعی

عکمن - عکمه - بالضم نور شکم از فرجه عکمن عکان ج
لعکمن لطن صادر عکمن لغت عکمه بالتحریک و لشکین
عکمن - علاقیه - آشکارگی خلاف سر عکون بالضم
مصدر منه (رع ۱ ک ۲) عکمن لعجین کذاک رع ۱ ک ۲
اف ۲ اعلان متقدمه - علان بالکسر آشکار کردن
با هم و پیدا کردن علنه مثال همزه را زبانی دارند و علوان
الکتاب عنوانه و علونه و عثونه - یعنی -

علجن - علجن - ناقة آگنده گوشت لقال نونه ماده
و العلجن المرأة المأخذه -
عمن - عمن - بالمکان لعین - ای اقامه عیان

ظران

عرن
عین عیش

عشن
عش عیطن

عجین

عین عسین

عجمین عرب

عدان عربون

ععجین

عربین

عسین عسین

عین عین

عون

عمن

بالضم مخففاً شمرى بمن واما الذى بالشام فهو عمان
بالفتح والتشديد والضم الرجل اذا صار الى عمان
عمن - عمن - ففتحين پیش آمدن چیزے - پیش
گرفت کسی را دعوت اض ۲ وک ۲ جل معن دکان
ای علیض والیضا خطیب وامرأة ممتعة عین کثیر
نامرد عین زن که اورا از مرض نیاورد و معنی مفعول
و بمن الرجل عن امرأته او حکم القاضی علیه یکا و
منع عنها بالسحر وغيره والاسم القته بالضم وهي الیضا
منظرة الابل - حنان بالکسر مع اعترج - ومعانیه
کردن عناناً الممن دورگ پشت و يقال اذ طرق عنان
یعنی سبک شکر الزمان و هو ان لیست کفی شیئاً بها
فدون سائر اموالها کانه عن لها شیئاً فاشترى به شیئاً
فیه - و عناناک بالضم ان تفعل کذا ای جهک غایتک
کانه من المعانة ای المعارضة من عن عین
اعترض - و عنفت القوس جتنة لعانة - و عنفت الحجام
ای جعلت لعانة لعین مثله عنفت الکتاب و عنفت
لکذا ای غرمت له و صرفته الیه - عنوان الکتاب بالضم
ثم وی اللغة الفصحیة وقد کسر لقال عیان بالضم و الکسر
و عنوت الکتاب و عننته و عننته بمن - اعتنان
پیش گرفتن و هو الاعتراض - عنوان بالفتح - ستور
پیش رونده و يقال اعطیت عین عنة اے خاصه
من بین اصحابه و زایه عین عنة اے المساعده
عین ال طلبته و انفت کفیه لا وری ما ہی ای انفت
الشیء لا اعرفه و لقیته عین عنة اذ ارانیه عیاناً لم یکن
عنان بالفتح امر عانة واحد باعانة مثله - و عنان الکسار
صفا کما و اما عنصر من اقطار ما کانه جمع عن و العانة
تقول عنان السماء بالکسر - عننته حمزة را عین گردانید
در لفظ چنانکه لغت تمیم است تقول عن فی موضع ان
عن مخففاً از وی کلمه البعد و الجاوزه تقول مریت

عن القوس لانه بها قذفت سهمه عنما و عدایا - و طمته
عن جوع جعل الجوع منصرفاً به تا کاله و قد جاوز و
قد لقیه من موقعا الا ان عن قد یکون اسماء فله حرف
جر لانک تقول جلت من عن یمنی من ناحیه یمنیه
و قد وضع عن موضع بعد کما یقال لفتت عن خیالی
بعد خیال - و قد لقیه عن موضع علی یقال لا فتملت
فی سبب عنی ای علی -
عون - عوان - با شخ میانه سال از بر جریون
بالضم ج - و فی المثل لا تقلم العوان الخمرة - تعوین
عون میانه سال شدن یقال تعونت المرأة و عانت
الیضا - حرب عوان و هی التي توتل فیها قمره کانه جعلوا
الادلی بینه البقرة عوان للفارض ولا بکر لقوله تعالی
انما البقرة لا فارض و لا بکر عوان - عون یاری گر
آعوان رج معونة اعانت یاری دادن یقال ی
رختی و لا تعن علی - و یقال ما عنک معونة و لا معانة
و لا عون رجل عوان بالکسر کثیرا لمعونة للفارس
استعانة یاری خواستن - و سوی نه بارسترون - معاذة
یاری کردن تعاون یکدیگر را یاری کردن -
اعوان مثله و المتعاونات النساء التي کفنت فی
السن و لا تكون الا مع کثرة اللحم - عانة کج و نکره عون
ج - و موس زبار - و نام و هی مرلب ذرات نسب
الیه الحرف فقیال عانیه در باقوا اعاناک و هی من
عمن - عاهمن - شخ و رخت خراکه نزدیک
تنه باشد عواهن ج - و ایضا اعصابی جوارح حرم
و رگهای رحم نانه و یقال سنک عواهن انخل لکن
بالضم ای میست و می فلان بالکلام علی عواهنه اذ
لم یبال اصابع خطا عن بالکسر لشم عنة یاره
از وی عهون ج - و فلان عمن مال و اکان جستن لقیام
علیه و یقال اعطاه فلان من عاهمن ماله و آهته ای

من تلاوه - عاهمن عاتر و متیم ثابت و عمن
بالمكان لعین ای اقام -
عین - عین - چشم مونت عین عیون اعیان
ج - عینیه تصغیر یا - و نه قیل از لم یستین الجا سوا
و اسم رجل و چشمه - و چشم زانو و چشمه کتاب - و زرد
و مال پیدا - و دید بان - و حاسوس - و گزیده هر چه
و شخص - و نفس هر چیز اقبال هر چه دنیا و هر چه بعینه
و قول الحجاج لعینک آسیرن اندک یعنی منظر کبریا
تسک و مرم یقال بله قلیل لعین ای قلیل الناس
و چشمه ترازو و یقال فی المنیران عین اذ لم یکن مستوی
و باران چند روزه که نه السید - و حرفی حلقیه از حرف
هجا و یقال فعله عمر عین اذ التمه به بعد و یقین و کذا ک
عمد علی عین - و یقال بقیه اول عین و اول عانة
ادنی عانة ای قبل کل شیء و فی المثل الجواد عینه فیه
و یقال لا اطلب اثر بعد عین ای بعد معانیه - و عانة
شیء فلان اموالهم و زعیانهم و ما بها عان و کذا ک بابا
عین لے احد - اسود لعین کوهی راس عین همه
عیون البقر نومی از بانگورا اعیان القوم اشرفهم
اعیان برادران مادر پدرے - معانیه برادر مادر
پدرے بودن و یقال هو عبد عین ای هوک عبدک
ماومت ترا و داد اخبت فلا - و یقال انت علی
عینی فی الاکرام و الحقظ جمیعاً قال الله تعالی
و تقصع علی عینی - و یقال بالجلد عین و سه و و اسر
رقیقه فذلک عیب فیه تقول منه لعین الجلد و سقا
عین و متعین - و لعین الرجل المال کچشم کرد و لعین
علیه الشیء لازم شد بروی لعینیه و حضرت حمی عنت
ای لغت العیون - و اعینت المار مثله ما عین
معیون علی النقص و التام آب روان روشن عیان
بالتحریک روان شدن آب اشک یقال شرب عین

ای من مارسل - وعنت الرجل بالكسر حشمه كرم فانا
عائن وهو معین ومعیون تعینین مخصوص کردن چیزی
از جمله - و آب در شک نوخین تا چشمه های دی گیرد
و مردار بدسورخ کردن - و در روی کسی بدی های
وی اورا گفتن متعین بالفتح محل گاو و بالکسر یوقامعه
سیان دیدن چشمه بنایان و در خطه بحب فیل قمار برین
کشته میان بالکسر ایضا بن آماج عین ج عین بالتحریک
اهل سرای - و جماعت یقال جاران فلان فی عین ای فی
جماعه - ا عین فراح حشم عینا مونه عین جمعا و اصله
فعل بالضم و منه قيل لبقترا الوحش عین الثور عین البقرة
عنیا - عینة بالكسر شی یقال عتات الرجل ذائستری
الشی بنسبته و یقال بذاعینة المال ای خیاره مثل عینة
و توب عینة اذا كانت حسنا فی امرأة العین - عتیان
به نسبه خرمین چیرسه دگریده گرفتن - و دیدن شدن
یقال عتات فلان ای صار عینا - و یقال ایضا
عان علینا فلان لعین عینا ای صار لنا عینا - و یقال
اذمبت و عین لنا منزلا ای اربده -

عتن - لغتین سختی کنندگان عتوت و عاتن یک
و عتته الی السجن بسوی قیدخانه سخت راند و رادع
ت اک ۲ ص ۲) و عتن علی غمره ریخته و ضله
خود را و بر سختی کرد عتات بالکسر آبی ست
مجازی خیبر -

عدانة - بالفتح است یعنی سرین -

اعصن - فلانا - ای قاسمه فی النصیب فاذ کل نصیبه
اعصن - الامر - کارگی خورد و دشوار شد -

عفاهن - کلاله شتر ماده توانا و چالاک -
عقمته - بالفتح قلعه است باران عقیون بالکسر
و فتح الیاء بحر من الریح تحت العرش فیه ملائکه مریح
معهم ریح من ریح ناظرین الی العرش تسبیح سبحان

ربنا الا علی و العتبان فی الیاء -

فصل الغین

غبن غبن - نقصان آوردن و ربح (مع ت
اک ۲) یقال غبنه فی الیاء ای حذره و غبن فهو غبون
غبن بالتحریک نقصان در رای (مع ک اف ۲) و
غبن رایه اذ انقصه فهو غبن ای ضعیف الرای و فیه
غیابة - و الغبنیه من الغبن کالشیمة من الشتم
تغابن کید گیر را و رزبان انگندن لغتین روز
قیامت - مغابن بن هاسر ان غبت التوب
و الطعام مثل غبت و قد ذکر -

غدن - اغدیان - تمام رسیدن و دراز شدن
موی و گیاه و الشباب الغدائی الغض - غدن لغتین
سستی غدانه بالضم حی از پی ربوع -

غرن - غرن - مثال در هم لای سیل آورد در طلبا
کان او یا سیل غرن کذلک -

غسن غسن - (ص ۲ اف ۲) دستها موی
پیشانی و فتن اسب و گیسو مانند آن غسنة بالضم
غسنة کی غسان بالفتح تیزی جوانی و هو فیعال منه
غسان نام آبی و فیله -

غصن غصن - بالضم شاخ و رخت اغصان
غصون ج غصنة بالكسر کذلک مثل ثرط - و قرطه
و غصنته اغصنه ای قطعته الو الغصن کنیه مجی -

غضن غضن - بازداشتن (مع ت اک ۲ و
ص ۲) یقال ما غضنک عنا ای ما عاکب عنا -

اغضان دائم باریدن لغتین آژنگ وی گردنیدن
لغتن لازم منه غضن لغتین و السكون آژنگ است
و شكن زره و غصن العین جلدتها الظاهرة - منافذ
شکنها حشم نمودن و یقال للمجد و راذا السین الجدری

جلده أصبح جلده غصنة واحدة و یقال بالیاء ایضا
غصن - غصن - پوست ترازو و ریز چیریه نهادن
تا چشمه های دی ریزد (مع ت ص ۲) فهو غصن کفیل
و خوابانیدن میوه و خرمای نارسیده تارسد -

غصن - غصن - بالضم آواز و زمینی غصن از زمینی غصن
گوینده یقال طیر غصن - و واد غصن لبیا غصت
که در وی گس و آوازی بسیار باشد قمریه غصا و یه
بسیار مردم و اغصن السقاء الی امتلاء - و اغصن
الواوی فهو غصن -

غصن غصن - تشنگی یقال منه غصت اغصن و
غامت الابل مثل غامت و ابر و تیرگی و یقال
غصن علی کذا ای غطی و منه الحديث و ان لغتان علی

تلبی - و اغان الغین الساء ای السبا و حرنه
حلقیه از حروف محبة غنیة بالکسر انچه ازم و اربالاید
چون ریم و خون و خیر آن و غامت لغتین -

ای غصت اغین سبب شجره عنیا کثیره الورق غصت
بالفتح و غصتانه بے آب و عیفه و رختستان یا
آب -

غدن - غدن - کمال لغت در غدن -

غرن لغتین پرنده است یا عقاب یا مانر
آن اغران ج و غرنجک غران بالضم موضع
خون لگت ناتوان و غرن العین علی الفرد

یعنی خمیر بر پوستین شگ شد (مع ک اف ۲)
غزوة - شهر لیت از فراخ ترین و پاکیزه ترین
بلاد و غریان و هیست مجاوره النمر -

غشن - یحوب دستی و شمشیر زدن (مع
ت ص ۲) غشانة بالضم پس از بریدن زراعت
انچه باقی ماند و غشن الماء رکبه البعر فی
عذیر و نحوه -

غصن

غصن

غصن

غین

غدن

غون

غسن

غصن

غدن

غون

غصن

عدانة

اعرن غصن غزوة

اعصن

عفاهن غشن

غصنة

قرن دہدہ

فجن - فجن - بالفتح سداب -
فدن - فدن - لفحنین کو شک فدان بالتشديد
ساخت امان کشاورز - وگا وقلیه راج بود فعال
فداین مختلاج -
فرن - فرن - بالنهم فرین که بروی نان نهند

فَيْنِ. فِينَات. سَاعَتِ الْإِنْفَالِ لَقِيَتِ الْقَائِمَ

علیه و اقربان ای تقبض۔

سیتی فی التشنیه والجمع والموت وربا قالوا عیب
اقتان شم یحج علی اقله قین القمیس و ثمانية استین
تقنان العیناوی لعل قینه بالکسراء رسن قین ج
توئی زردارد یا لقال له بریدو بالفارسیه - قینه بالضم
بالای کوه مثل قله قنق قنان ج - قنق قنات
کندک - ا قنات بر قینه بر شدن بزکوهی قنات بالفتح
کوسه و بری اسد قنقن بکسرتن نوعی از موش و شتی
در راه نمای د آب شناس در صحرا یا قناتن بالضم کندک
و بالفتح ج قینه بالکسر شیشه قناتی ج - قناتون اصل
هر چیزی قناتین ج - و لیس هو لبروی -
قین - قین - آنگه قناتون اقیان ج - و آنگه قناتون
و نیکو کردن چیز - و فرام آوردن شکافگی خنور
(ع ک ۲) لقال منه قنات لشی ای لممه و اصلحه
وقن انارک هذا عند القین فی المثل اذا سمعت
لسری القین فاعلم انه یفصح و یوسع القین صار مثلاً
فی الکذب و الباطل لقال له دوه و رین و سعه القین
نبات قین نام جائی و لقال لبنی القین من بی اسد
ملقین کما قالوا بالمجارت و یوم شواذ التحقیف و ان نسبت
المیم قلت قینی و لا لقل بلقینی - و القیان مضع القید
من و طفی بد البعیر - ا قناتن نیکو شدن نبات - و
بنابت سیری سیدن مغوار و قینه مشاطه عروس قناتین
اسرستن قناتن آراسته شدن قنیه کنیزک و شوگوی قیان
بالکسر ج - قال ابو عمرو کل عبد عند العرب قین
و لامة قنیه -

قرطعن

اقرون

کتن

قسطینیه

قسطنطینیه

کدن

قین

قشوان

کرن

اقطعن

قلنه کرزن

کفن

قونه

کمن

قدن

اقدان

قصانته

کبن کمن

و نوع ابغین کثیر الورق حاد الشوک کانه حشفه طویل
کثیر بالیل و محب لوجج الظهر -
قرطعن - مجرد حل مرد گول و اعلیه قرطفته یعنی نیست
بر ان چیز -
اقرن - ساقه - کسر با قرون بکسر الواو و بی است
از بلا و جبل بکناره و طیم قزو نیک و بی است بدنیو
قسطینیه - بالفتح سریره -
قسطنطینیه - بزیا و یا ر مشدده و قد لضم الطاء
الاولی منها و ارمک الروم و فحمان اشرط الساعه
و آنرا در زبان رومی یوزنطیا گویند از قلع سوره احد
عشرون ذراعاً و کنیستها مستطیله و یجا بها عمود و حال
فی دور الیقه اذرع تقریباً و فی رأسه فرس من کمال
و علیها راس و فی احدى یدیه کمره من ذهب و قد فتح
اصابع یدیه الاخری مشیه بها و هو صورة قسطنطین بها
قشوان بالضم مولانا القشونیه من الابل شتر
تنک پوست و تنگ دبان قش بالکسر و بی است
بکناره دریای مین قاشان شهر است نزدیک قم
و علی صاحب اللباب اجمال السین لغه -
ا قطن - کاشقرا قطع نفسه من بهر -
قلنه - لفتحین و تشدید نون شهر است باندلس
قلونه لفتح القاف و لضم اللام شهر است بروم قان
لقب راوی نافع رومیه معناه بالجدید -
قونه - بالضم پاره آهن یا پاره روی یرفع بها الاناء
لقن نربان لعدی کردن و ستودن خوب قونه بالضم
و کسر النون و تحفف الیا شهر است کلان بروم قیوان شهر است
بیمین لاث قون و توین کزیر قون موضع قونه بالفتح شهر است

فصل الكاف

کبن - کبن - در نوشگی لب ولو - و در نوشتن

(ع ک ۱) و باز گشتن از چیزی و ناپدید کردن چیزی
و کبن فلان ای سمن کبنه لفتحین و التشدید مرد
گرفته بخیل و اکبان ای انقبض - و رجل مکون بالصله
و هو مثل الشتن - و لقال کبن الظبی اذا اطلق
بالارض - کبان بالضم بیاری شتر و تعب مکون -
کتن - کتان - بالفتح و التشدید مکتن لفتحین
رحیم - و دودوگر فکلی خانه (ع ک ۲) و کتنش
حجاق لالبعیر من اکل العشب اذا لزع به اثر خفته
سقا و کتن ریمناک -
کدن - کدن - بالکسر نهالین که در بهر و ج خویر
نندزن - و داون جرین کدون ج - کدنه بالکسر
بیه و گوشت لقال للرجل انه لحسن المکدنه لبعیر
و کدنه و رجل کدن و امرأه کدنه ای ذات لم و هم
کدون بالفتح ستور بالی - و مرد کامل گول لقال ما
ابین المکدانه فیها اسه النجته - کد یون مثال لفرعون
و قاق التراب علیه دردی الزیت تجله به
بالدروع -
کران - کران - بالکسر رباب و قیل چنگ
کر نیه زن مطربه -
کرزن - کرزن - کرزن - کرزن - (ع ک ۲) تبر -
کفن - کفن - صوف شستن (ع ک ۲) کفنه
بالضم و رخت کفن بفتحین جامه مرده تکفین کفن
ساختن مرده را -
کمن - کمن - پنهان شدن (ع ک ۲) اصن ۲
و منه المکمن فی الحرب - ناکه کمن انچه آستینی
خود پنهان دارد و کمن کمن اندوه پنهان کمن
بالفتح و التشدید زیره -
کمن بالکسر - پوشش اکتان ج قوله تعالی
و یحلکم من الجبال کتنا - اکنه پرده با قوله تعالی

سیرجی من حضرت الکلب الکلب والافعی والانسان
و بنبت و هو الکشتی -
اکر کیدن - بالفتح مشددة الدال العامة تشد والنون
ادابه ایست بزرگ که پیل را بر سر دهن خود بردارد -
اکز نتر - بالفتح لقب محمد بن داؤد الرازی المحرث -
کشتنی - کبشیری کشتن و آن نوعیست از جوب
کشانیه بالفهم شهر لیست کشونی شهر لیست
ایقرب -
کشتیان - قلبان کشتنه قال له یا کشتیان کشتنه مثله
کشمیه - بالفهم و فتح الماء و کسر المیم و قد لفتح
و هیست عبر و منها محمد بن علی بن زر رع و کریمه
بنبت احمد -
اکعان - هست شدن خوشی و ذو کعان من
ملوک الیمین کان طوله عشرة اذرع کعانه بالفهم
نام زنی -
کلان - بالفتح رگیستانیست مرغفان را کلین می
و هیست بهرجی منها محمد بن یعقوب الکلینی من
فقهاء الشیعیه -

لبن لبين لفتحين شير وهو اسم جنس البان ج -
ودرون از بان (ع ع ف ا ٢) وشير ناك شير
ميش يقال لبست الشاة بالكسر وناقته لبنة -
خزنية - لبون بالفتح شير واللبين بالضم والكسر ج -
يقال كم لبين غنمك ولبن غنمك اي ذوات الالبان
وقال الكسائي كم لبن غنمك اي رسل غنمك
ابن اللبون بجذ ودس له بر سوم ورامده نبت لبون
مؤنث - لبن شير خورانيك (ع ع ف ا ٢ و ٢)
قانا لالبون وزون لعيصا (ع ع ف ا ٢) رجل لابين

کسین کلان

کانت
کفنت

الكرشة

علی غیرہ (عج البقعا) ولکن عنی بالکسر لکن لغا اے قسمہ
 والکنہ انا یاہ افہمہ - ولا صحتہم ای فاطنہم - ولقال
 خیر الحدیث ما کان لہنا ای ما ینکم بشئ ویراؤ غیرہ -
 وقولہ تعالیٰ ولکنہ فہم فی الحزن القول ای فی نحوہ وعاہ
 وکات الحسن فی العربیۃ العدول عما ینکم معنی و
 عن الصواب الہیاء -
 لکن لکن لفتحین گندہ شدن شک و عک
 ان ۲) ومنہ امۃ لغنا وقل ہی الہی لم تحتن ورجل
 الحسن لغت منہ -
 لدن - رمح لدن - ای لہن ورمح لدن بالضم
 تلدن درنگ کردن لقال تلدن علیہ اذا کدکاء علیہ
 کدن نزد و ہوظوف غیر ممکن بنزدہ عند و دخل علیہا
 من و حد با قولہ تعالیٰ من لدنہ و جارت مضائقہ
 تحفص بالبدہ با و فیہ ثلث لغات کدن و لدی و لدو
 و قال الراجزی من کد الحییۃ الی المنخرہ و قال ذوالرمتہ
 لدن غدوۃ فنصب غدوۃ لانه لا توہم ان ہذہ النون
 زائدۃ لقوم مقام التوہین فنصب کما لقول ضارب
 زید او لم یعلو لدن الافی غدوۃ خاصۃ -
 لذن - لذن - سختی عیش و تنگی و بالتحریک گرد
 آمدن توہم بر سر چاہ بجز آب - و انہو ہی کردن
 و رہکار سے (عج ک ان ۲)
 لسن - لسان - بالکسر زبان و لکنی بہا الصیغ
 عن الکلمۃ فتوت حیثند فمن ذکرہ قال فی الجمع ثلثہ
 السنیۃ مثل جمار و الحجرۃ و من انہ قال ثلث السن مثل
 ذراع و اذرع لان ذلک قیاس با جاہ علی فوال
 من المذکر و المونث و زبانہ تر از لسن ففتحین زبان و سی
 و فصاحت (عج ک ان ۲) فوسن لسن و قوم لسن
 بالضم - و فلان لسان القوم یعنی سیلا جی و سخن گزار
 لسن بزبان گرفتن (عج ف اص ۲) لقال لسنفہ

ای ذولبن کتاب البات باشیر شدن مردم - خوشتر
 فردا آمدن به پشیمان ناکه فی ملین و فرس ملین
 پرورده شده از شیر مثل علف من العلف
 و یقال قوم ملونون اذا غلظت سقمه یصیبهم الملین
 المابل بالعیب اصحاب النبید - و یقال به عشب
 ملینة بالفتح علف شیرناک کتده ستودا استلبان شیر
 حبس کتبه ک خشت لبن ج - مثل کلمه و کلیم -
 لبنه و - لبن بالکسر فیما کذلک - تلین خشت زدن
 ملین بالکسر کالبخشت - و شیر و دوشه لبنه القمیس
 خشک پیرا بن تلین و رنگ کردن ملین بالشدید
 فلاة لبان بالفتح سینه لبان بالکسر شیر دادن یقال
 بهواخوه بلبان امه و لا یقال ملین امه و انما اللبن
 الذی یشرّب لبان بالغم کند لبانته حاجت
 لبان کو جسم لبانی درختی باشیر چون عسل - و نام
 زنی لبانی شله بلین مصنوعی -
 لجن - لجن - بر جفیسیدن و پاک ناشدن ریم از سر
 بشستن - و برگ را با نوازه خرما کوفتن بجهت علف
 متور تلین زدن خطمی و گل تا سطر شود لجن برگ
 فتاده ناکه لجن گران رنثار لجن بالغم مصدر امه
 (صحت اص ۲) لجن بالغم لقرو -
 لحن - لحن - خطا کردن در اعواب د ع لفجما
 یقال فلان لحن و لحنه ای خطی تلین بحی السبب
 زدن لحن الیما آواز لحن لحن ج و آواز گردانیدن
 فی الحدیث اقرؤ القرآن لحن العرب و لحن فی
 مراده اذا طرب بهاء و - و هو لحن الناس ای حسنهم
 مراده و غنائ و لحن الیه ای مال و لحن فی کلام
 می اخطا - لحن بالخریک زیر کس - د ع ک ان ۲
 فی الحدیث و لعل احدکم لحن فحبه ای فطن لسا -
 لحن لب الفتح لحن اذا قلت له قولا لیفهم عنک و غفی

س

الم يحزان تقع الالف في ذلزم الثاني مثل اعلب الاول
القول ما رايت زيدا لكن عمر او مجازي زيد لكن عمر وقد
يحذف نون الضرورة وهو قبح لبعض النحويين ليقول اصله
ان والكان واللام زائدة قوله تعالى لئن لم يكن الله ربي
للقال اصله لكن انما حذفت الالف فالتقت النون
نحو التشديد لك -

لن - لن - حرف تنفي الاستقبال ومعناه هرگز نه
وحي تنصب الفعل مستقبل تقول لن ليقوم -

لون - لون - كونه چون زردی و سرخی و مانند آن
ونوع - ونوعه از خواص و احدها النية قلبت الواو يا
لكسرة ما قبلها ومنه قوله تعالى ما تطعمهم من لبنه وتمر باليسى
العجوة وجمع لبن وجمع اللبن لبيان - تلون كونا كون
كرونا تلون لازم منه و يقال فلان متلون كونه بربك
خوب باشد و لون البسر تلونيا اذ ابدافيه اثر المنج -

لن - لينة - بالضم ناشتا شكن لبس ناشتا شكنستن
كسر آلن لازم منه يقال لينة قلنس لينة سلفته -
المان بدي واد من اسفر آينه را و قوله لئن كان
ك ۲ كلمة التوكيد مبدلة من لانك كما ابدلت الهرة
بار في اياك هياك -

لين - لين - بالكسر نرمه ضد خشونة لينة مصدر منه
د مع ف اك ۲ لين و لين بالتخفيف والتشديد
منه الياء لينون ج - و يقال هو في لسان
من العيش بالفتح اى في الغيم و خفف تليين الانية
متعديان منه لينته والنية والنية على التمام ايضا
يان بالكسر نرمي كردن باهم و يقال فلان ذو لينة
ي لين الجانب استلانة نرم شمرن و لين له اى

نلق له
لن - لكتف مشيرين لينة لغبتين وشد النون
بشيت يقال من لم تقص النينة اخذتنا اللينة

واللينة الحاجة -
اللاذن - رطوبة تعلق لبشر المولى ولها ما اذا رعت
نباتا يعرف بلبس او تستوس و ما علق لبشر باجيد
مسخن ملين مفتوح للسدد و اقواه العروق مدرنا فاعل لللاذن
و السعال و وجع الاذن و ما علق باظفار ردى -
لغشون - بالضم بن منى لغشون ج - او تصحيف لغشون

فصل الميم

ما كن - مؤنة - بار و گرانى بهر دلا بهر دسه ففعولة
قال القار و هى مفعلة من الاين وهو لعل و الندة
و يقال هى من الاذن وهو الخرج و العذل لا يعل
على الانسان - و ما نمت القوم ما نمت انا اى خملت
مؤنتهم من ترك الهمة قال منتم امونهم - و ما نمت
لأن فلان اى لم اكترت له و يقال ما نمت له و يقال
اى ما علمت بذلك و هو بآية اى لعله - و ما نمت فلانا
تمننه اى علمته علما بآية تشاى و قال الجوهري رحمة
الله تعالى عنه حقه عنده اى ان يقال منيته مشال
معنية على فعيلة لان الميم فعلية الا ان يكون اصل
نبا الحرف من غير هذا الباب فيكون منته على مفعلة من

ان المسكورة المشددة و مر ذكره في باب و كان البوزيد
يقول منته بالتاء اى مخلقة و مجردة و هى مفعلة من آية
لينة اى اذا غلبه بالحجة مما انه باند ليشه كاري كردن و
يقال ما نك ما نك و اثنان شانك اى اعمل بالحسنة
ان ما نته تى كاه انا ت ج مؤن كذا لك و بر تى كاه
زبون - و جوب و يا آهمن كه زمين شيار كنند بوسه
لتن متن - زمين سخت و بلند متان بالكسر
رج متانة مصدر منه (دع لفهها) متين لغت منه -
تتا انظر و تمذى رگ پشت از دو جا يذ كر تيش و بر پشت
زبون و همه روز برون كس را د مع ف اص ۲

و كنانيدن خايه قبحار و بيرون آو روى خصيه وى
متن السهم فرد و پرا ز تير تا در ميان و رجل متن اى
صلب - و متن به قنار به يومه اجمع ما تنه مبادعة
نخ الناية سار سيرا مما تنه اى شديد او ما تنه لى
ما طله - تمثين استوار كردن كمان به پى و صلاح
السطا بالرب -

لشن - مشانته - ابدان مشن بركب و ان زون (ع
ف اص ۲) فموشون - مشن بالتحريك جكنير كلف
شون (مع ف اك ۲) مشن لغت منه مشا نشو
و يقال رجل مشن و ممشون للذى يشك مشانته -
مجن - مجنون - بياكى د مع ف اص ۲ مجانيد
فهم ما جن و هم مجان بالضم و التشديد - مجان بالفتح مكان
مما جن ناقة كه كش بسيار جهد بروى و بازنگير و طريق
مجن اسه محدود - منجوز و ولاب مناجين ج -
و بروى منجيين -

مخن - مخن - گل و خاک چاه بيرون آوردن -
و پاک کردن (د مع لفهها) مخنة بالكسر آزمائش باطن
ج - يقال مخنة و امتحنة اى اخبرته - و مخنة عشرين
سوطا لى ضرب - و ما مخنى شيئا اى ما مخنى على قلب
اى ما اعطاني -

مخن مخن - مردور از بالا - و گريستن و كشيدن
از چاه (د مع ف اص ۲) بلع
مدن - مدون - همیشه بودن بر جاى مدنيه غمر
و شهر رسول عليه السلام مدائن بالهمزة و مدن لغبتين
و السكون ج - و هى فعيلة - و قيل انه مفعلة من
و نث اسه ملكت - و فلان مدن المدائن كما
يقال مصر الامصار - قيل مدائن هى مهوره
اذا كانت فعيلة من مدن بالمكان لى
اقسام و خير مهوره اذا كانت مفعلة

اللاذن

لغشون
لن شن

لون أن

لن
مخن

لين
مخن

مدن

متن

لتن

مزن

من قولك دين أي ملك كما لا يميز معاليش - إذا نسبت إلى مدينة الرسول قلت مدني وإلى مدينة الأنبياء مدني وإلى مدائن كسرة قلت مدائني - مدني بالفتح قرية شبيب البني عليه السلام -

مرن

مرن - مَرْدُون - نرم شدن وعادت کردن بر چیزی - جمع مَرْن (٢) يقال مرن عليه مرانته مثله ويقال مَرْنَتٌ بده على العمل أي صلبت - ومرن جده على هذا الأمر وأنه مرن الوجه أي صلب الوجه - مرن (فك) حال وخومر بسكون ٢ بوسن - وجرب کردن پای ستور بسبب سودگی - جمع مَرْن (٢) مَرْن الذراع في بازو و دو شش مرانته نرمی - و مرنه - و نام ناقه مرنه نرم کردن مارن نرمه بینی - و نیزه نرم ممان مثل ممانجن - ممانه بگشتن رسیدن ناقه و آبستن ناشدن وی ممان بالغنم و التشديد نیزه ممانه مکیه ممان بالفتح موضع -

مکن

مزن مزنه - بالغنم باران و ابر سپید مزن رج حرب المزن نخچه ابن مزنه ماه نو مازن بضيء مورد و قبیله از تميم مزن نام عمان مزنیه مصغر قبلیه از مضر ملسوب بوسه -

مزن

مشن - مَشْن - نوعی از تازیانه زدن - جمع ماضی - امتنان بریدن در بودن - و شمشیر کشیدن مشنه پوست باز رفتگی از اندام بزدن يقال مشنه بایست اذا ضربت فقتل الجلد - ممشین بکراهت شیر دادن ناقه مشان بالغنم نوعی از خرما و فی مثل لبلله لورشان یا کل مکتب المشان بالاصافه - و يقال امشن و منه مامشن کک ای غذا و جدت -

مشن

معن معین - چیزه اندک و آسان رجل مَشْن في حاجته - و نام جو انحر وی معروف عرب و قال الشاعر - فان ملاک مالک غیر معن - ای معنی یز

معن

و قولم حدث عن معن و لا حرج - و يقال ماله سفته و لا مكنه ای نمی - ماحون قماش خانه و آب و طاعت و فرمانبرداری قوله تعالى وَتَمْتَعُونَ الماعون قال ابو عبیده الماعون الجاهلیة کل منفعة و عطیة و فی السلام الطاعة و الزکوة - و يقال اصل الماعون مؤنث و الاصل عوض عن الماء - معان دور و روشن اسب دور و دیدن - و حق کسی را بریدن و سیراب شدن زمین مایه معین آب روان و لیقال به مفعول مزن عن الماء استنبطه کلام معون جری فیله ممان بالغنم روش مایه آب و روانی معان بالفتح منزل و جاسه باش - و مضعی بشام -

مکن - مکن - بیعتة سوسا تمکین پای برجانی کردن يقال مکنه الله من الشیء و اکنه منه یحیی - و استمكن من الشیء تمکن منه یعنی - امکان دست دادن - و زیر بال گرفتن سوسا رضیه را يقال امكننت الضبّة و البحر اده الاضانی ممکن - و قال الکسانی فی کون و قولم ما اکنه عند الامیر شاذ - مکنه (ک) (٢) واحدة المکنز و المکنات یعنی خانهای مرغ - و فی الحديث اقروا الطیر علی مکنا تم الغنم الکاف و کسر با قیل و کناث یز الطیر و مکنا للضب قال ابو عبیده يجوز تخم الکلام ان المکن و ان کان للضباب ان یجعل للطیر شیباً بذاک قولهم مشافرا الحشی و انما هی للابل - و لیقال الناس علی مکنا تم ای علی استقامتهم مکنا بالفتح گیا ہی ممکن جایگیر و همی که و آخر وی عراب پیدا آید فاذا انصرف مع ذلک فهو ممکن الا مکن و غیر ممکن هو المبنی و معنی قولهم فی الطرف انه ممکن انه يستعمل مرة فمرة و مرة اسما فی نصب و یرفع و غیر المکن هو الذی لا يستعمل فی موضع الا ظرفا فی نصب و لا يجوز الرفع بذا اذا کان معرفة و اما اذا کان نكرة او دخلت علیها الا

و الا لام تکلت رفعا و نصباً و جراً - مزن - منته - بالغنم قوت لیتقال به وضعیف المنته و منته السیر اصغفه و اخله - و منته المانعة حصرتها یعنی مانده کردم مثنین ای ضعیف و قوی ضد و سکن است و اگر دست مزن بریدن - و کم کردن قوله تم انهم اجر غیر ممنون و لغت دادن و منته نهادن لغت مزن (٢) صلتها علی امتنان سستی از اسماء اکمی یعنی بسیار لغت و منته مثنی تخصیصی بالغنم یعنی منته لیتقال المنته بهدم الضبیعة و تراکبیدن مزن و مناد و ورطل امتنان امتنا رج - منته بالکسر لغت دادن امتنان شده و بیان کردن نیکی خویش بر کسی منون بالفتح بسیار منت و منده - و روزگار - و مرگ و هی مؤنثه و تمکون واحدة جمعا - من مخففة معناه کسی و هو اسم لمن یصلح ان یخاطب بهم غیر ممکن و هو فی اللفظ واحد و کیون فی معنی الجاعة کقوله تعالى و من الشیاطین من یؤید صونکم و کیست و هذا الاستقامت مخون عندک و اکنه و هو لکن یخو را یث من عندک و سهر که و هو شرط و الجراؤ مخون بیکر معنی اگر مه و کیون نکره مخو مرت من محسن ای بالناس محسن - و کبی بها الاعلام و کبی و کناث اذا قال رایت زیدا قلت من زیدا و فی النکرة اذا قال رایت رجلا قلت منا و فی جاری رجل قلت منو و مرت بر جلی قلت منی و فی جاری رجلا قلت منان و فی رجلین قلت منین تمسکین النونات فی الجمع و کذا مثنونین فی الجمع و تقول فی المرأة منته مثنان منات و ان وصلت قلت منته یا هذا بالتؤین و منات ان قال رایت رجلا و حمارا قلت منی ایادی مرت حمارا و رجل قلت اتی و منی ففقس علیه و هذا کله لفظ الی الحجاز و غیر الی الحجاز لایرون الحکایة فی شیء منه و یرفعون المعرف بعد سما کان کینه او غیر ذلک اذا جعلت من سما متکنا شد و ته من بالکسر خففا معناه انه

وهو حرف خافض وهو لا يتبدل في الغاية كقولك خرجت
من بغداد الى الكوفة وللتبعض كقولك هذا الدرهم من الذهب
وللببيان - والتفسير كقولك مدد ورك من جبل
وفي قوله تعالى - ونزل من السماء من جبال فيها من برد
فالواو لا يتبدل في الغاية والثاني للتبعض والثالث
للتفسير والبيان - وجاء للتوكيد ايضا كقولك ما جاء
من احداهما احد ووجه من رجل اكدهما من وكقوله
تعالى فاجتنبوا الرجس من الاوثان اسه الرجس
الذی هو الاوثان وقوله تعالى ما جعل الله لرجل
من قلبين في جوفه - ويقال ايضا مارايت من شئ اى
منذ سنة قال الله تعالى اسس على التقوى من دل
يوم وجاء بمعنى على كقوله تعالى ولصبرناه من القوم الذين
كذبوا باياتنا اى على القوم - وقوله في القسم ربى
ما فعلت وضعت موضع الباء هنا لان حرف الجر
يؤوب بعضها عن بعض اذا لم يلتبس المعنى - وقد يذف
نونه عند الالف واللام ويقال للكدب -
مول - مول - مؤنة - برداشتن (رفع ف) ٩
ص ٢٢ فهو رجل مؤن -
مهن - مهنه - بالفتح والكسر خدمت کردن (رفع
ف) ٢٢ مهن خادم - ووشيدن شتر بوقت
بازگشتن امتنان بذل کردن چیزی - وخوار و صغيفت
داشتن همانم بالفتح شسته وخواری (رفع صغيفه)
مهن لغت منه -
مين - مين - مدوع مينون ج - يقال اكشدر
النون مينون و مدوع كفتن (رفع ف) ٢٢
ما من ميون لفتح منه - وهو متان ووه مفسوشه
ما جشون - يعجم الجيم وكسر با نام محذوف ست
ماه گون يعنى برنگ ماه جشونيه موضعی ست
برينه -

مشك دانه - بالكسر لقب به الحافظ عبد الله
بن عمرو بن ابان الحديث لطيف ركيه واخلاقه لفته
فارسيه يعنى جاي مشك -

فصل النون

نن - نن - بوى ناخوش (رفع ف) ٢٢
بعضهما نن وانن بمعنى فمؤنن وننن بكسر الميم
اتباعا - وننه غيره - وقوم مناتين - ويقال ما انت
في التعجب -

نخن - نخن - ما هو جمع انا لما من لفظها وتحرك
آخره بالضم لا تقار الساكنين لان الضمة من جنس
الواو التي هي علامة الجمع -

نون - نون - ما هي النون نينان ج - وتيزي
تيج - ونام شمشير ودر ورات ودر بعضه از تفاسير

والقلم آورده اند وحر في از حروف معجزة و هو من حروف
الزيادات و ذوالنون لقب بولس عليه السلام

وتكون للتأكيد مشددة ومخففة في الفعل المستقبل بعد
اللام القسم كقولك في المشددة والله لا ضربن ز ا و
تلحق الامور التي تقول الضرب لا تضرب وتلحق في
الاستقمام تقول بل تضرب وبعد الشر ط اذ اردت
على ان ما كقولك ما تضرب زيد الضرب قال الله تعالى

فاما تخففتم في الحرب فشر وبهم وفي التثنية اضربان وفي
الجمع اضربن لضم الباء والمونث بكسر لا وجمعها
اضربان لضم الميم ثلث نونات ففصل بينين باله
وكسر ثوبتا واما المخففة اذا استقبلها ساكن فمقطعت
واذا دقت عليها وقبلها فتحة ابدتها فان كقول الله تعالى

درع ولا تعبد الشيطان والله فاعبدا - وبها حذف
في الرسل كقول الشاعر (شعر) اضرب عنك الجعوم
طارقها صر بك بالسوط قولن الفرس - تقديره هز

عنك - والمخففة تلحق مكان المشددة الا في موضعين
في فعل الاثنين كقولك اضربان وفي جماعه المونث
اضربان فلا تلحق فيها الا المشددة لئلا يلتبس بنون
التثنية - ويقال نونت الاسم تونيا والتونين لا يكون
الا في الاسماء -

عمننو ومنبن - كعظم بلفظه بعض النوران غروره شون
نقته - بفتح النون - والقات والنون المشددة
والدالي جعفر احمد وزير الدولة العلويين من بني حمود
بالاندلس نوقان بالضم شمسيت منه الفقيه محمد بن
ابى علي بن ابي نصر والو المكارم فضل الله بن الحافظ
ابى سعيد وناصر بن اسمعيل ومحمد بن منصور على ابن ناصر
بن محمد الفقهاء النوقانيون -

نن - موى كم زور ومحمد بن عبد الله بن النون
رويا عن اجازة -

فصل الواو

وتن - وتين رگ دل وقد وتنت
آتش اى صبت وتينه - وشى واثن لى
تأبست وتون وتنه واكنم بودن (رفع ف) ٢٢
٢٢ واثن آب روان واكنم مواثمه ملازمست
كروان -

وشن - وشن - بفتحين بيت وشن او ثمان ج
واستوشن من المال اى استكثرنه واستوشن
بالاء ايضا - واثن واثن بفتح -

وجن - وجين - زمين درشت هموار دبلند
ناقه وجاء سخت واستار قيل هي عظيمة الوصينين

وكراد وادى وخته ثلث حركات رخسار خيه بالضم
معتوما كذا لك نفيها اليع نعت رجل موعين عظيم الوجات
ويقال ما دورى اى من وجن الجلبه هو ا

مشك

نن من بنين
نقته

نخن

نون - نن

مول - مون

مهن

وشن

مين -

وجن

ما جشون

بجمن - هجان - باکسر شران سپید موسی قسوی
فیما لذكر والموت والجمع لقال ناقة هجان وابل حجان
وہجان العینا - وارمن ہجان طیبہ الترب
مرب - وامرأة ہجان اسی کریمہ وقول علی رمی اللہ
لعلی عنہ ہذا حبای وہجانہ فیہ وکل جان پیدہ الی
فیہ یعنی خیارہ - ہجانہ گرانگلی ونبکوئی ہجنتہ بالفم
اکسی و فرماگی - وپدرآزاد و مادر بندہ بودن رع
لضفہا بجین لعت منہ - ہاجن دختر نارسیدہ
کہ اور اشوہر دہند وکذلک الصغیرۃ من الہائم
وفی مثل جلت الہاجن عن الولد وملت الہاجن عن
الرفد وہو الفتح الفم وقال ابن الاعرابی جلت الہجنتہ
عن الہاجن ای کہت قال ہی بنت لبون کحل علیہا
فعلق نم نمج وہی حقہ - ہجین ہجین ساجن - ورت و
بایع کردن ہجنان نارسیدہ را طی کردن ہجنتہ
یا کسر خلمہ کہ اول بار آرد و توبادہ نماید -
ہرن - ہرون - آرامیدن و آرام دادن لازم
و متعدد مع ف اک ۲) ہماونہ مصالحتہ ہزنہ بالفم
ہشتی و صلح یقال ہدعت علی دخن ای سکون علی غل -
و ہماونت الامور ای استقامت - ہران بالکگل
گران سنگ ہرن لفتین ج - ہدین آرام دادن
زن کودک را سجن و آہستگی -
ہرن - ہوازن - قبیلہ از قیس -
ہرن - ہلیون - مثل ہرزدن گیاہ -
ہمن - ہمین - گواہ و آنکہ امین کند دیگرے
را اخوف واصلہ تا من و قد ذکر فی فصل الالف
من ہذا الباب و ہومن صفات اللہ تعالی -
ہنن - ہنین - نالیدن - (مع ف اک ۲) و
ہرستین و یقال ما بالبعیر ہناتہ بالفم ای ما بہ طرق
و اہنۃ اللہ ہون ہنۃ د ک ف ۲) نوعی از

خارفت -
ہون - ہون - آرام و آہستگی کردن رع ف
۲) و منہ قولہ تعالی ہشون علی الارض ہونا و سبک
شدن لقال بان علیہای خف - ہون آسان و
سبک کردن کسی شئی ہین ای سہل و ہین بالتخفیف
ا ہونا ج قوم ہدین لہون ہون بالفم
خواری - و نام مردی اہانہ سبک داشتین -
ہوان ہمانہ بالفم خواری و سبک داشت کل فیہ
ہمانہ ای ذل و ضعف - و استہان بہ و ہمانہ شجرہ
وقولہ لا تمین الفقیر علیک آن ترکع یوما والد ہر قدر فہ
اراد لا تمین ہون التکید الحفۃ فخذت عند الوصل
و یقال امش علی ہنیک ای علی رسلک - ہون
روز و شبہ ہاون م معرب و کان اصلہ ہا دون
لان جمعہ ہواوین مثل قانوں و قوانین فخذ فوا منہ
الواد الثانیۃ استنقا لا فوا الاولی لانہ لیس
فنی کلام فاعل بالفم -
ہیون - کعبور تندرہ -
ہشمنہ - بسیار گوی -
ہیرون - کزبتون نوعیست از خسرو
ہارون نام شجرہ ہاران بن تاریخ اخوانہم
و البولوط علیہا السلام و الہرنوی و الہرنۃ اولاد
بنی بوالقرنۃ اولاد لیلۃ جید لوجح الخلق
ولیسین البطن -
ہرشن - کز برج فراخ کچ دہان -
ہنکن - ہشمان شدن -
ہنرمین - کج و حل جماعت معرب ہجمن او ہجمن
یعنی ہجتم و - فصل الیاء
ہین - ہین - نخس پانہا ہیرون آمدن کودک

از رحم لقال امینت المرأة و العاقۃ -
ہیرون - ہیرون - (ف ۲) آب گشن و ہونم
ہیزن ذویزن - لفتین نام ملکی از ملوک حمیر
رامح یزنیۃ منسوب الیہ لقال ریح یزنی وازنی
و یزانی وازانی -
لیقن - لیقن - لفتین ہیر فزوت -
لیقن - لیقن - ہیکانی لیقن مصدر منہ - دمع
ک ف ۲) و لقت و القیت و استلقت و یقینت کل
بمعنی وانا علی لقین منہ - و رباعبر و اعن القن
بالیقین و بالظن عن الیقین -
ہیمن - ہیمن - لفتین یعنی از شہر یا ہینی و بیان
تخفیف الیاء منسوب لوی و الالف عوض من یاء
النسبۃ فلا یکتبعان و قبل مشدودہ قوم یمانیۃ و یماون
ثانیۃ و ثانیون - وامرأة یمانیۃ الیضا - و امین الرجل
و امین و یامن اذا اتی الیمین و کذلک اذا سار ہمینا
و لقال یامن باصحابک ای خذ ہم عنیہ و لا تھل تیان
ہم و العاقۃ تقول - تمین خولشتین را بہ یمن منسوب
کردن و تبرک کردن تمینی کرانہ یمن ہیمن بالفم کہت
یقال یمن علی قومہ مجول و ہمن معلوما ای مبارک
علیم ہومیمون و یامن ہیمن خلاف لیسار - ایمین
خلاف اشاکم ہمنۃ سوی راست خلاف لیسیرۃ لقال
نعد فلان ہمنۃ - ایمین ہمنۃ خلاف لیسیر و ہیسیرۃ
یمین قوۃ و فلان عناننا بالیمین ای ہمنۃ ہمنۃ - و فلان
فلان علی ایمین الیمین ای علی الیمین و سوگند ایمین
ایمان ج - لقال سنی بذک لا نھم اذا تھا لغوا ضرب
کل امرئ منہم ہمنۃ علی یمن صاحبہ و سوگند راست
و لا یجج لانه ظرف و الظروف لا یجحد یجج لانا ہما
واقطار مختلفۃ الالفاظ و دست راست و تصدیق
بالشہد بلا ہا و اما الذی فی حدیث عمر رضی اللہ تعالی عنہ

ہجن
ہون - ہیرن
ہیزن
ہیقن
ہیقن
ہیمن
ہرن
ہیون
ہشمنہ
ہیرون
ہرن
ہین
ہجمن ہرشن
ہنکن
ہنرمین
ہنن
ہین

<p>يا حسين نام و ذكرني (س ي ن) بينه - ابو عبد الرحمن الحمراوى شمر فتح مصبر اليه نيسب حمام نية بمصر وعبد العزيز بن ابراهيم بن هبة الدين نية روى - يون - الفتحين و هيت بهمين يون دس ست بياص صهبان يونان بالضم دس ست به لعلك دس ست ديكر ما بين برقة و بيلقان واليونانيون جميل انقرضوا - مين - الفتحين چشمه السيت يا وادى ست ما بين ضاحك و ضوحيك -</p>	<p>والكسر و رجا حذو الله الهاء و قالوا ام الله و رجا القوا الميم و حذو مضمومة و قالوا ام الله ثم كسر و بنا لا هنا صارت حرفا واحدا فيشبهونها بالباء فيقولون م الله و رجا قالوا من الله بضم الميم والنون ومن الله بفتحها ومن الله بكسرها قال ابو عبيدة كانوا يحلقون باليمين القيا و يقولون يمين الله لا فعل كذا ثم يحج اليمين على اليمن و حلقوا به فقالوا اليمين الله لا فعلن كذا قال فهذا هو الاصل في امين الله قيل القيا قطع و هو جمع يمين و انما خفت بهزمتا و طرحت في الاصل لكثرة استعمالها - ليسن - الفتحين متغير شدن آب چاه (دعك ان)</p>	<p>زودنا سيميتيها من المبيد فانما لتغير معنى فابدل من الهاء الاولى تا اذا كانت للتأنيث - يمينه بالضم نوعى از برد ما فتحى ام الكين نام و ايه فرزندان رسول عليه السلام امين الله اسم وضع للقسم كذا بضم الميم والنون والهاء الف وصل ولم يحى في الاسماء الف الوصل مفتوحة غير ما قد دخل عليها لام التبدل للتاكيد يقال ليم الله فتزهد بالالف في الوصل و هو مرفوع بالابتداء وخبره محذوف والتقدير ليم الله ولهم الله ما قسم به و دخل فيها كات الخطاب كما في حديث عروة بن الزبير ليمك لمن كنت ابتليت لقد عانيت و رجا حذو الله النون فقالوا ايم الله بالفتح</p>	<p>ينه يون مين ليسن</p>
--	---	---	--

باب الهاء

فصل الالف

<p>ف اك ۲) قوم انه مثل ا نج - او ه - وقولم عند الشكاية او ه من كذا ساكنة الواو وانما هو توجع و رجا قلبوا الواو الفاء و قالوا آه من كذا او ه من كذا بالتشديد و جذت الهاء القيا و من كذا فقال او ه بالمد والتشديد و فتح الواو - يقال اوتاه القيا با دخال الماء يدرولا - تاويه تاوه آه كفتقن الاسم آهته و يردى آهته مشددة من اه اذا توجع - و يقال فى الدعاء عليه آهته كك اوة لك بجذت الهاء مشددة ايه - ايه - بالكسر اسم لامر معنى و كير كوى و ايه حديثا بالتثنية اذا وصلت - قيل اذا قلت ايه بالتثنية فانا ما مره بان يزيك من الحديث المصوب و نيكيا كالك قلت بات الحديث وان نوتها كانت قلت بات حديثا مالان التثنية تنكير فاذا اسكنته وكففت قلت ايتها عات اذا اردت التبعيد قلت ايتها الفتح الهرة بمعنى شيئا و ايتها بمعنى مهيئات و ايهان بالنون مكسورة كالشبهة كذا تاويه خواندن شمر ايقال ايهت اجل و ايهت باجل</p>	<p>استحارتم قطع الهرة الموصولة الداخلة على لام التعريف فى القسم والنداء كقولهم افان الله فعلن و يا الله اغفر لى الامرى انما لو كانت غير عوض لم تثبت كما لم تثبت فى غير هذا الاسم و الله اى عبد عبادة و قرى قوله و يترك د التثنية اى و عبادتك و آلهه القيا نام و معنى بجزيه - و نام آفتاب غير مصروف بلا الف و لام و رجا صرفوه و ادخلوا عليه الالف و اللام - آلهه تان تالمه يستش فرمودن تاله اى تعبد و تنسك - اله الفتحين سر كشته شدن (دعك اك ۲) و صلوه يوله - و يقال الست على فلان اى هتد جزى عليه - امه - امه - الفتحين فراموشى - و فراموش كردن - (دعك اك ۲) و قرى دادكر بعد امه اميهت انكه بر كوسيد بر آيد كالحصبة و الجدرى يقال امهت لغتم تو و هاننى مامو به و يقال فى الدعاء على الانسان آهته و اميهت - امهت بالضم ما در آهات ج - انه - انه آنيه - الوه رخين از گرانى باز دى</p>	<p>ايه - ايه - فراموش كردن و باز يا آوردن كما ريرا يقال ما ايهت لامر آهها - و ما ايهت لكسر مثل نهبت آهها - ايهت بالضم و التشديد بزرگى و بزرگوارى و تاناه الرعل اى تكبر - اته - تاته - مبدل من لقته - اقه - اقه - فرما بزرگى و طاعت كاته ايه - ايه - مقلوب قاه - اله - اله - بالكسر على فعال پرستیده شد بمعنى مفعول مثل امام بمعنى ماموم و موم به - و منه الله و صلوه الاله لانه مالوه اى مبدود فادخلت عليه الالف واللام و حذفت الهرة تخفيفا لكثرة فى الكلام ولو كانت عوضا منها لما اجتمع مع المعوض منه فى قولنا الاله و قطعت الهرة مع النداء للزود بها تفنيها لهذا الاسم و قيل الالف و اللام عوض منها و يدل على ذلك</p>	<p>او ه ايه اته اقه ايه اله امه انه</p>
--	--	--	--

اذا صحت بها -

او - يفتحون فراهم آمدن کار قوم (ع ص ۲)
انزله نوره كنه اذ كرون كشي وغو دستانی -
اچمه اندوه - آه اها واهته واهته اندوگین شنه
تو جمع تو جمع الكیب فقال اده ادها -

فصل الباء

بده - براهته - بالضم اول رفتار اسب بده ناگاه
وكان اندیشه آمدن (ع لفتحها) و بده با مراد اذا استقبلته
وباو به فاجاه والاسم الباهته والبهته بالفتح فيهما
وهابتيا و بان بالشعر - و رجل مبده بالسكر -
بره - برهته - بالضم والفتح متى دراز از روزگار آید
یکی از ملوک بمن و هم نشسته بر به بن الحارث و يقال
ذوالنار - و بر به بن الصبح اليضا من السمن دكان
جوادا حالما - و بر به الاشم الحبشي اليضا من ملوك اليمن
و هو ابو كسيم صاحب الفيل بر به زین باگو بخت
لرزان اندام بر بهوت لفتحین چاسی مجنونه
و فی الحديث خبر بر فی الارض زمزم و شمر فی الارض
بر بهوت يقال فيه ارواح الكفار و يقال بر بهوت بالضم
و تخفيف مثل سبروت -

بله - بلهته - بالضم و التثنية تادان و سلم دل شدن
(ع ص ۲) تباة مثله آله بها لغنان منه بله
ج - و فی الحديث اكثر اهل الجنة ابله یعنی ابله فی الدنيا
تلقاه اتمامهم لما هم اکیاس فی اسر الاخرة شباب یلهو
عیش ابلهوه - و تارة غمومه - تبا له ابله غمودن - که
نباشند و بهو بکهنه من العیش اسی فی سعه - بله
کلمه مبتدیه علی الفتح معنا باو ع یعنی بان - و فی الحديث
اعدت لعبادی الصالحین مالا عین اکت و لا اذ
سمعت و لا خطر علی قلب بشر له ما اطلق علیه -

بو - بو - بالضم مرغی مانند بوم بو بهت مونت و
یشبه به الرجل الاحق - و تو لم صوتی فی بو بهت بر او بها
الباء المنثور الذی یرسی فی الکوة - و يقال بوبت
له و ما بوبت له بالضم و الک - اسی ما فطنت له باه
لغة فی البارة و هو المخرج -
بهم - الاله - اللج یعنی گویا گویا بهی تن اور
بهاه فی الهدیر مثل نجاح -

ما بابهت له - یعنی ندیر یا فتم - (ع لفتحها)
بجیر - کزیر ابن علی بن بجیر الطبرسی محدث -
ابر قوه - کسفتقور معرب بر که ای کناره کوه شمریت
بفارس منه ابو القاسم احمد بن علی الوزیری و هیست
بر شمش مرعله از نیشاپور -
نهما - بالکسر و القصر و هیست بر شمش منسنگ
از فسطاط طمعه شد آنجا خوب میشود -
بو به - کزیر و يقال بسکون الواء و فتح الباء
و الدلوک العجم -
بیمه - بالفتح و التثنية و آگاه شدن (ع ص ۲)
ف ۲) لیدی باللام ابن بایه او بابه محدث -

فصل التاء

تره - ترهات - بالضم و التثنية یدرهما لے که
از راه برگ بر و نارد و ترهته یکے فارسی معرب
ثم استعیر فی الباطل و ما س یقولون تره ای اطل
و اجمع تراریه -
تفه - تافه - چیز حقیر و اندک (ع ص ۲) لقال
قد تفه و فی الحديث فی ذکر القرآن لا یفقه ما یفقه
تفه بکسر ثانی بی مزه -
تمه - تمه - لفتحین تبا ه شدن طعام و گوشت تاهته
کذک (ع ص ۲) و تبا ه شدن بر و گوشت تاهته

نشاة مثاک بالکسر التثنية لنبها اذا حلب -
تهته - تهته - در ماندگی زبان سخن مثل گفت
تهته ترهات و ابا طیل -
تیمه - تیمه - بالکسر لفتح تکلمه کردن - و تثن بهر جا
سرگردان تیهان مثله (ع ص ۲) و هیست
و يقال تیمه نفسه و توه ای حیر و طوطها و ما تیمه و
ما تویه یعنی - تیمه بالکسر ایضا بیا بان آتیه و تاتویه
ج - و فلا تیهتا و دارض تیهته و اصله فعلة -

تجه - له - لغة فی التجه ذکره هنا علی اللفظ -
تله - لفتحین تلف و یجودی و سرگشته (ع ص ۲)
ف ۲) و تله کذا و تله عنه فراموش کرد آنرا و آله لعل
بیماری پاک کرد آنرا و تلهو الغفل و تاله و تیمه
یعنی مرد پوش فته -
توه - بالفتح و ضم پاک شدن و رفتن و تکثیر شدن
و شوریده عقل گردیدن (ع ص ۲) و تیمه
کردن و يقال فلان توه توه بالضم و تواه و تاتویه
ج - و ما تویه یا تیمه -

فصل التاء و من بقیه الصراح

تاهته - ملازه یا من دندان -
تهته التاج - یعنی برت گد اخته شد -

فصل الجیم

جبهه - جبهته - پیشانی رجل جبهه بزرگ پیشانی جبهه
مونت - و تصغیره سمی جبهیا و الاصحیح - جبهه الاسر
یکے از منازل قمر و است فی الحديث یس فی الجبهه
صدقه ای اخیل و جماعت مردم جبهه بر پیشانی زدن
و بکرده پیش آمدن - و ما یست بروی کسی و درون
ولی و دوزخ و باب آمدن (ع لفتحها) لقال جبهیا

بو ه

اده - تهته

انزله نوره

اچمه - تیمه

بهمه

بده - ماباهت له

بجیمه - تمه له

ابر قوه - تله

بره

نهما

توه

بو به

بیمه

تاهته

بله - تره - تهته

جبهه

تفه

تمه

وزمه الرجل بالجر كما بهر وسخت شد (ع ك اف ۲)
ورمته الشمس كمنع كل ذلك لغة في الدال والذال
ازاه كجاه دهی ست نزدیک نیشاپور -
الزهره - المختار فی غیر مرآة -

فصل السین

سینه سینه لفتحین رفتن عقل از پیری سبوه
پیر خروت سینه کذک -

سسته است - حلقه الدر - سته لفتحین اصل
فی الاست استاهج - بحرف التاء قلت -
وفی الحدیث العین و کاه السه و یروی و کاه است
بحرف لام الفعل - استه کاه سرن ستم لفتحین
ستای کذک - و امرأة ستاه و ستم - سته السین
کسه رفتن - و زود بر کون (ع لفتحین) و اذا نسبت
الیها قلت ستهی وان شئت قلت استی ترکته علی حاله
وسته الصیاء کله التاء کما قالوا حج - و قولهم با سست
فلان شتم للعرب - و ما زال فلان علی است الدر
مجنونا ای لم یزل یؤثر بالجنون -

سقه سقه لفتحین بی خروجی و سکی و هو عند الحکم
و لقال تسفت الریح الشجر ای مالت به - و تسفیه
عن ماله ای خرعه عنه - و تسفت علیه و الیه اذا
وسفته ای نسبت الیه و سفته ساقه تعالی غیر محرم
مسا فاما و لقال سته نفسه و عن رایه و لطر عیشه و الم
بطنه و وفق امره و رشده و کان الاصل سفت نفس
زید و رشده امره فلما حول الفعل لی الرجل تصعب بعده
هو قوع الفعل علیه لانه صار فی معنی سقه نفسه بالتشبه
بهذا قول البصریین و الکسانی و یجوز عندهم تقدیم هذا
لما یجوز فلاسه ضرب زید و قال القراء لما حول الفعل من
الی صاحبها خرج بالبعده مفسر الیل علی ان السقه فیه

و کان حکمه ان یکون سقه زید نفسا لان المفسر لیکون الا
نکرة و لکنه ترک علی اضافته و لقب بالنکرة تشبیها
بها و لا یجوز عنده تقدیمه و مثله قولهم ضفت به و زفایت
به نفسا و المعنی ضاق ذری به طابت نفسی به سفاة
سفاة بالفتح فیها یخبر و سبک شدن (ع لفتحین)
سقه لفتحین کذک (ع ک اف ۲) سفیفیت منه
و سیر ناشن از آب به بسیاری خوردن یقال
سففت الشراب بالکسر اذا اشترت منه قلم تر و
سفک الله الشراب - و سافت الدن و الوب
اذا قا عدة فشربت منه ساقه لبعده ساقه -

سمه - سموه رفتن اسپ چنانکه مانده نشود (ع
لفتحین) فوسامه ستمه ج - و سمه فوسامه ای ویش
و جری فلان الستمی اذا جرى الی غیره لبعده ستمی
بالضم و التشدید و روع و باطل و ذمیت ابله السمع
لذم ذمیت متفرقة - و ستمی هو اربعین السماء
و الارض -

سسه سسه لفتحین واحد السین سال و قحط و
اصلا سسه و جمعها سنوات او سنة من سته النخلة و
تسنت اذا اتت علیها السنون - و نخلة سناه سال
برائے تحمل سنة و لا تحمل اخرى - و لقال ارض نبی فلان
سنة اذا كانت مجردة یعنی قحط ناک و لقال تسنیت
عنده و تسنت عنده سال کردم بانتگ سال
کشیم و استاجرة مساناة و مساناة فاذا جمعت باواو
و النون قلت ستون بالکسر و الفهم و نین بکسرتین
و اما من قال سنین و نین برفع النون فیه قولان
احدهما انه فعلین مثل غسلین مخذوقه و جمع شاذ و الثاني
انه فعل و کسرت قاه و کسرة بالبعده و قد جاء علی فعل
جمع نحو کلیب و عبید الا ان صاحب هذا القول یجعل
النون فی آخره بدلا من الواو و فی المأذ بدلا من الیاء

و قوله تعالی یسسه ای لم یتغیره السنون و التسنه
التسکح الذی لفتح الجوز و الشراب و غیره بالیغ
گره لیستن شراب و نان و جزآن -

سنه ساه - و سمنساه - بالکسر فیه و ضم الما و
کسرا آخر کل شئ -

سوهای - بالضم و هیست باخمیم از زمین مصر

فصل الشین

شیه شیه بکسر الاول و سکون الثاني و فتحه الصیاء
مانند شیه مثل شیه لفتحین - مشابه مشابه جمع
علی غیر قیاس کما سن مذکیر - شیه بالضم پوشیده گ
کار اشتباه پوشیده و مانند شدن مشبهات کار با
مانده و شکل مشابهات مثل شیه مانده کردن شیه
مانستن اشتباه مشابهت تشابه مانده شدن شیه
لفتحین سرج - کوز شیه لفتحین و شیه بالکسر کوزه تخمین
شبهان لفتحین نوعی از طاق و شورگیا به -

شده شده - بخودی و دهرشت و الا سم لشد
بالضم و شده لفتحین مثل نخل و کل یقال شده الریح
ای دهرشت و شغل فهو مشدوه -

شمره - شمره - از ناک و مرص شدن (ع
ک اف ۲) شمره آزمند -

شفه شفه - لفتحین لب و صلا شفه لان تصغیر یا
شفیه شفاة ج - شفی و شفی منسوب بوسه رجل
شفاهی بالضم لیس یعنی سطر لب شفی آنکه لبها لیش
فراهم نیاید و رسم قوم ان الناقص من الشفه و اولاه
یقال فی الجمع شفوات و لا دلیل علی صیغه - و یقال
فلان خفیف الشفه ای قلیل السؤال للناس و یقال
له فی الناس شفه ای شفا حسن - ثبت الشفه سخن
شفه مشغول کردن - و الحاح کردن و رسوال ع لفتحین

زاه
الزهره -

سوهای -
سینه -

سسته -

سمه

سسه -

سقه -

شهره

شفه

۱۲ لقب ابی اسمعیل بن ابی القاسم سید الکاتیب۱۳ له نادان دامن و منگشته دلو وانه ۱۲

و ذهب الیه النعمی بالضم والتشديد المعین لیا اذ
لم یبرین ذہبت -
عوه عواجته - سفت عیة الزرع والیف جملا
رسیده ارض معیوبه - و اعاه القوم سلسه اصابت
ناشیتم العابه و اعوه مثله - تعویہ باخرشرب و آمدن
وکل من احتسب فی مکان فقد عوه -
عرجون - کز نور گیا به عراہین تج - و ذکر فی انو
عقوة - لغتین برابر گردانید چیزے با چیزے
(ع لغتھا) عفاہیہ بالضم سطر -
عہ - مردم کم شرم ستیزندہ - عہ زجر بالابل عند طیس
لیقال عہہ بالابل ای زجر بالیخہ عند طیس -

فصل الفاء

فہ - فارہ - مرد زیرک قرابتہ مصدر منہ (ع لغتھا)
فہو فارہ و ہونادر و قیاسہ فہیہ - و لیقال للبرذون النبل
و الحمار فارہ بین الفروہ و الفراہیہ - و الفراہیہ
و ہراذین قربتہ مثل صاحب و محبہ و قرہ طلاق
الفرس فارہ للن راع و جواد - و افرہت لثانیہ
مفرہ و مفرجہ اذ کانت تنج الفہرہ و مفرجہ الفیاء - و
لیقال فرہ کسر الثانی اے اشرو لبر و منہ قری قولہ تمہ
و تخمون من الجبال بیوتاً قرینین و قرہ فارہین
فہون فرہ بالضم -
فقہ - فقہ - بالکسر استن (ع ک اف ۲) فقہیہ
لیقال فلان لالفقہ و لانیقہ و انفقہ ای علمتہ شخص بہ
علم الشرعیہ و العالم بہ فقہیہ - فقاہیہ فقہیہ شدن (ع
لغتھا) فقہ است و فقہ جو بنفسہ مقایمہ سباحہ فی الفقہ
فکہ - فاکہ - میوہ فاکہ اجناس میوہ ہا فاکہا فی
میوہ فروش فاکہیہ بالضم خوش منشی و بالفتح مصدر
(ع ک اف ۲) ریل فکہ ای حبیب النفس مراح و ایضا

الاشتر لبطر و قری قولہ تعالی و منہ کافوا فہی کلبن
ای اشترین و فاکمین ای ناعین - مفاکہہ مازحت
لیقال لا تفاکن امہ و لا تبلی علی اکہ - و لفقہ ای تعجب
و منہ ایضا قولہ تعالی فظلمتم تفکون ای تمندمون - و
تفکمت ہای تمکت بہ - افکرت الناقہ اذا حبث
فی انہا خشوۃ عندا کل الیہ یج قبل ان تضع فہی فکہ
فاکہ بن المعیرۃ نام مردے -
فوه - فوه - بالفتح اصل للفم لان الجمع اقواہ فاشقلوا
اجتماع الہائین فی قولک ہذا فوہہ فخر فوا الہاء فقالوا
فوفہ فوفیہ فانزیدونی زیدی الاعراب الثلاثہ و کذا فی
الاغناء الی نفسک ہذا فی ویستوی فید لا عراب
الثلاثہ فاذا افرد لم یحتمل الواو و التثنوی فخذ فوہا و ابدوا
المیم من لہاء و قالوا ہذا فم و فمان و فموان - و تبیل
لوکان المیم عوضا من لو او لما اجتماعا - و لیقال کلیمہ
فاہ الی فی ای مشافہا و نقب فوہ علی الحال و لیقال
فاہا لفقہ ای الخبیثہ لک ای حبیل اللہ لفقہ لالہن
و التراب کما لیقال لفقہ الحجر و لفقہ الاتلب -
فوہ بالتحریک فرخ و ہن شدن (ع ک اف ۲) اقوہ ہا
لعتان منہ ویرادن ثنیہ علیا و دراز شدن ان نحالہ
فویاء الی کانت اسنانا الی تجری الرشا و منہا طوالا
فویہ بالضم و التقدید ہا نہ کوی و دہانہ بجوی فوہ
ج - و ایضا بوی افزار و ہوا لیلج بہ لطیف ان التویل
ما لیلج بہ - لا طعہ لیقال فوہ و اقوہ و افوہ فام
شاعری و لیقال ان رد القویہ لشدید اے القافہ و ہ
من قمت بالکلام و تخفیف الواو ایضا یقل غراش
ان رد القویہ - و لیقال فوہہ استدی جملہ اقوہ - و
فاہ بالکلام لفیوہ ای لفظ بہ - و لیقال مانث بکلمہ
و القویہ ہست محسی ای مانتخت فیہا مقوہ مرکب کوی
و استلہا الہزل قویہ فیہ اذا اشتد اکلہ بعد قتلہ

فصل القاف

قمہ - قامہ - قلم - ای شتر سر و پودارندہ قمہ بالضم
قوہ - قویہ - بالضم شیر مزہ گردانیدہ قوی نوعی از
پارچہ ہاے سپید -
قمقہ - قمقہ - خندہ سخت ہا آواز لیقال قہ و قہقہ
بعثہ نوعی از رفتار و ہو مقلوب بہ قہقہ -
قمیہ - قماہ - فرمانبرداری و طاعت لیقال مالک علی
قاہ ای سلطان - و القیہ الرجل و استیقہ ای طاع
و القیہ ای فہم لیقال القیہ لہذا الامر سلسہ الفہم -
القرہ فی الجسد - محرکہ کالقح فی الانسان قرہ کفرج
و القہ اقارہ و قرہا و مققرہ و قوب الجسد من ققرہ
و اسوا البدن و تقشرہ من شدہ الضرب -
القلم - القرہ فی معانیہا علی جزئی و کسری موصیبت
نزدیک مدنیہ شریفہ قلیا محرکہ مشدقہ البیاء کمر حیا
و بردیا و قلی کبیر الہاء المشدقہ حقیقہ لسمہ
ابن ابی و قلمہ شہرست بکنارہ دریاعان

فصل الکاف

کدہ - کدہ - کدہ - و خراشیدن (ع لغتھا)

قیہ - قیہ - بسا رخوار و اصلہ قیوہ و ہوا لیلج الی
قیہ موت -
قمہ - قمہ - قماہ - در ماندگی بہ سخن (ع ک اف ۲)
رعل فہ و امراۃ فہ لعتان منہ و لیقال فہست فہست
ازاعیت و لیقال سفیہ قیہ - و اقہہ اشد و قہمہ و
لیقال خر جبت حاجہ فا فہنی فلان حتی فہست ای
السانیا حقہ نسیت - و فی الحدیث ما سمعت منک
فی الاسلام قلیا لغیہ السقطۃ و الجملہ و نحوہا -
قسطہ - لغتین فرخ شدن پشت (ع ک اف ۲)
ع
قمہ
قوہ
قرہ
قمقہ
قمیہ
القرہ
قہ
قلم
کدہ

منظرة - في الارض ذهب فيها مظف كعظم ستوده شده
المليحة - المليح واطمت اى اعذرت بالفتة المنقلة
ذا بهى لى مرويهوش رفته -
ميه - شمشير وزان باب زنگار کردن ماهيت الركية
متيه كما بهت تموه -

فصل النون

نيمه - شى - نيمه - بالتحريك (دك ۲) اى بشو وگم شده
بى طلب يافته يقال وجدت الغنائة نيمه اى وجدت
لا عن طلب - نيمه نام آور و بزرگ شدن در غنيمتها
فدويميه و نابه و هو خلافت خال - ونيمه اى فعت
من الخول يقال اشيعوا ياكلنى فانها نيمه - انتباه
ببدا ر شدن انباه بيدا کردن - وفراموش کردن حاجت
كس را نيمه نيمه بفتح الباء نيمه بيدا کردن و نيمه
گردانیدن بر چیزی نيمه بيدا و بهوش يار شدن و
نيمت للامر بالكسر نيمه بنها يا آوردم كار را بكار نيمه
بود نيمه بدير حيه از نيمه -
نجمه - نجمه - راندين و بازداشتن (دع ففتحها) يقال
ما نجمت الرجل و ما نجمته و ما نجمته - ناجه انكه البشهر
و رآيد و ناخوش آيد ش -
نمده - نمده - راندين شتر يقال مذبهت البعير اذا
زجرته عن الحوض وغيره - و مذبهت الابل اى سقتها
مجمعة (دع ففتحها) و يقال كان طلاق الجارية
قولهم اذ بهى فلان اذ بهى سريكم اى لا اؤد املك لتدب
حيث شارت - مذبهت بالفتح و الضم بسيارى الى الز
صامت و ناطق -

نمزه - نمزه - بالضم دورى از ناخوشى و پرمانى
(دع ففتحها) يقال نمزهت الارض و مكان نمزه
و اصله من البعد - قال ابن السكيت مما يفسد الناس

في غير موضع قولهم خر جاشتره في الرياض اذا خرجوا الى
السباكين و انما النمره و تيا عن المياه و الارياض -
و يقال منه فلان نمزه عن الاقدار و نمزه نفسه عنها
اى يباعد بها عنها - و النمره البعد من السور - و
نمزه الفلات ما تباعد منها عن المياه - و يقال شقت
الى غم نمزهت نمزها اى باعدتها عن الماء (دع ففتحها)
و فلان كرم نمزه اى بعيد عن اللوم و هو نمزه الخلق
و مكان نمزه اى خلا بعيد من الناس -

نقه - يقال نفهت نفسه اى اعيت و كذبت (دع
ك ات ۲) ناقه مانده شده نقرج - انفاة نفيت
متعديان فيه - و جل منقه و ناقه منقه - منقوه مرويه
دل تر سنده (دع ففتحها) -

نقه - نقه - لفتحين بر خاستن از بیماری (دع ففتحها)
ف ۲ نقوه بالضم كذا (دع ففتحها) ناقه نقت منه
نقه - حج - انفاة متعدية - و نقه الكلام و نقه
نقها اى فقه و فلان لاليفة و لا نيفة - استنقاها پرديدن
انقه لى سمك اى ارعينه لى كوش بن دار -

نكه - نكه - بوى دبان نكه بالفتح شميدن بوسه
و بان يقال نكهته اى شمت رجه و به کردن تا بوسه
و بان او معلوم كنند استنكاها فرمودن تا به كند يقال
استنكت الرجل فنكه في وجهي نيكه كذا (دع ففتحها)
و ففتحها) نكه بالضم و التشديد شتران آواز فرود رفته از
ضيقه و بهى لغته تميم في النكه و نكه الرجل مجبولا لى
تغيرت نكهته من الخنجه و يقال منه في الدمار لال انسان
هنئت و لا تنكه اى صبت خير و لا اصابك - نفر
نم نهمة - بازداشتن از چیزی نهمة لازم منه
و نهمة السبع اذا صحت به لتكفه - نهمة جامه تنگ بافت
مثل اللهل و اللهل - و الاصل نهمة نهمة شل
بات فادلو الوسطه نونا للفرق بين فعلن و فعل

نوا و النون لان في الكلمة نونا -
نوه - نوا - الشئ ينوه - اى ارتفع فهو ناه و نوبه
متوبها اذا رفعت و نوبت باسمه اذا رفعت ذكره ببلند
نام كردن و ناهيت نفسه اى قويت - و ناه
النبات اى ارتفع فهو ناه -

النمه - لفتحين شبه الحيرة (دع ففتحها)
نميه - بالكسر نه لست مابين سمستان و اسفرائين
النائه الرفع المشرف و ناه تياه ارتفع و اعجب
و نفس ناهية نهية عن الشئ -

فصل الواو

و به - و به - يقال فلان لاوبه و به لى غيبه باك
نيس بوى اى لا يبالى به و ما و بهت و ما و بهت له
لے ما فطنت له ندا لنتم اورا (دع ففتحها) و بهت
و انت تيه بالكسر مثل تحيل اى تبالے -

وجه - وجه - روى و وجه حج - و يقلب الوجه و بهمة
ف يقال اجوه و سوسه وجه مثله و الهاء عوض من الواو
و هذا وجه الراء اى هو الرامى لنفسه الاسم الوجه
بالضم و الكسر و آجته روى و روى کردن و قعدت
و جا بك بالكسر و الضم اى قبلتك - و آجته له را
اى سخ له لى روى و او او را و هو افعال صارت الواو
يا لكسرة ما قبلها دالیا تا و او غمت ثم بنى عليه
قولك قعدت تجا بك بالضم و الكسر و تجبت اليك
آجته اى توجهت اليك - و وجهه فنه حاجت
و وجهت وجهه لله - و توجهت نحوك اليك توجه
الشيخ اذا و لى و كبر - و فى المثل اجمع ما يتوجه الى
لا يحسن ان يادى الغالط شىء متوجه لى على
جهت لا يختلف و جابه روى شناخته و با قدر شدن
دع ففتحها و جبهه با قدر و جاه - و جبهه كنهت شىء لى

وجه - وجه - روى و وجه حج - و يقلب الوجه و بهمة
ف يقال اجوه و سوسه وجه مثله و الهاء عوض من الواو
و هذا وجه الراء اى هو الرامى لنفسه الاسم الوجه
بالضم و الكسر و آجته روى و روى کردن و قعدت
و جا بك بالكسر و الضم اى قبلتك - و آجته له را
اى سخ له لى روى و او او را و هو افعال صارت الواو
يا لكسرة ما قبلها دالیا تا و او غمت ثم بنى عليه
قولك قعدت تجا بك بالضم و الكسر و تجبت اليك
آجته اى توجهت اليك - و وجهه فنه حاجت
و وجهت وجهه لله - و توجهت نحوك اليك توجه
الشيخ اذا و لى و كبر - و فى المثل اجمع ما يتوجه الى
لا يحسن ان يادى الغالط شىء متوجه لى على
جهت لا يختلف و جابه روى شناخته و با قدر شدن
دع ففتحها و جبهه با قدر و جاه - و جبهه كنهت شىء لى

باب الواو والياء

فصل الالف

الیا والے اصولیما انشاء اللہ عزوجل
و ابیتہ الما و خنجر الداء وقد آبت تابلی ابی بالفصح و
تیس آبی میں الما ابی ادا شتم بول المارو لے فمرض
منہ یقال اخذہ ابا علی فقال بالضم اذ جعل ابی اطعام قولہ
فی تحیۃ الملوک فی الجاہلیۃ ابیت لعن یعنی لہیت ان فی
ما لعن علیہ ابی سلمۃ الفتحین لان جملہ باشل تغاؤفقا و فامرنا

الواو فتقول في التفتية ابوان وبعضهم يقول بان على نقص وا
في الاصنافه ابك - والنسبه ابوي واذا جمعت بالواو فلهن
قلت ابون كذلك خون وحمون وهنون على هذا في بعضهم بيا
تقم والذاتك ابهم اسمعيل السخري رحمه الله اب حفص بن الهادي
للإضافة - وتقال له اب يابو اي يغذو له ربه ابوان بمراد

ويقال يتي وبين فلان ابوة يعني پدری است
والابوة ايضا پدران مثل العمومة والجدوة يعني عمامه
وخالات قولهم يا ابت فعل يحلون التاء عوضا عن
ياء الاضافة كقولهم في الام يا امنت - ويا ابت
بالفتح والكسر لغتان فمن فتح ارا والندبة فحذف
ويقال للاب لك وللايا لك وهو مدح وربما
قالوا لالباك لان اللام كاللقية - ويقال فلان بحر
الايوبى بكسر الباء وفتحها وكذلك كلابوبى اى لا يقطع
من كثرة - البواء بالمد والفتح موضع -
اتى - اتيان - بالكسر اذن دع فاك (۲)
اتى كذلك اتوه اتوه لغة فيه - وقوله تعالى انه
كان وعده ما تيا اى آتيا كما قال حيا بهتورا كسا تيا
واتيت الامر من ما تيا اى ما ه من حيا الذى يؤتى
منه كما يقال ما احسن معناه هذا الكلام اى معناه - و
قضى يوم يات بجذات الباء كما قالوا الادوى لغة
بذيل وتقول آتية على ذلك الامر مواتاة اذا وفقت
وطا وعته والعامة تقول وايتية - ايتادون - و
ادودون ومنه قوله تعالى آتيا غدا وانا ايتيا به -
اتادة بالكسر خراج انا دى بكسر الداء وفتحها ج -
يقال منه اتوة اتواد اتاة انوعطا ويقال للسقاء اذ
وجاء الزبد جالوة - ويقال ما احسن اتويد -
بزه الناقمة داتى يدبها ايضا اى رجع يدبها فى السير
وتاتى الى الشى اى متبها داتى لراى ترفق داتاه من
وجه - وجاء فلان تياتى لمعرفك اى يتعرض -
واتيت الما تاتية وتاتى اى سملت سبيد ليخرج الى
موضع اتى جويج ويقال جارسيل اتى داتادى
اذا جارك ولم يصبك مطر راتى داتادى ايضا
مروغب ونسوة تاديات - استتار كشن خواه شدن
ناقه اتار بالكسر والفتح - تشكى ببر نخل ويقال

انت النخلة تاتواتا ربتا وميدار ممدوان بايان
ميدان اسب تاختن دراه شهر - ومجمع راه با ديقال
بنى القوم بيوتهم على مينا واحد وميدار واحد
ودارى مينا دار فلان وميدار با اسه تعلقا دارة
ومحاوية لها -
اثا - اثاوتة - اثامة - غامزى كردن ليقال اثا به
وعليه يا توديا تى بعنم اثا وكسر يا اى دشى به -
اخو - اخ - برادر اصله اخو بالتحريك لانه جمع على
اسماء مثل ابا والذاهر بنى واولان تشبیه اخوان
وبعضهم ليقول اخان على التقص - ويجمع على اخوان
ايضا على اخوة بعنم الفزة وكسر باوقد تيسع فيه
فرا ديه الاثنان كقوله تعالى فان كان له اخوة وبذا
كقولك انا فعلتا ونحن فعلتا وانما اثنان يستعمل الاثنان
ايضا فى الاصدقاء والاخوة فى الولادة مرة جمع بالواو
والنون ايضا وقد مر فى اب لا يقال اخو واولاء مضافا
اخوة برادرى كردن (مع فاض ۲) اخت خواهر
اخوات رج - والنسبة الى الاخ اخوى وكذلك الاخوة
تقول اخى - مواخاة - اخا برادرى كردن ودوستى
يقال آخاه والعامة تقول واخاه - وتقول لالاخا
لفلان اى ليس هو لك بلخ - تآخى برادرى
كردن وگروه باهم تآخى برادر گرفتن - وصبوب
حيستن آخيه بالمد والتشديد ميخ وگوشه ووال كه
اسب را در آخو بروى بندند واخى ج - واخيت
لداية اى جعلت لها آخية - وحرمت وعهد تقول
لفلان واخى واسباب ترضى -
ادا - اداة - دست افزا ادوات ج ايدار
قوت دادن - وقوت گرفتن لسلح - وياريند
كردن بر چيزى ليقال من بودنى عليه اى من
يعيننى فهو مود بالضمرة اى شاك فى السلح وهو مود

بهمزة اى باللك فمن اودى - واستاديت الامير على
فلان قاذوا اى عليه بضم السينية فاعدانى - واستاد
مالا اى صاورة واستخرج منه داتى للسفر فاما مود
عليه اذ كنت متيالا - وتاوى اى اخذ للهدى اذ اتته
اوى سلاح واما دكى ليقال نحن على ادى للصلوة
اى تكيونا - غنم اديت اى قليلة - واودت له واديت
اى ختلة يعني فرغتم اورا ليقال الذئب يا دود للخراب
اى يخله - وادى اللبن يا دى او اى يضر ليعنى
سطرشد ويقال قطع الله اديت اى يدية ثوب
ادى يدى اى واسع تاديت دام گزاردن والا سم
الاداء ويقال هو اولى منك لاما مانتة على
التفضيل يعني امانت گزارنده ترونا وى ليه لجز
اى انتى يعني خبر رسيد بوى او اوتة مطره يعني
آبدستان اذ دى ج -
اذى - اذى - رنجاندين اذى واذاة و
اذية رنجش اسم منه - وتاديت به آذوه شدم بوجه
اذى بالمد موج دريا واذى ج - لغير اذونا قسم
اذية انكه بريك جاى ارام نگير وپى انكه درو
بودش دذلك خلقة لها -
ارى - ارمى - غسل ارمى السحاب باران
وعسل كردن زنبور ليقال ارت الخل تارى اريا
اى عملت الغسل وتوختن بن ديگ بر چسپيدن
طعام بر بوى ليقال ارت القدر اى التزق باسفلها
شئى من الاحراق مثل نشاطت - وارى صدره
بالكسر اى وغرغرينه پر شد از كينه وشم تاريت بالكان
اى امنت به - وتيارى اى تحيرى - ارمى بالمد
آخور وعلف دان اوارى ج - وقد تسمى الاغيت
ايضا اريا - تاريت ارمى ساختن ويقال تاريت لداية
الى الداية اى انضمت اليها والفت معها معلقا

اثا -

اخو

اتى

اذى

ارى

ادا

اشی + هو

ازمی

اصی
اصنو

الا

اسو

اما

واحد - واینها - تاریه ایضا تش تیز کردن يقال
ارنارک - اره تش وان واصلاری بالکسر فالها
بعض عن الیاء واطبع اردن - وبرزی اردوان
نام جایی بفتح الهزة -

ازمی - ازاء - بالکسر جای رختن آب در حوض
وان سگی باشد که بروی ریزه يقال ازیت الحوض
نازیه و تویزید از تیه انیزا جدت له ازاء - نازیه ازیه
ای تشرب من ذلک الموضع - و يقال لتقیم بالامر
هو ازاده و ازاء ماله - و يقال مویازانه ای بخزان
یعنی برابردی و آریه ای حادیه - از می از می
بالضم و التشدید گرفته شدن (دع ف اک ۲) از می
ای تقبض و ازیت علی صنیعه انیزا کضعفت
علیه و افضلت منه -

اسو - تاسیه - تعزیت کردن و اندوه نمودن
مواساة بال و تن با کسی عجز ارگی کردن يقال
آسیت بهالی و اسیت لغه ضعیفه فیه - اسوة بالضم
و الکسر میثوادرهمات و ما یالتسی به الحزین للتغرس
به اسی بالکسر ج - و اسی بالضم ایضا و صیه ایستیار
اقتد اکرون يقال لا تاتلس بمن لیس لک بأسوة
لا تقصد بمن لیس لک لبقو و تاسی به ای تعزی
و تاسو ای اسی بعضهم بعضا - اسی بالقصر و الفتح
وارد و علاج نمودن اسامه و وافتوحا و و
بالمد و کسر بحشیگان و آسی مثال فاعل بحشیک هم سوار
مثال راعی و رعاه و اساة بالضم مثل رعاه - اسو
مثال فاعل بالفتح مریم اسو مریم نهادن (دع ف اک ۲)
ص ۲) فو ما سود اسی علی فعلیل ایضا و اسوت بنیم
ای صلیت - آسیت زنی ختنه کنده - و خانه محکم - و
نام زنی - دستون او اسی ج - اسی اندوه و
اندو بگین شدن (دع ف اک ۲) يقال اسی علی

مصبیبه ای حزن و اسیت فلان ای حزنش له -
اشی - اشاء - بالفتح و المدخرمانان (زیه اشاره
یکی و الهزة فیه مقلبه عن الیاء لان لقیضه و اشی و لو کما
اصلیه کانت اشی - و هو ایضا و او با لیامته فیه
نخیل - و اشی العظم اذا برأس کسر کان به روع
ابو عمرو - و الفراء انتشی بالوزن -

اصی - آصیه - آشاه از خرما -
اضواء اصناة - بالفتح بکسب اضناج مثل
قناة و قنا آضاء کذلک مثل اکت و اکم و اکام -
الا - الو - تقصیر کردن و درنگ نمودن (دع
ف اک ۲) يقال فلان لا یألوک لفضیحه فو آل آلیه
مؤنث اول ج - و تو استن يقال الا له ما یوه
الو ای استطاعه و فی المثل الا خطیه فلا آلیه تالیه
و درنگ کردن و يقال لا دریت و لا اتمیت علی
ای لا استطعت و يقال لا اتمیت نزویجا للکلام - ای
بالفتح و الکسر غمت آلاء بالمد ج و کتب بالیار مثاله
معنی و معاری - ایلا سوگند خوردن آلی و تارلی و اتیلی
معنی ای حلفت - و استلی فی الامر قصر - الیه علی
نعلیه سوگند لا یرج - و کذلک الوة ثلث حرکات
الوة الضمتین و التشدید و بالفتح و بالضم ایضا
چوب عود مکاة بالکسر خرفه که زن بوقت نوحه
بر میان بندد و آلی ج الا و دخت بنکو نظر تلخ تر الیه
بالفتح و رب و لا تقل الیه و الیه التیان بلاتا ترغیبه
الا علی فعال و شب فروش کبش آتی و نجت
الیاء علی فعل و فعلا و بنه ناک آلی علی فعل ج -
یقال ایضا کبش التیان بالتحریک و کبشش
ایانات - رجل آله بزرگ سرین و امرأة
عجیزه و لا يقال الیاء و بعضهم یقول و الیه بالکسر یالی
الی فعل منه - الیه الحی فرم و خره الیه ایضا گوشت

انگشت بزرگ -
امو - امه - کنیزک اما و امج - قال الشاعر شعری
محملة سور الیاء الذهر الیها - فلم یبق فیها غیر ام و الیه
اموان بالکسر کذلک مثل اخوان و اصلها اموة بالتحریک
یقال ما کنت امه و لقد اموت اموة کنیزکی کردی -
اموی منسوب الیه آیه تصغیر با و نام زنی - و قبیل
از قریش اموی بالضم و الفتح و امیتی صحیح اربع -
وات منسوب الیه و هو فی الاصل اخوان يقال
لما اکتیان ابناعه شمس ابن عبد مناف - و يقال سلام
امه غیر امته ای اخذ - و تاسیت امه اخذت - و
امت السور تا موکاء ای صاحت و کذلک ما رب
تمور موکاء بالکسر و التشدید یا و یو حزن و عطف بنه لک
جميع احکامها الا فی واحد و هو ان مبتدی فی او تیفانم
یدرکک الشک و اما مبتدی بهاشاکا و لا بد من تکریر با
تقول جاری ما زید و اما عمرو - و بشرط و الجزاء ایضا
تقول اما تاتی الکریم قوله تعالی فاما ترین من البشر
احدا فقولی انی نذرت للرحمن صوما - اما بالفتح فهو
لافتتاح الکلام و لا بد من الفاء فی جوابه لانه فیه تاویل
الشروط و الجزاء تقول اما عبد الله فقام کما کتبت
همالین من شیء فغید الله فقام و قولهم (ع) ایما الی
خنة - ایما الی ناربه فو اما بدلت من احدی میبها یار
و قد یکسر - و اما تحقیق الکلام الذی تیلوه تقول انا
ان زید عاقل یعنی انه علی الحقیقة عاقل لا علی المجاز
و تقول اما و الله قد ضرب زید عمرا -
انا انی - بالکسر وقت شدن (دع ف اک ۲)
یقال انی یا انی ای حان و ادرك قوله تعالی غیر
ناظرین اناه - و انی الحیم لے انتهی حره و منه
قوله تعالی بین جمیع ان - و اناه یونیه انی ای اخره
و حبه و الباطه و الاسم منه انا علی فعال بالفتح - انا

ساعات واحدا الى مثل مبي وامبار والي دوا ايضا
يقال منه اتوان واينان من الليل وتأتي في الام
لوقت ومنظر استاني به اي تنظره والاسم انا
مثل قنطاري في ذلك يقال تاريتك حتى لا
انما في - وزن كه بكراني خير وازجاي واصله دنا
مثل احد وحدث من الوقي - جل ان على قاع مرو
بانك وطم اناء بالسكر خورانية رج اداني جمع الجح
أوتي - أوي - بعيم اول وكسر ثاني او بالسكر
بناه كرفن - صفت اك ۲) ماوي بناه باء - وجا
كشفت روزباشش دروي كند قوله تعالى سادني
الى جيل - الو اوجاي دادن وآية وآية بمعنى
ماوي الابل بكسر الواو لفة في ماوي الابل فاصلة فهو
شاذ وقد فسر في ماوي العين من باب القاف و
تأوت الطير تاجيحت ومن اوي بالضم جمع ومثال
ياك وكي ومثايات ايضا ويقال آويت لفان
فانما اوي آوية وآية قلب الواو والياء لا تقاها و
سكون الواو وتندغم وماوية مخففة وماواة ايضا
أريته وارقي - ابن آو اء شغال ونبات آوي
ج - اوحرف معناه يا وهو مع الجوز على الشك
والاهام لقولك رأيت زيدا او عمر الشك وقوله
تعالى وانا آو اياكم لعل ابي - اوني ضلال المسكين لاهام
ومع الامر والمعنى دل على التحذير والاباحة لقولك كل
المسك وشرب اللبن للتحذير وقولك جالس اسن
او ابن سميرن للاباحة - ويكون بمعنى الى ان لقولك ضربته
او يوب ويكون بمعنى بل توسع الكلام قوله تعالى
وارسلناه الى مائة الف او يزيدون بمعنى بل يزيدون
وليقال معناه الى مائة الف عند الناس ويزيدون
لان الله تعالى لا يشك احرف به وقصر فادامه
نوت وكذلك سا حروف الجا والالف نيادي

بها القريب دون البعيد لقول ازيد اقبل بالالف
المقصورة - والالف من حروف المدو الحسن فالينة -
تسمي الالف والمتحركة تسمي الهرة وبها جميعا من
حروف الزوائد وقد تكون الالف ضمير للثاني
في الافعال نحو فعلا وفعلا وعلامة التثنية في الاسماء
نحو زيدان ورجلان آية نشان - ويك سخن تمام از
قرآن وجامعت حروف ازوي واصله اوية بالتحريك
آي وآيا وايات سج - آية الرجل شخصه يقال تايته
على تقاعله وتايته على تفعلة اذا قصدت آية لعمدة
وخرج القوم بايتم اي بجاعتهم - وتاي اي توقيت تملت
آقديره نيا - ويقال ليس هذا منزل تايه الى منزل
آلبست وخبس ياي كدام وهو اسم معرفت يستفهم به و
آشترط ويجازي فمن يعقل فمين لا يعقل لقول ايهم
اخوك وايهم كير مني اكرمه وهو معرفة للاضافة وقد ترك
الاضافة وفيه معناه ويكون بمعنى الذي لقول ايهم
في الدار اخوك ويكون نقلا لقول مررت برجل يجل
وايما رجل ومررت بامرأة آية امرأة وايتما امرأة بالثنية
ايتما امرأتين ومازادة وتقول اي امرأة جارتك
جارك وآية امرأة جارتك ومررت بجارية اي
جارية وجنتك بلادة اي ملاة وآية ملاة كل جائر
قال الله تعالى باي ارض يموت وتقول في المعرفة
هذا زيد ايما رجل فنصب ايما وايا على الحال وهذه
امة الله ايما جارية وتعييب به قال الفراريل في اي
ما بعده ولا يعمل فيه ما قبله لقوله تعالى لنعلم اي الخبز
اخصي فرغ وقوله تعالى وسعلم الذين ظلموا اي منتقلب
ينقلبون ففهم ما بعده - قال لكساني تقول لافرن
ايهم في الدار ولا يقال ضربت ايهم في الدار فرقا
بين الواقع والمنظر - وقد خل عليه باء التثنية في
نداء الاسم المعرفة باللام فقلت يا ايها الرجل ويا

ايها المرأة فاي اسم مفروض معرفة بالنداء مبني على
الضم و با حرف تنبيه عوض من المضاد اليه ترفع الرجل
لانه صفة اي وقد يحكي باي التكرار ويستفهم بها فاذا
استفهمت بها عن التكرار اعربت باعراب الاسم الذي
هو استثنات منه فاذا قيل لك منزلي رجل قلت اي
يا فتى ورايت رجلا قلت ايايا فتى وايا في الوقف
ومررت برجل قلت اي يا فتى وفي التثنية والجمع
والثانيث كما قلناه في من اذا قيل جاني رجلا
قلت ايان ورجال قلت ايون ورجلين قلت ايين
في الغيب والجرواية يا هذه للموت واية في الوصل
على الاعراب اثلث وكذا ايات في الاحوال اثلث
الجمع - وليس في اي مع المعرفة الا الرفع - وان
استثبت عن معرفة رفعت ايا لا غير على كل حال و
تدخل عليه الكاف فتقل اى ككثير العدد بمعنى كم
في الجبر ويكتب تنوين نونا وفيه نشان كايين مثل
كايين وكايين مثل كايين تقول كايين رجلا لقيت
تنصب ما بعد كايين على التثنية - ولقيل ايها
كايين من رجل لقيت - واو دخل من بعد كايين اكثر
من النصب بها وادو - ويقال بكايين تباع هذا
الثوب اى بكم تباع - ايا بالتحفيف حرف من
حروف النداء نيادي بها القريب والبعيد تقول
ايازيد اقبل - واسه مثال كي حرف نيادي بها
القريب ودون البعيد تقول اي زيدا اقبل وازيدا
اقبل بجذات الياء ايضا للاقرب المخاطب
في النداء - وهي ايضا كلمة تقدم التفسير لقول
اى كذا يعني يركب كما ان اى بالكرة كلمة
تقدم القسم معناها اى تقول اى ورى
واسه والله -

اجا اجا - دعاء للشفقة يعني كلمة السيء كبران من

اوي

اجا

عَلَى بَعْضِ—

بقی - بقاء - زیستین و زندگی و ماندن چیز
در جهان (عک ۱۲۱) بقیه مانده یقال بقی الشئ
بقاء و بقی من الشئ بقیه - باقیه توضیح موضع المصدر
منه قوله تعالی فمهل قرى الممیزن باقیه ای بقاء -

البقاہ باقی گذاشتن يقال ابقاه الله۔ و البقیۃ
علیک اذا رعیتم علیہ و رحمۃہ و الاسماء البقیاء بالضم
و القصر لقوی کذلک۔ و بقیۃ ای نصرت الیہ
و ترقبۃ (ع ن اک ۲) و فی الحدیث بقیتا رسول اللہ
علیہ و آلہ السلام ای انتظار ناہ۔ و بقیۃ و متبقیۃ و بقیۃ
کلمہ بمبنی۔ و استبقیت من اللہ اسے ترکت بعضہ۔
و استبقاہ ای استخماہ من الحیار۔ و طی یقول
بقیت و بقی بافتح مکان بقی و بقیۃ و کذلک
اخوانا من المعتل۔

کجی۔ لبا کو بالضم والمذکر یاء وازو بالقصر آب
جستم باریدن رعیت اک ۲۰ و لقال مکینت مکینت
علیه مکینت بالفتح یکذک۔ لبا کو اگر یا نین
یا کیت با هم گر لیتیم ایکیت و سبکیت یعنی۔ تباکی گریه
در رخ نمودن کبی بالفتح بسیار گریه کند و کبی علی
فعل بالضم گریه کنان مثل جالس و جلوس قبلت
الواو یا الواو ورتما۔

ابلا - ناقه بلو سفردلی سفر - بالکسر فیما سفر آفره
وکن گشته دردی ابلا رج - بلوة بالکسر بلوی بلتیه
بلا از مالیش وختی بلا یلج - یلیتیه الضا ناقه که بر سر
گور خداوندش می بستند یا حفره می کردند و در وی
می انداختند تا بمیرد و جاهلیت و منته یقال بلت
و بلت - بلے علی فعل قبیل از قضا منسوب
بوی بلو بلا از مودن جمع ف اص ۲ ابلا متبلا
متالی کند لک مبالاة باک داشتن لقال لا بالیس

ولا ابالي منه اي لا اكثرت له يعني التفات نهي كثر وباك
منيد ارم و يقال لم ابل حذفوا الالف لا لتقاء السينين
مع حذف الباء اولاً تخفيفاً كقولهم لا ادر من لا ادر
وكذلك يفعلون في المصدر فيقولون ما ابالي
باله والاصل باليه بلي بالكسر كنهك دمعك
ف ٢ بلي الثواب بلي بلي فان فحمت الباء مدتها -
ابلاء الصيا متعده منته يقال للمجد ابل وخلف الله يعني
نوبتته راگويند كمن خدای خلف دهد و يقال
ا بليت فلان اجنيا اى اعطيت اذ اطيبت نفسه بها -
وال بليت معروف اى اعطيت - و يقال تزلبت بلاء
على الكفار مثال قطام بلى آرى و سحره حرف تقيض
لا دى جواب للتحقيق معنى نعم الا ان بلى سحاب بها بعد
النفى في السؤال ونعم سحاب بها بعد الاثبات
قال سيمويه و بها حرفان -

نبی - بنیاء بالکسر والمدبر آوردن خانه لقال
 بنی بیتا وزن خواستن و زخاف کردن دع بنی
 ک ۲ لقال بنی علی ایلہ والعامۃ تقول بنی باہلہ وهو
 خطا وکان الاصل فیہ ان الداخل باہلہ کان یفتر
 علیہا تخبہ لیلۃ وخولہ بہا فقیل لکل داخل
 باہلہ بان وبنی قصوراشد ولکثرة ونبی واثبتی دارا
 بمعنی - بنیان بالنضم ولوا اگر و بر آورد و د قوس
 بانیۃ کتب علی وتر با اذا الصقت حتی لیکاد یقطع
 نبتۃ علی فعیلۃ کعبہ لقال لا درب یدہ النبتۃ ما کان
 لکذا وکذا - بنی بالقصور والنضم والکسر تبتۃ کذا نہاد
 وافریش چیزے لقال فلان صحیح النبتۃ ای الفطرۃ
 بنیاء بالکسر جامہ دان - ونقطع واثبت فلان الے
 جعلتہ بنی بنیاء - وفی المثل المعزى تمی ولا تثبت الے
 لا تجعل منها الانبۃ لان انبۃ العرب طراف وانبۃ
 فالطراف من آدم والجناح من صوت او دبر لا لکیون

من شرا ابن سپرد اهدن لغتین والدیهب منه الواو
کما ذهب من باب واخ لانک تقول فی الموت نبوت
واخت وجمع انباء مثل جبل و اجمال ولا تلحق بذر الاء
موتنا الا مذکره کخروج الواو وید لک علی ملک
اخرات وهنوات فمین رود ورنه فعل لغتین لا یزول
یکون وزنه فعل او فعل بالکسر ولغتهم اللذین جمعها
افعال مثل خرج ففعل لک تقول فی جمیع یوتیغ بها و لا یزول لک یوتیغ
فعل لک یوتیغ ان جمع هذا الیاء علی فعل نحو کلب واکل و قول
مثل فیس و فلو س و علی الفراء عن العرب بن انباء و
الشعب هم حی من بنی کلب لقال ابن من النبوة
یعنی سپردی و تصغیره بنی قال الفراء یأنی بالفتح
و الکسر لغتان فی مثل یا ایت . و تصغیر انباء را بعین
و امینون . و النسبة الی ابن نبوتی و بعضهم یقول انی
و اما قولهم انباء یعنی انباء و سعد للحمی او
القبيلة کما یأنی للبلد و لذلک اذا نسبت الی غیبت
و الی نبات دالی نبات الطریق قلت نبوتی لان
الف الوصل عوض من الواو فاذا اخذتها فلا بد من
رودها و یقال نبوتی . و یقال رایت نباتک لفتح
الاء و یکر و ینحجر الاء الاصلیه و نبات الطریق
راه پاکز و کذا را بزرگ جدا شود نبات کعبت یا
که دختر ان ماوسے بازی گفت
و فی الحدیث عن عائشه
رضی الله عنها کنت اقلب مع الجوارس
بالنبات نبات الارض و ابن الارض نوے
از ترا و ید و انبة فلان و نبات فلان تبارک ثابته فی
لوقف و الوصل لفتح نبات لا غیر . انیم سپرد یا دهم
و هو معرب من مکانین لقال هذا انیم و رایت نبات او مررت
بیم متبع النون المیم فی الاعراب کما تتبع المرء الغمر
امر و الالف مکسوة علی کل حال . و تنبیه ای اخذت نباتا

بقی

سچی + سچی

4.

لو
بتا
هو
ثبة

اچا
بیان
لشا
لصا - تو

بی
نضی
تیا
تتوا
تفی - تتی
تاجی
تطو
تتری
تاساه
تطا
تعا
التفه
تناوة

تتا

لو - بو - پست شتر بچه که کند بوندلو الا ثانی
خاکستر بوبه بیابان مثل موماه بود -
هو - بهار - خوی لقال منه بی الرجل وهو - (مع)
یعنهما وک (۲) نهوبی یعنی ناقه که باد و مشند
منس گرفته و آنجیه باشد فی من باب النمره و
بکی البیت ایضا ای تحرق و عطل و ابهاه غیره
و البیت الانا فرغه - و بیت باه ای خال لاشی
فیه بهو خانه در پیش ساری جدا گانه میا باه مفاخرت
و تبا هو تغا خروا - و فی الحدیث انه علیه السلام
سمع رجلا حين فحمت مکه لقول ابی الخلیل -
عطو بها من الغزو فقد وضعت الحرب اوزارها فقال
علیه السلام لا تزلون تقا تلون الکفار حتى یقال
بقتلکم الدجال -
بی - الباء - فی حروف المعجم فاکسورة
منها حروف و بی الصاق الفعل بالمفعول یقال
مررت بزیده للاستعانة لقول کتبت بالقلم و بی
زائدة لقوله تعالی دکنه بالشد شبدا و حبک
بزیده و شبه الاصل فی حروف القسم مثل علی المظهر
و المضمحل یقول بالشد لا فعلن کذا و لا فعلن - و قولهم
حیاک الله و بیاک معنی حیاک ملک و بیاک عتیک
بالتحیه عند الاصله و جادیک عند ابن الاعرابی و بک
منزلا عند خلف الاحمر حرکت همز تا و حولت و اوها
یا را و اوح حیاک و هذا احسن و اوقع - و فی
الحديث ان آدم غایه السلام لما قتل ابنه
کدت مائه سنة لا یضحک ثم قتل له حیاک الله و بیاک
فقال و بیاک قال ضحک و قیل اتباع قال
ابو عبیده لیس باتباع لان الاتباع لا یحک و یلون
بالواو و بذالوا و قولهم ما درى ای هی بن بی هوای
لے الناس هو - و بیان بن بیان

اذا لم يعرف هو ولا ابوه -
بتا - بالمكان - اقامت کرد (مع ف ص ۲) تبا کتبا
زمین نرم یا نلم موضع -
ثبة - خاکستر خوی کالی ج نخی کعلی مرد بسیار مدح
کنده مردمان و مرد بسیار حشمت و ارنده تبا بسیار
خوی آورد (مع ف ص ۲)
اچا - بریده شدن و منه قد اجرت علی و ابی -
بیان - بالغنم کوی است -
لشا - خوی نیک شد (مع ف ص ۲) -
لصا - بر قمرندار خود سختی کرد (مع ف ص ۲) و لسا
بالکسر استفسار الخصار و خصاه الله و بصاه و لقاها
یعنی خصه گردان و اخذ ای و از بجز برد و یقال خصی
لصی و ما فی الرماد بصوة ای مشرة و لا جمره و بصوة
نام موضع -

لضی - کر بی و در بی و بی است بلای بخیلیه نام دست

فصل التاء

تفی - لغت - الجاریه تعینا سترت ضحکها فغافلها
و الانسان یلک -
تلو - تلو - التاء بالکسر یروجر یروجلو التاء
بجاء و تلو من الغنم التي تیج قبل الصفریه - تلو با
و المدح و زنا تلیه باقی مانده و ام تلاده بالغنم لک
یقال تلیت فی من حق تلیه و تلاده ای بقیدت
بقیه - تلاده بالکسر خواندن قران (مع ف ص ۲)
تلو بضمین در بی رفتن (مع ف ص ۲) یقال تلوت
اتلو حتی اتمیته و صاع غلفی - و یقال
ایضا تلوت ای خزله و تركة - تالی اسب چهارم
ریان متالی الذی یراسل الغنم بصوت رفیع
و التاء التاء اذا تلو با و لدها - و منه الدعاء

على الانسان لا وریت ولا اتمیت و غافل علی بن
لا تملی ابلا لا تكون لها اولاد - و منه التلیات و سجد
النوق الی تلها تلو و لای اولاد و اتمیت
حق عنده اذا البیت منه لقیته - و آله الله اطفالا
ای اتبع اولاد - و التلیه ای سبقة - و التلیه
لے احله من الحوائی - و التلیه ذمه لے عطیته
ایا تالی الرجل بالتشدید اذا کان باخسر من
و تملیت حقته - استوفیته ای تتبعه - و جاءت
الخلیل متالیای متالعا -
تو - تو - تناد طاق و فی الحدیث الطواف تود
الاستجار تو - و وجه فلان من خلیه بالف تو لے
الف واحد - و جاء الرجل تواتا اذا جاز و حد -
توی بالقصر بلاکت (مع ک ۲) و التواه غیره
و ندامل تو علی فعل -

تای - پیشی گرفت (مع ف ص ۲)
تیا - جکید و غنیمت کرد (مع ف ص ۲)
تتوا - القلسوة ذواتا یا یعنی هر دو کسوی کلاه -
تتی - کلبی سبت مقل و پوست خرما تاته مثله -
تاجی - باغبان -
ترمی - درنگ کرد (مع ف ص ۲) اتری بملکت
کار با پیر و پیر نمود -
تاساه - رنجانید و سبک گردانید اورا -
تطا - ستم کرد (مع ف ص ۲)
تعا - دودید (مع ف ص ۲)
التفه - مذکور فی (ت ف ن)
تناوة - بالکسر ترک مذکره گفتن و از سبق گفتن
رمیدن تنایه مثله -
تتا - غافل شد (مع ف ص ۲) تتوا بالکسر از
شب یقال معنی تتوا من اللیل تنیه کسمیت

نبت الجون روت -

فصل ثاء

ثامی ثامی - باز شدن و ر ر ع فتما ای قال
ثامی الحز و ثامیه انا ذخرته - وثایت فی القوم
جرحه فیم -

ثانی تثبیت - دایم بودن بر چیزی و تثبیت گفتن
بر مرد در زندگی ثبته بالتحقیق جماعت و کرده و صله
ثبی ثبات خون ج ثبته مثله ثانی ج کذ لک میانه
حوض فالما ر عوض من الواد لان اصله لوب -

ثدی - ثدی - پستان نیکر وینت و به لرحل
والمرأة ایضا و الجمع اند و ثدی علی فعل و ثدی
لکسین لایجل الکسرة - امرأة تداء بزرگ پستان
والایقال جل اندی - ثداء بالضم و الممدثال عکا
گیاه ذوالثدی لقب مردی شد و بالتون فعلو
بن پستان فاذا صغمت هزمت -

ثری - ثرا - خاک نمناک ارض ثریا تر و نمناک
و ایقال التی الثریان و ذلک ان نجی المطر
فیرسخ فی الارض حتی یلتقی به ویدی الارض قال
الاسم یقول العرب ثمر ثری و شمر ثری و ثمر
مرعی ای میطر و الاغم یطلع النبات فتر و ثم یطول فثرا

ثرا و بسیاری مال و ثرا و ثری (ع ک افت مال
ثری علی فیصل بسیار مال جل ثروان و امرأة ثرو
بسیار مال و تصغیر یا ثریا و به ایضا نام زنی و
بروین ثرو و بسیار عدد و ایقال اند و ثرو
و ذ و ثرا و براد و عدد و کثرة مال و ایقال او مثله
للمال ای کثرة ثریت یک ای کثرت بکث ثریت
بفلان فانما ثری یغنی به - و ثری به ثری ادا
ثرو و فرج - و ثرا المال ثرو و ثرا القوم و اکثر و

و ثرا القوم کثرهم - و ثرا القوم و اکثر منکم
و ثری و اکثر امواله - و اثرث الاصل -
کثر ثرا - و اثری المطربل الثری - و فی المثل یبني
و بنیک مثرای انه لم یقطع و لم یسبب الثری یبني و
بنیک کما قال علیه السلام بلوا ارحکم و لوبو السلام
تشریه آب زدن و پست در آستور دن باب بو ثروان
نام مرص -

لغو - لغوا - بالضم و المد بانگ گوسفند و بز و گا و
و جز آن ثاغیه گوسفند و قد ثغت ثغو لغوا ای صاحب
و ایقال ماله ثاغیه و لا راعیه و بها الشاة و البعیر و ما
بالدار ثاغ - و لا راع ای احد -

لغو - لغو - بالضم و التثنية علی افعولة و یکیا به
اتانی ج حو بالتحقیق ایضا - و ایقال بقیت من
بنی فلان الثغیة ثغنا - یعنی عدد بسیار درست مانده است
و ایقال یونانته الاتانی فیم لا یهیج الفتنه الا به
یعنی سرفتنه ویدی دوست شفاة زنی که دو
بنایخ دارد - و د ا ع سگو شسته و ثغیة زنی
که او را شسته شود مرده باشد منف مردی چنین
تثغیه بر سه پایه نهادن و یک را ثغاء سه پایه
ساختن و یک را قال الراجز (ع) و صالیات
اکمل یو ثغین - ار اذ ثغین فاخرجه علی الاصل -

ثنی - ثنایه - بالکسر سین از موسی و بشم بر ثنایه
ثنا بالمد شکل شتر و دما به ثنایه - و بر تاسی از زین
تثنی بالکسر کتیه از تاه با - و نور دنامه - و کشت ادیا
و کوه اثنایخ - و لا ایقال ثمت و لا فوق ذلک و
ثاقه دزنی که بار و دم نراید - و بچه و دم ثنی بالکسر
و انقصر کار و دوباره فی الحدیث لاسخ فی الصدقة
ای لا توخذ فی السنة مرتین - ثنی بالضم و ثنی بالفتح
اسم من الاستثنا - و ایقال جاؤ (ثنی) ای ثنین

ثنین و ثنا بالضم کذلک و بها غیر مفر و ثنی ک
ثنا فی ثلاثین باب الثاء - ثنی الایاد
سجش با زیادت آمده از جز و ر قمار و قیل و ثنی و دوباره
گرفت و فی الحدیث من اشراط الساعة ان یوضع
الاخیر و ترفع الاشرار دان ثنوا الثنائة علی رؤس
الناس ایقال به ای تسبیح بالفارسیه و یوتی و یوتی

و ایقال ایضا ترانه و ابو عبیدیهیب فی تا و یله ای غیر
بزا - ثنی و تا ه کردن (ع فتما) و در شکستن لبها
و من و آستین و باز گردانیدن ایقال جارثا نیان من
عنانه و باز داشتن از حاجت ایقال ثنیة ای صرفه
عن حاجته و دوم شدن و بکر اثنیة و کردن و بکر
کردن - و دوم گردانیدن ثنیان بالضم الذی یکون
و دن السید فی المرتبة ثنیة بالکسر ج ثنی بالضم و لکسر
مثل ثنیان - و فلان ثنیة الی بیه ای - زلم ثنیة
و دو دندان پیش ثنا یخ - و لیسنه و منه قولهم فلان
طلاع الثنا یا اذ اکان سامیا معالی الامور کما

ایقال طلاع انجد - ثنی علی فیصل دندان پیش
افکنده و یکون ذلک فی الظلمت و الخاف و ثنی
السنة الثالثة و فی الخف فی السنة السادسة
ثنیان و ثنیار ج - ثنیة مؤنث ثنیات ج -
اثنان و مؤنثان و وزن ثناتان مثله سحوف

الالف - یوم الاثنین روز دوشنبه و یوم لایثنی
و لا کجج لایثنی و لایثنی ان جمعه بلفظ
ثنی لواحده قلت اثنان - و قولهم یزانی اثنین
ای یواحد الاثنین و کذلک ثلث ثلثه
یضاف الی العشرة و لا ینون - و لعد و
منسوب ما بین احد عشر الی تسعة عشر فی الرفع
و المنصب و التحقیر الا اثنی عشر فانک تعرب
و تقول لمؤنث اثنان و ان شئت ثناتان -

ثامی

ثنی لغو

ثدی لغو

ثری

ثنی

لان الامت انما تجلبت لسكون النشأ فقلما تحركت
 سقطت - واما قول الشاعر (شعر) كان خصيصة من
 التبدل بطرف عجز زفیه متنا حنظل + اراد ان
 يقول فيه خطا تان فاخرج الاثنین مخرج سائر
 الاعداد للضرورة واصنافه الى ما بعده وادواتان من
 حنظل كما يقال ثلثة - دراهم واربعة دراهم وکان
 حقه في الاصل ان يقال اثنا دراهم واثنتا لسوة
 الا انهم اقتصروا بقولهم ورجان واهمرا تا بان عن
 اصنافها الى ما بعد ما لو سمع رجل بانثین ادبا ثنی
 عشر قلت في النسبة اليه ثنوی كما يقال في ابن
 نبوی واثنی كما يقال ابني - اثنا و دو تا ه شدن
 و باز گشتن يقال انثنی واثنونی علی افعول تنبا
 ستا لیش گفتن يقال انثنی علیه غیره الاسم الثنا
 واثنای القی سنیة - وثنی فی مشیة ای نخی
 ثنای من القرآن ما کان اقل من المائتین و تسلی سورة
 فاتح الكتاب ثنای لانا ثننی فی کل رکعتین و یسیر
 لیضاح جمع القرآن ثنای لاقران آیه الرحمة
 بآیه العذاب -
 ثنوی - ثنوا - بالفتح و المد ثنوی بالضم بودن کجا
 (مع ف اک ۲) يقال ثویت البصرة و ثویت
 بها واثویت بهالفة فی ثویت بها - واثویت غیري الصفا
 لازم و متعدد ثنویة مقیم کردن کسی را بجائی ثوی علی
 فعیل مہان ابو ثنوی لیسر بان ام ثنوی زبان میر
 ثویہ آغل گو سپند ثایہ بالفتح کذا کنگ تودہ کہ در صحرا
 بانثر بحبث نشان ثویہ نام جائے -
 ثنی - کثری و کثیری پوستانے غریبا خرما سے بلا ہ
 وردی یاریزہ کاہ و ہر چیز کہ بدن غرار ہا
 کند -
 ثجو - ثجو شیدین (مع ف اک ۲) ثجا و غیرہ ثجو شید

ثدوار
ثطا

ثجو

ثناعی
ثغیة
ثقوة
ثما

ثغیة + جثو

جاسی
جوری

ججو

جشی ججو

ججو جی

آزاد اشی شاعہ کالا سے خود را پر اگندہ و تہ و
 بالاساخت -
 ثدوار - نام موصی -
 ثطا - خطا کردن (مع ف اک ۲) ثطا بطریق زو
 ثطا - وابہ الیست خرد ثطی بالفتح سخت گول شدن
 (مع ف اک ۲) ثطاعت منہ و بالضم تندہ ہا انتظار
 سست و فرو ہشتہ شدن -
 ثجو - بالفتح نوعی خرمایا خرما سے بزرگ او مالان من
 البسر لثی فی المعو -
 ثناعی - و ثناع و ہندہ و کسی را بہدی نسبت کنندہ
 ثغیة - گر سگی و خالی شدن قبیلہ -
 ثقوة - بالضم سکرة ثقوات ج -
 ثما - گول گردید (مع ف اک ۲) ثما ہا ہا ہم
 گفتگو کردن يقال ثما ہا ہ -
 ثمیة - بالکسر آغل گو سفندان -

فصل الحیم

جائی - جائی - گردین (مع ففتح) يقال ججا
 علیہ ای عصہ جووہ بالضم رنگی از رنگہا سے آپ
 وآن سرخی است کہ بسیار ہے زند قرس اجائی
 لغت منہ جا و ارمونث و قد حلی الفرق کثیثہ
 جا و ارمی التے یعلو بالسواد کثرة الدرع - و
 قولہم حق لا یجائی مرغہ ای یکس لعابہ آنکہ آب
 وہاں نتواند باز داشت و سقا لا یجائی شیا ای
 لا یسک - جنادہ بالکسر غلات دیگ جلاج - و یقا
 جیا رجوار واحد و لیس جمع و فی حدیث علی
 رضی اللہ تعالی عنہ لان اطلی سجوار قدر اجبالی
 من ان اطلی بالزعفران -
 ججی - ججیا - بالفتح و القصص خاک گردا گرد جاہ مرا

جیا لے رنگ در دستان ججا بالکسر القصر
 گردا گردہ بجبت شتر و کذاک الجیوۃ و الجبادۃ
 ججیث الماء فی الحوض و ججوۃ ای جمعہ - جابیہ
 حوض و جای گردان آب جوالی ج - و منہ
 قولہ تعالی و جفان کالجواب و شتر سے بشام
 جبا یہ گرد کردن خرما جبادہ کذاک حبیت الخرج
 و ججوۃ بمعنی واصلہ العمر لکن لا یمنہ (مع ف اک ۲)
 اجبار فروختن کشتن ناسیرہ و فی الحدیث من جج
 فقدا ربی واصلہ العمر - تجبیہ لیست خم کردہ استادن
 و فی حدیث ابن مسعود فی ذکر القیامۃ صین نفیق
 فی الصور قال فقیومون فجیون تجبیہ رجل احدیاما
 لرب العالمین - قال ابو عبیدہ التجبیہ ہی ان یکون
 واضعا یدیه علی رکبتیه قائما و یکون مشکبا علی و جج
 و ہوا سجودا ججباہ اصطفاہ -
 ججو - ججوۃ - بالکات الثلث شک تو مہ
 و ججی الجرم بالضم و الکسر ما ججیع فیہ من ججارتہ الجار
 ججو ججی لفتین و کسرتین بزائو نشستن و مع ف
 (مع ف اک ۲) و ججہا غیرہ - و قوم ججی و منہ
 قولہ تعالی و نذر الظالمین فیہا ججیا بالضم و الکسر -
 و ججیث رکبتی الی رکبتہ زائو بزائو نشستم و
 ججاثوا علی الرکب سورة الجاثیت نام سورۃ
 از قرآن -
 ججو - ججواہ قلب اجباہ - اسی اسما صلاہ الملک
 و ججوان بالفتح نام مردے ججی بالضم لقب مردی
 قال الاخفش ہوا لا یصرف لانه مثل عمر -
 ججو ججیہ - میل کردن و منہ قول حدیثہ کا لکوز
 مججیا لانه اذا مال القصب ما فیہ و لیست خم کردن
 پیر و فی الحدیث انہ ججی فی سجودہ ای لوی و تہ
 ضعیفہ و ججانی عن الارض -

جدي جدي قوم زين ورجل وها جديان جدي
جديات بالتحريك جاءت وجدي على فعلية مثله
جدا ايا ج - وسه ايضا خون خشك بر پوست
يقسده جدي بزغال جدي و جدا رج - ونام
برجی وشاره نزدیک قطب که قید را بوسه
توان شناخت و يقال انه جدي على التصغير جدي
بالفتح والقصر عطا جدي مثله - و مطر جدي
عام يقال اللهم استغفنا عند قاصد جديا طبقا - و يقال
جدا الدهر اسد الدهر اى ابداء - و فلان قليل الجدا
بالمد اى قليل النفع جديا بالفتح والكسر هو به
وجدي و اجدي و استجدي اى طلبت جدي و اده
كله معنى جدي خواهنده ا جديا عطا و اده و لبطا
رسيدن و مايجدي هذا عنك اى ماينيك
جدي و جدي و - بالثلاث خدك آتش جدي
بالضم والكسر جديا مثله قال المجايدى قوله تعالى
أَوْجِدُوهُ ثَمَنَ النَّارِ اى قطعه من الحجر و سه لفته
جميع العرب و قال ابو عبدة الجدي و مثله الجدي
وسه القطعة الغليظة من الخشب كان في طرفها
نار او لم تكن - جادي بر سر پاى نشينده و بر سر
آنگشتان استاده و قال ابن الاعرابى الجاذى
على قدميه و الجاذى على ركبتيه جديا بالكسر و المد
ج مثل نائم و نيام - و قال ابو عمر جديا و جديا
لغتان بمعنى - و اجدي و جديا بمعنى اذا ثبت قائما
في الحديث مثل الارزة المجذبة على الارض اى
الناثبة و كل من ثبت على شئ فقد جديا عليه جديا
دع ف من ۲ و التجاوى في اشالة الحجر مثل
التجاني رجل جادي قصير الباع و امرأة جاذية
مجذوزى الذى يلزم الرحل و المنزل لا يفارقه
قال الكسائى تفصيل مجذوا اذا حمل في سائر شجار

جرو جري جريان - جريه - رقتن آب رجع
ف اك ۲ اجراء رادن و يقال ما أشد جريه هذا الماء
بالكسر - و قوله تعالى بسم الله محمدا و مرسلها هم
مصدران من اجريت السفينة و اريت و بالفتح
فيها من جرت السفينة و رست - جريته بالكسر و ظفيرة
روان جرو بالثلاث يحسب سباع چون سگ و گرگ و
خرس جزآن و الجمع اجروا صلها اجروا على فصل
و جروا بالكسر جريه جمع الجمع و خيار خرد نور سيدة
خرد و لفظ و الارمان مثله - و في الحديث اتى النبي
صلى الله عليه و آله و سلم باجر زغب - نبو جبر و ده
بطني از عرب و كان ربيعة بن عبد العزى بن عبد
شمس بن عبد منات يقال له جروا لبطا - و لفته
جروته اذا صبر على الامر - و ضرب عليه جروته اى طون
عليه نفسه - و كلمة مجر و مجريه اى معاجرا و اى جارية
بنية الجرا بالفتح و الكسر و الجراية بالفتح و الجراية
و خرد و جارية ايضا آفتاب و كشتى جوارى ج -
مجاراة جروا باهم رقتن و جاراها في الحديث و تجاروا
فيه - جري و كيل و رسول و الجمع اجريا - جريته
بالفتح و الكسر و كيل تجرية استجرا و كيل رقتن و كى
الحديث قولوا بقولكم و لا يستجركم الشيطان اى لا
تجذركم و كلاء و سى بالكيل جريه لانه يجري مجرى موكله
و يقال فعلت كذا من جرك و من جرك اى
من اجلك و خيفان ايضا جريه بكسر تين و تشديد
هى الحوصلة - اجريا بالكسر و القصر مشد و روش
و عادت -
جزى جزا بالفتح پا د اش جزية و جازية
معنى - و يقال جازية فجزية اى غلته - و جزى
عنى - هذا الامر اى قضى و منه قوله تعالى لا تجزى
نفس عن نفس شيئا - و يقال جزيت عنك شاة

و بنوهم يقولون اجزأ عنك شاة بالهمزة - و
تجازيت دينى على ظان اى تقاضيت - متجازى
متقاضى و هذا رجل جازيك من رجل اى جاك
جزية بالكسر و اى خذ من اهل الذمة -
جزى - ج -
جفو - جفا - بالمد بى - و ستم رعت من ۲
يقال جفوة فهو جفوف و لا تقل جفيت - و فلان ظاهرا
الجفوة بالكسر اى ظاهرا الجفا و جفا السج و جفيت
اما عن ظهر الفرس اى رفعة عنه - و جافاه عنه
فتجافى - تجافى جنبه عن الفرس اى نبأ - و استجفاه
لے عده جانبا - و اجفيت الماشية فنى جفافة اذا
اعتبتا و لم تزعما تاكل -
جلى - جلا - استكرا نقض خفى جلية خبرتين جاليت
از خانان رفتگان جالته كذا ك - يقال استعمل
فلان على الجاليت لے على جزية اهل الذمة -
جلا بالفتح و المد امر جلى و منه جلالى الامر اس
وضع و اقرار کردن و از خان و مان رقتن و برون
کردن لازم و مقدر رعت من ۲ يقال جلا
عن او طانم و جلوت و كذا لك اجلو عن السعد
و جلوتهم - اجلو عن القتل لا غير لے انفرجوا
و جلوت اى اوضحت و كشفت - جلا نام مرص
سمى بالماضى - و جلوت بصرى بالكل - و جلوت
سمى عنى اى اذنبته - و جلوت السيف جلا - بالكسر
صقلته - و جلوت العروس جلا - و جلوة بالكسر
فيها و جلوتها اذا نظرت اليها مملوءة - و جلا باز و جلا
وصيفا اى اعطاه - و يقال ما جلوت بالكسر
فيقال كذا وكذا - و جلا فلان اسه باى شمس
يخاطب من الاسماء و الا لقب فيضهم - جلا و بالسر
و المد ايضا سمره - جلا بالفتح و القصر برين

جفوة

جلى

جذو

جزى

جنوار کوزی پشت چل اجانفت سندنه فی الممونه

فصل الحاء

جبا - احتبا بردستارگوز الو حلقه کروه نشستن -

یقال یحتبی بیدیه لے تشبک بهائے ساقیه -

و احتبی الرجل اذ جمع ظهرو ساقیه لجماعه والا سم

الحوة بالضم والکسر یقال حل جوت لے عقدت

والجمع یحیی - وانه لابی الشراسیف ای مشرف

الجبین جت ابربر کوه نشسته جبا کعبه مثله جوت غیر بدین

کودک (ع ف هن ۲) و نزدیک شدن نقول جوت

الحسنین ای دلوت لیا - وکل دان فو حاب یلید

برآون ریگ - وبرزین غیر آن رسیدن تیر نشانه

جوت بالفتح و دن حبا بالکسر و پیش (ع ف هن ۲)

و یقال فلان یحبو ماحوله ای کیمیه و بینهم کذا کحتی

ما حوله - محابة محاسب باکردن در

بمع -

حنا - حتی علی فعل لست مقل و حوت برب

الکسار حوا ای کففته همز فلا -

حنا جتو حتی - خاک زدن بر روی کسی (ع

ف هن ۲ و ک) حنا و مثله و چیزی اندک دادن

یقال منه حوت له - ارض حشوا ر بسیار خاک حنا

بالقهر کاه رنیه -

ججو - جوت - بالکان - اقامت به و کذا کتجیبت

به کجیت اشئی لعدته - و جوت بالشی ضنشت به و

بسمی الرجل حوة - و حبت بالشی اولعت به و لزمته

همز و او کذا کتجیت به حجة قبه آب که از باران

و جزان پدید آید حجاج - و الفیالک رنه چیری حبا

ج - و تجیت بهذا المكان لے سبقتکم الیه و لزمته

قبلکم - و حبت الريح السفینة لے ساقتهما -

سوزش اندوه - و اندوه عشق (ع ک ف ۲) یقال

جوتی فهو جواکب بو گرفته و گنده یقال ماء جوا - و

جوت نفسی اذ لم یوا تفک البلد - و اجوت لبلد

اذا کمرست المقام فیه و ان کنت فی لغته -

ججی - ججی - البیت - ای خرب فوجاه - جبار محبه

لا ستر علیه - است جوی کون برهنه و من کلامهم

عن السن البهائم قالوا یا خنز جبار القرقات

یا دلا ذنب الوئی و است جوی - بیت الجح

الاسقف له - سمار جوار ای مصحیه - اجماء کشاده

شدن هوا و هوا ای کشاده رسیدن یقال اجم

لذا السمار ای انقشع عنها الغیم و اجمنا -

ججو - جیا - بالکسر غلاف و یک و هی الجیاده

جیه لیشد و یخفف آب الیتاده جی نام شهر

از سیاهان و معرب وی صفهان -

جذیه - عنه - بازو اشتم او را (ع ف ک) جذیه

مثله جذیه بالکسر یخ و خست جذی الشی بالکسر

اصله - و تجاذی السل و الحام تجذی بالحامه و هو

ان یسبح الارض بذنبه اذ اهر -

جسو بالفتح و رشت شدن (ع ف هن ۲)

جاساه عاواه -

جشو - بالفتح کمان سبک لغته فی الجش -

جشوات - ج -

ججو - بالفتح پیشک و مانند آن فراهم آوردن و

توده کردن جت کتبه مکنی جوین جاعیه زن گول

جفیتة - انداختم او را (ع ف ک) جفاتیه بالضم

کشتی تری الجفی الجفو -

جلی - بالکسر تابدان از طرف بام و جلیت الففته

ای جلوتها و التیجلی الساعته ای یظهرو تجلی کذا -

ای علاه و تجلی الشی نظر الیه الجلی اسبق فی الحلیة

شدن پیش سرازوی مثل جلجی (ع ک ف ۲)

رجل اجلی افت من جلا و مؤنث - مجالی پیشیا -

سرموی زده مجلی و احدهما اشتقاقه من الجلا و هو تلب

الصلح - و جللیت العمامة عن راسی اذ ارفعنتها

مع طیها عن جبینک - سمار جلا و مصحیه مثل

هوا و جل مع مصغر لطنی از عرب تجلیه روشن کردن -

و چشم انداختن یقال منه جل بصره و هو تجلی عن نفسه

ای یعبر عن ضمیره - مجلی اسب اول زمان تجلی انکشف

تجلی انکشف - و یقال حالیه بالامرد و جالحة اذ اجالت

به و تجالیا ای انکشف حال کل مناعا جبه

جلوی نام اسپ -

ججی - جمار - جمارة - بالفتح و المدنیها شخص هر چیز -

ججی - ججی - بالفتح میوه جیدن (ع ف ک) ججنا

کذا کجی مقصورة میوه چیده یقال اتانا بجفاة

طیبه - خرمن خربا می تازه چیده جفاة گناه کردن

تجنی گناه جستن بر کسی یقال ججی علیه و تجنی علیه

ایضا - و فی المثل اجنا و انا و ایا ای الذی جنوا

علی هذا الدار بالعدم هم الذین نبوا قال الجوهری

حکاه ابو عبیده و انا اظن ان اصل المثل جنا تما

بنات لالان فالعلا لا یجی علی افعال و اما الاشها و

والاصحاب فانما هم جمع شمد و صحب الا ان یكون

هنا من النوادر لانه یجی فی الامثال لا یجی فی غیرها

و اجنی الشجر او رک عمره - و اجنت الارض کثر خبایا

و هو الکلا و الکماة و نحو ذلک -

جو - جوة - بالضم در پی مشک و مغاکچه و نوس

از لونا و قطعه من الارض فیه غلط - حجیه در پی

کردن مشک را و جز آن جوار بالکسر وادی فرخ

و موضع غلاف و یک جیا مثله جو میان آسمان

و زمین - و کشادگی وادی - و نام شهری جوی

جنوار

جبا

ججی

ججی ججو

ججی

جذیه

حنا

حشا

جشو

ججو ججو

جج جفیتة

ججی

اجمیہ جیبا بالغم چستان وینم اجمیہ تیجا چون بہا۔ و
 حاجتہ فحوتہ ای غلبتہ اذاد اعبتہ۔ و یقال ما حیا ک
 و ہی بعثہ و غلو طہ۔ قال ابو عبیدہ ہو نحو قولہم اخرج
 ما فی یدے و کذا۔ و یقال ایضا انا حیا ک
 ہذا ای من یحیا ک۔ حچی رک ان ۲ خرد ا حبا
 ح۔ و یقال ہو حچی بذک و ح حچی بذک ای
 خلق کلہ بمعنی الا انک اذ فتحت الجیم لم تو نمش و لم
 تنش و لم تفتح کما قلنا فی قمن۔ و کذا ک یقال
 انہ لحجا ان لیفعل کذا ای مقیمہ و انما لحجا و انہم
 لحجا و اما احبا لذلک ای ما خلقہ و احج بہ ای
 اخلق بہ فی التحب یعنی چہ منہ و درست بآن انی
 احو بہ خیر ای ظنن بہ۔ و حبا القوم ا
 جزاہم۔

حد ۱- حد را ندن شتر بسرو و آواز (عفت
اص ۲) حدار بالضم و الكسر كذا لك - حدار - باد
شمال و لا يقال للمذكر احدی - حادی سرو و دیگویی
و ربما قيل للحمار اذا قدم امانه حاد - تخدی برابر می
کردن در کاری - پیش خواندن خصم را و غلبه
جستن يقال تخدیت فلانا انی باریه فی فعل و
نازعة للقلبة - و يقال انا حادیك ابرز
و حدك - و حادی عشر مقلوب من واحد فاخر الفاء
و هو الواو و نقلت یا لانكسار ما قبلها و قدم العين
فصار فاعل علی تقدیر عالف -

خذو - خدا - راست کردن با هم و چیز را و
 منه خذو التعل بالنعل وخذو القذة بالقذة و
 براتنا هم چیز بودن لقال خذو ته ای تعدت
 سجدائه (ع و ف اص ۲) خذی بالفتح زبان گزین
 تیزی سر که و جز آن و دست بریدن به کار و
 (ع و ف اک ۲) لقال خذی الخلف فاه نخید یا اذا قرضه

حذیت یدیه بالسکین وحدثت الشفرة النعل - حذی
بالقصرد و شکم شدن گو سپند را از القطار
در شکم (ع ک ان ۲) حذار بالکسر النعل - وپل شتر سوم
اسپ و جزآن احتذا و نعل در پای کردن و احذیت
نعلاً اسی اعطیته - و استخدیسیه فاحذنی - و احذیت من
الغنیة اعطیته منها - حذیا علی فعلی بالضم و فی القسمه
من الغنیة - حذار الهینا بر ابر و رجعت حاذاه
ای صار سخر او و احتذی مثاله اقمدی به - حذیت
علی فعلیه مثل حذیا من الغنیة حذوه بالکسر کنه ک
و یقال داره حذوه داره - و حذوه داره بالضم
و حذوه داره ای حذوا بها - و حذیه بالکسر قطعته
قطع اللحم قطعت طولاً -

حرّا - حرّوة حرّاة - گرمی مثل حرّاة وذلک
من حرّاة شئی بکلّ یعنی گریسته که از تیزی چیز سے
پیدا شود در حال چون از خوردن سیر و بلبل مانند
آن حرّاة کشادگی - و ناحیه موضع حرّی بالقصر
کذلک و بانگ و آواز سنخون آتش و رفتن
آب و دریدن باد بر درخت - و جای نهادن مضیّه
لغامه و يقال لا طر حرّانا ای لا تقرب ما حولنا
و يقال فی الکلام بالحرّتی ان یکون کذلک
یعنی سبزه است و هذا الامر محرّاة لذلک مستقیمه
مثل محجّاة - و ما احراه و احریه فی التعجب یعنی
چه منزوار است مثل ما احجّاه و احجّ به و يقال به
حرّی ان لفعل ذلک ای غلیق لانیلی و لا یجّج -

ولقیصدہ - و تبحری فلان بالمكان ای تکلیف است - و
 قوله لغافلک تجربوا رشد اے لو خود را بسنجید و -
 و حسی الشئ حریای لقص (ع ن اک ۲) لقال
 یہ بحر کیا بحر القمرو احراہ الزمان - حاریہ افی
 پیر ناقص تن و ذلک اجبت مایکون لقال
 رماک اسد بافی حاریہ حراہ بالکسر و المد کو ہے
 مکملہ مذکور و یونٹ و بمنع -

حزبی لقال حزبی الشیء یحزبه ویحزوه - اذا
قدر وخرص یعنی اندازه کرد و لقال حزمت للنخل
وحزى السراب الشخص اذا رفعه (رفع و انض) ۲
وک (۲) حازی آنکه بنگرستین بخال و کف دست
قال گوید خروى بالفم ریگ توده م حزا و
منسوب به -

حشو حسا - آشامیدن (مع ف من ۲) و یوم
عشو الطری یوم قصر حشو علی فحول آشام
حسا بالفتح والمدد القصر فیضاً مثله رل حشو غیر
الحشو - قال البوزجانیان الفضل الشیوخ ای الحشو
الفسو - وقد حشوت حشوة واحدة - وئی لانا حشوة
بالضم ای قدر ما یحلی مرة اندازة یک شام و آ
المرق نحسناه و احتسناه بمعنی و تحسناه کذاک فی مملکت
حس بالکسر ناشقة الارض من الرمل فاذا صار الی
صلابة مسکنة فتحفر عنه الرمل فتستره و هو الاحتسار
و جمعه احساء و ہے الکمار - حسا بالکسر و المدد
حسید الخبر بالکسر و احسیت مثل حسته و احسته
حشا حشو - آگه و آگدن (مع ف من ۲) و
نتران ریزه - و مردم خرد حاشیه کذاک - حشاه
شیه و رغود گرفتار حشاه بالکسر و رول تن حشاه
حج - و ناحیه حشوة البطن بالضم و الکسر و دکانها
و فلان من حشوة بنی فلان ای من رذا الهم

حزبی

12

1047

حذا
حشا

[illegible]

وحفیت الیہ بالوصیۃ ای بالعت - والحفی العالم الذی
تعلم الشیء باستقصاء والشیء المستقص فی السؤال
والحفی الرجل استقص فی المناقظہ والکلام - وحفی
الشارب یعنی شبت برداشت موی لب راؤ فی
الحديث انه امر ان يحفی الشارب وتعفی الی
الکثر - وحافیت الرجل ای ماریتہ فی
الکلام - حقو منع کردن از حقیر ربع ن
ص ۲۰ -
حقو - حقوۃ - در دشم یقال حقی الرجل فهو محقو
وحقو السهم باریکی تیر نزدیک پر وازار - وجا
ازا رستین از میان یقال ثلثه الحق واصله حقو
علی فعل تحذفت الواو لانه لیس فی الاسمار اسم
آخره حرف علة و قبلها ضمة فاذا آدئی قیاس الی
ذک رک رفض فایدت من الضمة کسرة فصا ر
الآخر یاء مکسوراً اما قبلها - وصار بمنزلة القاضی
والغازی فی سقوط الیا والاجتماع الساکنین
جمع الکثرة منه حقی علی فاعول نقلت الواو لاد
یا ولتدغم فی التی بعد ہا -
حکی حکایتہ - باز گفتن از چیرے (ع ف آ)
یقال حکیت عنه - وحکوت عنه لغة فیه ومانستن
محاكاة کذک یقال فلان یحکی الشمس حسنا
یماکیها - وحکیت فعلت وحاکیه اذا فعلت مثل
فعله و احکیت العقد لغة فی احکا تما اشی و تما
وقوتها -
حلوا - بالضم شیرین نقیض مرحلا و مصدر
منه ر ع ف هن و حلوا و حلوی بمعنی ولم یحی علی
افعل متعديا لا هذا الحرف وحرف آخر و ہے
اعود ریت الفرس - و احلیت الشیء جعلته حلوا
دو حدته حلوا - وحاسة طامیة - ولقال بها امر

وما علی ای لم یقل شیاً - حلوی بالضم یقین مرئی یقال
خذ الحلوی واعطه المرءی - و تحالت المرأة ای ظلمت
حلاوة وعجبا - حلوا حلوان بالضم فیما چیزے دادن
کسی مزدور را بخش آمد کاروی رعیت آن
وفی الحدیث نبی صلیہ السلام عن حلوان الکاهن -
حلوان الصفا الزکامین و خیر خود سدن چیزے بخت
تولیش و نام شری علی پیر خلی بالضم والتشدید
ج - مثل شری و تدی و یقول یضم الفاء و یکسر
الحاء بہنا مکان الیاء قوله تعالی من حلیم عجل جیدا
ایقروہ بعضہم بالکسر طیۃ - السیف آرایش شمشیر
حلی بالضم الکسر ج - مثل حلی و لمی طیۃ الرجل مکیہ
وصفت مرد حلیۃ بالفتح نام جائے شیرناک و گوا
بیم حلی علی بیل خشک شدہ گیا ہے کہ آنرا
فنی خوانند احلیۃ ج علی الیاء پیرایہ کردن را -
(رعیت اک) حلیۃ المرأة طلیا حلیا و حلوتا اذا
لها حلوا - حلاوة خوش آمدن و خشم یعنی آن
حلی یعنی فنی یعنی اذا عجک و کذاک حلا
فلان یعنی وفی عینی بجلو حلاوة - و قال الأصمعی
حل فی عینی بالکسر و طانی فی بالفتح و بایر ایندن
زن (رعیت اک) ان نفی طیۃ و حالۃ و تسوۃ حوال
تحمیۃ آراستن و نہ سیف محلی و طیۃ مرور و صفت
کردن - و جب شمر کسے خوش نمودن چیزے را
و شیرین کردن طعام را و قیل حالات السو لوق مملو
و استلوا شیرین نمودن او را و تحلی پیرایہ بست بر خود
و آراستہ شد و یقال لم یحل منه بطاقل لے لم
سیقت منه کثیر فائدة و لا یحکم به الا مع الحذف حلاوة
بالمد و القصم - حلاوی بالضم علی فعالی گیا ہے
و یقال وقع فلان علی حلاوة القفا لے
علی وسط القفا و کذاک علی حلاوی لے

و حلا و اذ القفا و اذ تحت مدوت و اذ انصمت قفص
سحا حلیۃ بالکسر بکاه داشتن کسے را از بدے
رعیت اک ۲ لقال حمیۃ ای وقعت عنہ - و ہذا
شیء حلی بکسر الحاء علی فعل ای مخطو لا یقرب احما
توزیع کردن جائے را لقال حمیت المكان
اذا جعلتہ حلی و فی الحدیث لا حمی اللہ و لرسولہ حلی
سوزان شدن و سخت گرم شدن روز و تنور -
و غضب کردن (رعیت اک) لقال حمیت علیہ
محو الشمس و مہیا ای حر ہما حلا المرأة خشنا من
زن و لا لغة فیہا غیر ہ - و کل شیء من قبل الزوج
مثل الاب و الاخ نفیۃ اربع لغات حاشل قفا
و حو مثل البو و حو مثل اب و اصل حو بالتحریک و حو
بسکون المیم مہوۃ و کل شیء من قبل المرأة نفیۃ
الاختان و الصرة کجج ہذا کلمۃ حماۃ موشک گوشت
وفی ساق الفرس حمان حمان الجمان اللذان فی
عرض الساق تریان کالعصبتین من ظاہر و
باطن حوات ج - حاسے فعل دیرنیہ کہ چون
بنیرہ فے در تاج آید اور آزاد کنند و
برہ نشینند و موسے و شیم وے گیرند و گویند
حلی ظہر و ہویرے حلیۃ شہا حمان
راست و چپ شمس اسب و یقال فلان حاسے
الحقیقۃ و حامی الذمار و حامی الحمیا لے بحمی
حوزۃ و ولویہ و الجمع حماۃ و حامیۃ حمۃ العقرب
بالضم نیش کردن و زہرے و اصل حما حمو
او حی و الہاء عوض عن الواو و عن الیاء و اما
حمۃ الحمر لے معظمۃ فبالتشدید - حمیۃ سوت
شراب و قوت او و حمۃ الام سحقی و تیزے مرد
حمیۃ حمۃ بالکسر فیما برہیزر بودن لقال
حمیت المریض الطعام - احتما برہیزر کردن

حمیۃ بالتشدید حمیۃ بالتخفیف ننگ و عار داشتن
از چیزے رعیت اک ۲ لقال حمیت
عنہ و فلان حمی الفاء منع زمار اسن
فلان - مجامۃ از کسے دفع کردن
چیزے را و نگاہ داشتن لقال حمیت
عنہ مجامۃ و حمار - و حامیت علی ضیفی فلان
اذا احتفلت لہ و یقال الفروس تحاسے
عن ولدہا - و یقال حمارک بالمد فے
معنی ندادک - حمیت الحدید فے النار
نہو حمی و لا لقال حمیۃ - و تحماہ الناس لے
توقوہ و اجنبوا یعنی خوشتن را از فے
نگاہ داشتند -
حنا حنۃ بالفتح گیا ہے خوشبوے حنۃ
بالکسر کو بہ زین پالان اختا ج - و حنۃ کل
شیء اعوجاجہ و منہ حنۃ الجبل - حنۃ ایضا مہنی
و جانب چیزے حنیۃ کمان حنیۃ ج - حنا
بالکسر و التشدید ممد و دام و مرنی المہزۃ
حنیت ظہری و حنۃ الیاء گوز کردن پشت را
و کذا حنیت العود - و رجل حنی الظہر و امراۃ
حناء و حنۃ النقی فے ظہر ہا صدید اب - و حنۃ
علیہ (رعیت اک) اسے عطفت علیہ یعنی
کروم بردی و ہوا حنیۃ الناس ضلوعا علیک
لے شفقہم علیک - و امراۃ حانیۃ اذا
اقامت علی ولدہا و لم تتزوج بعد اہیم
و منہ لقال حنت علیہم حنۃ حنۃ - و حنت النجمۃ
اذا اشتهت الفحل فی حان و ہما حنا بالکسر
کذاک البقرة الوحشیۃ لانہا عند العرب لغیرہ
و تحنی علیہ لے تعطف مثل تحن - و تحنی لشیء
ای تعطف محانے چہاے و ادی حیت

حما

حنا

حوا + حيو

حطو

حظي

حکوت

کے

حوا حیوۃ گیر کرد اگر کوہان شتر مثل سویت و
 ہو بالفارسیہ جو پشتر لقال حویۃ لاکون الالجمال
 و سویتہ تگون لها و غیرہا و جرب رور و حوا یاج
 و عادیاء البطن و حادیۃ البطن الیضا حوا دی
 ج - حوا رہا کسر خانہ ہاے مردم بر یکجا از جگہ
 و جزآن اخویۃ ج - حوۃ نام موضع و شمرۃ
 الشفة ر ع ک ان ۲، اخوی لغت حوا و مؤنث
 منہ و ماورآ و بیان حوۃ الیضا رخنی سیاہ رنگ حوا
 مصدر من لقال احو دی الفرس یحو دی - احو یوار
 کذا لک تقول منہ احوادی یحوادی - و لقال حوی
 الفرس یحو حوۃ - حی گرد کردن ر ع ک ان ۱ حوا
 کذا لک - و احوی علیہ ای المار علیہ یعنی فراز آمد
 بر روی و حوی علیہ ای جمع و استدار یعنی حلقہ
 شد لقال منہ تحت الحیۃ - و لیر احوی اذا خالط
 خضرۃ سواد و سفرۃ و تصغیر احوی احو کما لقال
 اسود و اختلفوا فی لغۃ من و نعم قال عیسی بن
 عمر و ای فصرف و قال سیبویہ ہوا خطا و لو جاز نہا
 لصرف اسم لان اخفت من احوی و قالوا اصیم
 فصرفا - و قال ابو عمر و ای کما قالوا احوی قال سیبویہ
 و لو جاز نہ القلت فی عطای عطی - و قال یونس
 ای قال سیبویہ ہذا ہوا القیاس و الصواب
 و تقول فی تصغیر یحیی یحیی لان کل اسم جمع فیر
 ثلث یاءات اولاہن یاء التصغیر فانک تحذف
 منہن واحدۃ وان لم یکن اولاہن یاء التصغیر
 اتبہن ثلثن تقول فی تصغیر حیۃ حیۃ و نہ
 تصغیر یوب اییب باریع یاءات و ثملت
 ذلک لانہ فی وسط الاسم و لو کان طر فا
 د یجمع بہن - حوا بالضم و المتشدد و الممد

گیا ہے حوا قیکے

حیو - حیوۃ زندگانی - و زیستن ضد موت ر ع
 ک ان ۲ حی زندہ - و قبلہ اخیارج - میافعل
 من الحیوۃ تقول میاے و ماتی میایاج - حیار
 زندہ کردن لقال احیاء اللہ فی حی بالادغام
 و الاظهار و الادغام اکثر لان الحکۃ لازمہ و اذا لم
 یکن الحکۃ لازمہ لم تدغم بقولہ تعالیٰ الیس ذلک بقادر
 علی ان یحیی الموتی و لیر و یحیی من حی عن نبیۃ - و
 تقول فی الجمع حیوا کما تقول خشوا قال سیبویہ
 ذہبت الیاء لالتقاء السانین لان الواو ساکنۃ و
 حرکت الیاء قد زالت کما زالت فی ضر یوار الی الضم
 و لم تحک الیاء بالضم ثقلها علیہ فحذفت الیاء و
 ضمت الیاء الباقیۃ لاجل الواو و قبل حیوا بالثقل
 الیضا ترکہ علی ما کانت علیہ لادغام - و احیا القوم
 اذا حسنت حال مویشیم - و اذا اردت لنفسک قلت
 حیوا - و احیت النائمۃ اذا حی دلہا فی محی و محیۃ
 لا یکا و موت لہا ولد - و احیا القوم ای صا و
 فی الحیاء و ہوا لخصب و المطر - حیا بالقصر باران و
 فراخی سال و حال و شنیۃ حیوان فبتین الیاء
 لان الحکۃ غیر لازمہ - و لقال اتیت الاصل فاجتہتہا
 لے و جدتها خصیۃ - و الحیا بالمد شرم - و شرم
 داشتن ر ع ک ان ۲ و فرج و رحم ناقہ حیۃ ج -
 استیاء شرم داشتن لقال استحیۃ و استحیۃ منہ
 کذا لک و استحیت بیا و واحدۃ ایضا و اصلہ استحیت
 فاعلوا الیاء الاولی و القوا حرکت علی الحار قال
 سیبویہ حذفت الیاء لالتقاء الساکنین لان الیاء الاولی
 ثقلت القوا کما و قل انما نعدو ذلک لکثرة التثانی
 و قال ما زلت لم تحذف لالتقاء الساکنین لانہا
 لو حذفت لذلک لردو ہا اذا قالوا احویتی و قالوا

لیستی کما قالو لیستج - فکل الانخس استخی استخی بیا
 واحدۃ لغۃ تمیم و یأین لغۃ اہل الحجاز و ہوا اصل
 لان ما کان لامہ مغلا لم یطو اعنیہ الا تری انہم قالوا
 احییت و حیوت و لیر لون قلت و لبعث فیعلون
 العین لما یثقل لام و ترندہ گذاشتن قولہ
 تعالیٰ یستحیون لسا رکم حذفت الیاء الاولی
 استغلا و قولہ تعالیٰ ان اللہ لا یستحیی ای لا یستحیی
 حیۃ ما و یکن للذکر و الانثی و دخلتہا لانه و احد
 من جنس مثل لبطہ و وجاہۃ علی اندر و
 عن العرب راست حیاً علی حیۃ ای ذکر اعلی الخ
 و ہو حیۃ ذکر حیوی منسوب الیہ حیوت مارز حاد
 ما گیرار من حیۃ و محوۃ زمین مارزک حیوان جانور
 خان موتان - حیوۃ بسکون الیاء نام مرص
 حیار و سۃ تحیۃ ملک - الثیبات شد قال
 یعقوب لے الملك اللہ - و حیاک اللہ ای
 الملك - و لقال امرأۃ حیۃ تبین لان الباء غیر لاز
 و رجل محی و کل اسم اجتمع فیہ ثلث یاءات فینظر فی
 مکان غیر منی علی فعل حذفت منہ اللام نحو تفسیر
 عطاء عطی و فی احوی ای و ان کان مبنیاً علی
 فعل ثبت نحو فوک محی من حیایحی و قولہم
 حی علی الصلوۃ اسے لم و قبل و قد ذکر سۃ
 بلا فی باب اللام -
 حطو - سخت ضمایین چیزے ر ع ک ان ۲
 حطا سیشاے بزرک و اعطوا من نعمت کو سفند
 سیرخ و اعطو علی تنفیخ -
 حظی - کسے نام شخصے حظی کسلی پیش حفاظۃ
 کے و کالی الخط کا لفظ و حظ ج - احاط
 جمع الجمع -
 حکوت - الحدیث احکوه کلید -

خز قو کج و عمل مرد پستک خنز قوه مثله -

فصل الحوا

خبا خبا بیه غم دهمو تله من خبات و کنهم ترکوا
همزتا - خبا بالکسر المدخرگاه و خیمه الیها خبیة ج
دومو یكون من و برا و صوت و لا یكون من شعر و هو
علی عبودین و ثلثه و مافوق ذلک فهو بیت -

و تخینا الجنا مای الضبنا و دغلنا فیه خبیة الجنا
و تخبیة اذا علمت و خبیة ایضا - خو - فرد و مردن پیش
(مع ف ص ۲) خبا و متعدفیه -

خشی خشی بالکسر سرگین گاد اختا - ج - خشی
بالفتح مصدر منه د ع ف اک ۲ -

خجو - خجوجی - مرد و راز پاسبی و هو فو عمل
و الانسنة الخجوات -

خدی خدی الناقه تخدی ای اسرعت
مثل و خدی و خود کله معنی -

خذ و خذ و خست شدن (مع ف ص ۲)

و خدی بالکسر لغة فیه - و یقال اذن خذ و اربیت
اخذاء - و یقال لانا ان خذ و ارامی مستخرجه الاذن
و نیمه خذ و ارامی لایة دسپه لایة - و اخذیت
ای خضعت و همز الیه و یقال استخذات -

خزو - خزو سرگین انگدن مرغ و الاسم الخزو بالکسر
خزو بخز و اسباب (مع ف ص ۲) قال
الکسائی خا زانی مخزیمه خزیه و کریمت ان خزیه
خزی بالکسر خوار و رسولی و در بلا اقادن (مع
ک اف ۲) و اخزاه الله تعد منه خزیایه بالفتح ثم متین
(مع ک اف ۲) فهو خزان و هم خزیه دسپه - خزیه
خزاه بالمد گیاره

خس - یقال خس اوزکا - ای خزا و زوح

یعنی طاق و خفت -

خشا خشیة بترسین (مع ک اف ۲) فمو
خشان و هی خشیاء - و خاشانی خشیة ای کنت
اشه خشیة منه - و هذا الکافی خشی ای اییب اشه
خوفاً و قوله تعالی تخشیتان برهما طغیاناً - و کفرأ قال
الاخفش کرهتا تخشیة ترسانیدن و یقال خشی
بالجالة یعنی الذئب - خشیة علی فعل خشیک
خشو خرمای تباہ ریزه دشت النخلة تخشوا اذا
یعنی خرمای ریزه تباہ بار آورد -

خضی خصیة بالضم غایه خصی ج - و بالکسر
کذلک و قال ابو عبیدة لم اسمها بالکسر و یقال
خصیه و لا یفر و قال ابو عمر و الخصیتان البیتان
و الخصیتان لبلدان اللذان هما فیهما و شیتسا
خصیان بلاتا و کذلک الملیه و لیان و همانا دران
حضار بالکسر و المد غایه کشیدن (مع ف ص ۲)
خضی لغت منه خصیان ج خصیة بالکسر کذلک
مخضی موضع بریدن خصیه -

خطو - خطوة - بالضم گام خطوات بالسکون
و التحریک جمع القلة و خطی جمع الکثرة منه خطوة
بالفتح گام و گام مزدن (مع ف ص ۲) خطوا
بالتحریک خطاء بالکسر و المدج - و فی الدعاء یقال
خطی عنه السوء ای وقع وسط - و خطوت و خطیت
معنی - و اخطیت ای حلت علی ان یخطو - و تخطیت
و تخطیت رقاب الناس ای تجاوزت -

خطو - خطا - لجمه یخطو خطوا - ای اکثر - و یقال
لجمه خطا بکاف ای کثیر - خطوان بالتحریک اگر گنده
گوشت و رجل خفیان کبش فاحش و خطی -
اذا غدبه و اسمع المکروه -

خفا - خفیة - الشی خفیاً - پنهان کروم و آشکارا

کردم دهمو من الاضداد (مع ف ص ۲) تخفی بیرون
آوردن باران موش را از سوراخ (مع ف ص ۲)
یقال خفی المطر الفاضل انفا من ای من حجر تمین
اخفا پوشیدن و نهان داشتن تخافی لغت و پیری
تخافیه را تخفی فی البدن من الحزن - و یقال بخفیت ای
لحم و مس - و اسود خفیت کقولهم اسود حلیه و هما مسدیا
خفا و بالفتح و المد پوشیدگی اثر - و نهان شدن
(مع ک اف ۲) تخشی خشی ای خاف و یجمع علی خفایا
و یقال ایضا برج الخفا دای وضع الامر غفیه چاه

ابن السکیت دکل رکتی کانت حفرت ثم ترکت حتی
انقضت ثم احتفروها و دخلوا فیه خفیه - و یقال اذا
حسن من المرأة خفیا با حسن سائر یعنی صوتها و اثر
و طیبها فی الارض - خوانی بر پاسبی بال مرغ نزدیک
بغل دان و پر بار شد و شاختا نوک

درخت و هی فی لغة اهل الحجاز العواهن - و یقال
استخفیت منه ای تواریت و لا تظن اخفیت

خفوضیف و رخشیدن برقی درابر (مع ف ص ۲)
خفی کذلک (مع ف ص ۲) فان لمع قلیلاً فم سکون
و لیس له اثر عن فم الوسیض دان شق الغیم و طال
فی الجوالی وسط السماء من غیلان یا خذیمینا و شالا
نحو العقیقة و خفیت اشخی ای استخرجه - مخفی
لغت منه و کفن آبنج اخفیه پوشش با که مشک
داب جامه پوشند خفا بالکسر و المد کی قوله تعالی
ان الساعة آتیة اکادا خفیه بالضم و بالفتح و معنی
الضم ازیل عنها خفا و ای غطا و هو کقولهم ایتیم
لک از لته عمال شکوه -

خلو - خلا - تخی شدن (مع ف ص ۲) خلوة خلا
بالفتح تنهایی ساختن - و تسوس داشتن صلهما
بالبار و گرد آمدن و خلوت با کسی صله بالی قال

خنه
خشا

خبا

خضی
خشی

خجو

خدی

خذ و
خطو

خزو
خزو

خطو

خلو

خس و خفا

<p>اللہ تعالیٰ واذخلوا الی اشیائکم وبقال الی یمنی مع کما قال عزوجل بن النصارى الی اللہ قوله تعالی وان من امه الا خلا فیها نذیر الی معنی وارسل - و بقال انا منک خلا رای برار ہذا لائینہ ولا یجمع لاند مصدر - و انا منک علی علی فیل الی بری شنی وجمع و امنت - و فی المثل خلا رک افنی الی الی الی خلا رای والمد البنا آید ست جای - و جای خالی خلایہ ستور رہا کردہ - و ناقہ کہ بر یک دیگر ہر آر دو شیر دہد - و کنا یہ از طلاق بقال انت خلایہ کشتی بزرگ - و خانہ زینبور کہ در دوسے عمل بندہ و بقال انا خلا من کدا الی خال خلا بالفتح و القصر جزو سہمہ کلمہ لیستہ بہا و نصب ما بعد ہا علی ان فعل کما نقول جاد فی خلا زید و تقصر فیما الفاعل کانک قلت خلا من جانی من یذ و تبصر ما بعد ہا بالحر فیه نقول جاد فی القوم خلا زید و سہمہ عند البعض حوت جزو سہمہ حاشا و عند بعضهم مصدر مضات و اما ما خلا فلا یكون نیما بعد ہا الا بالنصب لان خلا لا یكون نیما الا صلا لہما و سہمہ مع مصدر کانک قلت جاد فی خلوی زید الی خالین من زید - و بقال افعل کذا و خلاک ذم الی اعذرت و سقط عنک الذم - خلا وۃ بالفتح پر لینی خلی بے غم خلا شعبی - خالی موب بے زن قرون خالیہ قرنا - گذشتہ خلی بانقصر گیاہ تر خلا کی وجہ سے المثل بعد و خالی یہ الی اند مع عبودیت غنی - قال یعقوب بقال خلیت الخلی و اختلیتہ ذر و دم گیاہ تر آفا نخلی پس در ر و شد ر مع ن اک ا علی کس د اس علف در و خلا با تا تو برہ و علف و ان خلیت تہ اخلیما الی جزوت لہا الخلی - و السیف نخلی الی لفتح فخلون و خالون گیاہ در و نہ گان خلا بسیار علف شدن زمین بقال اخلت الارض الی کثر خلا ہا</p>	<p>و خالی شدن بقال خلاک لشی و اخلی بمعنی و خالی کردن - و خالی یافتن - و خلوت کردن و لازم و خلی شدن شکم از طعام استخلا خلوت حبس خالیست الرجل تارکۃ و خلیت کفرغت و خلیت عنہ سہیلہ رہا کردم فو مخلی - خنی - خنی - سخن مہو و گفتن ر مع کل کلام خن و کلمہ خنیہ - و خنی علیہ فی منطقہ اذا الخنی استخنی علیہ الدہری الی علیہ الہک و اخنیست علیہ ای قسمت - خوی - خوی - بے باران شدن ر مع ن اک بقال خوت الخوم تخوی خیال اذا اخلت و ذلک اذا سقطت وہم تطرفی نو نہا و اخوت شدہ - خواہ بالفتح و المثل شک ماندن - و خالی شدن - و بقیاوان ر مع ن اک و ک اف ۲) و منہ قولہ تعالی فتک بویتم غاویہ الی خالیست و بقال ساقط کما قال اللہ تعالی فی خاد تہ علی عروشا الی ساقطہ علی سقوفہا - خوی ہتی شدن شکم حاملہ بزاد ان بچہ خویہ نوعی از طعام تخویہ ساختن این طعام - و از زمین در و اماندن شکم شتر چون خسیہ مرو چون سجدہ کند و مرغ چون پر ہا فرو بردہ - و کل کردن سارہ لفر و شدن و غروب نمودن - خوی زمین نرم - خنا - اندہ یا ترس یا بیاری نگو ساز کرد پس فروتنی نمود ر مع ن اک ۲) اخنی مثلہ خنا الثوب پرز ہای جامہ را بر تافت و خنوت گفت منہ خنا فلانا یعنی بہانہ الزکار باز داشت و اخنی الی بلع شام کسر ثوبا تو با متفرقا تحتہ ناقص - خاتمیہ - عتاب غنتی از خون بادشاہ یا جسز آن رنگش زر گشت - خشو - پامین شکم فرو ہستہ بقال امراۃ خشو ار ولا بقال ذلک للرجل - خروۃ - الفاس - بالفم سوراخ متبر فراتج خرا تا</p>	<p>بالفتح نام دوستارہ خرا کیے - خصا - ریزہ و پرزہ شدن چیز ر مع ن اک ۲) اختا - زن فراخ کس را جمع کردن - خما - اللہن غموا - ای اشتہ ر مع ن اک ۲) فصل لیل دای - دای - از شران جانی کہ چون چوب حل بوی رسد ریش کند و منہ قیل للغراب ابن دایہ و فریقین ر مع لفتحما بقال دایت للشی ادا کی دایت لغہ فیه - و بقال الذئب یہ الی للفرال لیا خندہ ای شیلہ مثل یادو - ابن دایہ زاغ و آیات بالتحریک ج - جمع دای ولی مثل صان و صین - ولی - ولی - بالفتح و القصر جاد قبل ان یطیر یعنی تلخ پیادہ و باۃ کیلے ارض مدبہ زمین تلخ خورہ وارض مدبہ مدبہ زمین تلخ ناک اولی الکرت اذا امشبہ یخرج من ورقہ الدلی یعنی برگ شہوہ گیاہ چندان شود کہ بلج مانند گرد و بار بار با لضم و التشدید و المد کند و باۃ کی و بقال جار فلان بدی دلی ذال جار ہا بال کالہ فی فنی الکثرة یعنی چون تلخ - دجی - دجی - بالضم تاریکی و تجو لفتن تاریک شدن ر مع ن اک ۲) لیلیۃ و اجیۃ لغت منہ - و وجا اللیل دارجی و دجی یعنی - و یاجی تاریکیا کا نہ جمع و بجاۃ قال الاصمعی و جال اللیل اذا ہولیس علی شئی و لیس ہومن الظلمہ و منہ و جال اسلام الی قوی و لیس کل شئی - و وجیۃ بالضم کارۃ صیاد و تاریکی و جی ج - و بقال انہ لفی عیش دلج کانہ یزید الخفض و المہمۃ - مداجاۃ مداک کردن و داجیستہ داریتہ کانک سائرۃ العداۃ - و المداجاۃ ایضا المنع بین الشدۃ و الرخاۃ -</p>
--	---	--

خصا
اختا
خما
خنی
دای
خوی
دلی
ختا - وجی
خاتمیہ
خشو
خروۃ

دحو - دحا - گستردن (مع فاض ۲) قوله تعالى
 وَالْأَرْضُ نَبْذُكَ وَتَحْمِلُهَا أَيُّ تَحْمِلُهَا - ودحا المطر
 المحض عن وجه الأرض - ويقال لا لعب ما يجوز البعد مدی
 واجه ای ارم الجوز و دست و یا اندازان رفتن اسب
 (مع فاض ۲) وحیه بالکسر نام مردی و هو الذی
 کان یأتی جبریل علیه السلام علی صورته و کان من اجل
 الناس رجیة و حوة بالفتح فیها نام لیسر معا وین بکرین
 صوران مدی النعامة جای بصفیه نهادن وی اوست
 النعامة جاسه چو ره بیرون آوردن و بهیو فعل
 و دو - و دأ - بازی یقال ہزار دأ مثل عصادو
 مثل دم و دن مثل حزن و قد ذکر فی التون -
 درمی - درمی - بالفتح و درمیہ بالفتح و کسر رآیہ
 بالکسر و استن (مع فاض اک ۲) درتیہ و دریت بدی
 علمت بہ و لاوری ای لا اعلم و یقال یجذب الی الکفر
 استعمالہم قالوا لا اور کما قالوا لم ابل ولم یک
 اور ارگا بانیدن و قری و لا اور کہ بہ بفتح الزاء -
 مداراہ باکید بگزرمے کردن تمر و لا - درتیہ علی فعلیتہ
 بالهمز و لغیر الهمز و بہ و اتیہ لیسر بہا الصائد فاذا اکمنہ
 رمی - یدرسے مداراہ سیخ و شاخ ہار یک کہ زنان
 بوی موسے سر راست کنند و تدرت المرأة ای
 سرحت شعر ہا - و قولہم اورد امکانا کانہم اعتدوہ
 بالغزو و الغارة - و تدراہ و ادرا و یعنی ای قتلہ
 دسی - تدسیتہ پوشانیدن و شہا اسے خفا ہا
 و ہونے الاصل و شہا فابدل من احدی السنین
 یار -
 دعو - و عو - بالفتح بہ طعام خواندن دن
 (مع ۲) یقال کنانی دعوہ فلان و مدعاہ فلان و
 بالکسر بہ لیسر خواندن و دعو سے نسب کردن
 یقال فلان دعی من الدعوة و الدعوی ہذا کلام کثر

الرب و بعضہم لفتحون الدال فی النسب و یکسر و ہا
 فی الطعام - دعی لیسر خواندہ - قوله تعالى و ما یجعل
 اذینکم اذینا کم دعو می ام دعا و دعوی کردن برکسے
 و نسب و نام خویش گفتن و در عرب پیش خصم
 و دعا عت الحیطان و الخراب ای ہتا و مت - ادعیتہ
 بالضم و التشدید چستان مدعاہ چستان گفتن و دعا
 بالضم و الدم ادعیتہ حج و خواندن - دعوتہ و استدعیتہ
 بفتح - و دعوت اللہ بالخیر و علیہ بالشہر - و اصلہ
 و دعا لا من دعوت الا ان الواو لما جاء است
 بعد الالف ہمزت و یقال لمرآة انت تدعین انت
 تدعون علی الاصل و انت تدعین بانہام لعین الضمہ
 و المجامعہ انت تدعون کما للرجال الا ان ہذا الفعل کما
 تقول تنصرون بلا اعلال ذاک تفعلون کما تقول تنصرون
 بالاعلال - داعیہ اللبن ما یرک فی الفرج لیدعو ما یجذب
 و فی الحديث دعو داعی اللبن - و داعی الدہر ضرر و
 یقال ما بالدار دعوئی بالضم ای احد و لا یستعمل الا
 مع الحمد و یقال یجذب العرب لودعونا لاند عینا اسے
 لا جنبا کما تقول لو تعبت لاند بنشنا -
 دغا - و غوة - دغیہ - خوی بد یقال فلان ذو
 دغوات و دغیات اسے اخلاق ردیہ - دغہ لقب
 زنے گول یقال احمق من دغہ و اصلہا دغوا و
 دغی و الہاء عوض -
 دقو - و قو - خستہ را کشیدن (مع فاض ۲) دقیت
 الجریج و دافیہ و دوفیہ و فی الحديث انه علیہ السلام
 اتی باسیر فقال لقم منہم اذینو ابہ فادفوه یریدہ فاد
 من البر و یعنی گرم کردن قدسہو ابہ قتلوہ فوادہ رسول اللہ
 علیہ السلام یعنی دیت داد اور رسول صلعم
 و فابا لقصہ خمیدن (مع فاض اک ۲) اونی کوز و غل
 اونی ہوا الذی طال قرنہ جد او ذہب قبل

ادنی یعنی دراز شدہ شاخاے و سوی گوشا خمیدہ و جزو
 دقوا بر و طائر اونی طویل الجناح - دقوا و عقاب
 لیسے لوج منقار ہا و دخت بزرگ تدافی دریا رفتن
 و کشادہ رفتن شتر و قوار شتر نیکو دراز کردن -
 دقا - و قلی لفصل - بالکسر یعنی دقنی اذا اکثر
 من شرب اللبن حتی یثیم یعنی چندان خوردن و نگاہ کردن
 کردش تھو دق و قتیہ مؤنث - و قیل و قوان و قوی -
 و لو - و لوہم - دلاۃ مثله و لا بالفتح و لا بالکسر
 و لی کذلک اول جمع قلم منہ ثلثت الواو یا رلو قوما
 طرا لبعوضہ و کی از بروج - و داع شتر - و سختی یقال
 جاء بالذلو اسے بالذاہیہ - والیہ و دلاب لوبر کشیدن
 و لواز چاہد (مع فاض ۲) یقال ذلوت الدلو و بچاہ
 فرور ہا کردن آنرا و لا مثله و نرم راندن ستور را -
 و نرمی کردن باکسے یقال منہ دولتہ و والیتہ
 ای داریہ - و شقیق گزفتن کسی را یقال دلوست
 الفلان الیک ای استشفعتہ الیک - اد لولی اسے
 اسرع و ہوا فوعل یقال دلاۃ بغرورانی و قیہ قوله تعالى
 قد لہما یفرور - کونہ لے من الشجرۃ - و قوله تعالی
 ثم ونا قنہ لای ای تدلل کقولہ تعالی ثم ذہب الی اہلہم
 تیمطی ای تیمطط - و ادلی سحبتہ امی ارجع بہا و ہویدلی
 یرجمہ ای یرمیت بہا و ادلی ہالہ اسے الحاکم دفعہ الیہ منہ
 قوله تعالی - و تدلوا بہا لے الحاکم یعنی المروۃ -
 دما - دم - خون و الذمہ اخص من الدم کم
 قالو بیاض و بیاضہ و اصلہ دمویا التحریک و انما
 قالوا دمی یعنی لکسرة التے قبل الیاء کما قالو ارضے
 یرضی و ہون الرضوان و قال سیبویہ اصلہ دمی سکون
 المیم لانہ یجمع علی دما و دمی مثل طبای و ظبی لظبی و کما
 مثل قفا و عصا لما جمع علی ذلک و قال المیزان
 فصل بالتحریک و ان جاء جمیعہ منھا لفظا لمرہ و الذلک

دحو

دقا

دلو

دود

درمی

دغا

دسی - دقو

دعو

دوا

منه الیاء و دل علیها قولہم فی التثنیۃ و میان الایترے
ان الشاعر لما اضطرارہ علی اصلہ فقال د شعرا فلتنا
علی الاعقاب تدعی کلونا و لكن علی اقداننا القیطر الدی
فاخرجه علی الاصل - و تصغیرہ و می و النسبۃ الیہ
او دومی و المصدر منہ الیاء دمی (دع ک اف ۲)
دئی کذک لقال دمی اللشۃ فودم علی فعل فمصدر
ستک بلا اتفاق و انما اختلفوا فی الاسم و لیس بالضم
بہت و صورت و می ج - سائید مانام کو ہے
لقال کانہما سمان جلا و اعدا - دمی تیری کہ بردی خون
خشک شدہ باشد - و اسپ نیک مسخ و ہر چہ حاجت
مسخ باشد مستوی آنکہ ہرق مدار از غریم حق خود گیر و خون
آرندہ از مین خود ادا و تہمہ خون آوردن - و خون لودہ کوں
و امیہ شجر کہ خون پیدا یزدی و نہ معدوم الا خون نوعی زلویہ
و نو - و نو - نزدیک آمدن صلتہ بین (دع ف ہن)
آدا متعذر منہ - دنیا این جہان نزدیک و موش
ادنی از دنو بمعنی اقرب و نزدیک بر دنی ج مثل
کبرے و کبر - دنیاوی دنیوی دینی منسوب ہوے
ادنت الناقۃ نزدیک شدتاج وی و دانیت
بین الامم و ای قاربیت - و ہنیا و نادیہ ای قرآ
ولی نزدیک بلا ہنمۃ التمر ناکس و فرومایہ و لقیۃ ادنی
دنی و ادنی دنی لے اول شئی - ویدنے ظان فی الامور
یتبع خسیسا - و اصغرہ - و فی الحدیث اذا کلتم نوا
ای کلوا مما یلکم - دنی مرد ضعیف و تدنی ای دنا
قلیلا قلیلا - و تدانوا ای دنا بعضہم من بعض - و نانو
ادنیان و موضع و لقال ہوا بن عم دے بالکسر
بالکسر و الضم اذا ضمنت لم یجز الاجراء و فی الکس و الاجراء
و السکون - و اذا اضعفت العلم لے معرفۃ لم یجز
فی نحو و نے کھو لک ہوا بن عمہ دنیا و دنیہ لان نیاق
لا یكون لغنا المعرفۃ -

دحا

دروان

دوسوۃ

دسی

دستوی

دشا

دلی

دنو

دہو

دی

ڈاؤ

ڈبی

ڈرو

دھا

دوا - و وا - بالمداد - و داروی فرہی زن
ولاغری و بارکی اسپ و آن شیریت کہ میدہند اسپ
را کہ میخو - و باریک میشو و نہ لاغرا و دے ج - و بالکسر
لغۃ فیہ یعنی دوا و لقال بالکسر ہو مصدر شل مداوۃ
و داری جمل و دوا مرآۃ و دے از فاسد خوف من او و جمل طمر
دوی کہستہ فیہ لند و نہ شرا جمل دوی بالفتح ای احمق و لقال کذا
المیث و جمل دوی بالفتح ای حق - و لقال ترک غلانا
دوی لے ماری بہ حیوۃ - ارض دویہ دواناک و
بالقصر جاری (دع ک اف ۲) و ددی ای مرض
دوی صدرہ ای صفت - و دوا و ہ امرضہ و دوا و ہ
ای عالمجہ - و لقال ہویدوی ویدای ای یکم مرض و
لعلج - و دواوی بہ لے تعالج بہ و دوی اللشۃ
لے عوج و لا یغرم فقامین فوعل فعل - دواۃ بالضم
و الکسر سرشیر و جوار و شور با تدویہ سر بسن
جوار و شیلو و خوردن سرشیر دوی السرج
ویش داوار با دیکہ کتھی النعل - و دوی النعل
اذا کان لمدیرہ ددی - ددی - سرشیر خوردہ - و
اہر یارعد و دوی الکلب فی الارض اذا دار و تحول
کما دوی الطیر فی السماء اذا دار فی طیرانہ و لقال
التدویم فی الہوا و التدویۃ فی الارض و لقال
لنکان بمعنی و منہ شتقت و امۃ الصب و ذاک
لا یطون الا فی الارض - دواۃ بالفتح م دوی ج
مثل نواۃ و نومی و دمی علی فوعل جمع الجمع - و
بیابان دوی و دیتہ کذک لانہا منافزۃ مثلہا
فتسبت الیہا و ہو قولہم قصرو و قصرے و دہر وار
دو واری و با قالوا دویہ قلبوا الواد الا و لے
السکنۃ لغال الانفتاح ما قبلہا و لایقاس علیہ دوا
جانی و لقال ما ہا دوی ای احد -
دھا - و اہمیہ کار سخت و شوار - و سختی دوا

ج - و یقل و ہمیہ ای اصابتہ و اہمیہ و ہوا و ہوا
توکید لہا - دہی با سکون زیرکی و کاروانی رجل و اہمیہ
بین الہی - الدہا بالمد و الہمزۃ منقلبۃ من الیاء
و ہا و ہیا و ان - و لقال ما و ہاک ای اصابتہ و ہا
دحا - تاریکی منہ لیلیہ و خیار یعنی شب تاری -
دروان - بچہ گفتار از مادہ گرگ -
و سوۃ - نا بالیدن خلاف زکو (دع ف اصل)
داس لغت منہ و ہنکان شدن رع (ف ف)
دسلی - نا بالیدن خلاف زکا و ساءہ تدسیہ یزعا لانیہ
اوراد قباہ کرد و دتی عنہ حدیثا یعنی ہر داشت آنرا
دستوی - غیری ست معروت و غم -
دشا - و رشک نیک و راہد (دع ف اصل ۲)
دلی - سرگشتہ شد (دع ک اف ۲) تدلی ای قرب
و تواضع و الدیۃ اسے داویتیہ یعنی چارہ کردم من در
دہوا - دہویہ بالضم از بسکہ سخت و یوم دہو
بالفتح بن ایاہم -
دی - دمی - آوازی ست کہ ازان حد
بر آوردہ اند و الاصل انہ ما کان للناس حد ففرض
اعرابی غلامہ و عقل صائبہ فمشی دہو یقول دمی دی
اروا یایدی فسارت الابل علی صوۃ فقال للزمرہ و خلط علیہ

فصل الذال

ڈاؤ - ڈاؤ - رائدن ستور (دع بفتح ہا و اصل ۲)
و شیردہ شدن ترہ -
ڈبی - ذبیان - بالضم و الکسر بد قبیلہ -
ڈرو - ذرا - پیادہ پوشش و لقال نانی ذراک
لے نے گفتک و شرک و انچہ بر باد شود - و شرک
ریختہ از چشم ذری بالضم بالای ہر چیز - و بالای کوہان
و کوہ فدوۃ بالضم و الکسر کہ تذری بر آمدن ہر بالا
کوہ و کوہان - وزن از برتران قبیلہ خواستن و لقال

ذو الشئ على سقط - وذو روى طيرة واذ بهيمة ذرايا
 بادوا ذر بشتاب رقت (دع ف من ۲) ليقال مفلان
 يذرو ذرواى يرمى بها - وذو من القول على
 طرف منه ولم يقال وبرد اشتم بادگاه را خاک را
 بر باد کردن خرمن را ذرى مثله (دع ف اک ۲)
 ليقال ذرت الريح التراب وغيره تذروه وتذريهوا
 وذريالى سفة ومته قلم ذرى الناس لمنطة اذراء
 انداختن تخم در زمين - واشك ريختن چشم و ليقال
 طعنه فاذراه عن ظهر وابتداه الفاه استذرا رگش
 خواه شدن ميش دبر - وبسايه درخت شدن
 و نپاه گرفتن بچرخه صله بالباء - تذريه بر باد کردن
 خرمن و ستودن حسب خود را و برداشتن خود را
 و بر باد کردن خاک کان را به طلب زر - و ذرى کردن
 گوسپند را و مانند آن - و مانند پاره از چشم بگوسپند
 بجهت نشان مدرى بالکسر سکوزه بالضم والتخفيف
 ارزن واصله ذروا و ذرى و الاء عوض - مذروان
 و ذكراه شميرن لا ما حد لمبا او هوندنى كما قيل
 و سدهاى کمان آنجا که زه بر فى نشيند
 و جاز فلان شيفض مذرويه اذا جاس
 باغيا مديد -

ذكو - ذكار - بالمد تيزى خاطر ليقال من ذكى الرجل
 فهو ذكى (دع ف اک ۲) و عمر و زندگانی ليقال فلنفت
 الدابة الذكاه ذكار بالضم غير مصروف آداب معرفه الايدى خلها
 الالفت واللام يقال بذه ذكا وطالقه - ابن ذكار صبح
 تذكية گلو به بدن گوسپند را و بر افروختن و تيز کردن اثر
 و بسایل برآمدن مردم تذكى اسپان از ميان سلا
 برگزشته تذكى كى و ذى المشلى جوى الذكيات علوا ذكا
 بالقصر تيز شدن آتش (دع ف من ۲) آذكا بمقتد
 سته و ديدبان بر گشتن ليقال ذكيت عليه

ذكو ان قبيلة ذكوية بالفتح و بالضم آنچه آتش بوى تيز شود
 از فروز تيز

ذلو - اوليلا - نپهان رفتن -

ذمى - ذما - بالمد باقى جان مذبح ليقال انصب
 اطول شئ ذمار و جنبیدن مذبح (دع ف ك ۲) و بالعكس
 الضئالة فيه - ذميان شتافتن (دع ف اك ۲) و ذماخ
 كردن بوى كسى را ليقال ذمنى ريح كذا اى آذتنه
 و استذميت ما عند فلان اى تسمعه و اخذته - و ليقال
 فذمن فلان ماذى لك اى ما ارتفع لك -

ذوى - ذوى - بالضم خرمن (دع ف ك ۲)
 و بالعكس الضئالة فيه ذوى لغت منه - و اوداهم
 لى ازيله -

ذحا - الابل سخت رانده شتر را يا دفع كرد (دع ف تجمعا و
 ف من ۲) ذحا المرأة جامعا -

ذمى - بالفتح بمطرفة چشم را و اخيدن (دع ف ا
 ك ۲) ذمى شتابى كرد و ختم اثرى كج ذميا اصابتهم لسين
 لهم منها ستر مدفاة زمين بى درخت -

ذو اغنية - زن گول خوشين آرا -

فرس اذنى - اسب فرد هشته گوش سست
 بنى ذقوار مونت منه

ذهو - فردين (دع ف من ۲)

فصل الراء

راى - روية - ديدن بچشم متعدى مفعول
 و داسن متعدى لمفعولين ليقال اى البصره
 در آه عالمائى علمه در آه مثل را كذ لك - راى
 ديدن بدل و بنيائى دل آره و در ارج - و رى على
 قيل ايضا مثل هنان و صكين و ليقال به رى
 من يمين اى من ليقال راى فى الفقه رايا و قد

تركوا العزرة فى مستقبله لكثرة فى كلامهم و ربما احتاجوا
 اليها فمضوه اليها و ربما جاز ما ضيه بلا همز اليها ليقال
 بل ريت دهل سمعت و فى ارايت و ارايك آت
 و ارايك دالا من اصل روى و من اخذت ليقال
 ارايت الشئ فراه و اصله ارايه و ارياه و هو ينقل من الراى اليه
 و ارات الشاة اذا عظم صرهما فهو رى و مرية - رياه
 بالکسر و المد خوشين را به نيكى خلق نمودن ليقال فعل
 ذك رياه و سمة و هو مراى و هم مراءون - و قوم رياه
 و هو يقيم رياه اى ليقال بعضهم بعضا - تراى الجمعان
 لى راى بعضهم بعضا - و تير اى لى نظير لى
 وجهه فى المرأة او السيف و تير اى له من الجبن
 شئ و ليقال - فلان لستراى من الرياه كما تقول لستحق
 و يستقل و يقال بلعين ماله لك لى
 اعمل و كن كالى الخطر اليك - ريه - بالکسر شش
 و الاء عوض من الياه و ريات روين ج - و رايته
 لى صبت رية - تريت اناك زردى و تيسرگى
 که حالش لغيره غسل بنيد و قوله تعالى سمع حسن
 اساسا و ريا اذا قرئ بالهمزة فهو حسن المنظر من البصر
 و هو ماراة العين من حال حسنة و كسوة طاهرة و من
 لم يهين فاما ان يكون على تخفيف الهمز او يكون من
 رويت الواو هم و جلود هم رياه لى اتبات و حسنت
 و تقول فى خطاب المؤمن من انت ترين فى جمعها
 انتن ترين سواء الا ان النون التى فى الواحدة
 علامة الرفع و التى فى الجمع للجماعة فلم تسقط بحال و تقول
 انت تريننى و ان شئت قلت ترينى لثى يه النون
 كما يقال لفرسينى سامر امه دو او مقصورا ثم نسبت بنا كرده
 مقصم و قها لثات ليقال سرى راى و سرى اى سائر
 راى مرأة بالکسر كذبة مرآتى مرايدج - مرأة على مفصلة
 بالفتح و يد ارجواب و امرأة حسنة المرأة و المرأى خود يدا

ذلو
ذمى

ذوى

ذحا

ذمى

ذو اغنية
اذنى

ذكو و ذهو

راى

رتو

رحی

ربو

رشی

رخو

رجو

رہی

دقی مثل تجرب من مجهولہ مرآۃ ای ظاہر حالہ بخیرک
عماناب عک ای ظاہر ویدیل علی باطنہ - ترتیبہ
آئینہ پیش کسے دشتن ژکو او بالضم نیکوئی و خوبی
دیدار رویا علی فعلی خواب کہ دیدہ شود بلا تنوین
بالتوین مثل رعی رج - و فلان منی مجرئی موسع ای
بحیث ارا - و اسع -

ربو - رب - فزونی - و فزون شدن و برآمدن
بر بلندی - و تاسہ بر افتادن و ربا الفرس لے
اخذ الربو فی العدو یعنی تاسہ (ع ف اص ۲) رابیت
بلندی و شبیہ رتوۃ ثلث لغات و ربا وۃ مشلہ

قولہ تعالیٰ فاخذہم اخذہ رابیت لے زائدہ و ربوت
فی بنی فلان و ربیت ای نشأت فہم - و لقال اہبت
اذا خذت اکثر ما اعطیت و منہ الربو یا لکسر القصر
و آن زیادتی گرفتن ست در و ام و بیج قولہ تعالیٰ

واحل السد المیع و حرم الربو - ربون ریمان
تقیہ و قدرت فی الرجل - ربیہ لغتہ فی الربو و نوعی
ارحشہات ربی راج - و فی الحدیث فی صلح اہل سجن
لیس علیہم ربیہ فلا دم قال القراء ربیہ بالضم و تخفیف

سماح من العرب و القیاس ربوۃ بالواو و کذا جبتہ
من الاحباء و معنی الحدیث انہم اسقط عنہم کل دم
کا نو ایلطیون بہ و کل ربو کا کان علیہم الارذل مولہم
فانہم بودہ ثما - تربیہ پروردن ربیہ و تربیہ بمعنی

ای غذا وۃ ہذا کل ما نمی کالولد و الترع و نحوہ و لیل
مزنی و مررب ای معول بالرب یقال لعلی ربا
بالفتح و الماری طول - اربیتہ بالضم و التشدید بن
ار ان و اہلہ اربوۃ فاستنقلوا التشدید علی الواو و ہا
اربتیان - و اقال جہ فلان فی اربیتہ قومہ ای
فی اہل و عشیرتہ من بنی الاعمام و نحوہم و لا تکلون
الاربیتہ من غیرہم - اربیان بکسرتین و التحفیف نوعی

از ما ہے -

رتو - رتوۃ - گام زدن (ع ف اص ۲) و تی
الحدیث فی معاذ انہ یقدم العلماء یوم القیامۃ
برتوۃ ای بخطوۃ و لقال بدرجۃ - و سست کردن
و سست کردن و ہومن الاضداد - و فی الحدیث
ان الحریرۃ ترتو فوا و المرص اس تشدہ و تقوۃ

و آن نوے از قلیہ و طعام ہما رست - و کشیدن
چیزے را نیزے و کسب اشارت کردن -
رشی - رشیہ - در و زانو و فاصل رشیات ج
مرثیہ ہر مردہ ستایش گفتن و کسرتین د ع ف اص ۲

لقال رشیہ و رتوۃ الیٹا و رشی لہ ای رقی لہ - و
بالمرۃ ایضا فیقال رشیات المیت و لبات بالجمع و
حلات السویق تخلتہ و انما ہومن الحلا وۃ و امراۃ
رشارۃ فی رشیاتہ و نحوہا مایس مہوز لان الیاء اذا

وقعت بعد الالف الساکنہ ہنرت و کذا تک
القول فی سقاۃ و سقاۃ و ما اشبهما - و رشیہ عنہ
حدیثا اذا ذکرہ عنہ و ارفی رشیاتہ مثل روی روایتہ -
رجو - رجو - رجاء - بالمد اسیدداشتن - و توشید
د ع ف اص ۲) قولہ تعالیٰ و ما کلم لا ترجون شدوفا

ای لا تحافون عظمتہ اللہ رجاء وۃ کذا تک ما انتیک
الارجاء وۃ الخیر و رجیت الامراۃ آخرتہ بہر زولا - و قری
قولہ تعالیٰ و آخر دن مرحون لا امر اللہ بالہم و بلا
رجبیتہ ترجی ارتجار امیدداشتن رجیتہ امیدداشتہ

لقال مالی فی فلان رجبتہ ای ما رجوہ - رجاء بالفتح
و القصر کرانہ بجاہ و کل ناحیہ رجاء و منہ ارجیت البئر
رجوان و کبرائۃ و لقال حی بہ الرجوان ای طرح
فی المہالک - ارجاء کرانہ ہا قولہ تعالیٰ و المملک
علی ارجاہما - و ارجیت الناقۃ اذا ادنا ثما ہما ہما
ارجوان بضمین رکی است سخت مرخ - و وختہ سست

کہ شکوہ آن سخن میباشد معرب ارجوان ارجوان
منسوب ہوے -

رحی - رحلی - بالقصر سنگ آسیا و ہما رجیان و
موش و لقال ثلث ارج و ارجاء کثیرۃ فی الجمع و
کل من مدقال رجاء و رجاء آن و ارجیہ مثل عطاء و

عطاء آن و اعطیتہ زمین بلند گرد و دندان - و بر
قوم و سنیہ شتر - و نام جائے و شتر ان کہ بہ انہوے
گرد گردند و القبیلۃ الکی تستقل بنفسہا و تستغنی
عن غیرہا - و رحی الحرب حومتہا - و رحی السحاب

مستدار ہا و رحیت الرحی و رجوتہا اذا اورہتا - و
رحمت الخیہ رجو و رحمت اذا استدارت -
رخو - رخو - بالفتح و الکسر سست رخو بالکسر
بالضم سستی رخوۃ بالکسر رخا و بالفتح و المد خا وۃ

بالفتح سست شدن د ع ف اص ۲) و ہما ایضا
فرس رخوۃ سستہ مستسلہ - ارجاء پردہ فرو گذاشتن
لقال خیت الستہ - و غیرہ اذا ارسلہ و ارجت النما
اذا استرخا علیہا - استرخا سست شدن و

فروہشتن ہر چیز لقال استرخی اللحم یعنی فروہشت و
سست شد گوشت و لقال ہذا رخیہ ہر چیز
اذا ختہ شود چون پردہ مانند آن تراخی و تباک
کردن ارجاء ایضا نوے از ویدن مبراد و منہ فرس

مرخا و خیل - مراخ و آنان مرخا و کثیرۃ الاغار -
رجل رخی البالی و اسع الحال - رخا بضم با و نرم قولہ
لعم فسخنالمہ الریح تجری بامرہ رخا ای جملنا با رخا
ردی - ردی - ردیان - نوعی از ویدن
ارب و خز و فزون شدن سال یقال متبردیت
علی خمسین ای ردت و اردیت مثلاً کو فتن و
چیزے را (ع ف اص ۲) مروی بالکسر سنگل نہ جعتی
و مت لقال للشجاع انہ لم یوسع الحرب

وهم مراوی الحروب وكذلك المرواة - وفي المثل
كل صب عنده مرواة وتشي به الناقمة في الصلاة
فيقال ناقمة مرواة - رداة صخرة رومي ج - مر
بالفهم والتشديد على جوب كشي بانان مرادمي ج -
ردي اليانك انداختن وبيك پای جستن كوك
وانتادن در چاه وفرد افتادن انكوه د ع فاك ۲
تروى مثله - يقال روي في البر و تروى اذا سقط
في بر او تروى من جبل و قن يقال ما دري اين روي
اي اين ذهاب - رداو بالكر المد پوشش
رداوان رداوان تشي و كل اسم ممدود فلا يحلوا
بان تكون بنمة اصلية فركت في التشي على حالها
وما قبلت يقال خرا آن و خطا آن و اما للتايش
فقبلت في التشي وادالا غير يقال صقرا وادالا
و سودا وان و اما ان يكون منقلبته من ج او
ب و يا مثل كسار و رداو و ملقة مثل علبا و جربا
ملقة لبسراج و شمال فنيها و هان قلبت واد مثل
التايش و يقال كسادان و رداوان و علبا فان
و مردوان او تركت على حالها موزة و يقال كسادان
و حربان و رداوان و الباء ان مثل
الاصلية و هو اجد و تروى رداو برا كندن ارتدا
مثله روي بالكر منه كالركبة و الجلبة ليقال منه جوب
الروية و روية تروية - و راديت عن القوم
مرواة و راديت بالحجارة - و راديت فلان اى
رواية و هو مطلوب - و راداه ايضا بفتح و اراه -
ردي بالقصر لاكي و هاك شدن د ع ك اف
اردا و متد فيه - رجل ز و اى بالكر و امراة روية
رؤي - رؤي ناقمة لا غرشة از رفتن و نا
خوفانده بر راه ر ذاي ج - رؤي فكر منه - اردا
نزار و لا غر کردن و انداختن برده المرزى المبنوة

رؤي - ارزاو - بناه گرفتن به کسی يقال رؤيت
ظهي الى فلان اى الخات اليه -
رسو - رسو - رسو - بالفهم و الفتح مشدود و اخفا
السيادن برجاي - و استوا شدت د ع فاك
و برجاي ماني پای در حوب و برجاي السيادن كشي
و برجاي لقال رست اقدامي الحرب اى شدت و جبال
راسيات و قوله تعالى السهم الشجر ياء و منها و قد مر في
فصل الجيم و اصله كركن ميان دوس - و سخن گفتن
به چيزي از كس رسوة نوعي از تشي و مهر كه در شت
و كشتن مرسة بالكر لكر كشتي و اقلت السحابة مرسا
اى دامت - و راسي من الجبال كوه ها
حكم و احدث بار سية - و يقال رسا الفحل بالشول
و ذلك اذا قعا عليها - و يقال تمرة زسيانة بكسر
الزى نوعي از خرا -
رشو - رشاو - بالكر المد رس و لواو مشي ج
رشو بالفهم و الكسر ياره رشي ج - رشو پاره دادن
د ع فاك من رشاو پاره رفتن استر شت
پاره خواستن بر حكم و تشي جستن كره از مادر ارشاد
رشت دادن - و رسن بر دلو بستن و يقال بر
الرجل تروى كرم با كس و تشي لى ظاهره و ارش
الخطل اذا امتدت اغصانه شبه بالار سية
رشاو مستارگان خرد و در برج حوت دهي من
المنازل -
رضا - رضوان - بالكر و الفهم خوشنود
مرضاة كذا ك و پسندیدن د ع ك اف ۲ رضوي
بالكر مصدر محض يقال رضيت عنه و اصله رضو
و يقال رضيت الشى و الرضوية فهو مرضي و مرضوطة
على الاصل و الاسم الرضا بالمد و عن الكسائي رضوان
و جوبون في تشي الرضا و الحى و الوجه جيان

و رضوان و جميع ذلك من الواو تشي راضية اى
مرضية لا يقال رضيت معيشة على ما لم يسم فاعله و لا
يقال رضيت بالفتح و يقال رضيت به صا حبا
عليه في معنى رضيت به و عنه ايضا - ارضا و رضوية خوشنود
كركن و رضوية اذا رضية لاجد - و استرضية فارضا سني
و رضواني فلان فرضوة ارضوه بالفهم اذا غلبت
فيه - رضوي كسبه بر نية رضوي منسوب بوس -
رطا - ارطي - درخته از درختان ريگ آردا
ايكه و هو فعل من وجه و فعل من وجه لا يقال اديم
مار و اى مدبوغ بورقه و اديم مرطي اليك و لحوق
تا و التايش في واحد بايدل على ان الالف ليست
للتايش و انما هي للاحاق و ابنى الاسم عليها و اطلت
الارض اذا ثبت الارطي - راطية موضع اراط
بالفهم كذا ك -
رعي - رعي - بالكر عطف و كياه ارعاج - رعي
بالفتح جريدن - و چراندن - و چشم داشتن رعي
بفتحها يقال من رعي النجم - و رعي البعر الكلا و رعي
و رعي الابل ارعاها رعا - و رعي كيه و چرگاه و چرند
و رعي مثل مرعي و لا كا لسعدان - راعى
چراندن - و كاه دارنده و لقب مروى رعاة و رعيان
و رعا بالكر و المبعج مثل قاض و قضاة و شباب و
شبان و جائع و جياح قوله تعالى حتى يصيد - الرعا
و فلان على ابي اى يرعى غنمه - و يقال رجل
رعى بكسر التاء و منها و الياء مشدود فميا الذى
يحمي رعية الابل - و رعاية بالكر مثله - رعاوى بالضم
و الفتح شتران كرك و قوم جر كنده مرعاة چشم دار
و نگرستن - و كاه داشتن حق كس را و يا هم چراند
كركن ستور - و گوش داشتن بكس منه قوله تعالى
لا تقولوا راعنا قال الا نخش ليقرا و اعنا بالتسوي

رؤي

رسو

رطا

رشو

رضا

رؤي

رقى

على اعمل القول فيه كأنه قال لا تقولوا حجرا وهو من غنة
استرعاها بنگاه واشتق خواستن وسقم المثل من
اسمى الذنب فقد ظلم - رعاية بالكسر ياسا وياس
رعيت واشتق امير - وحرمت کسی بنگاه واشتق يقال
رعيت عليه حرمة راعي والى رعيت عامه مردم يقال
ليس لمرعى كالمراعى - رعوق بالفتح والكسر باز استناد
از بدى (ص ٢) رعوا المثل يقال فلان
حسن الرعوة وقد رعى عن القبح عيا بالضم والقصر
رعى بالفتح الاسم مثل يقيا ويقوى - رعا ونجشون
بركس يقال رعى عليه اذا ترجمته ويقال مت
ارعى الله الماشية اى انيت لها ما ترعاه - دارعية
سمعى اى اصغيت اليه -

رغو - ركو

رغو - رغا بالضم والمدا بك کردن بیشتر در مع
ف (ص ٢) وفى المثل كفى برغها مناديا ترغى لك
بر آوردن شیر و منته قولم كلام مرغ اذ لم يفصح عن
سناه - ويقال ايضا است الهم ترغى وتشت اى
لها نشانه ورغوة - رغوة ثلاث لغات كفاك وسر
شیر رغى ج - وكذا لك رغاية اللبن ورغا و به بالضم
مع الياء وبالكسر مع الواو وعلى العكس العينا
مرغاة بالكسر كفاك كفاك رغاء سر شیر خوردن و فنى
المثل ليس حسوا فى الرغا بغير ان يظلم مراد
غيره فاقه رغو على فعل اى كثيرة الرغا اى الصوت
دار غيته اى حمله على الرغا وترغوا اى غى كل
واحد بهما وواحد بهما - وماله ناغية ولا راعية اى لا
شاة ولا ناقة وقد مر بها - واعمية فهاشنى ولا رغن
اى لم يوط شاة ولا ناقة -

ردى

رمى

رفو

رفو - رفوت - انوب رفوه - التبين والهمزة
وزوت الرجل اى سكنه من العرب - مرا فاة
سلازوى رفا بالفتح والمدا كفشير رفتن - وجضيا

شدن وسلازوى منه بالرفاء والنبيين وعسا
لمتزوج ترفية ابن دعا كفتن -
رقى - رقا - برآمدن برز و بان دعك ان
٢) يقال رقيت فى السلم رقى ورقيا اتقا وشله - مرقا
بالفتح ياء نونان وبالكسر الكليل بها ومن فتح قال بذا
موضع لفعل فيه - ورقى عليه كما بترقية اذ ارفع وترقى
فى العلم اى رقى فيه درجة درجة - رفوة ريك توده كرو
يقال ارق على طلعك اى امش وصعد بقدر ما تطيق - رقية
بالضم فسون رقى ج - تقول منه استه قتيه فرقا فى رقية
افموراق - ورقية نام زنى قيس الرقيات نام مردى منسوبة
بزنانى كه برين نام بوده اند وهو عبد الله بن قيس الرقيات
ارقى بالضم والكسر التالى موضع -

ركو - ركية - چاه ركى ركايان - ركوة كوزة آب
خوردنى و مشک آب ركاء ركوات ج - وفى المثل
صارت القوس ركوة يضرب فى الارباء والقلاب
الامور ركاء بالكسر والمد موعني مكر حوض بزرگ و
خبر موز كوچك ركوباء بر آوردن برستور - ويعطى
آوردن واستوار کردن غل - وباقى روز باشين
يقال منه ركوت بقیة يومى اى اتمت وگناه كبرسى دن
يقال ركوت على فلان المذنب - اركا رنبا رفتم يقال
اركت اليه وتأخير کردن و هلت وادن يقال منه
الى كذا وساعة وآما دكون لشكر - وگناه كبرى نهادن
ويقال نامرك على كذا اى متحو و مالی مرمى الا عليك لى
رمى - رمى - اندا ص د مع ف اك ٢) يقال
رميت لشي من يدى فارعى و تير انداختن - رمايه بالكسر
كذلك قال ابن السكيت يقال رميت عن القوس
ورميت عليها ولا يقال رميت بها - وفزون
شدن يقال رميت على الخمسين ورميت دشنام
وادن بفا حشنة قوله تعالى والذين يرمون المحصنات

والرمى اسقى وسمى السحابة الغظيمة الفطر اسند بدة
الواقع من سحاب الحميم والخريف والجمع ارمية وسقية
ويقال خرجت اترن اذ اخرجت ترمى فى الما عرض
وفى اصول الشجر - وخرجت اترن اذ ارميت نقص
ويقال للمرأة ترمى فى الخطاب للواحدة والجمع سوا
وراعية مرأاة وراما ومارمينا - وترامينا - وكانت
بنيم مينا غم صدر الى حنجرى قال ابو عبدة رعى الله
كك اى فكر وصنع لك - رما بالفتح والمدا ربا و
افزودنى ورمى فلان اى اربى قال عمر رضى الله عنه
لا تشتر الذهب بالفضة الا بغير ابيد با و اى اخان عليكم
الزاد وانه من ارميت الحجر من يدى اى القيت و
يقال سابه فارسى عليه اى زاد - وترامى الحجر الى الصفا
ويقال طعنه فلان عن فرس اى القاه عن ظهر و ا به كما
يقال اذراه - رمية شكار به تير افگنده يقال بس لرمية
الارب - مرأاة بالكسر بكان كرو و با بچه ستور وفى الحديث
لوان احكم دعى الى مراتين لا جاب و به لا يجب الصلوة
رلوى - رلوى - پیوسته نگه داشتن د مع ف اص ٢) ارتا
متعد منه - يقال ارتا فى حسن ماريت - كاس روناة
على فعله اى دائمة ساكنة - ويقال فلان رلوى فلان على
فعل بالفتح اى دائمة ينظر عليها ورجل رنا ركولك
رنا بالضم والمدا واز رنا بالفتح والقصر جزمى كرو
انگردد - وقولم يا ابن ترمى كناية عن السيم -
رعى - اروية - بالضم والتشديد بركوبى ماده
ونام زنى اراوى ج - داروى على فعل كذا ك
وبه الغيرة قياس - اروى الصفا نام زنى زبان سيارب
ريامونث ولم يبدل من اليا واولاها صنفه وامن
يبدلون اليا فى فعل اذا كانت اسما واليا موضع
اللام كقولك شردى من شربت وتقوى من تقية و
انكارت صفة بركوب على صلا يقال مرأة خزيا وريارو

كانت ربا اسماء كانت ردا لانك كنت تبدل اليا وادوا
موضع اللام وترک الواو التي هي عين فعلی علی الالک یا
بوی خوش و يقال یا ریح طيبة من نفحة ريحان او غيره
ريان ايئنا نام بوي ردية حاجت واندیشه در کار و با
دام ردو بالکسر والمد رسن پاره که بات با شتر سبندارتو
رج - لقال من رديته علی الرحلی شدت علی البعير
ورديت علی اهل دلاهی اذا تهم بالمار - و يقال من يتر
يکلم بالفتح ای من این ترودن المار ی بالفتح و الکسر
وردي بالکسر و التخفيف سیراب شدن (ع ک ا)
مت (۲) رديت وارتويت ورتويت بمعنى - رداية بالکسر
یا رگفتن سخن و شغل از کسی (ع ک ا) فدا و فی الما
والشعر من قوم رداة - و رديت المقوم اردیم ریا اذا
استقيت لهم المار - تردیه بر و ایت شعر داشتن کسی
بر او سیراب گردانیدن و اذ کند لک و رد و زه شتم از
ماه ذی الحجة - و اندیشه کردن در کار رایت رادیه فخر
آب کش و نوشه دان عند العامة سطل الاستقارة ما و
روا بالفتح والمد غلب - و ما مددی کند لک بالکسر
والقصر - روا بالضم والمد دیدار و رجل رادیه لا شغل
للمبا لثة و قوم روا من المار بالکسر والمدین ریه بالکسر
بسیار آب روی حرف فافیه شعر - و ابر بزرگ سخت
بارنده و يقال شربت شرابا ردا و رادوی الجبل
ای غلظت قواه - و ارتوت مفصل لرجل عندک و
رهبو - رهبو - میان هر دو پای کشاده رفتن و نرم
رفتن (ع ک ا) و منه قوله تعالی و ترک البحر ربوا
هی سالنا علی هنية ذن فرخ فرج - و نوسه از مرغ
و يقال هو الکرمی - رهبو هوة جاسه بلند و پست
و هو من الاضداد و آب راه میان محله و فی الحدیث
انه علیه السلام تفضی بان لا شفعة فی فناء ولا طریق ولا
منقبة دلا س کحو لا رهبو رها رج - و از بهیت بهم

الطعام و الشراب اذا دمت بهم مثل از بهیت و طعم
راهن دراه ای دالم - داره علی نفسک ای
ارفق بها - عیش راه ای ساکن رانم و رها البحر ای
سکن رها زمین فرخ دریا و بالضم و الفتح حی الرندج
رهای منسوب الیه
از را - علی جدایی الخیر محمد بن احمد امام جامع صهبان
رصاه - حکم - و استوار کرد آنرا (ع ک ا)
ارصی بالکمال در جای پایید دنگد انت آنرا

فصل الزاء

زنی - زنی بار کردن (ع ک ا) از دبا
مثله لقال زبیت الشئی و از دبیه اے حمله - زبیه
بالضم نشبه زنی رج - و فی المثل قد بلغ السيل الزبیل
و متغای جبت مدید شیر دوده لقال تربیت زبیه -
ان بے شباب زدگی - و نشاط و سکی علی ما فعلت رفتار
مختلف و غم و کاری بزرگ از الی ج -
زجو - ترجیه بری راندن کار لقال کیت تر بجه
للا یام اے کیت تدافها - رجل مزجی اے مزج
و ترجیت بکذا التفتیت به - از جا راندن مزجی چیزی
انک مزجاة منوت منه قوله تعالی و حیثنا بضاعت
مزجاة ای قلیله و الروح مزجی السحاب البهر مزج
و له ما ای تشوته زجا رها فتح و المد با سانی گرد آمدن
خریج هدوای کار لقال فلان از جی بهذا الامر من
فلان می اشد فلذا فیه منه و لقال عطا قلیل مزجی غیر
من کثیر لا مزجو و يقال صحتی زجا ای انقطع صحتی
زدو - زدو - کوز با خن کودک و انداختن آن
در مغاک (ع ک ا) مزو اة بالکسر مغاک
کو زدند و خن داین را خنج کو میذ لقال جد المدی
و ازده و لقال غدا و لغت فی سدد و هو مد المیه نحو الشی

از ری - ز رایتیه - بالکسر شتم و عتاب کردن عیب
کردن (ع ک ا) لقال منذ زیت علیه تربیت
علیه یعنی و قال ابوعمرو الزاری علی الانسان الذی
لا یعیده غیبا - و یکر علیه فعله از را خوار مندی نمودن
و تقصیر کردن لقال از ریت به اذا قصرت به
و از دبیه اے حمله

زنی - زنیان - سخت و زیدن باد و زفته المرج
ای طروده و نام مردی شامز ناته زنیان سر لچه قوس
زنیان سر لچه الارسال للسم - زنی بال برداشتن
شتر مرغ - و برداشتن سراب چیز برادر هوا -

زقو - زقی - بانگ کردن (ع ک ا)
ض ۲ و ک غنا بالمد و الضم صوت و کل صالح زاقی زقیه
بالفتح ای صیحه لقال فی المثل و هو اقل من الزواقی
ای الیوک لانهم كانوا یسمرون فاذا صاحبت الیوک تفوقوا
زکو - زکوة - م تزکیه زکوة دادن از مال - و پاکیزه
کردن و مستودن خود را و زکوة از کسی گرفتن قوله تعالی
و تزکیم ای تطهیر - زکا بالقصر ای شفع لقال حسا
او کاعنی طاق یا جفت زکا بالفتح و المد و الی ب
زعع ک اخر با و لاق آمدن شتم کردن کو کند لک لقال
ان الامر لایکون بعلان ای لا یطیق به - از کارگو الانیدن بلام
زنی زاک و المصدر رمتد کو لغبتین - و تزکی تصدیق -

زنی - زنا - مقصور عند اهل الجواز و عند اهل الجحیم
مهم جمع آمدن (ع ک ا) نومی نسبت مقصور زنی
از عمد و تزنیة بزنا منسوب کردن زانی خواندن کسی را
زناوة بال تشدید حمد و نه ماده و قولهم یزنیة بالفتح و الکسر
تفحیف قولهم رشدة المرأة ترالی مر لاة و زنا ای تباهی -
زوا - زوا یه کنج و پیوله زوا یاج تربیت الشی
جمعه و قبضه (ع ک ا) و فی الحدیث زوبیت
فی الارض فایزیت مشقه و مفاد بها - و انزوت

زری

زنا
رصاه - زنی

زبی - زقو

زکو

زجو

زنی

زهبو

زدو

زوا

الجلدة أقبضت یعنی در کشیده شد می با کسر پیش
 یبیک و آهله زدی لقال من زبیت والقیاس زویت
 زدی الرجل مابین غنیه یعنی آنرا نگ داشت در انگشت و
 زدی المال عن داره زیا ای صرفه زو نام کو سه
 و قفا و قدر لقال هم زدی ای قفنی و قدر - قدر و زدی
 زوایه و یک بزرگ که یک شتر گوشت بز و زای
 حرفی از حروف مجرید و فقیر و لا یتب الایا بعد الالف
 قال زید بن ثابت فی قوله لالی ثم تبشر بالی زای
 قربا یعنی اقراة بالزای - زو را لیت استیج کرده
 رفتن و کام نزدیک نهادن لقال من زو زو
 الرجل یزوی در اندن -
 نهو - نهو - بالفتح و الضم لاله الحجاز غوره خرمای
 زرد و سبخ - و رنگ گرفتن غوره خرمای لقال
 او اظلمت الحمرة و الصفرة فی الثعل تظهر فی الزبد و زبا
 الثعل زبد و از باده و دیر اندیده خوب لقال زبا
 الشی یعنی - و برداشتن سراب چیزی را لقال
 زبا السلب الشی ای رفقه و زبا بالالف لا غیر در بیا
 قالوا زبیت الريح الشجر ترها اذ نهت و وزیرین باد
 و سبک و سهل و اشتن لقال زبا و زو با و رفتن
 ناقه بعد از و در یک خبا روز و اندن متعدد و لازم
 کار باطل و دروغ - و خبا نیدن باد و رخت را - و
 پستان کردن میش نزدیک زادن (ع ف ض)
 و کبر و ناگزیدن لقال زبی الرجل فهو مزب و جولا و ردا
 فهو مزوی - و لعرب احرف لا یتکون لک لاسط
 سبیل المفعول به امکان بمعنی الفاعل مثل قولهم
 زبی الرجل و عنی بالامر و ثبت الناقه و اشباهاها
 اذ امرت بقلیت لزه و کذاک الامر من کل فعل لم
 یسم فاعله و امر الغائب لا یكون الا باللام کقولک
 یقیم زید و قید لفته اخری زبا تر بوزیر و ای تکبر و منه

ستو
ای

زخی - سجو

ززا

زعا - سحا
زعا

زکی

زلیه

سوا
سخی

سبی

قولهم ما زبا و لیس نه من زسه لانه لا تعجب من فعل
 مجهول ابل زابهیه اذ اکانت لا ترعى الحوض و لقال
 هم زبا و ما یو ای قدر ما یو -
 زای - تکبر کرد (ع ف جها) از آه بطنه اذ اقلار
 قلم نیک -
 زخی - کسی عنبی من و لفرط بن عبدمنان صحاح
 برک علیه البنی صلی الله علیه سلم و مسح راسه -
 ززا - اسم عبد جمد بن محمود بن ابراهیم بن بنی
 الفار قانی و والد ابی الخیر بن زرا الحدیث -
 زعا - عدل و قسط (ع ف ض)
 زعا الصبی - کودک گریست (ع ف ض)
 از اغیة خشنی کفودا بر مردان انداز و زنه بالضم
 بوی جیشیان زعا و بالضم نوسه از حبشیان
 زعوان بالفتح نام کو سه -
 زکی - بالیه و اقو و (ع ک ان) ترکی مشد و
 بشه گریه و زکیه میست مابین بصره و واسطه -
 زلیه - زلیه که آن شطرنج و گیم و پلاس باشد زلالی ج

فصل السین

ساو - ساو - نیت - و نور و خاطر - و جایگاه باش
 و ووری قصد و همت و کشش به چیزی لقال من نیت
 ذو ساو ای بعید الم و ساو بمعنی ساو و مقلوب منه
 سبی - سبی - سباء - بره کردن (ع ف اک)
 استبا و مثله و دل بردن معشوق عاشق و حمر از
 شهری بشهری برون فاما اذ ارشته لشرب
 فبالمرسبیه آن خمر و بالمرسبیا وزن برده و غریب
 کردن و و در گردانیدن لقال سباء الله و لقال
 و هیو ای دی سباء و ای دی سبای متفرقین و بها سماء
 جلا واحد سبایا بالمد شیمه که با یکدیگر آید از

رحم و نجاج و گو سپید کنیز النسل سوآبی ج - اسابی
 الدمار راه های خون اسبارة بالکسر یک -
 ستو - ستاو - نعت فی سدی الثوب یعنی تار و ستیت
 الثوب مثل اسدیه - و استانت الناقه استیتا و
 استرخت من الضبغة -
 سجو - سجیه - خو - و طبیعت سجو بختین آرام گرفتن
 و دائم شدن ر ع ف ض ۲) قوله تعالی و اللیل اذا
 سجدی ای طم و سکن و منه البحر الساجی - و طرف ساج
 ای ساکن - لتجیه پوشانیدن مرده را -
 سحا - سحا - شب پر سخا و یک و همان مفتوحان
 مقصوران - و سخا کل شیء قشره سحاج - و ساحت
 خانه و مانند آن سحا و الکتاب بالکسر و المد مر نام
 سخا و کی استخیه ج - و گیسو که زبده و عسل آنرا خور
 صلب و خورنده آن گیاه و آسجی الرجل اے
 شرت عنده الاستحیه و ما فی السها سحارة من سحاب ای
 قطعه - و سحوت القطار سحیه ای قشره (ع ف جها)
 من ۲) ثلث لغات و سحوت الطین عن جلا و ز
 و سحیه ای جرفته یعنی رندیم و سحوت الکتاب و سحیه
 ای شد و نه بالسخا یعنی مهر کردم محل سخا بختین مرده
 بسیار خوار سحیه باران سخت بارنده سحیه قبل آهین و کنته
 سخی - سخا و - سخا و جو انمرو - ع ف ض ۲
 و ک ان ۱) و باز ماندن از چیزی لقال خیت نقسی عته
 اذ اترکت و جو انمرو (ع ف جها) سخو و زانیدن
 آتش بپرون آوردن خاکستر و آتش از دیگران
 (ع ف ض ۲) سخی مثله ع ک ان ۲) و لقال سخی
 تارک ای اجل همانکا ناتو قدر علیه - سخی بالقصر لشک
 شتر و شتر سخی لقال من سخی سخی سخی فهو سخی مثل عمرو
 فلان سخی ای تکیلت السخا - مکان سخی و سخی
 نرم و ارض سخا و سخی از زمین نرم و راج سخی و

بفتح الواو وکسر باج - مثل صحرای -

سدو - سدا - دست دراز کردن به چیز
ایقال سدت الناقة تسدو به در عساف المشی تو
کام فرخ نهادن مستور - (مع ف اص ۲) یقال ما
احسن سدو جلیها و اتوبها و نوق سوا - و فلان
یسدو فلان ای بنحوه - لبسة سدية و
لبسة سد غورة تر سداة تری شب - و تار جامه سدية
ج - سدی کندک یقال سدیت الارض بالکسر
سدیه تنمک شده سدی انخل ای سدی لبسة و کندک
اذا استخرخت لفالقیه - اسدا بافتن یقال اسدیت
الثوب و استید در سیدن یقال طلبت لشی فاسدیه
اصدیه فلان لم تصد قبلت اعستیه بهل کند شفتن یقال
یل سدی بالضم بهل گذاشته قوله تعالی یسلب للنسان
ان یرک سدی و یفتح اسین ایضا - و کتله ای علاه
سادی ای سادس یعنی ششم ابدت من اسین یا
کما نستر فی سدت -

سرو - سرو - م سرة یکے دجانے بلند تراز
آب راه و فرو تراز کوه - و محله حمیر - و جوامع مروی و
مرومی و هو سواد فی مروة (مع ف اص ۲) و ک افت ۲
سری لغت منه سرة ج - سروات جمع الجمع - سری
ایضا جوی خود و اسریه سریان ج - سرة سری
شدن (مع لضمها) تسری بتکلف مرومی نمودن و
وسریه گرفتن کنیک را قال یعقوب اصل تسری من
السرو فابدلت من احدی الراولت یا و کما
یقال تقف من تقف - سرة بالضم و التثنية
کنیک بهجت فراش - سرة ج - سرة بالفتح و
تخفیف الراء باره انه لشکر سراج - یقال خیر الملی
اربع مائة رجل - سرة الثوب و سرة عنی القتیة
و سرة عنی الدرع بالواو لا غیر - و یقال السریة

التم کشف و سری عنه مثله - سرة بالکسر سرة خرد و سرة
ج - و الجردة اول ما کون دس و دودة و اصلها
المنزة و سرة لغة فیها - ار من سرة ذات سرة
سرة کل شی طره و وسطه و الجمع سرات و فی الحدیث
لیس للنساء سرات الطریق ای پیشین فی الجوانب
سرة النار و سرة سراء بالمد و الفتح و رخت که از دس
کمان سازند ستر و برگزیدن مردم و ستر و گو سپند
و بی سری البدر سرة ماله - و اسری الموت بنی فلان
ای اختار سراتهم - ساریه ستون - و ابرشت
سواری ج - و نام مردی سری بالضم سرة
به شب رفتن (مع ف اک ۲) تسریه و اسریه
یعنی تسریه سری بالضم فیها اسم فی و بالالف لغة اهل
الحجاز و جاء القرآن بهما جمعا و یقال اسراء و اسری
یرق له تعالی سبحان الذی اسری بعبده لیلا و ان کان
السری لا ینکون الا باللیل ذکر لتاکید کما یقال سرت
اسن نهار و الیابرة لیل - سرة بالکسر در گذشتن
از چیز به بچینه و السریه سری اللیل و هو مصدر
و یقال فی المعاد ان تجی علی هذا البناء لانه من
انبتة الجمع و بعض العرب یوسف السرة و الودی
تو جها انها جمع سرة و دیریه - اسرائیل تام مردی
یقال هو مصنف الی الیل هیز و لا و اسرائیل بالنون
کما یقال جبریل و اسماعیل -

سطو - سطو - دست در رحم ناکه کردن راعی تا
آب غل را بیرون کند و دور نهادن اسب گام را
و ایا شدن آب - و سخت گرفتن و حمله کردن
(مع ف اص ۲) یقال سطا به سطوة یکبار سطوات
ج - و الفعل سطا و سطا و سطا و سطا و سطا
از میان سده ان بیرون آید از یکدیگر و گری می آید
گام دور نهاده و سطر ساط الذی لیسطو علی سائر الخیل

و یقال بهالذی یرفع ذنبه فی حضرة -

سعی - سعی - دودین و شتاب کردن - و کسب
و کار کردن - و خراج و بلج گرفتن (مع لضمها)
ساعی خراج و باج ستان و آنکه کاری بر کسی انگیزد
کثیرا یقال فلک فی دالة الصدقة سعاة ج مسعاة
واحدة المساعی فی الکرم و الجود - سوبا کسب کساعت
از شب یقال مضی من اللیل سوسعا و مثله یقال
ساعانی فسعیه ساعیه اذا غلبته فیها - سعاة بالکسر
غماری و بدی کردن یقال سعی به الی الوالی اذا و شت
به - سعاة ایضا باره از بهای خود دادن مکاتب
بجبت ازادی و استسجیت العبد فخر قیمته و یقال
زنی بحرة و امه و ساعی فلان بامته و ینکون لساعة
فی الاما خاصة -

سفی - سفا - باد خاک را بردن (مع ف اک
(۲) سفی لغت و اسفی بالقصر خاکریاه و خاک حفا
خص منه و کم می شدن پیشانی اسف قرص سفی
لغت منه لیل سفی استر بسو و لا یقال لشی
اسفی لخمته ناصیته اللفرس بقله بسفا و سمریته
سقا و شتاب رفتن سقای اسفی فی الشی و الطیران
اسفی الزرع اذا فتن اطراف سنله سفیان نام مردی
یفتح و یضم - و یکسر سفوان بالتحریک موضع
نزدیک بصره مسافات مسامت -

سقی - سقا - بالکسر و المد مشک شیر آب
استقیه استقیات اساقی ج - و طلب مشک شیر
خاصه حقه - خیک روغن خاصه قریه مشک آب
خاصه سقی آب دادن و سقی الک گفتن (مع ف
اک ۲) یقال سقیتم فلانا و استقیه آب خور انیدم
و سقی الک گفتن و سقا و سقا و سقا و سقا و سقا
و با و ال اسم السقی بالضم - و یقال سقیتم فتنعت

سدو و سعی

سفی

سرو

سطو و سقی

فقال دسیتیجوزان کون فته ادفلة الا ان فته قیس
 لان اکثر الملقون موضع الام والقلب الواو یا
 فکسرة ما قبلها لان اصلها سوتیه - لیه السوار شیب
 سیز و هم ازاه اسوی ای سقط و اغفل یقال
 سوتیه الشی اذا ترکته و غفلته - ولا سیادی هذا لدا
 ولا سیوی الیها ولا سیادی ای الی جاده لستویه را
 وبرا بر کردن لقیال سوتیه فاستوی ای اعتدل - وها
 علی سوتیه ای علی سواد و سوتیه منیها بالسوتیه - ورجل سوتی
 اخلق ای مستوی - و لقیال استوی من اعوجاج - و استوی علی
 ظهره ای استقر و حادیت منیها ای سوتیه
 و استوی الی السوار ای قصد - و استوی علی پای
 قیل استوی علی ای استول علیه - و استوی ای
 انتهى خبا - و قصدت سوی فلان ای قصدت
 قصده سوتیه کس و محشوشام و نحوه کالبه و حویت
 شتر سوار ج - و یقال کیف صلجتم فقیال مسوون صلیون
 ای اولاد و در اشیا سوتیه صاخه و سنی و حسیث
 اذا التاد و را ملکوا و قوله لقالی لوستوی بهم الارض
 ای التوتوی بهم - سوتی بالضم نام سب -
 سوتوی - ستاره ریزه فی نبات النمش الکبری
 و الله اس یختون به البصار هم - و فی مثل ریا سی
 و ترینی القمر سوتیه مانند صفه و خانه خرد و کجینه و ناقة
 منزم رقتار سها بالکسر و المجد سوا آرام و نریه
 سماج مثل ولوده لار و غفلت (ع و ن ص)
 یقال سماعنه فهو سی و سهوان و یقال علیه من
 المال بالاسی و لانی ای لا یبلغ غایت - و قلت المراء
 سوار اذا حلت علی حصن - و المساحاة
 الحشرة ترک الاستقصاء - سوار ساسه عت از اول
 شیب و فی المثال ان الموصین نیو سوا ان معناه
 انک لا تتخلج الی ان توصی بها و انما توصی من کان

غافلا ساهیا -
 سوتی - سوتیه - القوس - سر پای برگشته کسان سیت
 رج - و الهام و عرض من الواو و النسبة الیه سوتیه
 یمن و لا قیل الفخر لقیال هو فی سوتی راسه و فی سواد
 راسه اذا کان فی التمتة و قد فیلسی فی عده و شعره
 من الخیر سی بالفتح ز منی اذ یارب - و ییا بان و
 قولهم لاسیانه همتا - و خاصه - و خودی کلمه شینی همتا
 و هی سی معناه همتا و برابری و تقنیه تسمیان منم الیاد و الام
 الذی بعده کف فی وجهان الجر علی ان تجمل ما زائدة
 و تجر الاسم لسی لان معنی سی معنی مثل و نشید قول امرئ
 القیس (شعر) اللارب یوم کک منهن صالح لا سیما
 یوم بهارة جلجل و مجرور او مرفوعا تقول ضربت القوم و لا
 سیما احیک ای لا مثل ضربت احیک و الرفع کقولک و لا
 سیما انک ای لا مثل الذی یو فو ک ففجعل معنی انک
 و تعمد هو و جعله ابتداء و اخواک خبره فاعلم - قال الا
 یقال ان فلان یریم و لا سیما ان اتیه قاعدان ما همتا
 زائدة لیکون من العمل و حذف همتا الاضمار و صا
 ما هو غناس المصم کانه قال و لما مثله ان اتیه قاعدا -
 ساساه - سرزنش و تو سچ کرد و آنرا
 سغانخیه - شربت خوش مزه -
 ساگاه - در مطالبه بر دلی کرد -
 سسی - بالضم وادی ست یا شهری است بر تنی
 لالین (س م ی) غیره -

فصل الشین

شوا و شتاو - غایت هر چیز و تک و در گذشتن
 (ع و ن ص) و خاک چاه مشتاقه مثل مشتاقه زیل
 و زهر مسالی رج - و شاد و من البیر اذا ارتفعت
 منها التراب - و شاد و بهیها مثل شاد عای تیمار

و شادی القوم ای تفروا - و شاد و اسی طلقا
 و شاد و القوم شاد و اذا سقیم - و شاد و علی فاعله
 ای بقدر شاد مثل شاد و شاد مثل شاد علی قلب
 ای سینه قال ابو عبیده اشتانی اسی استمع و قبل سبق -
 شبو - شباة - قیزی هر چیز شبا شبات رج -
 شبوده العقب یعنی دم کرم شبات رج - و شبی
 از جل ای دلده و لد ذکی - و شبی فلانا و لد و ای
 اشبه - و اشبیت الرجل ای رفعت و اکرمته و شبت
 الشجرة ای ارتفعت -
 ششور - شتار - بالکسر المد زستان قال المبرد
 هو جمع شتوه و جمع الشتا و شتیه - شتوی بالتحکیم
 و التسلکین منسوب - و شتوت - و شتیت - و شتیت
 بموضع کذا ای قمت به الشتار و شتی القوم و غلوا
 فی الشتار و شتاتا مومالة فی الشتار شتی شتوی بارا
 و شتای و هذا الشی شتیته ای کفنی شتائی -
 شتجو - شتجو - و اند و کین کردن و جمع ن
 ض ۲) و شجاه ای غصه - شجا غصه مند اند و کین
 شدن و استخوان و جزآن و رگوبان دن (ع و ن ص)
 و شج نمکین و شج شجی منسوب الی شج و
 یقال دیل شجی من الغی مشد و دیا و شجی خففت
 و قد شد و فی الشعر شعر نام الخجون عن الیل الشیبا
 شان اسلام سوتی شان المینا - و ان جعل شجی علی فعل
 من شجاه الحزن ای مشجو و شجی بالشد لا غیر - مفارقة
 شجو و دعتیه المساکک - رجل شجوی دراز پای و شبت
 الی شج شجوی الفخ الجیم کما نتمت سیم نمری فاقطعت الیها
 الفخ و قطعتا و او -
 ششو - ششو - و بان باز کردن - و باز شدن و شش
 من ۲) فرس بعید الشحوة ای اخطوة و جارت
 الخیل شوا حی ای فالتحات افوا بها -

سوی

شبو

شتو

شتجو

سبو + ساسا

ساختیه

ساگاه

سی

شاد

شجو -

وَأَسَدُهُ إِذَا غَرِبَتْ بِهِ وَلَا يُقَالُ غَرِبَتْهُ وَأَمَّا الْأَشْهُارُ فَلَا يُقَالُ أَشْلَيْتُ الشَّاةَ إِذَا لَانَ أَذْنُهَا عَوْنًا بِأَسْمَانِهَا لَعَلَّهَا تَقِيلُ الْأَشْهُارُ أَمَّا هُوَ الدَّاءُ لَمْ يَغْرِبْهَا عَلَى الْعِيدِ وَغَيْرُهُ - - - أَشْتَلَاهُ وَأَشْتَلَاهُ أَيِ اسْتَقْدَهُ وَكُلُّ مَنْ دَعَوْتَهُ حَتَّى تَخْرُجَ وَتُخَيِّمَ مِنْ بَوْشٍ أَوْ مَكَانٍ فَقَدْ أَشْتَلَيْتَهُ وَأَشْلَيْتَهُ - - - وَلِقَالُ ذَهَبَتْ مَاشِيَةُ فَلَانَ دَلِيلَتْ لَشَيْئًا وَجَمْعُهَا شَلَايَا وَلَا يُقَالُ إِلَّا فِي الْمَالِ -

شَتْوِي - شَتَى - بِرِيَانِ كَرْدَنِ (عَمَعُ فَتْ أَكْ) شَرَاةُ الْكَسْرِ بَارَةٌ أَزْبَرِيَانِ شَتَوَاهُ بِالْمَدِّ بِرِيَانِي وَشَتَوَيْتُ أَيِ اخْتَرْتُ شَتَوَاهُ - وَقَدْ أَشْتَوَى الْحَمْدُ وَلَا يُقَالُ شَتْوِي - شَادِي خَدَاوَنْدُ كُوسِنْدُ وَأَشْتَوَيْتُهُ أَطْعَمْتُهُ شَدَاةً وَتَحْتَهُ فَلَانَ فَاشْتَوَى مِنْ عَشَائِهِ أَيِ الْفَتَى مِنْ لَقِيَةِ شَدَاةً بِالْفَتْحِ يَسْتَرْخِي وَيَسْتَرْخِي - وَالْفَتْحُ دَسْتَمَا وَبَابُهَا دَسَرُ مَرْدَمٌ دَقَالُ كُلُّ بَالِيَسٍ مَقْتَلًا شَتْوِي وَلِقَالُ رِيَاهُ فَاشْتَوَاهُ إِذَا لَمْ يَسْبِ الْمَقْتَلُ وَلِقَالُ لَا تَشْتَوِي بَكْنُ الْقَتْلِ -

شَوِي الْفِيَارُ الْمَالُ لِيَسْتَرْخِي زِيَرَةً نَوْدَةً وَبِهِرُ جِيرَتِهِ سَهْلٌ أَنْكَ شَتْوِيَةً لِقَايَايَ مَرْدَمٌ شَتَوَايَا ج - شَوَاتِيهِ الْفَتَمُ شَيْءٌ خَفِيرٌ كَبِيرٌ كَالْقَلْبَةِ مِنَ الشَّاةِ لِقَايَا بَالِيَسٍ مِنَ الشَّاةِ الْأَشْوَايَةِ - وَشَوَايَةُ الْحَزْنِ الْقَرْصُ بَنَةُ شِيَانِ دَمِ الْأَخْوَانِ وَأَنْ لَوْحِي أَزْدَارُ وَهَاسَتُ وَمَرْدُودٌ مَرْدُودٌ شَدَاةً مَثَلُ مَوَاةٍ نَاقَةٍ مُسَبَّكَ رُو عِي شَتَى اتَّبَاعٌ لَهُ وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ شَوِي - وَمَا عِيَاهُ - مَا أَشَوَاهُ وَأَشْيَاهُ دَعَا بِالسَّيِّئَةِ وَالشَّيْءِ -

شَتْوِي شَتْوِيَةٌ - خَوَانِي تَنْ وَارَزْ دَعَامُ شَتَوِي أَيِ مَشْتَوِي وَبَطْلُ شَتْوَانٍ وَلِقَالُ مَنْ شَبِهْتَ الشَّيْءَ أَشْتَوِي شَتْوَةً وَأَشْتَمَيْتُهُ - وَتَشَبَّهْتُ عَلَى فَلَانَ كَذَا - وَهَذَا شَيْءٌ لَشَيْءٍ لَطْفَامُ أَيِ كَيْلٍ عَلَى أَشْتَهَاءُ - رَجُلٌ شَايَ الْبَصْرَايَ هَدِيدًا بِبَصْرِ قَلْبٍ شَاءَ الْبَصَرُ -

شَتَا - مِيَاهُ وَادِي دَلْسِنِ شَتِيفٌ بِلِ لَعْنَتَانِ -

شَمِي - كَرَضِي شَتِيَارَ لَنَةِ - فِي شَتَا شَمُو - شَتَا - كَعَصَا زَيْنِ شَتَوَر -

شَمَرُ أَرْبَلَنْدُ شَدَدُ عَمَعُ فَتْ (ص ۲) شَتَوُو - بِالْفَتْحِ جَانِبٌ وَنَاحِيَةٌ -

شَكَيْتُ - لَعْنَتْ فِي شَكَاةٍ وَالشَّكَاةُ الْبَقِيَّةُ - شَمُو - تَرْتَقِي كَرْدَنِ كَارِ (عَمَعُ فَتْ ص ۲) وَالشَّامُ مَقْصُورَةٌ الشَّيْءِ -

شَانِيَا - نَاحِيَا لَيْسَتْ بِكُوفَةٍ وَالشَّوَانِي مَذْكُورٌ فِي الْهَنْزِ شَتْوَةٌ لَعْنَةٌ فِي شَتْوَةٍ وَهِيَ شَتْوِي وَرَجُلٌ مَشْنُودٌ مَشْنُو -

شِيَا - دَهِي سَتِ بِخَارِهَا مَتْنًا أَبُو لَعِيمٍ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَلِيٍّ الشَّيْثَانِي وَالْقِيَاسُ شَوِي -

فصل الصاد

صَايَ صَيَّي - عَلَى الْفَعْلِ أَوْ أَزْجُوزُهُ (عَمَعُ فَتْ أَكْ ۲) لِقَالُ صَايَ الْفَرَجُ لَصِيٍّ صُنْيَا أَوْ أَصْحَابُ مَثَلٍ صَعِيٍّ وَارْزُوكَ دَمُوشَ وَبِيلَ وَكَلَامُوشَ وَلِقَالُ فِي الْمَثَلِ جَارِهَا صَايَ وَصَمْتُ أَيِ بِالْمَالِ أَلَمْ يَطْلُقْ وَالْعَامَتُ وَلِقَالُ الْفِيضَا جَارِهَا صَاوُ وَصَمْتُ وَهِيَ مَقْلُوبٌ مِنْهُ وَفِي الْمَثَلِ تَلَرُغُ الْعَقْرَبُ وَالْقَسَى صَبُو - صَبِي - كَوُوكُ صَلِيَّةُ صَبِيَانِ رَج - تَصْفِيهِ صَبِيَّةٌ وَقَدْ جَارَ أَصْبِيَّةٌ وَهِيَ صَبِيَّةٌ صَبَايَا ج مَثَلُ مَطِيَّةٍ وَمَطَايَا - وَصَبِي بَيْنَ الصَّبَا وَالصَّبَا مَقْصُورٌ بِالْكَسْرِ صَبُو وَبِالْفَتْحِ صَبِيَانِ وَطَرْتُ رُخَّ صَبَا بِالْكَسْرِ وَتَقَصَّرَ كَوُوكِي وَلِقَالُ مَنْ تَصَابَى مِنَ الشَّقِيقِ - صَبُوَةٌ صَبُوتِيْنِ مِيلَ كَرْدَنِ كَوُوكِي وَجَوَانِي دَنَادَانِي (عَمَعُ فَتْ ص ۲) صَبَارُ بِالْفَتْحِ وَالدَّيَارُ بَارِزِي كَرْدَنِ بَاكُودُ دَكَانِ (عَمَعُ فَتْ ۲) صَبَاوُ دَلِ بَرْدَنِ أَرْكَسَ لِقَالُ مَنْ صَبِيَّةٌ وَصَبِيَّةُ الْجَارِيَةِ وَجَبَّ نَاكُ شَتَرَنَ زَنْ فَمِنْ صَبِيَّةٍ أَيِ

ذَاتُ صَبِيَّةٍ - صَبَا بِالْقَصْرِ بَادِرِيْنِ صَبُوْدُ زَيْدُنِ بَادِرِيْنِ (عَمَعُ فَتْ أَكْ) صَابِيَّةٌ بَادِرِيْنِ صَبَاوُ شَالُ وَصَابِيَّةٌ لَسِيْفُ الرِّجْلِ إِذَا دَخَلَتْهَا فِي غَدَمٍ هَلَقُوْهُ بِأَوْصَابِيَّةِ الرِّجْلِ أَيِ بِرِيَاةِ الْفُطْنِ صَحُو - مَصْحَاةُ - بِالْكَسْرِ خُتُوْرٌ صَحُوْهُ بِشَارِيْهِ شَتَاوُ شَرْدَنِ (عَمَعُ فَتْ ص ۲) وَكُوكُ (عَمَعُ فَتْ ۲) وَرُشْدَنِ بَرْدَمُ صَالِحُ رُوزْ كَشَادَهُ وَتَحْتَهُ السَّمَارُ أَيِ الْكُشْفُ عَنْهَا الْغَيْمُ فَهِيَ مَصْحُوَّةٌ وَصَحُو - وَاصْحِيَا أَيِ سَرْنَا فِي يَوْمٍ صَحُو -

صَدِي - صَدِي - يَوْمُ نَزْ - وَأَوَاذُ كَوُهُ وَبَسْرُ وَنَازَكَانَ وَلِقَالُ صَمَّ صَدَاهُ وَاصْمُ اللَّهُ صَدَاهُ أَسْ - أَهْلَكُهُ - وَقَدْ صَدَى الْجَبَلُ - تَقْدِيَّةٌ دَسْتُ زِدْنِ صَادِيَّةٌ فَلَا تَأْذُو أَجْبِيَّةٌ وَسَاتَرْتُهُ وَدَارْتِيَّةٌ وَعَارِضَةٌ الْيَتِيْمَانِ -

لَقَدْ صَدَى بَشِيْرُ أَمْدَنَ وَلِقَالُ أَنْهُ لَصَدَى أَيْ عَالَمٌ بِهَا وَبِمَصْلُوقَتِهَا قَدْ صَدَى الشَّيْءُ - (عَمَعُ فَتْ أَكْ ۲) فَهَوَا صَادُ وَصَدُ وَصَدِيَانُ هِيَ صَدِيَا - صَوَادِي خُرَابَانِ دَرَا زِيْنِي كَابِيَّةٌ

صَرِي - صَرِي - بِالْفَتْحِ وَالْكَسْرِ الْبَسِيَّةُ وَوَرْدُوكُ وَبُورِي كَرْدَانِيَّةٌ وَقَدْ صَرَى الْمَاءُ بِالْكَسْرِ وَهَذِهِ لَطْفِيَّةٌ صَرَاةٌ وَصَرَى الْمَاءُ فِي ظَهْرِ زَمَانَا سَبَّحْتُمْ بِهَذَا التَّوْبِخِ عَنْ الْفُكَاخِ - صَرِي بَرِيدَنِ (عَمَعُ فَتْ أَكْ ۲) لِقَالُ صَرِي بُولَدِي تَطْعَمُهُ وَدَفْعُ كَرْدَنِ يَدِي أَرْكَسَ لِقَالُ صَرِي أَنْتَ شَرُّهُ وَبَارَزْتُ شَتْنِ وَصَرِيَّةُ الْمَاءِ إِذَا اسْتَقْنِيَّةٌ ثُمَّ قَطَعْتُ وَجَدَ كَرْدَنِ دُخْصَمُ الرَّزْمِ لِقَالُ خَتْمْنَا إِلَى الْحَاكِمِ صَرِي بَايِنَا وَفَصْلٌ وَمُحَبِّسٌ مَانَدَنَ وَرَدْتُ كَسِيْ بِرُكُوتِ لِقَالُ صَرِي فَلَانَ فِي يَدِ فَلَانَ إِذَا بَقِيَ فِي يَدِهِ مَحْبُوسًا رَهْنًا صَرَاةً نَهْرِي لِعَبْرَاقٍ وَهِيَ لَطْفِيَّةٌ وَالدَّصْرِي - صَرَاءُ بِالْمَدِّ خُفْلٌ وَفَتِيكَةٌ زَرْدُ شُدُو وَصَرِيَّةٌ أَيْ لَقَرِيَّةٌ نَادُو شَتِيْنِ كُوسِنْدُ تَاشِيَرُ جَمْعُ شُدُو وَدَلْسَتَا صَارِي كَشَتِي بَانَ صَرَايَ - مَثَلُ قَارِي وَقَرَار -

صَحُو - صَحُوَّةُ - شَدَاةٌ صَحُوْهُ صَحَا بِالْكَسْرِ ج - صَحُوْهُ صَحُوْهُ - مِيلَ كَرْدَنِ (عَمَعُ فَتْ ص ۲) صَفِيْ

شَمِي
شَتَا
شَتُو
شَكَا
شَمُو

شَوِي
شَتَا
شَتُو

شَا

صَاي

صَبُو

شَمُو

صَحُو

شَتَا
صَحُو

له يروى مختلف في الصحاح (الصورة مختلف الريح وقيل لا يثبت له ريح مختلف الصوى - في القاموس الصورة مختلف الريح ١٦

ضما بالمد والفتح جاشت فراح يقال قمت بالمكان
حتى ضحيت كما تقول صحبت من الصباح وطمس
جاشت يقال نهيم ضحون اي يمتدون - ليلة ضحيا
بالمد اي مضية لا غيم فيها وليلة ضحية كذلك اضمح
اسم سفيك ضحوب ضحيا بالمد يوتث ونام اسبه
ضحيان تام ممدوي ضاحية كل شئ ناصية البارز
كذلك ظاهر هر جيزي يقال بهم نيز لون الضواحه
كسان ضاح اي بارر وقامه ضحيان بارزة للشمس فعل
ذلك الامر ضاحية اي علانية ضواحي آسمانها
ضحيه يدركت سارة شدن رجعت من ان يقال
ضحت الطريق صمي نومي كرون دمعك ان ضحيت
بالكسري عرفت وضحيت بالفتح ايضا ضاحا اذ ابررت
للشمس (مع لفتحها دك) ومنه قوله تعالى لا انظما فيهما
ولا تفحلي اضمح امر بالبروز الى الشمس ويقال اضمح
فلان لفعل كذا كما تقول فلان فعل كذا وضمي فلان غنمه
اي رعاها بالضمي وضحي بشاة من الاضحية وهي شاة تزيج
يوم الاضحية وفيها اربع لغات اضحية بالضم والكسري
الضاحي رج - وضحية على فعليه ضحاي ج وضمحاة وضمح
رج - كما تقول الرطاة دارطه ودهاسمي يوم الاضحية
الضاحي الاضحية يذكر بونث وضحيت عن الشتر فقت به
ومح رويدا اي لا تحجل -
ضروضا - بيرون جستن خون از رگ در معن
ضن ۲) عرق ضري الذي لا ينقطع ومنه ضار كذا ضرو
بالكسري يعني وانه الكمام نيز خوانند - وسك بچ
دونده ضروقه مونث اضر ضرا رج مثال ذنب و
او كوب وذباب - ضراوة بالفتح ممدوي صيد دونده
شدن سگ (مع ك ان) كلب ضار كلبه ضارته
واضرا صاحبه امي حوده ووضراه به الضار
اغراه وضرا كذا كذا ومنه يقال ضريت نذك الامر

اضري ضراوة تعودت ومنه قول عمر رضي الله عنه
اياكم وبذه الحجاز رفان لها ضراوة كضراوة الخمر
اضريه بر كندن شكم از طعام وامتلا شدن ضرا بالفتح
والمد درختان ابنوه وادوي يقال تواري الصيد
منى في ضرا الوادي وهو يشي الضرا اذا مشي
مستحقيا فيا يواي من الشجرة ويقال للرجل ضلال
صاحبه هو يد له الضرا ميشي له الخمر واستغريت
الصيد اذا خلت من حيث لا يعلم - ضرية وهي بر راه
لغيره بسوسه مکه -
ضعو - ضعة - درختي هاله عوض الواو وضوعات
رج - ضعوي نسوب بوي وايضا مصدر من وضع
يفضع وقد ذكر في باب العين -
ضغو - ضغو - ضغوا - بالضم والمد بانگ روبا
وگره (مع ف من ۲) وکوازه مقهوری وهر خوری
ضغو - ضغو - تمام شدن ورسان شدن (مع
ن من ۲) توب ضات اسی سالغ ولبسار شدن
بال و يقال فلان فی صفوة من عیشه ضا فی البراء
لبسار بکو -
ضنا - ضنار - بالفتح والمد لبسار بچ شدن زن
د معن اک ۲) بهمز ولا - ضنوبالفتح واکسر بلا بهمز فز
ضنی بالقسر بیاری (مع ک ان ۲) فهو رجل ضنی و
ضن مثل حری ومرتقال ترکیه ضنی وضنیا وفسه ضنی
میتومی المذکر والمونث والجمع لانه فی الاصل مصدر
واذا کسرت النون ثبتت وجمعت واغناه المرض
ای ثقله - مضاناة معاناة -
ضوی - ضوة - ضواة - آواز و فریاد يقال سمعت
ضوة القوم ضواة اصوات الناس يقال ضو
ضوا بلا بهمز وضو ضویت - وضویت الیه الضو
ضویا اذا دیت الیه وضویت - وضویت

الامر ضعفته ولم تخفکمه ویا بعبير ضواة ای سلعة - ضوی
لاغری (مع ک ان ۲) غلام ضاوی علی فاحول
باریک اندام و جارتیه ضاویه - در فیه الحدیث
اغتربو الا القنود ای تزوجوا فی الاضیاء
ولا تزوجوا فی العمومة وذلک ان العرب
تزوجم ان دلدا الرجل من قرابة یجب ضاویا بخفیا
غیر ان یجی کریمیا علی طبع قومہ -
ضوی - ضویا - بالمد درختی وزنی که
اور احیض نباشد امرأة ضویا وضویا بالشاء
والها و بهذا یقتضی ان یكون الضویا مقصورا
مضاماة بالنسب بهمز ولا - وقری بضاهنوں بلا
بهمز و هذا ضویه بذا ای ضیبه -
ضامی - لا غرشدن او (مع لفتحها) -
ضاحیة بلا
ضمدی - خشگیں شدن (مع ک ان ۲)
ضوادی سخن هاسے بداد مایعل به ولا تحقیق له
فصل واضدکے ملا انا ه فاطرعه وضوا ه
ضاده وانه لصاحب ضمدی کفقا -
ضدوان - نقصین نام ددوکه ست
ضلی - هلاک شد در معن اک ۲) و تصند
بزم الضلال واختارهم -
ضمی - ستم کردن (مع ف ان ۲)
ضوة - حوض آب صنهاج - ضواء و ضری
که هنوز نار پستان نشده باشد -
فصل الطاء
طاو - طاة - مثال طاعة لای و ما باله الطود
مثال طوعه احد -

ضوی

ضغو

ضفوضای

ضاحیة

ضغو

ضاضدان

ضلی

ضرو و ضمی

ضوة

ضوی

طاو

طمو

طمو - طمی - بالضم واکسر لسان ماویان سباع
وخره سب و قد کون لذوات انکف ایضا و
المش جاوز الحزام الطمیین اطبارج - طمی خواندن
(مع ف اص ۲ وک ۲) و بازگردانیدن از کاری
دع ف اک ۲) صلیه لعم - اطباء ای دعا - و

طمو

طمی بنظر فلان فلانا اذا خالوه وقلوه - و خلف طمی محیب
طحو - طمی - گسترده - ویدر انز کشیدن و رفتن
ویر بهلوی چپ شفتن (مع ف اص ۲ و فیهما ایقال طحا
الرجل و ما درمی این طحا اے ذهب - و طحا بقلب
ای ذهب پیغی کل بقی - طحا بالضم سر زمین

طحو

گسترده طحا کشیده ای محمدا بقل ضرب ضربه طحا
منای ای اندر - طوحی کرگسان برابوگر و در و گرد و نه
طخی - طخی - بالمد ابر برآمده دل تنگی و یقال
ما فی السماء طخیة بالضم ای شئی من صحاب - لیلیه طخیه
شب تاریک کلمه طخیه اسخن بار یک نامفهوم ظلام
طاخ مثل لیل و ارج -

طنی

فاطوی

طخی

طرو - طادی - ای ثابت قدیم مطلوب
طرو - طری - تازه طراوة طراة تاریکی (مع فیهما
وک ان ۲) اطرا استودن و پروردن و ارد و غسل
و جزراک غسلة مطراة اے مر باة بالافا و به غسل
بها الراس و الید و الوجه و کک العود المطرے
اے المیزبه منه یخیزه مثل المطیر - نظریه نم کردن
جامه را اطرته بکسر تن مثال بهر تیه از کرد و بوقع
من طعام -

طرو

طرو و طلا

طلو

طغیا - طغیان - و طغوان - بالضم طغوی بافتح
از حد و گردن شستن (مع فیهما و ف اص ۲) طاعی لغت
منه ایقال طغی و طغی و طغیان ای جاوز الحد کل
مجاوز حده فی النضیان طاغ و طغی لطفه مشبه
موج زدن و ریاء - و جوشیدن خون و طغاییل از اجا

طغیا

طمو

با و کثیر - و اطفاه المال ای جبهه طاغیا طغیة بالک
کوه و مکان بلند - و نهدی از هر چیز طغوة مشبه
طغیا بافتح و الضم مقصور اصغیر من لقر الوحش طاغیة
ملک روم - و صاعقه و قوله تعالی فابکوا بالطل غیة
بے صیحة العذاب طاغوت جادو - و دیو - و هر چه
یری را سرشاید - و هو واحد و جمع قوله تعالی یریدون
ان یجاکوا الی الطاغوت و قد ادرا ان یکفر و ایه و
قوله تعالی فی الحج اولیاء هم الطاغوت یخرجونهم طوا
ج - و طاغوت و ان جابر علی وزن لاهوت و هو طاغوت
لان من طغی و لاهوت غیر مقلوب لانه من لاه بمنزلة
الریحوت -

طفا - طفی - بالضم برگ مقل طفیة کی - و ما رومی
الحیة طفیة لجا و رتھا - طفاوة بالضم خرم آفتاب
وحی از قیس غیلان و یقال اصبتا طفاوة من البیع
ای شکیا منه - طفو طفو بر سر آب آمدن چیزے
(مع ف اص ۲) و اطفی لطفوا اذا اخف علی الارض
و اشتد عوده -

طلا - طلا - بالضم شخص ایقال انه بحیل الفضل
و یجرا هو دگا و دگو سپند یعنی ذوات ظلت اطللج
و لقیط ان اندوه -

طلو - طلو - پای بچه چهار پایان بسطن (مع ف اص ۲)
ض ۲) طلی مشد (مع ف اص ۲) ایقال طلوت اطللا
طلیة اذا ربطت و جلست فوطی و مطلق - طلیان بالضم جمع
طلی للصفیر من اولاد الفقم و یقال باسنا طلی و
طلیان مثل صبی و صبیان ای قلم قول من طلی قوه
بالکسر یطلی طلی - طلیة بالضم طلا و گردن طلا بالضم ج
اطلا و کثرتن گردن بگردن و نحو آن طلا و بافتح و بالضم
خوبی و پذیرائی دل - یقال ما علی طلا و طلا بالمد
و الکسر سبکی و آنرا سبکی خوانند اطبا یعنی می بخند -

و نظر ان و هر چه آنرا در مالند بر جاسه و رسن که پای
هره بندند - و طلیة بالزین و غیره طلیا و طلیت
و اطلیت به علی افتعلت - طلیة بجای کردن کسی را طلا
بالضم خون مطلا علی مفعالی زمین نرم ردیا
مطالی زمین که آهنوان بچرا دردی چراند -
طمو - طمی - بر آمدن رود و پر شدن آن (مع ف اص ۲)
ض ۲) طمی مشد (مع ف اص ۲) و منه طمت المرأة بمزاجها
اذا ارتفعت به - و طمی طمی مثل طم طمی ای مر مسرعا -
طنی - طنی - بر چسبیدن سپر بر پهلوان تشکی (مع ف اص ۲)
ک است ۲) ایقال من طنی البعیر و بعیر طن لغت متنه -
لطنیة مقل طنی کردن -

طوی - طی - نورد و در نشستن (مع ف اص ۲)
ک ۲) ایقال طویة فالطوی دگر سته و نشستن خود را
(مع ف اص ۲) طیه بالکسر نورد - و نیت - و وضعی
که قصه بدان دارد ایقال مصنی لطنیة ای لنی و لطنیة
انزوا به و عدت عناطیة ای مقصوده و منزل الذکر
یا نوا - طوی گرنگی (مع ف اص ۲) طای لغت

منه طیان الضا و طوی کشمه اذا عرض بوده طوی
الیطین بار یک شکم - و تطوت الحیة ای تحوت یعنی
حلقه شد طوی بالضم نام موضع بیتام و قرمی بالضم
و الکسر یصیرت و لا یصیرت فمن صرفه جمله اسم واد و
مکان منکرا و من لم یصرفه جمله بلدة و لقبه معوقه و قال
بعضهم هو الشیء المثنی و قالوا فی تفسیر قوله تعالی بالواو
المقدس طوی طوی مرتین ای قدس و قال یسین
فی البرکة و التقایس مرتین - و طوی بالضم موضع
یک طویة بنائی دل طوی چاه برآورده طایه - بام
و تود که خرا اطوار الناقه طرائق شجها -

طمو - طمی - گوشت نختن (مع ف اص ۲) طمی
کذک (مع فیهما) و فی الحدیث فاطمی ادا انا علی قری

در زمین طاهی طبار طبار بالمدبر برآمده یقال ماعلی
السما طبار طبار ای قزقه یعنی یک پاره ابر طحیه حی از
بنی تمیم طهوی بالتحریک والتسکین منسوب بوی -

طشا - رفت دع مع ف من ۲
طشا - بفرک چوب بازی کرد طشه چوبهای ریزه
طخوة - بالفتح ابر تنک -
طری - پیش آمد یا بگذشت دع ک ان ۲ طری
دنبه ست به من -

طسا - چریش بر دل مردم غالب آمدن و بدان
سبب تخم عارض گردیدن دع ک ان ۲ دن من
طاعیه - نه که بیماری بگذر داشته باشد -
طقو - شتاتن دع مع ف من ۲

فصل النظار

طبا - طبی - آه و داد فی ثلثه اطب جمع قله
نظار فعی فطیات لفتحات جمع کثرة فطیة فرنج زن
قال انهم یسیر کل ذات حافر وقال الفراء
الکلیة واکسواد من دعا شمع عند الشماة به لا یطبع
ای حمل الله ما صاب لاه - طبة السیف طرفه
و اصلها طبو اطلب مع القلة فطیات فطون جمع اکثره
فطیان نامهر می -

فظمی - فظمی - سیاه فام شدن لب دع ک ان ۲
شفیه فطیا رفت منشت فطیا وقلیلة الدم عین
فطیا ورفیه فظن - وفاق فطیا وقلیلة - المحسم ظل
فظمی السود - ورمح فظمی اسمر فظمی منسوب کشت
فظمی که از باران آب می باید وقل منظمی علی مفعول
اول اول الصواب و هو خلاص مسقوی یعنی کشتی
که از آب پاشی کنند -
فظمی - فظمی من الفطن فابدل من حدی الفنون

یا مثل لقمته من تقفص -
فظمی - فطیان - یاسمین رشتنه

فطاری - بندگان گزنده فطری روان گشت
دع مع ف اک ۲ فطری بطن شکم او ایه جریان و تر
بازنه السیاد فطری زیرک شد دع ک ان ۲ فطری
لغت منظر در می افتخ بطنه ادصار ذال بطنه و غلب
علی قلبه الدسم -

فطاعیه - دایه شیرده زن پرورنده -
فظمی - سایه خوش عیشه لازم گرفت -
افطوار - گول شدن -

فصل العین

عبی - عباره - عباته - نوسه از کیم عبادات
عج - تعبیه یعنی اگر استن لشکر بالمره و البیاء

عتمو عتمو - عتی بالضم و الکسر از حد در گذشتن
دع مع ف من ۲ اصله عتمو فابهلوا احدى لفطین
کسبه فالتعبات الواد و یاء صار عتیا ثم اتبعوا الکسرة
بالکسرة صارت فبرعات و هم عت فقبوا الواد و یاء
فعبول اذ کان جمعا فعبها القلب و اذ کان مصدرا
فعبها التفعیل لان الجمع عندهم نقل من الواحد عت
عتی لبایت پیری رسیدن دع مع ف من ۲ و تقیت
مثل عتوت - دع عتی لغة فی حق لنذیل و تقیت
و قری عت عین -

عشو - عشا - یعثو فی الارض - ای فسد و یوحا
ای مفسد و کذا لک عشی بالکسر یعنی قوله نعم و لا تعثوا
فی الارض مفسدین عشوا گفتار فسد پیرایه مرده
بسیار موه - و مرده حق گران جان - و گفتار
نرمختن بالکسر صبیحان -
عجو - عجا - شیر خوار اندین کودک را دع مع ف من ۲

عجی کودک که بشیر بیکانه پرورده شود و عجیه مونس
عجوة خرمائی نیکو بهدیه لثنه درخت دی عاجیت لصب
ای غذیه بالطعام و منته اللبن او ارضه بن غیر
و یقال لغاه الله اعماه و عطاها ای ماساها یعنی
آنچه بد آید او را داند و لکن کندش دع مع ف
اض ۲ عجی بالضم و القصر بوسه های خشک شده
که آزار ندهد و خورند عجیه یعنی عجائبان بالضم و و یاء
دست اسب از ورون عجاتیه عبادة لغتان و هما
قد مضنة من لحم موصول بعصیه تخذ من رکبت
البعیر الی الفرسن -

عدو - عدا - دشمن ضد صدیق اعدای - و هو
وصف و لکنه ضایع الاسم و هو عدو و هو عدوة
قال ابن السکیت فقول اذ کان تیاویل فاعل
کان موشه لغيره بالخور حل صبور و امرأة صبور لا
عدوة و هی نادرة و قال الفراء انما دخلوا فیه
لما تشبهوا بالعدوة لان الشئ قد یبني علی صده -
عدی بالکسر دشمنان و هو جمع لان فیه قال ابن السکیت
لم یأت فعل فی اخوات الاحرن و احد لیل مولد
قوم عدی ای غریب و قوم عدی ای اعداء و قوم
عدی بالضم و الکسر ای اعداء مثال سوئی و ان غلات
لما فیه قلت عداة بالضم و هو جمع عا و هو العد و
یقال دع اثمت رب العالمین عادیث و عادیث
من العدا وة و لغاوی ما یمنیم ای فسد و جمعا عدی -
عدار بالکسر و المد و صید را و پی یکد گیر زون اندا
عدار بالفتح و المد و رازی و پنهانی هر چیز - و ستم
کردن و از حد در گذشتن - و بازگردانیدن از کار
دع مع ف من ۲ عدوان بالضم ستم آشکارا یقال
عدا علیه عدو او عدو او عدو قوله تعالی فیسوا الله
عدو البعیر علم و عدد فعل الاستثنا ینصب ما یعدی

فظمی

فطاری

طشا

طشا

طخوة

طری

فطاعیه

فظمی

افطوار

طاعیه

طقو

عبی

فطبا

نظار

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

فظمی

ما قولهم عسی الغور ابوسا فتشاوروا وقد یأتی فی الا
مالا یأتی فی غیر ما - ویربما شب عسی یکاد ویربما شب عسی
ان یقال عسی غیر - و یقال عسی ان فصل
ذک یفتح اسین وکسر با و المراه عسی ان تفعلی
ذک ولا یأتی منه فاعل ولا فاعل - وعسی من الله
سجانه وقلی واجتبه فی جمیع القرآن الا قوله تعالی
عسی رب ان یتفکک - قال ابو عبیدة عسی من الله سجانه
ولقی ایجاب فجاءت علی احدی لفتی العرب
لا ان عسی رجاء و یقین یقال لنی بکم عسی ای ظنی بکم یقین
عشا - عشی - عشینه - عشا بالکسر والمد شایکاه
وهی ما بین المغرب والعتمه وزعم قوم ان العشا من
زوال الشمس الی طلوع الفجر عشان تصغیر عشی وجمع
عشایات وقل ایضا فی تصغیر عشیان والجمع عشیان
وعشیة تصغیر عشیة - عشا ان مغرب وعتمه
عشا بالفتح والمد طعام شبایکاه عشیة وعشیة
بمعنی لقی طعام شبایکاهی خور دم وعشیان بالفتح
وعشیة فتعشی ای اطعمه عشا وکذا عشیة تعشی
ولیقل عشی بک ولا تعشر ولا یقل لک تعشی
تعلت ما لی عشی ولا تعل ما لی عشا وعشیة الابل
تعشی عشا اذا تعشت فی عاشیه وها عشیها - ونه
المش العاشیه تهج الآتیه ای اذا رأت اتی نالی عشا
التي تعشی بقیها فتعشی معها - خواشی شتر ان تب
حیر الکنده عشا بالقصر شب کوری (ع ک ف ت)
عشی لفت منه عشا او مونه وامر اتان عشا و ان
واعشا الله تعشی وها حیثان ولا یقال لعشوان
لان الواو لما صارت فی الواحد یا کسرة ما قبلها کت
فی التثنی علی حالها - تعاشی شب کوری نمودن
از خود و النسبه الی عشی اعشی اعشی والی عشیة عشی
وعشا ایضا هی ان انة استل لایبصر اما فی خط

بید بها کل شی یقال کرب عشا و اذا خط امره علی
غیر بصیرة فلان خابط خط عشا - عشیة کارنا پیدا
نمودن وکرون یقال ادطانی عشیة لفت لغات
ای امر لیتسا - و یقال معنی من اللیل عشیة بالفتح
وهو ما بین اوله الی ربه - وعشیة اللیل ایضا سوداه
وظلمة عشیة بالضم ایضا شعله من نار وعشیة ی
قصده لیل اذ هو الاصل ثم صار کل قاصدا لشیء عشیة
الی النار ای استللت علیها بضم ضعیف وعشیة عشیة
لے صدرت عنه الی غیره ومنه نواتی
ومن عشی عن ذکر الرحمن - وعشیة عشا ایضا
رفقت بشل ضحیت عنه -
عشا - عشا - مونث قوله تعالی ہے عشا
او کو علی عشا و عشا و عشیة بالضم و الکسر
عش کذا لک فی القلة مثل زمن وازمن وعشی هو
مفعول سرت العین لمجاورة ما بعد ما - ونه لشل
العشا من العشیة ای بعض الامر من بعض - والعشا
ایضا لنام سے معروف بجزیه الابرش ونه لشل
کرب العشا قصیر - وقولهم ان تصفا العشا سے تر
یعنی نیکوچر انده ستر را و یقال لقی عشا اذا -
اقام وترک السفر ویرشل و یقال فی الخوارج
شقا عشا المسلمین ای اجاعهم وافتقهم - و
العشا ای وقع الخلف - وهو من العشا
رقی حسن الیاسة لما ولی وقولهم لا تر نع عشا
عن الکیر او به الادب عشی کسرتین استخوانها
مال وعصوت بالضم ای ضربت بها - وعصوت الجرح
ای شد و نه عشا بالقصر زدن بشمشیر (ع ک ف ت)
عشا وکلیه کردن بر عشا - و یقصر بالسیف اسے
یحمله عشا عصیان بالکسر بے فرمانی کردن خلوت
طاعت عشی معصیه کذا لک (ع ک ف ت) عک

عشی لفت منه وعشا وعشا معنی و استعص علی
تجنی علی معنی گناه جست بروی و اعتصمت الخوا
اذا اشقرت - و اعشی الکرم اذا فرج عیدانه عاصی
کرم خون که نایسته عشیة لظنی از تعلیم ونه الحدیث
عشیة عصمت الله ورسوله حفصه بالضم یک توکه
از موه و یقال نه امض فلان عشا من لفتت
وهو القلیل المنفق - و یلقی من مال فسلان
الاغنام ای قلیل لیسر -
عضو - عضو - بالضم و الکسر اندام اعضا
العضیه اندام اندام کردن - وجدا کردن - ونه
الحدیث لا العضیه فی میراث الا فیما حل القسم ای
لا تجزئ فی شیء کالجیه من الجوهیر فی عینه وان طلبوا
القسم وکله یباع فقیسم منه - وقوله تعالی الذین
جعلوا القرآن عضین واحد باعضة - ولقصائنا -
الواد والمار وقد ذکر فی باب المار و یقال فی الدار
فوق وغرون وعضون واصناف من الناس کلمه
بمعنی -
عطو - عطار - دادن والاسم العطار یعنی
وسن واصله عطار بالواد لانه من عطوت الان العرب
تهن المواد والیا و اذا جاز تاجد الالف لان الممنه
احل الحركات منها واول الحقو بالزمن من یمن عشا
نبار علی الواحد فقول عطارة - و منهم من یرد الی
الاص فقول عطارة ونه لفتیه عطاران و
عطادان - واسطی و تعطی ای سائل و المتعط العطار
رجل معطار بالکسر کثیر العطار و امرأة معطار ایضا
ومفعول السیوی فیه المذکر والمؤنث - قوم معاطی و
معاط قال الاغشی هذا مثل قولهم مفاتیح ومفاتیح و
امانی و امان والعطیه لفتی المعط یعنی داد و ده
عطایج - و یقال ما عطاه لیا لک لیا لک ما اولاه

عضو
عشا

عشا

عطو

المعروف وما اكرمه في في التعجب وهذا لا يطرد - و
اعطى البعير النقاد ولم يستعجب - قوس عطوى على
فعل موانية سملة وعطوت الشئ مماناة باليد -
معاطاة مناولة - وفي المثل عايط بغير الزا ط اس
تينا دل بالامطخ فيه ولا تنا دل وهو عطيني بالتشديد
ولعاطيني اذا كان يخرمك - ولعاطاه تناوله - و
تيا طي كذا اي يحضه فيه - ولعاطين فطوته اذا غلبه
ذية قيل في قوله تعالى فتعاطى نفعراى قام على
اطراف اصابع رجله ثم رفع به يه فضر بها - وقيل
في السؤال عن اردت ان يعطيك بل ان يعطيت
بها ارشدوة مفتوحة يعني هستي تو وبنده من آتراك
و بل انم معطية ايضا للجماعة لان المتون سقطت من
معطون للاضافة وقلب الواو ياء و او غمت فوحت
يا ر ك لان قبلها ساكنا و بل انما معطيا به بفتح اليا ر
فقس على ذلك و اذا صغرت عطار حذفت اللام
فقلت عطى وكذلك كل اسم جمعت فيه ثلاث ياءات
مثل عدى و على اذا لم يكن مبينا على فعل فان كان
مبينا على فعل نحو محيا من حيا يحيى تحية لم تحذف -
عطا - عطا - بالفتح والمد كرسبة عطا و
عطانية كى - ويقال لقي فلان ما عطا و ما عبا و
شدة و لقا الله عطا و اى ما شاره -
عفو - عفا - بالفتح والمد فاك و ما يديشك
ونسيت شدن يقل عليه العفا و اذا عا عليه و
نكره عفا بالكسر والفتح والقصر مثله - و بالكسر والمد
ابنوعى يشتم و يرمخ يقل ناقة ذات عفا و
عفو رين غفل كبروى نى كس نيامه باشد عفو
ثبثت لغات فخره عفو مؤنث عفو المال زيا و
مال ازلفقه و اعطية عفو المال ليعنى بغير مسئلة
عفو بالكسر كزيرة هر چيزى يقال ذميت عفو فم

عكو

علو

عطا

عفو

عقا

الميت اى لينة وغيره - واكملت عفو الطعامة اى
خياره - ومن الشراب كذا ك - و يقال اغفى من الخمر
معك اى و غى منه و استغاه سأل الا عفا و عافاه
الله و عفاه بمعنى الاسم العافية و هى و ناع الله
عن العبد و توضع موضع المصدر يقال عفاه الله عاقبة
عافى خواهنده رزق از مردم دست و مرغ و باقى طعام
ديگ و درازنه عفا بالضمج - و عافية الما رباب
آينده عفا وة بالكسر ما يرفع من المرق و لا و تخيص به
من يكرم بغيرى سرديگ خوردى از روغن و مانند آن
وقيل اول المرق و ا جوده - عفا وة - بالضمج باقى مانده
خوردى درين ديگ يقال عفوت له من المرق اذا
نوفت له و لا - و عفوت القدر اذا تركت فى سفها شيا
و عفا المنزل و غفى اى درس - و عفت المرح المنزل
و عفته اى درست لازم و متعد - و غفى على ما كان مثله اذا
صلح بعد الفساد و غفى بالضمج جمع عات و هو الدارس
عفو بالفتح و ركة شستن از گناه و عفت اهل عفو على
قول بسيار عفو كنده - و روشن ماندن آب - و انبوه
شدن موى و عفت و مانند آن و منه قوله تعالى حتى
عفو اى كثر و او انبوه گردانیدن لازم و متعد عفو و
واعضية بمعنى وفى الحديث امران تخفى الشوارب
و تخفى الحمى - و عفو وة و اعفوية اى اتية اطلب معروف
و منه فلان تعفو الاضياف اى تترله و تعفوية الاضياف
ايضا و هو كثير العفا و كثير العافية و كثر العفى
عقا - عقا - عفو قيران و گرد اگر در سراسر
يقال اذهب فلا الرنيك العقوتى - و يقال ما يطور
بعقوة احد - عفى بالكسر تخسين انچه از كودك نوزاده
آيد از بول و غائط عفى حدث كردن كودك خرد ع
ن اك ۲ و نه احرص من كلب عفى صبي و هو الروح
فى السحرة - و هو بازداشتن (ع ف ن ص ۲) يقال

منه عفاه قلب عاقه اعقا و اعتبار من قلب حيا
يعنى باز اليا دن - و از چپ در است كندن چاه
آب و پيش و پس و فراز رفتن سخن عفتيان بالكسر
خالص اعقا و سخت تلج شدن چيزى و انداختن از
دران بسبب تلجى يقال عفتيت الشئ اذا زلت من
فك كذا تقول انكيت اذا زلت شكايه و فى
المثل لا تكن حلوا فستطر و لا مرفقى - و عفى لسمه اذا
رمى به فى الهواء لفته فعه و ذكرته باب القاف عفى
الطار اذا ارتفع فى طرانه -
عكو - عكو - بالضمج دم ستور على ج - عكو كره
از دن دم ستور (ع ف ن ص ۲) على شير كوسپند
بريكه بگيرد و شيد و در فرك شده و عكت الزا تى
سمنت و غلظت - و يقال ماء مكار بالكسرى سمان
غلاظ عكو اگر كوسپند و نيه سياه جلا عضا و عكت
شعر با ذالم ترسله - و عكا فلان على قومهم اى عطف عليهم
علو علو - بئذى و بلند شدن جاى و بلند بر آمدن
(ع ف ن ص ۲) علوا بالفتح و المد بلند
در قدر و منزلت از عك ان ۲ و لفتها على بالضم
و القصر معلاة بالفتح كذا ك معالى ج - و يقال هون
علية الناس و هو جمع على اى شريف رفيع القدر مثال
صبي و صبيته - و علوت الرجل اى غلبته - و علوة بسبب
ضربته - و علا فى الارض اى تكبر و المصدر علونى بكاه -
علو الدار بالضم و الكسر تقيض سفها و اتية من على الدار
الكسر اللام اى من عال و اتية من علا و من على بالضم على
ثلاث احوال و اتية من عال ايضا و من عال بالضم ايضا
و من علو ثبثت حركات الواو ايضا - و يقال عال عنى
و اعلى عنى اى تخ و اعلى عنى الوسادة و عال على
اى احمل - علاوة الدار بالضم و علاوة الريح و
سفها لقا اى جبهه فو قها و جتها - علباء بالفتح و المد جاى

واذا امرت بها قلت لتكن بحاجتي وفي الحديث
من حسن اسلام المرء تركه مالا يعينه اي لا يهيمه - ومكان
خون روان عينا كمرانه با - وقوسه پر گنده
از قبائل شقی - عنبه بالسر کرانه عنبه بالقصر کز لک
عنونت الکتاب وعلونته والاسم العنوان والعلوان
بالضم - معنی فعل بیکار و یقال هو من الغنة فابدل من
احدى النونین یاء ونامهم وسمی معاناة سختی کشیدن
یقال عاناه ولفناه فتنه ویم مایانون مالم اے
ماقیومون علیه -

غزو

عجا

عجوکی

عجوا عی - تافتن موی ورسن - وکثر کردن سرناقه
(عجف اک ۲) یقال عویت راس الناقة
فانوت والناقة تعوی بر تانی سیر یا اذا لو تها
بخطاها - تعوی تافتن رسن - ودروغ داشتن سخن
کسی را استعوار رسن تافتن خواستن واستعوی
فان جماعة ای نوع بهم ای الفتنه - عوار بالضم ولام
بانگ گریگ و سگ و جز آن و بانگ کردن آنها
(عجف اک ۲) دهر و لیاوی الکلاب ای لیبا حیا
عوار بالمد والتشدید سگ بانگ کننده - وبن مرد

عمو

عمو

و هو مقصور الیاء و نزل من منازل تمر و تمر و قیسرة
آواز - و فریاد و یقال سمعت عوة القوم و ضوئهم ای صوتهم
و جلیتهم و تصغیر معاویة معنی هذا قول بل النبرة لان کل
اسم فیه ثلث یاءات اولاهن یاء التصغیر و ضفت واحدة
منهن فان لم یکن اولاهن یاء التصغیر لم یحذف شیء لقول
فی تصغیر مریة مریة و اهل الکونین لا یحذفون منه شیء لقول
معینیة علی قول من یقول اسیر و میسور علی قول من یقول
عی عی - بالکسر و سادگی به سخن و هو خلاف اسیان
یقال عی فی منطقه و عی - ایضا فهو عی علی قلیل
و عی ایضا علی فعل دهم عیار و عیار و عی و عی مثل
اعیان باقل - و عی بامر و عی اذا لم یبق و الا دغام

غزو

عجا

عی

عشا

اکثر و قول فی الجمع عیوا مخففا کما قالوا حیوا بالتشدید
ایضا - انیاء بانه کردن و شدن لازم و تعد و شوار
شدن کار بر کسی یقال منه عیا علیه الامر و تعیا و تعایا
علیه بمعنی - ای عی بالفتح و التصغیر بطبی از عرب البسته
الیه اعیوی - و او عیا رای صعب کانه عیا الاطباء
و المعایاة ان تاتی لغی لا تهتدی به چل عیا یا اذ
یهتد للضراب - و وصل عیا یا اذ عی بالامر و المطلق
عجا - چهره اذ تابان شد (عجف اک ۲) عابیه
زن خوب صورت و عجب و المتاع آماده کردن کالا -

عکی - بستن گاه ازار را درشت ساختن (عجف اک ۲)
ک یقال عکی ازاره ای اتمظ معقده و عکی زید
مات عکی زید و عکی زید مثله عکوة بالضم لیسیت
مقل عکی رج - عکی فرو شده پشت متقل ایضا
آزمند آشنامیدن آن و مرده اعکار استوار کردن
عمو - بالفتح گمراهی و خواری و فروتنی و عجاج
عمو - بالکسر خر کرده نرو و شتر شگرت شانه و نازک
پشت دهر و مع ذلک شدید اعنی در شتر اوقات

فصل الغین

عجا بغیة - باران اندک انبار اندک باریدن
یقال غبت اسرافی مغیة و بما شیه بها البحر
الذی یجی بعد الجری الاول و قال ابو عبیده الغیة
الوثة فی السیر - عجا و کولی و کولی شدن یقال
غبت عن الشیء و غیبة ایضا (عجف اک ۲) بالکسر
و تقول غبی علی الشیء اذا لم تعرفه غبی علی غیب کول و هو
من الواو - و لغائی لیس تغافل -

عشا - عشا - بالضم و المد آب آورد و تشدید التا
کذک انخارج غشو و رشور انیدن سیل چرگاه و را
(عجف اک ۲) غشا مثله غشیا ان لغتین شورین

دل غشی مثله (عجف اک ۲)
غذو - غذو - فردا اصله غزو خدمت الواو و بل و ضو
و قد جاء علی الاصل و النسبة الیه غزی و ان تشکلت
غذوی - غذوة بالفهم میان طلوع فجر و شمس - و
یقال انیة غذوة بالانثون لانها معرفة مثل سحر
الا انما من الطروف المتکثرة - و یقال آتیک
غذاة و الجمع غذوات و یقال فی لاتیة الغد یا ذی
لا زواج الکلام - غذو لضمیتین باده کردن نقص
روح (عجف اک ۲) قوله تعالی یا غذو و الا مال
ای بالغذوات تصغیر بالمصدر عن الوقت کما یقال
آتیک طلوع الشمس ای وقت طلوع الشمس غدا
بالفتح و المد طعام چاشت خلافت عشا و اذ اقبل لک
اون فتعذ قلت بانی تغذ و لا تش و لا اقل ما به
غذا و لا عشا و لانه الطعام بعینه و کذا ک اذ اقبل
اون و کل قلت ما بی اکل بالفتح - و غا داه ای
غذا علیه - غا دیر یا باده ای اغذرا و باده کردن
غذا یان متغذی غنت منه امرأة غذا علی غنی و غنی
فتغذی چاشت خور انید مش پس چاشت خورد
غذو - غذوی - یزغاله غذا را بالکسر رج - مثل
فصیل و فصال - غذی المال و غذو به ای میخانه
کما لخال و خوا - و یقال الغذوی ان یباع الشیء
بما رج ما نرا به الکبش ذلک العام و یروی بالمد ال
المهله و یسب الی الغد - غذا بالمد و الکسر خورش و غز
و غذوت الصبی باللین ربیته فاغذی به و غذیت
بالیا و کذا لک - غذا الماء سال و العرق فغذ و غذوا
ای لیسیل دما و غذی تغذیه مثله - و غذا البول ای
القطع - و غذا ای اسرغ - غذا وان بالتحریک
اسب سبک تیز و تغذیه به پرورن - و بهریدن
شسته بول را -

غزو - غزاه بالکسر المدحیر شیم با می اذ افتحت لعین
 انصرت و اذا کسرت مدوت - وغزوت الجبل غزوة
 الصفة بالغراء - وقوس مغرورة ومغربة الفیاء و فی
 المش اورکتی ولو باحد المعزین ای باحد المیزان و السلام
 برسم - غریبان هاتر بالان یعنی دو صخره یاد و خربشیا
 هاجرا مالک و عقیل ندی جدمیه اللبرش و هیا غزین
 لان الغمان بن المندرکان یغیر بها یدم من لقیته
 اذا اخرج فی یوم یوسه - اغزاه برانکین سگ را
 برصید - و بران لانیون میان و دوس غزاة اسم فیه
 غزی بای اولج به و الاسم الغزاة بالفتح و المد و لقال
 غاریت بین الشیلین غزاه اذا و الیت - وغزی فلان
 ای تمامی فی غضبه و هو من الواو - غزاه بالقصر غزوی
 رجل سرفعت وغز شکفت و شکفت و شکت (دع
 ف اص ۲) یقال لا غزوا می لا یحجب -
 غزو - غزاه با و شمن دین جنگ کردن (دع ف
 ص ۲) و الغزاة بالفتح الا کم فیه و غزاه و هم غزاة
 بالضم و غزعی بالتشدید و التثوین و غزی علی فیل و
 غزاه بالضم و المد و التثوین مثل قفائة - و سبق و حجج
 و فساق و منه قوله تعالی اذ کانوا غزوی لکوا نواعدا
 غزوی منسوب الی التزود و اغزیه فلان ای جبر
 للغزو و امرأة مغزوة عزاز و بها و الناقة التي جازت
 السنة و لم تلد و اما مغزوة ای متاخرة النتاج و غزوة
 الناقة ای عسر لقاحا - و اغزیت الرجل هلمة و اخرت
 بانی علیهم الدین - مغزی مقصدا لقال عرفت مغزاة
 و المغزی من هذا الکلام ای ما یراد غزیه قبیلہ
 غزو ان نام مردی -
 غسو غسا - یغمین تاریک شدن (دع ف
 ص ۲) و ک اف ۲) اعصار کدک -
 غشی غشاه بالمد و الکسر یوشش و علی البصر

غشاة و غشوة ست لغات ای عطاء و منه
 قوله تعالی فاعشینا هم - العاشية ای قیامت
 قوله تعالی بل انک حدیث العاشية ای القیامت
 و در دو باری شکر لیک راه الله بالعاشية و آیه
 پس کو بهر صل و زین - یوشش و زین غشی است
 سپید سر غشوا و موت - غشیة فرد و پوشیدن و تبارک
 فرد و کفین - غشیان بالکسر به مجامعت فرد و کفین
 و ادن غشاه برآور دن - و یر پوشانیدن و کور
 کردن و بالتحرک ینموش شدن (دع ک ف ۲) غشیة
 غشی کذک لقال غشی علیه فیه معشی علیه استغشی
 بآیه و غشی ای غطی به -
 غشی - غضا - بالقصر و غشت طلق و منه قوله
 فیک غضا - و ارض غضا کثیرة الغضا - و یو غاض
 و ابل غاضیه و غواض التي تامل الغضا یعنی طلق غوا
 فاذا اشکت بطنها من اکل الغضا قلت بغیر غرض
 و ابل غضیه و غضا یا - و قد غضیت غشی - بغیر
 غرضی - منسوب - اغضا و شتم فر و خوا بانیدن و
 تارک شدن و لیل مغض لقة قلبیه و اکثر ما یقال
 لیل غاض و لیلیه غاضیه ای مظلمة - و نار غاضیه ای
 مضینة و هو من الاضداد -
 غطا غطاه بالکسر و المد پوشش غطی و غطیه
 پوشانیدن (دع ف ص ۲) و ک ۲) و غطا لیل لیل غطو
 و غطی ای ظلم و منه غاطیه و به الکرمه ستر یا
 وجه الارض - و غطا الماء و کل شیء الرفع و طال
 علی شیء فقه غطا علیه - و غطی غطیا بالضم و الرفع
 اذا امتلا شیا یا -
 غفا - غفاه - خواب شدن غفا بالقصر و اخرج من
 الطعام کالزوان قیری یعنی دانکه آنرا نمخه
 خواند که در ندم بیرون آید و یغفا آتة تعصیب

الغفل و هو شبه الغبار یقع علی البصر فیسح عن الادرک
 و النصح یصح طبعه -
 غلی غلا - غلیان جو شیدن و یک (دع ف
 ک ۲) غلو از حد و یگشتن و در هر چیز (دع ف
 ک ۲) غل غالی الامر ای جاوز فیه الحد - غلا و بالفتح
 گران شدن نرغ - غلو در انداختن تیر نبات
 قدرت غلوة یک تیر پر تاب مسافت و لسان غلا
 ج - و فی المثل جری المذکیات غلا - غلا و
 جوشانیدن و گران کردن نرغ را و گران خریدن چیزی
 یقال منه غلی بالهم و غالی به - و تعالی لحم الناقة ای
 ارتفع و در ب - غالیة سیاه خوشبو که موس را بو
 حصاب کتفه و منه غلیت بالغالیة و ناقة منلاة
 الوبی تغلی اذا اتوا هکت اخفانها - و غلا و شافل غلا
 مثال غلا از حد و در گذشتن لثباب و گذشتن جوانی
 و اول آن -
 غمی غما - بالفتح و القصر بهوش لقال ترکت فدا
 غمی لک مغشیا علیه و ترکتها و ترکتم و ترکتم غمی
 سوار لانه مصدر و ان شئت قلت غمیان هم غما
 اغما و بهوش یقال غمی علیه فومنی علیه و غمی علیه
 فومنی یستعمل کلاهما مجزئین - و اغمی علیه الخبر ای
 استعجم مثل غم - غمی البیت ما فوق السقف من الغصب
 و التراب و نحوه فان کسرت مدوت و قلت الغما
 و قد غمیت البیت
 غنی غنیته - بالغنم بی نیازی یقال غنی به
 عنه غنیة غنیة المرأة ینزوها غنیانا بالغنم لک
 استغنت و غنی بالمكان اقام به و غنیة ای عایشه
 کلا بالکسر غنا بالمد و بالفتح فامده و هو غنا بالکسر
 و المد و غنی بالغنم و انگری و در تنگه و غنی
 غنی فمغنی و هو البنا ح من عطفان اغنا

غزو

غلی

غشی

غزو

غمی

غطا

غشی

غسو

غشی

فجوة

غایه

غذیه

الغوة

فاو فدی

غوی فقی

قرو

غی فجو

بے نیاز کردن و يقال اغنیته عنك مخافة ظلال
و معنی ظلال بالضم و الفتح فیهما ای اجزاست عنك
مخافة ظلال - و يقال ما یغنی عنك هذا ای ما یجدر
عنك و ما یغنیك قوله تعالی و ما یغنی عنه ما له اذا تروی
غایه زنی که بے نیاز باشد بخوبی خود از پیسرایی
نشیوی خود از سرمایہ خوانی رخ - و قد غنیته کرضی
انغیته بالضم و التثنی و سر و دانائی رخ تغنیته سر و
الغنی تغنی کذا و تغنی الرجل ای استغنی و تغناوا
استغنی بعضهم عن بعض - معنی بالفتح جای با ایل
و باشندگان معانی رخ -

غوی غی - بالفتح کمرای - و نوییدی غوایه بالفتح
مثله (مع ف اک ۲) غاو و غولفت منه - و اغواه
غیره فو غوی - تغادی بریدی و بی راهی گرد آمدن
و یار مندی کردن يقال تغادد علی عثمان فقتلوه
غوی بالفتح و القصر سیر شدن بره و بزغالہ از شیر
مادر و لاغ ماندن آن و ناگوار کردن شیر و دلاک
شدن ازان (مع ک ان ۲ و ف اک ۲) غوغا
بالفتح و المدح اتبوه و بانوی در اندادن به جنگ
انامه مردم انبوه در آمیخته - و بلخ نوبال بر آورده
و گس ریزه غاده نام کوسه اغویه بالضم و التثنی
سختی مغواة مناکه کنده مغویات تشدید الواو و فتح
و فی مثل من حفر مغواة وقع فیه -

غی غیایه - بالفتح و دشمنانی تابش آفتاب
و گنگ چاه مثل غیایه و سایه بان و سرچ بر بالای سر
سایه کنده چون ابر و تاریکی و جبران و فی الحدیث
تجی البقرة و آل عمران یوم القیمه کانهما غامتان
او غیایان - و غایا القوم فوق رأس فلان بایست
کانهما ظلوه به غایه بایان هر چیز از زمان مکان غای
ج - مثل آیه و آبی و علم - و کان ختم اردن و

يقال غیبت غایه و اغیبت اذا نصبتها - و ظلال لغتی
نقیض قولک لرشد -

غایه - زن بے خرد -
غذیه - غذ و نه و لم یغز الجوهری فاکمزه
الغوة - بالضم و تکرری تقول لی عن غوة

فصل الفاء

فاو و فاقی - شکستن سر برزحم شمشیر
الفجوة (مع ف اک ۲) يقال منه فادت رأسه و فادت رأسه فالتقا
ای التقت - فاو ایضا بیان و کوه فقه بالکسر کرده
فون رخ - و المار عوش من الیار -

فقی فقی - جوان و جوار تمزق فاقه فستاد
بالفتح و المعصم منه مع ک ان ۲ فوفتی لسن
و قد ولده فی فارسه اولاد - افتا ستوران جوانان
خانات مسان واحد بافتی علی فیل - و يقال لظلال
نبت تفتت ای تشبیهت بالفتیات ففتت الجاریه
اذا حذرت و منعت اللعب مع الصبيان فتوة
بالضم و الجرمدی يقال یوفتی و یسم فیتان و
فتیه و فتود فته مثل عصه و قد تفتت و تفتت
و يقال لا افعله ما خلت الفیتان یعنی اکیل و
النار کما يقال الجدیدان و الا حبان استفتا
جواب فتوی خواستن افتا جوابی و ففتوی
و الاسم الفتوی و الفتی مقصودین و تفتا و اسے
الفتی ای تفتوا الیه فی الفتا -

فجوة - شکاف میان دو کوه و جزآن له تقاطع
فی فقه اصحاب الکفتم فم فی فجوة منه - و تفتا ففت
ی صار له فجوة - و فجوة الدار ساحتها - فجبا بالقصر
دوری میان دو پاشنه (مع ک ان ۲) قورا
فجوا کمان کوزه تروی دور باشد فجود و گردن آن
(مع ف اک ۲) فجاکشا و سینه شمشیر کمان باشد و مع ک

فجوة فجا - بالقصر و یک افزار و بالکسر کذاک و الفتح
کثر افجارج - و فی الحدیث من اکل فجارض لم یضرب
ما را یعنی البطل و يقال قم قدرک ففجیه فجوی الکلام
معنی سخن يقال عرفت فلک فی فجوی کلامه و فجوار
کلامه بالمد - و انه یفجی بکلامه الی کذا و کذا
نیز ب -

فدی - فذا بالکسر و یقصر و بالفتح و القصر
و فذیه بالکسر سر برادر خرید يقال فذی ملک بی معنی
سر برائی تو بادید من فذا ملک بالمد و کسر المنة
منزله اذا جاوز لام البحر فافته لانه نکره یریدون به معنی
الدعاء - و يقال فاداه و فذاه اذا اعطی فذا و فاذ فافذه
و فذاه بنفسه سر برادر داد و خود را و فذاه نقدیه اذا قال
جملت فذاک معنی گوید سر برائی تو یاد بهای من و فذا و
فذی بعضهم بعضا - و افتتای منه کذا قوله لعلی فعلن
یقبل من احدهم ملا الارض و یها و لو افتدی به و قوله لعلی
للفتی من عذاب یومئذ یبینه - و فقا و فقا من
بکذا ای تحما و انزوی عنده - فذا بالفتح و المدا تبا غلام
قرو - فزا - بوسن فزا بالکسر و المدا - فتریت
الفرطی لیست فزوة پوست سرو نام مرد
و تو انگری و یومبدل من فزوة قال الفرزدق لذو
فزوة من المال و فزوة یعنی و پاره علف خشک قری
بریدن موزه و توشه دان و مانند آن جهت سلاح
آن - و بریدن مسافت - و فتن و در و ع بر بافتن
(مع ف اک ۲) يقال فزی فلان کذا ای خلقت و فزا
ای اختلفه و الاسم الفزی بالکسر - فزی بالقصر متحیر
خدن و مدبرش گفتن (مع ک ان ۲) و فزی فلان
ای تحیر و فز - يقال فلان فزری الفزی اذا بانی
بالحب فی عمله - و قوله تعالی لقد جرت فیها فزیا - ای
مصنوعا مختلفا و يقال عظیما و افریت الادراج

انقطعها - واخریت الشی شقة فانقری وقری له
الشیق یقال قری الیل عن صحبه - وافر فی الذنب
بطن الشاة ای شقها - وافریت الا ویم قطعته علی
جهة الاضاد - وفرنیه و قطعته علی جهة الاصلاح - وقر
الارض بالعیون ای انجست -

فسو فسو - گند کردن (مع ن من ۲) و قبیلہ از
عرب فسوی منسوب الیه فسا بالضم و المکند
و کفاست انخفا کون بر آورد و خبر و کف گند کند
و فی المثل انخس من فاسیه و بی انخفاء فسوی
فعل بسیار گند کننده و فی المثل ما قرب محساه
من منسا ای فمه من استه -

فشو فشو - یعنی پر گنده شدن خبر دع و
من ۲) فشا متع منه یعنی فاش کردن و فشته ای
البحر فواشی گویند ان بحرگاه پر گنده شده
و فی الحدیث منوا فواشکم حتی تذهب فشته افشا
فصی فصیته به بانث و لقصه فلان انی تخلص
من البلیة - و لقصیت من الدیون ای خر حسته و
تخلصت منها - و فصی اللحم انظم ای خلص و فصیته منه
فصیته منه ای خلاصه - و لقال افصه عنک الشرب
ای خر ج و لا یقال فصی عنک البر و فصی لطر
ای اقل - انصی نام مروی -

قضو - قضوا بالفتح و المد کشادگی و فراخی
زین جای فراخ - و کشاده شدن و انقصیت
ای تخریت الی الفضاء - و انقصیت الی فلان لیسری
و انقصی الی امرأة ای بانشر با و جامعا و انقصاها ای
جعلها مفضاة و بی التي جعلت مسلکا با و اعادة و لقال
لها شریم - و انقصی بیده الی الارض اذا مسها بطن
راحت فی سجوده - قضوا بالقصر جریه آینه لقال
مریم فقصه بنیم کے لا امیر علیهم

قعو - افعی - مار بزرگ و هو فعل وینون کذلک
از وی افع ج - افعوا ان یتمین اشد ما یے ترأین
مفعاة وین افعی ناک مقعاة ناقه و افع کرد شکل
افعی و فعی الرجل صار کلا فعی فی الشر -
قعو - قعو - فاعیه کل خفا فعی البنا ک کل بیرون
آورد و قفا بالفتح و القصر غوره تباه شدن و من
افعت الخلة -

فقو - فقو - اسم سو فاتی ای فوقه فقو بالفتح
فلا - فلا - دشت و بیابان فلا فلات ج -
فلی علی قول کذلک - افلا یشتدین فلو
فلو فلوشت افلاج - فلو ای کذلک فاذا افشت الفلا
فی الواحد شدت الواو و اذا کسرت خففت قلت
فلو مثال جر و - فلو بالفتح و التحقین از شیر باز کردن
کره را و پروردن - و بر سر زدن شمشیر (مع ن
من ۲) فلی بالیا کذلک (مع ن اک ۲) و ایضا
سپیش حبستن و سر و معانی شعر و غائب آن
بر آوردن فی فلوته بالسیف و فلوته و فلویت راسه
من اقل - و فلویت الشعر اسے تدبیرت و استخراج
معانیه - افلا از شیر باز کردن - و پروردن
فوس قفل و فلویت ذات فلو - استقلال پس حبستن
در سرخاستن -

قنا - قنا - بالفتح و المد پسری شدن (مع ک
ن ۲) و لفتحها و انفا و غیره - و قناو ای فنی بلعتم
بعضانی الحرب - قنا و بالکسر و المد گرد آوردن و منه
قنا الدار افیتج - و لقال هو من افنا الناس
اذا لم یعلم من هو شجرة فواذ ذات افنان و هو علی
غیر قیاس - و قیاس قنا - قنا بالفتح و القصر لکون
قنا کی و الیابز و کاف و فوات ج - افانیه گیاره تر
افانی ج - و لقال هو لافیا غلب الثلب - و فانیته

ای واریتیه و سکنته -
قو - قو - روین ثوب مفوی ای مصبوع بها -
فی - فی - بالکسر حرت جر و معناه در و هو لوعا
و الطرف و ما قدر تقدیر الی الی لقال المال فی الایام
و زید فی الدار و الثناک فی الخبر و لکون بمعنی علی لکون
و لا صلبکم فی جز و رع النخل و ربما استقل بمنه

البار -
اقنا - اقنا - مانده گردانیدن -
قطو - بالفتح سخت راندن (مع ن من ۲) -
اقطی - بدخوشد ظنی زرد آن -
فقی - وادی است به یامه فقی کسی کشت زاری
است و خلستان مرئی عنبر را -
قامیه - ا و اقامیه شهرک لبثام و دست
است بواسطه -

فموت - خندیهوت و انی شست شدای او

فصل الحاق

قبو - قبوا - بالمدام آتیه ج - تقبی پوشیدن قبا قبو
محمک و حرت را تیره مقبوة اسے مضبوطه مقبیه
الشاة تحفه هزار خانه گویند و الهما و عوض من
الواو قبوا بالضم و المد موضع سجایه کر و یونث
قمو - قمو - خدمت کردن (مع ن من ۲) مقفی
کذلک یقال قمو قمو و مقفی کما یقال غموت
غزو او و غزی مقوی خادم قال ابو عبیده هذا
رجل مقوین و بها مقوین و هم مقوین و بی مقوین
و هم الذین یملکون للناس طعام بطونهم و لقال
بالفارسیه ثان جامه قال سیبویه سا لوالا الخلیل
عن مقوین و مقوین فقال هو بمنزلة الاشعری
و الاشعری -

فعو

فو

فی

فغو

فسو

فقو - قنا

فلا - قنا

اقطی

فقی

فشو

قامیه

فموت

فصی

قبو

قضو - قنا - قمو

ذخیره بردارند قضیت انظارى بمعنی قصصت و مکان
 اتصه دور ناحیه قصوى و قضيا بالضم فیها - و لقال
 نزله مکانا لا یقینه البصر ای یبلغ اقصاه و استقصیه
 و تقصیه بمعنی قصی بالتصغیر نام مروی از جواد رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم قصوی منسوب بوی -
قضی - قضا - بالمعظم و حکم کردن (مع ف ا)
 اک - و اصله قضای من قضیت الا ان الیاء لما جار
 بعد الالف بمنزلة قضیه ج - قضیه مثله قضایا ج
 علی فعال - و اصله فعائل - قوله لغائه
 قضیه یک ای حکم و امر یک و پرداختن یقال
 قضیت حاجتی - و ضرب نفقی علی ای قتله کانه فرغ
 منه قوله تعالی فکزه موسى فقطه علیه و مردن یقال
 فلان قضی نخبه ای مات و هم قاض ای قاتل ذکر کردن
 و ام - و رسانیدن و رد کردن حاجت و اکامیدن
 یقال قضیت دینی و قوله تعالی و قضینا الی بنی اسرائیل
 فی الکتاب ا قوله تعالی ثم اتفوا الی و قضیه
 فلان ای مات و مضی و قضا ا - صنعت و قدره
 قوله تعالی نقضن سبع سموات فی یومین و منه القضا
 و القدر و استقصه فلان ای صیر قاضیا - و قضا ه
 الامیر ای جعله قاضیا و انقضه پسری شد و انقضه
 دینه و قضاهاه بمعنی و قضاو بنیم منایا بالتشدید
 انقضوها - و قضیه البیانة ایضا بالتشدید و قضاها
 بالتخفیف بمعنی قضا بالتشدید و المذره محکم تقصیه
 البازی ای انقض و اصله تقضض فلما کثرت
 الضادات ابدال من احزن یاء - قفقه بالکسر
 بیاسیه و موضع قضات قضین ج -

کالا صا غری من القطا موضعى قطو کام نزدیک
 نهادن از نشاط (مع ف ا) قطا فی مشیت و
 اقطو بمعنی فهو قطوان بالتحریک و قطو علی فعل
 فطوان بالتحریک موضعى بکوفه کساء قطوانی -
قعو - اقعا - بر کون نشستن سگ و قدره
 عن القاء فی الصلوة و هو ان یفیع الیمیه علی عقبیه
 بین السجدين علی تفسیر الفقهاء و فی اللغة هو ان
 یلصق الیمیه بالارض و ینصب ساقیه و یتساقط
 الی ظهره - و فی الحدیث انه علیه السلام - اکل متعبیا
 قعو قعو جستن گشتن براده (مع ف ا) یقال
 منه قعا ففعل مثل قاع و قعا انظلم ایضا فلو ان
 باریک ساق قعود و جوب بکره و کوله محور بر روی باشد
قفا - قفا - بالقصر پس سر نیزه کردن و پشت قف - ج
 علی قول مثل عصا و عصی اقفا ایضا علی القله و
 قضیه ایضا علی غیر قیاس لانه جمع المرد مثل سمار
 و اسمیه - قضی بر قفازون - و اقفا بریدن گلو
 گو سپند (مع ف ا) یقال شاة قفیه ای مذبحه
 من قفا بهذا عن ابی زید و قال غیره قضیه بالنون
 و لهذا ندقه تقفیه و ری فرستادن یقال قضیت علی اتره
 البقلان ای تبعه تا به قوله تعالی ثم نقضنا علی انما رجم
 بر سنا و منه الکلام المقفیه و سمیت قوافی الشعرا ان
 بعضها یتبع اثر بعض - و عولیت القوافی نام شاعری
 و هو ابن معاویه بن عقبه - و القافیه القفا ایضا
 و فی الحدیث یعقده الشیطان علی قافیه راس
 احد یمثلث غفده تقو و ری رقتن تقو بالضم مثله
 (مع ف ا) و دشنام دادن فحش و بدی صریح
 و فی الحدیث لاحد الانی القفو البین و بکاری تباه
 انداختن کسی را و الاسم القفوة بالکسر و نواله فحش
 نهادن بجهت ممان تقی تقیه قفا و انچه ممان سا

یدان گرامی کنند یقال منه قفوت - و تقفیه به ایضا
 ای اثره فهو تقفیه بر او موثر مکرر و الاسم القفوة بالکسر
 یقال فلان قفوت ای خیرتی او تهمتی کانه من الاضداد
 و قیل بمعنی قرفتی و اتقنا و ای اختاره و استقصیه
 و تقفاه ای اتبعه - و لا افعله تقا الدهر لک ابد -
قلى - قلا - بریان کردن گوشت و پست و جسته
 آن (مع ف ا) فهو قلی فلو کذا کک (مع ف ا)
 فهو مقلا و لغت ذلک تظلیه علی فعلیه اسم من
 و هو نوع من الطعام قلا یا ج - مقلاة مقلى بالکسر
 فیها تا به که قلیه بریان کنند و ردی مقلیان شنی
 مقالی ج - و قلا العیراته یقلو یا قلو ای ساقها و طرفه
 قلی بالکسر و القصر قلا و بالفتح و المد و شنی - و شون
 داشتن (مع ف ا) و قلی بالفتح ایضا و هی لقه
 طی - و قلی ای تبغض - مقلا بالکسر علی مفعال
 و قله بالتخفیف عودان بلعب بها الصبیان لیغنه
 غوک چوب قلی قلو یا ختن غوک چوب (مع ف ا)
 من راک (مع ف ا) و اصل القله قلو لانها من قلو ت یقال
 قلو ت القله و قلیتها ای سقت و الهاء عوض کان لافرا
 یقول انما ضم او الهاء لیدل علی الواو و قلات قلوب بالضم
 و الکسر ج قلو بالکسر خز سبک قلی بالکسر شیان لولی
 قاز قلیلا و بلند بر آمدن بر یو یقال اقلولی الطائر -
 و اقلولی الرجل فی امره اذا انکس و اقلوت الحمر فی
 سرعتها - و قلت الناقه برکها قلو اذا تقدست به
 و قالی فلان موضعى و هما اسمان جعلوا واحدا -

قعو قلی

قفا

قنا

قطا

فصل الکاف

کبوتر گویو - افادون بر روی (معن ص ۲)
 نموکاپ و اذا حذت الفرس فلم یبق قلب کیا الفرس
 وکذاک اذا کتم الربوبی ام تش شدن سنگ پیش
 از نه - و رفتن - در سخن انچه در کوزه باشد از آب
 اکبار دو و کردن لقال اکباه اذا خن ولم یور - و
 کلبه تو به ای خبره و کلبی و کلبی ای تجز کلبا الکسرا
 خاک ربه اکبار کج کلبه مثل کبوتر کج کبار کلبه نوعی
 از چوب خوشبوی کبوتر مثل و فقه باز ایستادن
 اکرامت و لقال خبت النار ای سکن بسها و کست
 ای غطا بالمراد و الجرحه و همدمت اذا طیفتم
 یبق منها شئ القیه - و فلان کالی المرادی عظیم المرادی
 کتو - اکتوی - الرجل - اذ بلغ فی صفة نفسه
 من غیر عمل تنقح - ایضا -
 کتو - کتو - نام شاعری -
 کدی - کدی - بالفهم زمین سخت لقال ضرب
 کدی و جمها کدی - و کدی الحافر ای بلخ الکدی
 فلا یکنه ان کحفر - و لقال حفر کدی اذ بلغ الی
 الصلب کدی و کدی بر آمدن نبات زمین لقال
 کدت الارض تکد و فوی کادی - کدی نوعی از بسیاری
 سگ بجه - و تبا شدن معده شتر بجزاز کالوار و کدی
 شدن ناخن انگشتان از کندن زمین (معن ص ۲) کدی
 کم خیر شدن و منه قوله تعالی و اعطی قلیلا و کدی ای
 قطع القلیل - و اکدی الرجل عن الشئ ای رد و عت
 کدی - کدی - چنین لقال فعلت کذا و کذا و چنین
 و بهر کنایه عن الحد و قصب مالم علی التمییز
 لقال لی حمده کذا و کذا و کدی لقال کدی
 عشرون درهما -

لقال فلان قوی فی نفسه و المقوی فی و بجه مختلف
 شدن حرکت روی و شعروا قوی الشاعری - و
 تو را بالقصر المدشت بیابان خشک و خالی
 منزل تو احوالی و باط القوار ای بات جانکاه علی
 غیر طعم تو وضع تو ای بالفتح زمین خشک مانده
 در میان دو قطعه زمین باران زده و لقال اشتري
 شیر کاشیا غم تنوده ای تر اندوه حتی بلع غایه
 شمه و قویت مثل صنویت ای صحت - و الدجاجة
 تقوی ای القیج قوای قیقا مصدران منه - قیقا
 بالکسر زمین درشت مرنی باب القاف -
 قوی - قوی - جمل من الطعام - آرزو - ناکردن
 طعام مثل اقم
 قوه - قوه - خمر لقال سمیت بذک لانها
 تقوی ای تنهیب بشوای الطعام - قاسیه بغير خاطر
 قای - قای - خصم اقرار کرد -
 قشو - بالفتح شتران و جزآن فراهم آوردن (مع
 ص ۲) قشا و قشا و قشا و قشا و قشا و قشا و قشا
 کسری فراهم آمدن قشا خوردن چیزه که وقت
 خامدیش او از بر آید
 القشی - القشو -
 القشی بر دوش بد آب بینی انداختن -
 قزو - بالفتح از پیدی پاک شدن (معن ص ۲)
 و قز البصاه الارض زمین را البصاه و جانا کز
 باقی مانده و قز طلع طلع بعد استوار قز کشتی
 ماریا و دم بیده کج رفتار قز و باز بجه
 الیت و قز العب بها -
 قزی - بالکسر باز نام قزی انداختن کشتن -
 المقامه - الموافقه ما یقانی کشی یا قوی علی
 قیوان - موصی است بهرین به بلا و خولان -

قوی البیت - قضا و ذخیره کردن و فی المثل لا تقن
 لمن کلب سو جروا - قنی بالکسر و القصر خوشنود شدن
 و نیاز شدن (معن ص ۲) قنار و ذخیره نهادن
 بر آناه الهی اعطاه القینی بین القنی و القنی
 و خوشنود کردن دافناه ای ارماه و اعطاه ما یسکن
 الیه - و لقال من عطی مائه من المعز فقد اعطی القنی
 و من اعطی مائه من الضان فقد اعطی القنی و من اعطی
 مائه من الابل فقد اعطی القنی - قنوا بالکسر خوش
 خرم قنوا انما رج - قنوا مقصودا بالفتح ایضا خوش
 خرم - و نیزه قنایه کی قنوا قنی علی حصول قنار علی
 نعال رج - و کاریز و مبره ای پشت قنایه جای
 که آفتاب نماند و لا تقیض مفعله و کذاک مقنوه
 و لقال لا قنواک قنواک بالکسر ای لا جزیک
 جزا رک و لقال ما یقانی بذی یا قنی مقامه
 ای میخند چیزی باهم و داکم شدن لقال منه قانی له
 الشیء لے دام - و قنای و قان سخت میخند و لا
 قنای کزنی حرکت بینی و پشت لقال هو قنی و به قنوا
 قنیان بالفهم لازم شدن با چیزه لقال قنیست
 الحجار بالکسر ای زمته -
 قو - قو - توانای خلالت ضعف - و تاه رسن
 قوی ج - و توانا شدن (معن ص ۲) لقال
 منه قوی الضعیف فوقوی و قنوه و باز ایستادن
 باران لقوی توانای دادن - و توانا کردن و لقال
 قادیه فقویته ای علیه شدید القوی یعنی استوار
 خلقت اقوار بدشت و خشکی فردا آمدن - و سپری
 شدن تو مشه و منه قوله تعالی و متاعا للمقوی و خالی
 و خشک شدن منزل از مردم لقال اقوت الدار
 و قویت ای غلت - و اقوی القوم صار و بالقوار
 و فی المثل انقطع قوی من قادی و خداوند ستوانا

کبوتر

قوی

قوه

کتو

قانی

قشو کتو

کدی

قو - القشی

لقشی

قزو

کدی

قزی

المقامه

قیوان

اکرمی - کرا - خواب (عک ۱) (عک ۲) فوکر دی
 کریت و هوکر یان ایضا - کرمی کندن جوی (عک ۱)
 فون اک (۲) کرو بر آوردن چاه و دست انداختن
 اسب و رفتن - و نوسه از خیران رفتن و آفر آه
 گرو ارامی دقیقه الساقین و گوی باختن (عک ۱)
 حن ۲ کرة بالفهم گوی و اصلها کرم و کرمین بالفهم و کسر و
 کرات ج - اگر تاخیر کردن لقال منه اکریت عشاء
 ای آخرت و در آن کشیدن سخن لقال اگر بنی الحیث الیل
 ای اطلناه و افزون و کم شدن و هو من الاضداد و کرا
 وادن ستور و خانه - التکرار کرا یه گرفتن استکرا
 تکراری مثله - کرا با کسر و المد و مد و مد و ادن و
 جبران مکارا مثله فو مکارو هم مکارون و ذبت الی
 المکارن و لا تقل المکارین بالتشدید و سنی الاضافة
 الی نفسک قلت مکاری مفتوحة الیا مشددة - و
 لکوا مکاری سقطت نون الجمع للاضافة و قلبت الواو
 یاء و فحمت یاوک و ادخمت و هذان مکاری یلفتم یا
 و کذاک القول فی قاضی و رامی و نحوهما - کرس
 خرنده - و بکرایه و هنده - و بکرایه نده کریه گدایی
 و درخت ریگ مکری شتر نرم است رفار کرا ابله
 و الفتح مضعی کروان تختین طائری و لقال له الجار
 و انرا چوبینه و شوات نیز گویند کرمی نردی و لقال
 له اذا صیطرق کرمی ان النعام فی القرى کروی
 ج - کروان بالکسر الغیاج - علی غیر قیاس -
 کسوة - کسوة - بالکسر و الفهم جامه و پوشیدنی (عک ۱)
 کسوی کسی بالفهم ج - کسوة ثوبا کسوة فاکسی کسا
 بالکسر و المد کسیت - ج - و حمله کسا و جلالت الواو
 بعد الالف فخرت - و کسیت بالکسا البسته - و کسای
 بمعنی المسکوة -
 کشتی - کشتیه - بالفهم بیه سوار کشتی بالفهم ج -

کنطو - کنطو - کنطو ای کثر و اکثر و خطا و
 بظا کنک -
 کنفی - کنفیه - کارگزاری کردن (عک ۱)
 ک (۲) لقال کفاه مؤنثه و کس آمدن چیزی کنفی کفاه
 الی کفاه بکسر و کرون استکفاه کفایت خواستن
 لقال استکفیت کفایتیه - مکافاة پاداش کردن -
 و لقال رجوت مکافاة ای کفایتیک - و هو
 کاف و کفی مثل سالم و سلیم و ذراجل کافیک من
 رجل در جلان کافیک من رجلین و رجال کافیک
 من رجال و کفیک تسکین الفارای حسبک کفیتیه
 بالفهم روزگار از قوت کنفی ج -
 کلا - کلّیه - بالفهم کرده کلو قنیه کلّیات
 و کلی ج - و نشیره که بر توشه دان و جزآن و وزند
 کلّیتان من القوس و تندی نزد یک تفصیه و ی
 ز و و طر و بها عنین الفصل و شماله ایضا - کلّیه
 السحاب فرود می کنی ج - لقال نهجت کلاه کلی
 برگزیده زردن اکلاء برگزیده رسیدن لقال کلّیه کلّیه
 و اصابته کلّیه - کلب مکی سگ که گاو بهرنگه
 وی سرون زده باشد لقال جاره فلان بغنمه حمر کلّی
 ای مازیل - کلا بالکسر بر دو و هو تاکید اثین نظیر
 کل فی المجموع و هو اسم مفرد غیر شنی و قال لفرأ
 هو ثمنی و هو ما خود من کل تخففت الامام و زیدت الالف
 للتثنی و کذاک کلّیه الثبوت و خلا علی منظر فقول جار
 و جارتنی کلا الرجلین و کلا المرأتین و رأیت کلا الرجلین
 و کلا المرأتین و مررت بکلا الرجلین و کلا المرأتین
 بالالف فی الاحوال الثلث و اذا اتصل بمضمر قلبت الالف
 فی الجرو و نصب متقی فی الرفع علی حالها تقول جارنی
 کلاهما و رأیت کلّیهما و مررت بهما کذا المونث و لا
 یکونان الا منفردین و لا یکلم منهما الواحد و یحکم فیل کل

کلت و کلان و کلان استج بقول الشاعر (شعر) فی
 کلّیت رجلها سلیمی واحد - کلتها مقرونه بزمه ادا فی
 احدی رجلها فافرو و هذا القول ضعیف عند العربین نه
 لو کان ثمنی لوجب ان تنقلب الالف فی النصب و الجریار
 مع المظهر و لان معنی کلا مخالف لمعنی کل لان کلا لا یحذف
 و کلا یدل علی شئی مخصوص و هذا الشاعر حذف الالف
 للضرورة و قدر انما زامدة و ما یکون ضرورة لا یکون
 حجة فثبت انه اسم مفرّد کما الاله و منع یدل
 علی التثنی کقولک نحن اسم مفرد یدل علی
 الاثنین فصاعدا و یدل علی ذلک قول جریر (شعر)
 کلاوی امانه یوم صید - و ان لم تاتنا الا الماما - فان قبل
 لم صار کلا بالیا فی الجرو و نصب مع المضمّر و لم تات
 مع المظهر کما نرمت فی الرفع مع المضمّر لکان
 من حقیقتان یکون بالالف علی کل حال مثل عصا و
 معا الاما لکان لانتفک عن الاضافة فثبت
 بعلی و لم یکن للزومها الاضافة فجعلت بالیا مع المضمّر
 فی النصب و الجریان علی لا تلحق الا منصوبه او مجرور
 و لا تستعمل مرفوعة فثبت کلا فی الرفع علی صلها مع المضمّر
 لانما تشبیه بعلی فی بزه الحاله و اما الف کلتا التی فی الکتاب
 فان سیبویه یقول هی التانیث و التا بال من لاهم
 الفصل و بی و او و الاصل کلوا و انما ابدلت تا لان التا
 علم التانیث و هذا الالف قد تصیر یاء مع المضمّر فخرج
 عن علم التانیث فصارتی ابدال الواو تا و تا کید
 للتانیث و قال ابو عمرو و الجری التا لمحققة و الالف
 لام الفعل و تقدیرها عنده فعل و ثبتها کلّوی علی
 هذا القول فلما قالوا کلّوی و اسقطوا التا رول علی انهم
 ا جرو و جری التا فی اخت التی نسبتها اخوی
 کمی - کمی - نمان داشتن گواهی (عک ۱) اک (۲)
 لقال کمی شهادت - اکلا مثله اکمار نمان شدن

کرمی کنطو
کفی

کلا

کسو

کشی

کشتو

کشتی

کشتیه

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی

کشی پوشیدن و کشت افتتہ للناس و ان غشیتہ کے
مرد و لاور - و سلاح پوشیدہ شدہ گما ج - کیمیا
بالکسر و المد صل زر و سیم - و نام صناعتی در -
کنا - کنایت - بالکسر تخن کہ بر غیر موضوع نہ خود
دلالت کند بقال منہ کنوت و کنیت بکذا عن کذا -
و ہو کان و ہم کانون - و الکفیت بالفهم و الکسر و احدہ
الکفی - و الکفی فلان بکذا - و فلان کینی بابی عبد اللہ
و لا یقال کینی بعد اللہ و کفیتہ ابا زید و بابی زید
تکفیتہ - و ہو کفیتہ کما یقال سمیہ - و کنا الرؤیا ہے
الامثال التي یضربها ملک الرؤیا کینی بہا عن عیان
الامور -

کوا - کی - داغ کردن (ع ف اک ۲) و یقال
آخر الدوا و الکی و کتوی ہو - و کواہ بعینہ الی حد النظر
الیہ - و کوة العقب ای لدخول - و کواہ تہ ای شامتہ
مثل کواہتہ کواہ آہن داغ و فی المثال العیض
و المکوۃ فی النار - کوة روزن خانہ کوئی بالمذ و قہصر
کوئی بالفهم لیتہ فیہا و احدہ کواہ بالفهم کی مخففتہ معنا تا و
ہو للتخامیل و العاقبتہ کاللام و ہو جوا کف یک لم فعلت
کذا فقول کی کیون کذا و تنصب الفعل مستقس و تدخل
علیہ اللام ایضاً فقول لکی و یصل بالاسف کقولہ تعالیٰ
لکیلاً تاسوا کیت و کیت معنا خین خین ففتح تاء
و کسر و اصل التاء فیہا ہا فصارت تاء فی الوصل
و علی البعیدۃ کان من اللام کنیۃ کنیۃ بالوصل ایضاً و کفیتہ
منہ الوقت کما یقال لہ -

کشی - کہما - ناقد بزرگ صحفہ اکشی نام کو ہے
کشی - بسنن در دناک ساخت (ع ففتح) اکشی
کشی - تباہ کرد (ع ف اک ۲)
کشی - افضل علی معنی -

کشی - بالفهم یا مین سرن و یا مین ہر چیز آکشی

کرب - کساہ اسی سقط علی قفاہ -
کشو - بدنات گزیدن و بدہن کشیدن (ع ف
اض ۲) -
کشتیہ - بالفهم پیچکم سو سار یا دمنغہ آن و توہسم
اطعم خاک کشتیہ نصب حث علی المواساة و قبل بل نیز
کشی - پس - از بزرگی خوار شد (ع ف اک ۲)
کسا - بدل شد (ع ف اض ۲) اکسا بدلان
کامی منہزم -

کاشی - بروزن و معنی کامی -
ککفو - و الکفی - کدی الکفو -
ککوی - شب ماہ روشن -

فصل اللام

لای - لای - سختی و آہستگی (ع ففتح) التیار
مثلاً لادار بالمسختی و فی الحدیث من کان لہ ثلاث
نبات فصبر علیہا و امن کن لہ حجابا من النار - و
یقال نخل بعد لای ای شدہ و لای ایضاً ای اطباء
و التاء لعل ای فلس - لای بوزن لعی کا و
و حتی الارح - لآۃ علی لعاہ موت لای نام مرد
لوی تصغیرہ منہ لوی بن غالب - لای ایضاً سختی
و رعیش -

لبی - لبتیہ بیک گفتن در ج یقال لبتی
بالج و لبتاۃ حموز ایضاً و اصلہ تبرک المنزۃ و جواب
و ادن خوانندہ را قال یونس بن جیب ان لبتیک
لین یشتی و ہو مثل علیک و الیک و علی البعید
عن الخلیل ان اصلہ الاقامۃ بالمکان یقال لبتی
بالمکان و لبتی بہ اذا اقامت یثم قلبو الباء و التاء
یاہ کما قالو الطغیت و اصلہا تطغیت و یقال و ہو
شتمہ کما ذکر فی باب الباء و یقال منیم الملبتہ

نخیر مہرنا - متقا و منون لایتم بعضہم بعضا
انکار -
لتی - الی - آن زن و ہوا سم مہر المونث کالذہ
لمذکر و ہی معرفۃ و لا یقال لبتیہ الالف و اللام للتکثیر
و لایتم الا بصلۃ و فی ثلث لغات الی و الت بغیر
یا و الت بالاسکان و کذا لک فی ثلث لغات ثلثان
مخففتہ النون و شد و تاء و یخففا فی جہا خمس لغات
اللاتی و اللات بلایا و اللواتی و اللوات و اللواتی و اللوات
التاء - و تصغیر باللتیاء لفتح الباء و تشدید ہا و فی ثلثیہ
المصغر و جہہ حذف الالف یقال لللیان و اللتیات
و بعض الشعراء دخل علی الی حروف الذار و حروف
الذاء لاندخل علی ہانیہ الالف و اللام لانی قولنا یا لانی
و صدہ نکاتہ شہا بہ حیث کانت الالف و اللام غیر
مغائر فتن لہا قال الشاعر (شعر) من اجاک یا لانی
یتمت قلبی + و انت بحیلہ بالود عنی + و یقال جاب بعد
اللتیاء و البقی و رقع فی اللتیا و الی الی الدامیہ -
لشی - لشی - نمانک شدن جامہ و جزآن (ع ف اک ۲)
ف (۲) فمولث علی فعل و لشی الثوب و شخ - و لشی الشجر
ما یسئل منہ کالصن فاذا جہد فہو صغر و و لشت شجرۃ
ما حولہا اذا کانت تقطر منہا مار - لشتہ بالکسر بن دندان
و اصلہا لشی و الماء عوض من الباء و جہا لثا و لشی -
لحی - لحا - بالفتح جامی ریش لحوی منسوب بہا
لحیان و لثتہ - الح علی فعل الا انتم کسوا الحاء لتسلم
الباء و لشی بالفهم جمع کثرۃ علی فعل مثل ثدی و لشی
و دلی - لشیہ بالکسر ریش لشی بالفهم و الکسر مع نقص
ج - لشیان بالکسر یدر قبیلہ جل لشیانی بزرگ لشی
و لشی الغلام ریش برآ و و لشی العمامۃ ای طوق
تحت الحنک - و فی الحدیث منی عن الاقتطاع و
بالتمی - لحا بالکسر و المد پوست درخت و فی المثال

مدی - مدی - غایت یقال قطعه الرحمن قدر
مدی البصر و قدر مد البصر العینا بالتشدید - مدی علی
فعیل عوض که گرد اگر دوی سنگ نه نماده باشند
امدی تیج - مدیة بالضم و الکسر و شنه مدیات مدی رج
مدی بالضم پیما نه اهل شام امدار رج -
مدی - مدی - آب مرد که بوقت ملاعبت

55

آيد يقال مذى الرجل واذى ويقال كل وكرى وكل
 انشى لقضى رجع ك ن ۲ نذر بالكسر والمدح
 كرون بالكسر كرى كرى آردو فى الحديث الغيرة
 الامان والمذار من النفاق قال ابو عبدة هو ان
 يجمع الرجل بين رجلين ولنا بخلهم ياذى بعضهم
 بعضا وقال الاموى مذى دوى وبنى ثلاثين
 مشدوات - وبنى فرسى واذىته امى ارسلته
 المرمى - ماذى عمل سفيد ماذية زره سفيد و نرم و
 حمرسان خوار -
 مكر - مرا - جمع مودة دوى حجرة بيضاء برادة
 منها النار و نوى از ربا حين مروان نام مروى مرو
 ايضا نام مشرعى از خراسان مروى منسوب اليه
 على غير قياس وجم مروا و ثوب مروى على القيار
 مرداة بيا بان مرويات مرارى ج - مرداة ايضا
 نام جائى بك مرمى سودن سر بستان را رجع و ا
 كسا امرا بسيار شدن شير نامة مرمى على غير قياس
 نامة بسيار شير مر اياج - مريت الفرس اذا استخرجت
 من الفرس ما عده من الجرى لىبو ط او غيره - مريت
 بالكسر سيفه يشك وقد لقيم وقرى بها قوله تعالى
 فلا تك فى قرية منه و مرمى الفرس بیده اذا احركها
 على الارض - والروح مرمى السحاب و تهرى اى
 تسدره - ومراه حقه اى حمده وقرى قوله فمفرونة
 على ما يرى - وماريت الرجل مرارا اذا جالته ايترا
 فمرو و شيدن شير و يشك شدن تمارى كذا لك
 مارية نام زنى - ونام ما دارا بجزير فرزند رسول الله صلعم
 مارية بالتشديد سنگ خوار ونى اشك خذه و لوقطى رية
 مروز - مريت - فز و نى مزاياج - يقال له عليك
 مريت اى فضيلة ولا يبنى منه فعل -
 مسا - مساو - بالمه شبانگاه خلاص صباح مساو

شبانگاه كرون قال الشاعر (شعر) الحمد لله مسانا
 مصبغا بالخير صبغنا رلى و مسانا بهما مصدران موضع
 ايضا والاسم فيها مسمى و صبح - ويقال اتيته لمسى مسته
 بالضم والكسر لغة فيه - و اتيته مستيانا وهو تقصير مساه
 و اتيته اصبره كل يوم و اتيته كل يوم و اتيته مسه
 اس اى عند المساء من اس كل ذلك بالضم -
 مسى بالفتح بيرون آردون لطفه از رحم على ماسر
 فى السط يقال مساه ميسه رجع ن اك ۲ و است
 النانة و مسوت عليها اذا سطوت عليها و اخرجت لها
 مشا - مشى - تمشية - رقتن و راندن لازم و متعده
 رجع ن اك ۲ مشا و راندن بموئى بسيار شدن
 ماشية ستور - دستور بسيار زه مواشے - رج
 مشاء بالفتح والمد بسيار فرزند شدن زن
 رجع ن اك ۲ و تمشت فيه تحيا الكاس لى
 ذهب و جرت مشوشى داروى مهمل و منه
 تمشيت و امشالى الدوار -
 مصمو مصمو اوزن لاخر من -
 مصمما - ممنى - بالضم رقتن - و كذا شتن يقال
 منها مضى الشئ اى ذهب - و مضى فى الامر مضى
 اى نفذ - و يقال مضيت على الامر مضيا و مضوت
 على امر مضوا بالضم و الفتح مثل و قود و صود - و يذا
 امر مضو عليه مضى قاطع مضى و رگدرا نیدن
 تمضى و رگدشتن مضوا مثال صدرا لقدم کردن
 رجع ن اك ۲ قال الشاعر (شعر) ناذ مضى مضى
 على مضوا - +
 مطو - مطا - بالقصر شيت المطا رج - مطية بارگی
 يذ كروى نث مطى واحد و جمع ايضا مطايان ج مطى
 خراميدن و باریدن و يقال هو ما خود من المطيطة
 و هو المار النثر فى اسفل الحوض لانه تيمطط

اى يمدد و هو مثل تقنيت من النطن و تقنيت
 من التقضض مطوا مثال صدرا و هو التمسى مطو
 كشدن يقال منه مطوت بالقوم اذا مددت بهم فى اسير
 امطار - امطار بارگی رقتن يقال امطينا با اى
 جعلنا امطايانا - مطو بالكسر خوشه خر ما مطا رج - مثل
 جرد و جرد - و نظير بر چیزى و ياروى يقال ناديت
 مطوى اى صاحبى و مطواى اى صاحبائى -
 معا - معى - بالكسر و القصر روده امطار رج - و فى
 الحديث ان المؤمن ياكل فى معى واحد و الكافر
 كل فى سبعة اعمار يعنى ان المؤمن ياكل من دية واحد
 و هو الخلال و الكافر ياكل من دجوه و لا يباى ما اكل و
 من اين اكل و آب تک يعنى باقى ايتان آب هر قدر
 متورط رسیده متوة كى يقال منه امت المتة
 رسانیدن نخل رطب رانوة ايضا رطب نيم خشك -
 مقو - مقو - روشن کردن شمشير و طشت و يمينه
 و دندان - و نگاهدشتن رجع ن اص ۲ يقال
 احمى بذا مقوك مالک اى من بذا صياتك مالک
 كمو - مكار - بالضم و المد شوليدن كمو - كذا لك
 رجع ن اص ۲ قوله تعالى و ما كان صلوتهم عند
 البيت الامكا و تصدق و كمت استه اى فطرت مكا
 بالضم و التشد يدعى مكا كى ج مكا بالقصر و الفتح
 سور اخ خرگوش در و باه و مانند آن كمو كذا لك
 امكا و ج و كلى الفرس اذا احك عينه بر كبتة - مكا
 ايضا شوع گرفتن دست از كار رجع ك اف ۲
 ميكاسيل فرشته موزى و بها اسمان ضيف احدى
 الى الآخر ميكاسين لغة فيه مهورا و غير مهور و ميكال
 لغة فيه ايضا -
 ملو - يقال ملاك الله جيبك اى متك به
 و اما شك مع طويلا و تمليت عمرى اى شعت

معها
مرو + مشى

مقو

مصمو
مصمما - مكو

مطو
مزه
ملو
مسا

مقیبت

مسی

نامی

ما

منا

نبو

می
مزی

معا
المعی

و یقال لمن لم یجد یاء لم یستجد یاء و تمیزت جیداً
ای عشت معه ملاوة من دهرک و تمیزت به و تمیزت
عنده ملاوة من الدهر تملث لغات ای حیثاً و برهت
و کذلک ملوة تملث لغات - علی پاره از و هر یقال
اقام یلیا من الدهر قوله تعا و اخرجنی لیا ای طویلاً و معنی
علی من النهار ای ساعته طویله - ملا بالقصر
صحح الملو ان زوشب واحد ما ملا زبان و اول
یقال املاه الله و روزگار روزگار گذاشتن یقال
المیت له فی غیبه ای اطلت قوله تعا ای و علی هم و
در از سن گذاشتن ستم را یقال المیت للبعیر ای
وسعت له فی قیده و کتاب املا کردن یقال
المیت الکتاب و املا املا و املا لغتان جیدتان
جاء بها القرآن استملا املا خواستن -

منا - منا - بالقصر یک من منان و من اسما
رج - و هو فصیح من المن بالتشدید و اندازہ یقال
منی له المانی ای قدر القادر - و یقال داری مناد
فلان ای مقابلتها - منی آب مود و مود و بخلاف
ندی و دوی و هما مخففان منی مناد منی انداختن قوله تعا
من منی منی قری بالباء علی انظف تا ویلاً بالیا علی منی -
ظاهر استمنار منی بیرون آوردن خود استمنار منی
ای الموت و الابل لانها مقدره منایاج - منیه بالضم
آرزو منی ج - منیه الناقة الایام التي یعرف فیها
لقاحا من جالها یقال بی فی منیهها و قد امتمنی للفعل منی
بالکسر و القصر موضعی بکله که قربان و را بخاک کنند و بیرون
یصرف - و امتمنی القوم اذا التوا منی و امتمنی القوم کذلک
امتمیه آرزو و امتمنی منی آرزو و بردن - و خواندن
بنشسته قوله تعالی و منهم امیون لا یعلمون الکتاب
الا ما فی و یقال هذا منی و بیته ام تمینته و فلان
تمنی الاحادیث له یفتعلها و هو مقلوب

من المین و هو الکذب - و یقال منوثة و منیة اذا
اتبلت - و یقال لاسینک منا و کاب ای لاجزینک
جزایک - تمیزت بارز و آوردن و آرزو در و الی فلان
قوله تعالی اولاً تمیزت و لا تمیزت - مناة در از کشیدن
و انتظار کردن - و مکافات کردن یقال ما نیتک
بما جزای کافیتک - مناة نام تجی متوجی منسوب
الیه عبد مناة و تربین مناة و بهیة مدد و قصر
مو - موامة - دشت موآمی ج - و صله
موسوة دهر مضاعفت علی فعلته فقلت و ادیا
الفا تحکما و الفتح ما قبلها

ما - همة - گا و شنی هما بالقصر ج - همة بالضم
کذلک - همة بلور هیات هوات ج - همة بالضم
آب فحل در رحم نامة و هو من الیا ای ج - مثل
رطب و رطب و عشرة و عشر - حوشیر تنک باب
و شمشیر تنک روی - و پدری از عبد القیس فی الشار
اکذب صفقة من شیخ مو - همة آب ناک شدن
شیر (ع نع لهما) یقال هو اللبن و امیت اللبن
و نامة حما رقیقة اللبن نطفة مودة لے رقیقة
همار بالمد کثری و عیب آمار تیز کردن آهین رار
و آب دادن تیغ را و گرم کردن اسب را بتافتن
و یقال حفر البصر حتی اعمی لخته فی امه علی القلب
می - میة - دمی - نام ترنی
مزی - گردن کشی کرد و مع فاک ۲۲ منزلة جبر
کنندگان مزی کنی مرد و نا تمیزه ستون قدر عنی
ما زیاد تمازیا - ای مخالفا بعیدا -

معا - السنور گر به بانگ زد (مع فاک ۲۲ -
المعی - فی الادیم - نرمی در ابناء و قد تمعی تمعی
المعی فی الانسان ان تقول فیه الیس فیه ما بار لا
او جاد او الما غیة لمریة و معیت کسعیت لغت

یعنی سخن واضح گفتیم -
مقیبت - انسانی - مقوتها و معی الطست مقیاد
مقیبت مالک ای صند مائة گوشه چشم -
مهی - تیز کردن کار و (مع فاک ۲) همار و ام
منه معنی آبی ست مرینی عیس را و هم مستیون و هم
ای بخرقون الصفوف فی الحرب فلا یقدر علیهم -

فصل النون

نامی - نامی - دور شدن یقال نایة و ناست
عنه ای جدت (مع لفظهما) و نایة فالتامی ای بعد
فبعد تانی ای تباعد - ننامی موضع دور نوک
بالضم چوبچه گرد آرد و قرگاه ننامی ای ناست ناست
علی قول ج - نیمی کذلک انما ایضاً یقولون تقییم لفرقة
ایضاً علی القلب انما مثل ابار و ابار یقال منه
ناست نوباً و انما ناست نوباً یعنی نوبی الفتح النمرة
فی نوبی و یقال ان نوبیک ای اصله و اذا قفست
علیه قلت نه مثال زید او اذا قفست علیه قلت نه
زید - و یقال ایضاً انما نوبیک مثال ان نوبیک
نبو - نبو - نبو - ارام نیا فتن و دور شدن از جانی
(مع فاک ۲) یقال بنما عنه و بنیة انا و فخته
عن نفسی و موافقی نآدن جاسے کسے را یقال
بنما بلنزل و الفراش ای لم یوافق و باز جستن تیغ
از زخم گاه و کار کردن آن یقال بنا السیف
اذا لم یعمل فی الفریقة - و بنا بصری عن الشیء -
نابیه کمان که از زره و ردا و دور باشد نبوه نهاوة
بر آمدن و بلند شدن - و زمین بلند نبی پیغامبر و
ساخ ان یکون ماخوذاً منه غیر حموز و هو فیصل
معنی مفعول اسے شرف علی الخلق کله تصغیر
نبی انبیاء ج - ناب پشته تجی ج مثل غار و غسرتی

نخی - نخی - کشتی بان نواتی ج -
 نشو - نشا - بالقصر خیر نشو فاش کردن خیر (مع ف
 من ۲) و تناثوا النشی ای تذکره -
 نخو - نخاو - بالمد و نجاة رستن (مع ف من ۲)
 یقال الصدق منجاة - انجاء نخبیه ربانیدن و قرسی
 بهما قوله تعالی فالیوم تنجیک بیدنک المعنی لا تفعل
 بل تنجیک فاصغر قوله لا تفعل و قال بعضهم تنجیک می
 نوقح علی نخوة من الاصل ففطرک لانه قال بیدنک
 ولم یقل برودک بخار بالمد الیها شتافتن و در گذشتن
 ناجیه نجاة ناة تمیز و بقیع ناج نخاو استنجی ای اسرع
 و فی الحدیث اذا سافرتم فی الجرد و یر فاستنجوا بنواتجیه
 قومی از عرب ناجی منسوب بوی بخدت یار و هاء - و
 نخوت فلانا اذا استنجمته - نخو سرگین دوه - و هر چه
 از شکم بیرون آید و انجی ای احدث - و یقال شراب
 و و او فاما نجاه ای ما قامه - و نجاء الفاعل بنخو نفسه
 ای خرج - بنجاء الیضا ابرمی که باران از وی برفته باشد
 بنجاء بالکسر و المد ج - و بریدن درخت را یقال نخوت
 غصون الشجرة ای قطعها در از - و راز گفتن با هم
 یقال نخوت بنجاء ای سارته - بنجاء بالقصر لوست - و
 پوست باز کردن یقال نخوت جلده و انجیه ای سلخته
 و یقال انجی عننا نجاء الجلد اصناف النجاء الی الجلد لان
 العرب تصیف الشیء الی نفسه اذا اختلف اللفظان
 کقولهم حق الیقین و جوبهای هو دج و فلان فی
 الرض نجاة لیستخی من شجره بالعصر و القصر انجاء بریدن
 فرمودن درخت را - و بریدن یقال انجی غصنا ای
 قطع لی و باز گفتن ابر نجاة شلخ درخت نخاج - بنخوة
 نجاة زمین و جایی بلند بنجیه انباشتن زمین را و بلند
 کردن آن بنجاء مثال غلوا بایزیدن و یقال بنجیه
 و بنجیه نجاة و من الارض ای سخته - استنجاء بالمد

موضع بخود شستن آن و استنجی الوتر اسه مد افسوس
 و رطب بر جیدن - و بریدن درخت از بنج و انجی
 الناس فی کل وجه اذا صابون الرطب - مناجاة
 باهم راز گفتن انجاء و کذا و فی الحدیث ما تجبیه
 و کن الله انجاء ای الله امرنی ان اناجیه - و
 انجی القوم و تاجوا ای تساروا و انجیه الیما اذا
 خصصته بمنجا ناک و الاسم النخوی - و قوله تعالی و
 اذ هم بنخوی فجعلهم هم النخوی و انما النخوی فعلهم کما
 تقول قوم رقیه و انما الرقیه فعلهم بنجی علی فعل سمران
 انجیه ج قال الاغشش قد کیون انجی جماعه مثل
 الصدیق قال الله تعالی خلصوا انجیا و قال الفراء
 و قد کیون النجی و النخوی اسما و مصدرا -
 نخو - نخا سومی - و نه انجاء نخوج - و آننگ
 کردن (مع ف من ۲) و نقجها یقال نخوت نخوک
 ای فصاحت قودک و برگردانیدن یقال نخوت
 بصری الیه ای معرفت و اعراب سخن عرب یقال
 ما حسن نخوک فی الکلام بنخو قومی از عرب و نخیت
 سنه بصری ای عدلته - و انجی بنصره ای اعتماد علی
 الجانب الایسر و الانتجا و مثله هذا هو الاصل ثم صار
 الانتجا و الاعتما و الیل فی کل وجه - انجیت
 فلان ای عرضت له - و انجیت علی حلقه لسکین
 ای عرضت - و انجیه عن موضعه تنجیه فتنجی انجی بالکسر
 مشک رنجن انجارج و فی المثل اشغل من ذات
 انجین یقال هی امرأة من تیم الله من ثعلبته
 تبع اسمن فی الجاهلیة فجاوت بنجین من سمن فاما با
 رجل من الفجار اسمه خواته بن جبر فساد مهاب
 فعلت یخا مملوا تعال اسکیه حیثه نظرا لی غیره ثم
 حل آخره قال لما اسکیه فلما شغل یدیه سادریا
 ففقه منما اراد و هرب ثم اسلم الانصاری و شهد

بدر افعال له رسول الله صلعم باخوات کیف کان
 شرا و ک و تبسم رسول الله صلعم فقال یا رسول الله
 قد رزق الله خیرا و اعوذ بالله من الجور بعد الکوار
 انجاة بیکان مکان منجاة راه آب کش ناحیه کرانه نواحی ج
 نخو - نخوة - بنماز و کبر یقال انجی علینا
 انجی و لفظهم -
 ندا - ندا - بالکسر و المد کو از دادن و خواندن
 و قد یفهم الیضا مثل دعا و رغا و مناداة مثله
 و تاد و ای تادی بعضهم بعضا و الیها تجالسوا فی
 النادی - و نوا و ای دعاه و جالس فی النادی
 الیضا - ندی ندوة ناد و نندی انجین و منه سمیت
 دار الندوة التي بکرتبها قصی لانهم کانوا ینیدون فیها
 للمشاورة ای یحتملون - و قوله تعالی فلیدع
 نادیه یرید عیشته و هم اهل النادی و هو المكان
 و الجمع فساه به کما تقول لقوض المجلس یعنی تفرق
 ندوا بنجین حاضرین (مع ف من ۲) انما مثله
 حاضر آوردن مردم را اذرم و متعدد و جواخر و
 کردن دوا و نالندی اسم منه یقال فلان سن
 للناس الندی ای العطاء و هو ندی الکف اس
 سخی جواد و یرا کردن ستوریان تهل و علل یعنی بیلان
 و نوبت آب یقال منندت الناقة و الابل و تندر
 فنی نادیه و نذیتا و نذیتا انا و الموضع منند
 کشش کردن ناة باصل خود یقال هذه الناقة تمند
 الی نوق کرام اسه تنزع الیهما فی النسب مذمة لغیر
 انجور مندیات ای مخزیات - و یقال ما نذیت لشی
 مکر به ندی بالقصر عطا یقال هو اندر منند
 انجی منند و هو ندی سخی و نندی اسه تنسج - و الیها
 نندی علی اهلها بنایت هر چه مثل مدی - و الیه فاب
 یقال هو اندی صوتا ای یغید الصوت و یر و یر می ندوة

نخی

نخو

ندا

نخا

نزوشو

نطو

نسا

نعا

نفا

نغی

نفتا

نقی

مثله وباران انداز اندیه مثله وپوشاد ودم تقال
 ارض ندیه علی فطه و شجر ندیان و طعن و نم و تری
 روز و سدی نم و تری شب و هالیزبان شلا لیل
 مذی الشی اذا قبل فموند و ندیه و ندیه انا یعنا
 نتر و نتر و نتر و نتر و نتر و نتر و نتر و نتر
 بجزیره (مع فامل ۲) نتر و نتر و نتر و نتر و نتر
 براده و ذلک فی الحافرد الظلف و السباع و انزاه
 خیره و نتر و خیره نتر و نتر و نتر و نتر و نتر
 گویند و قلبی نیز و لی کذا ای نیازع الیه - نتر و
 ای تو شب و نتر و نتر - نتر و نتر و نتر و نتر
 نسا - نشوة - بالفم و الکسر نسا و نشوان بالکسر
 فیما زمان و بن جمع امرأة لاسن لفظها کما یقال خلفه
 مخاض و ذلک و ذلک - نسیه لقصیر نشوة لیسیت
 لقصیر جمع الجمع - لسیان بالکسر فراموشی و فراموش
 کردن (ع ک ات ۲) و مانن قوله تعالی نسوا
 الله فنیسم ای ترکیم لسیان بالفم نسا فراموشی
 بر دی غالب باشد نسیه نسا و فراموش کردن
 چیزی مر کس را یقال النسانیة الله و نسانیة و قوله
 تعالی و ما النسانیة الا الشیطان - تناسی فراموشی
 نمودن قوله تعالی و لا تنسوا الفضل و اجاز بعضهم لخصر
 فیہ قال المبر و کل و او مضموته کک ان تهمر بالآ
 واحدة فانهم اختلفوا فیها و سی قوله تعالی و لا تنسوا
 الفضل بنیکم و انشبا من و او الجمع و الاختیار
 ترک الهمزة فی الجمع و اصله تنسیو انفسکنت البیاء
 و اسقطت لاجتماع الساکنین فلما احتجج الی
 تحریک الواو و دت فیها ضمته البیاء - نسا بالفم و
 رگ ران تا پاشنه و یقال له عرق النساء و یقال
 عرق الاکل - و هال لسیان و نشوان و الجمع
 النساء و منه نسی الرجل فراموشی اذا شکر نسا

نسیه فراموشی اذا أصبت نسا - نسی بالفم و الکسر
 لکوک حین و انچه ماند به فراموشی یا انداز ندش و
 نتر که کوی کرده باشد از دی یقال تنسوا النساء
 و قری و قوله لقی بالفم و کنت لسیانسیا
 نشو - نشا - بالقصر بوی خوش و نشاسته فارسی
 معرب حذفت نظره کما قالوا للننازل منا - نشوة
 بالکسر بوی خوش زدن و بوییدن استشار مثله و
 نتر رسیدن و دانستن خبر یقال نشیت هذا الجرای
 نظرت من این جار - و یقال من این نشیت هذا
 الجرای من این علمته ر ع ک ات ۲) رجل نشیان
 ملاخبرای متفحص و اصله وای الا انه قلبت الواو
 فیہ فرقا بینه و بین نشوان - نشوة بالفم مستی -
 نشوان مست و نشانی ای سکر -
 نسا - ناصیه - موسی پیشانی نو اصی ح ناصاة
 مثله لبقه طی و لقصیر ای قبضه علی ناصیه ر ع ک
 ات ۲) قالت عائشة رضی الله عنها ما لکم تضون لکم
 ای فمدون ناصیه کما کما کریت لشریح ر اس
 المیت و نو اصی الناس اشرفهم - نصیه گزیدگان
 مردم دستور و جزان یقال بده و نصیه و انصیه
 ای آخرت - و تذریب بنی فلان و نصیهتم از اتر و جوت
 فی الذروة و الناصیه منهم - و نصت المرأة ای حلت
 بشعرا - و نصی الشعر ای طال - نصی گیا به
 و هو ما و ام رطبا یسمی نصیا فاذا ابيض فهو طریقه
 و اذا انغم و بنس فهو الحلی - و یقال انصت الارض
 بسیار نصی شد و بده فلاة تناصی فلاة ای متصل بها
 ناصاة موسی پیشانی بیکدیگر رگ رفتن -
 نصا - نصو - بالکسر سوراخ انصاء ر ع لقصیر
 مونه و قد انفتحا الاسفار فی منفاة و جامة کمنه
 انصاء لاخر کردن انصاء و نفاة بمنه و دستور

لا غر و ادن کس را و کمنه کردن جامه را انتفا کمنه
 کردن جامه - و بر کشیدن شمشیر نصی در گدشتن سپار
 اسبان و در رفتن و در گدشتن تیر و بریدن کردن
 جامه از کس - و بر کشیدن شمشیر و بریدن شربا و نازل
 رفتن و در رفتن رنگ خاد و جزان نصی لیسیم
 بالکسر تیر یعنی انیسکان تا بر نفعه کدک - انصار
 اللجام این باس لگام نصی علی فعل تیر خادیکار نداشت
 و بیکان تیر و میان گفت و کردن -
 نطو - لظو و درسی ارض نطیه و مکان نطی لغت
 منه - و تناطیت الرجال ای عمرست بهم - و
 یقال بلدة ناططی ای طریقه البید - الطاء و هو
 الاعطاء بلغة الیمن - نطاقة نام حصار می به خیر
 لغار - نعی - خبر مرگ - و خبر مرگ دادن لیان بالفم
 کدک - یقال منه نفاة (ع فجهتا) نعی علی فیل
 خبر مرگ و خبر آرنده و بد خبر دهنه نعی کدک ناصیه
 مونیث و یقال نعا فلان ای نعه و اطهر خبر و ناصیه
 بالکسر مثل دراک و نزال و نعی الحدیث یا نعا
 ای نهم - نعی - مناعة النعا خبر مرگ یقال ما کان مناعة
 واحدة و لکنه کان مناعی - و ناعی بنو فلان اذا نعا
 و نعی ای تقدم و تنصیت الشاة اذا لقت متا و دعوتها
 لتبتک و استغنی فلان الشرا و ناعی الشرا و استغنی
 به حب الخمر ای تماوی به و نعی کره ای شاع - و
 الابل و القوم اذا افرقوا من فی و نعی و نعی و نعی
 نعی - و یقال سکت فلان نعی لاجرن الی
 مانس - نغیة آواز - و نغن خوش - و نغنخت از
 هر چیز مناعة باکس بفریب سخن نرم گفتن و المرأة
 نناعی صبیحا ای شکله با عجب و سیره - و نعا الحبل
 بینا غی السار ای بد اینها لطلو -
 نعی - نعی را ندن و در رفتن - و و در کردن

لازم و متعدد مع ف اکم يقال نقاه نقاه فاشقى و نفع
النفا و يقال نفا نفا في ذلك ما يتا فيان - نفوة نفية
بالكسر فليانده و دو و كروه نقاية بالضم حيزي بلا به
وزنه نفى لطر على فليل ما ينفية و يرسه و انچه از دلو
چكرو شاشد از آب نفى المرح خاك كره آره از باد و
بن هاس دخت نفايان مثله - و يشبه به ما يطر ف
من معظم الجيش و يقال اتاني نفيتكم ا و عيدكم
الذى تومرونى -

نقا نقاوة الشئ - بالضم خياره نقاية مثله كانه
بنى على ضدن و هو النقاية لان فعالية ياتى كشيء فيما
ليقط من فضله الشئ نقاوة بالفتح ياتى لى رجع
كاف ۲ فنونى اى نظيف نقار بالمد مثله نقا بقصر
ريگ تو و ده به نقوان - نقبان - نقاوة بالفتح ما يرمى
من الطعام اذا نقى - و قال بعضهم نقا و كل شئ روى
ما خلا التمر فان نقاوة خياره تنقية ياك كرون انتقا
برگزیدن متقى كذا بك - نقوبا لكسر مخربا استخوان نقار
رج نقى مخد استخوان و بهر چشم از فرى نقونقى بهر من
كرون آن يقال نقوت لظفر نقوه و نقية نقية
بمعنى اى اتخذه نقية و اتقية مثله - و انقت
الايل اى منست و سارت ذوات نقى نقاوى
بالضم نوعى از شوگياه -

نكى نكايه - جراحت كرون - و برنگا ليدن
و كشتن دشمن راع ف اك ۲ يقال نكيت
فى العدو نكايه اذا قتلت فيهم و جرحت -

نمو - نما - يضمين كوا ليدن راع ف اض ۲ نما
بالمد مثله راع ف اك ۲ نما راع فده - و فى الحديث
لا تمثلكوا بنامية اشد يعنى الخلق لانه نمى و يروى كشتن
حديث و خبر بكس يقال منه نموت و نميت
اليه الحديث برآمدن رخ و رنگ و گران شدن

يقال نمى الخضا و اسعر اذا ارتفع و سلا فونمى
و نسبت كرون بكس يقال نمى ناليد و نمى اليه نيمو اليه
و نمى اليه - و نميت الشئ على الشئ و رفعت عليه
و سخن رسانيدن بوجه اصلاح و نيكو و يقال
نميت الحديث الى غيره نميا اذا اسندته و رفعت
و نميت الرجل الى ابيه نميا نسبة اليه و نمى هو لى
انتسب بنميت سخن رسانيدن به بدى - و سخن چيني كرون
و بهر نم به آتش نهادن و در گير انيدن و يقال
رमित لصيد فانميت اذا غاب عنك شرمات
و فى الحديث كل ما نميت و راع ما نميت نل
رنگار و نمى لى ارتفع -

نوى - نية - نواة - آهنگ كرون (عكاف ۲)
انوار كذا لك و يقال نواه نواه اى رده حاجت و
قصا باله قال الشاعر شعرو صرقت ايميرة خلقى و صلا
و نوت و لما تنوى بنواتى اى لم تقض حاجتى فنواك
النوامى صوبك فى سفر و حفظك
و نوية اى و كلة الى نية - نوى بهر نيت و بهر قصدية
ايدما حاجت - و نيت كد مسافر نوى روى ارد نوى
مثله و بهر مؤنة لا غير - و ايها جامع نواة التمر و بهر
تذكر و نوت و نوت و ايضا دورى و جدائى و يقال
انوى القوم منسرا لا موضع كذا و كذا و استقرت نواهم
اى اقاموا - نواة ايضا وانه خرماء يقال اكلت
التمر و نويت النواة و نويتها اى رमित بها
و الجمع نوى و جمع النوى انوار عن ابن كيسان و
نخ ورم كما يقال للعشرين نش - مناواة دشمنى
كرون باهم بهر النواة من النوى و هو النوى
نواية نواية و بهر نشان نوى راع ف اك ۲ نوى نوا
و نوا نوا و نوا نوا نوا نوا نوا نوا نوا نوا
نوى اذا كارت تا كل النوى - نوى بهر و نوى نوى

نيان موصى -
نمى - نمى - نمى - باز و نشن از كار و گفت و جزآن
راع بقبحها و بهر خلاف الامر يقال نية عن كذا انها
باز ايستادن - و بغايت رسيدن نهاية بالسر
غايت و بايان بهر چيز يقال انتهى و تنهاى عنه لى
كف و تنهاى و اعن المنكر لى نمى بعضهم بعضا و قول
الفرزدق فنهاك عنها منك و كذا انما شدا و للمبا لغت
و يقال هو امور بالمعروف و نه عن المنكر على فصول
و اما كذا بهية اى نمى و يقال نواجل ناهيك من جل
و نهاك من رجل لى كيفيك من طلب غير و نه امرأة
ناهيك من امرأة يكره لونه و جمع و شنى و اذا قلت
نهيك من رجل كما تقول حسبك لا يوث ولا يجمع لانه
مصدر و تقول فى المعرفة هذا عبد الله ناهيك
فقتضى ناهيك على الحال جزو نية على فعلية لى
ضميمة سمعية و يقال طلب الحاجة حتى انلى عنها بالكسرى
ظفرها و لم يظفر نية بالضم خر و نوى ج و غايت جز
نوى بالكسرة و الفتح حوض بزرگ و ناهى الماء اذا وقف
فى النهر و يمكن - نية الوادى حيث شئت لى
الما من حروفه ناهى ج نهار الماء بالضم و الكسر
ارتفاعه و بهر القوارير و الزجاج ايضا و يقال هم
نهاد ما بالضم و الكسرى قد رماه مثل ناهى ناهى
بينام و جزآن يقال نسبت اليه بخفاى و ناهى لى بلخ
ناوت - لغة فى نايك لى دورشدم -
نوتو - آما سيدن اندام راع ف اض ۲ نوتو
منه نواته بستان نواتى ج - انتى تا خرو و كسر الغ
انسان نور و نوتى فلا نوا و نوتى شكله و غلظه - و نوتى
تنزى و استغنى الدمل استقرن - يعنى و نوبل
نوتو يك بسكر كرون رسيد -
نوشيت - بنجر نوتو نوتى نسبت كرون و نوت و نوت

نمى

نقا

نوى

نكى

ناوت

نوتو

نمو

نميت

ما یمن بشیء ویقال سألته فاولی علی اے نجل و
فی الحدیث ان کان یوکی بین الصفا والمروة ای
یلا ما بینهما سعیا کما یوکی السقا بعد الملاء ویقال
معناه ان کان یسکت فلا یتکلم کان یوکی فمء ومنه
یقال اوک حلقک ای اسکت و استوکت الناقه
ای امتلأت شحما -

ولی - ولی - نزدیک شدن جمع بکسر جازم و
هو شاذ یقال بتاعدا بعد ولی - وکل مما یملیک
ای مما یقاربک و اولیت الشیء ای قرینة فولیة
ولایة بالکسر تصرف کردن - و دست یافتن جمع
فک ۲۲ یقال ولی الوالی البلد و ولی الرجل البیع
وفلان ولی و ولی علیه کما یقال ساس علیه و سس
علیه و لا رب بالکسر المد ولایة بالکسر بادشاهی ولایة
بالفتح پادشاهی رندن و یاری کردن و یقال ہم
علی ولایة ای یجتون فی النصرة و قال سیدو یہو
بالفتح مصدر و بالکسر الاسم کالامارة ولی باران
روم و تبسکین اللام و تخفیف الیاء مثله علی فعیل
و فعل اولیة ج - و یقال منه ولیة الارض
ولیة والنسبة الیه و کوئی کقولهم علوی و دوست
و تصرف بر کسی و کل من ولی امر واحد و ولیة
مولی خداوند و آزاد کننده - و آزاد کرده - و بکسر
عم - و یاری کننده - و دوست و همسایہ و ہم گوشت
والنسبة الیه مولوی - ایلا رادان یقال اولیة

معروفه - و فی تعجب با اولاه المعروف و هو شاذ
تولیة کار و در کردن کسے کردن یقال ولاه الامیر
عمل کذا و لاه مع الشیء و روی آوردن به جتی و کار
قوله تعالی قول فیهک شطر المسجد الحرام و قوله تعالی
کل و جمعة هو مولیها اے مستقبلها بوجه -
و روی گردانیدن قوله تعالی ولی مخرج ترا و

ولی
ومی

وتا
وتی

الواو
ونی

هجو
هوی

وهی
هوی

برگردانیدن قوله تعالی ما ولهم عن قبلتهم الی - و ولی
نجد و گرفتن کار و برگردن کردن یقال ولی العمل
و روی گردانیدن قوله تعالی و ولی عنهم و دوستی
با کسے کردن استیلاء تمام دست یافتن کبریا
و استولی علی الامر ای بلغ الغایة فیه موالاة دوستی
و پیوستگی با هم نمودن - و یایی کارے کردن و لا
ایضا یوست یک دیگر کردن یقال فعل علی الولاء
ای علی التناج و توالی ای تنایج - و یقال بمنیسا
ولاء بالفتح اے قرابة و ایضا و لا لعق و فی الحدیث
منی عن بیع الولاء و عن بهیمة و یقال ہم و لا و فلان
ای مولون له یعنی دوستداران و لیتة یثا کند و لایاج -

و قوله کالبلا یا رؤسها فی الولایة یعنی النسابة
التي کانت تعکس علی قبر صاحبها ثم تطرح الولیة علیها
الی ان تموت و قولهم ولی لک ممدرو و عید قال لک
معناه قاربک و یملک اولی سنه و اری یقال هو ولی
برای حرری و جلال و لیان و هم الا و الی و الادلون مثل
الا عالی و الاعلون و هی الولیا و هما الولیایان و هن ولی
و ولییات مثل الکبری و الکبریان و الکبر و الکبریات
و ولی - و ولی سستی و ماندگی و ولی کذکب
جمع فک ۲۲ و یقال ونیت فی الامر فانا و ان
و ناکه و نایة و اونیة ای اعتبها و اعتفتها - و هو
لاینی یفعل کذا ای لا یزال - و فعل بلا و نیت اے
بلا توان - و امرأة و ناة و ناة بقلب لوا و همزة
فیها فتور و توانی فی حاجته اسی قصیر - ینا بالکسر
و المد جائے بلب آمدن کشتی و هو مکارا السفن
و مرقوبا و هو مفعال من الونی -

وهی - وهی - دریدن و کفیدن مشک
جمع فک ۲۲ و فی السقا و فی و هو یستغیر
و هو خرق قلیل و فی اشل خل سبیل من و هی سقا و

ومن یروی بالقلاة ما و یضرب لمن لا یستقیم امره
و ضعیف شدن و نزویک شدن دیوار با قنادن
و یقال ضربت فانی یدیه ای اصابعها کسرا و ما شبه
فک ۲ و هیت غزالی السها و ما و کذا کل شیء
استرخی رباطه - و وهیت السقا و فوی و هوان
یتبیا للخرق و قولهم غادر و هیت لا ترقع اے فقا
لا یقدر علی رتقه -

ومی - و می - کلمة تعجب یقال و یک و و و
عبد الله و تدخل علی کان المشددة و الخففة قوله
و یکا ان الله و یکا ان -

و تا - جائے فراموش آمدن آب -

و تی - آسیب رسانیدن بدست بی آنکه استخوان
شکند جمع فک ۲۲ یقال و تیت ید و جمولا و تیت
نعت منه ای موفو و و تی کمدی و رد با و و
الرجل انکسر به مرکب من حیوان او سفینة میشاء
عصای خرد آینی -

الواو - حرف هجاء و یقال و و شائسته و الواو
مؤنثة من واو و یاء و واو -

فصل الماء

هجو - هجا - بالمد که هجا که از وزن سید آید
و آفتاب و ایضا و قاق التراب و یقال منه اذا
ارتفع هجا بهیو هجو جمع فک ۲ و هبیت
ا - هبوة گرد و با بی خاک گور هبوة زمینی و منه یوم هبوة
هبتی هبیته و خضر و هبتی بسکون الیاء نوعی از آواز
که اسپ را بدان برانند -

هبتی - یقال هات یارب یارب و هبتی
یا امرأة - هاتاة مفاعلة منه یقال ما با تیک
اے ما انا بعطیک -

بجوه - بجاء - بالكسر والمد کوهیدن خلاف المدح (دع
ف اض ۲) بجوه عجا وکذک و المرأة تجوز و ج ا ی تقدم
صحیته - و يقال بینهما بجوة بفتحین و ابعیته و جماعه
یتما جون بسا و حقوق مقطعات نحو اندن یقال
بجوت المحرون و بجیتها و تهجیتها بمعنی -

هدی - هدی - راه راست - و نمودن راه نیز کرد
یونث (دع ف اک ۲) یقال بهاء الله للدين هدی برآیه
راه راست نمودن و پیدا و آشکار کردن آگاهانیدن
یقال هدیست الطريق و البيت هدایه ای عرفت
و قوله تعالی او کم یهدیهم قال ابو عمر و اولم
یهدیهم - و هدیه الی الطريق هدی و آهندی راه
راست یافت بمعنی هدایه و بالکسر و المد عروس را بخمار
آوردن و فرستادن عروس را یقال بهیجانه الی

زوجها و بدیهه المرأة غنی حدیه و هدیه علی فعل - هدی
قربانی که بجزم فرستاده شود مثله و ایضا اسیر و قیدی
حق یبلغ الهدی حملہ بالتخفیف و التشدید بهیجانه تخفیف
و التشدید یکی بقرینه بالکسر و نش - و کما - و وجهت
یقال خدیفه هدی یک بالکسر ای نیا گشت من الحدیث
و العمل و نظرمه اسره ای جده امره - و ما حسن هدیه

بالفتح و الکسر ای سیرت و آنچه کدی و یقال هدی هدی
فلان ای سار سیرت - و فی الحدیث و آیه و ایدی عجا
و بهاء ای تقدیم - بادی راه نمای - و گاه و س که در
مرکز خرمین بندند او را و هو الشوراء فی سطر البید
تدور علی الشیران فی الدیاسه و گردن پیکان
تیر شود و انخیل اعناقها و یقال او ال عمل منها - هدی
هم بدایج - اهدایه هدیه فرستادن و دادن یقال
اهدی له اهدی الیه - هدی بالکسر و اهدی بالفتح
آرنه چون طبق و جز آن که بادهیه باشد هدی بالکسر
و المد بسیار بادهیه آرنه آهسته آهسته و هدی هدی تمام

یکدیگر را هدیه دادن و فی الحدیث تهادتوا تحسبوا
و یقال جار فلان یهدی بین اثنين اذا کان یشتی بینهما
معتمد علیهما من ضعف او سکر و کذک المرأة اذا تلمت
فی مشیتها من غیر ان یما شیهما احد قیل تما و لی -
و یقال لک عندی هدیا یا ای مثلم - و مریت
بسهم ثم مریت بسهم آخر هدیا ای قصه -

هدی - هدای - هدایان - بیهوده گفتن (دع ف
ک ۲) و ض ۲) و هدوت بالسیف مثل هدوت -
هرا - هراوة - بالکسر و بدیهه گنده هراوی مثل
مطایج - هروته بالهراوة و تهجیه بسا بمعنی اسه
تهجیه - و تهجیه العاومه ای صفر تهجیه زر درگه و اندیم
هراة شهره از خراسان فان وقفتم علیها وقفتم
بالهراة جریه بالحرک منسوب بوسه -

ههوه - ههوه - شکوهیدن (دع ف اض ۲) و قال
زدن مرغ و پریدن و جنبیدن و ی یشتال بهها
الطائر بجنایه ای خفقی و طار - و ههوه فی الهوا
از دانهب که مصوفه و نجو - و یقال مرانطی ههوه
تهفوف مثل یطفو - هو فی النعم مثل هوامی ههوه گرسنگی
پافت جالع - ههوه بالفتح باران -

ههوی - ههوی - بهیمان - روان شدن آب و شکوه
و سیر گشتن ستور و چراگاه (دع ف اک ۲) هوامی
الابل ضوالها یعنی گم شدگان و چراگاه بهیمان
بالکسر هم معرفت نام مردی و یقیم ایضا -

ههوی - ههوی - مثال فم کلمه کنایه معناه شمی و اصله
ههوی یقال هذا ههوی و ههوی ای ششک و ههوی
ههویان و الجمع ههویان و بهجا جاد شد فی الشعر
کما شد و دالوا - و فی الحدیث ثمن تعوی بفر الجاهلیه
فاغتوه بهن ابیه و لا تکفوا - و فی النمل من یطیل من
ایینه یلین بر ای یقیوی باهیه - و یقال ههوی للموشت

و ههوی بسکون النون - و التصفیه ههویه و نهیهه ایضا
ابدلت الیاء الثانیه بالهرا و الجمع ههوات و تهوات
علی الاصل - و یقال فی فلان ههوات ای خصلات
شتر و لایقال ذلک فی النحر - و یقال هذا ههویک و رایت
ههناک و مررت بههینک قد مررت فی الخ - و فی النداء

یا ههوی اقبل و یا ههنا اقبل و یا ههون اقبل و لک
ان تدخل فیها الهرا و لیان الحکره فتقول یا ههوی ک
تقول له و مالیه و سلطانیه و قد تشیع النون من
فتقول یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و حرکت
مضمومه و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و حرکت
الهرا من منکره لکن کذا رواه الاخش و تقول فی
الاضافه یا ههوی اقبل و یا ههوی اقبل و یا ههوی اقبل
و للمرأة یا ههنت اقبلی تبسکین النون کما تقول أنت
و بنت و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل
اقبلی و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل و یا ههنا اقبل
ذیهت و تهجیه کنایه عن فعلت -

ههوه - ههوه - میان آسمان و زمین اهویه ج -
و تعالی قوله تعالی و اهدهم ههوه ای خالیه لاقول
فیها - ههوی بالقصر هو است اهوا مرج - و الاضافه
الی نفسک قلت ههوی ههوی یل تقول ههوی کفقی
و ههوی - و ههوی ای ای احب الی و دوست
داشتن (دع ف اک ۲) ههوی فرود افتادن بخاک
(دع ف اک ۲) و در گذشتن و ههوی و انهوی

معنی و دایان کشادن جراحت و اهوی الیه بیده
لیا فده و اهویت به ای او مات به - و اهویت به
بالسیف یعنی فرود آوردن شمشیر را بروی ههوه بالضم
مفاکی اهویه علی افعوله مثلم - ههوه موهوه بالفتح
مفاکی میان و و که - و ما نند آن و تهجیه تقوی الهویه
اذا سقطت افعوله فی اثر بعضهم و الهوا و الهوا الملاحیه

ههوی

هدی

هدی

هرا

ههوه

ههوه

ههوی

ههوی

۱۵۶

ایک
بالہ

میت

نوشتہ + پیری

ہفتیان
مجمعی

1/2

44

ایضاً

طوبی

۱۲

وشدة السيرة فتعنى بهوتى من الظليل الى نهريج منبعض
 باركاز شب استهواه الشيطان اى استهما مر يعنى
 سرگشته گردش قوله تعالى كاذبى استهوت اشياطين
 فى الارض حيران - هو بارة بالذامق ويقال لادرك
 اى بتى بن بى هواى اخلتى هو - ويقال لمن يعرف
 ولا يعرف ابوه بيتان بن بيتان - باوتيه دوزخ
 وسه معرفه بلا الف ولا م قوله تعالى فاقم صلاتك
 مستقره النار ومفاكه ويقال هوت امه اے
 نكلت فى باوتيه اى ناكلت هواى بحسن باطل ولغو
 يقال بتى مالى امى عجب مالى ويا هسى اے يا عجب -

ہفتویہ آزاہیا مالی شکستہ بانئ بحشید و تصرف
تصرفین عاظمی۔

هشتمین - پنجمین شتران ریزه -
 نهمی - با فتح منکشف شدن (ع) که ان ۶۴ يقال
 بهی البیت و هی عین البعیرای غارت -

بہتر - رفت ریح و اص ۲۲ و ابوہنر و ان الخطی
من حاشیہ ہشام بن عبد الملک -

پادشاه - با هم لاغ کردند -

مخصوصاً پیر و کلان سال شیدن (عق و اعضا)
الایضا الا شفاء و آصا و پشت آنرا شکست -

پاضا۔ استحقاق و انتخاف یہ ہضاد کر دہاے مرم
ہضاد الکسر کیس و مادہ نخر۔

بہ طو۔ انداختن (مع فاعل) بہ طاکدے
الصرع والاضرب الشدید۔

ہا غمیہ - زن خود آرا۔

مقالہ پہلے پورہ گفت رع و اض ۲۲ ہ تھا فلا نابعی ہما
بیدی گرفت و ہ تھا قلبہ ہتے یعے تبا کرو رع و اض ۲۲
اض ۲۲ ہ تھا شلہ۔
ایک کار۔ سرگشتگان ہا کا ہ استصغر عقلہ۔
ہا لا ہ۔ سا و اتر سانسید قلب ہا ولہ ہا زجر الخلیل و
وہ بہ بندے ہلیان و ذی ہلیان بکسر تین و شد
لا ہا و قد یسر فان اے حیرت لایدری۔

ہیما الدمع - اشک روان شد رعف اض ۲۲۔
ہنیت - کنایہ عن فعلت۔

فصل البیاد

ییدی - پیر - دست استنهایدی بسکون الوسط لان
جمعها ای علی فعل ویدی علی فعول وندای جمع فعل مثل
فلس و افلس و فلولس و لای جمع فعل علی فعل لا فی
حروف معدودة مثل زمن وازمن و جبل و ارجل و
عصا و اعص و قد جمعت اید فی الشعر علی اید -

والتصغير يدريه وبعض العرب تقول للميداء مثل
رجاء ويدريان مثل رحبان وتوانائي ودست ربي
وأيداهم اي قواه - ومالي بهيدان اي طاقته قوله تعالى
والسما ربيننا باياد - وقوله تعالى حتى يعطوا الجزية
عن يديهم عن ذلك واستسلام ويقال عن نقد
الانسدية لغت ونيكوي مجمع على يدتي ويدتي
بافهم والكسر مثل عصتي وعصتي وعطائي اي انصافا

المید ویدیت لکھ فیہ۔ ویقال فی السؤل عن وقوع
النبی فی الحبالہ آمید متی ام قرچول یعنی اودقت
یدہ اور جلد فی الحبالہ۔ ویادیتہ اے جازیتہ
یدابیدہ و اعطیتہ میا واة اسی من ید ی الی یدہ۔
واعطیتہ لالاعن ظہر ید یعنی افضل الامن مع ولاسن
قرض ولا مکافاة۔ و اتجت الغنم بالبدین یعنی شبنین
مختلفین بعضہا ثمن وبعضہا ثمن آخر۔ بن یدے
پیش روی وہا ما قدمت بداک للتاکید اے
ما قدمت کما یقال ہذا اجنت یداک اے جنتیہ۔

وَقِيلَ لَآئِلَآءِ اُولَٰئِكَ يَدْرِيْنَ مَعْنَاهُ اَوَّلَ شَيْءٍ وَّ
يُقَالُ سَقَطَ فِى يَدِيْهِ وَاسْقَطَ يَسْقَطُ اِنْ جَبُو لِيْنِ
مَدَامَ قَوَّامَتِ وَكَتَابُ سَقَطَ فِىْ اَيْدِيْهِمْ اَيْ نَزَلُوْا
وَيُقَالُ ذَهَبُوْا اَيْدِيْ سَبَا وَاَيْدِيْ سَبَاىِٔ تَسْقُطُنِ
وَهَا اِسْمَانِ جَعَلَا اِسْمَا وَاَحَدًا - وَيُقَالُ لَا اَفْصَلُ
يَدِ الْبَهْرَةِ اِلَّا وَاَهْدُ اَسْفَلِ يَدِيْ اَيْ فِى الْمَلِكِ و
تَقْرَفُ - وَالْغَبَّةُ يَدِيْ وَبَرْدِيْ - وَامْرَاةٌ بِرْتِيْ اَيِ
مُتَلَعٌ وَرَجُلٌ يَدِيْ اَيْضًا وَاَلْيَدِيْ فُلَانَةٌ فِى التَّعْجِبِ
وَتَوْبَ يَدِيْ اَمْرِيْ وَاسِيْعٌ - وَبَدِ الثَّوْبُ اَفْضَلُ
سَنَةٍ اِذَا تَعَطَّفَتْ وَاَنْخَفَتْ وَيُقَالُ ثَوْبٌ قَصِيْرٌ اَيْدِيْ
وَقَالَ الْفَرَارِ بَعْضُهُمْ يَقُوْلُ لَذِي الشَّيْءِ وَالْاَيْدِيَّةِ
رَجُلُو الْقَتُوْلِ نَبْرُوْا ذُو الْاَيْدِيْنَ كَيِّ اِذَا مَجَّابَرَةً
سَمِيْ نَبْلَكَ لَانَّهُ كَانَ لِعَمَلِ يَدِيْهِ جَمِيْعًا -

یویہ کیا۔ من کلالم الرفارہ
یوی۔ کسچی کا نہ اسم والیہ نبیویون
من اہل سادۃ مشہم نصر بن احمد الیوی کے کتب
عنه اسلفی۔

باب الالف اللبني

الالف منقلبته من الواو والياء وهذا الباب مني

متحرکے تیسے ہفتہ وقد ذکرنا الہمة وقد کرنا ما کانت

اعلم ان المالف على ضربين لينية وتسمى الفاء

على الفات غير متطبات من شيء فلهذا افردناه -
 آ - حرف سجا مقصورة موقوفة فان جعلتها اسما
 مدتها وهي تونث ما لم تقسم حرفا يسه تصغيرها ذلك
 اذا كانت صغيرة في الخط او حذفت وكذا القول
 فيها ان شئها من الحروف ولا الف من حرف
 المد واللين والزيادات وحروف الزيادات عشرة
 يجمعها قولك اليوم تنساه وقد تكون في الافعال
 ضمير الاثنين نحو فعلنا ونفعلان وفي الاسماء علامة
 الاثنين ودلتها على الرفع نحو جلمان فاذا تحركت
 فهي همزة وتزداد في الكلام للاستفهام تقول ان زيد
 عنكم كلام سمعتموه فان اجبت بهر تان فصلت بينهما
 بالف مثل انت في انت في نيا وهي بها ايضا
 الا انها للقرين دون البعيد والف وصل وهي
 كل ما سقط في الوصل ولا تكون الا زائدة الف
 قطع وهي كل ما ثبت في الاصل وقد تكون زائدة
 مثال لف الاستفهام وصلية مثل فخذوا امر
 اذوا - اذوا - جون وهو اسم يدل على زمان مستقبل
 لم يستعمل الا مضافا الى جملة يقال اجيبك اذا قد
 اتيت فوقه عما مع قولك اجيبك يوم يقدم
 فلان دليل استيها وسبب طرف وتجي في الشرط
 والجزا وكقول تعالى واذا علم من آياتنا شيئا ان اخذنا
 حيزوا وقوله تعالى وان تصبهم سيبة ما قدمت عليهم
 اذا هم يظنون - وتكون للمفاجاة معك في حال
 كقولك خرجت فاذا زيدا فاعلم اي خرجت مفاجأ في
 زيد في الوقت بقيام -
 اذ - اذ - جون هي الماضى من الزمان وتكون
 للمفاجاة مثل اذوا ولا يليها الا الفعل الواجب نحو
 قولك بينما انا كذا اذ جاء زيد - وقد نزل وان جميعا
 في الكلام كقول تعالى واذا وعدنا موسى ايمى وبعثنا

وقوله تعالى سخر اذا اتوا على واد لنمل امي
 حة انها -
 الى - الى - سوى وهو حرف فاضل وتسمى لا ابتداء
 الفاتية كقولك خرجت من الكوفة الى مكة - ويح
 بمعنى عند ويحى بمعنى مع كقوله تعالى ولما كلفوا
 امواكم الى امواكم امي مع امواكم وقوله تعالى
 فمن انصاري الى الله اى عند الله ومع الله
 وقال سيبويه الف الى وعلى متطبتان من و او
 لان الالفات لا تكون فيما لا ياء ولا ياءى به رجل
 قيل في تشبيه الوان وعنوان واذا اتصل به المضم
 قلبت ياء نحو اليك وعليك وبعض العرب
 تنزله على حاله وتقول الاك وعلاك -
 الا - الا - بدان واكاه باش وهو حرف يفتح به
 الكلام للتنبية كقولك الا ان زيدا خارج كما تقول
 اعلم ان زيدا خارج -
 اولوا - اولوا - نصبتين خرا وندان وهو جمع لا واحد
 من لفظه وواحد ذر - واولات للاناث
 واحد با ذات -
 اولوا - اولوا - اين ما فوا ايضا جمع لا واحد
 له من لفظه وواحد ذر والمذكور ذر للمؤنث يمد
 يقصر ومقصوره يكتب بالياء نحو الى وواحد
 الذى ومدوه مبنى على الكسرة يتوى فيه المذكر
 والمؤنث وتصغيره اكيا راجع الى ممد والياء
 بالمد والقصر ويدخل عليه ما للتنبية كقولك
 هو لاء بالكسرة على البناء ومن العرب من ينون الهمزة
 المكسورة ويقول هو لاء قوكم - ولحقى الكاف
 للخطاب تقول ادلك واولاك ناك الكسرة
 واحد اولك واحد اولك واحد اولك واحد اولك
 مثل اولك وراى بالواو والواو في غير القل

قوله تعالى ان السمع والابصار والقلوب كل اولئك
 لو االى بوزن على فوا ايضا جمع لا واحد من لفظه
 وواحد الذر واما قولهم ذهب العرب الى
 فهو متقلب بين الاول لانه جمع كولى مثل اخرى اخرى
 الا - الا - مكرهى حرف تشبها ليشبها بها جارت
 بمعنى غير واوصفت بها كقولك جارى القوم الا
 زيد وكقوله تعالى لو كان فيها الهة الا الله لفسدتا
 وصل الا الاستثناء والصفة عارضة واصل غير
 صفة والاستثناء عارض - وجارت بمنزلة و او
 العطف ايضا كقول الشاعر شعرى وأرى لها وارا
 باعذرة - السيدان لم يدركس بهار سيم - لا ياء
 ياء او فعت عنه الريح فوالله سيم - يريدى
 لها دارا واما ما -
 انى - انى - ازكبا ويكونه نقول انى لك هذا
 من اين لك هذا هي من الظروف التى يجازى
 بها نقول انى تأتى ايمى من ايمى جته تأتى
 ايمى وقد تكون بمعنى كيف تقول انى لك ان تفتح
 اعصم اى كيف لك ذلك وقوله تعالى
 قال يا مخرجم انى لك هذا اى كيف لك -
 ايا - ايا - وهو اسم مبهم ويحصل جميع المضمرات
 المتصلة المنصوبة تقول اياك واياه واياى واياها
 فالكاف والياء والنون جعلت بياناً عن المقصود
 ولا موضع لها من الاعراب ففى الكاف فى ذلك
 واخرى كالكاف والنون التى فى انت فتكون
 ايا الاسم وما بعد بالخطاب - وقد صار كالشئ الواحد
 لان الاسماء المبهمة وسائر ملكيات لا تصادف
 لانها محاربت قال بعض النحويين ان ايا مضاف
 الى ما بعده وهو ان على ذلك يقولون اياى ايسر
 استين فياه وايا الشواب فاضافوه الى الشواب

أ
 الى
 ر
 آ
 آ
 آ
 اولو
 او
 اولو
 ايا
 ا
 او

دا

ايا

با

حا

تا

خا

ونخفضوا وقال ابن كيسان الكاف والياء والهاء
والنون من الاسماء واما عا ولها لانها لا تقوم بنفسها
ولا يصح ان تقول ضربتني بل تقول ضربت ياي واما
تقول ضربت اياك لانك لما تحتاج الى ايا اؤلم فكذلك
اللفظ بالكاف فاذا وصلت الى الكاف تركتها و
يجوز ان تقول ضربت اياك لان الكاف احتمد بها
على الفعل - وقد تكون للتخدير تقول اياك والاسد
وهو يدل من فعل كالك تقول يا عدو يقال اياك
بالهاء مثل اراق وسراق ونقول اياك ان تفعل
كذا بالواو ولا يقال بلا واو -

ايا يا - ومعنى ايا يا - بانك وانك باشد
آية الشمس بالفتح والكسرة شائ آفتاب ويقال
الا يا للشمس كالهالة للقم -

با - با - حرف من حروف الشفة بنيت على الكسر
لا تتحالة الابداء بالموقوف وهي من عوامل الحس
في الاسماء - وهي الاصلاق بالمفعول به تقول حررت
بنيد كالك الصفت المروية والتعدي فكل فعل لازم
يتعدى بالباء والالف والتشديد تقول طاربه و

اطاره وطيره - وتزاد في الكلام كقولك بحبك قول
السور وقوله تعالى وكفى بربك باديا ونصير ايتد
تجى بمعنى من اجل كقول لبيد (مصرع) غلب تشذر
بالدخول كأنهم ياي من اجل الدخول وتوضع موضع
على كقوله تعالى ومنهم من ان تأمنه بربنا اى
على دينار كما توضع على موضعها كما في قول الشاعر
(مصرع) اذا ضيت على بنو قشيرة ارا در ضيت لى -

تا - اسم يشار به الى المؤنث مثل والمذكورة
مثل ذرة وتان للتثنية - واو لا للجمع - وتضعف
تيا بالفتح والتشديد ويدخل عليها بالثنية تقول هاتا
هندو هاتان وهولا وهاتيا تصغيره - وبكاف

الخطاب قلت تيك وتلك بالكسرة وتلك بالفتح وهي
لغة روية وتاك - وتثنية تانك بالتشديد والتخفيف
وتى الجمع اولئك واواك واوالك فالكاف لمن
تخاطبه في التذكير والتانيث والتثنية والجمع
وما قبل الكاف لمن تشبه اليه فين جميعا يدخل على
تيك تقول هاتيك هندو هاتاك ولا تدخل هاتيك
تلك تلك لغة في تلك - وهي الضاحية من حروف
الزيادات وتزاد في المستقبل في فوك تفعل لمخاطبة
المذكر ومغائبة المؤنث وفي امر المواجهة للمخاطبة كقري
قوله تعالى فلتفرحوا في آخر الماضى مفتوحة للخطاب
المذكر ومكسورة للخطاب المؤنث وموقوفة لمغائبتها
فان تاخرت عن الاسم كانت ضميرا وان تقدمت كانت
علامة ومضمونة للحكاية عن نفسك وتاء القسم
بدل من واوه كما ابدلوا منها في تشرى وتزاشت وتخمته
وتجاه والواو وبدل من التاء وتقول تالله لقد كان

كذا ولا تدخل في غير هذا الاسم قدر زاد التاء في انت
فتصير مع الاسم كاشئ الواحد من غير ان تكون مضافة
وتنسب القصيدة التي توافيها على التاء وتاوتج
حا - حا - حرف بهاء حلقية تزد وتقص وتون في
التكثير - واسم حى من العرب - حا - عني على الكسر و
قد يقصر جردا لابل ويقال منه ما حيث بالمعزاة
حيجا وحيجاة اذا دعوتها وذلك ان تقول لها حا
قال سيبويه بدلوا الالف بالياء في قولهم ما حيث بالمعزاة

حيجا واما هو صوت بنيت منه فعلا كما ان جبلا
لواك من قوله لا سبحان ان تقول لا ليت فاجر
حاجيت وباهيت وعاعيت مجرى وعدعت
اذا كن للتصويت - وقال ابو عمرو حاج لبا تيك
وحا اى ادعها -

خا - حا - حرف بهاء حلقية قال ابو زيد خا ربك

مغناه عجل جعله صوتا سنيا على الكسر يسمى في التثنية
والجمع والمذكر والمؤنث -

ذا - ذا - من مردوه اسم اشارة الى المذكر وذى
بكسر اللال للمؤنث تقول ذى امته اشد في الوصل
وذو في الوقف بهاء موقوفة - وهي بدل من السين
وليس للتانيث وانما هي صلة وتدخل عليها بهاء
التثنية يقال هذا زيد - وهذا وهى - وهى تحريك الهاء بهند
وتصغير ذاذيا وذيان في التثنية وتصغير ذاذيا -
لالتصغير للمؤنث واما تصغير للمؤنث تاو قد كثروا به
عنه وتثنية ذاذان بسقوط احدى الالفين عنى هذا
والف التثنية لسكونها من سقط الف هذا فقرأ قوله تعالى

ان الذين اساءوا انهم اسقطوا الف التثنية
فقرأ ان صفان اساءوا لان الالف لا تقع فيها اعراج قيل
انما على لغة ابى الحارث بن كعب الجمع لا من غير لفظة
وتدخل عليها كالف الخطاب تقول ذاك ذلك لازم رادة
وتدخل هاعلى ذلكم تقول هذا كريد ولا تدخل على ذلك
اولا على اولئك كالم تدخل على تلك لا تدخل كالف الخطاب
على ذى المؤنث وتدخل على ما تقول تلك تيك والتفعل
ذلكم تقول في التثنية جادى ذاكك لرجلان بالتشديد

والتخفيف ورأيت ذيك لرجلين وفي المؤنث
تاك بالتشديد والتخفيف شددوا تاكيدا وتثنية الاسم
لاز بقى على حرف واحد كما دخلوا اللام على ذلك
تكثر الهمز وانما يفعلون مثل هذا في الاسماء ليهيئ لتقصاها
وتصغير ذاك ذياك تاك تياك وتصغير ذاك ذياك
والجمع اولئك واما ذو بمعنى صاحب يعنى خدا وندوه لازم
الاضافة فان وصفت به نكرة أضفت ال
نكرة وان وصفت به معرفة أضفت الى المعرف بالالف
واللام ولا يجوز ان تصغير الى مصغر ولا الى زيد وما شبهه
في الحقيقة تقول جادى رجل ذو مال وهذه المرأة ذات

مال وميرت برجل في مال بمارة ذات مال ميرت جلين
ذوي مال ينج الواد وكذا في نصب قوله تعالى واشهد
ذوي عدل تنكحوني في الرغ ذوال مال وبرجل في مال
كسر الواد وفي نصب مثله وفي الرغ ذو مال ونسوة
ذوات مال في الحالة الثلث - وصل ذو ذوي مثل
عصوديل على ذلك قوله ذواتا اذان في التثنية
ويرى ان الالف متقلبة من واو ثم حذفت من ذوات
عين لفعل كذا رتبهم اجتماع الواوين في التثنية لانه كان
يلزم حين ذوات مثل عصوان فيبقى ذامونا ثم
نوب التثنية منه للاضافة كما تقول رايت رجلا
ذوال مال - ولو سميت رجلا ذوقا قد قبل
افترقا ما ذهب لا يكون اسم على حرفين ص با حرف لين
لان التثنية في غير فصيحة على حرف واحد ولو نسبت
اليه قلت ذو ذوي وكذلك النسبة الى ذات لان
التاخذ في النسبة - ذواتا اذان في التثنية
ذو ذوات في الالف متقلبة من واو والواو في معنى
الذي فهو انتم على فصحان ان توهبتم بها المعاشل
انا ذواتا وانا ذواتا وصحت وبه امر ذواتا
كذا يستوي فيه الجمع والتثنية والتذكير والتانيث
اقال سيوسي ان ذواتا بمعنى الذي كقولهم ذواتا
تقول متاع حسن وهي مع ما ينزله اسم واحد كقولهم
ما ذواتا تقول خير يا نصب كانه قال بالمايت
ولو كان لهنا بمنزلة الذي لكان الجواب خير بالرفع
كقوله تعالى واذا قيل لهم ماذا انزل انكم قلوبا
اساطير الاولين بالرفع وكقوله تعالى قيل للذين
التقوا ما اذ انزل انكم قلوبا خيرا بالنسبة نظر الى الاول
واما قولهم ذات مرة وذات صباح فوهن ظروف الزمان
التي لا تمكن تقول لقيته ذات مرة وذات يوم وليت
وعذرة وعشيرة وذات الزمان والنعيم وذات صباح

مساء وصبح وعروق وانما سمع في هذه الاوقات ولم
يسمع ذات شهر ولا ذات سنة وقال الاخفش في
قوله تعالى واسلموا ذات بينكم انش ذات لان بعض
الاشياء قد يوضع له اسم مؤنث وبعضها اسم مذكر كما
قالوا دار وحائط اشوا الدار وذكر والحائط ويقال ذوات
وذوات يعني اين واين مثل كيت وكيت واهله
ذو على فعل ساكنة العين فحذفت الواو وشدت
الياء للتحذف ثم عرض من التثنية ياء التاء - وان
حذفت التاء وجئت بالياء وتروا لشدة يد تقول
كان ذية وذية - وان نسبت اليه قلت ذيو
كما تقول بوي في النسبة الى البنت -
قا - قا - وهي حرف من حروف الهمزة للحظف
ولما تلتها واخضع وبى ان تقطعت بها وتدل على
الترتيب والتعقيب مع الاشتراك كقولك ضربت
زيدا فمرا وان تكون ما قاما علة لما بعد بالياء
لحظف والتعقيب دون الاشتراك كقولك
ضربت فمرا وان تكون للابتداء وذلك في جوابه
يج يكون ما بعد الفاء كلاما مستقفا ليعمل بعضه في
بعض كقوله ان تزرني فاني محسن ان قولك
التي ابتداء ومحسن خبره وصارت الجملة جوابا بالفاء
وكذلك يدخل الفاء في جواب الامر اني والاستفهام
والنفي والعرض والتمني الا انك تذهب ما بعد الفاء في
هذه الاشياء الستة باضمار ان تقول زرني فاحسن لي
وكذا البواقي لم تحفل الزيادة عليه لاحسان لك كقولك
ذاك من شاني ابدان حسن اليك على كل حال -
كذا - كذا - جنين وحينين وبواسمهم تقول فقلت
كذا وقد جرى مجرى كم فتغيب بالبعده على التمييز
تقول عندي كذا درهما -
كل - كل - نه حينين ست وهي كلمة زجره رجع و

سناه انه ولا تفعل قول تعالى الطمع كل امرئ ثم ان
يبدل من جهة كغيره كذا اي لا يطع ويكون بمعنى حقا
تعالى كذا لئن لم ينته لنسفنا بالناصية -
لا - لا - نه وهي حرف نفى للفعل كقولك لا تفعل
عنداني الاخبار - وللاكم كقولك لا رجل في الدار ولا
اله الا الله وقد تكون للمضي نحو لا تقيم ولا تقيم لعمرك انك
وقد تكون ضد ابي وضم قد يكون نحو لا تتركه
وما منعك ان لا تسجد اي ما منعك ان تسجد - و
قد تكون للمضارع بمعنى اخراج الشئ مما دخل فيه
الاول كقولك رايت زيدا لما رايت ان اذ غلبت عليها
الواد وخرجت من ان تكون حرف عطفت كقوله كذا
لم يقيم زيدا ولا عمر ولا ان حرف النسق لا يدخل مضارع
على البعض قالوا ولا تطعموا والناكبة النفر وقه
ترا وفيه التاوي فيقال لات وقد ذكرناه في اسم
التاوي وقولهم اياي فافعل كذا بالياء اسم
لا واصله ومعناه ان لا يمكن ان لا يترك
لو - لو - اگر حرف تمن وي لا تسبح لله في ان
اجل تناع الاول تقول لو خنتي لكرهتك هو من
ان اشترطية لانا توقع الثاني من اجل تنوع الاول
واما لا معناه انه لم يتركه من معنى ان ولو ذلك
ان لا يمنع الثاني من اجل وجود الاول تقول
لو لا زيد لم يكن اي اتنع وقوع السلاك من اجل وجود
زيد قد يكون لا بمعنى البلاء بكثرة في القرآن جعلت
لو اسما شروية وقلت اكثر من الاول لان حروفه
المعاني والاسماء الناقصة اذا صيرت اسما تاما
يا وخال الالف اللام عليها او باعرا بها شدة ما بها
على حرفين بان يزاوي آخره حرف من حروف
فقد غم نيرت كقولك اكثر من الاول ومن قوله
فيه الالف كقولك كبت لا تجيرة -

في النونية اثنتان في الوقت وخذفتا في الوصل ثبات
 في الضرورة اشترى فقصم كالحرف الاصلي وكسر ايضا
 لا تقا والسكنين نه عند الكوفيين انشد الفراء (شعر)
 يا رب يارباه اياك اسل بخفاه يارباه من قبل الليل
 وهو كثير في الشعر وليس شئ منه بحجة عند البصريين - و
 قد تزا والماء في الوقت ببيان الحركة في نحو لغة سلقا
 وناحية وما بهيه وشتم معني شم ماذا - وقد اتت هذه في
 ضرورة الشعر كما قال (شعر) هم القائلون الخ والامر
 اذا ما خشوا من معظم الامر قطعوا فاجرا ما حراسه باء
 الاضمار وقد تكون الماء بدل من المزة مثل براق
 وراق - وباء بالماء والكسر جرب الابل وقد تقصر تقول
 باهيت بالابل اذا دعوتها كما قلناه في حاجيت -
 وباء بالقصر للقريب اذ قيل لك اين انت قلت باننا
 يعني انكم من والمرأة تقول باننا ذه وباء هوذا اذا
 كان قريبا وباء هو ذك اذا كان بعيدا وباء في القربة
 وباء في تلك البعيدة - والماء تنادى في كلام
 العرب على نسبة ضرب احد بالفرق بين فاعلى في
 فاعلى كضارب وضاربه وكرمه وكرمية - والناشئ
 للفرق بين مذكر ومؤنث في شئ نحو امرأ وامرأة
 والناشئ للفرق بين واحد وجمع في نحو قبرة وقبر
 مرة ومرة - والناشئ للتانيث المغطية وان لم تكن
 تحتها حقيقة تانيث نحو قربة وعرفة والخامس للجلالة
 مثل علمته ولسانته ونهرا مع وبها جده وبقائه ونهرا
 فما كان منه مدحاز بهون تانيثه لئلا تانيث الذاتية و
 التانيث والداهية وما كان ذا فيزيهون به لئلا
 تانيث البهيمية ومنه ما يستعمل فيه المذكور والمؤنث
 نحو رجل ملول وامرأة ملولة وآساوس كان هذا
 من خفيش يقع على الذكر والانثى نحو بطي وحيث
 وآساوس قد نزل في الجمع ثلثة اوجه احدها ان

نزل على النسب نحو المماثلة والثاني نزل على العجبة
 نحو الموازنة والتجارية وربما لا تدخل عليها الماء كقولك
 كيان والثالث ان تكون عوضا من حرف محذوف
 نحو المازبة والزنادقة والعبادة وهم عبد الله بن
 عباس وعبد الله بن عمر وعبد الله بن الزبير
 وتكون الماء عوضا من الواو الذاتية من فاء
 الفعل نحو عدة وصفة وعوضا عن الواو الذاتية من
 عين الفعل نحو ثبة من شاب الماء واقامة وعوضا
 عن الياء الذاتية من لام الفعل نحو ما توترة وبرة
 بل - بل - زجر الخيل للناقة ايضا كالتخلى وقد
 تسكن بها الاناث عند ولول الفعل منها اي توسي وتخ
 وباء بالتشديد معنا ما جرانه فاصلا لا بنيت مع بل
 فصار فيها معنى التحفيس كما تبوا لولا والا وجعلوا كل
 واحدة مع لا بمنزلة حرف واحد فخلصوا من الفعل -
 ههنا - ههنا - ههنا - بالنغم ايجادها للقريب اذا
 اشرت الى مكان - هناك - وهناك انجاءها للبعيد
 واللام زائدة والكاف للخطاب وفيها دليل على
 التبعيد ليقع للمذكر وكيسر للمؤنث قال الفراء جلس
 ههنا اي قريبا فتح ههنا اي تباعد - وههنا ايضا
 اللعب والماء والنشء المصنوع لامرئ القيس (شعر)
 وحديث التركب يوم ههنا وحديث ما على قصره
 وههنا بالفتح والتشديد اي ههنا وهناك اي هناك
 ومنه قولهم تعجبوا من ههنا اي من ههنا وههنا
 يقال في النداء فاصلة يا ههنا بزيادة هاء في
 آخره قصير تاء في اليوسل معناه يا فلان ويحيى
 من الواو التي في ههنا وههنا -
 ههنا - ههنا - من حروف النداء واصلا ليا
 مثل براق وراق -
 يا - يا - حروف محبة من حروف المدولين وهي من

حروف الزوائد ايضا وقد كني جاعن نظم البحر -
 ذكر اركان او انشئ كقولك ثوبى وغلامى ان شئت
 سكتها وان شئت فحوت ولك ان تحذفنا من
 النداء خاصة تقول يا قوم ويا عبا وبالكسر فان جازت
 بعد الف مقصورة فتحذفها لغير نحو عصاى ورحاى و
 كذلك لغيرها كقولك تعالى وما انتم بمبصرى و
 مبصرى سقطت النون للاضافة فاجتمع الساكنان
 فحركات التانيث بالفتح لانها لا تسكن ورسوت الى
 اصلها وكسر البعض القراء توها ان الساكن اذا
 حرك حرك بالكسر وليس بوجه - وقد كني بهاء عن المتكلم
 المنصوب لانه لا بد له من ان تزا قبلها نون فالفعل
 ليسلم من البحر كقولك ضربني قد زيدت في البحر في ساء
 مخصوصة لا لقياس عليها في نحو بني وعنى ولدني قطبي
 وانما فعلوا ذلك ليسلم السكون الذي نبي الهم بحر عليه
 وقد تكون علامة للتانيث في نحو قولك فغلى وتغليين
 ونسب القصيدة منها يا تيه - وبى حرف النداء للقريب
 والبعيد تقول يا زيد قبل - وقول الرازي (ع) يا ك
 من قبرة بمعز كلمة تعجب - واما قوله تعالى الا يا اخبروا
 بالتحفيت فالعنى الا يا هؤلاء اسجدوا فحذفت المنادي
 اكتفاء بحرف النداء كما حذفت حرف النداء اكتفاء
 بالمنادي في قوله تع يوسف اعرض عن هذا اذا
 كان المراد معلوما وقال بعضهم ان يا في هذا
 الموضع انما هو للتبنييه كانه قال الا اسجدوا فلما لا
 عليه بالتبنييه سقطت الالف التي في اسجد والانهما
 الف ومن ذهب لالف التي في يا لاجتماع الساكنين لانهما
 ساكنان قال في الآية (شعر) الا يا لى يا واني على
 البلى - ولا زال مثلاً بجر فاك القطر فقط -

ههنا

ههنا

ههنا

يا

له

هذا الكتاب لله محمد حمزة السجدي به العدة الحساب على تميم هذه النسخة انتساخا من نسخة الامين ثلث ولشتر من في القعدة بسنة سبع مائة هجرية والتفق الفراء من تاليفه وتسوية بين
 توفيق الله تعالى عليه ثلثا السادس عشر من صفر سنة احدى وثمانين للهجرة بكا شوق حرم الله عليه بطلقة اليوم وعمره ١٢

مکملہ ضمیمہ لطیفہ از مولف

ہذہ الالفاظ ایضاً وجدت فی القاموس القلمی الصحیح بالحمرة

حی حی لیس فیہا سلع
بلبلیس

نوب
وقشہ - طلع

ولغہ

زوع

فش

طفش - شلافة

سب

زوعہ یعقوب حدوتی

طرح - شط

زینق

طخیر + اومی

فندیر + قمع

شقلقہ

کاخرہ - قانرہ

شع

باز

فیہ

حی حی - بالکسر کلمہ الیست کہ بدان خرا بسوی آب
خوانند جامہا بالقیس خوانند چقار را -

زینب - فرب شدہ (ع ک ف ۲) از نب لغت منہ وہ

سمیت المرأة زینب اومن زنابی العقب لزنا باها و

من الزینب لشجر صن المنظر طیب الاراحة او صلهما من

اب زینبہ نام زن زینب بدول زینباہ بالکسر مہمیت

تک و آبوزنیہ کجینہ من کناہم و عمر بن زینب کزیر

تابعی زینبی کہ قمری رفتار است سست و زینب بت

ام سلمہ کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یرویہا زیناب لضم

سب - رفتار است بالاس غنق -

زوعہ - اورا خہ کردہ (ع بفتح) -

طرح - بالضم در از طراح کبسترین و تشدیدیم مرد

شہور عالی نسب حریص در کار با و ابن الجہم شاعر

و آخر و طرح دور اندازندہ گام طرمانیہ تکبر و طرح

بنا و اس طولہ -

طخیر - بالکسر یا تیلہ عرب -

فندیر - بالکسر و قدریہ تووہ کلان از نرا و سنگ

بزرگ کہ از کارہ کوہ جدا شدہ باشد -

کاخرہ - پائین سرین کیناران موضعیت بہین

منہ عطا و بن یعقوب الکبیرا سنے -

باز - بازی ابو زید و بوز و بوزان -

فیہ - کجفت مرد سخت عضلہ الفیاز تنہا شدن -

لظربا - اورا جلع کرد (ع بفتح) لظرت النافۃ

فصلیلا شتر مادہ بچہ خود را لیسید -

بلبلیس - کفرنی و قلیقچ اولہ شہر است بمصر -

وقشہ - بالفتح و ابہ است پیسہ خرد تر از سنگ و ایا

پرندہ است نقطہ و ارالدقش کالفتش و سأل -

یونس بالادقش القیش قال لای اوری علیہ اسماء

لشعما فیسمی بہا -

فش - الرجل یعنی مرد رفت لوتہ فے وش -

طفش - جماع و نجاست طفش شکہ طفا شادون

نزار و الطفشان فی الہمز -

یعقوب - بالضم کوتاہ لفظ بالضم شدہ -

شط - افشردن پیڑ - بر زمین تا قرار گیرد و ہموار

شود و شگافتن رستی زمین را و قرار گرفتن پیڑ -

(ع ف اص ۲) شوط بالضم شدہ و بارہا و بر آمدن

سماروغ از زمین و آتش شیطانی -

اومی - نہ سطر و از و لیس تصحیف -

قمع - خلیۃ الخلیفہ فارغی و ی غور قمع بفتحین کہ است

سرخ رنگ نجب اریاد لک قمتہ کی مقاتلہ مقاتلہ قمتہ

بفتحین و قمع خوار شدن (ع بفتح) قمع لغت منہ

مشع - بفتحین رفو ریت بد مزمان را مشع شدہ

آونہ سقطہ لابن فارس الصواب المشع لا غیر و لفظ

اتمام - کلمس مہ فراح خلقت کہ بعد از سنگ سپردن

سخت پایا را کند و گرگ و گر زید نفس دم دینی و فکر

بر بر و در خواہ کی نہ پاید و شتر تیز رو -

طلع - بضم بعضا بالسیع ای ہر باب طلع و ندان نہ

جہان تہ بدندان خندیدن و شمشیر و دیاروی جنگ کردن -

وقشہ - بفتحین مزمان پنج و کینہ و قع کلکتہ کی -

رؤیج - نادیدن و خم کردن و تراغ النافۃ شتر را بکما

کشیہ و لایطوق زو غانا جاکزہ -

شلافة - کشادہ زن زنا کنندہ شلف کلکتہ و سست

نزدیک تر با سجدہ خانی قدیم -

حدوتی - کصو بر کوتاہ و اہم اندام حالقہ حدوتہ بزرگ

یا چیزے از تن کہ حقیقت آن دریافتہ نشود و چشم -

زینق - کجفرو غنن بپسین و گلیست و ای ام

زینق می زیناق ترہ است گرم و تیز فرہ و در دہر آرند

و بنو ابی زینقہ الواسطیون منہم ابو الفضل محمد بن محمد بن

عبد الکرم بن محمد بن ابی زینقہ و ولدہ الحسین و

خندہ بچی زر ثون -

شقلقہ - بازی است ہون کسج انسانا خلفہ نیمہ

فلو مہ - او باریدن تلکرم شدہ و سہ زلزل کردن

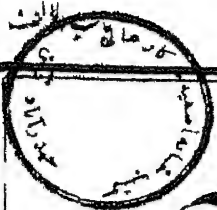
بانگ زدن قلمہ سیف عمر بن عبد یکبیر شہر است بلخ مصر

و مکہ نزدیک کوہ طور الیہ یضایہ بر تلکرم لائہ علی طرند

لانہ یطبع من کبیر و کزیرچہ مردنا کس و تلکرم مات بخلا -

خاتمہ ضمیمہ لطیفہ از مولف

بعد حمد و ثناء اقدس العباد عبد الجلیل اللہ غداہ فیہ امن اسمہ سیکوید کہ صراح باعتبار تصریح اصول مجرہ و تبیین فروع مزیدہ و اشعار بر تکریر و الحاق و صنایع شتقاق و احتوا بر احوالیت و
استمالات رضیہ و امثال و محاورات عربیہ و جزآن از حذف و تقلیل و قلب و تبدیل گوی سبقت از کتب بنت بردہ لیکن چون صاحب صراح در ذکر نواد تابع جوہر است فقط نواد صراح نو
و بندہ ہرچہ ان چند از الفاظ القاموس غیرہ بر آورده بطرح صراح درست کردہ با حذق و تمیز پسین و کتب تفسیر کلاک عینین بجز فیہ تا بجز فیہ صریحاً فیہ لطیفہ طبعی ساختہ کما عدت فی عنوان اصل نقوہ

قراچ فرہنگ مرآ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین - والصلوة والسلام علی خیر خلقہ محمد وآلہ واصحابہ اجمعین اما بعد پس این لغاتی ست چند فارسی غیر متعارف کہ در کتاب صراح ترجمہ صحاح واقع ست و حکیم عبدالمجید خان مرحوم معانی آن را بالفارسی سلیس و ہندی بعلامت رقوم ہندی زیر خط عرضی بپائین ہر صفحہ نکاشتہ و اکثر جا با تخطا و معنی برسم خط ذکر اکتفا نمودہ اند چون در تفحص آن احتیاج تبصیح بسیار می افتاد و نیز بخفاے رقوم و قتی رومی داد نظر بران لغات مذکورہ را چیدہ و یکجا نمودہ بطریق فرہنگ بہ ترتیب ابواب و رعایت حرف اول و ثانی کہ قلت الفاظ مقتضی ہمین بود و مرتب و بموجب قراچ و در فرہنگ صراح مسمی نمود و اکثر جا معانی آن را از برہان قاطع و شمس و کشف و بحر الجواہر و غیر ذلک تحقیق نمودہ تغیر دادہ شد و در بعضی مقام تصرف را جائز نداشتہ بحال خودش در گذاشتہ اگرچہ تا تمجید آن ازین کتابا یافتہ نشد و ہوجبی نعم اللہ علیہ

باب الالف

اب آورد - گفت آب ہندی پانی کا پین
 اب جامہ - بروزن کارنامہ جام آنجوری
 و ظرف آب را گویند -
 اب خور - مشربہ و کنار و جلہ و امثال آن
 باشد کہ مردمان و جانوران از آنجا آب بردارند و
 خورند (ہندی گھاٹ)
 اب خیر سیل طغیان آب ضد جزر (ہندی جواہ)
 اب کامہ - نان خورشی ست کہ از پودینہ و
 شیر و بازیر و غیرہ و غیرہ تہرکیب مختلفہ ترتیب ہند -
 اب گندہ - زمینی را گویند کہ آب آنرا گندہ باشد
 و چاکما و جربا دران اگندہ -
 آتش کاؤ - چوبی کہ بدان آتش را برہم زنند -
 اخرا مان - مسکون ثالث و کسر رابع اسباب
 و متلغ و کالار گویند -

اخور - بضم ثالث و سکون و او معدولہ جامی علف
 خورون و داب را بود (عربی معلت)
 ارو ہالہ - آشی باشد مانند کاجی یعنی حلہ لے
 روانی کہ از ارد پزند و بیشتر مرموم درویش
 خوردند بعرے (سخنہ) گویند -
 اربنج - بندگاہ ساعد عربی مرفق (ہندی کہنی)
 ارفوع - بادی را گویند کہ از گلو با صدا برآید
 (ہندی ڈکار)
 ارون - بروزن آمدن خلا نیدن سوزن
 و امثال آن -
 اشرح - بروزن معنی آنخ کہ ٹولول باشد یعنی دانہ
 سخت بی درد کہ بر اندام پدید آید (ہندی مساک)
 اشام - آتش یعنی خوردنی تنگ مثل حریرہ کہ
 توان آشامید -
 اغل - بکسر ثالث بمعنی آغال ست آن چاکا شد
 کہ در کوہساران مجبٹ بانمیدن گو سپندان سازند -

اکفت - بفتح کاف فارسی و کسر آن آزار و
 لجاج و محنت و آفت -
 اماج - آلتی را گویند از آهن کہ بزرگواران میں
 را بدان شیار کنند -
 امینج - آستین و آمیزش و چیز باشد با ہم -
 اوک - خشکی میان دریا (ہندی ٹاپو)
 اوککان - بزرگ تان و آن و نختہ و آذین را گویند
 ایئیتہ زانو - کاسہ زانو -
 ادرقن - بروزن قلزن نام علتی ست کہ در پوت
 بدن آدمی بہم میرسد و آنرا (داد) می گویند -
 ارزن - بلفج نام غلہ است کہ ہندی (چینا) گویند
 ازار - یعنی تبنان و لنگی و لنگ باشد -
 اسپ رازخانہ - درازخانہ صفت آبی است
 کہ دراز خلقت باشد -
 اسپرک - با کاف فارسی گیاهی ست زرد
 کہ بدان چیز ہارنگ کنند -

اسپنجه - بفتح نون و سیم گستان را گویند
آن پوششی است که در جنگ بر اسپ پوشانند -
اسپنج - بالکسر و بیای مجبول است و بلند و
گردان اسپنج کردن یعنی بلند کردن گردن شد -
اسکنه - اسکنک که افزایست مرد و گران را -
افروشه - نام ملوئی است که از اردو روغن پزند -
الانح - بضم اول قاصد و پیک را گویند -
ابج - بفتح اول و ثانی سیوه است صحرائی یعنی کیل -
انبان - انبان و آن بستی باغی که در دست از گوشت و زرد
اند و - تره نیک باشد و آن سبزی است خوردنی -
انداده - بفتح واد افزایست که بدان گل و گنج
بر بام و دیوار مالند -

اندخیدن - یعنی حمایت کردن و پشتیبانی کردن
و پناه دادن و گرفتن باشد -

اندروز - بفتح اول و ثالث پند و نصیحت -

انگدان - انگدان و آن درختی است که صمغ
آن را بعضی خلطیت خوانند یعنی انگزه -

انگثر - انگثره مخفف انگثره صمغ درخت انگدان
باشد (هندی هینگ) -

انگشتک زدن - یعنی انگشت زدن یا تیر
در هنگام خوشحالی انگشتان را بر هم زنند چنانچه صد
از آن ظاهر گردد (هندی چنگی) -

انگور سگک - گیاهی است که بار و میوه آن
گرمی است کوچک پُر خار که در جامه آونیزد انگور
سگک بار آن گیاه است -

اولاج - بر وزن محتاج نوعی از آتش آرد باشد -

باب الباء العربیة

باب سنجاب - گیاهی است آفتاب پرست -

پاخه - سنگ پشت (هندی کچوا) -
پاور و - با درج که ریحان گرمی است (هندی باری)
پاد مهره - مهره ماست سیاه رنگ که از از قفا
سرفی برمی آوند که گزندگی مار و نافع باشد و چون
بر جای که مار گزیده باشد بگذرانند فی الحال بحسپد -
پار - انبار سنگین حیوانات را گویند که بخت قوت
زراعت بر زمین کم زور ریزند -

باران - گرمی - پناه گاه هر دو از باران و غیره -
باروان - خرچین جوان هر طرفی که در آن خیز کند
بارشکنی - خوار بار یعنی خوراک اندک که قوت لایوت
باشد -

بارو - دیوار و حصار قلعه و شهر را گویند -
بازار - بر وزن دیگر زراعت کننده و میر شکار صیاد
و حاصل بازار را گویند -

بازرنج - بر وزن باز پیر رسانی باشد که در ایام عید
و جشن از جامه آونیزد و زنان و دختران بر آن
نشسته در هوا آیند و روند -

باشکونه - بر وزن دمنه و از گونه -

یاع - مقدار کشادگی هر دو دست یا سینه را گویند

نیز قولنج یعنی حبست بر حبست رفتن اسپ باشد -

باغره - بسکون ثالث گرمی را گویند که در عصب
آزار و درد مندی عضو دیگر بهم رسد -

باغیله - بضم غین نقطه دار نیبه حلاجی کرده را گویند
که بخت شستن گلو که کرده باشند -

بالار - شش خانه و آن چوب بزرگ را گویند که
هر دو سر آن بر بالای دیوار عمارت باشد و سر چوبها
دیگر را بر بالای آن گذارند -

باشیخ - بالش خرد -

پاهم چشم - جفن یعنی پلک چشم (به هندی پوٹا)

پامجه - زهار و آما در کتب موجوده یافته نشود و در
نتیجی الارب معنی عدا به زهران و زهار نوشته و ظاهر
پامجه کنایه از زهار بوده باشد -

پچشم کننده مردم - آنکه چشم زخم رساند مردم
و غیره را -

بزره گاو - گاو زراعت را گویند و آن گاو می
است که زمین را بدان شیار کنند -

برمه - شقیب در و در گرس باشد که بدان چوب
و تخمه سوراخ کنند -

برواره - بر وزن همواره بالا خانه و حجره بالای
حجره باشد -

بزرخاله - بضم بجه بزر را گویند و بزر گوشت و گلی باشد
بزن - بضم زین مالک بزرگواران و آنچه بلی با تخمه
است که زمین شیار کرده را بدان هموار کنند -

بسپاسه - گیاهی و فارسی آن بزر باز است که
بعضی بونست صوازا هم گفته اند یعنی (جاوتری) -

بطاشه مرو - دوست رازدار و باشد -

بکینی - بفتح اول و سکون کاف فارسی شربانی باشد
که از برنج و ارزن و جو و امثال آن سازند -

بلایه - بکسر اول یعنی سبزه گوی و نابکار و فاسق
بدکار و فحاش باشد و این لفظ را بر زنان بدشیر طلاق
کنند و تفرغ و چالپوسی سخن کردن را نیز گویند -

بلایه - بفتح اول و ناکاه را گویند و بکسر اول هم آمده است
بلعه - بفتح اول و ثالث یعنی گنده و ضائع گردیده
چه هرگاه گویند مرغ بیضه را بلعه کرده اند و آن باشد که
گنده و ضائع گردد و بجه بر نیارود -

بنانج - بفتح اول یعنی بناغ است که آن دوزن
باشد که یک شوهر دارند هر یک مرد دیگری را بنانج
باشد و بعضی مردی را نیز گویند که دوزن داشته باشد

بن ستور کنایہ از سوراخ و بر ستور است -
 بنہ - بختین طناب باریک را گویند -
 بوستان افروز - گلی است کہ از تاج خروس
 گویند بسبب آنکہ شباحتی بدان دارد -
 بی اصل - کنایہ از شخصی باشد کہ پدر آزاد و مادر
 کنیز دارد -
 بستر و بفتح راجع معنی باشد مانند مصطلک سبک
 و خشک و بوی تیز دارد -
 بیل - با ثانی مجہول آلتی باشد از ہنی کہ باغبانان
 و امثال ایشان زمین را بدان کنند و پارو بے را
 نیز گویند کہ کشتی بانان بحبت راندن غراب سازند
 و بیل کشتی (ہندی ڈانڈ) -
 بیتی کوه - قلعہ کوه را گویند کہ از کوه بلند برآوردہ باشد

باب الہاء الفارسیہ

یا خمسہ - پارہ دیوار بلند اما در کتب لغت موجودہ
 یافتہ نشد -
 پاروم - بضم دال سکون ہم چرمی باشد کہ بر پس
 زمین اسپ بندند و بر زیر ہم اسپ اندازند -
 پارکین - باکاف فارسی گوی را گویند کہ آب بہ
 کشیف در کین بدانجا رود -
 پاشتر نامہ - بمعنی باج نامہ است یعنی نامی کہ بر
 مت یا دم دال باشد -
 یاغندہ - بروزن و منہ باغندہ -
 یا لونہ یا لونہ و آن آلتی است حلوائیان را مانند
 کفگیر کہ بسیار سوراخ دارد و روغن و جلاب بدان
 صاف کنند -
 پامی و اہم - نوعی از دام است و آن چنان باشد
 کہ بچہ ہا باریک از پوپیتھار یک و جب تراشند

و بر سر ہریک دامی بندند و سر دیگر آنرا بر زمین فرو
 برند و صیاد در پناہ گاوس یا خری در آلودہ پیش
 رود و جانوران را دم و اوہ بجانب دام آورد تا
 پایا بے ایشان در میان دام بند شود -
 پایکار - پایکار است و آن مردی باشد کہ چون تحصیل
 بجائے آید از مردم تحصیل کردہ بہ تحصیل دارد و ہر دو
 کناس را نیز گویند -
 پیچفور - پیچفور بمعنی گرد اگر دہان متعارفان ہم باشد
 پیک - بضم فاسیک و پیش آہنگری و زرگری
 عربے مطراق (ہندی پھوڑی) -
 پیکشک - بضم تین طیب و از فروش پیکان ج -
 پیچ - بفتح اول و سکون ثانی و جم پارسی بمعنی بخت
 کہ پیش و ہین باشد و پی بمعنی پناہوری آن -
 پیدہ - بفتح تین نام درختی است کہ ہرگز بار و سیوہ نہ بدہد
 پیرکار - بضم زیرک و عیار -
 پیرنک - بکسر اول و فتح ثانی فروغ و برق شمشیر
 و فتح جوہر دار را نیز گویند -
 پیروا - فراغت و ترس بیم و باک و غیر ہا باشد -
 پیروزی - آلتی باشد کہ بدان آرد و شکرد او و بہ
 ہار کوفتہ و امثال آن بیزند (ہندی چھلنی) -
 پیتر - بفتح زمین لست و بلند و کوه کتل را گویند
 بضم اول برف ریز ہا کہ از شدت ہوا سہ سرد
 مانند رزک از آسمان بریزد -
 پیتر مانی - بکسر اول بمعنی خسروگی و غنا کی اندوینی
 باشد و بفتح و بضم نیز آمدہ است -
 پیست - بکسر اول ہر آردی را گویند عموماً آردی
 کہ گندم و جو و نحوہ کہ آنرا بریان کردہ باشند خصوصاً
 و آن را بخر بے سوبق خوانند -
 پیستک - بضم تین بمعنی قصیر و کوتاہ -

پیش - بفتح موی گردن و کامل اسپ را گویند
 و طرہ کہ بر سر ستار و کمر گذارند و فش مغرب آنست -
 پشت خا ستور - آلتی است موضوع بر سہ
 خا بیدن پشت ستور (ہندی کھرہرا) -
 پشتوارہ - بضم مقداری از ہر چیز باشد کہ آنرا
 بر پشت توان برداشت -
 پشتک - بفتح تین و سکون ثانی سرگین آہو
 و گویند و بز و شتر و امثال آنرا گویند -
 پیشما کمر - بفتح اول باکاف فارسی مفتوح چیز
 باشد کہ آنرا بر پشت کنند و ما بین پشت ستور و تنگبہا
 گذارند و پالان الاغ را نیز گفتہ اند -
 پیلاگ - بفتح جے از فولاد جوہر دار باشد و
 شمشیر و جوہر شمشیر را نیز گویند -
 پیلاخ - بروزن چرخ بضم تندی شد کہ از زمین
 خام کہ در دوک پیچیدہ شود (ہندی کوکڑی) -
 پیچ پایک - خرچنگ (ہندی کیڈا) -
 پیچگان - بالکسر کہ معرب آن فحجان است طاس
 مس تہ سوراخ کردہ باشد کہ آنرا در میان آب استیا
 گذارند و ساعات شمار روزی را از آن معلوم کنند -
 پیو یک - بروزن کو چک بمعنی ہر ہر -
 پیوست پیوستہ - جلد مدبوغ -
 پیوشش - رہ گذر صفحہ کہ در دو دیوار
 باشد و در شیب آن راہ بود -
 پیو پیو - پرین خورد -
 پیسیہ - با ثانی مجہول بمعنی سیاہ و سفید ہم بخیمہ و غنی
 پیسیارہ - با ثانی مجہول خواجہ و طبعی را گویند کہ
 تنقلاات و گل در آن کنند و مجلس آرند -
 پیلیور - بفتح واد و مخفف پیلیور شخصی کہ دار و جنگ
 عطاری ووزن ابرشیم و مہرہ و امثال آن بخانہ ہا

گردان و فروشد۔

پیلہ۔ باثانی معروف غوزه ابریشم که گرم تنیده باشد و گرم ابریشم را نیز گویند۔

باب التار

تاسه۔ صداتی نفس و دم فربه نشود و گلو بسبب سیرک ملال یعنی اندوه و ملالت باشد۔
تاناک۔ تاناک فی از حروف تجمی ناک بمعنی خداوند و صاحب سخن تاناک کنایه از سخنی است که در آن بسیار تا گفته شود۔

تیه۔ رنگی باشد که بر دوش و امثال آن نشیند۔
تج تیفش لے موی برا فرشتن۔

تروف۔ نوعی از کشک که سیاه باشد و کشک دوع خشک شده را گویند۔

ترنجیده۔ بضم اول و ثانی در هم کشیده شده۔
ترید۔ بروزن و مینی ترید که ریزه نان در شیر و دوع و غیره باشد۔

تغاره۔ طشت گلی را گویند۔

تفسان۔ یعنی تفته و گرم۔

تفسه۔ بالضم اندویش بے آرام بے قرار می لـ
تکسک۔ بفتح اول و ثانی و سکون ثالث یعنی تکسست که تخم و استخوان انگور باشد۔

تکله۔ بفتح اول بروزن نکه بزی را گویند که سرگروه و پیش و گله گو سفندان باشد و بز را نیز گویند عام از بز کوی و غیره کوی۔

تیک۔ بفتح اول بمعنی ته و بن و پائین باشد۔

تل۔ بفتح اول نشیئه بلند و کوه پست (هندی ٹیلا)

تمام اندام۔ فربه و پر گوشت۔

تندر۔ بضم اول و سکون ثانی و فتح ثالث بمعنی

غرنده و رعد که آوازها کل از سحاب بر آید۔

تنگ۔ بفتح اول و سکون ثانی با کاف فارسی نواری که بر زمین سپ مضبوط کنند و دوالی که بدان بار بر پشت بار و از محکم سازند۔

تواره۔ بفتح اول نشیمن خانه و دیواری را گویند که از نی و علف سازند۔

توجیه۔ بالضم و فتح جیم سیلاب۔

توسن۔ بروزن کودن وحشی و رام نشونده و اسپ سرکش و جنده را گویند۔

توسنی کردن۔ سرکشی و حرونی کردن۔

توک۔ بالضم با ثانی مجهول یک شته موی شرم را گویند

تیرک۔ بروزن زیرک بله های که در دیگ جوشان

بسبب بخت شدن گوشت یا در میان روغن جوشان بهم میرسد و بخاری که از پاره شدن آبله دیگ شله و حلیم و مانند آن می جود۔

تیر۔ بکسر اول و سکون ثانی معروف صد آخیز که از پائین بر آید و تیر دادن از دهن و قبل مراد از بر آوردن آواز و مانند آن ازان۔

تیشی نشیت۔ بلندی پشت چرتیج بمعنی بلند آیده است۔

تیم۔ بروزن میم کاروان سراسر بزرگ۔

باب الحکم العربیہ

جاش۔ ابنار غله پاک کرده در خرمن را گویند۔

جواز۔ بضم اول ها و ن شکیں چوبین را گویند۔

(هندی کھل و اکلی)۔

جوال۔ بضم اول ظرفی باشد از شمش بافته که چیزها در آن کنند۔

جو به۔ بضم اول با ثانی مجهول جانی را گویند در شمر

که اسباب و امتعه و غله و آنچه از اطراف و جوارب از جهت فروختن آورند آنجا فروخته شود۔

جوشن۔ بروزن کودن سلاحی باشد غیر زر که حلقه و تنگ آهن با هم باشد۔

جهمان۔ جنده۔

باب الحکم الفارسیہ

چاه و چاوان۔ بانگ و فریاد کنان مصدر آن چاودیدن بمعنی فریاد کردن است۔

چاوش۔ بروزن پوش نقتیب بشکر و قافله۔

چا پاک شرمی۔ کی خورد شرمی که از چربش باشد

چیار۔ بروزن قطار سپی که نقطه ها و گلها که

سیاه یا غیر رنگ خوش در بدن داشته باشد۔

چپ اول۔ کنایه از فریب دادن و غادادن۔

چیمه۔ بفتح و ثانی شد و کس را گویند که کار باید چپ کند۔

چرخشت۔ بضم ثالث و سکون رابع بمعنی چرخ

ست و آن چرخ و حوضی باشد که انگور در آن ریزند

بالند تا شیر و آن بر آید۔

چزوه۔ بفتح اول ثالث بمعنی چزوره است که بز

غالیه باشد یعنی دنبه و پیر ریزه کرده بریان شده۔

چشم پاک پروه۔ مراد سوراخ ها و شکافها

پرده باشد۔

چخر۔ بالضم و ذق و غوک (هندی منیڈک)

چخر لاوه۔ چخر واره بمعنی حل و ذق و جامه

غوک و سبز بے که بر آب جمع شود۔

چک۔ بفتح بمعنی برات و وظیفه و مواجب

بیانه و حجت و منشور و قباله خانه و باغ و امثال

آن باشد و معرب آن صک است و آواز زخم

سین و صیدانی که از چیرے برآید خشکستن چوب
و نه خوردن چیرے بر چیرے -
چکاوک - مرغی است بقدر کجشک -
چکریک - بالفتح مرغی است که بول آدمی حیوان
دیگر قطره قطره می چکد و مرغی قطیر البول خوانند -
چخیر - حلقه و قید و گرفتار بودن را نیز گویند چیر
حلقه گردن باشد چه چیر گردن مطلقا محیط دایره را
گویند عام از چیر و چیر گردن اما بمعنی ترقوه
پس کتب لغت مساعدا آن نمی شود -
چو زره - بر وزن کوزه بچه پاکیان و غیره برندگان -
چیمینه - هر مرتبه از گل باشد که بر دیوار گذارند -

باب الحار

حرونی کردن - توسنی و کشتی کردن (هندی اژنا)

باب النحر

نحات - زرعن را گویند که غلیو از باشد -
خارلشیت - چانورست معروف که بر پشت
مانند خارها دارد (هندی ساری) -
حاک - معروف و قبر و مزار را نیز گویند -
خامیازه - بمعنی جامیازه است که خمیازه دهان
دره باشد یعنی باز کشان دهان بر آید دغ
بخار فلکین (هندی جهمانی) -
خالسک - تیک چکش زرگر می گرس می غیر باشد -
خنبر و وگ - بر وزن پرتوک جمل و سرگین
گردانک باشد و هزار پار نیز گویند -
خیمه - بفتح تین بمعنی گلو فشردن باشد -
خیمج - بفتح اول و سکون ثانی و آما سنی گویند
که در گلو هم رسد و در دنگند هر چند باند بزرگ تر شود

(هندی گھینگا) -
خجک - بالفتح نقطه و نشانی باشد و خال سفید را
نیز گویند که در چشم افتد -
خدرک - بالضم شراره خرد آتش است چه خدره
بر وزن مهره شراره آتش را گویند و کاف تصغیر است
خدر و بفتح تین آب دهن را گویند که از اثر مزه چیر
بهم رسد -
خران گور - ای گور خران چه گور بمعنی دشت
و صحراست -
خرنیده - کسی را گویند که خرا لاغ بکرایه دهد و
از بازی هم هست -
خرچینه - خرچین یعنی باروان و جوال -
خروه گاه - بندگاه سردست پای سپ و شتر
و خرو شمال آن باشد که چیدار بران نهند و لیسان
بران بپزند و جای را نیز گویند از سینه شتر که در پشت
خوابیدن بر زمین نهند و آن مانند کف پای او
شده باشد -
خرشنگ - بالفتح سنگ بزرگ هوا را تراشیده
را گویند که در میان راه افتاده مانع عبور و آمد و شد
مردم گردیده باشد -
خرک - بفتح تین مجاب بن الخرن یعنی پرده که بن
بر دو پرده بینی باشد -
خرمکس - مگس بزرگ را گویند مطلقا و مگس سبز هم
که چون برگوشت و زخم نشیند گرم در آن افتد -
خرمن کردن ماه - هاله پیدا کردن ماه چرخ من
ماه کنایه از هاله است که بر دور ماه بهم میرسد -
خمره - بفتح تین هیلو بمعنی پیرده شده -
خریدار گیر - نافقه یعنی خیره است که آنرا حاجی
باشد و زود فروخته شود نقیض آنرا کاسه گویند

خستن - بالفتح بمعنی مروح کردن شدن است -
خش - بالضم مادر زن و مادر شوهر هم باشد -
خشاوه - بالکسر خشاره و آن پیراستن است که
بر بدن شاخه های زیادی درخت باشد -
خشک - بالکسر پارچه مرغی زربل جامه میان
تنبان و شلوار را نیز گویند -
خشکانج - کسی که پوستش بر استخوان چسبیده باشد
یعنی گوشت بدنش سخت و خشک باشد و از بوی
عرق آید -
خشکنامی - نامی گلو را گویند (عربی طقوم) -
خشودن - بالضم اول بمعنی پیراستن و شاخهای
زیادتی درخت را بریدن باشد -
خشوده - اسم مفعول خشودن است -
خفتان - نوعی از خج و جامه روز جنگ باشد
که آن را قز آگند گویند -
خله خوب - بالفتح چوبی باشد که ملکان بران کشتی رانند -
خشم - بالکسر حرکت چشم (هندی چپیر) -
خنگ - بالکسر اسپ موی سفید را گویند و سبز
خنگ اسپ سبز رنگ موی سفید -
خخور - بالفتح بر وزن تنور آلات و ضروریات
خانه و ضروریات و اوانی و کاسه و کوزه و خم
و اشغال آن باشد و بضم اول هم آمده است
و اما تشدید ثانی هم درست است -
خوار بار - بر وزن کارزار خواراک اندک
است که قوت لایموت باشد -
خورلق - بر وزن فردوق محراب خورن است
آن عمارتی بود بسیار عالی که نمان بن میندر بخت
بهرام گور ساخته بود -
خیجک - یعنی زرق پوست گو سپند که دست کند باشد

موران آب روغن غیر هندی اما لفظ خیک در کتب
معنی یافته نشد و آنچه یافته شد خیک بالکسیر
فارسی شراب وان غمار و مشک بزرگ است
هندش (پچمال) گویند کشف -

باب الدال

داردار کردن - کنایه از دریا پائیدن و ثبات
داشتن و مدار کردن و بسیار ماندن -
داروی دیگر شکسته - یعنی خاکستر مخلوط
بخون که بدان دیگر شکسته را بیا لایند -
داس - افزاری ست که بدان غله در و کنند و
بهر بی منجل هم خوانند (هندی منسوا) -
درفش - بکسر اول و فتح ثانی و سکون فا افزاری
ست کفش دوزان و امثال ایشان را که بدان
چرم را سوراخ کنند -
دروا - بفتح اول یعنی سرگشته و سرگردان حیران باشد
دروش - بضم اول با و او معروف داغ و نشان
دروای - یعنی دروا -
دست آس - آسیائی باشد که از ابرت گردانند
دستان - بفتح ک و حمله و تنویر و کذا و هرزه -
دست بند حنا - دست بند لعل و مروارید و
امثال آنرا گویند که زمان برشته کشد و بر دست بندند اما
دست بند حنا یعنی بقیه اثر حنا در کتبت موجوده
آثر آن یافته نشد -

دسته - قبضه آسیا که بدست گرفته آسیا بگویند -
دستیان - یعنی دستینه که حلقه طلا و نقره و امثال
آن باشد یعنی دست بر بنج (هندی کنگن) -

دسوره - بفتح اول بر وزن پرورده چوبی
باشد که بدان گلو که خیر را پهن کنند (هندی بیلین)

دو فزک - بمعنی سطر و گنده و سطر باشد -
دلق - بالضم جمع و لقا و بالفتح بمعنی ناله دندان
شکسته از پیر -

دلم - بفتح تین جانوری باشد که آنرا قاتم گویند و گریه
صحرائی را هم گفته اند -

دومغره - بالضم بر وزن خمکده پنج دم و استخوان
سیان دم حیوانات که عبری (عسیب) گویند -
دوم - پی در پی دم زدن هندی با پنیا -
دوبه - بالضم بضم دوم باشد -

دوکارو - بر وزن گذار معروف (قینی) -
دوکارو دیگر میان کاو - مقراض کج پیکان
در زیان و دوکارو بر وزن گذار مطلق مقراض
را گویند -

دیدبان - بر وزن رسیان مخفف دیده بان
شخصی را گویند که بر جاس بلند مانند سر کوه و بالا
تیر کشتی نشیند و هر چه از دور ببیند خبر دهد -

دیزه - بر وزن ریزه بمعنی دیزست که رنگ لون
سیاه باشد و آب شتر و خر و رانیز گویند که از کاکل
تا دمش خط سیاهی کشیده شده باشد -

ویک فاز - افزادیک را گویند یعنی آنچه در دوز
طعام ریزند از خود و با دام و گشیش و فلفل و از چنین
و فلفل و زیره و مانند آن (عربی تابل) و چون آن بلبست
ویک پایه - یعنی دیگران و سه پایه آهنی باشد

باب الراء

راسو - جانوری ست معروف که آن را موش خرمای
گویند (هندی نیول)

رافه - گیاهی ست مانند سیر برادر پیاز -

راوچه - نوعی از انگور -

رچیدن - بر وزن رسیدن بمعنی نفس کشیدن
باشد سبب برداشتن و کشیدن بارگران و
مشقت دیگر -

رست - بالضم سخت و محکم -
رش - بالفتح مخفف ارش ست آن از آرنج تا
انگشتان دست باشد و گز -

ریشک - بالکسر تخم پیش (هندی لیکم) -
رگ دار شدن شراب - شراب رگدار
شرابی باشد که بانداختن اندک آب در آن بماند
رگها پیدا آید و رگدار شدن شراب موصوف
باین وصف شدن باشد -

رگویی - بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث بمعنی
لش کنه و کر باس از هم رفته باشد -

رند - بفتح اول افزاری باشد که در و دگران
چوب و تخت را بان هموار کنند -

رنجیدن - بر وزن خندیدن بمعنی تراشیدن
رنگ - بر وزن سنگ بز کوهی و گاودشتی -

رود - بالضم با و او مجهول نام سازی ست
معروف که لوازم -

رودگانی - رودگان که جمع روده باشد و
معنی مضر و روده هم گفته اند -

روزکشش - بضم کاف و کسر شین اول کنایه
از روز جنگ و جدال باشد -

رویاری - بمعنی مقابله و روبرو ست -

روین - بر وزن سوزن گیاهیست که بدان
جامه و ابریشم و امثال آن رنگ کنند -

ریخ - بکسر اول فضله انسان و حیوانات دیگر
که روان و آبگی باشد -

ریش خند - کنایه از خیره و استهزا ست -

باب الزواجر العربیه

تراگ - باکاف فارسی گوهری است کافی که کبیر
ماند عرب آن زاج است (برندی پشکری) -
تراو - استاد بنا و کار را گویند -
تراکده الکبیر - جگر گوشه کدانی بجا بجا هر -
زیووه - بروزن نبوده گذرانا اما در بحر الجواهر معنی
سعترا و لشیه یعنی پودینه کوهی نوشته است -
ترجیه - بختی زنی را گویند که زائیده باشد و او را
تا چیل روز نیمه میتوان گفت -
ترساو - کبیر ثانی زر خالص تمام عیار را گویند
که بر زه و کوجک باشد و براده زر گری را نیز گویند -
ترقیقین - بضم اول بروزن خربین حلقه باشد
که بر چارچوب و نصب کنند و بخیر در بران اندازند -
ترغاره - گاوس ارنان آنرا نیز گویند -
ترغاک - بافتح شاخ درخت انگور -
ترخوته - بفتح کوه رسیان خام که بزرگ چیده شود -
ترفت - باضم بخل و مسک -
ترفتی - باضم بخیلی و مسکی -
ترماورو - گوشت نخسته و تره و خاکینه که بنوعی
در نان چینی و فی القاموس طعام من البیض و اللحم -
ترمین کند - گوی خرد زیر زمین که پناه گاه مردم
باشد از سرما -
ترتیر - بروزن چیر چارچوب باشد مانند زردان
ووپایه که میان آن را برسیان یا نواریا چرم بافتند
از خاک خشت و اشال آن پر کنند و دو کس بر دشته
از جاسی بجای برند -
ترواله - بافتح گلوله آب خمیر کرده را گویند که بقدر
یک ته نان ساخته باشد -

زه - کبیر اول و سکون ثانی یعنی پاداش نیکی و کلمه
باشد که در محل تحسین گویند بچنین آفرین و بارک الله
و بمعنی خوب خوش و زائیدن آدمی و حیوانات دیگر
باشد و باین معنی بفتح اول هم آمده است و بمعنی نطفه
و بچه و فرزند هم گفته اند و زه چله کمان و ابریشم
وروده تابیده و کناره هر چیز پهنه زه گریان زه حوض
وزه ستور تاج یعنی بچه آن و زه پیراهن یعنی گریبان
پیراهن و بفتح اول بمعنی مکان جوشیدن برآید
آب -
ترباب - بفتح اول ترادیدن آب باشد از کنار
رودخانه چشمه و تالاب اشال آن -
زه کردن ریش و جراحی است - روان
شدن بریم آن باشد -
تربیرین - بالکسر زائیدن و بافتح افتادن و
چکیدن -

باب الزواجر الفارسیه

ترنده - بروزن خنده کهنه و پاره و خرقه -
ترورک - بفتح اول و سکون ثانی پرنده است
سرخ رنگ بزرگی که خشک و بعضی گویند پرنده است
که سرگردان او سرخ می باشد و او را سرخاب نامند -

باب السین

ساو و مضارع از ساویدن بمعنی سودن و سپت
شدن است -
سبک و ح - کنایه از مردم بی تکلف و خندان
و شگفته و طریف و بی کبر و عتاب باشد -
سبوسم - بفتح اول باو و مجهول نشیکه باشد
مانند سبوس که سبب پیوست مزاج در سر آدمی

پیدای شود -
سپردن - کبیر اول و هم ثانی پائمال کردن و
شدن بمرست -
سپساکلی - کبیر اول بازگشتن و پس یافتن -
سپست - بفتح اول و کسر ثانی و سکون ثالث
گیا سب باشد بغایت نرم املس که چار و ارا خوردن
آن فر به سازد -
سپش - بضم سین باو و م پارسی خرنده سیاه که
در سر آدمی باشد و سفید و جامه آدمی باشد -
سپل - بروزن اجل ستم ستور و ناخن پیل
را گویند -
سپوختن - کبیر اول باو و مجهول بروزن فروختن
بمعنی چیر را در چیر یعنی بخت و تقدی و زور فرو
بردن و برآوردن باشد این لغت از اعداوست -
سپلیچ - بضم اول و تحتانی مجهول کفک شراب و جز
آن که بروزی خم شراب و سرکه و مانند آن بسته شود -
ستان حفته - ستان بروزن نشان بر پشت
خوابیده ستان نخته کدک -
ستنبه - کبیر اول بروزن شکسته مردم و شست و شوی
بیکل و لیر را گویند و شخص سخن ناشناس و ستینده
و ستینده کننده نیز باشد -
ستونه - پنج آهنی و چوبی را گویند و ستونه آسیا
میخ که برو آسیا و چرخ گردد -
سیکم - کبیر اول و ثانی و سکون تحتانی مجهول زدن
و چرک در می باشد که در جراحت جمع شود تا نشتر
نزد بر نیاید -
سیرمی - باو و شسته کوهی را گویند که برآید بشته بزرگ بندند -
سروش - بروزن سروش شور بانی را گویند که
در اول پوش از دیگ برآید و نمک چش خورند

سرخه - دانه های سرخ که بر پلک برآید -

سرخکان - باضم دانه ها همچو عدس که از چشم برآید
از جنس طاعون است غالباً مملک نی باشد
سرخک - بواسطه چشم -

سرکار - کارگاه و کارخانه جامه بافان -

سرون - بالفتح شاخ گاؤ و گوسپند و اشال
آن سری - قیف -

سفال - باضم یعنی تخم مست و پوست گردگان
و پسته و بادام و اشال آن را نیز گویند -

سفره آرد - چرمی که زیر آسپا وقت طحی دارند
تا آرد بران افتد -

سگالیدن - بکسر اول اندیشیدن فکر کردن
و دشمنی و خصومت کردن و سخن گفتن باشد -

سکینیدن - بکسر اول و ثانی تراشیدن گزیدن
و بفتح ثانی هم آمده است -

سکو - بکسر اول و ضم ثانی چیزی است چهار شاخ
و پنج شاخه باندام کف دست و دست هم دارد که در میان
تخله کوفته شده از آن باد و دهن تا از گاه جدا شود -

سکینیدن - بالفتح جست و خیز کردن -

سگلانی - سگ لاب و آن بهر تر باشد یعنی
حیوانی است بحری که هم در آب و هم در خشکی زندگانی
تواند نمود و خصییه او را آتش بچکان گویند -

سلسله - بر وزن غله زنبیلی را گویند که خیر باد آن گذرانند

سماروخ - بر وزن و معنی سماروخ است و آن

رستنی باشد که در دیوار های حمام و زمین های
تمناک و زیر پاهای خیمه سرکه و اشال آن روید -

(بهندی چپین و کجی) -

سج - باضم اول و سکون ثانی و جیم جایی را

گویند که در زیر زمین یا در کوه بحببت درویشان

و فقیران یا گوسپندان بکنند و لقب زندان را نیز
گویند -

سج - بالکمه و اول وقت و دایره -

سندان - بر وزن زندان افزاری باشد

سنگران - بر وزن آنگران را (بهندی نهانی) -

سنگ خوار - نام زمینی است که چک سیاه رنگ
و کال آن را که سنگ ریزه میخوانند و بعضی قطعه خوانند -

سنگانه - پرنده ایست کوچک -

سور - باضم هنگامه و جشن و همانی و عروسی و
بزم ایام عید باشد -

سوسمار - بر وزن هوشیار جانوری است مانند

راسو لیکن از وسط تر باشد (بهندی گوه) -

سونش - بکسر نون رنگی فلزات را گویند که

از دم سوبان ریزد -

باب نشین

شانشیدن - بر وزن و معنی پاشیدن بول کردن
شاپاچه - بر وزن و معنی شامانچه که سینه بزرگان

باشد (بهندی انگیا) -

شانه ستور خار - شانه معروف است آن

چیز است باشد که از چوب و غیره سازند اما شانه ستور
خار آن شانه آهنی و غیره خار دار باشد که از آن ستور
را بخارند (بهندی کهر سارا) -

شانندن - بمعنی شانه کردن -

شتانگ - بکسر اول و فتح لام استخوان بلند

که در میان بند گاه پا و ساق واقع است و شتانگ
که از آن بازی کنند کوب گوسپند و گاؤ باشد -

سخ - بالفتح چیز محکم -

شخار - بالفتح قلیار را گویند که صابون نرپلن بکار برند

(بهندی سخی) -

شخولیدن - بمعنی صغیر کردن و فریاد و بانگ

و لغزه کردن باشد -

شکال - بالفتح بر وزن و معنی شغال -

شکال - البتر و قطعه من الذهب -

شکنبه - بالکسر رودگان (بهندی او جبری) -

شکو خیدن - بر وزن خروشدیدن بمعنی خفیدن

و لب در آمدن و افتادن است آدم و شکو خنده

فاعل آن -

شگرفت - بکسر اول و فتح ثانی سبط و بزرگ و چشم

شگوفه سر کودک - علمی است که موی سر آدمی

و موی خزه را بریزند و اکثر کودکان را عارض میشود -

شلم - بکسر اول و ثانی بمعنی صغیر است -

شملیت - شلم (بهندی شلمی) -

شناس - بالفتح خجک یعنی مشک پرباد که زیر شکم

داشتند بر آب بگذارند و بکنند -

شوات - شوار - بالفتح و بضم نیز نام پرده

ایست از جنس مرغابی و آنرا سرخاب گویند و بعضی

بوقلمون را نیز گفته اند -

شوخ - پوست دست و اعضا که بسبب کار

کردن سخت شده و پیه بسته باشد (بهندی شخا)

وشو خکین - بر وزن پوستین پیور -

شوزه - باضم اول خاکل شود و شوزه که از آن بروت زنند

شیر ووشه - ظرفی باشد که در آن شیر دوشند -

شیر زنه - چوبی را گویند که بدان است را بشورند

و بر دم زنند تا مسکه از دوغ جدا شود -

شیرینه - بر وزن دیرینه بمعنی شیرینک که بعضی

سعه گویندش نوعی از جوشش روی و بدن

اطفال بکذا فی البرهان و ثقی الاربعه باریک

که موسی را برینو اند (پندی گنجا) -

باب الطاء

طبا به - طباهج و تبا به ای گوشت نچته نرم و نازک

باب العین

عک - بفتح و ثانی مشدود نام مرغی است از جنس کلخ که ابلق و سیاه و سفید می باشد -

باب الغین

غائر کردن - پشم رازدن و میساختن باشد از برای رشتن -

غر - بالضم مردم و به خایه یعنی شخصی که خصلیه اش بزرگ شده باشد -

غزاره - مکرر اول جوانی را گویند که مانند دام از لیسیمان بافته باشند و پنبه و پشم و کاه و کبرین و مانند آن در آن کنند و از جانی بجائی ببرند -

غرواشه - بالفتح غرواش است که لعلت جولاهاگان و کفش دوزان را گویند و آن گیاهی است که آنرا مانند جاروب بندند که بدان آب و آهار بر جامه که می بافند بپاشند -

غریبان - بالفتح غریبانگ است یعنی گل ولای سیاه که درین حوضها و ته تالاب و جویها می باشد -

غوشم - بالضم یعنی غش است که دانه انگور از خوشه جدا شده شیر و آرد تازه باشد -

غورکس - نوعی از گس سرخ بسبزی مائل و بعضی گویند نوعی از زنبور است که کوچک باشد مانند گس شیم که دو سبز رنگ است -

غوزه - بر وزن موزه گوی نقره را گویند -

غوزه آب - کنایه از جباب است و آن شیشه مانند باشد و بیشتر لوقت باریدن باران بر روی آب بهم میرسد غوزه های آب جمع -

غوک چوپ - دو چوپ باشد یکی کوتاه بقدر یک قبضه و دیگری دراز بمقدار سه و جب که اطفال و جوانان بدان بازی کنند و هر دو سر چوپ کوتاه تیز تر می باشد -

غولک - بضم اول و ثانی مجهول بمعنی غلک است و آن کوزه باشد که سر آنرا بچرم گیرند و سوراخی در آن چرم کنند و تمخاجیان در آن درازان و قمار بازان و امثال ایشان سیم وزری که از مردم گیرند در آن ریزند -

غیران - لغزان از غیر ندین بمعنی لغزیدن است -

غیریدین - با ثانی مجهول بر وزن و معنی خیزیدن بمعنی لغزیدن است بچهار دست و پا و از نوشتن بر راه فتن طفلان و مردمان شل باشد -

غیشتم - بر وزن و معنی بشتیه که جنگل باشد و ستیان نیز عیجوب - بر وزن دیو آواز و صدای بلند در سارا گویند -

باب القام

قام - بر وزن و معنی وام است -

قاناک - فاحر فست از حروف تهجی و ناک بر وزن خاک لفظی است که محبت بیان القصاص موصوف بصفته در آخر کلمات می آورند همچو طریاک و غم ناک مانند آن و معنی آلوده و آغشته هم آمده است و چون قاناک کنایه از سختی است که در آن فاسیا را آید -

قح - مشدود آغ با سکون است یعنی تله و آن آلتی است که بدان جانور گیرند -

قدره - بفتح اول پوریانی باشد که از برگ خرما

و غیره بافند و بر بر و آرمای سقف خانه اندازند و خاک و گل بر بالای آن ریخته بیندازند -

قدرنگ - بر وزن خرچنگ چوبی باشد گنده و سطر و قوی که در پس در کوچه اندازند تا کوزه و ده نگر و دو -

قراخیدن - موسی در بدن بر خاستن در است ایستادن باشد و معنی از هم جدا کردن هم هست -

قوستوک - بفتح اول بر وزن و معنی پرستوک است که خطاف باشد و آن مرغی است سیاه رنگ -

قرفار - بر وزن سرشار بمعنی خیسانیده و نیک تر شده و سرشته گردیده و آغشته باشد -

قزاق - خلاجای و طهارت خانه که بالای خانه حجه سازند -

قزوریم - خاک خاشاک که بدان آتش افروزند -

قزیم - بر وزن مونیر بمعنی کندن و ستردن موسی و پشم باشد خواه از سر و خواه از عضو دیگر -

قزیمه - یعنی بست گره دار (پندی گنجا) و بدین معنی در بیان فریج یافته شد -

قصار - بالفتح بمعنی افسار و آن چیزی است که از چرم دوزند و بر سر اسبان کنند -

قسان - بالفتح سنگی باشد که کار و شمشیر بدان تیز کنند -

قسه - مکرر اول و فتح ثانی و ثالث لریزه خواه از سر باشد خواه از ترس و بیم -

فسوس - مکرر اول با و او مجهول بازمی طرافت و خرد لایع باشد -

فش - بالفتح کامل اسپ و آنچه از سر و ستار بمقدار یک و جب بطریق طره و علان گذارند و بضم اول یال و دم اسپ را گویند -

قلاته - مکرر اول و فتح ثانوی از خلوت است که آنرا

باشیر گو سپند زیند و در فلک (میدر) خوانندش -
 فله - بفتح اول و ثانی مشدود و غیر مشدود بمعنی آغوز
 است که شیر اول حیوان نوزائیده باشد (هندی
 پیوستی) ماقله در ترجمه مترس غلطی چپا است و مافه
 صحیح و معنی در محل آن باید دید -
 فنج - بفتح اول و سکون ثانی و ثبه خایه را گویند
 یعنی بیاری است که بسبب شگافه شدن پوست
 تنک زیر پوستی که بر آن موی زهارست و دود را آورند
 خایه افتاده باشد (عربی قیل و قی) -
 فور - بر وزن مور رنگ سرخ کم رنگ -
 فیرنده - فاعل فیریدن بمعنی خرامیدن و نغمت
 شدن باشد -
 قریدگی - بخت و مال مستی -

باب التفات

چهار بضم اول بر وزن کسار گو سپند گشتی را گویند -
 قلاو - بر وزن تجا و قلا و درست آن سوارانی
 را گویند که بجهت محافظت لشکر بیرون لشکر باشند
 و بعضی رهبر نیز آمده است -
 قوز - گو سپند شاخدار تنگی آلود برهان و غیره
 با بعضی قویج یافته شد -
 قولاج - جمیدن اسپ و قیل و قیل بر حسب
 رفتن اسپ باشد کشف -

باب الکاف العربی

کار کرد و جستن - مخفف کار کردن جستن است -
 کاریز - بختانی مجول جوی آبی را گویند که در زیر
 زمین بکند تا آب از آن روان شود -
 کار - بفتح یعنی کج چشم -

کاره - بفتح زای نقطه دار مطلق منزل خانه باشد
 و علامتی را گویند که صیادان در کنار دام از شاخها
 درخت سازند و چیز یا از آن آویزند تا صید از آن
 بریزد بطرف نم و آن را میخوانند و در عقب آن بنای خود را میکنند
 کاره - خانه و منزل کمین گاه صیاد را گویند -
 کاسموی - موی سبست رویه و موی خوک
 که بدان خرز کنند -
 کالیوه - بمعنی کالیو که نادان و احمق و سرگشته
 و دیوانه مزاج و کمر باشد یعنی مهم -
 کام لگام - جزو لگام را گویند که بوقت کشیدن
 لگام بکام اسپ میرسد (هندی چلیهی لگام) -
 کاواک - میان خالی و بغیر را گویند (هندی کوهلا)
 کبیت - بالک و بفتح و سکون ثانی زنبورسل را گویند -
 کیجه - چوبی باشد که بدان آرد و گندم بریان کرده شده
 را که با چوب آغشته کنند بر هم زنند و بشویند (عربی
 مجروح) -
 کبی - بر وزن صبی میون سیاه را گویند -
 کیان - بر وزن و معنی قبان است آن ترانه
 که یک پایه در دو بجای پایه دیگر یک شاهین آن را میزند
 کیجه - بر وزن و معنی چچی است -
 کنب - بفتح تین تخم بنگ و بنگ (هندی
 بنگ) -
 کتف ساره - موضعی را گویند از پشت اسپ
 که پیش زین بران باشد -
 کنزنگ - بر وزن تفنگ چوبی باشد که گاز را
 و دقاقان جامه را بدان دقانی کنند -
 کر لیشه - بر وزن آتش و کر لیشه چلیپا سه باشد
 (هندی چلیکی) -
 کرد - بالضم قطعه زمینی را گویند که کنارهای آنرا

بلند کرده باشند و در میان آن سبزه بکارند یا
 زراعت دیگر کنند -
 کر کرانک - استخوان نرم که آنرا عربی (خضرم) خوانند
 کرنده - بالضم و الفتح لیف جولا بر گان که بدان
 آبیاری بر تار جامه مانند -
 کره - بفتح تین زنگار مانندی را گویند که بر کونان
 و میوه و اشغال آن نشیند -
 کره - بضم اول و فتح مشدود بچیه اسپ دستور
 و خراغ را گویند و با غیر مشدود گوئی را گویند که با چوب
 بازند و بچیه اسپ و خراغ را گویند -
 کر بریز - بالضم خانه کوچک و خانه علفی باشد و
 پر رختین بر نر گان را نیز گویند -
 کرابه - بر وزن و معنی کجاوه -
 کیسل - بختانی مجول بمعنی روانه و رخصت کردن
 و دفع نمودن هم است -
 کیش - بفتح اول سینه و غل و تکیه را گویند و
 زخم دریش را نیز گویند که بر دست و پای شتر هم
 میرسد و از آن پوسته زرد آب بیرون می آید -
 کشا و رز - بفتح اول بمعنی دهنقان و برزگر و در آن
 کننده باشد -
 کشا و رزی - برزگر -
 کشته - بالکس شفتا لود و لود و در دود لود
 اشغال آنرا که دانه آنها را بر آورده و خشک کرده باشند -
 کشفلیه - بر وزن تخمین جانور کی باشد آنی که سر و
 تنه مدور و دمی باریک دارد و گویند بچیه و معنی
 گویند که نوعی از ماهی باشد که آن را سنگ لاهی
 خوانند -
 کف سنگ - مقدار یک مشت که آن را در دست
 کفشیه - و آن را روی باشد مانند زنگ که طلا

و تفرقه و فلات دیگر السبب آن با لجم شوند کنند
و بعضی گویند که قلعه دار زیر است و بدان شکستنی
طردن مس مریخ را لجم کنند -
کفک - بفتح اول و ثانی یعنی کف باشد و آن
چیز غلیظ که بر روی آب شیر و امثال آن
نی نشیند و از جوش غلیان دیگر بهم میرسد -
کفلیه - با تخانی معروف بر وزن دهنی یعنی کفلیه
باشد که چمچ سوراخ دار است -
کفه بفتح ثانی خوشه های گندم و جوی را گویند که در وقت
خیزش کوفتن آنها کوفته نشد باشد و از یک کزن آنها را بگویند
کلاموش نابینا - کور موش صحرائی و دشتی باشد
چه کلاموش است و صحرا را گویند و کور موش نوعی از موش
باشد بغایت گنده و بد بو و کریمه منظر و پرزها
بهر آن نیاید (بهندی چمچ ندر) -
کلچ - بفتح باجم فارسی چرک که بدست پاندا
نشیند (عربی و سح) -
کلو - بضم اول و ثانی با مجهول نان بزرگ روغنی
را گویند -
کلیدان - با کسر آلت لبست کشاد و در بلوغ
در کوچ و امثال آن را گویند -
کما سم - بفتح کاسه چوبین -
کمر سار - کمر بست از آنکه معنی منطقه و از سار
که معنی سر باشد یعنی سر کمر بند -
کمیر - بر وزن گزیش را گویند برنی (بول) نهند
کنانه - بر وزن زمانه یعنی کنه باشد -
کنجاره - بر وزن خساره یعنی کنجاست که نخاله
و قفل تخم کج و هر تخم که در عن را کشیده باشد
درهندی کله -
کنبائیدن - بفتح کشائیدن و بر جانیان

هم هست -
کنده - بر وزن بنده گوی را گویند که گرد حصار
و قلعه و لشکر گاه کنند و گوئی که بریز زمین بدرازا
کنده باشند -
کنگاش - بکسر اول و سکون ثانی بر وزن یعنی
گنج است که صلاح و مشورت باشد -
کنه - بفتح اول و ثانی جانوری است که بر بدن
گو سپند و گاو و غیره می چسپد و مانند پیش خون
خورد (بهندی کلنی) -
کوپه - با و او مجهول چیز را گویند که بدان چیز
کویند -
کوتنگ گازر - چوبی است که گازران بدان
جامه را کو بند یعنی دقانی کنند -
کوک - با لضم و ثانی مجهول کا هو آن تره است
که خوردن آن خواب آورد -
کول - بضم اول با ثانی مجهول یعنی تالاب و آبگیر
بود کولاب کز لک -
کوم - بضم اول گیاهی باشد خوشبوی -
کولانج - بمعنی کمانج و آن نانی است معروف که
بر روی آغز و زغال پزند -
کیک - بفتح اول و سکون ثانی مجهول است
که برادر پیش باشد (بهندی سپو) -
کیمخت - بکسر اول با ثانی معروف و ضم ثالث
پوست کفل -

باب الکاف الفارسی

گازر - آلتی که بدان طلا و نقره و مس غیر آن ببرد
و قراض را هم گفته اند -
گاو چشم - نام گله است که آنرا درشت بوی باشد

و در روز نباشد و هم گله را گویند که بیرونش سفید
در و نش زرد می باشد و بعضی عین ابقر نامند -
گاو دوشه - بمعنی گاو دوش است و آن ظرفی
باشد که در آن شیر دوشند -
گران جان - کنایه از مردم سخت جان و
مردم بسیار پیر و سال خورده در عرشه ناک و مردم
فقیر و بیمار و از جان سیر آمده را نیز گویند -
گرنیز - بضم اول و ثالث مکار و خیل را گویند
و بمعنی دلیه و زیرک و دانا و بزرگ هم آمده است -
گرو باد - بکسر اول با و ی باشد که خاک را
بشکل مناره بر آسمان برد -
گرو و نچه کوک - العجالة الی یارب علیها
البصی -
گربنج - بضم اول و کسر ثانی برنج خورونی -
گرو همه - بضم اول با و او مجهول بر وزن و معنی
گلوله است مطلقا خواه گلوله رسیان خواه گلوله
توپ و تفنگ و گلوله کمان و گلوله خمیر تان و
بنیبه و امثال آن باشد -
گزن - بفتح اول و رختی باشد که بشیر در کنار هاس
آب رودخانه روید و آنرا بجرنی (طرقا) خوانند -
گشتن - بضم اول و سکون ثانی بمعنی زربا باشد که
بمقابل ماده است درخت خرمای نر که بجرنی (طل) گویند
گشتنی - بضم اول و سکون ثانی و ثالث تجزائی بر شرف
جانور زربا باشد و با کاد بمعنی جفت شدن حیوانات یا هم
گشتی درخت خرمای نر می گویند و نر بخت داده اول
گلخن - بضم آتش خانه و آتش گاه حمام را گویند -
گلخونه - بر وزن و معنی گلگونه است که غازه باشد
و آن سرخی را گویند که زنان بر روی مالند -
گلومی آسیا - سوراخ وسط آسیا را گویند که در آن

از ان راه ریزند تا آس گردد -
گندم مایه بکیده بر وزن کلیچ یعنی آرد -
را گویند که گندم آنرا بریان کرده باشد -
گندنا - کاسنی -
گندگلانج - بالضم شمس را گویند که در زبانش
گرفتگی باشد (هندی کوتلا) -
گولیدن - نمورن بالیدن نبات و حیوان -
گوز هندی - بالفتح تاجیل (هندی ناریل)
نه اخروث یا اکروث که در منتهی الارب حاشیه صراح
در ترجمه راجع واقع شده -
گوش ماهی - از جمله حیوانات صدفی (هندی
گوشکا) اما در زبان بعضی صدف آمده -
گوشوار - زبوری که در گوش آویزند (عربی قرط)
گوه غلطان - گوگرد و گوگرد گال یعنی جانوری است
که سرگین را گلوله کند و بگرداند و غلطان غلطان
بسیار خرد و بجزئی خفصا نیز گویند (هندی گبرلا)
گوی - بر وزن موی یعنی تکی باشد که گوی گریان
است و طلق گلوله را نیز گویند گو یک تغییر آن -

Checked 1987

لاس - ابریشم فرو مایه باشد (هندی گودر و جنبی
از ابریشم نیز هست -
لایخ - کپزل و طرافت و خوش طبعی باشد -
لانه - خانه زنبور -
لیمیشنه - بر وزن همیشه لیمیش یعنی لوشه است که
بر لب اسپان نهران بدخل گذارند و بچند بغل کنند
لیم - لیم اول و سکون ثانی یعنی گن و آن علفی
باشد که در آب روید و تیزی دارد و ازان حصیر
بافند و بر سر آن مانند لیم جمع شود و مانند ذرات

پنبه برهوارود -
لختیان - از لختیدن یعنی لغزیدن باشد -
لغج - بالفتح یعنی لب گنده و سطر باشد -

باب لایم

ماویان - ماده اسپ -
مازه - استخوان میان پشت را گویند و پشت
مازه یعنی مازه پشت (هندی ریڑھ) -
ماشوره - با و او مجبول فی ولوله -
مافه - چوبی را گویند که در پس در خانه نهند
تا در کشوده نگرود -
ماکو - سبست افراز جولا برگان باشد که بدان مافند
ماله - افزای که گلکاران بدان کاه و گل و گل
و آهک بر دیوار مانند -
ماهیانه - ماهیابه یعنی بای موحده نان خورشی
است که از ماهی سازند -
مته - بفتح اول مشد و کرمی که در شکم افتد
(عربی سوس) -

مردم چشم - نقبه که در وسط طبقه عقنبیه است
(هندی پتلی) گویند -
مرزنگوش - بالفتح یعنی گوش موش و آن
نوعی از ریجان است در غایت سبزی و خوشبوی
و گل کپوشی دارد و برگ آن شبیه بگوش موش است
مرگامری - بفتح هر دو میم بایاے مصدر
بلاے عام و مرگ عام که بحرانی (طاعون) گویند -
مرو سیدن - با و او مجبول عادت کردن بچیز
در پنج برون در کاری بوقت بی چیزی مفلسی -
مرفران خورون - اندک اندک میده خوردن
مرو گانی یعنی نوید و بشارت مرده باشد -

که خبر خوش است -
مشت آب - یک کف دست آب -
مشک زمین - بچ گیاهی باشد نبات خوشبو
(هندی موتلا) -

مغ - بالفتح یعنی شرف باشد -
مغندگی - یعنی سکون ثالث مصدر مغنده
و آن گری و گنده را گویند که بر اندام مردم از
گوشت مانند گردگان برمی آید و بعضی گره و گند
کو حکا گفته اند که در میان گوشت دگاری رزیر است
مانند تشیل ماهی میباشد و بحرانی (غده) گویند و مراد
بلند بر آمدن چیزی بصورت آن -
مقل - بالضم بوی جودان و آن صمغ درخت
است بقدر درخت کند (هندی گوگل) -
منکیدن - بفتح اول آهسته آهسته در زیر لب سخن
گفتن از روی قهر و غضب نیز از بی حرمت زدن -
موش و ملان - چیزی که در آن نقش و نگار
مانند دندان موش باشد -
موز - بالفتح میوه است معروف (هندی شش
کیلا) گویند -
میتین - بر وزن پیشین میل آهنی باشد که بدان
سنگ تراشند و بشکا فند و بکنند -
میریدن - باثانی مجبول یعنی شاشیدن و
بول کردن باشد -

باب لئون

ناخنه - یعنی ست از امراض چشم و آن گوشتی باشد
که در گوشه چشم هم میرسد و تدریج تمام چشم را میگیرد -
نان جامه - الرجل الذی یخیم بطعام بطنه -
تا و نادان - تا و بر وزن گا و جوی آب را گویند

و بمعنی خرام هم آمده است که رفتاری از روی ناز باشد و نادان امر نادانیدن است بمعنی خرم کردن و خرم دادن و مانده گردانیدن باشد و نادان رفتن کنایه از خرابان رفتن است -
 ناویدن بمعنی خرامیدن و باز رفتن و خرم شدن باشد ناوه - دانه گندم و خسته خرما -
 نرسک - لغتچین و سکون ثالث نام غله است معروف (هندی سور) -
 نرمه سر کوک - یعنی موضع که از تارک سر کوک می جنبد -

نره - آله تناسل -
 نشتر - بر وزن متر مخفف نشتر است که آلت قصه کردن حجام باشد و نشتر کنایه از ناب کنت نشتر - بالضم باد و معدوله نشوار بالضم است یعنی آنچه شتر و گاو و گوسفند و امثال آن خورده باشند و باز از صده بدن آرد و بخانید و فرو برد (هندی چکانی) -
 نشکوره - یکبار اول و کاف فارسی افزاری است صحافان و کشف و وزن و سر جان را که بدان پوست را بر ندرت بر آشد -

نغز و ج - بالضم چوبی باشد که خمیر نان را بدان پس سازند (هندی بلین) -
 نکاب - بالکسر سله که باند ام نجه دست و وزن و میر شکاران بر دست کشند بحجت برداشتن باز و شاپین و امثال آن -
 نمکده - بر وزن فلکده بنحیه دور دور و کشاده -

نواله باغخنده - بالکسر یک باغخنده که گلوله پنبه حلاجی کرده باشد -
 نورو - لغتچین و سکون ثالث چ و تاب و چمی که در چپه افتد و نام افزاری است جولا بگان را و آن چوبی باشد و در طولانی یعنی اسطونی که بر قدر که از پارچه بافته باشد و بران چوب پیچید -
 نهالین - نوع از لستر -
 نیمه کاره - هر چیزی را تمام را گویند و دو شیدن شیر نیمه کاره کنایه از دو شیدن بعضی شیر و باقی داشتن بعضی در پستان باشد -

باب الواو

واو - بر وزن و معنی با و ج چوب بندی را گویند که تیاک انگور را بالای آن اندازند (هندی چکان) -
 وشیج - بر وزن تدریج پرند است شبیه به تپو لیکن از تپو کوچک تر است -
 وکرکاک - بر وزن افلاک مرغی است درنده و در اشیر کنجشک خوانند و بعضی گویند مرغ مردار خوار است -

باب الیاء

یهر از خانه - چیز است که باشکنبه گو سپند باشد و شکنبه را نیز گویند -
 یهر نیمه - بر وزن و معنی خزینه که نفقه عیال یعنی روزمره که بحجت زن و فرزند مقرر کنند باشد -

یلمه - لغت اول و فتح ثانی مشد و ستن گلو و قواف باشد (هندی چکی) -
 یهماره - مخفف همواره همیشه و دائم -

باب الیاء

یاره - دست بر خن (هندی کلنگ) -
 یازیدن - بر وزن و معنی بالید است که بخو کردن باشد و معنی قصد و آهنگ بلند شدن است -
 میچم - تگرگ (هندی اول) -
 میخنی - لغت اول و سکون ثانی بمعنی نخته باشد و بعضی ذخیره هم آمده است و آن هر چیزی باشد از مال و زر و اسباب و غله و حیوانات و غیره که آنرا نگاه دارند تا بوقت حاجت بکار آید -
 میر - لغت اول و سکون ثانی را گویند که در اندام آدمی و چیزهای دیگر هم رسد -
 میراخ - لغت اول و سکون ثانی را گویند که از بسیاری سواری قابلیت آن پیدا کرده باشد که بر سواری شده از جای بجای ایستادگن یعنی نزدی بر بند میر - بر وزن گز گیسای باشد بر خار که با طراوت خیمه و جایگاه نهند که مردم و جانور نتوانند آمد -
 یوت - بالضم مرگ عام ستوران را گویند چنانکه مرگ عام مردمان را و با خوانند -
 یویر - لغت حیوانی است شکاری که چک از بنگ (هندی چکان) -
 یوغ - لغت اول و سکون ثانی را گویند که بر گردن گا و زراعت و گا و گردون گز ازند - فقط -

خاتمه الطبع - حمد و شکر بخدا می راسز است که انسان را بنطق لغات مختلفه سرافراز فرموده و لغت عربی را بر همه لغات ممتاز نموده و صلوة و سلام و لاتعه حسنی را بجاست که بکلام مجز الفصام بر صحت عربی ممتاز شده و بجوامع الکلم سرافراز اما بعد این رساله موخر قرآن فرهنگ صراح ماه بیع الاول ۱۳۳۰ هجری قمری است و چاپخانه بنیاد علی صاحبها الصلوٰه و التحیة در مطبع قیومی واقع کانپور در م مطبع مشرقی محمد علی قیوم حاسله الدوا است تمام نیامد بارگاه خالق حمد محمد الدین عفی عنه علیه السلام برکت و توفیق الهی که در

نورالنباح فی اغلاط الصحاح

بسم الله الرحمن الرحيم

صراح همه لغات حمد خالق انکاشا نیست که در الجوامع مضامین الحکم قطره است از قاموس نوال اول شاده عن اللسان والقلم و صحاح تمامه کائنات لغت فائق الموجودات است که بران قاطع جوامع الکلم ذره است از آفتاب کمال او صلی الله علیه و آله وسلم اما بعد بحمد پر سر پا گناه محمد سید الله عفا الله عنه باجناه و وقفه لما یجبه ویرضاه بخدمت جوهریان گوهر معانی و مبصران جوهر نکتہ دانی عرض میارم که کتاب کامل النصاب صراح ترجمه صحاح جوهری تالیف ابو الفضل جمال قرشی محمد بن خالد ادیب لغوی که تالیفش در سنه شصت و هشتاد و یک هجری قدم بر راه اختتام گذاشته و رافاده معانی لغوی و تراجم عبارات عربیه بلیغات فارسیه نظیر خود نداشته است و مزید اعتبار و اشتیاقش بجدی رسیده که متمدن و محول علیه بپوران نام از خاص و عام گردیده بل کمتر کسی از مؤلفین بوده باشد که در کیفیات خود با وجود تیسیر بیان آهنا و نفرموده و این بحیران در زمانیکه تالیف تاج اللغات از سر کار شاه اوده مامور بود و هنگام تفحص بعض معانی برجندی از مسامحات آن اطلاع یافته مکنون خاطر میگردشت و اظهارش را بنظر اسادت اوب و نقدان مخاطب

حیث می پذیراشت تا آنکه بعضی از دوستان سلیم الطبع که طی کشف از فرمایش ایشان ممکن نبود باستماع بعضی از آنما دل خوش فرمود و بغایت پسندیده با لغت اصرار ب ضبط و تحریر اینما از حد نمود که در آخری چند از آنها حواله سینه قرطاس کرده شد و غرض صلی آنست تا ناظرین انصاف پرست بی تحقیق حاشش برده اند استناد معانی غیر صحیح یا زمانند و نشود که از اشتباه اعتبار تفتی نکرده قدم در راه غلط گذارند نه استعلا فی نفس الامر خویش و تخطئه مصنف فضائل کیش که کتابش من حیث الافاده آتش و دودی ناپرست است مع ان ایزد قلما بخون عن الخطیات بقدر خبر نا نا اعمال بالنیات و سیمتا بنور لصباح فی اغلاط الصحاح و طویلتا علی قدره و مقاله مستعینا بالله فی الجلاله اما المقتضی فقصما عشرة فوائد فائدة اول نام این کتاب الصراح من الصحاح است و صراح با هم معنی خالص از هر چیز باشد و در او از صحاح کتاب جوهر است که مکسر صاد شهرت دارد و آن جمع صحیح است یعنی لغات صحیح از آنجا که کوفتش باریا و لغات صحیح التزام کرده است لهذا نامش صحاح گذاشته میجایانکه در خطبه اش میگوید او دعوت فی هذا الکتاب ما صح عنده من هذه اللغة و دلالت میکند بران قول نورالدین علی بن محمد

بن اعلیف المکی که در مدح قاموس گفته قدره محمد الدین فی آیامه من بعض انحر علمه قاموسا و بهت صحاح الجوهری کلنا به سحر لمدان عین القی موسی چه تازی و بهت و های کا نهاد دلیل است بر جمع بودن صحاح کسور و بچین دلالت میکند بران قول صاحب صراح و خطبه اش فی اربع مجلدات ضخام صحاح کاسما غیره سقام زیرا که صحاح بالکسر جمع صحیح و عبارات حضرت مجلدات واقع شده و قوله کاسما دلالت میکند بر معنی که اسمش نیز بالکسر است و بعضی از باب الفتح معنی صحیح خوانده اند خطیب تبریزی گوید کتاب الصحاح بالکسر و هو المشهور و هو جمع صحیح کمالی و ظراف و لقال الصحاح بالفتح و هو مضر لغت صحیح استی لعله العلامة السیوطی فی منزه اللغة و بعضی خویش را باین جهت ترجیح میدهند که ضمیه مفرد بجانش راجع میکنند چنانچه درین شعر که در وصف صحاح گفته اند مع عمل الصحاح و حازنی ترتیه به قصص السباق لما به لم یسبق به اما یحتمل که ضمیه ترتیه باعتبار کتاب راجع بصحاح باشد و در مصیوت استدلال نمیتواند باشد باجماله بالکسر اطهر است پس آنچه صاحب منتخب گوید بالفتح صحیح است و همیش غیر ظاهر و مخفی نماند که لغت صراح مقدم است بر تالیف قاموس چه صراح چنانکه

لغة التالیف قلم الحرف
اشبهت جواهر بود است
داران را سحر از تالیف
نموده اند و از آنجا
را حجاب صحت آن
در وقت تالیف
بن کتابت و تالیف
از این جهت که
در وقت تالیف
از این جهت که

گذشت در بحث شصت و هشتاد و یک جری تمام یافت
 و صاحب قاموس قدم در عالم وجود بنی مقصد
 نوزده گذشته و سبب مقصد و مقصد عالم غانی را در گذشت
 آری چون تالیف صحاح قریب سه صد سال مقدم
 بر تالیف صحاح است چه تاریخ کتابت صحاح از دست
 جوهر حسن سه صد و نود و شش در نسخه ملک معظم یافته اند
 و تا زمان صاحب صحاح بسیاری از جوشی صحاح تالیف
 یافته بودند پس غیب نیست که بعضی از آنها بنظر مصنف
 علام در آمده باشد فائده دوم این کتاب بر ترتیب
 صحاح جوهر است که موجود این طرز خاص در بیان
 ابواب لغت او بوده است یعنی حرف آخر ابواب
 اولش را فصل قرار داده مجرد و مفید را در یک ماده
 می آورد و لهذا در خطبه اش فرمود علی ترتیب لم سبق
 علیه و تهذیب لم اغلب علیه آری در بعضی جاها با رعایت
 مجرد را هم در شملانی مجرد نقل میکنند مثل آنکه بعضی
 در عصر آورده بخلاف صاحب قاموس که جاگاهان ذکر می نماید
 و همچنین که ترتیب اول آخر بر پایه ترتیب افساط را نیز
 از دست نداده الا ماشاء الله و همچنین صاحب صحاح بعض
 جاها بمقتضای شبریت از نقلش برخلاف اصل ترتیب چنانکه
 حلی را بر حلی مقدم آورده حال آنکه در صحاح ترتیبش
 بر عکس بوده است و هو القیاس و همچنین قطیر را که
 جوهری بعد از آورده است صاحب صحاح قبل از
 بعد از قطیر آورده که هونی کثیر من نسخ اصحاح و اصحاح
 اما از کلام صاحب قاموس معلوم میشود که ترتیبش
 مطابق ترتیب صحاح جوهر است زیرا که در نظر میگوید
 و ذکر الجوهری بده اللفظه بعد قطیر و هم یعنی ذکر کردن
 جوهری قطیر را بعد قطیر مافصل غلط است حق ذکرش
 بعد از است و قطیر میگوید ذکر الجوهری قطیر بعد از ترتیب
 غیر جدید و ابواب بعد از هم را پس باید در نسخه که اصحاب

قاموس رسیده همچنین بوده باشد فائده سوم در
 عبارت مشکله صاحب صراح که در اول کتاب آورده
 قوله و ترجمت بالفارسیه مفردات اللفظ من ابوابها
 اثنتی ای الاسم و الفعل و الحرف قوله و خدمت
 عن الاسم و المصدر حالة التحریف آتة التعریف
 یعنی دور کردن اسم جاد و مصدر که این لغت عربی را
 باللام نقل میکنند در حالت نقل از عربی به فارسی آنکه
 تعریف را که عبارت از الف لام است یعنی در صحاح
 مثلاً الضرب و الاسد بالفت لام مذکور است درین
 کتاب ضرب و اسد بدون الف و لام مذکور میشود
 پس مراد از تحریف در اینجا نقل کردن است و بعضی گفته اند
 معنیش حرکت آوردن است فافهم قوله در دست
 عن اختلاف ابواب ثلاثیات لمصادر بعین غنیت
 بهما یعنی فعل الماصی و المضارع اذا اختلفت
 بینهما واقع و رمت اختلاف حرکاتهما اولاً ثم فیت
 انواع تلك الحركات بحسب لاتها ثانیاً لمجرد الرقم
 و ثانیاً فی الکتابه و سیم یعنی نوشتن بر سه نمیز کردن
 یا سهای مختلفه ثلاثی مجرد و عین بدین شکل
 (ع ع) که اراده کرده ام از عین اول عین کلمه
 فعل ماضی و از عین ثانی عین فعل مضارع زیرا که
 اختلاف همین هر دو واقع میشود و نوشتن زیر و بالای
 هر دو عین مذکور حرکات مختلفه آنها اولاً با تلفظ کردن
 انواع حرکات مذکوره را بحسب حالات ماضی مضارع
 ماضی دیگر زیرا که صرف رقم گاهی متروک میشود در کتابت
 و سیم و شنبه میگوید یعنی اولاً حرکت خاص عین هر دو را
 زیر و زبر و پیش نوشتن بعد سبب عدم اعتماد بر مجرد
 کتابت تبصره و تفسیر انواع حرکات پر ختم از حروف
 و ک و ض پس هر چه از اینها اول مذکور شده از ان فتم
 کسر و ضم عین ماضی مراد شده شد و هر چه بعد از آن ذکر شده حرکت

مضارع قصد کرده اند قوله و اصلحت ابواباً فیه من
 موضع الاوای و الثانیة بین العینین یعنی اینجا که از (ع)
 دو عین ماضی و مضارع و از (ک و ض) حرکات ثلثه
 اصطلاحی مقرر کرده شد همچنین در رقم هندی یعنی ۲۰ چنانکه
 نزد اهل حساب متعارفست بعد حروف مذکوره که فرود
 تا دلالت کند اولی بر حرکت عین ماضی و ثانی بر حرکت عین
 مضارع مثلاً عین عین عین عین (ع ع ک و ض) باید دانست
 که قیاس نیست که تحریرین سه ۲۰ بعد حرف اول و ثانی
 مذکور جدا گانه باشد چنانکه در نسخ مطبوعه درست کرده اند
 لیکن در نسخهای مکتوبه عقیقه و جدید به بدین شکل دیده
 شد (کاف فاضه فاکه) یعنی الف را با آخر حرف اول وصل
 کرده اند و همچنین به سه ۲۰ و با آخر حرف ثانی اما اتصال
 الف با قبلش موافق قیاس کتابتست بجان تمام
 علامت ثانی با قبلش که بحسب قیاس نیست مگر
 در یک نسخه عقیقه مکتوبه بخلاف کتب شاه قطب اعظم
 مودود که تا نصف کتاب بحسب قیاس دیده شد و نصف
 دیگرش موافق نسخهای متعارف بود قوله مع ریا
 ان المصدر من باب احد و با بین ترجمه اش ظاهر است
 و مراد از با بین تقدیر با بست خواه دو باشد یا از اند
 این بیان را بدو قسم می آرد یکی آنکه بهر دو باب شمار
 بحروف نمایند مثلاً لغوب نده شدن (ع ع و ض)
 و ک و ض (۲) و ک و ض بافتن جامه (ع ع و ض و ک و ض) دوم
 آنکه جانب و م بلفظ عکس اشاره میکند مثل آنکه میگوید حجت
 سیتیمیدن (ع ع ک و ض) و عکسها بجای ک و ک گاهی
 هر دو را در بیان ابواب جمع میکنند مثل شیخ زینی و حریری
 (ع ع ک و ض) و عکس (ض ۲) و عکس (ض ۲) و عکس (ض ۲) و عکس (ض ۲)
 کتاب صراح اگر چه بطر فاضله صحاح است پس ظاهر از کلام
 مصنف آنست که از معانیش چیزی نگذشته الا اشار
 سندر اخذ کرده چنانچه میگوید ترجمت الایا بلفیه الا انتخاب

اینجا قصد کرده ام در بیان
 اختلاف الفاظ صحاح و کتاب
 معانی که بعضی از آنها داشته
 اند و تمیز کردن از مطالب
 و درستی بخانه و مالک
 اعراض از اشتباهات
 اشتباه از اشتباهات
 و کلمات و اقوال صحاح
 و تلفظ

و تجمیع الاطالع والاطالب مع ضاعف الاستشهاد
 بالاشعار دون الامثال والآیات والآثار مکرر ترجمه
 لغت التام و هو الملام که در صحاح موجود است از مصنف
 علامه کیسرا قطب شده و همچنین ترجمه لغت از او به تاء
 نیز بسیار است که از غیر صحاح نیز می آید و در بعضی اشعار
 میکند چنانکه در معنی اقاله میگوید و در گذشتن گناه و
 لم یات هذا المعنی فی الصحاح و محمل الیوان ذکره از او
 فی المصادر و هم ازین قبیل است آنچه در دفع آورده که
 شنیده ام از کسی که نصاب تام در عربیت دارد که در
 و در هر دو امر است یعنی ترک کن لیکن دفع تبرک
 شے قبل علم و در تبرک آن بعد علم در وایت است
 که بعضی از امام فخر رازی را پرسیدند در آیه ان دعون
 بعلا و تدعون حسن الخالقین چرا و تدعون حسن الخالقین
 نفرموده حالانکه نظیر حصول مجابست اقرب الی الفصاحه
 بود جواب و او زیرا که شکر کن با وجود علم آنکه خدا رب
 ایشان و رب پران ایشان است و او ترک کرده
 عبادت اصنام اختیار کردند و این معنی از تدعون
 حاصل میشود و از تدعون گاهی بدون اشعار ذکر میکنند
 مثل تکفیر بجهنم منسوب کردن بکفر و عصیان تصغیر
 فوط و دبع و دباغ و دباغت بجهنم رنگ سبز دادن
 جامه و عرق بجهنم دست بنا و سفاک بجهنم بسیار خورنیز
 و نوت بجهنم فرج زن که در صحاح نیست آری صاحب
 تماموس نوت را بمعنی گوشت پاره مانند فرج زن
 که آنرا ختنه کنند آورده لیکن چون زمان مصنف
 علامه مقدم بر زمان صاحب قاموس است لا محاله از
 کتاب دیگر آورده باشد فاعلمه هم گاهی لفظه از
 بانی نقل میکند که اثرش در صحاح و تاج المصادر و غیره
 از مشهورات یافته نمیشود مثل نو را بجهنم فرمایم
 شدن و فعل که از نصر آورده چنانکه گفته (ع بعضها)

این عبارت صحیح است
 و در صحاح و تاج المصادر
 و غیره آمده است

و فتح الاول) حالانکه در معتبرات مشهوره از کرم دیده
 شد و بس فاعلمه ششم مصنف علامه گاهی بیان
 حلیه لغات لفظ موعوم غیر مراد میگوید مثل الکلوب
 و الکلاب بالفتح و الضم و همچنین انقص و النقصان
 بالفتح و الضم که فتح کلمه اول و ضم کلمه ثانی مراد میدارد
 حالانکه ظاهر فتح و ضم حرف اول از هر دو کلمه متوهم
 میشود و مثل حوب ثلث لغات بانگ برزدن شتر را که
 مراد از ثلث لغات مثلثه الباست صرح صاحب القاموس
 مندا تا هر با حرکات سه گانه اول متوهم میشود و چنانکه
 در حصره و دلالة و امثالها گویند فاعلمه هم گاهی
 در ترجمه لفظ موعوم غیر مراد می آید مثل رونه بالتسکین
 و الحمره کذا رجحت که مرادش گلزار کبک کاف عجمی بجهنم
 گل دلای شدیدیست حالانکه و هم جانب کلام الضم
 هم میرود و ل این لفظا شهرست فاعلمه ششم
 مصنف علامه بیشتر ترجمه با لفاظ غیر مانوس این
 زمان میکند و لذا اصحابان طبع شکر الله سیم در نسخ
 مطبوعه تراجم آنها با لفاظ مستعمله کرده اند لیکن با انچه
 بسیار از الفاظ غیر مانوس باقی مانده که مترجم نشده
 اند مثل نبی بضم نون و کسر با در ترجمه قرآن چنانکه میگوید
 قرآن جمع کردن دینی انبی و آن کلام خداست خسر و
 گوید ع ای که نبی گفته و گفته و امثال آن چنانکه
 بر تنبیه مخفی نیست فاعلمه هم عادت لغویان است
 که از بالفتح و بالضم و بالکسر فتح و ضم و کسر حرف اول
 و سکون ثانی مراد میدارند و گاهی یک بعد ثانی الف باشد مثل
 نشافه بالضم و کتاب بالکسر و زهاب بالفتح یا آنکه صیغه
 ظرت یا آله بود یا فاعل یا مفعول مزید ثلاثی یا رباعی
 باشد مثل سجد و مرج و محسن کرم بالکسر یا بالفتح که در اینجا
 فقط حرکت بر اول یا فقط حرکت بر غیر اول مقصود
 دارند و از بالتحریک و بحر که بفتحین مراد می آرند فاعلمه

و هم صاحب صراح جایکه عبارت صحاح را مشکل و دشوار
 میدانند بمنزله احتیاط عبارتش را بعینها بدون ترجمه
 نقل میکند و همین است علت خلط فارسی و عربی
 درین کتاب کما لا یخفی علی ناظر الصحاح و الاصرار
 اما با اینهمه احتیاط قلمش در بسیاری از تراجم از جاده
 راستی بر گران افتاده و بر تصدیق این مقاله آنچه
 درین رساله مذکور خواهد شد شاهد عدل است ازینجاست
 که صاحب کشف الظنون می نگارد صاحب الصراح لم
 یامن من الخط و الخطا اگر چه بعضی از آنها بحض اقتضای
 جوهری بغیر تحقق نظر سر زده مثل آنکه عفات را جای وقت
 آوردن سبی آورده چنانکه خواهی دانست جوهر
 اگر چه امام فن و محقق زمن است لیکن بسیار از ناظرین
 مثل بدوق تبریزی هر دو محقق فیروز آبادی و غیره خطبه
 اش پرداخته اند و بعضی مثل ابوالحسن بن یوسف و غیره
 بجهت بر صلاح ظلمایش برگماشته اما حق آنست که قبول
 امام احمد بن حنبل کیست که عاقل باشد که از خطا و تصحیف
 کتابی از سستی خالی نمیشد خصوصاً مجلدات ضخیمه اما وجه
 مسامحتش را چنین گویند که جوهری بعد تالیف صحاح
 تا باب نضاد نظر ثانی انداخته و تمیز میش پرداخته بود
 که دوسو سه اش در گرفت تا آنکه بالا لای مسجد نشینا پور
 برآمده آواز داد و ایها الناس انی عملت فی الدنیا
 شیئاً لم یبق علیه فاعمل للاخره امرالم اسبق علیه
 پس هر دو صراح باب با وودفته کلام ساخته و بر
 گرفته محکم است بزرگ طیران خود را از بالای بزم زمین
 انداخته لال کرد و لذا باقی کتابش مسوده غیر منقح مانده
 که شاگردش بر ابراهیم بن صالح و راق از خیر سواد بر صفح
 بیاض کشید و خطاها نمود کذا فی کشف الظنون و درین علوم
 و غیره و مقتضی این توجیه آنست که از اول کتاب باب
 ضاد از عیوب سالم باشد و بهر کمتری اما مقاله فخطو تیه

شرح
عزیز
نشین
کتاب
تورالعصباح

شتر اقول صحیح چنین است چون بر حسب برای شتران
یعنی بانگت زدن مطلق که معنی مصدر است و مراد
از لغات شمشه با حرکات سه گانه آخر کلمه است
که حرف با باشد نه با حرکات حرف اول زیرا که عبارت
صالح نیست خوب جبر لابل فیه ثلث لغات خوب
و خوب و خوب و این عبارت دلالت بر مدعا
مذکور می دارد چه نکره در مطلق لغویان معرّفه می باشد
و معرّفه نکره یعنی اگر در بیان معانی گویند اجل مراد
کوه مطلق می باشد و اگر گویند جبل مراد کوه خاص
می باشد و بناء علی هذا چون جوهری زجر آورده نه الز
پس مرادش زجر خاص خواهد بود نه زجر مطلق صاحب
قاموس گوید این لفظ در اصل معنی ابل بود بعد
از جرش استعمال یافته و در تاج اللغات از جزری
نقل کرده اند خوب زجر شتر زجر می نکره زحل زجر باقه
قول ختمه ثلث لغات نور در یک و ابر و سر بند
اقول عبارت صحیح چنین است آینه و آینه و آینه
طریق من رطل و سحاب او خرقه کالغصابه یعنی
نور در یک یا ابر یا پارچه مانند سر بندای در عرض
پس قول مصنف و سر بند خالف است اصل خوش
را و عبارت قاموس نیز مطابق کلام جوهریست پس
مصنف علام ترجمه خرقه کالغصابه که صرف بلفظ
ساخته هیچگونه صحیح نیست قول سحاب بالکسر گران
بند که بی جواهر باشد اقول صحیح چنین است گردن
بندیکه از سنگ و قفل بدون جواهر سازند چه عبارت
صالح نیست اسباب مالو خدن سک و قفل
لیس فیما من الجواهر شی و در بعض نسخ چنین دیده شد
قلاوة تخت من سک و غیره لیس فیما من الجواهر
شی و صاحب قاموس گوید سحاب ککتاب قلاوة من
سک و قفل و محلب بلا جوهر یعنی گردن بند جواهر

که از میخک و قفل و محلب سازند اما از هر می گوید
سحاب نزدیک بر قلاوه را گویند خواه جوهر در آن
باشد یا نه و نزد بعضی سحاب از قسم تقوید است و نزد
بعضی رشته است که از مهرها منظم ساخته در گلو اندازند
کذا فی حاشیه قاموس قوله مکتب نو آموزنده
اقول صحیح چنین است آموزنده کتابت زیرا که عبارت
جوهری چنین است المکتب الذی یعلّم الکتابه قال حسن
و کان الحجاج مکتبانی الطائف یعنی معلمای مکتب
شخصیکه تعلیم کتابت کند حسن گفته است بود حجاج
بن یوسف تعلیم کننده کتابت بر طائف قوله کلاب
کلاب بافتح و لغمه اراه کلاب جمع کلاب بالضم
که بر پشت موزه الرض باشد که بر تکیه ستور میزند
بوقت راندن و سیس المماز ایضاً اقول صحیح و بقیام
انست کلاب بالفتح و تشدید لام مضموم و کلاب بالضم
و لام مشدّد و هماز و آن اراه کوچک مذکور باشد بر پشت
موزه سواران که بر شکم و تکیه ستوران وقت اندازند
نیز نزد زیرا که جوهری در صحاح می آورد الکلاب المنشأه
و کذا لک الکلاب الجمع الکلاب لیس المماز یعنی
الحدیة التي علی خف الرض پس مراد جوهری از
منشأه همین اراه مذکور کوچک است بقرینه قولش لیس
المماز و آنچه در بعض نسخ صحاح بعد خف الرض
لفظ کلاب واقع شده از طغیان قلم ناخین است و
شاید همین نسخه منشأه خفش مصنف علام واقع شده
و صاحب قاموس گوید الکلاب المماز کالکلاب
بالضم پس مصنف علام و بقیام و دمساحت فرمود
کیه ترجمه کلاب کلاب باره مصداق دوم جدا کردن
کلاب معنی نماز که از کلام جوهری اصلاً مفهوم نمیشود
الثالث باب التام المنة الفوقایته
قوله برت بالضم مدو خوار اقول سفیش مدو راه نما

است جوهری گوید البرت بالضم الرجل اللیل و صبا
قاموس گوید البرت بالضم الرجل اللیل الماسر و در
تاج اللغات مذکور است برت بتثلیث با و برت شکل
سکیت مدو راه بر ماسر انتقی پس مصنف علام نویل نبال
معه را ذیل نبال معبر خوانده ترجمه اش بر مدو خوار نمود

الرابع باب التام المنة

قوله حدثت لفتیتین حدثی بالضم حادثة حدشان لفتیتین
کله یعنی اقول یعنی حدث حدثی حدشان هر یک
معنی است که حادثة باشد لیکن حدشان بالکسر است نه
للفتیتین صاحب قاموس گوید حدشان الامر بالکسر اوله
و ابتداءه کذاشته من الذکر و به کواشته و احداشته
و در تاج اللغات سطور است حدشان الذکر بالکسر و احداشته
حوادث زمانه و جوهری در صحاح بضبط حرکات لفظیه و
چه عبارتش نیست و الحدی و الحدان کله معنی آبی
بالضم مصنف علام فتمتین را خود افزوده در غلط افتاد
قوله مث شاربه یعنی سبلت مالید اقول ترجمه
صحیح نیست سبلت را چیز چرب مالید چه عبارت
صالح چنین است مث شاربه اذا طعمه شیئاً و سماً
و کذا فی القاموس -

الخامس باب الحیم

قوله حشرج حوشی یعنی آشام اقول مصنف
علام مراد از آشام آش معروف داشته و آن معنی
حشو بر وزن صبور است نه معنی حش به معنی حسی
توده تشک شده و بسته در زمین سنگ ریزه ها که آزا
کنده آب بر آرد جوهری در صحاح می آورد الحشرج حسی
یکون فی حش و انشد کبیل فلتمت فاما اخذ
بقدر و نما شرب النزلین بر و ما الحشرج و جوهری

کتاب میگوید محسی بالکسرة المتشقة الارض من البرل فاذا صار الى صلابته اسكتة فتخفف عنه البرل فتخرج به ولا احتسابا
یعنی محسی بالکسرة خیم نیست که خشک کند از زمین از
ریگ پس هرگاه سخت شود اساک کند از پس بکمی
از آن آن ریگ پس بر آری آنرا و این فعل احتسابا
گویند و در ترجمه قاموس مسطور است محسی زمین نیست و
سنگ بریزه که آب در جمع شود یا زمین سخت که بالاش
ریگ باشد و چون آن ریگ را کنند آب بر آید و قطع
نشود انتی قوله فخرجة انگشتان در کسی زدن
بوقت جنگ اقول معنی آن مساهمت و مقارعت
با صایع است که عبارت است از قرعه زدن یا انگشتان
با یکدیگر جوهری گویند فخرجة المناهدة بالاصابع و المناهدة
المساهمة بالاصابع و بهیچ در تاج المصدا و میگوید المساهمة
با کس قرعه زدن و در قاموس مسطور است الفخرجة ان
یخرج من اصابعه و الاخر مثله انتی ظاهر انشا
اشتباه آنست که چون جوهری تفسیر فخرجة بناه
کرده و آن بمعنی جستن با هم بجنگ نیز آید لکن ترجمه
نکرور برداخته حالانکه مناهدة بمعنی بدون تفتید
اصابع مذکور میشود و بمعنی قرعه زدن با صایع مذکور
می نمایند بچنانکه جوهری آورده لکن صاحب قاموس
گویند المناهدة المناهضة فی الحرب المساهمة بالاصابع
قوله فخرجة دو گروه روی جنگ کردن اقول
معنی فخرجة بر آوردن هر یکی از فقیهان مثل نفقه دیگر
است جوهری در صحیح می آورد فخرجة التناهد و التناهد
اخراج کل واحد من الرقعة نفقة علی قدر نفقة صاحب
و صاحب قاموس گویند الفخرجة ان یاخذ بعضا من
الدار و بعضا من الارض و منشا و اشتباه همان معنی فخرجة
است کما سبق

السادس باب الزلزل

قوله صید شکاری و شکار کردن (دع و ناک ۲)
بفتحها اقول صحیح و صواب آن بود که بجای
بفتحها (ک اف ۲) میگفت چه این لفظ از ضرب
و سمع آمده است از فتح و لکن ابهتی در تاج المصدا
این لفظ را از ضرب آورده میگوید سمع نیز لغتی
در آن و نبودن حرف حلق در عین لاش نیز دلیل
است بر نبودن آن از فتح ظاهر انشا و اشتباه
عبارت جوهریست در صحیح صاده بصید و بصا
پس مصنف علام زعم کرده که بصا ده مضارع
صاده مفتوح العین ماضی است بچنانکه بصیلار
آن بوده است حالانکه جوهری با مضارع
بصا ده از صاده ماضی مسطور لعین مراد داشته اما چون
لفظ صاده از ضرب و سمع بعد تفسیل صورت واحد
دارد لکن جوهری بنظر اختصار صاده دیگر نیاروده
و با فرض اگر می آورد تا هم بنظر ظاهر بنیان موهم
و هم مذکور می شد

السلع باب الزلزل

قوله لمزدادن خانه و جز آن که در ترجمه معانی اجاره
در ماده جور آورده اقول اجاره بمعنی مذکور از
اجر است نه از جور و اجاره از آن بمعنی خلاص کردن
از ظلم و زینهار دادن است بحکم خاصه سلب یا عطا
ماخذ که آن جور بمعنی پناه است جوهری در صحیح
می آورد الجار الذي اجرة من ان نظایم و تجاره
من فلان فاجاره منه اجاره اللذ من العذاب
النفقة یعنی جاکسی است که پناه و بی و از نظایم طلب
طلب پناه کرد و از فلانی پس ندارد از ظلم و زور پناه
دارد و از خدا از عذاب و لکن فی غیره من اللغات
لذا صاحب صحیح اجاره بمعنی لمزدادن خانه را در ج

آورده بل مصنف نیز درین ماده به تفتیش پرداخته قوله
حرة بالفتح یکبار شیر دادن اقول معنیش یکبار
کمیدن شیر از پستان است جوهری در صحیح گویند الحرة
الرضعة الواحدة و لکن فی القاموس نیز صاحب قاموس
در ترجمه رضع آمده میگوید اقتص شد یا یعنی کمیدن پستان
مادر را و بهیچ در تاج می آورد الرضع و الرضاع و الرضا
شیر خوردن بل خود مصنف در ترجمه رضع میگوید شیر
کمیدن بچهار مادر را قوله حار گرداب اقول حار
حقیقه بمعنی جاسیکه در آن آب جمع شود جوهری در
صحیح گویند الحار مجتمع الماء و لکن فی القاموس گرداب
عبارت است از آب گردش کننده اما احتمال طلاق حل
بر محل در بیان معانی لغوی مستبعدست قوله عشرة باضم
و فتح ۲ دخت با صغ اقول حق لفظ و ترجمه نیست
عشرة باضم و فتح ۲ و ختیت صغ دار از نوع عضاة چه
عبارت صحیح نیست العشرة شجره صغ و هومن العضاة
و ثمره ففاحة كفاقة القناد الا صغر و حبش در جواب
گذشت اما تحقیق آنست که صاحب قاموس گویند شجر
فيه حراق لم تصيد ح الناس فی اجد منه حبشی فی الفاح
و یخرج من زهره و شعبه سکر یعنی درختی است که در آن
حراق باشد یعنی چریکیه در آن آتش گیرند از آتش زنه
که بهتر از آن حراقی نیافته اند و از ترکیه یا رسیان
و از شگوفه و شاخهایش شکر می بر آید که در آن تلخی باشد
و از مخزن الادویه معلوم میشود که آن درختیست که
بهندی آنرا امارو آگ میگویند و حراق مذکور از زور و
شرش بر می آید که مانند پیچ باشد و نهایت نرم بود

الثامن باب الزلزل المعجمة

قوله حجة بفتحین تاریکی اقول حجة بر وزن طلبه
جمع جابرست بمعنی ظالم مانع از حق جوهری در صحیح
می آورد الحجة الظلمة و فی حدیث قتیل العجرا بن هند

درین عبارت
صحت

ان شتیف من مرأته المحزنة وهم الذين يحزنون عن
حقه ودر قاموس سطورست المحزنة الظلمة الكد من
میعون بعض الناس من بعض ولفصلون منهم بحق
یعنی حزنه ظالمه اندک باز میدارند بعض کسانرا بعض
و جدائی می افکنند بیان شان بحق یعنی حق شان
را جدا میدارند پس مصنف علام لفظ ظلمه را که جمع ظالم
است مثل طلبه جمع طالب ظلمه بالضم مصدر بمعنی
تاریکی زعم کرده و تفسیرش که در صحاح و دیگر کتب
مسطورست اصلا خیال نفرموده قوله تحزیز کردن
و برهم سودن دندان را و اندازه کردن اقول
ترجمه صحیح نیست تیز دندان و تیز کردن آنرا
جوهری گوید فی اسنانه تحزیزای آش و قدر خراسانه
و الخ افرض فی اشی یعنی در دندان او تیز نیست
و تحقیق تیز کردن دندانها را و خراشیدن و اندازه
کردن در چیز و در قاموس مذکورست اشهر
الاسنان و اسرها التحزیز الذی فیها یكون خلقة و
استعملا یعنی اشرفیترین و بزرگترین و فتح ثانی تیزی
دندان خلقی و عملی بالجمله تحزیز بمعنی تیز کردن دندانها
و تیز کردن آنهاست نه برهم سودن دندان اندازه
کردن آرمی اندازه کردن معنی خرد کردن چنانکه
از کلام جوهری معلوم شد و در قاموس نیز موافق
است -

التاسع باب السین المهملة

قوله جناسه بالضم انچه یافته شود از غنیمت و جاک
غنیمت اقول معنی غنیمت است و بس جوهری
در صحاح میگوید الجناسه بالضم المعنم و در غنم گوید
المعنم و الغنیمه بمعنی امی یعنی واحد یعنی غنم و غنیمت
هر دو بیک معنی است و در قاموس می آورد الجناسه

و الجناسه الغنیمه و نشاء این قول چنان معلوم میشود
که مصنف معنم را که در عبارت صحاح واقع است بمعنی
غنیمت و جاک غنیمت هر دو معادالست و هر دو بعید
عن مثله چه معنم اگر چه بمعنی جاک غنیمت هم می تواند
لیکن در ترجمه جناسه بمعنی غنیمت است و پس اندک
در لغات متعارف و دیگر از معنی ظرفی اثر نیست
قوله طنفة بالفتح و الکسر خبر و دك اقول معنی طنفة
پارچه گستر نیست و خبر و دك ترجمه جناسا بالضم است
و آن جانور است کوچک سیاه که در پائین یوار بار و
خاک و بهار و سرگینها هم می رسد و چند اصناف از پر و پا
و بچه پر و بزرگ و کوچک و بری و اهلی میباشد و آنرا
جمل و بقارسی خبر و دك و بندگی که و لا گویند پس
طنفة یا جنفا بر مصنف مشتبه شد صاحب قاموس
گوید الطنفة مثلثة الطاء و الفاء مکسرة الطاء و الفاء
بالکس و واحدة الطاء فتلکس و الثیاب اما این
ترجمه و شرح مکتوبه دیده شد و در نسخه مطبوع شاید طاش
با صلاحتش پرداخته است که بمعنی پارچه گستر نه
نوشته یا در کذا فی نسخه چنین یافته باشد -

العاشر باب الشین المعجمة

قوله جرثه مکسرتین مثال زکی دم اقول جرثی
بمعنی ذاست قال البوطی المتنبی ع کریم جرثی
شریف النسب یعنی مدح کریم نفس و شریف
النسب است و نشاء اشتباه لفظ نفس است که صاحب
صحاح بر جمده اش آورده و مراوش نفس بفتح نون
و سکون فابوده است که بمعنی ذات است و مصنف
آنرا نفس بفتح نون زعم کرده بمعنی دم آورده قوله
محش بالکسر اس علف و رواش کا و این چنین مشتبه
اند که جائیکه در حدیثش نند و هذا بالفتح اقول

عبارت صحاح چنین است و اما الذی فی حدیثش غنیمه
نعتان محش و محش و الفتح اجد و کتبه و اما جرثی که در حدیث
گذاردند و ران و ولغت است محش بالفتح و الکسر که بالفتح
افصح است و مراد از اینچه گنیمت نه جاک چنانکه مصنف
علام آورده زیرا که این اثر در نهان به آرد محش بالفتح
و الکسر الکساء الذی یوضع فی حدیثش اذ اخذ و مراد
فحمه و کسر بر معنی محش است صاحب قاموس گوید محش
حدیده تحش به انار که ترک کالحدیثه و الشجاع و قابل
فی حدیثش کالحدیثه و فتح میمه افصح من سافح محش به
و کسر افصح قوله نجشم آوردن کس را در معانی محش
ا قول عبارت جوهری نیست احششت لحدیثه
و قودها و حششت الرجل ایضا اغضبه پس حسب قولش
نجشم آوردن ترجمه محش باید نه احش است صاحب
قاموس احش را نیز در معنی آورده پس محش که مصنف
علام ترجمه مذکور از ش قاموس آورده باشد چه کاسه
از کتبی دیگر نیز می افزاید لیکن چون مصنف التزام
بر ادعائی بر سبیل ایجاز و در انتخاب کرده است
کما سبق فی الفاعلة الرابعة پس ترک نامی الصحاح ذکر
انچه در غیرش محش باشد از قبیل قلب موضوع توان
شمرد بالجمله درین صورت مسامحه مع جیث اللغه مرتفع
میکرد لیکن من حیث الترجمة و الالتزام باجمعی ماند
و بر همین امر قیاس باید کرد و در اینجا باید که اشارت
نقصان تراجم کرده شد قوله محش باب گرد آوردن
ستور را اقول معنی محش گرد آوردن و راندن
است جوهری در صحاح میگوید حششت الابل حیثما
و سقتها یعنی جمع کردن شتران را در اندام آنها را
و صاحب قاموس گوید جمعا و ساقما که گرد
آورد در اند شتران را پس شاید مصنف علام سقتارا
که در عبارت جوهری از سوق بمعنی ران است

از سقی معنی آب دادن از غم کرده -

الحادی عشر باب الطاء المهملة

قوله مرط بالكسر كليم از صوف خز که بر میان بندند
اقول معنیش کلمی از لیشم یا خز که از ارش سازند جوهری
در صحاح می آورد المرط بالكسر واحد المرط و هی کسی
من صوف او خیزگان یوترز بهای یعنی مرط مفرد مرط
و آن چادر یا باران لیشم یا خز که از ارش می سازند
و اگر چه از ارهم بر کمر می بندند لیکن از بستن چیزی
بر کمر بستن از مفهوم نمی شود بل ظاهر از بستن بر
کمر آنست که مثل منطقه بندند -

الثانی عشر باب العین المهملة

قوله جزئیه رمة گوسپن اقول ارباب طبع عیش
را مثل قطیعه ضبط کرده اند و ظاهر آنست که این لفظ
مثل جبهینه تصغیر جزءه بالكسر یعنی قطعه پارچه ای است
در جوشی صحاح دیده شد از بخریقه تصغیر جزءه سی ای
من الشئ و در قاموس می آورد از بخریقه بالكسر
القیل من المال و من الماء و الضیم و القطعة
من الغنم و این مسامحه جانب مصنف علامه سب
انتوان کرد بل از صاحبان طبع که ضبط اعرابش
کرده اند سرزده و ایرادش درین رساله براس
آنست که ناظرین کتب مطبوعه اطلاع یافته محفوظ
مانند قوله غلام افصح اخلع آنکه کرده او از خلاف
بیرون آمده باشد تصغیر متقدمه انفصاع لازم منه
اقول کلام مصنف علامه دلالت بر معنی دارد که
معنی تفصیع بر آوردن سر و گردن از غلاف و
انفصاع بر آمدن از غلافش باشد حال آنکه از عبارت
صحاح معنی تفصیع خارج کردن چیزی و انفصاع

خارج شدن چیزی علی الاطلاق مفهومی شود و چنانچه
میگوید فیضه من کذا التفصیای خریقه فافصح
ظاهر منشأ اشتباه آنست که جوهری در صحاح قبل
از عبارت مذکوره آورده است غلام افصح ای اخلع
بادی القلعه من کرتی لیسف غلام تفصیع را متعدی و
انفصاع را لازم از معنی دانسته لفظ منه بعد متعدی و لازم
از طرف خود افزوده حال آنکه مرادش مطلق معلوم
میشود و اخلع در کلام مصنف بجای مجسم است که صاحبان
طبع تصحیفش مجسم کرده اند قوله قبة الضیاء علی که نزدیک
سورخانه موش باشد پیوسته چون از چیزی
تبر سرد و سرد رود اقول جوهری صحاح چنین
گوید القبة طویراً بفتح مثل العصفور کیون عند
حجرة الخزان فاذا افصح اوری بجر الفتح فیما یسینه
قبعة پرند که کوچک المبیست مانند کجشک که می باشد
مزد و سوراخهای موش های صحرائی چون ترسانیده شود
یا سنگریزه بر وزند و سوراخ در رود و ظاهر است
که تفسیر و ترجمه مصنف موافقت و مطابقت
تمامه با کلام جوهری ندارد قوله الماع لمعه بر آوردن
زمین و پستان کردن مایان ماده خرو ماده شیر
و سرهای پستان سیاه شدن آستین اقول
صاحب صحاح چنین گوید الماع الفرس و الاتان
و اطباء و اللبوة اذا اشرق للحم و اسودت حلما تها
پس ترجمه صحیح آنست الماع تانیه شدن ماده سپ
و خرو سرستیان ماده شیر از محل سیاه گردیدن
سرستیانهای آنها از قرب زائیدن و در قاموس
می گوید الماع الفرس و الاتان و اطباء و اللبوة اذا
اشرق للحم و اسودت الحلتان و در تاج المصادر
می آورد الماع الفرس المعیت الاتان طلوع زائیدن
کردن بچه ماده سپ و بچه ماده خرو قوله نج و خستیت که

از سه کمان سازند و از شاخهای تیر سازند بنده چنانچه
از وی اقول در صحاح این عبارت مسطور است
المنع شجر تخیذ منه القسی واحدة بنه یعنی نوع و خستیت
که از آن کمانها سازند بنه یک و خست از نوع مذکور
پس ترجمه بنه به چوبی از وی صحیح باشد که لا یخفی قوله
و کع بفتحین انگشت ابهام یا به سبب شستن مرد را
اقول معنیش آنست راجع و متوجه گردیدن انگشت
پا جانب سبابه تا آنکه نخش گره و ابروی آن آمده
نماید جوهری در صحاح میگوید الکع بالتحریک اقبال
الابهام علی السبابه من الرجل حتی یری صلبها خایا
کما تعقده یقال رجل اوع و امرأة و کما و کذا فی القاموس
و ازین کلام معلوم شد که زن مرد درین وصف برابرند
پس تخصیص مصنف مرد از مختصات اوست شاید
که رجل بالكسر را که در کلام جوهری معنی پاست بل
بفتح را و ضم جیم بجهنم مرد عمر کرده اما عجیب آنست
که ترجمه اش با هم ساخته و با وصف تخصیص مرد و کما
اصفت مؤنث هم آورده قوله المیکته سکت الحراثة و الماع
لیع و هو بالفارسیه بزن اقول سکت الحراثة عبارت
است از آهن شیار کردن که آهن را مقبل نیز گویند
صاحب قاموس گوید السکت حدیة القدان یعنی
آهن مزارع و آن غیر بزن است چه بزن تحته یا بچوبیت
که زمین شیار کرده را بدان هو ارنه کذا فی الیهان
و غیره مگر درین ترجمه مصنف جوهری هر دو برابرند قوله
ولوع و لوع تحریض شدن بجهنم صله بالباء
(ع ک اف ۲) و لوع تحریض النعت المصدر کلاما
بافتح اقول صحیح چنین است و لوع بالتحریک مصدر
است بمعنی تحریض شدن (ع ک اف ۲) و لوع بالفتح
اسم مصدر آنست جوهری در صحاح می گوید الو لوع
الاسم من لعت به افلح و لعا و لوعا المصدر و الاسم

جميعا بالفتح يعنى ولوع اسم مصدر است از ولعت به
أفزع ونعا و نعا و نعا که اول ازین مصدر و ثانی اسم
مصدر است و هر دو بفتح و اوست پس مراد از جمیع
جمیع و رفع و اوست و از مصدر و اسم بترتیب
لف و نشر مصدر و اسم مصدر مراد است نموده یعنی است
قول صاحب قاموس دُع به کس و لوعا محرکه و لوعا بالفتح
و قول سببی در تاج الودع و الودع بالفتح سخت حرص
شدن انتهى بالجمله و لوع اسم مصدر بمعنی حرص شدن
ست و همین است مراد جوهری از اسم نه لغت بمعنی
حرص چنانچه مصنف زعم کرده قوله مصرع ای مصرع
اقول ترجمه کاملش مجنون انگنده بر زمین است
چه جوهری در صحاح میگوید المصروع المجنون الذی
یصرع و یبکذانی القاموس و در قاموس اگر چه بمعنی
مصرع من الجحیم نیز آورده لیکن مصرع از انهم
عام است و لزوم قلب موضوع فریدی بران -

الاثالث عشر باب الفاء

قوله اشفی بالکسر و فاش اقول معنیش کفش گر
یا موزه و درست جوهری در صحاح می آورد الا شفی
الاسکاف و یبکذانی القاموس و معنی اسکاف خود
مصنف کفش گر نوشته و صاحب قاموس گوید الاسکاف
الخفاف یعنی موزه و دوز و اما درفش آله چرم و درخت است
که بدان چرم را سوراخ کنند و آزاد رعی مجز گویند قوله
جرف و یرن زمین را و بیل خاک و گل بر کردن از زمین
دع بفتحها اقول صحیح چنین است (مع و فاش)
یعنی از نصر جوهری در صحاح می آورد جرف اشیاء جرفه
بالضم جرفا ای ذهبت به کله او طله و جرفت الطین
کسته یعنی بر دم آنرا تمام یا اکثر و فر اگر تم کل از زمین
پس مراد از قوله بالضم ضم عین مضارع است که اشار

به بودنش از نصر و لند استی از باب نصر و تاج لمصاد
میگوید الجرف جمله پیچی به برون و گل از زمین و اگر
اما از فتح در کتابی از معتبرات لغت نیده نشد و کیف لا
که حرف حلق در عین یا لاش که از لوازم اوست
و ران واقع نشده و شاید منشأ اشتباه عبارت مثل
قاموس است که می گوید جرفه جرفا و جرفه بفتحها که مراد
از قوله بفتحها فتح جرف و حرفه است شاید مصنف
علام از ان فتح عین ماضی و مضارع زعم کرده قوله
تخلیف یکی پستان ناقه را تمام دو شیرین صله بالباء
یقال خلعت بناقته اقول معنی صحیح نیست بستان
یکسر پستان ناقه را جوهری در صحاح میگوید خلعت بناقته
تخلیفای صرنا خلفا و احدا و هم درین کتاب گویند
صرت الناقه شردت علیه الصرار و هو خیط لیث
فوق الخلف قوله زلف دم و زمین کشید و
کهوتر نزدیک ماده بوقت بانگ کردن اقول
ترجمه صحیح مطابق صحاح چنین است دم در کشیدن
کهوتر و سورا جانب دم مائل کردن گرد ماده بر
گردیدن زیرا که جوهری در صحاح آورده است
تراف الحام عند الحماة اذا جاز الذنابی و دفع مقدمه
بجوهره و استدار علیها و بکذا فی القاموس بعینه پس
ترجمه و تفسیر مصنف نقصانی دارد قوله عرفات جاف
و قوت آوردن معنی اقول عرفات نام مقامی
بقاصله و از دوه میل از مکه معظمه که حاجیان به نهم
زی الحجه در آنجا و قوت مینامند کذا فی القاموس مگر
درین زمان بیشتر میان حجاج آنست که بعد از کرده از
مکه دارد برین خط که سه کرده از مکه باز آمدنی است و
کرده از منی مزدلفه و سه کرده از ان عرفا اما این سه
نه از مصنف تنها واقع شده بل جوهری نیز در صحاح
اینچنین آورده لیکن هذا السراب من حجب العجا بوق

تعریف شناسا کردن و آگاهانیدن و گم شده جستن
اقول معنی اخیر چنین باید تعریف کردن گم شده جوهر
در صحاح می گوید التعریف الاعلام و التعریف ایضا انشاء
الفاله پس معنی انشاء و فاله یعنی گم شده آنست
که یا بنده اش بموقع از و حام و جاهانیکه بودن بالکشف از
مجامع محتمل باشد یا از بلند گوید اگر این چیز از کسی گم شده باشد
ازین بگیرد و جستن گم شده معنی نشد است نه انشاء پس
مصنف علام در مجرد و فریدی نشد است حالانکه فرق بین
از صحاح و کتب دیگر ثابت در مجمع البحار مذکور است نشد
الفاله فانما نشد اذا طلبتها و انشدها فتمت یعنی گم شد
را بتم پس من جوینده آنم و این جمله وقتی گوی که طلب گم
گشته کنی یعنی انشدها شناسا کردم گم گشته را اما عجیب
آنست که معنی انشاد در ماده خودش صحیح نوشته قوله لغیر ذل
پاره که از قبضه شمشیر آویزان باشد اقول معنیش نیست
و نیست شمشیر مزین قدریک جب که آویزان باشد
از قراب است و آن عبارت است از غلافیکه دران
شمشیر را مع نیام و دال نند جوهری در صحاح می آورد
الغلافه جلده من ادم و من شیر فافقه فی اهل قریب
السيف تذذب ملکون مفرقة منیه و بکذا فی القاموس
یعنی پاره پوشیت بقدریکه خوب تخمینا آویزان در فضل غلاف
شمشیر که شمشیر مزین باشد قوله اعضفت سکستین
چوب اقول در ترجمه عبارت صحاح نقصانی باقیانند
چه عبارت صحاح آنست اعضفت المعودا و اکثره فلم یتم
کسر یعنی میگوئی اعضفت المعودا هرگاه شکستی چوب را
و خوب شکستی آنرا قوله قطع تراشیدن (مع و اک)
و گیاه پیر بر گهای دی که آنرا سرنگ خوانند اقول
قطع معنی اول بالفتح است و معنی ثانی بالتشکیک یعنی
الفتح قات و طای جوهری گوید لقطع و بالضم انحد و ش
و الواحد قطع و لقطع نبات خص و لفض البوق

الواحد تطفئة يقال بالفارسية سرک صاحب قلموس
می آرد و به قطوف بالضم خدوش الواحد تطف و تطف
محرکه و بها الاثر و ثقله يقال لها سرق انتهى و تختب
اللفات مذکورست تطف بالفتح برون خوشه انگور چین
میوه و خراشیدن و تختین گاهیست که برگهای او پهن
باشد و در مخزن الاودی می نویسند تطف بالفتح قاف و
طالفت عربیت و نیز سرق نامند معربا سله یا سله
و یا سره فارسی است بفارسی افشاخ رومی و بنددی
پاک بقول دیگر لکروهن و نزد بعضی تبخو گویند با جمله
ظاهر از کلام مصنف آنست که هر دو معنی مذکور بالفتح
است همچنانکه عادتش عادت صاحب قاموس است
که لفظ بالفتح را بدون ضبط حرکات می آرد و قطع نظر
ازین بودن لفظ واحد هر دو معنی لامحال از کلامش
ظاهر معنی اول بالفتح است و معنی ثانی بفتحین
اما سرنگ بخون چنانکه در نسخهای مطبوعه و مکتوبه صراح
بل و نسخهای صحاح نیز دیده شد ظاهر از طبعیان باخنین
ست که سرک میم را بانون نوشته اند قوله ناقه کوفت
التي تترك في كنفه الابل اقول معنی ناقه که بکباب
شتر نشیند مگر جوهری بعد عبارت مذکوره چیزی دیگر
گفته بود مصنف آنرا حذف ساخته و آن نیست مثل القدوة
الاها تستبعد كما تستبعد القدوة و نیز جمله کامل نیست
که بکباب نشیند مگر دوری او مثل ناقه قدور نباشد که دو
تر نشیند قوله نجف نجفة بالتحريك جای بلند اقول ترجمه
تمام صحاح نیست جای دراز و نرم و بلند که آب بران
نرسد یعنی در میان رود که بندش را پو گویند جوهری
صحاح می آرد نجف و النجفة بالتحريك مکان لایعلوه
الما تبطيل منقاد و صاحب قلموس بعد عبارت منقول صحاح
میگوید میون فی لطن الاودی قدیون فی لطن بل الاودی
یعنی میباشند آن مکان در میان دو دوگاه میباشند

باشد قوله لطف ایضا باد بران خرم جز آن منصف بسکو
اقول معنی صحیح منصف غله افشانیدن است و معنی منصف غله
افشان که بندش خجاج نامند جوهری گویند منصف الطعام
نقصه منصف مانصف به الطعام و هو شی طول منسوب
و اعلاه تقع یعنی افشانیدن غله را منصف غله افشان آن
چیز نیست دراز بلند سینه و جانب اعلا آن بلند بود صاحب
قاموس رین ماده یعنی منصف میگوید کمتر یا بغض به
انتهی ویدل علیه قول الجوهري اتانا فلان كنفه منصف اما
بسکو کباب اول و هم ثانی و سکون و او چیزی باشد چهار شانه
میخ شانه که در بقانان غله کوفته را بان بادیس بند تاز
گاه جدا شود و آنرا در خراسان چهار شاخ گویند کذا فی البرهان
و عربی آن تری باشد قوله کف پی کم کردن اقول معنی
صحیح نیست آردون ستور از زمین سخت در زمین تمام افشان
پایدا گرد و جوهری گویند کفشت اثره و کفشت و کفک اذا
علا ظلفا من الارض الاودی اثر افشاده در زمین مکان
سهل یعنی میگویند کفشت اثره و اشکفته و این قول
وقتی گویند که چون ستور بر آید بالای زمین سخت که نشان
قدم بران نیست پس بیاری او را در زمین نرم و بکذا فی
القاموس و تاج المصدا قوله لوف کوبان الذاب
ج و فرج زن اقول لوف معنی فرج زن نیست چنانکه
مصنف علام زعم کرده بل معنی گوشت پاره بلند فرج
زن است که خاتنه آنرا قطع میکند و آبادی در قاموس
درمنیش می آرد لظارة المرأة و ما تقطعه الحافضة منهن
یعنی گوشت پاره فرج زن و آنچه آنرا خاتنه قطع می کند
پس قوله ما تقطعه عطف تفسیر نیست برای لظارة المرأة
اما جوهری ان معنی نیا ورده قوله جفت و جفت طبعیدن
و نوعی از رفتار شتر اقول معنی صحیح آن نوعی از رفتار
شتران و سپان جوهری گویند الوجیع ضرب من سله الابل
و نخل و بکذا فی القاموس و یقینی و تاج می آرد لوف

و الوجیع و الوجعان پویدن ستور پس تخصیص بیشتر
خلاف اصل مخالف قول لغویان و غیرست قوله
و خفاو زمین که در وی سنگهای سیاه باشد اقول
ترجمه صحیح نیست زمینی که در وی سنگهای سیاه باشد
اما زمین سوخته نباشد جوهری در صحاح می آرد و الوخفاء
ارض فیما حجارة سودیست بحجرة و بکذا فی القاموس
پس فی الجملة در ترجمه مصنف نقصانی باقی مانده
الرابع عشر باب القاف
قوله و همقة تنکی و نرمی طعام اقول ترجمه صحیح نیست
نرمی و خوشبوئی و وقت طعام جوهری گویند قال لا صمعی
الهمقة لمن الطعام و طلیبه و رفته و فیرو آبادی در قاموس
می آرد و همق الطعام طلیبه و رفته و لینه یعنی مطبیب
در قیق و نرم کرد طعام را قوله زقاق بالضم کوچه نیکر
و یونث قال لا خفش اهل الحجاز یونثون الطريق و اصطراط
و السبیل و السوق و الزقاق و یونثیم نیک کردن بذا کلمه
اقول این قول مصنف خالی از ساقه نیست زیرا
که در نسخ معتدیه صحاح چنین است الزقاق بسکه الخففة
نیکر و یونث قال لا خفش اهل الحجاز یونثون الطريق
و اصطراط و السبیل و السوق و الزقاق و الکلاء و هو
سوق البصرة و یونثیم نیک کردن بذا کلمه بنا برین عبارت
ترجمه ضیق و لفظ کلاء مع ترجمه ش از قلم مصنف ساقط
شده مگر انیکه در نسخه صحاح عبارت منقول همچنین بوده
باشد که آورده قوله نالین را که از چشم و جزان باشد
باشد و معنی طریقه اقول ترجمه صحیح طریقه نیست
این عبارت رساله است در معراج ۱۳ پارچه یا موی القدر پنهانی دست یا کتر
ازان و در طول قدر خانه با و یه نشینان که در وقت با
کناره اش با کناره دیگری نماند آن زیرا که جوهری در صحاح
چنین آورده طریقه نسیه سن صوف او شمرنی عرض
الذراع اقول طولها علی قدر البیت فخطی ملقی الشقاق

سن الکسرانی الکسر و کذا فی القاموس مراد از ان چیز است که در هندی از آوازی گویند قوله مطروق آب باران که در وی ستور بول انداخته باشد اقول ترجمه کمال صحاح نیست آب باران که در و شتران بول و پیش انداخته باشد زیرا که جوهری در صحاح چنین آورده مطروق ماء السماء الذی بول فیہ یترجمه فافهم قوله ستاره روز در معنی طارق اقول ترجمه صحیح ستاره صبح است زیرا که جوهری میگوید طارق انجم الذی یقال له کواکب الصبح قوله وزنبیل از بزرگ خرما بافته در معنی لفظ عرق اقول ترجمه صحیح آنست بوریای یافته از برگ خرما و غیر آن که از ان زنبیل سازند مگر هنوز آنرا زنبیل نساخته باشند و این جهت زنبیل را عرق نامند زیرا که جوهری در صحاح می آورد لعرق السیفیفة المنسوجة من الخوص غیره قبل ان یجبل منه الزنبیل و من قبل الزنبیل عرق بالجملة ازین کلام پیداست که اصل معنی عرق بوریاست که از ان زنبیل سازند و چون زنبیل از ان ساخته میشود بزرگم اطلاق می کنند و مصنف علام که اصل معنیش را نیارده اکتفا بر متقول البیه فرموده ترجمه اش خالی از ساقط نیست قوله معالق سوماران خرد اقول معنی صحیح ظروف شیر دوشی که از چرم و چوب سازند که سر آنها فراخ و اندرون تنگ باشد جوهری در صحاح میگوید المعالق العلاب لصنار واحد ما یعلق قال الفرزدق شعر و انما یتمقنی بالاکف را حنا به اذا عشت ابیکم لعلی و نحو مصنف در ماده علب میگوید علیک بشیر دوشه از چرم علب علاب جمع منشاء اشتباه اشتراک لفظ علاب جمع علیک معنی ظروف مذکور و جمع علب مثل کفت بمعنی سومارست قوله عناق معانقه دست در گردن یکدیگر افکندن اقول ترجمه تمام مطابق صحاح است دست در گردن یکدیگر افکند بخود چسپانیدن چیم

جوهری در صحاح چنین آورده عناق المعانقه قد علق اذ جعل یدیه علی عنقه و منه الی نفسه قوله فسق فوق بیرون آمدن رطب از پوست بنده از فرمان (مع ف ت اض ۲) اقول معنی صحیح نیست بیرون آمدن اسپست از پوست و بنده از فرمان (مع ف ت اض ۲ و ک ۲) زیرا که جوهری در صحاح میگوید فسقت از اذ اخرجت عن قشرها فسق الرجل یفسق و یفسق لفسا عن الاغتش فسقا و فسوقا ای فجو و طیه نوعی از تره است که دو آب را میخورانند و بفارسی آنرا اسپست نامند پس مصنف علام میان آن و رطب بر وزن صر و بمعنی خرما می تر یار رطب بالفتح بمعنی تر که هر دو در اینجا فرق نموده و بودن فعل مذکور از ضرب که هر دو از اغتشش نقل کرده مذکور نساخته و صاحب قاموس از لغز و ضرب و کرم نیز آورده قوله مرقة شور یا مرق ا ج اقول ترجمه مطابق عبارت صحاح نیست مرق شور یا مرقة یکی زیرا که عبارت صحاح چنین است ا مرق معروف و المرقة اخص منه و کذا فی القاموس قوله ثقة اعتماد کردن و استوار داشتن اقول ثقة لازم است بمعنی استوار شدن و تقدیر اش بجزت با باشد بمعنی در تاج المصا و میگوید الثقة و الموثق استوار شدن و تقدیری با لباء و جوهری می آورد وثقت بفلان اثنی بالکسر فیه اذا ائتمنته و صاحب قاموس می نگارد وثق به کورثه ثقة و موثقه ائتمنه پس ترجمه اش بمعنی از جهت تقدیر اش بجزت باست که مصنف علام خیالش نموده خودش را معتد می نماید

الخامس عشر باب کاف

قوله حسک بالتحریک خار نیلان اقول ترجمه حسک خار حسک است که در هندی نرا گویند و نامند

و حسک بجای مهاد مر ب حسک بجای مجرست کنز فی البرهان و جوهری گوید الحسک حسک السعال و در معنی آن نویسد فضل مرغی الابل و صاحب قاموس گوید الحسک محرکه نبات تعلق ثمره بصوف الغنم و قه کورق الرطبة او اوق و عند ورقة شوک ملز صلب و ثلث شطب و له ثمره یثقیث حصی الطلثین و الثمانیة ثم قال و عمل علی مثال شوک اداة للرب من حديد او من قصب فیلحقی حول العسکر و یسمی باسمه یعنی حسک بفتح کین و میدگی است که بارش به ششم گوسفندان بیا و نرود و برگش مانند برگ خرفه باشد یا از و بار کثیر و نرود و برگش خاری چسپنده سخت سه شانه باشد و شیر و بارش سنگ کلیه و شانه را پاره پاره میسازد با زگفت و مانند خارش برای جنگ از آهن و قصب چیزی ساخته گرد لشکر اندازند تا پاهای لشکر خالی را محروح سازد و نامش هم بر نام خار مذکور نهند و در هندی نیز از نرگس که گویند قوتیک خوشترین باین بوقت شستن اندام اقول ترجمه صحیح مطابق صحاح نیست لیدن بدن خود و وقت غسل کردن چه عبارت صحاح نیست تذکک الرجل ذو ذکک حبیه عن الاغتسال پس مصنف علام غتسال غسل با ف فرق نساخته و شتان بنمایانگر آنکه شستن اندام اصطلاح داشته باشد از غتسال یعنی شستن تمام بدن قوله لبیکه من غنم و مثل لبیکه اقول در نسخ صلاح البیکه بدو کاف دیده شد اما در نسخ معتد صحاح و قاموس یکان اول لام ثانی نیز آمده و عبارت صحاح است لبیکه من غنم و قد لبکوا بین ایشادای خلطوا بینه و هو مثل البیکه و در قاموس میگوید البیکه البیکه بالجملة لبیکه و بکیله هر دو معنی جماعت مختار گویند پس مراد از مثل بکیله مماثلت در معنی است بل و

نیز پس بگوید کاف اول و لام ثانی را مصنف علام
یکیکه ببرد و کاف زعم کرده اما در کل و بمعنی بلام
ثانی آورده پس غلبا مرکز کاف از طغیان قلم ناسخین باب

الساوین عشر باب اللام

قولہ نمائش سراب بمثلہ معانی لفظ ال قول ترجمہ
صحیح مطابق صحاح نیست چیزی کی بینی آنرا در اول
روز یا آخر روز گویا بر بیدار د کا لبد ہاے او آن غیر
سراب است جو ہرے در صحاح میگوید الال الذی ترہ
فی اول النہار و آخرہ کا نہ یرفع استخوص و یس
ہو لسراب و در معنی سراب میگوید الال الذی ترہ نصف
النہار کا نہ و یعنی سراب مخصوص است با پنجہ در نیم روز
مثل آب محسوس شود آری بعضی از لغویان معنی سراب
را نیز آل میگویند یعنی آنکہ صاحب قاموس گوید الال ما
اشرف من البعیر و السراب و خاص کا فی راول النہار
پس شاید مصنف علامت تجبیت ایشان بر پختہ و ترجمہ
عبارت جوہری قصدا ترک کردہ باشد اما از قبیل قلب
موضوع و خلاف التزامش توان شد و کما سبق الال
قولہ ثلثہ رملہ بسیار از گو سپند و زو آنجستہ اقول ترجمہ
مطابق قول جوہری نیست رملہ بسیار از نمیش و زو آنجستہ
زیرا کہ عبارت جوہر چنین است لقال للمضان لکثیرۃ
ثلثہ قال ابو یوسف لا لقال للمغزی لکثیرۃ ثلثہ و لیکن
جملہ فاذا اجمعت المضان المغزی فاکثر تا قیل لہا ثلثہ
یعنی میگویند نمیش بسیار را ثلثہ و ابو یوسف گفتہ است
بزہای بسیار را ثلثہ میگویند بل جملہ پس ہر گاہ نمیش و زو
بسیار جمع شوند آنہا را ثلثہ گویند بالجملہ ترجمہ مضان نمیش یا
و ترجمہ مغزی از زہا گو سپند شامل است ہر قسم را کہ زو یعنی آنرا
ثناہ و عنہم گویند کہ نفس مضان مغزی باشد قولہ شریعہ معانی
ثمالہ امثال بسیار شریعہ سبتن اقول ترجمہ صحیح ثمالہ کف شریعہ

است مثال بسیار کفزار شدن شیر زیرا که عبارت جوهر
در صحیح چنین است الشمال ايضا جمع ثالته و هی لغوه
وقد اهل اللبن ای کثرت ثالته و صاحب قاموس
گوید ثالته للرفع اما شیر عبارتست از و هندی که با
پوست باریک بر شیر جمع گردد و آنرا در عربی ذوابه
و خرشا و قشطه و هندی طائی گویند مگر آنکه مصنف غلام
از شیر با اعتبار معنی لغوی کف مراد داشته باشد
قوله الاحمال بسیار شدن شتر اقول ترجمه صحیح
مطابق صحاح نیست بسیار شدن شتران نیز قوم
جوهری گوید اهل القوم کثرت جاهل و جاهل جمع
جاهل بمعنی شتر نرست جوهر از نقل میکند اهل راج
الناقة و الجمع جاهل اگر چه در فارسی لفظ شتر مذکر و مونث
هر دو را شامل است لیکن عدم تطابق ترجمه با سلس
ظاهر قوله ذیل گوش مای اقول ترجمه صحیح مطابق
صحاح نیست بل خیر نیست مثل دندان ذیل آن شست
سنگ شست بحر باشد که از آن است بر خنجا سازند
جوهر در صحاح می آید الذیل شی کاللعاب هو طهر السخفا
البحر تیه تخیز منه لسوار و در قاموس مسطور است الذیل جلد
السخفاة البحر تیه او البر تیه او عظام طهر و تیه بحر تیه اما گوش
مای عبارتست از صدف و آن چند دیگر است از آنچه مذکور شد

السلح عشر باب الميم

قولہ سَام سَامَہ سَام سَامَہ بستوہ آمدن اقول
مصداقین باب مطابق صحاح سَام بالفتح و سَام سَامَہ
بہ تفرقه یعنی ملعون شدن است و صاحب قاموس مصداق
سَام الفحجین نیز آورده عبارت صحاح نیست سَامَت
من الشئ اسام سَامَا و سَامَہ و سَامَا اَوَّالُ الملتی و عبارت
قاموس انیکہ سَم الشئ و مَنه کفر ج به سَامَا و سَامَاہ
و سَامَا ل و بقی در تاج المصاوری آورد اسامہ سیرید

پس زیاده کردن مصنف لفظ ساسانه که غالباً با الف معرود
 داشته باشد و ترجمه این مصدر بسته آمدن مخالف اصل و
 دیگر معبرات فن است قوله لقیال هو الخیم اذا کان غزیر الخفس
 اقول عبارت صحاح نیست رجل صلب الخیم اذا کان
 غزیر الخفس و در قاموس مسطور است رجل صلب الخیم
 مکعب غزیر الخفس یا جمله غزیر الخفس معنی صلب الخیم
 است نه معنی معجز فقط حیثانکه مصنف آورده -

الثامن عشر باب النون

قولم خوان بالکسر مخففا هر چه بروس طعام نهند
خوان اخونته خون ج اقول این ترجمه فی الجمله
تخالف با صحاح دارد چه عبارت صحاح نیست خوان
بالکسر الذی یوکل علیه معرب نشسته اخونته و لکثیر خون
ترجمه شش نیست خوان بکسر فاخر نیست که بر طعام
خورند معرب خوان فارسی است سده خوان را اخونته و
زائد را خون گویند قولم سال عمر بخنک معانی سن اقول
و کسر سال در اینجا از قسم شتباه است چنان ترجمه نشسته بالفتح
و تباست که ناقص بانیست و این خودش در شی آورده
است شسته سال و شش سنوآت سنهات ج معنی از شی
در صحاح و قاموس و امثال آنها اثر نمیست جوهری
گوید قد لعیر بالسن عن العمر و صاحب قاموس گویند
مقدار العمر موشه و متوهم نشود که او عطف میان سال
و عمر برای تفسیر است زیرا که سال عبارت از دوازده
ماه است و عمر عبارت از مدت حیات نشان سنهات
سن در فارسی بمعنی سال استعمال است و آل سحر گویند
توقف تو درین سن بکام خواهش باشد
و عا آنکه شوک پیر با صواب بر آید که کذا فی بار
عجم قولم و لیا کم سنک یعنی سال تو اقول ترجمه
صحاح نیست چه قدر است عمر تو

رسالہ استنباح
۱۲

تاسع عشر باب الموائد والیاء

العشرون باب التعلیل

قوله جاعلهم ای جزاهم اقول در نسخ مطبوعه غیر
آن جزاهم محکم دیده شد اما صحیح مطابق نسخ صحیح بجا
معه است یعنی تخمین و تقدیر کرد جوهری گوید جاعل
القوم کذا و کذا ای جزاهم و ظنم اما تخمین که این سانه
از قلم ناخمن باشد نه از مصنف علام قول رغوة ثلث
لغات کفک و سرشیر اقول رغوة یعنی کف شیر است
نه معنی سرشیر که عبارت است از زود پختی که مانند پخت
بر سرشیر بخار گردد و آن غیر کف است که برنی آنرا ذواب
و خراشا گویند جوهری گوید ری اللبن ترغیبه اذا زبد و يقال
الضیا است ایلم ترغی و تشف ای لمانشاه درغوة
و یوزد اللبن و در تشف میگوید النشافه الرغوة ای
تقلو اللبن اذا حلب يقال است ایلم تشف و ترغی
ای لمانشاه درغوة مگر آنکه مراد مصنف از سرشیر کف
شیر باشد باعتبار معنی لغوی که آنهم بر سرشیر میباشند قوله
ان نونیک لعلیله و اذا وقت علیه قلت ثلث ان زیاد
و اذا وقت علیه زیاد اقول یعنی صلاح کن خدق
اگر خمیه خود را و هرگاه وقت کنی بر لختان گوئی نه مثل
زیاد یعنی به بین زیاد و هرگاه وقت کنی بر گوئی ره
زیاد و این کلامش خالی از مسامحه نیست که لفظ زیاده
از طرف خود افزوده حالانکه عبارت صحیح همین قدرت
و اذا وقت علیه قلت ره و قطع نظر از نیکه در اصلش
نیست در صورت احتمال وقف را گنجایش نیست
که وقف در آخر میباشند در وسط کلام -

یعنی در ذکر چیزی با نیکه بعضی از حضرات بزم تخفیف مصنف
آورده اند و جواب از ان امکان دارد قوله حدأة
بفتحات تبر تشیه قیل صحیح در ترجمه اش تبر و درست
تر آنکه جوهری در صحاح میگوید الحدأة الفاس ذات
الرسین اقول تبر تشیه عبارت از تبر و درست و صحیح
تسمیه اش آنست که اگر چه هر دو سرشیر شکل تبر میباشند
لیکن یکی تشیه نسبت دست عاملش مانند تبر و طول و
جانب و دیگرش مثل تشیه در عرض بود صاحب الارافیل
گوید تبر تشیه ایست آهنی درویند و نقد صحیح و درست
است اما آنچه بعدش گفته که عرب آنرا علاة گویند غلط
مینماید چه علاة عبارت است از سندان آهنگران که
آهن را بر آن پس میسازند و آن مصداق تبر تشیه
تواند شد قوله یجوز کلام نزدیک شتاب نهادن قیل این ترجمه
غلط است چه در صحیح چنین است ایلم یجوز تشیه البکیه کانه فی قیر
یعنی رفتار مدبر گویند بزم تبر اقول در صحاح بعد عبارت
منقوله مسطورست قال لا یصح لقیال للبعیر اذا قارب الخط
و اصح قد یجوز و ترجمه مسطور مطابق این عبارت است
است پس غلط نباشد بنسبت که نیست که مصنف ترجمه عبارت
منقوله معترض نیز اخته و الا باسج چه مصنف بسیار از عبارت
را ترجمه نمیکند قوله قرطاة بالضم حل شتر که بالان بر زبان آورند
قیل این ترجمه مخالف کلام جوهریست چه عبارتش نیست
هی مجلس الذمی ملقی تحت الرصل یعنی گلی که انداخته میشود زیر
بالان اقول مخالف تر صورتیست که لفظ زیر را بیا شتابه تخانی

بعد از ای مجله خوانند و اگر بیای موصوفه خوانند عدم مخالف
بل توافق ظاهر و مسامحه لفظا را منسوب بجان مصنفین
کردن بعد از افاضات است قوله ملق بر طلق زدن (مع فاکه)
قیل در صحاح همین قدرت حلقه اذا صاحب حلقه یعنی میگویند
حلقه و فیکه چیزی بر طلق او رسد پس گفتن مصنف (مع فاکه)
یعنی از باب ضرب معنی نثار و قول مصنف التزام آن نگرفته است
که خبری از غیر صحاح نگوید که مقدم فی المقدمه آری بودش
از ضرب زنجار المصاد و موجود پس آنچه زانده گفته فی نفس صحیح است
اگر چه صحاح نیست قوله باکو پسند شما سپید قیل این ترجمه مخالف
کلام جوهریست چه عبارتش نیست ایلم یجوز تشیه البکیه کانه فی قیر
یعنی گویند سپید یا با زیر که وظفه جمع و ظیف است که بنی باکی
ساق ذراع از ستور باشد که ذانی اصح اقول کلامی سم را
بر پایه اطلاق کنند و همین است مراد مصنف از نعیام بقرینه آنکه
نفس سم که نمیزد ناخن سپید باشد ضاربان قاطع گویند ضم اول
و سکون ثانی و فست که سم سپید است و خرد گاو و گوسفند و شال آن
باشد و این نمیزد ناخن است انما را و معنی پا هم هست که بعضی
اخرج نذانتی قوله غراین بها و بالان یعنی دو مخره و دو خرشته
قیل عبارت صحیح چنین است همانا ان طیلان پس مصنف طویلا را
طیالان خوانده اقول اگر چه بعض نسخ صحاح عبارتین
دارد بعض از نسخ عقیده معتبره که پیش یعنی از دول موجود است مطابق
عبارت مصنف بدو شمشاد فلیرجع الیهما معناه چون بالان
بمعنی دو مخره یا دو لپشته است پس حیدان مناسبت لفظی
مسطور صحیح هم ندارد و از اینجا است که صاحب قلموس در معانی
میگوید البنا و البید و منه الزمان بناء ان مشوران بالکوفه نذاد
لعل الله یحیی غیرک مراد و تولدی و جعل کل شیء قدر امتت

حاشیه الطبع ای خدا قربان احسانت شوم و این چه احسانست قربانت شوم که این مجوعه جواهر حمده لغوی بر اصل تحقیق ذات عربی بجوایم ضمیمه و صمیمیه
لطیفه معروف به بقیة الصراح و تکملة ضمیمه و قمر اح فرنگ صراح و نور الصباح فی اغلاط الصراح بصحیح و متقیه جناب صاحب مطبع
ماه بیج الثانی ۱۳۰۲ با چهام در مطبع قیومی واقع کانچو حسب لایا و برادر معظم جناب شی طاجی محمد عبد القیوم صاحب جرکت کلکته و لیلی سکوا ارنمیرا با تمام کترین محمد قمر الدین
علیه در کشیده غریب طبع قدر شناسان گردید نا محمده الفضل النعام محمد اکثیر جمیل و الصلوة و السلام علی سید الانام محمد آله الکرام صاحب العظام مکره صلیا

